Ŋmiŋ Nuahaalıŋ Gbanıŋ Kɔmıŋ

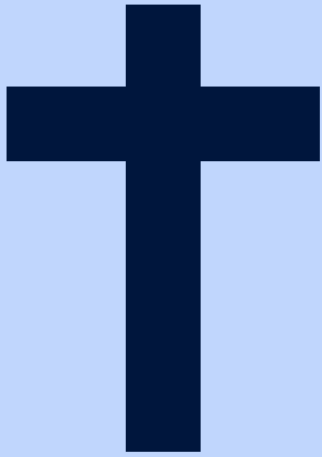

Konni NT (Ghana)

Ŋmiŋ Nuahaalɩŋ Gbanɩŋ Kɔmɩŋ

Konni NT (Ghana)

copyright © 2004-2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Konni)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
5d16fd5e-902d-51bf-967c-3e7c4efb8e57

Contents

Matiwo 1
Maki 54
Luki 87
Jɔɔn 142
Tʊʊma 183
Romi vuosi 235
1 Korinti Vuosi 257
2 Korinti Vuosi 279
Galasia Vuosi 293
Efesusi Vuosi 301
Filipi Vuosi 309
Kolosia Vuosi 315
1 Tesalonika Vuosi . 320
2 Tesalonika Vuosi . 325
1 Timoti 328
2 Timoti 335
Tatusi 339
Filimoni 342
Hiiburu Vuosi 344
Jemisi 361
1 Piita 367
2 Piita 374
1 Jɔɔn 378
2 Jɔɔn 384
3 Jɔɔn 385
Juudi 386
Yuoridagıŋ 388

Wɔvɩŋ dieke Matiwo dɩ maagɩna wɔnna

Yisa chɔɔŋkɔɔlɩŋ wɩa (Luki 3.23-38)

1 Yisa Masia chɔɔŋkɔɔlɩŋ saara wɔnna: die ɔ yiwo Davidi haagɩŋ ta Davidi dɩaŋ dɩ yi Abarahami haagɩŋ.

2 Abarahami die dɩ mɩɩrɩ Aziki, ta Aziki dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Jakobu, ta Jakobu dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Juda aŋaŋ ɔ nɩmballɩ.

3 Juda die mɩɩrɩ wa Perezi aŋaŋ Zera ta ba nuŋ dɩ yi Tamari: Perezi die mɩɩrɩ wa Hezironi, ta Hezironi die mɩɩrɩ wa Rami.

4 Rami die mɩɩrɩ wa Aminadabi, Aminadabi die mɩɩrɩ wa Naasoni, ta Naasoni die dɩ mɩɩrɩ Salimoni.

5 Salimoni die mɩɩrɩ wa Buasi vuodieke nuŋ dɩ yine Rahabi; ta Buasi dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ wa Obedi, vuodieke nuŋ dɩ yine Rufi; ta Obedi dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ wa Jese.

6 Jese die mɩɩrɩ wa naaŋ Davidi.
Davidi dɩaŋ die mɩɩrɩ wa Solomoni, vuodieke nuŋ die dɩ yine Yuriya kpihɔgɔ.

7 Solomoni die mɩɩrɩ wa Rehobuami, ta Rehobuami dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Abia, ta Abia dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Asa.

8 Asa die mɩɩrɩ wa Jehosafati, ta Jehosafati dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Jorami, ta Jorami dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Yuzaya.

9 Yuzaya die mɩɩrɩ wa Jotami, ta Jotami dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Ahazi, ta Ahazi dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Hezekaya.

10 Hezekaya die mɩɩrɩ wa Manase, ta Manase dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Amoni, ta Amoni dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Josaya,

11 ta Josaya die mɩɩrɩ wa Jekonaya aŋaŋ ɔ nɩmballɩ, saŋŋa gie die ba yigi Izara vuosi a bɩrɩŋ ba yɔŋɩsɩ a yaa ba ga Babiloni tɩŋgbaŋ ma.

12 Die ba yalla ba ga Babiloni tɩŋgbaŋ ma kɔaŋ chaaŋ,
Jekonaya die dɩ mɩɩrɩ Salatieli, ta Salatieli dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Zerubabeli.

13 Zerubabeli die dɩ mɩɩrɩ Abuyidi, ta Abuyidi dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Eliakimi, ta Eliakimi dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Azori.

14 Azori die mɩɩrɩ wa Zadoki, ta Zadoki dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Achimi, ta Achimi dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Eludi.

15 Eludi die mɩɩrɩ wa Eliaza, ta Eliaza dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Matani, ta Matani dɩaŋ dɩ mɩɩrɩ Jakobu.

16 Jakobu die mɩɩrɩ wa Josefu, vuodieke die dɩ yine Meri chɔrɔ, ta Meri dɩ mɩɩrɩna Yisa vuodieke ba wasɩnana Ŋmɩŋ vuovɔarɩkɩŋ Masia wa.

17 Die dɩ nyɩnna Abarahami saŋŋa a ga tɔga Davidi saŋŋa die yiwo chɔɔŋkɔɔlɩba baŋ aŋaŋ banɩɩsa. Davidi saŋŋa a ga tɔga saŋŋa dieke die ba yigine be a bɩrɩŋ ba yɔŋɩsɩ a yaa ba ga Babiloni die yiwo chɔɔŋkɔɔlɩba baŋ aŋaŋ banɩɩsa. Die dɩ nyɩŋ saŋŋa mi a yaa a ga tɔga Masia maarɩŋ saŋŋa die yiwo chɔɔŋkɔɔlɩba baŋ aŋaŋ banɩɩsa.

Yisa Masia Maarɩŋ Wɩa (Luki 3.23-38)

18 Die ba mɩɩrɩna Yisa Masia die wonde. Yisa nuŋ daa die wone Josefu ama die ba ye ka faarɩ tamba, ta Meri die dɩ mɩŋŋɩ sɩba dɩ ɔ yigi wo nyuuti, die Ŋmɩŋ Halɩkasɩka die vana ɔ yigi kanɩŋ nyuuti mi. 19 Josefu die yiwo daa dieke die dɩ mɩŋŋɩna a dɩɩsa Ŋmɩŋ sieŋ, ta die ɔ ka yaala ɔ nagɩ Meri a yi viivi me vuoŋ mana nine me. Naa chɩaŋ ma die ɔ

yile ʋ sʋŋ ma dı ʋ lɔbırı a zeti wo. 20 Die ʋ yilinene naa, Ŋmıŋ malaka die dı nyıŋ ʋ jigiŋ daansa ma a baarı, “Josefu, vuodieke dı nyınna Davidi buuriŋ ma, da zeti fʋ balla fʋ nagı Meri a bırıŋ fʋ hɔgʋ wa. Dama Ŋmıŋ Halıkasıka yına wa nyuutiti. 21 *Ʋ* nan mıırı bʋadembiŋ aŋ nı wa wa Yisa, * dama ʋ nan vʋarı ʋ vuosi a nyıŋ ba tʋmbıatı ma ma.”

22 Wıaha gie mana die keŋ yi mıŋ sıba Ŋmıŋ die dı vana ʋ naazʋalıba wʋnyı die dı balına die wo, dı 23 “Hɔgʋ dieke dı zına dembiŋ nan yigi nyuuti a mıırı bʋadembiŋ aŋ ʋ saaŋ yi Emmanueli.” (Emmanueli chıaŋ wone “Ŋmıŋ bie tı jigiŋ”.)

24 Die wıa die Josefu die dı hagına ʋ daansaha ma die ʋ faarı Meri sıba Ŋmıŋ malakaka die dı bala wa dı ʋ yi die wo. 25 Ama die Josefu aŋaŋ Meri die ka dʋagı taŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke die ʋ mıırına ʋ bʋadembike. Josefu die dı yı wa saarı, dı Yisa.

2

Sısıbırı diekemba die dı nyınna ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ wıa

1 Die ba mıırına Yisa tıŋ kaanı ba wasınana Betilehemi, Judia tıŋgbaŋ ma ma, saŋka mi Herodi die yine naaŋ. Die ba mıırına Yisa kʋaŋ chaaŋ die dı ka yʋasıya, dembisi bataŋ die dı nyıŋ ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ a keŋ Jerusalemi, 2 a dı dıa a pıasa, “Sıa ba mıırı bʋanyaalı dieke dı balla ʋ yi Juu vuosisi naaŋ wa? Tı ye wo ʋ chıŋmarıka dı nyınna ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ, tı dı a keŋ dı tı jıaŋ wa.”

3 Die naaŋ Herodi die dı wʋnna naa wa, die wʋnıŋ aŋaŋ vuoŋ mana die dı benne Jerusalemi ma ma sʋgıtı dı chʋʋsı. 4 Die ʋ wa Ŋmıŋ jıamıŋ nıŋŋandıısırıba nyıŋkʋraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba mana a lagıŋ tamba a die a pıasi ba dı, “Sıa ba baa ba mıırı gbıgbatıtaantʋ Masia wa?”

5 Die ba baarı, “Betilehemi tıŋ, Judia tıŋgbaŋ ma ma. Naa, Ŋmıŋ naazʋalıba die dı maagı.

6 ‘Fʋnıŋ Betilehemi dı benne Judia
tıŋgbaŋ ma,
ka yi tıgıbiŋ
dama fʋ sʋŋ naaŋ wʋnyı dı baa ʋ nyıŋ
a keŋ a dı n vuosisi dı benne Izara tıŋgbaŋka ma nıŋŋa.’ ”

7 Naa chıaŋ ma die naaŋ Herodi die dı wa chaamba die dı nyınna ŋmıŋ pɔsıŋ chaakʋ a lɔbırı a juu juoŋ me a pıasi ba saŋŋa dieke gbaŋ gbaŋ chıŋmarıkʋ die dı nyınna. 8 Womi die ʋ taaŋ ba dı ba ga Betilehemi aŋaŋ wıaha gie: “Nı gamma a kpaŋŋı nı gbaŋ a mıŋŋı a daansı a yaalı bʋa wa jigiŋ amʋ nı keŋ a ye ʋ benne jigidieke nı vaa n tıbıŋ wʋŋ amʋ n gbaŋ n ga a jıaŋ wa.”

9-10 Die ba nyınna mi a gara wa, sieŋ me die ba bı ye chıŋmarıka gbaŋ gbaŋ die dı pɔsına a nyıŋ ŋmıŋ pɔsıŋ chaakʋ, die ba yene ke wo ba sʋgıtı die dı paalı fıalı, ka dı ba nıŋŋa a ga zie tigidieke me bʋa wa dı benne wo sikpeŋ. 11 Die ba ga a juu tigiri me a ye bʋa wa aŋaŋ ʋ nuŋ Meri; die ba sʋʋŋ a gbirigi a jıaŋ bʋa wa, a yuori ba bʋlɔga a vʋarı piini a yı wa; die a yiwo salıma aŋaŋ tulaari dieke ba wasınana farankinsinsi aŋaŋ tulaari dieke ba wasınana miri.

12 Die Ŋmıŋ dı balı a yı ba ba daansa ma sıba ba da keŋ yiŋŋi a ga naaŋ Herodi jigiri, die ba nyıŋ a daagı siegaaŋ a kuli ba tıŋ.

Josefu die dı chıgına a ga Ijipiti dene

* **1:21** 1.21 Yisa chıaŋ yiwo gbıgbatıtaantʋ.

13 Die sısıbırıba dı yiŋŋine a ga
ta Ŋmıŋ malaka die dı nyıŋ Josefu
jigiŋ ɔ daansa ma a die a balı wa,
“Herodi nan dı yaala bɔa wa dı ɔ
kɔɔ wa. Naa chıaŋ ma hagı a nagı
bɔa wa aŋaŋ ɔ nuŋ wo a chıgı a
ga Ijipiti a bemme mi a ga tɔgı
saŋŋa dieke n baaŋ nan balı fɔ dı
fɔ nyıŋ.”
14 Josefu die dı hagı yuku mi a
nagı bɔa wa aŋaŋ ɔ nuŋ wo a ga
Ijipiti tıŋgbaŋ ma. 15 Die ɔ bie
wo mi dene a ga tɔgı saŋŋa dieke
naaŋ Herodi die dı kpine. Naa die
yiye mıŋ amɔ Nabidie Ŋmıŋ die
dı vana ɔ naazɔa wɔnyı dı balı
die wo keŋ yi wusie, a baarı dı,
“Die n vɔarı wa n bɔa Ijipiti me.”

Dembibisi kɔɔla wıa

16 Die Herodi die dı mıŋŋına
dı chaaŋ diekemba die dı nyınna
ŋmıŋ pɔsıkırı die gaaŋ wa wa
die ɔ jıı sınyıırıŋ. Die ɔ yı
nɔaŋ dı ba kɔɔ ballınyaalı dem-
bisi mana dı benne Betilehemi
aŋaŋ ka tıgıbısı mana mana. Die
ba kɔɔ ballı dembisi dieke die dı
yine ballınyaalısı a ga tɔgı bına
ale ballı dama sısıbırıba die baarı
dı ba yene chıŋmarıka ka bına ale
wɔnna.
17 Naa die yiye mıŋ a yi Ŋmıŋ
naazɔa Jerimaya die dı balla
wudiekemba wo dı yi wusie. Die
ɔ baarı,
18 “Rama tıŋ ma ba wɔŋ watı,
kpaŋ aŋaŋ sɔgıchɔɔsıŋ,
ta Rachali dı kɔma ɔ ballı
wıa,
ba halıŋ wa a jıı, dama ɔ ballı
die kpiye mıŋ.”

Die Josefu aŋaŋ Meri aŋaŋ bɔa
wa die dı nyınna Ijipiti tıŋgbaŋ ma
a yiŋŋi wıa

19 Naaŋ Herodi die dı kenne
a kpi, ka kɔaŋ chaaŋ die Ŋmıŋ
malaka die dı nyıŋ Josefu jigiŋ ɔ
daansa ma ma Ijipiti ma 20 a baarı,
“Hagı nagı bɔa wa aŋaŋ ɔ nuŋ
wo a yiŋŋi a ga Izara tıŋgbaŋ ma,
dama vuodieke die dı yaalala ba
kɔɔ wa wa kpiye mıŋ.” 21 Naa
chıaŋ ma Josefu die dı hagı a nagı
bɔa wa aŋaŋ ɔ nuŋ wo a yiŋŋi a
ga Izara tıŋgbaŋ ma ma.

22 Ama die ɔ wɔnna dı Akelusi
die zene ɔ chɔɔŋ Herodi naŋ ma
a dii Judia naarı, die ŋmaamıŋ
die yalla wa aŋaŋ ɔ baaŋ nan
yiŋŋi a ga mi; ta Ŋmıŋ dı bı a
dagı wa ɔ daansa sɔŋ dı ɔ ga
Galili tıŋgbaŋ ma ma. 23 Die ɔ ga
kalı tıŋgbaŋ kaanı ba wasınana
Nazeriti ma ma. Naa chıaŋ ma
die Ŋmıŋ naazɔalıba die dı balla
wudiekemba wo die dı keŋ a yi
wusie, dı: “Ba nan dı wasa wa
Nazeriti vuoŋ.”

3

Jɔɔn vuodieke die dı sınana
vuotamba Ŋmıŋ nyaabɔ wıa
(Maki 1.1-8; Luki 3.1-18; Jɔɔn
1.19-28)

1 Saŋka mi, Jɔɔn, vuodieke
die dı sınana vuosisi Ŋmıŋ
nyaabɔ die bie wo haagıŋ ma
Judia tıŋgbaŋ ma a mɔɔla Ŋmıŋ
wɔvıınaha a balla 2 dı “Nı chıgı
a nyıŋ nı tɔntɔmbıatı ma dama
Ŋmıŋ naarı diile saŋŋa gbigiye
mıŋ.” 3 Die Ŋmıŋ naazɔa Azaya
die wɔŋ maagı Jɔɔn wa wıaha
mıŋ dı,

“Vuoŋ benne haagıŋ ma a keese a
mɔɔla
‘Nı wɔnsı tı Yɔmɔtieŋ keniŋ
sieti
ta vaa a tɔgısı a yı wa.’ ”

4 Jɔɔn die yeegi wo nyɔgını ko-
biti jayeekiŋ ta bı bɔbı gbanıŋ ɔ
chıaŋ ma ta ɔ nyindiike die dı
yi sankpara aŋaŋ siesi. 5 Saŋka
mi vuosi die dı nyıŋ Jerusalemi
aŋaŋ Judia aŋaŋ Jɔɔdani mɔgırı
gelegele a gara ɔ jigiŋ 6 a balla
ba tɔntɔmbıatı ta ɔ sıı ba Ŋmıŋ
nyaabɔ Jɔɔdani mɔgırı ma.

7 Ama die ɔ kenne ye ta Farasisi
aŋaŋ Sadusisi,* vuosi pam gbaŋ
die dı kienene ɔ jigiŋ dı ɔ sıı ba
Ŋmıŋ nyaabɔ die ɔ balı a yı ba dı,
“Nınıŋ nyinvuukehe gie! Mınıa
kpaana nı dı nı chıgı nyıŋ Ŋmıŋ
sınyıırı dieke dı bala ka keŋ nı
ma wa? 8 Nı yime wudiekemba dı
baaŋ nan dagı sıba nı chıgı a nyıŋ
nı tɔntɔmbıatıtı ma. 9 Ta nı da
nıgıma nı nyɔɔŋ a baarı nı yiwo
Abarahami haagısı, nı vaa n balı
nı, Ŋmıŋ nan bıagı a yiŋŋi tanaha
gie a bırıŋ Abarahami haagısı.
10 Lıaka wɔŋ yi siri mıŋ a gbarı
dı ka chıa tıısısı; tıı dieke dı
kana ka nyıŋ nyıŋnyıŋka vıına
ba nan chıa ka a taaŋ a nagı yi
boliŋ me. 11 Manıŋ n sıa wa aŋaŋ
nyaaŋ, ka dagı sıba nı chıgı a
nyıŋ nı tɔntɔmbıatı ma wa, ama
vuodieke dı baaŋ nan keŋ n kɔaka
tıaŋ wa manıŋ; n ka tɔgı vuodieke
dı baaŋ nan chii ɔ nıura gbaŋ:
wɔnıŋ nıŋ ɔ baaŋ nan nagı Ŋmıŋ
Halıkası aŋaŋ boliŋ a sıı nı sɔgıtı.
12 Ɔ yallı wa ɔ kpalıchaarıkıŋ dı
ɔ chaarı zaakpeeti mana mana a
nyıŋ zaaha ma, ɔ nan lagısı zaaha
mana a yi bumbuŋ me ta nagı
zaakpeetiti a yi boli dieke dı kana
ka kpise me.”

Jɔɔn die dı sına Yisa Ŋmıŋ nyaabɔ dene
(Maki 1.9-11; Luki 3.21-22)

13 Womi Yisa die dı nyıŋ Galili a
keŋ Jɔɔn jigiŋ Jɔɔdani mɔgırı ma
dı ɔ sıı wa Ŋmıŋ nyaabɔ. 14 Ama
ta Jɔɔn die dı ka saagıya ta balı
wa, “Manıŋ n tınna mɔ n keŋ fɔ
jigiŋ aŋ fɔ sıı mıŋ, ama ta fɔnıŋ
fɔ kieŋ n jigiŋ?”

15 Ama ta die Yisa die dı yiŋŋi
a balı wa dı, “Vaa ka yi die lele,
dama dı mɔ tı yi tɔnvıına mana
mana Ŋmıŋ dı yaalala tı yi wo.”
Jɔɔn die dı wa saagı.

16 Die ɔ dene a sıı Yisa Ŋmıŋ
nyaabɔ a kpatı wa, lele womi
Yisa dı dene nyıŋ nyaabɔ ma,
ŋmıŋsikpeŋ die dı yuori die ɔ ye
Ŋmıŋ Haalıŋ dı kenne sɔɔna ɔ
sikpeŋ sıba ŋmarıŋ. 17 Womi lɔlıŋ
die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a baarı,
“N Bɔachotiŋ wɔnna, wɔnıŋ n
nine dı suuli.”

4

Sitaani die dı magısına Yisa dene
(Maki 1.12-13; Luki 4.1-13)

1 Womi die Ŋmıŋ Haalıbɔ die
dı nagı Yisa a yallı wa a ga
haagıŋ ma dı Sitaani ga magısı
wa. 2 Die ɔ bie wo mi a ka dii
jaaŋ mana ŋmıntɔası aŋaŋ yugiti
baŋısı-nıısa ta die kɔŋ die dı wa
a yallı wa. 3 Ta die Sitaani die dı
keŋ ɔ jigiŋ a baarı, “Dıı yi fɔ seŋ
yi Ŋmıŋ Bɔa, vaa tanaha gie bırıŋ
nyindiike.”

4 Ama ta die Yisa die dı yiŋŋi a
balı wa dı, “Ŋmıŋ gbaŋkɔ baarı
vuota kaaŋ bıagı a beri nyindi-
ike nyıına ma wıa, ama wudieke
mana mana Ŋmıŋ dı balala.”

5 Womi Sitaani die dı yaa Yisa
a ga Jerusalemi tıgıkası ma ma a
yallı wa a ga a zieŋ Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkɔ sikpeŋ 6 ta die a
balı a yı wa dı, “Fɔ seŋ a yiwo
Ŋmıŋ Bɔa fɔ nagı fɔ gbaŋ a taaŋ,
dama Ŋmıŋ gbaŋkɔ baarı,

‘Ŋmıŋ nan vaa ɔ malakasisi fɔ
wıa,
aŋ ba nagı ba nuusi a tɔgı a
tuo fɔ
amɔ halı fɔ naatalı gbaŋ kaaŋ
gbi tanaha.’ ”

7 Yisa die dı yiŋŋi a balı a yı wa
dı, “Ama Ŋmıŋ gbaŋkɔ gbaŋ gbaŋ
bı a baarı, ‘Vuoŋ da a keŋ magısı
ɔ Yɔmɔtieŋ Nabidie Ŋmıŋ.’ ”

8 Womi Sitaani wa die dı bı
a chii Yisa a yallı wa a ga zieŋ
taŋkpeŋkpıuŋ sikpeŋ a dagı Yisa

* **3:7** 3.7 Die ba yiwo Juu vuosi bataŋ ba nine die dı ŋmıntı aŋaŋ Mosisi mıraha dıısıŋ, ama ba die ka chıga vuosi zɔɔlıŋ ta bı kɔta ba gbaŋ.

dʋnıa tıgısı mana mana aŋaŋ ka nyinti mana ta balı a yı wa dı, 9 “N nan nagı nyinti gie mana a yı fʋ, dıı yi fʋ keŋ a sʋʋŋ a gbirigi a jıaŋ mıŋ.”

10 Womi Yisa die dı yiŋŋi a balı a yı wa dı, “Sitaani, gamma ta va mıŋ. Ka maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ a baarı ‘Vuota jıama ʋ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nyıına ma a bı dıa ʋ nyıına ma.’ ”

11 Die wıa Sitaani die dı ga ta die a va wa, ta malakasi die dı keŋ a suŋŋi wo.

Yisa die dı piiline ʋ tʋʋma Galili tıŋ ma dene
(Maki 1.14-15; Luki 4.14-15)

12 Die Yisa die dı wʋnna dı ba yigi Jɔɔn a yi dansarıka sʋŋ, die ʋ nyıŋ a ga Galili me. 13 Die ʋ tʋgı Nazeriti tıŋ ama die ʋ ka yʋasıya mi ta die tıaŋ ga Kapenɔmi tıgıdieke die dı gbigine mʋgıkpııŋ kaanı, Zebuluni aŋaŋ Nafitali tıŋgbaŋ ma. 14 Naa die yine amʋ Ŋmıŋ naazʋa Azaya die dı balla wudieke wo keŋ a yi wusie.

15 “Zebuluni tıŋ aŋaŋ Nafitali
tıgısı dı benne
Jɔɔdani mʋgırı mi wo chaaŋ
ta bı gbigi mʋgıkpıırı:
Galili tıŋ dieke vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosisi dı
kala mi;
16 vuodiekemba dı benne lımıŋ
ma
nan ye chaankpeŋkpııŋ
ta vuodiekemba dıaŋ die dı
benne kuŋ lımıŋ ma,
bolibu nan chaaŋ a yi ba
sikpigile me.”

17 Saŋka mi yaa gamma die Yisa dı piili a balla Ŋmıŋ wıa a baarı, “Nı chıgı a nyıŋ nı tʋmbıatı ma dama Ŋmıŋ naarı diile saŋŋa gbigiye mıŋ.”

Yisa die dı wana zaasıyigiriŋ ba nıısa dene
(Maki 1.16-20; Luki 5.1-11)

18 Die Yisa die dı chʋnnana Galili mʋgıkpıırı gaarı die ʋ ye daa wʋnyı aŋaŋ ʋ nımbʋa, die ba yiwo Simoni (vuodieke die ba wasınana Piita wa) aŋaŋ ʋ nımbʋa Andurusi, ta ba taana nııŋ mʋgıkpıırı ma dama die ba yiwo zaasıyigiriŋ. 19 Die ʋ balı a yı ba dı, “Nı keŋ a dıa mıŋ aŋ n vaa nı sʋgıma vuotaŋ a kiere Ŋmıŋ jigiŋ.” 20 Die ba va ba nııtı lagı lagı ta die a dı wa.

21 Die ʋ nyınna mi a ga nıŋŋa bıta, ʋ bı ye daa wʋnyı aŋaŋ ʋ nımbʋa bıbra, Jemisi aŋaŋ Jɔɔn, Zebedi ballı. Die banıŋ aŋaŋ ba chɔɔŋ wa die benne ba haarıkʋ ma a wʋnsa ba nııtı, Yisa die dı wa ba, womi 22 die ba va ba chɔɔŋ aŋaŋ haarıkʋ lagı lagı ta die a dı wa.

Yisa die dı gbaanna yʋagıtieliŋ dene
(Luki 6.17-19)

23 Yisa die dı dıa Galili mana mana sʋŋ a daga ba Ŋmıŋ jıamıŋ juone sʋŋ Ŋmıŋ wıa ta die a gbaanna vuodiekemba mana die dı yalla yʋagıtı mana mana. 24 Die ba mʋʋlı ʋ saaŋ Siria tıŋgbaŋ mana mana ma ma. Naa chıaŋ ma vuosi die dı chii vuodiekemba die dı yalla yʋagıtı mana mana a keŋ ʋ jigiŋ; jımbıatı die dı yalla bataŋ, bataŋ die dı yallı kpeŋkpeŋsi aŋaŋ vuodiekemba nyıŋgbanıŋ die dı kpine ta die ʋ gbaaŋ ba mana. 25 Daadaŋ pam die dı nyıŋ Galili aŋaŋ Tıgısı-baŋ aŋaŋ Jerusalemi aŋaŋ Judia aŋaŋ Jɔɔdani gaarı mi wo chaaŋ tıgısı die dı keŋ a dı wa.

5

Sʋgıfialıŋ wıa
(Luki 6.20-23)

1 Yisa die dı yene daadamba die ʋ jʋalı a kalı kunkogiŋ sikpeŋ ta ʋ kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ jigiŋ 2 die ʋ piili a daga ba Ŋmıŋ wıa a baarı:

3 “Sʋgɪfɪalɪŋ bemme vuodiekemba
dɪ sɪbɪna dɪ ba yiwo
zɔɔlɪntielɪŋ Ŋmɪŋ jigiŋ,
Ŋmɪŋ naarɪ yiwo ba sɪɪtɪ.
4 Vuodiekemba dɪ kʋnnana wa,
sʋgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪɪtɪ,
dama Ŋmɪŋ nan halɪŋ ba
sʋgɪtɪ.
5 Vuodiekemba dɪ sʋʋna ba gbaŋ,
sʋgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪɪtɪ
dama dʋnɪa mana nan yi ba
sɪɪtɪ.
6 Vuodieke nine dɪ ŋmɪntɪ ta ba
sʋgɪtɪ dɪ yaala ba yi Ŋmɪŋ
dʋŋŋʋ, sʋgɪfɪalɪŋ nan yi ba
sɪɪtɪ,
dama Ŋmɪŋ nan yɪ ba ba
sʋgɪtɪ die dɪ ŋmɪntɪna
jadieke wɪa.
7 Vuodiekemba dɪ chɪgɪnana
ba chanchaalɪŋ zɔɔlɪŋ,
sʋgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪɪtɪ,
dama banɪŋ ba Ŋmɪŋ dɪaŋ dɪ
nan chɪgɪ zɔɔlɪŋ.
8 Vuodiekemba dɪ yalla
sʋgɪyɪalɪŋ, sʋgɪfɪalɪŋ yiwo
ba sɪɪtɪ
dama ba nan daansɪ a ye
Ŋmɪŋ.
9 Vuodiekemba dɪ gurinene
waagɪŋ, sʋgɪfɪalɪŋ yiwo ba
sɪɪtɪ,
dama banɪŋ ba Ŋmɪŋ nan wa
ba ʋ ballɪ.
10 Vuodiekemba dɪ dɪna Ŋmɪŋ ta
ba mugisi be,
sʋgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪɪtɪ,
dama Ŋmɪŋ naarɪ yiwo ba
sɪɪtɪ.
11 “Vuosi dɪ keŋ a zɪa nɪ ta
mugisi nɪ ta chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ a
yɪa nɪ ta bala wʋbɪatɪ yiri yiri
a yɪa nɪ nɪ dɪna n kʋaŋ wɪa,
sʋgɪfɪalɪŋ yiwo nɪ sɪɪtɪ. 12 Ba keŋ
a yi die wo nɪ yallɪma sʋgɪfɪalɪŋ
pam dama nɪ nyʋarɪ nan dɪ
dala pam Ŋmɪŋ tigiri me; die
gbaŋ gbaŋ die ba mugisi Ŋmɪŋ
naazʋalɪba die dɪ benne kʋrɪŋ ma
wa.

Yasɪ aŋaŋ chaanɪŋ wɪa
(Maki 9.50; Luki 14.34-35)

13 “Nɪ sɪɪ sɪba yasɪ tɪŋgbaŋka
gie me. Ama yasɪ dɪ a keŋ a chʋʋsɪ
a waarɪ ka nansɪŋ, lalɪa ka bɪ baa
ka yi a bɪ ye ka nansɪbʋ? Dɪ dagɪ
sɪba ka wo nyʋarɪ; sie ba nagɪha
a siti taaŋ tɪŋgbaŋ ma aŋ vuosi
chʋŋ a ma.
14 “Nɪnɪŋ nɪ sɪɪ sɪba tɪŋgbaŋka
gie popoli; tɪŋ dieke ba mɪna a
zieŋ kunkogiŋ sikpeŋ ka bɪagɪ a
lɔbɪra. 15 Ta vuoŋ ka chɔgɪsa
popoli ta naga kpalɪ a bubike ama
ʋ ŋaaŋ nagɪ ka a saagɪ wa jaaŋ
ma jigidieke ka baaŋ nan chaaŋ
a yɪ vuodiekemba mana dɪ benne
tigiri me 16 Nɪnɪŋ nɪ bie gie; nɪ
chaaŋ a yɪ vuoŋ mana, ta ba ye
nɪ tʋnvɪɪna ta bɪrɪma nɪ Chɔɔŋ
Ŋmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna
ma.

Yaa gamma mɪraha wɪa

17 “Nɪ da keŋ yilime sɪba n keŋ
dɪ n kpisi Ŋmɪŋ mɪraha aŋaŋ
Ŋmɪŋ naazʋalɪba dagɪkʋ; n ka
keŋ dɪ n kpisihe mɪŋ, ama n
keŋye mɪŋ dɪ n saagɪha aŋaŋ
wusie. 18 Nɪ vaa n balɪ nɪ wusie,
tɪŋgbaŋka gie aŋaŋ ŋmɪŋsikpeŋ
nan tɪaŋ ga ama Ŋmɪŋ mɪraha
bɪta gbaŋ kaaŋ bɪa sie a mana
keŋ yi kpatɪ. 19 Naa chɪaŋ ma
vuodieke dɪ a keŋ a yi a chʋʋsɪ
Ŋmɪŋ mɪraha kaanɪ gbaŋ ta bɪ
daga ʋ chanchaalɪba die wo ʋ nan
wɪarɪ kʋaŋ Ŋmɪŋ naarɪ ma, ama
vuodieke dɪ dɪ mɪraha ta mɪŋŋɪ
dagɪ ʋ chanchaalɪŋ die, wʋnɪŋ ʋ
baaŋ nan yi vuokpɪɪŋ Ŋmɪŋ naarɪ
ma. 20 Dama manɪŋ n balɪ nɪ,
sie nɪ tʋnvɪɪna dala a tɪaŋ mɪraha
dɪdagɪrɪba aŋaŋ Farasisi* vuosisi
tʋnvɪɪna, dɪ daa die, nɪ kaaŋ bɪagɪ
a juu Ŋmɪŋ naarɪ ma.

Sɪnyɪɪrɪŋ wɪa
(Luki 12.57-59)

* **5:20** 5.20 Farasisi mba die yiwo Juu vuodiekemba nine die dɪ ŋmɪntɪna aŋaŋ Mosisi mɪraha dɪɪsɪŋ.

21 “Nı wʊŋya die ba balla kʊrıŋ
ma dı, ‘Da a keŋ a kʊʊ vuoŋ, fʊ
a keŋ a kʊʊ vuoŋ ba nan chii fʊ
ga naalıaŋ a dii fʊ sarıya.’ 22 Ama
lele, nı vaa n balı nı, vuodieke
mana dı a keŋ jıı sınyıırıŋ a yi
vuosi (yɔrı yɔrı), ba nan dii ʊ
sarıya, sarıya daaŋ. Vuodieke
mana dı a keŋ a zıa vuoŋ dı,
‘Fʊnıŋ vuotɔkʊ gie’ ba nan chii
fʊ ga naalıaŋ a ga dii fʊ sarıya.
Vuodieke mana dıaŋ dı keŋ a zıa
ʊ nımbʊa dı, ‘Gaamʊka gie’ nan
daansı bie wıa ma, ta juu boli
dieke dı wone kpatı ma. 23 Die
wıa vuodieke dı a keŋ juu Ŋmıŋ
jıamıŋ tigiŋ a yaala ʊ nagı piini a
yı Ŋmıŋ ta tıınsı sıba ʊ nımbʊa
yaa wııŋ aŋaŋ wa, 24 ʊ vaa ʊ
piinike dʊaŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juoku
nıŋŋa, ta yiŋŋi a ga ʊ nımbʊa wa
jigiŋ ba wʊnsı wıarı ta ʊ yiŋŋi a
keŋ nagı ʊ piinike a yı Ŋmıŋ.

25 “Fʊnıŋ aŋaŋ vuoŋ dı a keŋ
yaa wııŋ ta gara naalıaŋ aŋ nı
ga wʊnsı, kpaŋŋı fʊ gbaŋ aŋ nı
wʊnsı wıarı nı yene bie sieŋ me;
dı daa die ʊ nan yaa fʊ a ga
sarıyadiiru wo jigiŋ aŋ ʊ dıaŋ
ʊ nagı fʊ a yi dansarıka vuosi
dıdaansırıba nuusi me aŋ ba nagı
fʊ yi dansarıka sʊŋ. 26 Wusie maŋ
bala yıa fʊ, kaaŋ bı nyıŋ mi sie fʊ
keŋ tuŋ ligire dieke mana ba bala
dı fʊ tuŋ wo.

Hɔgʊkpana aŋaŋ daakpana dʊagıŋ wıa

27 “Nı wʊŋya die ba bala ‘Da a
keŋ a dʊagı vuoŋ hɔgʊ.’ 28 Ama
manıŋ n bala nı lele dı vuodieke
mana dı a keŋ daansı hɔgʊ ta yaa
lɔla aŋaŋ wa ʊ yi wo hɔgʊkpana
tʊʊma ʊ sʊŋ ma. 29 Dı yiwo fʊ nu-
udiigiŋ chaaŋ nimbiŋ vana fʊ yi
bıaŋ, vʊarıka taaŋ dama dı kpıa
fʊ wone nimbiŋ kaanı aŋaŋ Ŋmıŋ
dı baaŋ nan nagı fʊ nyıŋgbanıŋ
mana a yi boli dieke dı wone
kpisiŋ me. 30 Dı yiwo fʊ nu-
udiigiŋ yinene fʊ tʊma tʊmbıatı,
fʊ gobike a vigi taaŋ, dama dı
kpıa pam fʊ baaŋ nan waarı fʊ
nuubalımıŋ aŋaŋ fʊ nyıŋgbanıŋ
mana dı baaŋ nan juu boliŋ me.

Dembiŋ aŋaŋ hɔgʊ taŋ zetiŋ
(Mat. 19.9; Maki 10.11-12; Luki 16.18)

31 “Die ba bı baarı dı, ‘Vuodieke
mana dı baa ʊ zeti ʊ hɔgʊ sie ʊ yı
wa gbanıŋ a balı wa dı ʊ zeti wo
mıŋ.’ 32 Ama lele, manıŋ n bala nı
dı vuodieke dı a keŋ zeti ʊ hɔgʊ ta
hɔgʊ wa ka dʊaga dembisi, wʊnıŋ
ʊ yine hɔgʊ wa dı ga a dʊaga
dembisi; ta dembiŋ dieke dıaŋ dı
keŋ faarı hɔgʊ dieke ba zetine wo
gbaŋ tʊŋ wa hɔgʊkpana tʊʊma.

Hʊʊsı wıa

33 “Nı bı wʊŋ die ba bala a yı
kʊrıŋ vuosi dı, ‘Da a keŋ a hʊʊ
aŋaŋ ŋmınchıbısı ama fʊ keŋ hʊʊ
a yı Ŋmıŋ dı mʊ fʊ yi die gbaŋ
gbaŋ.’ 34 Ama manıŋ n balı nı, dı
nı sımma nı hʊʊ gbaŋ; da keŋ a
baarı, ‘N hʊʊ ŋmıŋsikpeŋ’ dama
dı yiwo Ŋmıŋ naarı jigiberisikiŋ;
35 yaa fʊ hʊʊ tıŋgbaŋka gie, dama
ka yiwo Ŋmıŋ naatala jigizielikiŋ;
yaa fʊ hʊʊ Jerusalemi dama ka
yiwo Nabidie Ŋmıŋ tıŋ. 36 Da
a keŋ a hʊʊ fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ
sikpeŋ gbaŋ, dama kaaŋ bıagı a yi
fʊ sikpeŋ zoosi kaanı gbaŋ bırıŋ
jayıalıŋ yaa jasɔbılıŋ. 37 Nı ko vaa
aŋ nı ‘Wa’, yi nı ‘Wa’, ta nı ‘Aayı’ yi
nı ‘Aayı’ dama nı hʊʊ jaaŋ a gʊtı,
die nyıŋ wa Sitaani jigiŋ.

Da keŋ yiŋŋi a yi fʊ chanchaaŋ bıaŋ
(Luki 6.29-30)

38 “Nı wʊŋya die ba bala dı,
‘Vuoŋ dı a keŋ a vʊʊ fʊ nimbiŋ fʊ
dıaŋ fʊ vʊʊ ʊ nimbiŋ a tuŋ hamıŋ;
ta vuoŋ dı a keŋ a vʊʊ fʊ nyıŋ fʊ
dıaŋ fʊ vʊʊ ʊ nyıŋ a tuŋ hamıŋ.’
39 Ama manıŋ lele n balı nı, nı
da keŋ tuŋ nı chanchaaŋ hamıŋ;
vuoŋ dı keŋ a nıgı fʊ nuudiigiŋ
kaamıŋ ma fʊ yiŋŋi fʊ nuugalı

kaamıŋ dıaŋ a yı wa aŋ ɔ nıgı;
40 vuoŋ dı keŋ nagı fɔ a ga naalıaŋ
me, a yaala ɔ gbatı fɔ jayeekibiŋ,
fɔ nagı fɔ jayeekikpeŋkpııŋ a gɔtı
wa. 41 Vuoŋ dı a keŋ a mugisi
fɔ dı fɔ chii ɔ chiiti chɔŋ mali
balımıŋ fɔ chii a chɔŋ malisi ale.
42 Vuodieke mana dı a keŋ a jɔɔsı
fɔ jaaŋ fɔ yı wa ta da a keŋ a mɔŋ
wa, vuodieke mana dı yaalala ɔ
paŋŋı jaaŋ fɔ jigiŋ fɔ paŋŋı wa da
keŋ mɔŋ wa.

Dataası wıa

43 “Die nı wɔŋya ba bala dı,
‘Nı yaalıma nı zɔalıŋ, ta hama
nı dataası.’ 44 Ama manıŋ lele
n bala nı dı, nı chome nı
dataasi wıa ta jɔɔsıma Ŋmıŋ a
yıma vuodiekemba dı mugisinene
nı, 45 aŋ die vaa nı seŋ yi tı
Chɔɔŋ dieke dı benne arızanna
ma ballı, dama ɔ yinene ŋmıŋ
dı pɔsa a yıa vuobıatı aŋaŋ
vuovıına mana ta bı vasa nııŋ
dı nıa a yıa vuodiekemba dı
yinene vıınıŋ aŋaŋ vuodiekemba
dı yinene bıaŋ. 46 Dama fɔ yaala
vuodiekemba dı yaalala fɔ nyıına,
bie nyɔarı fɔ baaŋ fɔ ye a nyıŋ
Ŋmıŋ jigiŋ? Daa die gbaŋ gbaŋ
vuobıatı die dı yie? 47 Ta fɔ a
keŋ waasa fɔ zɔalıŋ nyıına ma
bie wɔvıına fɔ yie a tıaŋ fɔ chan-
chaalıba? Daa die vuodiekemba
dı kana a ka dı Ŋmıŋ mıraha dı
yie? 48 Die wıa nı bemme vıınıŋ
sıba nı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ dı
benne die wo arızanna ma.

6

Piini yııla wıa

1 “Nı da keŋ suŋŋi zɔɔlıntieliŋ
dı vuosi ye nı, dama nı keŋ a yi
die nı kaaŋ ye nyɔarı a nyıŋ nı
Chɔɔŋ Ŋmıŋ dı benne arızanna
ma jigiŋ.

2 “Die wıa, fɔ keŋ yaala fɔ nagı
piini a yı zɔɔlıntieŋ, da keŋ mɔɔlı
ka sıba gıgaantıba dı ŋaana yie
die wo Ŋmıŋ jıamıŋ juone me
aŋaŋ tıgısı sɔŋ dı vuota ye ba
tɔnvıına ta bırı ba wa. Wusie
maŋ bala nı, ba wɔŋ ye ba nyɔarı
mana mıŋ, 3 ama fɔ a keŋ yı
zɔɔlıntieŋ piini da keŋ vaa fɔ
zɔa vıınıŋ gbaŋ sımma ka wıa.
4 Amɔ ka yi wɔlɔbırıkıŋ ta fɔ
Chɔɔŋ Ŋmıŋ vuodieke dı yesinene
lɔbırıŋ ma nan tuŋ fɔ ((yeŋ me.))

Ŋmıŋ jɔɔsıŋ wıa
(Luki 11.2-4)

5 “Fɔ keŋ yaala fɔ jɔɔsı Ŋmıŋ,
da a keŋ a yi sıba gıgaantıba dı
yinene die wo, dama banıŋ ba
cho dı ba zie Ŋmıŋ jıamıŋ juone
me aŋaŋ siekpara ma tıka sɔŋ
a jɔɔsıma Ŋmıŋ dı vuosi ye be.
Wusie maŋ bala nı ba wɔŋ ye ba
tune mana mıŋ. 6 Ama fɔ keŋ a
baa fɔ jɔɔsı Ŋmıŋ, juu fɔ juoŋ me
ta ligi sanɔarı, ta jɔɔsı fɔ chɔɔŋ
Ŋmıŋ vuodieke dı benne lɔbırıŋ
ma, aŋ fɔ Chɔɔŋ wa Ŋmıŋ dı yene
wudieke fɔ yine lɔbırıŋ ma wa
tuŋ fɔ ((yeŋ me.))

7 “Fɔ a keŋ jɔɔsa Ŋmıŋ da keŋ
jɔɔsıma aŋaŋ wɔbalıkı wagıtı
sıba vuodiekemba dı jıannana
bugile; banıŋ ba yile sıba ba keŋ
jɔɔsı aŋaŋ wɔbalıkı wagıtı ba
bugilehe nan wɔŋ ba. 8 Nı da keŋ
a sıı sıba banıŋ, dama nı chɔɔŋ
Ŋmıŋ wɔŋ sıba jadieke nı yaalala
ta nı ye ka jɔɔsı wa.

9 “Naa wana mɔ nı jɔɔsı Ŋmıŋ:
‘Tı chɔɔŋ dieke dı benne arızanna
ma:
Vaa aŋ ba bırı fɔ saaŋ kasıka;
10 Vaa aŋ fɔ naarı keŋ;
vaa fɔ dɔŋŋɔ yi tıŋgbaŋka
gie me sıba ka sına die
arızanna ma wa
11 Yı tı jinne nyindiike dieke tı
yaalala.
12 Nagı tı hamıŋ a chaa tı,
sıba tı nagına vuodiekemba
dı tɔnna tı tɔmbıatı a chaa
ba wa.
13 Da a keŋ vaa tı juu magısı
dieke dı hagırına ma,

ama ta vɔarɪ tɪ a nyɪŋ
wɔbɪaŋ* ma. ((Dama fɔnɪŋ
fɔ sɪna naarɪ aŋaŋ yiko
aŋaŋ jɪlɪma yaa gamma
haahuu. Wusie.))'

14 "Nɪ keŋ nagɪ nɪ chanchaalɪŋ
wɔbɪatɪ a chaa ba, nɪ Chɔɔŋ dieke
dɪ benne arɪzanna ma dɪaŋ nan
nagɪ nɪ tɔmbɪatɪ a chaa nɪ. 15 Ama
nɪ ka nagɪ nɪ chanchaalɪŋ wɔbɪatɪ
a chaa ba, die nɪŋ nɪ Chɔɔŋ dɪaŋ
kaaŋ nagɪ nɪ wɔbɪatɪ a chaa nɪ.

Nɔabɔbɪŋ wɪa

16 "Ta fɔ a keŋ a bɔbɪ nɔaŋ dɪaŋ,
da keŋ chɔɔsɪ fɔ nine chaaŋ sɪba
gɪgaantɪba dɪ yine die wo, dama
banɪŋ ba chɔɔsɪ wa ba nine chaaŋ
dɪ vuoŋ mana ye sɪba ba bɔbɪ
wa nɔaŋ. Wusie maŋ bala nɪ ba
wɔŋ ye wo ba nyɔarɪ. 17 Fɔ a
keŋ a bɔbɪ nɔaŋ fɔ nɪɪtɪ fɔ nine
chaaŋ ta chasɪ fɔ sikpeŋ zoosi,
18 amɔ vuosi kaaŋ mɪŋŋɪ a baarɪ
bɔba nɔaŋ, ntaala fɔ Chɔa Ŋmɪŋ
nyɪɪna ma, vuodieke dɪ benne
lɔbɪrɪŋ ma sɪmma. Amɔ fɔ Chɔa
Ŋmɪŋ dieke dɪ yesinene jadieke fɔ
yinene lɔbɪrɪŋ ma a yɪa wa nan
tuŋ fɔ ((yeŋ me.))

Arɪzanna ma nyinti wɪa
(Luki 12.33-34)

19 "Da keŋ a yaalɪma nyinti
a lɔbɪrɪma tɪŋgbaŋka gie me,
jigidieke nyɪnyɔgɪka aŋaŋ tɔgɪŋ
dɪ baaŋ nan chɔɔsɪha; ta gaarɪŋ
dɪ baaŋ nan bɪagɪ awɪ a juu
a gaarɪ. 20 Ama lɔbɪrɪma fɔ
nyinti arɪzanna ma, jigidieke
nyɪnyɔgɪka aŋaŋ tɔgɪŋ dɪ kana
ka bɪagɪ chɔɔsaha; ta gaarɪŋ dɪ
ka bɪagɪ awɪa a juu a gaara;
21 jigidieke fɔ nyinti dɪ benne, mi
fɔ sɔŋ dɪaŋ dɪ beri.

Nyɪŋgbanɪŋ chaanɪŋ wɪa
(Luki 12.33-34)

22 "Fɔ nine yine fɔ nyɪŋgbanɪŋ
popoli. Die wɪa fɔ nine dɪ
keŋ vɪɪna, fɔ nyɪŋgbanɪŋ mana
nan suuli aŋaŋ chaanɪŋ; 23 ama
fɔ nine dɪ keŋ a ka vɪɪna, fɔ
nyɪŋgbanɪŋ mana nan dɪ bie
lɪmɪŋ ma. Die wɪa chaaŋ dieke dɪ
benne fɔ ma ma dɪ keŋ yi lɪmɪŋ,
lɪmɪŋkɔ nan dɪ dala pam.

Ŋmɪŋ aŋaŋ ligire wɪa
(Luki 12.33-34)

24 "Vuobalɪmɪŋ kaaŋ bɪagɪ a
jɪama naalɪŋ bale. Ɔ nan haa
wɔnyɪ ta chome wɔnyɪ, yaa ɔ nan
yɪ wɔnyɪ jɪlɪma ta wɔnyɪ ɔ nine
kaaŋ dɪ suuli. Vuoŋ kaaŋ bɪagɪ a
jɪama Ŋmɪŋ aŋaŋ ligire.

25 "Naa chɪaŋ ma wɪa maŋ bala
nɪ da vaa ka mugisi nɪ aŋaŋ
jadieke nɪ baaŋ nan dii aŋaŋ
nɪ baaŋ nan nyuu a bemme nɪ
miivoli me; nɪ da bɪ vaa dɪ
mugisi nɪ, nɪ nyɪŋgbanɪŋ dɪ baaŋ
nan yeegi jadieke. Mɪsɪ ka tɪaŋ
nyindiike? Ta nyɪŋgbanɪŋ ka tɪaŋ
nyiŋyeeke? 26 Nɪ daansɪ a ye
nembisi dɪ yɔgɪnana; a ka bɔra;
a ka bɪ gobe ta nagɪ yie napooti
me, ama nɪ Chɔɔŋ dieke dɪ benne
arɪzanna ma wa daansɪnana ha.
Nɪ ka yaa nyɔarɪ a tɪaŋ nembisi?
27 Nɪ jabɪa baaŋ nan bɪagɪ a gɔtɪ
ɔ gbaŋ ɔ miivoli bɪta ɔ wuyil-
imugisike wɪa.

28 "Bɪa yine nɪ mugisi nɪ gbaŋ
yaa gamma nyiŋyeeke wɪa? Nɪ
daansɪ a ye tɪɪwute aŋaŋ ka
vɪɪnɪŋ: ama a ka tɔma a yaala
ka wute. 29 Ama n balɪ nɪ, halɪ
naaŋ Solomoni aŋaŋ ɔ nyiŋyeeki
vɪɪna mana die ka yeegi jayeekiŋ
ka vɪɪna a tɔgɪ tɪɪwutehe gie.
30 Ŋmɪŋ yinene huuti dɪ vɪɪna,
nyindieke dɪ benne jinne ta soriŋ
ba jɔɔ ha a taaŋ wa, ɔ kaaŋ wa
a faasɪ yeegi nɪ nyiŋyeeke? Ɔ
kaaŋ bɪagɪ a yeegi nɪ? Nɪnɪŋ
vuodiekemba yada dɪ kana a ka
dala!

31 "Die wɪa nɪ da vaa dɪ mugisi
nɪ ta yilime, 'Bɪa tɪ nan dii?' Yaa
'Bɪa tɪ nan nyuu?' Yaa 'Bɪa tɪ nan

* **6:13** 6.13 Wɔbɪaŋ ma yaa Sitaani nuuŋ me.

yeegi?' 32 Vuodieke dı kana ka sıba Ŋmıŋ ŋaana chıga a yaala nyinti gie mana, ama nı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dieke dı benne arızanna ma sıba a baarı dı nı yaalaha mıŋ. 33 Ama nı wolıŋ yaalıma Ŋmıŋ naarı aŋaŋ wudieke Ŋmıŋ dı yaalala wıa ta ʋ nan nagı nyindiekemba nı yaalınana mana a yı nı. 34 Die wıa da keŋ vaa sorıŋ wıa mugisi nı dama sorıŋ nan dı yallı ka gbaŋ gbaŋ mugisikıŋ. Daaŋ mana yaa ka wumugisi dieke dı mʋgısına ka mıŋ.

7

Chanchaalıŋ sarıya diile wıa
(Luki 6.37-38, 41-42)

1 "Nı da keŋ a dii nı chanchaalıŋ sarıya, amʋ Ŋmıŋ dıaŋ da keŋ dii nı sarıya, 2 dama nı dine nı chanchaalıŋ sarıyaha die wo, die gbaŋ gbaŋ Ŋmıŋ dı nan dii nı sarıya; ta nı magısına die a yıa nı chanchaalıŋ die gbaŋ gbaŋ Ŋmıŋ dıaŋ dı nan magısı a yı nı.

3 "Bıa yine fʋ daansa yese mınchııbıŋ dieke dı benne fʋ chanchaaŋ nimbiŋ me, ta a ka yese dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ nimbiŋ me? 4 Baa fʋ yiwo lalıa a balı a yı fʋ nımbʋa, 'Ko vaa n vʋarı mınchııbıŋ dieke dı benne fʋ nimbiŋ me' ta daaŋ dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ nimbiŋ me wıa? 5 Fʋnıŋ gıgaantʋ wa gie, wolıŋ a vʋarı dakʋʋlı dieke dı benne fʋ ninehe me wo amʋ fʋ mıŋŋı a yesime vıınıŋ a vʋarı mınchııbıŋ dieke dı benne fʋ nımbʋa wa nimbiŋ me wo.

6 "Da nagı jadieke dı yine Ŋmıŋ tʋaŋ a yı gbaası, dama a baa a yiŋŋi a dʋŋ fʋ mıŋ; da keŋ a nagı jadieke dı yalla nyʋarı a yı perukusi, dama a nan tıbıtıbıha aŋaŋ tantı.

Ŋmıŋ jʋʋsıŋ wıa
(Luki 11.9-13)

7 "Nı jʋʋsıma Ŋmıŋ, ta ʋ nan nagı a yı nı; nı daansıma ta nı nan ye; nı kpaasıma gbıabıkʋ ta ʋ nan yuori a yı nı. 8 Dama vuodieke mana dı jʋʋsınana Ŋmıŋ tuose mıŋ; ta vuodieke dıaŋ mana dı yaalınana yese mıŋ; vuodieke dıaŋ dı kpaasınana gbıabıkʋ ka yuore a yıa wa mıŋ. 9 Nınıŋ chʋalıba, nı mınıa ʋ bʋa dı nan jʋʋsı wa nyindiike aŋ ʋ nagı taŋ a yı wa? 10 Yaa nı mınıa ʋ bʋa nan jʋʋsı wa zaasıŋ aŋ ʋ nagı javʋʋkıŋ a yı wa? 11 Ta dıı yi nınıŋ vuobıatı gie dı sıba nı nagı nyınvıına a yı nı ballı, die nıŋ nı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dieke dı benne arızanna ma nan faası yı vuodieke mana dı jʋʋsı wa nyınvıına.

12 "Yime fʋ chanchaalıŋ wudieke fʋ baaŋ nan dı yaala ba yime a yıma fʋ; dama Ŋmıŋ mıraha aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıba dagıkʋ dı dagına die wonde.

Sanʋabiŋ juule wıa
(Luki 13.24)

13 "Nı jume sanʋabike dama sanʋa dieke dı gana a ga a juu boli dieke dı wone kpatı ma wa tıılı mıŋ, ta ka sieŋ dı bı vıına aŋaŋ chɔnıŋ; ta vuosi pam dı daagı mi juo. 14 Ama miivoli sanʋakʋ yiwo jabıŋ, ta ka sieku dıaŋ dı tʋa aŋaŋ chɔnıŋ; ta vuosi bıta juunene mi.

Tııŋ aŋaŋ ka nyıŋnyıŋka wıa
(Luki 6.43-44)

15 "Nı sımma ŋmınchıbısı naazʋalıba wıa, ba kieŋ nı jigiŋ sıba yiise, ama ba yiwo haaŋgbaası wusie. 16 Ba tʋʋma nan yi nı sımma ba; ba yese jıa haŋgɔɔsı me a kpaa? Yaa kınkama ngbere jigiŋ a kpaa? 17 Tııvıına mana nyına nyıŋnyıŋka vıına, ama tıı dieke dı wone nyʋarı mana ŋaaŋ nyıŋ wa nyıŋnyıŋkıbıatı. 18 Tııvıınıŋ

kaaŋ nyıŋ nyıŋnyıŋkıbıatı; ta tıı dieke dı wone nyɔarı dıaŋ kaaŋ nyıŋ nyıŋnyıŋkıvıına. 19 Tıı dieke mana dıaŋ dı kana a ka nyına nyıŋnyıŋkıvıına ba nan chıaka a taaŋ boliŋ me. 20 Naa chıaŋ ma nı nan dı sıba ŋmınchıbısı naazɔalıba ba tɔɔma ma.

Ŋmıŋ naarı juule wıa
(Luki 13.25-27)

21 “Da vuodieke mana dı wasınana mıŋ, ‘N Yɔmɔtieŋ, N Yɔmɔtieŋ’, balla ɔ juu arızanna naarı ma, sie vuodiekemba nyıına dı yinene n Chɔa Ŋmıŋ dieke dı benne arızanna ma wa choti. 22 Sarıya diile daarı dı keŋ tɔgı, daadaaŋ pam nan ballı a yı mıŋ, ‘N Yɔmɔtieŋ, N Yɔmɔtieŋ, die fɔ saaŋ ma tı balla Ŋmıŋ wıa, die fɔ saaŋ ma die tı yaga jımbıatıtı vuosi ma, die fɔ saaŋ ma die tı yie mamachi tɔɔma.’ 23 Saŋka mi n nan yiŋŋi balı ba, ‘N ka sıba nı, nınıŋ tɔntɔmbıatı vuosi gie, nı gamma!’

Mımıırıŋ bale wıa
(Luki 6.47-49)

24 “Naa chıaŋ ma vuodieke mana dı wɔnna manıŋ n wıaha gie ta dıısaha nıası wa dembiyıantieŋ dieke dı mına ɔ tigiŋ a zieŋ taŋ sikpeŋ me wo. 25 Nııŋ die dı paalı a nıı, mɔga dı kpaa, ta bɔlɔgısıŋ die dı faası a nıgı tigiri, ama tigiri die ka nanya, dama die ka zene taŋ ma wa chıaŋ wıa. 26 Ama vuodieke mana dı wɔnnana manıŋ n wıaha gie ta ka dıısaha nıası wa dembigaamɔ dieke dı mına ɔ tigiŋ a zieŋ tambɔsıŋ sikpeku. 27 Nııŋ die dı paalı a nıı, mɔga dı kpaa, ta bɔlɔgısıŋ die dı paalı nıgı tigiri, tigiri die dı nan a ŋmɔɔrı!”

Yaa gamma Yisa Masia yiko wıa

28 Die Yisa die dı balına wıaha gie a kpatı, die dı yi daadamba mamachi aŋaŋ ɔ dagıkɔ, 29 dama die ɔ dagı sıba vuodieke dı yalla yiko, ta ka dagı ba sıba mıraha dıdagırıba die dı dagınana die wo.

8

Yisa die dı gbaanna gamıŋ dene
(Maki 1.40-45; Luki 5.12-16)

1 Yisa die dı nyına kunkogiri me a keŋ sɔɔŋ, daadaŋ pam die dı dı wa. 2 Womi gamıŋ wɔnyı die dı keŋ a gbigiri ɔ nıŋŋa a baarı, “N Yɔmɔtieŋ, fɔ yaala nan bıagı a gbaaŋ mıŋ.”

3 Yisa die dı tııntı ɔ nuuŋ a gbı daa wa ta balı dı, “N saagıya, fɔ gamıŋ kpatıya mıŋ!” Lele womi ta daa wa dı ye alaafıa. 4 Yisa die dı balı a yı wa, “Wɔmma, sımma fɔ keŋ a balı vuoŋ wıaha gie. Ama gamma a ga nagı fɔ gbaŋ a dagı Ŋmıŋ kıkaabıtɔ wa a vaa ɔ jııŋ fɔ aŋ fɔ kaabı kaabı dieke Mosisi die dı balla dı nı kaabı wa amɔ vuoŋ mana sımma a baarı ye alaafıa mıŋ.”

Romi tıŋ sojasisi jakɔɔŋ wıa
(Luki 7.1-10)

5 Die Yisa die dı gana a ga juu Kapenɔmi, die Romanisi* sojasisi nyıŋkɔraha wɔnyı die dı keŋ ɔ jigiŋ a jɔɔsı wa ta a baarı, 6 “Jakɔɔŋ, n tɔntɔntɔ wɔnyı paalına a yɔagı; ɔ nyıŋgbanıŋ mana dı kpi, ta ɔ die wahala pam, ta dɔa juoŋ me.”

7 Yisa die dı balı wa, “N nan ga a ga gbaaŋ wa.”

8 Die ɔ yiŋŋi a balı, “Aayı, n Yɔmɔtieŋ, n ka tɔgı vuodieke fɔ mɔna fɔ keŋ n tigiŋ, ama fɔnıŋ ko yı nɔaŋ aŋ ɔ ye alaafıa. 9 Dama manıŋ n gbaŋ n yaa wa n nyıŋkɔra, ta yallı sojasi ba dıı n kɔaŋ. N ŋaaŋ balı a yı geŋ wo, ‘Gamma’ aŋ ɔ ga, ta balı a yı geŋ

* **8:5** 8.5 Romani vuosi die dı nyaŋŋına Juu vuosi ta pɔgılı ba.

wo ‘Kiere’ aŋ ʋ keŋ; ta bɪ vaa n yɔmʋ yi wudieke n yaalala.”
10 Yisa die dɪ wʋnna naa die dɪ yi wo mamachi, die ʋ ballɪ a yɪ vuodiekemba die dɪna ʋ kʋaka, “Wusie maŋ bala nɪ, n ye ka ye vuodieke dɪ yine mɪŋ yadaka gie chanchaaŋ nɪnɪŋ Izara vuosi me gbaŋ. 11 N bala nɪ, daadaŋ pam nan nyɪŋ ŋmɪŋ pɔsɪkɪŋ aŋaŋ ŋmɪŋ juukiŋ a keŋ ta banɪŋ aŋaŋ Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu nan lagɪŋ a kalɪ a die nyindiike arɪzanna ma ma; 12 ama nɪnɪŋ die dɪ yine naarɪ vuosisi, ba nan nagɪ nɪ a vigi taaŋ yeŋ me lɪmɪŋ ma; mi nɪ nan dɪ kʋma ta ŋɔba nɪ nyɪna.” 13 Die Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ a yɪ Romanisisi sojasisi jakʋʋrɪ, “Kulime ta ka nan yi sɪba fʋ yine yada dɪ ka nan yi die wo.” Ta ʋ tʋntʋntʋ wa die dɪ seŋ ye gbaamɪŋ lele womi.

Yisa die dɪ gbaanna vuosi pam dene
(Maki 1.29-34; Luki 4.38-41)

14 Die Yisa ga wa Piita tigiŋ, mi die ʋ ye Piita hanɪɪŋ hɔgʋ dɪ yʋagɪna a dʋa aŋaŋ nyɪŋgbaŋ tuuliŋ. 15 Die Yisa die dɪ gbɪ ʋ nuuŋ; ta nyɪŋgbaŋ tuulibu die dɪ kpatɪ, die ʋ hagɪ a yi ba chaantɪ.
16 Dɪnɪŋ daarɪ mi jɪŋmɪŋ, vuosi die dɪ chii daadaŋ pam die jɪmbɪatɪ die dɪ yalla ba a keŋ Yisa jigiŋ; die ʋ yagɪ jɪmbɪatɪtɪ ba ma aŋaŋ jabalɪkɪŋ ta gbaaŋ vuodiekemba mana dɪ yʋagɪna. 17 Die ʋ yiwo naa amʋ Ŋmɪŋ naazʋa Azaya die dɪ balla wudieke wo keŋ a yi wusie dɪ, “Ʋ gbaŋ gbaŋ die dɪ tuo tɪ nyɪŋgbaŋ tuuliŋ aŋaŋ tɪ yʋagɪtɪ a chii a ga.”

Vuodiekemba dɪ yaala ba dɪɪ Yisa kʋaŋ wɪa
(Luki 9.57-62)

18 Die Yisa die dɪ yene dɪ kpɪkpaakʋ geliŋ wo wo die ʋ yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba nʋaŋ, dɪ ba tɪaŋ ga mʋgɪkpɪɪrɪ gaarɪ mi wo. 19 Die Ŋmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba wʋnyɪ die dɪ keŋ ʋ jigiŋ a baarɪ, “Dɪdagɪrʋ, N nan dɪ dɪ fʋ a ga jigidieke mana fʋ ganana.”
20 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Gbaanchʋra yaa vɔrɪtɪ a juo, nembisi dɪaŋ dɪ yaa tʋʋsɪ a juo ama manɪŋ vuota Bʋa wo jigidʋagɪsɪkɪŋ.”
21 Tɔ, ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba wʋnyɪ dɪaŋ die dɪ keŋ baarɪ, “N Yɔmʋtieŋ, vaa n ye wolin kuli a ga a guu n chʋa.”
22 Yisa die dɪ balɪ wa, “Dɪa mɪŋ, ta vaa kunti† guu a gbaŋ gbaŋ a kunti.”

Bʋlɔgɪsɪŋ aŋaŋ nyaaŋ die dɪ tuone Yisa nʋaŋ dene
(Maki 4.35-41; Luki 8.22-25)

23 Yisa die dɪ ga a juu haarɪŋ wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ga. 24 Die dɪ ka yʋasɪya ta bʋlɔgɪsɪkpeŋkpɪɪŋ die dɪ piili a nɪga mʋgɪkpɪɪrɪ ma, nyaabʋ dɪ poŋŋi a juo haarɪkʋ ma a yalla bʋ suuli haarɪkʋ; ama saŋka mi die Yisa die gʋʋra mɪŋ. 25 Ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ga sʋgɪrɪ wa a baarɪ, “Tɪ Yɔmʋtieŋ, gbatɪ tɪ a taaŋ, ta tɪ baa tɪ sʋʋŋ wa nyaabʋ chɪaŋ.”
26 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba, “Dɪ bɪa ŋmaamɪŋ dɪ faasɪ a yallɪ nɪ die, nɪnɪŋ vuodiekemba yada dɪ kana ka dala.” Womi die ʋ hagɪ a natɪ bʋlɔgɪsɪbʋ aŋaŋ nyaabʋ poŋŋiku dɪ a fɪalɪ, mi mana die dɪ seŋ a fɪalɪ sɔmm.
27 Die dɪ yi be mamachi, ba pɪasa taŋ dɪ, “Daa lalɪa wʋnna? Halɪ bʋlɔgɪsɪŋ aŋaŋ nyaaŋ poŋŋiŋ dɪ wʋmma yɪa wa.”

Yisa die dɪ gbaanna dembisi bale die jɪmbɪatɪ die dɪ yalla ba dene
(Maki 5.1-20; Luki 8.26-39)

† **8:22** 8.22 Kunti yiwo vuodiekemba dɪ kana a ka dɪ Yisa kʋaŋ.

28 Yisa die dı kenne tʊgı Gadara tıŋ ma mʊgıkpıırı mi wo chaakʊ, die dembisi bale jımbıatı die dı yalla dı nyıŋ jigidieke ba gunene vuosi a keŋ tuoli wo. Die ba wıa paalı yaa wa ŋmaamıŋ die wıa vuoŋ die ka bıagı daaga mi. 29 Womi bʊnyı die ba faası keese, “Fʊnıŋ Ŋmıŋ Bʊa, bıa fʊ yaala tı jigiŋ. Keŋ dı fʊ mugisi tı mıŋ ta saŋka mi wa tʊgı?”

30 Die perukusi a taŋ die ziene a gbigi mi a die. 31 Jımbıatıtı die dı jʊʊsı Yisa a baarı, “Fʊ keŋ yagı tı, fʊ vaa tı ga juu perukusisi me.”

32 Yisa die dı balı a yı ha, “Nı gamma.” Die wıa die a nyıŋ dembisi bale wo me, a ga a juu perukusisi sʊŋ; Die perukusisi mana dı chıgı birrr sʊʊŋ tanı chıaŋ a ga nan mʊgıkpıırı ma ta nyaabʊ dı dii he.

33 Vuodiekemba die dı daansınana perukusisi die dı chıgı a ga tıka sʊŋ a mʊʊlı wudieke die dı yine wo, aŋaŋ jımbıatı die dı nyına dembisi bale wo me die. 34 Naa chıaŋ ma, vuoŋ mana die dı nyıŋ tıka ma a tuole Yisa; die ba yene wo wo die ba jʊʊsı wa dı ʊ nyıŋ ba tıŋgbaŋka ma.

9

Yisa die dı gbaanna vuodieke nyıŋgbanıŋ die dı kpine dene (Maki 2.1-12; Luki 5.17-26)

1 Womi Yisa die dı yiŋŋi a juu haarıkʊ a yiŋŋi a jʊalı mʊgıkpıırı gaarı mi wo a kuli ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋ ma. 2 Die vuosi bataŋ die dı chii daa wʊnyı nyıŋgbanıŋ die dı kpine; ta ʊ dʊa kalıŋŋa ma a yallı wa a keŋ ʊ jigiŋ. Die Yisa die dı yene ba paala a yallı yada dieke wo, die ʊ balı a yı yʊagıtieŋ wo, “N bʊa, dii sikimiŋ; n nagı fʊ tʊmbıatı a chaa fʊ.”

3 Womi Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba die dı yile ba sʊgıtı ma dı “Daa wa gie bala sıba ʊ yiwo Ŋmıŋ.”

4 Yisa die dı mıŋŋı ba sʊŋanyile die a pıası ba dı, “Bıa nı yile sʊŋanyilibıatı die? 5 A jabıa yine mɔlı ‘Fʊ baaŋ nan balı a yı wa, n nagı fʊ tʊmbıatı a chaa fʊ’ yaa fʊ baaŋ nan balı ‘Hagı a chʊŋ’? 6 N nan wa a dagı aŋ nı sımma a baarı manıŋ vuota Bʊa yaa yiko dʊnıa ma ma a nan bıagı a nagı vuosi tʊmbıatı a chaa ba”. Die wıa die ʊ balı a yı yʊagıtieŋ wo, “Hagı a nagı fʊ kalıŋŋa a kulime.”

7 Daa wa die dı hagı a kuli tigiŋ. 8 Die kpıkpaakʊ die dı yene die wo, die ŋmaamıŋ die dı yigi be, ta die bırı Ŋmıŋ ʊ nagına yikoke mi dı sına naa a yı vuota.

Yisa die dı wana Matiwo dene (Maki 2.13-17; Luki 5.27-32)

9 Yisa die dı nyınna mi a chʊŋ gara die ʊ ye daa wʊnyı die ba wasınana Matiwo, ta ʊ kalı ʊ tʊʊma jigiŋ lampotuosiriŋ juoŋ me. Die ʊ balı a yı wa “Hagı a dıa mıŋ.” Die ʊ hagı dı wa.

10 Yisa die dı gana Matiwo tigiri a ga die nyindiikehe, mi lampotuosiriŋ pam aŋaŋ vuodiekemba dı kana a ka dı Juu vuosi mıraha die dı keŋ a gʊtı Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba ma ma a die aŋaŋ ba. 11 Farasisi bataŋ die dı yene die wo die ba pıası Yisa kʊaŋandıısırıba dı, “Bıa yine nı dıdagırʊ wa dı die aŋaŋ vuosi gie?”

12 Yisa die dı wʊŋ ba pıasıkʊ, a die a yiŋŋi a balı a yı ba dı, “Vuodiekemba dı yalla alaafıa ka yaala gbıgbaantʊ, sie vuodiekemba dı yʊagına. 13 Nı gamma Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma a daansı ye wıırı gie chıaŋ dı, ‘Zɔɔlıŋ chıgıŋ maŋ yaala daa dɔŋısı kaabıŋ.’ N ka keŋye dı n wa sʊgıyıalıntieliŋ ama n keŋ dı n wa wa tʊmbıatıtieliŋ.”

Nvabɔbiŋ wia
(Maki 2.18-22; Luki 5.33-39)

14 Womi Jɔɔn vuodieke die
dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabu
kvaŋandıısırıba die dı keŋ Yisa
jigiŋ a pıasi wa dı, “Bıa yine tınıŋ
aŋaŋ Farasisi dı bɔba nvaŋ saŋŋa
mana ama ta fu kvaŋandıısırıba
ka wɔŋ a bɔba?”
15 Yisa die dı yiŋŋi a pıasi ba
dı, “Nı tıŋ yaala chaaŋ diekemba
dı gana hɔgu faarıŋ bemme aŋaŋ
sugıchuusıŋ saŋŋa dieke ba ŋaaŋ
hɔgu wa tieŋ dı lagısına a beri
wo? Die kaaŋ bıagı a yi. Ama
saŋŋa nan keŋ ba nan nagı hɔgu
wa tieŋ a nyıŋ ba jigiŋ, saŋka mi
ba nan wa bɔbı nvaŋ.
16 “Vuoŋ kaaŋ saagı a nagı
garıhaalıŋ garıchɔɔtıŋ a baalı
a ligi garıkvuŋ vɔrıŋ, dama
garıhaalıku gie nan chuırı ta vaa
garıkvurı, aŋ ka vɔrıku wa a faasi
a dalıma. 17 Yaa nı yeye ta vuoŋ
nagı daahaalıŋ a suu gbanıŋ koliti
diekemba dı yine nyıŋkvra ma?
Dama u yi die, daabu nan kuŋ
a chuırı kolititi aŋ daabu aŋaŋ
kolititi mana taaŋ yɔrı. Ama u
ŋaaŋ nagı wa daahaalıŋ a suu
gbanıŋ koliti diekemba dı yine
nyıŋhaala aŋ a mana vuŋma.”

Jakvuŋ wunyı havuubiŋ kuŋ wıa
(Maki 5.21-43; Luki 8.40-56)

18 Yisa die dı balala naa ta die
Juu vuosi jakvuŋ wunyı die dı keŋ
a gbirigi u nıŋŋa a baarı, “Lele n
havuubiŋ dı kpi ama keŋ a nagı fu
nuuŋ a dıısı u sikpeŋ aŋ u hagı.”
19 Naa wıa die Yisa aŋaŋ u
kvaŋandıısırıba die dı hagı a dı
u kvaŋ.

Hɔgu wunyı die dı gbine Yisa jayeekiŋ a ye gbaanıŋ dene

20 Hɔgu wunyı zıŋ die dı nyına
u nyıŋgbanıŋ ma dee bına baŋ
aŋaŋ ale; die dı dı Yisa kvaŋ a
die a gbi Yisa jayeekiri kvanvaŋ.
21 Die u yile u svŋ ma, “Maŋ gbi u
jayeekiri, n nan ye gbaanıŋ.”
22 Yisa die dı yiŋŋi a ye wo ta
baarı, “N lıa, vaa fu svŋ dva, fu
yada gbaanna fu.” Saŋka mi gbaŋ
gbaŋ hɔgu wa die dı ye alaafıa.

Yisa die dı vana havuubike dı hagı kuŋ me dene

23 Ta die Yisa die dı wana a ga
jakvurı tigiri, a ye hanye chıarıba
aŋaŋ vuodiekemba dı kunnana
kumbu, 24 die u baarı “Vuoŋ mana
tıaŋ a nyıŋ. Havuubike ka kpiye,
u ta ko a guura mıŋ.” Die vuosi
mana die dı dɔŋ laatı a laa wa.
25 Die daadamba dı wana a nyıŋ
yenni me wo, Yisa die dı ga a
juu havuubike dı duana jigidieke
a yigi u nuuŋ me die u hagı a
zie. 26 Die ba muulı wuırı gie
tıŋgbaŋka ma mana.

Yisa die dı yuorine yuısı bale nine dene

27 Yisa die dı nyınna mi a chuŋ
gara dembisi bale die dı yine yuısı
die dı dı u kvaŋ a nata a bala dı,
“Funıŋ naaŋ Davidi haagıŋ, chıgı
tı zɔɔlıŋ.”
28 Die Yisa die dı gana a ga a juu
juoŋ kaanı yuısı bale wo die dı keŋ
u jigiŋ, die u pıasi ba, “Nı tuo a
dii dı n nan bıagı yi naa?” Ta ba
baarı, “Tı Yɔmutieŋ, wa.”
29 Die wıa u nagı u nuusi a gbi
gbi ba nine ta baarı, “Nı tuone a
dii die wo ka yi a yı nı.” 30 Die ba
ninehe die dı yuori. Yisa die dı
kpaaŋ ba aŋaŋ nıŋŋmına dı, “Nı
da keŋ a balı a yı vuoŋ.”
31 Ama die ba nyıŋ a muulı Yisa
wıa tıka mana ma.

Yisa die dı gbaanna dembiŋ dieke dı kana ka bıagı bala wıa dene

32 Die ba nyınnana, vuosi bataŋ
die dı yaa daa wunyı die jımbıaŋ
die dı yalla wa u ka bıagı bala wıa
a keŋ Yisa jigiŋ. 33 Yisa die dı yagı
jımbıaku a nyıŋ daa wa ma, die u

wa bıagı bala wıa. Die dı paalı a yi vuoŋ mana mana mamachi ba baarı, “Tı ye ka ye mamachi ka gie chanchaaŋ Izara vuosi tıŋ ma ma.”
34 Ama ta die Farasisi mba die dı baarı, “Jımbıatıtı naaŋ wa yınana wa hagırıbʊ ʊ bıagı yaga jımbıatı.”

Yisa die dı chıgına vuosisi zɔɔlıŋ dene

35 Yisa die dı dıa ga tıgıkpııma aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı mana mana, a die a ga Ŋmıŋ jıamıŋ juone me a daga Ŋmıŋ naarı wʊvıına a yıa vuosi ta gbaama yʊagıtı yiri yiri mana. 36 Die ʊ yene kpıkpaakʊ, zɔɔlıŋ die dı yigi wo, dama die ba yiwo zɔɔlıntieliŋ ta wo susuŋŋiŋ mana ta nıası yiise dı wone yiyagırʊ. 37 Die wıa die ʊ balı a yı ʊ kʊaŋandıısırıba, “Zaaha bieye mıŋ ta dala ama zaagobiribe ka dala. 38 Die wıa nı jʊʊsı zaaha tieŋ aŋ ʊ gʊtı tʊntʊntıŋ aŋ ba keŋ gobihe.”

10

Yisa tʊntʊntıba baŋ aŋaŋ bale wo wıa
(Maki 3.13-19; Luki 6.12-16)

1 Yisa die dı wa ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a lagısı ʊ jigiŋ a yı ba yiko dı ba vʊarıma jımbıatı ta gbaama yʊagıtı yiri yiri aŋaŋ vuodiekemba dı yʊagına yʊagıbıatı mana mana. 2 Ʊ tʊntʊntıba* baŋ aŋaŋ bale wo saara wʊnna; Simoni, (vuodieke ba bına a wasa Piita) aŋaŋ ʊ nımbʊabiŋ Andurusi; aŋaŋ Jemisi aŋaŋ ʊ nımbʊabiŋ Jɔɔn, Zebedi ballı; 3 aŋaŋ Filipi aŋaŋ Batolomiwo; aŋaŋ Tomasi aŋaŋ Matiwo, vuodieke die dı yine lampotuosiru wo; aŋaŋ Jemisi vuodieke dı yine Alifusi bʊa aŋaŋ Tadeusi, 4 aŋaŋ Simoni vuodieke dı yaala banıŋ Juu vuosi yalla ba gbaŋ aŋaŋ Judasi Asikaroti, vuodieke die dı bala ʊ posi Yisa chıaŋ.

Yisa die dı tʊnna ʊ kʊaŋandıısırıba die
(Maki 6.7-13; Luki 9.1-6)

5 Ta Yisa die dı tʊŋ ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo ta kpaaŋ ba, “Nı sımma nı keŋ a ga vuodiekemba dı kana a ka yi Juu vuosi buuriŋ yaa nı ga juu Samaria vuosi tıŋ ma. 6 Ama nı gamma Izara vuosi jigiŋ nyıına, ba sına sıba yii diekemba dı bana. 7 Nı ganana wa nı balıma Ŋmıŋ wıarı gie; ‘Ŋmıŋ naarı diile saŋŋa gbigiye mıŋ.’ 8 Nı gbaama vuodiekemba dı yʊagına, ta nı vaa kunti hagı kuŋ me, ta gbaaŋ vuodiekemba gamıŋ yʊagıŋ dı yalla ba, ta yagı jımbıatı vuosi ma. Nı tuo wo yɔrı die wıa nı gbaŋ nı nagı a yı yɔrı. 9 Nı da a keŋ nagı ligire. Nı sımma nı keŋ a nagı kobu gbaŋ a su nı ligire bʊlɔga ma; 10 Nı da keŋ a nagı bʊlɔga a gamma nı sieku; yaa nı pɔgılı jayeeki gaaŋ a gʊtı jadieke nı yeegine ma wa, yaa nıırı gaası a gʊtı nyindiekemba nı suune womi, yaa nı pɔgılı daaŋgbanıŋ. Dama dı mʊ aŋ tʊntʊntʊ dii ʊ tʊʊma jigiŋ.

11 “Nı a keŋ a tʊgı tıgıkpııŋ yaa tıgıbiŋ, nı juu a yaalı vuodieke dı yaalala ʊ tuo nı aŋ nı bemme ʊ jigiŋ a ga tʊgı saŋŋa dieke nı baaŋ nan nyıŋ mi. 12 Nı a keŋ a juu tigidieke mana nı waası ba vıınıŋ. 13 Tigiri mi vuosi dı a keŋ a mıŋŋı a tuo nı, nı vaa nı waasıkʊ aŋaŋ nı sʊgıfıalıŋ wıarı ka ma ama ba a keŋ a ka a mıŋŋı a tuo nı, nı vaa nı sʊgıfıalıŋ yiŋŋi keŋ nı jigiŋ. 14 Ta vuodieke mana dı ka tuo nı yaa dı ka wʊŋ nı wʊbalıkaha nı kpaantı nı naatala tankɔlıŋ a taaŋ mi saŋŋa dieke nı nyınnana kanıŋ tigiri yaa tıka

* **10:2** 10.2 Ba wasa ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo tʊntʊntıba.

ma. 15 Wusie maŋ bala nı daa
dieke Ŋmıŋ dı baaŋ nan dii vuosi
sarıya, die tıka vuosi tıbıdatıŋ
nan faası tıaŋ Sodomi aŋaŋ Go-
moraya vuosi tıbıdatıkɔ.

Wahala keniŋ wıa
(Maki 13.9-13; Luki 21.12-17)

16 “Nı wɔmma, n tɔma nı
sıba yii diekemba dı benne
gbaanchɔra sɔnsɔŋ. Die wıa nı
yalla yıaŋ sıba nyinvuuke† ta nı
bemme sɔmm sıba ŋmarısı. 17 Nı
sımma nı gbaŋ aŋaŋ vuotaŋ wıa,
dama ba nan yigi nı a yaa nı
ga sarıya diile vuosi jigiŋ, ta bı
nıgı nı ba Ŋmıŋ jıamıŋ juone
sɔŋ. 18 Ba nan nagı nı a ga tıka
nyıŋkɔra aŋaŋ naalıba jige n saaŋ
wıa aŋ nı balı Ŋmıŋ wɔvıınaha
a yı banıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosi. 19 Ama ba
keŋ yaa nı ga aŋ ba dii nı sarıya
nı da vaa dı mugisi nı aŋaŋ nı
baaŋ nan balı die yaa nı baaŋ
nan yiŋŋi ba die; dama saŋka mi
Ŋmıŋ Haalıŋ nan yı nı wudieke
nı baaŋ nan yiŋŋi a balı. 20 Dama
wudiekemba nı bala a baa nı balı
wa kaaŋ nyıŋ nı jigiŋ, ama nı
Chɔɔŋ Ŋmıŋ Haalıbɔ nan dı bie
nı sɔŋ a bala.

21 “Saŋka mi vuosi nan nagı ba
gbaŋ gbaŋ ba nımballı a yı dı ba
kɔɔ ba, chɔalıŋ gbaŋ nan yi die
gbaŋ gbaŋ a yı ba ballı. Ballı dıaŋ
nan yiŋŋi a wagı ba chɔalıŋ aŋaŋ
ba nıılıŋ ta nagı ba a yı dı ba
kɔɔ ba. 22 Ta vuosi mana nan dı
haa nı, nı dına n kɔaŋ wıa. Ama
vuodieke mana dı a keŋ a bıagı
a tuoli wıaha a ga a tɔgı kpatıkɔ
nan ye gbatıtaanıŋ. 23 Ta ba keŋ
mugisi nı tıŋ kaanı ma, nı chıgı a
ga tıgıgaaŋ. Wusie maŋ bala nı,
nı kaaŋ bıagı kpatı nı tɔɔmaha
Izara tıgısı mana ma ta manıŋ
Vuota Bɔa keŋ.

24 “Bɔbɔgırɔ ka tıaŋ ɔ dıdagırɔ;
yɔmɔ dıaŋ ka tıaŋ ɔ tieŋ. 25 Die
wıa dı mɔ aŋ bɔbɔgırɔ sımma
sıba ɔ dıdagırı wa; ta yɔmɔ dıaŋ
sıı sıba ɔ tieŋ wo. Ba a keŋ a
wa tigiŋ tieŋ jımbıatı naaŋ wa
Beelizebuli, die nıŋ lalıa ba baa ba
wa ɔ dembe?

Mınıa mɔna dı tı chıgıma wa
ŋmaamıŋ?
(Luki 12.2-7)

26 “Die wıa, nı da a keŋ chıgıma
vuotaŋ ŋmaamıŋ, dama jadieke
mana dı lɔbırına lele nan daansı
nyıŋ yaalıŋ, ta wɔlɔbırıkıŋ mana
dıaŋ nan nyıŋ yaalıŋ. 27 Wudieke
n balala nı lımıŋ ma wa, nı balı
ka yaalıŋ ma; ta wudieke n pɔsına
balı yı nı wa, nı balı ka yaalıŋ
ma. 28 Nı da keŋ a chıgıma
vuodiekemba dı baaŋ nan bıagı a
kɔɔ nı nyıŋgbaŋka, ama ta kaaŋ
bıagı a kɔɔ nı haalıbɔ; ama nı
chıgıma Ŋmıŋ vuodieke dı baaŋ
nan bıagı a kɔɔ nı nyıŋgbaŋka
aŋaŋ nı haalıbɔ mana boli dieke
dı wone kpatıkɔ ma. 29 Ba daa
nembisi ale wo kobu, ama dı ka
yi tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dɔŋŋɔ, a kaanı
mana kaaŋ nan tıŋgbaŋ. 30 Nınıŋ
nıŋ, Ŋmıŋ sıba nı zoosi nɔaŋ
mıŋ. 31 Die wıa nı da chıgıma
ŋmaamıŋ; dama nı yaa nyɔarı a
tıaŋ nembisi pam.

Vɔarı fɔ gbaŋ yaalıŋ ma dı
yiwo Yisa kɔaŋandıısırɔ
(Luki 12.8-9)

32 “Vuodieke mana dı a keŋ a
vɔarı ɔ gbaŋ vuosi me dı ɔ yiwo
n vuoŋ, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan
vɔarı wa yaalıŋ ma n Chɔɔŋ Ŋmıŋ
dieke dı benne arızanna ma jigiŋ.
33 Ama vuodieke dı baarı ɔ ka yi
n vuoŋ vuosi jigiŋ, die gbaŋ gbaŋ
maŋ nan balı dı n ka sıba wa n
Chɔɔŋ dieke dı benne arızanna
ma jigiŋ.

Puole wıa
(Luki 12.51-53; 14.26-27)

† **10:16** 10.16 Ba bala dı javɔɔkıŋ faasına yaa yıaŋ.

34 “Nı da keŋ a yilime sıba
sʋgıfıalıŋ maŋ yaa keŋ tıŋgbaŋka
gie vuosi jigiŋ; Aayı, n ka keŋ
aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, ama n keŋ wo
aŋaŋ puole. 35 N keŋ dı n yiwo
ballı dembisi tuoli ba chʋalıŋ, ta
havʋʋbisi tuoli ba nıılıŋ, lıahaalʋ
tuoli ʋ nuŋ. 36 Vuota dataası nan
yi ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tigiŋ vuosi.

37 “Vuodieke mana dı chone ʋ
chɔɔŋ yaa ʋ nuŋ a tıaŋ mıŋ ka mʋ
ʋ yi n kʋaŋandıısırʋ; vuodieke
dıaŋ dı chone ʋ naahaalʋ yaa ʋ
havʋʋbiŋ a tıaŋ mıŋ ka mʋ ʋ
yi n kʋaŋandıısırʋ. 38 Vuodieke
mana dıaŋ dı kana ka vigi ʋ
dagarıkıŋ a dıa mıŋ ka mʋ ʋ
yi n kʋaŋandıısırʋ. 39 Vuodieke
mana dı yaalala dı ʋ gbatı ʋ gbaŋ
gbaŋ ʋ miivoli nan waarı ka; ama
vuodieke nıŋ mana dı keŋ waarı
ʋ miivoli n wıa wʋnıŋ nıŋ nan
daansı ye ke.

Vuodiekemba dı baaŋ nan daansı ye tune wıa
(Maki 9.41)

40 “Vuodieke mana dı mıŋŋına
a tuo nı chaantı, mıŋŋı tuo mıŋ
mıŋ; ta vuodieke dıaŋ dı mıŋŋına
tuo mıŋ, mıŋŋı tuo wo Ŋmıŋ
dieke dı tʋnna mıŋ wa mıŋ.
41 Vuodieke mana dıaŋ dı a keŋ a
mıŋŋı a tuo Ŋmıŋ naazʋa chaantı
ʋ yine Ŋmıŋ naazʋa wıa, nan
daansı tuo Ŋmıŋ naazʋa tune;
vuodieke dıaŋ mana dı mıŋŋı a
tuo sʋgıyıalıntieŋ chaantı ʋ yine
sʋgıyıalıntieŋ wıa, nan daansı
tuo sʋgıyıalıntieŋ tune. 42 Nı
sımma a baarı vuodieke mana
dı a keŋ a yuori nyasʋnsʋŋ a yı
n kʋaŋandıısırıba gie wʋnyı dı
ʋ yine n kʋaŋandıısırʋ wıa nan
daansı ye tune.”

11

Yisa aŋaŋ Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ wıa
(Luki 7.18-35)

1 Die Yisa dı dagına wıaha gie
a yi ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ
bale wo a kpatı wa die ʋ nyıŋ mi
a ga tıgı diekemba die dı gbigine
mi a bala ta daga Ŋmıŋ wıa mi.

2 Jɔɔn dieke die dı sınana
vuosisi Ŋmıŋ nyaabʋ die bie wo
dansarıka sʋŋ, ta die a wʋŋ Yisa
Masia tʋʋma wıa; die ʋ tʋŋ ʋ
kʋaŋandıısırıŋ bataŋ Yisa jigiŋ
3 dı ba ga pıasi wa, “Fʋnıŋ fʋ yine
vuodieke dı balla ʋ keŋ wo yaa
tı chısıma vuogaaŋ bıbra?” 4 Yisa
die dı yiŋŋi a balı ba, “Nı yiŋŋi a
ga balı Jɔɔn wudieke nı wʋnnana
ta yese wudiekemba; 5 dı nı ye
ta yıısı nine dı yuorine, gbarıgısı
dı chʋŋ, ta vuodiekemba die dı
yʋagına gamıŋ ye wo gbaamıŋ,
tıkpaara tieŋ dı wʋmma, ta
kunti dı hagına kuŋ me, ta
zɔɔlıntieliŋ dı wʋmma Ŋmıŋ
wʋbalıkı vıınaha. 6 Ta sʋgıfıalıŋ
bie vuodieke nıŋ mana dı kana ka
chıılıya mıŋ ma.”

7 Die Jɔɔn kʋaŋandıısırıba die
dı yiŋŋine a gara wa, Yisa die
dı piili a bala yıa kpıkpaakʋ
Jɔɔn wıa, “Die nı nyınna a ga
Jɔɔn jigiŋ haagırı ma wa, bıa
die nı tıŋ a yaala nı ye? Die
nı tıŋ yile a baarı nı ye hʋʋtı
bʋlɔgısıŋ dı nıgınana? 8 Bıa die
nı nyıŋ ga nı ye? Daa dı yeegine
nyiŋyeekivıına? Vuodieke dı
yeegine nyiŋyeekivıına bie wo
naalısı ma. 9 Nı balı mıŋ, bıa die
nı nyıŋ ga nı ye? Die nı yile sıba
nı nan ye Ŋmıŋ naazʋa? Wusie, n
bala nı, nı ye vuodieke dı tıanna
Ŋmıŋ naazʋa. 10 Jɔɔn wıa die ba
maagı Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma a baarı,

‘N tʋntʋntʋ wʋnna n baa n tʋŋ wa
mıŋ aŋ ʋ wolıŋ dıa fʋ nıŋŋa
a ga yuori sieku a yı fʋ.’ ”

11 Ta Yisa dı bı a balı ba
dı, “Wusie maŋ bala nı ba
ye ka mıırı vuodieke dı tıanna
Jɔɔn dieke die dı sınana vu-
osi Ŋmıŋ nyaabʋ, ama vuodieke

dı yine vuobiŋ Ŋmıŋ naarı ma tıaŋ wa mıŋ. 12 A nyıŋ saŋŋa dieke Jɔɔn die dı balala Ŋmıŋ wıaha gie a keŋ tʋgı jinne, vuodiekemba nine dı ŋmıntına Ŋmıŋ naarı juule wıa, pɔgılıha aŋaŋ nıŋŋmına dı ba juu aŋaŋ hagırıŋ. 13 Ŋmıŋ naazʋalıba mana aŋaŋ Ŋmıŋ mıraha die balı ʋ naarı gie wıa ta Jɔɔn dı wa keŋ. 14 Ta nı a keŋ a yaala nı tuo wıaha dii, Jɔɔn yine Ŋmıŋ naazʋa Elaja, vuodieke die dı balla ʋ keŋ wo. 15 Vuodieke dı yallı tıba ʋ wʋŋ.”

16 “Lele, bıa maŋ baa n nagı jinne vuosi gie a magısı? Ba nıasi wa ballıbısı dı kalla nyʋʋgıtı jige, a wasa tamba.

17 ‘Tı wıwa wııŋ a yı nı ama nı ka
sieye, ta tı chıa hanye a yı
nı ama nı ka kʋŋya.’

18 Jɔɔn die dı keŋ ta bɔba nʋaŋ ta ka nyuu daaŋ vuosi dı baarı dı, ‘Jımbıaŋ yalla wa.’ 19 Ta manıŋ vuota Bʋa die dı keŋ, a die ta nyuo, vuosi dı baarı, ‘Nı ye daa wa gie ʋ yiwo wutulitieŋ aŋaŋ daanyuru, ta yi lampotu-osiriŋ aŋaŋ vuobıatı zʋa.’ Ama Ŋmıŋ dı tʋnna die wo dagıya sıba ʋ yaa yıaŋ vıınıŋ.”

Tıŋ diekemba yada dı kana ka dala wıa
(Luki 10.13-15)

20 Vuodiekemba die dı benne tıgı diekemba ma ma Yisa die dı yine ʋ mamachi wıa die, ta ka chıgı a nyıŋ ba tʋmbıatı ma, die wıa die ʋ galıŋ ba. 21 Die ʋ baarı dı, “Wʋbıaŋ bie nınıŋ Korazini vuosi me! Wʋbıaŋ bie nınıŋ Befisada vuosi ma ma! Dama mamachi wudieke n yine nı tıgısı ma, maŋ tıŋ a yi die Taya aŋaŋ Sidoni ma ma, vuodiekemba dı benne mi wo tıŋ nan vaa ba tʋmbıatı ta nagı vaatı aŋaŋ tany-eeliŋ a bʋʋlı ba gbaŋ aŋ die dagı sıba ba chıgı nyıŋ ba tʋmbıatı ma ma mıŋ. 22 Nı vaa n balı nı, dı daa dieke Ŋmıŋ dı baaŋ nan dii vuosi sarıya nı tıbıdatıŋ nan faası dala pam a tıaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi sarıya. 23 Ta nınıŋ Kapenɔmi vuosi aŋaŋ nı kɔtına nı gbaŋ gbaŋ ŋmıŋsikpeŋ mana, Ŋmıŋ nan vigi nı a taaŋ kunti jigiberisikiŋ dama mamachi diekemba die n yine nı jigiri die dı tıŋ yi Sodomi ma ma dı mʋna naa a tıŋ ye beri a ga tʋgı jinne. 24 Ama n bala nı, sarıyaka diile daraaŋ nı tıbıdatıŋ nan faası dala a tıaŋ Sodomi vuosi tıbıdatıŋ.”

Nı keŋ n jigiŋ a voosi
(Luki 10.21-22)

25 Saŋka mi Yisa die dı baarı, “N Chʋa Ŋmıŋ, vuodieke dı yine ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie tieŋ, n bıra fʋ, dama fʋnıŋ lɔbırı wıaha gie yıantieliŋ aŋaŋ sısıbırıŋ jigiŋ ama ta yuori he a yı ballıbısı; 26 dama die fʋ tʋma fʋ tʋʋma a yie fʋ nansıŋ.

27 “N Chʋa Ŋmıŋ nagı wa jaaŋ mana a yı mıŋ; vuoŋ ka sıba manıŋ Ŋmıŋ Bʋa wa sie n Chɔɔŋ wa Ŋmıŋ, vuoŋ dıaŋ ka sıba n Chɔɔŋ wa Ŋmıŋ sie manıŋ Ŋmıŋ Bʋa wa aŋaŋ vuodiekemba n yaala n nagı wa a dagı.

28 “Nı keŋ n jigiŋ nınıŋ vuodiekemba dı chiine chiidʋnsa aŋ n yı nı voosiŋ. 29 Nı nagı n chiiti a chii ta nı bʋgırı a nyıŋ n ma dama n yiwo vuodieke dı sʋʋna n gbaŋ tıŋgbaŋ ta mıŋŋı pɔgılı n gbaŋ ta nı nan ye voosiŋ. 30 Dama n kʋaŋ dıısıŋ ka tʋa ta n chiiti dıaŋ dı ka dʋnsı.”

12

Davʋʋsıkırı daaŋ wıa
(Maki 2.23-28; Luki 6.1-5)

1 Die dı yine daraa ale kʋaŋ chaaŋ die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba dı chʋŋ tıanna zaa kʋaŋ ma davʋʋsıkırı daraaŋ; ta kɔŋ die dı yallı ʋ kʋaŋandıısırıba, die wıa die ba piili a gobe zaaha yıaga ŋɔba.

2 Farasisi bataŋ die dı yene die
wo ba balı a yı Yisa, “Daansı
fʊ kʋaŋandıısırıba dı yinene
wudieke tı mıraha dı kana ka
yı sieŋ dı tı yime davʊʊsıkırı
daraaŋ.”
3 Die Yisa dı yiŋŋi a balı ba,
“Nı ye ka karıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʊ
sʊŋ Davidi dı yine wudieke saŋŋa
dieke kɔŋ dı yalla wa aŋaŋ ʊ
kʋaŋanvuosisi? 4 Die ʊ ga a juu
wo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ
ma wʊnıŋ aŋaŋ ʊ kʋaŋanvuosisi
dı nagı paanʊ dieke die ba nagına
a yı Ŋmıŋ a ŋɔbı wudieke die
Ŋmıŋ mıraha dı kana ka yı sieŋ
dı vuogaaŋ ŋɔbı, die paanʊ sie
Ŋmıŋ jıamıŋ nıŋŋandıısırıba
nyıŋkʊra nyıına. 5 Yaa nı ka
karıŋ Ŋmıŋ mıraha gbaŋkʊ ma,
dı davʊʊsıkırı daaŋ mana Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʊraha dı benne
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma
ŋaaŋ tʊma tʊʊma mi davʊʊsıkırı
daaŋ mana a chʊsa mıraha ama
ta wo chʊʊsıŋ. 6 Ama n bala nı
vuodieke dı tıanna Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʊ benne giena. 7 Dı
maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı,
‘Ŋmıŋ yaala zɔɔlınchıgırıŋ a
tıaŋ nı kaaba.’ Nı tıŋ sıba
wıırı gie chıaŋ, nı tıŋ kaaŋ dı
galıma vuodiekemba dı kana ka
chʊʊsıya; 8 dama manıŋ vuota
Bʊa wa yine davʊʊsıkırı daarı
tieŋ.”

Yisa die dı gbaanna nuukpiike tieŋ wıa

9 Yisa die nyıŋ mi a ga juu
ba Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ kaanı ma.
10 Ta daa wʊnyı die benne mi a
yaa nuukpiikiŋ. Vuosi bataŋ die
benne mi a yaala sieti dı ba ye
Yisa chʊʊsıŋ ta galıŋ wa, die wıa
die ba pıası wa, “Tı mıraha yı
sieŋ mıŋ dı vuoŋ gbaaŋ yʊagıtieŋ
davʊʊsıkırı daraaŋ?” 11 Die ʊ
yiŋŋi a balı ba dı, “Nı wʊnyı dı
keŋ yallı yiisiŋ ka nan goliŋ me
davʊʊsıkırı daraaŋ, ʊ tıŋ kaaŋ
yigi ke a vʊarı ka a nyıŋ goliku
me? 12 Nı ka sıba a baarı vuota
yaa nyʊarı a tıaŋ yiisiŋ mıŋ, die
wıa tı mıraha yı tı sieŋ dı tı suŋŋi
vuoŋ davʊʊsıkırı daraaŋ.” 13 Die
ʊ balı a yı nuukpiikiri tieŋ dı,
“Tıırı fʊ nuuke.” Die ʊ tıırı ka die
ka mana dı tıantı, a sıı sıba kaanı
wa. 14 Ama die Farasisi die dı nyıŋ
saŋ ba baaŋ kʊʊ Yisa dene.

Ŋmıŋ bʊavʊarıkıŋ wıa
(Maki 3.1-6; Luki 6.6-11)

15 Die Yisa die dı sıbına ba
saŋkʊ wıaha die ʊ nyıŋ mi, ta
vuosi pam die dı dı ʊ kʋaŋ. Die
ʊ gbaaŋ yʊagıtieliŋ mana, 16 ta
kpaaŋ ba dı ba da keŋ a balı a
yı ba chanchaalıŋ ʊ wıa. 17 Die
ʊ yiwo naa amʊ Ŋmıŋ naazʊa
Azaya die dı bala die wo keŋ yi
wusie.
18 “Nı ye, n bʊavʊarıkıŋ wʊnna,
wʊnıŋ maŋ faası cho, ʊ ma n
sʊŋ dı fıalı.
N nan nagı n Halıkasıka a yi ʊ ma,
aŋ ʊ balı vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosi dı ba
nan ye gbatıtaanıŋ n jigiŋ.
19 Ʊ kaaŋ dı nıga nınhagırıŋ yaa
a nata
yaa a zie sieti me faası bala
wıa pam pam.
20 Ʊ kaaŋ wıı yıbıkʊʊkıŋ dieke dı
goorine a tıantı
yaa a kpisi popoli dieke dı
kana a ka mıŋŋı a die.
Ntaala ʊ yi wusie sarıya diile
keŋ ye nyaŋŋıŋ.
21 Ʊ saaŋ wıa, vuodiekemba dı
kana a ka yi Juu vuosi nan
dı yallı tama.”

Yisa aŋaŋ jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli Sitaani wıa
(Maki 3.20-30; Luki 11.14-23)

22 Womi vuosi bataŋ die dı chii
daa wʊnyı dı yine yıı aŋaŋ gaamʊ
dama jımbıaŋ die yalla wa; ta Yisa
die dı gbaaŋ wa, die ʊ bıagı a bala
wıa ta yese. 23 Die dı yi daadamba
mana mamachi aŋaŋ Yisa die dı
yine die wo wıa, die ba pıasa taŋ

dı, “Daa wa gie yiwo Naaŋ Davidi haagıŋ yaa?”

24 Ama Farasisi die dı wɔnna naa, die ba baarı dı, “Jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli* die yine daa wa gie yiko dı ɔ vɔarıma jımbıatı vuosi ma.” 25 Yisa die dı mıŋŋı ba yilinene wudieke ta yiŋŋi a balı ba dı, “Tıŋgbaŋ dieke mana dı puonene ka gbaŋ a waga taŋ kaaŋ faası a yɔası. Tigidieke dıaŋ yaa buuri dieke dı puonene ka gbaŋ a waga taŋ nan nan. 26 Dıı yi sıba Sitaani vɔarına Sitaani vuosi sɔŋ, dı dagı sıba ɔ yiŋŋi a waga ta puo wo ɔ gbaŋ; lalıa ɔ naarı dı baa ka zie? 27 Dı yiwo Beelizebuli yınana mıŋ yiko maŋ vɔara jımbıatı vuosi ma, ta nınıŋ nıŋ mınıa yınana nı vuosisi yiko dı ba vɔarımaha? Nı vuosi gbaŋ gbaŋ tɔɔma daga sıba nı wo wusie. 28 Ama manıŋ nıŋ, Ŋmıŋ Halıkasıka yinene maŋ vɔara jımbıatı vuosi ma; die dagına sıba Ŋmıŋ naarı keŋ nı jigiŋ mıŋ.

Yisa dı bıagına a bɔbı Sitaani die

29 “Vuoŋ kaaŋ bıagı a wıı a juu hagırıtieŋ† tigiŋ a vaarı ɔ nyinti, ntaala ɔ woliŋ a bɔbı wa ta wa bıagı a vaarı ɔ nyintiti.

30 “Vuodieke mana dı kana ka zie n kɔaŋ waga mıŋ mıŋ; ta vuodieke mana dı kana ka suŋŋi mıŋ a lagısa vuosi n jigiŋ yiwo vuodieke dı jatınana ba. 31 Naa chıaŋ ma, maŋ bala nı, Ŋmıŋ nan nagı a chaa vuotaŋ wɔbıatı aŋaŋ wɔbıa diekemba ɔ balala mana; ama vuodieke mana dı balı wɔbıaŋ a yı Ŋmıŋ Halıkasıka, Ŋmıŋ kaaŋ nagı ɔ taalı a chaa wa. 32 Vuodieke dıaŋ mana mana dı keŋ balı wɔbıaŋ a yı manıŋ vuota Bɔa wa Ŋmıŋ nan nagı ɔ taalı a chaa wa; ama vuodieke nıŋ mana dı keŋ balı wɔbıaŋ a yı Ŋmıŋ Halıkasıka, Ŋmıŋ kaaŋ wɔŋ nagı ɔ taalı a chaa wa dɔnıa ka gie me yaa dɔnıa dieke dı bala ka keŋ wo.”

Tııŋ aŋaŋ ka nyıŋnyıŋka wıa (Luki 6.43-45)

33 Ta Yisa die dı bı balı dı, “Dıı yi ta tııŋ dı vıına, ka nyına nyıŋnyıŋka vıına; ama dıı yi ta tııŋ dı ka vıına, ka ŋaaŋ nyıŋ wa nyıŋnyıŋka bıatı dama tııŋ nyıŋnyıŋka ma ba sıba ka. 34 Nınıŋ nyinvuuke buuribu gie, nı yine vuobıatı die, lalıa wɔbalıkı vıına dı nan bıagı a nyıŋ nı nɔa ma? Dama jadieke vuota dı yiline ɔ sɔŋ ma die nyınnana ɔ nɔaŋ ma. 35 Vuovıınıŋ yie wɔvıına, dama ɔ sɔŋ vıına mıŋ; ta vuobıaŋ dıaŋ dı yie wɔbıatı dama ɔ sɔkɔ ka vıına.

36 “N bala nı, sarıya diile daraaŋ Ŋmıŋ nan dii vuosi sarıya sıba die ba balala wɔtɔgıtı mana wıa, 37 dama vuoŋ mana wɔbalıka bala ka vɔarı wa dında daarı mi yaa ɔ wɔbalıka dıaŋ bala ka chɔɔsı wa.”

Die ba yaalala ba ye mamachi wıa (Maki 8.11-12; Luki 11.29-32)

38 Womi mıraha dıdagırıba bataŋ aŋaŋ Farasisi bataŋ die dı balı Yisa dı, “Dıdagırɔ tı yaala fɔ yiwo mamachi wııŋ aŋ tı ye.”

39 Ama die ɔ yiŋŋi a balı, “Lele vuosi dı yine vuobıatı ta ka bı jıama Ŋmıŋ yaalala ba ye mamachi wııŋ; ama n kaaŋ wɔŋ yi mamachi wııŋ a yı ba; Ŋmıŋ naazɔa Jona dagıŋ chanchaaŋ nyıına maŋ nan dagı ba. 40 Die Jona dı benne zaasıkpııkɔ sɔkɔ ma ŋmıntɔası aŋaŋ yuŋ a ga tɔgı daraa ataa wa, die gbaŋ gbaŋ manıŋ vuota Bɔa dıaŋ dı nan dı beri tıŋgbaŋka gie chıaŋ ŋmıntɔası aŋaŋ yuŋ a ga tɔgı

* **12:24** 12.24 Sitaani saaŋ bına yi Beelizebuli. † **12:29** 12.29 Hagırıtieŋ wo yiwo Sitaani ama Yisa yaa hagırıŋ a tıaŋ wa ta bɔbı wa aŋaŋ guune.

daraa ataa. 41 Sarıya diile daraaŋ Nineva vuosi nan hagı zie a galıŋ nı, dama Jona dı mʋʋlına Ŋmıŋ wıa a yı ba wa die ba va ba tʋmbıatı mıŋ; n bala nı, vuodieke dı tıanna Jona benne gie. 42 Sarıya diile daraaŋ Siaba hɔgʋ naaŋ wa nan hagı a zie a galıŋ nı dama die ʋ paalı nyıŋ wa tıgı saasaa a ga dı ʋ wʋŋ naaŋ Solomoni yıaŋ wʋbalıkaha, ama n bala nı vuodieke dı tıanna naaŋ Solomoni benne giena.

Jımbıaŋ dı yiŋŋine keŋ juo vuoŋ ma dene
(Luki 11.24-26)

43 “Dıı yi ta jımbıaŋ dı keŋ nyıŋ vuota ma, ka ŋaaŋ dıa wa jigikʋʋkıŋ a yaala jigiŋ dı ka voosi, ka ka yeye; 44 ʋ ŋaaŋ balı a yı wa ʋ gbaŋ gbaŋ dı, ‘N nan yiŋŋi a ga n tigidieke n vana wa.’ Die wıa ka ŋaaŋ yiŋŋi ga mi a ye dı vuoŋ wo mi, ta ka sʋŋ mana saarıya a wʋnsı vıınıŋ. 45 Ka ŋaaŋ wa nyıŋ mıŋ a ga a chii jımbıatı diekemba dı tıanna ka gbaŋ gbaŋ ayʋpɔyı aŋ a ga bemme mi. Naa chıaŋ ma daa wa beriŋ nan faası chʋʋsı pam a tıaŋ die ʋ sına die wo. Naa bala ka yi a yı lele gie vuobıatıtı.”

Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ nımballı wıa
(Maki 3.31-35; Luki 8.19-21)

46 Yisa die ye ko bala wıa a yıa vuotamba ta ʋ nuŋ aŋaŋ ʋ nımballı dı keŋ tʋgı. Die ba zie wo yeŋ me ta tʋŋ vuoŋ dı ʋ wa wa aŋ ba balı wıa.

47 Die wıa vuoŋ wʋnyı die dı balı wa dı, “Daansı ye, fʋ naa aŋaŋ fʋ nımballı zie yeŋ me ta yaala ba aŋaŋ fʋ balı wıa.”

48 Yisa die dı yiŋŋi a baarı, “Mınıa yine n naa? Mınıa yine n nımballı?” 49 Womi ʋ nagı ʋ nuuŋ a dııŋ ʋ kʋaŋandıısırıba ta baarı, “Ye, n naa aŋaŋ n nımballı wʋnna. 50 Dama vuodieke mana dı yinene wudieke n Chʋa Ŋmıŋ dı benne arızanna ma choti wʋnıŋ ʋ yine n nımbʋa aŋaŋ n taa aŋaŋ n naa.”

13

Bʋbʋrıtʋ nandagıŋ
(Maki 4.1-9; Luki 8.4-8)

1 Dınıŋ daarı mi Yisa die dı nyıŋ tigiri me a ga mʋgıkpıırı chaaŋ a sʋʋŋ kalı mi dı ʋ dagı. 2 Ta daadamba die dı geline wo die faası dala mıŋ, die wıa die ʋ ga juu haarıŋ a kalı ka sʋŋ, ta die daadamba die dı zie mʋgıkpıırı kʋanʋarı ma. 3 Die ʋ nagı wa nandaga a balı ba wıa pam dı, “Daa wʋnyı die hagına daaŋ kaanı a ga dı ʋ bʋrı ʋ nyıŋbʋra. 4 Die ʋ bʋrınana nyıŋbʋrıkaha kʋaŋ ma wa, ataŋ die dı nan sieŋ me, nembisi die dı keŋ a dii he. 5 Ataŋ dıaŋ die dı nan taŋ sikpeŋ jigidieke tantı die dı kana ka faası dala. Die nyıŋbʋrıkaha die dı nyʋʋŋ lagı lagı dama tantı die ka faası dala wa wıa, 6 ama die ŋmıŋ die dı nyıŋ a faası tʋa a mana die dı ko dama a dagırısı die ka sʋʋŋya die wıa a mana die dı kpi. 7 Ta ataŋ dıaŋ die dı nan haŋgɔɔsı dagırısı ma, ta a mana die dı lagısı nyʋʋŋ a bırıŋ, ama haŋgɔɔsısı die dı nyagı nyıŋbʋraha. 8 Ataŋ dıaŋ die dı nan tıŋgbaŋ vıınıŋ ma die a mıŋŋı yi bie; ataŋ die yi bie kɔbıga kɔbıga ataŋ dıaŋ baŋısı-yʋaba yʋaba ataŋ dıaŋ baŋısı-taa taa.”

9 Yisa die dı balı a kpatı ba dı, “Vuodieke mana dı yalla tıba ʋ wʋmma.”

Wudieke wıa ʋ yına nandagaha
(Maki 4.10-12; Luki 8.9-10)

10 Die wıa die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ jigiŋ a pıası wa dı, “Bıa wıa fʋ naga nandaga bala yıa ba?”

11 Die ʋ yiŋŋi a balı ba dı, “Nınıŋ nıŋ Ŋmıŋ yı nı sieŋ dı nı sımma wʋlɔbırıkıŋ wıa yaa

gamma ʋ naarı wıa ama banıŋ ba nıŋ ʋ ka yı ba sieŋ. 12 Vuodieke dı sıbına Ŋmıŋ wıa, wʋnıŋ ʋ yenene a gʋta aŋ ʋ faası yallıma pam, ama vuodieke dı wone, ʋ nan waarı bıta dieke ʋ yalla gbaŋ. 13 Wudieke wıa n nagınana nandaga a daga ba yiwo, ba daansa mıŋ ama ba ka yese, ta chıısa a wʋmma, ama ba ka sıba a chıası. 14 Die wıa Ŋmıŋ naazʋa Azaya die dı balla wudieke wo keŋ yi wusie ba wıırı ma. Die ʋ balı dı Ŋmıŋ baarı,

‘Vuosisi gie nan seŋ wʋŋ, ama ba
kaaŋ dı sıba a chıası,
ba nan seŋ daansı ama ba
kaaŋ dı sıba jadieke ba
yene wo chıası.
15 Dama vuosi gie yıaŋ ligiye mıŋ
ta ba tıba dıaŋ dı hagırı,
ta ba bı ligi ba nine,
dama ba ka yaala ba ye jaaŋ,
ta ka bı yaala ba wʋŋ wııŋ,
ta ka yaala ba yıaŋ yuori,
ta ka bı yaala ba vaa ba
wʋbıatı aŋ n gbaaŋ ba.’

16 “Nınıŋ nıŋ nı yaa sikpeŋ nansıŋ, dama nı nine yese mıŋ ta nı tıba dıaŋ dı wʋmma wıa. 17 Ama n balı nı wusie, Ŋmıŋ naazʋalıŋ aŋaŋ vuodiekemba die dı chıgınana Ŋmıŋ pam tıŋ yaala ba ye jadieke nı yene wo ama ba ka yeke; ta tıŋ bı yaala ba tıŋ wʋŋ wudieke nı wʋnna wa ama ba ka wʋŋ ka.

Bʋbʋrıtʋ nandagırı chıaŋ (Maki 4.13-20; Luki 8.11-15)

18 “Nı wʋmma ta bʋgırı bʋbʋrıtʋ nandagırı chıaŋ. 19 Vuodieke dı keŋ wʋŋ Ŋmıŋ naarı wʋvıınaha gie ta ka sıba a chıası, Sitaani ŋaaŋ keŋ vʋarı wa wudieke dı juune ʋ sʋŋ ma; die yine nyıŋbʋrı dieke dı nanna sieku me. 20 Nyıŋbʋrı diekemba dı nanna tanjaalıka sikpeku sıı sıba vuodieke dı ŋaana a wʋŋ Ŋmıŋ wıaha ta tuohe lagı lagı aŋaŋ sʋgıfıalıŋ; 21 ama wıaha ka sʋʋna ba sʋgıtı ma ta a yʋasa. Die wıa wahala yaa mugisiŋ dı keŋ wıaha wıa, ba ŋaaŋ nagı wıaha a taaŋ bʋnyı. 22 Nyıŋbʋrı diekemba dı nanna haŋgɔɔsı jigiri sıı sıba vuodiekemba dı ŋaana wʋŋ Ŋmıŋ wıaha, ama ta tıŋgbaŋka gie wahala aŋaŋ nyinti yaalıŋ nyagı wıaha ʋ wʋnna wa ʋ sʋŋ ma, ta ka ka nyınna nyıŋnyıŋka. 23 Ama nyıŋbʋrı diekemba dıaŋ die dı nanna tıŋgbaŋ vıŋkʋ ma sıı sıba vuodiekemba dı ŋaana wʋŋ wıaha ta sıba a chıası; ta nyıŋ nyıŋnyıŋka, a taŋ kɔbıga kɔbıga bataŋ dıaŋ baŋısı-yʋaba yʋaba bataŋ dıaŋ baŋısı-taa taa.”

Huutiti nandagırı wıa

24 Die Yisa dı bı a taaŋ ba nandagıŋ dı, “Ŋmıŋ naarı sıı sıba daa wʋnyı die dı bʋrına zaabʋrıvıına ʋ kʋaŋ ma. 25 Ama yuŋ kaanı vuoŋ mana die dı gʋʋrınana ʋ dataaŋ die dı ga a ga bʋrı huuti a gʋtı ʋ zaaha ma ta yiŋŋi ga. 26 Die zaaha die dı bırına a piili dı a yi sikpigile die huutiti dıaŋ die dı hagı.

27 “Daa wa tʋntʋntıŋ die dı keŋ ʋ jigiŋ a pıası wa dı, ‘Jakʋʋŋ, daa zaabʋrıvıına die fʋ bʋrı fʋ kʋakʋ ma? Ama sıa huutiti dı nyıŋ?’

28 “Die ʋ baarı dı, ‘Dataaŋ wʋnyı yine die.’ Die ba pıası wa ‘Yaala tı ga a vʋʋ huutiti mıŋ?’

29 “Ʋ baarı, ‘Aayı, dama nı a keŋ a vʋa huutiti nı nan gʋtı a vʋʋ zaaha ataŋ. 30 Die wıa nı vaa zaaha aŋaŋ huutiti mana lagısı bırıŋ a ga tʋgı gobiŋ saŋŋa. Saŋka mi n nan balı zaagobiribe; nı woliŋ vʋʋ huutiti ta bɔbıha a huubɔba a jʋʋha boliŋ; ta lagısı zaaha a nagıha a yi n napooti me.’ ”

Nyıŋbʋrıbiŋ nandagırı (Maki 4.30-32; Luki 13.18-19)

31 Yisa die dı bı a taaŋ ba nandagıŋ bıbra dı, “Ŋmıŋ naarı

sıı sıba kaŋmınıŋ biŋ daa dı nagına a ga bʊrı ʊ kʋaŋ ma. 32 Ka yine nyıŋbʊrıka mana jabıŋ, ama ka keŋ bırıŋ ka yine vapɔgıtı mana jakpııŋ. Ka ŋaaŋ bırıŋ wa tııŋ ta nembisi keŋ yʊga a tose ka chagısa ma.”

Dabɔtı nandagırı
(Luki 13.20-21)

33 Yisa die dı bı a taaŋ ba nandagıŋ bıbra dı, “Ŋmıŋ naarı sıı sıba dabɔtı hɔgʊ dı nagına a lagısı paanʊ zɔŋ dieke dı dala ma aŋ bʊ mana kʋŋ a yiri die wo.”

Nandagaha taanıŋ chıaŋ
(Maki 4.33-34)

34 Yisa die taaŋ wa nandaga a bala wıaha gie mana mana a yı daadamba: Die ʊ ka bala wııŋ a yıa ba ta ka ka yi nandagıŋ. 35 Die ʊ yiwo naa amʊ Ŋmıŋ naazʋa wʊnyı die dı bala wudieke wo keŋ yi wusie, dı

“Maŋ a keŋ n bala wııŋ n nan nagı
nandaga a balı ba,
n nan balı ba wudieke mana
die dı lɔbırına
a nyıŋ dʊnıa dı piiline a keŋ
tʊgı jinne.”

Yisa die dı dagına huutiti nandagırı chıaŋ dene

36 Die Yisa die dı va daadamba mi ta ga a juu tigidieke mi die ʊ benne. Ta ʊ kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ jigiŋ a baarı, “Dagı tı huutiti nandagırı chıaŋ.”

37 Ta ʊ balı ba dı, “Manıŋ vuota Bʋa yine vuodieke die dı bʊrına nyıŋbʊrıvıınaha. 38 Kʋakʊ dıaŋ yine dʊnıa, nyıŋbʊrıvıınaha dıaŋ yine vuodiekemba dı benne Ŋmıŋ naarı ma, ta huutiti dıaŋ yine Sitaani vuosi. 39 Dataa dieke dıaŋ dı bʊrına huutiti yine Sitaani; gobiku saŋka dıaŋ yine dʊnıa kpatı saŋŋa, gogobiribe dıaŋ yine Ŋmıŋ malakasi.

40 “Sıba die ba lagısına huutiti a jʊʊha bolibu die wo, die dı baa dı sımma dʊnıa kpatıŋ daraaŋ. 41 Manıŋ vuota Bʋa nan daansı tʊŋ n malakasi aŋ ba ga vʋarı a nyıŋ n naarı ma vuodiekemba die dı yinene vuosi dı yie bıaŋ aŋaŋ vuobıatı mana, 42 aŋ ba nagı ba a taaŋ boliŋ me, mi ba nan dı kʋma ta ŋɔba ba nyına. 43 Ama saŋŋa mi ŋmıŋchıgırıba mana nan dı bie n Chʋa wa Ŋmıŋ naarı ma a chaaŋ sıba ŋmıŋ dı chaannana die wo. Vuodieke dı yaa tıba ʊ wʊmma.

Jadııŋ dieke die dı lɔbırına nandagırı wıa

44 “Ŋmıŋ naarı sıı sıba jadııŋ dieke die dı gune tıŋgbaŋ ma vuoŋ kʋaŋ ma. Ta daa wʊnyı dı keŋ ye ke, a kpıarı tantı a ligi ke, ta ga aŋaŋ sʊgıfıalıŋ a ga nagı ʊ yalla nyindieke mana a daa a yiŋŋi keŋ daa kʋakʊ.

Nyieleeŋ nandagırı

45 “Ŋmıŋ naarı bı sıı sıba nyugidiiru dı dına dıdıa yaala nyielevıına dı ʊ daa. 46 Die ʊ ga ye kaanı dı faasına vıına die ʊ ga a ga nagı ʊ nyinti mana a daa ta keŋ daa ka.

Zaasıŋ nııŋ nandagırı

47 “Ŋmıŋ naarı bı sıı sıba, zaasıŋ nııŋ ba nagına a vigi taaŋ nyaaŋ ma ka yigi zaasıŋ yiri yiri nıŋ mana. 48 Ka suuline wo zaasıyigiribe dı datı ka nyıŋ gaaŋ ma, a sʊʊŋ kalı a lugi zaasıvıınaha a yi kparıŋ ma ama ta nagı zaasıbıatıtı a vigi taaŋ wa. 49 Naa dı baa dı sımma dʊnıa kpatıŋ daraaŋ. Ŋmıŋ malakasi nan keŋ a lugi vuobıatıtı a nyıŋ vuovıına ma, 50 ta nagı vuobıatıtı a vigi taaŋ boliŋ me. Mi ba nan dı kʋma ta ŋɔba ba nyına.”

Wʊhaala aŋaŋ wʊkʋra wıa

51 Die Yisa die dı pıasi ba, “Nı sıba wıaha gie chıasi mıŋ?”

Die ba baarı “Wa.”

52 Die ʊ yiŋŋi a balı ba, “Die wıa, Ŋmıŋ mıra dıdagırʊ dieke

mana dı bʊgırınana n dagıkʊ yaa gamma Ŋmıŋ naarı wıa ta mıŋŋı sıba a chıası sıı sıba tigiŋ tieŋ dieke dı vʊarına nyıŋhaala aŋaŋ nyıŋkʊra a nyıŋ ʊ nyinti ma.”

Nazeriti vuosi die dı zetine Yisa die

(Maki 6.1-6; Luki 4.16-30)

53 Yisa die dı taanna nandagaha gie a kpatı, die ʊ nyıŋ mi 54 a yiŋŋi a ga ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋ, mi die ʊ ga daga vuosi Ŋmıŋ wıa ba Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ me. Die ʊ dagıkʊ dı yi vuodiekemba dı wʊnnana wa mamachi. Die ba pıasa taŋ dı, “Sıa ʊ ye yıabʊ gie? Sıa ʊ ye yiko ke gie a yie mamachi wıaha gie?” 55 “Daa kampınta wa bʊa wa wondie? Daa ʊ nuŋ yine Meri, ta ʊ nımballı dı yi Jemisi aŋaŋ Josefu aŋaŋ Simoni aŋaŋ Judasi? 56 Da ʊ tamba benne giena wa? Sıa ʊ ye genhe mana?” 57 Die wıa die ba zeti wo. Yisa die dı balı a yı ba dı, “Ba yıa Ŋmıŋ naazʊa jılıma jigiŋ mana mana mıŋ, ntaala ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋ aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tigiŋ vuosi jigiŋ.” 58 Die ʊ ka yi mamachi wıa pam mi dama die ba ka yi wo yada wıa.

14

Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʊ kʊʊla wıa

(Maki 6.14-29; Luki 9.7-9)

1 Saŋka mi naaŋ Herodi vuodieke die dı yine Galili naaŋ wa die dı wʊŋ Yisa wıa. 2 Die ʊ balı a yı ʊ nyıŋkʊraha dı, “Ʊ seŋ yiwo Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosisi Ŋmıŋ nyaabʊ hagına kuŋ me, die wıa ʊ yallı hagırıbʊ mi a yie mamachi wıa dene.”

3 Die Herodi die yı wa nʊaŋ ba yigi Jɔɔn a bɔbı wa ta nagı wa a yi dansarıka sʊŋ, die ʊ nımbʊa Filipi hɔgʊ Herodiasi wıa die ʊ yi die. 4 Dama Jɔɔn die ŋaaŋ bala yıa wa mıŋ dı, “Dı ka mʊ fʊ faarı Herodiasi.” 5 Naaŋ Herodi die yaala ʊ kʊʊ Jɔɔn, ta die chıga Juu vuosisi, dama die ba sıba a baarı Jɔɔn die yiwo Ŋmıŋ naazʊa.

6 Die ba mıırına naaŋ Herodi daa dieke die dı keŋ tʊgı, ʊ yi chaantı, ta Herodiasi hɔgʊlıa die dı keŋ sie daadamba mana nıŋŋa, die naaŋ Herodi sʊŋ die dı paalı fıalı, 7 die ʊ yı wa nʊaŋ a baarı, “N hʊʊya, n nan yı fʊ jadieke mana fʊ bala dı yaala.”

8 Die wıa hɔgʊlıa wa nuŋ dı dagı wa jadieke ʊ baaŋ pıası, die ʊ yiŋŋi ga balı naaŋ Herodi dı, “Gobi Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʊ sikpeŋ a yi tasıŋ ma a keŋ yı mıŋ lele.”

9 Naaŋ wa sʊŋ die dı chʊʊsı, ama die ʊ hʊʊna daadamba nıŋŋa wıa die ʊ yı nʊaŋ dı ba yi havʊʊbike dı yaalala die wo. 10 Die wıa die ba gobi Jɔɔn sikpeŋ dansarika sʊŋ. 11 Die ba chii sikpeku aŋaŋ tasıŋ a keŋ yı havʊʊbike, ta ʊ dıaŋ dı chiike a ga yı ʊ nuŋ. 12 Die Jɔɔn kʊaŋandıısırıba die dı keŋ a nagı ʊ nyıŋgbaŋka a ga guu, ta die a ga a balı Yisa.

Die Yisa die dı yına dembisi tuse anʊ nyindiike dene

(Maki 6.30-44; Luki 9.10-17; Jɔɔn 6.1-14)

13 Die Yisa dı wʊnna Jɔɔn kʊʊla wıaha die ʊ juu haarıŋ a nyıŋ mi a ga jigidieke vuoŋ dı wone. Die vuosisi dı wʊnna naa, die ba va ba tıgısı ta chʊŋ nagısı a dı ʊ kʊaŋ a ga ʊ jigiŋ. 14 Yisa die dı kenne nyınna haarıkʊ ma ta ye daadamba zɔɔlıŋ die dı yigi wo pam, die ʊ gbaaŋ vuodiekemba die dı yʊagına ba sʊŋ mana.

15 Jıŋmıŋ die dı tʊgına, ʊ kʊaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ jigiŋ a balı dı, “Ŋmıŋ gbige nannıŋ mıŋ ta giena dıaŋ dı yi haagıŋ; die wıa vaa vuotamba aŋ ba ga tıgıbısısı a yaalı nyindiike a dii.”

16 Yisa die dı yiŋŋi a balı dı, “Ba
ka mʊ ba ga. Nınıŋ nı gbaŋ gbaŋ
nı yı ba jaaŋ aŋ ba dii.”
17 Die ba baarı, “Paanʊ golime
anʊ aŋaŋ zaasıtı ale nyıına tı yallı
giena.”
18 Yisa die dı baarı, “Nı yaa ha a
keŋ giena.” 19 Die ʊ balı a yı vuo-
tamba dı ba sʊʊŋ kala huutiti ma;
ta die a nagı paanʊ golime anʊ
wa aŋaŋ zaasıtı ale wo, a daansı
ŋmıŋsikpeŋ ta die a pagı Ŋmıŋ.
Die ʊ gbieri gbieri paanʊsısı a
nagı ha a yı ʊ kʋaŋandıısırıba,
die ba nagı ha a yı vuosisi.
20 Vuoŋ mana dı dii ta tıalı tıalı.
Die ʊ kʋaŋandıısırıba die dı vaarı
nyintıalıkaha a suuli kparısı baŋ
aŋaŋ ale. 21 Vuodiekemba die dı
dine die yiwo dembisi tuse anʊ,
ama die ba ka bıısı hɔgʊba aŋaŋ
ballı a gʊtı.

Yisa die dı chʊnna nyaaŋ sikpeŋ wıa
(Maki 6.45-52; Jɔɔn 6.15-21)

22 Die Yisa die dı vaa ʊ
kʋaŋandıısırıba dı juu haarıkʊ
a garısı a ga mʊgıkpıırı mi wo
chaakʊ, ta wıarı dı ʊ taaŋ vuosisi
aŋ ba kuli. 23 Die ʊ taanna
vuosisi a kpatı wa, die ʊ ga a
jʊalı kunkogiŋ dı ʊ jʊʊsı Ŋmıŋ.
Yuŋ die dı ga tʊgı ta ʊ bie mi ʊ
nyıına ma; 24 saŋka gie ta haarıkʊ
die bie wo saasaa mʊgıkpıırı
sʊnsʊŋ aŋaŋ sʊnsʊŋ nyapoŋiku
yaa ka dɔma dama bʊlɔgısıŋ die
nıgınana ka.
25 Yaa gamma kparaaŋ kpaŋ
saŋŋa die Yisa die dı chʊŋ nyaabʊ
sikpeŋ a keŋ ʊ kʋaŋandıısırıba
jigiŋ. 26 Die ba yene wo
ʊ chʊnnana nyaabʊ sikpeku
ŋmaamıŋ die dı yigi be. Die
ba baarı, “Kogiŋ wonde” ta faası
keesi.
27 Ama Yisa dı balı wıa a yı
ba bʊnyı a baarı, “Nı da vaa
ŋmaamıŋ yalla nı, wo manıŋ.”
28 Ta Piita dı baarı, “N Yɔmʊtieŋ
dı yiwo fʊnıŋ fʊ vaa aŋ n chʊŋ
nyaabʊ sikpeŋ a haarı fʊ.”
29 Yisa dı baa, “Kiere.” Naa
chıaŋ ma Piita die dı nyıŋ haarıkʊ
ma a piili chʊŋ nyaabʊ sikpeŋ
a gara ʊ jigiŋ. 30 Ama die ʊ
yene bʊlɔgısıbʊ dı faasına nıgı
wa ŋmaamıŋ die dı yigi wo die ʊ
piili a sʊʊna nyaabʊ chıaŋ. Die ʊ
keesi a baarı, “N Yɔmʊtieŋ gbatı
mıŋ taaŋ!”
31 Yisa die dı deeŋ nuuŋ a yigi
wo bʊnyı ta baarı, “Fʊnıŋ yada dı
kana ka dala vuoke gie, bie yine
fʊ chıılı?”
32 Ba mana die dı juu haarıkʊ
sʊŋ die bʊlɔgısıbʊ die dı nan.
33 Ta vuodieke dı benne haarıkʊ
sʊŋ die dı keŋ gbirigi a jıama Yisa
ta baarı, “Wusie, seŋ yiwo Ŋmıŋ
Bʊa.”

Yisa die dı gbaannana
Genezariti yʊagıtieliŋ dene
(Maki 6.53-56)

34 Die ba garısı mʊgıkpıırı a
keŋ Genezariti tıŋgbaŋ ma, 35 mi
vuosi die dı mıŋŋı Yisa. Die wıa
die ba mʊʊlı a yı vuosi mana,
ta ba chii vuodiekemba mana
die dı yʊagına a keŋ ʊ jigiŋ.
36 Die ba jʊʊsı wa dı ʊ ko a vaa
vuodiekemba dı yʊagına wa ko
a gbı ʊ jayeekiri kʋanʊaŋ; die
vuodiekemba mana die dı gbına
ka wa die ye wo gbaanıŋ.

15

Ba chɔɔŋkʊʊlıŋ dagıŋ wıa
(Maki 7.1-13)

1 Womi Farasisi bataŋ aŋaŋ
mıraha dıdagırıba die dı nyıŋ
Jerusalemi a keŋ Yisa jigiŋ a
pıası wa dı, 2 “Dı yiwo lalıa fʊ
kʋaŋandıısırıba dı ka dıısa tı
chɔɔŋkʊʊlıba die dı dagına die
wo? Ba ka nıta ba nuusi ta die.”
3 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba, “Ta
dı yiwo lalıa nınıŋ nı zeti Ŋmıŋ
mıraha ta dı nı chɔɔŋkʊʊlıba
dagıkʊ? 4 Ŋmıŋ die baarı, ‘Yıma

fʊ chʊa aŋaŋ fʊ naa jılıma' ta 'Vuodieke mana dı a keŋ zıa ʊ chɔɔŋ yaa ʊ nuŋ mʊ ba kʊʊ wa.' 5 Ama nı daga a baarı dı vuoŋ dı a keŋ a yallı jadieke ʊ baaŋ nan nagı a suŋŋi ʊ nuŋ yaa ʊ chɔɔŋ ta baarı dı 'Nyinti gie bırıŋ wa Ŋmıŋ sııtı'; 6 ka ka bı yiwo mugisiŋ dı ʊ yıma ba jılıma ta yı ba jaaŋ. Naa nı zeti Ŋmıŋ mıraha ta dı nı gbaŋ gbaŋ nı dagıŋ. 7 Nınıŋ gıgaantıba gie! Ŋmıŋ naazʊa Azaya die yaa wusie die ʊ bala nı wıa die. Die Ŋmıŋ baarı dı

8 " 'Vuosi gie yıa mıŋ jılıma aŋaŋ
ba nʊa,
ama ba sʊgıtı dı bie saasaa
aŋaŋ mıŋ.
9 Ba jıama mıŋ wa yɔrı
dama ba daga vuosi vuota
mıra sıba a yiwo manıŋ n
mıra.' "

Jadieke dı benne vuota sʊŋ ma wıa
(Maki 7.14-23)

10 Womi Yisa die dı wa kpıkpaakʊ a keŋ ʊ jigiŋ a bala yı ba, "Nı wʊmma ta sımma a chıası! 11 Da jadieke dı junene vuota nʊaŋ ma yinene wo dıgıntı Ŋmıŋ jigiŋ ama jadieke dı nyınana ʊ nʊaŋ ma yinene wo dıgıntı Ŋmıŋ jigiŋ."

12 Womi ʊ kʊaŋandıısırıba dı keŋ ʊ jigiŋ a pıasi wa dı, "Fʊ sıba a baarı Farasisi vuosisi dı wʊnna fʊ balıkʊ ba jıı wa sınyıırıŋ?"

13 Ʊ die dı yiŋŋi a balı ba, "Tıı dieke mana n Chɔɔŋ dieke dı benne arızanna ma dı kana ka suuye sie ba keŋ vʊʊka a taaŋ. 14 Die wıa vaa ba aŋ ba ga dama ba sıı sıba yıısı ta data taŋ. Yıı dı a keŋ data ʊ chanchaaŋ sie ba mana nan guoliŋ me."

15 Piita die yiŋŋi a baarı: "Dagı tı nandagırı gie chıaŋ."

16 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Nı gbaŋ nı ka sıba n wʊbalıka gie chıası? 17 Nı ka sıba a baarı jadieke mana dı junene vuota nʊaŋ ma gara ʊ nyuuti ma ta daaga ʊ nyıŋgbanıŋ a nyına? 18 Ama wudiekemba vuota dı balala ʊ nʊaŋ ma nyına ʊ sʊŋ, die yinene vuota dıgıntı. 19 Dama vuota sʊŋ ma sʊŋanyilibıatı dı nyına, sıba vuota kʊʊla, daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana yaalıŋ, aŋaŋ gaarıŋ aŋaŋ ŋmınchıbısı aŋaŋ kʊagaarıŋ. 20 Genhe yinene vuota dıgıntı; ama da nuudıgıntı diile yinene vuota dıgıntı."

Hɔgʊ wʊnyı die dı yine Yisa yada wıa
(Maki 7.24-30)

21 Yisa die dı nyıŋ mi a ga Taya aŋaŋ Sidoni tıŋgbaŋ chaaŋ. 22 Die wıa Keenani hɔgʊ wʊnyı die dı benne mi chaakʊ die dı keŋ Yisa jigiŋ a wa wa dı, "N Yɔmʊtieŋ Davidi haagıŋ chıgı mıŋ zɔɔlıŋ! Jımbıaŋ yalla n havʊʊbiŋ, dı a paalı a mugisi wo pam."

23 Ama Yisa die ka balı wııŋ mana a yı wa. Die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ jigiŋ a balı wa dı ʊ yagı wa; dama ʊ dı tı mıŋ a yie watı.

24 Womi Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "Izara vuodiekemba dı sına sıba yii diekemba dı bana, banıŋ ba jigiŋ nyıına Ŋmıŋ dı tʊŋ mıŋ."

25 Ta hɔgʊ wa die dı a keŋ a gbirigi Yisa nıŋŋa a baarı, "N Yɔmʊtieŋ, suŋŋi mıŋ!"

26 Yisa die dı yiŋŋi a baarı, "Dı ka mʊ dı vuoŋ nagı ballıbısı nyindiike a yı gbaası."

27 Die wıa hɔgʊ wa die dı yiŋŋi a baarı, "N Yɔmʊtieŋ ka yiwo wusie, ama gbaaŋ diekemba dı dʊana ba tieŋ nıŋŋa ŋaaŋ nagı nyindiike chɔɔta dieke dı nannana ʊ nıŋŋa a die."

28 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı balı wa, "Yiwo hɔgʊ dieke yada dı dala! Fʊ yaalala jadieke wo nan yi a yı fʊ." Lele womi ʊ hɔgʊlıa wa dı ye alaafıa.

Yisa die dı gbaanna vuosi pam dene

29 Yisa die dı nyıŋ mi a ga Galili mʊgıkpıırı chaaŋ. Die a jʊalı a kalı kunkogiŋ me. 30 Ta kpıkpaaŋ die dı a keŋ ʊ jigiŋ aŋaŋ gbilisi aŋaŋ yıısı aŋaŋ gbarıgısı aŋaŋ gaantıŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dı yʊagına yʊagıtı yiri yiri mana a nagı ba dʊaŋ ʊ nıŋŋa; die ʊ gbaaŋ ba. 31 Kpıkpaakʊ die dı yene ta gaantıba balı wıa, ta gbarıgısı dı chʊŋ, ta gbilisi dı ye alaafıa, yıısı dı yese wo die dı yi be mamachi. Die ba bırı Izara vuosi Ŋmıŋ.

Yisa die dı yına dembisi tuse anıısa nyindiike dene
(Maki 8.1-10)

32 Yisa die dı wa ʊ kʊaŋandıısırıba a keŋ ʊ jigiŋ a baarı dı, “Zɔɔlıŋ yigi mıŋ mıŋ aŋaŋ vuosi gie wıa, dama ba bie wo n jigiŋ daraa ataa, ta lele ba wo jaaŋ ba baaŋ dii. N ka yaala n vaa ba kuli ta ka yı ba nyindiike, dama ba nan keŋ chaa sieŋ me.”

33 Ʊ kʊaŋandıısırıba dı pıası wa, “Sıa tı nan ye nyindiike haagırı gie me a yı kpıkpaakʊ gie?”

34 Yisa die dı pıası ba, “Paanʊsı aŋmıa nı yallı?”

Ba baarı, “Paanʊsı golime ayʊpɔyı aŋaŋ zaasıbısı bıta.”

35 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı yi kpıkpaakʊ nʊaŋ dı ba sʊʊŋ kala tıŋgbaŋ. 36 Die ʊ nagı paanʊ golime ayʊpɔyı wa aŋaŋ zaasıbısısı a bırı Ŋmıŋ ta die gbieri gbieri he a nagı ha a yı ʊ kʊaŋandıısırıba die ba nagıha a yı vuosisi. 37 Die ba mana dı dii ta tıalı tıalı. Ʊ kʊaŋandıısırıba die dı vaarı nyintıalıkaha a suuli kparısı ayʊpɔyı. 38 Die dembiŋ diekemba die dı dine wo die yiwo vuosi tuse anıısa, ama die ba ka bıısı hɔgʊba aŋaŋ ballı.

39 Die Yisa dı wa a taaŋ kpıkpaakʊ ta die juu haarıŋ a ga Magadani tıŋgbaŋ chaaŋ ma.

16

Die ba yaalala ba ye mamachi wıa dene
(Maki 8.11-13; Luki 12.54-56)

1 Die Farasisi aŋaŋ Sadusisi vuosi bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ. Die ba yaala ba yigi wo mıŋ, die chıaŋ ma die ba pıasi wa dı ʊ yi mamachi wııŋ a yı ba aŋ ka dagı sıba Ŋmıŋ die zie wo ʊ kʊaŋ. 2 Ama die ʊ yiŋŋi a balı dı, “Nııŋmara dı keŋ ŋmıntı jıŋmıŋ nı ŋaaŋ baarı, ‘Soriŋ jigiri nan dı vıına.’ 3 Ta sʊkʊleeliŋ dıaŋ nııŋmara dı keŋ ŋmıntı ta bı sıbı nı ŋaaŋ baarı, ‘Nııŋ baa ka nııŋ mıŋ.’ Nı nan bıagı a daansi nııŋmara ta balı wudieke dı balla ka yi ama nı kaaŋ dı sıba wudieke dı yinene lele chıasi! 4 Nınıŋ, lele vuosi nı yiwo vuobıatı ta ka dısa Ŋmıŋ, nı yaala nı ye wo mamachi wııŋ; ama n kaaŋ wɔŋ yi wııŋ a yı nı; ama mamachi dieke nyıına n baaŋ nan nagı a yı nı yiwo Jona mamachi ka.”

Die ʊ balla die a yı ba, ta die ga ta va ba.

Farasisi aŋaŋ Sadusisi dabɔtı wıa
(Maki 8.14-21)

5 Die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı gasına mʊgıkpıırı a ga mi wo chaakʊ, die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı daaŋ ta ka nagı paanʊ. 6 Yisa die dı balı a yı ba, “Nı sımma Farasisi aŋaŋ Sadusisi dabɔtı wıa.” 7 Die ba a bala a yıa taŋ a baarı, “Dı yiwo tı kana ka nagı paanʊ wıa ʊ bala die wo.”

8 Yisa die dı mıŋŋına ba balala wudieke wo die ʊ pıasi ba, “Nınıŋ vuodiekemba nı yada dı kana ka dala, bıa nı bala yıa taŋ nı wone paanʊ wıa? 9 Nı ye ka sıba ka chıaŋ? Nı ka tıınsı die n nagına paanʊ golime anʊ a yı dembisi

tuse anʊ wa? Die kparɪsɪ aŋmɪa die nɪ vaarɪ nyintɪalɪkaha a suuli? 10 Ta die n nagɪ paanʊ golime ayʊpɔyɪ a yɪ dembisi tuse anɪɪsa wa, kparɪsɪ aŋmɪa die nɪ vaarɪ? 11 Bɪa yine nɪ yile dɪ paanʊ wɪa maŋ bala nɪ? ‘Nɪ sɪmma Farasisi aŋaŋ Sadusisi dabɔtɪ wɪa!’ ”

12 Die ba wa a sɪba a baarɪ dɪ ʊ ka bala ba dɪ ba sɪmma yaa gamma dabɔtɪ dieke ba yalla a yɪa paanʊ sʊŋ ama dɪ ba sɪmma Farasisi aŋaŋ Sadusisi dagɪŋ wɪa.

Piita dɪ bala wʊkpɪɪma yaa gamma Yisa ma dene
(Maki 8.27-30; Luki 9.18-21)

13 Yisa die dɪ ga Siisiria Filipi tɪŋ chaaŋ, die ʊ pɪasɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Mɪnɪa vuosisi dɪ baarɪ manɪŋ vuota Bʊa wa yiye?”

14 Die ba baarɪ, “Bataŋ baarɪ yiwo Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi Ŋmɪŋ nyaabʊ, bataŋ dɪaŋ baarɪ yiwo Elaja ta bataŋ dɪaŋ dɪ baarɪ yiwo Jerimaya yaa Ŋmɪŋ naazʊalɪba wʊnyɪ die dɪ benne kʊrɪŋ ma wa.”

15 Ta ʊ pɪasɪ ba, “Ta nɪnɪŋ mɪnɪa nɪ baarɪ n yiye?”

16 Womi Simoni Piita dɪ baarɪ, “Fʊ yine miivolitieŋ Ŋmɪŋ Bʊa Masia wa, vuodieke ʊ vʊarɪna.”

17 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa, “Fʊnɪŋ Simoni, Jona bʊa, sʊgɪfɪalɪŋ bemme fʊ ma, dama daa vuota yuori wɪarɪ gie a dagɪ fʊ ama dɪ yiwo n Chʊa Ŋmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma wa. 18 N bala fʊ, fʊnɪŋ fʊ yiwo Piita* ta tanjaalɪka gie sikpeŋ maŋ nan nagɪ n vuosi zieŋ, ta kuŋ gbaŋ kaaŋ bɪagɪ a nyaŋŋɪ ba. 19 N nan yɪ fʊ Ŋmɪŋ naarɪ sanʊaŋ safɪbie; die wɪa jadieke mana fʊ baarɪ dɪ chʊarɪ tɪŋgbaŋka gie me die gbaŋ gbaŋ jaabʊ nan dɪ chʊarɪ arɪzanna ma; ta jadieke mana fʊ baarɪ ka ka chʊarɪ tɪŋgbaŋka gie me, die gbaŋ gbaŋ jaabʊ kaaŋ dɪ chʊarɪ arɪzanna ma.”

20 Womi Yisa die dɪ kpaaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ ba da keŋ balɪ vuoŋ dɪ ʊ yine Masia wa.

Yisa die dɪ bala ʊ wahala aŋaŋ ʊ kuŋ wɪa dene
(Maki 8.31–9.1; Luki 9.22-27)

21 A nyɪŋ saŋka mi yaa gamma, Yisa die dɪ piili a bala a yuore ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Sie n ga Jerusalemi a ga dii wahala a nyɪŋ tɪka nyɪŋkʊraha aŋaŋ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba nuusi me. Ba nan kʊʊ mɪŋ ama daraa ataa daraaŋ Ŋmɪŋ nan hagɪ mɪŋ a nyɪŋ kuŋ me.”

22 Piita die dɪ nagɪ wa a nyɪŋ lʊgɪŋ a piili a galɪma wa a baarɪ dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, Ŋmɪŋ da vaa die yi. Naa kaaŋ daaŋ yi fʊ.”

23 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ a yɪ Piita, “Fʊnɪŋ Sitaani wa gie hagɪ gie ta va mɪŋ. Yiwo taŋgbiŋkiŋ n sieŋ me dama fʊ sʊŋanyilehe gie yiwo vuota sʊŋanyile ama daa Ŋmɪŋ.”

24 Womi ʊ balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Vuodieke mana dɪ yaala ʊ dɪa n kʊaŋ, sie ʊ zeti ʊ gbaŋ a nagɪ ʊ dagarɪkɪŋ a dɪa mɪŋ. 25 Dama vuodieke nɪŋ mana dɪ kana ka saagɪya dɪ ʊ nagɪ ʊ miivoli a yɪ mɪŋ nan waarɪ ka, ama vuodieke nɪŋ mana dɪ keŋ waarɪ ʊ miivoli n wɪa wʊnɪŋ nɪŋ nan daansɪ ye ke. 26 Bɪa vuota dɪ baa ʊ ye, ʊ yallɪ dʊnɪa nyinti mana ta waarɪ ʊ miivoli, bɪa nyʊarɪ ʊ baa ʊ ye? Vuoŋ nan bɪagɪ nagɪ jaaŋ a daa ʊ miivoli? 27 Dama manɪŋ vuota Bʊa baa n yiŋŋi keŋ mɪŋ aŋaŋ n Chʊa Ŋmɪŋ hagɪrɪŋ, aŋaŋ ʊ malakasi, ta saŋŋa mi n nan tuŋ vuoŋ mana yaa gamma ʊ tʊnna die. 28 Wusie maŋ bala nɪ, vuosi bataŋ bie gie

* **16:18** 16.18 Piita chɪaŋ yiwo taŋ.

ba kaaŋ kpi sie ba keŋ ye manıŋ vuota Bʋa naarı diile saŋŋa.”

17

Yisa nyıŋgbanıŋ tarıgıŋ wıa
(Maki 9.2-13; Luki 9.28-36)

1 Daraa ayʋaba kʋaŋ chaaŋ die Yisa die dı nagı Piita, aŋaŋ Jemisi aŋaŋ ʋ nımbʋa Jɔɔn, a yaa ba ga jʋalı taŋbırıŋkıŋ sikpeŋ me, ba nyıına. 2 Womi ʋ nyıŋgbanıŋ die dı tarıgı ba nıŋŋa. Ʋ nine dı chaaŋ sıba ŋmıŋ ta ʋ nyiŋyeeke dı yıantı sıba chaanıŋ. 3 Ta ba ye Mosisi aŋaŋ Elaja dı nyınna bʋnyı ba jigiŋ a bala wıa aŋaŋ Yisa. 4 Die wıa Piita die dı balı a yı Yisa dı, “N Yɔmʋtieŋ dı vıına tı benne giena. Fʋ tıŋ nan saagı, n tıŋ nan kpii viisi ataa giena, ta kaanı fʋ jaaŋ, ta kaanı yi Mosisi jaaŋ ta kaanı dıaŋ dı yi Elaja jaaŋ.”

5 Die Piita die dı yene ko bala wıaha, nııŋmaayıalıŋ dı keŋ ligi be, ta lɔlıŋ dı nyıŋ nııŋmaakʋ ma a baarı, “N Bʋachoti wʋnna, ʋ ma n sʋŋ dı paalı a fıalı, nı wʋmma a yıma wa.”

6 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı wʋnna lɔlıkʋ die ŋmaamıŋ dı faası a yigi be, die ba gbirigi tıŋgbaŋ. 7 Yisa die dı keŋ ba jigiŋ a gbi gbi ba ta baarı, “Nı hagı zie. Da nı chıgıma ŋmaamıŋ.” 8 Die wıa die ba kɔtı ba sikpigile a daansı ta ka ye vuoŋ mi, sie Yisa nyıına ma.

9 Die ba nyınna tanı ma a keŋ sʋʋna wa, Yisa die dı kpaaŋ ba dı, “Nı sımma nı keŋ a balı vuoŋ nı yene wudieke wo, a ga tʋgı saŋŋa dieke manıŋ Vuota Bʋa dı balla ʋ hagı kuŋ me.”

10 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı pıası wa dı, “Bıa wıa mıraha dıdagırıba dı baarı dı sie Elaja wolıŋ keŋ Masia ma?”

11 Die ʋ yiŋŋi a balı dı, “Ka yiwo wusie dı sie Elaja wolıŋ keŋ, amʋ ʋ wʋnsı wıı ŋ mana a mıŋŋı zieŋ. 12 Ama manıŋ n bala nı dı, Elaja wɔŋ keŋ mıŋ ama ta vuosi dı ka mıŋŋı wa, ta yi wo yɔrı yɔrı die ba yaalala die wo. Die gbaŋ gbaŋ ba nan yi manıŋ vuota Bʋa aŋ n dii wahala ba nuusi me.”

13 Womi ʋ kʋaŋandıısırıba die dı mıŋŋı a baarı Jɔɔn dieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ wıa ʋ bala die.

Yisa die dı vvarına jımbıaŋ dembiŋ ma dene
(Maki 9.14-29; Luki 9.37-43a)

14 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba bataa wa dı yiŋŋine a ga kpıkpaakʋ jigiri daa wʋnyı die dı keŋ a gbirigi Yisa nıŋŋa, 15 a baarı, “N Yɔmʋtieŋ chıgı n bʋa dembike gie zɔɔlıŋ, dama ʋ yiwo kpenkpennantʋ, die dı paalı a mugisi wo a yi ʋ nanna bolıŋ me yaa nyaaŋ sʋŋ daaŋ mana. 16 Maŋ yaa wa keŋ fʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ, ama die ba ka bıagı a gbaaŋ wa.”

17 Yisa dı yiŋŋi a balı ba, “Nınıŋ lele vuosi gie dı wone yada ta bı yi vuodiekemba dı kana ka dıısa Ŋmıŋ, nı yaala n bemme nı jigiŋ a ga tʋgı saŋŋa bıa? Nı yaala n yaa wa suguru aŋaŋ nı a ga tʋgı saŋŋa bıa? Nı yaa bʋa wa a keŋ giena.” 18 Yisa die dı natı jımbıakʋ die ka nyıŋ bʋa wa ma, die bʋa wa dı ye a laafıa lele womi.

19 Ka kʋaŋ chaaŋ die Yisa kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ jigiŋ a pıası wa, “Bıa wıa tı ka bıagı a yagı jımbıakʋ?”

20 Die ʋ yiŋŋi a balı ba, “Dı yiwo nı yada dı kana ka dala wıa. Wusie maŋ bala nı, nı yi Ŋmıŋ yada ka dala sıba kaŋmıŋ biŋ, nı nan bıagı a balı yı tanı gie ‘Vʋʋ a nyıŋ giena a ga nan mi aŋ ka vʋʋ’; nı nan bıagı yi jaaŋ mana. 21 ((Ama jımbıaŋ sıba naa, nı kaaŋ bıagı a yagı sie nı bɔba nʋaŋ ta jʋʋsa Ŋmıŋ.))”

Yisa die bı balı ʋ kumbu wıa
(Maki 9.30-32; Luki 9.43b-45)

22 Die Yisa kʋaŋandıısırıba
mana die dı lagısına Galili mi,
die ʋ balı a yı ba dı, “Ba nan nagı
manıŋ Vuota Bʋa a yi vuosi nuusi
me 23 aŋ ba kʋʋ mıŋ ama daraa
ataa daraaŋ n nan hagı kumbu
me.”
Die ʋ kʋaŋandıısırıba sʋgıtı die
dı paalı a chʋʋsı.

Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıikʋ
lampo tumiŋ wıa

24 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba
die dı gana Kapenɔmi, Ŋmıŋ
juokpeŋkpıikʋ lampotuosiribe
dı keŋ Piita jigiŋ a pıası dı,
“Dıdagırʋ wa tune Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpıikʋ lampoke mıŋ?”
25 Ta Piita die dı baarı, wa, ʋ
tune mıŋ. Piita die dı gana a
juu tigiri me die Yisa die woliŋ
balı wıaha, ta pıası wa dı, “Si-
moni lalıa fʋ yile? Ba mba
tunene lampo a yıa tıŋgbaŋka gie
naakpııma ha? Tıŋgbaŋka vuosi
yaa chaanıŋ?”
26 Ta ʋ yiŋŋi a baarı “Chaanıŋ.”
Yisa die dı yiŋŋi a baarı, “Dı mʋ
mıŋ, dı dagı sıba tıŋgbaŋka vuosi
ka mʋ dı ba tuŋ. 27 Ama tı kana ka
yaala tı chʋʋsı ba sʋgıtı wıa, ga
mʋgıkpıırı ma a ga taaŋ kagɔntı
ta datı zaası dieke fʋ wolinne a
yigi, fʋ yuori ka nʋaŋ nan ye ligire
biŋ dieke dı baaŋ nan bıagı a tuŋ
manıŋ aŋaŋ fʋ ma; ta fʋ nagı ka
a tuŋ be.”

18

Mınıa yine vuokpıiŋ?
(Maki 9.33-37; Luki 9.46-48)

1 Saŋka mi ʋ kʋaŋandıısırıba
die dı keŋ ʋ jigiŋ a pıasa wa dı,
“Mınıa yine vuokpıiŋ Ŋmıŋ naarı
ma?” 2 Die ʋ wa bʋabiŋ a vaa ʋ
zie ba nıŋŋa, 3 ta balı dı, “Wusie
maŋ bala nı, vuodieke nıŋ dı kana
ka tarıgı ʋ beriŋ a sıı sıba bʋabiŋ
beriŋ, ʋ kaaŋ wɔŋ juu Ŋmıŋ naarı
ma. 4 Die wıa vuodieke nıŋ
mana dı sʋʋna ʋ gbaŋ tıŋgbaŋ
sıba bʋabike gie, wʋnıŋ ʋ balla
ʋ yi vuokpıiŋ Ŋmıŋ naarı ma.
5 Vuodieke dıaŋ mana dı mıŋŋına
a tuose bʋabike gie chanchaaŋ n
saaŋ ma, mıŋŋı tuose mıŋ mıŋ.

Magısıŋ wıa
(Maki 9.42-48; Luki 17.1-2)

6 “Ballıbı diekemba dı yine mıŋ
yada wa gie, vuodieke dı yi ba
yi bıaŋ, ba tıŋ bɔbı nıŋ a yi ʋ
nyie ta nagı wa taaŋ mʋgıkpıırı
ma ta nyaabʋ dı dii wo dı tıŋ
nan dı kpıa. 7 Wʋbıaŋ nan dı
beri tıŋgbaŋka gie vuodieke dı
gaanana ba chanchaalıŋ dı yie
bıaŋ wıa. Magısıŋ nan keŋ ama
wʋbıaŋ bie vuodieke dı yinene a
kieŋ vuosi mi wo.
8 “Dı yiwo fʋ nuuŋ yaa fʋ
nachıgısıŋ yinene fʋ yie tʋmbıatı
die nıŋ fʋ gobike a vigi taaŋ.
Dama dı kpıa fʋ baaŋ nan dı yallı
nuubalımıŋ yaa nachıgıbalımıŋ a
juu miivoli dieke dı wone kpatı
ma a tıaŋ fʋ baaŋ nan dı yallı
nuusi mana aŋaŋ nachıgısı mana
ta Ŋmıŋ nagı fʋ a vigi taaŋ boli
dieke dı wone kpatıŋ ma. 9 Dı
bı yiwo fʋ nimbiŋ dıaŋ yinene fʋ
tʋma tʋmbıatı fʋ vʋarıka a vigi
taaŋ dama dı kpıa fʋ baaŋ nan
juu miivoli dieke dı wone kpatıŋ
ma aŋaŋ nimbibalımıŋ a tıaŋ fʋ
baaŋ nan dı yallı nine ale ta Ŋmıŋ
nagı fʋ a taaŋ boli dieke dı wone
kpatıŋ ma.

Yii diekemba dı bana nandagırı
(Luki 15.3-7)

10 “Nı sımma nı da keŋ a daansı
ballıbısı gie wʋnyı yɔrı. Ama
wusie maŋ balı nı, ba malaka-
sisi bie wo Ŋmıŋ dieke dı benne
arızanna ma jigiŋ saŋŋa mana.
11 ((Manıŋ Vuota Bʋa keŋye dı n
keŋ gbatı vuodieke dı bana wa a
taaŋ.))
12 “Dıı yi ta vuoŋ dı yallı yi-
ise kɔbıga, ta kaanı dı bıa, lalıa
nı yile ʋ nan yi? Ʋ nan vaa
baŋısı-wayı aŋaŋ awayı wa a zieŋ

kunkogiŋ sikpeŋ ta yaalı jadieke dı bana wa. 13 Wusie maŋ balı nı, ʋ keŋ ye ke ʋ nan dı yallı sʋgıfıalıŋ yiibalıŋka gie wıa a tıaŋ yiise baŋısı-wayı aŋaŋ wayı dı kana ka baya wa. 14 Die gbaŋ gbaŋ nı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dieke dı benne arızanna ma wa dı ka yaala ballıbısı gie wʋnyı bıa.

Tı chanchaalıŋ wʋbıatı nagı chaala wıa

15 “Fʋ nımbʋa dı keŋ tʋŋ fʋ bıaŋ, ga ʋ jigiŋ saŋŋa dieke ʋ benne ʋ nyıına ma a balı wa wudieke ʋ yine. Dıı yi ʋ saagı ʋ tʋnna die, nı bı yiwo nımballı bıbra die. 16 Ama ʋ a keŋ ka yaala ʋ wʋŋ a yı fʋ, fʋ nagı vuobalımıŋ yaa vuosi bale a gʋtı fʋ ma aŋ nı ga ʋ jigiŋ, aŋ vuosi bale wo yaa bataa wa wʋŋ wıarı ta yi fʋ siaratieliŋ. 17 *Ʋ* bı ka yaala ʋ wʋŋ a yı ba, fʋ balı a yı Ŋmıŋ jıamıŋ vuosi mana, dıı yi ʋ ka bı wʋŋ a yı Ŋmıŋ jıamıŋ vuosisi, nı va wa aŋ ʋ yi sıba vuodieke dı kana ka jıama Ŋmıŋ yaa lampotuosiru.

Chʋara aŋaŋ jadieke dı kana ka chʋarı wıa

18 “Wusie maŋ balı nı, jadieke dı baa dı chʋarı tıŋgbaŋka gie me die gbaŋ gbaŋ nan dı chʋarı arızanna ma; ta jadieke dı kana ka chʋarı tıŋgbaŋka gie me die gbaŋ gbaŋ jaabʋ kaaŋ dı chʋarı arızanna ma.

19 “N bı bala nı, nınıŋ nı vuosi bale dı yi nʋabalımıŋ tıŋgbaŋka gie me a jʋʋsı n Chʋa Ŋmıŋ dieke dı benne arızanna ma jaaŋ, ʋ nan yi nı yaalala die a yı nı. 20 Dama jigidieke mana vuosi bale yaa bataa dı lagısına n saaŋ ma, mi maŋ gʋtı a bie ba sʋŋ.”

Yɔmʋ dieke dı kana ka nagı chaa nandagırı wıa

21 Die Piita die dı keŋ Yisa jigiŋ a pıasi wa, “N Yɔmʋtieŋ, dıı yi n nımbʋa dı yi mıŋ bıaŋ, bʋŋmıa maŋ baa n nagı a chaa wa? Bʋyʋpɔyı?”

22 Yisa dı yiŋŋi a balı wa, “Aayı, daa bʋyʋpɔyı ama baŋısı-yʋpɔyı jigiŋ ayʋpɔyı. 23 Dama Ŋmıŋ naarı sıı sıba naaŋ wʋnyı dı wana ʋ tigiŋ yɔŋısı dı ʋ bıısı ba hamıŋ ligire dı mʋna die. 24 Die ʋ piiline a bıısa ba ba yaa daa wʋnyı a keŋ ʋ jigiŋ, die ʋ dii wo ʋ hamıŋ ligire tuse tuse pam. 25 Die ʋ kaaŋ dı bıagı a tuŋ; naa chıaŋ ma naaŋ wa die dı a baarı ba nagı wa aŋaŋ ʋ hɔgʋ aŋaŋ ʋ ballı aŋaŋ nyindiekemba ʋ yalla mana a daa a keŋ tuŋ hannı. 26 Ama yɔmʋ wa die dı gbirigi naaŋ wa nıŋŋa a jʋʋsı wa a baarı, ‘Dii suguru, n nan tuŋ fʋ jaaŋ mana.’ 27 Ta zɔɔlıŋ die dı yigi naaŋ wa die ʋ nagı hannı a chaa wa, ta va ʋ ga.

28 “Womi yɔmʋ wa die dı nyıŋ a ga haarı ʋ yɔmʋ chanchaaŋ die dı dine ʋ hamıŋ ligire bıta, die ʋ yigi ʋ nyie ta balı wa, ‘Tuŋ mıŋ n hannı lele!’ 29 *Ʋ* chanchaaka die dı a gbirigi ʋ nıŋŋa a jʋʋsı wa a baarı, ‘Dii suguru n nan tuŋ fʋ!’ 30 Ama ta die ʋ zeti ta baarı ba yigi wo a ga a yi dansarıka ma a ga tʋgı saŋŋa dieke ʋ baaŋ nan tuŋ hannı. 31 Die ʋ yɔmʋ chanchaalıba die dı yene die wo die ba sʋgıtı dı paalı chʋʋsı die ba ga balı ba naaŋ wa wudieke mana dı yine. 32 Naaŋ wa die dı wa wa ʋ juu; ʋ piili a zıa wa a baarı dı, ‘Fʋnıŋ vuobıakʋ gie die n nagı hannı dieke fʋ dinene a chaa fʋ mıŋ dama die jʋʋsı mıŋ mıŋ. 33 Dı tıŋ mʋ fʋ chıgı wa fʋ chanchaaka zɔɔlıŋ sıba die n chıgına fʋ zɔɔlıŋ die wo gbaŋ gbaŋ.’ 34 Die sınyıırıŋ dı paala yallı naaŋ wa ʋ nagı daa wa a yi dansarıka sʋŋ dı ʋ dii wahala a ga tʋgı saŋŋa dieke ʋ baaŋ nan tuŋ hannı mana.”

35 Nandagırı gie kʋaŋ chaaŋ die Yisa dı balı dı, “Dıı yi fʋ ka nagı a chaa fʋ chanchaalıŋ aŋaŋ fʋ sʋŋ

mana die gbaŋ gbaŋ n Chɔa Ŋmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma wa dɪ nan yi fɔ.”

19

Hɔgɔ aŋaŋ dembiŋ taŋ zetiŋ wɪa
(Maki 10.1-12)

1 Die Yisa die dɪ balla wɪaha a kpatɪ naa, ɔ nyɪŋ Galili a ga Judia tɪŋgbaŋ dieke dɪ benne Jɔɔdani mɔgɪrɪ chaakɔ. 2 Ta kpɪkpaaŋ die dɪ dɪ ɔ kɔaŋ die ɔ gbaaŋ vuodiekemba dɪ yɔagɪna mi.

3 Ta Farasisi bataŋ dɪ a keŋ ɔ jigiŋ a yaala ba magɪsɪ wa, ta pɪasɪ wa, “Tɪ mɪraha yɪ sieŋ dɪ dembiŋ zeti ɔ hɔgɔ ta ɔ ka yi wɪɪŋ mɪŋ?”

4 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba, “Nɪ ka karɪŋ Ŋmɪŋ gbaŋkɔ dɪ bala die wo? Dɪ ‘Piiliku me, Ŋmɪŋ die naanna vuota, dembiŋ aŋaŋ hɔgɔ, 5 ta baarɪ, Naa chɪaŋ ma dembiŋ aŋaŋ hɔgɔ nan va ba chɔalɪŋ aŋaŋ ba nɪɪlɪŋ ta faarɪ taŋ ta ba vuosi bale wo lagɪŋ a yi nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ.’ 6 Naa chɪaŋ wɪa ba ka bɪ yi vuosi bale, ba wa yiwo vuobalɪmɪŋ. Die wɪa jadieke Ŋmɪŋ dɪ nagɪna a lagɪŋ taŋ, vuota ka mɔ ɔ puoke.”

7 Die Farasisi die dɪ pɪasɪ wa, “Bɪa wɪa Mosisi die dɪ yɪ mɪra dɪ dembiŋ dɪ a keŋ a baa ɔ zeti ɔ hɔgɔ sie ɔ wolɪŋ a yɪ wa gbanɪŋ a baarɪ dɪ ɔ ka bɪ yaala wa?”

8 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Nɪ tɪba dɪ hagɪrɪna wɪa die Mosisi die dɪ yɪ nɪ sieŋ dɪ nɪ nan bɪagɪ a zeti nɪ hɔɔŋ. Ama piiliku me da die ka sɪɪ. 9 Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke mana dɪ keŋ zeti ɔ hɔgɔ da daakpana tɔɔma wɪa ta faarɪ hɔgɔ gaaŋ ɔ yiwo hɔgɔkpana tɔɔma; ((ta vuodieke dɪaŋ dɪ faarɪna hɔgɔ wa yiwo hɔgɔkpana tɔɔma)).”

10 Ta ɔ kɔaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “Dɪ yiwo naa benne dembiŋ aŋaŋ hɔgɔ sɔnsɔŋ die nɪŋ dembiŋ dɪ ka faarɪ hɔgɔ dɪ kpɪa.”

11 Ɔ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Da vuoŋ mana baaŋ bɪagɪ a tuo dagɪkɔ gie sie vuodiekemba Ŋmɪŋ dɪ yɪna ba sieŋ dɪ ba tuohe wo. 12 Dama wɪa pam chɪaŋ ma dembisi bataŋ dɪ ka faara hɔɔŋ; bataŋ ba ŋaaŋ mɪɪrɪ ba ta ba ka yi dembisi; bataŋ dɪaŋ vuota yine be die; ta bataŋ dɪaŋ Ŋmɪŋ naarɪ wɪa ba zete; ama vuodieke dɪ nan bɪagɪ a tuo dagɪkɔ gie, ɔ tuoke vɪɪnɪŋ.”

Yisa die dɪ mɪŋŋɪna a tuo ballɪbɪsɪ dene
(Maki 10.13-16; Luki 18.15-17)

13 Die vuosi bataŋ die dɪ chii ba ballɪ a keŋ Yisa jigiŋ dɪ ɔ nagɪ ɔ nuusi a diisi ba ma ta jɔɔsɪ Ŋmɪŋ a yɪ ba ama die ɔ kɔaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ nata ba. 14 Ta Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba, “Nɪ vaa ballɪbɪsɪsɪ keŋ n jigiŋ ta nɪ da kagɪ ba sieŋ dama ba chanchaalɪŋ sɪna Ŋmɪŋ naarɪ.”

15 Die ɔ nagɪ ɔ nuusi a diisi diisi ba ma ta die chɔŋ ga.

Dalɔakɪ ligiretieŋ wɪa
(Maki 10.17-31; Luki 18.18-30)

16 Saŋka mi dalɔakɪŋ wɔnyɪ die dɪ keŋ Yisa jigiŋ a pɪasɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrɔ, lalɪa maŋ nan yi ta ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ?”

17 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Bɪa wɪa fɔ pɪasa mɪŋ wɔvɪɪna wɪa? Vuobalɪmɪŋ nyɪɪna ma vɪɪŋ na; ama fɔ yaala fɔ ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ fɔ dɪa mɪraha.”

18 Ta daa wa die dɪ pɪasɪ Yisa, “Mɪrɪ bɪaŋtɪ?” Ta ɔ balɪ wa dɪ, “Da keŋ a kɔɔ vuoŋ; da keŋ a yaalɪ vuoŋ hɔgɔ; da keŋ a gaarɪ; da keŋ a yi ŋmɪnchɪbɪsɪ siaratieŋ; 19 Yɪma fɔ chɔa aŋaŋ fɔ naa jɪlɪma; ta chome fɔ chanchaaŋ sɪba fɔ chone fɔ gbaŋ gbaŋ die wo.”

20 Ta dalɔakɪrɪ die dɪ yiŋŋi a balɪ wa, “N wɔŋ a dɪɪ mɪraha gie

mana mıŋ. Wɔbıa bına a tıalı dı n yi a gɔtı?”
21 Ta Yisa die dı a yiŋŋi a balı wa dı, “Fɔ yaala fɔ bırıŋ vuovıınıŋ wusie ga a ga nagı fɔ nyinti mana a daa ta nagı ligirehe a yı zɔɔlıntieliŋ ta fɔ bırıŋ ligiretieŋ arızanna ma, ta fɔ keŋ a dıa n kvaŋ.”
22 Die dalɔakırı dı wɔnna naa wa ɔ sɔŋ dı chɔɔsı ɔ chɔŋ ga, dama die ɔ faası yiwo nyintitieŋ.
23 Naa chıaŋ ma Yisa die dı a balı ɔ kvaŋandıısırıba dı, “Wusie maŋ balı nı, dı nan dı tɔa dı ligiretieŋ juu Ŋmıŋ naarı ma. 24 N bala nı bıbra, dı nan yi mɔlı dı nyɔgını daagı garıyıın vɔrıŋ ma a nyıŋ a tıaŋ ligiretieŋ dı baaŋ nan juu Ŋmıŋ naarı ma.”
25 Die ɔ kvaŋandıısırıba die dı wɔnna naa die dı paalı a yi be mamachi die ba pıasa taŋ dı, “Mınıa baaŋ nan bıagı a ye gbatıtaanıŋ?”
26 Die Yisa dı kɔtı ɔ sikpeŋ a daansı ba ta die balı yı ba dı, “Vuota nıŋ jigiŋ dı tɔa mıŋ, ama Ŋmıŋ nıŋ nan bıagı a yi jaaŋ mana.”
27 Die Piita die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Tınıŋ nıŋ tı va wa tı nyinti mana ta keŋ dı fɔ. Bıa yine tı nyɔarı?”
28 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Wusie maŋ bala nı, saŋŋa dieke manıŋ vuota Bɔa dı keŋ kalı n naara gbaŋtı ma aŋaŋ hagırıŋ dɔnıa haalıkɔ ma, nınıŋ die dı yine n kvaŋandıısırıba dıaŋ nan dı kalı naara gbaŋtı baŋ aŋaŋ ale mi a dii Izara buurıŋ baŋ aŋaŋ ale wo sarıya. 29 Ta vuodieke mana dı vana ɔ tigiŋ yaa ɔ nımballı yaa ɔ chɔɔŋ yaa ɔ nuŋ yaa ɔ ballı yaa ɔ kvatı n wıa, ɔ nan daansı ye a chanchaaŋ kɔbıga kɔbıga, ta bı ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ. 30 Ama vuosi pam die dı wolinne a bie nıŋŋa nan wıarı kvaŋ ta vuosi pam die dı wıarına kvaŋ nan tıaŋ nıŋŋa.”

20

Tɔntɔntıŋ nandagırı

1 “Ŋmıŋ naarı sıı sıba tigiŋ tieŋ dieke dı nyınna sɔkɔleeliŋ a yaala vuosi dı ɔ nagı aŋ ba keŋ tɔŋ ɔ kvaŋ ma. 2 Die wɔnıŋ aŋaŋ ba die dı a balı a zieŋ dı ɔ nan tuŋ be dında daarı mi tune; die ba ga piili kpıaŋ. 3 Die dı wa tɔga hawa awayı saŋŋa, tigiŋ tieŋ wo dı bı nyıŋ a ga a ga ye vuosi bataŋ ba zene nyɔɔŋ jigiŋ ta ka yie wıŋ mana. 4 Ta ɔ balı a yı ba, ‘Nı gbaŋ nı ga a ga tɔŋ tɔɔma n kvakɔ ma, ta n nan tuŋ nı tuŋ dieke dı mɔna.’ 5 Die wıa die ba ga. Die dı tɔgına agbaa saŋŋa die ɔ bı yi die gbaŋ gbaŋ, ta agbaa die dı tıanna hawası ataa kvaŋ chaaŋ, die ɔ bı yi die gbaŋ gbaŋ. 6 Die dı wa tɔga jıŋmıŋ (agbaa kvaŋ chaaŋ hawası anɔ wonde), die ɔ bı a ga nyɔɔkɔ chaaŋ a ye dembisi bataŋ dı zene mi ta ka tɔma tɔɔmıŋ mana. Die ɔ pıası ba dı, ‘Bıa nı zie giena yɔrı damɔɔmıŋ ta ka yie wıŋ?’ 7 Die ba yiŋŋi a balı wa dı, ‘Vuoŋ ka keŋ nagı tı dı tı ga tɔŋ ɔ tɔɔma.’ Die wıa ɔ balı ba, ‘Nı gbaŋ nı ga a ga tɔŋ tɔɔma n kvakɔ ma.’

8 “Die ŋmıŋ dı nanna, tigiritieŋ wo dı wa ɔ tɔntɔntıba jakɔɔŋ dı, ‘Ga wa tɔntɔntıba a tuŋ be ba tune, piili a nyıŋ vuodiekemba dı kenne kvaka a ga tɔgı vuodiekemba dı wolinne wo.’ 9 Ta ɔ tɔntɔntɔ jakɔɔrı die dı tuŋ vuodiekemba dı wıarına kvaka a keŋ wo dında daarı mi tune. 10 Die wıa die dı kenne a tɔgı vuodiekemba dı kenne sɔkɔleeliku, die ba yile dı ba tune nan dı dala ama die ɔ tuŋ ba gbaŋ dında daarı mi tune. 11 Die ba tuo ba ligirehe a kpatı die ba piili a vɔɔna ta galıma tigiritieŋ wo, 12 a baarı, ‘Vuosi gie wıarı wa kvaŋ a keŋ kvakɔ, agbaa kvaŋ hawası anɔ saŋŋa ta kva hawa balımıŋ, ama tınıŋ tı dine wahala a ga a

gbalıgı a nyıŋ sɔkɔɔŋ mana, ta ŋmınnı dı nıgı tı pam, ama tınıŋ aŋaŋ banıŋ dı lagısı a tuo tuŋ balımıŋ.'

13 "Die tigiritieŋ wo dı yiŋŋi a balı ba wɔnyı, 'N zɔa, wɔmma, n ka nyırı nı, dama tı tıŋ balı zie mıŋ nı saagı dında daarı mi tune. 14 Die wıa nagı fɔ tɔaŋ a ga tigiŋ. Manıŋ n yaala n tuŋ wo nı aŋaŋ vuodieke dı kenne kɔaka bɔnyı. 15 N wo sieŋ dı n nagı n ligirehe a yi wudieke n yaalala? Yaa wa sɔgıbıaŋ dama n kana ka mɔma wıa?' "

16 Yisa die dı taanna nandagırı a kpatı wa kɔaŋ chaaŋ ta ɔ balı ba dı, "Die wıa vuodiekemba dı benne kɔaŋ nan dı bie nıŋŋa ta vuodiekemba dı benne nıŋŋa wıarı kɔaŋ."

Yisa die dı bına balı ɔ kuŋ wıa bɔtaa ma dene
(Maki 10.32-34; Luki 18.31-34)

17 Die Yisa die dı jɔalına a gara Jerusalemi, die ɔ wa ɔ kɔaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a nyıŋ lɔgıŋ a die a balı a yı ba. 18 "Nı wɔmma, tı jɔalı a gara Jerusalemi ma, jigidieke ba balla ba nagı manıŋ vuota Bɔa a yi Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkɔra aŋaŋ mıraha dıdagırıba nuusi me, aŋ ba dii n sarıya a baarı dı n chɔɔsıya amɔ ba kɔɔ mıŋ, 19 ta nagı mıŋ a yi vuodiekemba dı kana a ka yi Juu vuosi nuusi me aŋ ba vɔarı mıŋ fala, ta nıgı mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ* ta kpaası mıŋ a diisi dagarıkɔ ma, aŋ n kpi ama a daraa ataa ma n nan hagı kuŋ me."

Jemisi aŋaŋ Jɔɔn nuŋ die dı keŋ jɔɔsı Yisa jakɔɔŋ wıa
(Maki 10.35-45)

20 Womi Zebedi hɔgɔ die dı chii ɔ ballı bale a keŋ Yisa jigiŋ, ta gbirigi ɔ nıŋŋa ta jɔɔsı wa suŋŋiŋ.

21 Yisa die dı pıası wa dı, "Bıa fɔ yaala?" Die ɔ yiŋŋi balı wa, "Yı mıŋ nɔaŋ dı n ballı gie wɔnyı nan daansı kalı fɔ nuudiigiŋ chaaŋ ta wɔnyı dıaŋ fɔ nuugalı chaaŋ saŋŋa dieke fɔ keŋ dii fɔ naarı."

22 Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Nı zı nı jɔɔsınana jadieke. Nı nan bıagı a chii chiiti dieke n balla n chii wo?"

Die ba yiŋŋi a balı wa dı, "Wa, tı nan bıagı."

23 Yisa die dı balı a yı ba dı, "Wusie, nı nan chii chiiti dieke n bala n chii wo, ama n wo sieŋ dı n vɔarı vuodiekemba dı mɔna ba kala n nuudiigiŋ aŋaŋ n nuugalı chaaŋ. Jigehe gie zie gbarı wa vuodiekemba n Chɔa Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ die dı vɔarına dı ba kala mi."

24 Die ɔ kɔaŋandıısırı tıalıkaha die dı wɔnna naa, die ba jıı sınyıırıŋ a yi ba bale wo. 25 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı wa ba mana a lagısı taŋ ɔ jigiŋ a balı ba, "Nı gbaŋ nı sıba a baarı vuodiekemba dı daansınana vuosi tıŋgbaŋka gie me ŋaaŋ daga wa ba gbaŋ ta nyıŋkɔraha dıaŋ ŋaaŋ pɔgılı wa ba vuosi aŋaŋ nıŋŋmına. 26 Ama nınıŋ die wo, nı sɔnsɔŋ vuodieke dı yaala nyıŋkɔrıtı, sie ɔ nagı ɔ gbaŋ a bırıŋ wabɔ a tɔma a yıma vuoŋ mana. 27 Vuodieke dıaŋ dı bı yaala ɔ bemme nıŋŋa, sie ɔ nagı ɔ gbaŋ a bırıŋ nı mana yɔmɔ, 28 sıba manıŋ vuota Bɔa dı sına die wo, dama n ka keŋye dı vuosi tɔma a yıma mıŋ ama n keŋye dı n tɔŋ yı vuosi, ta bı kpi a yi vuosi pam ye gbatıtaanıŋ."

Yisa die dı yuorine yıısı bale nine dene
(Maki 10.46-52; Luki 18.35-43)

29 Die Yisa aŋaŋ ɔ kɔaŋandıısırıba die dı nyınana Jeriko me, die kpıkpaaŋ die dı dı Yisa kɔaŋ. 30 Ta yıısı bale die dı kalı sieku

* **20:19** 20.19 Ba kpaasaha die yaa kuuti aŋaŋ tana a nɔa ma.

nʋaŋ a wʋŋ dı Yisa keŋ tıanna mıŋ, die wıa die ba piili a keese a baarı, “Tı Yɔmʋtieŋ, naaŋ Davidi haagıŋ chıgı tı zɔɔlıŋ.”

31 Ama kpıkpaakʋ die dı natı ba dı ba tarı watı, ama ta die ba wa a faası a keese, “Tı Yɔmʋtieŋ, Davidi haagıŋ, chıgı tı zɔɔlıŋ.”

32 Yisa die dı zie ta wa ba a keŋ pıası ba dı, “Bıa nı yaala n yi a yı nı?”

33 Ba yiŋŋi a balı wa, “Tı Yɔmʋtieŋ, tı yaala fʋ yuori wo tı nine.”

34 Ta zɔɔlıŋ die dı yigi Yisa, ta ʋ gbi gbi ba ninehe, die ba ninehe die dı yuori yuori, ta ba dı ʋ kʋaŋ.

21

Yisa die dı june Jerusalemi ba bıra wa dene
(Maki 11.1-11; Luki 19.28-40; Jɔɔn 12.12-19)

1 Die ba kenne a keŋ gbigi Jerusalemi ta keŋ Betifeji tıŋ, tıŋ dieke die dı benne kunkogiŋ dieke ba wasınana Olivi Tıısı Kunkogiŋ lʋgıŋ. Yisa die dı tʋŋ ʋ kʋaŋandıısırıba bale dı ba ga nıŋŋa 2 ta balı ba, “Nı gamma tıŋkpaŋka dı benne nı nıŋŋa, womi nı nan ye bonnıuŋ dı bɔbına zie ta ka bʋa dı zie mi; nı forisike a yaa ha a keŋ n jigiŋ. 3 Dıı yi ta vuoŋ dı pıası nı wıuŋ, nı balı wa, nı Yɔmʋtieŋ yaalala ka, ta ʋ nan vaa nı yaa ha keŋ.”

4 Wıaha gie mana die keŋ yi mıŋ sıba die Ŋmıŋ dı vana ʋ naazʋalıba wʋnyı die dı balına die wo dı

5 “Nı balı Zayɔni tıka vuosi dı,
‘Ye, nı naaŋ wa kieŋ nı jigiŋ.
Ʋ yiwo vuodieke dı sʋʋna ʋ gbaŋ tıŋgbaŋ,
ta jʋala boŋ dieke dı yi bonpɔlı.’ ”

6 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı ga yi wudieke Yisa die dı balla ba dı ba yi wo. 7 Die ba yaa bonıukʋ aŋaŋ ka bʋa a keŋ, a nagı ba nyinyeeke a diisi a kʋası ta Yisa dı jʋalı. 8 Kpıkpaakʋ vuosi bataŋ die dı nagı ba nyinyeeke a jatı sieku me, ta bataŋ dıaŋ dı chıa tıısı naasi a jatı sieku me.

9 Ta kpıkpaaŋ dieke dı benne ʋ nıŋŋa aŋaŋ vuodiekemba dı benne ʋ kʋaŋ dı nata a baarı,

“Hozaana!* Nı bırıma Davidi haagırı gie.
Ŋmıŋ yi alibarika a yı vuodieke dı kennene ʋ saaŋ ma.
Nı faası natıma hozaana ŋmıŋsikpeŋ.”

10 Die Yisa die dı gana a ga juu Jerusalemi, tıka vuosi mana die dı hagı a zie a pıasa taŋ dı, “Mınıa wʋnna?”

11 Kpıkpaakʋ die dı yiŋŋi balı ba dı, “Yisa, vuodieke dı yine Ŋmıŋ naazʋa ta nyıŋ Nazeriti, Galili tıŋgbaŋ ma wa.”

Yisa die dı wʋnsına Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıukʋ dene
(Maki 11.15-19; Luki 19.45-48; Jɔɔn 2.13-22)

12 Ta Yisa die dı ga a juu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıukʋ ma a yagı vuodiekemba mana die dı daanana aŋaŋ vuodiekemba die dı yalla nyinti a daa mi; die ʋ kpaŋŋı vuodiekemba dı tarıgınana ligirehe teebulisi a bubi bubi aŋaŋ vuodiekemba die dı yalla ŋmarısı a daa wa chıasi a bubi, 13 ta die a balı ba dı, “Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı wʋnıŋ Ŋmıŋ baarı, ‘N tigiri gie nan dı wasa Ŋmıŋ jʋʋsıŋ jigiŋ’ ama nınıŋ nı nagı ka a bırıŋ gaarıŋ jigiŋ.”

14 Die yıısı aŋaŋ gbarıgısı die dı keŋ ʋ jigiŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıukʋ ma die ʋ gbaaŋ ba mana. 15 Ama die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba die dı jıı sınyıırıŋ die ba yene ʋ yinene

* **21:9** 21.9 Hozaana chıaŋ yiwo “Gbatı tı taaŋ”.

mamachi wıaha ta bı wʊŋ ballıbısısı dı natınana Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma a baarı, “Hozaana, nı bırıma Davidi haagırı gie die wo!” 16 Die ba pıası wa, “Wʊŋ wudieke ba balala wa mıŋ?” Ta ʊ yiŋŋi a balı ba, “Wa, ama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, ‘Fʊ yine ballıbısısı aŋaŋ ballınyaalısı dı bıra fʊ vıınıŋ.’ Nı ye ka karıŋ wıaha gie Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ?”

17 Yisa die dı va ba, ta nyıŋ tıka sʊŋ a ga Betani, die a dʊa mi tʊŋ dı vʊŋ.

Yisa die dı kana yı kınkamıŋ tııka dene
(Maki 11.12-14, 20-24)

18 Tʊŋ die dı vʊʊna sʊkʊleelin die ʊ yiŋŋi a gara tıka sʊŋ, die kɔŋ die dı yallı wa. 19 Die ʊ ye kınkamıŋ tııŋ dı zene gbigi sieku nʊaŋ die ʊ ga ka jigiŋ, ama die ʊ ka ye jaaŋ mana ka sikpeŋ sie vaatı nyıına ma. Na chıaŋ ma die ʊ balı yı tıika dı, “Kaaŋ bı nyıŋ nyıŋnyıŋka!” Lele womi tıika mana die dı ko.

20 *Ʊ* kʊaŋandıısırıba die dı yene naa wa die dı yi be mamachi. Die ba pıasa taŋ, “Lalıa kınkamıŋ tıika dı ko lagı lagı die?”

21 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Wusie maŋ bala nı, dıı yi nı yi Ŋmıŋ yada ta ka chıılıya nı nan bıagı a yi wudieke n yine yı kınkamıŋ tıika gie; daa genke nyıına ma, nı nan bıagı a balı yı kunkogiri gie dı, vʊʊ a ga nan mʊgıkpıırı ma aŋ ka seŋ yi. 22 Dıı yi nı yi Ŋmıŋ yada nı nan ye jadieke mana nı jʊʊsınana a yaala.”

Vuosi bataŋ die dı pıasına Yisa yaa gamma ʊ yiko ke wıa dene
(Maki 11.27-33; Luki 20.1-8)

23 Yisa die dı yiŋŋi a keŋ juu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma, ta die daga vuosi Ŋmıŋ wıaha, die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ Juu vuosisi nyıŋkʊra die dı keŋ ʊ jigiŋ a pıası wa dı, “Bıa yiko fʊ yaa yie wıaha gie? Mınıa yına fʊ yiko ke gie?”

24 Ta Yisa dı yiŋŋi a balı ba, “N nan pıası nı wʊbalımıŋ, dıı yi nı bıagı a balı mıŋ ka chıaŋ, n nan balı nı yiko dieke a yalla a yie wıaha gie: 25 Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosisi Ŋmıŋ nyaabʊ, Ŋmıŋ die yına wa yiko yaa vuota?” Ba piili a nıga nınhagırıŋ dı, “Bıa tı baa tı balı? Tı keŋ a baarı ‘Ŋmıŋ jigiŋ’, ʊ nan yiŋŋi a balı tı dı, ‘Ta bıa wıa nı ka yi wo yada?’ 26 Ama tı keŋ baarı ka nyıŋ vuota jigiŋ, tı chıga ŋmaamıŋ aŋaŋ wudieke kpıkpaakʊ dı baaŋ yi, dama vuoŋ mana die yi yada dı Jɔɔn seŋ yiwo Ŋmıŋ naazʊa.” 27 Die wıa die ba yiŋŋi a balı Yisa dı, “Tı ka sıba.” Die ʊ balı yı ba, “Die nıŋ n kaaŋ balı nı vuodieke dı yına mıŋ yiko maŋ yaa yie tʊʊmaha gie.”

Daa wʊnyı ballı bale nandagırı wıa

28 A kʊaŋ chaaŋ Yisa dı pıası ba dı, “Lalıa nı yile yaa gamma wıarı gie? Daa wʊnyı die yalla ballı bale, ta die balı a yı jakʊʊrı dı, ‘N bʊa, ga kʊakʊ ma a tʊŋ tʊʊma jinne.’ 29 Bʊa wa die dı yiŋŋi a balı wa, ‘N kaaŋ ga’ ama ka kʊaŋ chaaŋ ʊ tarıgı ʊ sʊŋanyile ta ga kʊakʊ. 30 Die chɔɔŋ wa dı ga bʊabike jigiŋ a balı die gbaŋ gbaŋ a yı wa, ʊ yiŋŋi a balı dı, ‘N chʊa n nan ga’, ama die ʊ ka gaya.” 31 Yisa die dı taanna nandagırı gie a kpatı die ʊ pıası Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ Juu vuosisi nyıŋkʊraha dı, “Ballı bale wo gie, ba jabıa yine ʊ chɔɔŋ dı yaalala dene?”

Die ba yiŋŋi a baarı, “Jakʊʊrı.”

Yisa die dı balı a yı ba dı, “Wusie maŋ bala nı, lampo-tuosiribe aŋaŋ vuodiekemba dı dʊaga hɔgʊkpana yaa daakpana

nan wolinŋ a juu Ŋmıŋ naarı ma nı ma. 32 Dama Jɔɔn dieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʊ die keŋ nı jigiŋ a dagı nı sievıınkʊ ama die nı ka yi wo yada, ama lampotuosiribe aŋaŋ hɔgʊkpana aŋaŋ daakpana die dı yi wo yada. Die nı yene wıaha gie mana kʊaŋ chaaŋ, nı ka tarıgı nı sʊŋanyile ta yi wo yada."

Tʊntʊntıba nandagırı
(Maki 12.1-12; Luki 20.9-19)

33 Yisa die dı bı a balı ba, "Nı bı wʊŋ nandagıŋ kaanı bıbra. Tigiŋ tieŋ wʊnyı die benne a sʊʊ tıı diekemba dı baaŋ nan nyıŋ nyıŋnyıŋka ʊ kʊaŋ ma, a nagı daatı a kpie gilinke, ta die a wʊnsı vɔrıŋ, jigidieke ba baaŋ dı ŋmʊa nyıŋnyıŋka nyaabʊ a yie, ta kpii vııŋ mi. Ta nagı kʊakʊ a yı tʊntʊntıba nuusi me dı ba daansıma. Dıı yi a keŋ ŋmıntı dı ba kpaa a yı wa ta kpaa ba tʊaŋ. Ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ dıa a ga tıŋ kaanı. 34 Die nyınyıŋkaha kpaala saŋŋa die dı kenne tʊgı die ʊ tʊŋ ʊ yɔŋısı dı ba ga tʊntʊntıba jigiŋ a ga tuo ʊ tʊaŋ. 35 Ama ta tʊntʊntıba dı yigi ʊ yɔŋısısı a nıgı wʊnyı pam ta kʊʊ wʊnyı ta taa wʊnyı dıaŋ aŋaŋ tana. 36 Daa wa dı bı tʊŋ yɔŋısı bataŋ a tıaŋ vuodiekemba ʊ wolinne a tʊŋ wa, ta tʊntʊntıba dı yi be die gbaŋ gbaŋ. 37 Kʊaŋ kʊaŋ chaaŋ ʊ tʊŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ Bʊadembiŋ. A baarı, 'N sıba baarı ba nan yı n bʊa wa jılıma.' 38 Ama tʊntʊntıba die dı yene ʊ bʊa wa die ba balı yı tamba, 'Ʊ faarı diiru wo wʊnna, nı vaa tı kʊʊ wa ta nyinti bırıŋ tı sııtı!' 39 Ta die ba yigi wo a nagı wa a nyıŋ kʊakʊ lʊgıŋ a kʊʊ wa."

40 Yisa die dı taanna nandagırı gie a kpatı die ʊ pıası ba, "Die wıa kʊakʊ tieŋ dı keŋ keŋ bıa ʊ baa ʊ yi tʊntʊntıba mi?"

41 Ba yiŋŋi balı wa dı, "Ʊ nan kʊʊ banıŋ tʊntʊmbıatı tielibe ta nagı kʊakʊ a yı vuogaası, vuodiekemba dı baaŋ nan yı wa ʊ nyıŋnyıŋkaha tʊaŋ a kpaala saŋŋa."

42 Yisa dı balı yı ba, "Nı ye ka karıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ die dı maagına die wo? Dı maagıya dı

'Taŋ dieke mımıırıba die dı zetine
ta baarı ba ka yaala ka wa
die dı yiŋŋi a keŋ yi
gɔŋgɔŋyʊgırıŋ taŋ vıınıŋ,
Nabidie Ŋmıŋ yine die
ta a faası yi tı mamachi!' "

43 Die wıa Yisa die dı balı a yı ba, "Wusie maŋ balı nı, Ŋmıŋ nan gbatı ʊ naarı a nyıŋ nı jigiŋ ta nagı a yı vuodiekemba dı baaŋ nan vaa ʊ dii ka nyʊarı. 44 ((Ama vuodieke dı nanna tanı gie sikpeŋ nan ŋmabı ŋmabı ama vuodieke tanı dı keŋ nan ʊ sikpeŋ ʊ nan nʊŋ nʊŋ sıba zɔŋ.))"

45 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ Farasisi die dı wʊnna nandagaha die ba mıŋŋı sıba banıŋ ba wıa Yisa die taaŋ nandagırı. 46 Die ba yaala ba yigi wo, ama die ba chıga kpıkpaakʊ ŋmaamıŋ dama vuosi die yi yada a baarı dı Yisa yiwo Ŋmıŋ naazʊa.

22

Hɔgʊ faarıŋ nandagıŋ
(Luki 14.15-24)

1 Yisa die dı bı nagı nandaga a balı wıa a yı vuosisi dı, 2 "Ŋmıŋ naarı sıı sıba naaŋ wʊnyı die dı wʊnsına hɔgʊhaalʊ banwʊla dı ʊ yı ʊ bʊa. 3 Ta die tʊŋ ʊ yɔŋısı dı ba ga balı vuodiekemba ʊ wone a posi wo dı ba keŋ banwʊlaka, ama die ba ka yaala ba keŋ. 4 Die ʊ bı tʊŋ yɔŋısı bataŋ ta balı ba dı, 'Nı gamma a ga balı vuodiekemba die n wone a posi wo dı chaantı nyindiike yi siri mıŋ; n wɔŋ kʊʊ narapɔlıka aŋaŋ naara narıka ta a mana yi wo siri; die wıa nı keŋ a keŋ dii banwʊlaka chaantı!' 5 Ama die ʊ posine vuodiekemba

ba die ka tɔgɪŋ wa ta die ga ba tʊʊma jige; wʊnyɪ dɪ ga ʊ kʊaŋ, ta wʊnyɪ dɪaŋ dɪ ga ʊ nyinti daala jigiŋ nyʊʊŋ ma, 6 ta bataŋ dɪaŋ die dɪ yigi ʊ yɔŋɪsɪsɪ a nɪgɪ nɪgɪ ba ta kʊʊ ba. 7 Die naaŋ wa dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ pam; ʊ tʊŋ ʊ sojasi ba ga kʊʊ vuokʊʊlaha ta jʊʊ ba tɪka boliŋ. 8 A kʊaŋ chaaŋ die naaŋ wa dɪ wa ʊ yɔŋɪsɪsɪ a balɪ ba dɪ, ‘N hɔgʊhaalʊ banwʊlaka chaantɪ yi siri mɪŋ, ama vuodiekemba n wone a posi wo ka mʊ dɪ ba keŋ. 9 Die wɪa nɪ wa gamma tɪka sʊŋ siekpɪɪma ma, a wa vuodieke mana nɪ baaŋ nan tuoli dɪ ba keŋ a dii laalɪkʊ chaantɪ.’ 10 Die ʊ yɔŋɪsɪsɪ dɪ nyɪŋ ga siekpɪɪma ma, a ga wa vuodiekemba mana ba yene, vuovɪɪna aŋaŋ vuobɪatɪ mana; ta die ba keŋ a suuli banwʊlaka tigiri me.

11 “Ta Naaŋ wa die dɪ keŋ dɪ ʊ daansɪ ye vuodiekemba dɪ kenne banwʊlaka, die ʊ ye daa wʊnyɪ dɪ benne vuosi sʊnsʊŋ ta ka yeegi banwʊla nyiŋyeeke. 12 Ta Naaŋ wa dɪ pɪasɪ wa, ‘N zʊa yiwo lalɪa a keŋ juu giena ta ka yeegi banwʊlaka nyiŋyeeke?’ Ama daa wa die ka balɪ wɪɪŋ. 13 Womi naaŋ wa die dɪ balɪ yɪ ʊ yɔŋɪsɪ, ‘Nɪ bɔbɪ ʊ nuusi aŋaŋ ʊ nagɪsɪ a nagɪ wa a taaŋ yeŋ me lɪmɪŋ ma. Mi ʊ nan dɪ kʊma ta ŋɔba nyɪna.’ ”

14 Yisa die dɪ taanna nandagɪrɪ a kpatɪ, ʊ balɪ ba dɪ, “Ŋmɪŋ wa wa vuosi pam, ama ʊ nan vʊarɪ vuosi bɪta.”

Lampo tuniŋ wɪa
(Maki 12.13-17; Luki 20.20-26)

15 Die Farasisi vuosi die dɪ nyɪŋ a ga a lagɪsɪ tamba a yaala sieti dɪ ba yigi Yisa aŋaŋ wʊpɪasɪka. 16 Die ba tʊŋ ba kʊaŋandɪɪsɪrɪba bataŋ aŋaŋ Herodi vuosi bataŋ Yisa jigiŋ. Die ba pɪasɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrʊ, tɪ sɪba a baarɪ bala wusie, ta daga vuosi Ŋmɪŋ sieti aŋaŋ wusie, ta ka tɔgɪma vuosi, dama fʊ ka tɔgɪma vuota dɪ sɪna die. 17 Die wɪa, balɪ tɪ, lalɪa fʊ yile yaa gamma lampo tuniŋ wɪa? Tɪ mɪraha yɪ sieŋ mɪŋ dɪ tɪ tumme lampo a yɪma Roma tɪŋgbaŋ naaŋ wa Siiza yaa tɪ daa tumme?”

18 Ta Yisa die dɪ wɔŋ sɪba ba sʊŋanyilibɪatɪ, die wɪa die ʊ balɪ dɪ, “Nɪnɪŋ gɪgaantɪba gie, bɪa nɪ yaala nɪ magɪsɪ mɪŋ? 19 Nɪ nagɪ ligiribiŋ dieke nɪ balla nɪ nagɪ a tuŋ lampoke a dagɪ mɪŋ.” Die ba yaa ligire bini a keŋ yɪ wa, 20 die ʊ pɪasɪ ba dɪ, “Mɪnɪa nine chaaŋ aŋaŋ ʊ saaŋ diisine ka ma die?”

21 Die ba yiŋŋi baarɪ, “Naaŋ Siiza.” Die chɪaŋ ma die Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Die nɪŋ nɪ tuŋ a yɪ naaŋ Siiza jadieke dɪ yine ʊ sɪɪtɪ ta tuŋ yɪ Ŋmɪŋ jadieke dɪ yine Ŋmɪŋ sɪɪtɪ.” 22 Die ba wʊnna naa wa die dɪ yi be mamachi, die ba va wa ta ga.

Kunti hagɪŋ wɪa
(Maki 12.18-27; Luki 20.27-40)

23 Dɪnɪŋ daarɪ mi gbaŋ gbaŋ die Sadusi vuosi bataŋ die dɪ keŋ Yisa jigiŋ. (Banɪŋ ba balala dɪ kunti kaaŋ hagɪ kuŋ me.) 24 Die a baarɪ, “Dɪdagɪrʊ, Mosisi die balɪ dɪ dembiŋ dɪ keŋ faarɪ hɔgʊ ta kpi ta wo ballɪ, sie ʊ nɪmbʊa faarɪ kpihɔgʊ wa a mɪɪrɪ ballɪ a yɪ vuodieke dɪ kpine wo. 25 Die nɪmballɪ bayʊpɔyɪ die benne. Die jakʊʊrɪ dɪ faarɪ hɔgʊ ta kpi ta wo ballɪ, ta ʊ nɪmbʊa dɪ faarɪ kpihɔgʊ wa. 26 Die gbaŋ gbaŋ die dɪ yi ʊ nɪmbʊa die dɪ diisine bule wo a yaa ga tʊgɪ vuodieke die dɪ diisine bʊtaa wa, a yaa die a ga kpatɪ dembisi bayʊpɔyɪ wa mana. 27 Ka kʊaŋ kʊaŋ chaaŋ hɔgʊ wa dɪaŋ die dɪ kpi. 28 Die wɪa, dɪɪ yi ta kunti hagɪŋ daaŋ dɪ keŋ tʊgɪ, mɪnɪa hɔgʊ baaŋ yi wo? Dama ba mana die faarɪ wa mɪŋ.”

29 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba, “Nɪ baya mɪŋ, dama nɪ ka sɪba Ŋmɪŋ gbaŋkʊ, ta bɪ ka sɪba Ŋmɪŋ dɪ

yalla hagırıŋ dene. 30 Dama kunti dı keŋ hagı kuŋ me ba nan dı sıı sıba malakasi dı benne arızanna ma, ta hɔgɔ faarıŋ aŋaŋ dembiŋ yallıŋ kaaŋ dı beri. 31 Yaa gamma kunti hagıŋ ma nı ye ka karıŋ wudieke Ŋmıŋ dı bala a yı nı wa ɔ gbaŋkɔ ma? 32 Dı ‘Manıŋ n yine Ŋmıŋ dieke Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu dı jıannana.’ Vuosi gie die kpiye mıŋ ama ba ye ko bie ba mısı ma dama Ŋmıŋ ka yi kunti Ŋmıŋ ama vuodiekemba dı benne ba mısı ma?”

33 Die kpıkpaakɔ dı wɔnna naa, die dı yi be mamachi aŋaŋ ɔ dagıkɔ.

Mırı dieke dı tıanna mıraha mana wıa
(Maki 12.28-34; Luki 10.25-28)

34 Die Farasisi dı wɔnna dı Yisa nyıŋbalıkaha die nyaŋŋı Sadusisi die ba lagısı tamba a keŋ. 35 Ba wɔnyı die dı yine mıraha dıdagırɔ dı magısı wa aŋaŋ wɔpıasıkıŋ dı, 36 “Dıdagırɔ, mırı bıa tıanna mıraha mana?”

37 Yisa die dı yiŋŋi a baarı dı, “ ‘Chome fɔ Yɔmɔtieŋ Nabi-die Ŋmıŋ aŋaŋ fɔ sɔŋ mana aŋaŋ fɔ haalıŋ mana aŋaŋ fɔ sɔŋanyile mana.’ 38 Genke yine mırı dieke dı benne nıŋŋa ta bı tıaŋ mıraha mana. 39 Ta jadieke dıaŋ dı diisine bule wo dıaŋ bı yiwo nıŋŋmına a gɔtı, ‘Chome fɔ chanchaaŋ sıba fɔ gbaŋ gbaŋ.’ 40 Mosisi mıraha mana aŋaŋ Ŋmıŋ naazɔalıba dagıtı mana diisi wo mıraha ale wo gie me.”

Mınıa bɔa yine Masia wa
(Maki 12.35-37; Luki 20.41-44)

41 Saŋŋa dieke ta Farasisi dı lagısına tamba die Yisa dı pıası ba dı, 42 “Bıa nı yile yaa gamma Ŋmıŋ vuovɔarıkırı Masia wa wıa? Mınıa bɔa yine wo?” Ba yiŋŋi balı wa “*U* yiwo Davidi haagıŋ.”

43 Die Yisa dı pıası ba, “Ta bıa yine saŋŋa dieke Davidi die dı suuline aŋaŋ Ŋmıŋ Haalıbɔ die dı wasa wa dı, n ‘Yɔmɔtieŋ?’ Ta baarı

44 ‘Nabidie Ŋmıŋ die bala n Yɔmɔtieŋ;
Kala n nuudiigiŋ chaaŋ,
a ga tɔgı saŋŋa dieke n baaŋ nan nagı fɔ dataası a yi fɔ nuusi me.’

45 Dıı yi ta Davidi die dı wasa Masia wa dı ‘N Yɔmɔtieŋ’, dı bı baa dı yiwo lalıa Masia wa bı yi Davidi haagıŋ?”

46 Die ba wɔnyı mana die ka bıagı a yiŋŋi a balı wıı, die wıa a nyıŋ dında daarı mi yaa gamma vuoŋ die ka bı yaa sikimiŋ a baaŋ nan bıagı a pıası Yisa wɔpıasıka.

23

Yisa die dı kpaana vuosi yaa gamma mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi vuosi wıa dene
(Maki 12.38, 39; Luki 11.43, 46; 20.45, 46)

1 Die Yisa die dı balı a yı kpıkpaakɔ aŋaŋ ɔ kɔaŋandıısırıba dı; 2 “Mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi yine vuodiekemba ba yına sieŋ dı ba yiŋŋi balıma Mosisi mıraha chıasi. 3 Die chıaŋ ma dı vıına aŋ nı saagı ta dıa ba dagına nı die mana, ama nı sımma nı keŋ yime wudieke ba yinene, dama ba ka dı wudieke ba balala wa. 4 Ba ŋaaŋ vaa wa vuosi chii chiidɔnsa, chii dieke dı dɔnsına a yıa ba, ama ba ka saaga a suŋŋe be aŋ ba chii chiititi. 5 Wudieke mana ba yinene, ba yie mıŋ dı vuota ye be. Ye, ba nagına Ŋmıŋ mıraha dı maagına bıta gbanbisi me a bɔbı yi ba die aŋaŋ ba nuusi me ta a faası dala dala die; bı ye ba nyiŋyeeki wagıtı kɔaŋ nɔa dı wagırına ta faası teeli die. 6 Dıı yi ba dɔɔga jige ba ŋaaŋ yaala ba kala sikpeŋkpııma tieliŋ

jigikasıka; ta ba keŋ ga Ŋmıŋ jıamıŋ juone jigiŋ, ba ŋaaŋ yaala ba kala vuokpıuma jigikasıka; 7 ta bı yaala ba waasıma ba aŋaŋ jılıma nyʋgıtı jige ta wasıma ba ‘Dıdagırʋ.’ 8 Ama nınıŋ nıŋ da keŋ yi ba wasıma nı ‘Dıdagırʋ’ dama nı mana yiwo nımballı aŋaŋ taŋ ta yaa nı Dıdagırʋ balımıŋ. 9 Ta nı daa keŋ wa vuoŋ tıŋgbaŋka gie me ‘Chɔɔŋ’ dama nı yaa wa Chɔɔŋ balımıŋ; wʋnıŋ ʋ yiwo Ŋmıŋ dieke dı benne arızanna ma. 10 Nı daa bı vaa vuosi wa nı ba ‘Nıŋŋandıısırıba’ dama nı yaa wa nı Nıŋŋandıısırı balımıŋ wʋnıŋ ʋ yine Yisa Masia. 11 Vuodieke dı yine vuokpıuŋ nı sʋŋ ʋ yi ʋ gbaŋ nı tʋntʋntʋ. 12 Ama vuodieke dı kɔtına ʋ gbaŋ ŋmıŋsikpeŋ, Ŋmıŋ nan dansı sʋʋŋ wa tıŋgbaŋ; ama vuodieke dı sʋʋna ʋ gbaŋ tıŋgbaŋ Ŋmıŋ nan daansı kɔtı wa ŋmıŋsikpeŋ.”

Gıgaantıba vuosi gaamıŋ wıa
(Maki 12.40; Luki 11.39-42, 44, 52; 20.47)

13 Ta Yisa dı bı balı dı, “Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba yine gıgaantıba dı nan dı bıaŋ a yı nı, dama nınıŋ nı ligi wo Ŋmıŋ naarı sanʋarı dı vuosi daa juu. Nı gbaŋ ka baa nı juu, ama ta kaga vuodiekemba dı yaalala ba juu wo. 14 ((Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba yine gıgaantıba, wʋbıaŋ bie nı ma, dama nı gasa mʋgıkpıuma ta chʋŋ gara tıŋgbaŋısı ta yaala vuodieke dı baaŋ nan tarıgı ʋ beriŋ a dıa nı kʋaŋ, dıı yi nı keŋ ye vuoŋ, nı ŋaaŋ yiwo ʋ tʋmbıatı dieke dı yalla wa a gara Sitaani boliŋ me bı gʋtı die bule sıba nınıŋ.

16 “Nınıŋ yıısı dıdatırıŋ, wʋbıaŋ bie nı ma! Nı daga vuosi dı, ‘Dıı yi ta vuoŋ dı huu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ, dı ka yi nıŋŋmına, ama dıı yi ʋ keŋ huu ligire dieke dı benne juoku me wo sie ʋ yi dene.’ 17 Nınıŋ yıısı aŋaŋ gaantıŋ, nyinti ale wo gie a jabıa yine nıŋŋmına, ligirehe yaa Ŋmıŋ juokpeŋkpııkʋ die dı yine ligirehe dı yi Ŋmıŋ sıtı? 18 Ta nı bı daga dı, ‘Dıı yi vuoŋ dı huu kaabıŋ koriŋ, ka ka yi nıŋŋmına, ama ʋ keŋ huu kaabıŋ dɔŋ dı diisine koriku me wo, sie ʋ yi dene gbaŋ gbaŋ.’ 19 Nı seŋ yiwo yıısı wusie. Nyinti ale wa a jabıa yine nıŋŋmına, kaabıŋ dɔŋkʋ yaa koriku dı yine kaabıkʋ dɔnka die dı yi Ŋmıŋ sıtı? 20 Die wıa dıı yi ta vuoŋ dı huu kaabıkʋ koriku, dı dagı sıba ʋ huu kanıŋ aŋaŋ jadieke mana dı diisine ka ma. 21 Ta dıı yi vuoŋ dı huu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ, dı dagıya sıba ʋ huu kanıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ, vuodieke dı benne ka ma. 22 Dıı bı yi vuoŋ dı huu arızanna, ʋ huu wa Ŋmıŋ naarı gbaŋtıtı aŋaŋ vuodieke dı kalala ka ma.

23 “Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba die yine gıgaantıŋ, wʋbıaŋ bie nı ma. Nı naga nanjʋʋsı aŋaŋ bʋŋʋ aŋaŋ neeri aŋaŋ nyinti a taŋ baŋ sʋŋ a nagı kaanı a yıa Ŋmıŋ, ama ta va jadieke dı yine nıŋŋmına ʋ mıraha ma; sıba wusie sarıya diile, aŋaŋ zɔɔlıŋ chıgıla aŋaŋ yada yiile. Genhe die mʋna nı yime, ta da va hanıŋ ba yiile. 24 Nınıŋ yıısı diekemba dı datınana nı chanchaalıŋ naa, nı ŋaaŋ vʋara nanjʋʋŋ nyaaŋ ma a taaŋ ama ta nyıa nyɔgını aŋaŋ nyaabʋ!

25 “Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba nı yiwo

gɪgaantɪŋ, wʊbɪaŋ bie nɪ ma, dama nɪ daaraa nɪ nyanyuuli kpala aŋaŋ nɪ tɪmbala kʋasɪ, ama a sʊgɪtɪ dɪ suuli aŋaŋ gbatɪŋ aŋaŋ halɪ. 26 Nɪnɪŋ Farasisi mba yine yɪɪsɪ, nɪ wolɪŋ a daarɪ nɪ nyanyuuli kpalaha aŋaŋ nɪ tɪmbalaha sʊgɪtɪ, ta a kʋasɪ dɪaŋ nan daarɪ.

27 “Nɪnɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba aŋaŋ Farasisi mba nɪ yiwo gɪgaantɪŋ, wʊbɪaŋ bie nɪ ma. Dama nɪ sɪɪ sɪba vɔrɪtɪ dieke ba mɪɪ a penti zie, ta a kʋasɪ dɪ vɪɪna ama ta a sʊgɪtɪ dɪ suuli aŋaŋ vuota kɔba aŋaŋ nyʊʊgɪŋ. 28 Die gbaŋ gbaŋ ta vuosi yese nɪ yeŋ me ta nɪ vɪɪna, ama nɪ sʊgɪtɪ dɪ suuli aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ aŋaŋ bɪaŋ.

Yisa die dɪ bala ba tɪbɪdatɪŋ wɪa
(Luki 11.47-51)

29 “Nɪnɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba aŋaŋ Farasisi mba nɪ yiwo gɪgaantɪŋ, wʊbɪaŋ bie nɪ ma. Nɪ mɪa Ŋmɪŋ naazʋalɪba vɔrɪtɪ, ta penti zieŋ, ta yi jadieke dɪ baaŋ nan tɪɪnsɪ vuosi yaa gamma vuodiekemba die dɪ chɪgɪnana Ŋmɪŋ kuŋ wɪa, 30 ta baarɪ dɪ, die tɪ tɪŋ beri tɪ chɔɔŋkʊʊlɪŋ saŋka, tɪ tɪŋ kaaŋ yi wudieke ba yine wo ta kʊʊ Ŋmɪŋ naazʋalɪba. 31 Die wɪa nɪ seŋ a saagɪ mɪŋ dɪ nɪ yine vuodiekemba die dɪ kʋna Ŋmɪŋ naazʋalɪba wo haagɪsɪ. 32 Die wɪa nɪ chɔɔŋkʊʊlɪba die dɪ piiline a yie tʊmbɪatɪ die wo, nɪ yi he a kpatɪ. 33 Nɪnɪŋ nyinvuuke aŋaŋ nyinvuuke ballɪ. Nɪ baa nɪ yiwo lalɪa a chɪgɪ nyɪŋ tɪbɪdatɪŋ boli dieke dɪ wone kpisiŋ sʊŋ? 34 Die wɪa n bala nɪ dɪ, n nan tʊŋ Ŋmɪŋ naazʋalɪŋ aŋaŋ sɪsɪbɪrɪŋ aŋaŋ dɪdagɪrɪŋ nɪ jigiŋ, ama nɪ nan kʊʊ bataŋ, ta kpaasɪ bataŋ a diisi dagarɪkɪŋ ma aŋ ba kpi, ta nɪgɪ bataŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me ta dɪ ba nagɪsɪ a nyɪŋ tɪŋ kaanɪ a ga tɪŋ kaanɪ. 35 Naa chɪaŋ ba kʋna vuodiekemba dɪ chɪgɪnana Ŋmɪŋ tɪbɪdatɪŋ nan keŋ nɪ ma, a nyɪŋ Abeli a tʊgɪ Berakia bʊa Zakaria ma, vuodieke die nɪ kʋna Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ aŋaŋ kaabɪŋ koriku sʊnsʊkʊ. 36 Wusie maŋ bala nɪ, lele gie vuosi nan daansɪ ye tɪbɪdatɪŋ tʊmbɪatɪ gie mana wɪa.

Yisa die dɪ chone Jerusalemi vuosi wɪa dene
(Luki 13.34, 35)

37 “Nchʊanaawee, Jerusalemi vuosi, nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kʋna Ŋmɪŋ naazʋalɪba, ta bɪ taa vuodiekemba ʊ tʊnna nɪ jigiŋ wo tana, bʊŋmɪa maŋ mɪa, a yaala dɪ n lagɪsɪ nɪ bʊnyɪ sɪba kpɪanɪɪŋ dɪ ŋaana lagɪsɪ ka ballɪ ka chobiti chɪaŋ ta nɪ ka saaga. 38 Ye, Ŋmɪŋ va nɪ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ta ka zie yɔrɪ. 39 N bala nɪ, a nyɪŋ jinne yaa gamma, nɪ kaaŋ bɪ ye mɪŋ bɪbra a ga tʊgɪ saŋŋa dieke nɪ baaŋ nan balɪ dɪ, ‘Ŋmɪŋ alibarika bie vuodieke dɪ kennene tɪ Yɔmʊtieŋ saaŋ ma.’ ”

24

Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ chʊʊsɪŋ wɪa
(Maki 13.1, 2; Luki 21.5, 6)

1 Yisa die dɪ nyɪŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ jigiŋ a chʊŋ gara, die ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ keŋ ʊ jigiŋ a balɪ wa, ye Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ dɪ vɪɪna die. 2 Die ʊ pɪasɪ ba dɪ, “Nɪ ye nyinti gie mana mɪŋ? Wusie maŋ bala nɪ, ba nan kpaŋŋɪ a mana a taaŋ tɪŋgbaŋ ma, ta taŋ balɪmɪŋ gbaŋ kaaŋ wɪarɪ a sʊgɪ ka chanchaaŋ ma.”

Wumugisike aŋaŋ wahala wɪa
(Maki 13.3-13; Luki 21.7-19)

3 Yisa die dɪ sʊʊna a kalɪ kunkogiŋ dieke ba wasɪnana Olivi Tɪɪsɪ kunkogiŋ sikpeŋ die ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ keŋ ʊ jigiŋ ba nyɪɪna a pɪasɪ wa, “Balɪ tɪ saŋŋa dieke genhe mana dɪ bala a yi aŋaŋ wudieke dɪ bala ka yi

a dagı sıba fʊ kieŋku aŋaŋ dʊnıa kpatıŋ gbigiye mıŋ.”

4 Die ʊ yiŋŋi a balı ba, “Nı sımma aŋ vuoŋ da keŋ gaaŋ nı,
5 dama vuosi pam nan nagı n saaŋ a keŋ a baarı banıŋ ba yine manıŋ Masia wa ta gaaŋ vuosi pam. 6 Nı nan wʊŋ tɔntı watı nı chaaŋ aŋaŋ saasaa wıa, ama nı da vaa ŋmaamıŋ yalla nı, dama sie wıaha gie yi, ama a ka dagı sıba dʊnıa kpatıkʊ keŋye mıŋ. 7 Vuosi buuriŋ nan wagı taŋ, naalıŋ nan wagı naalıŋ. Kɔŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ dɔmıŋ nan dı bie jigiŋ mana.
8 Wıaha gie mana nan dı sıı sıba maarıŋ yʊagıŋ piiliŋ.

9 “Saŋka mi ba nan yigi nı a nagı nı yı aŋ ba vaa nı dii wahala, ta kʊʊ nı. Tıŋgbaŋısı mana nan dı haa nı dama nı dına n kʊaŋ wıa. 10 Saŋka mi vuosi pam nan zeti n kʊaŋ dıısıŋ, ba nan posi tamba chıası ta haa tamba. 11 Ta ŋmınchıbısı naazʊalıba nan keŋ a gaaŋ vuosi pam. 12 Bıaŋ dı bala ka dalıma tıŋgbaŋka gie wıa, ta vuosi pam choti nan dı sʊnsı.
13 Ama vuodieke nıŋ mana dı dine sikimiŋ a ga tʊgı wahalaka gie kpatıŋ nan ye gbatıtaanıŋ.
14 Ta ba nan mʊʊlı Ŋmıŋ naarı wʊvıınaha gie dʊnıa ka gie mana mana ma, dı vuoŋ mana wʊŋ, ta dʊnıa ka kpatıŋ ye keŋ.

Ŋmaaŋbıaŋ wıa
(Maki 13.14-23; Luki 21.20-24)

15 “Nı nan ye ‘Jachʊʊsı’ dieke ta Ŋmıŋ naazʊa Danieli die dı balla ka wıa wa dı, genke Ŋmıŋ dı chʊarıŋ, ka nan dı zie Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊŋ.” (Vuodieke mana dı a keŋ a karıŋ wıaha gie, ʊ sımma a chıası.)

16 “Saŋka mi vuodiekemba dı benne Judia ma ma wa, chıgı a ga jʊalı tana sikpeŋ. 17 Ta vuodieke dıaŋ dı keŋ bie ʊ mampili sikpeŋ da keŋ sʊʊŋ tıŋgbaŋ dı ʊ juu juoku a nagı ʊ nyinti. 18 Ta vuodieke dıaŋ dı keŋ bie ʊ kʊaŋ ma, ʊ da keŋ kuli dı ʊ nagı ʊ jayeekiŋ. 19 Saŋka mi hɔgʊ nyuutitieliŋ aŋaŋ vuodieke dı yalla ballınyaalısı nan dii wahala pam!
20 Nı jʊʊsıma Ŋmıŋ aŋ ʊ da keŋ yi wahalaha keŋ yıbıŋ saŋŋa yaa davʊʊsıkırı daraaŋ. 21 Dama saŋka mi wo, wahala pam nan dı beri; Ŋmıŋ die dı naanna dʊnıa a keŋ tʊgı jinne, kanıŋ wahalaka mi ye ka keŋye; ta kanıŋ wahalaka mi kaaŋ bı keŋ. 22 Ŋmıŋ dı tıŋ ka gobi daraaha a taaŋ vuoŋ tıŋ kaaŋ ye gbatıtaanıŋ; ama ʊ vuovʊarıkaha wıa ta ʊ nan gobi daraaha a taaŋ.

23 “Saŋka mi dıı yi vuoŋ dı a keŋ a balı nı dı, ‘Nı ye, Masia wa wʊnna yaa ʊ benne mi wo’, nı daa keŋ yi wo yada; 24 dama saŋka mi ŋmınchıbısı Masiasi aŋaŋ ŋmınchıbısı naazʊalıba nan keŋ nyıŋ a tʊŋ mamachi wıa dı ba gaaŋ vuodiekemba Ŋmıŋ dı vʊarına wa gbaŋ, ba tıŋ nan bıagı. 25 Nı wʊmma! N wɔŋ balı nı mıŋ ta saŋka ye ka tʊgıya.

26 “Die wıa, ba keŋ balı nı, ‘Ye, ʊ bie wo haagıŋ ma!’ Nı da keŋ ga mi yaa ba keŋ a balı nı, ‘Ye, ʊ bie wo juoku me!’ Nı da keŋ yi yada;
27 dama manıŋ vuota Bʊa keniŋ nan dı sıı sıba nııŋ dı ŋaana nyıgısı a nyıŋ ŋmıŋ pɔsıŋ a ga tʊgı ŋmıŋ nanıŋ chaakʊ die wo.
28 “Jigidieke jakpiikiŋ nyʊʊgıŋ dı benne, mi zuuti dı lagıma.

Vuota Bʊa yiŋŋi kieŋku wıa
(Maki 13.24-27; Luki 21.25-28)

29 “Wahalaha mi kʊaŋ chaaŋ ta ŋmıŋ nan sıbı, chııkʊ kaaŋ bı chaaŋ; ta chıŋmarısısı nan nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a nan ta nyindieke dı benne ŋmıŋsikpeŋ nan dɔŋ a lagıŋ taŋ. 30 Saŋka mi ta vuosi nan ye manıŋ vuota Bʊa wa yiŋŋi kieŋku siara ŋmıŋsikpeŋ, buuri dieke mana dı benne tıŋgbaŋka gie me nan kʊŋ, ta ye manıŋ

vuota Bʋa dı benne nıŋmara ma ŋmıŋsikpeŋ a keŋ sʋʋna aŋaŋ yiko chuulikpeŋkpıŋ. 31 Malaka nan wıı wıŋ, ta n tʋŋ n malaka-sisi aŋ ba ga dʋnıa lʋga a nıısa mana mana a lagısı n vuovʋarıkaha dieke dı benne tıŋgbaŋka gie lʋga a nıısa wa mana.

Chunchuleke tıika dagıtı wıa
(Maki 13.28-31; Luki 21.29-33)

32 “Nı vaa chunchule tıika dagı nı yıaŋ. Ka nagısı dı keŋ pɔsa ta vaatı dı nyınna nı sımma a baarı yıbıŋ gbigiye mıŋ. 33 Nı bı a keŋ ye ta nyinti gie yie naa gbaŋ gbaŋ nı sımma a baarı n keniŋ gbigiye mıŋ. 34 Wusie maŋ bala nı, lele vuosi kaaŋ kpi a kpatı ta wıaha gie mana keŋ yi. 35 Ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ nan keŋ a tıaŋ ga, ama n wʋbalıkaha kaaŋ tıaŋ naa daa.

Vuoŋ ka sıba Yisa yiŋŋi keniŋ daaŋ
(Maki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)

36 “Ama vuoŋ ka sıba daarı yaa saŋŋa dieke n baaŋ keŋ; malakasi dieke dı benne arızanna ma dıaŋ ka sıba, manıŋ Ŋmıŋ Bʋa gbaŋ ka sıba, sie n Chʋa Ŋmıŋ nyıına sıbına. 37 Die dı sına die wo Nowa saŋka dı nan dı sıı die manıŋ vuota Bʋa wa keniŋ saŋŋa. 38 Nowa saŋŋa, saŋŋa dieke nyaakpııbʋ dı yene ka keŋye, vuosi die dı die ta nyuo, ta faara hɔɔŋ, ta naga ba hɔgılıası a yıa chʋllıŋ, a ga tʋgı daa dieke Nowa dı june haarıkpııkʋ sʋŋ. 39 Ta vuosi gie die ka sıba wudieke dı yinene a tʋgı saŋŋa dieke nyaabʋ dı kenne dii ba mana. Die dı baa dı sımma saŋŋa dieke manıŋ vuota Bʋa wa dı bala n keŋ wo. 40 Saŋka mi dembisi bale nan dı tʋma kʋakʋ ma, ta n nan nagı wʋnyı ta va wʋnyı. 41 Hɔɔŋ bale nan dı nʋma zaa nıa ma, ta n nagı wʋnyı ta va wʋnyı. 42 Die wıa nı gbara dama nı zı daa dieke manıŋ nı Yɔmʋtieŋ dı bala n keŋ. 43 Ama nı sımma wıırı gie chıaŋ; dıı yi ta tigiŋ tieŋ dı keŋ sıba saŋŋa dieke gaarʋ dı bala ʋ keŋ yuŋ ʋ tigiŋ me, ʋ tıŋ nan dı gbarı ta kaaŋ vaa ʋ wıı ʋ tigiri a juu a gaarı. 44 Die wıa dı vıına ta nı gbaŋ nı yi siri saŋŋa mana dama manıŋ vuota Bʋa nan keŋ saŋŋa dieke nı kana ka yile dı n nan keŋ wo.

Yɔmʋ die dı tuone ʋ Yɔmʋtieŋ nʋaŋ die
(Luki 12.41-48)

45 “Yɔmʋ bıa yine yıantieŋ ta yie ʋ Yɔmʋtieŋ dı dagına dı ʋ yi wudieke? Wʋnıŋ ʋ yine vuodieke ʋ Yɔmʋtieŋ dı nan vʋarı dı ʋ daansıma ʋ yɔmʋ chanchaalıba ta yıma ba ba nyindiike saŋŋa dieke dı mʋna. 46 Dıı yi ta ʋ Yɔmʋtieŋ dı keŋ tigiŋ ta ye wo ta ʋ tʋma die wo gbaŋ, sʋgıfıalıŋ nan dı bie ʋ ma. 47 Wusie maŋ bala nı, ʋ nan nagı wa a zieŋ dı ʋ daansıma ʋ nyinti mana mana. 48 Ama ʋ yi yɔmʋbıaŋ, ʋ nan dı yile ʋ sʋŋ ma dı ʋ Yɔmʋtieŋ wo kaaŋ keŋ lagı lagı, 49 ta piili a nıga ʋ yɔmʋ chanchaalıba ta wʋnıŋ ʋ nan dı die ta nyuo aŋaŋ daanyuuriŋ. 50 Ʋ Yɔmʋtieŋ wo nan yiŋŋi keŋ daa dieke aŋaŋ saŋŋa dieke ʋ kana ka yile dı ʋ nan keŋ. 51 Ʋ keŋ keŋ, ʋ nan datı ʋ tıbıŋ ta nagı wa a gʋtı gıgaantıba ma; mi ʋ nan dı kʋma ta ŋɔba nyına.

25

Hɔgʋlıaŋ baŋ nandagıŋ wıa

1 “Ŋmıŋ naarı wıa nan dı sıı sıba hɔgʋlıaŋ baŋ dieke die dı nagına ba popolisi a ga dı ba ga tuoli hɔgʋ faarıtʋ die wo. 2 Hɔgʋlıaŋ baŋ wa sʋŋ, banʋ die yiwo gaantıŋ, ta banʋ wa dıaŋ dı yi sısıbırıŋ. 3 Gaantıba die dı nagı ba popolisi ama ta die ka

nagı kpaaŋ a gʊtı pɔgılı, 4 ama ta sısıbırıba die dı nagı kpaaŋ a siti siti a yi kɔlıbısı ma a gʊtı pɔgılı aŋaŋ popolisi. 5 Die hɔgʊ faarıtʊ wa die dı yʊası keniŋ, die gbieŋ die dı yigi be, ba mana die dı gʊʊrı.

6 “Ta die tanseese die ba wʊŋ kuli; ‘Hɔgʊ faarıtʊ wa wʊnna! Nı keŋ nyıŋ a tuoli wo!’ 7 Saŋka mi hɔgʊlıaba baŋka mana die dı hagı a ŋmıılı ba popoli dı jʊalı. 8 Die hɔgʊlıa gaantıba die dı jʊʊsı sısıbırıba dı, ‘Nı kaaŋ yı tı nı kpaabʊ bıta? Dama tı popolisi yaala a kpi mıŋ.’ 9 Ta sısıbırıba die dı yiŋŋi balı ba dı, ‘Aayı, bʊ kaaŋ tʊgı tınıŋ aŋaŋ nı mana. Nı gamma vuodiekemba dı yalla daa wa jigiŋ a daa bʊtaŋ yı nı gbaŋ.’ 10 Saŋŋa dieke hɔgʊlıa gaantıba dı benne sieŋ me a gara dı ba daa kpaabʊ, ta hɔgʊ faarıtʊ wa dı keŋ nyıŋ. Sısıbırıba banʊ wa die dı yine siri wo die dı dı hɔgʊ faarıtʊ wa a ga juu tigidieke banwʊlaka die dı benne, ta die ba ligi sanʊarı.

11 “Ka kʊaŋ chaaŋ hɔgʊlıa gaantıba die dı a keŋ tʊgı, a zie sanʊarı jigiŋ a wasa, ‘Tı Yɔmʊtieŋ, tı Yɔmʊtieŋ, yuori sanʊarı a yı tı.’ 12 Ama ta hɔgʊ faarıtʊ wa dı yiŋŋi balı ba dı, ‘Wusie maŋ bala nı, n ka sıba nı.’ ”

13 Die Yisa dı bı balı ba dı, “Die wıa, nı sımma, dama nı ka sıba daa dieke yaa saŋŋa dieke manıŋ nı Yɔmʊtieŋ dı bala n keŋ.

Yɔŋısı bataa wıa (Luki 19.11-27)

14 “Ŋmıŋ naarı wıa nan bı sıı sıba tigiŋ tieŋ wʊnyı die dı bala ʊ dıa, ta wa ʊ yɔŋısı a tıa ba ligire dı ba tuo a dime nyʊʊŋ. 15 Die ʊ yı ba wʊnyı mana ʊ sıbına ʊ kpaŋŋınana ʊ gbaŋ dene; die ʊ nagı salıma ligiribie tuse tuse anʊ a yı wʊnyı, ta die a nagı tuse tuse ale a yı wʊnyı dıaŋ, ta die a bı a nagı tusibalımıŋ a yı wʊnyı dıaŋ. Ta die a nyıŋ a ga ʊ dıası. 16 Die yɔmʊ dieke die dı tuone tuse anʊ wa die dı nyıŋ lagı lagı a nagı ligirehe a tʊŋ tʊʊma a bı a ye tuse anʊ gbaŋ gbaŋ a gʊtı. 17 Vuodieke die dı tuone tuse ale wo gbaŋ die dı nagıha a tʊŋ tʊʊma a ye tuse ale a gʊtı. 18 Ama yɔmʊ dieke die dı tuone tusibalıŋka die dı ga a tuu vɔrıŋ a nagı ʊ Yɔmʊtieŋ ligirehe a lɔbırı mi.

19 “Die dı wana a yʊası pam, tigiri tieŋ wo die dı yiŋŋi a keŋ, ta wa ʊ yɔŋısı dı ba keŋ aŋ ʊ biisi, ta ʊ ye ba yene nyʊarı a mʊ die. 20 Ta vuodieke die dı tuone tuse anʊ wa die dı a keŋ a juu saŋka mi, a nagı tuse anʊ dieke ʊ bına a ye wo, ta baarı, ‘N Yɔmʊtieŋ, die yı mıŋ wa salıma ligiribie tuse anʊ, ama n bı ye wo nyʊarı tuse anʊ a gʊtı.’ 21 Die ʊ Yɔmʊtieŋ dı balı wa, ‘Kpaŋŋı fʊ gbaŋ, fʊnıŋ yiwo yɔmʊvıınıŋ, ta bı tʊma vıınıŋ; mıŋŋı pɔgılı wa nyinti bıta wa gie, die wıa n nan nagı pam a yi fʊ nuusi me. Sʊgıfıalı dieke n yalla, yiwo manıŋ aŋaŋ fʊ sıtı.’ 22 Ta die vuodieke dıaŋ die dı tuone tuse ale wo die dı keŋ a juu a baarı, ‘N Yɔmʊtieŋ, ye, die fʊ yı mıŋ wa salıma ligire bie tuse ale, ama n dii wo nyʊʊŋ a ye nyʊarı tuse ale a gʊtı.’ 23 Ʊ Yɔmʊtieŋ wo dı balı wa, ‘Kpaŋŋı fʊ gbaŋ, fʊ yiwo yɔmʊvıınıŋ ta bı tʊma vıınıŋ, mıŋŋı pɔgılı wa nyinti bıta wa gie, die wıa n nan nagı pam a yi fʊ nuusi me. Sʊgıfıalı dieke n yalla, yiwo manıŋ aŋaŋ fʊ sıtı.’ 24 Die yɔmʊ dieke dıaŋ dı tuone tusibalıŋka die dı keŋ a juu a baarı, ‘N Yɔmʊtieŋ, n sıba dı fʊnıŋ yiwo nyınyırıtʊ, a gobe jigidieke fʊ kana a ka bʊrıya, ta bı lagısa nyindiike jigidieke die fʊ kana a ka jatı nyıŋbʊra. 25 Die wıa ŋmaamıŋ die yalla mıŋ die maŋ nyıŋ a nagı fʊ ligirebu

a lɔbırı tıŋgbaŋ. Die wıa, ka
wɔnna, tuo fɔ jaaŋ.' 26 Die wıa
ɔ Yɔmɔtieŋ wo die dı yiŋŋi a
balı wa dı, 'Fɔnıŋ yɔmɔtɔgɔ aŋaŋ
walınkpıatieŋ; sıba baarı n yiwo
vuodieke dı gobinene jigidieke n
kana ka bɔrıya ta lagısa nyindiike
jigidieke n kana ka jatı nyıŋbɔra,
27 die nıŋ bıa yine ta fɔ ka nagı n
ligirebu a paŋŋı aŋ ba yiŋŋi tuŋ
mıŋ aŋaŋ nyɔarı? N tınna a keŋ
naa wa n tıŋ nan tuo n jaabɔ ta
nyɔarı diisi ka ma. 28 Die wıa nı
tuo ligirebu a nyıŋ ɔ jigiŋ a nagı
ka yı vuodieke dı yalla tuse baŋ
wa. 29 Dama vuodieke mana dı
yalla nyinti, ba nan ye nyinti pam
a gɔtı amɔ ba faası yallıma pam.
Ta vuodieke dıaŋ dı wone jaaŋ ba
nan tuo bıta gbaŋ ɔ yalla wa a
nyıŋ ɔ jigiŋ. 30 Ama yɔmɔtɔgɔ wa
nıŋ, nı nagı wa a vigi taaŋ yeŋ
me lımıŋ ma, jigidieke ɔ baaŋ nan
kɔŋ ta ŋɔba nyına.'

Yisa dı bala ɔ dii vuosi sarıya wıa

31 "Manıŋ vuota Bɔa dı keŋ keŋ
aŋaŋ n hagırıŋ aŋaŋ n malakasisi
n nan dı kalı n naara gbanıŋ
ma aŋaŋ jılıma pam. 32 Saŋka
mi dɔnıa vuosi mana mana nan
lagısı n nıŋŋa, mi n nan puo
be bule, sıba yiyagırɔ dı ŋaana
a puo yiise a nyıŋ bie sɔŋ die
wo. 33 N nan nagı yiisehe a
zieŋ n nuudiigiŋ chaaŋ, ta nagı
biehe a zieŋ n nuugalı chaaŋ.
34 Saŋka mi manıŋ naaŋ wa nan
balı yı vuodiekemba dı benne
n nuudiigiri chaakɔ dı, 'Nınıŋ
vuodiekemba n Chɔa Ŋmıŋ dı
yine alibarika yı, nı keŋ a juu
naarı dieke ta Ŋmıŋ die dı naanna
a gbarı nı a nyıŋ dɔnıa piiliŋ me,
35 dama kɔŋ die yalla mıŋ die nı
yı mıŋ nyindiike; ta nyanyuule
die dı yalla mıŋ, die nı yı mıŋ
nyaaŋ maŋ nyu. Die n yiwo
chaanɔ ta nı mıŋŋı a tuo mıŋ nı
tige me a yi mıŋ chaantı. 36 Die
n chɔŋ wa yɔrı die nı yı mıŋ
garıtı, ta die maŋ yɔagı ta nı
suŋŋi mıŋ, die maŋ juu dansarıka
sɔŋ ta nı keŋ kaagı mıŋ.' 37 Womi
ŋmıŋchıgırıba gie nan yiŋŋi a
pıası mıŋ dı, 'Tı Yɔmɔtieŋ, saŋŋa
bıa die tı ye fɔ ta kɔŋ yallı fɔ ta
tı yı fɔ nyindiike? Yaa saŋŋa bıa
die tı ye fɔ ta nyanyuule dı yallı fɔ
ta tı yı fɔ nyaaŋ fɔ nyu? 38 Saŋŋa
bıa die tı ye fɔ ta fɔ yi chaanɔ die
tı tuo fɔ tı tige me a yi fɔ chaantı?
Yaa saŋŋa bıa die tı ye fɔ ta chɔŋ
yɔrı ta tı yı fɔ garıtı? 39 Saŋŋa
bıa die tı ye fɔ ta yɔagı ta tı suŋŋi
fɔ? Yaa fɔ benne dansarıka sɔŋ tı
keŋ kaagı fɔ?' 40 Ta manıŋ Naaŋ
wa nan yiŋŋi balı ba dı, 'Wusie
maŋ bala nı, wudieke die nı yine
a yı vuodieke dı yine zɔɔlıntieŋ nı
nımballı sɔnsɔŋ wɔnyı wa die nı
yi a yı wa manıŋ.'

41 "Ka kɔaŋ chaaŋ n nan
yiŋŋi a balı a yı vuodiekemba
dı benne n nuugalı ka chaakɔ,
'Nınıŋ vuobıatı gie, nı vıına aŋaŋ
tıbıdatıŋ, nı chɔnna ga ta va mıŋ.
Nı gamma a ga juu boli dieke
dı kana a ka kpise ta Ŋmıŋ dı
wɔnsına a gbarı Sitaani aŋaŋ ɔ
vuosi wo. 42 Dama kɔŋ die yallı
mıŋ ta die nı mɔŋ mıŋ nyindiike,
ta nyanyuule die dı yallı mıŋ ama
die nı mɔŋ mıŋ nyaaŋ. 43 Die
n yine chaanɔ, ta nı ka saagı a
tuo mıŋ nı tige me, ta die maŋ
chɔŋ yɔrı ta nı mɔŋ mıŋ garıtı, ta
die yɔagı ta nı ka suŋŋi mıŋ, die
maŋ juu dansarıka ta nı ka keŋ
kaagı mıŋ.' 44 Saŋka mi ba nan
yiŋŋi a pıası mıŋ dı, 'Tı Yɔmɔtieŋ,
saŋŋa bıa die tı ye fɔ ta kɔŋ die
dı yallı fɔ, yaa nyanyuule die dı
yallı fɔ, yaa fɔ yi chaanɔ, yaa fɔ
chɔŋ yɔrı, yaa fɔ yɔagı, yaa fɔ bie
dansarıka sɔŋ ta tı ka suŋŋi fɔ?'
45 Saŋka mi n nan yiŋŋi a balı ba
dı, 'Wusie n bala nı, die nı zetine
nı suŋŋi zɔɔlıntieŋ nı nımballı
sɔnsɔŋ wɔnyı wa, die manıŋ nı

zeti suŋŋiŋ dene.’ 46 Vuosi gie
nan ga juu tıbıdatı dieke dı wone
kpatıŋ ma, ama ŋmıŋchıgırıba
nan ga juu miivoli dieke dı wone
kpatıŋ sʋŋ.”

26

*Vuokpııma die dı sanna dı ba
kʋʋ Yisa dene*
*(Maki 14.1, 2; Luki 22.1, 2; Jɔɔn
11.45-53)*

1 Yisa die dı balla wıaha gie
mana a kpatı die ʋ balı a yı ʋ
kʋaŋandıısırıba dı, 2 “Nı sıba a
baarı dı vʋntʋŋ yine gasıtıaŋkʋ
dʋʋga, ta ba nan nagı manıŋ
vuota Bʋa a yi vuosi nuusi me dı
ba kpaası mıŋ a dıısı dagarıkʋ
ma.”
3 Saŋka mi die Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ Juu
vuosi nyıŋkʋra die dı lagıŋ taŋ
Kayafasi tigiri me, vuodieke die
dı yine Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı.
4 Die ba saŋ ba baaŋ yi die a
lɔbırı a yigi Yisa a kʋʋ wa. 5 Die
ba baarı, “Tı ka mʋ tı yigi wo
dʋʋgaka saŋŋa, tı yi die vuosisi
nan yi watı aŋ waagıŋ nan.”

*Hɔgʋ wʋnyı die dı sitine tulaari
a yi Yisa sikpeŋ me dene*
(Maki 14.3-9; Jɔɔn 12.1-8)

6 Die Yisa die benne Betani tıka
ma wa, Simoni vuodieke die dı
yine gamıŋ tigiŋ me wo, 7 die
hɔgʋ wʋnyı dı keŋ ʋ jigiŋ a pɔgılı
tulaari bʋnyı ligire dı faasına a
tʋa a sitibu a yi Yisa sikpeŋ me
saŋŋa dieke ʋ kala a die nyindiike.
8 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı
yene naa, die ba jıı sınyıırıŋ. Die
ba pıasa taŋ dı, “Bıa ʋ chʋʋsa
tulaaribu die? 9 Tulaaribu gie tıŋ
nan bıagı daa ligirikpııma a nagı
ligirehe a suŋŋi zɔɔlıntieliŋ!”
10 Yisa die dı mıŋŋı wudieke
ba balala, ta balı a yı ba dı,
“Bıa nı mugise hɔgʋ wa gie dene?
Wʋvıınıŋ ʋ yi a yı mıŋ dene.
11 Zɔɔlıntieliŋ nıŋ nan dı beri nı
jigiŋ daaŋ mana ama manıŋ n
kaaŋ dı bie nı jigiŋ daaŋ mana.
12 Tulaari dieke ʋ sitine a yi n
ma wa, ʋ yi a gbarı wa n guule.
13 Wusie maŋ bala nı, jigidieke
mana ba bala ba mʋʋlı Ŋmıŋ
wıaha gie tıŋgbaŋka gie me, ba
nan balı wudieke ʋ yine wo a
tıınsı ʋ wıa.”

*Judasi die dı saagına dı ʋ posi
Yisa chıaŋ dene*
(Maki 14.10, 11; Luki 22.3-6)

14 Saŋka mi Yisa kʋaŋandıısırıba
baŋ aŋaŋ bale wo wʋnyı,
vuodieke die dı dine Judasi
Asikaroti wa die dı nyıŋ a ga
Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha
jigiŋ 15 a baarı, “Bıa nı nan yı
mıŋ dıı yi maŋ dagı nı nı baaŋ
nan yi die a yigi Yisa wa?” Die ba
biisi salımayıala ligiribie baŋısı-
taa a yı wa. 16 Die a nyıŋ daarı
mi Judasi die wa a paalı a yaala
sievıınıŋ dı ʋ nagı Yisa a yi ba
nuusi me.

*Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba
die dı dine gasıtıaŋkʋ dʋʋga
nyindiike dene*
*(Maki 14.12-21; Luki 22.7-13,
21-23; Jɔɔn 13.21-30)*

17 Ta paanʋ dieke die ba kana a
ka yi dabɔtı dʋʋga piiliku daarı, ta
Yisa kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ
jigiŋ a pıası wa, “Sıa fʋ yaala tı ga
wʋnsı a yı fʋ a gbara gasıtıaŋkʋ
dʋʋga nyindiike daraaŋ?”
18 Die ʋ yiŋŋi a balı ba dı,
“Nı gamma tıka sʋŋ daa wʋnyı
tigiŋ a balı wa dı, ‘Tı dıdagırʋ
tʋnna tı dı tı keŋ balı fʋ dı ʋ
saŋŋa gbigiye mıŋ, ta ʋ yaala
wʋnıŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba dii
gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka nyindiikehe
fʋ tigiŋ me.’ ”
19 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı
dı ʋ bala ba die wo, ta wʋnsı
gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka diile siri.
20 Jıŋmıŋ die dı tʋgına, Yisa
aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ
bale wo die dı sʋʋŋ kalı dı ba dii.

21 Die ba dinene wo Yisa die dı balı ba dı, “Wusie maŋ bala nı, nı wʊnyı bala ʊ posi n chıaŋ.”
22 Die ʊ kʊaŋandıısırıba sʊgıtı die dı paalı chʊʊsı, die ba piili a pıasa wa wʊnyı wʊnyı, dı “N Yɔmʊtieŋ, wusie n ka yi tama dı manıŋ fʊ daga die?”
23 *Ʊ* yiŋŋi a balı ba dı, “Vuodieke maŋ aŋaŋ wa dı lune kpalı gie mi wo bala ʊ posi n chıaŋ. 24 Manıŋ vuota Bʊa nan kpi sıba Ŋmıŋ gbaŋkʊ die dı dagına die wo, ama wʊbıaŋ bie vuodieke dı bala ʊ posi n chıaŋ wa ma! Ba tıŋ ka mıırı dı tieŋ gbaŋ dı tıŋ nan dı kpıa.”
25 Saŋka mi Judasi vuodieke die dı bala ʊ posi ʊ chıaka gbaŋ dı baarı, “Dıdagırʊ, manıŋ fʊ daga?” Yisa die dı yiŋŋi a balı wa, “Wa, dı yiwo fʊnıŋ.”

Tı Yɔmʊtieŋ nyindiike diile wıa
(Maki 14.22-26; Luki 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

26 Die ba yene ko die, Yisa die dı nagı paanʊ, a waası Ŋmıŋ ta yi ke gbieri gbieri a nagıha a yı ʊ kʊaŋandıısırıba, ta baarı, “Nı tuo a dii. N nyıŋgbanıŋ wʊnna.”
27 Ta die bı nagı nyaaŋchibiŋ aŋaŋ daaŋ, a pagı Ŋmıŋ ta die a nagı ka a yı ba ta baarı, “Nı mana tuo a nyu. 28 Gembu yine n zıŋ dieke dı bala ka yi Ŋmıŋ nʊarı zie aŋaŋ wusie, zıŋ dieke dı bala ka nyıŋ n nyıŋgbanıŋ ma vuosi pam wıa, aŋ ka vaa Ŋmıŋ vaa a chaa ba tʊmbıatı. 29 N bala nı, n kaaŋ bı nyu daabʊ gie, sie daa dieke manıŋ aŋaŋ nı dı bala tı lagısı a nyu daahaalıbʊ n Chʊa Ŋmıŋ naarı ma, ŋmıŋsikpeŋ.”
30 Die ba wa chıa Ŋmıŋ jıamıŋ yılı, ka kʊaŋ chaaŋ ba chʊŋ ga Olivi Tıısı kunkogiri me.

Yisa die dı bala dı Piita nan chiisi dı ʊ ka sıba wa dene
(Maki 14.27-31; Luki 22.31-34; Jɔɔn 13.36-38)

31 Saŋka mi die Yisa dı balı a yı ba dı, “Yuku gie nı mana nan chıgı ta va mıŋ, dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı ‘Ŋmıŋ nan kʊʊ yiyagırʊ wa ta yiisehe ʊ yagınana wa jaası jigiŋ mana.’ 32 Ama maŋ a keŋ hagı kuŋ me, ka kʊaŋ chaaŋ n nan woliŋ nı nıŋŋa a ga Galili tıŋ ma.”
33 Ta Piita die dı a yiŋŋi a balı wa dı, “Dıı yi ta vuoŋ mana dı chıgı ta va fʊ, ama manıŋ n kaaŋ chıgı ta va fʊ.”
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı a yı wa dı, “Wusie maŋ bala fʊ, jinne yuku gie, kparaaŋ nan keŋ baa ka kʊmma, ta chiisi mıŋ wo bʊtaa ma dı zı mıŋ.”
35 Piita die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Dıı yi maŋ ŋaŋ fʊ dı baa tı kpi gbaŋ, n kaaŋ chiisi dı n zı fʊ.” Die ʊ kʊaŋandıısırıba mana die dı balı die gbaŋ gbaŋ.

Yisa die dı jʊʊsına Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına dene
(Maki 14.32-42; Luki 22.39-46)

36 Die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı ga jigidieke die ba wasınana Getisemani, die ʊ balı a yı ba dı, “Nı kala giena ta n ga nı nıŋŋa a ga jʊʊsı Ŋmıŋ.” 37 Ta die nagı Piita aŋaŋ Zebedi ballı bale wo a gʊtı ʊ ma. Die ʊ sʊŋ die dı faası a chʊʊsı, 38 die ʊ balı a yı ba, “Sʊgıchʊʊsı dieke dı benne ʊ sʊŋ ma wa faası dala mıŋ a yaala ka kʊʊ mıŋ. Nı kala gie ta yesime aŋaŋ manıŋ.”
39 Die ʊ chʊŋ a ga nıŋŋa bıta, a gbirigi tıŋgbaŋ ta jʊʊsı Ŋmıŋ dı, “N Chʊa Ŋmıŋ, dı tıŋ nan bıagı a yi, fʊ vʊarı mıŋ a nyıŋ wahalaka gie me! Ama daa vaa n dʊŋŋʊ yi, ama vaa fʊ dʊŋŋʊ yi.”
40 Die ʊ yiŋŋi ga ʊ kʊaŋandıısırıba bataa wa jigiŋ ta ye ta ba gʊʊra; die ʊ pıası Piita, “Die wıa nı kaaŋ bıagı a yesime aŋaŋ mıŋ saŋŋa bıta gbaŋ? 41 Nı yesime ta jʊʊsıma Ŋmıŋ amʊ nı

da keŋ juu magısıŋ ma, dama nı haalıtıtı yaala a yi jadieke dı vıına, ama nı nyıŋgbaŋısısı ka hagırı."

42 Die ɔ bı yiŋŋi a ga ɔ bule ma a jɔɔsı Ŋmıŋ dı, "N Chɔa Ŋmıŋ, dıı yi wahala dieke dı kienene naa dı kaaŋ bıagı a tıaŋ, sie n diike, fɔ vaa fɔ dɔŋŋɔ yi." 43 Die ɔ bı yiŋŋi keŋ, ta ɔ kɔaŋandıısırıba die bı gɔɔra dama gbieŋ die dı faasına yallı ba pam. 44 Die ɔ bı va ba, ta ga a jɔɔsı Ŋmıŋ bɔtaa ma a balı ɔ wolinne a jɔɔsa wudieke wo. 45 Saŋka mi die ɔ yiŋŋi a ga ɔ kɔaŋandıısırıba jigiŋ a keŋ pıasi ba dı, "Nı ye ko a gɔɔra ta voose mıŋ? Nı ye, saŋka gbigiye mıŋ. Ba nan nagı wa manıŋ vuota Bɔa a yi vuobıatı nuusi me. 46 Nı hagı aŋ tı ga. Nı ye, daa dieke dı posine n chıaka gbigiye mıŋ!"

Die ba yigine Yisa dene
(Maki 14.43-50; Luki 22.47-53; Jɔɔn 18.3-12)

47 Ʊ nɔaŋ die ye ka nan tıŋgbaŋ, ta Judasi, ɔ kɔaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo wɔnyı dı keŋ tɔgı mi, aŋaŋ kpıkpaaŋ, bataŋ dı pɔgılı jıbıwagıtı ta bataŋ dıaŋ dı pɔgılı dengbile, die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkɔraha aŋaŋ Juu vuosi nyıŋkɔraha tɔnna ba. 48 Judasi vuodieke die dı posine ɔ chıaka aŋaŋ vuosisi die wɔŋ balı zieŋ mıŋ dı, "Maŋ keŋ a mɔgısı vuodieke kaamıŋ, daa dieke nı yaalala wonde, nı yigi wo."

49 Judasi die dı kenne tɔgı, ɔ ga Yisa nıŋŋa a baarı, "Dıdagırɔ, aŋ fɔ ŋmıı", ta mɔgısı ɔ kaamıŋ.

50 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa, "N zɔa, yi fɔ balla fɔ yi die wo lagı lagı!" Womi die ba a keŋ a mıŋŋı yigi wo. 51 Die ɔ kɔaŋandıısırıba wɔnyı dı vɔarı jıbıwaŋ a chıa gobi Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakɔɔŋ yɔmɔ tıbıŋ a taaŋ. 52 Die Yisa die dı balı wa, "Nagı fɔ jıbıwaŋkɔ a yiŋŋi a sɔɔ ka fɔgɔ ma, dama vuodieke dı wagınana aŋaŋ jıbıŋ, ŋaaŋ kpi wo jıbıka kuŋ. 53 Nı ka sıba a baarı n tıŋ nan bıagı a wa n Chɔa Ŋmıŋ dı ɔ suŋŋi mıŋ, aŋ bɔnyı ɔ tıŋ nan tɔŋ malakasi a tıaŋ tuse baŋ aŋaŋ ale? 54 Ama maŋ yi die, lalıa wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma wa dı naa nan yiwo, keŋ yi wusie?"

55 Womi Yisa die dı pıasi kpıkpaakɔ dı, "Nı mɔ dı nı keŋ wo aŋaŋ jıbıwagıtı aŋaŋ dengbile dı nı keŋ a yigi mıŋ sıba n yiwo gbıgbatırɔ? Daaŋ mana die n bie wo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkɔ ma a daga ta nı ka yigi mıŋ. 56 Ama naa mana yiye mıŋ amɔ wudieke Ŋmıŋ naazɔalıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma wa keŋ yi wusie." Die ɔ kɔaŋandıısırıba mana dı chıgı ta va wa.

Ba nagına Yisa ga sarıya diile jigiŋ dene
(Maki 14.53-65; Luki 22.54, 55, 63-71; Jɔɔn 18.13, 14, 19-24)

57 Vuodiekemba die dı yigine Yisa wa die dı yallı wa a ga Kayafasi tigiŋ, vuodieke die dı yine Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakɔɔŋ, mi die mıraha dıdagırıba aŋaŋ tıka nyıŋkɔraha dı lagıŋ taŋ. 58 Die ba yalla Yisa a gara wa, die Piita dı dı ɔ kɔaŋ a bie saasaa, a ga tɔgı Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakɔɔrı gbaaŋ sɔŋ. Die ɔ juu gbaŋkɔ sɔŋ aŋaŋ tɔntɔntıba dı ɔ ye wudieke dı balla ka yi. 59 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkɔraha aŋaŋ nyıŋkɔraha mana die dı yaala dı ba ye vuodieke dı baaŋ chıbı ŋmınchıbısı yaa gamma wudieke Yisa dı yine aŋ ba nagı a baarı dı ɔ chɔɔsıya mıŋ ta kɔɔ wa. 60 Daadaŋ pam die dı keŋ nıŋŋa a chıbı ŋmınchıbısı a yı wa, ama die mana yɔrı, die ba ka ye wudieke ba baaŋ nan nagı a yigi wo. Ka kɔaŋ kɔaŋ chaaŋ die dembisi bale die dı keŋ nıŋŋa a baarı dı, 61 "Daa wa gie die baarı

dı ʊ nan bıagı a kpaŋŋı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ a taaŋ ta yiŋŋi mıı ka daraa ataa daraaŋ.”
62 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʊʊrı
dı hagı zie a baarı, “Wo wııŋ a
baa fʊ balı yaa gamma wudieke
ba balla yaa gamma fʊ wıa naa?”
63 Ama die Yisa dı tarı. Ta Ŋmıŋ
kıkaabıtıba jakʊʊrı dı bı pıasi
wa, “Balı tı miivolitieŋ Ŋmıŋ saaŋ
ma, fʊ yine Vuovʊarıkıŋ Masia
wa ta bı yi Ŋmıŋ Bʊadembike?”
64 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa,
“Wa, fʊnıŋ fʊ balla. Ama n bala
nı, a nyıŋ jinne yaa gamma nı
nan daansı ye manıŋ vuota Bʊa
ta n kalı Nabidie Ŋmıŋ nuudiigiŋ
chaaŋ, ta bı ye ta n bie nııŋmara
sʊŋ a keŋ sʊʊna.”
65 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʊʊrı
dı datı ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ nyinyeeke a
chıırı ta natı dı, “Ʊ naga ʊ gbaŋ
a magısa* Ŋmıŋ! Tı ka bı yaala
daansıa. Nı mana wɔŋ wʊŋ ʊ
nagına ʊ gbaŋ a magısa Ŋmıŋ die.
66 Lalıa nı yile?”
Die ba yiŋŋi a baarı, “Ʊ mʊ ʊ kpi
mıŋ.”
67 Womi die ba piile a tıira
nıntɔbıtı a yie ʊ nine me, ta nıgı
wa; ta vuodiekemba die dı falala
wa wa 68 dı baarı, “Fʊnıŋ Masia,
bugi a dagı vuodieke dı nıgına fʊ
wa.”

Piita die dı chiisine dı ʊ ka sıba Yisa dene
(Maki 14.66-72; Luki 22.56-62; Jɔɔn 18.15-18, 25-27)

69 Piita die dı kala Ŋmıŋ
kıkaabıtıba jakʊʊrı gbaakʊ ma
wa, die tigiri mi havʊʊbiŋ
tʊntʊntʊ wʊnyı die dı keŋ ʊ jigiŋ
a keŋ balı dı, “Fʊ gbaŋ die gʊtı wa
Yisa vuodieke dı nyınna Galili wo
ma.”
70 Ama ta Piita die dı baarı ʊ
ka sıba wa ba mana nıŋŋa. Dı,
“N ka sıba vuodieke nı balala wa
wıa.” 71 Die ʊ nyıŋ ga yeŋ me,
mi havʊʊbiŋ tʊntʊntʊ wʊnyı die
dı bı ye wo a balı yı vuosisi dı,
“Daa wa gie dıaŋ die gʊtı wa Yisa
vuodieke dı nyınna Nazeriti wa
ma.”
72 Die Piita die dı bı chiisike
aŋaŋ huusi dı, “N ka sıba daa wa!”
73 Die dı bına a yi bıta,
vuodiekemba dı zene mi wo
dı keŋ Piita jigiŋ a balı wa dı,
“Wusie, yiwo ba wʊnyı dama fʊ
bala sıba Galili vuoŋ!”
74 Womi Piita dı huu dı, “Ŋmıŋ
datı n tıbıŋ dıı yi maŋ ka bala
wusie! N ka sıba daa wa mi!”
Womi kparaaŋ die dı kʊŋ, 75 die
Piita dı tıınsı wudieke Yisa dı bala
a yı wa wa dı, “Kparaaŋ nan keŋ
baa ka kʊmma, nan chiisi mıŋ
bʊtaa dı ka sıba mıŋ.” Ta Piita die
dı nyıŋ a kʊŋ pam.

27

Ba nagına Yisa a ga Paliti jigiŋ dene
(Maki 15.1; Luki 23.1, 2; Jɔɔn 18.28-32)

1 Die tʊŋ dı vʊʊna sʊkʊleeliŋ,
die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊra
aŋaŋ Juu vuosi nyıŋkʊra die dı
saŋ ba baaŋ yi die a kʊʊ Yisa. 2 Die
ba bɔbı wa aŋaŋ chɔrıma, a nagı
wa a ga tıŋgbaŋka jakʊʊŋ die ba
wasınana Paliti* jigiŋ.

Judasi die dı kpine die
(Tʊʊma 1.18, 19)

3 Die Judasi, vuodieke die dı
posine Yisa chıaka dı wʊnna ba
dine ʊ sarıya a baarı ʊ chʊʊsıya
amʊ ba kʊʊ wa wa, die ʊ sʊŋ
dı faası chʊʊsı; die ʊ wa nagı
salınyıala ligire bie baŋısı-taa
wa a yaa a yiŋŋi ga yı Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ tıka
nyıŋkʊraha. 4 Ta baarı, “N tʊŋ wa
bıaŋ dama n posi wo vuodieke dı
wone taalı chıaŋ.”

* **26:65** 26.65 Ba mıraha ma dıı yi vuoŋ dı nagı ʊ gbaŋ a magısa aŋaŋ Ŋmıŋ ʊ mʊ ba kʊʊ wa mıŋ. * **27:2** 27.2 Paliti die yiwo Romani vuodiekemba die dı nyaŋŋına Juu vuosisi jakʊʊŋ wʊnyı.

Die ba yiŋŋi a balı wa, “Tınıŋ tı baga bı beri genke ma mıŋ? Fɔnıŋ fɔ wıa wondie!”

5 Die wıa Judasi die dı nagı ligirehe a vigi taaŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkɔ sɔŋ, ta die a nyıŋ a ga a taaŋ ɔ gbaŋ guuŋ.

6 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkɔraha die dı vaarı ligirehe ta baarı, “Gembu wa yiwo zıŋ ligire, ta tı mıraha ka yı sieŋ dı tı nagıha a gɔtı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkɔ ligirehe sɔŋ.” 7 Die wıa die ba saŋ dı ba nagı ligirebu a daa kpagıwɔnsırɔ tıŋgbaŋ, dı ba gume chaanıŋ mi. 8 Die wıa ba ye a wasa tıŋgbaŋka mi dı “Zıŋ tıŋgbaŋ” a keŋ tɔgı jinne die.

9 Die dı keŋ yi wusie Ŋmıŋ naazɔa Jerimaya die dı balla wudieke wo dı, “Ba nagı wa salınyıala ligire bie baŋısı-taa dieke die Izara vuosi bataŋ die dı nagına a daa wa, 10 a nagıbɔ a daa kpagıwɔnsırɔ tıŋgbaŋ, sıba n Yɔmɔtieŋ Ŋmıŋ dı dagına mıŋ dene.”

Paliti die dı dine Yisa sarıya dene
(Maki 15.2-5; Luki 23.3-5; Jɔɔn 18.33-38)

11 Yisa die zie wo tıŋgbaŋka jakɔɔrı Paliti nıŋŋa; ta Paliti die pıasi wa dı, “Fɔnıŋ, fɔ yine Juu vuosi naaŋ wa?” Yisa die dı yiŋŋi a balı, “Wa, fɔnıŋ fɔ balala.” 12 Ama die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkɔraha aŋaŋ tıka nyıŋkɔraha nıŋ die dı galınnana wa, die ɔ ka balı ba wıŋ.

13 Die Paliti dı bı pıasi wa dı, “Ka wɔmma ba galınnana fɔ die mana?”

14 Ama Yisa die ka yiŋŋi a balı wa wıŋ, die wıa die dı paalı yi Paliti mamachi.

Paliti die dı yına sieŋ dı ba kɔɔ Yisa dene
(Maki 15.6-15; Luki 23.13-25; Jɔɔn 18.39–19.16)

15 Dıı yi gasıtıanıŋ dɔɔga saŋŋa dı keŋ tɔgı tıka jakɔɔrı ŋaaŋ vɔarı wa vuobalımıŋ dansarıka sɔŋ, vuodieke vuosisi dı yaalala a taaŋ. 16 Saŋka mi daa wɔnyı die benne dansarıka sɔŋ ba wasa wa Barabasi, die vuoŋ mana die dı sıba ɔ wıa aŋaŋ ɔ tɔmbıatı. 17 Die wıa die vuosisi die dı lagıŋna wa, Paliti die dı pıasi ba dı, “Mınıa nı yaala n vɔarı dansarıka ka sɔŋ a taaŋ a yı nı? Barabasi yaa Yisa, vuodieke dı dine Masia wa?” 18 Dama Paliti die sıba a baarı haasi wıa die ba yigi Yisa a keŋ yı wa.

19 Die Paliti die dı sɔɔna kala ɔ sarıya diile chıaka ma wa, die ɔ hɔgɔ die dı tɔŋ ɔ jigiŋ dı, “Vɔarı fɔ nuusi a nyıŋ Ŋmıŋ vuovıŋka wıa ma, dama diene wo yuku die n die wo wahala pam n daansa sɔŋ yaa gamma ɔ ma.” 20 Ta Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkɔraha aŋaŋ tıka nyıŋkɔraha die dı bala a yıa vuosisi dı ba balı Paliti dı ɔ vɔarı Barabasi a taaŋ ta vaa ba kɔɔ Yisa. 21 Ta Paliti die dı bı pıasi dı, “Vuosi bale wo gie, mınıa nı yaala n vɔarı a taaŋ?” Die ba yiŋŋi a baarı, “Barabasi.” 22 Ta Paliti die dı bı pıasi ba dı, “Lalıa nı wa yaala n yi Yisa vuodieke ba wasınana Masia ka?” Ba mana die dı yiŋŋi a baarı, “Kpaasi wa diisi dagarıkɔ ma.” 23 Ama Paliti die dı yiŋŋi pıasi ba dı, “Bıa wɔbıaŋ ɔ yi?” Die ba piili a faasi nata dı, “Kpaasi wa a diisi dagarıkɔ ma.” 24 Die Paliti die dı mıŋŋına dı dı ka bı amɔ dı ɔ balı wıŋ dama ba nan yi watı ta waagıŋ nan, die ɔ nagı nyaaŋ a nıtı ɔ nuusi vuosisi nıŋŋa ta baarı dı, “N nuuŋ wo daa wa gie kumbu me! Nı wıŋ wonde.” 25 Ta vuosi mana dı yiŋŋi a balı wa, “Wa, vaa ɔ zıŋ bemme tınıŋ aŋaŋ tı ballı ma!” 26 Die wıa Paliti die dı vɔarı Barabasi a taaŋ a yı ba, ta die a yi ba nıgı Yisa aŋaŋ kpaasıŋ ta nagı wa yı dı ba

ga kpaasɪ wa dagarɪkʊ ma.

Sojasisi die dɪ vʊarɪna Yisa fala

27 Die Paliti sojasisi die nagɪ Yisa
a ga juu gbaakʊ sʊŋ ta sojasisi
mana dɪ giliŋ wo. 28 Die ba yi
ʊ nyiŋyeekehe awʊrɪ ta die a
nagɪ jayeekiwaŋ ŋmɪnɪŋ a yeegi
wo, 29 ta die a nagɪ haŋgɔɔsɪ a
wʊnsɪ sibubiŋ a nagɪ ka a bubi
wo ta a nagɪ daaŋgbanɪŋ† a yɪ ʊ
nuudiigiŋ me, ta die a wa gbirigi ʊ
nɪŋŋa a vʊarɪ wa fala, die a baarɪ
dɪ, “Juu vuosi naaŋ wa, tɪ waasa
fʊ!” 30 Die ba tɪɪrɪ nɪntɔbɪtɪ a yi
wo ta tuo daa dieke ba nagɪna a yɪ
wa wa a nɪgɪ ʊ sikpeŋ me. 31 Die
ba vʊarɪna wa falaha a kpatɪ wa
die ba tuo jayeeki dieke ba nagɪna
a yɪ wa wa ta nagɪ ʊ gbaŋ gbaŋ
ʊ jayeekiŋ a yeegi wo. Die ba
yaa wa nyɪŋ dɪ ba ga kpaasɪ wa
dagarɪkʊ ma.

Die ba kpaasɪna Yisa a diisi dagarɪkʊ ma dene

32 Die ba ganana wa die ba tuoli
daa wʊnyɪ dɪ nyɪnna Saarini ba
wasa wa Simoni, die ba mugisi
wo dɪ ʊ tuo Yisa dagarɪkʊ a chii.
33 Die ba a keŋ a tʊgɪ jigidieke
die ba wasɪnana Goligota wa, ka
chɪaŋ yine “Sikpeŋ kogilike jigiŋ”,
34 mi die ba nagɪ daa dieke ba
lagɪna aŋaŋ nyɪntʊatɪ a yɪ wa dɪ
ʊ nyuu, ama die ʊ lannabʊ wa
die ʊ zeti bʊ nyuule. 35 Die ba
kpaasɪna wa dagarɪkʊ ma a kpatɪ
wa, die ba nagɪ ʊ nyiŋyeeke a puo
taŋ aŋaŋ chaachaa, 36 die ba sʊʊŋ
kalɪ a gbarɪ wa. 37 Die ba maagɪ
wudieke ba bala dɪ ʊ yine a chʊʊsɪ
wa a marɪ ʊ dagarɪkʊ sikpeŋ; naa
die ba maagɪ dɪ,

“Yisa, Vuodieke Dɪ Yine Juu
Vuosi Naaŋ Wa Wɔnna.”

38 Die ba bɪ kpaasɪ wa
gbɪgbatɪrɪŋ bale dagarɪsɪ ma a
gʊtɪ ʊ ma, die wʊnyɪ die bie
wo ʊ nuudiigiŋ chaaŋ ta wʊnyɪ
dɪaŋ die dɪ bie ʊ nuugalɪ chaaŋ.
39 Vuodiekemba die dɪ tɪannana
wa die vige ba sikpigile ta die
taana wa jome, 40 a baarɪ dɪ,
“Fʊnɪŋ fʊ baarɪ nan kpaŋŋɪ Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ a taaŋ,
ta nagɪ daraa ataa a yiŋŋi mɪɪ
ka, gbatɪ fʊ gbaŋ a taaŋ. Fʊ yi
Ŋmɪŋ Bʊa, fʊ keŋ sʊʊŋ dagarɪkʊ
ma.” 41 Naa gbaŋ gbaŋ Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ
mɪraha dɪdagɪrɪba aŋaŋ tɪka
nyɪŋkʊraha dɪ vʊarɪ wa fala, 42 ta
die baarɪ dɪ, “Die ʊ gbatɪ wa ʊ
chanchaalɪŋ a taana ama ʊ kaaŋ
bɪagɪ a gbatɪ ʊ gbaŋ gbaŋ a taaŋ!
Dɪɪ yi ʊ seŋ yi Izara vuosi naaŋ
wa, ʊ keŋ sʊʊŋ dagarɪkʊ ma aŋ
tɪ yiwo yada. 43 *Ʊ* tuo wo Ŋmɪŋ
dii ta baarɪ ʊ yiwo Ŋmɪŋ Bʊa.
Dɪɪ yi Ŋmɪŋ dɪ yaala wa, nɪ vaa
tɪ ye sɪba ʊ nan gbatɪ wa a taaŋ
lele!” 44 Die gbaŋ gbaŋ gbɪgbatɪrɪŋ
diekemba die ba kpaasɪna a gʊtɪ
ʊ ma wa dɪ zɪa wa.

Yisa kuŋ wɪa

45 Ŋmɪŋ dɪ wana a tʊgɪ sikpeŋ
sʊnsʊŋ, tɪŋgbaŋka mana mana
die dɪ sibi. Die ka sibi wo dee a
ga tʊgɪ ŋmɪŋgbɪlɪkɪŋ hawasɪ ataa
saŋŋa. 46 Awasɪ ataa wa saŋŋa die
Yisa dɪ faasɪ keesi ta natɪ dɪ “*Eli,
Eli lema sabakitani?*” Ka chɪaŋ
wone “N Ŋmɪŋ, n Ŋmɪŋ, bɪa yine
fʊ va mɪŋ?” 47 Vuodiekemba die
dɪ zene mi wo ta wʊŋ wa wa die
ba baarɪ dɪ “*Ʊ* wasa Elaja!” 48 Ba
wʊnyɪ die dɪ chɪgɪ lagɪ lagɪ a ga
nagɪ gbara alʊ daŋmɪɪsɪŋ ma a
nagɪka a sagɪ daaŋ sikpeŋ ta a
kɔtɪ yɪ wa dɪ ʊ mʊgɪsɪ. 49 Ama
ʊ chanchaalɪba dɪ baarɪ dɪ, “Vaa
wa aŋ tɪ ye sɪba Elaja nan keŋ a
gbatɪ wa a taaŋ?” 50 Ta Yisa die dɪ
bɪ a faasɪ a keesi ta kpi. 51 Saŋka
mi die garɪ dieke die dɪ sagɪna
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma
wa a puoke bule wo die dɪ puo
bule a nyɪŋ ka sikpeŋ me a ga

† **27:29** 27.29 Daaŋgbaŋkʊ die zie wo naaŋ daaŋgbanɪŋ naŋ ma.

a tɔgɪ ka chɪaŋ ma ta tɪŋgbaŋ dɪ dɔŋ ta tankpɪɪma dɪ ŋmabɪ ŋmabɪ, 52 kunti vɔrɪtɪ die dɪ yuori yuori ta vuodiekemba die dɪ kpine ta yi Ŋmɪŋ vuosisi bataŋ pam die dɪ hagɪ kunti me, 53 die ba nyɪŋ ba vɔrɪtɪ ma; ta Yisa die hagɪna kumbu me kɔaŋ chaaŋ die ba ga Jerusalemi ta vuosi pam die dɪ ye be aŋaŋ ba nine. 54 Die sojasisi jakɔɔrɪ aŋaŋ sojasi dieke die dɪ gɔtɪna ɔ ma a gbarɪ Yisa wa die dɪ yene tɪŋgbaŋka dɔŋkɔ aŋaŋ wudieke dɪ yine wo, die ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be, ba baarɪ, “Wusie, die ɔ seŋ yiwo Ŋmɪŋ Bɔa!” 55 Hɔgɔba pam dieke die dɪ dɪna Yisa kɔaŋ a nyɪŋ Galili ta suŋŋi wo wo die dɪ zie saasaa a jɪɪma wudieke dɪ yinene wo. 56 Bataŋ die yiwo Meri Magidalini aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Josefu nuŋ Meri, aŋaŋ Zebedi ballɪ nuŋ.

Yisa nyɪŋgbanɪŋ guule wɪa

57 Die dɪ tɔgɪna jɪŋmɪŋ chaaŋ ligiretieŋ wɔnyɪ die dɪ nyɪnna Arimatia, ɔ saaŋ dɪ yine Josefu, die ɔ gbaŋ ɔ yiwo Yisa kɔaŋandɪɪsɪrɔ. 58 Die ɔ ga Paliti jigiŋ a ga jɔɔsɪ wa Yisa nyɪŋgbaŋka, die Paliti dɪ yɪ nɔaŋ dɪ ba nagɪ nyɪŋgbaŋka a yɪ wa. 59 Naa wɪa die Josefu die dɪ nagɪ ɔ nyɪŋgbaŋka, a yallɪ garɪhaalɪ yɪalɪŋ a muuri wo 60 a nagɪ wa a dɔaŋ ɔ gbaŋ gbaŋ vɔrɪhaalɪ dieke ɔ tune taŋ lɔgɪŋ. Ta die biliŋ taŋ kpeŋkpɪɪŋ a keŋ ligi vɔrɪkɔ nɔaŋ ta die yiŋŋi. 61 Ta die Meri Magidalini aŋaŋ Meri wɔnɪŋ wa die kalɪ wa mi a daansa vɔrɪkɔ.

Sojasisi die dɪ gbarɪna vɔrɪkɔ die

62 Tɔŋ die dɪ vɔɔna dɪnɪŋ daarɪ mi, die dɪ yine banɪŋ Juu vuosi davɔɔsɪkɪrɪ daaŋ, ta Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɔraha aŋaŋ Farasisi die dɪ ga Paliti jigiŋ, 63 a die baarɪ, “Jakɔɔŋ tɪ tɪɪnsɪya dɪ saŋŋa dieke ŋmɪnchɪbɪtieŋ wo die dɪ benne ɔ miivoli me wo, die ɔ baarɪ, ‘N nan hagɪ kuŋ me daraa ataa daraaŋ.’ 64 Die wɪa yɪ nɔaŋ aŋ ba mɪŋŋɪ gbara ɔ vɔrɪkɔ a ga tɔgɪ daraa ataa wa daraaŋ. Dɪ daa die ɔ kɔaŋandɪɪsɪrɪba nan keŋ a gaarɪ ɔ nyɪŋgbaŋka, ta balɪ yɪ vuosisi dɪ ɔ hagɪ wa kuŋ me. Ta kɔaŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ gie nan wa a tɪaŋ bɔmbɔŋaŋ jaabɔ.” 65 Paliti die dɪ balɪ ba, “Nɪ nagɪ gbɪgbarɪtɪŋ aŋ ba ga a mɪŋŋɪ gbara vɔrɪkɔ, nɪ baaŋ nan bɪagɪ a gbaraka die mana.” 66 Die wɪa, die ba ga a nagɪ gbɪgbarɪtɪŋ a ga ba ga gbarɪ vɔrɪkɔ, ta die a bɔɔlɪ tanfɪ a mɪŋŋɪ taarɪ.

28

Yisa kuŋ hagɪŋ wɪa
(Maki 16.1-10; Luki 24.1-12; Jɔɔn 20.1-10)

1 Die Juu vuosi davɔɔsɪkɪrɪ daarɪ dɪ tɪanna, tɔŋ die dɪ vɔɔna Alasiri daaŋ sɔkɔleeliŋ ta Meri Magidalini aŋaŋ Meri wɔnɪŋ wa die dɪ ga dɪ ba daansɪ vɔrɪkɔ. 2 Ta tɪŋgbaŋ die dɔŋ pam bɔnyɪ, dama die Ŋmɪŋ malaka die nyɪnna ŋmɪŋsikpeŋ a keŋ sɔɔŋ, a biliŋ tanɪ a kalɪ ka ma. 3 Die ɔ nyɪŋgbanɪŋ die nyɪgɪsa sɪba nɪɪnyɪgɪsɪŋ ta ɔ nyiŋyeeke die dɪ yɪantɪ sɪba chɪɪŋ. 4 Ŋmaamɪŋ die dɪ yigi vuodiekemba die dɪ gbarɪna vɔrɪkɔ, die ba cheeli ta nan nan sɪba kunti. 5 Die malakaka die dɪ balɪ a yɪ hɔgɔbaha, “Nɪnɪŋ nɪ da vaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ, n sɪba dɪ nɪ yaala Yisa vuodieke die ba kpaasɪna dagarɪkɔ ma wa. 6 Ɔ wo giena ɔ hagɪ kumbu me sɪba die ɔ balla die wo. Nɪ keŋ a ye jigidieke die ɔ dɔana wa. 7 Nɪ gamma lagɪ lagɪ a balɪ ɔ kɔaŋandɪɪsɪrɪba dɪ ɔ hagɪ kuŋ me mɪŋ ta dɪ nɪ nɪŋŋa a gara Galili, mi nɪ nan ye wo. Wusie maŋ bala nɪ.” 8 Die wɪa hɔgɔbaha die dɪ nyɪŋ vɔrɪkɔ jigiŋ lagɪ lagɪ aŋaŋ ŋmaamɪŋ ta bɪ yaa

sʊgɪfɪalɪŋ pam ta chɪgɪ a ga balɪ ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba. 9 Die ba ganana wa Yisa die dɪ tuoli be sieŋ me a waasɪ ba; die ba gbirigi ʊ nɪŋŋa ta jɪaŋ wa. 10 Ta ʊ balɪ a yɪ ba, “Nɪ da vaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ, nɪ ga a balɪ n nɪmballɪlɪ dɪ ba gamma Galili me, mi ba nan ye mɪŋ.”

Gbɪgbarɪtɪba die dɪ gana a balɪ wudieke

11 Die hɔgʊba die yene be sieŋ me a gara, ta sojasisi bataŋ die dɪ gbarɪna vɔrɪkʊ dɪ yiŋŋi a ga tɪka ma a balɪ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha wudieke dɪ yine. 12 Die Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ tɪka nyɪŋkʊraha dɪ lagɪsɪ a saŋ; a nagɪ ligire pam a yɪ sojasisi, 13 a balɪ ba, “Nɪ balɪ dɪ ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba kenne tanseese saŋŋa dieke tɪ dʊana gʊʊra a keŋ gaarɪ ʊ nyɪŋgbaŋka. 14 Ta dɪɪ yi tɪka jakʊʊrɪ dɪ wʊŋ naa, tɪ nan ligi nɪ ʊ jigiŋ ta vʊarɪ nɪ wɪa ma.” 15 Die gbɪgbarɪtɪba dɪ tuo ligirehe ta die ga balɪ vuosi wudieke ba balla dɪ ba balɪ wa. Die wɪa ta Juu vuosi die dɪ tuo wudieke ba bala wa a dii a keŋ tʊgɪ jinne.

Yisa die dɪ nyɪnna ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ dene

16 Die Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ kaanɪ wa die dɪ ga Galili kunkogiri me, jigidieke Yisa die dɪ bala ba dɪ ba ga wa. Mi die ba ye wo. 17 Die ba yene wo die ba gbirigi a jɪaŋ wa ama bataŋ die dɪ chɪɪlɪ wa. 18 Die ʊ keŋ gbigi be a baarɪ dɪ, “Ŋmɪŋ yɪ mɪŋ wa ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie yiko mana mana mɪŋ. 19 Die wɪa nɪ gamma tɪŋgbaŋka gie vuosi buuriŋ mana jigiŋ a yi be n kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ, ta sɪma ba Ŋmɪŋ nyaabʊ n Chʊa Ŋmɪŋ saaŋ ma, aŋaŋ manɪŋ ʊ Bʊadembiŋ saaŋ ma, aŋaŋ Ŋmɪŋ Halɪkasɪka saaŋ ma, 20 ta nɪ dagɪma ba aŋ ba saagɪ dɪa wudieke n dagɪna nɪ wa mana. Ama nɪ tɪɪnsɪ dɪ n nan dɪ bie nɪ jigiŋ saŋŋa mana a ga tʊgɪ dʊnɪa kpatɪŋ.”

Wʊvɪuŋ dieke Maki dɪ maagɪna wʊnna

Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi Ŋmɪŋ nyaaŋ wɪa
(Mat. 3.1-12; Luki 3.1-18; Jɔɔn 1.19-28)

1 Ŋmɪŋ Bʊadembiŋ Yisa Masia
wɪa die dɪ piiline dene wʊnna.
2 Sɪba Ŋmɪŋ naazʊa Azaya die dɪ
maagɪna die wo:
“Ŋmɪŋ baarɪ dɪ,
‘Nɪ ye, n baaŋ n tʊŋ wa n tʊntʊntʊ
aŋ ʊ wolɪŋ a dɪa fʊ nɪŋŋa
a wʊnsɪ fʊ sieti a yɪ fʊ.’
3 Vuoŋ benne haagɪŋ ma a keese
a mʊʊla
‘Nɪ wʊnsɪ tɪ Yɔmʊtieŋ kenɪŋ
sieti
ta vaa a tʊgɪsɪ a yɪ wa.’ ”
4 Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana
vuotamba Ŋmɪŋ nyaabʊ die bie
wo haagɪŋ ma a mʊʊla a yɪa
vuotamba dɪ ba vaa ba wʊbɪatɪ
ta ʊ sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaaŋ aŋ Ŋmɪŋ
vaa a chaa ba ba wʊbɪatɪ. 5 Ta
vuotamba pam die dɪ nyɪŋ Ju-
dia tɪŋgbaŋ ma aŋaŋ Jerusalemi
tɪŋgbaŋ ma, a keŋ Jɔɔn jigɪŋ a balɪ
ba tʊmbɪatɪ tʊʊma a yɪ Ŋmɪŋ ta
Jɔɔn dɪ sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaaŋ Jɔɔdani
mʊgɪŋ ma.
6 Jɔɔn die yeegi wo nyiŋyeeki
diekemba die ba nagɪna nyɔgɪnɪ
kobiti a wʊnsɪ, ta bɪ bɔbɪ gbanɪŋ
ʊ chɪaŋ ma, die ʊ nyindiike die
dɪ yi sankpara aŋaŋ siesi. 7 Die ʊ
balɪ a yɪ vuosisi dɪ, “Vuodieke dɪ
hagɪrɪna a tɪaŋ mɪŋ balla ʊ keŋ n
kʊaŋ chaaŋ, n ka tʊgɪ vuodieke dɪ
baaŋ nan gbirigi ʊ nɪŋŋa ta vʊarɪ
ʊ nɪɪra guune gbaŋ. 8 Manɪŋ n
sɪa wa aŋaŋ nyaaŋ, ama wʊnɪŋ ʊ
balla ʊ nagɪ Ŋmɪŋ Haalɪŋ a sɪɪ nɪ
sʊgɪtɪ.”

Yisa Ŋmɪŋ Nyaabʊ Sɪɪla wɪa
(Mat. 3.13–4.11; Luki 3.21, 22; 4.1-13)

9 Die dɪ ka yʊasɪya die Yisa
dɪ nyɪŋ Nazeriti tɪŋ dɪ benne
Galili me wo a keŋ Jɔɔn jigɪŋ, ta
Jɔɔn die dɪ sɪɪ wa Ŋmɪŋ nyaaŋ
Jɔɔdani mʊgɪrɪ ma. 10 Yisa die
dɪ nyɪnnana nyaabʊ ma wa ʊ
ye ŋmɪŋsikpeŋ dɪ yuorine, Ŋmɪŋ
Haalɪŋ dɪ keŋ a sʊʊna ʊ sikpeŋ
me sɪba ŋmarɪŋ. 11 Ta lɔlɪŋ dɪ
nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a baarɪ, “Fʊnɪŋ
fʊ yine n Bʊachoti; fʊnɪŋ n nine
dɪ suuli.”

Sitaani aŋaŋ Yisa Wɪa

12 Ŋmɪŋ Haalɪbʊ die dɪ nagɪ Yisa
a ga haagɪŋ ma; Die ʊ bie wo
haagɪrɪ ma a ga tʊgɪ daraa baŋɪsɪ-
nɪɪsa, ta Sitaani die dɪ magɪsɪ wa.
13 Yisa aŋaŋ haagɪŋ nɪŋ dɔŋɪsɪ die
benne mi; ama ta Ŋmɪŋ malakaka
die dɪ sʊʊŋ a suŋŋi wo.

Yisa die dɪ wana zaasɪyigiriŋ banɪɪsa dene
(Mat. 4.12-22; Luki 4.14, 15; 5.1-11)

14 Die ba yigine Jɔɔn a yi
dansarɪka ma kʊaŋ chaaŋ, Yisa
die ga wa Galili me a bala Ŋmɪŋ
wʊvɪɪnaha mi 15 a baarɪ “Saŋŋa
dieke Ŋmɪŋ naarɪ dɪ balla ka keŋ
wo gbigiye mɪŋ, die wɪa nɪ yi
Ŋmɪŋ wʊvɪɪnaha gie yada ta va nɪ
wʊbɪatɪ.”
16 Yisa die dɪ chʊnnana Galili
mʊgɪkpɪɪrɪ lʊgɪrɪ die ʊ ye Simoni
aŋaŋ ʊ nɪmbʊa Andurusi, ta ba
taana nɪɪŋ mʊgɪkpɪɪrɪ ma dama
die ba yiwo zaasɪyigiriŋ. 17 *Ʊ*
balɪ ba, “Nɪ dɪa mɪŋ ta n nan vaa
nɪ sʊgɪma vuosi a kiere n jigiŋ.”
18 Lagɪ lagɪ ba vaa ba nɪɪtɪ ta hagɪ
a dɪ wa.
19 Ta bɪ ga nɪŋŋa bɪta ta a
ye Jemisi aŋaŋ ʊ nɪmbʊa Jɔɔn,
Zebedi ballɪ, ta ba bie wo ba
haarɪŋ sʊŋ a wʊnsa ba nɪɪtɪ.
20 *Ʊ* wa ba, die ba va ba chɔɔŋ
wa Zebedi aŋaŋ vuosisi die dɪ

tɔnnana a yıa ba wa ta hagı a dı wa.

Dembi dieke jımbıakɔ die dı yalla wa wıa
(Luki 4.31-37)

21 Die Yisa aŋaŋ ɔ kɔaŋandıısırıba die dı ga tıŋ kaanı ba wasınana Kapenɔmi; ta Juu vuosi davɔɔsıkırı daraaŋ dı keŋ ba ga Ŋmıŋ jɔɔsıŋ juoku me, ɔ piili a daga vuosisi Ŋmıŋ wıa. 22 Ɔ dagıkɔ gie die dı yi be mamachi pam, dama ɔ dagı ba sıba vuodieke dı yalla yiko, die ka ka sıı sıba Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba die dı ŋaana a daga ba wa.

23 Womi ta dembi dieke jımbıakɔ dı yalla wa die dı keŋ a juu Ŋmıŋ jɔɔsıŋ juoku sɔŋ, 24 a keesi pam ta baarı dı, “Yisa, vuodieke dı nyınna Nazeriti, bıa fɔ yaala tı jigiŋ? Keŋ dı fɔ chɔɔsı tı mıŋ? N sıba vuodieke dı yine fɔ, yiwo Ŋmıŋ tɔntɔŋ kası vuoŋ.”

25 Ama ta Yisa die dı natı wa, “Tarı watı ta va wa!”

26 Jımbıakɔ die dı paalı a dɔŋ ɔ nyıŋgbanıŋ pam ta taaŋ keesiŋ pam ta die nyıŋ ɔ ma. 27 Die, die dı yi ba mana mamachi ta ba pıasa ba chanchaalıŋ dı, “Bıa wɔnna? A yiwo wɔhaala? Ɔ yaa yiko ta yıa jımbıatı nɔaŋ ta a tuose nɔarı!”

28 Naa chıaŋ wıa, Yisa saaŋ die dı dıa Galili tıŋgbaŋ mana.

Yisa dı gbaanna daadaŋ pam Dene
(Mat. 8.14-17; Luki 4.38-41)

29 Die ba dene a nyıŋ Ŋmıŋ jɔɔsıŋ juoku sɔŋ die wɔnıŋ aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn die dı ga a juu Simoni aŋaŋ Andurusi tigiŋ me. 30 Ta Simoni hanıın hɔgɔ die dı dɔa a yɔagı, die ɔ nyıŋgbanıŋ dı faası tuuli, ba balı Yisa ɔ yɔagıbɔ gie wıa. 31 Yisa dı ga a yigi ɔ nuuŋ ta suŋŋi wo ɔ hagı kalı, ɔ yɔagıbɔ mana dı kpatı ta ɔ nyıŋgbanıŋ mana dı fıalı, ta die ɔ hagı a yi chaantı a yı ba.

32 Ta dında daarı mi ŋmıŋ die dı june, vuotamba die dı chii yɔagıtielıŋ aŋaŋ vuodiekemba jımbıatı dı yalla ba a kieŋ Yisa jigiŋ. 33 Ta tıka gie vuosi mana die dı lagısı a keŋ suuli tigiri me. 34 Die ɔ vaa vuodiekemba die dı yɔagına yɔagıtı yiri yiri mana dı ye gbaamıŋ, ta bı yagı jımbıatı vuotamba pam ma, ama ɔ ka saaga dı jımbıatı balı wıı, dama die a sıba vuodieke ɔ yine mıŋ.

Yisa die dı balla wɔvıına Galili tıka ma dene
(Luki 4.42-44)

35 Yisa die dı wolıŋ a nyıŋ tigiri gie me ta kparaası ye ka kɔma, ta ga haagıŋ ma a ga jɔɔsa Ŋmıŋ. 36 Ta Simoni aŋaŋ ɔ chanchaalıba die dı dıa a yaala ɔ jigiŋ, 37 die ba yene wo wo ba balı wa, “Vuoŋ mana yaala ba ye jigidieke fɔ benne.”

38 Ama ta Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, “Sie tı ga tıŋkpaŋŋısı diekemba dı gbigine giena wa. Ntaala n balı Ŋmıŋ wıa mi gbaŋ, dama die wıa maŋ keŋ.”

39 Naa chıaŋ wıa die ɔ dıdıa Galili tıka mana mana, a ga bala Ŋmıŋ wıa Ŋmıŋ jɔɔsıŋ juone nıŋ mana ta die a yaga jımbıatı vuosi me.

Yisa die dı gbaanna gamıŋ dene
(Mat. 8.1-4; Luki 5.12-16)

40 Dembiŋ wɔnyı die dı gobine gamıŋ die dı keŋ a gbirigi Yisa nıŋŋa, ta jɔɔsı wa dı ɔ suŋŋi wo. Gaŋkɔ nıŋ die dı baarı, “Dıı yi fɔ dɔŋŋɔ fɔ gbaaŋ mıŋ.”

41 Zɔɔlıŋ die dı yigi Yisa ɔ tııntı ɔ nuuŋ a gbı wa ta balı wa, “N saagıya. Fɔ yɔagıbɔ kpatıya mıŋ.” 42 Womi lagı lagı daa wa yɔagıbɔ die dı kpatı bɔnyı, ɔ nyıŋgbaŋka die dı bı yiŋŋi a sıı sıba die ɔ nyıŋgbaŋka die dı wolinne a sıı die wo. 43 Womi Yisa die dı yi ɔ ga lagı lagı ama ta a

paalı a balı wa aŋaŋ nıŋŋmına dı, 44 “Wɔmma, sımma fɔ keŋ a balı vuoŋ wıaha gie. Ama gamma a ga nagı fɔ gbaŋ a dagı Ŋmıŋ kıkaabıtɔ wa a vaa ɔ jııŋ fɔ aŋ fɔ kaabı kaabı dieke Ŋmıŋ die dı balla Mosisi yaa gamma gbaanıŋ jigiri, aŋ vuoŋ mana seŋ a sımma a baarı wusie fɔ yɔagıtıtı kpatıya mıŋ.”

45 Ama daa wa die dı ga a bala wıaha gie jigiŋ mana mana. Wusie, die ɔ seŋ ga a balı wa die amɔ Yisa die ka bı a bıagı juu tıka sɔŋ vuosi me. Ta wıarı jigidieke vuosi die dı worine, vuosi die dı nyına jigiŋ mana mana a kieŋ ɔ jigiŋ.

2

Yisa die dı gbaanna vuodieke nyıŋgbanıŋ die dı kpine dene
(Mat. 9.1-8; Luki 5.17-26)

1 Ɔ bı yiŋŋi ga Kapenɔmi die vuosi dı wɔŋ dı ɔ bie mi. 2 Die vuosi die dı keŋ ɔ jigiŋ. Die wıa jigiŋ die bı wori aŋaŋ vuogaası dı baaŋ nan dı beri, die juoku mana suuliye mıŋ aŋaŋ yeŋ me mana. Die ɔ bala Ŋmıŋ wıa a yıa ba. 3 Womi ta dembisi banıısa wonde a chii vuodieke nyıŋgbanıŋ mana dı kpine a kieŋ ɔ jigiŋ. 4 Die daadamba dı dala wa chıaŋ ma die ba ka bıagı a yaa wa tɔgı ɔ jigiŋ. Ba yuori toli mampili dieke ma ma Yisa Masia dı benne wo. Ba wana yuori toli mampili* me a kpatı wa, ba nagı daa wa aŋaŋ giliŋgiliŋke a yaa sɔɔŋ dɔaŋ Yisa nıŋŋa. 5 Yisa die dı ye ta ba tuo wo dii mıŋ, ɔ balı daa wa, “N bɔa, n nagı fɔ taalı a chaa fɔ.”

6 Die vuodiekemba dı dagınana Ŋmıŋ mıraha die bie mi a yile 7 dı “Wɔbıa daa wa gie dı bala die? Ɔ bala sıba ɔ yi wo Ŋmıŋ. Vuobıa baaŋ nan nagı vuoŋ taalı a chaa wa ntaala Ŋmıŋ nyıına?”

8 Ta Yisa die dı wɔŋ mıŋŋı ba sɔŋanyile, a balı ba dı, “Dı bıa nı yile nı sɔŋ ma die? 9 Wɔbıa yine mɔlı? Fɔ baaŋ nan balı a yı vuodieke nyıŋgbanıŋ dı kpine, ‘N nagı fɔ taalı a chaa fɔ?’ Yaa fɔ baaŋ nan balı ‘Hagı nagı fɔ giliŋgiliŋke a chɔŋ?’ 10 N nan wa a dagı aŋ nı sımma a baarı manıŋ Vuota Bɔa yaa yiko dɔnıa ma ma a nan bıagı a nagı vuosi tɔmbıatı a chaa ba.” Die wıa die ɔ balı a yı vuodieke nyıŋgbanıŋ die dı kpine wo, 11 “N bala fɔ, hagı a nagı fɔ giliŋgiliŋke, a kuli.”

12 Ɔ hagı bɔnyı a nagı ɔ giliŋgiliŋke, a chɔŋ ba mana nine me. Die ba yene wo die wo, ka paalı a yi be mamachi. Ba baarı, “Tı bıra Ŋmıŋ. Tı ye ka ye wıuŋ ka nıasi naa.”

Yisa die dı wana Liiva die
(Mat. 9.9-13; Luki 5.27-32)

13 Ka kɔaŋ chaaŋ Yisa dı bı yiŋŋi ga mɔgıkpıırı gie lɔgıŋ ta vuosi pam dı lagısı ɔ jigiŋ a giliŋ wo, ta ɔ daga ba Ŋmıŋ wıa. 14 Die ɔ dına chɔŋ wa die ɔ ga haarı lampotuosiru wɔnyı Liiva, vuodieke die dı yine Alifusi bɔadembiŋ, ta ɔ kalı ɔ tɔɔma juoŋ me. Yisa die dı balı a yı wa, “Hagı a dıa n kɔaŋ”, Liiva die dı hagı a dıı ɔ kɔaŋ.

15 Die kɔaŋ chaaŋ Yisa die dı die nyindiike Liiva tigiŋ me, lampotuosiriŋ pam aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka dı Juu vuosisi mıraha pam die dıdı Yisa kɔaŋ. Ba pam die dı keŋ a gɔtı ba ma aŋaŋ ɔ kɔaŋandıısırıba nyindiikehe jigiŋ. 16 Mıra dıdagırıba bataŋ die dı yine Farasisi die dı yene Yisa aŋaŋ lampotuosiribe aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka dı Juu vuosisi mıraha die dı lagısına tamba a die nyindiikehe, die ba pıasi ɔ kɔaŋandıısırıba dı, “Bıa yine wɔnıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı

* **2:4** 2.4 Ba ŋaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me.

kana ka dı Juu vuosisi mıraha mi chanchaalıŋ dı lagısa a die?”

17 Yisa die dı wʋŋ ba ta balı ba dı, “Vuodiekemba dı yalla alaafıa ka yaala gbıgbaantʋ, sie vuodiekemba dı yʋagına. Dı ka yi vuovıına wıa maŋ keŋ, wʋbıatıtieliŋ wıa maŋ keŋ.”

Nʋabɔbıŋ wıa dene
(Mat. 9.14-17; Luki 5.33-39)

18 Saŋŋa kaanı, Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosisi Ŋmıŋ nyaabʋ kʋaŋandıısırıba aŋaŋ vuosi bataŋ ba wasınana Farasisi die dı bɔba nʋaŋ. Vuosi bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ a pıasi wa dı, “Bıa yine Jɔɔn kʋaŋandıısırıba aŋaŋ Farasisi dı bɔba nʋaŋ, ta fʋnıŋ nıŋ fʋ kʋaŋandıısırıba dı ka bɔba?”

19 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, “Nı tıŋ yaala chaaŋ diekemba dı gana hɔgʋ faarıŋ ma bɔbı nʋaŋ? Banıŋ aŋaŋ hɔgʋ wa tieŋ dı lagısına a beri wo, die kaaŋ bıagı a yi. 20 Ama saŋŋa nan keŋ ba nan nagı hɔgʋ wa tieŋ a nyıŋ ba jigiŋ, saŋka mi ba nan wa bɔbı nʋaŋ.

21 “Vuoŋ kaaŋ saagı a nagı garıhaalıŋ garıchɔɔtıŋ a baalı a ligi garıkʋʋŋ vɔrıŋ, dama garıhaalikʋ gie nan chıırı ta vaa garıkʋʋrı, aŋ ka vɔrıkʋ wa a faası a dalıma. 22 Yaa nı yeye ta vuoŋ nagı daahaalıŋ a sʋʋ gbanıŋ koliti diekemba dı yine nyıŋkʋra ma? Dama ʋ yi die daabʋ nan kʋŋ a chıırı kolititi aŋ daabʋ aŋaŋ kolititi mana taaŋ yɔrı. Ama ʋ ŋaaŋ nagı wa daahaalıŋ a sʋʋ gbanıŋ koliti diekemba dı yine nyıŋhaala ma.”

Juu vuosi davʋʋsıkırı daraaŋ wıa
(Mat. 12.1-8; Luki 6.1-5)

23 Tɔ, Juu vuosi davʋʋsıkırı daraaŋ, Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı chʋŋ tıanna zaa kʋaŋ ma. Die ba ganana wa die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı gobe zaapakıtı a yıaga ŋɔba ta gara. 24 Die wıa Farasisi vuosi die dı pıası dı, “Ye, bıa wıa ba yie wudieke tı mıraha dı kana ka saaga dı ba yi davʋʋsıkırı daraaŋ?”

25 Yisa die dı yiŋŋi a pıasi ba, “Nı ye ka karıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ Davidi aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı yine wudieke kɔŋ die dı yalla ba wa? Kɔŋ die yigine wʋnıŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba, 26 die wıa die ʋ ga a juu Ŋmıŋ tigiri me a ŋɔbı paanʋ dieke die ba nagına a yı Ŋmınnı. Saŋka mi Abiata die yine Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ. Ama tı mıra die ka baarı vuogaası ŋɔbıha sie Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıına ma; ama ta Davidi die dı ŋɔbı paanʋkʋ gie, halı ta die a nagı ataŋ a yı ʋ kʋaŋandıısırıba gbaŋ ba ŋɔbı.”

27 Womi die ʋ balı a kpatı ba dı, “Vuotaŋ wıa Ŋmıŋ dı naaŋ davʋʋsıkırı ama daa davʋʋsıkırı daarı wıa ʋ naaŋ vuotaŋ. 28 Die wıa, manıŋ vuota Bʋadembiŋ yine davʋʋsıkırı daraaŋ jakʋʋŋ.”

3

Nuukpiikiŋ gbaanıŋ
(Mat. 12.9-14; Luki 6.6-11)

1 Saŋŋa kaanı bıbra Yisa dı bı yiŋŋi ga Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me. Daa wʋnyı dıaŋ die benne mi a yallı nuukpiikiŋ. 2 Farasisi vuosi dıaŋ die benne mi a yaala wııŋ ba nagı a yigi Yisa, die wıa die ba paalı a paala wa dı ba ye sıba ʋ nan gbaaŋ daa wa davʋʋsıkırı daraaŋ. 3 Yisa dı balı a yı nuukpiikiri tieŋ, “Keŋ tıaŋ a zie nıŋŋa.” 4 Yisa dı pıası daadamba, “Bıa mʋna tı yi davʋʋsıkırı daraaŋ? Tı mʋ tı yi vıınıŋ yaa, tı yi bıaŋ? Tı mʋ tı gbatı miivoli yaa, tı kʋʋ?” Ama die ba ka bıagı ye wııŋ a balı. 5 Yisa die dı jıı sınyıırıŋ ta daansı ba a keŋ tıaŋ aŋaŋ die mana yɔrı ta die ʋ

chıgı ba zɔɔlıŋ dama die ba yiwo vuotɔgıtı. Womi ʋ balı daa wa, “Tıırı fʋ nuuke.” 6 Ʋ tıırıka, a ye gbaanıŋ. Farasisi vuosi die dı nyıŋ lagıŋkʋ jigiŋ a ga ba aŋaŋ naaŋ Herodi vuosi dı ye tamba a lagıŋ taŋ a yaala sieti ba baaŋ nan nagı a kʋʋ Yisa.

Die vuotamba dı dala ta dıı Yisa kʋaŋ dene

7 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı hagı a sʋʋŋ ga mʋgıkpıırı lʋgaha ta vuotamba pam die dı dıı ʋ kʋaŋ, vuodiekemba die dı nyınna Galili aŋaŋ Judia, 8 aŋaŋ Jerusalemi aŋaŋ Idumia aŋaŋ Jɔɔdani mʋgıŋ gaaŋ aŋaŋ Taya aŋaŋ Sadoni tıŋgbaŋ ma, ta ba dala pam ta lagısı ʋ jigiŋ; die ba wʋnna dı ʋ yi wo tʋntʋnkpııma wıa, die ba keŋ ʋ jigiŋ mʋgıkpıırı lʋgıŋ. 9 Ta ʋ balı ʋ kʋaŋandıısırıba dı ba nagı haarıŋ a yı wa aŋ ʋ juu a kala ta dagı vuosi gie Ŋmıŋ wıa, amʋ ba kaaŋ bıagı a kpaŋŋı wa, 10 dama die ʋ yine yʋagıtielıŋ pam die dı ye gbaama wıa, die dı yi vuodiekemba mana mana dı yʋagına die dı kieŋ dı ba gbı wa. 11 Vuodiekemba jımbıatı die dı yalla dı keŋ ye wo saŋŋa mana, ba ŋaaŋ nan wa ʋ nıŋŋa ta nata ta baarı dı, “Fʋnıŋ yiwo Ŋmıŋ Bʋadembiŋ.”

12 Ta ʋ die dı balı ba aŋaŋ nıŋŋmına dı ba da keŋ mʋʋlı a yı vuosi.

Yisa die dı vʋarına ʋ tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ bale dene

13 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı jʋalı taŋ sikpeŋ ta wa wa vuodiekemba ʋ yaalınana dı ba keŋ, die ba keŋ ʋ jigiŋ. 14 Yisa die dı vʋarı vuosi baŋ aŋaŋ bale, a wa ba tʋntʋntıba, dı ba bemme mi ʋ jigiŋ aŋ ʋ tʋmma ba, ba mʋʋlıma ʋ wʋvıınaha, 15 ta bı yallıma yiko a vʋarıma jımbıatı vuotamba ma.

16 Vuotamba baŋ aŋaŋ bale dieke ʋ vʋarına Saara wʋnna; Simoni, vuodieke Yisa die yına wa Piita aŋaŋ 17 Jemisi aŋaŋ ʋ nımbʋa Jɔɔn, vuodiekemba die dı yine Zebedi ballı; ta Yisa die dı yı ba Bʋanejesi, ka chıaŋ yiwo nııŋ natıŋ ballı; 18 aŋaŋ Andurusi aŋaŋ Filipi, aŋaŋ Batolomiwo, aŋaŋ Matiwo, aŋaŋ Tomasi, aŋaŋ Jemisi vuodieke die dı yine Alifusi bʋa aŋaŋ Tadeusi, aŋaŋ Simoni vuodieke die dı yaalala banıŋ Juu vuosi yallıma ba gbaŋ 19 aŋaŋ Judasi Asikaroti vuodieke die dı nyınna Yisa kʋaka.

Jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli wıa

(Mat. 10.1-4; Luki 6.12-16)

20 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı kuli; ta daadamba pam die dı lagısı wʋnıŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ ta die ka yaa saŋŋa dı ba dii nyindiike. 21 Ʋ tigiŋ vuosi die dı wʋnna die wo, ba keŋ dı ba yigi wo, dama vuotamba die bala dı ʋ yi wo yııŋyaaŋ.

22 Die Ŋmıŋ mıra dıdagırıba die dı nyınna Jerusalemi die dı baarı dı, “Jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli* die yalla wa ʋ bıagı vʋara jımbıatı daadamba ma, dı yiwo Beelizebuli yiko wıa.”

23 Die Yisa die dı wa dıdagırıba gie dı ba keŋ ʋ jigiŋ, ta die yı ba nandagıŋ, a pıasi ba dı, “Sitaani nan saagı a vʋara ʋ gbaŋ vuosi me? 24 Naaŋ vuosi dı yiŋŋi a waga tamba, ba naarı kaaŋ bıagı a zie. 25 Ta dıı yi tigiŋ vuosi dı yiŋŋi a waga tamba, ba tigiri kaaŋ bıagı a zie. 26 Ta Sitaani dı yiŋŋi a waga aŋaŋ ʋ gbaŋ ʋ kaaŋ bıagı a zie, ʋ kpatıŋ wonde.

Yisa die dı chʋʋsına Sitaani hagırıŋ wıa dene

27 “Vuoŋ wori a baaŋ bıagı a ga hagırıtieŋ tigiŋ me a ga gaarı

* **3:22** 3.22 Sitaani saaŋ bına yi Beelizebuli.

ʋ nyinti, sie ʋ wolin̰ bɔbɪ wa ta ka kʋaŋ chaaŋ ʋ bɪ gaarɪ ʋ tigin̰ nyinti mana.”

28 Yisa dɪ bɪ balɪ ba dɪ, “Wusie maŋ bala nɪ, Ŋmɪŋ nan vaa chaa vuosi ba wʋbɪatɪ aŋaŋ ba wʋtɔgɪbɪatɪ mana; 29 ama vuodieke mana dɪ balɪ wʋtɔgɪbɪatɪ a yɪ Ŋmɪŋ Haalɪŋ, Ŋmɪŋ kaaŋ bɪ nagɪ ʋ taalɪ a chaa wa naada yaa gamma haahuu.” 30 Yisa die balɪ wa wɪaha gie, dama die ba baarɪ dɪ, “Jɪmbɪaŋ die yalla wa.”

Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ nɪmballɪ wɪa
(Mat. 12.46-50; Luki 8.19-21)

31 Saŋka mi Yisa nuŋ wo aŋaŋ ʋ nɪmballɪ die dɪ keŋ ta zie yeŋ me, ta tʋŋ vuoŋ dɪ ʋ wa wa mi. 32 Daadamba die dɪ taanna a gilin̰ wo wo die dɪ balɪ a yɪ wa, “Fʋ naa aŋaŋ fʋ nɪmballɪ bie yeŋ me a yaala fʋ.”

33 *Ʋ* pɪasɪ ba dɪ, “Mɪnɪa yine n naa, ta mɪnɪa yine n nɪmballɪ?” 34 Ta daansɪ daadamba die dɪ kalla ʋ jigiri ta baarɪ dɪ, “N nuŋ aŋaŋ n nɪmballɪ benne giena. 35 Vuodieke mana dɪ yinene Ŋmɪŋ choti, wʋnɪŋ ʋ yine n nɪmbʋa aŋaŋ n taa aŋaŋ n nuŋ.”

4

Bʋbʋrɪtʋ nandagɪrɪ
(Mat. 13.1-9; Luki 8.4-8)

1 Saŋŋa kaanɪ bɪbra die Yisa die dɪ kalɪ a daga wɪa Galili mʋgɪkpɪɪrɪ lʋgɪŋ chaaŋ. Daadamba die dɪ gilinne wo die paalɪ a dala mɪŋ die wɪa die ʋ hagɪ a ga juu haarɪkʋ sʋŋ a bie nyaaŋ sʋŋ, ta vaa vuosisi a zieŋ nyaabʋ kʋanʋaŋ. 2 Die ʋ nagɪ nandaga a dagɪ ba wɪa pam.

3 *Ʋ* dagɪkʋ sʋŋ die ʋ balɪ a yɪ ba dɪ: “Nɪ wʋmma, daa wʋnyɪ die nyɪnna a ga dɪ ʋ bʋrɪ ʋ kʋaŋ ma. 4 Die ʋ bʋrɪnana ʋ kʋakʋ ma wa, nyɪŋbʋraha ataŋ die dɪ nan sieku me, nembisi die dɪ keŋ diihe. 5 Nyɪŋbʋra ataŋ die dɪ nan tanjaalɪŋ ma jigidieke tantɪ pam die dɪ worine. Nyɪŋbʋraha die dɪ nyʋʋŋ lagɪ lagɪ, dama tantɪ die ka dala. 6 Ŋmɪŋ die dɪ zie die a mana die dɪ kpi dama die a dagɪrɪsɪ ka sʋʋŋya. 7 Ataŋ die dɪ nan haŋgɔɔsɪ dagɪrɪsɪ ma, haŋgɔɔsɪ die dɪ bɪrɪŋ a nyagɪha a ka bɪagɪ yi nyɪŋbʋra. 8 Ama ta nyɪŋbʋraha ataŋ dɪaŋ dɪ nan tɪŋgbaŋ vɪɪnɪŋ ma a mɪŋŋɪ a nyʋʋŋ, a bɪrɪŋ a yi nyɪŋbʋra. Ataŋ die nyɪŋ wa zaabie baŋɪsɪ-taa taa, ataŋ dɪaŋ dɪ nyɪŋ baŋɪsɪ-yʋaba yʋaba, ta ataŋ dɪaŋ kɔbɪga kɔbɪga.”

9 Womi die Yisa dɪ balɪ ba, “Die wɪa vuodieke mana dɪ yallɪ tɪba a nan wʋŋ, ʋ wʋmma.”

Wudieke wɪa ʋ yɪna nandagɪrɪ
(Mat. 13.10-17; Luki 8.9, 10)

10 Yisa die dɪ yine ʋ nyɪɪna a kalɪ, vuodiekemba die dɪ benne mi a wʋŋ ʋ balɪkʋ bataŋ die dɪ lagɪŋ a gʋtɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba ma a ga ʋ jigiŋ a balɪ wa dɪ ʋ dagɪ ba nandagɪrɪ chɪaŋ. 11 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba, “Nɪnɪŋ Ŋmɪŋ naarɪ wʋlɔbɪrɪkɪŋ maŋ baa n dagɪ nɪ dene, ama vuotɪalɪkaha nɪŋ nan wʋŋ wɪaha gie mana mana nandaga sʋŋ. 12 Amʋ

‘Ba nan dɪ daansa a daansa
ama ba kaaŋ ye jaaŋ;
ba nan wʋŋ a bɪ wʋŋ a gʋtɪ
ama ba kaaŋ dɪ sɪba ka chɪaŋ.
Dama ba keŋ a sɪba a chɪasɪ ba
nan yiŋŋi a keŋ Ŋmɪŋ jigiŋ,
aŋ Ŋmɪŋ tɪŋ nagɪ ba tʋmbɪatɪ
a chaa ba.’ ”

Nandagɪrɪ chɪaŋ

13 Womi Yisa die dɪ pɪasɪ ba, “Die nɪŋ nɪ ka sɪba nandagɪrɪ gie chɪaŋ? Nɪ wa baa nɪ yi wo lalɪa a sɪmma nandagaha mana chɪasɪ? 14 Bʋbʋrɪtʋ wa nɪasɪ wa vuodieke dɪ balala Ŋmɪŋ wɪa. 15 Nyindiekemba die dɪ nanna sieku me wo yi wo vuodiekemba dɪ ŋaana a wʋŋ Ŋmɪŋ wɪaha

ama dı ka yɔasa ta Sitaani keŋ vɔarıha ba ma. 16 Vuosi bataŋ dıaŋ nıası wa nyıŋbɔra diekemba die dı nanna taŋjaalıka sikpeku; saŋŋa dieke mana ba keŋ a wɔŋ Ŋmıŋ wɔbalıkaha dı ka yɔasa ta ba mıŋŋı a tuohe aŋaŋ sɔgıfıalıŋ, 17 ama a ka dɔaga ba sɔgıtı ma a yɔasa, dama wıırı gie ka sɔɔŋ ba sɔgıtı ma ma, die wıa ba keŋ mugisi be yaa wahala dı keŋ juu be wıaha gie chıaŋ ma ba ŋaaŋ nagıha a taaŋ mıŋ lagı lagı. 18 Bataŋ dıaŋ nıası wa nyindiekemba die dı nanna haŋgɔɔsı dagırısı ma wa. Vuosi gie ŋaaŋ wɔŋ wa Ŋmıŋ wɔbalıkaha, 19 ama dɔnıaka gie wumugisike, aŋaŋ ligire yaalıŋ aŋaŋ nyinti yiri yiri yaalıŋ ŋaaŋ juu ba sɔŋ mıŋ a nyagı wıaha amɔ a kaaŋ nyıŋ nyıŋnyıŋka. 20 Ama vuota diekemba dı nıasına nyınbɔrı diekemba die dı nanna tıŋgbaŋ vıınıŋ ma, ba wɔma wıaha gie ta tuo dii, ta yie vıınıŋ. Bataŋ dı nyına baŋısı-taa taa, ta bataŋ dıaŋ dı nyına baŋısı-yɔaba yɔaba, ta bataŋ dıaŋ dı nyına kɔbıga kɔbıga.”

Popoli wıa

21 Yisa die dı bı a pıası ba dı, “Vuoŋ nan chogisi popoli a zieŋ juoŋ sɔŋ ta ligike aŋaŋ kpalı, yaa ta nagıka a zieŋ gado chıaŋ? Aayı, ɔ nan nagıka a zieŋ jaaŋ sikpeŋ. 22 Jadieke mana dı lɔbırına nan nyıŋ yaalıŋ ma, ta jadieke mana jaaŋ dı bubine nan dı bie yeŋ me. 23 Die wıa vuodieke dı yaa tıba a nan wɔŋ, ɔ wɔmma.”

24 Die ɔ bı balı a gɔtı ba, “Nı chıısıma a wɔmma nı wɔnnana wudiekemba ba, sie diekemba nı dıısına a die vuosi sarıya, Ŋmıŋ baa ɔ dı wa hanıŋ sieti mi gbaŋ gbaŋ a dii nı sarıya. Ama Ŋmıŋ nıŋ sietiti nan paalı a tɔa a tıaŋ nı sietiti. 25 Vuodiekemba dı yalla nan ye a gɔtı ama vuodieke dı wone jaaŋ, halı bıta dieke gbaŋ ɔ yalla wa ɔ nan waarıka.”

Bɔrıŋ nandagırı wıa

26 Yisa die dı bı a baarı dı, “Ŋmıŋ naarı nıası wa sıba vuoŋ dı bɔrına ɔ nyıŋbɔra ɔ kɔaŋ ma, 27 ɔ ŋaaŋ gɔɔra yuŋ ta haga sɔkɔɔŋ ta a nyuuŋ ye mıŋ ta bırıma; ama ɔ zı a yinene die a nyuune ta bırıma wa. 28 Tıŋgbaŋka gbaŋ gbaŋ yinene nyıŋbɔraha dı nyuune ta bırıma a nyınna bie. Nyıŋbɔraha daakɔ ŋaana a wolıŋ a bırıŋ, kɔaŋ chaaŋ ka pɔsı vaatı ta kɔaŋ kɔaŋ ka sikpeku mana mana nyıŋ bie. 29 Nyıŋbɔraha dı keŋ a bii kɔakɔ tieŋ ŋaaŋ nagı wa ɔ jıbıŋ a piili a gobe dama a gobiŋ saŋŋa tɔgıya mıŋ.”

Nyıŋbɔra nandagırı

30 Yisa die dı pıası ba dı, “Bıa jaaŋ tı baa tı nagı Ŋmıŋ naarı a magısı? Yaa nandagı bıa tı baa tı nagı a dagı ka chıaŋ aŋ vuoŋ mana sımma? 31 Ka sıı sıba kaŋmınıŋ biŋ vuoŋ dı nagına a bɔrı tıŋgbaŋ ma, ka yi jabıŋ a tıaŋ nyıŋbɔra mana mana dɔnıa ma ma, 32 ama dı ka yɔasa ta ka nyuuŋ a bırıŋ a tıaŋ dɔnıa vapɔgıtı mana. Ka ŋaaŋ faası yaa wa dachagısıkpııma pam aŋaŋ nembisi dı baaŋ nan bıagı a yɔgı ba tuosi ka sikpeŋ.”

33 Yisa die nagı wa nandaga nıasa sıba naa, a dagı ba Ŋmıŋ wıa pam. Die ɔ dagı ba wa nandaga diekemba ba baaŋ nan dı sıba a chıası. 34 Die ɔ ka balı wııŋ a yıa ba ta ka nagı nandagıŋ a balı, ama saŋŋa dieke nıŋ mana die wɔnıŋ aŋaŋ ɔ kɔaŋandıısırıba nyıına ma dı keŋ a kalı, ɔ ŋaaŋ dagı ba mıŋ nandagaha mana chıası.

Bɔlɔgısıŋ aŋaŋ nyaaŋ die dı tuone Yisa nɔarı dene

35 Dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ jıŋmıŋ, Yisa die dı balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba, “Nı vaa tı jʋalı a tıaŋ a ga mʋgıkpıırı gaarı mi wo chaakʋ.” 36 Die wıa die ba va daadamba mi ta die a juu haarıkʋ Yisa die wone bie ka sʋŋ, banıŋ aŋaŋ Yisa dı ga. Haarısı ataŋ gbaŋ die benne mi. 37 Womi bʋlɔgısıkpeŋkpıuŋ die dı piili a nıga; nyaabʋ die dı poŋŋi a juo haarıkʋ sʋŋ. Die wıa die haarıkʋ die dı yaala ka suuli aŋaŋ nyaaŋ. 38 Yisa die bie wo haarıkʋ kʋaŋ a nagı ʋ sikpeŋ a kpagılı dafere a gʋʋra. Ʋ kʋaŋandıısırıba dı sʋgırı wa a baarı, “Dıdagırʋ, dı ka mugisi fʋ tı balla tı kpi naa?”

39 Yisa die dı hagı a yı bʋlɔgısıbʋ nʋaŋ, “Vaa nıgıŋ” ta balı a yı nyaaŋ poŋŋiku dıaŋ “Zie dene.” Bʋlɔgısıbʋ die dı nan, mi mana die dı paalı fıalı. 40 Womi die Yisa die dı pıası ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Bıa yine ŋmaamıŋ dı yallı nı, nı ye ko wo yada?”

41 Ama ta ŋmaamıŋ die dı paalı a yallı ba, die ba pıasa tamba, “Mınıa yine daa wa gie? Halı bʋlɔgısıŋ aŋaŋ nyaaŋ poŋŋiŋ dı wʋma ʋ wʋbalıka yıa wa.”

5

Yisa die dı vʋarına jımbıaŋ dembiŋ wʋnyı ma dene

1 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı jʋalı a keŋ tʋgı Galili mʋgıkpıırı chaakʋ mi, Gerasa tıŋgbaŋ ma. 2 Yisa die dı dene nyınna haarıkʋ sʋkʋ, lele womi daa wʋnyı dı nyınna jigidieke ba lɔbırınana vuosi dı keŋ a haarı wa. 3 Jımbıaŋ die yalla wa, daa wa gie die dı ga gʋʋra kunti vɔrıtıtı ma, die ba ka bıagı a bɔbı wa a dʋaŋ aŋaŋ chɔrıma. 4 Dama ba keŋ bɔbı wa ʋ nuusi aŋaŋ ʋ nagısı ʋ ŋaaŋ kpaa kpaa chɔrımaha mıŋ ʋ nuusi me ta wıı kʋʋtıtı ʋ nagısı ma. Die ʋ paalı a hagırı mıŋ aŋaŋ vuoŋ dı baaŋ nan nyaŋŋı wa. 5 Daaŋ mana sʋkʋʋŋ aŋaŋ yuŋ ʋ ŋaaŋ dı chʋŋ wa vɔrıtı aŋaŋ kunkogehe me a nata ta naga tana a gobe ʋ nyıŋgbanıŋ.

6 Die ʋ bie wo saasaa ta die a ye Yisa, die wıa die ʋ chıgı a ga gbirigi ʋ dune me Yisa nıŋŋa, 7 ta faası a taaŋ keesiŋ a baarı dı, “Nabidie Ŋmıŋ Bʋadembiŋ Yisa, bıa fʋ yaala n jigiŋ, Ŋmıŋ wıa daa keŋ datı n tıbıŋ.” 8 Die ʋ balı wa die dama Yisa die balı a yı jımbıakʋ mıŋ dı, “Vaa daa wa gie.”

9 Yisa die dı pıası wa dı, “Fʋ saaŋ?”

Daa wa dı baarı dı, “N saaŋ yine ‘Dala’, dama tı faası a dala mıŋ.” 10 Ta die ʋ ye ko a jʋʋsa Yisa dı ʋ da keŋ a yagı ba a nyıŋ lʋgırı mi chaaŋ.

11 Perukusi pam die gbigine mi a die nyinti kunkogiri mi chaaŋ. 12 Jımbıakʋ die dı jʋʋsı Yisa dı, “Vaa tı gamma perukusisi jigiŋ a ga juu ba sʋgıtı.” 13 Die chıaŋ ma die Yisa dı yi die jımbıakʋ die dı nyıŋ daa wa ma a ga juu perukusisi ma. Perukusisi die yiwo sıba tuse tuse ale a mana mana die dı chıgı a dıı jigidieke dı golinne wo a ga a juu mʋgıkpıırı sʋŋ, nyaabʋ die dı dii he.

14 Dembiŋ diekemba die dı jıınana perukusisi die chıgı a ga tıka sʋŋ aŋaŋ ka tıŋkpaŋŋısı a balı wıırı gie a yı ba. Vuosi die dı nyıŋ a ga a ye wudieke die dı yine wo. 15 Die ba ga Yisa jigiŋ a ye daa dieke die jımbıakʋ die dı yalla wa ta ʋ kallı wa mi a yeegi nyiŋyeeke ta ʋ sikpeŋ dı mıŋŋı a tʋma, ŋmaamıŋ die dı yallı ba mana mana. 16 Vuodiekemba die dı yene wudieke die dı yine wo die dı piili a bala a yıa vuosi wudieke dı yine daa dieke die jımbıakʋ die dı yalla wa aŋaŋ perukusisi.

17 Die wıa die vuosi dı piili a jʊʊsa Yisa dı ʊ nyıŋ ba tıka sʊŋ.

18 Yisa die dı gana a juu haarıkʊ ma wa daa dieke die jımbıakʊ die dı yalla wa die dı jʊʊsı wa dı, “Vaa manıŋ aŋaŋ fʊ ga.”

19 Ama Yisa die dı ka saagıya, ta yiŋŋi a balı wa dı, “Yiŋŋi a ga fʊ dembe jigiŋ a balı ba Nabidie Ŋmıŋ dı yaalala fʊ wıa dene ta piili a yi wudieke a yı fʊ.”

20 Die wıa daa wa die dı nyıŋ a ga tıŋkpaŋŋısı baŋ wa mana mana a balı wudieke Yisa die dı yine a yı wa wa. Vuodiekemba mana mana die dı wʊnna ʊ balıkʊ die dı yi be mamachi.

Havʊʊbiŋ dieke dı kpine aŋaŋ hɔgʊ yʊagıtieŋ wıa

21 Yisa die dı bı yiŋŋi a jʊalı a ga mʊgıkpıırı gaarı mi wo chaaŋ, daadaŋ pam die dı keŋ mili wo. 22 Daa wʊnyı ba wasınana Jaarusi, ta die yi Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juoku nyıŋkʊraha wʊnyı die dı keŋ mi. Die ʊ dene ye Yisa wa, ʊ nan a gbirigi ʊ dune me, 23 ta jʊʊsa wa aŋaŋ nıŋŋmına ta baarı dı, “N hɔgʊlıabiŋ faasına a yʊagı. N jʊʊsa fʊ, keŋ a nagı fʊ nuusi a diisi ʊ ma aŋ ʊ ye alaafıa a bemme ʊ mısı ma.”

24 Womi Yisa aŋaŋ wa die dı gara, daadaŋ pam die faasına a dı wa a gara die wıa die ba kpaŋŋı wa jigiŋ mana mana.

25 Hɔgʊ wʊnyı die benne mi zıŋ dı nyına ʊ nyıŋgbanıŋ ma, die dı faası a wʊŋ wa mıŋ bına baŋ aŋaŋ ale. 26 Die ʊ paalı a ga wa gbıgbaantıŋ pam jige dı ʊ ye gbaamıŋ. Die ʊ dii ʊ ligire mana mana a ga kpatı, ama ʊ tıŋ baaŋ nan ye alaafıaka die dı wa a paalı a mugise wo daaŋ mana mana. 27 Die ʊ wʊnna Yisa wıa wa die ʊ ga ʊ jigiŋ a dıı ʊ kʊaŋ daadamba sʊŋ. 28 Die ʊ balı a yı ʊ gbaŋ dı, “Maŋ tıŋ a ko a bıagı a gbı ʊ nyiŋyeekehe gie n tıŋ nan ye alaafıa.”

29 Die ʊ gbı Yisa nyiŋyeekehe gie die ʊ nyınbaŋka zımbʊ dı gobi bʊnyı, die ʊ mıŋŋı ʊ sʊŋ ma sıba ʊ wahala mana nyıŋya mıŋ. 30 Die dı dene a yi, Yisa die dı mıŋŋı lagı lagı sıba hagırıŋ nyıŋ ʊ ma ma mıŋ. Die wıa die ʊ yiŋŋi a pıası daadamba dı, “Mınıa gbına n nyiŋyeekehe?”

31 Ʊ kʊaŋandıısırıba die dı yiŋŋi balı dı, “Ye daadamba dı milinene fʊ die, dı bıa fʊ pıasa dı mınıa gbına fʊ?”

32 Ama ta Yisa dı ye ko a daansa a tıanna dı ʊ ye vuodieke dı yine die wo. 33 Hɔgʊ wa die dı sıbına wudieke die dı yine wo die ʊ keŋ a cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ ta gbirigi ʊ dune me a balı wusie a yı wa. 34 Yisa die dı balı wa, “N lıa, fʊ yadaka gbaaŋ fʊ. Gamma aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ, fʊ yʊagıbʊ kaaŋ bı a yiŋŋi a keŋ.”

35 Yisa die dı yene ko bala naa wa, tʊntʊntıŋ bataŋ die dı nyıŋ Jaarusi tigiŋ a keŋ balı wa dı, “Fʊ lıa wa yʊagıbʊ chʊʊsıya mıŋ, dı bıa fʊ bı a daama dıdagırʊ wa bıbra?”

36 Yisa baga die wo ba balıkʊ sʊŋ ta die a balı a yı Jaarusi dı, “Da vaa ŋmaamıŋ yalla fʊ, fʊnıŋ ko tuo dii.” 37 Womi die ʊ yi Piita aŋaŋ Jemisi, aŋaŋ Jemisi nımbʊa Jɔɔn nyıına ma die dı dıı wa. 38 Die ba gana a tʊgı Jaarusi tigiri, die Yisa die dı ye jigiŋ mana die dı chine a zie naanyʊŋʊlʊŋ. 39 Die ʊ ga a juu a pıası ba dı, “Dı bıa watı gie mana? Dı bıa nı kʊma? Bʊa wa ka kpiye, ʊ ta ko gʊʊra mıŋ.”

40 Die ba piili a vʊara wa fala. Die wıa die ʊ yagı ba mana a nyıŋ ta die a wa bʊa wa chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba ba bataa wa a ga juu jigidieke bʊa wa die dı dʊana wa. 41 Die ʊ yigi ʊ nuuŋ me ta balı a yı wa, “*Talıta*

kumi", ka chıaŋ wone "Havʊʊbiŋ n baa fʊ hagı."

42 Die ʊ hagı bʊnyı a dıdı chʊŋ chʊŋ. (Die ʊ yiwo bına baŋ aŋaŋ ale bʊa.) Naa die dı yine wo, die dı paalı a yi be mamachi pam. 43 Ama Yisa dı yı ba nʊaŋ ta paalı balı ba dı ba daa keŋ a balı a yı vuoŋ ta balı ba dı ba yaalı jaaŋ a yı bʊa wa aŋ ʊ dii.

6

Nazeriti vuosi die dı zetine Yisa dene
(Mat. 13.53-58; Luki 4.16-30)

1 Yisa die dı yiŋŋi a ga ʊ tıŋ, ta ʊ kʊaŋandıısırıba die dı dı ʊ kʊaŋ. 2 Davʊʊsıkırı daaŋ die ʊ ga juu Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me a piili a daga kpıkpaakʊ die dı benne mi Ŋmıŋ wıa. Daadamba die dı wʊnna ʊ dagıkʊ die dı yi ba mana mana mamachi, die ba pıasa taŋ dı, "Sıa ʊ ye wıaha gie mana? Bıa yıaŋ wʊnna Ŋmıŋ dı nagı a yı wa? Halı ʊ tʊmma mamachi tʊʊma. 3 Daa ʊ yine kampınta ka? Daa Meri bʊa wa wonde? Daa ʊ yine Jemisi aŋaŋ Josefu aŋaŋ Judasi aŋaŋ Simoni mıı wa? Daa ʊ tamba benne giena wa?" Ta ba zeti wo wo.

4 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Ba yıa Ŋmıŋ naazʊa jılıma jigiŋ mana mana mıŋ ama ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋ vuosi aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ nımballı aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ deŋ ka yıa wa jılıma."

5 Die ʊ ka bıagı a tʊŋ mamachi tʊʊma pam mi ama ntaala yʊagıtielibe bıta die ʊ bıagı a nagı ʊ nuusi a diisi ba ma die ba ye alaafıa. 6 Die dı paalı yi wo mamachi, die ba wone yadaka wıa. Womi Yisa die dı ga tıŋkpaŋŋısı die dı benne mi chaakʊ a daga vuosisi.

Yisa die dı tʊnnana ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo dene

7 Die ʊ wa ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a lagısı taŋ a tʊŋ ba bale bale. Die ʊ yı ba yiko dieke die dı tıanna jımbıatıtı. 8 Ta die a yı ba nʊarı gie dı, "Daa nı pɔgılı jaaŋ a gamma nı dıasısı ntaala, daaŋgbanıŋ nyıına ma. Nı daa keŋ a pɔgılı nyindiike, nı daa keŋ a pɔgılı bʊlɔgıŋ nı daa keŋ a suu ligire nı jafası ma. 9 Nı suu nııra ama nı daa keŋ pɔgılı nyiŋyeeke a gʊtı nyiŋyeeki diekemba nı balla nı yeegi wo me." 10 Die ʊ bı a balı a gʊtı ba dı, "Ba keŋ a mıŋŋı a tuo nı jigidieke mana mana nı bemme tigiri me a ga tʊgı saŋŋa dieke nı balla nı nyıŋ tıka ma. 11 Ama nı keŋ a tʊgı jigidieke ba keŋ a ka tuo nı yaa ba ka wʊŋ nı wʊbalıka nı nyıŋ mi ta pısı nı naatala kɔlıŋ mi. Aŋ naa yi wııŋ a gbara ba." 12 Die ba nyıŋ a ga a bala vuosi dı ba chıgı a nyıŋ ba tʊmbıatı ma. 13 Die ba vʊarı jımbıatı pam vuosi me ta die a duuri yʊagıtieliŋ aŋaŋ kpaaŋ ta die gbaaŋ ba.

Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuotaŋ Ŋmıŋ nyaaŋ kuŋ wıa
(Mat. 10.5-15; Luki 9.1-6)

14 Tɔ, Naaŋ Herodi die dı wʊŋ Yisa wıaha gie dama ʊ saaŋ die dıa wa jigiŋ mana mıŋ. Vuosi bataŋ die balı dı Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi aŋaŋ Ŋmıŋ nyaabʊ hagına kuŋ me a yiŋŋi keŋ. Die wıa ʊ yaa hagırıbʊ a tʊma mamachi tʊʊmaha gie.

15 Ama bataŋ die dı baarı dı, "Ʊ yiwo Ŋmıŋ tʊntʊntʊ Elaja."

Bataŋ dı baarı dı "Ʊ yiwo Ŋmıŋ tʊntʊntıba sıba daa daa saŋka tʊntʊntıba wʊnyı."

16 Naaŋ Herodi die dı wʊnna die ʊ baarı dı, "Ʊ yiwo Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʊ. Die n yi ba gobi wo ʊ sikpeŋ ama ʊ yiŋŋi a keŋ wo ʊ mısı ma." 17 Naaŋ Herodi gbaŋ gbaŋ die yına nʊaŋ dı ba yigi Jɔɔn a

bɔba wa a nagɪ wa a yi dansarɪka sʊŋ. Herodi die yi wo die dama die wʊnɪŋ Herodi die faarɪ wa Herodiasi vuodieke ʊ kana ka mʊ ʊ faarɪ dama ʊ nɪmbʊa Filipi hɔgʊ die wonde. 18 Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana vuosi Ŋmɪŋ nyaabʊ die ŋaaŋ a bala Herodi daaŋ daaŋ mana dɪ, “Dɪ wo sieŋ aŋaŋ fʊ baaŋ nan faarɪ fʊ nɪmbʊa hɔgʊ.”

19 Naa chɪaŋ wɪa die Herodiasi die dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ a yɪ Jɔɔn, ta die a yaala ʊ kʊʊ wa, ama Herodi wɪa die ʊ ka bɪagɪ, dama Herodi gbaŋ die ka saaga. 20 Herodi die chɪga Jɔɔn, dama die ʊ sɪba a baarɪ Jɔɔn die yiwo vuovɪɪnɪŋ ta dɪgɪntɪ die dɪ wo ʊ sʊŋ. Die wɪa die ʊ ka yaala wɪɪŋ yi wo. Aŋaŋ die ʊ ŋaana wʊŋ Jɔɔn wʊbalɪkaha a daama wa mana yɔrɪ, die ʊ ŋaaŋ yaala ʊ wʊmma ʊ wʊbalɪka.

21 Kʊaŋ kʊaŋ chaaŋ die Herodiasi daaŋ die dɪ keŋ. Herodi maarɪŋ daraaŋ die dɪ keŋ tʊgɪ, die ʊ digi nyindiike pam ta wa tɪka nyɪŋkʊraha mana aŋaŋ sojasi nyɪŋkʊraha aŋaŋ Galili tɪŋ nyɪŋkʊraha a lagɪsɪ taŋ. 22 Die Herodiasi hɔgʊlɪa die dɪ keŋ a sie dɪ paalɪ a yi naaŋ Herodi aŋaŋ ʊ chaamba mana mana sʊgɪtɪ die dɪ fɪalɪ. Naa chɪaŋ wɪa die naaŋ wa die dɪ pɪasɪ havʊʊbike dɪ, “Bɪa fʊ yaala n yɪ fʊ? N nan yɪ fʊ jadieke mana mana fʊ yaalala.” 23 A kaa kaatɪ pam ta a balɪ a yɪ bʊa wa “N hʊʊya, jadieke mana mana fʊ yaalala, n nan yɪ fʊ halɪ fʊ yaala n puo n naarɪ a nagɪ bʊnyɪ a yɪ fʊ n nan yi.”

24 Die wɪa die bʊa wa die dɪ nyɪŋ a ga pɪasɪ ʊ nuŋ dɪ, “N baarɪ n yaala bɪa?”

Ʊ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Baarɪ dɪ yaala Jɔɔn dieke dɪ sɪnana vuosi Ŋmɪŋ nyaabʊ sikpeŋ.”

25 Die wɪa die bʊa wa dɪ chɪgɪ a ga naaŋ wa jigiŋ lagɪ lagɪ a baarɪ dɪ, “N yaala fʊ gobi Jɔɔn dieke die dɪ sɪnana vuosisi Ŋmɪŋ nyaabʊ sikpeŋ a diisi kpalɪ ma a yɪ mɪŋ lelele.”

26 Naa die dɪ yi naaŋ wa sʊŋ die dɪ paalɪ a chʊʊsɪ pam, ama die ʊ kaaŋ bɪagɪ a zeti dama ʊ kaana kaatɪ diekemba ʊ chaamba nɪŋŋa wa wɪa. 27 Die wɪa die ʊ yi vuodiekemba die dɪ gbarɪna wa wʊnyɪ nʊaŋ dɪ ʊ yaa Jɔɔn sikpeŋ a keŋ lagɪ lagɪ. Tʊntʊntʊ wa die dɪ nyɪŋ a ga dansarɪka sʊŋ a gobi Jɔɔn sikpeŋ. 28 A die a nagɪ ka a diisi kpalɪ ma a yallɪka a keŋ a yɪ havʊʊbike, havʊʊbike die dɪ nagɪ ka a yɪ ʊ nuŋ. 29 Die Jɔɔn kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ wʊnna, die ba ga a nagɪ Jɔɔn nyɪŋgbaŋka a ga guu.

Yisa die dɪ yɪna dembisi tuse anʊ wa nyindiike dene

(Mat. 14.13-21; Luki 9.10-17; Jɔɔn 6.1-14)

30 Yisa tʊntʊntɪba baŋ aŋaŋ bale die ʊ tʊnna wa die dɪ yiŋŋi a keŋ a balɪ wa wudiekemba mana ba yine aŋaŋ ba dagɪna. 31 Vuosi pam die kienene ta yiŋŋe, die wɪa die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die wo saŋŋa aŋaŋ ba baaŋ nan dii nyindiike. Die wɪa die Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪnɪŋ nɪ vaa aŋ tɪ ga haagɪyeŋ dieke nɪ baaŋ nan voosi.” 32 Die wɪa die ba gbaŋ gbaŋ die ba juu haarɪŋ a gara jigidieke vuoŋ die dɪ wone.

33 Ama daadaŋ pam die dɪ ye be ba ganana, a mɪŋŋɪ ba. Die wɪa die ba chɪgɪ aŋaŋ nagɪsɪ a nyɪŋ tɪgɪsɪ mana mana, a woliŋ a ga a tʊgɪ jigidieke Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ganana wa. 34 Die Yisa die dɪ nyɪnna haarɪkʊ sʊŋ ta die a ye kpɪkpaakʊ ba wɪa dɪ yaa wa zɔɔlɪŋ, dama die ba nɪasɪ wa yii diekemba dɪ wone yiyagɪrʊ. Die wɪa die ʊ piili a daga ba wɪa pam. 35 Die jɪŋmɪŋ die dɪ tʊgɪna, die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ keŋ ʊ jigiŋ a balɪ yɪ wa dɪ, “Ŋmɪnnɪ wɔŋ a juu mɪŋ ta

giena dıaŋ dı yi jigidieke jadiikiŋ dı worine ba baaŋ daa a dii. 36 Vaa vuosi ga tıŋkpaŋŋısı aŋaŋ kvaŋ diekemba dı gbigine giena wa a yaalı jaaŋ a dii ba gbaŋ.”

37 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nınıŋ nı gbaŋ gbaŋ nı yaalı jaaŋ a yı ba aŋ ba dii.” Die ba pıası wa, yaala tı nagı sıba dvnıa mana ligire a yaalı jaaŋ a yı ba aŋ ba dii?

38 Naa chıaŋ wıa die Yisa die dı pıasi ba dı, “Paanvsı aŋmıa nı yallı? Nı ga a ga daansı a ye.”

Die ba gana a ga daansı ta yiŋŋi a keŋ wo die ba balı a yı wa dı, “Paanvsı anv aŋaŋ zaasıtı ale.”

39 Yisa die dı balı v kvaŋandıısırıba dı ba yi vuosisi mana puo puo a lagısı a kala kala hɔɔyebiti me. 40 Die wıa die ba lagısı a kalı kalı, bataŋ baŋısı-nv nv bataŋ dıaŋ kɔbıga kɔbıga. 41 Womi Yisa die dı nagı paanvsı anv wa aŋaŋ zaasıtı ale wo, a daansı ŋmıŋsikpeŋ ta pagı Ŋmıŋ. V yi paanvsısı a gbieri gbieri ta nagıha a yı v kvaŋandıısırıba dı ba tuohe a tıa tıa a yı vuosisi. Die v bı nagı zaasıtıtı ale wo a gbieri gbieri a yı ba mana mana. 42 Ba mana mana die dı dii a chagı, ta tıalı tıalı. 43 Die v kvaŋandıısırıba die dı vaarı vaarı paanvsı aŋaŋ zaasıtı tıalıkaha a suuli kparısı baŋ aŋaŋ ale. 44 Dembiŋ diekemba die dı ŋɔbına paanvsısı aŋaŋ zaasıtıtı die yiwo dembisi tuse tuse anv.

Yisa die dı chvnna nyaaŋ ma wıa dene
(Mat. 14.22-33; Jɔɔn 6.15-21)

45 Yisa die dı yi v kvaŋandıısırıba die dı juu haarıkv lagı lagı a dı v nıŋŋa a gara mvgıkpıırı gaarı a ga Befisada, ta die v wa a taanna vuosisi. 46 Die v taanna vuosisi a kpatı wa die v jvalı ga kunkogiŋ me dı v jvvsı Ŋmıŋ. 47 Die jıŋmıŋ die dı tvgına, haarıkv die bie wo mvgıkpıırı svŋ aŋaŋ svŋ ta Yisa dı a ye bie tıŋgbaŋ ma v nyıına. 48 Die v ye ta v kvaŋandıısırıba die wahala aŋaŋ haarıkv dɔmıŋ, dama bvlɔgısıŋ die nıgınana ba a gara kvaŋ kvaŋ. Die wıa die dı gana a tvgı kparaası kpaŋ svkvleeliŋ, Yisa die dı chvŋ nyaabv sikpeŋ a kieŋ ba jigiŋ. Die v chvŋ a tıanna ba ma 49 ama die ba ye wo ta v chvŋ nyaabv sikpeŋ. Die ba yene dı v chvŋ nyaabv sikpeku die ba keesi ta yi tama sıba dı yiwo kogiŋ. 50 Dama die ba mana die dı yene wo ŋmaamıŋ die yigine be.

Yisa die dı a balı a yı ba bvnyı dı, “Nı yigi sikimiŋ, wo manıŋ nı da vaa ŋmaamıŋ yigi nı.” 51 Womi die v juu a gvtı ba ma haarıkv ma, bvlɔgısıbv die dı nan sɔmm. Die dı paalı a yi v kvaŋandıısırıba mamachi pam 52 dama die ba ka sıba die v nagı paanvsısı a yı vuosisi ba dii wo chıaŋ. Ba svgıtı ye ko bie wo lımıŋ ma mıŋ.

Yisa die dı gbaanna yvagıtieliŋ dene
(Mat. 14.34-36)

53 Die ba ga a ga a tvgı mvgıkpıırı gaarı a keŋ jvalı Genezariti tıŋgbaŋ ma, a bɔbı haarıkv mi. 54 Die ba nyınana haarıkv ma vuosisi die dı mıŋŋı Yisa bvnyı. 55 Naa chıaŋ wıa die ba chıgı ga juu tıŋgbaŋka mana a chii yvagıtieliŋ a diisi ba kalıŋası sikpeŋ a ga jigidieke mana die ba wvnna dı Yisa gaya wa. 56 Jigidieke mana die v gana tıŋkpaŋŋısı yaa tıŋkpııma vuosi ŋaaŋ chii wo ba yvagıtieliŋ a ga nyugiti ma ta jvvsa wa dı v ko a vaa yvagıtielibe gbı v nyiŋyeeke kvanvaŋ, vuodiekemba mana mana die dı gbına ka die ye wo alaafıa.

7

Ba chɔɔŋkvvlıŋ dagıŋ wıa dene
(Mat. 15.1-9)

1 Tɔ, Farasisi aŋaŋ mɪra dɪdagɪrɪba bataŋ die dɪ nyɪnna
Jerusalemi a keŋ die dɪ taaŋ gilɪŋ
Yisa atɪaŋ. 2 Die ba daansɪ a ye ta
ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die nyindiike
aŋaŋ nuudɪgɪnta. Dama die ba ka
nɪtɪ ba nuusi sɪba Farasisi vuosi
die dɪ bala dɪ vuosi nɪtɪma ba
nuusi die wo.
3 (Dama Farasisi aŋaŋ Juu vuosi
mana die ka die nyindiike yɔrɪ
yɔrɪ sie ba wɔŋ nɪtɪ ba nuusi
vɪɪnɪŋ sɪba die ba chɔɔŋkʋʋlɪŋ
mɪra dɪ dagɪna die wo.) 4 Ba keŋ
nyɪŋ nyugiti jige a keŋ, ba ka die
sie ba nɪtɪ ba nuusi ta dɪɪsa ba
chɔɔŋkʋʋlɪŋ wɪa, sɪba nyanyuule
kpala daarɪŋ aŋaŋ gbiesi daarɪŋ
aŋaŋ kalɪŋasɪ sugiriŋ wɪa.
5 Naa chɪaŋ wɪa die Fara-
sisi aŋaŋ mɪra dɪdagɪrɪba die
dɪ pɪasɪ Yisa dɪ bɪa yine fʊ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ ka dɪɪsa sie
diekemba tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba die dɪ
nagɪna a yɪ tɪ wa ta die nyinti
aŋaŋ nuudɪgɪnta.
6 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba
dɪ, “Ŋmɪŋ naazʋa Azaya die yaa
wusie die ʊ bala nɪnɪŋ gɪgaantɪba
gie wɪa sɪba ka maagɪna die wo
dɪ:
‘Ŋmɪŋ baarɪ dɪ vuosi gie yɪa mɪŋ
jɪlɪma aŋaŋ ba nʋa
ama ba sʊgɪtɪ dɪ bie saasaa
aŋaŋ mɪŋ.
7 Dɪ yi wo yɔrɪ ba jɪama mɪŋ
dama ba daga vuota ba gbaŋ gbaŋ
ba mɪra
sɪba a yiwo manɪŋ n mɪra.’ ”
8 Nɪ zeti wo Ŋmɪŋ mɪra ta dɪɪsa
vuotaŋ mɪra.
9 Yisa die dɪ bɪ a balɪ a gʊtɪ ba dɪ
“Nɪ yaa wa yɪaŋ sɪbɪŋ a zeti Ŋmɪŋ
mɪra ta bɪagɪ a daga nɪ gbaŋ gbaŋ
nɪ yaala wudiekemba. 10 Mosisi
die baarɪ dɪ, ‘Yɪma fʊ chʊa aŋaŋ
fʊ naa jɪlɪma vuodieke nɪŋ mana
dɪ keŋ a kaa kaatɪ a yɪ ʊ chɔɔŋ
yaa ʊ nuŋ mʊ ba kʊʊ wa mɪŋ.’
11 Ama nɪnɪŋ nɪ baarɪ dɪ ‘Vuoŋ
dɪ keŋ a balɪ a yɪ ʊ chɔɔŋ yaa
ʊ nuŋ dɪ jadieke mana dɪ yine n
sɪɪtɪ maŋ tɪŋ nan nagɪ a suŋŋi nɪ
bɪrɪŋ wa Ŋmɪŋ jaaŋ.’ 12 Die nɪŋ
nɪnɪŋ Farasisi yɪa vuosi sieŋ dɪ
ba da keŋ suŋŋi ba chʊalɪŋ yaa
ba nɪɪlɪŋ nɪ dagɪkʊ ma. 13 Naa
dɪ a keŋ a yi die nɪŋ nɪ chʊsa
Ŋmɪŋ wʊbalɪkaha, nɪ dagɪnana
vuosi die wo sʊŋ. Nɪ yie wɪa pam
a nɪasa die.”

Jadieke dɪ benne vuotaŋ sʊŋ ma wɪa
(Mat. 15.10-20)

14 Womi Yisa die dɪ bɪ a wa
daadamba bɪbra a keŋ ʊ jigiŋ, ta
balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ mana mana
chɪɪsɪma a wʊmma mɪŋ ta sɪmma
n wʊbalɪkaha chɪasɪ. 15 Jadieke
vuotaŋ dɪ dinene a yie ʊ sʊŋ ma
ka bɪagɪ a yie wo dɪgɪntɪ ama
wudieke dɪ nyɪnnana ʊ nʊaŋ ma
yine ʊ yaa dɪgɪntɪ. 16 ((Naa chɪaŋ
ma vuodieke mana dɪ yaa tɪbɪŋ a
nan wʊŋ ʊ wʊmma.))”
17 Die ʊ vana daadamba ta kuli
tigiŋ ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
pɪasɪ wa nandagɪrɪ chɪaŋ. 18 Yisa
die dɪ pɪasɪ ba dɪ, “Nɪ gbaŋ nɪ
ka sɪba ka chɪaŋ? Nɪ ka sɪba
sɪba dɪ jadieke dɪ junene vuotaŋ
nʊaŋ ma ka bɪagɪ yie wo ʊ yalla
dɪgɪntɪ. 19 Dama a juu wo ʊ nyuuti
ma a daaga nyɪŋgbaŋka a nyɪnna
ama da ʊ sʊŋ ma.” (Yisa balɪkʊ
die dagɪya sɪba jadiikiŋ mana ka
chʊarɪ.)
20 Die ʊ ye a ko bala a gʊta dɪ
“Wudieke dɪ nyɪnnana vuotaŋ sʊŋ
yine ʊ yaa dɪgɪntɪ. 21 Dama ʊ
sʊŋ ma sʊŋanyilibɪatɪ sɪba hɔɔŋ
yaalɪŋ aŋaŋ dembisi yaalɪŋ, aŋaŋ
gaarɪŋ aŋaŋ vuotaŋ kʊʊla, 22 aŋaŋ
jome aŋaŋ kalinbaani aŋaŋ sug-
igoliŋ wuyiike aŋaŋ halɪ aŋaŋ
gaanta aŋaŋ baga wori wuyiike.
23 Wʊbɪatɪ gie mana mana nyɪnna
vuotaŋ sʊŋ a yie wo ʊ bɪrɪma
vuodɪgɪntɪŋ.”

Hɔgʊ wʊnyɪ yada wɪa

24 Yisa die dɪ nyɪŋ mi a ga tɪŋ
kaanɪ die dɪ bene Taya tɪŋgbaŋ

ma, die ʋ ga a juu tigiŋ kaanı sʋŋ ta die a ka yaala vuoŋ ye wo, ama die ʋ ka bıagı a lɔbırı ʋ gbaŋ. 25 Hɔgʋ wʋnyı die benne mi ta jımbıatı die dı yallı ʋ havʋʋbiŋ, die ʋ wʋnna dı Yisa die bie mi die ʋ chıgı a keŋ gbirigi Yisa nıŋŋa. 26 Hɔgʋ wa die ka yi Juu vuoŋ, die ba mıırı wa wa Fonisia, Siria tıŋgbaŋ ma ma. Die ʋ jʋʋsı Yisa dı ʋ yagı jımbıatıtı ʋ bʋa wa ma ma. 27 Ama Yisa die yiŋŋi a balı wa dı, “Vaa tı woliŋ a yı ballıbısı ba nyindiike, dı wo sieŋ aŋaŋ tı baaŋ nan nagı ballıbısı nyindiike a yı gbaası.”

28 Hɔgʋ wa die dı yiŋŋi a baarı dı, “N Yɔmʋtieŋ, ka yiwo wusie, ama gbaasısı die dı dʋana tee-bulisi chıaŋ gbaŋ naga ballıbısı nyindiike chɔɔta die dı nannana.”

29 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı balı a yı hɔgʋ wa dı, “Fʋ mıŋŋına balı balıkʋ gie wıa nan bıagı a kuli, jımbıakʋ nyıŋ fʋ bʋa wa ma mıŋ.”

30 Die ʋ yiŋŋi a kuli ta ʋ bʋa wa dʋa gado sikpeŋ jımbıatıtı die dı seŋ a nyıŋ ʋ ma.

Yisa die dı gbaanna gaamʋ dene

31 Yisa die dı wa a nyıŋ Taya tıŋgbaŋ ma a daagı Sadoni a chʋŋ a daagı tıgısı baŋka sʋgıtı a ga Galili mʋgıkpıırı ma. 32 Vuosi bataŋ die dı yaa daa wʋnyı die dı kana a ka mıŋŋı bala wıa a keŋ Yisa jigiŋ a jʋʋsı wa dı ʋ nagı ʋ nuusi a diisi ʋ ma. 33 Yisa die dı yigi daa wa nuuŋ me a yaa wa nyıŋ lʋgıŋ ta vaa daadamba. Yisa die dı nagı ʋ nuubisi a yi daa wa tıba ma, ta tıırı nıntɔbıtı ta gbı daa wa jiliŋ. 34 Womi Yisa die dı daansı ŋmıŋsikpeŋ ta paalı a voosi ta a balı a yı wa dı, “*Effata!*” Ka chıaŋ wone, “Yuori!”

35 Daa wa tıbaha sʋŋ die dı yuori bʋnyı ʋ wʋmma wʋbalıka ta bıagı a bala wıa vıınıŋ. 36 Womi Yisa die dı yı ba mana mana nʋaŋ dı ba sımma ba keŋ a balı wıırı mi a yı vuoŋ. Ama saŋŋa dieke mana die Yisa dı a keŋ a balı die, die dı wana a faası a yie ba bala wıırı jigiŋ mana. 37 Vuodiekemba mana die dı wʋnna die dı yi be mamachi pam pam. Die ba baarı dı, “*Ʋ* mıŋŋı a yi wıırı mana vıınıŋ vıınıŋ. Halı ʋ yi vuodiekemba mana dı kana a ka bıagı a wʋmma wıa dı wʋmma ta vuodieke dı kana ka bıagı bala wıa dı bala.”

8

Yisa die dı yine vuosi tuse anıısa nyindiike dene

(Mat. 15.32-39)

1 Die dı ka yʋasıya ta daadaŋ pam bıbra die dı keŋ a lagısı Yisa jigiŋ. Jadiikiŋ die wori aŋaŋ ba baaŋ dii, Yisa die dı wa ʋ kʋaŋandıısırıba a balı a yı ba dı, 2 “Zɔɔlıŋ yigi mıŋ mıŋ pam aŋaŋ vuosi gie dama manıŋ aŋaŋ ba daraa ataa wʋnna, ba ka bı yaa jaaŋ aŋaŋ ba baaŋ dii. 3 Maŋ keŋ yi ba kuli ta ka dii jaaŋ bataŋ nan chaa sieŋ me dama ba nyıŋ wa saasaa.”

4 *Ʋ* kʋaŋandıısırıba dı pıası wa dı, “Haagırı gie me, sie vuoŋ dı baa ʋ ye jaaŋ a yı daadamba gie mana aŋ ba dii?”

5 *Ʋ* pıası ba dı, “Paanʋsı aŋmıa nı yallı?”

Ba baarı dı, “A bayʋpɔyı.”

6 Yisa die dı balı daadamba dı ba sʋʋŋ kala tıŋgbaŋ, ta nagı paanʋsı ayʋpɔyı wa a bırı Ŋmıŋ, ta yi tıa tıa a nagı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı ba nagı a yı daadamba, ba yi dene. 7 Die ba bı yaa zaasıbısı bıta ba jigiŋ. Yisa dı nagıha a bırı Ŋmıŋ ta nagı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı ba bı tuo a tıa tıa a yı daadamba. 8 Vuoŋ mana die diye mıŋ ta tıalı tıalı, vuosisi die yiwo sıba vuosi tuse tuse anıısa. 9 *Ʋ* kʋaŋandıısırıba die dı vaarına nyindiike tıalıkaha,

die a suuli wo kparısı ayʋpɔyı. Yisa die dı wa taaŋ vuosisi ba kuli, 10 ta die wa juu haarıŋ lagı lagı wʋnıŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba ba ga Dalimanuta tıŋgbaŋ ma.

Farasisi mba die dı yaala mamachi wıa dene
(Mat. 16.1-4)

11 Farasisi bataŋ die dı keŋ ʋ jigiŋ, a piili nıga nınhagırıŋ. Die ba yaala ba yigi wo mıŋ, die wıa die ba baarı dı ʋ yi mamachi a dagı sıba Ŋmıŋ tʋnna wa. 12 Yisa dı voosi pam ta pıası, dı bıa lele gie vuosi dı pıasa a yaala mamachi tʋʋma? *Ʋ* baarı dı wusie, n kaaŋ yi mamachi wııŋ aŋ vuosi gie ye.

13 Ta die ʋ va ba ta yiŋŋi a juu haarıkʋ ba nagı ga a gara mʋgıkpıırı gaarı kaanı wa ma.

Farasisi aŋaŋ Herodi dabɔtı wıa
(Mat. 16.5-12)

14 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die daaŋya aŋaŋ ba baaŋ pɔgılı nyindiike. Die ba pɔgılı wa paanʋ balımıŋ nyıına haarıkʋ sʋŋ. 15 Yisa die dı yı ba nʋaŋ a baarı, dı ba sımma Farasisi aŋaŋ Herodi vuosi wıa. 16 Die ba piili a bala a yıa tamba, ʋ balla naa dama tı wo paanʋ wıa.

17 Yisa die dı mıŋŋı ba wʋbalıkaha, ta pıası ba, dı bıa nı bala sıba nı wo paanʋ wıa? Nı ye ka yeye, yaa nı ye ka sıba, dı bıa nı wo sʋŋanyile dene? 18 Nı yaa nine, ama nı ka yese. Nı yaa tıba, ama bıa wıa nı ka wʋmma? Nı ka tıınsa 19 die n nagına paanʋsı anʋ a puo puo a yı vuosi tuse anʋ wa nyintıalıkaha kparısı aŋmıa die nı vaarı a suuli?

Ba baarı “Kparısı baŋ-ale.”

20 Ta die n nagına paanʋsı ayʋpɔyı a puo puo a yı vuosi tuse anıısa wa nyintıalıkaha kparısı aŋmıa die nı vaarı? Ba baarı kparısı ayʋpɔyı 21 ʋ pıası ba, ta nı ye ka sıba?

Yisa die dı gbaanna yıı wʋnyı Befisada ma dene

22 Die ba tʋgına Befisada ma vuosi bataŋ die yaa dembiŋ yıı a keŋ jʋʋsı wa, ta baarı dı ʋ gbı wa. 23 Die ʋ yigi yıı wa nuuŋ me a yaa wa nyıŋ tıka ma. Atıırı nıntɔbıtı a yi yıı wa nine me, ta nagı ʋ nuusi a diisi ʋ ma ta pıası wa dı, “Bıagı ye jaaŋ mıŋ?”

24 Daa wa dı daansı sikpeŋ ta baarı dı, “Wa, n ye vuosi ama ba nıası wa tıısı dı dına dı chʋŋ chʋŋ.”

25 Yisa dı bı nagı ʋ nuusi a diisi daa wa ninehe me, saŋka mi nıŋ daa wa nine dı yuori, ʋ ye jaaŋ mana kası. 26 Yisa dı balı wa dı ʋ kulime ta yı wa nʋaŋ dı, “Da keŋ yiŋŋi ga tıka ma.”

Piita die dı balla wʋkpııma yaa gamma Yisa ma dene

27 Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die gara tıŋkpaŋŋısı die dı gbigine Siisiria Filipi tıŋ ma. Sieku me ʋ pıası ba dı, “Nı balı mıŋ, mınıa vuosi dı baarı n yi ye?” 28 Ba baarı dı, “Bataŋ baarı yiwo Jɔɔn die dı kenne a keŋ a sıı vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ, bataŋ dıaŋ dı baarı Elaja, ta bataŋ dıaŋ dı baarı yiwo Ŋmıŋ tʋntʋntʋ wʋnyı.” 29 Yisa dı pıası ʋ kʋaŋandıısırıba ta “Nınıŋ nıŋ mınıa nı baarı n yiye?” Piita dı baarı dı, “Yiwo Gbıgbatıtaantʋ Masiaka.” 30 Mi, Yisa dı yı ba nʋaŋ dı, “Nı da keŋ a balı vuoŋ n wıa.”

Yisa die dı balla yaa gamma ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 16.13-20; Luki 9.18-21)

31 Ta wa piili a daga ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Sie manıŋ vuota Bʋadembike dii wahala pam, ta nyıŋkʋra aŋaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtıba aŋaŋ Ŋmıŋ tigiri me mıra dıdagırıba keŋ zeti mıŋ, a bı kʋʋ mıŋ ama daraa ataa daraaŋ

n nan hagı kuŋ me.” 32 Die ɔ paalı balı ba mıŋ, die ɔ ka lɔbırı ba. Die Piita die dı yaa wa ga lɔgıŋ a ga galıŋ wa. 33 Ama Yisa dı yiŋŋi a daansa ɔ kɔaŋandıısırıba ta kpaaŋ Piita a baarı dı, “Fɔnıŋ Sitaani wa gie hagı giena. Fɔ sɔŋanyile yiwo vuota sɔŋanyile daa Ŋmıŋ sɔŋanyile.”

34 Yisa die dı wa wa daadamba aŋaŋ ɔ kɔaŋandıısırıba a balı ba dı, “Vuodieke mana dı keŋ a yaala ɔ dıa n kɔaŋ sie ɔ daaŋ ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ wıa ta nagı ɔ kuŋ dagarıkıŋ a dıa mıŋ. 35 Vuodieke nıŋ mana dı yaalala ɔ gbatı ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ miivoli nan waarı ka, ama vuodieke dı a keŋ waarı ɔ miivoli n wıa aŋaŋ Ŋmıŋ wɔvıına wıa nan ye ke. 36 Bıa vuoŋ dı baa ɔ ye, ɔ keŋ a ye dɔnıa mana mana nyinti ta waarı ɔ miivoli? Wusie 37 Jaaŋ wori vuotaŋ dı nan bıagı a nagı a gbatı ɔ miivoli. 38 Lele gie vuosi yi wo bıaŋ ta ka dıa Ŋmıŋ. Vuodieke dı a keŋ chıga viivi a ka balı manıŋ aŋaŋ n dagıkɔ gie vuosi gie jigiŋ, die nıŋ manıŋ vuota Bɔadembiŋ nan daaŋ chıgı dı tieŋ gbaŋ viivi maŋ keŋ keŋ aŋaŋ n Chɔa Ŋmıŋ hagırıŋ aŋaŋ ɔ kası malakasisi dı n yaa wa a ga gɔtı n vuosi me.”

9

1 Yisa dı bı balı ba dı, “N bala nı, bataŋ bie giena ba kaaŋ kpi ntaala ba keŋ a ye Ŋmıŋ naarı keniŋ aŋaŋ ka hagırıŋ.”

Yisa nyıŋgbanıŋ tarıgıŋ wıa
(Mat. 17.1-13; Luki 9.28-36)

2 Daraa ayɔaba kɔaŋ chaaŋ Yisa dı wa Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn, a dı ba nıŋŋa a yaa ba a jɔalı taŋkpeŋkpııŋ sikpeŋ, jigi-dieke vuoŋ die dı wone mi. Die ba daansınana ba keŋ a ye ta Yisa tarıgıya mıŋ, 3 ɔ nyıŋsuuke die dı yıantı ta nyıgısa, a paalı yıantı tıaŋ vuota dı baaŋ nan bıagı a sugiri jaaŋ ka yıantı die dɔnıa ma. 4 Mi ɔ kɔaŋandıısırıba Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi dı ye Elaja aŋaŋ Mosisi vuodiekemba die dı kpine kɔrıŋ ma wa aŋaŋ Yisa dı balala wıa. 5 Die wıa, Piita die dı balı Yisa dı, “Dıdagırɔ, dı vıına tı benne giena. Tı nan kpii viisi ataa, fɔ kaanı, Mosisi kaanı, Elaja dıaŋ kaanı.” 6 Ŋmaamıŋ die faasına a yigi ɔ kɔaŋandıısırıba wıa, Piita die dı zı ɔ baaŋ balı die.

7 Womi nııŋmara dı keŋ sɔɔŋ ligi be, ta lɔlıŋ dı nyıŋ nııŋmaraha ma ma a bala dı, “N Bɔadembiŋ dieke n chone wɔnna, nı wɔmma a yıma wa.” 8 Die ba yiŋŋi a daansı lɔga lagı lagı ta ba ka ye vuoŋ sie banıŋ aŋaŋ Yisa nyıına ma.

9 Die ba kenne a sɔɔna tanı ma wa, Yisa dı yı ba nɔaŋ dı, “Da nı keŋ a balı vuoŋ nı yene die, sie manıŋ vuota Bɔadembiŋ dı keŋ a hagı kuŋ me.”

10 Die ba saagı a yı wa ama ta wa piili a bala tamba wıırı wıa, ta baarı dı, “*U* balala kumbu hagıŋ ma wa, ka chıaŋ?” 11 Lele mi ba pıası Yisa dı, “Bıa yine Ŋmıŋ mıra dıdagırıba dı baarı sie Elaja woliŋ keŋ ta ka kɔaŋ chaaŋ Masia wa dıaŋ keŋ?”

12 Yisa dı baarı dı, “Wusie Elaja baa ɔ woliŋ keŋ mıŋ a keŋ wɔnsı wııŋ mana a zieŋ, ta bıa Ŋmıŋ wıa dı wa daga sıba vuota Bɔadembiŋ nan faası gbalıgı ta ba bı zeti wo? 13 Nı vaa n balı nı, Elaja wɔŋ keŋ mıŋ vuosi dı yi wo ba dɔŋŋɔ sıba Ŋmıŋ wɔbalıka die dı dagına ɔ wıa die wo.”

Yisa die dı vɔarına jımbıaŋ bɔa wɔnyı ma dene
(Mat. 17.14-21; Luki 9.37-43a)

14 Die banıŋ ba ga haarı ɔ kɔaŋandıısırıŋ tıalıkaha ta daadaŋ giliŋ be, Ŋmıŋ mıra dıdagırıba bataŋ dı nıga nınhagırıŋ aŋaŋ ba. 15 Die vuosisi

dı yene Yisa dı faası a yi be wuboŋkeŋ ba chıgı ga ʋ jigiŋ a waası wa. 16 Yisa dı pıasa ʋ kʋaŋandıısırıba dı bıa wııŋ wıa nı ŋaŋ ba dı nıga nınhagırıŋ?

17 Daadamba sʋŋ daa wʋnyı dı baarı dı, “Dıdagırʋ, n yaa wa n Bʋadembiŋ a keŋ fʋ jigiŋ, dama jımbıatı die yalla wa ta ʋ ka bıagı a bala wıa. 18 Jımbıatı gie dı keŋ a hagı a ŋaaŋ nagı wa taaŋ mıŋ, ta fʋnfʋgıtı dı bie ʋ nʋaŋ ma, ʋ nyına ŋaaŋ chıa wa taŋ ta ʋ nyıŋgbanıŋ mana dı hagırı. Die maŋ balı fʋ kʋaŋandıısırıba dı ba gbaaŋ wa die ba bılı waarı.”

19 Yisa dı balı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı wo yada, lalıa nı bı yaala maŋ ŋaŋ nı bemme a yʋası, nı yaa bʋa wa a keŋ n jigiŋ.” 20 Ba yaa bʋa wa a keŋ ʋ jigiŋ. Die jımbıakʋ dı yene Yisa, ka yi bʋa wa dı chaa, die wıa a yi ʋ nan tıŋgbaŋ a bilime mi, ta fʋnfʋgıtı dı nyınna ʋ nʋaŋ ma. 21 Yisa dı pıası bʋa wa chɔɔŋ wa dı, “Bına aŋmıa wʋnna a yalla wa?”

Ʋ chɔɔŋ wa dı baarı “Die ʋ yine bʋabiŋ mana. 22 Daaŋ mana jımbıakʋ ŋaaŋ yaala ka kʋʋ wa mıŋ, ka ŋaaŋ vigi wo mıŋ a taanna boliŋ me aŋaŋ nyaaŋ ma. Chıgı tı zɔɔlıŋ ta fʋ sʊŋŋi tı, fʋ nan bıagı sʊŋŋi!”

23 Yisa dı balı daa wa dı, “Bıa fʋ bala fʋ nan bıagı sʊŋŋi! Wııŋ wori a nyaŋŋa vuodieke dı yalla yada.”

24 Bʋa wa chɔɔŋ wa dı keesi bʋnyı, ta baarı dı, “N yaa yada mıŋ ama n yadaka ka dala, sʊŋŋi mıŋ aŋ bʋ dalıma.”

25 Yisa die ye ta daadamba gbigiye ʋ yı lɔlıŋ dı, “N baarı, jımbıakʋ dieke dı yine bʋa wa dı ka wʋmma wa ta bala wıaha, nyıŋ ʋ ma ta da bı yiŋŋi a juu ʋ ma.”

26 Jımbıakʋ dı keesi ta nagı bʋa wa a nıgı tıŋgbaŋ pemm ta die faası a datı wa ta nyıŋ ʋ ma, bʋa wa dı nıası kuŋ, vuoŋ mana die dı baarı dı ʋ kpiye mıŋ. 27 Ama Yisa die dı yigi ʋ nuuŋ me a sʊŋŋi wo ʋ hagı zie.

28 Die Yisa dı yiŋŋine a juu juoŋ me ʋ kʋaŋandıısırıba dı pıası wa dı, “Bıa die yine tı ka bıagı a yagı jımbıakʋ?”

29 Die ʋ balı ba dı, “Ŋmıŋ jʊʊsıŋ nyıına nan bıagı a yagı jımbıatı dı nıasına naa, jaaŋ bı wori.”

Yisa die dı bı balı ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 17.22, 23; Luki 9.43b-45)

30 Die ba nyıŋ mi a ga Galili me, Yisa die ka yaala vuoŋ sımma ba benne jigidieke, 31 dama die ʋ daga ʋ kʋaŋandıısırıba mıŋ. Die ʋ balı ba dı, “Ba nan nagı manıŋ Vuota Bʋadembiŋ wa a yı vuosi nuusi me aŋ ba kʋʋ mıŋ, ama ka daraa ataa kʋaŋ chaaŋ n nan hagı kumbu me.”

32 Die ba ka sıba ʋ dagıkʋ chıaŋ ama ŋmaamıŋ die yalla ba aŋaŋ ba baaŋ nan pıası wa.

Mınıa yine vuokpııŋ?
(Mat. 18.1-5; Luki 9.46-48)

33 Ba keŋ Kapenɔmi a juu juoŋ a kpatı, ʋ pıası ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Bıa wııŋ nı tıŋ yaa nıga nınhagırıbʋ sieku me wo?”

34 Die ba ka yaala ba balı wa dama die ba nıga nınhagırıŋ dı ba jabıa yine jakʊʊŋ. 35 Yisa die dı sʊʊŋ kalı ta wa ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo, a balı ba, vuodieke mana dı yaala ʋ yi jakʊʊŋ sie ʋ wıarı kʋaŋ ta nagı ʋ gbaŋ a yi vuoŋ mana yɔmʊ. 36 Die ʋ wa bʋabiŋ a nagı wa zieŋ ba nıŋŋa a nagı ʋ nuusi a diisi ʋ ma ta balı ba. 37 “Vuodieke nıŋ mana dı a keŋ saagı a tuo bʋabike gie chanchaaŋ n saaŋ ma tuose mıŋ, vuodieke nıŋ mana dıaŋ dı tuosine mıŋ, tuo wo vuodieke dı tʊnna mıŋ wa mıŋ.”

Vuodieke dı kana ka waga tı, gʊtı wa tı ma
(Luki 9.49, 50)

38 Jɔɔn die dı balı a yı Yisa dı, “Dıdagırʊ, die tı ye wo vuoŋ dı yagınana jımbıatı vuoŋ me fʊ saaŋ ma, die tı balı wa dı ʊ vaa dama die ʊ ka yi tı wʊnyı.”

39 Yisa dı balı ba, “Daa nı yi ʊ vaa dama, vuoŋ dı bıagı a yie mamachi wıa n saaŋ ma ka kʊaŋ chaaŋ ʊ kaaŋ bıagı a balı wııŋ a chʊʊsa n saaŋ. 40 Dama vuodieke mana dı kana ka waga tı gʊtı wa tı ma. 41 Wusie maŋ bala nı naa, vuodieke nıŋ mana dı kenne yı nı nyaaŋ nı nyuu dama nı dı wa ʊ kʊaŋ nan daansı ye ka nyʊarı.”

Magısıŋ wıa
(Mat. 18.6-9; Luki 17.1, 2)

42 Yisa dı baarı, “Vuoŋ dı a keŋ yi ballıbısı gie wʊnyı dı tuone mıŋ a dii wo dı yi wʊbıaŋ, dı tıŋ nan dı kpıa ba nagına nuıŋ a bɔbı a yeegi ʊ nyie ta nagı wa a taaŋ nyaakpuıbʊ ma. 43 Dıı yi fʊ nuuŋ yinene fʊ yie wʊbıatı fʊ gobike taaŋ, dama dı kpıa fʊ baaŋ nan juu arızanna aŋaŋ nuubalımıŋ, aŋaŋ fʊ baaŋ juu boli dieke me dı wone kpatıŋ aŋaŋ nuusi ale. 44 ((Jigidieke zıŋzʊa dı benne ba sʊŋ a die ta ka kpie, ta bolibu dıaŋ ka kpise.)) 45 Dıı yi fʊ naŋ yinene fʊ yie wʊbıatı fʊ gobike taaŋ dama dı kpıa fʊ baaŋ juu arızanna aŋaŋ naŋ gobiŋ a tıaŋ fʊ baaŋ dı yallı nagısı ale ta juu boliŋ me. 46 ((Jigidieke zıŋzʊa dı benne ba sʊŋ a die ta ka kpie, ta bolibu dıaŋ ka kpise.)) 47 Dı bı yiwo fʊ niŋ dıaŋ yine fʊ yie wʊbıatı vʊarıka taaŋ, dama, dı kpıa fʊ baaŋ nan juu arızanna aŋaŋ nimbalımıŋ a tıaŋ fʊ baaŋ nan juu boliŋ me aŋaŋ nine ale. 48 Jigidieke zıŋzʊa dı benne ba sʊŋ a die ta ka kpie, ta bolibu dıaŋ ka kpise.

49 “Ŋmıŋ nan daansı nagı boliŋ a wʊnsı vuoŋ mana sıba ba ŋaana naga yası a wʊnsa kaabıŋ nɔŋ die wo.

50 “Yası nansı mıŋ, ama ka nansıbʊ dı keŋ nyıŋ, lalıa ka bı baa ka ye ka nansıbʊ bıbra?

“Nı bemme aŋaŋ taŋ sıba yası nansıbʊ aŋ nı bemme aŋaŋ sʊgıfıalıŋ aŋaŋ tamba.”

10

Hɔgʊ zetiŋ wıa
(Mat. 19.1-12; Luki 16.18)

1 Yisa die dı nyıŋ mi a garısı Jɔɔdani mʊgırı a ga Judia tıŋgbaŋ ma; daadaŋ pam die dı bı a keŋ giliŋ wo, ʊ dagı ba sıba ʊ ŋaana wɔŋ daga die wo.

2 Farasisi die dı keŋ mi a yaala ba magısı wa, a pıası wa dı, dagı tı, dı yaa sieŋ mıŋ tı mıra sʊŋ dembiŋ zeti ʊ hɔgʊ mıŋ?

3 Yisa gbaŋ dı pıasi ba dı, “Lalıa Mosisi die dı balı nı?”

4 Die ba baarı dı, “Mosisi die baarı dembiŋ dı keŋ yaala ʊ zeti ʊ hɔgʊ ʊ ŋaaŋ maagı wa gbanıŋ a yı wa a dagı sıba ʊ zeti wo mıŋ, ta vaa wa aŋ ʊ ga.”

5 Yisa dı balı ba dı, “Nı wıa die tʊa mıŋ wıa Mosisi die dı yı nı nʊarı mi. 6 Ama dʊnıa piiliŋ, Ŋmıŋ die naaŋ wa ‘dembiŋ aŋaŋ hɔgʊ.’ 7 Naa chıaŋ ma dembiŋ aŋaŋ hɔgʊ nan vaa ba chʊalıŋ aŋaŋ ba nıulıŋ ta faarı taŋ aŋ ba bale wo gie nan lagıŋ 8 yi vuobalımıŋ, da vuosi bale bıbra. 9 Die wıa Ŋmıŋ dı keŋ nagı jadieke a lagıŋ, vuota ka mʊ ʊ puoke.”

10 Die ba yiŋŋine kuli tigiŋ ʊ kʊaŋandıısırıba dı pıası wa wıırı wıa. 11 Ʊ balı ba dı “Dembiŋ dieke dı zeti ʊ hɔgʊ ta bı faarı hɔgʊ gaaŋ juu wo hɔgʊ dieke ʊ zetine wo taalı ma. 12 Hɔgʊ dieke dıaŋ dı zeti ʊ chʊrʊ ta bı yallı dembiŋ gaaŋ ʊ gbaŋ; juu ʊ chʊrʊkʊrı taalı ma.”

Ballıbısı aŋaŋ Yisa wıa
(Mat. 19.13-15; Luki 18.15-17)

13 Vuosi bataŋ die dı yaa
ballı a keŋ dı Yisa gbı ba, ʋ
kʋaŋandıısırıba dı yaga ba. 14 Die
Yisa dı mıŋŋına, ʋ jıı sınyıırıŋ
ta balı ba dı, “Nı vaa ballıbısısı
kiere n jigiŋ, daa nı yagıma ba
dama Ŋmıŋ naarı yiwo ba die wo
sııtı. 15 Vuodieke mana dı a keŋ
ka tuo Ŋmıŋ naarı sıba bʋabiŋ die
dı tuone nyinti die nıŋ ʋ kaaŋ juu
mi.” 16 Die ʋ wa nagı ba ʋ nuusi
me ta nagı ʋ nuusi a diisi diisi ba
ma ta yi alibarika a yı ba.

Nyintitieŋ wʋnyı wıa
(Mat. 19.16-30; Luki 18.18-30)

17 Die Yisa die dı dene hagı dı
ʋ dıa, daa wʋnyı dı chıgı a keŋ
gbirigi ʋ nıŋŋa ta pıası wa dı,
“Dıdagırʋ vıınıŋ, lalıa maŋ nan
yi a ye miivoli dieke dı wone
kpatıŋ?”

18 Yisa dı pıası wa dı, “Bıa fʋ
wasa mıŋ vuovıınıŋ? Vuovıınıŋ
wori ntaala Ŋmıŋ nyıına ma.
19 Fʋnıŋ sıba Ŋmıŋ mıraha mıŋ.
‘Da keŋ kʋʋ vuoŋ, da keŋ yaalı
vuoŋ hɔgʋ, da keŋ gaarı, da keŋ yi
ŋmınchıbısı daansıatieŋ, da keŋ
nyırı vuoŋ, yıma fʋ chʋa aŋaŋ fʋ
naa jılıma.’ ”

20 Daa wa dı balı Yisa dı,
“Dıdagırʋ n yine bʋabiŋ mana a
yaa ga mʋʋna n dıı sieti gie mana
mıŋ.”

21 Yisa dı daansı wa aŋaŋ
choti, ta balı wa, wʋbalımıŋ tıala
fʋ, “Kulime a daa jadieke mana
fʋ yalla a nagı ligirehe a yı
zɔɔlıntieliŋ, ta nan yi nyintitieŋ
arızanna ma, ta fʋ keŋ a dıa mıŋ.”
22 Daa wa die dı wʋnna naa ʋ
sʋŋ dı paalı chʋʋsı, ʋ nine chaatı
dı tarıgı dama die ʋ faası yiwo
ligiretieŋ, die ʋ kuli tigiŋ aŋaŋ
sʋgıchʋʋsıŋ.

23 Yisa dı yiŋŋi a daansı ʋ
kʋaŋandıısırıba ta baarı dı, “Dı
tʋa pam aŋaŋ ligiretieŋ dı baaŋ
nan juu Ŋmıŋ naarı ma.”

24 Die dı yi ʋ kʋaŋandıısırıba
mamachi ʋ balıkʋ ma, ta Yisa
dı bı balı bıbra dı, “N ballı,
Ŋmıŋ naarı juule wıa tʋa mıŋ.
25 Nyɔgını dı baaŋ yi die a garı
nyıŋ garıyııŋ vɔrıŋ ma wa ka tʋa
a tʋgı ligiretieŋ dı baaŋ nan yi die
a juu Ŋmıŋ naarı ma.”

26 Die ʋ kʋaŋandıısırıba dı
wʋnna naa, dı bı faası yi be
mamachi, ba wa pıasa taŋ dı, “Die
nıŋ mınıa bala ʋ ye gbatıtaanıŋ?”

27 Yisa dı daansı ba ta baarı dı,
“Vuotaŋ kaaŋ bıagı a yi die ama
Ŋmıŋ nan bıagı a yi dama Ŋmıŋ
jigiŋ wııŋ wori a tʋa.”

28 Piita dı pıası dı, “Ta tınıŋ nıŋ,
tı nagına jaaŋ mana a taaŋ ta dı fʋ
wa?”

29 Yisa dı balı ba dı, “Vaa n balı
nı, vuodieke mana dı vana ʋ tigiŋ,
yaa ʋ nımballı yaa ʋ nuŋ yaa ʋ
chɔɔŋ yaa ʋ ballı yaa ʋ kʋatı n
wıa aŋaŋ Ŋmıŋ wʋvıınaha wıa
30 nan daansı ye nyinti saŋka gie
a tıaŋ ʋ nagına nyindiekemba
a taaŋ wa. *Ʋ* nan ye tige,
aŋaŋ nımballı aŋaŋ nıılıŋ aŋaŋ
ballı aŋaŋ kʋatı kɔbıga kɔbıga
tınŋgbaŋka gie me ta tuo mugisiŋ
a gʋtı ta saŋŋa dieke dı kienene
wo ʋ nan ye miivoli dieke dı wone
kpatıŋ. 31 Ama vuodiekemba dı
benne nıŋŋa lele nan wıarı kʋaŋ
ta vuodiekemba dı benne kʋaŋ
lele nan tıaŋ nıŋŋa.”

Yisa dı bı balı ʋ kumbu wıa
bʋtaa ma
(Mat. 20.17-19; Luki 18.31-34)

32 Die ba wa bie wo sieŋ me
a gara Jerusalemi, Yisa die dına
nıŋŋa, die dı yi ʋ kʋaŋandıısırıba
mamachi ta ŋmaamıŋ dı yallı
vuodiekemba die dı dına ba
kʋaka. Yisa die dı bı wa
ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ
bale wo a ga lʋgıŋ a balı ba
wudiekemba die dı bala a yi wo.
33 *Ʋ* balı ba dı, “Nı daansıma, tı

gara Jerusalemi, jigidieke ba baaŋ nagı manıŋ vuota Bʋadembiŋ a ga yı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ Ŋmıŋ mıraha dıdagırıŋ nuusi me aŋ ba dii mıŋ sarıya ta baarı dı n chʋʋsıya dı ba kʋʋ mıŋ, ta nagı mıŋ a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi 34 dı ba vʋarı mıŋ fala, a tıırı nıntɔbıtı a yı mıŋ, a nıgı mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ ta kʋʋ mıŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı kumbu me.”

Jemisi aŋaŋ Jɔɔn die dı jʋʋsı Yisa dı ʋ yi be vuokpııma dene
(Mat. 20.17-19; Luki 18.31-34)

35 Womi Jemisi aŋaŋ Jɔɔn, Zebedi ballı dı keŋ Yisa jigiŋ a baarı, “Dıdagırʋ, wııŋ benne tı yaala fʋ yi a yı tı.”

36 Yisa dı pıası ba dı, “Bıa nı yaala n yi a yı nı?”

37 Ba baarı dı, “Tı yaala saŋŋa dieke fʋ keŋ baa fʋ dii fʋ naarı aŋaŋ hagırıŋ tı ŋaŋ fʋ gʋtı kala, wʋnyı kala fʋ nuugalı wʋnyı fʋ nuudiigiŋ.”

38 Yisa dı balı ba, “Nı zı nı jʋʋsınana jadieke wo chıaŋ, nı nan bıagı a chii chii diekemba n balla n chii wo? Nı nan bıagı a gbalıgı gbalıgı diekemba n baaŋ nan gbalıgı wa?”

39 Ba baarı “Wa, tı nan bıagı.” Yisa dı balı ba dı, “Wusie nı nan chii n chiititi, ta bı gbalıgı gbalıgı diekemba n balla n gbalıgı wa, 40 ama n wo sieŋ dı n dagı sıba geŋ wo baaŋ nan kalı n nuudi-igiŋ, ta geŋ wo kala n nuugalı. Ŋmıŋ bala ʋ nagı jigehe gie a yı vuodiekemba wıa ʋ wʋnsına wa.”

41 Die ʋ kʋaŋandıısırıba banıŋ, baŋ wa die dı wʋnna naa die ba jıı sınyıırıŋ a yı Jemisi aŋaŋ Jɔɔn. 42 Die wıa die Yisa dı wa ba mana a lagısı taŋ ta balı ba nı sıba baarı vuodiekemba dı daansınana vuosi tıŋgbaŋka gie ŋaaŋ dagı wa ba gbaŋ ta nyıŋkʋra dıaŋ ŋaaŋ pɔgılı wa ba vuosi aŋaŋ nıŋŋmına, 43 ama nınıŋ nıŋ, nı sʋnsʋŋ vuodieke dı yaalala nyıŋkʋrıtı, sie ʋ nagı ʋ gbaŋ a bırıŋ yɔmʋ banıŋ ba mana sʋnsʋŋ. 44 Vuodieke dıaŋ dı bı yaala ʋ bemme nıŋŋa sie ʋ nagı ʋ gbaŋ a bırıŋ vuoŋ mana yɔmʋ, 45 dama Ŋmıŋ Bʋadembiŋ gbaŋ ka keŋye dı vuosi yi ʋ yɔŋısı, ama wʋnıŋ ʋ balla ʋ yi vuoŋ mana yɔmʋ, a kpi a gbatı vuosi pam a taaŋ.

Yisa die dı yuorine daa yıı wʋnyı nine dene
(Mat. 20.29-34; Luki 18.35-43)

46 Die ba kenne a keŋ tʋgı tıŋ kaanı ba wasınana Jariko, Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba dı wa nyına tıka ma daadaŋ pam die dıdı ba kʋaŋ. Daa yıı wʋnyı ba wasınana Batimiisi, Timiisi bʋa dı kalı sieku me a jʋʋsa. 47 Die ʋ wʋnna dı Yisa vuodieke dı nyınna Nazeriti die benne mi wo, ʋ piili a keesi “Yisa, Davidi haagıŋ chıgı mıŋ zɔɔlıŋ!”

48 Die daadamba pam dı natı wa ta baarı dı ʋ tarı watı, yıı wa dı wa faası a keesi “Yisa, Davidi haagıŋ chıgı mıŋ zɔɔlıŋ.”

49 Yisa dı zie ta baarı dı, “Nı wa wa.”

Die wıa die ba wa yıı wa a balı wa dı, “Hagı zie, ʋ wasa fʋ.”

50 Ʋ nagı ʋ nyinyeeke a vigi taaŋ, ta chıgı ga Yisa jigiŋ.

51 Yisa dı pıası wa dı, “Bıa fʋ yaala n yi a yı fʋ?”

Yıı wa dı baarı “Dıdagırʋ, n yaala n bı yiŋŋi yesime mıŋ.”

52 Yisa dı balı wa dı, “Gamma, fʋ yada gbaanna fʋ.”

Lele womi ta ʋ ninehe dı yuori ʋ wa dı Yisa kʋaŋ sieku me.

11

Yisa die dı june Jerusalemi ta ba bıra wa dene
(Mat. 21.1-11; Luki 19.28-40; Jɔɔn 12.12-19)

1 Die ba gana a ga tʊga
Jerusalemi ba keŋ Betifiji aŋaŋ
Betani tɪgɪsɪ, tɪgɪsɪ gie die bie
wo kunkogiŋ dieke ba wasɪnana
Olivi Tɪɪsɪsɪ lʊgɪŋ, Yisa dɪ tʊŋ ʊ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba bale ta 2 balɪ ba
dɪ, “Nɪ gamma tɪŋkpaŋŋɪ dieke
dɪ benne nɪ nɪŋka, nɪ die keŋ a
juu tɪka ma nɪ nan ye bonpɔlɪ dɪ
bɔbɪna zie vuoŋ dɪ ye ka jʊalɪ ka,
nɪ forisike a yaa keŋ giena. 3 Vuoŋ
dɪ a keŋ keŋ pɪasɪ nɪ, dɪ bɪa nɪ yi
dene, nɪ balɪ wa dɪ, tɪ Yɔmʊtieŋ
yaalala ka, ama ʊ nan yiŋŋi a yaa
ka a keŋ lele.”

4 Die ba ga a ye bonpɔlɪka dɪ
ka zie sieku me a bɔbɪ juoŋ kaanɪ
sanʊaŋ ma. Die ba forisinene ke
5 vuosi bataŋ die zie mi, a pɪasɪ ba
dɪ, “Bɪa nɪ yie, nɪ forise bonpɔlɪka
mɪŋ?”

6 Ba balɪ ba Yisa die dɪ bala die
wo gbaŋ gbaŋ, die wɪa vuosisi die
dɪ vaa ba yaa a ga. 7 Die ba yaa
bonpɔlɪka a keŋ Yisa jigiŋ a nagɪ
ba garɪtɪ a diisi ka sikpeŋ Yisa die
dɪ wa jʊalɪ kalɪ ka sikpeŋ. 8 Vuosi
pam die dɪ nagɪ ba gaatɪ a jaatɪ
sieku me bataŋ dɪaŋ dɪ nagɪ vaatɪ
ba chɪana nyɪŋ haagɪŋ ma a jaata
sieku me. 9 Vuodiekemba die dɪ
benne ʊ nɪŋŋa aŋaŋ ʊ kʋaŋ, die
dɪ wa a piili keesiŋ,

“Tɪ Yɔmʊtieŋ, hozaana* gbatɪ tɪ a
taaŋ lele. Ŋmɪŋ yi alibarika
a yɪ vuodieke dɪ kienene
wʊnɪŋ Ŋmɪŋ saaŋ ma.
10 Ŋmɪŋ bɪ yi alibarika a yɪ
tɪ chɔɔŋkʊʊŋ Davidi naarɪ
dieke dɪ kienene wo ma.
Hozaana! Ŋmɪŋ, vuodieke dɪ
benne ŋmɪŋsikpeŋ, gbatɪ tɪ
taaŋ leleke gie.”

11 Yisa die dɪ ga tʊgɪ Jerusalemi,
a ga Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku sʊŋ, a
daansɪ jaaŋ mana ka sʊŋ. Ama
saŋŋa dieke ŋmɪŋ dɪ yaala ka
nan die ʊ ŋaŋ ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba,
baŋ aŋaŋ bale wo die dɪ nyɪŋ ga
Betani.

Yisa die dɪ kaana a yɪ kɪnkamɪŋ
tɪɪŋ dene
(Mat. 21.18, 19)

12 Tʊŋ die dɪ vʊnna ba nyɪŋ
Betani a kieŋ, kɔŋ die dɪ yallɪ
Yisa, 13 die ʊ ye kɪnkamɪŋ tɪɪŋ dɪ
gana ga zie ŋaŋ vaatɪ, die ʊ ga ʊ
daansɪ ye sɪba ka yaa nyɪŋnyɪŋka
mɪŋ. Die ʊ tʊgɪna mi die ʊ ye
wo vaatɪ nyɪɪna ka sikpeŋ, dama
ka saŋŋa die ye ka tʊgɪya aŋaŋ
ka baaŋ nan nyɪŋ. 14 Yisa dɪ balɪ
a yɪ tɪɪka dɪ, “Vuoŋ kaaŋ bɪ ye
nyɪŋnyɪŋka fʊ ma a dii bɪbra.” Die
ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ wʊŋ ʊ bala
wa.

Yisa die dɪ gana a ga wʊnsɪ
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sʊŋ
dene
(Mat. 21.12-17; Luki 19.45-48;
Jɔɔn 2.13-22)

15 Die ba gana ga tʊgɪ
Jerusalemi, Yisa dɪ ga juu Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma, a piili
a yaga vuodiekemba die dɪ yalla
nyinti a daa aŋaŋ vuodiekemba
die dɪ daanana nyintiti ta kpaŋŋɪ
vuodiekemba dɪ yalla ligire a
tarɪga aŋaŋ vuodiekemba die dɪ
yalla ŋmarɪsɪ a daa teebulisi a
bubi bubi. 16 Ta ka saagɪya dɪ
vuoŋ chii jaaŋ a daagɪ Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ gbaakʊ
sʊŋ. 17 Die ʊ wa dagɪ vuosisi ta
baarɪ, “Ŋmɪŋ wɪa baarɪ, Ŋmɪŋ
tigiŋ baa ka yiwo Ŋmɪŋ jʊʊsɪŋ
jigiŋ a yɪ vuoŋ mana, ta nɪ nagɪ
ka a bɪrɪŋ gaarɪŋ tigiŋ?” 18 Die
Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊra aŋaŋ
Ŋmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba die dɪ
wʊnna naa wa, die ba piili a yaala
sieti dɪ ba kʊʊ Yisa. Die ba chɪga
wa mɪŋ, dama die ʊ dagɪkʊ die yi
daadamba mana mamachi mɪŋ.

19 Die jɪŋmɪŋ dɪ tʊgɪna Yisa
aŋaŋ ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
nyɪŋ mi.

* **11:9** 11.9 Hozaana chɪaŋ yiwo “Gbatɪ tɪ taaŋ”.

Kɪnkamɪŋ tɪɪka die dɪ kʋna dene
(Mat. 21.20-22)

20 Tuŋ die dɪ vʋnna sʋkʋleeliŋ, ba chʋŋ sieku me die ba ye tɪɪ dieke Yisa die dɪ kana a yɪ wa, die ka mana dɪ kpi. 21 Piita die dɪ tɪɪnsɪ wudieke die dɪ yine wo ta balɪ a yɪ Yisa dɪ, “Dɪdagɪrʋ, daansɪ, tɪɪka die fʋ kana a yi wa kpiye!”

22 Yisa dɪ balɪ ba dɪ, “Nɪ yi Ŋmɪŋ yada. Nɪ keŋ a yi Ŋmɪŋ yada, 23 nan bɪagɪ a balɪ a yɪ kunkogiri gie, vʋʋ a ga nan nyaakpɪɪbʋ ma, fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ keŋ a balɪ die ta ka chɪɪlɪya fʋ sʋŋ ma, yi yada sɪba fʋ bala die wo nan yi, aŋ ka yi a yɪ fʋ. 24 Vaa n balɪ nɪ, naa chɪaŋ ma nɪ keŋ a jʋʋsa Ŋmɪŋ a yaala jaaŋ nɪ tuo a dii sɪba ye ke mɪŋ, aŋ ka yi nɪ jaaŋ. 25 Ta nɪ keŋ a zie jʋʋsa Ŋmɪŋ ta vuodieke mana dɪ yine nɪ bɪaŋ, nɪ vaa ʋ taalɪ a chaa wa aŋ nɪ Chɔɔŋ Nabidie Ŋmɪŋ dɪ benne arɪzanna ma dɪaŋ nan nagɪ nɪ taalɪ a chaa nɪ. 26 ((Ama nɪ keŋ a ka nagɪ nɪ chanchaalɪŋ wʋbɪatɪ a chaa ba, nɪ chɔɔŋ dieke dɪaŋ dɪ benne arɪzanna ma kaaŋ nagɪ nɪ wʋbɪatɪ a chaa nɪ.))”

Vuosi bataŋ die dɪ pɪasɪna Yisa yaa gamma ʋ yiko wɪa dene
(Mat. 21.23-27; Luki 20.1-8)

27 Die ba bɪna a yiŋŋi keŋ tʋgɪ Jerusalemi Yisa die dɪ juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪŋ ma a dɪ chʋŋ, Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋra aŋaŋ Ŋmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba aŋaŋ tɪŋgbaŋka nyɪŋkʋra bataŋ dɪ keŋ ʋ jigiŋ, 28 a pɪasɪ wa dɪ, “Bɪa yiko fʋ yaa yie nyinti gie? Mɪnɪa yɪna fʋ kanɪŋ yiko ke mi?”

29 Yisa dɪ balɪ ba dɪ, “Nɪ vaa n pɪasɪ nɪ wʋbalɪmɪŋ amʋ nɪ keŋ bɪagɪ a mɪŋŋɪ balɪ mɪŋ ka chɪaŋ, n nan balɪ nɪ vuodieke yiko n yalla a tʋma nyinti gie wo. 30 Nɪ balɪ mɪŋ Jɔɔn die ye wo yiko sɪa a yaa sɪa vuosisi Ŋmɪŋ nyaabʋ, sɪa yiko ke mi die dɪ nyɪŋ, Ŋmɪŋ jigiŋ yaa vuotaŋ jigiŋ?”

31 Die ba yiŋŋi a pɪasa taŋ dɪ, “Tɪ baa tɪ balɪ wa lalɪa? Tɪ keŋ baarɪ bʋ nyɪŋ wa Ŋmɪŋ jigiŋ, ʋ nan baarɪ, bɪa die wana yi tɪ ka yi Jɔɔn yada? 32 Tɪ nan bɪagɪ baarɪ, vuotaŋ jigiŋ?” (Die ŋmaamɪŋ die yalla ba aŋaŋ vuosisi, dama vuoŋ mana die baarɪ Jɔɔn die yiwo Ŋmɪŋ dɪ tʋnna vuodieke.) 33 Die ba balla wudieke a yɪ Yisa die wone “Tɪ zɪ.”

Yisa dɪ balɪ ba dɪ, “Die nɪŋ n gbaŋ n kaaŋ balɪ nɪ jigidieke n yene yiko ke gie a yie nyintiti gie.”

12

Tʋntʋntɪba nandagɪrɪ wɪa
(Mat. 21.33-46; Luki 20.9-19)

1 Yisa die dɪ taanna ba nandaga dɪ, “Daa wʋnyɪ die benne a suu tɪɪsɪ dieke dɪ nyɪnana bie, ta mɪɪ gaamɪŋ a geliŋke, ta die a tuu vɔrɪŋ jigidieke ba baaŋ nan dɪ ŋmʋa nyɪŋ biehe nyaabʋ a yie: ta die a mɪɪ jagɪŋ kʋakʋ ma, ta die nagɪ kʋakʋ a yɪ tʋntʋntɪŋ nuusi me dɪ ba daansɪma ka. Dɪ ka diile saŋŋa dɪ a keŋ tʋgɪ ba kpaa a yɪ wa ta dɪaŋ wa kpaa ba tʋaŋ. Ta die wa nagɪ kʋakʋ a yɪ ba ta dɪa ga jigiŋ. 2 Tɪɪsɪsɪ bie saŋŋa die dɪ tʋgɪna ka nyɪŋ ʋ tʋŋ ʋ yɔmʋ dɪ ʋ ga vuodiekemba dɪ benne kʋakʋ ma a tuo ʋ tʋaŋ a keŋ. 3 Vuosisi die dɪ yigi yɔmʋ wa, a nɪgɪ wa, ta yi ʋ yiŋŋi a ga aŋaŋ nuuwɪaga. 4 Tɪɪsɪsɪ tieŋ die dɪ bɪ tʋŋ yɔmʋ wʋnyɪ bɪbra, vuosisi die dɪ nɪgɪ ʋ sikpeŋ me ta nagɪ wa a yi viivi me. 5 Tɪɪsɪsɪ tieŋ die dɪ bɪ tʋŋ ʋ yɔmʋ wʋnyɪ bɪbra die ba kʋʋ wa. Die ba yi ʋ yɔŋɪsɪ pam dene gbaŋ gbaŋ a nɪga bataŋ ta kʋa bataŋ. 6 Vuodieke nyɪɪna die dɪ tɪala daa wa dɪ baaŋ nan tʋŋ die wone ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ bʋadembiŋ dieke ʋ yaalala ʋ wɪa. Kʋaŋ chaaŋ die ʋ tʋŋ wa ta baarɪ ‘N yi yada dɪ ba

nan yı n bʋa wa jılıma.’ 7 Ama
vuosisi gie die dı balı a yı tamba,
‘Kʋakʋ tieŋ gbaŋ gbaŋ bʋadembiŋ
wʋnna, nı kiere aŋ tı kʋʋ wa, ta ʋ
sıatı yi tı nyinti.’ 8 Die ba yigi bʋa
wa a kʋʋ wa ta nagı wa vigi taaŋ
kʋakʋ kʋaŋ.”

9 Yisa die dı pıasi ba dı, “Lalıa
kʋakʋ tieŋ dı baa ʋ yi? Ʋ nan keŋ
kʋʋ vuosisi gie ta nagı kʋakʋ a yı
vuogaasi. 10 Nı ye ka karıŋ a wʋŋ
wıırı gie? Dı

‘Taŋ dieke mımıırıba die dı zetine
ta baarı ba ka yaala ka wa
die dı yiŋŋi a keŋ yi
gɔŋgɔnyʋgırıŋ taŋ vıınıŋ.

11 Ŋmıŋ yine die;
ka faasi yi tı mamachi.’ ”

12 Juu vuosi nıŋŋandıısırıba die
dı yaala sieŋ dı ba yigi wo, dama
die ba sıba a baarı ba wıa die ʋ
taaŋ nandagırı gie. Ama die ba
chıga daadamba ta die vaa wa ta
ga.

Lampo tuniŋ wıa
(Mat. 22.15-22; Luki 20.20-26)

13 Die ba tʋŋ Farasisi vuosi aŋaŋ
Herodi vuosi bataŋ dı ba ga pıasi
wa wʋpıasıka ta ye dı ʋ nan balı
wʋbıaŋ. 14 Die ba ga Yisa jigiŋ
a baarı dı, “Dıdagırʋ, tı sıba a
baarı bala wusie, ta ka chıılı vuosi
sʋŋanyilike. Fʋnıŋ bala wusie
yaa gamma Ŋmıŋ dı yaala vuotaŋ
sımma die ta ka daansa yese vuoŋ
dı sına die. Balı tı, dı mʋ dı tı
tumme lampo a yıma Roma* naaŋ
wa mıŋ? Tı tumme yaa tı zeti?”

15 Ama Yisa die mıŋŋı dı ba
paalıya mıŋ ta pıasi ba dı, “Bıa
nı yaala nı magısı mıŋ? Nı yaa
ligiribiŋ a keŋ aŋ n ye ke.”

16 Ba yaa a keŋ ʋ pıasi ba dı,
“Mınıa nine chaaŋ aŋaŋ ʋ saaŋ
benne ka ma dene?”

Ba baarı dı, “Naaŋ Siiza.”

17 Yisa die dı wa baarı dı, “Tɔ, nı
tuŋ naaŋ wa dı mʋna ʋ tuo dene
ta tuŋ Ŋmıŋ dıaŋ dı mʋna ʋ tuo
dene.”

Yisa wıa die dı yi be mamachi.

Hɔgʋ faarıŋ yaa gamma kuŋ hagıŋ kʋaŋ wıa
(Mat. 22.23-33; Luki 20.27-40)

18 Womi Sadusisi, vuosi bataŋ
dı balla dı vuoŋ kaaŋ hagı kuŋ
me, dı ga Yisa jigiŋ a ga pıasi wa
dı, 19 “Dıdagırʋ, Mosisi die nagına
mırıka gie a yı tı: dı dembiŋ dı
a keŋ kpi ta vaa ʋ hɔgʋ ta wo
ballı, dı daa wa nımbʋa mʋ ʋ
faarı wa kpihɔgʋ wa amʋ ba mıırı
ballı aŋ ba yi vuodieke dı kpine
ballı. 20 Tɔ, saŋŋa kaanı dembisi
bayʋpɔyı die benne a yi nımballı:
jakʋʋrı chaaŋ die dı faarı hɔgʋ
ta kpi ta wo ballı. 21 Die wıa
vuodieke die dı diisine jakʋʋrı
ma die dı faarı hɔgʋ wa gbaŋ ta
kpi ta vaa hɔgʋ wa ta wo ballı.
Dene gbaŋ gbaŋ die dı bı a yi
vuodieke die dı diisine bʋtaa wa
ma. 22 Aŋaŋ tıalıka ha mana. Ba
bayʋpɔyı wa mana die faarı hɔgʋ
wa mıŋ ta kpi ta wo ballı, ka kʋaŋ
kʋaŋ chaaŋ hɔgʋ wa gbaŋ die dı
kpi. 23 Lele, kuŋ hagıŋ daraaŋ ba
mana dı a keŋ hagı, ba jabıa balla
ʋ sımma hɔgʋ wa? Ba bayʋpɔyı
wa mana die faarına wa mıŋ?”

24 Yisa dı balı ba dı, “Nı ka
sıba wusie! Dama nı zı Ŋmıŋ
gbanıŋ wıa yaa Ŋmıŋ hagırıŋ.
25 Kunti dı a keŋ hagı kuŋ me, ba
nan dı sıı sıba malakasi dı benne
arızanna ma dene wo, ta hɔɔŋ
faarıŋ yaa dembiŋ yallıŋ kaaŋ dı
beri. 26 Dı tıalı kunti hagıŋ nıŋ
wıa nı ka karıŋ Mosisi gbaŋkʋ
yaa gamma tııka diile wıa? Dı
maagıya mıŋ dı Ŋmıŋ die balı a
yı Mosisi dı, ‘N yiwo Abarahami
Ŋmıŋ, Aziki Ŋmıŋ aŋaŋ Jakobu
Ŋmıŋ.’ 27 Vuosi gie die wɔŋ kpi
mıŋ ama ba ye ko bie wo ba
mısı ma dama Ŋmıŋ ka yiwo
kunti Ŋmıŋ ʋ yiwo vuodiekemba

* **12:14** 12.14 Romani tıŋgbaŋ vuosi die dı nyaŋŋına ba ta pɔgılı ba.

dı benne ba mısı ma ma Ŋmıŋ. Nı daga vuosi dı kunti kaaŋ bı hagı wa ka yi wusie.”

Mırı dieke dı tıanna mıraha mana wıa dene
(Mat. 22.34-40; Luki 10.25-28)

28 Vuodiekemba die dı dagınana Ŋmıŋ mıraha wʋnyı die bie mi a wʋŋ ba balıkʋ. Die ʋ yeye sıba Yisa die mıŋŋı dagı Sadusisi vuosisi pıasıkʋ chıaŋ, die wıa die ʋ keŋ mi aŋaŋ wʋpıasıkıŋ dı, “Mıra bıa tıanna mıraha mana.”
29 Yisa dı balı wa dı, “Jadieke dı tıanna a mana wʋnna ‘Wʋmma, Izara vuosi! Nabidie Ŋmıŋ nyıına yine tı Ŋmıŋ. 30 Chome Ŋmıŋ aŋaŋ fʋ sʋŋ mana aŋaŋ fʋ yıaŋ mana aŋaŋ fʋ sʋŋanyile mana aŋaŋ fʋ hagırıŋ mana.’ 31 Jadieke dı gʋtına bule wone, chome fʋ chanchaaŋ sıba fʋ chone fʋ gbaŋ gbaŋ dene. Mıra bı wori a tıaŋ mıra ale wo gie.”
32 Daa wa dı balı Yisa dı, “Kpaŋŋı fʋ gbaŋ dıdagırʋ! Dı yiwo wusie fʋ balı baarı Nabidie Ŋmıŋ nyıına ma yine Ŋmıŋ dı ŋmıŋ bı wori a gʋtı ʋ ma sie ʋ nyıına ma wa, 33 dı vuota yaalıma Ŋmıŋ aŋaŋ ʋ sʋŋ mana, aŋaŋ ʋ sʋŋanyile mana aŋaŋ ʋ hagırıŋ mana, ta yaalıma ʋ chanchaaŋ sıba ʋ yaalala ʋ gbaŋ gbaŋ dene wo. Fʋ baaŋ tuo mıra ale wo gie dı tıaŋ fʋ baaŋ nan kʋa dɔŋısı ta jʋʋ a yı Ŋmıŋ ta bı kaaba nyinti yıa Ŋmıŋ.”
34 Yisa die dı yene ta daa wa mıŋŋı a balı wa, ʋ balı a yı wa, “Fʋnıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ naarı ka yʋa.” Na kʋaŋ chaaŋ vuoŋ die bı wo sikimiŋ a baaŋ pıası wa wʋpıasıkıŋ.

Mınıa bʋa yine Masia wa?
(Mat. 22.41-46; Luki 20.41-44)

35 Yisa die dı dagınana Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ʋ pıası ba, wʋpıasıkırı gie dı, “Dı yiwo lalıa Ŋmıŋ mıra dıdagırıba dı baarı dı vuovʋarıkıŋ Masia wa baa ʋ yi wo Davidi haagıŋ? 36 Ŋmıŋ Halıkasıka die june Davidi ma a yi ʋ baarı:

‘Ŋmıŋ dı balı a yı n Yɔmʋtieŋ:
Kala n nuudiigiri gie chaaŋ
a ga tʋgı saŋŋa dieke n baaŋ nagı
fʋ dataası a yi fʋ nuuŋ me.’

37 Davidi gbaŋ gbaŋ dı wasa wa ‘N Yɔmʋtieŋ’ Dı baa dı yiwo lalıa ʋ bı yi Davidi haagıŋ?”

Yisa die dı balla ba yaa gamma mıra dıdagırıba beriŋ dene
(Mat. 23.1-36; Luki 20.45-47)

Daadaŋ pam die kalla a gbılıŋ tıba a wʋmma ʋ dagıkʋ aŋaŋ sʋgıfialıŋ. 38 *U* dagıkʋ sʋŋ die ʋ baarı dı, “Nı sımma vuodiekemba dı dagınana Ŋmıŋ mıraha, ba nan dı yaala ba yeegi guuwagıtı a chʋmma gilime, ta yaala ba wasıma ba aŋaŋ jılıma nyʋgıtı ma 39 ba keŋ juu Ŋmıŋ jıamıŋ juone me, ba yaala vuokpııma jigikasıka, ba keŋ lagı laalıŋ jigiŋ ba yaala sikpeŋ kpıımatieliŋ jigikasıka. 40 Naa ba ŋaaŋ a nyıra kpihɔgʋba ta gbata ba nyinti mana, ta jʋʋsa jʋʋsı wagıtı sıba ba chıga Ŋmıŋ. Vuodiekemba dı yinene dene nan faası ye tıbıdatıŋ pam.”

Kpihɔgʋ wa piini wıa dene
(Luki 21.1-4)

41 Yisa die kalı a gbigi wo jigidieke ba nagına ligire a yıa Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a daansa ba nagınana ba ligire a yıa, ligiretieliŋ pam die dı nagı ligire pam a yı: 42 Womi kpihɔgʋ zɔɔlıntieŋ dı keŋ a nyıŋ a nagı tɔgıfaası ale a yı. 43 Yisa dı wa ʋ kʋaŋandıısırıba a balı a yı ba dı, “N bala nı kpihɔgʋ zɔɔlıntieŋ wo gie nagı ligire pam a yi a tıaŋ banıŋ ba mana, 44 dama banıŋ ba mana nagı wa ligire a yi ta tıalı ligire pam, ama wʋnıŋ nıŋ aŋaŋ ʋ zɔɔlıbʋ mana ʋ nagı wa ʋ yalla

die mana a yı, ta ka tıalı ligire dieke ɔ baaŋ nan dii gbaŋ.”

13

Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkɔ chɔɔsıŋ wıa
(Mat. 24.1, 2; Luki 21.5, 6)

1 Yisa die dı nyınnana Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkɔ ma ɔ kɔaŋandıısırıba wɔnyı dı baarı dı, “Dıdagırɔ, ye mamachi tige die ba mına aŋaŋ mamachi tana.”

2 Yisa dı balı wa dı, “Ye mamachi nyinti gie, taŋ balımıŋ gbaŋ kaaŋ tıalı a bie ka jigiberisikiŋ ba nan kpaŋŋı a mana taaŋ.”

Mugisiŋ aŋaŋ wahala diile wıa
(Mat. 24.3-14; Luki 21.7-19)

3 Die Yisa dı ga a kalı Olivi Tıısı kunkogiŋ me ta Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkɔ die bie wo ka nıŋŋa. Die Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Andurusi die dı keŋ ɔ jigiŋ saŋŋa dieke ɔ benne ɔ nyıına ma wa. 4 Ba pıasi wa dı, “Balı tı saŋŋa dieke wıaha gie dı balla a yi.” Bı balı tı “Wudieke dı balla a dagı sıba wıaha gie mana baa a yi mıŋ?”

5 Yisa dı balı ba dı, “Nı sımma dı vuoŋ gaaŋ nı. 6 Vuosi pam nan keŋ n saaŋ ma a baarı ‘N wone wo’, a gaaŋ vuosi pam. 7 Nı keŋ a wɔŋ tɔntı wıa aŋaŋ tɔntı wɔbalıka nı da keŋ vaa ŋmaamıŋ yalla nı. Wıaha gie nan yi ama a kaaŋ dagı sıba dakpatıkırı daarı keŋye mıŋ. 8 Buuriŋ nan wagı buuriŋ, tıŋkpaŋŋısı nan wagı tamba, tıŋgbaŋ nan dı dɔma, vuosi nan kpi kɔŋ ama geŋhe baa a yiwo wahalaha piiliŋ.

9 “Nı daansıma nı gbaŋ, ba nan yigi nı a ga naalıba jigiŋ. Ba nan nıgı nı Ŋmıŋ jıamıŋ juone jige, ba nan yi nı zie nyıŋkɔra aŋaŋ naalıba nıŋŋa n wıa, aŋ nı balı ba Ŋmıŋ wıa, 10 ama sie Ŋmıŋ wɔvıınıŋ tɔgı tıgısı mana ta dakpatıkırı ye keŋ. 11 Ba keŋ a yigi nı a ga naalıŋ jigiŋ, nı da keŋ vaa ka yi nı sɔgıchɔɔsıŋ aŋaŋ nı baaŋ nan balı die, ama saŋka dı a keŋ tɔgı nı balı wudieke mana Ŋmıŋ dı bala nı balı. Dama wudiekemba nı balla nı balı wa kaaŋ yi nı wɔbalıka, a baa a nyıŋ wa Ŋmıŋ Haalıŋ ma. 12 Vuosi nan nagı ba gbaŋ gbaŋ ba nımballı a yı dı ba kɔɔ ba, chɔalıŋ gbaŋ nan yi die gbaŋ gbaŋ a yı ba ballı. Ballı dıaŋ nan yiŋŋi a wagı ba chɔalıŋ aŋaŋ ba nıılıŋ ta nagı ba a yı dı ba kɔɔ ba. 13 Vuoŋ mana nan haa nı n wıa, ama vuodieke dı a keŋ bıagı tuoli a mana a ga tɔgı dakpatıkırı nan ye gbatıtaanıŋ.

Ŋmaaŋbıakɔ wıa
(Mat. 24.15-28; Luki 21.20-24)

14 “Nı nan ye ‘Jabıaŋ’ dı zene jigidieke ka kana ka mɔ ka zie.” (Vuoŋ mana dı a keŋ karıŋ wıaha gie kpaŋŋı ɔ gbaŋ a sımma ka chıaŋ). “Saŋka mi vuodiekemba dı benne Judia tıŋgbaŋ ma nı chıgı ga kunkogiŋ me. 15 Vuoŋ dı a keŋ bie ɔ mampili sikpeŋ* ɔ da keŋ a sɔɔŋ a juu tigiri me dı ɔ nagı jaaŋ a ga. 16 Vuodieke dı benne kɔaŋ ma da keŋ a kuli tigiŋ a nagı ɔ nyiŋyeeke. 17 Bıa wɔbıaŋ balla ka bemme hɔgɔ nyuutitieliŋ me aŋaŋ vuodiekemba dı yalla ballınyaalısı! 18 Nı jɔɔsıma Ŋmıŋ amɔ wıaha gie da keŋ a yi yıbıŋ. 19 Daraaha mi wahala nan faası a tıaŋ Ŋmıŋ dı naanna dɔnıa dı yaa ga mɔɔna wahala. Wahala dıaŋ kaaŋ bı beri a tıaŋ naa. 20 Ŋmıŋ die dı tıŋ ka gobi daraaha, dı mɔna vuoŋ tıŋ kaaŋ ye gbatıtaanıŋ ama ɔ vuovɔarıkaha wıa ɔ gobi daraaha.

21 “Saŋka mi vuoŋ dı a keŋ balı a yı fɔ dı, ‘Ye, Ŋmıŋ vuovɔarıkıŋ,

* **13:15** 13.15 Ba juone sikpeŋ die kusiye mıŋ.

Masia wa bie giena yaa ʋ bie mi!’ Da keŋ a tuo wo a dii. 22 Dama saŋka mi ŋmɪnchɪbɪsɪ Masiasi aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʋalɪba nan keŋ nyɪŋ a tʋŋ mamachi wɪa dɪ ba gaaŋ vuodiekemba Ŋmɪŋ dɪ vʋarɪna wa gbaŋ, ba tɪŋ nan bɪagɪ. 23 Nɪ mɪŋŋɪ a yalla nɪ gbaŋ, n balɪ nɪ wɪɪŋ mana ta daarɪ ye ka tʋgɪya.

Yisa yiŋŋi kieŋku wɪa
(Mat. 24.29-31; Luki 21.25-28)

24 “Wahalaha kʋaŋ chaaŋ ŋmɪnnɪ nan sɪbɪ, chɪɪkʋ kaaŋ bɪ yɪantɪ. 25 Chɪŋmarɪsɪsɪ nan nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a nan, ta nyindieke mana dɪ benne ŋmɪŋsikpeŋ doŋ. 26 Saŋka mi vuosi nan ye vuota Bʋadembiŋ dɪ nyɪnna nɪɪŋmara ma a keŋ sʋʋna aŋaŋ yiko pam aŋaŋ chuulikpeŋkpɪɪŋ. 27 Ʋ nan tʋŋ malakasisi dɪ ba dɪ dɪa dʋnɪa lʋga mana a lagɪsɪ Ŋmɪŋ vuovʋarɪkaha jigiŋ mana.

Chunchuleke tɪɪka dagɪtɪ wɪa
(Mat. 24.32-35; Luki 21.29-33)

28 “Nɪ vaa chunchule tɪɪka dagɪ nɪ yɪaŋ. Ka nagɪsɪ dɪ keŋ pɔsa ta vaatɪ dɪ nyɪnna nɪ sɪmma a baarɪ yɪbɪŋ gbigiye mɪŋ. 29 Die gbaŋ gbaŋ dɪ sɪɪ, nɪ bɪ a keŋ a ye ta nyinti gie yie nɪ sɪmma a baarɪ n keniŋ gbigiye mɪŋ. 30 Wusie nyinti gie mana nan yi ta vuodiekemba mana dɪ benne dʋnɪa mama lele ye kpi. 31 Ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋ nan keŋ a tɪaŋ, ama n wʋbalɪka kaaŋ tɪaŋ naa da.

Vuoŋ ka sɪba Yisa yiŋŋi kieŋku daaŋ wɪa
(Mat. 24.36-44)

32 “Ama vuoŋ ka sɪba daa dieke yaa saŋŋa dieke wɪaha gie dɪ baaŋ nan yi. Malakasisi gbaŋ gbaŋ dɪ benne arɪzanna ma aŋaŋ manɪŋ vuota Bʋadembiŋ ka sɪba daa dieke sie Ŋmɪŋ nyɪɪna sɪbɪna. 33 Nɪ gbara, a daansɪma, dama nɪ ka sɪba saŋka dɪ baaŋ nan keŋ saŋŋa dieke wo. 34 Dɪ baa dɪ sɪmma sɪba daa wʋnyɪ dɪ dɪna a ga tɪŋ, ta vaa ʋ tʋntʋntɪŋ aŋaŋ ba wʋnyɪ mana tʋʋmɪŋ. Ta balɪ dɪ vuodieke dɪ gbarɪnana dɪ ʋ gbara. 35 Die wɪa nɪ gbara dama nɪ ka sɪba tigiritieŋ dɪ kienene saŋŋa dieke. Dɪ nan bɪagɪ a yi jɪŋmɪŋ yaa tanseese, yaa kparaaŋ kpaŋ saŋŋa yaa tʋnvʋʋnɪŋ saŋŋa. 36 Ʋ a keŋ bʋnyɪ ʋ da keŋ haarɪ fʋ ta gʋʋra. 37 N balla wudieke a yɪ nɪ wa, n balɪ a yɪ wa vuoŋ mana dɪ ʋ gbara!”

14

Vuokpɪɪma die dɪ sanna dɪ ba kʋʋ Yisa dene
(Mat. 26.1-5; Luki 22.1, 2; Jɔɔn 11.45-53)

1 Die dɪ wa tɪalɪ wa daraa ale aŋaŋ gasɪtɪaŋkʋ dʋʋga aŋaŋ daraa diekemba ba dinene paanʋ diekemba ba ŋaana ka yie dabɔtɪ bʋ ma wa piili, ta Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋra aŋaŋ vuodiekemba die dɪ dagɪnana Ŋmɪŋ mɪraha die dɪ yaala sieŋ aŋ ba maansɪ a yigi Yisa a kʋʋ wa. 2 Die ba baarɪ dɪ, “Tɪ ka mʋ tɪ yigi wo dʋʋgaka saŋŋa, dɪ daa die vuosisi nan yi watɪ aŋ waagɪŋ nan.”

Hɔgʋ wʋnyɪ die dɪ sitine tulaari a yi Yisa sikpeŋ me dene
(Mat. 26.6-13; Jɔɔn 12.1-8)

3 Yisa die bie wo Betani, Simoni, vuodieke die dɪ yine gamɪŋ tigiŋ me. Yisa die dɪ kalɪ a die nyindiike ta hɔgʋ wʋnyɪ dɪ a keŋ juu a pɔgɪlɪ tulaari bʋnyɪ ligire die dɪ faasɪna a tʋa ta yaa nyʋʋgɪvɪɪnɪŋ, a yuori kɔlɪbɪka a sitibu a yi Yisa sikpeŋ me. 4 Vuodiekemba die dɪ benne mi wo bataŋ dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ a bala a yɪa tamba dɪ, “Bɪa yine ʋ chʋʋsa tulaaribu? 5 Bʋ tɪŋ nan bɪagɪ a nagɪ a daa ligire pam aŋ tɪ tɪŋ nan nagɪ ligirehe a yɪ zɔɔlɪntieliŋ.” Ta die ba zɪa hɔgʋ wa.

6 Ama Yisa die dı balı ba dı, “Nı
vaa wa sɔmm, bıa yine nı daama
wa? Wʋvıınıŋ ʋ yi a yı mıŋ dene,
7 nı ŋaŋ zɔɔlıntielıŋ nan dı beri
daaŋ mana, nı keŋ yaala saŋŋa
dieke mana nı nan suŋŋi be ama
n kaaŋ dı beri nı jigiŋ daaŋ mana.
8 Ʋ yiwo wudieke ʋ bıagına, ʋ
siti wo tulaari a yi n nyıŋgbanıŋ
ma a gbarı saŋŋa dieke ba baaŋ
nan guu mıŋ. 9 Nı tuo a dii sıba
jigidieke mana Ŋmıŋ wʋvıına dı
baaŋ nan tʋgı dʋnıa mana ma ma,
ba nan dı bala ʋ yine wudieke wo
gie a tıınsa ʋ wıa.”

Judasi die dı nyınna Yisa kʋaŋ dene
(Mat. 26.14-16; Luki 22.3-6)

10 Womi Judasi Asikaroti, ʋ
kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale
wo wʋnyı dı nyıŋ a ga Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋra jigiŋ dı ʋ
posi Yisa chıaŋ a yı ba. 11 Die ba
wʋnna ʋ kenne wudieke wıa wa,
die ba sʋgıtı dı fıalı ta yı wa lɔlıŋ
dı ba nan yı wa ligire. Judasi die
dı wa piili a yaala sievıınıŋ ʋ baaŋ
yi die a nagı Yisa a yi ba nuusi me.

Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı dine gasıtıaŋkʋ dʋvga wıa
(Mat. 26.17-25; Luki 22.7-14, 21-23; Jɔɔn 13.21-30)

12 Dʋvgaka bʋmbʋŋaŋ daarı,
daa dieke daaŋ die ba
kʋnana gasıtıaŋkʋ yiisehe, Yisa
kʋaŋandıısırıba die dı pıasi wa
dı, “Sıa fʋ yaala tı ga wʋnsı a
gbara gasıtıaŋkʋ nyindiikehe a yı
fʋ?”

13 Die ʋ tʋŋ ʋ kʋaŋandıısırıba
bale ta balı ba dı, “Nı ga a juu
tıka ma nı nan haarı daa wʋnyı
dı chine jaaŋ aŋaŋ nyaaŋ, nı dıa
wa 14 a ga juu tigidieke me ʋ
junene a balı tigiritieŋ: ‘Dıdagırʋ
wa baarı, juoŋ beri mıŋ manıŋ
aŋaŋ n kʋaŋandıısırıba dı baa tı
dii gasıtıaŋkʋ nyindiikehe?’ 15 Mi
ʋ nan dagı juokpeŋkpııŋ dı benne
sikpeŋ me a yallı jaaŋ mana a
gbarı, mi nı nan wʋnsı wııŋ mana
a gbara.”

16 Ʋ kʋaŋandıısırıba die dı ga
tıka ma a ye wııŋ mana die ʋ balla
dene gbaŋ gbaŋ. Die ba wʋnsı
gasıtıaŋkʋ nyindiikehe mi.

17 Jıŋmıŋ die dı tʋgına, Yisa
aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ
bale wo die dı keŋ mi. 18 Die ba
gana ga kalı a die Yisa dı baarı
dı, “N bala nı, nı wʋnyı balla ʋ
posi n chıaŋ, vuodieke aŋaŋ mıŋ
dı dinene.”

19 Ʋ kʋaŋandıısırıba sʋgıtı die
dı chʋʋsı ba pıasa wa wʋnyı
wʋnyı, a baarı dı, “Wusie, n ka yi
tama dı manıŋ fʋ daga dene?”

20 Yisa dı balı ba dı, “Dı
yiwo nı baŋ aŋaŋ bale wo gie
sʋnsʋŋ wʋnyı, vuodieke aŋaŋ
mıŋ dı lagıŋna a luo kpalı gie
me. 21 Vuota Bʋadembiŋ nan kpi
sıba Ŋmıŋ wıa dı dagına die wo,
ama bıa wʋbıaŋ balla ka bemme
dembiŋ dieke dı balla ʋ posi n
chıaka! Ba tıŋ ka mıırı wa gbaŋ
dı tıŋ nan dı kpıa a yı wa.”

Tı Yɔmʋtieŋ nyindiike diile wıa
(Mat. 26.26-30; Luki 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

22 Die ba ye ko die mıŋ Yisa dı
nagı paanʋkʋ a bırı Ŋmıŋ a yi
ke gbieri gbieri a nagı a yı ba ta
baarı dı, “Nı nagı, n nyıŋgbanıŋ
wʋnna.”

23 Ta ʋ bı nagı nyaaŋchibiŋ
aŋaŋ daaŋ a bırı Ŋmıŋ a yi ke ta
nagı a yı ba, ba mana dı nyuu ka
ma. 24 Yisa dı balı ba dı, “N Zıŋ
wʋnna, bʋ balla bʋ nyıŋ a yı vuosi
pam, bʋ balla bʋ dagı sıba Ŋmıŋ
yı wa nʋahaalıŋ. 25 Nı vaa n balı
nı wusie, n kaaŋ bı a nyuu daabʋ
gie sie daa dieke n baaŋ nan nyuu
daahaalıbʋ Ŋmıŋ naarı ma.”

26 Die ba wa chıa Ŋmıŋ jıamıŋ
yılı ka kʋaŋ chaaŋ ba chʋŋ ga
Olivi Tıısı kunkogiri me.

Yisa die dı bala dı Piita nan chiisi dı ʋ ka sıba wa dene
(Mat. 26.31-35; Luki 22.31-34; Jɔɔn 13.36-38)

27 Yisa dı balı ba dı, “Nı mana nan chıgı ta va mıŋ, dama Ŋmıŋ wʋbalıka dagıya dı Ŋmıŋ nan kʋʋ yiyagırʋ wa ta yiisehe puo taŋ. 28 Ama maŋ a keŋ hagı kuŋ me, ka kʋaŋ chaaŋ n nan woliŋ nı nıŋŋa a ga Galili tıŋ ma.”

29 Piita dı balı Yisa dı, “Manıŋ n kaaŋ chıgı ta va fʋ, halı vuoŋ mana dı chıgı gbaŋ.”

30 Yisa dı balı a yı Piita dı, “Vaa n balı fʋ wusie, jinne yuku gie kparaaŋ nan keŋ a baarı ka kʋmma bule ta baarı zı mıŋ wa bʋtaa.”

31 Piita dı wa faası bı balı dı, “Manıŋ aŋaŋ fʋ dı keŋ baa tı kpi gbaŋ n kaaŋ baarı n zı fʋ!” Ʋ kʋaŋandıısırı tıalıkaha die dı balı dene gbaŋ gbaŋ.

Yisa die dı jʋʋsına Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına dene
(Mat. 26.36-46; Luki 22.39-46)

32 Die ba tʋgına jigiŋ kaanı ba wasınana Gatisimani, Yisa dı balı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı kala gie ta n jʋʋsı Ŋmıŋ.” 33 Ta die ʋ yi Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn dı dı wa. Die ʋ sʋŋ dı faası chʋʋsı sıba ʋ baa ʋ kpi mıŋ. 34 Ʋ balı ba, “N sʋgıchʋʋsıkʋ wa faası dala mıŋ, a ga yaala ka kʋʋ mıŋ, nı wıarı gie ta yesime.”

35 Die ʋ chʋŋ a ga nıŋŋa bıta a nagı ʋ gbaŋ a taaŋ tıŋgbaŋ, ta jʋʋsı Ŋmıŋ dı, “Dı tıŋ nan bıagı a yi, gbalıgısı gie saŋŋa tıŋ tıaŋ ta va mıŋ.” 36 Ʋ bı baarı dı, “N chʋa, n chʋa, wıın ka bıagı fʋ, nagı gbalıgısısı gie ta fʋ va mıŋ, ama da n dʋŋŋʋ, vaa fʋ dʋŋŋʋ yi.”

37 Die ʋ yiŋŋi a ga ʋ kʋaŋandıısırıba bataa wa jigiŋ ta ba gʋʋra, ʋ pıası Simoni Piita dı, “Simoni, gʋʋra mıŋ? Tıŋ kaaŋ bıagı a yesime bıta gbaŋ?” 38 Ʋ balı ba dı, “Nı mana hagı a gbara ta jʋʋsıma Ŋmıŋ, amʋ nı da keŋ a jʋʋ magısıŋ ma. Nı sʋgıtı yaala nı yi wudieke dı mʋna, ama nı nyıŋgbaŋka wo hagırıŋ.”

39 Ʋ bı a yiŋŋi a ga jʋʋsı a bala wıaha mi gbaŋ gbaŋ 40 ta bı yiŋŋi a keŋ ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ a ye be ba gʋʋrınana; dama gbieŋ die yalla ba pam die ba zı ba baaŋ balı wa die. 41 Die ʋ yiŋŋi a keŋ bʋtaa kʋaŋ chaaŋ, ʋ balı ba dı, “Nı ye ko gʋʋra mıŋ ta voose? Dı mʋ! Nı daansıma, saŋka tʋgıya mıŋ dı ba nagı vuota Bʋadembiŋ wa a yi vuobıatı nuusi me. 42 Nı hagı tı ga. Nı daansı gie, daa dieke dı balla ʋ posi n chıaka wʋnna.”

Ba yigine Yisa dene
(Mat. 26.47-56; Luki 22.47-53; Jɔɔn 18.3-12)

43 Die ʋ ye ko balla wıa ta Judasi, ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo sʋŋ wʋnyı dı keŋ. Die ʋ ŋaŋ daadaŋ pam die kenne, bataŋ dı pɔgılı time bataŋ dıaŋ dı pɔgılı dengbile. Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ vuodiekemba die dagınana Ŋmıŋ mıraha aŋaŋ tıka nyıŋkʋra die tʋnna ba. 44 Judasi aŋaŋ ba wɔŋ balı zieŋ mıŋ dı, “Maŋ a keŋ mʋgısı vuodieke kaamıŋ, daa dieke nı yaalala wa ʋ wondene, nı yigi wo a mıŋŋı pɔgılı wa a yaa wa a ga.”

45 Judasi die dı dene tʋgı mi ʋ ga Yisa jigiŋ a baarı dı, “Dıdagırʋ!” Ta mʋgısı ʋ kaamıŋ. 46 Die wıa die ba yigi wo a mıŋŋı pɔgılı wa. 47 Ʋ kʋaŋandıısırıba die dı zene mi wo wʋnyı dı vʋarı jıbıŋ a gobi Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra yɔmʋ wʋnyı tıbıŋ a taaŋ. 48 Yisa die dı pıasi ba dı, “Nı nagı wa manıŋ a bırıŋ wa gaarʋ a wa nagı time aŋaŋ dengbile a keŋ nı yigi mıŋ? 49 Daaŋ mana die n bie wo nı jigiŋ a daga nı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, ta nı ka yigi mıŋ. Ama sie Ŋmıŋ wʋbalıka keŋ a yi wusie.”

50 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba mana
die dɪ dɪna ʋ kʋaka dɪ chɪgɪ ta va
wa.
51 Dalʋakɪŋ wʋnyɪ die dɪ bɔbɪ
garɪŋ nyɪɪna a dɪ Yisa kʋaŋ, die
ba yaala ba yigi wo ta yigi ʋ garɪŋ
ta garɪkʋ dɪ forisi 52 ʋ va garɪkʋ
ba nuusi me ta chɪgɪ yɔrɪ a ga.

Die ba nagɪna Yisa a ga
vuodieke dɪ dinene sarɪya jigiŋ
dene
(Mat. 26.57-68; Luki 22.54, 55,
63-71; Jɔɔn 18.13, 14, 19-24)

53 Die ba yaa Yisa a ga Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ tigiŋ, die
Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋra aŋaŋ
tɪŋgbaŋka mana nyɪŋkʋra aŋaŋ
vuodiekemba die dɪ dagɪnana
Ŋmɪŋ mɪraha die dɪ lagɪsɪ mi.
54 Piita die bie wo saasaa a dɪ ba
kʋaŋ a ga juu Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
jakʋʋrɪ gbaakʋ ma. Die ʋ kalɪ
mi aŋaŋ gbɪgbarɪtʋ a weeli boliŋ.
55 Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha
aŋaŋ nyɪŋkʋraha mana die dɪ
yaala ba yaalɪ Yisa wʋbɪaŋ
amʋ ba kʋʋ wa ta die yaalɪ a
waarɪ. 56 Vuosi pam die dɪ chibi
ŋmɪnchɪbɪsɪ a yɪ wa ama ba
ŋmɪnchɪbɪsɪ die dɪ ka dɪ tamba.
57 Mi bataŋ die dɪ hagɪ a chibi
ŋmɪnchɪbɪsɪ gie a yɪ wa: 58 Die tɪ
wʋŋya ʋ balla dɪ, “N nan kpaŋŋɪ
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ gie
vuota dɪ nagɪna ʋ nuusi a mɪɪ
a taaŋ, ama ka daraa ataa kʋaŋ
chaaŋ n nan mɪɪ kaanɪ, vuota
nuuŋ dɪ kana ka mɪɪ ka.” 59 Aŋaŋ
die mana yɔrɪ ba ŋmɪnchɪbɪsɪ die
dɪ ka dɪa tamba.
60 Womi Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
jakʋʋrɪ dɪ hagɪ a zie ba jigiŋ a
pɪasɪ Yisa dɪ, “Wo wʋbalɪkɪŋ balɪŋ
yaa gamma wɪaha gie vuosisi dɪ
balala wa?”
61 Ama Yisa die dɪ tarɪ ta ka
yuori ʋ nʋaŋ. Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
jakʋʋrɪ dɪ bɪ pɪasɪ Yisa dɪ,
“Fʋ yine Masia, Nabidie Ŋmɪŋ
Bʋadembiŋ wa?”
62 Yisa dɪ baarɪ dɪ, “N yine
wo, nɪ nan ye vuota Bʋadembiŋ
dɪ kala Nabidie Ŋmɪŋ nuudiigiŋ
chaaŋ a kieŋ aŋaŋ ŋmɪŋsikpeŋ
nɪɪŋmara.”
63 Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ dɪ
jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ ta chɪɪrɪ ʋ nyiŋyeeke
ta baarɪ dɪ, “Tɪ ka bɪ yaala
daansɪatieliŋ bɪbra. 64 Nɪ wʋŋ ʋ
zana Ŋmɪŋ, lalɪa nɪ balɪ?”
Die ba mana dɪ saagɪ dɪ ʋ
chʋʋsɪya mɪŋ, dɪ die wɪa ba kʋʋ
wa.
65 Bataŋ die dɪ piili a tɪɪra
nɪntɔbɪtɪ a yie Yisa. Die ba mʋʋ
ʋ nine ta nɪgɪ wa, ta pɪasɪ wa dɪ
ʋ bʋgɪ a ye vuodieke dɪ nɪgɪna
wa. Vuodiekemba die dɪ gbarɪna
dɪ nagɪ wa ta fala wa.

Piita die dɪ chiisine dɪ ʋ ka sɪba
Yisa dene
(Mat. 26.69-75; Luki 22.56-62;
Jɔɔn 18.15-18, 25-27)

66 Piita die ye bie wo gbaakʋ
ma, ta Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ
tʋntʋntɪba hɔgʋ wʋnyɪ die dɪ keŋ
mi. 67 Die ʋ yene Piita dɪ wee-
linene bolibu ʋ mɪŋŋɪ daansɪ wa
ta baarɪ dɪ, “Fʋ gbaŋ die gʋtɪ wa
Yisa, Nazeriti vuoke me.”
68 Ama Piita dɪ baarɪ, “Aayɪ, N
ka sɪba fʋ balala wudieke wo. N
ka sɪba ka chɪaŋ.” Ta chʋŋ a ga
sanʋarɪ tʋŋ.
69 Die hɔgʋ wa gie die dɪ
yene womi, ʋ piili a bala a
yɪa vuodiekemba die dɪ zene mi
dɪ, “Daa wa gie gbaŋ yiwo Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrɪba wʋnyɪ.” 70 Ama
Piita dɪ baarɪ dɪ, “Aayɪ” bɪbra.
Die dɪ yine sʋaa vuodiekemba
die dɪ zene mi dɪ balɪ Piita bɪbra,
“Kaaŋ bɪagɪ a baarɪ ka yi Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrɪba wʋnyɪ, dama fʋ
gbaŋ nyɪŋ wa Galili.”
71 Piita die dɪ hʋʋ dɪ, “Ŋmɪŋ datɪ
n tɪbɪŋ maŋ keŋ ka bala wusie! N
ka sɪba daa dieke nɪ balala wa.”
72 Womi kparaaka die dɪ kʋŋ ka
bule ma ma. Piita die dɪ tɪɪnsɪ Yisa
die dɪ balla wudiekemba a yɪ wa
wa: “Kparaaŋ nan keŋ a baarɪ ka

kʋmma bule wo ta baarı zı manıŋ bʋtaa.” Die ʋ piili kpaŋ.

15

Die ba nagına Yisa a ga Paliti jigiŋ dene
(Mat. 27.1, 2, 11-14; Luki 23.1-5; Jɔɔn 18.28-38)

1 Tʋŋ die dı vʋnna sʋkʋleeliŋ, Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ tıŋgbaŋka nyıŋkʋra aŋaŋ Ŋmıŋ mıra dıdagırıba aŋaŋ nyıŋkʋra mana die dı balı a zieŋ ba balla ba yi wudieke. Die ba bɔbı Yisa a yaa wa a ga Paliti* jigiŋ a nagı wa a yi Paliti nuusi me. 2 Paliti dı pıasi wa dı, “Fʋnıŋ fʋ yine Juu vuosisi naaŋ wa?”

Yisa dı baarı dı, “Wa, fʋ balına.”

3 Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha die dı balı wʋbıatı pam yaa gamma Yisa ma. 4 Paliti dı bı pıasi Yisa bıbra dı, “Ka baa fʋ balı wıı ŋ? Ye ba balla dı yi wudiekemba!”

5 Yisa die dı bı tarı bıbra, die dı yi Paliti mamachi.

Paliti die dı yına sieŋ dı ba kʋʋ Yisa dene
(Mat. 27.15-26; Luki 23.13-25; Jɔɔn 18.39–19.16)

6 Die dı yiwo ba buuriŋ wıı ŋ dı gasıtıanıŋ dʋʋga saŋŋa mana ba dagı vuobalımıŋ dansarıka sʋŋ aŋ Paliti vʋarı wa a taaŋ. 7 Saŋka mi daa wʋnyı die dine Barabasi a bie dansarıka sʋŋ ʋ ŋaŋ vuosi bataŋ. Die ba wagı wa Paliti vuosi a yalla ba gbatı Juu vuosi a nyıŋ Paliti vuosisi nuusi me, waagıbʋ sʋŋ die vuosi bataŋ die dı kpi, die wıa die ba ligi be. 8 Daadamba die dı lagıŋ a balla Paliti dı ʋ yi ʋ ŋaana a wɔŋ yie die wo a yı ba. 9 Paliti die dı pıasi ba dı, “Nı yaala n vʋarı Juu vuosisi naaŋ wa a yı nı?” 10 Die ʋ paalı sıba a baarı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha die yaa wa Yisa a keŋ a yı wa mıŋ dama die ba yiwo sugigolitieliŋ.

11 Ama Ŋmıŋ jıamıŋ nyıŋkʋraha die dı hagı a zie vuosi me a balı ba dı ba baarı Paliti vʋarı Barabasi a yı ba. 12 Paliti dı bı pıasi daadamba dı, “Ta bıa nı wa yaala n yi vuodieke nı wasınana Juu vuosisi naaŋ wa?”

13 Die ba yiŋŋi a natı a baarı dı, “Kpaasi wa a diisi dagarıkʋ ma!”

14 Ama Paliti die dı pıasi ba dı, “Taalı bıa ʋ yi?”

Ba bı faasi natı dı, “Kpaasi wa a diisi dagarıkʋ ma.”

15 Paliti die yaala daadamba sʋŋ fıalı die wıa ʋ vʋarı Barabasi a yı ba. Ta die wa yi sojasisi dı nıgı Yisa aŋaŋ kpaasıŋ ta wa nagı wa a yı dı ba ga kpaasi wa dagarıkʋ ma.

Sojasisi die dı zana Yisa dene
(Mat. 27.27-31; Jɔɔn 19.2, 3)

16 Die sojasisi dı wa nagı Yisa a juu Paliti gbaakʋ ma ta wa sojasi tıalıkaha. 17 Die ba nagı guuŋmınıŋ a yeegi wo, ta nagı haŋgɔɔsı a wʋnsi sibubiŋ a bubi ʋ sikpeŋ me. 18 Ta piili a waasa wa dı, “Juu vuosisi naaŋ, dʋa dʋa!” 19 Die ba nıgı ʋ sikpeŋ me aŋaŋ daaŋ, a tıırı nıntɔbıtı a yi wo ta gbirigi ba dune me a yie sıba ba jıama ba naaŋ wa mıŋ. 20 Die ba vʋarına wa falaha a kpatı wa ba yiŋŋi a vʋarı garıguuŋmımbʋ ta nagı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nyiŋyeeke a yeegi wo. Ta yaa wa a gara dı ba ga kpaasi wa dagarıkʋ ma.

Die ba kpaasına Yisa a diisi dagarıkʋ ma dene
(Mat. 27.32-44; Luki 23.26-43; Jɔɔn 19.17-27)

21 Die ba ganana wa ba ga tuoli Simoni, Alekizanda aŋaŋ Rufusi chɔɔŋ, die ʋ yiwo Sayireni tıŋgbaŋ vuoŋ ta ʋ nyıŋ jigiŋ a keŋ a juo tıka ma ba mugisi wo

* **15:1** 15.1 Paliti die yiwo Romani vuodiekemba die dı nyaŋŋına Juu vuosisi jakʋʋŋ wʋnyı.

ʋ tuo dagarıkʋ a chii. 22 Die ba yaa Yisa a ga jigidieke ba wasınana Gɔlıgɔta (ka chıaŋ wone sikpeŋkogilike jigiŋ). 23 Mi vuosi bataŋ die dı nagı daaŋ aŋaŋ tıŋ dieke ba wasınana mırı a lagıŋ taŋ a yı wa, die ʋ zeti bʋ nyuule. 24 Die ba kpaası wa a diisi dagarıkʋ ma ta nagı ʋ nyiŋyeeke a puo dʋaŋ ta yi chaachaa ba wʋnyı mana dı baaŋ nan ye die. 25 Die ba kpaası wa wa sʋkʋʋŋ hawasi awayı saŋŋa. 26 Die ba nagı gbanıŋ a maagı wıırı gie wıa ba kpaasına wa a diisi dagarıkʋ sikpeŋ dı,

“Juu Vuosisi Naaŋ Wa.”

27 Die ba bı kpaası wa gaarıŋ bale dagarısı ma a gʋtı ʋ ma, wʋnyı dı bie ʋ nuudiigiŋ ta wʋnyı wa dıaŋ dı bie ʋ nuugalı chaaŋ. 28 ((Naa die yine sıba Ŋmıŋ gbanıŋ die dı maagına dene dı, “Die ba nagı wa a gʋtı vuobıatı ma.”))

29 Vuodiekemba die dı tıannana die ŋaaŋ vigi wo ba sikpigile ta taanna jome Yisa ma dı, “Aha! Die fʋ bala nan kpaŋŋı Ŋmıŋ Jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ a taaŋ ta daraa ataa kʋaŋ fʋ mıı ka wa! 30 Lele keŋ a sʋʋŋ dagarıkʋ sikpeŋ a gbatı fʋ gbaŋ.”

31 Kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba gbaŋ die dı vʋara Yisa fala ta bala a yıa taŋ dı, “Die bıagı a gbata bataŋ ta kaaŋ bıagı a gbatı fʋ gbaŋ. 32 Nı vaa tı ye Masia wa, Izara vuosisi naaŋ wa nan keŋ a sʋʋŋ dagarıkʋ ma aŋ tı yi wo yada!”

Die gaarıŋ bale diekemba ba kpaasına a gʋtı ʋ ma wa gbaŋ die zıa wa mıŋ.

Yisa kuŋ wıa
(Mat. 27.45-56; Luki 23.44-49; Jɔɔn 19.28-30)

33 Die ŋmıŋ dı wana a ga tʋgı sikpeŋ sʋnsʋŋ, tıŋgbaŋka mana mana die dı sibi. Die ka sibi wo dee a ga tʋgı ŋmıŋgbılıkıŋ hawası ataa saŋŋa. 34 Hawası ataa wa kʋaŋ chaaŋ Yisa dı faası a keesi a baarı dı, “*Eloyi, Eloyi lema Sabakitani?*” Ka chıaŋ wone, “N Ŋmıŋ, n Ŋmıŋ, bıa yine fʋ va mıŋ?”

35 Die vuodiekemba die dı zene mi wo bataŋ dı wʋnna naa, ba baarı dı, “Nı wʋmma, ʋ wasa Elaja.” 36 Ba wʋnyı die dı chıgı a ga nagı gbara alʋ daŋmıısıŋ ma ta nagı ka sagı daaŋ ma a yaa ka a yı Yisa dı ʋ tuo nyuu, ta baarı dı, “Lele nı wa vaa ʋ nyıına aŋ tı ye sıba Elaja nan keŋ a sʋʋŋ wa dagarıkʋ ma?”

37 Yisa die dı faası keesi ta kpi.

38 Die garı dieke die dı sagına a puo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ bule wo, die dı puo bule a nyıŋ sikpeŋ mi a keŋ sʋʋŋ chıaŋ ma. 39 Die sojasisi jakʋʋŋ dieke die dı zene mi a ye Yisa dı keesine dene wo ta kpi wo dı baarı dı, “Daa wa gie die seŋ yiwo Ŋmıŋ Bʋa.”

40 Hɔɔŋ bataŋ die gana a ga zie saasaa ta daansa. Meri Magidalini aŋaŋ Salome aŋaŋ Meri vuodieke dı yine Jemisi bike aŋaŋ Josefu nuŋ die gʋtına hɔgʋba sʋŋ a zie mi. 41 Hɔgʋba gie die dı wa Yisa a suŋŋi wo saŋŋa dieke die ʋ benne Galili me. Hɔgʋ diekemba die dı dına wa a ga Jerusalemi gbaŋ die gʋtı bie mi.

Yisa nyıŋgbanıŋ guule wıa
(Mat. 27.57-61; Luki 23.50-56; Jɔɔn 19.38-42)

42 Dınıŋ daarı mi jıŋmıŋ die dı tʋgına, Josefu vuodieke dı nyınna Arimatia die dı keŋ a tʋgı mi. 43 Josefu die yiwo vuodieke die ba yınana jılıma Juu vuosisi nyıŋkʋraha sʋŋ ta die ʋ chıısa Ŋmıŋ naarı dı baaŋ nan keŋ saŋŋa dieke. Dınıŋ daarı mi ba gɔmısı a gbarı davʋʋsıkırı daraaŋ. Die Josefu die dı dı dembisi ta ga Paliti jigiŋ a jʋʋsı wa dı ʋ vaa ʋ nagı Yisa nyıŋgbaŋka.

44 Die dı yiwo Paliti mamachi ʋ wʋnna dı Yisa wɔŋ kpi mıŋ. Paliti die dı wa sojasisi jakʋʋrı a pıası sıba Yisa kpi yʋası mıŋ? 45 Die sojaka die dı balla wa dı Yisa kpiye mıŋ, ʋ balı a yı Josefu dı ʋ nan bıagı a ga nagı Yisa nyıŋgbaŋka. 46 Josefu die dı daa garıŋ a nagı Yisa nyıŋgbaŋka a sʋʋŋ dagarıkʋ ma ta a vili Yisa nyıŋgbaŋka a nagı ka a dʋaŋ ba tune vɔrıŋ dieke taŋ lʋgıŋ ma. Ta die wa nagı taŋkpeŋkpııŋ a ligi vɔrıkʋ nʋaŋ. 47 Meri Magidalini aŋaŋ Meri vuodieke dı yine Josefu nuŋ die zie a daansa mıŋ, a die ye ba nagına Yisa a dʋaŋ jigidieke wo.

16

Yisa kuŋ hagıŋ wıa
(Mat. 28.1-8; Luki 24.1-12; Jɔɔn 20.1-10)

1 Die davʋʋsıkırı daarıŋ die dı tıanna, Meri Magidalini aŋaŋ Meri vuodieke dı yine Jemisi nuŋ aŋaŋ Salome die dı daa tulaari dı ba yaa a ga a duuri Yisa nyıŋgbaŋka. 2 Alasiri daraaŋ sʋkʋleeliŋ, die ba ga ʋ vɔrıkʋ jigiŋ. 3 Die ba chʋnnana sieku me wo ba pıasa taŋ dı, “Mınıa balla ʋ biliŋ tanı vɔrıkʋ nʋarı ma a yı tı?” 4 (Tanı die yiwo taŋkpeŋkpııŋ.) Die ba daansı a ye ta tanı wɔŋ a biliŋ mıŋ. 5 Die wıa die ba juu vɔrıkʋ ma a ye dalʋakıŋ wʋnyı dı kalla nuudiigiri chaaŋ a yeegi nyıŋyıala, ŋmaamıŋ die dı yigi be.

6 Daa wa die dı baarı dı, “Nı da vaa ŋmaamıŋ yalla nı. Nı yaala Yisa, vuodieke dı nyınna Nazeriti wa, die ba kpaasına dagarıkʋ ma wa, ama ʋ wo giena ʋ hagı kuŋ me mıŋ! Nı daansı gie, giena die ba nagı wa a dʋaŋ wa. 7 Nı gamma a balı ʋ kʋaŋandıısırıba aŋaŋ Piita: ʋ baa ʋ dıa nı nıŋŋa a gamma Galili me; nı nan ye wo mi sıba die ʋ balla nı die wo.”

8 Die wıa die dı yi ŋmaamıŋ aŋaŋ mamachi die dı juu be, ba chıgı a nyıŋ vɔrıkʋ ma. Die ba ka balı vuoŋ wıı ŋ, dama ŋmaamıŋ die yalla ba.

Yisa die dı nyınna Meri Magidalini jigiŋ dene
(Mat. 28.9, 10; Jɔɔn 20.11-18)

((9 Die Yisa dı hagına kumbu me wo dınıŋ daarı mi sʋkʋʋŋ die ʋ woliŋ nyıŋ wa Meri Magidalini jigiŋ vuodieke ma die ʋ yagına jımbıatı ayʋpɔyı wa. 10 Meri Magidalini die dı ga a balı Yisa zʋalıŋ die dı faasına kʋmma aŋaŋ sʋgıchʋʋsıkʋ dı Yisa hagı kuŋ me mıŋ. 11 Die ba wʋnna Meri Magidalini dı balla dı Yisa hagıya mıŋ wa, ta wʋnıŋ ʋ ye wo wo, die ba ka yi wo yada.

Yisa die dı nyınna ʋ kʋaŋandıısırıba bale wo jigiŋ dene
(Luki 24.13-35)

12 Naa kʋaŋ chaaŋ die ʋ kʋaŋandıısırıba bale die dı nyıŋ tıka sʋŋ a chʋŋ sieŋ me. Die ʋ tarıgı ʋ gbaŋ a nyıŋ ba jigiŋ. 13 Die ba yiŋŋi a ga balı banıŋ ba, ama die ba ka yi be yada.

Yisa die dı nyınna ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ kaanı wa jigiŋ dene
(Mat. 28.16-20; Luki 24.36-49; Jɔɔn 20.19-23; Tʋʋma 1.6-8)

14 Kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı nyıŋ ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ kaanı wa jigiŋ ta ba die. Die ʋ galıŋ ba dı ba yine sikpeŋ hagırtieliŋ ba kana ka tuo dii vuodiekemba die dı balla ba dı ba ye wo ʋ hagına kumbu me wo. 15 Ʋ bı balı ba dı, “Nı gamma dʋnıa mana mana a balı Ŋmıŋ wʋvıınaha a yı vuoŋ mana. 16 Vuodieke mana dı a keŋ a tuo mıŋ a dii ta nı sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ nan ye gbatıtaanıŋ, ama vuodieke mana dı a keŋ a ka tuo mıŋ a dii Ŋmıŋ nan dii dı tieŋ sarıya a

baarı ʋ chʋʋsıya. 17 Wıaha gie
nan dı dı vuodiekemba dı bala
ba tuo mıŋ a dii wo: ba nan dı
yaga jımbıatı n saaŋ ma: ba nan
dı bala wʋbalıkı gaası. 18 Ba nan
dı naga nyinvuuke aŋaŋ ba nuusi,
ta nyuu batıgısı ta wııŋ kaaŋ yi
be. Ba nan nagı ba nuusi a diisi
yʋagıtieliŋ me aŋ ba ye alaafıa.”

Yisa die dı jʋalına a ga
ŋmıŋsikpeŋ wıa dene
(Luki 24.50-53; Tʋʋma 1.9-11)

19 Yisa die dı balla wıaha a
kpatı wa, die Ŋmıŋ dı nagı wa
a jʋalı Arızanna ma, Yisa dı ga
kalı ʋ nuudiigiŋ chaaŋ. 20 Die ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı ga a dagı
jigiŋ mana, Ŋmıŋ die dı suŋŋi be
a yı ba hagırıŋ aŋ ba yi mamachi
tʋʋma a dagı sıba ba wıaha die
yiwo wusie.))

Wɔvɪɪŋ dieke Luki dɪ maagɪna wɔnna

1 N zɔa Tiwofilusi:
Vuosi pam kpaŋŋɪna ba gbaŋ
a maagɪ wudiekemba die dɪ yine
tɪ sɔnsɔŋ. 2 Die ba maagɪ wa
wudiekemba vuodiekemba die dɪ
benne piiliku me wo dɪ yene ta
balɪ tɪ wa. 3 Naa chɪaŋ ma die n
gbaŋ gbaŋ die n mɪŋŋɪna a pɪasɪ
a sɪba wɪaha gie mana chɪasɪsɪ a
piiliku me wo aŋaŋ a ganana die
wo, ta yile dɪ dɪ nan dɪ vɪɪna n
mɪŋŋɪna maagɪ a dɪɪsɪna die a yɪ
fɔ. 4 N yiwo naa amɔ fɔ sɪmma
wudiekemba mana ba dagɪna fɔ
wa chɪaŋ.

Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana vuosi Ŋmɪŋ nyaabɔ maarɪŋ mɔvlɪŋ wɪa

5 Saŋŋa dieke Herodi die dɪ yine
Judia naakpeŋkpɪɪka, die Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɔ wɔnyɪ die benne ba
wasa wa Zakaria, die ɔ nyɪŋ wa
Abija, Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɔ buurɪŋ ma;
die ɔ hɔgɔ Elizabeti dɪaŋ die yiwo
Arɔni haagɪŋ. 6 Ba bale wo mana
berɪŋ die vɪɪna mɪŋ Ŋmɪŋ jigɪŋ,
ta ba mɪŋŋɪ a dɪ Ŋmɪŋ mɪraha
aŋaŋ ɔ sieti mana. 7 Ama die ba
wo ballɪ dama Elizabeti die yiwo
hɔgɔpɪrɪŋ, ta ɔ ŋaŋ Zakaria mana
die dɪ faasɪ kɔrɪŋ aŋaŋ ba baaŋ
mɪɪrɪ.
8 Daaŋ kaanɪ Zakaria aŋaŋ
ɔ chaakɔ tɔɔma saŋŋa dɪ keŋ
tɔgɪ, ta die ɔ ga tɔmma a yɪa
Ŋmɪŋ, sɪba ɔ ŋaana yie die wo.
9 Die ba taa wa daraa a vɔarɪ
wa sɪba banɪŋ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
dagɪŋ dɪ sɪna die, dɪ ba vɔarɪ
vuodieke dɪ baaŋ nan juu Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkɔ ma a jɔɔ
Ŋmɪŋ nyɪnnyɔɔgaha. Die ba taa
daraaha ta die Zakaria die dɪ dii.
Die wɪa die ɔ ga juu juoku, 10 ta
daadamba die dɪ zie yenni me a
jɔɔsa Ŋmɪŋ saŋŋa dieke ɔ jɔnana
nyɪnnyɔɔgaha.
11 Womi Ŋmɪŋ malaka die dɪ
keŋ a nyɪŋ ɔ jigɪŋ a zie Ŋmɪŋ
koriku nuudiigɪŋ chaaŋ jigidieke
ɔ jɔna nyɪnnyɔɔgaha. 12 Die Za-
karia dɪ yene wo wo die ɔ sɪkpaaŋ
dɪ vɔɔ ta ŋmaamɪŋ dɪ yigi wo.
13 Ama ta malakaka die dɪ balɪ a yɪ
wa dɪ, “Zakaria, da vaa ŋmaamɪŋ
yalla fɔ! Ŋmɪŋ wɔŋ fɔ jɔɔsɪkɔ
mɪŋ, ta fɔ hɔgɔ Elizabeti nan
mɪɪrɪ bɔademɓiŋ a yɪ fɔ, ta nɪ
nan wa wa Jɔɔn. 14 Fɔ sɔŋ nan
faasɪ fɪalɪ fɔ bɔa wa mɪɪrɪŋ wɪa
ta vuosi pam dɪaŋ sɔgɪtɪ nan fɪalɪ
ba mɪɪrɪna wa wɪa, 15 dama ɔ baa
ɔ yiwo vuokpɪɪŋ Nabidie Ŋmɪŋ
nɪŋŋa. Ɔ ka baa ɔ nyu daaŋ yaa
daahagɪrɪŋ. Ɔ nan suuli aŋaŋ
Ŋmɪŋ Haalɪŋ a nyɪŋ saŋŋa dieke
ɔ nuŋ dɪ yalla ɔ nyuuti. 16 Ɔ
nan yi Izara vuosi pam yiŋŋi keŋ
ba Yɔmɔtieŋ Ŋmɪŋ jigiŋ. 17 Ɔ
nan dɪ yallɪ Ŋmɪŋ Haalɪŋ aŋaŋ
hagɪrɪŋ sɪba Ŋmɪŋ naazɔa Elaja
die dɪ yalla hagɪrɪbɔ die wo. Ɔ
nan woliŋ tɪ Yɔmɔtieŋ, ɔ nan yi
vuosi yaalɪma ba ballɪ bɪbra, ta yi
vuodiekemba dɪ kana ka dɪɪ Ŋmɪŋ
aŋ ba yaala ba tuo ɔ nɔaŋ, ɔ nan
bɪ yi aŋ vuosi yi siri a gbara ba
Yɔmɔtieŋ keniŋ.”
18 Zakaria die dɪ balɪ a yɪ
malakaka dɪ, “Lalɪa maŋ baaŋ yi
a sɪmma a baarɪ naa bala ka yi?
Dama n yiwo daajakɔɔŋ, ta n
hɔgɔ dɪaŋ dɪ faasɪ a kɔrɪŋ.”
19 Malakaka die dɪ yiŋŋi a balɪ
wa dɪ, “Manɪŋ, n yiwo Gabiriali,
vuodieke dɪ kalla Ŋmɪŋ nɪŋŋa; ta
ɔ tɔŋ mɪŋ dɪ n keŋ balɪ wɔvɪɪnaha
gie a yɪ fɔ. 20 Ama ka tuo n wɪaha
dii wudieke dɪ bala ka yi saŋŋa
dieke dɪ mɔna. Fɔ kana ka tuo
mɪŋ dii wo wɪa, kaaŋ bɪagɪ a balɪ
wɪa a ga tɔgɪ daa dieke wɪaha dɪ
balla a keŋ yi wusie.”
21 Ama daadamba die dɪ zie
a chɪɪsa Zakaria ta yile dɪ
bɪa ɔ yɔasɪ die Ŋmɪŋ jɪamɪŋ

juokpeŋkpuikʊ ma. 22 Die ʊ kenne
a nyiŋ wa, die ʊ ka biagɪ a
balɪ wia a yɪ ba. Die ba miŋŋɪ
dɪ ʊ ye wo wiiŋ Ŋmiŋ jiamiŋ
juokpeŋkpuikʊ sʊŋ. Die ʊ kana
ka biagɪ bala wiaha, die ʊ nagɪ ʊ
nuusi a dagɪ ba wia.

23 Die ʊ tʊʊma saŋŋa Ŋmiŋ
jiamiŋ juokpeŋkpuikʊ ma dɪ
tianna wa, die ʊ yiŋŋi kuli. 24 Naa
kʊaŋ chaaŋ ʊ hɔgʊ Elizabeti die
dɪ yigi nyuuti, ta die lɔbɪrɪ ʊ gbaŋ
tigiri me a ga tʊgɪ chiitɪ anʊ, 25 ta
die ʊ keŋ balɪ a yɪ ʊ gbaŋ dɪ, "N
Yɔmʊtieŋ Ŋmiŋ tʊnna naa a yɪ
miŋ, ta chigɪ miŋ zɔɔliŋ a vʊarɪ
miŋ viivi me."

Malaka die dɪ mʊʊlina Yisa maariŋ dene

26 Elizabeti nyuuti chiitɪ ayʊaba
ma Ŋmiŋ die dɪ tʊŋ ʊ malaka
Gabiriali ʊ ga tiŋ kaanɪ dɪ benne
Galili tiŋgbaŋ ma ba wasinana
Nazeriti, 27 dɪ ʊ yaa tʊntʊmiŋ
a ga yɪ havʊʊbiŋ wʊnyɪ die dɪ
zina dembiŋ ta die baa ʊ yallɪ
daa wʊnyɪ ba wasinana Josefu,
vuodieke die dɪ yine naaŋ Davidi
haagiŋ. Havʊʊbike saaŋ die yine
Meri. 28 Die malakaka dɪ keŋ ʊ
jigiŋ a baarɪ dɪ, "Sʊgɪdʊagiŋ bie
fʊ ma, tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmiŋ
bie fʊ jigiŋ ta yi alibarika a yi fʊ
pam!"

29 Meri sikpaaŋ die dɪ faasɪ vʊʊ
yaa gamma malakaka wʊbalɪkaha
ma, die ʊ yile wiaha chiasɪ dɪ
sina die. 30 Malakaka die dɪ
balɪ a yɪ wa dɪ, "Meri, daa vaa
ŋmaamiŋ yalla fʊ dama Ŋmiŋ sʊŋ
fialɪ fʊ ma. 31 Nan yigi nyuuti
a miirɪ bʊadembiŋ aŋ nɪ wa wa
Yisa. 32 U baa ʊ yiwo vuokpiiŋ
ta ba wasima wa Nabidie Ŋmiŋ
Bʊa. Tɪ Yɔmʊtieŋ Ŋmiŋ nan yiwo
naakpeŋkpiiŋ siba ʊ chɔɔŋkʊʊŋ
Davidi die dɪ sina die wo, 33 ʊ
baa ʊ yiwo Jakobu haagisɪ sʊŋ
naakpeŋkpiiŋ haahuu, ta ʊ naarɪ
wo kpatiŋ!"

34 Meri dɪ piasɪ malakaka dɪ, "N
zɪ dembiŋ, ta naa baa ka lia a yi?"

35 Die malakaka die dɪ yiŋŋi a
balɪ a yɪ wa dɪ, "Ŋmiŋ Halikasika
nan keŋ a sʊʊŋ fʊ ma, ta Ŋmiŋ
hagɪrɪbʊ nan ligi fʊ. Naa chiaŋ
ma ba nan wa bʊakasɪ wa Ŋmiŋ
bʊa. 36 Ama simma a baarɪ
fʊ sʊgɪtaa Elizabeti vuodieke dɪ
kʊrinna wa, lele ʊ yigi wo
nyuuti, chiita ayʊaba wʊnna a
baa ʊ miirɪ bʊadembiŋ, wʊniŋ
vuodieke die ba wasinana wa
hɔgʊpirɪŋ, 37 dama wiiŋ wori
Ŋmiŋ dɪ kaaŋ biagɪ a yi."

38 Meri die dɪ baarɪ dɪ, "Tɔ,
maniŋ n yiwo Ŋmiŋ yɔmʊ, die yi
a yɪ miŋ sɪba fʊ bala die wo." Die
malakaka die dɪ wa a nyiŋ a ga ta
va wa.

Meri die dɪ kaagɪna Elizabeti dene

39 Ka kʊaŋ chaaŋ Meri die dɪ
yi siri lagɪ lagɪ a ga tiŋ kaanɪ
Judia ma, Judia tiŋgbaŋ yaa wa
kunkoge, 40 mi ʊ ga juu Za-
karia tigiŋ me a waasɪ Elizabeti.
41 Elizabeti die dɪ wʊnna Meri
waasikʊ, bʊanyaalika die dɪ dɔŋ
ʊ nyuuti ma. Womi die Ŋmiŋ
Haalibʊ die dɪ suuli Elizabeti,
42 die ʊ faasɪ a keesi ŋmiŋsikpeŋ
a baarɪ dɪ, "Ŋmiŋ alibarika bie
fʊ ma a tiaŋ hɔgʊba mana, ta bɪ
bie bʊa dieke fʊ balla fʊ miirɪ wa
ma! 43 Bia yine ta n Yɔmʊtieŋ
nuŋ dɪ keŋ n jigiŋ giena? 44 N
dene a wʊŋ fʊ waasikʊ, bʊanyaalɪ
dieke dɪ benne n nyuuti ma wa
dɪ dɔŋ aŋaŋ sʊgɪfialiŋ. 45 Fʊniŋ
vuodieke dɪ tuone a dii dɪ Ŋmiŋ
dɪ bala wudieke wo nan keŋ yi
wusie, sʊgɪfialiŋ yiwo fʊ siitɪ."

Meri die dɪ birina Ŋmiŋ dene

46 Die wia Meri die dɪ baarɪ:
"N bira Ŋmiŋ n sʊŋ ma,
47 ta yaa sʊgɪfialiŋ Ŋmiŋ
vuodieke dɪ yine n
Gbigbatitaantʊ ma,

48 dama ʋ chıgı wa manıŋ
vuodieke dı yine ʋ hɔgʋlıa
yɔmʋ zɔɔlıŋ.
A nyıŋ jinne yaa gamma, vuota
mana nan baarı n yiwo
sʋgıfıalıŋ tieŋ,
49 dama hagırıtieŋ Nabidie
Ŋmıŋ tʋŋ wa tʋnkpııma a
yı mıŋ,
ʋ saaŋ yine kası.
50 Ʋ bı yaa zɔɔlıŋ aŋaŋ vuota
diekemba dı chıgınana wa
saŋŋa mana.
51 Ʋ tııntı wa ʋ nuuŋ a tʋŋ hagırıŋ
tʋʋma,
ta chʋʋsı kalinbaantieliŋ
wʋsaŋka.
52 Ta wuri naakpııma ba naalıŋ
ma,
ta kɔtı wabıtı,
53 ta yi vuodiekemba kɔŋ dı yalla
nyindiiki vıına
ta vaa nyintitieliŋ dı ga aŋaŋ
nuuwıaga.
54 Ta dı nʋa dieke die ʋ yına tı
chɔɔŋkʋʋlıba Izara vuosisi
die dı yine ʋ tʋntʋntıba,
ta suŋŋi be.
55 Ta bı tıınsı, a chıgı Abarahami
aŋaŋ ʋ haagısı zɔɔlıŋ
yaa gamma haahuu!”
56 Meri die yiwo chııtı ataa Eliz-
abeti jigiŋ ta die viiri kuli.

Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ maarıŋ wıa

57 Die Elizabeti maarıŋ daaŋ die
dı tʋgı die ʋ mıırı Bʋadembiŋ.
58 Die ʋ jʋjʋrıtamba aŋaŋ ʋ
maarıŋ die dı wʋnna wʋvııŋ
dieke Ŋmıŋ dı yine a yı wa wa ba
mana sʋgıtı die dı fıalı.
59 Die bʋanyaalıka die dı tʋgına
daraa anıı die ba baa ba gobi
ʋ kɔlı, die ba yaala ba nagı wa
ʋ chɔɔŋ saaŋ Zakaria a yı wa,
60 ama die ʋ nuŋ wo die dı baarı
dı, “Aayı! Ʋ saaŋ nan yi Jɔɔn.”
61 Ta ba balı a yı wa dı, “Nı tigiri
me vuoŋ wori ʋ saaŋ dı yi Jɔɔn!”
62 Womi die ba nagı ba nuusi a
dagı dagıtı a pıasi ʋ chɔɔŋ wa
saaŋ dieke ʋ yaala ba nagı yı bʋa
wa.
63 Die ʋ nagı ʋ nuusi a balı
ba dı ba yı wa gbanıŋ, die ba
nagı a yı wa, ʋ maagı dı, “Bʋa
wa saaŋ yine Jɔɔn!” Die dı yi
vuoŋ mana mamachi. 64 Lele
womi Zakaria die dı bıagı a balı
wıa bıbra ta die a piili a bıra
Ŋmıŋ. 65 Die ŋmaamıŋ die dı yigi
ʋ jʋjʋrıtamba mana, wıaha gie die
dı mʋʋlı a ga tıgı diekemba dı
benne Judia kunkogiŋ me mana.
66 Vuodieke mana die dı wʋnna
wıırı gie mana die dı yile a pıasa
taŋ dı, “Vuobıa bʋa wa dı baa ʋ
bırıŋ?” Dama die ba wɔŋ ye dı
Ŋmıŋ hagırıŋ bie ʋ ma.

Zakaria die dı yiŋŋine balı Ŋmıŋ wıa dene

67 Ŋmıŋ Halıkasıka die dı suuli
bʋa wa chɔɔŋ, Zakaria, die ʋ yiŋŋi
balı Ŋmıŋ wıa dı,
68 “Nı vaa tı bırı tı Yɔmʋtieŋ,
vuodieke dı yine tınıŋ Izara
vuosi Ŋmınnı,
dama ʋ keŋye mıŋ a keŋ
suŋŋi ʋ vuosi a gbatı ba a
taaŋ.
69 Ʋ yı tı wa gbıgbatı hagırıtieŋ
ta ʋ yi Ŋmıŋ tʋntʋntʋ Davidi
haagıŋ.
70 Kʋrıŋ ma wa Nabidie Ŋmıŋ
die vaa wa ʋ naazʋalıŋ
kasımba dı balı naa dı,
71 ʋ nan gbatı tı a nyıŋ tı
dataası nuusi me
aŋaŋ vuodiekemba mana dı
hana tı
72 die ʋ bı baarı ʋ nan chıgı tı
chɔɔŋkʋʋlıŋ zɔɔlıŋ,
ta ʋ kaaŋ wɔŋ daaŋ ʋ
nʋakasıka,
73 nʋa dieke die ʋ yına tı
chɔɔŋkʋʋŋ Abarahami wa.
74 Die ʋ hʋʋ dı ʋ nan gbatı tı
a nyıŋ tı dataası nuusi me
amʋ tı nan bıagı a jıaŋ wa ta
ŋmaamıŋ wo tı,
75 ta bı vaa tı yi vuokası aŋaŋ
vuovıına ʋ nıŋŋa
tı mısı ma mana.

76 Ta Fɔnıŋ n bɔa, ba nan wa fɔ
Nabidie Ŋmıŋ naazɔa.
Nan wolin tı Yɔmɔtieŋ nıŋŋa
a wɔnsı ɔ sieŋ a yı wa,
77 ta balı ɔ vuosi dı ɔ nan gbatı ba
a taaŋ
saŋŋa dieke ɔ balla ɔ nagı ba
taalı a chaa ba wa.
78 Wusie, tı Nabidie Ŋmıŋ chıga
zɔɔlıŋ
ta ɔ baga dı bie tı ma ta tı
gbatıtaanıŋ daraaŋ nan dı
sıı sıba ŋmıŋ pɔsıŋ,
79 ka nan chaaŋ nyıŋ
ŋmıŋsikpeŋ a yı vuodiekemba
mana dı benne lımıŋ
ma aŋaŋ vuodiekemba dı
gbigine kuŋ;
ka nan bı chaaŋ tı nagısı ma
aŋ tı dıa sɔgıdɔagıŋ sieku.”
80 Ka kɔaŋ chaaŋ bɔa wa die dı
bırıma aŋaŋ Ŋmıŋ sıbıŋ, ta die
keŋ ga haagıŋ ma a ga bie mi dee a
ga tɔgı saŋŋa dieke die ɔ vɔarına
ɔ gbaŋ Izara vuosi me.

2

Yisa maarıŋ wıa
(Mat. 1.18-25)

1 Saŋka mi die naalıba jakɔɔŋ
Ɔgusitusi die dı yı nɔaŋ dı
ba bıısı vuodiekemba mana dı
benne Romani tıŋgbaŋ mana
mana ma ma. 2 Die bıısıkɔ die
dı bunne a yi wo, die Kirinusi die
yine naaŋ Siria tıŋgbaŋ ma. 3 Die
wıa vuoŋ mana die dı yiŋŋi a ga
ɔ tıŋ dı ba bıısı wa.

4 Naa chıaŋ ma Josefu die nyıŋ
wa Nazeriti Galili tıŋgbaŋ ma a
ga Betilehemi, Judia ma ma jigi-
dieke die ba mıırına naaŋ Davidi.
Josefu die ga wa mi dama die ɔ
yiwo naaŋ Davidi haagıŋ. 5 Die ɔ
ga wa mi aŋaŋ Meri vuodieke die
ɔ balla ɔ faarı wa, dı ba bıısı ba,
saŋka mi Meri die yaa wa nyuuti,
6 die ba yene bie Betilehemi tıŋ
ma wa, ɔ maarıŋ saŋŋa dı tɔgı.
7 Die ɔ mıırı ɔ hɔgɔlıa bɔa dem-
biŋ, die ɔ nagı garıŋ a vili wo
a nagı wa dɔaŋ dɔŋısı nyindiike
kpalı ma dama chaamba juonehe
mana die suuliye mıŋ.

Yiyagırıba aŋaŋ malakasisi wıa

8 Die yiyagırıŋ bataŋ die benne
tıka mi chaakɔ a daansa ba yi-
ise hagırıŋ ma yuku mi. 9 Ta
die tı Yɔmɔtieŋ Nabidie Ŋmıŋ
malaka wɔnyı die dı a keŋ a
sɔɔŋ ba jigiŋ, ta tı Yɔmɔtieŋ
Nabidie Ŋmıŋ chuulikpeŋkpıŋ
die dı chaaŋ a giliŋ be. Die
ŋmaamıŋ die dı faası a yigi be,
10 ama ta malakaka die dı balı
a yı ba dı, “Nı da vaa ŋmaamıŋ
yalla nı! N yallı wa wɔvıınıŋ
a keŋ dı n yı nı, wudieke dı
baaŋ nan yi vuoŋ mana sɔgıfıalıŋ
pam. 11 Yuku gie ba mıırı wa
nı Gbıgbatıtaantɔ vuodieke dı
yine Ŋmıŋ vuovɔarıkıŋ Masia wa,
naaŋ Davidi tıŋ ma. 12 Naa balla
ka dagı nı dı ka seŋ yiwo wusie:
nı nan ye ba nagına garıŋ a vili
bɔanyaalıŋ a dɔaŋ dɔŋısı nyindi-
ike kpalı ma.”

13 Womi die malakasi pam die
dı nyıŋ arızanna ma a keŋ a gɔtı
wɔnıŋ wa ma ma, ba chıa yıla a
bıra Ŋmıŋ dı
14 “Nı kɔtı Nabidie Ŋmıŋ vuodieke
dı benne arızanna ma saaŋ
ŋmıŋsikpeŋ,
ta sɔgıdɔagıŋ bemme ɔ
vuovɔarıka ma tıŋgbaŋka
gie me.”

15 Die malakasisi die dı vaa
yiyagırıba ta yiŋŋi a ga arızanna
ma, yiyagırıba die dı balı a yı
tamba dı, “Nı vaa tı ga Betilehemi
ma ma a ye wudieke dı yine mi, ta
Nabidie Ŋmıŋ dı balı a yı tı wa.”

16 Die wıa die ba yi lagı lagı
a ga a ye Meri aŋaŋ Josefu; ta
bɔanyaalıka die dı dɔa dɔŋısı
nyindiike kpalı ma. 17 Die ba yene
wo wo, die ba balı ba wudieke
malakaka die dı balla yaa gamma
bɔa wa wıa. 18 Vuodieke mana die
dı wɔnna yiyagırıba die dı balla

die wo, die dı faası yi be mamachi,
19 ama Meri die dı tıınsı wıaha
gie mana ta faası a yile ʋ sʋŋ ma.
20 Ka kʋaŋ chaaŋ die yiyagırıba
die dı yiŋŋi a ga ba yiise jigiŋ. Die
ba ganana die ba chıa yıla a bıra
Ŋmıŋ aŋaŋ wudieke ba wʋnna
ta ye; die dı seŋ yiwo wudieke
malakaka die dı bala a yı ba wa.

Die ba yına Yisa saaŋ dene

21 Ba mıırına bʋa wa ʋ daraa
anıı daraaŋ, die ba gobi ʋ kɔlı
ta yı wa saaŋ Yisa, saaŋ dieke
malakaka die dı yına ta ba ye yigi
ʋ nyuutiti.

Die ba nagına Yisa a yı Ŋmıŋ dene

22 Die saŋka dı tʋgı dı Josefu
aŋaŋ Meri yi Mosisi mıraha die dı
dagına die wo, dı ba yi kaaba a
wʋnsı ba gbaŋ Ŋmıŋ jigiŋ. Die
wıa die ba nagı bʋa wa a ga
Jerusalemi dı ba nagı wa a yı tı
Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ, 23 sıba
ba maagına die tı Yɔmʋtieŋ Nabi-
die Ŋmıŋ mıraha ma dı, “Hɔgʋlıa
ŋaŋ Bʋadembiŋ nıŋ mana yiwo
tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ sııtı.”
24 Ta ba kaabı sıba tı Yɔmʋtieŋ
Nabidie Ŋmıŋ mıraha dı dagına
die dı, “Ba nagı ŋmarıbısı ale yi
kaabıŋ.”

25 Saŋka mi daa wʋnyı die
benne Jerusalemi ma ma ʋ saaŋ
die dı yi Simiani. Die ʋ yiwo
vuovıınıŋ a chıga Ŋmıŋ ta Ŋmıŋ
Halıkasıka dı bie ʋ ma, die ʋ
chıısa saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı balla
ʋ gbatı Izara vuosi a taaŋ mıŋ.
26 Die Ŋmıŋ Halıkasıka die dı
bala wa dı ʋ kaaŋ kpi sie ʋ keŋ
ye Ŋmıŋ vuovaʋrıkırı Masia wa.
27 Womi Ŋmıŋ Halıkasıka die dı
vaa Simiani die dı ga juu Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpuıkʋ sʋŋ. Die
Yisa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ die dı
yalla wa a keŋ juu Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpuıkʋ sʋkʋ dı ba yi a yı
wa wudieke Ŋmıŋ mıraha die dı
dagına wa, 28 Simiani die dı tuo
bʋa wa ʋ nuusi me ta die a pagı
Ŋmıŋ dı,

29 “N Yɔmʋtieŋ, ka daaŋ fʋ nʋarı
vaa manıŋ fʋ tʋntʋntʋ kpi ta
wa kuli aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ,
sıba die fʋ bala mıŋ die wo;
30 dama n gbaŋ gbaŋ n nine
ye Gbıgbatıtaantʋ wa,
vuodieke fʋ tʋnna wa,
31 vuodieke fʋ vʋarına a zieŋ
a yı buuriŋ mana wa.
32 Ʋ nan yi chaanıŋ ta dagı
vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi fʋ sieŋ,
ta nan bı yi vuosi yıma fʋ
vuosisi Izara tieliŋ jılıma.”

33 Simiani balıkʋ yaa gamma
bʋa wa wıa, die dı yi bʋa wa
chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ mamachi.
34 Simiani die dı jʋʋsı Ŋmıŋ dı
Ŋmıŋ yi alibarika a yı ba ta balı
yı bʋa wa nuŋ Meri dı, “Ŋmıŋ
vʋarına bʋa wa gie dı ʋ keŋ
aŋ Izara vuosi pam nan yɔrı; ta
ba pam dıaŋ keŋ ye gbatıtaanıŋ.
Wʋnıŋ ʋ baa ʋ yiwo dagıtı a nyıŋ
Ŋmıŋ jigiŋ aŋ vuosi pam nan balı
a chʋʋsı ka, 35 amʋ vuosi pam
sʋŋanyile nan nyıŋ yeŋ me ama
wııŋ nan yi ta chʋʋsı fʋ gbaŋ
gbaŋ fʋ sʋŋ pam.”

36 Die Ŋmıŋ naazʋa jakʋʋŋ
wʋnyı die benne mi ta yi hɔgʋ,
ʋ saaŋ die yine Anna vuodieke dı
yine Fanueli bʋa ta bı yi Aseri bu-
uriŋ vuoŋ, die ʋ yiwo hɔgʋjakʋʋŋ
ta die a yallı chʋrʋ bına ayʋpɔyı
nyıına, 37 ta ʋ chʋrʋ wa die dı kpi
ta va wa kpihɔgʋ ta ʋ beri bına
baŋısı-nıı aŋaŋ anıısa saŋka mi:
ama die saŋŋa mana ʋ ŋaaŋ bie
wo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpuıkʋ
sʋŋ a jıama Ŋmıŋ a bɔba nʋaŋ
ta jʋʋsa Ŋmıŋ. 38 Saŋka mi
gbaŋ gbaŋ die ʋ keŋ haarı ba ta
bırı Ŋmıŋ, ta balı bʋa wa wıa
a yı vuodiekemba mana die dı
chıısınana saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı
bala ʋ gbatı Jerusalemi vuosi a
taaŋ wa.

Die ba yiŋŋine a ga Nazeriti dene

39 Die Josefu aŋaŋ Meri die dı yine wudiekemba Ŋmıŋ mıraha dı dagına wa a kpatı wa die ba yiŋŋi kuli ba tıŋ Nazeriti, Galili me. 40 Ta bʋa wa die dı bırıŋ aŋaŋ hagırıŋ ta yaa yıaŋ pam, ta Ŋmıŋ sʋŋ die dı fıalı aŋaŋ wa.

Yisa die dı yine wudieke saŋŋa dieke ʋ yine bʋabiŋ

41 Bıŋ nıŋ mana Yisa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ ŋaaŋ ga wa Jerusalemi a ga dii gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka. 42 Yisa die dı tʋgına bına baŋ aŋaŋ ale die ba ga dı ba dii dʋʋgaka sıba ba ŋaana a wɔŋ gara die wo. 43 Dʋʋgaka kʋaŋ chaaŋ die Yisa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ die dı yiŋŋine a kule die ʋ wıarı Jerusalemi ma ama die ba ka sıba; 44 Die ba yile dı ʋ gʋtı wa daadamba ma, die wıa die ba chʋŋ damʋʋmıŋ ta wa piili a yaala wa ba vuosi aŋaŋ ba zʋalıŋ jige; 45 ama die ba ka ye wo, die wıa die ba yiŋŋi ga Jerusalemi a yaala wa mi. 46 Ka daraa ataa daraaŋ die ba ye wo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ, ʋ kalı aŋaŋ Juu vuosi dıdagırıba a wʋmma wudieke ba balala ta pıasa ba wʋpıasıka. 47 Die dı yiwo vuodiekemba mana die dı wʋnnana wa mamachi aŋaŋ ʋ yıaŋ aŋaŋ ʋ yiŋŋi balıkʋ. 48 Die ʋ chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ die dı ye wo mi, die dı yi be mamachi pam; ʋ nuŋ die dı balı wa dı, “N bʋa, bıa fʋ yi tı naa? Manıŋ aŋaŋ fʋ chʋa sʋgıtı paalı chʋʋsı mıŋ tı dı dıa a yaala fʋ!”

49 Die ʋ yiŋŋi a balı dı, “Bıa yine nı tıŋ dı dıa a yaala mıŋ? Nı ka sıba a baarı dı mʋ dı n bemme n Chʋa tigiŋ me?” 50 Ama die ba ka sıba ʋ balıkʋ chıaŋ.

51 Die Yisa die dı yiŋŋi a ga Nazeriti aŋaŋ ba a saaga yıa ba. *U* nuŋ die dı tıınsa wıaha gie mana ʋ sʋŋ ma. 52 Yisa die dı bırıma a gʋta aŋaŋ yıaŋ ta Ŋmıŋ aŋaŋ vuota sʋgıtı dı fıala ʋ ma.

3

Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ die dı wʋnsınana sieŋ dene

(Mat. 3.1-12; Maki 1.1-8; Jɔɔn 1.19-28)

1 Saŋŋa dieke Naalıba jakʋʋŋ Taberisi die dı dine naarı bına baŋ aŋaŋ anʋ wa, ta Pontiwosi Paliti gbaŋ die yiwo Judia nıŋŋandıısırʋ, ta Herodi gbaŋ die dı yi Galili naajakʋʋŋ, ta ʋ nımbʋa Filipi die yine Ituria aŋaŋ Tirakonitisi naajakʋʋŋ, ta Lasaniasi die dı yi Abilene naajakʋʋŋ, 2 ta Anasi aŋaŋ Kayafasi die yine Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra. Saŋka gie Ŋmıŋ die dı nagı ʋ wıa a yı Jɔɔn, Zakaria bʋa wa; die ʋ bie wo haagıŋ ma. 3 Die wıa Jɔɔn die dı dı Jɔɔdani mʋgıkpıırı lʋga mana a mʋʋla a yıa vuosi dı ba chıgı nyıŋ ba tʋntʋmbıatı ma aŋ ʋ sıı ba Ŋmıŋ nyaabʋ aŋ Ŋmıŋ nagı ba tʋntʋmbıatı a chaa ba. 4 Sıba dı maagına die Ŋmıŋ naazʋa Azaya gbaŋkʋ ma dı,

“Vuoŋ benne haagıŋ ma a keese a
mʋʋla:
‘Nı wʋnsı tı Yɔmʋtieŋ keniŋ sieti
ta vaa a tʋgısı a yı wa.
5 Gbaga mana nan suuli,
ta tana aŋaŋ kunkoge mana
jatı.
Siegɔnte mana nan tʋgısı
ta siebalɔtı mana nan mıŋŋı
vıına.
6 Ta tıŋgbaŋka gie vuosi mana
nan ye Ŋmıŋ dı baa nan
gbatı ba a taaŋ dene.’ ”

7 Daadaŋ pam die dı keŋ Jɔɔn jigiŋ dı ʋ sıı ba Ŋmıŋ nyaaŋ, die ʋ balı a yı ba dı, “Nınıŋ nyinvuukehe gie! Mınıa kpaana nı dı nı chıgı nyıŋ Ŋmıŋ sınyıırı dieke dı bala ka keŋ nı ma wa? 8 Nı yime wudiekemba dı baaŋ dagı dı

nı seŋ chıgı nyıŋ nı tɔntɔmbıatı ma. Ta nı da yilime nı sɔgıtı ma dı Abarahami yiwo tı chɔɔŋkɔɔŋ. N bala nı, Ŋmıŋ nan bıagı a vaa tanaha gie bırıŋ Abarahami haagısı. 9 Lıaka wɔŋ yi siri a gbarı dı ka chıa tıısısı; tıı dieke dı kana ka nyıŋ nyıŋnyıŋka vıına ba nan chıa ka a taaŋ a nagı yi boliŋ me.”

10 Die daadamba die dı pıası wa dı, “Bıa tı wa mɔ tı yi?”

11 Jɔɔn die dı yiŋŋi a balı ba, “Vuodieke mana dı yalla nyiny-eeke ale mɔ dı ɔ nagı kaanı a yı vuodieke dı wone, ta vuodieke dıaŋ mana dı yalla nyindiike mɔ ɔ yi die gbaŋ gbaŋ.”

12 Mi lampotuosiriŋ bataŋ dı keŋ dı ɔ sıı ba Ŋmıŋ nyaabɔ ta die a pıası wa dı, “Dıdagırɔ, lalıa tı ba tı yi?”

13 Ɔ yiŋŋi a balı ba dı, “Nı da keŋ tuo a tıaŋ nı mɔna nı tuo die.”

14 Ta sojasi bataŋ dıaŋ die dı pıası wa dı, “Ta tınıŋ nıŋ, bıa tı mɔ tı yi?”

Die ɔ yiŋŋi a balı ba dı, “Nı da mugisi vuosi a tuo ba ligire yaa a chibi ŋmınchıbısı a yı vuosi, ama nı vaa nı nine suuli nı tune.”

15 Ta vuosi die dı piili a yile ba sɔgıtı ma ta yaa tama Jɔɔn ma, dı ɔ nan keŋ a yi Ŋmıŋ Vuovɔarıkırı Masia wa. 16 Die wıa Jɔɔn die balı a yı ba mana dı, “Manıŋ n sıwa nı aŋaŋ nyaaŋ ama vuodieke dı tıanna mıŋ kieŋ, n ka tɔgı vuodieke dı baaŋ forisi ɔ nııra guune gbaŋ. Wɔnıŋ ɔ nan nagı Ŋmıŋ Halıkasıka aŋaŋ boliŋ a sıı nı sɔgıtı. 17 Ɔ yallı wa ɔ kpalıchaarıkıŋ ɔ nuuŋ me dı ɔ chaarı zaaha ta nagı zaabiehe a yi ɔ bumbuŋ me ta nagı zaakpeetiti a yi boli dieke dı kana ka kpise me.”

18 Jɔɔn die dı mɔɔlına wɔvıınaha gie a yıa vuosisi, die ɔ balı wıa yiri yiri a kpaaŋ ba dı ba tarıgı ba beriŋ.

19 Ama die ɔ galıŋ naaŋ Herodi nıŋ dama die ɔ gbatı wa ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ nımbɔa hɔgɔ Herodiasi a faarı ta bı yi wɔbıatı pam. 20 A kɔaŋ chaaŋ die ɔ bı yi wɔbıaŋ a gɔtı a ma, ta ligi Jɔɔn dansarıka sɔŋ.

Jɔɔn die dı sına Yisa Ŋmıŋ nyaaŋ dene
(Mat. 3.13-17; Maki 1.9-11)

21 Saŋŋa dieke Jɔɔn die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabɔ, die Yisa dı keŋ ɔ jigiŋ dı ɔ sıı ɔ gbaŋ. Mi Yisa die dı jɔɔsa Ŋmıŋ, ŋmıŋsikpeŋ die dı yuori, 22 ta Ŋmıŋ Halıkasıka die dı keŋ sɔɔŋ ɔ sikpeŋ aŋaŋ nyıŋgbanıŋ sıba ŋmarıŋ. Ta lɔlıŋ dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a baarı dı, “Fɔnıŋ fɔ yine n Bɔachoti; fɔnıŋ n nine dı suuli.”

Yisa chɔɔŋkɔɔlıŋ wıa
(Mat. 1.1-17)

23 Yisa die yiwo bına baŋısı-taa ta die a piili ɔ tɔɔma.
Vuosi die yile sıba ɔ yiwo Josefu bɔa; ta Josefu chɔɔŋ die yine Heli,
24 ta Heli chɔɔŋ die yine Matati, ta Matati chɔɔŋ die yine Liiva, ta Liiva chɔɔŋ die yine Meliki, ta Meliki chɔɔŋ die yine Janayi, ta Janayi chɔɔŋ die yine Josefu,
25 ta Josefu chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta Matatiasi chɔɔŋ die yine Amosi, ta Amosi chɔɔŋ die yine Nahumi, ta Nahumi chɔɔŋ die yine Esili, ta Esili chɔɔŋ die yine Nagayi,
26 ta Nagayi chɔɔŋ die yine Maati, ta Maati chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta Matatiasi chɔɔŋ die yine Semeni, ta Semeni chɔɔŋ die yine Joseki, ta Joseki chɔɔŋ die yine Joda,
27 ta Joda chɔɔŋ die yine Johanani, ta Johanani chɔɔŋ die yine

Resa, ta Resa chɔɔŋ die yine
Zerubabeli, ta Zerubabeli
chɔɔŋ die yine Sialitili, ta
Sialitili chɔɔŋ die yine Neri,
28 ta Neri chɔɔŋ die yine Meliki,
ta Meliki chɔɔŋ die yine
Addi, Addi chɔɔŋ die yine
Kosami, ta Kosami chɔɔŋ
die yine Elimadami, ta Eli-
madami chɔɔŋ die yine Eri,
29 ta Eri chɔɔŋ die yine Josua, ta
Josua chɔɔŋ die yine Eliaza,
ta Eliaza chɔɔŋ die yine
Jorimi, ta Jorimi chɔɔŋ die
yine Matati, ta Matati chɔɔŋ
die yine Liiva,
30 ta Liiva chɔɔŋ die yine Simi-
ani, ta Simiani chɔɔŋ die
yine Juda, ta Juda chɔɔŋ die
yine Josefu, ta Josefu chɔɔŋ
die yine Jonami, ta Jonami
chɔɔŋ die yine Elayakimi,
31 ta Elayakimi chɔɔŋ die yine
Melia, ta Melia chɔɔŋ die
yine Mena, ta Mena chɔɔŋ
die yine Matata, ta Matata
chɔɔŋ die yine Nafani, ta
Nafani chɔɔŋ die yine Da-
vidi,
32 ta Davidi chɔɔŋ die yine Jese, ta
Jese chɔɔŋ die yine Obedi,
ta Obedi chɔɔŋ die yine
Boazi, ta Boazi chɔɔŋ die
yine Salimoni, ta Salimoni
chɔɔŋ die yine Nasoni,
33 ta Nasoni chɔɔŋ die yine
Aminadabi, ta Aminadabi
chɔɔŋ die yine Adimini,
ta Adimini chɔɔŋ die yine
Arini, ta Arini chɔɔŋ die
yine Hezironi, ta Hezironi
chɔɔŋ die yine Perezi, ta
Perezi chɔɔŋ die yine Juda,
34 ta Juda chɔɔŋ die yine Jakobu,
ta Jakobu chɔɔŋ die yine
Aziki, ta Aziki chɔɔŋ die
yine Abarahami, ta Abara-
hami chɔɔŋ die yine Tera, ta
Tera chɔɔŋ die yine Nahori,
35 ta Nahori chɔɔŋ die yine Serugi,
ta Serugi chɔɔŋ die yine
Rewo, ta Rewo chɔɔŋ die
yine Pelegi, ta Pelegi chɔɔŋ
die yine Eberi, ta Eberi
chɔɔŋ die yine Sela,
36 ta Sela chɔɔŋ die yine Kayi-
nani, ta Kayinani chɔɔŋ die
yine Afakisadi, ta Afakisadi
chɔɔŋ die yine Siami, ta
Siami chɔɔŋ die yine Nowa,
ta Nowa chɔɔŋ die yine
Lameki,
37 ta Lameki chɔɔŋ die yine Me-
tusila, ta Metusila chɔɔŋ die
yine Enɔki, ta Enɔki chɔɔŋ
die yine Jaredi, ta Jaredi
chɔɔŋ die yine Mahalaleeli,
ta Mahalaleeli chɔɔŋ die
yine Keenani,
38 ta Keenani chɔɔŋ die yine Enosi,
ta Enosi chɔɔŋ die yine
Sefi, ta Sefi chɔɔŋ die yine
Adami, ta Adami chɔɔŋ die
yine Nabidie Ŋmɪŋ.

4

Sitaani die dɪ magɪsɪna Yisa dene
(Mat. 4.1-11; Maki 1.12, 13)

1 Womi Yisa die dɪ nyɪŋ Jɔɔdani
mʊgɪkpɪɪrɪ chaaŋ, ta suuli aŋaŋ
Ŋmɪŋ Halɪkasɪka, Halɪkasɪka die
dɪ vaa ʊ ga haagɪŋ ma, 2 mi die
Sitaani die dɪ magɪsɪ wa a ga
tʊgɪ daraa baŋɪsɪ-nɪɪsa. Saŋka mi
mana die ʊ ka dii jaaŋ mana, die
wɪa ka kʊaŋ chaaŋ kɔŋ die dɪ yallɪ
wa.
3 Sitaani die dɪ balɪ wa dɪ, “Dɪɪ
yi fʊ seŋ yi Ŋmɪŋ bʊa fʊ vaa tanɪ
gie bɪrɪŋ nyindiike.”
4 Yisa dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Dɪ
maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ ‘Da
nyindiike nyɪɪna ma wɪa vuota dɪ
beri.’ ”
5 Mi Sitaani dɪ bɪ nagɪ wa a jʊalɪ
ŋmɪŋsikpeŋ a dagɪ wa dʊnɪa ka
gie mana lagɪ lagɪ, 6 ta balɪ wa dɪ,
“N nan nagɪ yikoke gie aŋaŋ nyinti
gie mana a yɪ fʊ, die ba nagɪ yɪ

mıŋ mıŋ ta n nan bıagı nagıha a yı vuodieke mana n yaalala. 7 N nan nagı yikoke gie aŋaŋ nyinti gie mana a yı fɔ dıı yi fɔ sɔɔŋ gbirigi a jıaŋ mıŋ."

8 Yisa dı yiŋŋi a balı wa dı, "Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ dı, 'Vuota jıama tı Yɔmɔtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nyıına ma ta bı dıa ɔ nyıına ma!' "

9 Die Sitaani dı bı nagı wa a ga Jerusalemi a nagı wa a jɔalı zieŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıukɔ sikpeŋ me, ta balı wa dı, "Fɔ seŋ yi Ŋmıŋ Bɔa yɔgı a chigisi tıŋgbaŋ, 10 dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ dı, 'Ŋmıŋ nan vaa ɔ malaka-sisi mıŋŋı daansıma fɔ.' 11 Dı bı maagı dı, 'Ba nan tuoli a tuo fɔ ba nuusi me amɔ fɔ naabıŋ da keŋ a gbıŋ taŋ aŋ fɔ ye daŋŋa.' "

12 Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, "Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ dı, 'Vuoŋ da keŋ magısı tı Yɔmɔtieŋ Nabidie Ŋmıŋ.' "

13 Die Sitaani die dı magısına wa a jıı wa die ɔ va wa ta ga, sie saŋŋa dieke ɔ baaŋ nan ye sieŋ bıbra.

Yisa die dı piiline ɔ tɔɔma Galili tıŋgbaŋ ma dene
(Mat. 4.12-17; Maki 1.14, 15)

14 Ka kɔaŋ chaaŋ Yisa die dı yiŋŋi ga Galili, ta die a suuli aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıŋ. Die ba mɔɔlı ɔ wıa tıŋgbaŋka lɔga mana. 15 Die ɔ dagı ba Ŋmıŋ wıa ba Ŋmıŋ jıamıŋ juone me; ta vuoŋ mana dı bırı wa.

Nazeriti vuosi die dı zetine Yisa dene
(Mat. 13.53-58; Maki 6.1-6)

16 A kɔaŋ chaaŋ Yisa die dı ga Nazeriti, jigidieke die ba wubine wo ɔ ga bırıŋ vuota. Ta die davɔɔsıkırı daarı die ɔ ga juu Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ me sıba ɔ wone yie die wo. Die ɔ hagı a zie dı ɔ karıŋ Ŋmıŋ gbaŋkɔ, 17 ta die ba nagı Ŋmıŋ gbaŋ dieke Ŋmıŋ naazɔa Azaya die dı maagına a keŋ yı wa. Die ɔ yuori ke a ye jigidieke ba maagına dı,

18 "Nabidie Ŋmıŋ Haalıŋ bie n ma,
dama ɔ vɔarı mıŋ mıŋ dı
n mɔɔlı wɔvıınaha a yı
zɔɔlıntieliŋ.
Ɔ tɔŋ mıŋ mıŋ dı ga balı yɔŋısı dı
n nan vɔarı ba a nyıŋ yɔrı,
ta bı balı yıısı dı ba nan ye,
ta bı vɔarı vuodiekemba dı benne
mugisiŋ me a taaŋ yɔrı,
19 ta bı mɔɔlı dı saŋŋa tɔgıya
mıŋ
dı Nabidie Ŋmıŋ gbatı ɔ vuosi
a taaŋ."

20 Yisa die dı karınna a kpatı wa die ɔ pili gbaŋkɔ a yiŋŋi a nagı ka a yı Ŋmıŋ jıamıŋ tɔntɔntɔ, ta sɔɔŋ kalı. Ta vuodiekemba mana die dı benne Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me wo die dı jııma wa. 21 Womi Yisa die dı piili a bala ba dı, "Wudieke n karınna Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔkɔ, keŋ yi wusie jinne, sıba nı wɔnnana die wo."

22 Die ba mana sɔgıtı die dı fıalı aŋaŋ wa ta ba bıra wa, die dı yi be mamachi aŋaŋ wudiekemba ɔ bala wa. Die ba pıasa taŋ dı, "Daa ɔ yine Josefu bɔa wa?"

23 Womi Yisa die dı balı a yı ba dı, "N ka chıılıya dı nı nan balı mıŋ nandagırı gie dı, 'Gbıgbaantɔ gbaaŋ fɔ gbaŋ.' Nı nan bı balı a yı mıŋ dı n yi mamachi tɔnkpıuma n gbaŋ gbaŋ n tıŋ ma sıba nı wɔnnana dı n yiye Kapenɔmi ma wa. 24 Wusie maŋ bala nı dı, vuosi ka tuose Ŋmıŋ naazɔa ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ tıŋ ma. 25 Wusie, kpihɔgɔba pam die benne Izara tıŋgbaŋ ma, saŋŋa dieke Elaja die dı benne wo, saŋka mi die nııŋ dı ka nııya bına ataa aŋaŋ chııtı ayɔaba, ta kɔŋkpıuŋ dı keŋ nan tıŋgbaŋka mana ma, 26 ama Ŋmıŋ die ka tɔŋ Elaja ba wɔnyı mana jigiŋ; die ɔ tɔŋ wa wa kpihɔgɔ dieke dı benne Zarefati Sadoni tıŋ ma wa jigiŋ. 27 Saŋŋa dieke

Ŋmıŋ naazʋa Elasa die dı benne wo gama pam die benne Izara tıŋ ma, ama ba wʋnyı mana die ka ye gbaamıŋ sie Naamani vuodieke dı yine Siria dembiŋ, wʋnıŋ ʋ nyıına ma die yene gbaamıŋ.”

28 Die vuodiekemba mana die dı benne Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me wo ta wʋŋ Yisa balıkʋ gie, die dı jıı sınyıırıŋ pam aŋaŋ wa. 29 Die ba hagı a yagı wa a nyıŋ tıka a yaa wa ga kunkogi dieke ba mına ba tıka a zie wo sikpeŋ a yaala ba kpaŋŋı wa a taaŋ gɔɔlıkʋ sʋŋ, 30 ama die ʋ nyııgı ba sʋnsʋŋ a chʋŋ ga.

Dembiŋ dieke jımbıaŋ die dı yalla wıa
(Maki 1.21-28)

31 Ka kʋaŋ chaaŋ ta Yisa die dı ga Kapenɔmi dieke dı benne Galili tıŋgbaŋ ma wa, davʋʋsıkırı daarı die ʋ juu Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me a piili daga vuosi Ŋmıŋ wıa. 32 Ʋ dagıkʋ die dı yi be mamachi pam dama die ʋ bala aŋaŋ yiko.

33 Ta daa wʋnyı jımbıaŋ die dı yalla ta ʋ bie Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me die dı faası keesi ŋmıŋsikpeŋ dı, 34 “Fʋnıŋ Yisa, vuodieke dı nyınna Nazeriti, bıa fʋ yaala tı jigiŋ? Keŋ dı fʋ chʋʋsı tı mıŋ? N sıba vuodieke dı yine fʋ, yiwo Ŋmıŋ tʋntʋnkası vuoŋ.”

35 Ta Yisa die dı natı jımbıakʋ dı, “Tarı watı ta keŋ nyıŋ daa wa ma.” Die jımbıakʋ dı nagı daa wa taaŋ tıŋgbaŋ ba mana nıŋŋa ta keŋ nyıŋ ʋ ma, aŋaŋ ka nagına wa a taaŋ tıŋgbaŋ mana die ka ka yı wa daŋŋa.

36 Die dı yi vuotamba mana mamachi die ba pıasa tamba dı, “Bıa balıŋ wʋnna? Ta ʋ yaa yiko aŋaŋ hagırıŋ a yıa jımbıatı nʋa, ta a nyına vuosi ma.” 37 Die wıa die ba mʋʋlı Yisa saaŋ tıka ma mana.

Yisa die dı gbaanna vuosi pam dene
(Mat. 8.14-17; Maki 1.29-34)

38 Saŋka mi Yisa die dı nyıŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me a ga Simoni tigiŋ. Die Simoni hanııŋ hɔgʋ die dı dʋa a yʋagı, ʋ nyıŋgbanıŋ die dı faası tʋʋlı, die ba jʋʋsı Yisa dı ʋ suŋŋi wo. 39 Ta Yisa die dı ga a ga zie jigidieke ʋ dʋana wa, ta yı yʋagıbʋ nʋaŋ, die yʋagıbʋ dı va wa; ta hɔgʋ wa dı hagı bʋnyı a yi ba chaantı.

40 Die ŋmıŋ die dı june a kpatı, vuodiekemba mana die dı yalla yʋagıtielıŋ ba tige me ba yʋagı yʋagıtı yiri yiri die dı chii be a keŋ Yisa jigiŋ. Die ʋ nagı ʋ nuusi a diisi diisi ba mana ma die ba mana dı ye gbaamıŋ. 41 Ta ʋ bı yi ta jımbıatı dı nyıŋ vuosi pam ma, die a nyınana wa die a taaŋ keesiŋ ŋmıŋsikpeŋ dı, “Fʋnıŋ fʋ yine Ŋmıŋ Bʋa wa.”

Ama die ʋ ka bı saagı dı a balı wııŋ, dama a sıba baarı ʋ yiwo Ŋmıŋ Vuovʋarıkıŋ Masia wa.

Yisa die dı mʋʋlına wʋvıınaha Ŋmıŋ jıamıŋ juone me dene
(Maki 1.35-39)

42 Die tuŋ die dı vʋnna die Yisa die dı nyıŋ tıka ma a ga haagıŋ ma; die vuosisi die dıdı dıa a yaala wa, die ba kenne a ye wo wo, die ba ka bı yaala ʋ ga ta va ba. 43 Ama die ʋ balı ba dı, “Sie n ga tıgıhanıŋ ba a ga balı Ŋmıŋ wʋvıına yaa gamma ʋ naarı keniŋ wıa mi gbaŋ, dama die wıa Ŋmıŋ dı tʋŋ mıŋ.”

44 Naa chıaŋ ma die ʋ dıdı dıa Judia tıgısı ta juo Ŋmıŋ jıamıŋ juone me a daga vuosi wıaha.

5

Yisa die dı wana ʋ bʋmbʋŋaŋ kʋaŋandıısırıba dene
(Mat. 4.18-22; Maki 1.16-20)

1 Daaŋ kaanı Yisa die dı ga a zie Genezariti gbagıkpııkʋ kʋanʋaŋ a bala Ŋmıŋ wıa ta daadaŋ pam dı

taaŋ giliŋ wo a wɔmma wɪaha. 2 Die ɔ ye haarɪsɪ ale die dɪ zene gbagɪrɪ kɔanɔaŋ, zaasɪyigiribe die vanaha ta die a ga sugire ba nɪɪtɪ. 3 Yisa die dɪ juu haarɪsɪ kaanɪ, die dɪ yine Simoni jaaŋ ta balɪ wa dɪ ɔ kpaŋŋɪ ka a ga nyaabɔ sɔŋ bɪta. Yisa die dɪ wa a kalɪ haarɪkɔ sɔŋ a daga kpɪkpaakɔ Ŋmɪŋ wɪa.

4 Die ɔ dagɪna kpatɪ wa, die ɔ balɪ Simoni dɪ, “Kpaŋŋɪ haarɪkɔ ka ga jigidieke dɪ goline ta nɪ vigi nɪ nɪɪtɪtɪ nyaabɔ sɔŋ a yigi zaasɪŋ.”

5 Simoni die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Jakɔɔŋ, tɪ tɔŋ wa yuku mana ama tɪ ka yigi jaaŋ. Tɔ, fɔ bala naa wa wɪa, n nan vigi nɪɪtɪtɪ.” 6 Die Simoni aŋaŋ ɔ chanchaalɪba die dɪ vigi ba nɪɪtɪ a yigi zaasɪŋ pam, ta ba nɪɪtɪ die dɪ yaala a kpaa kpaa. 7 Naa chɪaŋ ma, die ba wa ba chanchaalɪba die dɪ benne haarɪ kanɪŋ wa ma wa dɪ ba keŋ a suŋŋi be. Die ba keŋ vɔarɪ zaasɪbɔ a suuli ba haarɪsɪ ale wo mana, ta haarɪsɪsɪ dɪ wa dunsi a yaala a sɔɔŋ nyaabɔ chɪaŋ. 8 Die Simoni Piita die dɪ yene wudieke die dɪ yine wo ɔ gbigiri Yisa nɪŋŋa a baarɪ dɪ, “N Yɔmɔtieŋ, n yiwo tɔntɔmbɪatɪtieŋ. N ka vɪɪna dɪ n gbigi fɔ. Va mɪŋ ta ga”, 9 dama die ba yigine zaasɪŋ pam wa die yine Simoni Piita aŋaŋ ɔ zɔalɪba mana mamachi 10 aŋaŋ ɔ chanchaalɪba, Jemisi aŋaŋ Jɔɔn vuodiekemba dɪ yine Zebedi ballɪ.

Ta Yisa dɪ balɪ a yɪ Simoni dɪ, “Da vaa ŋmaamɪŋ yalla fɔ, a nyɪŋ jinne yaa gamma nan ga a sɔgɪma vuosi a kiere n jigiŋ.”

11 Die wɪa die ba kpaŋŋɪ ba haarɪsɪsɪ a jɔalɪ gaaŋ a va jaaŋ mana ta dɪ Yisa kɔaŋ.

Yisa die dɪ gbaanna gamɪŋ dene (Mat. 8.1-4; Maki 1.40-45)

12 Saŋŋa kaanɪ Yisa die bie tɪŋ kaanɪ ma ta daa wɔnyɪ dɪ bie mɪŋ a yallɪ gamɪŋ. Die ɔ yene Yisa wa die ɔ nagɪ ɔ gbaŋ a taaŋ tɪŋgbaŋ ɔ nɪŋŋa a jɔɔsɪ wa dɪ, “N Yɔmɔtieŋ, dɪɪ yi fɔ dɔŋŋɔ fɔ gbaaŋ mɪŋ.”

13 Yisa die dɪ tɪɪntɪ ɔ nuuŋ a gbɪ daa wa ta balɪ dɪ, “N saagɪya, fɔ gamɪŋ kpatɪya mɪŋ.” Lele womi daa wa ganɪ dɪ kpatɪ bɔnyɪ. 14 Die wɪa Yisa die dɪ kpaaŋ wa dɪ, “Da keŋ balɪ vuoŋ wɪɪrɪ gie, ama ga a ga nagɪ fɔ gbaŋ a dagɪ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɔ wa ta kaabɪ kaabɪ dieke Mosisi die dɪ dagɪna wa yaa gamma gamɪŋ gbaanɪŋ wɪa, aŋ vuoŋ mana sɪmma sɪba dɪ lele fɔ gaŋkɔ kpatɪya mɪŋ.”

15 Ama die ba faasɪ mɔɔlɪ Yisa saaŋ jigiŋ mana, ta kpɪkpaaŋ die dɪ keŋ ɔ jigiŋ dɪ ba wɔŋ wudieke ɔ balala, ta ye gbaamɪŋ a nyɪŋ ba yɔagɪtɪ ma. 16 Ama die ɔ ŋaaŋ ga wa haagɪŋ ma a ga jɔɔsa Ŋmɪŋ.

Yisa die dɪ vana nyɪŋgbaŋ kpiikiŋ tieŋ dɪ ye gbaanɪŋ dene (Mat. 9.1-8; Maki 2.1-12)

17 Saŋŋa kaanɪ die Yisa dɪ daga vuosi Ŋmɪŋ wɪa, ta Farasisi aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba die dɪ kalɪ mi, die ba nyɪŋ wa Galili tɪgɪsɪ mana aŋaŋ Judia tɪgɪsɪ mana aŋaŋ Jerusalemi a keŋ Yisa jigiŋ. Die Nabidie Ŋmɪŋ hagɪrɪŋ die dɪ bie ɔ ma dɪ ɔ gbaaŋ yɔagɪtieliŋ. 18 Die dembisi bataŋ die dɪ chii daa wɔnyɪ nyɪŋgbanɪŋ die dɪ kpine kalɪŋŋa ma a mɪa dɪ ba nagɪ wa juu tigiri me a nagɪ wa dɔaŋ Yisa nɪŋŋa. 19 Ama die vuosi die dɪ dala wa die ba ka bɪagɪ nagɪ wa juu, die wɪa die ba chii wo a jɔalɪ mampili sikpeŋ* a chɪa a yuori vɔrɪŋ a nagɪ wa aŋaŋ kalɪŋka a sɔɔŋ dɔaŋ vuosi sɔnsɔŋ Yisa nɪŋŋa 20 Yisa die dɪ yene ba yine wo yada dene wo, ɔ balɪ yɪ daa wa dɪ, “N zɔa n nagɪ fɔ taalɪ a chaa fɔ.”

* **5:19** 5.19 Ba ŋaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me.

21 Ta mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi vuosisi die dı piili a yile ba sʊgıtı ma dı, “Mınıa yine daa wa gie a bala sıba ʊ yiwo Ŋmıŋ? Vuobıa baaŋ nan nagı vuoŋ taalı a chaa wa, ntaala Ŋmıŋ nyıına?”
22 Die Yisa dı mıŋŋı ba sʊŋanyile ta pıasi ba dı, “Bıa nı yile wıaha gie nı sʊgıtı ma? 23 Genhe jabıa yine mɔlı, fʊ baaŋ balı dı, ‘N nagı fʊ taalı a chaa’ yaa ‘Hagı a chʊŋ’? 24 N nan wa a dagı aŋ nı sımma a baarı manıŋ vuota Bʊa yaa yiko dʊnıa mama a nan bıagı a nagı vuosi tʊmbıatı a chaa ba.” Die wıa die ʊ balı a yı nyıŋgbaŋkpiikiri tieŋ wo “N bala fʊ, hagı a nagı fʊ kalıŋŋa a ga tigiŋ.”
25 Lele womi daa wa die dı hagı ba mana nıŋŋa a nagı ʊ kalıŋŋa a kuli ta bıra Ŋmıŋ. 26 Die dı yi vuoŋ mana mamachi pam ta ŋmaamıŋ die dı yigi be, die ba pagı Ŋmıŋ a bala dı, “Tı ye mamachi wıa jinne.”

Yisa die dı wana daa wʊnyı ʊ saaŋ dı yine Liiva dene
(Mat. 9.9-13; Maki 2.13-17)

27 A kʊaŋ chaaŋ ta Yisa die dı nyıŋ a ye lampotuosiru ba wasınana Liiva ta ʊ kalı jigidieke ba tuosinene lampoke juoŋ me. Yisa dı balı a yı wa dı, “Dıa mıŋ!” 28 Die Liiva die dı hagı a vaa jaaŋ mana ta dı ʊ kʊaŋ.
29 Liiva die dı paalı a yi chaantı ʊ tigiŋ me a yı Yisa; ta die lampotuosiriŋ pam aŋaŋ vuosi bataŋ die dı lagısı die aŋaŋ ba. 30 Die Farasisi bataŋ aŋaŋ ba mıraha dıdagırı bataŋ die dı yine Farasisi die dı keŋ pıasa Yisa kʊaŋandıısırıba dı, “Bıa nı die ta nyuo aŋaŋ lampotuosiriŋ aŋaŋ tʊntʊmbıatı tieliŋ?”
31 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, 32 “Manıŋ n ka keŋ dı n balı vuodiekemba dı yine vuovıına dı ba vaa ba tʊmbıatı ama n keŋ dı n balı tʊntʊmbıatı tieliŋ dı ba vaa ba tʊmbıatı.”

Siehaala aŋaŋ siekʊra dı kana ka lagısı taŋ dene
(Mat. 9.14-17; Maki 2.18-22)

33 Die vuosi bataŋ die dı balı Yisa dı, “Jɔɔn kʊaŋandıısırıba ŋaaŋ bɔba nʊaŋ ta jʊʊsa Ŋmıŋ saŋŋa mana, ta Farasisi mba kʊaŋandıısırıba dı yie die gbaŋ gbaŋ ama fʊ kʊaŋandıısırıba ŋaaŋ die mıŋ ta nyuo saŋŋa mana.”
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nı tıŋ yaala chaaŋ diekemba dı gana hɔgʊ faarıŋ ma bɔba nʊaŋ, banıŋ aŋaŋ hɔgʊ wa tieŋ dı lagısına a beri wo? Die kaaŋ bıagı a yi. 35 Ama saŋŋa nan keŋ ba nan nagı hɔgʊ wa tieŋ a nyıŋ ba jigiŋ, saŋka mi ba nan wa bɔbı nʊaŋ.”
36 Yisa die dı bı taaŋ ba nandagırı gie dı, “Vuoŋ kaaŋ saagı a chıırı garıhaalıŋ ta nagı ka garıchɔɔtıŋ a baalı a ligi garıkʊʊŋ vɔrıŋ, dama ʊ yi die ʊ nan chʊʊsı garıhaalıkʊ ta garıhaalıkʊ aŋaŋ garıkʊʊrı kaaŋ dı mʊ taŋ. 37 Yaa nı yeye ta vuoŋ nagı daahaalıŋ asʊ gbanıŋ koliti diekemba dı yine nyıŋkʊra ma? Dama ʊ yi die daabʊ nan kʊŋ a chıırı kolititi aŋ daabʊ aŋaŋ kolititi mana taaŋ yɔrı. 38 Ama sie ʊ nagı daahaalıŋ asʊ gbanıŋ koliti diekemba dı yine nyıŋhaala ma. 39 Dıı yi ta vuoŋ dı nyuu daakʊʊŋ, ʊ keŋ ye daahaalıŋ ʊ ka bı yaala, ʊ ŋaaŋ baarı dı ‘Daakʊʊrı nansına.’ ”

6

Davʊʊsıkırı daarı wıa
(Mat. 12.1-8; Maki 2.23-28)

1 Davʊʊsıkırı daaŋ kaanı die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı chʊŋ tıanna zaa kʊaŋ ma, ta ʊ kʊaŋandıısırıba die dı gobe zaa-pakıtı a yıaga ŋɔba. 2 Ta Farasisi bataŋ die dı pıasi ba dı, “Bıa nı

yie wudieke tı mıraha dı dagına dı tı da yi davʊʊsıkırı daaŋ?”
3 Yisa die a pıası ba dı, “Nı ye
ka karıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ Davidi
die dı yine die wo? Kɔŋ die yalla
wʊnıŋ aŋaŋ ʊ kʋaŋandıısırıba,
4 die ʊ ga Ŋmıŋ jıamıŋ juoku
sʊŋ a ga nagı paanʊ dieke ba
nagına a yı Ŋmıŋ a ŋɔbı ta bı nagı
yı ʊ kʋaŋandıısırıba ba ŋɔbı.
Ama tı mıraha die ka yı sieŋ dı
vuoŋ ŋɔbıha sie Ŋmıŋ kıkaabıtʊ
nyıına ma.” 5 Yisa die dı bı balı
ba dı, “Manıŋ vuota Bʊa yine
davʊʊsıkırı daarı tieŋ.”

Nuukpiikiŋ tieŋ gbaamıŋ wıa
(Mat. 12.9-14; Maki 3.1-6)

6 Davʊʊsıkırı daaŋ kaanı bıbra
Yisa die dı ga juu Ŋmıŋ jıamıŋ
juoku a daga Ŋmıŋ wıa, ta daa
wʊnyı die dı bie mi ʊ nuudiigiŋ
die dı kpi. 7 Ta die Ŋmıŋ mıraha
dıdagırıba aŋaŋ Farasisi bataŋ
die dı bie mi a yaala sieti dı ba
galıŋ Yisa, die wıa die ba daansa
wa dı ba ye dı ʊ nan gbaaŋ wa
davʊʊsıkırı daarı. 8 Ama Yisa die
mıŋŋı ba sʊŋanyilehe ta balı yı
daa dieke nuuke dı kpine wo dı,
“Hagı a zie vuoŋ mana nıŋŋa.”
Die wıa die ʊ hagı a zie mi. 9 Die
Yisa dı balı a yı ba dı, “Nı vaa
n pıası nı, bıa tı mıraha dı baa
tı yime davʊʊsıkırı daraaŋ? Dı
tı suŋŋi vuosi yaa tı chʊʊsı ba?
Tı gbatıma vuoŋ mısı taamma
yaa tı kʊʊ ba?” 10 Die wıa ʊ
daansı ba mana a tıaŋ, ta die balı
yı nuukpiikiri tieŋ dı, “Tııntı fʊ
nuuke.” Die ʊ tııntı ʊ nuuke die
ka bı hagırı bıbra. 11 Ama Ŋmıŋ
mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisisi
die dı jıı sınyıırıŋ, a piili a bala
yıa taŋ ba baaŋ yi Yisa dene.

Yisa die dı vʋarına ʊ
kʋaŋandıısırıŋ baŋ aŋaŋ bale wo
dene

12 Saŋka mi Yisa die dı ga jʊalı
kunkogiŋ dı ʊ jʊʊsı Ŋmıŋ, a die
jʊʊsı Ŋmıŋ kanıŋ yuku mi mana.
13 Die tuŋ dı vʊnna die ʊ wa ʊ
kʋaŋanvuosi a keŋ lagısı ʊ jigiŋ
a vʋarı vuosi baŋ-ale, a wa ba
tʊntʊntıŋ.* 14 Die ʊ vʋarı wa Si-
moni (vuodieke ʊ wasınana Piita)
aŋaŋ Simoni nımbʊabiŋ Andurusi
aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Fil-
ipi aŋaŋ Batolomiwo, 15 aŋaŋ
Matiwo aŋaŋ Tomasi aŋaŋ Ali-
fusi bʊadembiŋ Jemisi aŋaŋ Si-
moni vuodieke die dı yaala banıŋ
Juu vuosi yallıma ba gbaŋ wa,
16 aŋaŋ Judasi vuodieke die dı
yine Jemisi bʊa wa aŋaŋ Judasi
Asikaroti vuodieke die dı posine
Yisa chıaka.

Yisa die dı dagınana ta gbaama
vuosi dene
(Mat. 4.23-25)

17 Yisa die dı keŋ sʊʊŋ kunko-
giri me aŋaŋ ba, die a ga zie
tıŋgbaŋ dieke dı mʊna taŋ; ta
die ʊ kʋaŋanvuosi pam die dı bie
mi; vuosi pam die dı nyıŋ Ju-
dia chaaŋ mana aŋaŋ Jerusalemi
aŋaŋ Taya aŋaŋ Sadoni mana
tıgısı die dı gbigine mʊgıkpıırı,
18 die ba keŋye mıŋ dı ba wʊŋ ʊ
wʊbalıka ta bı yaala ʊ gbaaŋ ba.
Vuodiekemba die jımbıatı die dı
yalla ba gbaŋ die keŋye mıŋ, die
ʊ gbaaŋ ba. 19 Die vuosi mana
die dı mıa dı ba gbı wa, dama
hagırıŋ die nyına ʊ ma a gbaama
ba mana.

Sʊgıfıalıŋ aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ
wıa
(Mat. 5.1-12)

20 Saŋka mi die Yisa die dı
daansı ʊ kʋaŋandıısırıba ta baarı
dı,

“Nınıŋ zɔɔlıntieliŋ sʊgıfıalıŋ
yiwo nı sıatı,
dama Ŋmıŋ naarı yiwo nı
sıatı!
21 Nınıŋ vuodiekemba kɔŋ dı yalla
lele, sʊgıfıalıŋ yiwo nı sıatı,
dama nı nan keŋ chagı.

* **6:13** 6.13 Ba wasa ʊ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo gie tʊntʊntıba.

Nınıŋ vuodiekemba dı kʋnnana
lele, sʋgıfıalıŋ yiwo nı sıatı,
dama nı nan daansı a laa.
22 “Vuosi dı keŋ haa nı ta
zeti nı ta zıa nı ta chʋʋsa nı
saara, dama nı dına manıŋ vuota
Bʋa wıa, sʋgıfıalıŋ yiwo nı sıatı.
23 Nı yallıma sʋgıfıalıŋ ta seme
dama nı nyʋarı nan daansı dala
Ŋmıŋ naarı ma; die gbaŋ gbaŋ
die ba chʋalıba die dı yi Ŋmıŋ
naazʋalıba.
24 “Nınıŋ nyintitieliŋ, wʋbıaŋ bie
nı ma,
dama nı wɔŋ ye nı choti jaaŋ
mıŋ.
25 “Nınıŋ vuodiekemba dı chagına
lele, wʋbıaŋ bie nı ma,
dama kɔŋ nan daansı yigi nı.
“Nınıŋ vuodiekemba dı lanana
lele, wʋbıaŋ bie nı ma,
dama nı nan daansı ye
sʋgıchʋʋsıŋ aŋaŋ kpaŋ.
26 “Nınıŋ vuodiekemba vuosi
mana dı bırınana, wʋbıaŋ bie
nı ma; dama die gbaŋ gbaŋ
ba chɔɔŋkʋʋlıba die dı bırı
ŋmınchıbısı naazʋalıba.

Nı yallıma choti aŋaŋ nı dataası
(Mat. 5.38-48; 7.12a)

27 “Ama n bala nınıŋ
vuodiekemba dı wʋnnana n
balıkʋ gie, nı chome nı dataası
ta yime wʋvıına a yıma
vuodiekemba dı hana nı. 28 Ta
vuodiekemba dı kanana kaatı
a yıa nı, nı balı ba dı ‘Ŋmıŋ
suŋŋi be’, ta jʋʋsıma Ŋmıŋ a
yıma vuodiekemba dı yinene nı
bıaŋ 29 Dıı yi vuoŋ dı keŋ falı fʋ
kaamıŋ fʋ yiŋŋi kaanı wa gbaŋ
a yı wa aŋ ʋ falı. Dıı yi vuoŋ dı
keŋ a nagı fʋ jayeekikpeŋkpıŋ
fʋ vaa ʋ nagı fʋ jayeekibiŋ a gʋtı.
30 Vuodieke nıŋ mana dı keŋ jʋʋsı
fʋ jaaŋ fʋ yı wa, ta vuoŋ dı keŋ
gbatı fʋ jaaŋ da keŋ dıa a ga tuo.
31 Wudieke fʋ yaala vuosi yi a yı
fʋ, fʋ yi die a yı fʋ chanchaalıŋ.
32 “Dıı yi fʋ cho vuodiekemba dı
chone fʋ nyıına ma, bıa Ŋmıŋ dı
baa ʋ nagı gʋtı fʋ? Tʋntʋmbıatı
tielıŋ gbaŋ cho wo vuodiekemba
dı chone be. 33 Ta dıı yi fʋ
yie vıınıŋ a yıa vuodiekemba dı
yinene vıınıŋ a yıa fʋ bıa Ŋmıŋ dı
baa ʋ nagı a gʋtı fʋ? Tʋntʋmbıatı
tielıŋ gbaŋ yie die. 34 Dıı yi fʋ
paŋŋa vuodiekemba fʋ sıbına dı
ba nan yiŋŋi tuŋ fʋ, bıa Ŋmıŋ dı
baa ʋ nagı a gʋtı fʋ? Tʋntʋmbıatı
tielıŋ gbaŋ paŋŋa die a yıa ba
chanchaalıŋ ta yiŋŋi tuose ba ny-
inti.
35 “Die wıa nı chome nı dataası
ta yime vıınıŋ a yıma ba. Ta
dıı yi nı paŋŋı vuoŋ jaaŋ ka ga
yʋası, da vaa nı sʋgıtı chʋʋsı a
wıa, dama nı nyʋarı nan daansı
dala, ta nı nan bı yi Nabidie Ŋmıŋ
ballı. Dama wʋnıŋ ʋ yie wʋvıına
a yıa vuodiekemba nine dı kana
ka suule wudieke ʋ yinene a yıa
ba aŋaŋ vuobıatı mana. 36 Nı
chıgıma zɔɔlıŋ sıba nı Chɔɔŋ
Ŋmıŋ dieke dı benne arızanna ma
dı chıgınana zɔɔlıŋ dene wo.

Chanchaalıŋ sarıya diile wıa
(Mat. 7.1-5)

37 “Da keŋ a dii vuoŋ sarıya amʋ
Ŋmıŋ da keŋ dii fʋ sarıya, da keŋ
balı a chʋʋsı vuoŋ amʋ Ŋmıŋ da
keŋ balı a chʋʋsı fʋ. Nagı fʋ
chanchaalıŋ taalı a chaa ba amʋ
Ŋmıŋ dıaŋ nagı fʋ taalı a chaa
fʋ. 38 Yıma vuosi amʋ Ŋmıŋ dıaŋ
nagı yı fʋ. Dı nan dı sıı sıba
Ŋmıŋ dı baaŋ nan nagı ʋ kuruba
a mɔgısı zaa, ta ka keŋ suuli aŋaŋ
ka kʋanʋaŋ mana aŋ ʋ jıı jıı ta
dɔŋ dɔŋ ta a keŋ suuli a jaasa aŋ
ʋ nagı a yı fʋ, fʋ baaŋ nan bıagı a
pɔgılı dene. Fʋ nagına fʋ kuruba
a mɔgısa nyinti a yıa vuosi die,
Ŋmıŋ gbaŋ nan mɔgısı die a yı
fʋ.”
39 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die
dı taaŋ ba nandagırı gie dı,

“Yıı nan bıagı a datı ɔ chanchaaŋ? Ba mana kaaŋ nan goliŋ me? 40 Bɔbɔgɔrɔ dıaŋ ka tıaŋ ɔ dıdagırɔ; ama bɔbɔgɔrɔ dıaŋ dı keŋ mıŋŋı a bɔgırı a kpatı ɔ nan dı sıı sıba ɔ dıdagırı wa.

41 “Bıa fɔ daansa a yese mınchııbıŋ dieke dı benne fɔ chanchaaŋ nimbiŋ me ta ka ye dakɔɔlı dieke dı benne fɔ gbaŋ gbaŋ fɔ nimbiŋ me? 42 Lalıa fɔ baa fɔ yi a balı yı fɔ chanchaaŋ dı, ‘N zɔa, vaa n vɔarı ŋmınchııbıŋ dieke dı benne fɔ nimbiŋ me’, ta ka ye dakɔɔlı dieke dı benne fɔ gbaŋ gbaŋ fɔ nimbiŋ me? Fɔnıŋ gıgaantɔ wa gie, woliŋ nagı dakɔɔlı dieke dı benne fɔ gbaŋ gbaŋ fɔ nimbiŋ me amɔ fɔ mıŋŋı ye a vɔarı ŋmınchııbıŋ dieke dı benne fɔ chanchaaka nimbiŋ me wo.”

Tııŋ aŋaŋ ka nyıŋnyıŋka wıa
(Mat. 7.16-20; 12.33-35)

43 “Tııvıınıŋ ka wala nyıŋnyıŋkıbıatı, ta tıı dieke dı yɔagına ka wala nyıŋnyıŋka vıına. 44 Tııŋ nyıŋnyıŋka ma ba sıba ka. Ba ka yese kınkamıŋ haŋgɔɔsı jigiŋ a tɔɔra, yaa taama jıa jigiŋ a tɔɔra. 45 Vuovıınıŋ yie tɔnvıına dama ɔ sɔŋ vıına mıŋ; ta vuobıaŋ dıaŋ dı yie tɔmbıatı dama ɔ sɔŋ suuli wo aŋaŋ wɔbıatı. Jadieke dı benne vuoŋ sɔŋ ma kanıŋ ɔ bala.

Mımıırıŋ bale wıa
(Mat. 7.24-27)

46 “Bıa nı wasa mıŋ nı Yɔmɔtieŋ ta ka yie wudieke n yaalala? 47 Vuodieke mana dı kienene n jigiŋ ta wɔmma n wɔbalıkaha ta dıha, n nan dagı nı ɔ sına die. 48 Wɔnıŋ ɔ sıı sıba daa wɔnyı die dı mına ɔ tigiŋ, ta die woliŋ a tuu tıŋgbaŋ a sɔɔŋ a ga tɔgı taŋ ta dɔaŋ nyabılıŋ tanı sikpeŋ. Ka kɔaŋ chaaŋ nıŋ dı keŋ nıı pam ta mɔgıŋ dı kpaa ta nyaabɔ dı keŋ nıgı tigiri, ama die tigiri ka nanya dama die ɔ mıŋŋı mıı ka mıŋ. 49 Ama vuodieke mana dı wɔnnana n wıaha gie ta ka dıha sıı sıba daa wɔnyı die dı mına ɔ tigiŋ a zieŋ tambɔsıŋ me ta ka dɔaŋ nyabılıŋ ka chıaŋ wa, ta die nııŋ dı nıı mɔgıŋ dı kpaa, ta nyaaŋ dı keŋ nıgı tigiri, die ka nan bɔnyı. Bıa chɔɔsıbıaŋ wɔnna!”

7

Yisa die dı gbaanna Romi tıŋ sojasi jakɔɔŋ tɔntɔntɔ dene
(Mat. 8.5-13)

1 Die Yisa die dı dagına vuosisi a kpatı wa die ɔ nyıŋ a ga Kapenɔmi tıŋ ma. 2 Mi Romanisi sojasi jakɔɔŋ wɔnyı die dı bie mi a yallı ɔ tɔntɔntɔ ɔ chone pam, die yɔagıŋ dı yigi wo ɔ gbigi kuŋ. 3 Die jakɔɔrı dı wɔŋ Yisa wıa, a tɔŋ Juu vuosi nyıŋkɔra bataŋ dı ba ga a wa wa dı ɔ keŋ a gbaaŋ ɔ tɔntɔntɔ wa. 4 Die ba keŋ Yisa jigiŋ a jɔɔsı wa aŋaŋ nıŋŋmına a baarı dı, “Daa wa gie mɔ dı fɔ suŋŋi wo, 5 dama ɔ cho tı tıŋgbaŋka gie vuosi, ta mıı Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ a yı tı.”

6 Die wıa Yisa die dı dı ba kɔaŋ a ga. Die ɔ gana a gbige tigiri, jakɔɔrı die dı tɔŋ ɔ zɔalıŋ dı ba keŋ balı wa dı, “N Yɔmɔtieŋ daa mugisi fɔ gbaŋ a kiere, dama n ka mɔ dı fɔ keŋ juu n tigiŋ me. 7 Die wıa maŋ ka keŋ fɔ jigiŋ n gbaŋ gbaŋ wa. Ama ko yı nɔaŋ aŋ n tɔntɔntɔ wa ye alaafıa. 8 Dama manıŋ n gbaŋ n yaa wa n nyıŋkɔra, ta yallı sojasi ba dıı n kɔaŋ. N ŋaaŋ balı a yı geŋ wo, gamma aŋ ɔ ga, ta balı a yı geŋ wo kiere aŋ ɔ keŋ; ta bı vaa n yɔmɔ yi wudieke n yaalala.”

9 Yisa die dı wɔnna naa die dı paalı a yi wo mamachi, die ɔ yiŋŋi a balı yı kpıkpaakɔ die dı dına ɔ kɔaka dı, “N bala nı, n ye ka ye vuoŋ dı yine mıŋ yada sıba naa Izara vuosi sɔŋ gbaŋ.”

10 Die sojasi jakʋʋrı zʋalıba die dı yiŋŋi a ga ʋ tigiri me a ye ʋ tʋntʋntʋ wa dı yene alaafıa.

Yisa die dı vana kpihɔgʋ bʋadembiŋ dı hagı kuŋ me dene

11 Die tuŋ dı vʋʋna Yisa die dı ga tıŋ kaanı ba wasınana Neeni, ta ʋ kʋaŋandıısırıba aŋaŋ kpıkpaakʋ die dı dı ʋ kʋaŋ. 12 Die ʋ dene a ga tʋgı tıka nʋaŋ, die ʋ ye kpıkpaaŋ dı nyına tıka sʋŋ a chii kuŋ dı ba ga guu. Vuodieke die dı kpine wo die yiwo kpihɔgʋ wʋnyı bʋabalımıŋ, die ʋ yiwo dembiŋ. Kpihɔgʋ wa gbaŋ die bie kpıkpaakʋ sʋŋ. 13 Die Yisa die dı yene kpihɔgʋ wa zɔɔlıŋ die dı yigi wo ʋ balı a yı wa dı, “Da kʋmma!” 14 Ta die dı a ga a gbı tıaka, ta vuodiekemba die dı chine wo wo dı zie. Yisa die dı balı dı, “Dalʋakıŋ hagı!” 15 Die kumbu miivoli die dı yiŋŋi keŋ, ta ʋ hagı kalı a piili bala wıa. Yisa die dı yiŋŋi a nagı wa yı ʋ nuŋ.

16 Die ŋmaamıŋ die dı yigi vuodiekemba mana die dı benne mi, ba mana die dı bırı Ŋmıŋ, a baarı dı, “Ŋmıŋ naazʋakpeŋkpııŋ keŋ nyıŋ tı jigiŋ mıŋ”; ta bala taŋ dı, “Ŋmıŋ keŋ sʋʋŋ a suŋŋi ʋ vuosi mıŋ.”

17 Yisa wıaha gie die dı mʋʋlı ga Judia tıŋ mana aŋaŋ tıgı diekemba mana dı gbigine mi.

Jɔɔn dieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ wıa

(Mat. 11.2-19)

18 Ka kʋaŋ chaaŋ Jɔɔn dieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ kʋaŋandıısırıba die dı ga a balı wa wıaha gie mana. Die ʋ wa vuosi bale ʋ kʋaŋandıısırıba sʋŋ, 19 a tʋŋ ba tı Yɔmʋtieŋ Yisa jigiŋ dı ba ga pıası wa dı, “Fʋnıŋ fʋ yine vuodieke dı balla ʋ keŋ wo yaa tı ye chıısıma vuogaaŋ bıbra?”

20 Die ba kenne tʋgı Yisa jigiri, die ba balı wa dı, “Jɔɔn dieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ tʋnna tı dı tı keŋ pıası fʋ dı, ‘Fʋnıŋ fʋ yine vuodieke ʋ bala dı ʋ nan keŋ wo yaa tı ye chıısıma vuogaaŋ.’ ”

21 Kanıŋ saŋka mi gbaŋ gbaŋ Yisa die dı gbaaŋ vuosi pam, yʋagıtieliŋ aŋaŋ vuodiekemba yʋagıtı die dı faasına a hagırı, ta vʋarı jımbıatı vuosi pam ma, ta die vaa yıısı pam nine dı yuori. 22 Die ʋ yiŋŋi a balı Jɔɔn tʋntʋntıba dı, “Nı yiŋŋi a ga balı Jɔɔn wudieke nı wʋnnana ta yese wudiekemba; dı nı ye ta yıısı nine dı yuorine, gbarıgısı dı chʋŋ, ta vuodiekemba die dı yʋagına gamıŋ ye wo gbaamıŋ, tıkpaara tieŋ dı wʋmma, ta kunti dı haga kuŋ me, ta zɔɔlıntieliŋ dı wʋmma Ŋmıŋ wʋbalıkı vıınaha. 23 Ta sʋgıfıalıŋ bie vuodieke dı kana ka chıılı mıŋ ma.”

24 Jɔɔn tʋntʋntıba die dı yiŋŋine a ga a kpatı wa, Yisa die dı piili a pıasa kpıkpaakʋ yaa gamma Jɔɔn wıa dı, “Die nı gana Jɔɔn jigiri hagırı ma wa, bıa die nı yile dı nı nan ye? Die nı yile dı nı nan ye hʋʋtı bʋlɔgısıŋ dı nıgınana? 25 Yaa bıa die nı nyıŋ ga nı ye? Dembiŋ dı yeegine nyiŋyeeki vıına? Vuodiekemba dı yeeginene nyiŋyeeki vıına ta bie ba dʋŋŋʋ bie wo naaleesi me. 26 Nı balı mıŋ, vuobıa die nı nyıŋ ga nı ye wo? Nı tıŋ yile dı nı nan ye Ŋmıŋ naazʋa yaa? Wusie maŋ bala nı, Jɔɔn nıŋ tıaŋ naazʋa. 27 Dama Jɔɔn die yine vuodieke Ŋmıŋ die dı bala ʋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, ‘Manıŋ n nan tʋŋ n tʋntʋntʋ aŋ ʋ woliŋ dıa fʋ nıŋŋa a wʋnsı fʋ keniŋ sieku a dʋaŋ fʋ.’ ” 28 Yisa die dı bı balı ba a gʋtı dı, “Manıŋ n bala nı, ba ye ka mıırı vuoŋ dı tıanna Jɔɔn, ama vuodieke dı wıarına kʋaŋ Ŋmıŋ naarı ma tıaŋ wa.”

29 (Ta Vuoŋ mana aŋaŋ lampotuosiribe die dı saagı dı Nabidie Ŋmıŋ vıına, dama die ba wʋŋ Jɔɔn mʋʋlıŋ, ta vaa ʋ sıı

ba Ŋmıŋ nyaabʋ. 30 Ama Farasisi aŋaŋ vuodiekemba die dı dagınana Ŋmıŋ mıraha die dı zeti Ŋmıŋ dı sanna die a yı ba, dama die ba ka saagı dı Jɔɔn sıı ba Ŋmıŋ nyaabʋ.)

31 Ta Yisa die dı bı balı ba dı, “Nınıŋ leleke gie vuosi, bıa maŋ nan nagı a magısı nı? Vuoŋ bıa yine nı? 32 Nı nıası wa ballıbısı dı kalla nyʋʋŋ jigiŋ a nata wasa tamba, ‘Tı wıa wıuŋ a yıa nı ama nı ka sie, ta chıa hanye a yıa nı ama nı ka kʋma.’ 33 Nınıŋ leleke gie vuosi nıası wa ballıbısı gie dama Jɔɔn die dı kenne ta ka die nyindiike gbaŋ gbaŋ ta ka nyuo daaŋ ta nı baarı dı ʋ yiwo yıuŋyaaŋ; 34 ta manıŋ vuota Bʋa dı keŋ die ta nyuo, nı baarı ‘Ye, ʋ yiwo wutulitieŋ aŋaŋ daanyuru; ta bı yi lampotuosiriŋ aŋaŋ tʋntʋmbıatı tieliŋ zʋa.’ 35 Ama vuodiekemba dı tuone Ŋmıŋ yıaŋ daga dı dı yiwo wusie.”

Yisa die dı gana Simoni vuodieke dı yine Farasisi vuoke tigiŋ dene

36 Die Farasisi wʋnyı die dı wa Yisa dı ʋ keŋ aŋ ba dii nyindiike ʋ tigiŋ me. Die Yisa die dı ga daa wa tigiri me, ba mana dı lagıŋ kalı a die. 37 Die hɔgʋ wʋnyı die benne tıka ma a dʋaga dembisi die dı wʋŋ dı Yisa bie daa wa tigiri me a die nyindiike, die wıa ʋ yaa kɔlıba aŋaŋ tulaari dieke ligire dı faasına tʋa, 38 a die a keŋ a gbigiri Yisa nagısı chıaŋ, a kʋma ʋ nintaantı dı nanna Yisa naatala ma. Die Yisa naatala die dı sʋnsı ta die hɔgʋ wa die dı nagı ʋ sikpeŋ zoosi a chıtı ha ta die a mɔgısı ʋ naatala ta sıutı tulaaribu a yi he. 39 Die Farasisi dieke die dı wana Yisa wa die dı yene naa ʋ yile ʋ sʋŋ ma dı, “Dıı yi daa wa gie dı seŋ yi Ŋmıŋ naazʋa wusie, ʋ tıŋ nan dı sıba hɔgʋ wa gie dı yine vuodieke. Ʋ tıŋ nan dı sıba a baarı dı ʋ yiwo tʋntʋmbıatı tieŋ.”

40 Die wıa Yisa die dı balı Farasisi wa dı, “Simoni n yaa wıuŋ n baa n balı fʋ.”

Ta Simoni die dı yiŋŋi baarı, “Dıdagırʋ balı mıŋ?”

41 Yisa die dı balı wa dı, “Die dembisi bale die yalla vuodieke dı paŋŋınana ligire hamıŋ. Wʋnyı die dii wo ligire bie* kɔbısı-nʋ hamıŋ, ta wʋnyı dıaŋ die dı dii ligire bie baŋısı-nʋ hamıŋ. 42 Die ba wʋnyı mana die ka bıagı tuŋ wo, die wıa die ʋ nagı chaa ba mana dı ba gamma. Lele, ba jabıa balla ʋ chome wo pam?”

43 Simoni die dı yiŋŋi balı wa dı, “N yi tama vuodieke hannı die dı faasına a dala wa.”

Yisa die dı balı wa dı, “Fʋnıŋ balı wa wusie.” 44 Die ʋ yiŋŋi a daansı hɔgʋ wa ta balı yı Simoni dı, “Ye hɔgʋ wa gie? N kenne juu fʋ tigiri gie me, ka yı mıŋ nyaaŋ dı n nıtı n naatala ama hɔgʋ wa gie nıtı wa n naatala aŋaŋ ʋ nintaantı ta chıtıha aŋaŋ ʋ sikpeŋ zoosi. 45 Ama fʋnıŋ nıŋ ka mɔgısı mıŋ, ama wʋnıŋ nıŋ ʋ ka vaa n naatala mɔgısıŋ n kenne a juu giena wa. 46 Ta ka bı nagı kpaaŋ a duuri n sikpeŋ, ama wʋnıŋ nıŋ ʋ siti wo tulaari a yi n naatala ma. 47 N bala nı, n nagı wa ʋ tʋmbıatı pam wa mana a chaa wa; die wıa ʋ cho mıŋ pam wa, ama vuodieke n nagına a chaa wa bıta, wʋnıŋ ʋ gbaŋ chome mıŋ bıta.”

48 Die wıa Yisa die dı balı a yı hɔgʋ wa dı, “N nagı fʋ taalı a chaa fʋ.”

49 Ta vuodiekemba die dı kala a gʋtı ba die wo die dı yile ba sʋgıtı ma dı, “Mınıa wʋnna a bıagı naga vuosi taalı a chaa ba?”

50 Ta Yisa die dı balı a yı hɔgʋ wa dı, “Fʋ yada gbatına fʋ a taaŋ, gamma aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ.”

* **7:41** 7.41 Ligiri biŋ die yiwo damʋʋmıŋ tune.

8

Hɔgʊ diekemba die dı dına Yisa wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dıdı
dıa tıgıkpıuma aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı
a bala Ŋmıŋ wʊvıınaha yaa
gamma Ŋmıŋ naarı wıa. Ʋ
kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale
die dı wa mıŋ a ga, 2 aŋaŋ hɔgʊba
bataŋ die ʊ vʋarına jımbıatı ta
gbaaŋ bataŋ yʋagıtı; die ba yiwo,
Meri Magidalini vuodieke die ʊ
vʋarına jımbıatı bayʊpɔyı ʊ ma:
3 bataŋ die yiwo Chuza hɔgʊ wa,
Johana (Chuza die yiwo Herodi
tigiri tʊntʊntıba jakʊʊŋ) aŋaŋ Su-
sana aŋaŋ hɔgʊ ba pam. Die
hɔgʊba gie die naga ba gbaŋ gbaŋ
ba nyinti a suŋŋe Yisa aŋaŋ ʊ
kʋaŋandıısırıba.

Bʊbʊrıtʊ wa nandagırı
(Mat. 13.1-9; Maki 4.1-9)

4 Die daadaaŋ pam die dı nyına
tıgısı tıgısı pam a kieŋ Yisa jigiŋ,
ta kpıkpaakʊ die dı keŋ lagısı a
taaŋ a giliŋ Yisa, die ʊ taaŋ ba
nandagırı gie dı:

5 “Daa wʊnyı die nyına ga ʊ
kʋaŋ dı ʊ ga bʊrı nyıŋbʊra. Die ʊ
bʊrınana wa a taŋ die dı nan sieŋ
me die ba tıbıha tıanna ta nembisi
die dı keŋ nagıha dii. 6 Ataŋ dıaŋ
die dı nan taŋ sikpeŋ jigidieke
tantı die kana ka dala, die a nyune
wo die a jigi dama tıŋgbaŋka die
ka sʊnsı. 7 Ataŋ dıaŋ die dı nan
haŋgɔɔsı dagırısı ma die a mana
die dı lagısı nyuŋ, haŋgɔɔsı die dı
nyagı ha. 8 Ta ataŋ dıaŋ die dı nan
tıŋgbaŋ vıınıŋ ma, ta die a nyuŋ
a bırıŋ ta nyıŋ bie kɔbıga kɔbıga.”

Yisa die dı wa balı ba a kpatı
dı, “Vuodieke dı yalla tıba ta nan
wʊŋ ʊ wʊmma!”

Wudieke wıa ʊ taana nandaga ha
(Mat. 13.1-9; Maki 4.1-9)

9 Ka kʋaŋ chaaŋ ʊ kʋaŋandıısırıba
die dı pıası wa nandagırı chıaŋ.
10 Ʋ yiŋŋi a balı ba dı, “Nınıŋ
nıŋ Ŋmıŋ vaa nı sıba ʊ naarı
wʊlɔbırıkırı mıŋ, ama banıŋ ba
nıŋ ʊ taana ba nandaga, dı ba
daansı ama ba da keŋ ye, ta wʊŋ
ama ta kaaŋ dı sıba a chıası.”

Bʊbʊrıtʊ nandagırı chıaŋ
(Mat. 13.18-23; Maki 4.13-20)

11 “Nandagırı chıaŋ wʊnna:
Nyıŋbʊraha yine Ŋmıŋ wʊbalıka
ha. 12 Nyıŋbʊrı dieke dı
nanna sieku me wo nıası wa
vuodiekemba dı ŋaana wʊŋ Ŋmıŋ
wıaha, ama Sitaani keŋ a nagı
wıa ha a nyıŋ ba sʊgıtı ma,
amʊ ba da keŋ tuo dii ta ye
gbatıtaanıŋ. 13 Nyindiekemba
dı nanna tanı sikpeŋ nıası wa
vuodiekemba dı ŋaana wʊŋ
wıaha aŋaŋ sʊgıfıalıŋ, ama a
ka sʊʊna ba sʊgıtı ma, ba ŋaaŋ
yiwo yada bıta, ama saŋŋa dieke
magısıŋ dı keŋ keŋ ba ŋaaŋ
nagıha taaŋ mıŋ. 14 Nyıŋbʊrı
dieke dı nanna haŋgɔɔsı dagırısı
jigiri nıası wa vuodiekemba
dı ŋaana wʊŋ wıaha ama
tıŋgbaŋka wumugisike aŋaŋ
nyinti yaalıŋ keŋ juu a nyagı
ha, amʊ a da keŋ bırıŋ a nyıŋ
bie. 15 Ama nyindiekemba dı
nanna tıŋgbaŋ vıikʊ ma wa nıası
wa vuodiekemba dı ŋaana wʊŋ
wıaha ta tuohe aŋaŋ sʊgıvıınıŋ
ta mıŋŋı pɔgılı ha keŋ keŋ ta bı
yaa hanıa, ta nyıŋ bie vıınıŋ.

Popoli nandagırı
(Maki 4.21-25)

16 “Vuosi ka chɔgısa popoli ta
naga kpalı a bubi ke yaa a naga
ka a ziele gado chıaŋ. Ama ba
ŋaaŋ nagı ka mıŋ a sagı popoli
daaŋ ma amʊ vuosisi dı keŋ juu
ba ye ka chaaŋkʊ. 17 Wudieke
mana dı lɔbırına nan daansı a
keŋ nyıŋ yeŋ ta wudieke mana
dıaŋ dı ligine nan keŋ yuori ta
nyıŋ chaanıŋ ma.

18 “Die wıa nı sımma nı
wʊnnana Ŋmıŋ wıa die, dama
vuodieke mana dı wʊnnana ta

mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ ka ba nan yɪ wa pam a gʊtɪ, ama vuodieke dɪ wʊnnana ta ka mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ ha, ba nan tuo bɪta gbaŋ ʊ yilinene dɪ ʊ yalla wa a nyɪŋ ʊ jigiŋ.”

Yisa nuŋ aŋaŋ ʊ nɪmballɪ wɪa
(Mat. 12.46-50; Maki 3.31-35)

19 Womi Yisa nuŋ aŋaŋ ʊ nɪmballɪ die dɪ keŋ, ama die ba ka bɪagɪ a gbigi wo dama vuosi die dala mɪŋ. 20 Vuoŋ wʊnyɪ die dɪ balɪ a yɪ Yisa dɪ, “Fʊ naa aŋaŋ fʊ nɪmballɪ zie yeŋ me ta yaala ba ye fʊ.”

21 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba mana dɪ, “Manɪŋ n naa aŋaŋ n nɪmballɪ yine vuodiekemba dɪ wʊnnana Ŋmɪŋ wɪaha ta dɪ ha.”

Bʊlɔgɪsɪŋ aŋaŋ nyaaŋ die dɪ tuone Yisa nʊaŋ dene
(Mat. 8.23-27; Maki 4.35-41)

22 Daaŋ kaanɪ Yisa aŋaŋ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ juu haarɪŋ sʊŋ, die ʊ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ vaa tɪ jʊalɪ ga gbagɪrɪ mi wo gaarɪ.” Die wɪa die ba piili sieŋ. 23 Die ba benne haarɪkʊ sʊŋ a gara Yisa die dɪ gʊʊra. Ta bʊlɔgɪsɪkpeŋkpɪɪŋ die dɪ keŋ bʊnyɪ a nɪga gbagɪrɪ ma, die haarɪkʊ dɪ yaala ka suuli aŋaŋ nyaaŋ, die ba bie wʊbɪaŋ ma. 24 Ta die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ keŋ a sʊgɪrɪ wa a baarɪ dɪ, “Jakʊʊŋ, jakʊʊŋ tɪ bie kuŋ me.”

Yisa die dɪ hagɪ a natɪ bʊlɔgɪsɪbʊ aŋaŋ nyaaŋ poŋŋikiri a mana die dɪ fɪalɪ sɔmm. 25 Womi die ʊ balɪ yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Nɪ ka yi mɪŋ yada?”

Ta ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be, ka bɪ yi be mamachi ba pɪasa taŋ dɪ, “Manɪa wʊnna? Ta nata bʊlɔgɪsɪŋ aŋaŋ nyaaŋ ta a tuose ʊ nʊaŋ.”

Yisa die dɪ vʊarɪna jɪmbɪatɪ daa wʊnyɪ ma dene
(Mat. 8.28-34; Maki 5.1-20)

26 Ta die ba keŋ tʊgɪ Gerasa tɪŋ ma a zie ta vaa Galili tɪŋ ba kʊaŋ. 27 Die Yisa die dɪ kenne nyɪŋ haarɪkʊ ma wa, ta Gerasa daa wʊnyɪ die jɪmbɪatɪ dɪ yalla wa dɪ keŋ tuoli wo. Die ʊ beri wo die a yʊasɪ ta ka yeegi garɪŋ yaa dʊa tigiŋ me ama die ʊ bie wo jigidieke ba guunene vuosi haagɪŋ ma. 28 Saŋŋa dieke ʊ yene Yisa wa die ʊ faasɪ keesi a nan ʊ nɪŋŋa a faasɪ nata aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ dɪ, “Yisa, Nabidie Ŋmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma Bʊa, bɪa fʊ yaala n jigiŋ? N jʊʊsa fʊ da keŋ a datɪ n tɪbɪŋ.” 29 Die ʊ balɪ wa naa dama Yisa die yɪ wa jɪmbɪatɪ nʊaŋ dɪ a nyɪŋ ʊ ma. Die saŋŋa pam die a ŋaaŋ mugise wo mɪŋ aŋaŋ ba ŋaana a bɔbɪ wa aŋaŋ chɔrɪma ʊ nagɪsɪ aŋaŋ nuusi mana yɔrɪ, jɪmbɪatɪtɪ ŋaaŋ vaa ʊ kpaa ha mɪŋ ta nagɪ wa juu haagɪŋ ma.

30 Yisa die dɪ pɪasɪ daa wa dɪ, “Fʊ saaŋ?”

Die ʊ baarɪ, “N saaŋ yine ‘Dala’ ” ka chɪaŋ yine jɪmbɪatɪ pam die bie ʊ ma. 31 Womi jɪmbɪatɪ die dɪ jʊʊsa wa aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ ʊ da vaa a ga juu vɔrɪgoli me.

32 Die perukusi pam die benne kunkogiŋ lʊgɪŋ a die; ta jɪmbɪatɪtɪ die dɪ jʊʊsɪ Yisa dɪ ʊ vaa a ga juu perukusisi, die ʊ yɪ he sieŋ. 33 Die wɪa jɪmbɪatɪ die dɪ nyɪŋ daa wa ma a ga juu perukusisi mana, die a mana die dɪ chɪgɪ daagɪ kunkogiri lʊgɪŋ a sʊʊŋ ga nan mʊgɪkpɪɪrɪ ma nyaabʊ die dɪ dii he.

34 Die vuodiekemba die dɪ daansɪnana perukusisi die dɪ yene wudieke dɪ yine wo die ba chɪgɪ ga tɪka sʊŋ aŋaŋ kʊatɪ ma a mʊʊlɪ wɪarɪ. 35 Die vuosi die dɪ nyɪŋ a ga dɪ ba ye wudieke dɪ yine wo. Die ba keŋ Yisa jigiŋ a ye daa wa ʊ vʊarɪna jɪmbɪatɪ ʊ ma wa ʊ jigiŋ ʊ yeegi jayeekiŋ ta ʊ sikpeŋ dɪ mɪŋŋɪ a tʊma, ŋmaamɪŋ die dɪ yigi ba mana. 36 Vuodiekemba mana die dɪ yene Yisa dɪ gbaanna daa wa die wo die ba balɪ vuosisi. 37 Die wɪa vuodiekemba mana die

dı benne Gerasa tıŋ ma die dı keŋ Yisa jigiŋ a jʋʋsı wa dı ʋ nyıŋ ba tıka ma, dama ŋmaamıŋ die faasına a yigi be mıŋ.

Die wıa Yisa die dı juu haarıkʋ dı ʋ ga; 38 mi daa dieke die ʋ gbaanna wa die dı jʋʋsı wa dı ʋ vaa ʋ dıa ʋ kʋaŋ, ama Yisa die dı balı wa dı, 39 “Yiŋŋi kuli fʋ tigiŋ a ga mʋʋlı tʋnkpııŋ dieke Ŋmıŋ dı yine a yı fʋ.”

Die wıa daa wa die dı ga tıka sʋŋ mana a balla Yisa die dı yine wudieke mana a yı wa.

Jaarusi havʋʋbiŋ yʋagıŋ aŋaŋ hɔgʋ dieke dı gbına Yisa jayeekiŋ wıa

(Mat. 9.18-26; Maki 5.21-43)

40 Die Yisa dı wana a yiŋŋi a ga gbagırı mi wo chaakʋ, kpıkpaaŋ die dı tuoli wo aŋaŋ sʋgıfıalıŋ a yi wo aŋsıa dama die ba mana die chıısa wa mıŋ. 41 Womi daa wʋnyı ba wasınana Jaarusi dı keŋ tʋgı, die ʋ yiwo Ŋmıŋ jıamıŋ juoku jakʋʋŋ. Die ʋ keŋ gbirigi Yisa nıŋŋa a jʋʋsı wa dı ʋ keŋ wʋnıŋ ʋ tigiŋ, 42 dama die ʋ bʋabalımıŋ die dı yine havʋʋbiŋ ta yi bına baŋ aŋaŋ ale die yʋagına a gbigi kuŋ.

Die Yisa die dı ganana wa, kpıkpaaŋ die dı giliŋ wo jigiŋ mana.

Hɔgʋ wʋnyı die gbına Yisa garıŋ a ye gbaamıŋ wıa

43 Kpıkpaakʋ sʋŋ hɔgʋ wʋnyı die benne ʋ nyıŋgbanıŋ dı nyına zıŋ dene bına baŋ aŋaŋ ale, die ʋ nagı ʋ yalla jadieke mana mana a yı gbıgbaantıŋ, ama die ba wʋnyı mana ka bıagı a gbaaŋ wa. 44 Die ʋ daagı kpıkpaakʋ sʋŋ a keŋ Yisa kʋaŋ a gbı ʋ jayeekiri kʋanʋaŋ, lele womi die ʋ zımbʋ dı gobi bʋnyı. 45 Mi die Yisa dı pıası dı, “Mınıa gbına mıŋ?”

Die ba mana die dı chiisi, ta Piita die dı baarı dı, “Jakʋʋŋ, kpıkpaakʋ giliŋ fʋ mıŋ ta dı dıa chʋa fʋ.”

46 Ama ta Yisa die dı baarı dı, “Vuoŋ gbı mıŋ mıŋ dama n sıba dı hagırıŋ nyıŋ n ma.” 47 Die hɔgʋ wa die dı mıŋŋına dı ʋ kaaŋ bıagı a lɔbırı wa, die wıa die ʋ keŋ a cheele ta gbigiri Yisa nıŋŋa. Mi die ʋ balı Yisa vuoŋ mana nine me wudieke wıa ʋ gbına wa wa ta ye gbaamıŋ die bʋnyı. 48 Yisa dı balı a yı wa dı, “N lıa, fʋ yada gbaanna fʋ. Gamma aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ.”

Yisa die dı vana havʋʋbiŋ dı hagı kuŋ me dene

49 Die Yisa dı yene ko bala wıaha gie, vuoŋ wʋnyı die dı nyıŋ jakʋʋrı tigiŋ a keŋ a balı wa dı, “Fʋ lıa wa kpiye; da mugisi Dıdagırʋ wa bıbra.”

50 Ama Yisa die dı wʋŋ ta balı yı Jaarusi dı, “Da vaa ŋmaamıŋ yalla fʋ; fʋnıŋ ko yi yada ta havʋʋbike nan ye alaafıa.”

51 Yisa die dı keŋ a juu tigiri me, die ʋ ka yi vuoŋ dı dı ʋ kʋaŋ sie Piita, aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi aŋaŋ havʋʋbike chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ nyıına ma. 52 Vuoŋ mana mi die dı kʋma ta die zɔɔlıŋ bʋa wa wıa. Yisa die dı balı ba dı, “Nı da kʋmma, bʋa wa ka kpiye ʋ ko gʋʋra mıŋ.”

53 Die vuosisi die dı laa wa dama die ba sıba a baarı dı bʋa wa kpiye mıŋ. 54 Ama Yisa die dı yigi ʋ nuuŋ me ta baarı dı, “N, bʋa hagı!” 55-56 Die ʋ yiŋŋi keŋ ʋ mısı ma ta hagı zie bʋnyı. Die dı yi bʋa wa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ wo mamachi, Yisa die dı balı ba dı ba yı bʋa wa jaaŋ aŋ ʋ dii. Ama Yisa die dı kpaaŋ ba dı ba da keŋ balı vuoŋ wudieke dı yine wo.

9

Yisa die dı tʋnna ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo dene

(Mat. 10.5-15; Maki 6.7-13)

1 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı wa
ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale
wo a lagısı ʋ jigiŋ ta yı ba hagırıŋ
aŋaŋ yiko dı ba vʋarıma jımbıatı
ta gbaama yʋagıtı vuosi me. 2 Ta
die tʋŋ ba dı ba ga mʋʋlı Ŋmıŋ
naarı wıaha ta gbaaŋ yʋagıtieliŋ.
3 Ta die balı ba dı, “Nı da nagı
jaaŋ mana a ga nı sieku; nı da
nagı daaŋgbanıŋ yaa bʋlɔgıŋ yaa
nyindiike yaa ligire aŋaŋ jayeekiŋ
a gʋtı nı wone yeegi jadieke wo
me. 4 Nı keŋ a juu tigidieke mana
nı bemme mi a ga tʋgı saŋŋa
dieke nı bala nı nyıŋ tıka ma.
5 Jigidieke mana ba kana ka tuo
nı aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, saŋŋa dieke
nı keŋ nyınna tıka ma nı pısı nı
nagısı tankɔlıŋ a taaŋ mi aŋ ka
dagı sıba ba yi chʋʋsı mıŋ.”
6 Die wıa ʋ kʋaŋandıısırıba
die dı nyıŋ a dı dıa tıŋkpaŋŋısı
mana a mʋʋla Ŋmıŋ wʋvıınaha
ta gbaama vuosi jige mana.

Herodi aŋaŋ Yisa wıa
(Mat. 14.1-12; Maki 6.14-29)

7 Die Herodi vuodieke die dı
yine Galili tıŋgbaŋka mana naa-
jakʋʋŋ die dı wʋŋ wudiekemba
mana die dı yinene, die a paalı
mugisi wo dama vuosi bataŋ
die baarı dı Jɔɔn vuodieke die
dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ
hagına kuŋ me, 8 bataŋ dıaŋ dı
baarı dı Elaja yiŋŋine a keŋ,
ta bataŋ dıaŋ dı baarı dı Ŋmıŋ
naazʋalıŋ die dı benne kʋrıŋ ma
wa wʋnyı yiŋŋine keŋ ʋ mısı
ma. 9 Ta Herodi die dı baarı dı,
“Die n yi ba gobi wo Jɔɔn sikpeŋ
ama mınıa yine daa wa gie maŋ
wʋmma ʋ wıa dı ʋ yie wıaha gie?”
Die ʋ mıa dı ʋ ye Yisa.

Yisa die dı yına dembisi tuse
anʋ nyindiike dene
(Mat. 14.13-21; Maki 6.30-44;
Jɔɔn 6.1-14)

10 Die Yisa tʋntʋntıba die dı
yiŋŋi a keŋ a balı wa wudiekemba
mana die ba yine. Die ʋ nagı
ba, ba ga tıŋ kaanı ba wasınana
Befisada ba nyıına ma. 11 Ama
kpıkpaakʋ die dı wʋŋ ta tʋʋ ʋ
poli. Die ʋ yene be ba kienene die
ʋ tuo be aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, ta dagı
ba Ŋmıŋ wıa yaa gamma ʋ naarı
ma ta gbaaŋ vuodiekemba die dı
yaalala gbaanıŋ.
12 Saŋŋa dieke ŋmınnı die dı
fıalınana wa, ʋ tʋntʋntıba baŋ
aŋaŋ bale wo die dı keŋ ʋ jigiŋ
a baarı dı, “Vaa vuosisi ga tıgısı
aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı diekemba dı
gbine amʋ ba nan yallı nyindiike
aŋaŋ jigidʋagısıkıŋ, dama giena
yiwo haagıyeŋ.”
13 Ama Yisa die dı yiŋŋi a balı ba
dı, “Nınıŋ nı gbaŋ gbaŋ nı yı ba
jaaŋ aŋ ba dii.” Die ba yiŋŋi balı
wa dı, “Tı yaa wa paanʋ golime
anʋ aŋaŋ zaasıbısı ale nyıına ma.
Fʋnıŋ yaala tı ga da wa nyindiike
a yı kpıkpaakʋ gie mana?” 14 (Die
dembisi dieke die dı benne mi die
yiwo sıba tuse anʋ.) Yisa die dı
balı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı vaa
vuosisi puo puo a kala baŋısı-nʋ
nʋ.”
15 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı
yi die ta vaa ba sʋʋŋ kalı. 16 Ta
ʋ nagı paanʋsı golime anʋ wa
aŋaŋ zaasıbısı ale wo, a daansı
ŋmıŋsikpeŋ ta pagı Ŋmıŋ ta yi
he gbieri gbieri a nagı ha yı
ʋ kʋaŋandıısırıba ba nagı tıa
tıa vuosisi. 17 Die ba mana
dı dii a chagı ta tıalı tıalı, ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı vaarı nyıŋ
tıalıkaha a suuli kparısı baŋ ale.

Piita die dı bala wʋkpııma yaa
gamma Yisa ma dene
(Mat. 16.13-19; Maki 8.27-29)

18 Saŋŋa kaanı Yisa die dı
jʋʋsa Ŋmıŋ ʋ nyıına ma, ta
ʋ kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ
jigiŋ, die ʋ pıası ba dı, “Mınıa
kpıkpaakʋ dı baa n yiye?”
19 Die ba yiŋŋi balı wa dı,
“Bataŋ baarı fʋ yiwo Jɔɔn
vuodieke die dı sınana vuosi
Ŋmıŋ nyaabʋ, bataŋ dıaŋ dı baarı

dı fʋ yiwo Elaja, ta bataŋ dıaŋ dı baarı, Ŋmıŋ naazʋalıba wʋnyı die dı benne kʋrıŋ ma wa yiŋŋine a keŋ ʋ mısı ma.”

20 Die ʋ pıası ba dı, “Ta nınıŋ nıŋ mınıa nı baarı n yiye?”

Piita dı yiŋŋi balı wa dı, “Fʋnıŋ fʋ yine Ŋmıŋ vuovʋarıkıŋ, Masia wa.”

Yisa die dı bala ʋ wahala diile aŋaŋ ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 16.20-28; Maki 8.30–9.1)

21 Mi Yisa die dı kpaaŋ ba aŋaŋ nıŋŋmına dı ba da keŋ balı vuoŋ wıarı gie, 22 ta die bı a baarı dı, “Sie manıŋ vuotaŋ Bʋa wa dii wahala pam, ta tıka nyıŋkʋra aŋaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ Ŋmıŋ tigiri mi mıra dıdagırıba dı keŋ zeti mıŋ, a bı kʋʋ mıŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı kuŋ me.”

23 Die ʋ balı yı ba mana mana dı, “Vuodieke mana dı a keŋ yaala ʋ dıa n kʋaŋ sie ʋ daaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wıa, ta viigi ʋ dagarıkırı daaŋ mana a dıa mıŋ. 24 Ama vuodieke nıŋ mana dı yaala ʋ gbatı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ mısı nan waarı ka, ama vuodieke nıŋ mana dı waarına ʋ mısı n wıa nan ye ke. 25 Bıa vuoŋ dı baa ʋ ye ʋ a keŋ a ye dʋnıa mana nyinti ama ta waarı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ mısı? 26 Vuodieke dı a keŋ chıga viivi a ka balı manıŋ aŋaŋ n dagıkʋ gie vuosi jigiŋ, die nıŋ manıŋ vuotaŋ Bʋa maŋ keŋ keŋ aŋaŋ n hagırıŋ aŋaŋ n Chʋa Ŋmıŋ hagırıŋ aŋaŋ ʋ malakasisi hagırıŋ n nan daaŋ chıgı dı tieŋ gbaŋ viivi dı n yaa wa a gʋtı n vuosi ma. 27 Wusie maŋ bala nı, vuosi bataŋ bie giena ba kaaŋ kpi ntaala ba keŋ ye Ŋmıŋ naarı keniŋ.”

Yisa nyıŋgbanıŋ tarıgıŋ wıa
(Mat. 17.1-8; Maki 9.2-8)

28 Die ʋ balla wıaha gie a kpatı wa, a kʋaŋ chaaŋ die dı yi daraa anıı, die ʋ nagı Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi a gʋtı ʋ ma a ga jʋalı taŋ sikpeŋ dı ba jʋʋsı Ŋmıŋ. 29 Die ʋ jʋʋsınana Ŋmınnı ʋ nine chaaŋ die dı tarıgı ta ʋ nyıŋyeeke die dı faası yıantı ta nyıgısa. 30 Womi die dembisi bale die dı nyıŋ mi, Ŋmıŋ naazʋalıŋ Mosisi aŋaŋ Elaja 31 ta die bala aŋaŋ Yisa yaa gamma ʋ kuŋ wıa aŋaŋ ʋ bala ʋ kpi die Jerusalemi ma, ta yi Ŋmıŋ choti. 32 Ama Piita aŋaŋ ʋ chanchaalıba die faası gʋʋra mıŋ, ama die ba hagına wa die ba ye chaankpeŋkpııŋ dı giline Yisa, ta ba bı ye dembisi bale dı zene aŋaŋ wa. 33 Die dembisisi dı nyınnana Yisa jigiri, Piita die dı balı a yı wa dı, “Jakʋʋŋ, dı vıına mıŋ tı benne giena. Tı nan wʋnsı viisi ataa, aŋ kaanı yi fʋ jaaŋ, aŋ kaanı dıaŋ yi Mosisi jaaŋ, kaanı Elaja dıaŋ jaaŋ.” Die Piita paalı ka sıba wudieke ʋ balala.

34 Die ʋ yene ko bala wıaha, nııŋmaaŋ die dı keŋ a ligi be, ta ŋmaamıŋ die dı yigi be ba benne ka sʋkʋ. 35 Die lɔlıŋ die dı nyıŋ nııŋmaakʋ sʋŋ a baarı dı, “N Bʋadembiŋ wʋnna, wʋnıŋ maŋ vʋarı, nı wʋmma wa.”

36 Die lɔlıkʋ dı balına a kpatı wa, die ba ye Yisa dı zene ʋ nyıına ma. Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı tarı yaa gamma ba yene wudieke wo, ta ka balı vuoŋ saŋka mi wudieke ba yene wo.

Yisa die dı vʋarına jımbıaŋ dalʋakibiŋ ma dene
(Mat. 17.14-18; Maki 9.14-27)

37 Die ka tʋnvʋʋsa Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı keŋ sʋʋŋ tanı ma, kpıkpaaŋ die dı tuoli wo. 38 Mi daa wʋnyı die dı bie kpıkpaakʋ ma ta faası wa Yisa dı, “Dıdagırʋ! N jʋʋsa fʋ, keŋ daansı n dalʋabike gie; dama ʋ yiwo n bʋa balımıŋ. 39 Jımbıaŋ yalla wa, ka keŋ hagı ka ŋaaŋ yi ʋ faası keese ta nagı wa a taaŋ tıŋgbaŋ sıba kpenkpennantʋ ta fʋnfʋgıtı

dı nyına ʋ nʋaŋ ma, ka mugisi wa mıŋ ta ka vasa wa a yʋasa. 40 Maŋ jʋʋsı fʋ kʋaŋandıısırıba dı ba vʋarı ka ama ba ka bıagı.”

41 Yisa dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nınıŋ lele vuosi gie dı wone yada ta bı yi vuodiekemba dı kana ka dıa Ŋmınnı, nı yaala n bemme nı jigiŋ a ga tʋgı saŋŋa bıa? Nı yaala n yaa wa suguru aŋaŋ nı a ga tʋgı saŋŋa bıa?” Ta die balı a yı daa wa dı, “Yaa bʋa wa a keŋ giena.”

42 Die bʋa wa dı kienene wo jımbıakʋ dı nagı wa a taaŋ tıŋgbaŋ ta die ʋ cheele. Yisa die dı natı jımbıakʋ, ta gbaaŋ bʋa wa ta yiŋŋi nagı wa yı ʋ chɔɔŋ. 43 Die dı yi vuosisi mana mamachi yaa gamma Ŋmıŋ dı dagına hagırıŋ dene.

Yisa die dı bına balı ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 17.22, 23; Maki 9.30-32)

Die ʋ yinene wudieke wo dı ko yie vuosisi mamachi, saŋka mi die ʋ balı yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, 44 “Nı yuori nı tıba a wʋŋ vıınıŋ wudieke n bala n balı nı naa; ba nan daansı nagı manıŋ vuota Bʋa a nagı yi vuota nuusi me.” 45 Ama ta die ba ka sıba ka wıırı chıaŋ, dama Ŋmıŋ die ligi ba yıaŋ dı ba da sımma ka chıaŋ; ta die ŋmaamıŋ dı bı yalla ba dı ba pıası wa ka chıaŋ.

Mınıa yine vuokpııŋ wıa
(Mat. 18.1-5; Maki 9.33-37)

46 Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ kʋaŋandıısırıba dı nıga nınhagırıŋ yaa gamma ba jabıa yine vuokpııŋ. 47 Ta Yisa die dı mıŋŋı ba sʋŋanyile, die wıa die ʋ nagı bʋabiŋ a vaa ʋ keŋ zie ʋ jigiŋ, 48 ta balı ba dı, “Vuodieke mana dı a keŋ a mıŋŋı a tuo bʋa wa gie n saaŋ ma, ʋ mıŋŋı tuo mıŋ mıŋ; ta fʋ mıŋŋı tuo mıŋ, mıŋŋı tuo wo vuodieke dı tʋnna mıŋ wa. Ama vuodieke dı nagına ʋ gbaŋ a bırıŋ bʋabiŋ nı mana sʋŋ wʋnıŋ ʋ yine vuokpııŋ a tıaŋ nı mana.”

Vuodieke dı kana ka wagı nı, ʋ gʋtı wa nı ma
(Maki 9.38-40)

49 Jɔɔn die dı balı a yı Yisa dı, “Jakʋʋŋ, die tı ye wo vuoŋ dı yagınana jımbıatı vuoŋ ma fʋ saaŋ ma, die tı balı wa dı ʋ vaa dama die ʋ ka yi tı wʋnyı.”

50 Yisa die dı balı yı ba dı, “Nı da kagıma wa, dama vuodieke mana dı kana a waga nı, ʋ gʋtı wa nı ma.”

Samaria tıŋkpaŋŋı vuosi die dı zetine Yisa dene

51 Die saŋka dı gbigine dı Yisa yiŋŋi a jʋalı arızanna wa, die ʋ dii sikimiŋ a nyıŋ a gara Jerusalemi. 52 Die ʋ woliŋ a tʋŋ tʋntʋntıŋ dı ba ga Samaria vuosi tıŋkpaŋŋı kaanı ma a yi jaaŋ mana siri a zieŋ wo, 53 ama tıka vuosi die ka saagı ʋ keŋku dama die ba sıba dı ʋ gara Jerusalemi. 54 Ta ʋ kʋaŋandıısırıba Jemisi aŋaŋ Jɔɔn die dı yene naa wa die ba pıası wa dı, “Tı Yɔmʋtieŋ, fʋ yaala tı yi boliŋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ dii be?”

55 Ama ta Yisa die dı yiŋŋi a daansı ba ta galıŋ ba, 56 ta die ba ga tıŋkpaŋŋı gaaŋ bıbra.

Vuodiekemba dı yaala ba dıı Yisa kʋaŋ wıa
(Mat. 8.19-22)

57 Die ba ganana wa daa wʋnyı die dı balı a yı Yisa dı, “N nan dı dı fʋ a ga jigidieke mana fʋ ganana.”

58 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Gbaanchʋra yaa vɔrıtı a juo, nembisi dıaŋ dı yaa tʋʋsı a juo ama manıŋ vuota Bʋa wo jigidʋagısıkıŋ.”

59 Die ʋ bı balı yı daa wʋnyı dıaŋ dı, “Dıa mıŋ.” Ama daa wa die dı baarı dı, “N Yɔmʋtieŋ, vaa n woliŋ, a ga a ga guu n chʋa.”

60 Ta Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı,
“Vaa kunti* guu ba gbaŋ gbaŋ ba
kunti. Fʋnıŋ gamma a ga mʋʋlı
yı vuosi Ŋmıŋ naarı wıa.”
61 Ta wʋnyı dıaŋ dı baarı dı, “N
Yɔmʋtieŋ, n nan dıdı fʋ ama vaa
n wolıŋ ga tigiŋ a taaŋ n deŋ.”
62 Die Yisa dı yiŋŋi a balı wa
dı, “Vuoŋ kaaŋ bıagı a pɔgılı
naakʋʋŋ a kʋa ta yiŋŋi daansa ʋ
kʋaŋ. Dıı yi vuoŋ dı daansa die,
ʋ ka mʋ aŋaŋ Ŋmıŋ naarı tʋʋma
tʋmıŋ.”

10

*Yisa die dı tʋnna ʋ dıdıısırıŋ
baŋısı-yʋpɔyı aŋaŋ bale wıa*

1 Naa kʋaŋ chaaŋ die Yisa die dı
vʋarı dembisi baŋısı-yʋpɔyı aŋaŋ
bale ta tʋŋ ba ba balele dı ba
wolıŋ ga tıgıdieke aŋaŋ jigidieke
ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ yinene siri dı ʋ
ga. 2 Die ʋ balı a yı ba dı, “Zaaha
biye mıŋ ta dala ama zaagobiribe
ka dala. Die wıa nı jʋʋsı zaaha
tieŋ aŋ ʋ gʋtı tʋntʋntıŋ aŋ ba keŋ
gobihe. 3 Nı gamma! N tʋma nı,
nı nan dı sıı sıba yiibisi dı benne
gbaanchʋra sʋŋ. 4 Ama nı da
keŋ a nagı ligire yaa bʋlɔgıŋ yaa
nııra, ta nı da bı chʋʋsıma saŋŋa
a waasıma vuosi sieŋ me. 5 Ama
tigidieke nıŋ mana nı keŋ a juu nı
wolıŋ a baarı, ‘Sʋgıdʋagıŋ bemme
tigiri gie vuosi me.’ 6 Dıı yi ta
tigiŋ tieŋ wo dı yaala sʋgıdʋagıŋ,
ʋ nan mıŋŋı tuo nı. Ama ʋ ka
yi die nı sʋgıdʋagıkʋ nan yiŋŋi
keŋ nı jigiŋ. 7 Dıı yi nı keŋ juu
tigiri me, nı bemme mi ta dime
ta nyume jadieke mana ba nagına
yı nı. Dama tʋntʋntʋ mana mʋ
ʋ tuo ʋ tune. Nı da tarıgıma nı
tigiberisikiŋ. 8 Dıı yi nı ga juu
tıŋ diekemba mana ba mıŋŋı tuo
nı, nı dii jadieke mana ba keŋ
nagı yı nı, 9 ta gbaaŋ yʋagıtieliŋ
mana dı benne mi, ta balı yı ba dı,
‘Ŋmıŋ naarı keŋ a gbigi nı mıŋ.’
10 Ama dıı yi nı keŋ juu tıŋ dieke
ba ka mıŋŋı tuo nı, nı nyıŋ a ga
ba siekpııma ma a balı dı, 11 ‘Tı
nagısı dı yigine tankɔlı dieke nı
tıka gie me tı pısıha a taaŋ ta
taana nı. Ama nı sımma wıırı gie,
dı Ŋmıŋ naarı wɔŋ keŋ a gbigi nı
mıŋ.’ 12 N bala nı dı sarıya diile
daaŋ, tıka mi vuosi tıbıdatıŋ nan
tıaŋ Sodomi tıŋ vuosi tıbıdatıŋ.”

*Tıŋ diekemba yada dı kana ka
dala wıa*
(Mat. 11.20-24)

13 “Wʋbıaŋ bie nınıŋ Korazini
vuosi ma; wʋbıaŋ bie nınıŋ Be-
fisada vuosi mama; dama ma-
machi wudieke n yine nı tıgısı
ma wa, maŋ tıŋ a yi die Taya
aŋaŋ Sidoni ma ma, vuodiekemba
dı benne mi wo tıŋ nan vaa
ba tʋmbıatı a yʋası ta nagı
vaatı aŋaŋ tanyeeliŋ a bʋʋlı ba
gbaŋ aŋ die dagı sıba ba chıgı
nyıŋ ba tʋmbıatı ma ma mıŋ.
14 Daa dieke Ŋmıŋ dı baaŋ nan
dii vuosi sarıya, nı tıbıdatıŋ
nan faası dala pam a tıaŋ Taya
aŋaŋ Sidoni vuosi sarıya. 15 Ta
nınıŋ Kapenɔmi vuosi, Ŋmıŋ nan
kɔtı nı ŋmıŋsikpeŋ? Aayı, ʋ
nan vigi nı a taaŋ kunti ji-
giberisikiŋ.” 16 Saŋka mi die ʋ balı
ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Vuodieke
mana dı wʋnnana nı balıkʋ, ʋ
wʋŋ wa manıŋ; ama vuodieke dı
keŋ zeti nı, zeti wo manıŋ; ta
vuodieke dıaŋ dı zetine manıŋ
zeti wo Ŋmıŋ vuodieke dı tʋnna
mıŋ.”

*Dıdıısırıŋ baŋısı-yʋpɔyı aŋaŋ
bale wo dı yiŋŋine a keŋ Yisa jigiŋ
dene*

17 Die dembisi baŋısı-yʋpɔyı
aŋaŋ bale wo die dı yiŋŋi keŋ Yisa
jigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ ta balı wa dı,
“Tı Yɔmʋtieŋ, fʋ saaŋ hagırıŋ ma
jımbıatı saagı wa tı nʋa.” 18 Ta ʋ
yiŋŋi balı ba dı, “N ye wo Sitaani

* **9:60** 9.60 Kunti yiwo vuodiekemba dı kana ka dı Yisa kʋaŋ.

dı nyına ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan sıba nıınyıgısıŋ. 19 Nı wɔmma, n yi nı wa yiko dı nı chɔmma ny-invuuke aŋaŋ chıakɔrıtı ma ta bı nyaŋŋı nı dataaŋ Sitaani hagırıŋ mana; ta wııŋ kaaŋ yi nı. 20 Nı da yallıma sɔgıfıalıŋ dı jımbıatı saagı nı nɔa nyıına ma, ama nı yallıma sɔgıfıalıŋ dama ba maagı nı saara arızanna ma.”

Yisa die dı yalla sɔgıfıalıŋ dene (Mat. 11.25-27; 13.16, 17)

21 Kanıŋ saŋka mi Ŋmıŋ Halıkasıka die dı yı Yisa sɔgıfıalıŋ ɔ baarı dı, “N Chɔa Ŋmıŋ, vuodieke dı yine ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie tieŋ, n bıra fɔ, dama fɔnıŋ lɔbırı wıaha gie yıantieliŋ aŋaŋ sısıbırıŋ jigiŋ ama ta yuori he a yı ballıbısı; dama die fɔ tɔma fɔ tɔɔma a yie fɔ nansıŋ.”

22 Ta Yisa die dı bı baarı dı, “N Chɔa Ŋmıŋ nagı wa jaaŋ mana a yı mıŋ; vuoŋ ka sıba manıŋ Ŋmıŋ Bɔa wa sie n Chɔɔŋ wa Ŋmıŋ, vuoŋ dıaŋ ka sıba n Chɔɔŋ wa Ŋmıŋ sie manıŋ Ŋmıŋ Bɔa wa aŋaŋ vuodiekemba n yaala n nagı wa a dagı.”

23 Womi Yisa die yiŋŋi a tuoli ɔ kɔaŋandıısırıba ta balı yı ba nyıına ma dı, “Nı yaa sikpeŋ nansıŋ dama nı nine ye wudieke nı yesinene wo! 24 N bala nı dı Ŋmıŋ naazɔalıŋ pam aŋaŋ naalıŋ pam die yaala ba ye wudieke nı yesinene wo, ama die ba ka ye ke, ta die bı yaala ba wɔŋ wudieke nı wɔnnana wa, ama die ba ka wɔŋ ka.”

Samaria vuovıınıŋ nandagırı wıa

25 Die daaŋ kaanı mıraha dıdagırıba wɔnyı dı keŋ dı ɔ magısı Yisa ta pıası wa dı, “Dıdagırɔ, lalıa maŋ baa n yi a ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ?” 26 Yisa die dı yiŋŋi a pıası wa dı, “Lalıa dı maagı Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma? Lalıa fɔ sıba a chıaŋ?”

27 Daa wa dı yiŋŋi a baarı dı, “Yaalıma fɔ Yɔmɔtieŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ fɔ sɔŋ mana aŋaŋ fɔ haalıŋ mana aŋaŋ fɔ hagırıŋ mana aŋaŋ fɔ sɔŋanyile mana, ta bı chome fɔ chanchaaŋ sıba fɔ gbaŋ.”

28 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Mıŋŋı balı mıŋ, yime naa ta nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.”

29 Ama die mıraha dıdagırɔ wa dı bı yaala ɔ dagı dı ɔ yaa wusie, die wıa die ɔ bı pıası Yisa dı, “Mınıa yine n chanchaaŋ?”

30 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Daa wɔnyı die nyınna Jerusalemi a sɔɔŋ gara Jeriko; die gbıgbatırıŋ die dı yigi wo a wuuri ɔ nyinti ta nıgı wa ɔ ga gbigi kuŋ ba va wa taaŋ ta chɔŋ. 31 Ka kɔaŋ chaaŋ die Ŋmıŋ jıamıŋ nıŋŋandıısırɔ wɔnyı die dı sɔɔŋ gara sieku me ta keŋ ye daa wa dı dɔana sieku me, die ɔ gɔa daagı sieku lɔgıŋ a chɔŋ ga. 32 Die gbaŋ gbaŋ Liiva vuoŋ die dı sɔɔŋ gara mi a ye daa wa dı dɔana ɔ gɔa daagı sieku lɔgıŋ a chɔŋ ga. 33 Ama ta Samaria vuoŋ die dı chɔŋ sieku me a keŋ ye wo, zɔɔlıŋ die dı yigi wo. 34 Die ɔ ga ɔ jigiŋ a siti tıŋ a yi ɔ kɔjagaha ta bɔbıha aŋaŋ garıchɔɔtı. Ta die a nagı wa a kalıŋ ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ bɔnıŋ ma a yaa wa a ga chaanıŋ juone me a daansı wa. 35 Die tɔŋ dı vɔnna die ɔ nagı ligire a yı vuodieke die dı jıınana jigiri ta balı wa dı, ‘Daansıma wa, ta maŋ keŋ yiŋŋi kieŋ n nan tuŋ fɔ ligire dieke fɔ nagına a gɔtı daansı wa.’ ”

36 Yisa die dı balla naa a kpatı wa, ɔ pıası wa dı, “Dembisi bataa wa gie ba jabıa fɔ yile dı ɔ dagı sıba vuodieke gbıgbatırıba dı gbatına ɔ nyintiti yiwo ɔ chan-chaaŋ?”

37 Die ɔ baarɩ dɩ, “Vuodieke dɩ chɩgɩna wa zɔɔlɩbɔ.”

Ta Yisa die dɩ yiŋŋi a balɩ wa dɩ, “Die nɩŋ gamma a ga yi die gbaŋ gbaŋ.”

Yisa die dɩ kaagɩna Maata aŋaŋ Meri dene

38 Ka kɔaŋ chaaŋ Yisa aŋaŋ ɔ kɔaŋandɩɩsɩrɩba die dɩ gara ba sieŋ a ga tɔgɩ tɩŋkpaŋŋɩ kaanɩ, ta die hɔgɔ wɔnyɩ ba wasɩnana Maata die tuo Yisa aŋaŋ sɔgɩfɩalɩŋ ɔ tigɩŋ me. 39 Die ɔ yallɩ wa ɔ taa ba wasa wa Meri; die Meri die dɩ sɔɔŋ kalɩ Yisa nɩŋŋa a wɔmma wudieke ɔ balala wa. 40 Ama Maata die dɩ mɩa aŋaŋ chaantɩ, ta die a keŋ balɩ Yisa dɩ “N Yɔmɔtieŋ, n mɩa mɩŋ aŋaŋ chaantɩ n nyɩɩna ma, ta ntaa wa dɩ ka suŋŋe mɩŋ, fɔ baga wo ka ma? Balɩ wa dɩ ɔ keŋ suŋŋi mɩŋ!”

41 Ama tɩ Yɔmɔtieŋ Yisa die dɩ yiŋŋi a balɩ wa dɩ, “Maata n sɩba a baarɩ mɩa mɩŋ aŋaŋ nyinti pam, a mugise fɔ ta chɔɔsa fɔ sɔŋ, 42 ama wɔbalɩmɩŋ nyɩɩna mɔna fɔ yaalɩ; Meri nɩŋ vɔarɩ wa wudieke dɩ vɩɩna, ta vuoŋ kaaŋ tuo ke a nyɩŋ ɔ jigɩŋ.”

11

Yisa die dɩ dagɩna ɔ kɔaŋandɩɩsɩrɩba Ŋmɩŋ jɔɔsɩ dene (Mat. 6.9-13; 7.7-11)

1 Daaŋ kaanɩ Yisa die dɩ ga jigɩŋ kaanɩ a jɔɔsa Ŋmɩŋ, die ɔ kpatɩna wa ɔ kɔaŋandɩɩsɩrɩba wɔnyɩ die dɩ balɩ wa dɩ, “Tɩ Yɔmɔtieŋ dagɩ tɩ tɩ bala tɩ jɔɔsɩma Ŋmɩŋ dene sɩba Jɔɔn die dɩ dagɩna ɔ kɔaŋandɩɩsɩrɩba die wo.” 2 Yisa die dɩ balɩ a yɩ ba dɩ, “Naa mɔna dɩ nɩ jɔɔsɩma Ŋmɩŋ;

Tɩ Chɔa Ŋmɩŋ:

Vaa aŋ ba yɩ fɔ saaŋ kasɩka jɩlɩma;

Vaa aŋ fɔ naarɩ keŋ.

3 Yɩ tɩ daaŋ mana nyindiike dieke tɩ yaalala.

4 Nagɩ tɩ tɔmbɩatɩ a chaa tɩ,

sɩba tɩ nagɩna vuodiekemba dɩ tɔnna tɩ tɔmbɩatɩ a chaa ba wa.

Da keŋ vaa tɩ juu magɩsɩ dieke dɩ hagɩrɩna ma.”

5 Saŋka mi Yisa die dɩ balɩ ba dɩ, “Dɩɩ yi ta nɩ wɔnyɩ yallɩ zɔa ta ga ɔ jigɩŋ tanseese, a baarɩ dɩ, ‘N zɔa, paŋŋɩ mɩŋ paanɔ golime ataa, 6 dama chaanɔ wɔnyɩ kenne n jigɩŋ maŋ wo jadiikɩŋ n baaŋ nagɩ a yɩ wa.’ 7 Ta dɩɩ yi fɔ zɔa wa dɩ bie juoku sɔŋ ta yiŋŋi balɩ fɔ dɩ, ‘Da mugisime mɩŋ! N wɔŋ kparɩ sanɔarɩ mɩŋ ta manɩŋ aŋaŋ n ballɩ wɔŋ gɔɔra mɩŋ; N kaaŋ bɩagɩ a hagɩ a yɩ fɔ jaaŋ.’ 8 N bala nɩ dɩɩ yi daa wa dɩ ka hagɩya a yɩ fɔ jaaŋ nɩ yine zɔalɩŋ wɩa, ama dɩɩ yi fɔ ka chɩga viivi ta jɔɔsa wa ɔ nan hagɩ a yɩ fɔ jadieke mana fɔ yaalala fɔ mugisinene wo wɩa.

9 “Die wɩa n bala nɩ, nɩ jɔɔsɩma Ŋmɩŋ, ta ɔ nan nagɩ a yɩ nɩ; nɩ daansɩma ta nɩ nan ye; nɩ kpaasɩma gbɩabɩkɔ ta ɔ nan yuori a yɩ nɩ. 10 Dama vuodieke mana dɩ jɔɔsɩnana Ŋmɩŋ tuose mɩŋ; ta vuodieke dɩaŋ mana dɩ yaalɩnana yese mɩŋ; vuodieke dɩaŋ dɩ kpaasɩnana gbɩabɩkɔ ka yuore a yɩa wa mɩŋ. 11 Nɩnɩŋ chɔalɩŋ nɩ jabɩa bɔa dɩ nan jɔɔsɩ wa zaasɩŋ aŋ ɔ nagɩ javɔɔkɩŋ a yɩ wa? 12 Yaa mɩnɩa bɔa dɩ nan jɔɔsɩ wa gɩlɩ aŋ ɔ nagɩ chɩakɔrɔŋ a yɩ wa? 13 Ta dɩɩ yi nɩnɩŋ vuobɩatɩ gie dɩ sɩba nɩ nagɩ nyɩnvɩɩna a yɩ nɩ ballɩ, die nɩŋ nɩ Chɔɔŋ Ŋmɩŋ dieke dɩ benne arɩzanna ma wa nan faasɩ nagɩ ɔ Halɩkasɩka a yɩ vuodiekemba dɩ jɔɔsɩnana a yaala ka wa.”

Yisa aŋaŋ jɩmbɩatɩ naaŋ wa Beelizebuli wɩa (Mat. 12.22-30; Maki 3.20-27)

14 Die daa wɔnyɩ die benne ta jɩmbɩaŋ die dɩ yallɩ wa ta ɔ ka bɩagɩ bala wɩa, ta Yisa die dɩ vɔarɩ ka, daa wa dɩ wa piili a

bala wɩa. Die dɩ yi kpɩkpaakʊ mamachi pam, 15 ama batan die dɩ baarɩ dɩ, “Jɩmbɩatɩ naan wa Beelizebuli* yɩna wa hagɩrɩbʊ ʊ bɩagɩ a vʊara jɩmbɩatɩ dene.”

16 Batan dɩan die dɩ yaala ba magɩsɩ wa, die wɩa die ba balɩ wa dɩ ʊ yi mamachi wɩɩn a dagɩ sɩba Nmɩn sɩba ʊ wɩa. 17 Ama Yisa die dɩ mɩnnɩ ba sʊnanyile ta balɩ yɩ ba dɩ, “Naan dieke dɩ puone a yinni waga ka gban kaan yʊasɩ, ta tigi dieke vuosi dɩan dɩ puone a yinni waga ka gban nan nan. 18 Die dɩ baa ka yi dɩ yi Sitaani dɩ puo ta yinni waga ka gban gban, ka naarɩ ka baa ka zie. Nɩ baarɩ dɩ jɩmbɩatɩ naan wa Beelizebuli yɩna mɩn hagɩrɩn man yie naa; 19 dɩɩ yi naa man vʊara jɩmbɩatɩtɩ, ta nɩnɩn nɩn, mɩnɩa yɩnana nɩ kʊanandɩɩsɩrɩba hagɩrɩn ba vʊara ha? Nɩ gban gban nɩ kʊanandɩɩsɩrɩba nan dagɩ dɩ nɩ wo wusie. 20 Ama manɩn, Nmɩn hagɩrɩn man nagɩ vʊara jɩmbɩatɩ vuosi ma, die dagɩna sɩba Nmɩn naarɩ wɔn ken nɩ jigin mɩn.

21 “Dɩɩ yi daahagɩrʊ dɩ yi siri a gbarɩ ʊ tigin anan dembisi nan nyinti, ʊ nyinti mana nan mɩnnɩ beri. 22 Ama dɩɩ yi vuodieke dɩ hagɩrɩna a tɩan wa dɩ ken tuoli wo ʊ tigin me, ʊ nan nyannɩ wa ta gbatɩ ʊ dembisi nan nyintiti ta bɩ chii ʊ nyintiti.

23 “Vuodieke mana dɩ kana ka zie n kʊan waga mɩn mɩn; ta vuodieke dɩan dɩ kana ka sunnɩ mɩn a lagɩsa vuosi n jigin jata ba mɩn.

Dɩɩ yi jɩmbɩan dɩ yinnɩ ken juu vuon ma wɩa
(Mat. 12.43-45)

24 “Dɩɩ yi ta jɩmbɩan dɩ ken nyɩn vuota ma, ka naan dɩa wa jigikʊʊkɩn a yaala jigin dɩ ka voosi, ka ka yeye; ʊ naan balɩ a yɩ wa ka gban gban dɩ, ‘N nan yinnɩ a ga n tigidieke n vana wa.’ 25 Die wɩa ka nan yinnɩ ga wa mi a ye ta ka sʊn mana saarɩya a wʊnsɩ vɩɩnɩn. 26 Ka nan wa nyɩn mɩn a ga a chii jɩmbɩatɩ diekemba dɩ tɩanna ka gban gban ayʊpɔyɩ an a ga bemme mi. Naa chɩama daa wa berin nan faasɩ chʊʊsɩ pam a tɩan die ʊ sɩna die wo.”

Wusie sʊgɩfɩalɩn wɩa
27 Yisa die dɩ bala wɩaha gie a kpatɩ wa, ta hɔgʊ wʊnyɩ die dɩ bie kpɩkpaakʊ sʊn a faasɩ balɩ wa dɩ, “Sʊgɩfɩalɩn bie hɔgʊ dieke dɩ mɩɩrɩna fʊ ta fʊ nyʊʊsɩ ʊ bɩɩsɩn ma.”

28 Ta Yisa die dɩ yinnɩ balɩ wa dɩ, “Vuodiekemba dɩ wʊnnana Nmɩn wɩaha ta dɩha wa, banɩn sʊgɩfɩalɩn dɩ bie ba ma.”

Die ba pɩasɩna a yaala mamachi wɩa dene
(Mat. 12.38-42)

29 Die kpɩkpaakʊ dɩ giline Yisa wa die ʊ bɩ balɩ ba dɩ, “Lele wo gie vuosi yiwo vuobɩatɩ ta yaala ba ye mamachi wɩɩn; ama n kaan wɔn yi mamachi wɩɩn a yɩ ba; sie Nmɩn naazʊa Jona dagɩn chanchaan nyɩɩna ma man nan dagɩ ba. 30 Wudieke dɩ yine Jona die dagɩna Nineva vuosi dɩ Nmɩn tʊnna wa, die gban gban bala ka yi manɩn vuota Bʊa ta dagɩ nɩnɩn leleke gie vuosi dɩ Nmɩn tʊnna mɩn. 31 Sarɩya diile daraan Sɩaba hɔgʊ naan wa nan hagɩ a zie a galɩn nɩ dama die ʊ paalɩ nyɩn wa tɩgɩ saasaa a ga dɩ ʊ wʊn naan Solomoni yɩan wʊbalɩkaha, ama n bala nɩ vuodieke dɩ tɩanna naan Solomoni benne giena. 32 Sarɩya diile daraan Nineva vuosi nan hagɩ zie a galɩn nɩ, dama Jona dɩ mʊʊlɩna Nmɩn wɩa a yɩ ba wa die ba va wa ba tʊmbɩatɩ; n bala nɩ, vuodieke dɩ tɩanna Jona benne gie.”

* **11:15** 11.15 Sitaani saan bɩna yi Beelizebuli.

Nyiŋgbaniŋ popoli wia
(Mat. 5.15; 6.22, 23)

33 “Vuoŋ ka chɔgisa popoli ta
nagi ka a lɔbira yaa a nagi kpali
a bubike ama ʋ ŋaaŋ nagi ka a
sagi wa jadieke di jʋalina ma,
amʋ vuosi di keŋ juu ba nan ye
ka chaaŋkʋ. 34 Fʋ nine yine fʋ
nyiŋgbaniŋ popoli. Die wia fʋ
nine di keŋ viina, fʋ nyiŋgbaniŋ
mana nan suuli aŋaŋ chaaniŋ;
ama fʋ nine di keŋ a ka viina,
fʋ nyiŋgbaniŋ mana nan di bie
limiŋ ma. 35 Ni wa simma di
chaaŋ dieke di benne ni ma wa
da keŋ biriŋ limiŋ. 36 Die wia dii
yi fʋ nyiŋgbaniŋ mana di suuli
aŋaŋ chaaniŋ, ta jigiŋ di ka bie
limiŋ ma, ka mana nan miŋŋi
chaaŋ farritata a niasi popoli di
ŋaana a chaaŋ yi fʋ die wo.”

Yisa die di galinna Farasisi
aŋaŋ miraha didagiriba dene
(Mat. 23.1-36; Maki 12.38-40)

37 Die Yisa die di balla wiaha gie
a kpati wa, ta Farasisi vuoŋ wʋnyi
die di wa wa di ʋ keŋ aŋ wʋniŋ
aŋaŋ wa dii nyindiike, die wia die
ʋ ga a ga a kali di ʋ dii nyindiike
he. 38 Die di yi Farasisi vuoke
mamachi, Yisa die di kana ka niiti
ʋ nuusi ta yaala ʋ dii nyindiike
he. 39 Ta ti Yɔmʋtieŋ Yisa di bali
wa di, “Niniŋ Farasisi vuosi ni
ŋaaŋ daaraa ni nyachibisi aŋaŋ
ni timbala kʋasi, ama ta ni sʋgiti
di suuli aŋaŋ hali aŋaŋ sʋgitʋaŋ.
40 Niniŋ gaantiba gie! Daa Ŋmiŋ
dieke die di naanna a kʋasisi
naanna a sʋgititi gbaŋ? 41 Yima
zɔɔlintieliŋ jadieke di benne ni
nyachibisi me aŋaŋ ni timbala ma
aŋ jaaŋ mana yiantí a yi ni.

42 “Niniŋ Farasisi mba, wʋbiaŋ
bie ni ma. Ni naga nanjʋʋŋ
aŋaŋ bʋŋʋ aŋaŋ neeri aŋaŋ nyinti
a taŋ baŋ sʋŋ a nagi kaani a
yia Ŋmiŋ, ama ta va jadieke di
yine niŋŋmina ʋ miraha ma; siba
wusie sariya diile ta ka cho Ŋmiŋ.
Genhe die mʋna ni yime, a gʋti ni
yinana Ŋmiŋ nyinti baŋ sʋŋ kaani
wa.

43 “Niniŋ Farasisi, wʋbiaŋ bie
ni ma, dama ni yaala vuokpiima
jigikasika Ŋmiŋ jiamiŋ juone me,
ta bi yaala ba wasima ni aŋaŋ
jilima nyʋgiti ma. 44 Wʋbiaŋ bie
ni ma, dama ni sii siba kunti
vɔriti di lɔbirina vuosi di ka
yesehe ta chʋŋ a ma.”

45 Die wia miraha didagiriba
wʋnyi di bali yi wa di, “Didagirʋ,
fʋ bala naa niŋ zia wa ti gbaŋ.”

46 Yisa die di yiŋŋi a bali
di, “Niniŋ miraha didagiriba
wʋbiaŋ bie ni gbaŋ ni ma dama
ni chie vuosi chiidʋnsa di faasina
a dʋnsi aŋaŋ ba baaŋ chii ama ni
gbaŋ gbaŋ ni ka suŋŋi be di ba
chii. 47 Wʋbiaŋ bie ni ma, dama
ni ka tuose Ŋmiŋ naazʋaliba
wʋbalikaha ama ta mia ta wʋnsa
ba kunti vɔriti a viina, baniŋ die
ba yine naazʋaliŋ diekemba ni
chɔɔŋkʋʋliba die di kʋna wa ta ni
gbaŋ ni ka tuose Ŋmiŋ naazʋalíba
wʋbalikaha. 48 Ni yine wudieke
wo, die dagina vuosi di ni seŋ
saagi wudieke ni chɔɔŋkʋʋliba di
yine wo, dama die ba kʋʋ wa
Ŋmiŋ naazʋalíba ta ni diaŋ di
mia ba vɔriti. 49 Naa chiaŋ ma,
die yiantieŋ Ŋmiŋ die di baari
di, ‘N nan tʋŋ naazʋaliŋ aŋaŋ
tʋntʋntiŋ ba jigiŋ, ta ba nan kʋʋ
bataŋ ta mugisi bataŋ diaŋ.’ 50 Die
wia n nan dati leleke gie vuosi
tiba aŋaŋ ba kʋna naazʋalíba
a nyiŋ dʋnia piiliku, 51 a nyiŋ
die ba kʋna Abeli a ga tʋgi Za-
karia, vuodieke die ba kʋna Ŋmiŋ
kaabiŋ koriku aŋaŋ Ŋmiŋ jiamiŋ
juokpeŋkpiikʋ sʋnsʋkʋ. N bala
ni wusie, leleke gie vuosi nan ye
tibidatiŋ yaa gamma vuosi gie
mana kumbu wia.

52 “Niniŋ miraha didagiriba,
wʋbiaŋ bie ni ma, dama ni ligi wo
Ŋmiŋ wia di vuosi da keŋ simma
a chiasi, ama ni gbaŋ ni zeti wo

a sıbıŋ, ta kaga vuodiekemba dı mınana dı ba sımma ha.”
53 Die Yisa dı bala ɔ nyıŋ mi wo ta mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi dı jıı sınyıırıŋ aŋaŋ wa, die ba piili a pıasa wa wɔpıasıka pam yaa gamma ɔ balıkɔ ma, 54 a mıa yaala dı ɔ balı a chɔɔsı aŋ ba yigi wo.

12

Gıgaantıŋ wıa
(Mat. 10.26, 27)

1 Womi die vuosi tuse tuse die dı lagıŋ ta die a tıba tamba nagısı ma, die Yisa die dı wolıŋ a piili a bala a yıa ɔ kɔaŋandıısırıba dı, “Nı sımma Farasisi vuosi beriku dama ba yiwo gıgaantıŋ. 2 Jadieke mana dı lɔbırına lele nan daansı nyıŋ yaalıŋ ma, ta wɔlɔbırıkıŋ mana dıaŋ nan nyıŋ yaalıŋ ma. 3 Die wudieke mana nı bala lımıŋ ma ba nan daansı wɔŋ ka yaalıŋ ma; ta wudieke dıaŋ nı pɔsına a balı juoŋ me nan daansı a mɔɔlı yaalıŋ ma.

Mınıa tı mɔ tı chıgıma ŋmaamıŋ?
(Mat. 10.28-31)

4 “N zɔalıŋ, n bala nı, nı da chıgıma vuosi ŋmaamıŋ, dama ba nan bıagı kɔɔ nı nyıŋgbanıŋ ama ka kɔaŋ chaaŋ ba kaaŋ bıagı a yi nı wııŋ. 5 N kpaama nı yaa gamma vuodieke nı mɔna nı chıgı: Nı chıgıma Nabidie Ŋmıŋ, vuodieke dı baaŋ bıagı kɔɔ nı ta bı yaa yiko a baaŋ nan bıagı a nagı nı a taaŋ boli dieke dı wone kpisiku me wo. Wusie maŋ bala nı dı nı chıgıma wɔnıŋ.

6 “Ba ka daa nembisi anɔ wa kɔbısı-le? Ama ta Ŋmıŋ ka daamma a kaanı mana wıa. 7 Nınıŋ nıŋ Ŋmıŋ sıba nı sikpeŋ zoosi nɔaŋ mıŋ. Die wıa nı da chıgıma ŋmaamıŋ; dama nı yaa nyɔarı a tıaŋ nembisisi pam.

Vɔarı fɔ gbaŋ yaalıŋ ma dı yiwo Yisa kɔaŋandıısırɔ
(Mat. 10.32, 33; 12.32; 10.19, 20)

8 “N bala nı; vuodieke mana dı a keŋ a vɔarı ɔ gbaŋ vuosi me dı ɔ yiwo n vuoŋ, die gbaŋ gbaŋ manıŋ vuota Bɔa dı nan vɔarı wa yaalıŋ ma Ŋmıŋ malakasisi nıŋŋa. 9 Ama vuodieke dı baarı ɔ ka yi n vuoŋ vuosi jigiŋ, die gbaŋ gbaŋ manıŋ vuota Bɔa dı nan balı dı n ka sıba wa Ŋmıŋ malakasisi nıŋŋa.

10 “Ta vuodieke dıaŋ mana mana dı keŋ balı wɔbıaŋ yaa gamma manıŋ vuota Bɔa wa Ŋmıŋ nan nagı ɔ taalı a chaa wa; ama vuodieke nıŋ mana dı keŋ balı wɔbıaŋ yaa gamma Ŋmıŋ Halıkasıka ma, Ŋmıŋ kaaŋ wɔŋ nagı ɔ taalı a chaa wa.

11 “Ama ba keŋ yaa nı ga Ŋmıŋ jıamıŋ juone me yaa tıŋgbaŋka nyıŋkɔra yaa nyıŋkɔra jige dı ba dii nı sarıya nı da vaa dı mugisi nı aŋaŋ nı baaŋ nan balı die yaa a gbatı nı gbaŋ a taaŋ. 12 Saŋŋa dı keŋ tɔgı Ŋmıŋ Halıkasıka nan dagı nı wudieke nı baaŋ nan balı.”

Nyintitieŋ dieke dı yine gaamɔ wa nandagırı

13 Mi daa wɔnyı die dı bie kpıkpaakɔ ma ta balı yı Yisa dı, “Dıdagırɔ, balı yı n mıı wa, dı ɔ vaa maŋ ŋaŋ wa puo faarı dieke tı chɔɔŋ dı vana a zieŋ tı wo.”

14 Die Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “N zɔa, mınıa yına mıŋ sieŋ dı n dii nı sarıya yaa dı n puo nı faarı a yı nı bale wo gie?” 15 Die Yisa dı bı balı a yı ba mana dı, “Nı sımma nyinti yaalıŋ wıa, daa nyinti pam bala ka yı vuota miivoli.”

16 Womi die ɔ taaŋ ba nandagırı gie dı, “Nyintitieŋ wɔnyı die yalla ɔ kɔaŋ, ta ka yıa wa nyindiike pam; 17 Die ɔ piili a yile ɔ sɔŋ ma dı, ‘N baaŋ yiwo lalıa, dama n wo

jigiŋ n baaŋ nan nagı n nyindiike mana a yi.’ 18 Die ɔ balı yı ɔ gbaŋ dı, ‘Naa maŋ nan yi; n nan ŋmabı n bɔmbɔntıtı ta mıı nyıŋkpıuma, ta nagı n zaaha aŋaŋ n nyinti mana a yi mi’. 19 Ta wa balı yı n gbaŋ gbaŋ dı, ‘Sikpeŋ nansıtieŋ, n yaa nyindiike pam n baaŋ nan dii a tɔgı bına pam. Die wıa n nan dı voose ta die ta nyuo ta yaa sɔgıfıalıŋ.’ 20 Ama Ŋmıŋ die dı balı a yı wa dı, ‘Fɔnıŋ gaaŋkɔ gie, jinne yuku gie, baa fɔ waarı wa fɔ mısı, aŋ tı ye vuodieke dı bala ɔ nagı fɔ nyinti gie mana fɔ wɔnsına a zie wo?’

21 “Tɔ, vuodieke nıŋ mana dı yaalınana nyinti a yıa ɔ gbaŋ, ama ta wo nyinti Ŋmıŋ jigiŋ, nan daansı sıı sıba daa gaaŋkɔ gie.”

Yime Ŋmıŋ yada (Mat. 6.25-34)

22 Die Yisa die dı balı ɔ kɔaŋandıısırıba dı, “Die wıa n bala nı dı nı da vaa nı beriŋ mugisi nı yaa gamma jadieke nı baaŋ nan dii yaa jadieke nı baaŋ nan yeegi, 23 dama mısı tıaŋ nyindiike, ta nyıŋgbaŋka dıaŋ dı tıaŋ nyiŋyeeke. 24 Nı daansıma nembisisi, a ka bura yaa a gobe; a dıaŋ a wo nyindiike bɔmbɔntı ama Ŋmıŋ yınana ha nyindiike; nı ka yaa nyɔarı pam a tıaŋ nembisi? 25 Nı jabıa baaŋ nan bıagı a nagı bına a gʊtı ɔ bına ma ɔ mısı wıa dı mugisine wo wıa? 26 Nı kana ka bıagı a yi wubike gie, bıa nı mugisi nı gbaŋ aŋaŋ nyintialıkaha. 27 Nı daansı tııwute aŋaŋ a vıınıŋ; ama a ka tɔma yaa a yaala nyiŋyeeke yıa a gbaŋ. Ama n bala nı, naaŋ Solomoni aŋaŋ ɔ nyinti aŋaŋ ɔ nyiŋyeekivıına mana, die wo jayeekiŋ ka vıına a tɔgı tııwutehe kaanı. 28 Dıı yi naa, Ŋmıŋ dı yıa huuti a vıınıŋ, nyindiekemba dı ŋaana beri jinne ama soriŋ boliŋ diihe wo, ɔ kaaŋ yı nı nyiŋyeeke? Nınıŋ vuodiekemba yada dı kana a ka dala wa gie!

29 “Na chıaŋ ma nı da vaa dı mugisi nı aŋaŋ jadieke nı baaŋ nan dii yaa nyuu. 30 Vuodieke dı kana ka sıba Ŋmıŋ ŋaana chıga a yaala nyinti gie mana, ama nı Chɔɔŋ Ŋmıŋ sıba a baarı dı nı yaala ha mıŋ. 31 Die wıa nı vaa nı baga bemme Ŋmıŋ naarı ma ta ɔ nan nagı nyinti gie mana a yı nı.

Arızanna nyinti wıa (Mat. 6.19-21)

32 “Nınıŋ n vuosi dieke dı kana ka dala naa, nı da vaa ŋmaamıŋ yalla nı, dama nı Chɔɔŋ Ŋmıŋ yaa wa sɔgıfıalıŋ aŋaŋ ɔ bala ɔ nagı naarı dieke a yı nı wa. 33 Die wıa nı nagı nı nyinti mana nı yalla a daa a nagı ligirehe yı zɔɔlıntieliŋ, ta nı nan ye nyinti dı wone kpatıŋ, nyinti nan dı bie arızanna ma, ta kaaŋ vɔarı, dama gaarıŋ kaaŋ gbigi mi, ta nyınyɔgıka kaaŋ chʊʊsıha. 34 Dama jigidieke fɔ nyinti dı benne, mi dıaŋ fɔ sɔŋ dı beri.

Yɔŋısı dieke dı yine siri wıa

35 “Nı yi siri a gbara wudiekemba dı kienene ta nı vaa nı popolisi chaaŋ, 36 sıba yɔŋısı diekemba dı chıısınana ba tieŋ dı ɔ nyıŋ hɔgɔ faarıtɔ banwɔla ma a keŋ wo, amɔ ɔ keŋ keŋ kpaası sanɔarı ba nan yuorike lagı lagı a yı wa. 37 Sɔgıfıalıŋ bie yɔŋ diekemba ba tieŋ dı kenne a haarı ba ta ba chıısa wa. Wusie maŋ bala nı, ba tieŋ wo nan vaa ba kala ta yi ba nyindiike aŋ ba dii. 38 Dıı yi ba tieŋ dı keŋ keŋ, tanseese yaa kparaaŋ kpaŋ saŋŋa ta ye ta ba chıısa wa, sɔgıfıalıŋ nan dı bie ba ma. 39 Nı sımma genke, dıı yi tigiŋ tieŋ dı sıba saŋŋa dieke gaarɔ dı bala ɔ keŋ ɔ tigiŋ me, ɔ kaaŋ vaa gaarɔ wa wıı ɔ tigiri a juu; ɔ nan dı gbarı. 40 Nınıŋ nı gbaŋ nı yi siri a gbara, dama manıŋ vuota Bɔa nan keŋ

saŋŋa dieke nɪ kana ka yile dɪ n nan keŋ.”

Yɔmʊ dɪ mʊna ʊ tuo ʊ tieŋ nʊaŋ dene
(Mat. 24.45-51)

41 Womi Piita die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Tɪ Yɔmʊtieŋ, tɪnɪŋ fʊ taana nandagɪrɪ gie a yɪa yaa vuoŋ mana?” 42 Ta tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Yɔmʊ bɪa yine yɪaŋ tieŋ ta yie ʊ Yɔmʊtieŋ dɪ dagɪna dɪ ʊ yi wudieke? Wʊnɪŋ ʊ yine vuodieke ʊ Yɔmʊtieŋ dɪ nan vʊarɪ dɪ ʊ daansɪma ʊ yɔmʊ chan-chaalɪba ta yɪma ba nyindiike saŋŋa dieke dɪ mʊna. 43 Dɪɪ yi ta ʊ Yɔmʊtieŋ dɪ keŋ tigiŋ ta ye wo ta ʊ tʊma die wo gbaŋ gbaŋ, sʊgɪfɪalɪŋ nan dɪ bie ʊ ma. 44 Wusie maŋ bala nɪ, ʊ nan nagɪ wa a zieŋ dɪ ʊ daansɪma ʊ nyinti mana mana, 45 ama ʊ yi yɔmʊbɪaŋ, ʊ nan dɪ yile ʊ sʊŋ ma dɪ ʊ Yɔmʊtieŋ wo kaaŋ keŋ lagɪ lagɪ, ta piili a nɪga ʊ yɔmʊ chanchaalɪba ta wʊnɪŋ ʊ nan dɪ die ta nyu bugi. 46 Ʊ Yɔmʊtieŋ wo nan yiŋŋi keŋ daa dieke aŋaŋ saŋŋa dieke ʊ kana ka yile dɪ ʊ nan keŋ. Ʊ keŋ keŋ, ʊ nan datɪ ʊ tɪbɪŋ pam ta yi wo sɪba ʊ ŋaana yie vuodiekemba dɪ zetinene nʊaŋ die wo.

47 “Yɔmʊ dieke dɪ sɪbɪna jadieke ʊ tieŋ dɪ yaalala ʊ yi, ta ka yi siri dɪ ʊ yi wudieke ʊ tieŋ wo dɪ yaalala, nan ye tɪbɪdatɪŋ aŋaŋ tɪbɪtɪ pam, 48 ama yɔmʊ dieke dɪ kana ka sɪba wudieke ʊ tieŋ wo dɪ yaalala, ta yi wɪɪŋ chʊʊsɪ, ba nan tɪbɪ wa bɪta ta va wa. Vuodieke ba yɪna pam ba nan pɪasɪ pam a nyɪŋ wʊnɪŋ ʊ jigiŋ; ta vuodieke dɪaŋ ba nagɪna pam pam a yi ʊ nuusi me, ba nan pɪasɪ pam a nyɪŋ ʊ jigiŋ.

Puole wɪa
(Mat. 10.34-36)

49 “Manɪŋ n keŋye mɪŋ dɪ keŋ taaŋ boliŋ tɪŋgbaŋka ma, dɪ tɪŋ nan yi mɪŋ nansɪŋ dɪɪ yi dɪ tɪŋgbaŋka wɔŋ die. 50 Ŋmɪŋ nyaaŋ sɪɪla dieke n bala n sɪɪ wa vaa n sʊŋ dɪ chʊʊsɪ mɪŋ, sie ka keŋ yi a tɪaŋ. 51 Nɪ yile dɪ n keŋye mɪŋ aŋaŋ sʊgɪdʊagɪŋ tɪŋgbaŋka ma? Aayɪ. N bala nɪ, n keŋye mɪŋ aŋaŋ puole. 52 A nyɪŋ jinne yaa gamma, vuosi banʊ nan dɪ bie tigiŋ me, ta keŋ puo; ba bataa nan chʊʊsɪ bale wo, ta bale wo dɪaŋ chʊʊsɪ bataa wa. 53 Chʊalɪŋ nan keŋ chʊʊsɪ ba ballɪ dembisi, ta ballɪ dembisi dɪaŋ keŋ chʊʊsɪ ba chʊalɪŋ; nɪɪlɪŋ dɪaŋ nan keŋ chʊʊsɪ ba hɔgʊlɪaba ta hɔgʊlɪaba dɪaŋ keŋ chʊʊsɪ ba nɪɪlɪŋ; nɪɪlɪŋ nan keŋ chʊʊsɪ ba lɪahalɪtɪ, ta lɪahalɪtɪ dɪaŋ nan keŋ chʊʊsɪ ba nɪɪlɪŋ.”

Saŋŋa sɪbɪŋ wɪa
(Mat. 16.2, 3)

54 Womi Yisa die dɪ balɪ yɪ kpɪkpaakʊ dɪ, “Nɪ keŋ yese nɪɪŋmaaŋ ŋmɪŋ nanɪŋ chaaŋ nɪ ŋaaŋ baarɪ dɪ, nɪɪŋ baa ka nɪɪ mɪŋ aŋ ka seŋ nɪɪ. 55 Nɪ a keŋ a ye ta bʊlɔgɪsɪŋ nɪga nyɪnna nuudiigiŋ chaaŋ nɪ ŋaaŋ baarɪ dɪ jigiri nan dɪ tuuli aŋ ka keŋ yi. 56 Nɪnɪŋ gɪgaantɪba gie, nɪ ŋaaŋ bɪagɪ a daansɪ tɪŋgbaŋka aŋaŋ ŋmɪŋsikpeŋ wudieke dɪ yinene ta dagɪ a chɪasɪ, ta bɪa yine nɪ ka bɪagɪ sɪba lele saŋka gie chɪasɪ?

Wɪa wʊnsɪŋ wɪa
(Mat. 5.25, 26)

57 “Bɪa yine nɪ ka bɪagɪ a sɪba wudieke dɪ mʊna dɪ nɪ yi a yi? 58 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaa fʊ gara naalɪaŋ, kpaŋŋɪ fʊ gbaŋ aŋ nɪ wʊnsɪ wɪɪrɪ nɪ yene bie sieku me wo, dɪ daa die ʊ nan yaa fʊ ga vuodieke dɪ dinene sarɪyaka jigiŋ aŋ sarɪya diiru wo nagɪ fʊ a yi dansarika dɪdaansɪrɪba jakʊʊŋ nuusi me aŋ ʊ nagɪ fʊ yi dansarɪka sʊŋ. 59 N bala nɪ, kaaŋ keŋ nyɪŋ mi a ga tʊgɪ saŋŋa dieke fʊ baaŋ nan tuŋ ba bala fʊ tuŋ ligire dieke wo mana.”

13

Vuoŋ dı ka chıgı nyıŋ ʋ tʋntʋmbıatı ma ʋ nan kpi

1 Saŋka mi vuosi bataŋ die dı
bie mi a balı Yisa yaa gamma
Paliti* dı kʋna Galili vuosi saŋŋa
dieke die ba kaabına yıa Ŋmıŋ.
2 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba dı,
“Nı yile dı Galili vuosisi die ba
kʋna wa tʋmbıatı die faası dala
mıŋ a tıaŋ ba chanchaalıba mi?
3 Aayı; ama n bala nı, dıı yi nı
ka chıgı nyıŋ nı tʋntʋmbıatı ma,
nı nan kpi sıba ba kpine die wo.
4 Siloami jarınbısa die dı nanna
a kʋʋ vuosi baŋ aŋaŋ anıı wo,
nı yile dı die vuosi tʋmbıatı die
tıaŋ ba chanchaalıba die dı benne
Jerusalemi ma wa? 5 Aayı, ama
n bala nı, dıı yi nı ka chıgı nyıŋ
nı tʋntʋmbıatı ma nı mana gbaŋ
nan kpi.”

Tıı dieke dı kana ka nyına nyıŋnyıŋka nandagıŋ

6 Womi Yisa die dı taaŋ ba
nandagırı gie dı, “Daa wʋnyı die
sone tıınyıŋkıŋ ʋ kʋaŋ ma, ta die
ga a yaala nyıŋnyıŋka ka sikpeŋ
me dı ʋ kpaa, ama die ʋ ka
yeye. 7 Die wıa die ʋ balı a yı
vuodieke dı daansınana ʋ kʋakʋ
dı, ‘Ye, bına ataa wʋnna maŋ chʋŋ
kieŋ gie a yaala nyıŋnyıŋka tıika
sikpeŋ ta ka yeye. Chıaka taaŋ,
bıa wıa ka nan dı zie a chʋʋsa
tıŋgbaŋka?’ 8 Ama dıdaansırʋ wa
die dı yiŋŋi bala wa dı, ‘Jakʋʋŋ,
vaa ka bımbalımıŋ a gʋtı ta n
nan tuu a giliŋke a yi hʋʋsıŋ a
yi ka chıaŋ ma, 9 aŋ tı ye ka nan
nyıŋ nyıŋnyıŋka bıŋ chaaŋ? Ka
ka nyıŋya n nan chıaka taaŋ.’ ”

Yisa die dı gbaanna hɔgʋ dieke dı yine gbarıgıŋ davʋʋsıkırı daraaŋ dene

10 Davʋʋsıkırı daarı Yisa die dı
bie Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ me a daga;
11 ta hɔgʋ wʋnyı die dı bie mi
jımbıaŋ die dı bie ʋ ma a vaa
ʋ bırıŋ gbarıgıŋ bına baŋ aŋaŋ
anıı. Die ʋ guriye mıŋ a ka bıagı
hagıziele. 12 Yisa die dı yene wo
die ʋ wa wa a keŋ nyıŋ a balı a yı
wa dı, “Hɔgʋ, fʋ yʋagıbʋ vaa fʋ
mıŋ.” 13 Ta die nagı ʋ nuuŋ a diisi
ʋ ma, ta lele womi, die ʋ tııntı ta
bırı Ŋmıŋ.

14 Die Ŋmıŋ jıamıŋ juoku
jakʋʋŋ die dı jıı sınyıırıŋ, dama
Yisa die dı gbaanna hɔgʋ wa
davʋʋsıkırı daarı wıa; die wıa die
ʋ balı vuosisi dı, “Daraa ayʋaba
benne bakɔyı ma dı tı yaa a
tʋmma, die wıa nı kiere hanıŋ
daraa mi aŋ ʋ gbaaŋ nı, ama da
keŋ davʋʋsıkırı daarı dı ʋ gbaaŋ
nı.”

15 Ta tı Yɔmʋtieŋ Yisa die
dı yiŋŋi a balı wa dı, “Nınıŋ
gıgaantıba gie, nı wʋnyı ŋaaŋ a
forisi wo nı niige yaa nı bonsi a
yaa ga a yı ha nyaaŋ davʋʋsıkırı
daaŋ. 16 Ta hɔgʋ wa gie dı
yine Abarahami haagıŋ vuodieke
Sitaani dı bırıŋ wa yɔmʋ bına baŋ
aŋaŋ anıı, dı ka mʋ dı n gbatı wa
taaŋ davʋʋsıkırı daarı?” 17 Yisa
die dı bala naa wa viivi die dı
yigi ʋ dataasi mana; ta kpıkpaakʋ
sʋgıtı die dı fıalı aŋaŋ mamachi
wudiekemba ʋ yinene wo.

Nyımbʋrıbiŋ nandagırı
(Mat. 13.31, 32; Maki 4.30-32)

18 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı
pıası ba dı, “Ŋmıŋ naarı sıı sıba
bıa? Bıa maŋ baaŋ nagı a magısı
ka? 19 Ka nıası wa kaŋmıŋ biŋ,
daa wʋnyı dı nagına a ga bʋrı ʋ
kʋaŋ ma, die ka bırıŋ a ga bırıŋ
tııŋ nembisi die dı yʋga a tuusi ka
sikpeŋ me.”

Dabɔtı nandagırı
(Mat. 13.33)

20 Ta Yisa die dı bı pıası ba dı,
“Bıa maŋ baaŋ nagı Ŋmıŋ naarı
a magısı? 21 Ka nıası wa dabɔtı
hɔgʋ dı nagına a lagıŋ paanʋ zɔŋ

* **13:1** 13.1 Paliti die yiwo Romani vuosi jakʋʋŋ wʋnyı.

dieke dı dala ma aŋ bɔ mana dı yiri wo.”

Sanɔabike wıa
(Mat. 7.13, 14, 21-23)

22 Saŋŋa dieke Yisa die dı benne sieŋ me a gara Jerusalemi wa, die ɔ daagı tıgıkpııma aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı a daga vuosi Ŋmıŋ wıa; 23 die vuoŋ wɔnyı die dı pıasi wa dı, “Jakɔɔŋ, vuodiekemba dı bala ba ye gbatıtaaŋkɔ ba nan yi bıta yaa ba nan dı dala?”

Yisa die dı balı a yı ba dı, 24 “Sie nı kpaŋŋı nı gbaŋ a dıa sanɔabike a juu mi. N bala nı, vuosi pam nan daansı mıa dı ba juu ama ba nan waarı ka juule. 25 Tigiri tieŋ dı keŋ hagı a ligi sanɔarı, ta nı wıarı a zie yene me, ta kpaasa sanɔarı a wasa a baarı dı, ‘Jakɔɔŋ yuori sanɔarı a yı tı’, ama saŋka mi ɔ nan yiŋŋi a balı nı dı ‘N ka sıba jigidieke dı nyınna.’ 26 Saŋka mi nı nan yiŋŋi a balı wa dı, ‘Tınıŋ aŋaŋ fɔ die dinene ta nyuo, ta fɔ dagı tı Ŋmıŋ wıa tı tıŋ ma.’ 27 Ama ɔ nan daansı bı a baarı, ‘N ka sıba jigidieke nı nyınna.’ Ta balı nı, ‘Nı gamma ta va manıŋ, nınıŋ vuobıatı gie mana.’ 28 Ta n nan nagı nı a taaŋ yeŋ me; ta nı nan ye Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu aŋaŋ Ŋmıŋ naazɔalıba mana, ta ba bie Ŋmıŋ naarı ma, ta nı nan dı kɔma ta ŋɔba nı nyına. 29 Vuosi nan daansı nyıŋ ŋmıŋ pɔsıkıŋ aŋaŋ ŋmıŋ juukiŋ aŋaŋ nuudiigiŋ aŋaŋ nuugalı chaaŋ a keŋ kalı Ŋmıŋ naarı ma a dii nyindiike. 30 N baaŋaa, vuosi bataŋ dieke dı wıarına kɔaŋ lele nan keŋ bie nıŋŋa, ta vuosi bataŋ dieke dı benne nıŋŋa lele nan keŋ wıarı kɔaŋ.”

Yisa die dı yalla choti aŋaŋ Jerusalemi vuosi dene
(Mat. 23.37-39)

31 Saŋka mi gbaŋ gbaŋ Farasisi vuosi bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ a balı a yı wa dı, “Sie fɔ nyıŋ giena a ga jigigaaŋ, dama naaŋ Herodi yaala ɔ kɔɔ fɔ mıŋ.”

32 Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Wɔnıŋ Ŋmındarıka gie, nı ga balı wa dı, ‘N nan dı vɔara jımbıatı ta gbaama vuosi jinne aŋaŋ soriŋ, ta daraa ataa wa daraaŋ n nan kpatı n tɔɔma.’ 33 Ama a nyıŋ jinne aŋaŋ soriŋ aŋaŋ vɔntɔŋ dı mɔ dı n bemme sieŋ me, dama dı ka mɔ dı ba kɔɔ Ŋmıŋ naazɔa jigigaaŋ sie Jerusalemi ma.

34 “Nchɔanaawee, Jerusalemi vuosi, nınıŋ vuodiekemba dı kɔna Ŋmıŋ naazɔalıba, ta bı taa vuodiekemba ɔ tɔnna nı jigiŋ wo tana a kɔɔ wa, bɔŋmıa maŋ mıa a yaala dı n lagısı nı bɔnyı sıba kpıanııŋ dı ŋaana lagısı ka ballı ka chobiti chıaŋ ta nı ka saaga. 35 Ye, Ŋmıŋ vaa nı jıamıŋ juokpeŋkpııkɔ ta ka zie yɔrı. N bala nı, a nyıŋ jinne yaa gamma, nı kaaŋ bı ye mıŋ bıbra a ga tɔgı saŋŋa dieke nı baaŋ nan balı dı, ‘Alibarika bie vuodieke dı kennene Nabidie Ŋmıŋ saaŋ ma.’ ”

14

Yisa die dı gbaanna daa wɔnyı die dı yɔagına dene

1 Davɔɔsıkırı daaŋ kaanı Yisa die dı ga Farasisi nyıŋkɔra wɔnyı tigiŋ dı ɔ dii nyindiike, die vuosisi die dı mıŋŋı a daansa wa. 2 Mi yɔagıtieŋ wɔnyı dı keŋ ɔ jigiŋ, die ɔ nagısı aŋaŋ ɔ nuusi mɔrına. 3 Die wıa Yisa die dı pıasi Farasisi aŋaŋ mıraha dıdagırıba dı, “Tı mıraha saagıya mıŋ dı tı gbaaŋ davɔɔsıkırı daraaŋ yaa tı da gbaaŋ?”

4 Ama die ba tarı. Yisa die dı nagı ɔ nuuŋ a gbı daa wa ta gbaaŋ wa ta vaa ɔ ga. 5 Ta die a balı yı ba, “Dıı yi nı wɔnyı dı yallı boniŋ yaa naagıŋ ka nan buluŋ

me davʊʊsɪkɪrɪ daarɪ kaaŋ yi lagɪ lagɪ a ga a vʊarɪ ka?”
6 Ama die ba ka bɪagɪ a yiŋŋi a balɪ wa wɪɪŋ.

Sʊʊŋ fʊ gbaŋ tɪŋgbaŋ wɪa
7 Mi Yisa die yene chaamba dɪ vʊarɪnana vuokpɪɪma jigikasɪha, ʊ kpaaŋ ba dɪ; 8 “Dɪɪ yi ba keŋ a wa fʊ dɪ fʊ keŋ banwʊla ma, da keŋ ga kala vuokpɪɪma jigikasɪka, dama dɪ nan bɪagɪ yi ta ba wa wa vuodieke dɪ tɪanna fʊ 9 aŋ vuodieke dɪ wana nɪ wa nan keŋ fʊ jigiŋ a balɪ fʊ dɪ, ‘Hagɪ ta yɪ wa fʊ jigikasɪkɪrɪ.’ Mi nan dii viivi ta ga kalɪ vuosi kʊaŋ. 10 Ama ba keŋ a wa fʊ, ga kala vuosi kʊanʊaŋ, amʊ vuodieke dɪ wana fʊ dɪ keŋ keŋ ʊ nan balɪ a yɪ fʊ dɪ, ‘N zʊa, keŋ jʊalɪ kala vuokpɪɪma jigikasɪkɪrɪ ma.’ Mi nan ye jɪlɪma fʊ chanchaalɪba mana jigiŋ. 11 Dama vuodieke mana dɪ kɔtɪna ʊ gbaŋ Ŋmɪŋ nan sʊʊŋ wa tɪŋgbaŋ, ama vuodieke dɪ sʊʊna ʊ gbaŋ tɪŋgbaŋ, Ŋmɪŋ nan kɔtɪ wa ŋmɪŋsikpeŋ.”

Vuodiekemba dɪ mʊna nɪ wa wa wɪa
12 Mi Yisa die dɪ balɪ a yɪ vuodieke die dɪ wana wa wa dɪ, “Dɪɪ yi fʊ keŋ yaa dʊʊga, da keŋ wa fʊ zʊalɪŋ yaa fʊ nɪmballɪ yaa fʊ maarɪŋ yaa fʊ chanchaalɪŋ ligire tieliŋ, dama fʊ wa ba ba dɪaŋ ba nan yiŋŋi a wa fʊ a yiŋŋi tuŋ fʊ wudieke fʊ yine wo. 13 Ama fʊ keŋ yaa dʊʊga wa zɔɔlɪntieliŋ aŋaŋ gbarɪgɪsɪ aŋaŋ gbɪlɪsɪ aŋaŋ yɪɪsɪ, 14 ta nan ye alibarika, dama ba kaaŋ bɪagɪ a yiŋŋi tuŋ fʊ, Ŋmɪŋ nan tuŋ fʊ saŋŋa dieke vuovɪɪna dɪ keŋ hagɪ kuŋ me.”

Dʊʊga kpeŋkpɪɪka nandagɪrɪ wɪa
(Mat. 22.1-10)
15 Die vuodiekemba dɪ dinene aŋaŋ Yisa wʊnyɪ dɪ wʊnnana Yisa balɪkʊ ʊ balɪ a yɪ wa dɪ, “Sʊgɪfɪalɪŋ bie vuodiekemba dɪ bala ba daansɪ kala Ŋmɪŋ naarɪ ma a dii nyindiike!”
16 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Daa wʊnyɪ die benne a keŋ yaala ʊ dii dʊʊgakpeŋkpɪɪŋ, ta die a posi vuosi pam. 17 Die dʊʊgaka diile saŋŋa die dɪ gbigine wo, die ʊ tʊŋ ʊ tʊntʊntʊ dɪ ʊ ga balɪ vuodiekemba ba wone a posi wo dɪ, ‘Nɪ keŋ, jaaŋ mana yi siri mɪŋ!’ 18 Ama ba mana die dɪ piili a bala wudieke wɪa ba kana kaaŋ bɪagɪ a keŋ. Die bʊmbʊŋaŋ vuoke dɪ baarɪ dɪ, ‘N daa wa tɪŋgbaŋ ta dɪ mʊ dɪ n ga ye ke, die wɪa yɪ mɪŋ sieŋ aŋ n ga.’ 19 Ta wʊnyɪ dɪaŋ die dɪ baarɪ dɪ, ‘N daa wa naakʊaka baŋ; die wɪa yɪ mɪŋ sieŋ aŋ n yaa ha a ga magɪsɪ ye.’ 20 Wʊnyɪ dɪaŋ die dɪ baarɪ dɪ, ‘N faarɪ wa hɔgʊ daraa gie nʊaŋ die wɪa n kaaŋ bɪagɪ keŋ.’ 21 Die tʊntʊntʊ wa die dɪ yiŋŋi ga a balɪ ʊ tieŋ wo wɪaha gie mana. Die ʊ tieŋ wo dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ ta balɪ yɪ ʊ tʊntʊntʊ wa dɪ, ‘Nyɪŋ lagɪ lagɪ a ga tɪka sieti me a wa zɔɔlɪntieliŋ aŋaŋ gbarɪgɪsɪ aŋaŋ yɪɪsɪ aŋaŋ gbɪlɪsɪ a yaa ba viiri keŋ.’ 22 Ka kʊaŋ chaaŋ tʊntʊntʊ wa dɪ keŋ baarɪ dɪ, ‘Jakʊʊŋ, fʊ bala dɪ n yi wudieke wo, n yiye mɪŋ, ama yɪalɪŋ yene bie juoku sʊŋ.’ 23 Die wɪa ʊ tieŋ wo dɪ balɪ wa dɪ, ‘Bɪ nyɪŋ ga tɪka lʊga a daansɪ siekpɪɪma aŋaŋ siebisisi me, a yaalɪ vuosi a keŋ juu amʊ n tigiri nan suuli. 24 Ama vuodiekemba die n wolinne a posi wo wʊnyɪ gbaŋ nʊaŋ kaaŋ laŋ n dʊʊgaka nyindiike he.’ ”

Yisa kʊaŋ dɪɪsɪŋ wɪa
(Mat. 10.37, 38)
25 Saŋŋa kaanɪ, die kpɪkpaaŋ pam die dɪdɪ Yisa, die ʊ yiŋŋi a balɪ yɪ ba dɪ. 26 “Vuodieke mana dɪ yaala ʊ bemme n jigiŋ, sie ʊ chome mɪŋ a tɪaŋ ʊ chone ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ aŋaŋ ʊ hɔgʊ aŋaŋ ʊ ballɪ aŋaŋ ʊ nɪmballɪ

aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ miivoli die. Dı daa die ʋ kaaŋ bıagı a yi n kʋaŋandıısırʋ. 27 Ta vuodieke dıaŋ mana dı kana ka viigi ʋ kuŋ dagarıkıŋ a dı n kʋaŋ, kaaŋ bıagı a yi n kʋaŋandıısırʋ. 28 Dıı yi vuoŋ dı yaala ʋ mıı tigikpııŋ, sie ʋ woliŋ a kala a sımma ka ligire nʋaŋ, a sımma baarı ʋ ligire nan tʋgı yaa ka kaaŋ tʋgı. 29 Dama ʋ ka yi die, ta piili tigiri ta keŋ ka bıagı a mıı ka kpatı, ta vuosi dı yese ke ta sıba baarı ʋ ka bıagı mıı ka kpatı, ba nan vʋarı wa fala. 30 Ba nan baarı dı, ‘Daa wa gie die piiliye mıŋ dı ʋ mıı ama ʋ ka bıagı kpatı.’ 31 Dıı yi naaŋ dı yaa vuosi tuse baŋ a nyıŋ gara ʋ wagı ʋ chanchaaŋ dı yalla tuse baŋısı-le, ʋ nan woliŋ kalı a daansı ʋ gbaŋ ye dı ʋ yaa hagırıŋ a baaŋ nan bıagı a tuoli ʋ chanchaaka. 32 Dıı yi ʋ wo hagırıŋ ʋ nan tʋŋ tʋntʋntıŋ aŋ ba woliŋ dıa ʋ nıŋŋa a nagı vaaŋ a dagı ʋ chanchaaka dı ʋ kaaŋ bıagı a wagı wa.” 33 Yisa die dı balı kpatı ba dı, “Die gbaŋ gbaŋ nı wʋnyı mana dı kaaŋ bıagı a yi n kʋaŋandıısırʋ sie ʋ nagı nyinti mana a taaŋ.”

Yasɩ wɩa
(Mat. 5.13; Maki 9.50)

34 “Yasɩ nansɩ mɩŋ, ama dɩɩ yi ka nansɩbʋ dɩ nyɩŋ, lalɩa ka bɩ baa ka ye ka nansɩbʋ bɩbra? 35 A ka bɩ vɩɩna dɩ fʋ nagɩ ka a taaŋ fʋ kʋaŋ ma yaa fʋ nagɩ ka a gʋtɩ hʋʋsɩŋ ma. Sie fʋ nagɩ ka a taaŋ. Vuodieke dɩ yaa tɩba ʋ wʋmma.”

15

Yii diekemba dɩ bana wa nandagɩrɩ
(Mat. 18.12-14)

1 Die saŋŋa kaanɩ lampotuosiriŋ pam aŋaŋ tʋntʋmbɩatɩ tieliŋ die dɩ keŋ Yisa jigiŋ dɩ ba wʋŋ ʋ wʋbalɩka ha. 2 Ama Farasisi aŋaŋ mɩraha dɩdagɩrɩba dɩ piili a vʋʋna wɩa dɩ, “Daa wa gie tuose tʋntʋmbɩatɩ tieliŋ ta die aŋaŋ ba.”

3 Naa chɩaŋ ma Yisa die dɩ taaŋ ba nandagɩrɩ gie dɩ, 4 “Dɩɩ yi nɩ wʋnyɩ dɩ yaa yiise kɔbɩga ta a kaanɩ dɩ bɩa, bɩa ʋ baa ʋ yi? Sie ʋ vaa yiise baŋɩsɩ-wayɩ aŋaŋ awayɩ wa dɩ dinene jigidieke wo, ta ga a yaalɩ jabalɩŋka dɩ bana wa a ga tʋgɩ saŋŋa dieke ʋ baaŋ nan ye ke. 5 Dɩɩ yi ʋ keŋ ye ke ʋ sʋŋ ŋaaŋ fɩalɩ mɩŋ, ta nagɩ ka viigi, 6 ta chii ke a kuli tigiŋ. Saŋka mi ʋ nan wa ʋ zʋalɩŋ aŋaŋ ʋ jʋjʋrɩtamba a lagɩsɩ a balɩ yɩ ba dɩ ‘Nɩ yallɩma sʋgɩfɩalɩŋ, dama n ye wo n yii dieke dɩ bana wa.’ ” 7 Die wɩa Yisa dɩ bɩ bala ba dɩ “Tʋntʋmbɩatɩ vuobalɩmɩŋ dɩ chɩgɩ nyɩŋ ʋ tʋntʋmbɩatɩ ma, sʋgɩfɩalɩŋ nan dɩ beri arɩzanna ma ʋ wɩa a tɩaŋ ka bala ka sɩmma die vuovɩɩna baŋɩsɩ-wayɩ aŋaŋ awayɩ dieke dɩ yilinene dɩ dɩ ka mʋ dɩ ba chɩgɩ nyɩŋ ba tʋmbɩatɩ ma.

Ligiribiŋ dieke dɩ bana nandagɩrɩ

8 “Yaa dɩ yi hɔgʋ dɩ yaa ligiribie baŋ, ta a kaanɩ dɩ bɩa, lalɩa ʋ baa ʋ yi? Sie ʋ chɔgɩsɩ popoli ta mɩŋŋɩ saarɩ ʋ juoku ta mɩŋŋɩ daansɩ jigiŋ mana a ga tʋgɩ saŋŋa dieke ʋ baaŋ nan ye ke. 9 Ʋ keŋ a ye ke ʋ ŋaaŋ wa wa ʋ zʋalɩŋ aŋaŋ ʋ jʋjʋrɩtamba a lagɩsɩ a balɩ a yɩ ba dɩ, ‘Nɩ yallɩma sʋgɩfɩalɩŋ, dama n ye wo n ligiribiŋ dieke dɩ bana wa.’ 10 Die wɩa Yisa die dɩ bɩ balɩ ba, dɩɩ yi tʋntʋmbɩatɩ tieliŋ wʋnyɩ dɩ chɩgɩ nyɩŋ ʋ tʋntʋmbɩatɩ ma, Ŋmɩŋ malakasisi nan dɩ yaa sʋgɩfɩalɩŋ pam ʋ wɩa.”

Bʋa dieke dɩ bana wa nandagɩrɩ

11 Womi Yisa die dɩ bɩ balɩ dɩ, “Daa wʋnyɩ die yalla dembibisi bale, 12 ta bʋabike chaaŋ die dɩ balɩ a yɩ ʋ chɔɔŋ wa dɩ, ‘N chʋa, n yaala fʋ nagɩ n balla n daansɩ dii faarɩ dieke a yɩ mɩŋ.’ Saŋka

mi ʋ chɔɔŋ wa die dı puo faarı ka a yı ba bale wo. 13 Die dı ka yʋasıya bʋabike die dı nagı ʋ nyinti mana a daa, ta nagı ligirehe a dıa, a ga tıgı saasaa. Mi die ʋ ga dii ligirehe yɔrı yɔrı a kpatı. 14 Die ʋ dine jaaŋ mana a kpatı wa, die kɔŋkpeŋkpııŋ die dı nan tıŋgbaŋka mana ma, die dı paalı a wʋŋ wa. 15 Die wıa die ʋ ga bie daa wʋnyı tigiŋ tıŋgbaŋka ma, daa wa die dı yaa wa ga ʋ kʋaŋ ma dı ʋ daansıma ʋ perukusi. 16 Die ʋ tıŋ yaala ʋ dii perukusisi nyindiikehe a chagı ama vuoŋ die ka yı wa jaaŋ. 17 Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ keŋ mıŋŋı a yili, ‘N chʋa tʋntʋntıba mana yese nyindiike a die ta tıala, ta giena maŋ baa n kpi aŋaŋ kɔŋ. 18 Dı sına die wo, n nan hagı a ga n chʋa jigiŋ a balı wa dı, N chʋa, n yi bıaŋ ta chʋʋsı Ŋmıŋ aŋaŋ fʋ jigiŋ. 19 N ka bı mʋ fʋ wa mıŋ fʋ bʋa; daansıma mıŋ sıba fʋ tʋntʋntıba kaanı.’ 20 Die wıa die ʋ hagı a ga ʋ chɔɔŋ wa jigiŋ.

“Die ʋ yene bie sieku me a gara wa, ʋ chɔɔŋ wa die dı ye wo, zɔɔlıŋ die dı yigi wo pam, die ʋ chıgı ga a gurigi wo. 21 Die bʋa wa dı baarı dı, ‘N chʋa, n yi bıaŋ Ŋmıŋ aŋaŋ fʋ jigiŋ. N ka bı mʋ dı fʋ wa mıŋ fʋ bʋa.’ 22 Ama ʋ chɔɔŋ wa die dı wa ʋ tʋntʋntıba a balı ba dı, ‘Nı yi lagı lagı a nagı jayeekivııka a keŋ yeegi wo, ta nagı nuupiriŋ a keŋ yi ʋ nuuŋ me, ta nagı nııra a suu wo; 23 ta ga nagı narapɔlı dieke dı narına a keŋ kʋʋ aŋ tı dii dʋʋga. 24 Dama die n yile dı n bʋa wa gie kpiye mıŋ, ama ta ʋ bie ʋ mısı ma, ta bı yile dı ʋ baya mıŋ, ama ʋ yiŋŋi keŋ mıŋ.’ Die wıa die ba piili a die dʋʋgaka aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.

25 “Ama saŋka mi, die ʋ bʋa jakʋʋrı die ye bie wo kʋakʋ ma. Die ʋ kienene tigiri a keŋ gbigi tigiri, die ʋ wʋŋ yılaha aŋaŋ siele he. 26 Die wıa die ʋ wa tʋntʋntıba wʋnyı a pıası wa wudieke dı yinene tigiri me. 27 Die ʋ yiŋŋi balı wa dı, ‘Fʋ nımbʋa wa yiŋŋi keŋ mıŋ, fʋ chʋa wa dı kʋʋ narapɔlı dieke dı narına, dama ʋ yiŋŋi keŋ mıŋ aŋaŋ alaafıa.’ 28 Die bʋa jakʋʋrı die dı jıı sınyıırıŋ, ta zeti dı ʋ kaaŋ juu gbaakʋ sʋŋ; die wıa die ʋ chɔɔŋ dı keŋ nyıŋ a jʋʋsı wa dı ʋ keŋ juu, 29 ama die ʋ yiŋŋi balı ʋ chɔɔŋ wa dı, ‘Ye, bınaha gie mana n tʋma a yıa fʋ mıŋ sıba yɔmʋ, ta saaga fʋ nʋaŋ, ama ka yi mıŋ biibiŋ gbaŋ dı n kʋʋ a wa n zʋalıŋ aŋ tı dii ta yallıma sʋgıfıalıŋ. 30 Fʋ bʋa wa gie nıŋ die chʋʋsına fʋ nyinti mana hɔgʋba ma wa, dı keŋ tigiŋ fʋ kʋʋ narapɔlı narıkıŋ a yı wa.’ 31 Ʋ chɔɔŋ wa die dı yiŋŋi a balı wa dı, ‘N bʋa, saŋŋa mana fʋ bie wo n jigiŋ, ta jadieke mana n yalla die dı yi fʋ sııtı. 32 Ama dı mʋ tı dime dʋʋga ta yallıma sʋgıfıalıŋ dama die tı yile dı fʋ nımbʋa wa gie kpiye mıŋ, ama ta ʋ bie ʋ mısı ma, ta bı yile dı ʋ baya mıŋ, ama lele tı ye wo mıŋ.’ ”

16

Tʋʋma jakʋʋŋ nandagırı

1 Yisa die dı balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Ligiretieŋ wʋnyı die benne a yallı tʋntʋntʋ jakʋʋŋ ʋ daansa ʋ nyinti, die ba keŋ balı wa dı ʋ die ʋ ligirehe yɔrı yɔrı. 2 Die wıa die ʋ wa wa a balı wa dı, ‘Bıa yine maŋ wʋmma fʋ wıa dene? Kaaŋ bı yi n tʋʋma jakʋʋŋ, die wıa biisi n nyinti mana aŋ n ye.’ 3 Ta tʋʋma jakʋʋrı die dı yile dı, ‘Bıa maŋ baa n yi? N jakʋʋrı baa ʋ vʋarı mıŋ mıŋ tʋʋma ma. N ka hagırı a baaŋ nan kʋa, ta chıga viivi n baaŋ nan jʋʋsı. 4 N sıba wudieke n baaŋ nan yi lele amʋ maŋ keŋ waarı tʋʋmaha vuosi nan tuo mıŋ ba tige me.’ 5 Die wıa die ʋ wa vuodiekemba mana

die dı dine ʊ jakʊʊrı hamıŋ wʊnyı wʊnyı. Die ʊ pıasi bʊmbʊŋaŋ vuoke dı, ‘N jakʊʊrı hamıŋ aŋmıa benne fʊ jigiŋ?’ 6 Die ʊ yiŋŋi a balı wa dı, ‘Kpaatı gbiesi kɔbısı-nıı.’ Daa wa dı balı wa dı, ‘Hamıŋ gbanıŋ wʊnna tuo kala lagı lagı a yiŋŋi maagı kɔbısı-nıısa.’ 7 Ta balı wʊnyı dıaŋ, ‘Aŋmıa fʊ gbaŋ fʊ dii?’ *Ʊ* yiŋŋi balı wa dı, ‘Zaa bɔtʊsı kobıga.’ Ta daa wa dı balı, ‘Fʊ hamıŋ gbanıŋ wʊnna, yiŋŋi maagı baŋısı-nıı.’ 8 Die ligiretieŋ wo die dı wʊnna ʊ tʊʊmaha jakʊʊrı nyınyırıtʊ wa dı yine die wo, die ʊ bırı wa, dama ʊ tʊŋ wa aŋaŋ yıaŋ.” Yisa die dı balı ba dı, “Vuodiekemba dı dına tıŋgbaŋka gie sieku yaa yıaŋ ba sʊnsʊŋ a tıaŋ vuodiekemba dı dına chaaŋkʊ sieŋ dı yalla die wo. 9 Manıŋ, n bala nı, nı nagı tıŋgbaŋka gie ma ligire a yime wudieke Ŋmıŋ dı yaalala, amʊ a keŋ kpatı saŋŋa dieke ʊ nan tuo nı arızanna ma. 10 Vuodieke mana dı mıŋŋına tʊma tʊnbıŋ vıınıŋ, nan bıagı mıŋŋı tʊŋ tʊnkpııŋ vıınıŋ, ta vuodieke dıaŋ dı nyırınana aŋaŋ ligiribiŋ, nan dı nyıra aŋaŋ ligirikpııma. 11 Dıı yi fʊ nyıra aŋaŋ tıŋgbaŋka gie ligire, Ŋmıŋ nan nagı arızanna ligire a yi fʊ nuusi me? 12 Ta dıı yi fʊ nyıra aŋaŋ vuoŋ nyinti, mınıa bala ʊ yı fʊ fʊ tʊaŋ?

13 “Yɔmʊ kaaŋ bıagı a jıama naalıŋ bale. *Ʊ* nan haa wʊnyı ta chome wʊnyı, yaa ʊ nan yı wʊnyı jılıma ta wʊnyı ʊ nine kaaŋ dı suuli. Vuoŋ kaaŋ bıagı a jıama Ŋmıŋ aŋaŋ ligire.”

Yisa wʊbalıka a taŋ
(Mat. 11.12, 13; 5.31, 32; Maki 10.11, 12)

14 Die Farasisisi die dı wʊŋ wıaha gie mana, ta die a vʊara Yisa fala, dama die ba yaala ligire wıa pam. 15 Die Yisa dı balı a yı ba dı, “Nınıŋ nı yine vuodiekemba dı yinene nı gbaŋ sıba vuovıına vuosi nıŋŋa, ama Ŋmıŋ sıba nı sʊgıtı ma. Dama jadieke vuota dı yilinene dı ka yaa nyʊarı pam wa, Ŋmıŋ jigiŋ nıŋ ka yiwo jatɔgʊ.

16 “Mosisi mıraha aŋaŋ Ŋmıŋ naazʊalıba die dı maagına wudiekemba ba die beri mıŋ a keŋ tʊgı Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʊ saŋka, a nyıŋ Jɔɔn keniŋ saŋka ba mʊʊla Ŋmıŋ wʊvıına yaa gamma ʊ naarı ma, ta vuoŋ mana dı mıa dı ba juu mi. 17 Ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie nan keŋ tıaŋ ga ama Ŋmıŋ mıraha wʊbiŋ gbaŋ kaaŋ tıaŋ ga.

18 “Daa dieke mana dı keŋ zeti ʊ hɔgʊ ta yiŋŋi faarı hɔgʊ gaaŋ yiwo hɔgʊkpana tʊʊma, ta dembiŋ dieke dıaŋ dı faarına hɔgʊ wa yiwo hɔgʊkpana tʊʊma.”

Nyintitieŋ aŋaŋ zɔɔlıntieŋ Lazurusi wıa

19 Ta Yisa die dı bı balı ba dı, “Nyintitieŋ wʊnyı die benne a yeegi nyiŋyeeki dieke dı yalla ligire pam ta bie ʊ dʊŋŋʊ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ daaŋ mana. 20 Ta die daa zɔɔlıntieŋ wʊnyı dıaŋ die benne ba wasa wa Lazurusi, ta die ʊ yaa kʊjaga pam. Die ba ŋaaŋ yaa wa a keŋ dʊaŋ nyintitieŋ wo sanʊaŋ ma, 21 die ʊ ŋaaŋ yaala ʊ dii wo nyintitieŋ wo nyindiiki chʊata dı ŋaana nanna tıŋgbaŋ; die gbaasi gbaŋ dı keŋ lansa ʊ kʊjagaha.

22 “A kʊaŋ chaaŋ zɔɔlıntieŋ wo die dı kpi, malakasi die dı keŋ chii wo a ga Abarahami jigiŋ arızanna ma. Ta nyintitieŋ wo dıaŋ dı keŋ kpi, die ba guu wo. 23 Die ʊ ga bie kpiiliŋ jigiberisikiŋ, die dı wʊmma wa pam. Die ʊ daansı a ye Abarahami saasaa, ta Lazurusi kalı ʊ jigiŋ. 24 Die wıa die nyintitieŋ wo die dı natı a wa dı, ‘N chʊa Abarahami, chıgı mıŋ zɔɔlıŋ ta fʊ tʊŋ Lazurusi ŋaŋ ʊ ga nagı nuubiŋ a luo nyaaŋ ma a keŋ gbi

n jiliŋ, dama n paalı die wahala bolibu gie me.’ 25 Ama Abarahami die dı balı wa dı, ‘N bʋa, tıınsı dı die fʋ benne fʋ mısı ma wa, die ye wo nyınvıına, ta Lazurusi dı ye nyınbıatı mana, ama lele ʋ bie wo nansıŋ ma giena ta fʋ bie wahala ma. 26 Ta wudieke dı gʋtına yine, gulikpeŋkpııŋ benne tınıŋ aŋaŋ fʋ sʋnsʋŋ, die wıa vuodiekemba dı benne gie a yaala ba gası a keŋ fʋ jigiri kaaŋ bıagı, ta vuodieke dı benne fʋ jigiri dı yaala ba gası a keŋ tı jigiŋ dıaŋ kaaŋ bıagı.’ 27 Die nyintitieŋ wo dı balı wa dı, ‘Jakʋʋŋ Abarahami, die nıŋ n jʋʋsa fʋ, tʋŋ Lazurusi aŋ ʋ ga n chʋa tigiŋ me, 28 n yaa wa n nımballı banʋ, vaa ʋ ga a ga kpaaŋ ba amʋ ba gbaŋ ba da keŋ keŋ wahalaka gie jigiŋ.’ 29 Die Abarahami dı baarı dı, ‘Fʋ nımballı yaa Mosisi aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıba wıa Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma. Ba wʋmma ha.’ 30 Ta nyintitieŋ wo dı yiŋŋi balı wa dı, ‘Jakʋʋŋ Abarahami, aayı, die nyıına ma ka mʋ; ama dıı yi vuoŋ dı nyıŋ kuŋ me a ga ba jigiŋ ba nan chıgı nyıŋ ba tʋntʋmbıatı ma.’ 31 Ama die Abarahami dı balı wa dı, ‘Dıı yi ba kaaŋ wʋŋ Mosisi aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıba dı maagına wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma wa, ba kaaŋ tarıgı ba sʋŋanyile dıı yi ta vuoŋ dı hagı kuŋ me gbaŋ a ga ba jigiŋ.’ ”

17

Bıaŋ wıa
(Mat. 18.6, 7, 21, 22; Maki 9.42)

1 Womi Yisa dı balı yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı da yilime dı magısıŋ kaaŋ keŋ; ama wʋbıaŋ bie vuodiekemba dı vanana ba chanchaalıŋ dı yie bıaŋ. 2 Ba tıŋ nagı nıŋ a bɔbı a yeegi ʋ nyie a nagı wa a taaŋ nyaakpıŋ ma dı tıŋ nan dı kpıa a tıaŋ ʋ baaŋ nan yi ballıbısı gie wʋnyı yi bıaŋ. 3 Die wıa nı yigi nı gbaŋ!

“Dıı yi fʋ nımbʋa dı yi fʋ bıaŋ, kpaaŋ wa; ama dıı yi ʋ baarı dı ʋ chʋʋsı fʋ mıŋ, fʋ nagı ʋ taalı a chaa wa. 4 Dıı yi ʋ yi fʋ bıaŋ bʋyʋpɔyı dabalımıŋ, ama ta yiŋŋi keŋ fʋ jigiŋ bʋyʋpɔyı a baarı dı ʋ chʋʋsıya, fʋ nagı ʋ taalı a chaa wa.”

Yada wıa

5 Saŋŋa kaanı die tı Yɔmʋtieŋ Yisa tʋntʋntıba dı balı yı wa dı, “Vaa tı yadaka gʋtı.”

6 Die ʋ yiŋŋi balı ba dı, “Dıı yi nı yaa yada sıba kaŋmıŋ biŋ, nı nan bıagı a balı yı tııkpıika gie dı, ‘Vʋʋ a ga nan nyaakpııbʋ gie me’ aŋ ka seŋ a tuo fʋ nʋaŋ.

Tʋntʋntʋ dı mʋna ʋ yi die

7 “Dıı yi ta nı wʋnyı dı yallı tʋntʋntʋ ta ʋ kʋa yaa ta daansa yiise, ta ʋ keŋ nyıŋ kʋaŋ a keŋ tigiŋ, nan balı wa dı, ‘Keŋ lagı a keŋ kala dii nyindiike?’ 8 Aayı, nan balı wa dı, ‘Vʋarı fʋ kʋaŋ nyinti ta yeegi nyınvıına a yi n nyindiike a zieŋ mıŋ aŋ n keŋ dii ta nyuu, ka kʋaŋ chaaŋ fʋ gbaŋ fʋ dii ta nyuu.’ 9 Fʋ yile dı jakʋʋrı nan waası tʋntʋntʋ wa ʋ yine wudieke ʋ bala wa dı ʋ yi wo? Aayı. 10 Die gbaŋ dı sıı nı jigiŋ, saŋŋa dieke nı keŋ tʋŋ tʋŋ dieke Ŋmıŋ dı bala dı nı yiwo a kpatı, nı balı dı, ‘Tı yiwo tʋntʋntıŋ nyıına. Tınıŋ tı yiwo wudieke dı mʋna tı yi nyıına.’ ”

Yisa die dı gbaanna gama baŋ dene

11 Yisa die dı ganana Jerusalemi die ʋ daagı Samaria aŋaŋ Galili sʋnsʋŋ aŋaŋ sʋnsʋŋ. 12 Die ʋ gana ga juo tıŋkpaŋŋı kaanı; ta gama baŋ die dı keŋ tuoli wo mi. Die ba zie saasaa, 13 ta faası natı a baarı dı, “Jakʋʋŋ Yisa, chıgı tı zɔɔlıŋ!”

14 Yisa die dı ye be ta balı yı ba dı, “Nı gamma Ŋmıŋ kıkaabıtʋ jigiŋ aŋ ba jııŋ nı ye.” Die ba

benne sieku me a gara wa die ba ye gbaamıŋ. 15 Ta die ba wɔnyı die dı yiŋŋi keŋ Yisa jigiŋ dama die ɔ sıba a baarı dı Yisa gbaanna wa, a keŋ bırı Ŋmıŋ aŋaŋ lɔlıkpııŋ. 16 A die nagı ɔ gbaŋ a taaŋ Yisa nıŋŋa ta waasa wa; ama die daa wa die yiwo Samaria vuoŋ. 17 Yisa die dı pıası dı, “Daa vuosi baŋ die yene gbaamıŋ? Ama bawayı wa bie sıa? 18 Ba wɔnyı ka keŋ dı ba bırı Ŋmıŋ sie chaanɔ wa gie?” 19 Ta die wa balı daa wa dı, “Hagı a ga, fɔ yada gbaanna fɔ.”

Ŋmıŋ naarı keniŋ wıa (Mat. 24.23-28, 37-41)

20 Mi die Farasisi bataŋ die dı pıası Yisa saŋŋa dieke Ŋmıŋ naarı dı balla ka keŋ. Die ɔ yiŋŋi balı ba dı, “Ka ka yi sıba nı nan daansı a ye Ŋmıŋ naarı dı balla ka keŋ die. 21 Vuoŋ wori a baaŋ baarı dı, ‘Daansı, ka wɔnna’, yaa ‘Ka benne mi wo’; dama Ŋmıŋ naarı bie nı sɔgıtı ma.”

22 Mi die ɔ balı yı ɔ kɔaŋandıısırıba dı, “Saŋŋa kieŋ nı nan dı yaala nı ye manıŋ vuota Bɔa keniŋ, ama nı kaaŋ ye. 23 Ba nan daansı balı nı, ‘Ye, ɔ benne mi wo’ yaa ‘Ye, ɔ bie giena.’ Ama nı da keŋ nyıŋ a dı dıa yaalıma mıŋ; 24 dama manıŋ vuota Bɔa keniŋ nan dı sıı sıba nıınyıgısıŋ dı ŋaana nyıgısı a chaaŋ ŋmıŋsikpeŋ mana a nyıŋ tıŋ chıaŋ a ga tɔgı tıŋ sikpeŋ die wo. 25 Ama sie n woliŋ dii wahala pam ta leleke gie vuosi bı zeti mıŋ. 26 Die dı sına die Nowa saŋka, die gbaŋ gbaŋ dı baa dı sımma manıŋ vuota Bɔa keniŋ saŋŋa. 27 Die Nowa saŋka, vuosi die die mıŋ ta nyuo ta faara hɔɔŋ, ta naga ba hɔgɔlıaŋ a yıa chɔllıŋ, ta die a ga tɔgı daa dieke Nowa dı juune haarıkpııkɔ, ta die nyaakpııbɔ die dı keŋ kɔɔ vuoŋ mana die dı wone haarıkpııkɔ ma wa. 28 Loti saŋŋa gbaŋ die sıı wa die; die vuoŋ mana die dı die ta nyuo, ta daa a yalla, ta bɔra ta mıa tige; 29 ama daa dieke Loti die dı nyınna Sodomi tıka, ta boliŋ aŋaŋ maafajiribi die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ kɔɔ ba mana. 30 Naa dı baa dı sımma daa dieke manıŋ vuota Bɔa dı balla n keŋ wo.

31 “Dınıŋ daarı mi daa dieke dı benne mampili sikpeŋ* da keŋ a sɔɔŋ ɔ juoku sikpeŋ dı ɔ ga a nagı ɔ nyinti; ta vuodieke dıaŋ dı benne ɔ kɔaŋ ma da keŋ yiŋŋi a kuli tigiŋ dı ɔ ga a nagı ɔ nyinti. 32 Nı tıınsı Loti hɔgɔ† wa wıaha. 33 Vuodieke mana dı kpaŋŋınana ɔ gbaŋ dı ɔ gbatı ɔ miivoli nan waarı ka, ama vuodieke mana dı waarına ɔ miivoli n wıa nan daansı ye ke. 34 N bala nı, saŋŋa dieke n baaŋ nan keŋ wo, vuosi bale nan dı dɔa jadɔakıbalımıŋ ma, ta n nagı wɔnyı ta vaa wɔnyı. 35 Hɔɔŋ bale nan dı nɔma zaa nıa ma, ta n nagı wɔnyı ta vaa wɔnyı. ((36 Saŋka mi dembisi bale nan dı tɔma kɔaŋ ma, ta n nan nagı wɔnyı ta vaa wɔnyı.))”

37 Ta ɔ kɔaŋandıısırıba die dı pıası wa dı, “Tı Yɔmɔtieŋ, sıa?”

Ta ɔ yiŋŋi balı ba dı, “Jigidieke jakpiikiŋ dı benne, mi zuuti dı lagısa.”

18

Kpihɔgɔ aŋaŋ sarıya diiru nandagıŋ

1 Saŋka mi Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie dı ɔ dagı ba dı dı mɔ ba jɔɔsıma Ŋmıŋ saŋŋa mana, ta da keŋ gbalıgıma, die ɔ balı ba dı, 2 “Sarıya diiru wɔnyı die benne tıŋ kaanı ma, die ɔ ka chıga Ŋmıŋ ta ka bı yıa vuota jılıma. 3 Ta kpihɔgɔ wɔnyı dıaŋ

* **17:31** 17.31 Ba ŋaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me. † **17:32** 17.32 Loti hɔgɔ wa die dı yiŋŋi daansı kɔaŋ a bırıŋ yataŋ.

die benne tɪka ma, a chʊŋ gara daa wa jigiŋ a jʊʊsa wa dɪ, ‘Dii n wɪɪrɪ gie a yɪ mɪŋ aŋaŋ vuodieke dɪ mugisinene mɪŋ.’ 4 Ama die sarɪya diiru wo die ka saaga, ta ka kʋaŋ chaaŋ die ʊ yile dɪ, ‘N ka wɔŋ chɪga Ŋmɪŋ yaa a yɪa vuota jɪlɪma, 5 ama kpihɔgʊ wa gie dɪ faasɪna daama mɪŋ wɪa, n ko baa n dii ʊ sarɪya ka a yɪ wa mɪŋ, dɪ daa die ʊ nan dɪ kieŋ daaŋ mana ta vaa n gbalɪgɪ aŋaŋ wa.’ ”

6 Tɪ Yɔmʊtieŋ die baarɪ dɪ, “Nɪ wʊmma wudieke sarɪya diiru wo dɪ kana ka chɪga Ŋmɪŋ dɪ balla. 7 Ta lele, Ŋmɪŋ kaaŋ dii sarɪya a yɪ ʊ vuovʊarɪka, vuodiekemba dɪ jʊʊsɪnana wa ŋmɪntʊasɪ aŋaŋ yuŋ dɪ ʊ suŋŋi be wo? Ʊ nan dɪ yʊasa dɪ ʊ suŋŋi be? 8 N bala nɪ, ʊ nan dii sarɪya a yɪ ba, ta yi ke lagɪ lagɪ. Manɪŋ vuota Bʊa dɪ keŋ keŋ saŋŋa dieke, n nan ye vuodieke dɪ yine mɪŋ yada tɪŋgbaŋka gie me?”

Farasisi vuoŋ aŋaŋ lampotuosiru nandagɪrɪ wɪa

9 Yisa die dɪ bɪ a taaŋ nandagɪrɪ gie a yɪ vuodiekemba dɪ bala dɪ ba yiwo vuovɪɪna, ama ta ka yɪa ba chanchaalɪŋ jɪlɪma. 10 Die ʊ baarɪ dɪ, “Dembisi bale die nyɪnna a ga Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sʊŋ dɪ ba jʊʊsɪ Ŋmɪŋ; wʊnyɪ die yiwo Farasisi vuoŋ, wʊnɪŋ wa dɪaŋ dɪ yi lampotuosiru. 11 Die Farasisi vuoke dɪ ga zie lʊgɪŋ a jʊʊsɪ Ŋmɪŋ ʊ sʊŋ ma dɪ, ‘Ŋmɪŋ, n waasa fʊ, dama n ka yi tʊntʊmbɪatɪ tieŋ sɪba n chanchaalɪba. N ka yi halɪ tieŋ, n ka yi ŋmɪŋchɪbɪtieŋ yaa dembiŋ dieke dɪ yaala hɔɔŋ. N bɪ waasa fʊ dama n ka sɪɪ sɪba lampotuosiru wo gie. 12 N ŋaaŋ bɔba nʊaŋ daraa ale daraa yʊpɔyɪ mana sʊŋ, ta yɪa fʊ n nyinti baŋ mana sʊŋ kaanɪ.’ 13 Ama die lampotuosiru wo die dɪ ga a zie saasaa, ta ka yaala ʊ kɔtɪ ʊ sikpeŋ ŋmɪŋsikpeŋ, ta vigi ʊ sikpeŋ ta baarɪ dɪ, ‘Nabidie Ŋmɪŋ, chɪgɪ mɪŋ zɔɔlɪŋ, dama n yiwo tʊntʊmbɪatɪ tieŋ.’ ” 14 Yisa die dɪ bɪ baarɪ dɪ, “N bala nɪ, die dɪ yiwo lampotuosiru wo Ŋmɪŋ dɪ tuo ʊ jʊʊsɪŋ daa Farasi vuoke; dama vuodieke mana dɪ kɔtɪna ʊ gbaŋ ŋmɪŋsikpeŋ, Ŋmɪŋ nan sʊʊŋ wa tɪŋgbaŋ; ta vuodieke dɪaŋ dɪ sʊʊna ʊ gbaŋ tɪŋgbaŋ, Ŋmɪŋ nan kɔtɪ wa ŋmɪŋsikpeŋ.”

Yisa die dɪ tuone ballɪbɪsɪ dene (Mat. 19.13-15; Maki 10.13-16)

15 Die vuosi bataŋ die dɪ chii ba ballɪnyaalɪsɪ a keŋ Yisa jigiŋ dɪ ʊ nagɪ ʊ nuusi a dɪɪsɪ dɪɪsɪ ba ma, ama die ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ yene naa wa, die dɪ nata ba. 16 Ta Yisa die dɪ wa ballɪbɪsɪsɪ dɪ ba kiere ʊ jigiŋ, ta balɪ a yɪ ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Nɪ vaa ballɪbɪsɪsɪ kiere n jigiŋ ta nɪ da kagɪ ba sieŋ dama ba chanchaalɪŋ sɪna Ŋmɪŋ naarɪ. 17 Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke mana dɪ kana ka tuo Ŋmɪŋ naarɪ sɪba bʊabiŋ, kaaŋ wɔŋ juu ke.”

Nyintitieŋ wʊnyɪ wɪa (Mat. 19.16-30; Maki 10.17-31)

18 Saŋka mi jakʊʊŋ wʊnyɪ die dɪ keŋ Yisa jigiŋ a pɪasɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrʊ vɪɪnɪŋ, lalɪa maŋ nan yi ta ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ?”

19 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Bɪa wɪa fʊ wasa mɪŋ vuovɪɪnɪŋ? Vuoŋ wori a yi vuovɪɪnɪŋ, sie Ŋmɪŋ nyɪɪna ma. 20 Wɔŋ sɪba Ŋmɪŋ mɪraha: ‘Da keŋ yaalɪ vuoŋ hɔgʊ yaa vuoŋ chʊrʊ, da keŋ a kʊʊ vuoŋ, da keŋ a gaarɪ, da keŋ yi ŋmɪnchɪbɪsɪ daansɪatieŋ, yɪma fʊ chʊa aŋaŋ fʊ naa jɪlɪma.’ ”

21 Die daa wa dɪ yiŋŋi a balɪ dɪ, “N yine bʊabiŋ mana a yaa ga mʊʊna, n dɪɪ mɪraha gie mana mɪŋ.”

22 Yisa die dɪ wʊnna naa, die ʊ balɪ yɪ wa dɪ, “Wʊbalɪmɪŋ tɪala fʊ. Nagɪ fʊ nyinti mana a daa ta

nagı ligirehe a yı zɔɔlıntielıŋ, ta nan dı yallı nyinti arızanna ma; ta a kvaŋ chaaŋ fɔ keŋ dıa mıŋ.” 23 Ama daa wa die dı wɔnna naa, ɔ sɔŋ die dı paalı chɔɔsı, dama die ɔ faası yallı wa nyinti pam.

24 Yisa die dı mıŋŋı dı ɔ sɔŋ chɔɔsıya mıŋ, ta baarı dı, “Dı tɔa pam dı nyintitielıŋ juu Ŋmıŋ naarı ma. 25 Dı faası tɔa mıŋ dı nyintitieŋ juu Ŋmıŋ naarı ma a tıaŋ nyɔgını dı baaŋ nan daagı garıyııŋ vɔrıŋ ma a nyıŋ dene.”

26 Die vuodiekemba die dı wɔnna wa wa die dı pıası dı, “Die nıŋ manıa baaŋ nan ye gbatıtaanıŋ?”

27 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Wudieke vuota dı kana kaaŋ bıagı a yi, Ŋmıŋ nıŋ nan bıagı a yi.”

28 Ta Piita dı balı wa dı, “Ye, die tı va wa tı nyinti mana ta keŋ dı fɔ.”

29 Yisa die dı yiŋŋi a balı yı ba dı, “Wusie maŋ bala nı, vuodieke mana dı vana ɔ tigiŋ yaa ɔ hɔgɔ yaa ɔ nımballı yaa ɔ chɔɔŋ aŋaŋ nuŋ yaa ɔ ballı Ŋmıŋ naarı wıa, 30 nan bı ye he pam tıŋgbaŋka gie me a tıaŋ ɔ vana nyindiekemba ba, saŋŋa dieke dı kienene wo, ɔ nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.”

Yisa die dı bına a balı ɔ kumbu wıa bɔtaa ma dene
(Mat. 20.17-19; Maki 10.32-34)

31 Womi Yisa die dı yaa ɔ kvaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a nyıŋ lɔgıŋ a balı ba dı, “Nı wɔmma, tı gara Jerusalemi, jigidieke ba bala ba yi manıŋ vuota Bɔa wudiekemba mana die Ŋmıŋ naazvalıba dı maagına yaa gamma n wıa wa, 32 dama ba nan nagı mıŋ a yı vuodiekemba dı kana a ka yi Juu vuosi nuusi me, dı ba vɔarı mıŋ fala ta bı zıa mıŋ ta tıırı nıntɔbıtı a yi mıŋ, 33 a nıgı mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ ta kɔɔ mıŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı kumbu me.”

34 Ama die ɔ kvaŋandıısırıba die ka sıba wıaha kaanı gbaŋ chıaŋ, dama Ŋmıŋ die ligi wo ba yıaŋ, die yine die ba ka sıba wudieke ɔ balala wa chıası.

Yisa die dı yuorine daa yıı wɔnyı nine dene
(Mat. 20.29-34; Maki 10.46-52)

35 Yisa die dı kenne gbige Jeriko daa yıı wɔnyı die dı kalı sieku nɔaŋ a jɔɔsa. 36 Die ɔ wɔnna ta kpıkpaakɔ chɔŋ tıanna wa, die ɔ pıası dı, “Bıa yinene?”

37 Die ba balı wa dı, “Yisa, vuodieke dı yine Nazeriti vuoke tıannana.”

38 Die ɔ faası wa dı, “Yisa, Davidi haagıŋ, chıgı mıŋ zɔɔlıŋ.”

39 Ama vuodiekemba die dı benne nıŋka die dı natı wa ta balı wa dı ɔ tarı watı, ama die ɔ faası nata dı, “Davidi haagıŋ, chıgı mıŋ zɔɔlıŋ.”

40 Die wıa Yisa die dı zie ta yı nɔaŋ dı ba yaa daa wa a keŋ ɔ jigiŋ. Die ɔ kenne a gbigi wo, Yisa die dı pıası wa dı, 41 “Bıa fɔ yaala n yi a yı fɔ?”

Die ɔ yiŋŋi baarı dı, “N Yɔmɔtieŋ, n yaala fɔ yuori n ninehe mıŋ.”

42 Mi Yisa die dı balı wa dı, “Yesime, fɔ yine yada ka wıa fɔ ye gbaamıŋ.” 43 Lele womi die ɔ ninehe dı yuori, die ɔ dı Yisa ta bıra Ŋmıŋ. Die kpıkpaakɔ dı yene wo wo, die ba mana dı bırı Ŋmıŋ.

19

Yisa aŋaŋ Zakiyosi wıa

1 Ka kvaŋ chaaŋ Yisa die dı ga a juu Jeriko a chɔŋ tıanna. 2 Ta daa wɔnyı die dı bie mi ba wasa wa Zakiyosi, die ɔ yiwo lampotuosiriŋ jakɔɔŋ, ta die yaa nyinti pam. 3 Die ɔ mıa ɔ ye Yisa dı yine vuodieke, ama die ɔ yine vuogobiri wıa die ɔ ka bıagı ye wo

dama vuosi die dala mıŋ. 4 Die
wıa die ɔ chıgı a dı kpıkpaakɔ
nıŋŋa a ga jɔalı chunchulıŋ tıŋ
dı ɔ ye Yisa, dama die ɔ gara mi
chaaŋ. 5 Yisa die dı kenne a tɔgı
mi wo, ɔ daansı ŋmıŋsikpeŋ ta
balı yı wa dı, “Zakiyosi, keŋ sɔɔŋ
lagı lagı. Sie n yi fɔ chaanɔ jinne.”
6 Ta Zakiyosi die dı yi lagı lagı
a keŋ sɔɔŋ ta waasi wa aŋaŋ
sɔgıfıalıkpeŋkpıŋ ta yaa wa ga
ɔ tigiŋ. 7 Ta vuodiekemba mana
die dı yene wo die dı piili a vɔɔna
wıa dı, “Daa wa gie ga bırıŋ wa
chaanɔ tɔntɔmbıatı tieŋ wo tigiŋ
me.”
8 A kɔaŋ chaaŋ die Zakiyosi
dı hagı a zie a balı yı tı
Yɔmɔtieŋ Yisa dı, “N Yɔmɔtieŋ,
wɔmma, n nan puo nyindiekemba
n yalla bule ta nagı kaanı a yı
zɔɔlıntieliŋ; ta dıı yi maŋ nyırı
wa vuoŋ, n nan yiŋŋi tuŋ wo die
bɔnıısa.”
9 Yisa die dı balı wa dı,
“Gbatıtaanıŋ keŋ tigiri gie vuosi
me jinne, dama fɔ gbaŋ yiwo
Abarahami haagıŋ. 10 Manıŋ
vuota Bɔa keŋye mıŋ dı n yaalı
vuodiekemba dı bana ta ye be a
gbatı ba taaŋ.”

Salıma bie nandaga wıa
(Mat. 25.14-30)

11 Die vuosi die dı yene a
wɔmma wıaha gie wo, Yisa die
dı bı a taaŋ ba nandagıŋ, dama
die ba yile dı Yisa dı gbigine
Jerusalemi wıa, Ŋmıŋ naarı die
baa ka keŋ wo lagı lagı. 12 Die
wıa die ɔ baarı dı, “Daa jakɔɔŋ
wɔnyı die gana tıŋgbaŋ saasaa dı
ba ga kalıŋ wa naa, ta ɔ yiŋŋi keŋ
tigiŋ. 13 Die ɔ balla ɔ ga wa die
ɔ wa ɔ tɔntɔntıŋ baŋ, ta yı yı ba
salıma* bie kaanı kaanı, ta balı
yı ba dı, ‘Nı nagı ligirehe gie a
tɔŋ tɔɔma a ga tɔgı saŋŋa dieke
n baaŋ nan viiri keŋ.’ 14 Ama die
ɔ tıka vuosi die ka yaala ɔ wıa, die
wıa die ba tɔŋ tɔntɔntıŋ dı ba ga
balı naakpıika dı ba ka yaala daa
wa gie yi ba naaŋ.
15 “Ama die daa jakɔɔrı dı ga
dii naarı ta yiŋŋi keŋ tigiŋ. Die ɔ
kenne wo, die ɔ wa ɔ tɔntɔntıba
die ɔ yına ba ligirehe a lagısı, dı
ɔ yaala ɔ ye ba yene nyɔarı die
a gɔtı. 16 Nıŋŋaŋ vuoke die dı
keŋ a baarı dı, ‘Jakɔɔŋ, n ye wo
salıma bie baŋ a gɔtı fɔ yına mıŋ
jadieke wo ma.’ 17 Die jakɔɔrı dı
baarı dı, ‘Kpaŋŋı fɔ gbaŋ, yiwo
tɔntɔntɔ vıınɔ. Fɔ mıŋŋına a
pɔgılı jabike wıa, n nan nagı tıgısı
baŋ a yi fɔ nuusi me.’ 18 Die
vuodieke dı diisine wo dı keŋ a
baarı dı, ‘Jakɔɔŋ, n ye wo salıma
ligire bie anɔ a gɔtı jadieke fɔ
yına mıŋ wa ma.’ 19 Jakɔɔrı die
dı balı a yı geŋ wo dıaŋ dı, ‘N nan
nagı tıgısı anɔ a yi fɔ nuusi me.’
20 “Wɔnyı dıaŋ dı keŋ a baarı
dı, ‘Jakɔɔŋ fɔ ligire bini wɔnna,
die n nagı vili wo gachɔɔtıŋ ma
a nagı lɔbırı, 21 dama die n
chıga fɔ wa ŋmaamıŋ, dama yiwo
vuodieke wıa dı tɔana. Naga
jadieke dı kana a ka yi fɔ jaaŋ, ta
gobe jadieke fɔ kana ka bɔrıya.’
22 Ta jakɔɔrı die dı balı yı wa
dı, ‘Fɔnıŋ tɔntɔntı bıaŋ, n nan
nagı fɔ gbaŋ gbaŋ fɔ wɔbalıka
a dii fɔ sarıya. Sıba a baarı
n yiwo vuodieke wıa dı tɔana,
ta naga jadieke dı kana ka yi n
jaaŋ, ta gobe jadieke n kana ka
bɔrıya. 23 Bıa yine ta fɔ ka nagı
n ligirebu a paŋŋı aŋ ba yiŋŋi tuŋ
mıŋ aŋaŋ nyɔarı? Amɔ n tınna
a keŋ naa n tıŋ nan tuoke aŋaŋ
nyɔarı.’ 24 Womi die jakɔɔrı dı
balı a yı vuodiekemba dı zene mi
wo dı, ‘Nı tuo ligire bini a nyıŋ ɔ
jigiŋ ta nagı gɔtı vuodieke dı yalla
ligire bie baŋ wa.’ 25 Die ba yiŋŋi
balı wa dı, ‘Jakɔɔŋ, ɔ wɔŋ yaa wa
ligire bie baŋ.’ 26 Die ɔ yiŋŋi a balı
ba dı, ‘N bala nı, vuodieke dı yalla

* **19:13** 19.13 Salımbiŋ die yiwo chıtı ataa tune.

nyinti, ba nan yı wa pam a gʊtı, ama vuodieke dı wone wo jaaŋ, bıta gbaŋ ʊ yalla wa ba nan tuoke a nyıŋ ʊ jigiŋ. 27 Tɔ, lele n dataası diekemba die dı kana ka yaala dı n dii naarı, nı ga yaa ba keŋ giena a kʊʊ ba n nıŋŋa.’ ”

Yisa die dı june Jerusalemi ta ba bıra wa dene
(Mat. 21.1-11; Maki 11.1-11; Jɔɔn 12.12-19)

28 Yisa die dı bala wıaha a kpatı wa, die ʊ dı ba nıŋŋa ba gara Jerusalemi. 29 Die ʊ kenne gbigi Betifiji aŋaŋ Betani tıgısı die dı benne kunkogiŋ dieke ba wasınana Olivi tıısı kunkogiri, die ʊ tʊŋ ʊ kʊaŋandıısırıba bale a balı yı ba dı, 30 “Nı gamma tıŋkpaŋŋı dieke dı benne nı nıŋŋa wa, nı die keŋ juo nı nan ye bonpɔlı dı bɔbına zie ta vuoŋ dı ye ka jʊalı ka. Nı forisi ke a yaa ka a keŋ giena. 31 Ta dıı yi vuoŋ dı pıası nı dı, ‘Bıa nı forisi ke?’ Nı balı wa dı, ‘Tı Yɔmʊtieŋ yaalala ka.’ ” 32 Die ba ga a ye wudieke gbaŋ gbaŋ die Yisa dı bala a yı ba wa. 33 Die ba forisinene bonpɔlıka, ka tieŋ die dı pıası ba dı, “Bıa nı forise bonpɔlıka?”

34 Die ba yiŋŋi a balı wa dı, “Tı Yɔmʊtieŋ yaalala ka”, 35 ta die ba datı ka a yaa ka a keŋ Yisa jigiŋ. Ta die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı nagı gaatı a diisi bonka sikpeŋ ta suŋŋi Yisa dı jʊalı kalı ka ma. 36 Die ʊ jʊalına a gara wa vuosisi dı nagı ba gaatı a jaatı sieku me.

37 Die ʊ kenne a gbigi jigidieke sieku dı sʊʊna gara Olivi kunkogiri jigiri, ʊ kʊaŋanvuosi mana die dı piili a bıra Ŋmıŋ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ, ta bıra wa aŋaŋ lɔlıkpııma yaa gamma mamachi wʊkpııma dieke ba yene wo dı,

38 “Ŋmıŋ yi alibarika yi naaŋ
dieke dı kienene Nabidie
Ŋmıŋ saaŋ ma.
Sʊgıdʊagıŋ bemme arızanna
ma, ta nı kɔtı Ŋmıŋ saaŋ
sikpeŋ.”

39 Mi Farasisi bataŋ die dı benne kpıkpaakʊ ma wa die dı balı yı Yisa dı, “Dıdagırʊ, balı fʊ kʊaŋanvuosisi dı ba tarı watı.”

40 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “N bala nı, dıı yi ba tarı, ama tanaha dı dʊana wa nan dı nata a bıra Ŋmıŋ.”

Yisa die dı kʊnna Jerusalemi wıa dene
41 Die ʊ kenne gbigi Jerusalemi ta ye ke wo die ʊ kʊŋ ka wıa, 42 ta baarı dı, “Dı yiwo bıaŋ dı jinne nı vuosi ka sıba wudieke dı baaŋ dı yaa sʊgıdʊagıŋ a keŋ ba jigiŋ. Lele ka lɔbırıya mıŋ ba jigiŋ. 43 Jerusalemi, saŋŋa nan keŋ fʊ dataası nan mıı gaamıŋ a giliŋ fʊ lʊga mana dı ba tuoli fʊ. Sojasi nan taaŋ giliŋ fʊ jigiŋ mana. 44 Ba nan ŋmabı fʊ mana ta kʊʊ fʊ vuosi. Ba nan chʊʊsı nı tige mana ta taŋ balımıŋ kaaŋ wıarı a beri ka jigiberisikiŋ. Naa mana nan keŋ yi dama nı kana ka mıŋŋı saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı kenne dı ʊ gbatı nı a taaŋ wa.”

Yisa die dı gana a ga wʊnsı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊŋ dene
(Mat. 21.12-17; Maki 11.15-19; Jɔɔn 2.13-22)

45 Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı ga juu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊŋ a piili a yaga vuodiekemba die dı daanana nyinti mi wo, 46 ta bala yıa ba dı, “Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı Ŋmıŋ baarı dı, ‘N tigiŋ baa ka yiwo Ŋmıŋ jʊʊsıŋ jigiŋ.’ Ama nı nagı ka a bırıŋ wa gaarıŋ jigiberisikiŋ?”

47 Die daaŋ mana Yisa die bie wo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma a daga vuosi Ŋmıŋ wıa. Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ tıka nyıŋkʊraha die dı mıa dı

ba kʊʊ wa, 48 ama die ba ka
ye sie dieke ba baaŋ daagɪ yi
die, dama vuotamba mana die
chɪɪsa wʊmma ʊ wʊbalɪkaha ta
ka yaala ba waarɪ ʊ wʊbalɪkaha
kaanɪ gbaŋ.

20

Vuosi bataŋ die dɪ pɪasɪna Yisa yaa gamma ʊ yiko wɪa dene
(Mat. 21.23-27; Maki 11.27-33)

1 Daaŋ kaanɪ Yisa die dɪ bie
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma
a daga vuotamba ta mʊʊla Ŋmɪŋ
wʊvɪɪnaha a yɪa vuosi, ta Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ
mɪraha dɪdagɪrɪba aŋaŋ tɪka
nyɪŋkʊraha die dɪ keŋ ʊ jigiŋ, 2 a
pɪasɪ wa dɪ, “Balɪ tɪ, mɪnɪa yiko
me fʊ yie wɪaha gie? Mɪnɪa yɪna
fʊ kanɪŋ yiko ke mi?”

3 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba
dɪ, “N gbaŋ n baa n pɪasɪ nɪ
wa wʊpɪasɪkɪŋ. Nɪ balɪ mɪŋ,
4 Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vu-
osi Ŋmɪŋ nyaabʊ, Ŋmɪŋ die yɪna
wa kanɪŋ yiko ke mi yaa vuota?”

5 Die ba piili a bala yɪa taŋ dɪ,
“Wʊbɪa tɪ baa tɪ balɪ? Dɪɪ yi tɪ
baarɪ dɪ Ŋmɪŋ yɪna wa yiko ke mi,
ʊ nan baarɪ dɪ ta bɪa wɪa die tɪ
ka yiwo yada? 6 Ta tɪ bɪ baarɪ dɪ,
dɪ vuota die yɪna wa, kpɪkpaakʊ
gie mana nan taa tɪ tana dama
ba yi yada dɪ Jɔɔn die yiwo Ŋmɪŋ
naazʊa.” 7 Die wɪa die ba yiŋŋi
balɪ dɪ, “Tɪ ka sɪba jigidieke die ka
nyɪnna.”

8 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ yɪ ba
dɪ, “Die nɪŋ, n gbaŋ n kaaŋ balɪ
nɪ, vuodieke dɪ yɪna mɪŋ yiko ke
gie maŋ yaa yie wɪaha gie.”

Tʊntʊntɪba nandagɪrɪ wɪa
(Mat. 21.33-46; Maki 12.1-12)

9 Womi Yisa die dɪ taaŋ vuo-
tamba nandagɪrɪ gie dɪ, “Daa
wʊnyɪ die sone tɪɪsɪ dɪ nyɪnana
bie ʊ kʊaŋ ma, ta die nagɪ ka
a yɪ tʊntʊntɪŋ nuusi me ta dɪa
a ga jigiŋ a ga yʊasɪ. 10 Die a
kpaala saŋŋa dɪ tʊgɪ ʊ tʊŋ ʊ yɔmʊ
tʊntʊntɪba jigiŋ dɪ ʊ ga tuo ʊ tʊaŋ
a keŋ. Ama die tʊntʊntɪba die dɪ
nɪgɪ ʊ yɔmʊ wa ta vaa ʊ yiŋŋi ga
aŋaŋ nuuwɪaga. 11 Die wɪa die ʊ
bɪ tʊŋ yɔmʊ gaaŋ, tʊntʊntɪba die
dɪ nɪgɪ wa ta nagɪ wa yi viivi me
ta vaa ʊ viiri ga aŋaŋ nuuwɪaga.
12 Womi die ʊ bɪ tʊŋ yɔmʊ dieke
dɪ gʊtɪna bʊtaa ma, die ba yɪ wa
daŋŋa ta vigi wa taaŋ. 13 Womi
kʊakʊ tieŋ die dɪ baarɪ dɪ ‘Bɪa
maŋ baa yi? Die nɪŋ lele n nan tʊŋ
n gbaŋ gbaŋ n bʊa dieke n chone.
Wʊnɪŋ nɪŋ ba nan yɪ wa jɪlɪma.’
14 Ama die tʊntʊntɪba dɪ yene wo
wo die ba balɪ yɪ taŋ dɪ, ‘Kʊakʊ
tieŋ faarɪ diiru wʊnna. Nɪ vaa tɪ
kʊʊ wa ta ʊ faarɪ yi tɪ sɪɪtɪ.’ 15 Die
wɪa die ba nagɪ wa a nyɪŋ kʊakʊ
ma a ga kʊʊ wa.”

Yisa die dɪ pɪasɪ ba dɪ, “Bɪa
kʊakʊ tieŋ dɪ nan yi tʊntʊntɪba
gie? 16 *U* nan keŋ a kʊʊ banɪŋ
vuosi mi ta nagɪ kʊakʊ a yɪ vuo-
gaasɪ.”

Die vuosisi die dɪ wʊnna naa
wa, ba baarɪ dɪ “Ŋmɪŋ nagɪ die a
ga saasaa.”

17 Yisa die dɪ daansɪ ba ta pɪasɪ
ba dɪ, “Ŋmɪŋ wɪɪrɪ gie chɪaŋ?
Dɪ ‘Taŋ dieke mɪmɪɪrɪba die dɪ
zetine ta baarɪ ba ka yaala
ka wa
die yine gɔŋgɔŋyʊgɪrɪŋ taŋ
vɪɪnɪŋ.’
18 Vuodieke dɪ nanna tanɪ gie
sikpeŋ nan ŋmabɪ ŋmabɪ ama
vuodieke tanɪ dɪ keŋ nan ʊ sikpeŋ
ʊ nan nʊŋ nʊŋ sɪba zɔŋ.”

Lampo tuniŋ wɪa
(Mat. 22.15-22; Maki 12.13-17)

19 Die mɪraha dɪdagɪrɪba aŋaŋ
Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha die
dɪ mɪŋŋɪna dɪ ba wɪa Yisa dɪ
taana nandagɪrɪ gie wo, die ba
mɪa dɪ ba yigi wo mi, ama die ba
chɪga vuotamba ŋmaamɪŋ. 20 Die
wɪa die ba maansa daansa wa, die
ba bɪ a yɪ mɪmaansɪ daansɪrɪba

ligire dı ba ga Yisa jigiŋ a ga gaaŋ wa sıba ba yiwo vuovıına, ta pıası wa wʋpıasıka ta ye dı ʋ nan balı a chʋʋsı aŋ ba yigi wo a ga tıka jakʋʋrı jigiŋ. 21 Die mımaansı daansırıba dı balı yı Yisa dı, “Dıdagırʋ, tı sıba baarı wudieke fʋ balala ta daga wa yiwo wusie, ta ka luge ama a daga Ŋmıŋ sieŋ aŋaŋ wusie. 22 Balı tı, tı mıraha yı sieŋ mıŋ dı tı tumme lampo a yıma Romani tıŋ naaŋ wa Siiza yaa tı da tumme?”

23 Ama Yisa die dı mıŋŋı ba sanna die wo, ta balı yı ba dı, 24 “Nagı ligiribiŋ a dagı mıŋ. Mınıa nine chaaŋ aŋaŋ ʋ saaŋ diisine ka ma?”

Die ba baarı dı, “Naaŋ Siiza.”

25 Ta Yisa dı balı yı ba dı, “Die nıŋ nı nagı yı Naaŋ Siiza jadieke dı yine ʋ sıatı ta nagı yı Ŋmıŋ dıaŋ jadieke dı yine Ŋmıŋ sıatı.”

26 Die ba ka bıagı a yigi wo aŋaŋ wıaŋ vuosisi nıŋŋa, die ʋ yiŋŋi balıkʋ die yine be mamachi die ba ka bıagı a balı wıaŋ.

Kuŋ hagıŋ wıa
(Mat. 22.23-33; Maki 12.18-27)

27 Die Sadusisi bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ; banıŋ die ba balala dı vuosi kaaŋ daansı hagı kuŋ me; die ba pıası wa dı, 28 “Dıdagırʋ, Mosisi die maagına mırıka gie a yı tı dı, dıı yi ‘Dembiŋ dı keŋ faarı ʋ hɔgʋ ta kpi ta wo ballı, dı mʋ daa wa mi nımbʋa faarı kpihɔgʋ wa amʋ ʋ mıırı ballı a yı vuodieke dı kpine wo.’ 29 Die dembisi bayʋpɔyı die benne a yi nımballı, jakʋʋrı chaaŋ die dı faarı hɔgʋ, ta ka mıırı ballı ta kpi; 30 womi vuodieke dı diisine bule wo dı faarı hɔgʋ wa, ta ka mıırı ballı ta kpi; 31 vuodieke dıaŋ dı diisine bʋtaa gbaŋ dı faarı wa ta kpi ta ka mıırı ballı. Vuotıalıkaha mana die dı faarı hɔgʋ wa ta kpi ta ka mıırı ballı. 32 Ka kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ hɔgʋ wa dıaŋ dı kpi. 33 Lele, kuŋ hagıŋ daraaŋ mınıa hɔgʋ bala ʋ yi wo? Dama ba bayʋpɔyı wa mana die faarı wa mıŋ.”

34 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Tıŋgbaŋka gie vuosi faara hɔɔŋ ta naga ba lıaŋ yıa chʋllıŋ, 35 ama vuodiekemba dı mʋna aŋaŋ kuŋ hagıŋ ta nan keŋ hagı a bemme dʋnıa haalıkʋ ma wa, ka faara hɔɔŋ yaa a naga ba lıaŋ yı chʋllıŋ, 36 dama ba kaaŋ bı kpi bıbra; ba nan dı sıı sıba malakasi, ta bı yi Ŋmıŋ ballı dama ba hagı wa kuŋ me. 37 Mosisi gbaŋ die dagıya dı kunti nan daansı a hagı kuŋ me. Mosisi die dı maagına yaa gamma tıika diilehe, die ʋ wa wa tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ dı, ‘Abarahami Ŋmıŋ aŋaŋ Aziki Ŋmıŋ aŋaŋ Jakobu Ŋmıŋ.’ 38 Vuosi gie die wɔŋ kpi mıŋ ama ba ye ko bie wo ba mısı ma dama Ŋmıŋ ka yi wo kunti Ŋmıŋ, ʋ yiwo vuodiekemba dı benne ba mısı ma ma Ŋmıŋ, dama ʋ nıŋŋa ba mana dı beri ba mısı ma.”

39 Die wıa mıraha dıdagırıba bataŋ dı balı a yı Yisa dı, “Dıdagırʋ, mıŋŋı a balı mıŋ.” 40 Die wıa die ba chıga dı ba bı pıası wa wʋpıasıkıŋ.

Mınıa bʋa yine Masia wa?
(Mat. 22.41-46; Maki 12.35-37)

41 Yisa die dı balı yı ba dı, “Lalıa ba baarı dı Ŋmıŋ vuovʋarıkırı Masia wa baa ʋ yiwo Davidi haagıŋ? 42 Dama Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ, Davidi gbaŋ gbaŋ die maagıya yıla gbaŋkʋ sʋŋ dı

‘Nabidie Ŋmıŋ die balı a yı n
Yɔmʋtieŋ dı:
kala n nuudiigiri gie chaaŋ
43 a ga tʋgı saŋŋa dieke n
baaŋ nan nagı fʋ dataasi a
yi fʋ nuusi me.’

44 Davidi die wasa Masia wa dı, ‘N Yɔmʋtieŋ’, ta lalıa Masia wa dı bı baa ʋ yi Davidi haagıŋ?”

Yisa dı balla ba yaa gamma mıra dıdagırıba berıŋ dene
(Mat. 23.1-36; Maki 12.38-40)

45 Die vuosi mana dı wʋnnana Yisa wa, die ʋ balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, 46 “Nı sımma vuodiekemba dı dagınana Ŋmıŋ mıraha, ba nan dı yaala ba yeegi guuwagıtı a chʋmma gilıŋ me, ta yaala ba wasıma ba aŋaŋ jılıma nyugiti ma, ba keŋ juu Ŋmıŋ jıamıŋ juone me, ba ŋaaŋ yaala vuokpıuma jigikasıka, ba keŋ laalıŋ jigiŋ ba yaala sikpeŋ kpıumatieliŋ jigikasıka. 47 Banıŋ ba nyıra kpihɔgʋba ta gbata ba nyinti mana, ta jʋʋsa Ŋmıŋ aŋaŋ jʋʋsıwagıtı sıba ba chıga Ŋmıŋ. Ba tıbıdatıŋ nan faası dala pam.”

21

Kpihɔgʋ piini wıa
(Maki 12.41-44)

1 Womi Yisa die dı daansı tıaŋ ye nyintitieliŋ dı nagınana piinisi a yie Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıukʋ ligire kpalı ma; 2 ta die bı ye kpihɔgʋ zɔɔlıntieŋ gbaŋ dı nagına kobusi ligiribie ale a yie kpalı ma. 3 Ta Yisa die baarı dı, “Wusie maŋ bala nı, kpihɔgʋ zɔɔlıntieŋ wo gie nagı wa pam a yi a tıaŋ vuoŋ mana, 4 dama ba mana vʋarı a nyıŋ wa ba nyinti pam ma, ama kpihɔgʋ zɔɔlıntieŋ wo gie nıŋ nagı wa jadieke ʋ bala ʋ dii a keŋ yi.”

Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıukʋ chʋʋsıŋ wıa
(Mat. 24.1, 2; Maki 13.1, 2)

5 Die bataŋ die dı bala yaa gamma Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıukʋ wıa, die ba bala yaa gamma ka vıınıŋ aŋaŋ tanvıına aŋaŋ piini dieke ba nagına a yı Ŋmınnı. Yisa die dı baarı dı, 6 “Nı yene nyinti gie mana wa, ama saŋŋa kieŋ ta taŋ balımıŋ gbaŋ kaaŋ wıarı ka jigiberisikiŋ; a mana nan nan tıŋgbaŋ.”

Magısıŋ aŋaŋ wahala wıa
(Mat. 24.1, 2; Maki 13.1, 2)

7 Die ʋ bala wıaha gie die ba pıası dı, “Dıdagırʋ, saŋŋa bıa naa dı baa dı yi? Ta bıa balla ka yi a dagı dı saŋka tʋgıya mıŋ dı ka yi?”

8 Yisa die dı baarı dı, “Nı sımma ta nı da keŋ vaa ba gaaŋ nı. Vuosi pam nan keŋ aŋaŋ n saaŋ a baarı ‘Manıŋ n yine Masia wa ta saŋka gbigiye mıŋ.’ Ama nı da keŋ dıa ba. 9 Nı nan wʋŋ tɔntı aŋaŋ waagıŋ wıa, ama nı da keŋ vaa ŋmaamıŋ yalla nı, dama sie wıaha gie wolıŋ yi ama a ka dagı sıba dʋnıa kpatıŋ nan keŋ lele ke gie.”

10 Die ʋ bı balı a yı ba dı, “Buurıŋ nan wagı buurıŋ, ta naalıŋ dıaŋ wagı taŋ. 11 Tıŋgbaŋ dɔmıŋ aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ yʋagıbıatı nan keŋ tıŋgbaŋka gie lʋga mana mana. Vuosi nan ye mamachi wʋkpıuma dı bala ka vaa ŋmaamıŋ juu be ŋmıŋsikpeŋ. 12 Ama ta geŋhe mana keŋ yiwo, ba nan yigi nı ta vaa nı dii wahala, ta nagı nı yı Ŋmıŋ jıamıŋ juone nyıŋkʋra aŋ ba dii nı sarıya, ta nagı nı yi dansarıka sʋŋ; ta bı nagı nı a ga naalıŋ jige aŋaŋ tıŋgbaŋka nyıŋkʋra jigiŋ n wıa. 13 Naa bala ka yı nı sieŋ aŋ nı balı n wıa a yı ba. 14 Die wıa nı yi siri ta da vaa dı mugisi nı aŋaŋ nı baaŋ nan balı wudiekemba a gbatı nı gbaŋ a taaŋ; 15 dama saŋka mi n nan yı nı yıaŋ aŋaŋ wudieke nı baaŋ nan balı, amʋ nı dataası kaaŋ bıagı nyaŋŋı nı wʋbalıka yaa a chiisi nı. 16 Ama nı chʋalıŋ aŋaŋ nı nıulıŋ aŋaŋ nı nımballı aŋaŋ nı tigiŋ vuosi aŋaŋ nı zʋalıŋ nan keŋ a nyıŋ nı kʋaŋ a posi nı chıaŋ, aŋ ba kʋʋ nı bataŋ. 17 Ta vuoŋ mana nan keŋ haa nı, dama nı dına n kʋaŋ wıa. 18 Ama

nı sikpeŋ zuobalımıŋ gbaŋ kaaŋ bıa. 19 Dıı yi nı ka zeti n kʋaŋ dıısıŋ nı nan keŋ ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

Yaa gamma Jerusalemi tıŋ chʋʋsıŋ wıa
(Mat. 24.15-21; Maki 13.14-19)

20 “Ama saŋŋa dieke nı keŋ ye ta sojasi taaŋ giliŋ Jerusalemi, nı nan dı sıba a baarı ka chʋʋsıŋ saŋŋa gbigiye mıŋ. 21 Saŋka mi vuodiekemba dı benne Judia tıŋ ma chıgı ga tana sikpeŋ; ta vuodiekemba dı benne Jerusalemi chıgı a nyıŋ, ta vuodiekemba dıaŋ dı benne tıŋkpaŋŋısısı dıaŋ da a keŋ a juu tıka ma 22 dama saŋka mi yiwo tıbıdatıŋ saŋŋa. Wıaha gie mana nan keŋ yi sıba die dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma die wo. 23 Saŋka mi wʋbıaŋ nan dı bie hɔgʋ nyuutitieliŋ aŋaŋ hɔgʋ diekemba dı yalla ballınyaalısı, dama wahala pam balla ka keŋ tıka gie me, ta Ŋmıŋ sınyıırıŋ nan keŋ vuosi gie me. 24 Ta sojasi nan keŋ kʋʋ bataŋ aŋaŋ takoobi, ta nagı bataŋ a ga tıgısı a va ba bırıŋ yɔŋısı. Ta vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi nan tıbı tıbı ta dıdıa Jerusalemi ma a ga tʋgı saŋŋa dieke ba saŋŋa dı baaŋ kpatı.

Vuota Bʋa yiŋŋi keniŋ wıa
(Mat. 24.29-31; Maki 13.24-27)

25 “Ta dagıtı nan dı bie ŋmınnı ma aŋaŋ chııkʋ ma aŋaŋ chıŋmarısı ma. Ta tıŋgbaŋka gie me sʋgıchʋʋsıŋ nan keŋ tıŋgbaŋısı mana ma, ta ŋmaamıŋ nan dı beri yaa gamma mʋgıkpıırı poŋŋiku wıa. 26 Ta nyindiekemba dı benne ŋmıŋsikpeŋ nan dɔndɔŋ a lagıŋ taŋ, die wıa ŋmaamıŋ nan juu vuosi a va ba chaa, ta nan dı chıısa wudieke dı kienene tıŋgbaŋka ma wa. 27 Saŋka mi ba nan ye manıŋ vuota bʋa dı nyınnana nııŋmara sʋŋ aŋaŋ hagırıkpeŋkpııŋ aŋaŋ chaankpeŋkpııŋ. 28 Wıaha gie dı keŋ piili a yie, nı yigi sikimiŋ dama nı gbatıtaanıŋ saŋŋa gbigiye mıŋ.”

Chunchuleke tııka dagıtı wıa
(Mat. 24.32-35; Maki 13.28-31)

29 Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie dı, “Nı daansı chunchuleke tııka aŋaŋ tıısı mana. 30 Nı keŋ ye tıısısı vaatı ta a tʋsa nı ŋaaŋ mıŋŋı mıŋ dı yıbıŋ gbigiye mıŋ. 31 Die gbaŋ gbaŋ nı keŋ ye ta wıaha gie yie, nı nan dı sıba a baarı Ŋmıŋ naarı gbigiye mıŋ.

32 “Wusie maŋ bala nı, leleke gie vuosi kaaŋ kpi a kpatı ta wıaha gie mana keŋ yi. 33 Ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie nan keŋ tıaŋ ga, ama n wʋbalıka kaaŋ tıaŋ ga naa daa.

Nı gbara ta jʋʋsıma Ŋmıŋ

34 “Nı gbara nı gbaŋ ta da keŋ a wıarı dʋʋga diile me aŋaŋ daaŋ nyuule me aŋaŋ wumugisike me, dı daa die, n keŋku nan keŋ pirigi nı ma. 35 Dında daarı nan nan bubi tıŋgbaŋka gie vuosi mana sıba taŋ chachabı. 36 Nı gbara ta jʋʋsıma Ŋmıŋ saŋŋa mana dı ʋ yı nı hagırı dieke dı baaŋ nan va nı nyaŋŋı wıaha gie mana dı balla a yi wo. Ta bı bıagı a zie manıŋ vuota Bʋa wa nıŋŋa.”

37 Die daaŋ mana Yisa die ŋaaŋ bie wo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a daga vuosi Ŋmıŋ wıa, ta jıŋmıŋ mana ʋ ŋaaŋ nyıŋ a bie wo kunkogi dieke ba wasınana Olivisi Tıısı kunkogiri me; 38 ama sʋkʋʋŋ mana vuosi mana ŋaaŋ nyıŋ mıŋ a ga Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a ga wʋmma ʋ wʋbalıkaha.

22

Vuokpııma die dı sanna dı ba kʋʋ Yisa dene
(Mat. 26.1-5; Maki 14.1, 2; Jɔɔn 11.45-53)

1 Die saŋka die dı gbigi dı ba dii
dʊʊga dieke ba ŋaana ŋɔba paanʊ
dieke ba kana ka nagı dabɔtı a yi
wo, die ba wasa kanıŋ dʊʊgaka
mi gasıtıanıŋ* dʊʊga, 2 ta die
Ŋmıŋ kıkaabıtıba anaŋ mıraha
dıdagırıba die dı mıa a yaala sieti
dı ba kʊʊ Yisa, ama die ba chıga
daadamba ŋmaamıŋ.

Judasi die dı saagına a posi Yisa chıaŋ dene
(Mat. 26.14-16; Maki 14.10, 11)

3 Womi Sitaani die dı
juu Judasi vuodieke die ba
wasınana Asikaroti ta bı yi Yisa
kʊaŋandıısırıba baŋ anaŋ bale
wo wʊnyı. 4 Die wıa wʊnıŋ
Judasi die dı ga balı Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʊraha anaŋ ba
sojasi nyıŋkʊraha ʊ baaŋ nan yi
die a vaa ba yigi Yisa. 5 Die ba
sʊgıtı dı fıalı ta die ba baarı ba
nan yı wa ligire. 6 Die Judasi die
dı saagı ta wa piili a yaala sie
dieke ʊ baaŋ nan nagı Yisa a yi ba
nuusi me saŋŋa dieke kpıkpaaŋ
dı worine.

Yisa die dı yine siri dı ʊ dii gasıtıaŋkʊ dʊʊga nyindiike dene
(Mat. 26.17-25; Maki 14.12-21; Jɔɔn 13.21-30)

7 Die ba dinene paanʊ dieke ba
kana ka nagı dabɔtı a yi wo saŋŋa
dieke ba ŋaana kʊa yiisehe a yie
gasıtıaŋkʊ dʊʊga nyindiikehe dı
keŋ tʊgı, 8 Yisa die dı tʊŋ Piita
anaŋ Jɔɔn anaŋ nʊarı gie dı, “Nı
ga a yi tı gasıtıaŋkʊ dʊʊga nyindi-
ikehe siri aŋ tı dii.”

9 Die ba pıası wa dı, “Sıa fʊ
yaala tı ga a yi he siri?”

10 Ʊ baarı dı, “Nı wʊmma, nı
ganana tıka sʊkʊ nı nan haarı
daa wʊnyı dı chine jaaŋ anaŋ
nyaaŋ, nı dıa wa a ga juu tigi-
dieke me ʊ junene wo, 11 a balı
tigiri tieŋ dı, ‘Dıdagırʊ wa baarı,
chaamba juodieke manıŋ anaŋ
n kʊaŋandıısırıba dı balla tı dii
gasıtıaŋkʊ nyindiikehe bie sıa?’
12 Ʊ nan dagı juokpeŋkpııŋ dı
benne sikpeŋ me a yallı jaaŋ
mana a gbarı, mi nı nan yi nyindi-
ikehe.”

13 Die ba nyıŋ ga a ye jaaŋ mana
sıba Yisa die dı balla ba wa die
wo, die wıa die ba yi gasıtıaŋkʊ
dʊʊgaka nyindiikehe mi.

Tı Yɔmʊtieŋ nyindiike diile wıa
(Mat. 26.26-30; Maki 14.22-26; 1 Kor. 11.23-25)

14 Die gasıtıaŋkʊ dʊʊga nyindi-
ikehe diile saŋŋa dı tʊgına, Yisa
die dı ga kalı anaŋ ʊ tʊntʊntıba
baŋ anaŋ bale wo dı ba dii. 15 Die
ʊ balı a yı ba dı, “N paalı yaala
mıŋ dı n dii gasıtıaŋkʊ gie dʊʊga
nyindiikehe anaŋ nı ta wahalaka
ye keŋ n ma. 16 N bala nı, n
kaaŋ bı dii he bıbra a yaa ga tʊgı
saŋŋa dieke wusie diile he dı bala
dı yi Ŋmıŋ naarı ma.” 17 Womi
die ʊ tuo nyaaŋ chibiŋ anaŋ daaŋ
ta bırı Ŋmıŋ ta baarı dı, “Nı tuo
geŋke a tıa yı taŋ a nyuu; 18 N
bala nı, a nyıŋ jinne yaa gamma, n
kaaŋ bı nyuu daabʊ gie sie Ŋmıŋ
naarı keŋ keŋ.”

19 Die ʊ bı nagı paanʊ ta bırı
Ŋmıŋ ta gbieri gbieri ke a nagı
yı ba ta baarı dı, “N nyıŋgbanıŋ
wʊnna maŋ baa n nagı aŋ ba
kʊʊ mıŋ nı wıa. Nı yime naa
a tıınsıma n wıa.” 20 Die gbaŋ
gbaŋ die ba dine kpatı wa ʊ nagı
nyaaŋchibike anaŋ daabʊ a baarı
dı, “Nyaaŋchibike anaŋ daabʊ gie
yiwo Ŋmıŋ nʊahaalı dieke n ziene
anaŋ n zımbʊ dı nyınna wa a yı
nı.

21 “Ama nı ye, vuodieke dı balla
ʊ posi n chıaka kalı wa gie a lagıŋ
a die anaŋ mıŋ. 22 Manıŋ vuota
Bʊa nan seŋ kpi sıba Ŋmıŋ dı
sanna die wo, ama wʊbıaŋ bie
vuodieke dı balla ʊ posi n chıaka.”

* **22:1** 22.1 Ŋmıŋ malaka die dı kʊʊ Ijipiti bʊmbʊŋaŋ ballı dembisi ama ta garısı Izara bʊmbʊŋaŋ ballı dembisi.

23 Womi die ba piili a pɪasa
tamba ba jabɪa balla ʊ yi die.

Nɪnhagɪrɪŋ yaa gamma
Nyɪŋkʊrɪtɪ wɪa

24 Die nɪnhagɪrɪŋ die dɪ nan
ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba sʊnsʊŋ dɪ ba
jabɪa balla ʊ yi jakʊʊŋ. 25 Yisa
die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Tɪŋgbaŋka
gie naalɪŋ ŋaaŋ pɔgɪlɪ ba vuosi
aŋaŋ nɪŋŋmɪna ta vuodiekemba
dɪ yine tɪŋgbaŋka nyɪŋkʊra yaala
ba wasɪma ba vuoŋ mana zʋa.
26 Ama nɪnɪŋ dɪ ka baa dɪ
sɪma die. Vuodieke dɪ yine
vuokpɪɪŋ nɪ sʊnsʊŋ, sie ʊ yi
sɪba bʊabiŋ, ta nɪŋŋandɪɪsɪrʊ
wa yi sɪba tʊntʊntʊ. 27 Mɪnɪa
yine vuokpɪɪŋ a tɪaŋ ʊ chan-
chaalɪŋ, vuodieke dɪ kala a die
yaa vuodieke dɪ tɪanana nyindi-
ikehe? Dɪ yiwo vuodieke dɪ kala
die wo, ama manɪŋ n bie nɪ
sʊnsʊŋ sɪba tʊntʊntʊ wa.

28 “Nɪnɪŋ nɪ yine vuodiekemba
dɪ benne n jigiŋ n wumugisikehe
ma saŋŋa ma ma. 29 N chʋa
Ŋmɪŋ die dɪ kalɪnna mɪŋ naarɪ
gie wo, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan yɪ
nɪ kanɪŋ naarɪ mi. 30 Nɪ nan dii
ta nyuu aŋaŋ manɪŋ n naarɪ ma,
ta kalɪ naagbaŋtɪ ma a dii Izara
buurisi baŋ aŋaŋ ale wo sarɪya.”

Yisa die dɪ balla dɪ Piita nan
chiisi dɪ ʊ ka sɪba wa dene
(Mat. 26.31-35; Maki 14.27-31;
Jɔɔn 13.36-38)

31 Tɪ Yɔmʊtieŋ die dɪ balɪ yɪ
Simoni Piita dɪ, “Simoni, Simoni,
wʊmma, Sitaani jʊʊsa wa sieŋ
dɪ ʊ magɪsɪ nɪ ta chaarɪ nɪ sɪba
ba ŋaana a chaarɪ zaa aŋ ʊ ye
dɪ nɪ yiwo zaa bie yaa zaavɔntɪ.
32 Ama fʊnɪŋ Simoni n jʊʊsɪ wa
Ŋmɪŋ a yɪ fʊ dɪ fʊ yadaka da keŋ
sʊʊŋ tɪŋgbaŋ, ta fʊ keŋ a yiŋŋi
a keŋ n jigiŋ fʊ kpaŋŋɪsɪma fʊ
nɪmballɪlɪ.”

33 Piita die dɪ yiŋŋi a balɪ wa
dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, n yi siri dɪ n juu
dansarɪka aŋaŋ fʊ, ta kpi aŋaŋ
fʊ.”

34 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
“Piita, n bala fʊ, kparaaŋ nan keŋ
baa ka kʊmma ta fʊnɪŋ chiisi wo
bʊtaa dɪ zɪ mɪŋ.”

Mugisiŋ saŋŋa

35 Womi Yisa die dɪ pɪasɪ ba
dɪ, “Die n tʊnna nɪ die nɪ ga
ta ka pɔgɪlɪ ligire jasʊʊkɪŋ aŋaŋ
bʊlɔgɪŋ aŋaŋ nɪɪraha die nɪ waarɪ
jaaŋ mɪŋ?”

Die ba yiŋŋi baarɪ dɪ, “Aayɪ.”

36 Yisa die dɪ baarɪ dɪ, “Ama
lele nɪŋ, vuodieke mana dɪ yalla
ligire jasʊʊkɪŋ yaa bʊlɔgɪŋ ʊ nagɪ
ka, ta vuodieke dɪ kana ka yallɪ
takoobi, ʊ nagɪ ʊ jayeekiŋ a daa
a daa kaanɪ. 37 N bala nɪ, dɪ
maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ ‘Ba
nagɪ wa mɪŋ a gʊtɪ vuobɪatɪ ma.’
Die wɪa, die gbaŋ gbaŋ ba nan
yi mɪŋ, dama wudieke mana ba
maagɪna yaa gamma n ma Ŋmɪŋ
gbaŋkʊ ma wa nan keŋ yi wusie.”

38 Die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ
baarɪ dɪ, “Tɪ Yɔmʊtieŋ, ye,
takoobisi ale wʊnna.” Die ʊ yiŋŋi
a baarɪ dɪ, “Dɪ mʊ.”

Yisa die dɪ jʊʊsɪna Ŋmɪŋ aŋaŋ
nɪŋŋmɪna dene
(Mat. 26.36-46; Maki 14.32-42)

39 Die ʊ nyɪŋ mi a ga Olivi Tɪɪsɪ
kunkogiŋ me sɪba ʊ ŋaana yie die
wo; ta die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die
dɪ dɪ ʊ kʊaŋ a ga. 40 Die ʊ tʊgɪna
mi wo, die ʊ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ
jʊʊsɪma Ŋmɪŋ amʊ nɪ da keŋ juu
magɪsɪŋ ma.”

41 Die ʊ chʊŋ ga ba nɪŋŋa
bɪta a sʊʊŋ gbirigi a jʊʊsɪ Ŋmɪŋ
dɪ, 42 “N Chʋa Ŋmɪŋ, dɪɪ yi
fʊ dʊŋŋʊ fʊ vʊarɪ mɪŋ a nyɪŋ
wʊbɪa dieke dɪ kienene n ma naa,
ama vaa fʊ dʊŋŋʊ yi da manɪŋ
n dʊŋŋʊ.” 43 Womi malaka die
dɪ nyɪŋ arɪzanna ma a keŋ a
kpaŋŋɪsɪ wa. 44 Die ʊ benne
sʊgɪchʊʊsɪŋ ma wa die ʊ faasɪ a
jʊʊsɪ Ŋmɪŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna, die ʊ

walıŋ die dı nanna tıŋgbaŋ sıba zıŋ.
45 Die ʋ kenne hagı Ŋmıŋ
jʋʋsıkʋ ma wa die ʋ yiŋŋi ga ʋ
kʋaŋandıısırıba jigiŋ, ta ye ta ba
gʋʋra, dama sʋgıchʋʋsıŋ die vana
ba gbalıgı. 46 Die ʋ pıasi ba dı,
“Bıa wıa nı gʋʋra? Nı hagı a
jʋʋsıma Ŋmıŋ amʋ nı da keŋ a
juu magısıŋ ma.”

Ba yigine Yisa dene
(Mat. 26.47-56; Maki 14.43-50; Jɔɔn 18.3-11)

47 Yisa die ye ko bala wıa ta ye
kpıkpaaŋ dı kienene. Ta Judasi
ʋ kʋaŋandıısırıba wʋnyı die dına
ba nıŋŋa, a die keŋ Yisa jigiŋ dı ʋ
mʋgısi ʋ kaamıŋ. 48 Ama ta die
Yisa die dı pıasi wa dı, “Judasi,
mʋgısi wa n kaamıŋ dı fʋ nyıŋ
manıŋ vuota Bʋa kʋaŋ?”
49 Die Yisa kʋaŋandıısırıba die
dı yene wudieke dı bala ka yiwo,
ba pıasi wa dı, “Tı Yɔmʋtieŋ, tı
wagı ba aŋaŋ takoobisi?” 50 Ama
ta ba wʋnyı dı wɔŋ yi lagı a gobi
Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ yɔmʋ
nuudiigiŋ chaaŋ tıbıŋ a taaŋ.
51 Ama Yisa die dı baarı dı, “Dı
mʋ”, ta die a nagı daa wa tıbırı a
yiŋŋi a marı.
52 Die Yisa dı pıasi Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ ba
sojasisi nyıŋkʋraha aŋaŋ tıka
nyıŋkʋraha dı kenne dı ba yigi wo
wo dı, “N yiwo gbıgbatırʋ nı keŋ
aŋaŋ takoobisi aŋaŋ dengbile dı
nı yigi mıŋ? 53 Manıŋ die n bie nı
jigiŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıkʋ
ma daaŋ mana ta nı ka mıa dı
nı yigi mıŋ. Ama saŋka gie yiwo
nı sıtı aŋaŋ Sitaani dı yine lımıŋ
hagırıtieŋ wo sıtı.”

Piita die dı chiisine Yisa dene
(Mat. 26.57, 58, 69-75; Maki 14.53, 54, 66-72; Jɔɔn 18.12-18, 25-27)

54 Mi die ba yigi Yisa a yaa
wa a ga Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı
tigiŋ, ta Piita die dı bie saasaa ta
dı ba. 55 Die ba chɔgısi wa bolıŋ
gbaakʋ sʋnsʋŋ a kalı a gilıŋbu a
weele, Piita die dı ga gʋtı ba a kalı.
56 Die tʋntʋntıba havʋʋbiŋ wʋnyı
die dı ye Piita dı kala bolibu jigiŋ,
die ʋ keŋ a mıŋŋı daansı wa die
ta keŋ baarı dı, “Daa wa gie gbaŋ
die gʋtı wa Yisa ma.”
57 Ama Piita die dı chiisike dı,
“N lıa, n ka wɔŋ sıba wa.”
58 Die dı yi sʋaa, daa wʋnyı dıaŋ
die dı ye wo a baarı dı, “Fʋnıŋ,
fʋ gbaŋ yiwo ʋ kʋaŋandıısırıba
wʋnyı?”
Ama die Piita dı yiŋŋi balı wa
dı, “N nımbʋa, n ka yi ba wʋnyı.”
59 Die dı bı yi sʋaa daa gaaŋ dı
bı keŋ a baarı dı, “Wusie, daa wa
gie gbaŋ die beri aŋaŋ wa dama ʋ
gbaŋ yiwo Galili vuoŋ.”
60 Piita die baarı dı, “N nımbʋa,
manıŋ n ka wɔŋ sıba wudieke fʋ
balala wa.”
Die ʋ yene ko bala wıaha,
kparaaŋ die dı kʋŋ. 61 Ta tı
Yɔmʋtieŋ Yisa die dı yiŋŋi a
daansı Piita nine me, ta Piita die
dı tıınsı wudieke tı Yɔmʋtieŋ Yisa
die dı balı yı wa wa dı, “Kparaaŋ
nan keŋ baa ka kʋmma soriŋ
sʋkʋʋŋ ta baarı zı mıŋ bʋtaa
mama.” 62 Die Piita dı nyıŋ yeŋ me
a kʋŋ pam.

Die ba vʋarına Yisa fala ta nıgı wa dene
(Mat. 26.67, 68; Maki 14.65)

63 Die vuodiekemba die dı
gbarına Yisa wa die dı vʋarı wa
fala ta nıgı wa, 64 ta nagı jaaŋ a
bɔbı ʋ nine chaaŋ ta nıgı wa ta
balı wa dı, “Bʋgı a dagı vuodieke
dı nıgına fʋ wa.” 65 Ta die ba balı
wıa pam a chʋʋsa ʋ saaŋ ta zıa
wa.

Die ba yalla Yisa a ga sarıya diiru jigiŋ dene
(Mat. 26.59-66; Maki 14.55-64; Jɔɔn 18.19-24)

66 Die tʋŋ dı vʋnna, die Juu
vuosi nyıŋkʋraha aŋaŋ Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ

mıraha dıdagırıba die dı lagıŋ taŋ nyıŋkʋra lagımıŋ jigiŋ, die ba yaa Yisa a keŋ ba jigiŋ. 67 Die ba pıası wa dı, “Balı tı, fʋnıŋ fʋ yine Ŋmıŋ Vuovʋarıkırı Masia wa?” Die Yisa dı yiŋŋi baarı dı, “Dıı yi maŋ balı nı, nı kaaŋ yi mıŋ yada, 68 ama n dıaŋ maŋ pıası nı wʋpıasıkıŋ nı kaaŋ saagı a yiŋŋi mıŋ. 69 Ama a nyıŋ lele yaa gamma manıŋ vuota Bʋa nan daansı kalı Hagırıtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ.”

70 Die ba mana dı pıası wa dı, “Die nıŋ fʋ yine Ŋmıŋ Bʋa wa?”

Ʋ yiŋŋi baarı dı, “Sıba nı balla die wo.”

71 Womi die ba baarı dı, “Tı ka bı yaala daansıatieliŋ bıbra. Tı gbaŋ gbaŋ tı wʋŋ ʋ nʋaŋ wʋbalıka mıŋ.”

23

Die ba yalla Yisa a ga Paliti nıŋŋa dene

(Mat. 27.1, 2, 11-14; Maki 15.1-5; Jɔɔn 18.28-38)

1 Die daadamba mana dı hagı a yaa Yisa a ga naaŋ Paliti* jigiŋ, 2 mi die ba piili a bala a chʋʋsa wa dı, “Tı ye daa wa gie dı balala tı vuosi dı ba da tuŋ lampo a yı naaŋ Siiza ta bı baarı dı ʋ yiwo Ŋmıŋ Vuovʋarıkıŋ Masia ta bı yi naaŋ.”

3 Die wıa Paliti die dı pıası wa dı, “Fʋ yine Juu vuosi naaŋ wa?”

Yisa dı yiŋŋi a balı wa dı, “Sıba fʋ balla die wo.” 4 Womi Paliti die dı balı yı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ kpıkpaakʋ dı, “Manıŋ n ka ye daa wa gie dı chʋʋsına die.”

5 Ama die ba faası a kpaŋŋı ba gbaŋ dı, “Ʋ dagıkʋ vaa wa vuosi dı yie watı aŋaŋ waagıŋ. Die ʋ woliŋ piili wo Galili me ta die ga Judia tıgısı mana mana ta wa keŋ giena.”

Naaŋ Herodi die dı dine Yisa sarıya dene

6 Die Paliti die dı wʋnna naa ʋ pıası dı, “Daa wa gie yiwo Galili vuoŋ?” 7 Die ʋ mıŋŋına dı Yisa nyıŋ wa Galili tıŋgbaŋ dieke Herodi dı daansınana wa, die ʋ vaa ba yaa wa ga Herodi jigiŋ, dama wʋnıŋ Herodi die bie wo Jerusalemi kanıŋ saŋka mi. 8 Die Herodi ŋaaŋ wʋmma Yisa wıa, ta die yaala ʋ ye wo. Die wıa die ʋ yene wo wo ʋ sʋŋ die dı fıalıŋ, ta die yaala Yisa yi mamachi wıuŋ aŋ ʋ ye. 9 Die wıa die ʋ pıası Yisa wʋpıasıka pam, ama ʋ ka tɔgıŋ wa. 10 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba die zie mi ta faası bala a chʋʋsa Yisa. 11 Die Herodi aŋaŋ ʋ sojasisi die dı vʋarı Yisa fala ta yiwo wʋbıatı pam, ta die nagı garıvıınıŋ a yeegi wo ta nagı wa yiŋŋi ga Paliti jigiŋ. 12 Die dında daarı gbaŋ gbaŋ Herodi aŋaŋ Paliti dı yi zʋalıŋ, dama die ba yiwo dataası aŋaŋ taŋ.

Paliti die dı yine sieŋ dı ba kʋʋ Yisa dene

(Mat. 27.15-26; Maki 15.6-15; Jɔɔn 18.39–19.16)

13 Paliti die dı wa Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ ba tıka nyıŋkʋraha aŋaŋ vuosisi, 14 a balı a yı ba dı, “Nınıŋ nı yalla daa wa gie a keŋ n jigiŋ a baarı dı ʋ gaama vuosi ba waga wagıtı, ama lele n dii wo ʋ sarıya nı nıŋŋa ta ka ye wudieke nı bala dı ʋ yi chʋʋsı wa. 15 Herodi gbaŋ ka ye wudieke ʋ yine chʋʋsı, die wıa ʋ vaa ba yiŋŋi nagı wa a keŋ n jigiri. Nı yeye? Daa wa gie ka yi wıuŋ mana amʋ kuŋ. 16 Die wıa n nan yi ba tıbı wa aŋaŋ kpaasıŋ ta vaa ʋ ga.” 17 ((Die ba gasıtıaŋkʋ dʋʋga saŋŋa mana Paliti ŋaaŋ vʋarı wa

* **23:1** 23.1 Paliti die yiwo Romani tıŋgbaŋ naaŋ Siiza nyıŋkʋra wʋnyı.

vuobalımıŋ a nyıŋ dansarıka sʊŋ a taaŋ a yı ba.))

18 Die kpıkpaakʊ mana dı natı dı, “Kʊʊ daa wa gie. Vʊarı Barabasi a yı tı yɔrı.” 19 Die ba nagı wa Barabasi a yi dansarıka sʊŋ dama ʊ vaa wa watı aŋaŋ waagıŋ dı nan tıka sʊŋ aŋaŋ ʊ vuosi kʊʊla wıa.

20 Ama Paliti die yaala ʊ vaa wa Yisa a taaŋ yɔrı die wıa die ʊ bı balı yı kpıkpaakʊ bıbra. 21 Ama ta ba ye ko nata dı, “Kpaası wa dagarıkırı ma, Kpaası wa dagarıkırı ma.”

22 Paliti die dı pıası ba ʊ bʊtaa ma dı, “Bıa wʊbıaŋ ʊ yi? Manıŋ n ka ye wudieke ʊ yine amʊ kuŋ. Die wıa n nan vaa ba tıbı wa aŋaŋ kpaasıŋ ta vaa ʊ ga.”

23 Ama die ba ye ko nata aŋaŋ lɔlıkpııma dı ba kpaası Yisa a diisi dagarıkırı ma; die ba natıkʊ die dı keŋ nyaŋŋı Paliti. 24 Die wıa Paliti die dı yı ba sieŋ dı ba yi ba dʊŋŋʊ. 25 Die ʊ vʊarı daa dieke ba yaalala wa a taaŋ, vuodieke die dı vana watı aŋaŋ waagıŋ dı nan tıka ma wa ta bı kʊʊ vuosisi, ta nagı Yisa a yı ba dı ba yi wo ba dʊŋŋʊ.

Die ba kpaasına Yisa a diisi dagarıkırı ma dene

(Mat. 27.32-44; Maki 15.21-32; Jɔɔn 19.17-27)

26 Die sojasisi die dı nagı Yisa a ga, die ba ganana wa ba ga tuoli daa wʊnyı ba wasınana Simoni, vuodieke die dı nyınna Sayireni, die ʊ nyıŋ wa tıŋkpaŋa a keŋ juo Jerusalemi sʊŋ. Die ba yigi wo, a nagı Yisa dagarıkırı a chii wo ta vaa ʊ chiike a dı Yisa kʊaŋ.

27 Die daadaaŋ pam die dıdı Yisa kʊaŋ, die hɔɔŋ bataŋ die gʊtına ba ma a kʊma ʊ wıa. 28 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Jerusalemi hɔɔŋ, nı da kʊmma n wıa ama nı kʊmma nı gbaŋ gbaŋ nı wıa aŋaŋ nı ballı. 29 Dama saŋŋa kieŋ vuosi dı nan baarı dı, ‘Hɔgʊ pırısı vuodiekemba dı kana ka mıırı ballı ta yı ba bıısıŋ banıŋ ba yaa sʊgıfıalıŋ.’ 30 Kanıŋ saŋka mi vuosi dı nan balı a yı tana dı, ‘Nan tı ma.’ Ta balı yı kunkogehe dı ‘Nan tı ma a ligi tı.’ 31 Dama dıı yi ba yie naa a yıa mıŋ, vuodieke dı kana ka yi wııŋ a chʊʊsı, die nıŋ lalıa ba baa ba yi vuodiekemba dı yine a chʊʊsı?”

32 Die ba nagı tʊntʊmbıatı tieliŋ bale gbaŋ a gʊtı Yisa ma dı ba ga kʊʊ ba. 33 Die ba kenne a tʊgı jigidieke die ba wasınana Sikpeŋkogilike jigiŋ, mi die ba kpaası Yisa a diisi dagarıkırı ma, ta die kpaası tʊntʊmbıatı tieliŋ bale wo dagarısı ma, ta kaanı die dı bie ʊ nuudiigiŋ chaaŋ ta kaanı dıaŋ ʊ nuugalı chaaŋ. 34 Yisa die dı baarı dı, “N Chʊa Ŋmıŋ, nagı chaa vuosi gie, dama ba zı ba yinene wudieke wo chıaŋ.”

Die ba puo ʊ gaatı a tıa taŋ aŋaŋ chaachaa. 35 Die vuosi dı zie mi a daansa ta Juu vuosi nyıŋkʊraha dı vʊara wa fala dı, “Die ʊ gbatı wa vuosi a taaŋ, dıı yi ʊ seŋ yi Ŋmıŋ Vuovʊarıkıŋ Masia wa, ʊ gbatı ʊ gbaŋ a taaŋ.”

36 Sojasisi gbaŋ die dı vʊara wa fala; die ba nagı daŋmıısıŋ a yı wa, 37 ta baarı dı, “Dıı yi fʊ yi Juu vuosi naaŋ, fʊ gbatı fʊ gbaŋ a taaŋ.”

38 Die ba maagı maagıŋ a diisi dagarıkʊ ma dı,

“Juu Vuosisi Naaŋ Wa Wɔnna.”

39 Saŋka mi tʊntʊmbıatı tielibe wʊnyı die ba kpaasına a gʊtı wa die dı taana wa jome dı, “Da fʊ yine Masia wa? Gbatı fʊ gbaŋ aŋaŋ tı a taaŋ.”

40 Ama wʊnyı wa die dı galıŋ wa dı, “Fʊnıŋ ka chıga Ŋmıŋ? Dama tı mana bie wo tıbıdatı balımıŋ ma. 41 Tınıŋ nıŋ tı tıbıdatıkʊ mʊ mıŋ, dama wudieke tı yine wo tune tı tuose

dene, ama daa wa gie nıŋ ka yi wıŋ a chʋʋsı.” 42 Ta die a balı yı
Yisa dı, “Yisa, tıınsı n wıa saŋŋa
dieke fʋ keŋ dii fʋ naarı.”
43 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı,
“Wusie maŋ bala fʋ, jinne manıŋ
aŋaŋ fʋ nan dı bie Paradasi† ma.”

Yisa kuŋ wıa
(Mat. 27.45-56; Maki 15.33-41; Jɔɔn 19.28-30)

44 Die dı yiwo ŋmıntʋası,
ŋmınnı die dı ka chaana ta
tıŋgbaŋka mana die dı sibi
a ga tʋgı ŋmınnı dı gbılınna
bimbilimiŋ ataa saŋŋa; 45 ta die
garı dieke die dı sagına Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋkʋ die
dı puo bule. 46 Yisa die dı keŋ a
keesi aŋaŋ lɔlıkpııŋ a baarı dı,
“N Chʋa Ŋmıŋ, fʋ nuusi me maŋ
naga n haalıŋ yie.” Die ʋ balı wa
naa ta kpi.
47 Die sojasisi jakʋʋrı die dı
yene wudieke dı yine wo die ʋ
bırı Ŋmıŋ a baarı dı, “Wusie, daa
wa gie seŋ yiwo vuovıınıŋ.”
48 Die vuodiekemba mana dı
lagısına mi dı ba daansı wudieke
dı yinene wo dı yene wudiekemba
dı yine wo ba mana die dı
yiŋŋi ga tigiŋ aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ.
49 Ama ʋ zʋalıba mana aŋaŋ hɔgʋ
diekemba dı dına wa a nyıŋ Galili
wo die dı zie saasaa a daansa
wudiekemba mana dı yinene wo.

Yisa nyıŋgbanıŋ guule wıa
(Mat. 27.57-61; Maki 15.42-47; Jɔɔn 19.38-42)

50 Die daa wʋnyı die benne ba
wasa wa Josefu, die ʋ nyıŋ wa Juu
vuosi tıŋ ba wasınana Arimatia.
Die ʋ yiwo vuovıınıŋ ta bı dıı
Ŋmıŋ ta die a chıısa Ŋmıŋ naarı
keniŋ. 51 Die ʋ yiwo Juu vuosi
nyıŋkʋra wʋnyı, ama die ʋ ka
saagı wudieke ʋ chanchaalıba die
dı sanna wa ta yi wo. 52 Die
ʋ ga Paliti nıŋŋa a ga jʋʋsı wa
Yisa nyıŋgbaŋka. 53 Die ʋ nagı
Yisa nyıŋgbaŋka, a yallı garı
haalıyıalıŋ a veli wo a yaa ka a
ga dʋaŋ vɔrıhaalı dieke ba votine
taŋ ma, ta ye ka guu vuoŋ mi.
54 Die dı yiwo Alızuma daraaŋ ta
davʋʋsıkırı daarı dı yaala ka piili.
55 Hɔgʋ diekemba die dı dına
Yisa a nyıŋ Galili wo die dı dı
Josefu a ga a ye vɔrıkʋ aŋaŋ ba
dʋana Yisa nyıŋgbaŋka dene ka
sʋŋ. 56 Die ba yiŋŋi ga tigiŋ a ga
wʋnsı kpaanyʋga aŋaŋ tulaarisi.
Die ba voosi davʋʋsıkırı daraaŋ
sıba ba mıraha dı dagına dene
wo.

24

Yisa kuŋ hagıŋ wıa
(Mat. 28.1-10; Maki 16.1-8; Jɔɔn 20.1-10)

1 Die Alasiri daraaŋ sʋkʋleeliŋ,
ta hɔgʋba ha die dı ga vɔrıkʋ
jigiŋ aŋaŋ ba tulaari diekemba ba
wʋnsına wa. 2 Die ba kenne tʋgı
vɔrıkʋ jigiri die ba ye ta taŋ dieke
ba nagına a ligi vɔrıkʋ nʋarı
biliŋye, 3 die wıa die ba juu vɔrıkʋ
sʋŋ ama die ba ka ye tı Yɔmʋtieŋ
Yisa nyıŋgbaŋka. 4 Die ba zene
a yile wıırı gie wo, dembisi bale
die dı keŋ zie ba jigiŋ bʋnyı ta
yeegi nyiŋyeeke dı nyıgısınana
sıba nıınyıgısıŋ; 5 die ŋmaamıŋ
die dı yigi hɔgʋba ha ta ba sʋʋŋ
gbirigi tıŋgbaŋ, ama dembisi bale
wo die dı pıasi ba dı, “Bıa nı
dı dıa yaala vuodieke dı benne ʋ
mısı ma kunti jigiŋ? 6 Ʋ wo giena,
ʋ hagıya. Nı tıınsı wudieke die
ʋ balla a yı nı wa saŋŋa dieke ʋ
benne Galili me wo; 7 dı ‘Ba nan
yigi wʋnıŋ vuota Bʋa a nagı yi
vuobıatı nuusi me aŋ ba kpaasi
wa dagarıkıŋ ma aŋ ʋ kpi; ama
ʋ nan hagı kuŋ me ka daraa ataa
daraaŋ.’ ”
8 Womi die hɔgʋbaha dı tıınsı
ʋ wʋbalıka ha, 9 ta die nyıŋ

† **23:43** 23.43 Ba bı wasa arızanna paradasi ka chıaŋ yiwo jigidieke sʋgıfıalıŋ dı benne.

vɔrɪkʊ jigiŋ a yiŋŋi kuli, a balɪ wɪaha gie mana a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ kaanɪ wa aŋaŋ vuodiekemba dɪ benne mi mana. 10 Die hɔgʊba ha saara die wone Meri Magidalini aŋaŋ Juanna aŋaŋ Jemisi nuŋ Meri; banɪŋ aŋaŋ hɔgʊ diekemba die dɪ gʊtɪna ba ma wa die balɪna wɪaha gie a yɪ Yisa tʊntʊntɪba. 11 Ama tʊntʊntɪba die dɪ yile wudieke ba balala wa yiwo wʊtɔgʊ ta die ka tuo be dii. 12 Ama Piita die dɪ hagɪ a chɪgɪ ga vɔrɪkʊ jigiŋ; a sʊʊŋ a zʊʊrɪ a daansɪ ta ka ye jaaŋ mana sie kumbu garɪkʊ nyɪɪna ma. Ta die a yiŋŋi ga tigiŋ, ta wudieke dɪ yine wo dɪ paalɪ yi wo mamachi.

Emawusi sieŋ me wʊbalɪka (Maki 16.12, 13)

13 Die dɪnɪŋ daarɪ mi gbaŋ gbaŋ ba sʊŋ vuosi die dɪ gara tɪŋkpaŋŋɪ kaanɪ ba wasɪnana Emawusi, kanɪŋ aŋaŋ Jerusalemi die yiwo mali ayʊpɔyɪ. 14 Die ba chʊnnana wa, die ba die azama yaa gamma wudiekemba mana dɪ yine wo. 15 Die ba dinene azama aŋaŋ taŋ die wo, Yisa gbaŋ gbaŋ die dɪ keŋ gbigi be a chʊŋ aŋaŋ ba; 16 ama Ŋmɪŋ die chɔrɪna ba, ba ka mɪŋŋɪ Yisa. 17 Yisa die dɪ pɪasɪ ba dɪ, “Bɪa nɪ chʊŋ bala?”

Die ba yiŋŋi a zie zie aŋaŋ sʊgɪchʊʊsɪŋ. 18 Ba wʊnyɪ die ba wasɪnana Kulopasi dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Fʊnɪŋ fʊ nyɪɪna ma fʊ yine chaanʊ a bie Jerusalemi ka gie me ta ka sɪba wudieke dɪ yinene daraa gie nʊaŋ?”

19 Die ʊ pɪasɪ dɪ, “Wʊbɪaŋtɪ?”

Die ba yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Yaa gamma Nazeriti vuoke Yisa wa; die daa wa gie die yiwo Ŋmɪŋ naazʊa ta yaa hagɪrɪŋ pam ʊ wʊbalɪka ma aŋaŋ ʊ tʊʊma ma Ŋmɪŋ aŋaŋ vuota nɪŋŋa. 20 Ta tɪ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ tɪŋgbaŋka nyɪŋkʊraha dɪ nagɪ wa yɪ sarɪya diiriŋ ba dii wo sarɪya ta baarɪ dɪ ʊ mʊ dɪ ʊ kpi; die ba kpaasɪ wa a diisi dagarɪkɪrɪ ma. 21 Ama tɪnɪŋ die tɪ yaa yada dɪ ʊ balla ʊ yi vuodieke dɪ baaŋ gbatɪ tɪnɪŋ Izara vuosi a nyɪŋ tɪ dataasɪ nuusi me. A bɪ gʊtɪ, wɪaha dɪ yine ka daraa ataa wʊnna. 22 Die wɪa gbaŋ tɪ sʊŋ hɔgʊba bataŋ balɪ tɪ wa wɪɪŋ ka paalɪ yi tɪ mamachi, dama ba ga wa vɔrɪkʊ jigiŋ sʊkʊleeliku gie, 23 ama ba ka ye ʊ nyɪŋgbaŋka. Ba yiŋŋine a keŋ wo, ba baarɪ dɪ banɪŋ ba ye wo Ŋmɪŋ malakasi aŋaŋ ba nine; ta malakasi dɪ balɪ ba dɪ Yisa bie ʊ mɪsɪ ma. 24 Die wɪa tɪ bataŋ dɪ ga vɔrɪkʊ jigiŋ a ga ye wudieke gbaŋ gbaŋ hɔgʊba dɪ balla wa ama banɪŋ ba ka ye Yisa.”

25 Womi Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Bɪa yine nɪ ka sɪba nyinti gie chɪasɪ? Lalɪa nɪ sʊnsɪ aŋaŋ nɪ baaŋ nan tuo wudiekemba mana Ŋmɪŋ naazʊalɪba dɪ balla wa a dii! 26 Dɪ yiwo talasɪ dɪ Ŋmɪŋ Vuovʊarɪkɪrɪ Masia wa dii wahalaha gie ta wa ye jʊlɪma.” 27 Womi Yisa die piili a dagɪ ba wudieke Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ mana dɪ balla yaa gamma ʊ wɪa, ta piili Mosisi dɪ maagɪna wudiekemba aŋaŋ Ŋmɪŋ naazʊalɪba maagɪŋ mana.

28 Die ba kenne a gbigi tɪŋkpaŋŋɪ dieke banɪŋ ba ganana wa, Yisa die dɪ paalɪ yi sɪba ʊ tɪaŋ gara nɪŋŋa, 29 ama die ba jʊʊsɪ wa dɪ, “Bemme giena aŋaŋ tɪ, dama ŋmɪnnɪ wɔŋ nanna mɪŋ ta jigiri dɪaŋ dɪ sibe.” Die wɪa die ʊ juu a wɪarɪ ba jigiŋ. 30 Die ʊ ga kalɪ dɪ ʊ dii nyindiike aŋaŋ ba, a die nagɪ paanʊ a bɪrɪ Ŋmɪŋ a yi ke gbieri gbieri a nagɪ yɪa ba. 31 Womi die ba nine dɪ yuori die ba mɪŋŋɪ wa. Lele wo mi die ʊ nyɪɪgɪ ba nine me. 32 Die ba bala a yɪa taŋ dɪ, “Die ʊ balala tɪ sieku me a daga tɪ wudiekemba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ die wo, die tɪ ka yaa sʊgɪfɪalɪŋ pam?”

33 Die ba hagı bʋnyı a yiŋŋi ga Jerusalemi a ga haarı ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ kaanı wa aŋaŋ vuosi bataŋ dı lagısına taŋ. 34 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı balı ba dı, “Tı Yɔmʋtieŋ seŋ a hagı kuŋ me aŋaŋ wusie, ta nyıŋ Simoni jigiŋ.”

35 Womi vuosi bale wo gie dıaŋ dı balı ba wudieke mana dı yine sieku me aŋaŋ ba mıŋŋına tı Yɔmʋtieŋ saŋŋa dieke ʋ yine paanʋkʋ gbieri gbieri die wo.

Yisa die dı nyınna ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ dene
(Mat. 28.16-20; Maki 16.14-18; Jɔɔn 20.19-23; Tʋʋma 1.6-8)

36 Die ba yine ko bala wıaha gie yıa ba wa, lele wo mi Yisa gbaŋ gbaŋ dı keŋ zie ba sʋnsʋŋ ta balı a yı ba dı, “Sʋgıdʋagıŋ bemme nı ma.”

37 Die ba cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ, dama die ba yile dı ba ye wo kogiŋ. 38 Ama ta die ʋ balı a yı ba dı, “Bıa nı sıkpara dı nıga? Bıa chıılıŋ dı bie nı ma? 39 Nı daansı ye n nuusi aŋaŋ n nachıgısa a ye dı dı yiwo manıŋ wusie. Nı gbı mıŋ a ye dı dı yiwo manıŋ. Kogiŋ wo nyıŋgbanıŋ aŋaŋ kɔba, sıba nı yene mıŋ n yalla nyıŋgbanıŋ aŋaŋ kɔba die wo.”

40 Die ʋ balla wıaha gie a kpatı wa, die ʋ nagı ʋ nuusisi aŋaŋ ʋ nachıgısa a dagı ba. 41 Ama die ba ye ka tuo dii dı dı yiwo wʋnıŋ; dama die dı paalı yi be wo sʋgıfıalıŋ aŋaŋ mamachi dı wıırı yiwo wusie. Die ʋ pıası ba dı, “Nı yaa nyindiike giena a baaŋ nan dii?” 42 Die ba nagı zaası dieke ba digine a yı wa, 43 die ʋ nagı a ŋɔbı ba nıŋŋa.

44 Ta die a balı a yı ba dı, “Nı tıınsıma n wʋbalıka die n balla a yı nı saŋŋa dieke die n benne nı jigiri dı wıaha mana ba maagına Mosisi gbaŋkʋ ma wa aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıba gbaŋtı ma wa aŋaŋ Ŋmıŋ gbaŋ dieke ba wasınana yıla gbaŋkʋ, dı dı yi talası dı a mana keŋ yi wusie.”

45 Die ʋ wa yuori ba yıaŋ dı ba sımma wudieke dı maagına wa Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma wa chıası, 46 ta balı ba dı, “Dı maagıya dı Ŋmıŋ Vuovʋarıkırı Masia wa nan dii wahala ta kpi ta hagı kuŋ me ka daraa ataa daraaŋ, 47 dı ba mʋʋlı a yı vuosi ʋ saaŋ ma, dıı yi ba vaa ba tʋntʋmbıatı Ŋmıŋ nan vaa a chaa ba; dı ba wolin a mʋʋlıma wıaha a yıma Jerusalemi vuosi ta bı mʋʋlı a yı buuriŋ mana.” 48 Die ʋ bı balı ba dı, “Nınıŋ nı yine wıaha gie daansıa tieliŋ. 49 Manıŋ n baaŋ yı nı wa N Chʋa Ŋmıŋ Halıkasıka die ʋ yına nʋarı dı ʋ nan yı nı wa. Ama nı chıısıma Jerusalemi ma a ga tʋgı saŋŋa dieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balla ʋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nı ma wa.”

Yisa die dı jʋalına ga arızanna dene
(Maki 16.19, 20; Tʋʋma 1.9-11)

50 Die Yisa dı yaa ba nyıŋ tıka sʋŋ a yaa ba ga Betani, mi die ʋ kɔtı ʋ nuusi ba ma a yi alibarika a yı ba. 51 Die ʋ yinene alibarika a yıa ba wa, die ʋ nyıŋ ba jigiŋ ta jʋalı ga arızanna ma. 52 Die ba jıaŋ wa ta die yiŋŋi a ga Jerusalemi aŋaŋ sʋgʋfıalıŋ pam. 53 Ta die a bie Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma saŋŋa mana a bıra Ŋmıŋ saaŋ.

Wɔvɪɪŋ dieke Jɔɔn die dɪ maagɪna wɔnna

Masia die dɪ kenne dene

1 Kɔrɪŋ ma wa, ta jaaŋ die dɪ
ye wone wo, ama Ŋmɪŋ Nɔawɪɪŋ,
vuodieke dɪ yine Yisa Masia, die
wɔŋ beri mɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ. Ta bɪ
yi Ŋmɪŋ. 2 Piiliku me wo Ŋmɪŋ
Nɔawɪɪrɪ gie wɔŋ beri mɪŋ aŋaŋ
Ŋmɪŋ. 3 Die Ŋmɪŋ die dɪ naaŋ
jaaŋ mana a nyɪŋ ɔ ma, ta jaaŋ
die wori Ŋmɪŋ dɪ naaŋ ta ka ka
nyɪŋ ɔ ma. 4 Ɔ ma die miivoli
dɪ bɪ beri, ɔ naga a yɪa vuota, ta
miivolike mi dɪ yi vuota chaanɪŋ,
5 ta chaana tɪŋgbaŋka gie vuota
lɪmɪŋ ma, ta lɪmɪŋkɔ dɪ ka bɪagɪ
a lige chaaŋkɔ.

6 Ŋmɪŋ die dɪ tɔŋ daa wɔnyɪ
ba wasɪnana Jɔɔn, 7 dɪ ɔ keŋ a
keŋ balɪ vuosi dɪ Yisa Masia yine
vuota chaanɪŋ, dɪ ba yi Yisa wa
yada. 8 Wɔnɪŋ Jɔɔn womi die ka
yi chaaŋkɔ, ama die ɔ ko keŋ mɪŋ
dɪ ɔ keŋ balɪ vuosi chaaŋkɔ wɪa.
9 Yisa wa gie yine wusie chaaŋ
dieke die dɪ kenne tɪŋgbaŋka gie
me, ta chaana vuota mana ma.

10 Die ɔ keŋ wo dɔnɪa ka gie
me, aŋaŋ Ŋmɪŋ die dɪ naanna
dɔnɪaka gie a nyɪŋ ɔ ma wa yɔrɪ,
tɪŋgbaŋka gie vuosi die ka mɪŋŋɪ
wa. 11 Die ɔ kenne tɪŋgbaŋka gie
me wo, die ɔ bie wo ɔ gbaŋ gbaŋ
vuosi Izara vuosi jigiŋ, ama die ba
ka tuo wo. 12 Ama vuodiekemba
mana die dɪ tuone wo ta yi wo
yada wa ta nagɪ ba gbaŋ a yɪ wa
wa, banɪŋ die ɔ yɪ ba sieŋ ba
bɪrɪŋ Ŋmɪŋ ballɪ. 13 Ŋmɪŋ gbaŋ
gbaŋ die vana ba bɪrɪŋ ɔ ballɪ
daa vuota die vana ba bɪrɪŋ Ŋmɪŋ
ballɪ saŋŋa dieke ba mɪɪrɪna ba
wa.

14 Saŋŋa dieke Ŋmɪŋ Nɔawɪɪrɪ
die dɪ kenne ta yi vuota wa, die
ɔ beri mɪŋ aŋaŋ tɪ tɪŋgbaŋka
gie me, ta die suuli aŋaŋ
zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ wusie dagɪŋ.
Die tɪ ye ɔ chaankpeŋkpɪɪŋ mɪŋ,
ta kanɪŋ chaankpeŋkpɪɪkɔ mi
die nyɪŋ wa ɔ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ jigiŋ
mɪŋ, dama ɔ yine ɔ Bɔa dembiŋ
balɪmɪŋ.

15 Saŋŋa dieke Jɔɔn vuodieke
dɪ sɪnana vuosi Ŋmɪŋ nyaabɔ dɪ
kenne ye wo wo, die ɔ balɪ ɔ wɪa
ta natɪ dɪ, “Vuodieke wɪa die n
balala nɪ dɪ, ‘Ɔ nan keŋ n kɔaŋ
chaaŋ ama ɔ tɪaŋ mɪŋ mɪŋ dama
ɔ wɔŋ beri mɪŋ ta ba ye mɪɪrɪ mɪŋ
wa, wɔnna.’ ”

16 Ɔ suuline aŋaŋ zɔɔlɪnchɪgɪla
wɪa ɔ yɪa tɪ suŋŋiŋ a gɔta suŋŋiŋ
ma. 17 Mosisi die yɪ tɪ Ŋmɪŋ
mɪraha mɪŋ, ama Yisa Masia nɪŋ
die keŋ aŋaŋ zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ
wusie dagɪŋ. 18 Vuoŋ wori a
ye ye Ŋmɪŋ; ama ɔ gbaŋ gbaŋ
Bɔadembiŋ balɪŋka vuodieke dɪ
benne ɔ lɔgɪŋ wa ta bɪ mɔ wa,
wɔnɪŋ ɔ yuorine a dagɪ tɪ Ŋmɪŋ
dɪ sɪna dene.

Jɔɔn, vuodieke die dɪ sɪnana vuotamba Ŋmɪŋ nyaabɔ wɪa

(Mat. 3.1-12; Maki 1.1-8; Luki 3.1-18)

19 Die Juu vuosi nyɪŋkɔra die
dɪ benne Jerusalemi ma wa die
dɪ tɔŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɔra aŋaŋ
Liiva vuosi Jɔɔn jigiŋ dɪ ba ga
pɪasɪ wa dɪ, “Mɪnɪa yine fɔ?”

20 Die ɔ ka zetiye dɪ ɔ kaaŋ yiŋŋi
balɪ ba wɪɪŋ, ama ta die balɪ yuori
be dɪ, “Daa manɪŋ n yine Ŋmɪŋ
Vuovɔarɪkɪrɪ, Masia wa.”

21 Die wɪa die ba pɪasɪ wa dɪ,
“Die nɪŋ, mɪnɪa yine fɔ? Yiwo
Elaja?”

Jɔɔn die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ,
“Aayɪ, n ka yi wo.”

Die ba bɪ pɪasɪ wa dɪ, “Fɔ yine
Ŋmɪŋ naazɔa wa?”

Ɔ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Aayɪ, n ka bɪ
yi wo.”

22 Die wɪa ba bɪ pɪasɪ wa dɪ, “Ta
mɪnɪa yine fɔ? Balɪ tɪ vuodieke

fʊ yine aŋ tɪ ga balɪ vuodiekemba dɪ tʊnna tɪ wa. Lalɪa fʊ balɪ yaa gamma fʊ ma?”

23 Jɔɔn die dɪ yiŋŋi balɪ ba aŋaŋ
wudieke Ŋmɪŋ naazʊa Azaya die
dɪ bala dɪ,
“Manɪŋ n yiwo lɔlɪ dieke dɪ benne
haagɪŋ ma a nata dɪ
Nɪ wʊnsɪ sietʊgɪsɪka a yɪ tɪ
Yɔmʊtieŋ.”

24 Die tʊntʊntɪba die nyɪŋ wa
Farasisi* vuosi jigiŋ mɪŋ. 25 Ta die
bɪ pɪasɪ Jɔɔn dɪ, “Dɪɪ yi fʊ ka yi
Masia wa, ta ka bɪ yi Ɛlaja, ta ka
bɪ yi Ŋmɪŋ naazʊa wa, bɪa wɪa fʊ
sɪa vuosi Ŋmɪŋ nyaabʊ?”

26 Jɔɔn dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ,
“Manɪŋ n sɪa vuosi aŋaŋ nyaaŋ,
ama vuoŋ bie nɪ sʊŋ ta nɪ ka sɪba
wa. 27 Wʊnɪŋ ʊ yiwo vuodieke dɪ
bala ʊ keŋ n kʊaŋ chaaŋ, ta maŋ
ka mʊ dɪ n forisi ʊ nɪɪra guune
gbaŋ.” 28 Wɪaha gie mana die yiye
mɪŋ Betani tɪŋ ma, Jɔɔdani mʊgɪrɪ
ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaŋ. Mi die Jɔɔn die
dɪ sɪa vuosi Ŋmɪŋ nyaabʊ.

Yisa yine Ŋmɪŋ Yiipɔlɪ

29 Ka tʊnvʊʊsa, Jɔɔn die dɪ ye
Yisa dɪ kienene ʊ jigiŋ, ʊ baarɪ
dɪ, “Ye, Ŋmɪŋ kaabɪŋ Yiipɔlɪka
wʊnna, wʊnɪŋ ʊ bala ʊ vʊarɪ
tɪŋgbaŋka gie vuosi bɪaŋ. 30 Ʊ
yine vuodieke wɪa die n balala wa
dɪ, ‘Daa wʊnyɪ nan keŋ n kʊaŋ
chaaŋ ta tɪaŋ mɪŋ dama ʊ wɔŋ
beri mɪŋ ta ba ye mɪɪrɪ mɪŋ wa.’
31 Die n ka sɪba wa, ama die n
keŋye mɪŋ a sɪa vuosi aŋaŋ Ŋmɪŋ
nyaaŋ amʊ Izara vuosi† mana nan
sɪba wa.”

32-33 Ta Jɔɔn dɪ bɪ balɪ a yɪ
vuosisi dɪ, “Saŋŋa dieke die n
kana ka sɪba vuodieke ʊ yine wo,
ama Ŋmɪŋ vuodieke dɪ tʊnna mɪŋ
dɪ n keŋ sɪɪ vuosisi ʊ nyaabʊ die
dɪ balɪ mɪŋ dɪ, ‘Vuodieke fʊ keŋ ye
ta n Halɪkasɪka dɪ keŋ sʊʊŋ kalɪ
ta wɪarɪ beri aŋaŋ wa, fʊ sɪmma
a baarɪ wʊnɪŋ ʊ yine vuodieke
dɪ bala ʊ nagɪ n Halɪkasɪka a
sɪma vuosi sʊgɪtɪ. Ta die maŋ
seŋ ye Ŋmɪŋ Halɪkasɪka, ta ʊ nyɪŋ
ŋmɪŋsikpeŋ a keŋ sʊʊŋ, ta nɪasɪ
ŋmarɪŋ a keŋ sʊʊŋ kalɪ Yisa ma ta
wɪarɪ beri aŋaŋ wa.’ 34 Naa maŋ
ye, ta bala nɪ dɪ wʊnɪŋ ʊ yiwo
Ŋmɪŋ Bʊadembike.”

Yisa bʊmbʊŋaŋ kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ wɪa

35 Ka tʊnvʊʊsa bɪbra Jɔɔn die dɪ
bɪ zie mi aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ
bale, 36 ta keŋ ye Yisa dɪ chʊnnana
a tɪanna, ʊ baarɪ dɪ, “Ye, Ŋmɪŋ
Yiipɔlɪka wʊnna.”

37 Die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba bale
wo die dɪ wʊnna ʊ balala wa, die
dɪ vaa wa ta dɪ Yisa kʊaŋ. 38 Yisa
die dɪ keŋ yiŋŋi a daansɪ ʊ kʊaŋ a
ye ba dɪna wa, ʊ pɪasɪ ba dɪ, “Bɪa
nɪ yaala?”

Die ba yiŋŋi balɪ wa dɪ,
“Dɪdagɪrʊ, tɪ yaala tɪ sɪmma fʊ
benne jigidieke wo?”

39 Yisa dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ,
“Nɪ keŋ a ye jigidieke n benne
wo.” Die wɪa die ba dɪ wa a
ga a ye jigidieke ʊ benne, ta die
bie ʊ jigiŋ daarɪ mana. (Die
dɪ yiwo ŋmɪntʊasɪ bimbilimiŋ
anɪɪsa saŋŋa.)

40 Vuosi bale dieke die dɪ wʊnna
Jɔɔn balɪkʊ ta die dɪ Yisa kʊaka
wʊnyɪ die yine Andurusi, die ʊ
yiwo Simoni Piita nɪmbʊa. 41 Die
ʊ nyɪna Yisa jigiri kʊaŋ chaaŋ
die ʊ ga lagɪ lagɪ a ga yaalɪ ʊ
nɪmbʊa Simoni jigiŋ a balɪ wa dɪ,
“Tɪ ye Masia wa mɪŋ.” (Masia
chɪaŋ yiwo “Ŋmɪŋ Vuovʊarɪkɪŋ.”)
42 Womi die ʊ nagɪ Simoni a ga
Yisa jigiŋ. Yisa die dɪ daansɪ
wa die, ta balɪ dɪ, “Yiwo Simoni
vuodieke dɪ yine Jɔɔn bʊadembiŋ,

* **1:24** 1.24 Farasisi mba die yiwo Juu vuodiekemba nine die ŋmɪntɪna aŋaŋ Mosisi mɪraha dɪɪsɪŋ. † **1:31** 1.31 Juu vuosi saaŋ bɪna yi Izara vuosi.

ama fʊ saaŋ nan bɪ yi Siifasi.” (Siifasi aŋaŋ Piita mana yiwo bʊnyɪ, a chɪaŋ yiwo “Taŋ”.)

Yisa die dɪ wana Filipi aŋaŋ Nataniali dene

43 Die ka tʊnvʊʊsa Yisa die dɪ yaala dɪ ʊ ga Galili, ta die ga jigidieke Filipi die dɪ benne a ga balɪ yɪ wa dɪ, “Keŋ dɪa mɪŋ.” 44 Filipi die nyɪŋ wa Befisada, tɪgɪdieke Andurusi aŋaŋ Piita dɪ nyɪnna. 45 Filipi dɪaŋ die dɪ ga yaalɪ Nataniali jigiŋ a balɪ yɪ wa dɪ, “Tɪ ye vuodieke Mosisi dɪ maagɪna ʊ wɪa Ŋmɪŋ mɪraha gbaŋkʊ ma wa, ta Ŋmɪŋ naazʊalɪba dɪaŋ dɪ maagɪ ʊ wɪaha. *Ʊ* yiwo Yisa, vuodieke dɪ yine Josefu bʊadembiŋ ta nyɪŋ Nazeriti wa.”

46 Nataniali die dɪ baarɪ dɪ, “Nazeriti? Wʊvɪɪnɪŋ nan bɪagɪ nyɪŋ Nazeriti?”

Filipi die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Keŋ a ye.”

47 Yisa die dɪ yene Nataniali dɪ kienene ʊ jigiri, die ʊ balɪ naa yaa gamma ʊ ma dɪ, “Izara vuoŋ wusie wʊnna dama ʊ yiwo burichini vuoŋ.”

48 Nataniali die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Yiwo lalɪa a sɪba mɪŋ?”

Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Filipi die dɪ yene ka wa fʊ wa, ta maŋ wɔŋ ye fʊ, fʊ benne kɪnkamɪŋ tɪɪka chɪaŋ.”

49 Mi Nataniali die dɪ balɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrʊ, yiwo Ŋmɪŋ Bʊa ta bɪ yi Izara naaŋ wa.”

50 Yisa die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “N bala fʊ dɪ n ye fʊ mɪŋ saŋŋa dieke fʊ benne kɪnkamɪŋ tɪɪka chɪaka wɪa fʊ yi mɪŋ yada? Nan dɪ yese wʊkpɪɪma pam a tɪaŋ naa. 51 Wusie maŋ bala nɪ, nɪ nan ye arɪzanna dɪ yuorine, ta Ŋmɪŋ malakasi dɪ keŋ a sʊʊna Vuota Bʊa ma, ta jʊala gara ŋmɪŋsikpeŋ.”

2

Yisa die dɪ vana nyaaŋ dɪ tarɪgɪ yi daaŋ dene

1 Ka daraa ataa daraaŋ die ba yaa hɔgʊhaalʊ banwʊla siele Keenani tɪŋ ma, Galili tɪŋgbaŋ ma. Die Yisa nuŋ die bie mi 2 ta die ba wa Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba gbaŋ dɪ ba keŋ banwʊlaka jigiŋ. 3 Die banwʊlaka daa dieke ba nyunene wo dɪ kenne kpatɪ wa, Yisa nuŋ die dɪ balɪ a yɪ Yisa dɪ, “Banwʊlaka daabʊ kpatɪya mɪŋ.” 4 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “N naa, bɪa fʊ yaala n yi? N saŋŋa ye ka tʊgɪya.”

5 Yisa nuŋ die dɪ balɪ tʊntʊntɪba dɪ benne mi wo dɪ, “Nɪ yi wudieke ʊ bala nɪ dɪ nɪ yi.”

6 Die nyaaŋ gbiesi ayʊaba die zene mi, nyindiekemba Juu vuosisi dɪ yinene nyaaŋ a yie ta yɔɔra nɪta, sɪba ba jɪamɪŋ dɪ sɪna die wo, die a kaanɪ mana die bɪagɪ juo nyaaŋ sɪba galonsi baŋɪsɪ-le yaa baŋɪsɪ-taa. 7 Yisa die dɪ balɪ a yɪ tʊntʊntɪba dɪ, “Nɪ yi nyaaŋ suuli gbiesisi.” Die wɪa die ba yi nyaaŋ a suulihe pili pili. 8 Womi die ʊ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ yuori bʊtaŋ a yaa ga yɪ banwʊlaka jakʊʊrɪ.” Die ba yi die, 9 die jakʊʊrɪ dɪ laŋ nyaabʊ ta ye bʊ tarɪgɪna a yi daaŋ, ama die ʊ ka sɪba jigidieke daabʊ die dɪ nyɪnna, ama tʊntʊntɪba die dɪ yuorine nyaabʊ die dɪ sɪba. Die wɪa die ʊ wa daa dieke die dɪ faarɪna hɔgʊ wa 10 a balɪ yɪ wa dɪ, “Vuoŋ mana ŋaaŋ woliŋ a tɪa wa daa dieke dɪ nansɪna, ta ka kʊaŋ chaaŋ vuodiekemba ʊ wana dɪ keŋ nyu a bugi ʊ wa tɪa daa dieke dɪ kana ka nansɪ wa. Ama fʊnɪŋ nɪŋ nagɪ wa daa dieke dɪ nansɪna wa a lɔbɪrɪ a keŋ tʊgɪ saŋka gie?”

11 Naa die yiwo Yisa bʊmbʊŋaŋ mamachi wʊkpɪɪŋ. Die ʊ yi ke wo Keenani tɪŋ ma, Galili tɪŋgbaŋ ma. Naa die dagɪ vuosisi ʊ

yalla Ŋmıŋ yiko die; die wıa ʋ kʋaŋandıısırıba die dı yi wo yada.

12 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa aŋaŋ ʋ nuŋ aŋaŋ ʋ nımballı aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı ga Kapenɔmi a ga bie mi daraa ale.

Yisa die dı wʋnsına Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ dene
(Mat. 21.12, 13; Maki 11.15-17; Luki 19.45, 46)

13 Die Juu vuosi gasıtıaŋkʋ* dʋʋga saŋŋa die gbigiye mıŋ, die wıa Yisa die dı ga Jerusalemi dı ʋ ga dii dʋʋgaka mi. 14 Die ʋ kenne mi wo, ʋ ga juu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ, a ye dembisi dı yalla niige aŋaŋ yiise aŋaŋ ŋmarısı a daa, ta bataŋ dı kalı ba teebulisi me a tarıga ligire. 15 Die ʋ nagı guune a ŋmʋ kpaasıŋ a yagı dɔŋısısı mana a nyıŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, ta die kpaŋŋı vuodiekemba dı tarıgına ligirehe teebulisi a bubi bubi ta ligiribiehe die dı nan a jaası. 16 A balı yı vuodiekemba dı yalla ŋmarısı a daa wa dı, “Nı nagıha a nyıŋ giena! Nı da nagı n Chʋa tigiŋ a bırıŋ nyʋŋ!” 17 Mi die ʋ kʋaŋandıısırıba dı tıınsı dı Ŋmıŋ gbaŋkʋ baarı dı, “N nine ŋmıntıya yaa gamma fʋ tigiri gie wıa pam.”

18 Die Juu vuosi nyıŋkʋraha die dı yiŋŋi keŋ ʋ jigiŋ aŋaŋ wʋpıasıkıŋ dı, “Bıa mamachi wıın fʋ nan yi aŋ ka dagı dı yaa yiko dı fʋ yi wıaha gie?”

19 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Nı kpaŋŋı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gie a taaŋ ta n nan nagı daraa ataa a bı mıı ka.”

20 Die Juu vuosisi dı yiŋŋi balı dı, “Bına baŋısı-nıısa aŋaŋ ayʋaba ba nagı mıı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gie, ta fʋnıŋ fʋ baarı nan nagı daraa ataa a mıı ka?”

21 Ama Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııŋ dieke Yisa dı balala wa yiwo ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nyıŋgbanıŋ. 22 Ŋmıŋ die dı sʋgırına wa a nyıŋ kumbu me kʋaŋ chaaŋ wa, ʋ kʋaŋandıısırıba die dı tıınsı dı ʋ balı wıırı gie mıŋ, ta die yi Ŋmıŋ gbaŋkʋ aŋaŋ Yisa die dı bala wudieke wo yada.

Yisa dı sıbına vuoŋ mana sʋŋ dene
23 Die Yisa die dı yene bie Jerusalemi ma wa gasıtıaŋkʋ saŋka vuosi pam die dı ye ʋ tʋnna mamachi wʋkpıımaha ta yiwo yada. 24 Ama Yisa die dı ka nagı ʋ gbaŋ a yı ba, dama die ʋ sıba vuota mana sʋŋ mıŋ. 25 Die vuoŋ ka mʋ ʋ dagı wa vuota dı sına dene dama ʋ wɔŋ sıba vuota beriŋ.

3

Yaa gamma Yisa aŋaŋ Nikodimosi wıa
1 Die daa wʋnyı die benne ba wasa wa Nikodimosi. Die ʋ yiwo Juu vuosi nıŋŋandıısırıba wʋnyı, ta bı yi Farasi vuoŋ. 2 Yuŋ kaanı die ʋ ga Yisa jigiŋ a ga balı wa dı, “Dıdagırʋ, tı sıba a baarı yiwo dıdagırı dieke Ŋmıŋ dı tʋnna, dama vuoŋ wori a nan bıagı tʋŋ tʋnkpııŋ dieke fʋ tʋnnana naa, ntaala Ŋmıŋ bie ʋ jigiŋ.”

3 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Wusie maŋ bala fʋ, vuoŋ wori a baaŋ bıagı juu Ŋmıŋ naarı ma, ntaala ba yiŋŋi mıırı wa.”

4 Nikodimosi die dı pıası wa dı, “Lalıa ba baa ba yiŋŋi mıırı vuodieke dı kana ka yi bʋabiŋ? Dama ʋ kaaŋ bı bıagı a juu ʋ nuŋ nyuuti ma aŋ ba bı mıırı wa bıbra.”

* **2:13** 2.13 Ŋmıŋ malaka die kʋna Ijipiti bʋmbʋŋaŋ ballı dembisi ta vaa Izara ballı dembisi.

5 Womi Yisa die dı yiŋŋi balı
wa dı, “Wusie maŋ bala fʊ, dı
vuoŋ kaaŋ bıagı juu Ŋmıŋ naarı
ma ntaala ʊ ye mıırıŋ bule,
die yine Ŋmıŋ Halıkasıka aŋaŋ
Ŋmıŋ nyaaŋ sıula wıa. 6 Vuota
nıŋ mıira vuota ama Halıkasıka
mıira haalıŋ. 7 Die wıa da
vaa ka yi fʊ mamachi n bala
fʊ dı, ‘Sie ba bı mıırı nı wa.’
8 Bʊlɔgısıŋ nıga gara jigidieke
ka yaalala, ŋaaŋ wʊŋ wa ka
dɔntı ama ta ka sıba jigidieke ka
nyınna yaa ka ganana. Die gbaŋ
gbaŋ vuodiekemba mana Ŋmıŋ
Halıkasıka dı mıırına dı sıı.”

9 Nikodimosi die dı pıası wa dı,
“Lalıa naa dı baa ka yi?”

10 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı,
“Yiwo Izara vuosi dıdagırıkpıuŋ ta
ka sıba wıaha chıası? 11 Wusie
maŋ bala fʊ, tı bala nı wudieke
tı sıbına, ta bı bala nı wudieke
tı yene, ama nı ka tuose tı
wıaha. 12 Dıı yi nı ka yi mıŋ
yada yaa gamma tıŋgbaŋka gie
wudiekemba n bala nı wa, die
nıŋ maŋ balı nı arızanna ma wıa
nı baa nı yiwo lalıa a yi yada?
13 Vuoŋ ye ka jʊalı ga arızanna ma
sie manıŋ Vuota Bʊa vuodieke dı
nyınna arızanna ma a keŋ sʊʊŋ
wa.”

14 Mosisi die dı nagına kʊʊtı
javʊʊkıŋ a bɔbı a marı daaŋkʊ ta
kɔtı ka zie haagıŋ ma dene wo, die
gbaŋ gbaŋ ba baa ba kɔtı manıŋ
Vuota Bʊa wa ŋmıŋsikpeŋ,
15 amʊ vuodieke mana dı yine
mıŋ yada nan ye miivoli dieke
dı wone kpatıŋ. 16 Dama Ŋmıŋ dı
faasına cho tıŋgbaŋka gie vuosi
wıa; die ʊ yı tı ʊ Bʊabalımıŋ amʊ
vuodieke mana dı yi Bʊadembike
gie yada ʊ kaaŋ daansı kpi, ama
ʊ nan ye miivoli dieke dı wone
kpatıŋ. 17 Dama Ŋmıŋ die ka tʊŋ
ʊ Bʊa wa dı ʊ keŋ dii tıŋgbaŋka
gie vuosi sarıya ama dı ʊ keŋ a
gbatı ba taaŋ.

18 Vuodieke mana dı yine Ŋmıŋ
Bʊa wa yada Ŋmıŋ kaaŋ dii ʊ
sarıya a chʊʊsı wa, ama vuodieke
mana dı kana ka yi wo yada nıŋ,
Ŋmıŋ wɔŋ dii ʊ sarıya ta baa ʊ
chʊʊsıya mıŋ, dama ʊ kana ka
yi wʊnıŋ Ŋmıŋ Bʊabalıŋka yada
wa wıa. 19 Wudieke wıa Ŋmıŋ
die dı dine ba sarıya ta baarı
ba chʊʊsıya yiwo naa; Ŋmıŋ
Bʊadembike die keŋye mıŋ dı
ʊ yuori wo tıŋgbaŋka gie vuosi
nine ama ta tıŋgbaŋka gie vuosi
dı yaala lımıŋ a tıaŋ chaanıŋ,
dama ba tʊnnana tʊntʊmbıatı
wıa. 20 Vuodieke nıŋ mana dı
yinene bıaŋ hawa chaanıŋ ta ka
yaala ʊ gbigi chaanıŋ, dama ʊ
ka yaala ʊ tʊmbıatıtı nyıŋ yaalıŋ
ma. 21 Ama vuodieke nıŋ mana
dı tʊnnana wudieke dı mʊna kieŋ
wo chaanıŋ ma, dı vuoŋ mana
sımma a baarı Ŋmıŋ beri ʊ tʊʊma
mana ma.

*Jɔɔn die dı dagına yaa gamma
Yisa ma dene*

22 Genke kʊaŋ chaaŋ Yisa aŋaŋ
ʊ kʊaŋandıısırıba die dı ga Judia
tıŋgbaŋ ma, die ʊ yi daraa ale
aŋaŋ ba, ta sıa vuosi Ŋmıŋ nyaaŋ.
23-24 Saŋka mi Jɔɔn, vuodieke dı
sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʊ die ye
ka juu dansarıka ma, ta bie Enoni,
jigidieke nyaaŋ die dı faasına
dala, ta vuosi die dı kieŋ ʊ jigiŋ
ʊ sıa ba Ŋmıŋ nyaabʊ. Enoni die
dı ka yʊa aŋaŋ Salimi.

25 Daaŋ kaanı die Juu
vuoŋ wʊnyı die dı piili a
nıga nınhagırıŋ aŋaŋ Jɔɔn
kʊaŋandıısırıba yaa gamma
Ŋmıŋ jıamıŋ nyaaŋ sıula wıa.
26 Die wıa die ba ga Jɔɔn jigiŋ a ga
balı wa dı, “Dıdagırʊ, vuodieke
die dı benne aŋaŋ fʊ Jɔɔdani
mʊgırı mi wo chaakʊ, daa dieke
die fʊ bala dı ʊ yiwo Ŋmıŋ
Vuovʊarıkırı, tı wʊŋ dı ʊ gbaŋ
ʊ sıa vuosi Ŋmıŋ nyaaŋ, ta vuoŋ
mana dı gara ʊ jigiŋ.”

27 Jɔɔn die dı yiŋŋi balı ba dı, “Vuoŋ kaaŋ bıagı a yi wıuŋ ntaala Ŋmıŋ vɒarına wa. 28 Nı gbaŋ gbaŋ nı yiwo n daansıatieliŋ dı die n balıya dı, manıŋ n ka yi ‘Ŋmıŋ Vuovɒarıkıŋ Masia wa, ama manıŋ Ŋmıŋ dı woliŋ a tɒŋ dı n dıa ɒ nıŋŋa a keŋ yi ɒ keniŋ siri.’ 29 Hɔgɒhaalɒ wa yiwo hɔgɒfaarıtɒ wa sıatı. Hɔgɒfaarıtɒ wa zɒa ŋaaŋ zie mıŋ, dıı yi ɒ keŋ wɒŋ ɒ lɔlıŋ, ɒ sɒŋ ŋaaŋ fıalı mıŋ. Die gbaŋ gbaŋ maŋ yaa sɒgıfıalıŋ pam Masia wa wıa. 30 Dı mɒ wɒnıŋ Masia wa saaŋ jɒalıma ta manıŋ n saaŋ sɒɒma tıŋgbaŋ.”

Vuodieke dı nyınna ŋmıŋsikpeŋ wıa

31 Vuodieke dı nyınna ŋmıŋsikpeŋ tıaŋ vuoŋ mana mıŋ, ama vuodiekemba dı nyına tıŋgbaŋka gie, banıŋ ba yiwo tıŋgbaŋka gie tieliŋ, ta bala vuota wɒbalıka. Vuodieke dı nyınna ŋmıŋsikpeŋ tıaŋ vuoŋ mana, 32 a bı gɒtı ɒ bala wudieke ɒ yene ta wɒŋ, ama vuoŋ ka tuose ɒ wıaha. 33 Ta vuodieke mana dı tuone ɒ wıaha dagıya dı Ŋmıŋ wıa yiwo wusie. 34 Ŋmıŋ Bɒadembiŋ dieke ɒ tɒnna wa balala Ŋmıŋ wıa, dama Ŋmıŋ yi ɒ Bɒadembike Halıkası dieke dı dala ta wo magısıŋ. 35 Ŋmıŋ cho wo ɒ Bɒa wa ta nagı jaaŋ mana a yi ɒ nuusi me. 36 Vuodieke nıŋ mana dı yine Ŋmıŋ Bɒa wa yada, yaa miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ama vuodieke nıŋ mana dı kana a yi Bɒa wa yada kaaŋ ye miivoli mi, ama Ŋmıŋ sınyıırıŋ nan dı bie ɒ ma yaa gamma haahuu.

4

Yisa aŋaŋ Samaria hɔgɒ wɒnyı wıa

1 Tɔ, die Farasisi vuosisi dı wɒŋ dı Yisa yese vuosi pam a sıa ba Ŋmıŋ nyaabɒ, ta ba yie ɒ kɒaŋandıısırıŋ a tıaŋ Jɔɔn. 2 Wusie, die Yisa gbaŋ gbaŋ die ka sıa vuosisi Ŋmıŋ nyaabɒ ama die dı yiwo ɒ kɒaŋandıısırıba die sınana ba. 3 Die Yisa die dı wɒnna wudieke vuosi dı balala yaa gamma ɒ ma wa, die ɒ nyıŋ Judia tıŋgbaŋ ma ta yiŋŋi ga Galili tıŋgbaŋ ma. 4 Die dı yi talası dı ɒ daagı Samaria tıŋgbaŋ ma.

5 Die ɒ daagı mi a keŋ tɒgı tıŋ kaanı ba wasınana Sayika, Samaria tıŋgbaŋ ma, mi die ka yɒa aŋaŋ kɒaŋ dieke Jakobu die dı nagına a yı ɒ Bɒa Josefu wa. 6 Die buluŋ dieke die dı yine Jakobu sıatı wa die bie mi, die Yisa dı gbalıgı aŋaŋ chɔmbɒ ta sɒɒŋ kalı buluke chıaŋ. Die dı yiwo ŋmıntɒası saŋŋa.

7 Die Samaria hɔgɒ wɒnyı dı keŋ dı ɒ yuori nyaaŋ, Yisa die dı balı yı wa dı, “Yı mıŋ nyaaŋ aŋ n nyu.” 8 Saŋka mi die ɒ kɒaŋandıısırıba die ga wa tıka sɒŋ dı ba daa nyindiike.

9 Juu vuosi die ka saaga dı ba lagıŋ dii ta nyuo aŋaŋ Samaria vuosi a nyına kpalıbalımıŋ ma. Die wıa Samaria hɔgɒ wa die dı yiŋŋi a pıası dı, “Fɒnıŋ yiwo Juu vuoŋ ta manıŋ maŋ yi Samaria vuoŋ, lalıa fɒ jɒɒsa mıŋ dı n yı fɒ nyaaŋ?”

10 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Dıı yi fɒ tıŋ sıba piini dieke Ŋmıŋ dı yaala ɒ yı fɒ, ta bı sıba vuodieke n yine ta jɒɒsa fɒ nyaaŋ naa, tıŋ nan pıası mıŋ dı n yı fɒ miivoli nyaabɒ mi, ta n tıŋ nan yı fɒ.”

11 Hɔgɒ wa die dı baarı dı, “Jakɒɒŋ, wo gɒɒga, ta buluke dı gole, sıa fɒ baa fɒ ye miivoli nyaabɒ? 12 Tı chɔɔŋkɒɒŋ Jakobu die tune buluke gie a yı tı, ta wɒnıŋ aŋaŋ ɒ ballı aŋaŋ ɒ dɔŋısı mana dı nyu a nyıŋ ka ma. Yile dı tıaŋ Jakobu mıŋ?”

13 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Vuodieke nıŋ mana dı nyune nyaabɒ gie, nyanyuule nan bı yigi wo; 14 ama vuodieke nıŋ mana dı

nyune nyaaŋ dieke n bala n yı wa, nyanyuule kaaŋ bı yigi wo. Nyaaŋ dieke n bala n yı wa wa nan bırıŋ buluŋ ʊ sʊŋ ma a yıa wa nyaaŋ dieke dı yınana miivoli, ta yı wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ.”

15 Hɔgʊ wa die dı balı yı wa dı, “Jakʊʊŋ, yı mıŋ nyaabʊ gie a mʊ nyanyuule kaaŋ bı yigi mıŋ ta n kaaŋ bı a keŋ gie a yuori nyaaŋ.”

16 Yisa die dı balı yı wa dı, “Ga a ga wa fʊ chʊrʊ aŋ nı viiri keŋ giena.”

17 *Ʊ* balı wa dı, “N wo chʊrʊ.”

Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Fʊnıŋ balı wa wusie, fʊ bala dı wo chʊrʊ wa. 18 Dama die yallı wa chʊllıŋ banʊ ta daa dieke fʊ benne ʊ jigiŋ lele wo dı ka seŋ yi fʊ chʊrʊ. Balı mıŋ wa wusie.”

19 Hɔgʊ wa die dı baarı dı, “Jakʊʊŋ, n sıba a baarı yiwo Ŋmıŋ naazʊa. 20 Tınıŋ Samaria vuosi chɔɔŋkʊʊlıŋ die jıama Ŋmıŋ kunkogiri gie sikpeŋ ama nınıŋ Juu vuosi baarı dı Jerusalemi ma yine jigidieke dı mʊna tı jıaŋ Ŋmıŋ.”

21 Yisa dı balı yı wa dı, “N taa, yi n wıırı gie yada, saŋŋa kieŋ ta vuota dı kaaŋ jıaŋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ kunkogiri gie sikpeŋ yaa Jerusalemi ma. 22 Nınıŋ Samaria vuosi ka sıba vuodieke nı jıanna ama tınıŋ Juu vuosi nıŋ sıba vuodieke tı jıanna mıŋ dama gbatıtaanıŋ wıa nyıŋ wa Juu vuosi jigiŋ mıŋ. 23 Ama saŋŋa kieŋ, ta wɔŋ keŋ mıŋ, saŋŋa dieke vuodiekemba dı senne jıama tı chɔɔŋ Ŋmıŋ wa nan seŋ jıaŋ wa ʊ Halıkasıka hagırıŋ ma ta sımma vuodieke ʊ yine, dama banıŋ vuosi mi tı Chɔɔŋ dı yaala dı ba jıama wa. 24 Ŋmıŋ yiwo Haalıŋ, ta vuodiekemba dı jıanna wa mʊ ba jıama wa aŋaŋ wusie, ʊ Halıkasıka hagırıŋ ma.”

25 Hɔgʊ wa die dı balı wa dı, “N sıba a baarı Masia wa vuodieke ba wasınana Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı nan keŋ, ta ʊ keŋ keŋ ʊ nan dagı tı wıaha gie mana chıası.”

26 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Manıŋ n wonde, vuodieke dı balala wıa aŋaŋ fʊ naa.”

27 Womi die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı yiŋŋi keŋ, die dı yi be mamachi pam ʊ balala wıa aŋaŋ hɔgʊ wa, ama ba wʊnyı mana die ka pıasi hɔgʊ wa dı, “Bıa fʊ yaala?” Yaa a pıasi Yisa dı “Bıa fʊ bala wıa aŋaŋ hɔgʊ wa?”

28 Womi hɔgʊ wa die dı vaa ʊ kpagırı mi, ta yiŋŋi ga tıka sʊŋ a balı yı vuosisi dı, 29 “Nı keŋ ye daa dieke dı bala mıŋ wudiekemba mana n yine. *Ʊ* baaŋ yi Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı?” 30 Die wıa, die ba nyıŋ tıka ma a ga Yisa jigiŋ.

31 Saŋka mi die Yisa kʊaŋandıısırıba die dı jʊʊsa wa dı, “Dıdagırʊ dii nyindiike.”

32 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “N yaa wa nyindiike a baaŋ dii ta nı ka sıba bʊ wıa.”

33 Die wıa, ʊ kʊaŋandıısırıba die dı pıasa taŋ dı, “Dı baaŋ yi vuoŋ yalla nyindiike a keŋ yı wa?”

34 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Manıŋ n nyindiike yi wo dı n yi vuodieke dı tʊnna mıŋ wa dʊŋŋʊ a kpatı, ʊ tʊʊmaha ʊ nagına yı mıŋ dı n tʊŋ wa. 35 Nınıŋ nı ŋaaŋ bala dı, ‘Chııtı a nıısa tıala ta zaaha gobiku tʊgı.’ Ama n bala nı dı nı mıŋŋı a daansı kʊatıtı, zaaha bieye mıŋ aŋaŋ gobiŋ. 36 Ta zaagobiribe nan daansı tuo ba tune, ta zaa dieke ba gobinene wo, banıŋ ba yine vuota diekemba dı baaŋ daansı ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta vuodiekemba dı bʊrına wa aŋaŋ vuodiekemba dı gobine mana nan daansı yaa sʊgıfıalıŋ zaaha wıa. 37 Dı yiwo wusie ba balla dı, ‘Bataŋ bʊrınana ta bataŋ dıaŋ dı gobe.’ 38 N tʊma nı dı nı ga gobi jigidieke nı kana ka bʊrıya; vuosi bataŋ die kʊna ta nı keŋ die ka nyʊarı.”

Samaria vuosi pam die dı yine Yisa yada wıa

39 Die Samaria vuosi pam die dı wʊŋ hɔgʊ wa dı bala dı, “Yisa balı mıŋ mıŋ wudiekemba mana n yine”, ta die yi Yisa yada. 40 Die wıa die ba kenne ʊ jigiri, ba jʊʊsı wa dı ʊ wıarı a bemme ba jigiŋ; die wıa Yisa die dı wıarı ba jigiŋ damʊʊma ale.

41 Vuosi pam die dı yiwo yada a gʊtı aŋaŋ wudieke ʊ balla wa, 42 ta balı a yı hɔgʊ wa dı, “Lele tı yi yada mıŋ, daa wudieke fʊ balla wa wıa ama tı gbaŋ gbaŋ tı wʊŋ wa mıŋ ta sıba a baarı ʊ seŋ yiwo dʊnıa ka gie gbıgbatıtaantʊ.”

Yisa die dı gbaanna jakʊʊŋ wʊnyı bʊa dene

43 Die ka daraa ale kʊaŋ chaaŋ, Yisa die dı nyıŋ mi a ga Galili tıŋgbaŋ ma, 44 dama die ʊ wɔŋ baarı dı, “Ŋmıŋ naazʊa wo jılıma ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋgbaŋ ma.” 45 Die ʊ gana a ga tʊgı Galili wo, mi vuosi die dı mıŋŋı tuo wo chaantı dama die ba ga Jerusalemi mıŋ a ga dii gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka ta die ye ʊ yine wudiekemba mana dʊʊga ka saŋŋa.

46 Die ʊ benne Galili tıŋgbaŋ ma wa, ta die keŋ ga Keenani tıŋ ma, jigidieke die ʊ vana nyaabʊ dı bırıŋ daabʊ. Ta jakʊʊŋ wʊnyı dı bie Kapenɔmi ma ʊ bʊa dı yʊagı. 47 Die ʊ wʊnna dı Yisa nyıŋ Judia a keŋ Galili me wo, die ʊ ga Yisa jigiŋ a jʊʊsı wa dı ʊ keŋ Kapenɔmi a keŋ gbaaŋ ʊ bʊa wa dı yaalınana ʊ kpi wo. 48 Yisa die dı balı a yı wa dı, “Nı kaaŋ yi yada ntaala nı ye dagıtı mamachi wʊkpııma.”

49 Jakʊʊrı die dı baarı dı, “Jakʊʊŋ kiere dı daa die n bʊa wa nan kpi.”

50 Yisa die dı balı a yı wa dı, “Gamma, fʊ bʊa wa nan ye gbaamıŋ.”

Daa wa die dı yi Yisa yada ta ga. 51 Die ʊ bene sieku me a gara wa, ʊ tʊntʊntıŋ die dı tuoli wo sieku mi a balı wa dı, “Fʊ bʊa wa ye alaafıa mıŋ.”

52 Ʊ pıası ba saŋŋa dieke ʊ bʊa wa dı yene alaafıa wa, ba baarı dı, “Nyıŋgbaŋ tuulibu va wa mıŋ dienewo ŋmıntʊası bim-bilimiŋ balımıŋ saŋŋa.” 53 Bʊa wa chɔɔŋ wa die dı tıınsı dı saŋka mi gbaŋ gbaŋ die Yisa dı balı wa dı, “Fʊ bʊa wa nan ye gbaamıŋ.” Die wıa wʊnıŋ aŋaŋ ʊ tigiŋ vuosi mana die dı yi Yisa yada.

54 Mamachi wʊkpııka gie die gʊtına bule Yisa dı yine ʊ nyınna Judia a ga Galili tıŋgbaŋ ma wa.

5

Yisa die dı gbaanna daa wʊnyı dene

1 Ka kʊaŋ chaaŋ, Yisa die dı jʊalı ga Jerusalemi dı ʊ dii Juu vuosi dʊʊga kaanı. 2 Jerusalemi ma, gbagıŋ kaanı die dʊna aŋaŋ nyaaŋ a gbigi Yiise Sanʊaŋ, ta Juu vuosi jabalıkıŋ ma, ba wasa ka Befizata, ta die yaa lııfaası anʊ. 3 Mi die yʊagıtieliŋ pam die dı ŋaaŋ dʊaga, bataŋ die yiwo yıısı, bataŋ dı yi gbılısı, bataŋ dıaŋ dı yi nyıŋgbaŋ kpiititieliŋ. ((Die ba dʊa a chıısa mıŋ dı nyaabʊ dɔŋ, 4 dama saŋŋa ataŋ Ŋmıŋ Malaka ŋaaŋ keŋ sʊʊŋ mıŋ a dɔŋ nyaabʊ ta yʊagıtieŋ dieke dı wolinne a ga nan nyaabʊ ma ŋaaŋ ye wo gbaamıŋ a nyıŋ yʊagı dieke mana ʊ yalla ma.)) 5 Daa wʊnyı die dı bie mi a yʊagı die bına baŋısı-taa aŋaŋ anıı. 6 Yisa die dı ye wo ʊ dʊna mi ta mıŋŋı dı ʊ yʊagı yʊası mıŋ, die wıa die ʊ balı a yı wa dı, “Yaala fʊ ye alaafıa mıŋ?”

7 Daa yʊagıtieŋ wo die dı baarı dı, “Jakʊʊŋ, n wo vuoŋ mana giena ʊ baaŋ nagı mıŋ a yi nyaabʊ ma dıı yi nyaabʊ dı keŋ dɔŋ; maŋ keŋ mıa dı n juu bʊ sʊŋ, vuogaaŋ

ŋaaŋ woliŋ mıŋ mıŋ.” 8 Yisa die dı balı a yı wa dı, “Hagı a nagı fʊ kalıŋŋa a chʊmma.” 9 Lele womi daa wa die dı ye alaafıa; ta nagı ʊ kalıŋŋa a dıı chʊŋ.

Daa dieke wıırı gie die dı yine wo die yiwo davʊʊsıkırı daaŋ, 10 die wıa Juu vuosi nyıŋkʊraha die dı ballı a yı daa dieke dı yene gbaaŋkʊ dı, “Davʊʊsıkıŋ daaŋ wʊnna. Tı mıraha ka yı sieŋ dı fʊ chii fʊ kalıŋŋa.”

11 Die daa wa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Daa dieke dı gbaanna mıŋ wa balı mıŋ mıŋ dı, ‘Nagı fʊ kalıŋŋa a chʊmma.’ ”

12 Ba pıası wa dı, “Mınıa yine daa dieke dı balla fʊ dı fʊ nagı fʊ kalıŋŋa a chʊmma wa?”

13 Ama daa wa die ka sıba vuodieke dı gbaanna wa, dama kpıkpaaŋ die benne mi ta Yisa die dı wɔŋ nyıŋ mi a ga.

14 Ka kʊaŋ chaaŋ die Yisa die dı ye daa wa Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma a balı a yı wa dı, “Ye, lele ye alaafıa mıŋ, die wıa vaa fʊ tʊntʊmbıatıtı, dı daa die wʊbıaŋ dı tıanna naa nan keŋ fʊ ma.”

15 Yisa die dı balla aŋaŋ daa wa a kpatı wa kʊaŋ chaaŋ, daa wa die dı nyıŋ mi a ga balı Juu vuosi nyıŋkʊraha dı dı yiwo Yisa die gbaanna wa wa. 16 Ta nyıŋkʊraha die dı piili a mugise Yisa dama ʊ gbaanna daa wa davʊʊsıkırı daarı wıa. 17 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “N Chʊa Ŋmıŋ tʊma mıŋ saŋŋa mana ta n gbaŋ dı tʊma die.”

18 Yisa balıkʊ gie die dı vaa Juu vuosi nyıŋkʊraha dı faası a ŋmıntı niŋ dı ba kʊʊ wa, daa ʊ chʊʊsına davʊʊsıkırı daarı mırıka nyıına ma wıa ama ʊ balla dı Ŋmıŋ yiwo ʊ chɔɔŋ wa, ka dagı dı ʊ naga wa ʊ gbaŋ a magısa Ŋmıŋ.

Ŋmıŋ Bʊa wa yiko wıa

19 Die wıa Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Wusie maŋ bala nı: Manıŋ Bʊa wa kaaŋ bıagı a yi wııŋ n gbaŋ gbaŋ n dʊŋŋʊ ma ama n yie wudieke n yene n Chʊa wa dı yinene. Dama n Chʊa wa dı yinene wudieke wo, kanıŋ manıŋ Bʊa wa dıaŋ dı yie. 20 Dama n Chʊa dı faasına cho mıŋ wıa ʊ dagı mıŋ wudieke mana wʊnıŋ ʊ gbaŋ gbaŋ dı yinene. Ʊ nan dagı mıŋ wʊkpııma diekemba dı tıanna naa, aŋ a yi nı mamachi. 21 Sıba n Chʊa dı vasınana kunti dı haga kunti me wo, ta yıa ba mi-ivoli die wo, die gbaŋ gbaŋ manıŋ vuodieke dı yine Bʊa wa dı yıa vuodiekemba n yaalala miivoli. 22 N Chʊa ka die vuoŋ sarıya, ama ʊ yı wa manıŋ ʊ Bʊa wa sieŋ dı n dii vuosi sarıya, 23 amʊ vuoŋ mana yıma mıŋ jılıma sıba ba yınana n Chʊa Ŋmıŋ jılıma dene wo. Vuodieke nıŋ mana dı kana ka yı mıŋ jılıma ka dagı sıba ʊ ka yıa n Chʊa Ŋmıŋ vuodieke dı tʊnna mıŋ wa jılıma mıŋ.

24 “Wusie maŋ bala nı, vuodieke nıŋ mana dı wʊnna n wıaha gie ta yi vuodieke dı tʊnna mıŋ wa yada yaa wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta Ŋmıŋ kaaŋ bı dii ʊ sarıya a chʊʊsı wa, ama ʊ wɔŋ nyıŋ wa kuŋ me a juu miivoli me mıŋ.

25 “Wusie maŋ bala nı, saŋŋa kieŋ ta ka wɔŋ keŋ mıŋ ta kunti nan wʊŋ manıŋ Ŋmıŋ Bʊa wa lɔlıŋ, ta vuodiekemba mana dı wʊnna n lɔlıkʊ nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ. 26 N Chʊa Ŋmıŋ dı sına miivoli a yıa vu-osi dene wo, die gbaŋ gbaŋ ʊ yı manıŋ ʊ Bʊa wa dı n sımma miivoli a yıma vuosi. 27 Ta bı yı mıŋ yiko dı n dii vuosi sarıya, dama n yi wo Vuota Bʊa. 28 Nı da vaa ka yi nı mamachi, saŋŋa kieŋ ta vuodiekemba mana dı kpine nan daansı wʊŋ n lɔlıŋ, 29 ta hagı kuŋ me; ta vuodiekemba dı yine

vɪɪnɪŋ nan hagɪ ta ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ, ta vuodiekemba dɪaŋ dɪ yine wʊbɪatɪtɪ nan hagɪ aŋ n dii ba sarɪya ta baarɪ ba chʊʊsɪya.

30 “Manɪŋ n kaaŋ bɪagɪ a yi wɪɪŋ aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ yiko, n die vuosi sarɪya sɪba Ŋmɪŋ dɪ balala mɪŋ die, ta n sarɪyaka dɪ yi wusie, dama n ka mɪa dɪ n yi wudieke n sʊŋ dɪ yaalɪnana, ama n yaala dɪ n yiwo wudieke vuodieke dɪ tʊnna mɪŋ wa dɪ yaalɪnana.

Yaa gamma vuodiekemba dɪ yine Yisa siara wɪa

31 “Dɪɪ yi maŋ dii n gbaŋ gbaŋ n siara, vuosi kaaŋ tuo a dii dɪ dɪ yiwo wusie. 32 Ama vuoŋ benne a bala vuosi yaa gamma vuodieke n yine. Wʊnɪŋ ʊ yiwo Ŋmɪŋ, ta maŋ sɪba dɪ ʊ balɪkʊ yiwo wusie.

33 “Die nɪ tʊŋ wa tʊntʊntɪŋ Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana vuosi Ŋmɪŋ nyaabʊ jigɪŋ, ta ʊ gbaŋ die dɪ balɪ wusie yaa gamma n ma. 34 Dɪ ka yi talasɪ dɪ vuoŋ balɪ wɪa yaa gamma n ma, ama n balɪ nɪ naa amʊ nɪ nan ye gbatɪtaanɪŋ. 35 Jɔɔn die sɪɪ sɪba popoli dɪ ŋaana die ta chaana, ta die nɪ nagɪ saŋŋa bɪta a dii nansɪŋ ʊ chaaŋkʊ ma.

36 “Ama mamachi wʊkpɪɪma diekemba n tʊnnana, hanɪŋ daga n siara a tɪaŋ wudieke Jɔɔn die dɪ balala yaa gamma n ma wa. Tʊnkpɪɪma diekemba n tʊnnana wa yiwo tʊŋ dieke n Chʊa Ŋmɪŋ dɪ nagɪna a yɪ mɪŋ dɪ n tʊŋ, ta tʊʊmaha dɪ yi siara a dagɪ dɪ n Chʊa Ŋmɪŋ tʊnna mɪŋ.

37 “A bɪ gʊtɪ, n Chʊa Ŋmɪŋ vuodieke dɪ tʊnna mɪŋ wa gbaŋ yiwo n siara. Ta nɪ ye ka wʊŋ ʊ lɔlɪŋ yaa a ye wo aŋaŋ nɪ nine, 38 ta nɪ ka nagɪ ʊ wɪaha a yi nɪ sʊgɪtɪ ma, dama nɪ ka yi vuodieke ʊ tʊnna wa yada.

39 “Nɪ ŋaaŋ karɪma Ŋmɪŋ gbaŋkʊ mɪŋ ta yile dɪ nɪ nan ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ a ma, ta Ŋmɪŋ gbaŋkʊ mi dɪ bala n wɪa, 40 ama ta nɪ zeti dɪ nɪ keŋ n jigɪŋ aŋ n yɪ nɪ miivoli mi.

41 “N ka yaala bɪrɪŋ vuota jigɪŋ. 42 N wɔŋ sɪba mɪŋ dɪ nɪ ka wɔŋ cho Ŋmɪŋ nɪ sʊgɪtɪ ma. 43 N keŋye mɪŋ n Chʊa Ŋmɪŋ saaŋ ma, ta nɪ ka tuo mɪŋ. Ama dɪɪ yi vuoŋ dɪ keŋ ʊ gbaŋ gbaŋ saaŋ ma, nɪ tuose wo mɪŋ. 44 Nɪ yaala nɪ ye bɪrɪŋ a nyɪmma tamba jigɪŋ ama nɪ ka mɪa dɪ nɪ ye bɪrɪŋ a nyɪmma Ŋmɪŋ balɪŋka jigɪŋ. Die wɪa nɪ ka yi mɪŋ yada wa. 45 Nɪ da yilime dɪ n nan galɪŋ nɪ n Chʊa Ŋmɪŋ nɪŋŋa. Dama vuodieke dɪ balla ʊ galɪŋ nɪ, wʊnɪŋ ʊ yine Mosisi, vuodieke nɪ yine yada wa. 46 Dɪɪ yi die nɪ seŋ yi Mosisi maagɪkʊ yada, nɪ tɪŋ nan yi mɪŋ yada, dama die ʊ maagɪya mɪŋ yaa gamma n wɪa. 47 Ama nɪ kana ka yi wudieke ʊ maagɪna yada wa, lalɪa nɪ baa nɪ yi n wʊbalɪkaha gie yada?”

6

Yisa die dɪ yɪna vuosi tuse anʊ nyindiike dene

(Mat. 14.13-21; Maki 6.30-44; Luki 9.10-17)

1 Naa kʊaŋ chaaŋ Yisa die dɪ nyɪŋ mi a garɪsɪ Galili gbagɪkpɪɪŋ dieke ba bɪna wasa Tiberisi wo. 2 Die kpɪkpaaŋ die dɪ dɪ wa, dama die ba ye ʊ mamachi tʊnkpɪɪma diekemba ʊ yine wo ta yi yʊagɪtieliŋ dɪ ye gbaamɪŋ wa. 3 Ta Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ jʊalɪ kunkogiŋ a kalɪ. 4 Saŋka mi ta Juu vuosi gasɪtɪaŋkʊ dʊʊgaka die gbigiye mɪŋ. 5 Yisa die dɪ kala wa die ʊ keŋ ye kpɪkpaaŋ dɪ kienene ʊ jigɪŋ. Die ʊ pɪasɪ Filipi dɪ, “Sɪa tɪ nan ye nyindiike a daa a yɪ vuosi gie mana?” 6 Die ʊ pɪasa naa, dɪ ʊ magɪsɪ Filipi a ye, dama die ʊ wɔŋ sɪba wudieke ʊ bala ʊ yi mɪŋ.

7 Ta Filipi die dı yiŋŋi balı wa
dı, “Dıı yi tı yaala dı tı daa
paanʋ a yı vuosi gie, bʋ ligire nan
tıaŋ salıma* ligire bie kɔbısı-le, ta
vuoŋ mana ye ye bıta.”
8 Ʋ kʋaŋandıısırıba wʋnyı ba
wasına Andurusi ta yi Simoni Pi-
ita nımbʋa wa die dı baarı dı,
9 “Bʋa wʋnyı benne giena a yaa
paanʋ golime anʋ aŋaŋ zaasıbısı
ale. Ama a kaaŋ bıagı a yi vuosi
gie mana wııŋ.”
10 Yisa die dı balı a yı ʋ
kʋaŋandıısırıba dı, “Vaa vuosisi
sʋʋŋ kala tıŋgbaŋ.” Hʋʋbısı pam
die benne mi, ta vuosisi dı sʋʋŋ
kalı tıŋgbaŋ, ta dembisi die yiwo
tuse anʋ mi. 11 Yisa die dı nagı
paanʋ golimehe a bırı Ŋmıŋ ta
die nagı a yı ba tıa tıa a yı
vuodiekemba dı kala mi wo. Ta
die bı nagı zaasıbısısı a yi die
gbaŋ gbaŋ, ba mana die dı dii a
tʋgı ba yaalınana dene. 12 Die
ba mana die dı dine a chagı wa,
ʋ balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı,
“Nı vaarı nyintıalıkaha mana ta
da vaa a taaŋ yɔrı.” 13 Die wıa
die ba vaarı vuosisi dı dine paanʋ
golime anʋ ta tıalı tıalı wa a suuli
kparısı baŋ aŋaŋ ale.
14 Die vuodiekemba dı benne
mi ta ye Yisa dı yine mamachi
wʋkpııka gie wo die dı baarı dı,
“Wusie, daa wa seŋ yiwo Ŋmıŋ
naazʋa dieke Mosisi dı bala dı ʋ
nan keŋ dʋnıa ka gie me wo.”
15 Yisa die dı mıŋŋı dı ba yie siri
dı ba keŋ a yigi wo aŋaŋ hagırıŋ a
yi wo naaŋ; die wıa die ʋ bı yiŋŋi
jʋalı ga kunkogiri me a ga bie ʋ
nyıına ma.

Yisa die dı chʋnna nyaaŋ sikpeŋ dene

(Mat. 14.22-33; Maki 6.45-52)

16 Die jıŋmıŋ die dı tʋgına, ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı sʋʋŋ ga
gbagıkpıırı ma, 17 a nagı haarıŋ
a garısı gbagıkpıırı a yiŋŋi gara
Kapenɔmi. Yuŋ die dı sibe ta
Yisa die dı ye ka keŋ gʋtı ba ma.
18 Saŋka gie bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ
die dı nıga ta dɔma nyaabʋ.
19 Die Yisa kʋaŋandıısırıba die
dı dɔŋ a ga sıba malisi ataa yaa
anıısa, ta die keŋ ye Yisa dı
chʋnnana nyaabʋ sikpeŋ a keŋ
gbige haarıkʋ, ta ŋmaamıŋ die dı
yigi be. 20 Yisa die dı balı ba dı,
“Nı da vaa ŋmaamıŋ yalla nı, dı
yiwo manıŋ.” 21 Die ba nagı wa
aŋaŋ sʋgıfıalıŋ a yi haarıkʋ ma,
ta lele womi ba haarıkʋ die dı
ga tʋgı gbagıkpıırı nʋaŋ jigidieke
chaaŋ die ba ganana wa.

Kpıkpaakʋ die dı dına dı dıa a yaala Yisa dene

22 Ka tʋnvʋʋsa die kpıkpaaŋ
dieke die dı wıarına gbagıkpıırı
mi wo chaakʋ die dı ye dı
haarı balımıŋ nyıına ma tıalına
mi. Die ba sıba dı dienewo
Yisa ka juu haarıkʋ a ga aŋaŋ
ʋ kʋaŋandıısırıba, dama die ba
gaya mıŋ ta va wa. 23 Die haarısı
ataŋ die dı nyıŋ Tiberisi a keŋ zie
gbagıkpıırı kʋanʋaŋ jigidieke die
tı Yɔmʋtieŋ dı nagına paanʋkʋ
a bırı Ŋmıŋ ta kpıkpaakʋ dı dii
wo. 24 Die kpıkpaakʋ dı yene ta
Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba wo
mi wo, die ba juu haarısı mi a ga
Kapenɔmi a dı dıa yaala Yisa.

Yisa dı yine miivoli nyindiike dene

25 Die vuosisi die dı jʋalına a ye
Yisa gbagıkpıırı mi chaakʋ, die ba
pıası wa dı, “Dıdagırʋ, saŋŋa bıa
fʋ keŋ giena?”
26 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Wusie maŋ bala nı, nınıŋ nı dı
dıa a yaala mıŋ da nı yene ma-
machi dagıtı wıa ama die n yına
nı nyindiike nı dii chagı wa wıa.
27 Nı da tʋmma tʋʋma nyindi-
ike diekemba dı chʋʋsınana wıa,
ama nı tʋmma tʋʋma nyindiike
diekemba dı yınana vuosi miivoli

* **6:7** 6.7 Salımbiŋ die yiwo damʋʋmıŋ tune.

dieke dı wone kpatıŋ wıa. Manıŋ Vuota Bʋa nan yı nı kanıŋ nyindiike mi, dama n Chʋa Ŋmıŋ yına mıŋ kanıŋ yiko dı n yıma nı.”

28 Die wıa die ba pıası wa dı, “Bıa tı ba tı tʋŋ aŋ ka yi Ŋmıŋ tʋʋma?”

29 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Ŋmıŋ yaala nı yiwo vuodieke ʋ tʋnna wa yada.”

30 Die ba yiŋŋi balı dı, “Mamachi wʋbıa fʋ nan yi aŋ tı ye ta yi fʋ yada? Bıa fʋ baa fʋ yi? 31 Tı chɔɔŋkʋʋlıba die dii wo nyindiike dieke ba wasınana maana saŋŋa dieke ba benne hagırı ma, sıba ba maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma die wo dı, ‘Ʋ yı ba wa nyindiike a nyıŋ arızanna ma dı ba dii.’ ”

32 Yisa die dı baarı dı, “Wusie maŋ bala nı, daa Mosisi die yına nı nyindiike a nyıŋ arızanna ma wa, ama dı yiwo n Chʋa Nabidie Ŋmıŋ, wʋnıŋ ʋ yına nı wusie nyindiike dieke dı nyına arızanna ma wa. 33 Nyindiike dieke Ŋmıŋ dı yınana nı wa, yiwo vuodieke dı nyına arızanna a keŋ sʋʋŋ ta yıa dʋnıaka gie vuosi miivoli wo.”

34 Die ba baarı, “Jakʋʋŋ, yıma tı nyindiike gie daaŋ mana.”

35 Yisa die dı balı yı ba dı, “Manıŋ n yine miivoli nyindiikehe. Vuodieke dı kienene n jigiŋ, kɔŋ kaaŋ bı yigi wo, ta vuodieke dıaŋ dı yi mıŋ yada nyanyuule kaaŋ yigi wo. 36 N wɔŋ balı nı dı nı ye mıŋ mıŋ, ama nı ka yi mıŋ yada. 37 Ama vuodieke nıŋ mana n Chʋa Ŋmıŋ dı nagına yı mıŋ, nan keŋ n jigiŋ a yi mıŋ yada, ta n kaaŋ yagı vuodieke nıŋ dı kienene n jigiŋ. 38 Dama n nyıŋ wa arızanna ma a keŋ sʋʋŋ dı n yi Ŋmıŋ vuodieke dı tʋnna mıŋ dʋŋŋʋ daa manıŋ n dʋŋŋʋ. 39 Wʋnıŋ Ŋmıŋ die dı tʋnna mıŋ wa, ʋ choti yiwo dı n daa vaa vuodiekemba ʋ nagına yı mıŋ wa wʋnyı bıa, ama a keŋ sʋgırı ba mana a nyıŋ kuŋ me dʋnıa kpatıŋ daraaŋ. 40 Wudieke n Chʋa dı yaalala wʋnna; dı vuodiekemba mana dı yene ʋ Bʋa wa ta yiwo yada wa, yallıma miivoli dieke dı wone kpatıŋ; ta n nan daansı sʋgırı ba mana a nyıŋ kuŋ me dʋnıa kpatıŋ daraaŋ.”

41 Die Juu vuosisi die dı piili a vʋʋna wıa, die ʋ bala dı, “Manıŋ n yine nyiindiike dı nyına arızanna ma a keŋ sʋʋŋ wa.” 42 Die ba pıasa tamba dı, “Daa daa wa gie yine Josefu bʋa, Yisa wa? Ta tı sıba ʋ chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ wo? Lalıa ʋ baarı dı ʋ nyıŋ wa arızanna ma a keŋ sʋʋŋ?”

43 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Nı vaa vʋʋnıŋ. 44 Vuoŋ kaaŋ bıagı keŋ n jigiŋ, ntaala n Chʋa Ŋmıŋ vuodieke dı tʋnna mıŋ wa yaa wa keŋ, ta n nan daansı sʋgırı wa a nyıŋ kuŋ me dʋnıa kpatıŋ daraaŋ. 45 Ŋmıŋ naazʋalıba die maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, ‘Ŋmıŋ nan dagı vuota mana.’ Ta vuodieke mana dı wʋnna n Chʋa Ŋmıŋ ta tuose ʋ wıaha, wʋnıŋ ʋ kieŋ wo n jigiŋ. 46 Vuoŋ ye ka ye n Chʋa Ŋmıŋ, sie manıŋ vuodieke dı nyınna ʋ jigiŋ nyına ma yene wo.

47 “Wusie maŋ bala nı, vuodieke dı yine mıŋ yada, wʋnıŋ ʋ yaa wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ. 48 Manıŋ n yine miivoli nyindiikehe. 49 Nı chɔɔŋkʋʋlıba die dii wo maana hagırı ma, ama ta die kpi. 50 Ama nyindiike dieke dı nyınna arızanna ma a keŋ sʋʋŋ nıŋ, vuodieke dı dine he kaaŋ kpi. 51 Manıŋ n yine miivoli nyindiikehe die dı nyınna arızanna ma a keŋ sʋʋŋ wa. Vuodieke dı dine nyindiikehe gie, nan dı yaa miivoli dieke dı wone kpatıŋ. Nyindiike gie yiwo n nyıŋgbanıŋ, kanıŋ maŋ baa n nagı yı amʋ tıŋgbaŋka gie vuosi nan dı yaa miivoli.”

52 Wıırı gie die dı vaa Juu vuosi dı piili a nıga nınhagırıŋ ta

pıasa taŋ dı, “Lalıa daa wa gie dı baa ʋ yi a yı tı ʋ nyıŋgbanıŋ aŋ tı ŋɔbı?” 53 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Wusie maŋ bala nı, ntaala nı ŋɔbı manıŋ Vuota Bʋa nyıŋgbanıŋ ta nyu n zımbʋ, nı kaaŋ dı yaa miivoli nı ma. 54 Vuodieke nıŋ mana dı ŋɔbına n nyıŋgbanıŋ ta nyu n zımbʋ yaa wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta n nan daansı sʋgırı wa a nyıŋ kuŋ me dʋnıa kpatıŋ daraaŋ. 55 N nyıŋgbanıŋ yine wusie nyindiike ta n zımbʋ dı yi wusie nyiŋnyuuke. 56 Vuodieke dı ŋɔbına n nyıŋgbanıŋ ta nyu n zımbʋ bie wo n ma, ta n dıaŋ maŋ bie ʋ ma.

57 “N Chʋa Ŋmıŋ vuodieke dı sına miivoli tʋnna mıŋ, ta ʋ wıa maŋ yallı miivoli. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, vuodieke dı ŋɔbına n nyıŋgbaŋka nan dı yaa miivoli n wıa. 58 Manıŋ n yine nyindiike dieke dı nyına arızanna ma a keŋ wo. Ta vuodieke nıŋ mana dı dine nyindiikehe, nan dı bie ʋ mısı ma yaa gamma haahuu; hanıŋ nyindiikehe mi ka sıı sıba nyindiike dieke nı chɔɔŋkʋʋlıba dı dine ama ta keŋ kpi wo.”

59 Yisa die balı wa naa saŋŋa dieke die ʋ dagınana Kapenɔmi Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me wo.

Miivoli dieke dı wone kpatıŋ wıa

60 Yisa kʋaŋandıısırıba pam die dı wʋnna ʋ dagıkʋ gie die ba baarı dı, “Dagıkʋ gie faası hagırı mıŋ. Mınıa baaŋ bıagı tuoke?”

61 Vuoŋ die ka balı Yisa, ama die ʋ mıŋŋı dı ʋ kʋaŋandıısırıba vʋʋna wıa yaa gamma wudieke ʋ bala wa. Die ʋ pıası ba dı, “Wıırı gie vaa nı yaala nı yiŋŋi mıŋ? 62 Dıı yi nı ye manıŋ Vuota Bʋa dı jʋalına a gara arızanna jigidieke n nyınna keŋ wo, lalıa nı baa nı yili? 63 Ŋmıŋ Halıkasıka yınana vuota miivoli, ama vuota gbaŋ gbaŋ kaaŋ bıagı yi naa. Wʋbalıkı diekemba n bala a yı nı wa yaa wa Ŋmıŋ Haalıŋ dieke dı yınana vuosi miivoli a kieŋ. 64 Ama nı bataŋ ka yi yada.” Yisa die wɔŋ sıba mıŋ a nyıŋ piiliku me vuodiekemba dı kana ka baa ba yiwo yada aŋaŋ vuodieke dı bala ʋ posi ʋ chıaŋ. 65 Die ʋ balı gʋtı dı, “Naa wıa maŋ balı nı dı vuoŋ kaaŋ bıagı a keŋ n jigiŋ ntaala n Chʋa Ŋmıŋ yı wa sieŋ dı ʋ keŋ.”

66 Naa wıa die ʋ dıdıısırıba pam die dı yiŋŋi ta ka bı dı ʋ kʋaŋ bıbra. 67 Die wıa Yisa die dı pıası ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo dı, “Ta nı gbaŋ nı nan va mıŋ?”

68 Ta Simoni Piita die dı yiŋŋi a balı dı, “Tı Yɔmʋtieŋ, mınıa jigiŋ tı baa tı ga? Fʋnıŋ fʋ yalla wʋbalıka dieke dı yınana miivoli dieke dı wone kpatıŋ. 69 Ta lele tı yi fʋ yada mıŋ ta sıba a baarı fʋ yine Ŋmıŋ vuokası wa.”

70 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Nınıŋ vuosi baŋ aŋaŋ bale wa gie, manıŋ n vʋarına nı, ama nı wʋnyı yiwo Sitaani sıtı.” 71 Die ʋ bala yaa gamma Judasi vuodieke dı yine Simoni Asikaroti bʋa wa wıa. Wʋnıŋ ʋ yiwo ʋ kʋaŋandıısırıŋ baŋ aŋaŋ bale wo wʋnyı, ta die baa ʋ keŋ posi ʋ chıaŋ.

7

Yisa nımballı die dı kana ka yiwo yada wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı dıa Galili tıŋgbaŋ ma; ta die ka dıa Judia tıŋgbaŋ ma dama Juu vuosi nyıŋkʋraha die yaala ba kʋʋ wa mıŋ. 2 Die Juu vuosi dʋʋga dieke ba wasına jaga dʋʋgaka die dı gbigi, 3 die wıa Yisa nımballı die dı balı a yı wa dı, “Nyıŋ gie a ga Judia tıŋgbaŋ ma amʋ fʋ kʋaŋandıısırıba dı benne mi wo nan ye tʋŋ dieke fʋ tʋnnana.

4 Vuodieke dı yaalınana vuosi sımma ʋ wıa ka lɔbıra wudieke ʋ yinene. Fʋ yinene wıaha gie wo, vaa dʋnıa mana sımma fʋ wıa." 5 Ʋ nımballı gbaŋ die ka yiwo yada.

6 Yisa die dı balı a yı ba dı, "N saŋŋa ye ka keŋye. Ama nınıŋ nıŋ saŋŋa mana mʋ a yi nı mıŋ. 7 Nınıŋ nıŋ, dʋnıaka gie vuosi ka haa nı, ama ba haa mıŋ mıŋ dama n balala dı wudieke ba yinene wo yiwo bıaŋ wıa. 8 Nınıŋ nı gamma dʋʋgaka, manıŋ n ka gara dʋʋgaka gie dama n saŋŋa ye ka tʋgıya." 9 Die ʋ balı ba naa, ta wıarı bie Galili me.

Yisa die dı gana jaga dʋʋgaka dene

10 Die Yisa nımballı die dı gana dʋʋgaka kʋaŋ chaaŋ, Yisa gbaŋ die dı ga; ama die ʋ ka ga yaalıŋ ma ama die ʋ lɔbırı a ga mıŋ. 11 Die Juu vuosi nyıŋkʋraha die dı dıdıa a yaala wa dʋʋgaka ma, ta die pıasa vuosi dı, "Sıa daa wa dı beri?"

12 Die vuosi pam die bie mi a pʋʋsa bala ʋ wıa; bataŋ die dı baarı dı, "Ʋ yiwo vuovıınıŋ", bataŋ dıaŋ dı baarı dı, "Aayı, ʋ gaama vuosi mıŋ." 13 Ama ba wʋnyı die ka yuori balı ʋ wıa dama die ba chıga Juu vuosi nyıŋkʋraha mıŋ.

14 Die dʋʋgaka die tʋgı wa sʋnsʋŋ ta die Yisa dı ga Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a piili a daga vuosi Ŋmıŋ wıa. 15 Die Juu vuosi nyıŋkʋraha die dı wʋnna wa, die dı yi be mamachi, ba pıasa dı, "Lalıa daa wa gie dı yi a sıba wıa dene ta ka ga tı siikusi?"

16 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "Wudieke n dagına wa ka yi n gbaŋ gbaŋ n dagıŋ, ama a nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ, vuodieke dı tʋnna mıŋ wa. 17 Vuodieke mana dı yaalınana ʋ yi wudieke Ŋmıŋ dı yaalala nan dı sıba dı wudieke n dagınana wa nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ yaa n jigiŋ. 18 Vuodieke dı balala ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ dagıŋ mıa mıŋ dı ʋ ye bırıŋ a yı ʋ gbaŋ, ama vuodieke dı yaalala dı ʋ yi aŋ vuodieke dı tʋnna wa wa ye bırıŋ yiwo wusietieŋ ta wʋbıaŋ dı wo ʋ ma. 19 Daa Mosisi die yına nı mıraha? Ama nı wʋnyı ka dı ha. Ta bıa nı mıa dı nı kʋʋ mıŋ?"

20 Kpıkpaakʋ die dı yiŋŋi balı dı, "Fʋnıŋ yaa wa jımbıaŋ fʋ ma. Mınıa mınana ʋ kʋʋ fʋ?"

21 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "Manıŋ n yiwo mamachi wʋkpeŋkpııŋ davʋʋsıkırı daaŋ, dı yi nı mamachi. 22 Ama Mosisi die yına nı nʋaŋ dı nı gobime nı ballıdembisi kɔlaha (Daa Mosisi die piiline ke, ama nı chɔɔŋkʋʋlıba die piiline ke), nı ŋaaŋ gobi be mıŋ davʋʋsıkırı daraaŋ. 23 Dıı yi nı gobe Bʋadembiŋ davʋʋsıkırı daraaŋ amʋ nı kaaŋ chʋʋsı Mosisi mıraha, bıa wıa nı jıa sınyıırıŋ aŋaŋ mıŋ n gbaanna daa wa davʋʋsıkırı daarı? 24 Nı daa daansı vuoŋ dı sına dene ta dii wo ʋ sarıya, ama dii wo ʋ sarıya aŋaŋ wudieke dı mʋna."

Vuosisi die dı pıasınana taŋ yaa gamma Yisa ma dene

25 Jerusalemi vuosi bataŋ die dı baarı dı, "Daa daa wa gie ba mıa dı ba kʋʋ wa? 26 Ye, ʋ bala yeŋ me ta vuoŋ dı ka bala wa wııŋ. Dı baaŋ yi dı nyıŋkʋraha mıŋŋıya mıŋ dı ʋ yiwo Ŋmıŋ Vuovʋarıkıŋ, Masia wa? 27 Tı sıba daa wa dı nyınna jigidieke; ama dıı yi ta Ŋmıŋ Vuovʋarıkıŋ, Masia wa dı keŋ keŋ, vuoŋ kaaŋ dı sıba jigidieke ʋ nyınna."

28 Die Yisa die dı yene daga vuosisi Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma wa, die ʋ keŋ balı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, "Nınıŋ nı yile dı nı sıba mıŋ mıŋ, ta bı yile dı nı sıba jigidieke n nyınna? Manıŋ n ka keŋ giena aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n

yiko, ama vuodieke dı tɒnna mıŋ wa yiwo wusie tieŋ. Nınıŋ nı ka sıba wa, 29 ama manıŋ n sıba wa mıŋ, dama n nyıŋ wa ɒ jigiŋ, wɒnıŋ ɒ tɒnna mıŋ."

30 Womi die ba mıa dı ba yigi wo, ama vuoŋ die ka bıagı yigi wo dama ɒ yigiŋ saŋŋa die ye ka tɒgıya. 31 Ama kpıkpaakɒ sɒŋ vuosi pam die dı yiwo yada, ta baarı dı, "Ŋmıŋ vuovɒarıkırı Masia wa dı keŋ keŋ, ɒ nan tɒŋ mamachi wɒkpıima a tıaŋ daa wa gie dı tɒnna naa?"

Die ba tɒnna gbıgbarıtıŋ dı ba ga yigi Yisa dene

32 Die Farasisi vuosisi die dı wɒŋ kpıkpaakɒ dı pɒɒsına a bala wıaha gie yaa gamma Yisa ma wa, die wıa die banıŋ aŋaŋ ba kıkaabıtıba nyıŋkɒraha die dı tɒŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıikɒ gbıgbarıtıŋ bataŋ dı ba ga a yigi Yisa. 33 Yisa die dı baarı dı, "N nan dı bie nı jigiŋ daraa ale ama ka kɒaŋ chaaŋ n nan yiŋŋi ga vuodieke dı tɒnna mıŋ wa jigiŋ. 34 Nı nan dı dıa a yaala mıŋ ama nı kaaŋ ye mıŋ, dama jigidieke n bala n bemme wo nı kaaŋ bıagı a keŋ mi."

35 Juu vuosi nyıŋkɒraha die dı pıasa taŋ dı, "Sıa ɒ baa ɒ ga ta tı kaaŋ ye wo? Ɒ baa ɒ ga wa Giriiki vuosi tıgı diekemba Juu vuosisi dı benne wo a dagı Giriiki vuosisi? 36 Ɒ baarı dı, 'Nı nan dı dıdıa a yaala mıŋ ama nı kaaŋ ye mıŋ', ta 'Nı kaaŋ bıagı ga jigidieke n bala n bemme wo', wıırı gie chıaŋ?"

Miivoli nyaaŋ wıa

37 Die dɒɒgaka dakpatıkırı daraaŋ die yiwo daakpıiŋ. Dınıŋ daarı mi Yisa die dı hagı zie a balı aŋaŋ lɔlıkpıiŋ dı, "Vuodieke nıŋ mana nyanyuule dı yalla, ɒ keŋ n jigiŋ a nyu. 38 Dama Ŋmıŋ gbaŋkɒ baarı dı, 'Vuodieke nıŋ mana dı yine mıŋ yada, miivoli nyaaŋ nan dı paala a nyıŋ ɒ ma.' " 39 Yisa die balı wa naa yaa gamma Ŋmıŋ Halıkasıka ma, Haalıŋ dieke vuodiekemba dı yine wo yada dı bala ba keŋ ye wo. Die saŋka mi ta Ŋmıŋ ye ka yı vuosi Halıkasıka mi, dama saŋŋa mi ta ɒ ye ka kɔtı Yisa ŋmıŋsikpeŋ.

Vuosisi puole wıa

40 Die daadamba pam die dı wɒŋ ɒ bala die wo ta baarı dı, "Daa wa gie seŋ yiwo Ŋmıŋ naazɒa wusie."

41 Ta bataŋ dı baarı dı, "Ɒ yiwo Ŋmıŋ Vuovɒarıkırı Masia wa." Ama bataŋ dıaŋ dı baarı dı, "Ŋmıŋ Vuovɒarıkırı Masia wa kaaŋ nyıŋ Galili me. 42 Ŋmıŋ gbaŋkɒ dagıya dı Masia baa ɒ yiwo naaŋ Davidi haagıŋ ta ba nan mıırı wa Betilehemi ma tıgı dieke die Davidi dı benne." 43 Naa wıa vuosisi die dı puo yaa gamma Yisa ma. 44 Die bataŋ dı yaala ba yigi wo ama vuoŋ die ka gbı wa.

Juu vuosi nyıŋkɒra die dı kana ka yi Yisa yada dene

45 Die gbıgbarıtıba die dı yiŋŋi ga kıkaabıtıba nyıŋkɒraha aŋaŋ Farasisi vuosisi jigiŋ, die ba pıası ba dı, "Bıa yine nı ka yaa wa a keŋ?"

46 Gbıgbarıtıba dı yiŋŋi balı ba dı, "Vuoŋ ye ka balı wıa sıba daa wa dı bala die wo."

47 Farasisi vuosisi dı pıası ba dı, "Ɒ gaaŋ nı gbaŋ mıŋ yaa? 48 Nı ye ye ta nyıŋkɒraha wɒnyı yaa Farasisi vuoŋ yi wo yada? 49 Kpıkpaakɒ gie dı kana ka sıba Ŋmıŋ mıraha wıa, Ŋmıŋ nan chɒɒsı ba."

50 Nikodimosi die yiwo Farasisi vuosi wɒnyı, die ɒ yiwo vuodieke dı wolinne a ga Yisa jigiŋ. Die ɒ balı ba dı, 51 "Tı mıraha ka yi sieŋ dı tı dii vuoŋ sarıya a baarı ɒ chɒɒsıya ta ye ka wɒŋ wa ta ye wudieke ɒ yine."

52 Die ba yiŋŋi pıası wa dı, "Fɒ gbaŋ nyıŋ wa Galili yaa? Karıŋ

Ŋmıŋ gbaŋkʊ ta nan ye dı Ŋmıŋ naazʊa ye ka nyıŋ Galili tıŋgbaŋ ma.”

8

Hɔgʊ daakpannagırʊ wʊnyı wıa

1 ((Womi vuoŋ mana die dı ga tigiŋ, ama Yisa die dı jʊalı ga Olivisi Tıısı kunkogiri me. 2 Die ka sʊkʊleeliŋ die ʊ yiŋŋi ga Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıikʊ ma. Die vuosi pam die dı taaŋ a giliŋ wo, die ʊ sʊʊŋ kalı a piili a daga ba. 3 Die mıraha dıdagırıba bataŋ aŋaŋ Farasisi vuosisi bataŋ die dı yaa hɔgʊ wʊnyı die dı dʊagına aŋaŋ dembiŋ dieke dı kana ka yi ʊ chʊrʊ a keŋ juu ta vaa ʊ zie ba mana nıŋŋa. 4 Ta die balı a yı Yisa dı, “Dıdagırʊ, tı yigi wo hɔgʊ wa gie ta ʊ dʊa aŋaŋ dembiŋ dieke dı kana ka yi ʊ chʊrʊ. 5 Tı mıraha sʊŋ Mosisi die baarı dı hɔgʊ wa mi chanchaaŋ mʊ ba taa wa aŋaŋ tana a kʊʊ mıŋ, ta fʊnıŋ, lalıa fʊ balı?” 6 Die ba balı wa naa dı ba ye ʊ nan balı wʊbıaŋ aŋ ba galıŋ wa. Ama Yisa die dı sʊʊŋ a zʊʊrı a nagı ʊ nuubiŋ a maaga wıa tıŋgbaŋ. 7 Die ba ye a pıasa Yisa wıa yaa gamma hɔgʊ wa ma. Womi Yisa die dı hagı zie a baarı dı, “Vuodieke dı yene ka yi bıaŋ, die vuoke woliŋ a nagı taŋ a taa wa.” 8 Ta die a bı sʊʊŋ zʊʊrı a maaga tıŋgbaŋ. 9 Die ba wʊnna balıkʊ naa wa, die ba mana die dı nyıŋ mi wʊnyı, nyıŋkʊraha die wolinne nyıŋ, ta die va Yisa ta hɔgʊ wa die dı ye zie mi. 10 Yisa die dı hagı zie a pıası hɔgʊ wa dı, “Ba bie sıa? Vuoŋ ka tıalıya dı ʊ balı a chʊʊsı fʊ?”

11 *Ʊ* yiŋŋi baarı dı, “Jakʊʊŋ, vuoŋ ka tıalıya.” Ta Yisa die dı baarı dı, “N gbaŋ n kaaŋ balı a chʊʊsı fʊ, gamma ama da bı yi bıaŋ bıbra.”))

Yisa dı yine tıŋgbaŋka chaanıŋ dene

12 Yisa die dı balı a yi vuosisi bıbra dı, “Manıŋ n yiwo tıŋgbaŋka gie vuosi chaanıŋ, ta vuodieke mana dı dına n kʊaŋ nan dı yaa chaaŋ dieke dı chaana ʊ beriŋ, ta ʊ kaaŋ dı dıa mıa lımıŋ ma.”

13 Ta Farasisi vuosisi die dı balı a yı wa dı, “Fʊ nyıına ma fʊ balala yaa gamma fʊ ma, ta wudieke fʊ balala wa dı yi yɔrı.”

14 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Dıı yi maŋ bala yaa gamma n ma, ama wudieke n bala wa yiwo wusie, dama n sıba jigidieke n nyınna keŋ mıŋ ta bı sıba jigidieke n ganana. Ama nınıŋ nı ka sıba jigidieke n nyınna aŋaŋ jigidieke n ganana. 15 Nınıŋ nı die vuoŋ sarıya yaa gamma vuota chʊara dı sına dene, ama manıŋ n ka die vuoŋ sarıya. 16 Dıı yi maŋ keŋ baa n dii vuoŋ sarıya, n nan dii ʊ sarıya aŋaŋ wusie, dama n ka die sarıya n nyıına ma ama n Chʊa vuodieke dı tʊnna mıŋ wa bie n jigiŋ. 17 Dı maagıya nı mıra sʊŋ dı dıı yi vuosi bale dı dii siara ta balı wʊbalımıŋ wudieke ba bala wa yiwo wusie. 18 Manıŋ n bala yaa gamma n ma, ta n Chʊa vuodieke dı tʊnna mıŋ dıaŋ dı bala yaa gamma n ma.”

19 Die ba pıası wa dı, “Fʊ Chʊa wa bie sıa?”

Ta Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Nı seŋ ka sıba mıŋ yaa n Chʊa wa. Dıı yi nı tıŋ sıba mıŋ nı tıŋ nan dı sıba ʊ Chʊa gbaŋ.”

20 Yisa die balı wa wıaha gie mana saŋŋa dieke ʊ dagınana vuosisi Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıikʊ ma jigidieke Ŋmıŋ piini adaka dı benne wo; ama vuoŋ die ka yigi wo, dama ʊ yigiŋ saŋŋa die ye ka tʊgıya.

Nı kaaŋ bıagı a ga jigidieke n ganana

21 Yisa die dı bı a balı ba dı, “Manıŋ n nan ga, ta nı nan dı dıa a yaala mıŋ ama nı kaaŋ ye mıŋ, ta nan keŋ kpi aŋaŋ nı wʋbıatı. Nı kaaŋ bıagı ga jigidieke n ganana.”

22 Die wıa Juu vuosi nyıŋkʋraha die dı pıasa taŋ dı, “Ʋ baarı dı, ‘Nı kaaŋ bıagı a ga jigidieke n ganana wa.’ Ʋ yaala ʋ kʋʋ wa ʋ gbaŋ yaa?”

23 Yisa die dı bı bala gʋtı dı, “Nınıŋ nı yiwo tıŋgbaŋka gie sıatı, ama manıŋ n yiwo arızanna sıatı. Nınıŋ nı nyıŋ wa tıŋgbaŋka gie me, ama manıŋ n ka nyıŋ tıŋgbaŋka gie me. 24 Die wıa maŋ balı nı dı nı nan kpi aŋaŋ nı tʋntʋmbıatı. Ta dıı yi nı ka yi mıŋ yada dı n yiwo vuodieke n yine wo nı seŋ kpi aŋaŋ nı tʋntʋmbıatı mıŋ.”

25 Die ba pıası wa dı, “Manıa yine fʋ?”

Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “N yiwo vuodieke n balala nı a nyıŋ piiliku me dı n yiye wo. 26 Wıa pam benne maŋ tıŋ nan balı a chʋʋsı nı; ama vuodieke dı tʋnna mıŋ wa yiwo wusietieŋ ta manıŋ n bala dʋnıa ka gie vuosi wudieke n wʋnna a nyına ʋ jigiŋ.”

27 Ama vuosisi die ka sıba dı ʋ bala ba yaa gamma ʋ Chɔɔŋ Ŋmıŋ wıa. 28 Die wıa Yisa die dı balı ba dı, “Saŋŋa dieke nı keŋ kɔtı manıŋ Vuota Bʋa ŋmıŋsikpeŋ, saŋka mi nı nan mıŋŋı dı n yiwo vuodieke n yine, ta sıba dı n ka yie wııŋ aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n yiko, ama n bala wudieke n Chʋa dı dagına mıŋ dı n balı wa mıŋ. 29 Wʋnıŋ vuodieke dı tʋnna mıŋ wa bie n jigiŋ. Ʋ ka va mıŋ dama n yie wudieke dı nannana ʋ sʋŋ saŋŋa mana mıŋ.”

30 Vuosi pam die dı wʋŋ ʋ balala wıaha gie wo, ta yi wo yada.

Wusieke nan gbatı nı taaŋ

31 Die Yisa die dı balı yi Juu vuodiekemba dı yine wo yada dı, “Dıı yi nı dı n dagıkʋ, nı seŋ yiwo n kʋaŋandıısırıŋ; 32 ta nı nan dı sıba wusieke ta wusieke nan gbatı nı taaŋ.”

33 Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Tınıŋ tı yiwo Abarahami haagısı ta ye ka yi vuoŋ yɔŋısı. Lalıa fʋ bala dı, ‘Tı nan ye gbatıtaanıŋ?’ ”

34 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Wusie maŋ bala nı, vuodieke nıŋ mana dı yinene bıaŋ yiwo bıaŋ yɔmʋ. 35 Yɔmʋ nıŋ ka gʋtı ʋ tieŋ deŋ me, ama tigiŋ bʋa nıŋ gʋtı wa deŋ me yaa gamma haahuu. 36 Dıı yi manıŋ Ŋmıŋ Bʋa wa dı gbatı nı a taaŋ, nı nan seŋ ye gbatıtaanıŋ. 37 N sıba dı nı yiwo Abarahami haagısı, ama nı mıa dı nı kʋʋ mıŋ mıŋ, dama nı ka yaala nı tuo n dagıkʋ. 38 Manıŋ n bala wudieke n Chʋa dı dagına mıŋ mıŋ, ama nınıŋ nı yie wudieke nı chɔɔŋ dı bala nı.”

39 Ba yiŋŋi balı wa dı, “Tı chɔɔŋ yiwo Abarahami.”

Ta Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Dıı yi nı seŋ yi Abarahami ballı nı nan dı yie wudiekemba die ʋ yine wo mıŋ. 40 Ama nı yaala nı kʋʋ mıŋ mıŋ n balala nı wusie dieke Ŋmıŋ dı nagına a yı mıŋ wa mıŋ. Abarahami nıŋ die ka yi wııŋ sıba naa. 41 Nı yie wudieke gbaŋ gbaŋ nı chɔɔŋ dı yinene wo.”

Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ yine tı chɔɔŋ dieke nyıına ma tı yalla, ta tı yi ʋ ballı wusie.”

42 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Ŋmıŋ dı tıŋ seŋ yi nı chɔɔŋ nı nan dı cho mıŋ, dama n nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ ta wa bie gie lele wo gie. N ka keŋye aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ hagırıŋ ama wʋnıŋ ʋ tʋnna mıŋ. 43 Bıa wıa nı ka sıba wudieke n balala wa chıaŋ? Dı yiwo nı kana ka bıagı wʋmma wudieke n balala wa mıŋ. 44 Nınıŋ nı yiwo nı chɔɔŋ, Sitaani ballı ta yaala nı yime nı chɔɔŋ wa

choti. Piiliku me wo die ɔ yiwo vuokʊʊrʊ, ta bɪ wo wusie, dama wusie wo ɔ ma halɪ bɪta gbaŋ. *U* keŋ chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ ka ŋaaŋ yiwo ɔ tɔntɔŋkʊra, dama ɔ yiwo ŋmɪnchɪbɪtieŋ, ta ŋmɪnchɪbɪsɪ mana nyɪŋ wa ɔ jigiŋ. 45 N balala nɪ wusieke wɪa, die wɪa nɪ ka yi n balɪkʊ yada wa. 46 Nɪ jabɪa baaŋ bɪagɪ dagɪ n wʊbɪaŋ? Dɪɪ yi maŋ bala wusie, bɪa wɪa nɪ ka yi mɪŋ yada? 47 Vuodieke dɪ nyɪnna Ŋmɪŋ jigiŋ wʊmma Ŋmɪŋ wʊbalɪka mɪŋ; ama nɪnɪŋ nɪŋ nɪ ka nyɪŋ Ŋmɪŋ jigiŋ, die wɪa nɪ zeti dɪ nɪ wʊŋ wa."

Yaa gamma Yisa aŋaŋ Abarahami wɪa

48 Die Juu vuosi die dɪ yiŋŋi balɪ Yisa dɪ, "Tɪ ka yaa wusie tɪ bala dɪ yiwo Samaria vuoŋ ta jɪmbɪaŋ dɪ yallɪ fʊ wa?" 49 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Jɪmbɪaŋ ka yallɪ mɪŋ. Manɪŋ n yɪ wa n Chʊa Ŋmɪŋ jɪlɪma ta nɪnɪŋ nɪ daansa mɪŋ yɔrɪ. 50 Manɪŋ n ka yaala bɪrɪŋ a yɪa n gbaŋ. Ama Ŋmɪŋ yaalala ka yɪa mɪŋ, ta ɔ bɪ yi wusie sarɪyadiiru. 51 Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke mana dɪ dɪna n wɪaha kaaŋ wɔŋ kpi."

52 Ta Juu vuosisi die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, "Lele tɪ wa sɪba a baarɪ dɪ jɪmbɪaŋ yalla fʊ. Abarahami die kpiye mɪŋ, ta Ŋmɪŋ naazʊalɪba dɪaŋ die dɪ kpi, ama baarɪ dɪ, 'Vuodieke nɪŋ mana dɪ dɪna n wɪaha kaaŋ wɔŋ kpi.' 53 Tɪ chɔɔŋ Abarahami die kpiye mɪŋ, tɪ yaa tama dɪ ka yile dɪ tɪaŋ Abarahami mɪŋ? Ŋmɪŋ naazʊalɪba gbaŋ die kpiye mɪŋ. Mɪnɪa fʊ yile dɪ yiye?"

54 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Maŋ tɪŋ bɪra n gbaŋ, n bɪrɪkʊ nan yi yɔrɪ. Ama vuodieke dɪ bɪrɪnana mɪŋ yiwo n Chʊa, vuodieke gbaŋ gbaŋ nɪ bala dɪ ɔ yiwo nɪ Ŋmɪnnɪ. 55 Nɪnɪŋ nɪ ye ka sɪba wa, ama manɪŋ n sɪba wa mɪŋ. Dɪɪ yi maŋ baarɪ dɪ n ka sɪba wa, n nan bɪrɪŋ ŋmɪnchɪbɪtieŋ sɪba nɪnɪŋ. Ama n sɪba wa mɪŋ ta dɪ ɔ wɪaha. 56 Nɪ chɔɔŋ Abarahami die yaa sʊgɪfɪalɪŋ pam, ɔ bala ɔ ye saŋŋa dieke n bala n keŋ tɪŋgbaŋka gie me wo; die ɔ seŋ ye ke mɪŋ, ta ɔ sʊŋ die dɪ fɪalɪ."

57 Juu vuosisi die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, "Ye ka tʊgɪ bɪna baŋɪsɪ-nʊ, lalɪa fʊ yi ye Abarahami?"

58 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, "Wusie maŋ bala nɪ, ba kenne mɪra Abarahami wa, ta n wɔŋ beri mɪŋ."

59 Die wɪa, ba nagɪ tana dɪ ba taa wa, ama Yisa die lɔbɪrɪ ɔ gbaŋ ta nyɪŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma.

9

Yisa die dɪ yuorine daa wʊnyɪ ba mɪrɪna wa yɪɪ nine dene

1 Yisa die dɪ chʊnnana a gara wa die ɔ ye daa wʊnyɪ ba mɪrɪna wa ta ɔ yi yɪɪ. 2 *U* kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ pɪasɪ wa dɪ, "Dɪdagɪrʊ, mɪnɪa tʊntʊmbɪatɪ wɪa ba mɪɪrɪ daa wa ta ɔ yi yɪɪ? Wʊnɪŋ yaa ɔ chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ."

3 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Daa wʊnɪŋ yaa ɔ chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ bɪaŋ taasɪna ɔ yɪɪsɪsɪ. *U* yɪɪŋya mɪŋ dɪ n vaa ɔ nine yuori amʊ vuosi ye Ŋmɪŋ tʊnkpɪɪma. 4 Yuŋ dɪ yene ka sibiye naa, tɪ mʊ tɪ tʊmma vuodieke dɪ tʊnna mɪŋ wa tʊʊma; dama yuŋ dɪ keŋ sibi vuoŋ kaaŋ bɪagɪ a tʊŋ. 5 N yene bie tɪŋgbaŋka gie me nɪŋ, n yine ka vuosi chaanɪŋ."

6 Yisa dɪ bala naa kʊaŋ chaaŋ, die ɔ tɪɪrɪ nɪntɔbɪtɪ a yi tantɪ ma, a bʊʊlɪbʊ a nagɪ tɪrɪgɪ daa wa nine, 7 ta balɪ a yɪ wa dɪ, "Gamma a ga nɪtɪ fʊ nine Siloami gbagɪrɪ ma." (Siloami chɪaŋ yine "Tʊŋya".) Die wɪa daa wa die dɪ ga, a ga nɪtɪ ɔ nine ta yese, ta viiri kuli tigiŋ.

8 Die ɔ jʊjʊrʊtaŋ aŋaŋ vuodiekemba die dɪ wone a ye wo ta ɔ jʊʊsa wa die dɪ pɪasa taŋ

dı, “Daa daa wa gie ŋaana a kala gie a jʊʊsa wa?”

9 Bataŋ die dı baarı dı, “Ʊ wondene” Ama bataŋ dı baarı dı, “Aayı daa ʊ wondie, ʊ ta nıası wa mıŋ.”

Die daa wa gbaŋ gbaŋ dı baarı dı, “Manıŋ n yine daa wa mi.”

10 Die ba pıası wa dı, “Lalıa fʊ yi ta fʊ ninehe dı yuori?”

11 Ʊ yiŋŋi a balı ba dı, “Daa dieke saaŋ dı dine Yisa wa bʊʊlına tantı a nagı a tırıgı n ninehe, ta balı dı, ‘Gamma Siloami gbagırı ma a nıtı fʊ nine.’ Die wıa die maŋ ga, n dene nıtı a kpatı wa maŋ bıagı a yese.”

12 Die ba pıası wa dı, “Sıa ʊ beri?”

Ʊ yiŋŋi a balı ba dı, “N ka sıba.”

Farasisi vuosi die dı pıasına daa yıı wa wʊpıasıka yaa gamma ʊ gbaamıŋ wıa dene

13 Die wıa die ba nagı daa wa ga Farasisi vuosisi jigiŋ. 14 Daa dieke die Yisa die dı bʊʊlı tantı a yuori daa wa ninehe die yiwo davʊʊsıkırı daraaŋ. 15 Ta Farasisi vuosisi die dı bı pıası daa wa ʊ ninehe dı yuorine dene. Ʊ balı ba dı, “Ʊ bʊʊlı wa tantı a tırıgı n nine, maŋ nıtı ha ta yese.”

16 Farasisi vuosisi bataŋ dı baarı dı, “Yisa wa ka nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ, dama ʊ ka dıı davʊʊsıkırı daarı mıraha.”

Ama ba bataŋ dı baarı dı, “Lalıa tʊntʊmbıatı tieŋ dı baaŋ bıagı tʊŋ mamachi wʊkpıika gie?” Die wıa die ba nıga nınhagırıŋ aŋaŋ taŋ.

17 Die ba bı pıası daa wa dı, “Daa dieke dı yuorine fʊ ninehe, bıa fʊ yile yaa gamma ʊ ma?”

Daa wa dı yiŋŋi balı dı, “Ʊ yiwo Ŋmıŋ naazʊa.”

18 Die Juu vuosi nyıŋkʊraha die ye ka yi yada dı die ʊ yiwo yıı ama ta wa yese lele. Die wıa die ba wa daa wa chɔɔŋ wa aŋaŋ ʊ nuŋ a keŋ, 19 a pıası ba dı, “Nı bʊa wa wʊnna? Wʊnıŋ nı baarı dı nı mıırı wa ta ʊ yıŋya wa? Ta lalıa ʊ bıagı yese lele?”

20 Ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ dı yiŋŋi balı dı, “Tı sıba a baarı dı ʊ yiwo tı bʊa, ta sıba dı tı mıırı wa ta ʊ yıŋya mıŋ. 21 Ama tı ka sıba wudieke dı yine ʊ bıagı yese lele, ta ka bı sıba vuodieke dı yuorine ʊ ninehe. Nı pıası wa dama ʊ ka yi bʊabiŋ, ʊ nan bıagı balı yı ʊ gbaŋ.” 22 Die ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ wo die balı wa naa, dama die ba chıga Juu vuosi nyıŋkʊraha ŋmaamıŋ, dama die ba wɔŋ saŋ mıŋ dı vuodieke nıŋ mana dı balala dı Yisa yine Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa, ba nan vʊarı wa a nyıŋ ba Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me. 23 Die wıa ba balı dı, “Ʊ ka yi bʊabiŋ, nı pıası wa.”

24 Die ba wa daa dieke nine dı yuorine wo ka bule me a balı wa dı, “Hʊʊ Ŋmıŋ nıŋŋa dı baa fʊ balı wa wusie. Tı sıba a baarı Yisa yiwo tʊntʊmbıatı tieŋ.”

25 Daa wa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Manıŋ n ka sıba dı ʊ yiwo tʊntʊmbıatı tieŋ yaa ʊ ka yiye. Ama wʊbalıŋ dieke n sıbına yine die n yiwo yıı, ama lele n yese mıŋ.”

26 Ba bı pıası wa dı, “Lalıa ʊ yi ta yuori fʊ ninehe?”

27 Ʊ yiŋŋi balı ba dı, “N wɔŋ balı nı mıŋ ta nı ka wʊmma. Bıa nı yaala n bı balı nı bıbra? Nı gbaŋ nı yaala nı bırıŋ wa ʊ kʊaŋandıısırıŋ yaa?”

28 Die ba wa zıa wa ta baarı dı, “Fʊnıŋ yiwo vuoke me kʊaŋandıısırʊ, ama tınıŋ tı yiwo Mosisi kʊaŋandıısırıŋ. 29 Tınıŋ tı sıba a baarı dı Ŋmıŋ die balı wa wıa a yı Mosisi, ama vuoke gie nıŋ ta ka wɔŋ sıba jigidieke ʊ nyınna.”

30 Daa wa dı yiŋŋi balı dı, “Bıa mamachi wııŋ wʊnna! Nı ka sıba ʊ nyınna jigidieke, ama wʊnıŋ ʊ yuorine n ninehe mıŋ! 31 Tı sıba a baarı Ŋmıŋ ka

wɔmma tɔntɔmbɪatɪ tielɪŋ jɔɔsɪŋ; ama ɔ wɔmma yɪa vuodieke dɪ jɪanna wa ta yie wudiekemba ɔ yaalɪnana mɪŋ. 32 A nyɪŋ dɔnɪa piiliku me, tɪ ye ka wɔŋ dɪ vuoŋ yuori vuodieke ba mɪɪrɪna wa ta ɔ yi yɪɪ nine. 33 Dɪɪ yi daa wa gie dɪ ka nyɪŋ Ŋmɪŋ jigɪŋ, ɔ tɪŋ kaaŋ bɪagɪ a yi wɪɪŋ."

34 Die ba yɪŋŋi balɪ wa dɪ, "Fɔnɪŋ ba mɪɪrɪ fɔ mɪŋ aŋaŋ bɪaŋ, mɪnɪa yine fɔ, fɔ yaala fɔ dagɪ tɪ?" Ta die yagɪ wa a nyɪŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku me.

Ninyuorɪŋ wɪa

35 Yisa die dɪ wɔŋ dɪ ba yagɪ wa daa wa a nyɪŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku me, die ɔ yaalɪ ɔ jigɪŋ a ye wo, a pɪasɪ wa dɪ, "Yi Vuota Bɔa yada mɪŋ?"

36 Daa wa die dɪ yɪŋŋi a pɪasɪ wa dɪ, "Jakɔɔŋ, mɪnɪa yine Vuota Bɔa wa? Dagɪ mɪŋ amɔ n nan yi wo yada."

37 Yisa die dɪ yɪŋŋi balɪ wa dɪ, "Fɔnɪŋ wɔŋ ye wo mɪŋ, ta ɔ yine vuodieke dɪ balala wɪa aŋaŋ fɔ leleke gIena."

38 Daa wa dɪ baarɪ dɪ, "N Yɔmɔtieŋ n yi fɔ yada mɪŋ." Ta die sɔɔŋ gbirigi Yisa nɪŋŋa.

39 Yisa die dɪ baarɪ dɪ, "Manɪŋ n keŋ wo tɪŋgbaŋka gie me dɪ n dii vuota sarɪya, amɔ vuodiekemba dɪ yɪɪŋna wa nan dɪ yese ta vuodiekemba dɪaŋ dɪ yesinene wo nan yɪɪŋ."

40 Die Farasisi vuosi bataŋ die dɪ benne mi wo ta wɔŋ wudieke ɔ bala wa die dɪ pɪasɪ wa dɪ, "Tɪ gbaŋ tɪ yɪɪŋya mɪŋ?"

41 Yisa die dɪ baarɪ dɪ, "Dɪɪ yi nɪ tɪŋ wo ninyuorɪŋ, nɪ tɪŋ kaaŋ dɪ yaa bɪaŋ, ama nɪ bala dɪ nɪ yaa ninyuoriku nɪŋ, nɪ yaa bɪaŋ."

10

Yiyagɪrɔ nandagɪrɪ wɪa

1 Yisa die dɪ bɪ balɪ ba dɪ, "Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke nɪŋ dɪ kana ka daagɪ yiise juoku sanɔarɪ a juu ama ta daagɪ paŋ a juu yiwo gaarɔ aŋaŋ gbɪgbatɪrɔ. 2 Ama vuodieke dɪ daagɪnana sanɔarɪ a juo wo yiwo yiisehe yiyagɪrɔ. 3 Sanɔagbarɪtɔ wa ŋaaŋ yuori wo sanɔarɪ a yɪ wa aŋ ɔ juu, ta ɔ wa ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ yiisehe saara ba ŋaaŋ wɔmma ɔ lɔlɪŋ ta ɔ yaa ba nyɪna. 4 Ɔ keŋ yaa ha a keŋ nyɪŋ, ɔ ŋaaŋ dɪ wa a nɪŋŋa ta yiisehe dɪ dɪ ɔ kɔaŋ, dama a sɪba ɔ lɔlɪŋ mɪŋ. 5 Ama a kaaŋ wɔŋ a dɪ chaanɔ kɔaŋ, a nan chɪgɪ ta va wa, dama a ka sɪba ɔ lɔlɪŋ."

6 Yisa die taaŋ ba nandagɪrɪ gie ama die ba ka sɪba wudieke ɔ balala ba wa chɪaŋ.

Yisa yine Yiyagɪrɔ vɪɪnɪŋ

7 Die wɪa Yisa dɪ bɪ bala ba dɪ, "Wusie maŋ bala nɪ, manɪŋ n yine yiisehe juoku sanɔaŋ. 8 Vuodiekemba mana die dɪ wolinne a keŋ n ma wa yiwo gaarɪŋ aŋaŋ gbɪgbatɪrɪŋ, ta yiisehe dɪ ka wɔŋ a yɪ ba. 9 Manɪŋ n yine sanɔarɪ, vuodieke nɪŋ mana dɪ daagɪna n ma a juu nan ye gbatɪtaanɪŋ. Ɔ nan keŋ juu ta nyɪna, ta yese nyindiike vɪɪna. 10 Gaarɔ nɪŋ keŋye dɪ ɔ keŋ gaarɪ yiisehe, ta kɔɔ ha, ta bɪ chɔɔsɪ ha. Manɪŋ, n keŋye mɪŋ dɪ a ye miivoli dieke dɪ yine miivoli wusie ke.

11 "Manɪŋ n yiwo yiyagɪrɪvɪɪnɔ, ta yiyagɪrɪvɪɪnɔ kpinene ɔ yiise wɪa. 12 Ama vuodieke nɪŋ dɪ yagɪnana yiise ligire wɪa, ta ka yi yiyagɪrɔ wusie, ta ka bɪ sɪɪ yiisehe nɪŋ, dɪɪ yi ɔ keŋ ye gbaanchɔŋ dɪ kieŋ saŋŋa dieke, sie ɔ chɪgɪ ta vaa yiisehe; ta gbaanchɔrɪ keŋ yigi he ta yiise tɪalɪkaha chɪgɪ jaasɪ. 13 Ɔ ŋaaŋ chɪga dama ɔ yaga yiisehe ligire wɪa, ta ɔ baga wo yiisehe me. 14-15 Manɪŋ n yiwo yiyagɪrɪvɪɪnɔ; Sɪba n Chɔa Ŋmɪŋ dɪ sɪbɪna mɪŋ, ta n gbaŋ maŋ sɪba wa die wo, die gbaŋ gbaŋ dɪ sɪɪ, n

sıba n yiise, ta yiisehe dıaŋ dı sıba mıŋ, ta maŋ yi siri dı n kpi a wıa.
16 N yaa yiise ataŋ, ama hanıŋ a
wo yiise juoku gie me. Sie n yaa a
dıaŋ a keŋ, ta a nan tuo n nvaŋ, ta
a mana bırıŋ yiise buuri balımıŋ,
ta yaa yiyagıbalımıŋ.
17 “N Chva Ŋmıŋ cho mıŋ mıŋ
dama n yi siri dı n kpi, ta ka kvaŋ
chaaŋ n bı ye miivoli. 18 Vuoŋ
wori a nan bıagı vvarı n miivoli,
ntaala n yı wa sieŋ. N yaa yiko a
nan bıagı nagı yi, ta bı yaa yiko a
nan bıagı keŋ n mısı ma. Naa n
Chva die dı balı mıŋ dı n yi.”
19 Die ɔ wvbalıkaha gie die dı yi
Juu vuosisi dı bı puo bıbra. 20 Ba
pam die dı baarı dı, “Jımbıaŋ
yalla wa ta ɔ juo yıŋyaatı. Bıa
wıa nı wvmma wa?”
21 Ama bataŋ die dı baarı dı,
“Vuodieke jımbıaŋ dı yalla kaaŋ
bıagı balı wıa sıba naa. Lalıa
vuodieke jımbıaŋ dı yalla dı nan
bıagı a yuori yıısı nine?”

Juu vuosi die dı zetine Yisa dene

22 Die saŋŋa dı tvgı dı ba dii
ba dvvga dieke ba ŋaana bıra
Ŋmıŋ ba jıamıŋ juokpeŋkpııkv
wıa wa. Dvvga ka die dii wo
Jerusalemi ma. Saŋka mi die
yiwo tafaaŋ 23 ta Yisa die dı dı
dıa lııfaaŋ dieke ba wasınana
Solomoni lııfaaka, dı benne Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkv ma wa.
24 Vuosisi die dı taaŋ a giliŋ wo
ta pıası wa dı, “Fvnıŋ yaala tı
chıısı mıŋ a ga tvgı wa saŋŋa
bıa? Balı tı wusie: Fɔ yine Ŋmıŋ
Vuovvarıkırı Masia wa?”
25 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba
dı, “N wɔŋ balı nı mıŋ, ama nı
ka yi mıŋ yada. Tvŋ diekemba n
tvnnana wa aŋaŋ n Chva Ŋmıŋ
yikoke, dagınana vuodieke n yine.
26 Ama nı ka yi yada dama nı ka
yi n yiise. 27 N yiisehe wvmma
n lɔlıŋ; ta maŋ sıba ha ta a dı n
kvaŋ. 28 Manıŋ n yıa ha miivoli
dieke dı wone kpatıŋ, ta a kaaŋ
wɔŋ kpi; ta vuoŋ dı kaaŋ bıagı a
gbatı ha a nyıŋ n jigiŋ. 29 N Chva
Ŋmıŋ nagına ha a yi n nuusi me,
ta wvnıŋ ɔ tıaŋ vuoŋ mana mıŋ.
Die wıa vuoŋ wori a baaŋ bıagı a
gbatı ha a nyıŋ n Chva wa nuusi
me 30 Manıŋ aŋaŋ n Chva Ŋmıŋ
yiwo jabalımıŋ.”

31 Womi Juu vuosisi die dı bı
nagı tana dı ba taa wa, 32 ama
Yisa die dı balı ba dı, “Manıŋ n
yi wo wvvıına dieke n Chva Ŋmıŋ
dı nagına a yı mıŋ dı n yi pam nı
jigiŋ, a jabıa wıa nı yaala nı taa
mıŋ tana?”

33 Ta ba yiŋŋi a balı wa dı, “Tı ka
baa tı taa fv tana aŋaŋ fv yinene
wvvıınaha wıa, ama fv nagına fv
gbaŋ a magısa Ŋmıŋ wıa. Fvnıŋ
ko yiwo vuota, ama ta mıa dı fv
nagı fv gbaŋ a bırıŋ Ŋmıŋ.”

34 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Dı maagıya nı gbaŋ gbaŋ nı mıra
dieke dı benne Ŋmıŋ gbaŋkv svŋ
wa dı, wvnıŋ Ŋmıŋ die baarı dı,
‘Sarıya diiribe yiwo n ballı’, 35 ta
tı sıba a baarı wudieke Ŋmıŋ
gbaŋkv dı bala wa yiwo wusie yaa
gamma haahuu; ta wvnıŋ Ŋmıŋ
dı wasa vuodiekemba ɔ nagına ɔ
wıaha a yı wa ɔ ballı. 36 Manıŋ
nıŋ, n Chva Ŋmıŋ vvarına mıŋ
a tvŋ mıŋ tıŋgbaŋka gie me. Ta
lalıa nı nan bıagı a baarı dı n
zıa Ŋmıŋ aŋaŋ n balala dı n yiwo
Ŋmıŋ Bva wa? 37 Die nıŋ nı da
yi mıŋ yada dıı yi maŋ ka tvma
n Chva Ŋmıŋ tvvmaha. 38 Ama
dıı yi maŋ tvvmaha ta nı ka yi
mıŋ yada, nı tıŋ mv nı yiwo n
tvvmaha yada amv nı nan dı sıba
dı n Chva Ŋmıŋ bie n ma ta n dıaŋ
maŋ bie ɔ ma.”

39 Die ba bı mıa dı ba yigi wo,
ama die ɔ bıa ta vaa ba, 40 ta
die bı garısı Jɔɔdani mvgırı a
ga jigidieke Jɔɔn die dı sınana
vuosi Ŋmıŋ nyaabv ta die bie mi.
41 Vuosi pam die dı keŋ ɔ jigiŋ a
bala yıa tamba dı, “Jɔɔn die ka yi

mamachi wʊkpɪɪma ama wudieke mana ʊ bala yaa gamma daa wa gie ma die yi wusie.” 42 Die mi vuosi pam die dɪ yi wo yada.

11

Lazurusi kuŋ wɪa

1 Die daa wʊnyɪ saaŋ die dine Lazurusi ta ʊ bie Betani ma, ta die dɪ keŋ yʊagɪ. Betani die yiwo tɪŋ dieke Meri aŋaŋ ʊ nɪmbʊa Maata dɪ benne. 2 Meri wa gie die yine vuodieke die dɪ sitine tulaarika a yi tɪ Yɔmʊtieŋ nagɪsɪ ma wa ta chɪtɪbʊ aŋaŋ ʊ sikpeŋ zoosisi; die dɪ yiwo ʊ nɪmbʊa Lazurusi die dɪ yʊagɪna wa. 3 Die ʊ tamba Meri aŋaŋ Maata die dɪ tʊŋ balɪ Yisa dɪ, “Tɪ Yɔmʊtieŋ, fʊ zʊa dieke fʊ faasɪna a cho wo yʊagɪ mɪŋ.”

4 Yisa die dɪ wʊnna naa wa, ʊ balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Yʊagɪbʊ gie ka baa ka yi Lazurusi miivoli kpatɪŋ, ama dɪ yiwo wudieke vuosi dɪ nan bɪrɪ Ŋmɪŋ saaŋ ka wɪa, ta bɪ bɪrɪ manɪŋ Ŋmɪŋ Bʊa saaŋ.”

5 Yisa die cho wo Maata aŋaŋ ʊ nɪmballɪ Meri aŋaŋ Lazurusi mɪŋ, 6 ama die ʊ wʊnna tʊntʊŋkʊ dɪ Lazurusi yʊagɪ wa, die ʊ wɪarɪ a bie jigidieke die ʊ benne wo damʊʊma ale. 7 Ta die keŋ a balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Nɪ vaa tɪ yiŋŋi ga Judia.”

8 *U* kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ baarɪ dɪ, “Dɪdagɪrʊ, daraa ale ka gie, mi vuosi die yaala ba taa fʊ aŋaŋ tana a kʊʊ mɪŋ, bɪa wɪa fʊ bɪ yaala fʊ ga mi?”

9 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Chaanɪŋ ŋaaŋ beri mɪŋ a nyɪŋ sʊkʊʊŋ a tʊgɪ jɪŋmɪŋ. Dɪɪ yi vuoŋ dɪ chʊŋ ŋmɪntʊasɪ ʊ kaaŋ gbɪŋ nan, dama ʊ yese tɪŋgbaŋka gie chaanɪŋ mɪŋ. 10 Ama dɪɪ yi ʊ chʊŋ yuŋ ʊ nan gbɪŋ nan dama chaanɪŋ wori.” 11 Yisa die bala wa naa, ta bɪ balɪ gʊtɪ dɪ, “Tɪ zʊa Lazurusi gʊʊra mɪŋ, ama n nan ga a sʊgɪrɪ wa.”

12 *U* kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Tɪ Yɔmʊtieŋ, dɪɪ yi ʊ gʊʊra nɪŋ ʊ nan ye alaafɪa.”

13 Ama Yisa die daga dɪ Lazurusi kpiye mɪŋ ama ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die yile dɪ ʊ daga dɪ Lazurusi gʊʊra mɪŋ. 14 Die wɪa die ʊ yuori balɪ ba dɪ, “Lazurusi kpiye mɪŋ; 15 ama nɪ wɪa n yaa wa sʊgɪfɪalɪŋ die n wone ʊ jigiri amʊ nɪ nan yi mɪŋ yada. Nɪ vaa tɪ ga ʊ jigiŋ.”

16 Die Tomasi, vuodieke ba wasɪnana (Yiibiri) dɪ balɪ yi ʊ chanchaalɪba dɪ, “Nɪ vaa tɪ mana ga aŋaŋ wa, amʊ dɪɪ yi kuŋ, tɪ kpi aŋaŋ wa.”

Yisa yine vuodieke dɪ vanana vuosi dɪ yese miivoli bɪbra

17 Yisa die dɪ gana gbigi Betani wa, die ʊ wʊŋ dɪ ba gune Lazurusi ka daraa anɪɪsa wonde. 18 Betani die ka yʊa aŋaŋ Jerusalemi; die ka yʊasɪ die yiwo sɪba mali ale, 19 die wɪa Juu vuosi pam die dɪ keŋ dɪ ba waasɪ Maata aŋaŋ Meri ta yɪ ba suguru yaa gamma ba nɪmbʊa kumbu wɪa.

20 Die Maata dɪ wʊnna dɪ Yisa kieŋ wo, die ʊ nyɪŋ ga dɪ ʊ tuoli wo sieŋ me, ama Meri die dɪ wɪarɪ tigiŋ me. 21 Maata die dɪ balɪ yɪ Yisa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, dɪɪ yi fʊ tɪŋ bie wo giena n nɪmbʊa wa gie tɪŋ kaaŋ kpi. 22 Ama n sɪba dɪ lele gbaŋ Ŋmɪŋ nan yɪ fʊ jadieke mana fʊ jʊʊsɪna wa.”

23 Yisa die dɪ balɪ wa dɪ, “Fʊ nɪmbʊa wa nan hagɪ kuŋ me.”

24 Maata die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “N sɪba mɪŋ dɪ ʊ nan daansɪ hagɪ kuŋ me dʊnɪa kpatɪŋ daraaŋ.”

25 Yisa die dɪ balɪ dɪ, “Manɪŋ n yine vuodieke dɪ sʊgɪrɪnana kunti ta yɪa ba miivoli. Vuodieke nɪŋ dɪ yi mɪŋ yada, ʊ nan dɪ yallɪ miivoli, ʊ kpi gbaŋ; 26 ta vuodieke dɪaŋ dɪ benne ʊ mɪsɪ ma ta yi mɪŋ yada kaaŋ wɔŋ kpi. Yi wɪɪrɪ gie yada mɪŋ?”

27 Die ʋ yiŋŋi baarı dı, “Wa, n
Yɔmʋtieŋ, n yi yada dı fʋnıŋ fʋ
yine Ŋmıŋ Vuovʋarıkırı Masia wa
ta bı yi Ŋmıŋ Bʋa, vuodieke dı
bala ʋ keŋ tıŋgbaŋka gie wo.”

Yisa die dı kʋnna dene

28 Maata die dı bala wıaha a
kpatı kʋaŋ chaaŋ, die ʋ yiŋŋi ga
a lɔbırı a wa ʋ nımbʋa Meri,
a balı wa dı, “Dıdagırʋ wa bie
giena ta pıasa fʋ wıa.” 29 Meri
die dı wʋnna naa, die ʋ hagı a
yi lagı lagı a nyıŋ dı ʋ ga tuoli
wo sieŋ me. 30 Yisa die dı ye
ka tʋgı tıŋkpaŋka sʋŋ, die ʋ ye
bie wo jigidieke Maata dı tuoline
wo. 31 Die Juu vuodiekemba die dı
benne tigiri me ta yıa Meri suguru
wo dı yene ʋ hagına a yi lagı lagı
a nyınna wa die ba dı ʋ kʋaŋ. Die
ba yile dı ʋ gara vɔrıkʋ jigiŋ dı ʋ
kʋŋ.

32 Die Meri dı tʋgına jigidieke
Yisa dı benne wo, ta ye wo wo,
die ʋ sʋʋŋ gbirigi ʋ nıŋŋa ta baarı
dı, “N Yɔmʋtieŋ, dıı yi fʋ tıŋ bie
giena n nımbʋa wa gie tıŋ kaaŋ
kpi.”

33 Yisa die dı ye ʋ kʋnnana ta
Juu vuodiekemba dıaŋ dı dına ʋ
kʋaŋ a keŋ wo gbaŋ dı kʋnnana
wa; die ʋ sʋŋ dı chʋʋsı pam. 34 Ta
die pıası ba dı, “Sıa nı gu wo?”

Die ba yiŋŋi a balı wa dı, “Tı
Yɔmʋtieŋ, keŋ a ye mi.”

35 Yisa die dı kʋŋ. 36 Die wıa
Juu vuosisi dı baarı dı, “Nı ye ʋ
faasına a cho Lazurusi dene.”

37 Ama bataŋ dıaŋ dı baarı dı,
“Daa ʋ yuorine daa yıı wa ninehe?
Ʋ tıŋ kaaŋ bıagı a kagı aŋ Lazu-
rusi da kpi?”

*Yisa die dı sʋgırına Lazurusi a
nyıŋ kuŋ me dene*

38 Yisa sʋŋ die dı faası a chʋʋsı,
ta ʋ ga vɔrıkʋ jigiŋ. Die ka yiwo
taŋ lʋgıŋ vɔrıŋ ba nagı taŋ a ligi
ka nʋaŋ. 39 Yisa die dı baarı dı,
“Nı nagı tanı a nyıŋ vɔrıkʋ ma.”

Maata, vuodieke dı kpine wo
taa wa dı baarı dı, “N Yɔmʋtieŋ,
ʋ nan dı nyʋʋgı dama tı gune wo
daraa anıısa wʋnna.”

40 Womi Yisa dı balı a yı wa
dı, “N ka balı fʋ dı dıı yi fʋ yi
yada nan ye Ŋmıŋ dı yalla hagırıŋ
dene?” 41 Die wıa die ba nagı tanı
a nyıŋ vɔrıkʋ nʋaŋ, Yisa die dı
daansı ŋmıŋsikpeŋ ta baarı dı,
“N Chʋa Ŋmıŋ, n waasa fʋ dı fʋ
wʋnnana n jʋʋsıŋ. 42 N sıba a
baarı saŋŋa mana tuose n jʋʋsıŋ
mıŋ, ama n bala naa vuosi gie
wıa, amʋ ba nan yi yada dı fʋ
tʋnna mıŋ.” 43 Die ʋ balla naa a
kpatı wa, die ʋ wa aŋaŋ lɔlıkpııŋ
dı, “Lazurusi, keŋ nyıŋ!” 44 Womi
Lazurusi die dı keŋ nyıŋ, logiti die
dı veli ʋ nuusi aŋaŋ ʋ nagısı ta
garıbıŋ die dı bɔbı ʋ nine. Yisa
die dı balı a yı ba dı, “Nı forisi
gatıtı ta vaa ʋ ga.”

*Die ba sanna dı ba kʋʋ Yisa
dene*

*(Mat. 26.1-5; Maki 14.1, 2; Luki
22.1, 2)*

45 Die vuodiekemba dı kenne dı
ba waası Meri wa pam die dı ye
wudieke Yisa dı yine wo ta yi wo
yada. 46 Ama ba bataŋ die dı yiŋŋi
ga Farasisi vuosisi jigiŋ a balı ba
wudieke Yisa dı yine. 47 Die wıa
Farasisi vuosisi aŋaŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha aŋaŋ tıka nyıŋkʋraha
die dı lagıŋ taŋ a baarı dı, “Bıa tı
nan yi? Nı ye mamachi tʋŋ dieke
daa wa gie dı tʋnnana. 48 Dıı yi tı
va wa ʋ tʋma a gara, vuoŋ mana
nan keŋ yi wo yada ta Romani
nyıŋkʋraha nan keŋ a chʋʋsı tı
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ aŋaŋ
tıŋgbaŋka gie mana.”

49 Die ba wʋnyı saaŋ dı dine
Kayafasi ta ʋ yi ba kıkaabıtıba
jakʋʋŋ bini mi die dı baarı dı,
“Nınıŋ nı ka sıba wııŋ! 50 Nı
ka sıba a baarı dı kpıa dı
vuobalımıŋ tuo vuosi gie mana
kuŋ a kpi a tıaŋ tıŋgbaŋka gie
vuosi mana dı baaŋ kpi?” 51 Die

ʋ ka balı naa aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ yıaŋ, ama die ʋ yine kıkaabıtıba jakʋʋrı bini mi wo, die ʋ bʋga bala mıŋ dı Yisa baa ʋ tuo wo Juu vuosi kuŋ a kpi, 52 daa ba nyıına ma, ama ka baa ka yaa wa Ŋmıŋ ballı diekemba dı jaasına tıŋgbaŋka gie mana ma wa a keŋ lagısı taŋ a yi be jabalımıŋ.

53 Die wıa a nyıŋ daarı mi yaa gamma die Juu vuosisi dı saŋ dı ba kʋʋ Yisa. 54 Die wıa Yisa die ka bı dı dıa yaalıŋ ma Judia tıŋgbaŋ ma, ta die nyıŋ mi a ga tıŋ kaanı dı gbigine hagıyeŋ ba wasa ka Efarimi, ta die bie mi aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba.

55 Die Juu vuosi dʋʋga dieke ba wasınana gasıtıaŋkʋ dı gbigi, die vuosi pam die dı nyıŋ tıgısı tıgısı a jʋalı ga Jerusalemi dı ba wʋnsı ba gbaŋ ta dʋʋgaka ye tʋgı. 56 Die vuosisi die dı lagıŋna Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma wa, die ba dı dıa yaala Yisa ta pıasa taŋ dı, “Bıa nı yile? *Ʋ* ka baa ʋ keŋ dʋʋgaka yaa?” 57 Ama kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ Farasisi vuosisi die wɔŋ yı wa nʋaŋ dı vuodieke dı keŋ ye jigidieke Yisa dı benne ʋ keŋ a yı ba doose amʋ ba nan yigi wo.

12

Meri die dı sitine tulaari a yi Yisa nagısı ma dene

(Mat. 26.6-13; Maki 14.3-9)

1 Die daraa ayʋaba die dı tıala dı gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka tʋgı wa, Yisa die dı ga Betani jigidieke Lazurusi die dı benne wo, vuodieke Yisa dı sʋgırına a nyıŋ kumbu me wo. 2 Mi die ba digi nyindiike a yı wa, die Maata dı suŋŋi a tıa nyindiikehe, Lazurusi die yiwo vuodiekemba dı dinene aŋaŋ Yisa wa wʋnyı. 3 Womi Meri die dı nagı kɔlıba aŋaŋ tulaari dieke ligire dı faasına a tʋa a sitibu a yi Yisa nagısı ma, ta nagı ʋ sikpeŋ zoosi a chıtı bʋ, ta tulaaribu nyuugiŋ dı suuli tigiri mana. 4 Die Yisa kʋaŋandıısırıba wʋnyı ba wasınana Judasi Asikaroti, vuodieke die dı bala ʋ keŋ posi Yisa chıaka die dı baarı dı, 5 “Bıa wıa ba ka nagı tulaaribu a daa salınyıala* kɔbısı-taa ta nagı ligirebu a yı zɔɔlıntieliŋ?” 6 Die ʋ ka balı naa ʋ baga dı benne zɔɔlıntieliŋ ma wıa, ama die ʋ yine gaarʋ wıa. Die ʋ pɔgılına ba ligire bʋlɔgıŋ ta die gaara.

7 Ama Yisa die dı baarı dı, “Nı vaa Meri sɔmm! *Ʋ* yiwo naa a gbarı n guule daraaŋ. 8 Nınıŋ nı aŋaŋ zɔɔlıntieliŋ nan dı beri saŋŋa mana, ama manıŋ nıŋ n kaaŋ dı beri aŋaŋ nı saŋŋa mana.”

Die ba sanna dı ba kʋʋ Lazurusi dene

9 Die vuosi pam die dı wʋŋ dı Yisa keŋ Betani ma, die wıa die ba ga mi. Die ba ka ga mi Yisa nyıına ma wıa, ama die ba yaala ba ye wo Lazurusi, vuodieke Yisa dı sʋgırına a nyıŋ kumbu me wo. 10 Naa wıa kıkaabıtıba nyıŋkʋraha die dı saŋ dı ba kʋʋ Lazurusi gbaŋ; 11 dama die Lazurusi kumbu hagıkʋ wıa die Juu vuosi pam dı zeti ba kıkaabıtıba nyıŋkʋraha ama ta gara Yisa jigiŋ a yie wo yada.

Yisa die dı gana a ga juu Jerusalemi dene

(Mat. 21.1-11; Maki 11.1-11; Luki 19.28-40)

12 Die ka tʋnvʋʋsa die kpıkpaakʋ die dı kenne gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka die dı wʋŋ dı Yisa kieŋ wo Jerusalemi ma. 13 Die wıa die ba chıa vaatı a nyıŋ ga dı ba tuoli wo sieŋ a faası nata dı, “Hozaana,† Ŋmıŋ yi alibarika a yı

* **12:5** 12.5 Salınyıalıbiŋ die yiwo damʋʋmıŋ tune. † **12:13** 12.13 Hozaana chıaŋ yiwo “Gbatı tı a taaŋ”.

vuodieke dı kienene wʊnıŋ Ŋmıŋ saaŋ ma! Ŋmıŋ bı yi alibarika a yi Izara naaŋ wa ma.”

14 Yisa die wɔŋ vaa ba yaalı wa boniŋ die ʊ jʊalı a kalı ka ma, sıba dı maagına die Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı:

15 “Zayɔni tıŋ vuosi nı da vaa
ŋmaamıŋ yalla nı
ye, nı naaŋ wa kieŋ,
ta jʊalı bonpɔlı.”

16 Saŋka mi die ʊ kʊaŋandıısırıba die ka sıba wıırı gie chıaŋ; ama Ŋmıŋ die dı kenne a sʊgırı Yisa a nyıŋ kumbu me wo die ba tıınsı dı Ŋmıŋ gbaŋkʊ balı wa die yaa gamma ʊ ma, ta bı tıınsı dı ba yiwo dene a yı wa.

17 Die vuodiekemba die dı benne Yisa jigiri ta ʊ wa Lazurusi a nyıŋ vɔrıkʊ ma ta sʊgırı wa a nyıŋ kumbu me wo die dı mʊʊla wudieke dı yine wo. 18 Die wıa kpıkpaaŋ die dı nyıŋ dı ba tuoli wo sieŋ me, dama die ba wʊŋya mıŋ ʊ yine mamachika gie. 19 Die Farasisi vuosi dı bala yıa taŋ dı, “Tı kaaŋ bıagı a yi wııŋ lele. Ye, tıŋgbaŋka gie vuosi mana dı wa mıŋ.”

Die Giriiki vuosi bataŋ die dı yaala ba ye Yisa dene

20 Die Giriiki vuosi bataŋ die gʊtı wa vuodiekemba dı gana Jerusalemi dı ba ga jıaŋ Ŋmıŋ gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka saŋka. 21 Die ba ga Filipi jigiŋ vuodieke die dı nyınna Befisada tıŋ, Galili tıŋgbaŋ ma, a balı wa dı, “Jakʊʊŋ, tı yaala tı ye wo Yisa mıŋ.”

22 Filipi dıaŋ dı ga balı Andurusi, ba bale wo dıaŋ dı ga balı Yisa. 23 Yisa dı yiŋŋi balı ba dı, “Saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ kɔtı Vuota Bʊa wa ŋmıŋsikpeŋ tʊgıya mıŋ. 24 Wusie maŋ bala nı, dıı yi ba bʊrı zabıŋ tıŋgbaŋ ma ka ŋaaŋ nyuuŋ mıŋ ta zabını kpi. Ka kʊaŋ chaaŋ zaaha bırıŋ a nyıŋ nyıŋnyıŋka pam. Ama ba ka bʊrı zabıŋ ka kaaŋ kpi, ta kaaŋ bı a nyıŋ nyıŋnyıŋka. Ama ka nan yiwo zabımbalımıŋ. 25 Vuodieke nıŋ mana dı chone ʊ mısı nan waarı ka; ama vuodieke nıŋ mana dı kana a cho ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ mısı tıŋgbaŋka gie me nan daansı ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ. 26 Vuodieke nıŋ mana dı yaala ʊ tʊŋ n tʊʊma mʊ ʊ dı wa n kʊaŋ, amʊ ʊ nan dı bie jigidieke n benne wo. Ta n Chʊa Ŋmıŋ nan kɔtı vuodieke dı tʊnnana n tʊʊmaha ŋmıŋsikpeŋ.”

Yisa die dı bala yaa gamma ʊ kuŋ wıa dene

27 Yisa die baarı dı, “Lele n sʊŋ faası chʊʊsı mıŋ, ta bıa maŋ baaŋ n balı? N balı dı, ‘N Chʊa Ŋmıŋ daa vaa wahalaka gie keŋ n ma yaa?’ Ama die wıa maŋ keŋ, dı n keŋ a dii wahalaka gie. 28 N Chʊa Ŋmıŋ vaa fʊ saarı ye bırıŋ!” Womi lɔlıŋ die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a baarı dı, “N saaŋ wɔŋ ye bırıŋ mıŋ, ta nan bı ye bırıŋ bıbra.”

29 Die kpıkpaaŋ dieke dı zene mi ta wʊŋ lɔlıkʊ, bataŋ dı baarı dı, “Nııŋ natına” Bataŋ dıaŋ dı, “Ŋmıŋ malaka bala wıa a yı wa.”

30 Ama Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Daa n wıa lɔlıkʊ gie dı balı wıa naa, ama dı yiwo nı wıa. 31 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ dii tıŋgbaŋka vuosi sarıya keŋye mıŋ, ta saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ vigi tıŋgbaŋka gie nıŋŋandıısırʊ Sitaani a taaŋ wa dıaŋ dı tʊgı. 32 Ba keŋ kɔtı mıŋ ŋmıŋsikpeŋ saŋŋa dieke, n nan vaa vuota mana keŋ n jigiŋ.” 33 Ʊ balıkʊ gie dagı wa ʊ bala ʊ kpi kuŋ dieke.

34 Die kpıkpaakʊ dı yiŋŋi balı wa dı, “Ŋmıŋ gbaŋkʊ dagı tı dı Ŋmıŋ vuovʊarıkırı Masia wa baa ʊ bemme mıŋ yaa gamma haahuu. Ta lalıa fʊ bala dı sie ba

kɔtı Vuota Bʋa wa ŋmıŋsikpeŋ? Mınıa yine Vuota Bʋa wa gie?”

35 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Chaaŋkʋ nan dı bie nı jigiŋ saŋŋa bıta. Die wıa nı chʋmma ka ma ka yene bie nı jigiri amʋ lımıŋ kaaŋ keŋ ligi nı, dama vuodieke dı chʋnnana lımıŋ ma ka sıba jigidieke ʋ ganana. 36 Die wıa nı yi vuodieke dı yınana chaaŋkʋ yada ʋ yene a bie nı jigiŋ naa, ta nı nan yi vuodiekemba dı benne chaaŋkʋ ma.”

Juu vuosi die dı kana ka yi Yisa yada dene

Die Yisa die dı bala naa a kpatı kʋaŋ chaaŋ die ʋ nyıŋ kpıkpaakʋ jigiŋ a ga lɔbırı. 37 Aŋaŋ die ʋ tʋnna mamachi tʋnkpıımaha ba jigiri mana yɔrı, die ba ka yi wo yada. 38 Naa die dı vaa wudieke Ŋmıŋ naazʋa Azaya dı bala wa dı keŋ yi wusie, die ʋ baarı dı:

“Tı Yɔmʋtieŋ, mınıa tuone tı wıaha?
Ta mınıa tı Yɔmʋtieŋ dı yuori
ʋ hagırıbʋ a dagı?”

39 Die vuosisi mi die ka bıagı yi Yisa yada dama Ŋmıŋ naazʋa Azaya gbaŋ die bı baarı dı:

40 “Ŋmıŋ vaa ba yııŋ mıŋ,
ta ligi ba sʋŋanyile,
amʋ ba nine kaaŋ dı yese,
ta ba kaaŋ dı sıba wıaha chıası,
ta yiŋŋi keŋ manıŋ Ŋmıŋ n jigiŋ
aŋ n gbaaŋ ba.”

41 Azaya die balı wa naa, dama die ʋ wɔŋ ye wo Yisa chaankpeŋkpııŋ ta die balı yaa gamma ʋ ma.

42 Die saŋka mi die Juu vuosi nyıŋkʋraha pam gbaŋ die yi Yisa yada mıŋ; ama die ba chıga Farasisi vuosi ŋmaamıŋ ta die ka bala yaalıŋ ma amʋ ba kaaŋ yagı ba nyıŋ ba Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me.

43 Naa dagıya dı Juu vuosi nyıŋkʋraha die yaala vuota bırıŋ a tıaŋ Ŋmıŋ bırıŋ.

Yisa keŋye mıŋ dı ʋ gbatı tıŋgbaŋka gie vuosi a taaŋ

44 Yisa die dı balı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, “Vuodieke nıŋ mana dı yine mıŋ yada ka yi wo n nyıına ma yada, ama ʋ yi wo vuodieke dı tʋnna mıŋ wa gbaŋ yada. 45 Ta vuodieke dı yenene mıŋ, yese vuodieke dı tʋnna mıŋ gbaŋ. 46 Manıŋ n keŋ wo tıŋgbaŋka gie me dı n yi chaanıŋ a yı vuosi, amʋ vuodieke mana dı yine mıŋ yada kaaŋ wıarı a bie lımıŋ ma. 47 Vuodieke nıŋ mana dıaŋ dı wʋnna n wıaha ta ka dıı ha, daa manıŋ n bala n dii ʋ sarıya, dama n ka keŋ tıŋgbaŋka gie me dı n dii vuosi sarıya, ama n keŋye mıŋ dı n gbatı ba a taaŋ. 48 Ta vuodieke dı zetine mıŋ ta ka tuo n wıaha, sarıya diiru benne a baa ʋ keŋ dii wo ʋ sarıya; wudieke n balla wa bala a keŋ dii ʋ sarıya dʋnıa kpatıŋ daraaŋ. 49 Wudieke n balala ka nyıŋ n jigiŋ, ama n bala wudieke n Chʋa Ŋmıŋ, vuodieke dı tʋnna mıŋ wa dı bala dı n balı. 50 Ta n sıba a baarı ʋ wıaha yıa vuosi miivoli dieke dı wone kpatıŋ. Wudieke n bala naa, hanıŋ n Chʋa Ŋmıŋ dı balı dı n balı.”

13

Yisa die dı nıtına ʋ kʋaŋandıısırıba naatala dene

1 Saŋŋa dieke die gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka die dı yene ka piiliye wo, ama Yisa die dı sıba a baarı dı ʋ saŋŋa tʋgıya mıŋ, dı ʋ nyıŋ tıŋgbaŋka gie me a yiŋŋi ga ʋ Chɔɔn jigiŋ. Ta die cho ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı benne tıŋgbaŋka gie me, ta die yaala ʋ dagı ba ʋ faasına cho be die.

2 Saŋka mi wʋnıŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die die nyindiike; Sitaani die dı wɔŋ woliŋ a yi Judasi Asikaroti vuodieke dı yine Simoni bʋa wa dı yile dı ʋ posi Yisa chıaŋ. 3 Ama Yisa nıŋ die sıba a baarı ʋ Chɔɔŋ Ŋmıŋ nagı wa jaaŋ mana a yi ʋ nuusi me mıŋ, ta bı sıba a baarı dı ʋ nyıŋ wa ʋ Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ mıŋ, ta nan yiŋŋi ga ʋ jigiŋ. 4 Die wıa die ʋ hagı nyindiikehe me, ta wuri ʋ jayeekiŋ a dʋaŋ, ta nagı bʋdʋba a bɔbı ʋ chıaŋ ma. 5 Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ siti nyaaŋ a yi tasıŋ ma ta piili a nıta ʋ kʋaŋandıısırıba naatala ta die naga bʋdʋbıka dı benne ʋ chıaka ma wa a bilige ba naatalaha. 6 Ta die keŋ tʋgı Simoni Piita jigiŋ, Piita die dı pıası wa dı, “N Yɔmʋtieŋ, yaala fʋ nııtı wa n naatala mıŋ?”

7 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Lele nıŋ, kaaŋ dı sıba wudieke n yinene wo chıaŋ, ama ka kʋaŋ chaaŋ nan dı sıba.” 8 Womi Piita dı balı wa dı, “Manıŋ nıŋ kaaŋ nııtı n naatala naada.”

Yisa dı balı wa dı, “Dıı yi maŋ ka nııtı fʋ naatala kaaŋ bı yi n kʋaŋandıısırʋ.”

9 Die wıa Simoni Piita die dı balı wa dı, “N Yɔmʋtieŋ, die nıŋ da keŋ a nııtı n naatala nyıına ma, ama nııtı n nuusi aŋaŋ n sikpeŋ a gʋtı.”

10 Yisa die dı balı wa dı, “Vuodieke nıŋ dı wone a sıı nyaaŋ, die vuoke bı wo dıgıntı. Die wıa ka ka yi talası dı ʋ bı sıı, sie ʋ nııtı ʋ naatala nyıına ma. Nı mana bı wo dıgıntı, ntaala vuobalımıŋ nyıına ma yalla dıgıntı.” 11 Yisa die wɔŋ sıba vuodieke dı bala ʋ posi ʋ chıaŋ mıŋ. Die wıa die ʋ baarı dı, “Vuobalımıŋ nyıına yalla dıgıntı.”

12 Yisa die dı nıtına ba naatala ha a kpatı wa, ʋ bı nagı ʋ jayeekiŋ a yeegi, ta yiŋŋi keŋ kalı nyindiikehe jigiŋ, ta pıası ba dı, “Nı sıba wudieke n yinene a yı nı wa chıaŋ mıŋ? 13 Nı wasa mıŋ Dıdagırʋ aŋaŋ nı Yɔmʋtieŋ, dı mʋ mıŋ dı nı wasınana mıŋ die, dama n seŋ yi mıŋ. 14 Manıŋ n yine nı Yɔmʋtieŋ aŋaŋ nı Dıdagırʋ ta nıtı nı naatalaha gie, nı gbaŋ nı mʋ nı nıtıma taŋ naatala. 15 Manıŋ n yi a dagı nı mıŋ dı nı yime sıba n yine a yı nı dene wo. 16 Wusie maŋ bala nı, yɔmʋ wori a tıaŋ ʋ tieŋ ta tʋntʋntʋ dıaŋ dı wori a tıaŋ vuodieke dı tʋnna wa wa. 17 Lele nı sıba wusieke gie, nı nan dı yaa sʋgıfıalıŋ pam dıı yi nı yie he.

Yisa die dı bala ʋ chıaŋ posiku wıa dene
(Mat. 26.20-25; Maki 14.17-21; Luki 22.21-23)

18 “N ka bala yaa gamma nı mana wıa, n sıba nınıŋ vuodieke n vʋarına mıŋ. Sie wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma keŋ yi wusie. Dı maagıya mıŋ dı, ‘Vuodieke dı dinene nyindiike aŋaŋ mıŋ wa yiŋŋe a tuole mıŋ mıŋ.’ 19 N bala nı wıırı gie ta ka wa keŋ yi, amʋ ka keŋ yi nı nan yi yada dı n yiwo vuodieke n yine.

20 “Wusie maŋ bala nı, vuodieke nıŋ mana dı tuone vuodieke nıŋ mana n tʋnna wa tuo wo n gbaŋ, ta vuodieke nıŋ mana dı tuone mıŋ, tuo wo vuodieke dı tʋna mıŋ wa mıŋ.”

21 Die Yisa dı bala wıırı gie kʋaŋ chaaŋ, die ʋ sʋŋ dı chʋʋsı pam, die ʋ balı yuori be dı, “Wusie maŋ bala nı, nı wʋnyı bala ʋ posi n chıaŋ.” 22 Ʋ kʋaŋandıısırıba die dı yiŋŋi daansa taŋ ta ka sıba vuodieke ʋ dagınana wa. 23 Die ʋ kʋaŋandıısırıba wʋnyı die ʋ faasına cho die dı kalı a gbigi wo. 24 Die Simoni Piita die dı kamısı wa a balı wa dı, “Pıası wa ye vuodieke ʋ dagınana.” 25 Die ʋ

kʋaŋandɪɪsɪrɪ wa mi die dɪ vɪɪsɪ a gbigi Yisa a pɪasɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, mɪnɪa wonde?” 26 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Maŋ keŋ nagɪ paanʋkʋ a sugi jɪɪtɪ ma a nagɪ yɪ vuodieke wo, wʊnɪŋ vuoke mi wonde.” Die wɪa ʋ nagɪ paanʋkʋ a sugi jɪɪtɪtɪ a nagɪ yɪ Judasi vuodieke die dɪ yine Simoni Asikaroti bʋa wa.

27 Die Judasi die dɪ dene tuo paanʋkʋ a kpatɪ, Sitaani die dɪ juu wo. Womi Yisa dɪ balɪ wa dɪ, “Yi lagɪ lagɪ a yi wudieke fʋ bala fʋ yi wo.” 28 Ama ba wʊnyɪ die ka sɪba wudieke Yisa dɪ bala a yɪ wa wa chɪaŋ. 29 Die Judasi dɪ pɔgɪlɪnana ba ligire bʋlɔgɪrɪ wɪa die ba bataŋ dɪ yile dɪ Yisa balɪ wa mɪŋ dɪ ʋ ga daa jadieke ba bala ba nagɪ dii gasɪtɪaŋkʋ dʋʋgaka yaa ʋ ga nagɪ ligire a yɪ zɔɔlɪntielibe. 30 Judasi die dɪ dene tuo paanʋkʋ die ʋ nyɪŋ bʋnyɪ. Die dɪ yiwo yuŋ.

Mɪrɪhaalɪkʋ wɪa

31 Judasi die dɪ gana kʋaŋ chaaŋ, Yisa die dɪ baarɪ dɪ, “Lele gie, manɪŋ Vuota Bʋa wa nan ye bɪrɪŋ, ta n ma Ŋmɪŋ dɪ nan ye bɪrɪŋ. 32 Dɪɪ yi Ŋmɪŋ dɪ ye bɪrɪŋ n ma, die nɪŋ dɪ kaaŋ yʋasɪ ʋ nan vaa manɪŋ Vuota Bʋa gbaŋ ye bɪrɪŋ ʋ ma. 33 N ballɪ, n kaaŋ bɪ bie nɪ jigiŋ a yʋasɪ. Nɪ nan dɪ dɪa a yaala mɪŋ, ama lele n bala nɪ wudieke n bala a yɪ Juu vuosisi nyɪŋkʋraha dɪ, ‘Nɪ kaaŋ bɪagɪ a ga jigidieke n ganana wa.’ 34 Ta lele, n wa yɪa nɪ wa mɪrɪhaalɪŋ: nɪ chome taŋ. N chone nɪ dene wo nɪ mʋ nɪ chome taŋ dene. 35 Dɪɪ yi nɪ yaa choti aŋaŋ taŋ, die nɪŋ vuoŋ mana nan dɪ sɪba dɪ nɪ yiwo n kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ.”

Yisa die dɪ bala dɪ Piita nan chiisi dɪ ʋ ka sɪba wa dene
(Mat. 26.31-35; Maki 14.27-31; Luki 22.31-34)

36 Simoni Piita die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, sɪa fʋ gara?”

Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Lele jigidieke n ganana wa kaaŋ bɪagɪ dɪ n kʋaŋ ama kʋaŋ chaaŋ nan keŋ.” 37 Piita die dɪ bɪ pɪasɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, bɪa wɪa maŋ kaaŋ bɪagɪ dɪ fʋ kʋaŋ lele? Manɪŋ n yi siri dɪ n zie fʋ naŋ ma a kpi.”

38 Yisa die dɪ bɪ pɪasɪ wa dɪ, “Fʋnɪŋ seŋ yi siri mɪŋ dɪ fʋ zie n naŋ ma a kpi? Wusie maŋ bala fʋ, kparaaŋ nan keŋ baa ka kʋmma ta chiisi wo bʋtaa dɪ ka sɪba mɪŋ.”

14

Yisa yine sieku a gara ʋ Chɔɔŋ wa jigiŋ

1 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Nɪ da vaa nɪ sʋgɪtɪ chʋʋsɪ. Nɪ yi Ŋmɪŋ yada ta bɪ yi n gbaŋ yada. 2 Juone pam bie n Chʋa Ŋmɪŋ tigiŋ me ta maŋ gara dɪ n wʊnsɪ a yɪ nɪ. Dɪ tɪŋ ka yi wusie n tɪŋ kaaŋ balɪ nɪ. 3 Maŋ keŋ ga a wʊnsɪ a kpatɪ kʋaŋ chaaŋ, n nan viiri keŋ a nagɪ nɪ a ga jigidieke n benne wo, amʋ nɪ nan dɪ bie jigidieke n benne wo. 4 Nɪ sɪba sie dieke dɪ ganana jigidieke n ganana wa.”

5 Tomasi die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, tɪ ka sɪba jigidieke fʋ ganana wa, die wɪa lalɪa tɪ baa tɪ yi a ye sieku a ga mi?”

6 Yisa dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Manɪŋ n yine sieku aŋaŋ wusieke aŋaŋ miivoli. Vuoŋ wori a baaŋ bɪagɪ keŋ n Chʋa Ŋmɪŋ jigiŋ ntaala ʋ daagɪ n ma. 7 Dɪɪ yi nɪ tɪŋ sɪba mɪŋ, nɪ tɪŋ nan dɪ sɪba n Chʋa wa gbaŋ. Ama a nyɪŋ jinne yaa gamma nɪ sɪba wa ta ye wo mɪŋ.”

8 Filipi die dɪ balɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, wudieke tɪ yaala wʊnna, dagɪ tɪ fʋ Chʋa wa.”

9 Yisa dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Filipi, n bie nɪ jigiŋ a yʋasɪ mɪŋ, ama fʋ ka sɪba mɪŋ? Vuodieke nɪŋ mana dɪ yene mɪŋ ye n Chʋa wa mɪŋ. Bɪa wɪa fʋ baarɪ dɪ, ‘Dagɪ

tɪ fʊ Chʊa wa'? 10 Filipi, ka yi
yada dɪ n bie wo n Chʊa wa ma,
ta n Chʊa dɪ bie n ma." Yisa
die dɪ balɪ a yɪ ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ, "Wudiekemba n bala nɪ wa
ka nyɪŋ n jigiŋ, ama a nyɪŋ wa
n Chʊa Ŋmɪŋ jigiŋ. Wʊnɪŋ ʊ
benne n ma maŋ tʊma tʊʊmaha
gie. 11 Die wɪa, nɪ yi mɪŋ yada dɪ n
bie wo n Chʊa Ŋmɪŋ ma, ta n Chʊa
Ŋmɪŋ dɪaŋ dɪ bie n ma. Dɪ daa
die, ama nɪ yi mɪŋ yada mamachi
tʊŋ diekemba n tʊnnana wa wɪa.
12 Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke
mana dɪ yine mɪŋ yada nan tʊŋ
tʊŋ diekemba n tʊnnana wa, ta ʊ
tʊʊma gbaŋ nan tɪaŋ n tʊʊmaha,
dama n gara n Chʊa Ŋmɪŋ jigiŋ
mɪŋ. 13 Ta n nan yi wudieke mana
nɪ jʊʊsɪna a yaala n saaŋ ma, amʊ
wʊnɪŋ Ŋmɪŋ nan ye bɪrɪŋ n wɪa.
14 Dɪɪ yi nɪ jʊʊsɪ mɪŋ jadieke mana
n saaŋ ma, n nan yɪ nɪ.

Ŋmɪŋ Halɪkasɪka kenne wɪa

15 "Dɪɪ yi nɪ cho mɪŋ, nɪ nan dɪ
dɪ n mɪraha, 16 ta n nan jʊʊsɪ n
Chʊa Ŋmɪŋ aŋ ʊ yɪ nɪ Halɪkasɪka
aŋ ʊ suŋŋime nɪ ta bemme nɪ jigiŋ
saŋŋa mana. 17 Halɪkasɪka nan
dagɪ nɪ wudieke dɪ yine wusie.
Tɪŋgbaŋka gie vuosi kaaŋ bɪagɪ a
tuo Halɪkasɪka dama ba ka yese
wo yaa a sɪba wa. Ama nɪnɪŋ
nɪŋ, nɪ sɪba Halɪkasɪka vuodieke
dɪ benne nɪ jigiŋ ta nan dɪ bie nɪ
jigiŋ yaa gamma haahuu wo.

18 "Maŋ keŋ ga n kaaŋ vaa nɪ
sɪba bikpiisi. N nan viiri a keŋ nɪ
jigiŋ. 19 Dɪ kaaŋ yʊasɪ tɪŋgbaŋka
gie vuosi kaaŋ bɪ ye mɪŋ bɪbra,
ama nɪnɪŋ nɪ nan ye mɪŋ. Dama
n nan dɪ beri n mɪsɪ ma; die wɪa
nɪ gbaŋ nɪ nan dɪ bie nɪ mɪsɪ ma.
20 Maŋ keŋ yiŋŋi a keŋ n mɪsɪ ma,
nɪ nan dɪ sɪba dɪ n bie wo n Chʊa
wa ma, ta nɪ dɪaŋ nɪ bie n ma sɪba
n benne nɪ ma dene wo.

21 "Vuodiekemba dɪ tuosinene n
mɪraha ta dɪ ha banɪŋ ba yine
vuodiekemba dɪ chone mɪŋ; ta n
Chʊa nan dɪ cho be, ta n gbaŋ n
nan dɪ cho be ta yuori a dagɪ ba
vuodieke n yine."

22 Judasi (vuoke gie ka yi Judasi
Asikaroti wa) dɪ pɪasɪ wa dɪ, "N
Yɔmʊtieŋ, bɪa yine fʊ bala dɪ nan
yuori fʊ gbaŋ a dagɪ tɪ, ama kaaŋ
yuori fʊ gbaŋ a dagɪ tɪŋgbaŋka
gie vuosi?"

23 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
"Vuodieke nɪŋ mana dɪ chone mɪŋ
nan dɪ dɪɪ n dagɪkʊ. Ta n Chʊa
Ŋmɪŋ nan dɪ cho wo, ta manɪŋ
aŋaŋ n Chʊa nan keŋ ʊ jigiŋ a be-
mme aŋaŋ wa. 24 Ama vuodieke
nɪŋ mana dɪ kana ka cho mɪŋ
ka dɪɪ n dagɪkʊ. Wudiekemba
nɪ wʊnna wa ka nyɪŋ wa n gbaŋ
gbaŋ n jigiŋ, ama a nyɪŋ wa n
Chʊa Ŋmɪŋ vuodieke dɪ tʊnna
mɪŋ wa jigiŋ.

25 "N bala wɪaha gie mana
a yɪa nɪ n yene bie nɪ jigiŋ
naa. 26 Ama Susuŋŋiru, Ŋmɪŋ
Halɪkasɪka vuodieke n Chʊa Ŋmɪŋ
dɪ bala ʊ tʊŋ n saaŋ ma wa, nan
dagɪ nɪ jaaŋ mana ta vaa nɪ tɪɪnsɪ
wudiekemba mana n bala nɪ wa.

27 "Sʊgɪdʊagɪŋ maŋ yɪa nɪ daa
sʊgɪdʊagɪ dieke dɪ yine sɪba
tɪŋgbaŋka gie sʊgɪdʊagɪŋ. Die
wɪa, nɪ daa vaa jaaŋ mugisi nɪ
yaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ. 28 Nɪ wɔŋ
a wʊŋ n bala nɪ dɪ 'N gara mɪŋ
ama n nan viiri keŋ nɪ jigiŋ.' Dɪɪ
yi nɪ seŋ cho mɪŋ, nɪ nan dɪ yaa
sʊgɪfɪalɪŋ dɪ n yiŋŋi gara n Chʊa
Ŋmɪŋ jigiŋ, dama ʊ tɪaŋ mɪŋ mɪŋ.
29 N bala nɪ wɪaha gie lele ta a
wa yi, amʊ a keŋ yi, nɪ nan yi
yada. 30 N kaaŋ balɪ aŋaŋ nɪ a
yʊasɪ, dama tɪŋgbaŋka gie naaŋ
Sitaani kieŋ mɪŋ, ama ʊ wo n
hagɪrɪŋ, 31 ama n yaala tɪŋgbaŋka
gie vuosi sɪmma dɪ n cho n Chʊa
Ŋmɪŋ aŋaŋ wusie; die wɪa maŋ
yie jaaŋ mana sɪba ʊ dagɪna mɪŋ
dene wo.

"Nɪ vaa tɪ gamma."

15

Tıı dieke dı nyınnana nyıŋnyıŋka aŋaŋ ka nagısı nandagıŋ

1 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı balı
a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Manıŋ
n yine tıı dieke dı nyınnana
nyıŋnyıŋka wusie, ta n Chʋa
Ŋmıŋ dı yi ka wʋnwʋnsırʋ. 2 Naŋ
dieke mana dı kana ka nyıŋ
nyıŋnyıŋka ʋ chıaka taana mıŋ;
ama ta wʋnsa naŋ dieke dı
nyınnana nyıŋnyıŋkaha amʋ a
nan dı vıına a nyıŋ nyıŋnyıŋka
pam. 3 Lele nınıŋ nı yiwo
vuovıına wudiekemba n balla a
yı nı wa wıa. 4 Nı wıarı a
bemme aŋaŋ mıŋ ta n gbaŋ n nan
wıarı a beri aŋaŋ nı. Tııŋ naŋ
ka bıagı nyınna nyıŋnyıŋka ka
gbaŋ; ntaala ka taası aŋaŋ tıika.
Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, nı kaaŋ bıagı
a nyıŋ nyıŋnyıŋka ntaala nı wıarı
n ma.

5 “Manıŋ n yine nyıŋnyıŋka
tıika ta nı yi ka nagısı. Vuodieke
nıŋ mana dı wıarına n ma, ta
n dıaŋ maŋ bie ʋ ma, nan nyıŋ
nyıŋnyıŋka pam, dama maŋ ka
gʋtı nı ma nı kaaŋ bıagı yi wııŋ.
6 Vuodieke nıŋ mana dı kana ka
wıarı a bie n ma ba nan chıa wa
a taaŋ. *Ʋ* nan dı sıı sıba naakʋʋka
ba lagısına a juu boliŋ. 7 Dıı yi nı
wıarı n ma, ta n wıaha dı wıarı nı
ma, die nıŋ nı jʋʋsı Ŋmıŋ jadieke
nı yaalala nı nan ye. 8 Dıı yi
nı nyınna nyıŋnyıŋka vıına pam,
hanıŋ a bala a dagı dı nı seŋ yiwo
n kʋaŋandıısırıba aŋaŋ wusie, ta
n Chʋa Ŋmıŋ nan ye bırıŋ.

9 “N cho nı sıba n Chʋa Ŋmıŋ
dı chone mıŋ dene wo; nı wıarı
n ma aŋ n choti bemme nı ma.
10 Dıı yi nı tuo n nʋarı, nı nan
wıarı n chome me sıba n tuone
n Chʋa Ŋmıŋ nʋarı ta wıarı ʋ
chome me dene wo.

11 “N bala naa a yıa nı dı
sʋgıfıalı dieke n yalla wa chan-
chaaŋ nan dı bie nı ma, amʋ
nı nan suuli aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.
12 N mıra wʋnna; nı chome
taŋ sıba n chone nı dene wo.
13 Chotikpeŋkpııŋ bı wori a tıaŋ
vuoŋ dı tuone ʋ zʋalıŋ kuŋ a kpi.

14 “Dıı yi nı yi wudieke n dagına
nı, nı yiwo n zʋalıŋ. 15 N ka
bı wasa nı n tʋntʋntıŋ bıbra
dama tʋntʋntʋ ka sıba wudieke ʋ
jakʋʋŋ dı yilinene. Ama n wasa nı
n zʋalıŋ dama n balı nı wudieke
mana n wʋnna a nyıŋ n Chʋa
Ŋmıŋ jigiŋ mıŋ. 16 Nınıŋ daa
nı vʋarına mıŋ, ama n vʋarına
nı a yı nı tʋʋma dı nı ga nyıŋ
nyıŋnyıŋka pam, ta nyıŋnyıŋka
mi yi nyindieke dı baaŋ dı beri
haahuu. Ta n Chʋa Ŋmıŋ nan
yı nı jadieke mana nı jʋʋsınana
yaala n saaŋ ma. 17 N mıra wʋnna
maŋ yıa nı; nı chome taŋ.

Tıŋgbaŋka gie vuosi dı balla ba haa nı wıa

18 “Dıı yi tıŋgbaŋka vuosi dı
haa nı, nı tıınsı dı die ba woliŋ
haa mıŋ mıŋ. 19 Dıı yi nı tıŋ
yi tıŋgbaŋka gie vuosi, tıŋgbaŋka
gie vuosi tıŋ nan dı cho nı sıba
ba chone ba gbaŋ dene wo. Ama
n vʋarı nı mıŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka
ma ta nı ka yi ka sııtı; die wıa
tıŋgbaŋka gie vuosi dı haa nı wa.
20 Nı tıınsı wudieke n bala nı wa
dı, ‘Yɔmʋ wori a tıaŋ ʋ tieŋ.’ Dıı yi
die ba mugisi mıŋ, ba nan mugisi
nı gbaŋ; ta dıı yi die ba tuo n
dagıkʋ ba nan tuo nı gbaŋ nı
dagıkʋ. 21 Ba nan seŋ a mugisi nı
dama nı yine n sııtı wıa, dama ba
ka sıba Ŋmıŋ, vuodieke dı tʋnna
mıŋ wa.

22 “Die maŋ tıŋ ka keŋye a balı
wıa a yı ba, die ba tıŋ kaaŋ dı
yaa bıaŋ mana. Ama lele n kenne
a balı wıa a yı ba naa, sieŋ bı
wori ba baaŋ nan bıagı a lɔbırı
ba tʋmbıatı. 23 Vuodieke nıŋ dı
hana mıŋ haa wa n Chʋa wa gbaŋ.
24 Maŋ tıŋ ka yi tʋnkpııma dieke
vuoŋ dı yene ka yiye ba jigiŋ, ba
tıŋ kaaŋ dı yaa bıaŋ. Ama lele ba

yeye mɪŋ ta ye haa manɪŋ aŋaŋ
n Chʋa Ŋmɪŋ. 25 Naa yiye mɪŋ
dɪ ka vaa wudieke dɪ maagɪna ba
mɪraha ma wa keŋ yi wusie, die
ba maagɪya dɪ, ‘Ba haa mɪŋ wa
yɔrɪ’.
26 “N nan tʋŋ Susuŋŋiru nɪ jigiŋ,
vuodieke dɪ yine Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
ta daga wusie dagɪkʋ. Ʋ nan nyɪŋ
n Chʋa Ŋmɪŋ jigiŋ a keŋ nɪ jigiŋ,
ta balɪ wɪa yaa gamma n ma.
27 Ta nɪ gbaŋ nɪ nan balɪ wɪa yaa
gamma n ma, dama nɪ bie wo n
jigiŋ a nyɪŋ saŋŋa dieke n piiline
n tʋʋmaha mɪŋ.

16

1 “N bala nɪ naa, amʋ nɪ kaaŋ
keŋ zeti n dɪɪsɪŋ. 2 Ba nan keŋ
yagɪ nɪ a nyɪŋ ba Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juone me. Ta saŋŋa nan keŋ ta
vuodieke dɪ keŋ a kʋʋ nɪ ʋ tieŋ
nan dɪ yile dɪ ʋ tʋma die a yɪa
Ŋmɪŋ. 3 Ba nan keŋ yi wɪaha gie
mana dama ba ka sɪba n Chʋa
Ŋmɪŋ yaa manɪŋ. 4 Ama n bala
nɪ naa amʋ saŋŋa dɪ keŋ tʋgɪ dɪ
ba yi wɪaha gie, nɪ nan tɪɪnsɪ dɪ n
wɔŋ balɪ nɪ mɪŋ.

Yaa gamma Ŋmɪŋ Halɪkasɪka tʋʋma wɪa

“Die n ka balɪ nɪ wɪaha gie
piiliku me, dama die n bie wo nɪ
jigiŋ mɪŋ. 5 Ama lele nɪŋ n yiŋŋi
a gara n Chʋa, vuodieke dɪ tʋnna
mɪŋ wa jigiŋ. Ama nɪ wʋnyɪ
ka pɪasa mɪŋ jigidieke n ganana.
6 Ama lele n bala nɪ wɪaha gie wo,
nɪ yaa sʋgɪchʋʋsɪŋ pam. 7 Wusie
maŋ bala nɪ, dɪ vɪɪna a yɪ nɪ dɪ
n ga, dama dɪɪ yi maŋ ka gaya,
Susuŋŋiru wo kaaŋ keŋ nɪ jigiŋ.
Ama maŋ ga n nan tʋŋ wa nɪ jigiŋ.
8 “Ʋ keŋ keŋ saŋŋa dieke
wo, ʋ nan dagɪ tɪŋgbaŋka gie
vuosi wusie yaa gamma bɪaŋ
ma. Ta bɪ dagɪ ba wusie yaa
gamma Ŋmɪŋchɪgɪla aŋaŋ wusie
yaa gamma Ŋmɪŋ sarɪya diile. 9 Ʋ
nan dagɪ ba dɪ ba yaa bɪaŋ ba
kana ka yi mɪŋ yadaka wɪa. 10 A bɪ
gʋtɪ, ʋ nan dagɪ ba Ŋmɪŋchɪgɪla
dɪ sɪna die, dama n gara n Chʋa
Ŋmɪŋ jigiŋ, ta nɪ kaaŋ bɪ ye mɪŋ
bɪbra. 11 A bɪ dagɪ ba yaa gamma
Ŋmɪŋ sarɪya diile, dama Ŋmɪŋ
wɔŋ dii tɪŋgbaŋka gie naaŋ wa
Sitaani sarɪya ta chʋʋsɪ wa mɪŋ.
12 “N yaa wɪa pam dɪ n balɪ nɪ,
ama lele a nan dɪ dala pam dɪ nɪ
pɔgɪlɪ. 13 Ama Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
vuodieke dɪ dagɪnana wusieke dɪ
keŋ keŋ, ʋ nan dagɪ nɪ wusie
mana. Ʋ kaaŋ dɪ bala aŋaŋ ʋ
gbaŋ gbaŋ yiko, ama ʋ nan dɪ
bala wudiekemba ʋ wʋnnana a
nyɪnna Ŋmɪŋ jigiŋ, ta balɪ nɪ
wudiekemba dɪ bala a keŋ a yi.
14 Ʋ nan vaa n ye bɪrɪŋ, dama ʋ
nan nagɪ wa n wɪa a balɪ a yɪ nɪ.
15 Jadieke mana n Chʋa dɪ sɪna
yiwo n sɪɪtɪ, die wɪa maŋ baarɪ
Ŋmɪŋ Halɪkasɪka nan dɪ naga n
wɪa a daga nɪ.

Yaa gamma sʋgɪchʋʋsɪŋ aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ wɪa

16 “Dɪɪ yi sʋaa nɪ kaaŋ ye mɪŋ,
ta dɪ bɪ yi sʋaa nɪ nan ye mɪŋ.”
17 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
pɪasa taŋ dɪ, “Wɪɪrɪ gie chɪaŋ? Ʋ
baarɪ dɪ, ‘Dɪɪ yi sʋaa nɪ kaaŋ ye
mɪŋ, ta dɪ bɪ yi sʋaa, nɪ nan ye
mɪŋ’; Ta bɪ baarɪ dɪ, ‘Dama n gara
n Chʋa jigiŋ.’ 18 Die ba pɪasa taŋ
dɪ, ‘Sʋaa ka chɪaŋ?’ Tɪ ka sɪba
wudieke ʋ balala wa chɪaŋ.”
19 Yisa die dɪ mɪŋŋɪ dɪ ba yaala
ba pɪasɪ wa mɪŋ, die wɪa die ʋ
balɪ a yɪ ba dɪ, “N baarɪ dɪ, ‘Dɪɪ
yi sʋaa nɪ kaaŋ ye mɪŋ, ta dɪɪ bɪ
yi sʋaa nɪ nan ye mɪŋ.’ Wɪɪrɪ gie
nɪ pɪasa tamba ta yaala nɪ sɪmma
ka chɪaŋ? 20 Wusie maŋ bala nɪ,
nɪ nan keŋ kʋma ta die zɔɔlɪŋ
ama tɪŋgbaŋka gie vuosi nan dɪ
yaa sʋgɪfɪalɪŋ; nɪ sʋgɪtɪ nan keŋ
chʋʋsɪ, ama nɪ sʋgɪchʋʋsɪkʋ nan
keŋ bɪrɪŋ sʋgɪfɪalɪŋ.
21 “Dɪ nan dɪ sɪɪ sɪba hɔgʋ dɪ
ŋaana baa ʋ mɪɪrɪ ta ʋ sʋŋ dɪ

chʊʊsɪ dene wo, dama ʊ wahala saŋŋa tʊgɪya mɪŋ, ama ʊ mɪɪrɪ kpatɪ ʊ ŋaaŋ daaŋ mɪŋ ʊ wahala ka mɪŋ, dama ʊ ŋaaŋ yaa wa sʊgɪfialɪŋ ʊ mɪɪrɪna bʊa a keŋ tɪŋgbaŋka gie me wo wɪa. 22 Die dɪ sɪɪ aŋaŋ nɪ, lele nɪ sʊgɪtɪ chʊʊsɪya mɪŋ, ama n nan bɪ ye nɪ bɪbra ta nɪ nan dɪ yaa sʊgɪfialɪŋ pam, sʊgɪfialɪ dieke vuoŋ dɪ kana kaaŋ bɪagɪ a tuoke a nyɪŋ nɪ jigiŋ.

23 “Dɪnɪŋ daarɪ dɪ keŋ tʊgɪ, nɪ kaaŋ jʊʊsɪ mɪŋ a yaala jaaŋ. Wusie maŋ bala nɪ, n Chʊa Ŋmɪŋ nan yɪ nɪ jadieke mana nɪ jʊʊsɪna a yaala n saaŋ ma. 24 Ama a yaa keŋ tʊgɪ jinne, nɪ ye ka jʊʊsɪ a yaala jaaŋ n saaŋ ma. Nɪ jʊʊsɪ ta nɪ nan ye, amʊ nɪ nan dɪ yaa sʊgɪfialɪŋ pam.

Yisa die dɪ bala wudieke dɪ bala ka keŋ yi wɪa

25 “N bala nɪ wɪaha gie aŋaŋ nandaga, ama saŋŋa kieŋ n kaaŋ bɪ nagɪ nandaga a balɪ yɪ nɪ ama n nan balɪ yuori nɪ yaa gamma n Chʊa Ŋmɪŋ wɪa. 26 Saŋka dɪ keŋ tʊgɪ nɪ nan jʊʊsɪ n Chʊa n saaŋ ma, n ka baarɪ n nan zie nɪ naŋ ma a jʊʊsɪ wa. 27 Dama n Chʊa Ŋmɪŋ gbaŋ cho nɪ mɪŋ, dama nɪ cho mɪŋ mɪŋ, ta yi yada dɪ n nyɪŋ wa n Chʊa wa jigiŋ. 28 Wusie, die n nyɪŋ wa n Chʊa wa jigiŋ ta keŋ sʊʊŋ tɪŋgbaŋka gie me, ta lele n nyɪnna tɪŋgbaŋka gie me a yiŋŋi gara ʊ jigiŋ.”

29 Womi ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ balɪ wa dɪ, “Ye, lele ʊ wa yuori balɪ tɪ mɪŋ ta ka naga nandaga. 30 Lele tɪ wa sɪba dɪ sɪba jaaŋ mana mɪŋ, ta ka bɪ mʊ dɪ vuoŋ pɪasɪ fʊ wʊpɪasɪka. Lele tɪ yi yada mɪŋ dɪ seŋ nyɪŋ wa Ŋmɪŋ jigiŋ.”

31 Yisa die dɪ yiŋŋi a pɪasɪ ba dɪ, “Lele nɪ wa yi yada mɪŋ? 32 Saŋŋa kieŋ, ta ka wɔŋ keŋ mɪŋ, ta nɪ mana nan jaasɪ a ga nɪ tige nɪ tige ta n wɪarɪ n nyɪɪna ma. Ama n kaaŋ seŋ a wɪarɪ n nyɪɪna ma, n Chʊa Ŋmɪŋ nan dɪ bie n jigiŋ. 33 N balɪ nɪ wɪaha gie amʊ nɪ nan dɪ yaa sʊgɪdʊagɪŋ n wɪa. Tɪŋgbaŋka gie me nɪ nan dii wahala ama nɪ dii sikimiŋ dama n wɔŋ nyaŋŋɪ tɪŋgbaŋka mɪŋ.”

17

Yisa die dɪ jʊʊsɪna Ŋmɪŋ dene

1 Yisa die dɪ bala wɪaha gie a kpatɪ wa, die ʊ daansɪ ŋmɪŋsikpeŋ ta baarɪ dɪ,

“N Chʊa, saŋka tʊgɪya mɪŋ. Vaa manɪŋ fʊ Bʊa Dembike ye bɪrɪŋ, amʊ n gbaŋ n nan vaa fʊ ye bɪrɪŋ. 2 Dama fʊ yɪna mɪŋ vuota mana yiko dɪ n yɪ vuodiekemba fʊ nagɪna a yɪ mɪŋ wa miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ. 3 Miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ yiwo dɪ vuosi sɪmma fʊnɪŋ vuodieke dɪ yine wusie Ŋmɪŋ, ta ŋmɪŋ bɪ wori, ta bɪ sɪba manɪŋ Yisa Masia, vuodieke fʊ tʊnna wa. 4 N vaa fʊ ye bɪrɪŋ tɪŋgbaŋka gie me aŋaŋ n kpatɪna wudiekemba mana fʊ yɪ mɪŋ dɪ n yi wo. 5 N Chʊa, yɪ mɪŋ bɪrɪŋ fʊ nɪŋŋa lele, bɪrɪ dieke die n yalla saŋŋa dieke die n benne fʊ jigiŋ ta fʊ ye ka naaŋ dʊnɪaka gie wo.

6 “Vuodiekemba fʊ nagɪna a yɪ mɪŋ wa, n vaa ba sɪba fʊ mɪŋ. Die ba yiwo fʊ sɪɪtɪ, ta fʊ nagɪ ba a yɪ mɪŋ, ta ba tuo fʊ wɪaha. 7 Ta lele, ba sɪba dɪ jadieke mana fʊ nagɪna a yɪ mɪŋ wa nyɪŋ wa fʊ jigiŋ. 8 Dama n nagɪ wa wudiekemba fʊ nagɪna a yɪ mɪŋ wa a yɪ ba ta ba tuohe; ba sɪba dɪ dɪ yiwo wusie dɪ n nyɪŋ wa fʊ jigiŋ, ta bɪ yi yada dɪ fʊ tʊnna mɪŋ.

9 “Lele, n jʊʊsa a yɪa ba. N ka jʊʊsa a yɪa tɪŋgbaŋka gie vuosi mana, ama n jʊʊsa yɪa vuodiekemba fʊ nagɪna a yɪ mɪŋ wa, dama ba yiwo fʊ sɪɪtɪ. 10 Vuodiekemba mana n yalla

yiwo fɔ sɪɪtɪ, ta vuodiekemba
mana fɔ yalla dɪ yi n sɪɪtɪ, ta
maŋ yese bɪrɪŋ ba wɪa. 11 Ta
lele n kieŋ wo fɔ jigiŋ, ta kaaŋ
bɪ a bie tɪŋgbaŋka gie me, ama
banɪŋ nɪŋ ba bie wo tɪŋgbaŋka
ma. N Chɔa, vuodieke dɪ yine
kasɪ, mɪŋŋɪ gbara ba aŋaŋ fɔ
saarɪ hagɪrɪbɔ, saaŋ dieke fɔ
nagɪna a yɪ mɪŋ wa ta daa
vaa wɪɪŋ yi be, amɔ ba nan yi
jabalɪmɪŋ sɪba maŋ aŋaŋ fɔ dɪ
yine jabalɪmɪŋ dene wo. 12 Die
n yene bie ba jigiŋ, die n mɪŋŋɪ
gbarɪ ba mɪŋ aŋaŋ fɔ saarɪ
hagɪrɪbɔ, saaŋ dieke fɔ nagɪna
a yɪ mɪŋ wa. Die n gbarɪ ba
mɪŋ ta ba wɔnyɪ dɪ ka baya
ntaala vuodieke dɪ yine Sitaani
sɪɪtɪ wa. Naa die yiye mɪŋ amɔ
wudieke dɪ maagɪna fɔ gbaŋkɔ
ma wa nan keŋ a yi wusie.
13 Lele, n kieŋ wo fɔ jigiŋ ama
n bala wɪaha gie n yene bie
tɪŋgbaŋka gie me wo, amɔ ba
sɔgɪtɪ nan suuli aŋaŋ sɔgɪfɪalɪ
dieke n yalla wa chanchaaŋ.

14 “Die n nagɪ fɔ wɪaha a yɪ ba
mɪŋ, ta tɪŋgbaŋka gie vuosi dɪ
haa ba ba kana ka yi tɪŋgbaŋka
gie sɪɪtɪ wa wɪa, sɪba n gbaŋ dɪ
kana ka yi tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ
die wo. 15 N ka jɔɔsa fɔ dɪ fɔ
vɔarɪ ba a nyɪŋ tɪŋgbaŋka gie
me ama n jɔɔsa fɔ dɪ fɔ mɪŋŋɪ
gbarɪ ba a nyɪŋ wɔbɪatɪtieŋ,
Sitaani nuusi me. 16 N kana
ka yi tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ dene
wo, die gbaŋ ba gbaŋ dɪ ka yi
tɪŋgbaŋka sɪɪtɪ.

17 “Fɔ wɔbalɪkaha yi wo
wusie, die wɪa vaa wusieke gie
seŋ yi ba yi fɔ sɪɪtɪ. 18 Die fɔ
tɔnna mɪŋ tɪŋgbaŋka gie dene
wo, die maŋ tɔma ba tɪŋgbaŋka
gie me. 19 Ba wɪa n naga n gbaŋ
yɪa fɔ, dɪ ba yi fɔ gbaŋ gbaŋ fɔ
sɪɪtɪ aŋaŋ wusie.

20 “N ka jɔɔsa a yɪa ba
nyɪɪna ma, ama n jɔɔsa yɪa
vuodiekemba dɪ bala ba keŋ
yi mɪŋ yada yaa gamma ba
wɔbalɪka ma. 21 N Chɔa, n jɔɔsa
mɪŋ dɪ ba mana yi jabalɪmɪŋ.
Vaa ba bemme tɪ ma sɪba fɔ
benne n ma ta n dɪaŋ maŋ bie
fɔ ma dene wo. Vaa ba yi
jabalɪmɪŋ amɔ tɪŋgbaŋka gie
nan yi yada dɪ fɔ tɔnna mɪŋ.
22 Sɔgɪyɪalɪŋ beri dieke die fɔ
yɪna mɪŋ wa, kanɪŋ maŋ nagɪ
yɪa ba, amɔ ba yi jabalɪmɪŋ
sɪba fɔnɪŋ aŋaŋ mɪŋ dɪ yine
jabalɪmɪŋ dene wo. 23 N bie wo
ba ma, ta fɔ dɪaŋ fɔ bie n ma,
amɔ ba nan keŋ yi jabalɪmɪŋ aŋ
tɪŋgbaŋka gie vuosi sɪmma dɪ
fɔ tɔnna mɪŋ, ta fɔ cho be sɪba
fɔ chone mɪŋ dene wo.

24 “N Chɔa, fɔnɪŋ fɔ nagɪna
ba a yɪ mɪŋ, n yaala ba bemme
n jigiŋ, jigidieke n bala n be-
mme, amɔ ba nan ye fɔ kɔtɪna
n saaŋ dene, dama wɔŋ cho
mɪŋ mɪŋ ta ye naaŋ tɪŋgbaŋka
gie. 25 N Chɔa, sɔgɪyɪalɪŋ tieŋ,
tɪŋgbaŋka gie vuosi ka sɪba fɔ,
ama manɪŋ n sɪba fɔ mɪŋ, ta n
kɔaŋandɪɪsɪrɪba gie dɪ sɪba dɪ
fɔ tɔnna mɪŋ. 26 N balɪ ba fɔ
sɪna dene, ta n nan dɪ bala ba
yaa gamma, amɔ choti dieke fɔ
yalla aŋaŋ mɪŋ wa nan dɪ bie
ba ma, ta n dɪaŋ n nan dɪ bie ba
ma.”

18

Die ba yigine Yisa dene
(Mat. 26.47-56; Maki 14.43-50; Luki 22.47-53)

1 Yisa die dɪ jɔɔsɪna Ŋmɪŋ
jɔɔsɪkɔ gie a kpatɪ wa, die ɔ
nyɪŋ mi aŋaŋ ɔ kɔaŋandɪɪsɪrɪba
ba ga garɪsɪ Kidironi lɔaka. Die
kɔaŋ die benne mi, ta ga juu
mi. 2 Die Judasi vuodieke dɪ
posine Yisa chɪaka die dɪ sɪba
mi dama Yisa die ŋaaŋ lagɪsa mi
aŋaŋ ɔ kɔaŋandɪɪsɪrɪba. 3 Die
wɪa Judasi die dɪ ga kɔakɔ
mi aŋaŋ Romani sojasi aŋaŋ

Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ gbıgbarıtı diekemba kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ Farasisi vuosisi dı tʊnna. Die ba yaa wa popolisi aŋaŋ kamɔla aŋaŋ ba jıbıwagıtı. 4 Yisa die dı wɔŋ sıba wudieke dı bala ka yi wo, die wıa die ʊ pıasi ba dı, “Mınıa nı yaala?”

5 Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Yisa, vuodieke dı nyınna Nazeriti wa.” Die ʊ baarı dı, “Manıŋ n yine wʊnıŋ?” Die Judasi, vuoke dı posine ʊ chıaka die zie wo mi aŋaŋ ba. 6 Die Yisa dı bala dı, “N yine wʊnıŋ wa”, die ba chʊŋ a nyıŋ kʊaŋ a nan tıŋgbaŋ. 7 Yisa die dı bı pıasi ba dı, “Mınıa nı dı dıa yaala?”

Ba baarı dı, “Yisa, vuodieke dı nyınna Nazeriti wa.”

8 Yisa die dı baarı dı, “N wɔŋ balı nı mıŋ dı n yine wʊnıŋ. Dıı yi nı dı dıa a yaala manıŋ, die nıŋ nı vaa n kʊaŋandıısırıba gie ga.” 9 Die ʊ balı wa naa amʊ wudieke die ʊ bala wa nan keŋ yi wusie, die ʊ baarı dı, “N Chʊa, n ka vaa vuodiekemba fʊ nagına a yı mıŋ wʊnyı dı bıa.”

10 Saŋka mi ta Simoni Piita die dı yaa jıbıwaŋ, die ʊ vʊarı ka a viisi a gobi kıkaabıtıba jakʊʊrı yɔmʊ wʊnyı nuudiigiŋ tıbıŋ a taaŋ. Die yɔmʊ wa saaŋ die yine Malikusi. 11 Yisa die dı balı a yi Piita dı, “Nagı fʊ jıbıka a yi ka fɔgʊkʊ ma. Yile mıŋ dı n ka yaala dı n dii wahala dieke n Chʊa dı nagına a zieŋ mıŋ wo?”

Die ba yalla Yisa a ga Anasi jigiŋ dene

12 Die Romani sojasisi aŋaŋ ba jakʊʊŋ aŋaŋ Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ gbıgbarıtıba die dı yigi Yisa a bɔbı wa, 13 ta woliŋ yaa wa a ga Anasi jigiŋ. Anasi die yiwo Kayafasi hanıın, Kayafasi die yine kıkaabıtıba jakʊʊŋ kanıŋ bınıŋ mi. 14 Die wʊnıŋ ʊ bala Juu vuosi nyıŋkʊraha dı dı vıına vuobalımıŋ tuo vuosisi mana kuŋ a kpi wo.

Piita die dı chiisine dı ʊ ka sıba Yisa dene
(Mat. 26.69, 70; Maki 14.66-68; Luki 22.55-57)

15 Die Simoni Piita aŋaŋ ʊ chanchaaŋ Yisa kʊaŋandıısırıŋ wʊnyı die dı dı Yisa kʊaŋ. Die kʊaŋandıısırʊ wa gie die yi wo vuodieke kıkaabıtıba jakʊʊrı dı sıbına. Die wıa die ʊ dı Yisa kʊaŋ a ga juu kıkaabıtıba jakʊʊrı gbaakʊ ma. 16 Ama Piita die dı wıarı a zie yeŋ me. Die kʊaŋandıısırʊ wa mi, vuodieke kıkaabıtıba jakʊʊrı dı sıbına wa die dı yiŋŋi a ga a balı wıa aŋaŋ havʊʊbı dieke dı zene sanʊarı tıŋ wa ta yaa Piita a keŋ juu. 17 Die havʊʊbike dı pıasi Piita dı, “Ka yiwo daa wa mi kʊaŋandıısırıba wʊnyı?”

Piita die dı baarı dı, “Aayı, n ka yi ba wʊnyı.”

18 Die watı benne die wıa tʊntʊntıba aŋaŋ gbıgbarıtıba die dı chɔgısı boliŋ a zie a weele. Piita die dı ga ba jigiŋ a zie weele.

Kıkaabıtıba jakʊʊrı die pıasına Yisa wʊpıasıka dene
(Mat. 26.59-66; Maki 14.55-64; Luki 22.66-71)

19 Die kıkaabıtıba jakʊʊrı die dı pıasi Yisa yaa gamma ʊ kʊaŋandıısırıba aŋaŋ ʊ dagıkʊ wıa. 20 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Die n daga vuosi yaalıŋ ma, ta daga Ŋmıŋ jıamıŋ juone me aŋaŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma jigidieke Juu vuosi mana dı ŋaana a lagıŋsa wa. Manıŋ die n ka lɔbırı a balı wıın. 21 Ta bıa wıa fʊ pıasa mıŋ? Pıasi vuodiekemba dı wʊnnana mıŋ wa. Dama ba sıba wudieke n bala wa mıŋ.”

22 Die Yisa die dı bala naa wa, die gbıgbarıtıba wʊnyı dı zene gbigi wo die dı falı wa ta baarı dı,

“Die ba bala wɪa a yɪa kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ?”

23 Die Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ dɪ, “Dɪɪ yi wʊbɪaŋ maŋ balɪ, balɪ vuoŋ mana giena dɪ dɪ yiwo bɪaŋ, ama dɪɪ yi wusie aŋaŋ wudieke n bala wa, bɪa wɪa fʊ nɪga mɪŋ?”

24 Womi Anasi die dɪ vaa ba nagɪ Yisa a ga Kayafasi jigiŋ, vuodieke dɪ yine kɪkaabɪtɪba jakʊʊrɪ; ta die ba ye bɔbɪ Yisa.

Piita die dɪ bɪna a chiisi dɪ ʊ ka sɪba Yisa dene
(Mat. 26.71-75; Maki 14.69-72; Luki 22.58-62)

25 Piita die ye zie wo mi a weele bolibu, womi die ba pɪasɪ wa dɪ, “Ka yiwo daa wa mi kʊaŋandɪɪsɪrɪba wʊnyɪ?”

Ama Piita die dɪ chiisi ta baarɪ dɪ, “Aayɪ, n ka yi ba wʊnyɪ.”

26 Die kɪkaabɪtɪba jakʊʊrɪ yɔŋɪsɪ wʊnyɪ, vuodieke nɪmbʊa Piita dɪ gobine ʊ tɪbɪrɪ dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Die n ka ye fʊ aŋaŋ wa kʊakʊ ma?” 27 Ta Piita die dɪ bɪ chiisi. Lele womi kparaaŋ dɪ kʊŋ.

Paliti die dɪ dine Yisa sarɪya ta baarɪ dɪ ba kʊʊ wa dene
(Mat. 27.1, 2, 11-14; Maki 15.1-5; Luki 23.1-5)

28 Die ba nagɪ Yisa a nyɪŋ Kayafasi tigiŋ me a yaa wa ga tɪŋgbaŋka jakʊʊrɪ vuodieke die dɪ dine Paliti* tigiŋ. Die sʊkʊleeliŋ die wonde. Die Juu vuosi die ka juu ʊ tigiri† dama die ba yaala ba mɪŋŋɪ a pɔgɪlɪ ba gbaŋ vɪɪnɪŋ Ŋmɪŋ nɪŋŋa, amʊ ba nan bɪagɪ dii gasɪtɪaŋkʊ dʊʊgaka. 29 Die wɪa Paliti die dɪ nyɪŋ a ga ba jigiŋ, a pɪasɪ ba dɪ, “Bɪa nɪ baa daa wa gie yiye?”

30 Die ba yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Ʊ tɪŋ ka yi wɪɪŋ, tɪ tɪŋ kaaŋ yaa wa keŋ fʊ jigiŋ.”

31 Ta Paliti dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ yaa wa a ga dii ʊ sarɪya nɪ mɪraha dɪ dagɪna dene.”

Die Juu vuosi nyɪŋkʊraha dɪ yiŋŋi baarɪ dɪ, “Tɪ wo sieŋ dɪ tɪ kʊʊ vuoŋ.” 32 Naa die yiye mɪŋ, amʊ Yisa die dɪ balla dɪ ʊ nan keŋ kpi kuŋ dieke wo keŋ yi wusie.

33 Die Paliti die dɪ yiŋŋi juu tigiri sʊŋ ta wa Yisa a pɪasɪ wa dɪ, “Fʊ yine Juu vuosi naaŋ wa?”

34 Yisa die dɪ yiŋŋi a pɪasɪ wa dɪ, “Fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ wʊpɪasɪkɪŋ wʊnna yaa vuosi bala fʊ yaa gamma n ma?”

35 Paliti die dɪ yiŋŋi a baarɪ dɪ, “Yi tama n yiwo Juu vuoŋ yaa? Dɪ yiwo fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ vuosi aŋaŋ ba kɪkaabɪtɪba jakʊʊrɪ yalla fʊ a keŋ n jigiŋ. Bɪa fʊ yi?”

36 Yisa die baarɪ dɪ, “N naarɪ ka yi tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ, ka tɪŋ yiwo tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ n dɪdɪɪsɪrɪba tɪŋ nan wagɪ dɪ Juu vuosisi da yigi mɪŋ. Aayɪ, n naarɪ ka yi tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ.”

37 Die Paliti die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Die nɪŋ seŋ yiwo naaŋ?” Die Yisa dɪ baarɪ dɪ, “Wa, fʊnɪŋ fʊ balla dɪ n yiwo naaŋ. Ba mɪɪrɪ mɪŋ mɪŋ a keŋ tɪŋgbaŋka gie me wʊbalɪmɪŋ wɪa, dɪ n balɪ yaa gamma wusieke me. Ta vuodieke nɪŋ mana dɪ yine wusieke sɪɪtɪ dɪ wʊma mɪŋ.”

38 Paliti die dɪ pɪasɪ dɪ, “Bɪa yine wusie?” Balɪkʊ gie kʊaŋ chaaŋ die ʊ nyɪŋ ga Juu vuosi nyɪŋkʊraha jigiŋ, a baarɪ dɪ, “N ka ye wudieke daa wa dɪ yine a chʊʊsɪ. 39 Ama nɪ chʊaraha sʊŋ n ŋaaŋ vʊarɪ wa dansarɪka vuoŋ a yɪa nɪ gasɪtɪaŋkʊ dʊʊga saŋŋa mana. Nɪ yaala n vʊarɪ wa Juu naaŋ wa a yɪ nɪ yɔrɪ?” 40 Die ba yiŋŋi balɪ wa aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ dɪ, “Aayɪ, daa wʊnɪŋ, tɪ yaala Barabasi.” Barabasi die yiwo gbɪgbatɪrʊ.

* **18:28** 18.28 Paliti die yiwo Romani tɪŋgbaŋ naaŋ Siiza nyɪŋkʊra wʊnyɪ. † **18:28** 18.28 Dɪɪ yi ba juu vuodieke dɪ kana ka yi Juu vuoŋ tigiri die yie be dɪgɪntɪ.

19

1 Womi Paliti die dı vaa ba tıbı
Yisa anan kpaasıŋ. 2 Ta sojasisi
die dı nagı hangɔɔsı a wʊnsı
sibubiŋ a nagı a bubi wo, a nagı
jayeekiwaŋ ŋmınıŋ a yeegi wo, 3 a
keŋ bala dı, "Juu vuosi naaŋ wa tı
waasa fʊ", ta die fala wa.

4 Die Paliti dı bı nyıŋ vuosisi
jigiŋ bıbra a balı ba dı, "Nı ye,
n nan yaa wa a keŋ nyıŋ a yı
nı aŋ nı sımma dı manıŋ a ka
ye wudieke ʊ yine a chʊʊsı."
5 Die Yisa dı kenne nyıŋ ta bubi
hangɔɔsı sibubike ta yeegi jay-
eekiwaŋ ŋmınka, Paliti die dı balı
a yı ba dı, "Daa wa wʊnna."

6 Die kıkaabıtıba nyıŋkʊraha
aŋaŋ ba Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıı kʊ
gbıgbarıtıba die dı yene Yisa
wa ba nata dı, "Nı kpaası wa
dagarıkıŋ ma, nı kpaası wa
dagarıkıŋ ma." Ama Paliti die
dı yiŋŋi a balı ba dı, "Nı gbaŋ
gbaŋ nı nagı wa a ga kpaası wa
dagarıkʊ ma. Dama manıŋ n ka
ye wudieke ʊ yine a chʊʊsı."

7 Die kpıkpaakʊ dı yiŋŋi a balı
wa dı, "Ʊ baarı dı ʊ yiwo Ŋmıŋ
Bʊa! Tı mıraha dı baarı dı ʊ mʊ
ba kʊʊ wa mıŋ."

8 Paliti die dı wʊnna ba bala naa
wa, die ŋmaamıŋ dı bı faası yigi
wo. 9 Die ʊ yiŋŋi juu gbaakʊ sʊŋ
a pıası Yisa dı, "Sıa fʊ nyıŋ?"

Ama Yisa die ka yiŋŋi balı wa
wıı ŋ. 10 Ta Paliti dı bı a pıası wa
dı, "Kaaŋ tɔgıŋ mıŋ? Sımma dı n
yaa yiko a baaŋ bıagı a vaa fʊ ga
yɔrı, ta bı nan bıagı vaa ba kpaası
fʊ dagarıkıŋ ma."

11 Yisa die dı yiŋŋi a balı dı,
"Fʊnıŋ yaa wa yiko n ma dama
Ŋmıŋ nagına ka a yı fʊ. Die wıa
vuodieke dı nagına mıŋ a keŋ yi
fʊ nuusi me bıaŋ tıaŋ fʊ mıŋ."

12 Paliti die dı wʊnna naa wa,
die ʊ mıa dı ʊ tıŋ vaa Yisa ga yɔrı.
Ama Juu vuosisi die dı nata bala
wa dı, "Dıı yi fʊ vaa ʊ ga yɔrı,
die nıŋ ka yi naaŋ Siiza zʊa, dama
vuodieke nıŋ mana dı bala dı
ʊ yiwo naaŋ yiwo naakpeŋkpıı ŋ
Siiza dataaŋ."

13 Die Paliti dı wʊnna naa wa,
die ʊ yaa Yisa a keŋ nyıŋ yeŋ me
a sʊʊŋ kalı ʊ sarıya diile gbaŋtı
ma jigidieke ba wasınana Taŋ Ko-
rıŋ. (Juu vuosi jabalıkıŋ ma ba
wasa ka Gabata.) 14 Die ka yiwo
ŋmıntʊası, ta die ka tʊnvʊʊsa
dı baa dı yi gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka
daraaŋ. Paliti die dı balı a yı Juu
vuosisi dı, "Nı naaŋ wa wʊnna."

15 Die ba yiŋŋi natı a baarı dı,
"Kʊʊ wa! Kʊʊ wa! Kpaası wa
dagarıkıŋ ma."

Paliti die dı pıası ba dı, "Nı
yaala n kpaası wa nı naaŋ wa
dagarıkʊ ma?"

Die kıkaabıtıba nyıŋkʊraha die
dı baarı dı, "Tı wo naakpıı ŋ a gʊtı
naaŋ Siiza ma."

16 Womi Paliti die dı nagı Yisa
a yı dı ba ga kpaası wa dagarıkıŋ
ma.

Die ba kpaasına Yisa dagarıkʊ
ma dene
(Mat. 27.32-44; Maki 15.21-32;
Luki 23.26-43)

Die wıa sojasisi die dı nagı Yisa.
17 Die ʊ chii ʊ dagarıkʊ ba yaa wa
a nyıŋ gara jigidieke ba wasınana
"Sikpeŋkogiliŋ jigiŋ." (Juu vuosi
jabalıkıŋ ma ba wasa ka Goligota).
18 Mi die ba kpaası wa dagarıkʊ
ma; ta die bı kpaası dembisi bale
dagarısı ma a gʊtı Yisa ma, ta
wʊnyı mana die dı bie ʊ lʊgıŋ ta
ʊ bie ba sʊnsʊŋ. 19 Paliti die dı
maagı a diisi jaaŋ ma a nagı a
kpaası a marı Yisa dagarıkʊ dı,

"NAZERITI VUOŊ YISA,VUODIEKE DI
YINE JUU VUOSI NAAŊ WA."

20 Juu vuosi pam die dı karıŋ
wıırı gie dama jigidieke die ba
kpaasına Yisa dagarıkʊ ma die
ka yʊa anaŋ Jerusalemi. Die ba
maagı wıırı wa Juu vuosi anaŋ
Romani vuosi anaŋ Giriiki vuosi
nyıŋbalıka ma mıŋ. 21 Die Juu
vuosi kıkaabıtıba nyıŋkʊraha die

dı balı a yı Paliti dı, “Bıa wıa fʊ maagı dı ʊ yine Juu vuosi naaŋ wa? Tıŋ mʊ fʊ maagı wa dı, ‘Daa wa baarı ʊ yine Juu vuosi naaŋ wa.’ ”
22 Paliti die dı yiŋŋi balı ba dı, “Wudieke n maagına wa wo tarıgıŋ.”
23 Die sojasisi die dı kpaasına Yisa dagarıkʊ ma kʊaŋ chaaŋ, die ba nagı ʊ nyiŋyeeke a puo bʊnıısa, ba wʊnyı mana die dı nagı kaanı. A kʊaŋ chaaŋ ba bı nagı ʊ jayeekiwaŋ dieke dı benne sʊŋ ma ba yʊgına jamʊʊmıŋ, ta wo baalıŋ wa. 24 Die sojasisi die dı balı a yı taŋ dı, “Nı da vaa tı chıırı ka; ama nı vaa tı taa chaachaa a ye vuodieke dı bala ʊ dii ke.” Naa die yiye mıŋ amʊ wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʊ dı balla wa nan keŋ a yi wusie dı;

“Die ba puo n gatı a yı tamba
Ta taa chaachaa n jayeekiwaŋ dieke dı benne sʊŋ ma wıa.”

Naa sojasisi die dı yi.
25 Die Yisa nuŋ die zie mi a gbigi dagarıkırı, wʊnıŋ aŋaŋ ʊ nımbʊa Meri vuodieke die dı yine Kilopasi hɔgʊ wa, aŋaŋ Meri vuodieke dı nyınna Magidalini. 26 Yisa die dı ye ʊ nuŋ aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırı dieke ʊ faasına cho dı zene mi wo, die wıa die ʊ balı yı ʊ nuŋ wo dı, “Geŋ wo wana a yi fʊ Bʊadembiŋ.”
27 Ta balı ʊ kʊaŋandıısırʊ wa dı, “Fʊ dıaŋ fʊ naa wʊnna.” A nyıŋ dınıŋ daarı mi, ʊ kʊaŋandıısırʊ wa mi, dı nagı Yisa nuŋ ʊ ga bie ʊ tigiŋ me.

Yisa kuŋ wıa
(Mat. 27.45-56; Maki 15.33-41; Luki 23.44-49)

28 Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı mıŋŋı dı wııŋ mana wa kpatı mıŋ, die ʊ baarı dı, “Nyanyuule yalla mıŋ.” Die ʊ balı wa naa amʊ wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma wa nan keŋ yi wusie.
29 Die kpagıŋ die zene mi aŋaŋ daŋmıısıŋ die ba nagı gbaara a lu bʊ ma, a nagı saagı daaŋ sikpeŋ a kɔtı ka jʊalı a gbı ʊ nʊaŋ. 30 Die Yisa dı nyune bʊ a kpatı wa, die ʊ baarı dı, “Dı kpatıya mıŋ!”
Ta die nagı ʊ haalıŋ a yı Ŋmıŋ.

Die ba tɔbına Yisa lʊgıŋ aŋaŋ timiŋ dene

31 Die ka tʊnvʊʊsa baa ka yiwo Juu vuosi davʊʊsıkırı daraaŋ aŋaŋ gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka daraaŋ. Die ka yiwo daakpııŋ a yı Juu vuosisi, ta die ka yaala vuodiekemba ba kpaasına dagarısı ma nyıŋgbanıŋ wıarı mi dınıŋ daarı mi. Die wıa die ba jʊʊsı Paliti dı ʊ vaa ba wıı ba nagısı ta nagı ba nyıŋgbanıŋ a keŋ sʊʊŋ tıŋgbaŋ. 32 Die sojasisi die dı wolin a wıı dembisi bale wo ba kpaasına mi wo nagısı. 33 Die ba kenne tʊgı Yisa wa, die ba ye ta ʊ wɔŋ a kpi mıŋ, die wıa die ba ka wıı ʊ nagısı. 34 Ta sojasi wʊnyı die dı tɔbı Yisa lʊgıŋ aŋaŋ ʊ timiŋ. Lele womi zıŋ aŋaŋ nyaaŋ die dı keŋ nyıŋ. 35 Tı sıba a baarı wıırı gie yiwo wusie dama vuodieke dı yene ke wo balla. Lele nı gbaŋ nı nan bıagı yi yada. 36 Wıaha gie mana yiye mıŋ amʊ wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʊ dı bala wa nan keŋ yi wusie, die ka baarı dı, “Ba kaaŋ wıı ʊ kɔbıŋ kaanı gbaŋ.” 37 Ta Ŋmıŋ gbaŋkʊ dı bı balı jigiŋ kaanı dı, “Vuosi nan keŋ daansa vuodieke ba tɔbına ʊ lʊgıŋ aŋaŋ timiŋ.”

Yisa nyıŋgbanıŋ guule wıa
(Mat. 27.57-61; Maki 15.42-47; Luki 23.50-56)

38 Ka kʊaŋ chaaŋ Josefu vuodieke dı nyınna Arimatia die dı jʊʊsı Paliti dı ʊ nagı Yisa nyıŋgbaŋka. Die Josefu die yiwo Yisa dıdıısırʊ, ama die ʊ lɔbırı a dı wa mıŋ, dama die ʊ chıga Juu vuosi nyıŋkʊraha ŋmaamıŋ mıŋ. Paliti die dı yı wa sieŋ

die wɪa Josefu die dɪ a nagɪ nyɪŋgbaŋka. 39 Ta Nikodimosi vuodieke die dɪ gana Yisa jigiŋ yuŋ kaanɪ wa, die beline Josefu, ta pɔgɪlɪ nyɪnnyʊʊgɪvɪɪna dieke ba bala ba nagɪ yi Yisa nyɪŋgbaŋka, die a yiwo sɪba gbarɪgbɪnɪ baŋ anʊ. (Die ba nagɪ wa nyindieke ba wasɪnana miri aŋaŋ alosi a wʊnsɪ ha.) 40 Die ba bale wo die dɪ nagɪ Yisa nyɪŋgbaŋka a veli ke aŋaŋ garɪhaalɪ yɪalɪŋ aŋaŋ nyɪnnyʊʊgaha, sɪba die Juu vuosisi kuŋ guule chʋara dɪ dagɪna die. 41 Die ba kpaasɪna Yisa jigidieke wo, kʋaŋ die bene mi, ta vɔrɪŋ die dɪ wɔŋ bie mi ta die ba ye ka guu vuoŋ kanɪŋ vɔrɪkʊ ma. 42 Die tʊŋ dɪ bala ka vʊŋ, dɪ Juu vuosi davʊʊsɪkɪrɪ daraaŋ wa, ta vɔrɪkʊ dɪaŋ die dɪ gbigi mi wo, die wɪa die ba guu wo mi.

20

Yisa die dɪ hagɪna kuŋ me dene (Mat. 28.1-8; Maki 16.1-8; Luki 24.1-12)

1 Ta Juu vuosi davʊʊsɪkɪrɪ daraaŋ die dɪ keŋ tɪaŋ, ta Alasiri daraaŋ sʊkʊleeliŋ ta die dɪ ye sibi, Meri Magidalini die dɪ ga Yisa vɔrɪkʊ jigiŋ, ta die a ye taŋ dieke ba nagɪna a ligi vɔrɪkʊ nʊaŋ dɪ biline. 2 Die wɪa die ʊ chɪgɪ a ga Simoni Piita aŋaŋ Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪ dieke Yisa dɪ faasɪna a cho wo jigiŋ, ta balɪ ba dɪ, “Ba vʊarɪ wa tɪ Yɔmʊtieŋ a nyɪŋ vɔrɪkʊ ma, ta tɪ ka sɪba jigidieke ba nagɪna wa a ga dʊaŋ.”

3 Die Piita aŋaŋ Yisa kʋaŋandɪɪsɪrʊ wa mi die dɪ chɪga gara, 4 ama Yisa kʋaŋandɪɪsɪrʊ wa mi die dɪ faasɪ a chɪgɪ a tɪaŋ Piita a wolɪŋ a ga tʊgɪ vɔrɪkʊ jigiŋ. 5 Die wʊnɪŋ kʋaŋandɪɪsɪrʊ mi die dɪ sʊʊŋ zʊʊrɪ a ye garɪhaalɪ yɪalɪkʊ ba nagɪna guu Yisa wa dɪ dʊana ama die ʊ ka juu vɔrɪkʊ sʊŋ. 6 Womi Simoni Piita, vuodieke dɪ wɪarɪna kʋaka dɪ keŋ tʊgɪ, a juu vɔrɪkʊ sʊŋ a ye garɪkʊ dɪ dʊana, 7 aŋaŋ garɪ dieke ba nagɪna vili Yisa sikpeku. Die garɪkʊ mi die kpeŋ ba kpenne ka dene wo a vili ʊ sikpeku a dʊa ka nyɪɪna ma. 8 Ka kʋaŋ chaaŋ kʋaŋandɪɪsɪrʊ wa mi die dɪ wolinne a tʊgɪ wa gbaŋ die dɪ juu vɔrɪkʊ sʊŋ a ye ta yi yada. 9 Ama die ba ye ka sɪba wudieke dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma chɪaŋ, dɪ Yisa nan hagɪ kuŋ me wo. 10 Womi die ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ yiŋŋi a kuli.

Yisa die dɪ nyɪnna Meri Magidalini jigiŋ dene (Mat. 28.9, 10; Maki 16.9-11)

11 Ama Meri nɪŋ die dɪ wɪarɪ a zie vɔrɪkʊ jigiŋ a kʋma. Die ʊ kʋnana wa die ʊ sʊʊŋ zʊʊrɪ a daansɪ vɔrɪkʊ sʊŋ 12 a ye malakasi bale dɪ yeegine nyɪŋyɪala wʊnyɪ dɪ kalɪ jigidieke die ba nagɪna Yisa nyɪŋgbaŋka a dʊaŋ wa sikpeŋ chaaŋ ta wʊnyɪ dɪaŋ dɪ kalɪ ʊ nagɪsɪ chaaŋ. 13 Die ba pɪasɪ wa dɪ, “Hɔgʊ, bɪa wɪa fʊ kʋma?”

Ʊ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Ba nagɪ wa n Yɔmʊtieŋ ta maŋ ka sɪba jigidieke ba nagɪna wa a ga dʊaŋ.”

14 Die ʊ balla naa a kpatɪ wa, die ʊ yiŋŋi a ye Yisa dɪ zene mi, ama die ʊ ka mɪŋŋɪya dɪ dɪ yiwo Yisa. 15 Yisa die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “N taa, bɪa wɪa fʊ kʋma? Mɪnɪa fʊ dɪ dɪa yaala?” Meri nɪŋ die yile dɪ dɪ yiwo kʋakʊ tʊntʊntʊ, ta die balɪ a yɪ wa dɪ, “Jakʊʊŋ, dɪɪ yi fʊ nagɪna wa, dagɪ mɪŋ jigidieke fʊ nagɪna wa a ga dʊaŋ aŋ n ga nagɪ wa.”

16 Yisa die dɪ baarɪ dɪ “Meri”, die Meri die dɪ yiŋŋi a tuoli wo a wa wa Juu vuosi jabalɪkɪŋ ma dɪ, “Raboni!” (Ka chɪaŋ yine “Dɪdagɪrʊ”.)

17 Yisa die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “Da keŋ a gbɪ mɪŋ, dama n ye ka yiŋŋi ga ŋmɪŋsikpeŋ n Chʋa jigiŋ, ama ga a ga balɪ n nɪmballɪlɪ dɪ n yiŋŋi gara n Chʋa vuodieke dɪ yine nɪ

gbaŋ nɪ Chɔɔŋ wa jigiŋ; wʊnɪŋ ʊ bɪna a yi n Ŋmɪŋ aŋaŋ nɪ gbaŋ nɪ Ŋmɪŋ.”

18 Die wɪa Meri Magidalini die dɪ ga a ga Yisa dɪdɪɪsɪrɪba jigiŋ a balɪ ba dɪ ʊ ye wo tɪ Yɔmʊtieŋ wo. Ta balɪ ba wudieke ʊ bala wa wa.

Yisa die dɪ nyɪnna ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ dene
(Mat. 28.16-20; Maki 16.14-18; Luki 24.36-49)

19 Die Alasirika mi daraaŋ yuŋ, Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ lagɪsɪ taŋ a bie juoŋ me ta kparɪ, dama die ba chɪga Juu vuosi nyɪŋkʋraha ŋmaamɪŋ mɪŋ. Womi Yisa die dɪ keŋ zie ba sʊnsʊŋ, a baarɪ dɪ, “Sʊgɪdʋagɪŋ bemme nɪ ma.” 20 Die ʊ balla naa a kpatɪ wa, die ʊ nagɪ ʊ nuusisi vɔrɪtɪtɪ aŋaŋ ʊ lʊgɪŋ vɔrɪkʊ a dagɪ ba. Die ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ yene wo wo, ba sʊgɪtɪ dɪ paalɪ fɪalɪ. 21 Womi Yisa die dɪ bɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Sʊgɪdʋagɪŋ bemme nɪ ma. N Chʋa Ŋmɪŋ dɪ tʊnna mɪŋ dene wo, die gbaŋ maŋ tʊma nɪ.” 22 *U* balɪ die ta die voosi a yi ba ma a baarɪ dɪ, “Nɪ tuo Ŋmɪŋ Halɪkasɪka. 23 Dɪɪ yi nɪ nagɪ vuoŋ tʊmbɪatɪ a chaa wa, ʊ seŋ ye tʊmbɪatɪ naachaala mɪŋ, ama dɪɪ yi nɪ ka nagɪ vuoŋ tʊmbɪatɪ a chaa wa, ʊ kaaŋ seŋ ye tʊmbɪatɪ naachaala.”

Yisa aŋaŋ Tomasi wɪa

24 Ama ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo wʊnyɪ ba wasɪnana Tomasi, ta ba bɪ wasa wa Yiibiri die wo ba jigiŋ saŋŋa dieke Yisa dɪ kenne wo. 25 Die ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪ banɪŋ ba dɪ bala wa dɪ, “Tɪ ye tɪ Yɔmʊtieŋ mɪŋ.” Tomasi die dɪ balɪ ba dɪ, “Dɪɪ yi maŋ ka ye yɪɪmaha vɔrɪtɪ ʊ nuusi me ta nagɪ n nuubisi a yi kʋjagɪlagɪsɪ ma ta nagɪ n nuuŋ a yi lʊgɪrɪ kʋjagɪlagɪsɪ ma, n kaaŋ yi yada.”

26 Ka daraa anɪɪ daraaŋ bɪbra, Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ lagɪsɪ taŋ a bie juoŋ me, Tomasi die bie ba jigiŋ saŋka gie, ta die ba bɪ kparɪ sanʋaha. Die sanʋaha die kparɪya mɪŋ ama Yisa die dɪ keŋ a zie ba sʊnsʊŋ, a baarɪ dɪ, “Sʊgɪdʋagɪŋ bemme nɪ ma, 27 ta balɪ Tomasi dɪ, ‘Nagɪ fʊ nuubiŋ a nagɪ yi giena, ta daansɪ n nuusi ta nagɪ fʊ nuuŋ a yi n lʊgɪrɪ ma, ta daa bɪ chɪɪlɪ ama ta yi mɪŋ yada.’ ”

28 Tomasi die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Fʊ yine n Yɔmʊtieŋ aŋaŋ n Ŋmɪŋ.”

29 Yisa die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Fʊ yene mɪŋ wɪa fʊ yi yada? Sʊgɪfɪalɪŋ bie vuodiekemba dɪ kana ka ye mɪŋ ta yi mɪŋ yada ma.”

Wudieke wɪa ba maagɪna gbaŋkʊ gie

30 Yisa die yi mamachi wɪa ataŋ pam ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba nine me ta ba ka maagɪha a yi gbaŋkʊ gie me. 31 Ama wudieke ba maagɪna gbaŋkʊ gie me, ba maagɪya dɪ nɪ yi yada dɪ Yisa yine Ŋmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ Masia wa, ta bɪ yi Ŋmɪŋ Bʋadembiŋ. Dɪɪ yi fʊ yi wo yada, nan dɪ yaa miivoli ʊ saaŋ ma.

21

Yisa die dɪ nyɪnna ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ ba bayʊpɔyɪ jigiŋ dene

1 Genke kʋaŋ chaaŋ Yisa die dɪ bɪ nyɪŋ ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ, gbagɪkpɪɪŋ dieke ba wasɪnana Taberisi* ma. Naa die ʊ nagɪna ʊ gbaŋ a dagɪ ba: 2 Die Simoni Piita aŋaŋ Tomasi (vuodieke die ba bɪna wasa Yiibiri) aŋaŋ Nataniali, (vuodieke dɪ nyɪnna Keenani dieke dɪ benne Galili tɪŋgbaŋ ma wa), aŋaŋ Zebedi ballɪlɪ, aŋaŋ Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ

* **21:1** 21.1 Galili gbagɪkpɪɪrɪ saaŋ bɪna yi Taberisi.

bale batanŋ, die lagɪsɪna. 3 Womi
Simoni Piita dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “N
gara zaasɪŋ yigiŋ.”

Die ba balɪ wa dɪ, “Tɪ nan ga
aŋaŋ fʊ.” Die wɪa die ba juu
haarɪŋ, ama kanɪŋ yuku mi die ba
ka yigi jaaŋ mana. 4 Ka sʊkʊleeliŋ
Yisa die dɪ keŋ zie gbagɪrɪ nʊaŋ
ama ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die ka
mɪŋŋɪya dɪ dɪ yiwo wʊnɪŋ. 5 Die
ʊ wa ba dɪ, “N zʊamba, nɪ ka yigi
zaasɪŋ?”

Ta ba yiŋŋi balɪ wa, wa.

6 Die ʊ baarɪ dɪ, “Nɪ nagɪ nɪ
nɪɪkʊ a taaŋ haarɪkʊ nuudiigiŋ
chaaŋ, ta nɪ nan yigi ataŋ.” Die
wɪa die ba nagɪ nɪɪkʊ a taaŋ, ta
die ka bɪagɪ a datɪ ka a keŋ jʊalɪ,
dama die ka faasɪ yigi wo zaasɪŋ
pam.

7 Yisa kʊaŋandɪɪsɪrʊ dieke ʊ
faasɪna cho wo dɪ balɪ a yɪ Piita
dɪ, “Dɪ yiwo tɪ Yɔmʊtieŋ wo.”
Die Simoni Piita dɪ wʊnna dɪ
dɪ yiwo tɪ Yɔmʊtieŋ wo, ʊ nagɪ
ʊ jayeekiŋ a yeegi (dama die ʊ
wuuri wo ʊ nyinti mɪŋ) ta die
yugi a sʊʊŋ nyaabʊ sʊŋ. 8 Die
kʊaŋandɪɪsɪrɪ banɪŋ ba die dɪ dɔŋ
haarɪkʊ a keŋ gbagɪrɪ nʊaŋ ta
haarɪkʊ dɪ data nɪɪkʊ dɪ suuline
aŋaŋ zaasɪbʊ, dama die ba ka yʊa
aŋaŋ gaaŋ, ba aŋaŋ gaaŋ die yiwo
sɪba naŋ magɪsa kɔbɪga. 9 Die
ba tʊgɪna gaarɪ die ba ye paanʊ
aŋaŋ bolikaala, ta zaasɪŋ dɪ diisi
bolikaalaha ma. 10 Womi Yisa die
dɪ balɪ ba dɪ, “Nɪ yaa zaasɪ dieke
nɪ yigine wo ataŋ a keŋ.”

11 Die wɪa, Simoni Piita die
dɪ juu haarɪkʊ a datɪ nɪɪkʊ a
keŋ jʊalɪ gaaŋ, ka suuli aŋaŋ
zaasɪkpɪɪma; die ba bɪɪsɪ ha a
yi nyinti kɔbɪga aŋaŋ baŋɪsɪ-nʊ
aŋaŋ ataa. Aŋaŋ die a dala
wa mana, ama nɪɪkʊ die ka
chɪɪrɪya. 12 Yisa die dɪ balɪ a yɪ
ba dɪ, “Nɪ keŋ a ŋɔbɪ.” Ama ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba wʊnyɪ gbaŋ die
wo sikimiŋ dɪ ʊ pɪasɪ wa dɪ,
“Mɪnɪa yine fʊ?” Dama die ba sɪba
dɪ dɪ yiwo tɪ Yɔmʊtieŋ wo. 13 Die
wɪa die Yisa die dɪ nagɪ paanʊkʊ a
nagɪ yɪ ba, ta bɪ nagɪ zaasɪbʊ dɪaŋ
a yɪ ba.

14 Naa die yiwo bʊtaa ma Yisa
dɪ nyɪnna ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ
ʊ kumbu hagɪŋ kʊaŋ chaaŋ.

Yisa die dɪ bala wɪa a yɪ Piita dene

15 Die ba dine a kpatɪ kʊaŋ
chaaŋ, Yisa die dɪ pɪasɪ Simoni
Piita dɪ, “Simoni, fʊnɪŋ Jɔɔn bʊa,
fʊ cho mɪŋ mɪŋ a tɪaŋ nyinti gie
mana?”

Die ʊ yiŋŋi baarɪ dɪ, “Wa, n
Yɔmʊtieŋ, sɪba a baarɪ n cho fʊ
mɪŋ.”

Yisa dɪ balɪ wa dɪ, “Die nɪŋ
daansɪma n yiipɔlaha.” 16 Yisa die
dɪ bɪ pɪasɪ wa bule me dɪ, “Simoni,
fʊnɪŋ Jɔɔn bʊa, cho mɪŋ mɪŋ?”

Ʊ yiŋŋi baarɪ dɪ, “Wa, n
Yɔmʊtieŋ sɪba dɪ n cho fʊ mɪŋ.”

Yisa dɪ balɪ a yɪ wa dɪ,
“Daansɪma n yiise.” 17 Yisa die dɪ
pɪasɪ wa ka bʊtaa ma dɪ, “Simoni,
fʊnɪŋ Jɔɔn bʊa, cho mɪŋ mɪŋ?”

Ta Piita sʊŋ dɪ chʊʊsɪ, dama
Yisa die pɪasɪ wa mɪŋ bʊtaa ma dɪ,
“Cho mɪŋ mɪŋ.” Die ʊ yiŋŋi balɪ
wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, sɪba wɪɪŋ
mana mɪŋ, ta bɪ sɪba dɪ n cho fʊ
mɪŋ.”

Yisa die dɪ balɪ yɪ wa dɪ,
“Daansɪma n yiise. 18 Wusie maŋ
bala fʊ: Die fʊ yine dalʊakɪrɪ, die
aŋ bɔba fʊ gbanɪŋ mɪŋ a gara
jigidieke mana fʊ yaalɪnana, ama
fʊ keŋ kʊrɪŋ, nan tɪɪrɪ fʊ nuusi aŋ
vuogaaŋ bɔbɪ fʊ fʊ gbanɪŋ ta yaa
fʊ ga jigidieke fʊ kana ka yaala dɪ
fʊ ga.” 19 Yisa die balɪ wa naa, a
dagɪ Piita dɪ bala ʊ kpi kuŋ dieke
ta vaa Ŋmɪŋ saaŋ ye bɪrɪŋ dene.
Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa dɪ balɪ wa dɪ,
“Dɪa mɪŋ.”

Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrʊ dieke ʊ faasɪna cho wɪa

20 Piita die dɪ yiŋŋi a ye Yisa
kʊaŋandɪɪsɪrʊ dieke ʊ faasɪna a

cho wo dı dına ba. Wɔnıŋ die ɔ kalla a gbigi Yisa wa saŋŋa dieke die ba dinene nyindiikehe, ta die pıasɪ wa dı, “N Yɔmɔtieŋ, mınıa bala ɔ posi fɔ chıaka?” 21 Die Piita dı yene wo, die ɔ pıasɪ Yisa dı, “N Yɔmɔtieŋ, ta daa wa gie dıaŋ?”

22 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Dıı yi maŋ yaala ɔ bemme ɔ mısı ma a ga tɔgı saŋŋa dieke n balla n yiŋŋi keŋ wo, ka ye fɔ wo sıa?” Fɔnıŋ ko dıa mıŋ.

23 Die wıa die ka mɔɔlı Yisa dıdıısırıba sɔŋ dı, wɔnıŋ kɔaŋandıısırɔ wa mi ka baa ɔ kpi. Ama Yisa die ka balı dı ɔ ka baa ɔ kpi; ama die ɔ baarı dı, “Dıı yi maŋ yaala ɔ bemme ɔ mısı ma a ga tɔgı saŋŋa dieke n bala n yiŋŋi keŋ wo, ka ye fɔ sıa?”

24 Wɔnıŋ kɔaŋandıısırɔ wa gie yine vuodieke dı bala wıaha gie mana, ta bı maagıha, ta tı sıba dı wudieke ɔ balala wa yiwo wusie.

Wıaha kpatıŋ

25 Yisa die yiwo wıa pam a gɔtı wudiekemba dı maagına gbaŋkɔ gie me. Dıı yi ba tıŋ maagı a mana a yi gbaŋtı ma, n yile dı yaalıŋ kaaŋ dı bie tıŋgbaŋka gie me a baaŋ nan juu.

Yisa Tʋntʋntɪba Tʋʋma

1 N zʋa Tiwofilusi:
N bʋmbʋŋaŋ gbaŋkʋ ma die n
maagɪ wa wudiekemba mana Yisa
dɪ yinene ta dagɪ vuosi a nyɪŋ
saŋŋa dieke die ʋ piiline ʋ tʋʋma
2 a yaa ga tʋgɪ daa dieke Ŋmɪŋ
dɪ yalla wa ga arɪzanna ma. Die
ʋ yene ka gaya wa die ʋ dagɪ
vuodiekemba ʋ vʋarɪna a yi ʋ
tʋntʋntɪba aŋaŋ Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
hagɪrɪŋ, ba baaŋ dɪ tʋma dene.
3 Die ʋ kuŋ kʋaŋ chaaŋ die ʋ nagɪ
daraa baŋɪsɪ-nɪɪsa a nagɪ ʋ gbaŋ
daga ba, die dɪ seŋ dagɪ dɪ dɪ ka
yi chɪɪla dɪ ʋ bie wo ʋ mɪsɪ ma,
die ba ŋaaŋ yese wo mɪŋ, ta die
ʋ balɪ ba wɪa yaa gamma Ŋmɪŋ
naarɪ ma. 4 Die saŋŋa kaanɪ, die
ʋ dinene aŋaŋ ba wa, die ʋ yɪ
ba nʋarɪ gie dɪ, “Nɪ daa keŋ a
nyɪŋ Jerusalemi, ama nɪ chɪɪsɪma
Halɪkasɪka dieke n Chʋa dɪ yɪna
nʋaŋ dɪ ʋ nan yɪ nɪ wa, wudieke
wɪa n wone a balɪ wa. 5 Jɔɔn nɪŋ
die sɪɪ wa vuosi aŋaŋ nyaaŋ, ama
daraa gie nʋaŋ Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
nan suuli nɪ.”

Yisa die dɪ jʋalɪna a ga arɪzanna dene

6 Die Yisa tʋntʋntɪba die dɪ
lagɪsɪna aŋaŋ Yisa wa, die ba
pɪasɪ wa dɪ, “Tɪ Yɔmʋtieŋ, saŋka
gie fʋ baa fʋ gbatɪ tɪnɪŋ Izara
vuosi a nyɪŋ Romani vuosi nuusi
me ta yiŋŋi a yɪ tɪ tɪ naarɪ?”
7 Die Yisa dɪ balɪ ba dɪ, “Ŋmɪŋ
ka yɪ nɪ sieŋ dɪ nɪ sɪmma saŋŋa
aŋaŋ daa dieke wɪaha gie dɪ balla
a yi, sie ʋ nyɪɪna ma. 8 Ama saŋŋa
dieke ʋ Halɪkasɪka dɪ baaŋ keŋ a
sʋʋŋ nɪ ma wa, nɪ nan ye hagɪrɪŋ,
ta nan yi n siaratieliŋ Jerusalemi
ma, aŋaŋ Judia tɪŋgbaŋ mana
aŋaŋ Samaria tɪŋgbaŋ mana
aŋaŋ dʋnɪa ka gie lʋga mana
mana ma.” 9 Die ʋ bala wɪaha
gie a kpatɪ wa, die ba ye Ŋmɪŋ dɪ
vana ʋ jʋalɪ gara ŋmɪŋsikpeŋ, ba
daansa wa, ta die nɪɪŋmara wɪa
ba ka bɪ bɪagɪ a ye wo.

10 Die ba ye ko a zie a daansa
ŋmɪŋsikpeŋ ʋ gana wa, womi
dembisi bale dɪ yeegi nyɪŋyɪala a
keŋ a zie ba jigiŋ, 11 a pɪasɪ ba dɪ,
“Nɪnɪŋ Galili dembisi, bie nɪ zie
giena a daansa ŋmɪŋsikpeŋ dene?
Yisa wa gie dɪ nyɪna nɪ jigiŋ a
jʋalɪ a ga arɪzanna naa wa, ʋ nan
daansɪ a yiŋŋi a keŋ sɪba nɪ yene
wo ʋ jʋalɪna a ga arɪzanna die
wo.”

Vuodieke die dɪ zene Judasi naŋ ma wɪa

12 Womi die Yisa tʋntʋntɪba dɪ
yiŋŋi a nyɪŋ Olivi Tɪɪsɪ kunko-
giri me a ga Jerusalemi. Mi
aŋaŋ Jerusalemi die yiwo sɪba
mali chɪbɪŋ. 13 Die ba gana a
ga juu Jerusalemi wa, die ba ga
juu juodieke me ba benne wo:
Vuodiekemba die dɪ benne mi
die wone Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ
Jemisi aŋaŋ Andurusi aŋaŋ Filipi
aŋaŋ Tomasi aŋaŋ, Batolomiwo
aŋaŋ Matiwo aŋaŋ Alifusi bʋa
Jemisi aŋaŋ Simoni, vuodieke die
dɪ yaala banɪŋ Juu vuosi yallɪma
ba gbaŋ wa aŋaŋ Judasi, Jemisi
bʋa. 14 Die ba ŋaaŋ lagɪma saŋŋa
mana aŋaŋ hɔgʋba bataŋ aŋaŋ
Yisa nuŋ Meri aŋaŋ Yisa nɪmballɪ
a jʋʋsa Ŋmɪŋ aŋaŋ sʋgɪbalɪmɪŋ.

15 Die ka daraa ale kʋaŋ chaaŋ,
ta Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ sɪba vuosi
kɔbɪga aŋaŋ baŋɪsɪ-le die dɪ lagɪsɪ
kalɪ, ta Piita die dɪ hagɪ a zie ba
sʋŋ 16 a baarɪ dɪ, “N nɪmballɪ,
sie wudieke Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die
dɪ vana Davidi dɪ maagɪ Ŋmɪŋ
gbaŋkʋ ma wa yaa gamma Judasi
wɪaha keŋ yi wusie. Judasi wa die
yine vuodieke dɪ dagɪna vuosisi
ba yigi Yisa wa. 17 Ama Yisa die
vʋarɪna tɪnɪŋ aŋaŋ wʋnɪŋ dɪ tɪ
tʋma Ŋmɪŋ tʋŋ dieke tɪ tʋnna
aŋaŋ wa.”

18 (Judasi tʋmbıatı nyʋarı
ligirehe die ʋ nagı a daa tıŋgbaŋ,
me gbaŋ die ʋ nan kpi, ta ʋ
nyıŋgbanıŋ die dı natı yuori
ʋ nyuubie mana die dı nyıŋ a
jaası. 19 Vuodiekemba mana die
dı benne Jerusalemi ma die dı
wʋŋ ka wıa. Naa chıaŋ ma die
ba wasa mi ba wʋbalıkıŋ ma dı
Akelidama, ka chıaŋ wone “Zıŋ
tıŋgbaŋ.”)
20 Dama “Dı maagıya Yıla gbaŋ
dieke dı benne Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dı,
‘Vaa ʋ jigiri yi jigizetikiŋ;
da vaa vuoŋ bemme ka ma.’
Dı bı a maagı dıaŋ bıbra dı,
‘Vaa vuogaaŋ zie ʋ nagısı ma a
tʋma ʋ tʋʋmaha.’
21 “Die wıa dı mʋ tı vʋarı
vuodiekemba die dı dına tınıŋ
aŋaŋ Yisa a dıa saŋŋa mana wa
wʋnyı 22 a piili a nyıŋ saŋŋa dieke
Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi
Ŋmıŋ nyaabʋ a yaa ga tʋgı saŋŋa
dieke die Yisa dı jʋalına a ga
arızanna ta va tı wa, aŋ ʋ gʋtı
tı ma aŋ tı dii Yisa kumbu hagıŋ
tʋʋma daansıa.”
23 Die wıa die ba vʋarı vu-
osi bale; Josefu vuodieke die
ba wasınana Baasabasi (Ta ba
bı wasa Jusitusi), aŋaŋ Matiasi.
24 Womi die ba jʋʋsı Ŋmıŋ dı, “Tı
Yɔmʋtieŋ, fʋnıŋ fʋ sıbına vuoŋ
mana sʋŋ dı sına die, die wıa
tı Yɔmʋtieŋ, dagı tı vuosi bale
wa gie sʋŋ fʋ vʋarına vuodieke
25 dı ʋ yi tʋntʋntʋ a zie jigidieke
Judasi dı vana ta ga jigidieke dı
mʋna dı ʋ bemme wo.” 26 Die ba
jʋʋsına Ŋmıŋ a kpatı wa, die ba yi
chaachaa dı ba vʋarı saara ale wo
kaanı, die chaachaaka dı ga nan
Matiasi ma, die ba nagı wa gʋtı
Yisa tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ kaanı
wa ma.

2

Ŋmıŋ Halıkasıka keniŋ wıa

1 Die dʋʋga dieke ba wasınana
Pentikosi wa dı tʋgına Yisa
kʋaŋandıısırıŋ mana die dı lagısı
taŋ jigibalımıŋ. 2 Womi die watı
dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a dɔma sıba
bʋlɔgısı kpeŋkpııŋ dı nıgınana ta
die keŋ suuli juodieke ba kala wa
mana. 3 Ta die ba ye jaaŋ sıba
bolinyaatı dı nyına a keŋ a kalı
ba wʋnyı mana sikpeŋ me, 4 ta die
Ŋmıŋ Halıkasıka die dı suuli ba
mana, die ba piili a bala wʋbalıkı
gaası diekemba ba kana ka wʋma
sıba Ŋmıŋ Halıkasıka dı dagına
ba dene.
5 Die Juu vuosi die dı dına Ŋmıŋ
die dı bie Jerusalemi saŋka mi, die
ba nyıŋ wa tıgısı mana dʋnıa ma
a keŋ mi. 6 Die ba wʋnna watı
gie die wo, die kpıkpaaŋ dı lagısı
mi, die dı yi ba mana mamachi
dama die Yisa kʋaŋandıısırıba
die bala wʋbalıkı gaası, ba wʋnyı
mana dı wʋmma ʋ jabalıkıŋ ma.
7 Die dı yi be mamachi pam die
ba pıası taŋ dı, “Vuosisi gie dı
balala naa, ntaa ba mana yiwo
Galili vuosi? 8 Ta bıa yine tı
wʋnyı mana dı wʋmma ba ʋ gbaŋ
gbaŋ ʋ wʋbalıka ma? 9 Tı bataŋ
nyıŋ wa Patia aŋaŋ Midia aŋaŋ
Elami aŋaŋ Mesopotamia aŋaŋ Ju-
dia aŋaŋ Kapadosia aŋaŋ Pontusi
aŋaŋ Asia, 10 aŋaŋ Firigia, aŋaŋ
Pamifilia aŋaŋ Ijipiti aŋaŋ Libia
chaakʋ tıgısı dı gbigine Sayireni;
ta tı bataŋ dıaŋ dı nyıŋ Romi,
11 ta tı bataŋ Juu vuosi, ta bataŋ
dıaŋ dı yi buurigaası diekemba
dı tarıgına ba jıamıŋ ta dı Juu
vuosi Ŋmıŋ, ta tı bataŋ dıaŋ dı
nyıŋ Kireeti aŋaŋ Arabia, ama tı
mana wʋmma ba balala tı gbaŋ
gbaŋ tı jabalıkıŋ ma, ta bıra Ŋmıŋ
yaa gamma mamachi wʋkpııma
ʋ yine.” 12 Die dı yi be mamachi
pam die ba ko pıasa taŋ dı, “Wıırı
gie chıaŋ yiwo bıa?”
13 Ama ta bataŋ die dı laa ba ta
vʋarı ba fala a baarı dı, “Ba nyuu
wo daaŋ a bugi.”

Piita wʋbalıka wıa

14 Womi Piita die dɪ hagɪ ʊ
chanchaalɪba baŋ aŋaŋ kaanɪ wa
sʊnsʊŋ a zie kpɪkpaakʊ nɪŋŋa; ta
die a balɪ aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ a yɪa
kpɪkpaakʊ dɪ, “N chanchaalɪŋ Juu
vuosi aŋaŋ nɪ vuodiekemba mana
dɪ benne Jerusalemi, nɪ wʊmma
mɪŋ ta vaa n bala nɪ wɪɪrɪ gie
chɪaŋ. 15 Nɪ yile dɪ vuosi gie
bugiye mɪŋ, ama ba ka bugiye,
dama dɪ ye yiwo sʊkʊʊŋ hawasɪ
awayɪ saŋŋa. 16 Ama wudieke
nɪ yene wo yiwo wudieke Ŋmɪŋ
naazʊa Joweli die dɪ balɪ dɪ ka
nan keŋ yi, dɪ,

17 ‘Ŋmɪŋ baarɪ dɪ; Dʊnɪa kpatɪŋ
saŋŋa, naa maŋ nan yi:
n nan daansɪ vaa n Haalɪbʊ
sʊʊŋ vuoŋ mana ma;
ta nɪ dembibisi aŋaŋ nɪ hɔgʊlɪasɪ
nan bʊgɪ balɪ manɪŋ Ŋmɪŋ
wʊbalɪka,
ta nɪ nahaalɪŋ aŋaŋ daa
nyɪŋkʊra nan sɪba wusie
yaa gamma Ŋmɪŋ wɪa ba
daansa ma.
18 Saŋka mi n nan tʊŋ n Haalɪbʊ
vuodiekemba dɪ tʊnnana
wudieke n yaalala ma,
dembisi aŋaŋ hɔgʊba
mana,
ta ba gbaŋ nan daansɪ bʊgɪ
balɪ n wʊbalɪkaha.
19 N nan keŋ tʊŋ tʊnkpɪɪma
ŋmɪŋsikpeŋ
aŋaŋ mamachi dagɪtɪ
tɪŋgbaŋka gie me,
ta zɪŋ aŋaŋ bolɪŋ aŋaŋ nyusi nan
daansɪ beri,
20 saŋka mi Ŋmɪŋ nan sɪbɪ,
ta chɪɪkʊ dɪaŋ nan tarɪgɪ a
ŋmɪntɪ sɪba zɪŋ,
naa nan yi ta tɪ Yɔmʊtieŋ ye
yiŋŋi keŋ tɪŋgbaŋka gie me
a dii vuosi sarɪya;
ta ʊ yiŋŋi kenɪŋ daraaŋ nan yi
daakpeŋkpɪɪŋ;
21 ta vuodieke mana dɪ keŋ jʊʊsɪ
wa ʊ saaŋ ma nan ye
gbatɪtaanɪŋ.’ ”

22 Die Piita dɪ bɪ baarɪ dɪ, “Nɪnɪŋ
Izara vuosi, nɪ wʊmma wudieke n
yaala n balɪ nɪ yaa gamma Yisa
vuodieke dɪ yine Nazeriti vuoke
wɪa; nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ sɪba a baarɪ
Ŋmɪŋ die vana die ʊ tʊma ma-
machi tʊnkpɪɪma aŋaŋ dagɪtɪ mi
nɪ jigiŋ, ta a dagɪ sɪba Ŋmɪŋ die
tʊnna wa. 23 Ama Ŋmɪŋ gbaŋ
gbaŋ die sɪba wudieke dɪ bala ka
yi, ta die a saŋ a nagɪ Yisa a yɪ
nɪ nuusi me, ta yi nɪ vuobɪatɪ dɪ
kpaasɪ wa a dɪɪsɪ dagarɪkʊ ma
a kʊʊ wa, ka dagɪ sɪba nɪnɪŋ nɪ
senne kʊʊ wa. 24 Ama die ʊ kpine
wo ta ye bie kuŋ nuusi me wo,
ta Ŋmɪŋ die dɪ gbatɪ wa a nyɪŋ
kuŋ nuusi me, dama kuŋ die wo
hagɪrɪŋ dɪ ka pɔgɪlɪ wa. 25 Dama
Davidi die balɪ wɪa yaa gamma ʊ
ma dɪ,

‘N sɪba a baarɪ dɪ n Yɔmʊtieŋ
Ŋmɪŋ beri aŋaŋ mɪŋ saŋŋa
mana,
ta bɪ zie n kʊaŋ ta suŋŋe mɪŋ
amʊ n kaaŋ ye daŋŋa.

26 Naa chɪaŋ ma n yaa sʊgɪfɪalɪŋ
ta bala sʊgɪfɪalɪ wʊbalɪka.
Maŋ keŋ kpi gbaŋ,
ama n nan dɪ yaa tama Ŋmɪŋ
dɪ balla ʊ yi wudieke a yɪ
mɪŋ wɪa,
27 dama ʊ kaaŋ vaa n haalɪbʊ
wɪarɪ kpiiliŋ tigiŋ.
N yiwo ʊ vuovʊarɪkɪŋ,
ta ʊ kaaŋ saagɪ aŋ n
nyɪŋgbanɪŋ keŋ hʊʊgɪ
vɔrɪŋ ma.
28 Ta bɪ dagɪ mɪŋ miivoli sieti,
ta fʊ benne n jigiri dɪaŋ dɪ yɪa
mɪŋ sʊgɪfɪalɪŋ pam.’ ”

29 Ta Piita dɪ bɪ balɪ dɪ, “N
nɪmballɪ, n baa n balɪ yuori nɪ
mɪŋ, yaa gamma tɪ chɔɔŋkʊʊŋ
Davidi wɪa. Die ʊ kpiye mɪŋ ba
guu wo, ta ʊ vɔrɪŋ dɪ ye bie giena
a keŋ tʊgɪ jinne. 30 Die ʊ yiwo
Ŋmɪŋ naazʊa, ta die sɪba dɪ Ŋmɪŋ
yɪ wa nʊaŋ dɪ, dɪɪ yi ʊ kpi, ʊ nan
daansɪ vʊarɪ ʊ haagɪsɪ wʊnyɪ aŋ ʊ
kala ʊ naagbaŋtɪ ma. 31 Davidi die
sɪba wudieke Ŋmɪŋ die dɪ balla
ʊ yi, ta die balɪ wɪa yaa gamma

Ŋmıŋ Vuovυarıkırı Masia wa kuŋ
hagıŋ wıa, dı:
‘Ŋmıŋ Vuovυarıkırı kaaŋ daansı
wıarı kpiiliŋ tigiŋ;
ta υ nyıŋgbanıŋ dıaŋ kaaŋ
hυυgı vɔrıŋ ma.’ ”
32 Ta Piita dı bı baarı dı, “Yisa wa
gie Ŋmıŋ die dı va υ hagı kuŋ me,
ta tı mana dı yi υ kumbu hagıŋ
daansıatieliŋ. 33 Ta Ŋmıŋ dı bı
kɔtı wa υ jυalı kalı υ nuudiigiŋ
chaaŋ, υ kala wa Ŋmıŋ dı yı wa
υ Halıkasıka die υ yına nυaŋ dı υ
nan yı tı wa υ vaa bυ keŋ sυυŋ
tı ma. Lele dı yiwo Halıkasıka
nı yese ta wυmma tı jigiŋ dene.
34 Die Davidi dı kpine wo, die
υ ka jυalı ga arızanna ma aŋaŋ
nyıŋgbanıŋ: ama ta die υ baarı
dı;
‘Tı Yɔmυtieŋ Nabidie Ŋmıŋ balı a
yı n Yɔmυtieŋ dı:
Kala n nuudiigiŋ chaaŋ
35 a ga tυgı saŋŋa dieke n baaŋ
nagı fυ dataası a yi fυ nuusi
me.’
36 “Die wıa dı vıına ta nınıŋ
Izara vuosi mana sımma dı Yisa
wa gie, die nı vana ba kpaası da-
garıkυ ma wa, wυnıŋ ta Nabidie
Ŋmıŋ dı dagı dı wυnıŋ υ yine
Vuovυarıkıŋ Masia wa, ta bı yi tı
Yɔmυtieŋ.”

Vuosi tuse ataa die dı yi Yisa yada dene

37 Die vuosi gie dı wυnna naa
wa die ba sυgıtı dı faası chυυsı
pam. Die wıa ba pıası Piita aŋaŋ υ
chanchaalıba dı, “Tı nımballı, bıa
tı baa tı yi?”
38 Piita die dı balı a yı ba dı, “Sie
nı mana vaa nı tυmbıatı, aŋ tı sıı
nı Ŋmıŋ nyaabυ Yisa Masia saaŋ
ma, amυ Ŋmıŋ nagı nı tυmbıatı
a chaa nı, ta υ yı nı υ piini dieke
dı yine Ŋmıŋ Halıkasıka. 39 Dama
Ŋmıŋ die yı nυaŋ dı υ nan nagı
υ Halıkası a yı nınıŋ aŋaŋ nı
ballı, aŋaŋ vuodiekemba dı benne
saasaa, aŋaŋ vuodiekemba mana
tı Yɔmυtieŋ Nabidie Ŋmıŋ dı baaŋ
wa aŋ ba tuo υ nυaŋ.”
40 Ka kυaŋ chaaŋ, Piita die dı
balı ba wıa pam ta kpaaŋ ba
aŋaŋ nıŋŋmına dı, “Nı vυarı nı
gbaŋ a nyıŋ Ŋmıŋ tıbıdatı dieke
dı kienene lele gie vuobıatı gie
ma wa.” 41 Die ba pam die dı
tuo Piita wυbalıkaha a dii, die ba
yiwo sıba vuosi tuse ataa, ta ba
sıı ba Ŋmıŋ nyaabυ, ta ba gυtı
ba ma. 42 Die saŋŋa mana ba
ŋaaŋ bυgıra a nyına tυntυntıba
jigiŋ, ta die a lagıma a pɔgıla taŋ
aŋaŋ nυabalımıŋ, ta lagıma die
nyindiike, ta bı lagıma a jυυsa
Ŋmıŋ.

Yisa kυaŋanvuosi beriŋ

43 Ta ŋmaamıŋ die dı yallı
vuoŋ mana; tυntυntıba die dı yi
mamachi tυnkpııma pam aŋaŋ
Ŋmıŋ hagırıŋ wa. 44 Die Yisa
kυaŋanvuosi mana die dı pɔgılı
taŋ aŋaŋ nυabalımıŋ ta tıa ba
nyinti a yıa taŋ. 45 Ta die a naga
ba faarı a daa a naga ligirehe
a tıa a yıa taŋ, dı mυna vuoŋ
mana tuo die. 46 Daaŋ mana
ba ko lagıma taŋ Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkυ ma a jıama Ŋmıŋ
ama ba nyıŋ mi, ba ŋaaŋ gara
taŋ tige a lagıŋ die nyindiike aŋaŋ
sυgıfıalıŋ aŋaŋ sυgıyıalıŋ aŋaŋ
taŋ. 47 Ta saŋŋa mana ba ŋaaŋ
bıra Ŋmıŋ, ta vuoŋ mana die
dı yallı sυgıfıalıŋ aŋaŋ ba. Ta
daaŋ mana tı Yɔmυtieŋ ŋaaŋ vasa
vuosi dı yese gbatıtaanıŋ ta gυta
ba ma.

3

Piita aŋaŋ Jɔɔn die dı gbaanna gbarıgıŋ dene

1 Daaŋ kaanı Piita aŋaŋ
Jɔɔn die dı gara Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkυ ma, Ŋmıŋ jυυsıŋ
saŋŋa, agbaa kυaŋ chaaŋ hawası
ataa saŋŋa die wonde. 2 Womi
sanυarı tıŋ, sanυaŋ dieke die
ba wasınana “Sanυavıika” daa

wʋnyı die dı yine gbarıgıŋ ʋ mısı mana ma ma die dı kalı mi. Daaŋ mana die ba ŋaaŋ chii wo mıŋ a keŋ kalıŋ sanʋarı gie tıŋ ʋ dı jʋʋsa vuodiekemba dı juunene Ŋmıŋ juoku me ligire. 3 Die ʋ yene Piita aŋaŋ Jɔɔn dı balla ba juu wo, ʋ jʋʋsı ba ligire. 4 Die ba mana dı yiŋŋi a daansı wa die, womi Piita die dı baarı dı, “Daansıma tı.” 5 Die wıa die ʋ daansa ba ta yaa tama sıba ʋ nan ye jaaŋ a nyıŋ ba jigiŋ. 6 Ama Piita die dı balı a yı wa dı, “Tı wo ligire, ama tı nan yı fʋ jadieke tı yalla. Manıŋ n yı fʋ nʋaŋ Yisa Masia vuodieke dı yine Nazeriti vuoke saaŋ ma, hagı chʋŋ” 7 ta yigi ʋ nuudiigiŋ me a suŋŋi wo ʋ hagı zie. Lele womi daa wa nagısı aŋaŋ ʋ naachıgısa dı ye hagırıŋ; 8 ʋ hagı a yʋgı a zie ʋ nagısı ma a dı dıa a chʋŋ chʋŋ. Womi die ʋ dı ba kʋaŋ a juu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a chʋŋ ta yʋga a bıra Ŋmıŋ. 9 Die vuosi mana dı yene wo ʋ chʋnnana ta bıra Ŋmınnı, 10 die ba mıŋŋı wa dı vuodieke dı ŋaana kala Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sanʋarı tıka jigidieke ba wasınana “Sanʋavııka ” a jʋʋsa wa wonde, die dı yi be mamachi aŋaŋ ŋmaamıŋ aŋaŋ wudieke dı yine a yı wa wa.

Piita die mʋʋlına Yisa wʋvıına dene

11 Die daa wa die dı goori Piita aŋaŋ Jɔɔn a yallı, die dı yi vuosi mana mamachi ba chıgı ga ba jigiŋ, jigidieke die ba wasınana “Solomoni Lııfaaŋ” wa. 12 Piita die dı yene vuosisi ʋ pıası ba dı, “Nınıŋ Izara vuosi, bıa wıırı gie dı yi nı mamachi? Ta bıa nı daansa tı sıba dı yiwo tı gbaŋ gbaŋ tı hagırıŋ yaa tı wʋvıına wıa tı yi daa wa gie dı chʋŋ? 13 Nabidie Ŋmıŋ, vuodieke die Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu die dı jıanna wa, ta bı yi Ŋmıŋ dieke tı chʋalıba die dı jıanna wa, wʋnıŋ ʋ kɔtına ʋ Tʋntʋntʋ Yisa ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ hagırıŋ. Wʋnıŋ die nı nagı a yı tı nyıŋkʋraha nuusi me, ta zeti wo Paliti nıŋŋa saŋŋa dieke Paliti die dı yaalala dı ʋ vaa ʋ ga yɔrı wa. 14 Die ʋ yiwo Ŋmıŋ vuoŋ ta bı yi vuovıınıŋ ama die nı zeti wo mıŋ ta balı Paliti dı ʋ vʋarı vuokʋʋrʋ wa a yı nı. 15 Die wıa, nınıŋ die nı yine ba kʋʋ Miivoliyıırʋ wa; ama Ŋmıŋ die dı vaa ʋ hagı kuŋ me, ta tınıŋ tı yine wıırı gie daansıatieliŋ. 16 Dı yiwo Yisa wa saarı yiko tı wa dı yi daa wa gbaamıŋ. Gbarıgırı gie yiwo vuodieke nı wone sıba ta bı yese wo, ama ʋ keŋ ye gbaamıŋ, dama ʋ yine Yisa saaŋ yada wa wıa. *Ʋ* yine Yisa saaŋ yada wıa ʋ ye gbaamıŋ ta zie nı mana nıŋŋa naa.

17 “Lele n nımballı, n sıba a baarı wudieke nınıŋ aŋaŋ nı nyıŋkʋraha dı yine ba kʋʋ Yisa wa, die nı ka sıba wudieke die nı yinene chıaŋ. 18 Ama Ŋmıŋ die wɔŋ balı ʋ wıırı a yı ʋ naazʋalıba, ta ba gbaŋ die dı balı a yı vuosi dı sie ʋ Vuovʋarıkırı Masia wa dii wahala. Die ʋ vaa ka seŋ yi wusie sıba nı yine die wo.

19 “Die wıa nı vaa nı tʋntʋmbıatı ta yiŋŋi a keŋ Ŋmıŋ jigiŋ amʋ ʋ nagı nı tʋmbıatı a chaa nı, 20 ta ʋ nan bı yı nı haalıtı voosiŋ, ta bı tʋŋ Yisa Masia nı jigiŋ, vuodieke ʋ wone a vʋarı wa a yı nı wa. 21 Ama sie Yisa wa wıarı arızanna ma a ga tʋgı saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ wʋnsı jaaŋ mana sıba die ʋ vana ʋ naazʋalıkası mba die dı benne kʋrıŋ ma wa dı balı wa.

22 “Die gbaŋ Mosisi dı baarı dı, ‘Tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nan daansı yı nı naazʋa sıba ʋ tʋnna mıŋ naa, ta ʋ nan yi nı gbaŋ gbaŋ nı vuoŋ. Nınıŋ nı mʋ nı wʋmma wudieke mana ʋ balala nı. 23 Vuodieke mana dı kana

ka wʋmma wudieke mana wʋnıŋ naazʋa wa mi dı balala, Ŋmıŋ nan vʋarı die vuoke a nyıŋ ʋ vuosi me ta chʋʋsı wa.’
24 “Ta Ŋmıŋ naazʋalıŋ banıŋ ba aŋaŋ naazʋa Samuli aŋaŋ vuodiekemba die dı kenne ʋ kʋaŋ chaatı ta die bala Ŋmıŋ wıaha die wɔŋ balı wudieke dı yinene daarı gie nʋaŋ. 25 Ŋmıŋ nʋa diekemba die ʋ yına ʋ naazʋalıba, yiwo nı sıatı, a bı gʋtı, nʋa dieke Ŋmıŋ dı yına nı chɔɔŋkʋʋlıba gbaŋ yiwo nı sıatı. Dama die ʋ balı wa Abarahami dı, ‘Fʋ haagıŋ wʋnyı ma, maŋ nan daagı a yi alibarika yı tıŋgbaŋka gie vuosi mana.’ 26 Die wıa Ŋmıŋ dı vʋarı ʋ Tʋntʋntʋ Masia wa ta wolıŋ tʋŋ wa nı jigiŋ, dı ʋ vaa nı chıgı a nyıŋ nı tʋntʋmbıatı ma ta ye alibarika ka.”

4

Die ba yalla Piita aŋaŋ Jɔɔn a ga nyıŋkʋra nıŋŋa dene

1 Die Piita aŋaŋ Jɔɔn die dı yene ko bala wıa a yıa vuosisi, die Ŋmıŋ kıkaabıtıba aŋaŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sojasisi jakʋʋŋ aŋaŋ Sadusisi vuosi dı keŋ ba jigiŋ, 2 dama die ba jıı wa sınyıırıŋ a yı Piita aŋaŋ Jɔɔn, dı ba dagınana vuosisi dı Yisa die hagı kuŋ me wıa, ka dagı sıba kunti nan daansı hagı kuŋ me. 3 Die wıa die ba yigi be a nagı ba a yi dansarıka sʋŋ dı tʋŋ vʋŋ, dama yuŋ die wɔŋ a sibe mıŋ. 4 Ama daadaŋ diekemba die dı wʋnna Piita aŋaŋ Jɔɔn balıkʋ die dı yi Yisa yada ta yi Yisa kʋaŋandıısırıŋ. Ta vuodiekemba die dı dına Yisa dı yi sıba vuosi tuse anʋ.
5 Tʋŋ die dı vʋnna, Juu vuosi nıŋŋandıısırıba aŋaŋ ba nyıŋkʋra aŋaŋ mıraha dıdagırıba die dı lagıŋ taŋ ba lagımıŋ jigiŋ Jerusalemi ma, 6 die ba lagıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ Anasi aŋaŋ Kayafasi aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Alekizanda aŋaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı tigiŋ vuosi bataŋ. 7 Die ba yi Piita aŋaŋ Jɔɔn dı keŋ zie ba sʋnsʋŋ ta ba pıasa ba dı, “Bıa hagırıŋ nı yallı, ta mınıa saaŋ ma nı yie wıaha gie?”
8 Womi Ŋmıŋ Halıkasıka die dı hagı Piita ma ʋ yiŋŋi a balı ba dı “Nınıŋ nıŋŋandıısırıŋ aŋaŋ nyıŋkʋra, 9 dıı yi nı pıasa tı jinne yaa gamma wʋvııŋ dieke tı yine a yı gbarıgırı gie aŋaŋ ʋ yene gbaamıŋ dene, 10 die nıŋ, nı mana aŋaŋ Izara vuosi mana sımma dı dı yiwo Nazeriti vuoke Yisa Masia saaŋ ma ta daa wa gie dı ye gbaamıŋ ta zie nı nıŋŋa naa. Yisa wo mi die nı yi ba kpaası wa dagarıkʋ ma a kʋʋ wa wa ama ta Ŋmıŋ dı vaa ʋ hagı kumbu me wo. 11 Wʋnıŋ ʋ yine vuodieke Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı balı ʋ wıaha dı

‘Taŋ dieke nınıŋ mımıırıba dı
zetine wo
yiŋŋine a keŋ bırıŋ
gɔŋgɔŋyʋgırıŋ taŋ vıınıŋ.’

12 Ta vuoŋ saaŋ bı wori tıŋgbaŋka gie me ta Ŋmıŋ dı yı vuosi dı tı ye gbatıtaanıŋ, sie Yisa nyıına ma.”
13 Die lagıŋkʋ vuosi dı yene Piita aŋaŋ Jɔɔn dı dine dembisi dene wo, ta die ba bı mıŋŋı dı Piita aŋaŋ Jɔɔn die yiwo vuodiekemba dı kana ka sıba gbanıŋ die dı yi be mamachi, ba mıŋŋı dı die banıŋ aŋaŋ Yisa die benne. 14 Ama die ba yene daa dieke die dı yene gbaaŋkʋ dı ziene Piita aŋaŋ Jɔɔn jigiri die ba ka bıagı balı wııŋ a chʋʋsı ba. 15 Die wıa die ba vaa ba ye nyıŋ lagıŋkʋ jigiŋ, ta ba wa ye taŋ, 16 ta pıasa taŋ dı, “Bıa tı nan yi dembisi gie? Dama vuodieke mana dı benne Jerusalemi ma sıba mamachi wudieke ba yine, ta tı kaaŋ bıagı chiisike. 17 Ama nı vaa aŋ tı kpaaŋ ba dı ba daa bı wa Yisa saaŋ a yı vuoŋ, amʋ vuosi kaaŋ wʋŋ Yisa wıırı gie.”

18 Die wɩa die ba bɩ wa ba a
keŋ juu a balɩ ba dɩ “Nɩ sɩmma
nɩ bɩ nagɩ Yisa saaŋ a balɩ yaa
dagɩ vuoŋ bɩbra.” 19 Ama Piita
aŋaŋ Jɔɔn die dɩ yiŋŋi a balɩ ba
dɩ, “Nɩnɩŋ nɩ gbaŋ gbaŋ nɩ yilime
dɩ bɩa mʋna Ŋmɩŋ jigiŋ? Tɩ
saagɩ a yɩ nɩ ta zeti Ŋmɩŋ nʋaŋ
yaa? 20 Dama tɩ kaaŋ bɩagɩ vaa
wudieke tɩ gbaŋ gbaŋ tɩ yene ta
wʋŋ wa balɩŋ.” 21 Ta die lagɩŋkʋ
nyɩŋkʋraha die dɩ bɩ kpaaŋ ba
aŋaŋ nɩŋŋmɩna ta vaa ba ga yɔrɩ,
dama die ba ka ye wɩɩŋ ba baaŋ
nagɩ a datɩ ba tɩbɩŋ, dama vu-
osisi die faasɩ bala mɩŋ ta bɩra
Ŋmɩŋ saaŋ aŋaŋ wudieke dɩ yine
wo. 22 Daa dieke die dɩ yene
mamachi gbaaŋkʋ die tɩaŋ bɩna
baŋɩsɩ-nɩɩsa.

*Yisa kʋaŋandɩɩsɩrɩŋ die dɩ
jʋʋsɩna Ŋmɩŋ a yaala Dembisi
dene*

23 Die ba dine vaa Piita
aŋaŋ Jɔɔn wa, die ba yiŋŋi ga
ba chanchaalɩba jigiŋ a balɩ
ba wudieke Ŋmɩŋ kɩkaabɩtɩba
jakʋʋrɩ aŋaŋ nyɩŋkʋraha dɩ bala
ba wa. 24 Die ba wʋnna naa wa,
die ba mana die dɩ lagɩsɩ taŋ aŋaŋ
sʋgɩbalɩmɩŋ a jʋʋsɩ Ŋmɩŋ dɩ “Tɩ
Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmɩŋ, fʋ naana
ŋmɩŋsikpeŋ aŋaŋ tɩŋgbaŋka gie,
mʋgɩkpɩɩma aŋaŋ nyindiekemba
dɩ benne a ma, 25 die Halɩkasɩka
ma fʋ dagɩ tɩ chɔɔŋkʋʋŋ Davidi
vuodieke die dɩ yine fʋ tʋntʋntʋ,
ta die ʋ bʋgɩ balɩ fʋ Halɩkasɩ yiko
me dɩ

‘Bɩa yine vuodiekemba dɩ kana a
ka yi Juu vuosi dɩ pɩrɩ aŋaŋ
sɩnyɩɩrɩŋ,
ta Izara vuosi dɩ sama saŋ
tɔgɩtɩ
26 ta tɩŋgbaŋka gie naara aŋaŋ ba
nyɩŋkʋra dɩ lagɩsɩ taŋ
a tuole dɩ ba wagɩ aŋaŋ Nabi-
die Ŋmɩŋ aŋaŋ
ʋ Vuovʋarɩkɩrɩ Masia wa.’

27 “Dɩ yiwo wusie dɩ, Herodi
aŋaŋ Pontiwosi Paliti aŋaŋ
vuodiekemba dɩ kana a ka yi
Juu vuosi aŋaŋ Izara vuosi die
seŋ lagɩsɩ mɩŋ tɩka ma ta saŋ
dɩ ba kʋʋ kasɩ tʋntʋntʋ Yisa,
vuodieke die fʋ vʋarɩna a zie
wo. 28 Die ba lagɩsɩya mɩŋ dɩ
ba yi wudieke mana fʋ hagɩrɩŋ
aŋaŋ fʋ yaalɩŋ ma fʋ wone a saŋ
dɩ ka nan yi wo. 29 Ta lele tɩ
Yɔmʋtieŋ, ye vuosi gie dɩ ŋaana a
juo tɩ ŋmaamɩŋ dene, ta vaa tɩnɩŋ
vuodiekemba dɩ yine fʋ yɔŋɩsɩ
balɩma fʋ wɩaha gie aŋaŋ dembisi
pam, 30 ta tɩɩntɩ fʋ nuuŋ ta yɩ
yʋagɩtielɩŋ ye gbaamɩŋ, ta vaa
tɩ yime mamachi wʋkpɩɩma pam
aŋaŋ fʋ kasɩ tʋntʋntʋ Yisa saaŋ
hagɩrɩŋ ma.”

31 Die ba dine a jʋʋsɩ Ŋmɩŋ a
kpatɩ wa, jigidieke ba lagɩŋna wa
dɩ dɔŋ, ta Ŋmɩŋ Halɩkasɩka die dɩ
suuli ba mana die ba piili a bala
Ŋmɩŋ wɩaha aŋaŋ sʋgɩhagɩrɩŋ.

*Die ba tɩana ba nyinti a yɩa taŋ
dene*

32 Saŋka mi Yisa kʋaŋandɩɩsɩrɩŋ
mana die dɩ lagɩŋ taŋ
aŋaŋ sʋŋanyili balɩmɩŋ aŋaŋ
sʋgɩbalɩmɩŋ, ta tɩa ba nyinti a yɩa
taŋ. Vuoŋ die ka baarɩ dɩ ʋ sɩɩwa
jaaŋ. 33 Die saŋŋa mi tʋntʋntɩba
die dɩdɩ tɩ Yɔmʋtieŋ Yisa kumbu
hagɩŋ daansɩa, ta daansɩaka die
yaa hagɩrɩŋ pam, ta Ŋmɩŋ die dɩ
yi alibarika pam a yi ba mana ma.
34 Die vuoŋ wo ba sʋŋ a waarɩ
jaaŋ, dama vuodiekemba die dɩ
yalla ba gbaŋ gbaŋ kʋatɩ yaa tige
ŋaaŋ nagɩha a daa mɩŋ a yaa
ligirehe, 35 a keŋ tʋntʋntɩba jigiŋ,
ta ba nagɩ tɩa a yɩ vuoŋ mana ʋ
yaala dene.

36 Die daa wʋnyɩ die bie mi
ʋ saaŋ dɩ dɩ Josefu, ta die yi
Liiva buuriŋ vuoŋ, ta ba mɩɩrɩ wa
Saapurusi, vuodieke tʋntʋntɩba dɩ
wasɩnana Banabasi (ka chɩaŋ yine
susuŋŋiru), 37 die dɩ keŋ nagɩ ʋ
kʋaŋ a daa, a yaa ligirehe a keŋ
a yɩ tʋntʋntɩba.

5

Ananiasi aŋaŋ ʊ hɔgʊ Safara wɪa

1 Ama daa wʊnyɪ gbaŋ die
benne a dɪ Ananiasi ta ʊ hɔgʊ
dɪaŋ dɪ dɪ Safara. Die ba nagɪ ba
faarɪ a daa, 2 ta die nagɪ ligirehe
a taŋ a lɔbɪrɪ, ta ʊ hɔgʊ wa dɪ
sɪba ha wɪa, ta die nagɪ ligire
tɪalɪka ha a yaa ga yɪ tʊntʊntɪba
ha. 3 Piita die dɪ pɪasɪ wa dɪ,
“Ananiasi, bɪa fʊ vaa Sitaani dɪ
juu fʊ sʊŋ a nyaŋŋɪ fʊ, ta yi
fʊ chɪbɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ a yɪ Ŋmɪŋ
Halɪkasɪka ta nagɪ ligirehe a taŋ
fʊ tuone a nyɪŋ kʊakʊ ma fʊ
nagɪna a daa wa? 4 Die fʊ yene
ka nagɪ ka a daa wa, die ka ka
yiwo fʊ sɪɪtɪ? Ta die fʊ nagɪna
ka a daa wa, ligirehe die ka yi
fʊ sɪɪtɪ? Ta bɪa yine fʊ yile fʊ
sʊŋ ma a yi naa? Fʊnɪŋ fʊ ka
chɪbɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ a yɪ wa vuota,
ama fʊ chɪbɪ yɪ wa Ŋmɪŋ.” 5 Die
Ananiasi die dɪ wʊnna naa, die dɪ
kpi a nan. Die ŋmaaŋkpeŋkpɪɪŋ
dɪ juu vuodiekemba mana die dɪ
wʊnna ʊ kumbu wɪaha. 6 Womi
dalʊaka die dɪ keŋ nyɪŋ a muuri
ʊ nyɪŋgbaŋka aŋaŋ garɪŋ a chii
wo a nyɪŋ a ga guu.

7 Ka kʊaŋ chaaŋ hawasɪ ataa, ʊ
hɔgʊ wa die dɪ keŋ juu jigidieke
Piita die benne wo, ta ka sɪba
wudieke dɪ yine. 8 Ta Piita dɪ pɪasɪ
ʊ gbaŋ dɪ “Balɪ mɪŋ, fʊnɪŋ aŋaŋ
fʊ chʊrʊ wa dɪ nagɪna nɪ kʊakʊ
a daa wa ta tuo ligirehe a mana
wʊnna?”

Die ʊ yiŋŋi a balɪ wa dɪ “Wa, bʊ
mana wʊnna.”

9 Die wɪa Piita die dɪ pɪasɪ wa
dɪ, “Bɪa fʊnɪŋ aŋaŋ fʊ chʊrʊ wa
dɪ yi nʊabalɪmɪŋ dɪ nɪ magɪsɪ
Tɪ Yɔmʊtieŋ Halɪkasɪka. Daa
diekemba dɪ guune fʊ chʊrʊ wa,
bie wo sanʊarɪ tɪŋ lele, ta ba nan
chii fʊ gbaŋ a nyɪŋ a ga guu.”
10 Lele womi die ʊ kpi a nan
tɪŋgbaŋ, ta dalʊakaha die dɪ a keŋ
juu a ye dɪ ʊ kpiye mɪŋ, ba chii wo
a nyɪŋ a ga guu ʊ chʊrʊ wa lʊgɪŋ.
11 Saŋŋa mi die ŋmaaŋkpeŋkpɪɪŋ
die dɪ juu Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ
mana aŋaŋ vuodiekemba die dɪ
wʊnna wɪaha.

Tʊntʊntɪba die dɪ gbaanna daadaŋ dene

12 Saŋŋa mi tʊntʊntɪba die
dɪ tʊma mamachi tʊnkpɪɪma
pam vuosisi jigiŋ. Ta Yisa
kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ mana die dɪ
ŋaaŋ lagɪsɪ taŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʊ, Solomoni lɪɪfaaka
jigiŋ. 13 Ama vuodiekemba dɪ
kana ka yi Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ dɪ
wo sikimiŋ a baaŋ gaaŋ ba gbaŋ
a gʊtɪ ba ma, ama ta die yɪa ba
jɪlɪma pam, 14 ama dembisi aŋaŋ
hɔgʊba pam die dɪ yi tɪ Yɔmʊtieŋ
yada ta gʊtɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ
ma. 15 Die tʊntʊntɪba dɪ yinene
wudiekemba ba wɪa, vuosi die
dɪ chii yʊagɪtieliŋ a nyɪŋ sieti
ma, a nagɪ ba dʊaŋ gadosi aŋaŋ
kalɪŋasɪ ma a mʊ Piita dɪ keŋ
chʊŋ tɪanna ʊ ligisiŋ nan nan ba
ma aŋ ba ye gbaamɪŋ. 16 Ta die
kpɪkpaaŋ die dɪ nyɪŋ tɪŋkpaŋŋɪsɪ
die dɪ gbine Jerusalemi a yaa ba
yʊagɪtieliŋ aŋaŋ vuodiekemba
jɪmbɪatɪ dɪ yalla a keŋ, die ba
mana dɪ ye gbaamɪŋ.

Tʊntʊntɪba wahala diile wɪa

17 Die wɪa Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
jakʊʊŋ aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ
mana aŋaŋ Sadusisi vuosi batan
pam die dɪ yaa sʊgɪbɪaŋ aŋaŋ
tʊntʊntɪba, ta die yɪ 18 ba ga
yigi be a kparɪ ba dansarɪka ma.
19 Ama yuku me Ŋmɪŋ malaka
die dɪ keŋ sʊʊŋ a yuori dansarɪka
ka sanʊaha dɪ tʊntʊntɪba keŋ
nyɪŋ, ta balɪ yi ba dɪ, 20 “Nɪ
gamma a ga zie Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʊ ma a balɪ vuosisi
miivoli haalɪkʊ gie wɪa mana.”
21 Die tʊntʊntɪba die dɪ tuo ʊ
nʊarɪ, die sʊkʊleeliŋ die ba ga juu
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma a
piili a daga vuosi wɪaha.

Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı wa Juu vuosi nyıŋkʋra mana a lagıŋ taŋ, ta die yi nʋaŋ dı ba ga dansarıka ka sʋŋ a ga vʋarı tʋntʋntıba a keŋ ba nıŋŋa, 22 Ama die ba gana tʋgı dansarıka ka sʋkʋ die ba ka ye be ta yiŋŋi ga lagıŋkʋ jigiŋ a ga baarı dı 23 “Tı gana a tʋgı dansarıka ka jigiŋ, tı ye ka mıŋŋı kparı mıŋ keŋ keŋ, ta gbıgbarıtıba dı zie sanʋaha tıŋ a gbarı, ama tı yuorine sanʋaha ta vuoŋ mana wo ka sʋŋ.” 24 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıikʋ sojasisi jakʋʋrı dı wʋnna naa wa, die dı yi be ma-machi ba yile wudieke dı yine wo. 25 Womi vuoŋ wʋnyı die dı keŋ juu mi a baarı dı, “Nı ye, daa diekemba nı nagına a yi dansarıka ma wa zie Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıikʋ ma a daga vuosi Ŋmıŋ wıa.” 26 Die wıa sojasisi jakʋʋrı die dı nagı ʋ dembisi ba ga yaa tʋntʋntıba keŋ, ama die ba ka vʋarı ba aŋaŋ hagırıŋ, dama die ba chıgı ŋmaamıŋ dı vuosi nan taa ba tana.

27 Die ba yalla ba keŋ wo, die ba vaa ba keŋ zie lagıŋkʋ nıŋŋa, ta Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı balı ba dı, 28 “Die tı yı nı wa nʋaŋ aŋaŋ nıŋŋmına, dı nı da keŋ dagı vuosi Yisa saaŋ ma, ama nı ye wudieke nı yine, nı nagı dagıkʋ a mʋʋlı Jerusalemi mana, ta yaala nı yi tı Yisa kʋkʋʋrıŋ.”

29 Ta Piita aŋaŋ tʋntʋntıba banıŋ ba dı yiŋŋi balı ba dı “Sie tı saagı Ŋmıŋ nʋaŋ ta daa vuota nʋaŋ. 30 Tı chɔɔŋkʋʋlıŋ Ŋmıŋ die vana Yisa dı hagı kuŋ me, die nı kpaasına wa dagarıkʋ ma wa ta kʋʋ wa wa. 31 Ŋmıŋ die dı kɔtı wa a jʋalı wa a kalıŋ ʋ nuudiigiŋ a yiwo Nıŋŋandıısırʋ aŋaŋ Gbıgbatıtaantʋ, dı ʋ yı Izara vuosi sieŋ dı ba chıgı nyıŋ ba tʋntʋmbıatı ma aŋ Ŋmıŋ nagı ba tʋmbıatı a chaa ba. 32 Tınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka yine Yisa kumbu hagıŋ daansıa tieliŋ; Ŋmıŋ dı nagına Haalı dieke wo a yıa vuodieke mana dı tuone ʋ nʋaŋ.”

33 Die nyıŋkʋraha die dı wʋnna naa, die ba jıı sınyıırıŋ pam dı ba kʋʋ tʋntʋntıba. 34 Ama Farasisi vuoŋ wʋnyı die benne lagıŋkʋ me ta ʋ saaŋ dı dı Gamalia, ta yi mıraha dıdagırʋ, vuoŋ mana die dı yıa wa jılıma pam; die dı hagı lagıŋkʋ ma a balı ba dı ba yaa tʋntʋntıba a nyıŋ aŋ ka yi sʋaa. 35 Die ʋ wa balı yı ba dı “N chanchaalıŋ Izara vuosi, nı sımma aŋaŋ nı bala nı yi vuosi gie wudieke wo. 36 Saŋŋa dieke dı tıanna wa, Tudasi die hagıya a baarı dı ʋ yiwo vuokpıuŋ ta die vuosi sıba kɔbısı-nıısa die dı dı ʋ kʋaŋ, ama vuosi bataŋ die dı keŋ kʋʋ wa, die ʋ kʋaŋandıısırıba mana die dı chıgı a jaası jigiŋ mana, ta ʋ tʋʋmaha mana die dı yi yɔrı. 37 Naa kʋaŋ chaaŋ, ta Ju-dasi, vuodieke dı yine Galili vuoke gbaŋ die dı keŋ vuosi bıısıkʋ saŋŋa, die ʋ tarıgı vuosi bataŋ yıaŋ ta daadaŋ pam die dı dı ʋ gbaŋ, ta vuosi die dı keŋ kʋʋ ʋ gbaŋ, ta ʋ kʋaŋandıısırıba mana die dı chıgı a jaası jigiŋ mana. 38 Die wıa, leleke gie wıırı nıŋ, n kpaama nı dı nı ko vaa vuosi gie sɔmm ta vaa ba ga, dama dıı yi ta ba tʋʋmaha dı yiwo vuota tʋʋma ka nan daansı kpatı. 39 Ama dıı yi ta ka yi Ŋmıŋ tʋʋma, nı kaaŋ bıagı a nyaŋŋı ba; nınıŋ nı nan keŋ ye ta nı waga aŋaŋ Ŋmıŋ.”

Die lagıŋkʋ die dı tuo Gamalia kpaaŋkʋ, 40 ta die yiŋŋi a wa tʋntʋntıba a keŋ juu, ta vaa ba tıbı ba aŋaŋ kpaasıŋ, ta yı ba nʋaŋ dı ba da keŋ wɔŋ a balı wıı Yisa saaŋ ma, ta die vaa ba ga yɔrı. 41 Die wıa, tʋntʋntıba die dı nyıŋ lagıŋkʋ jigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, dama Ŋmıŋ die yene

be ba mʋna wahala diile Yisa saaŋ ma. 42 Ta die daaŋ mana ba ŋaaŋ gara Ŋmiŋ jiamiŋ juokpeŋkpiiku ma, ta bi gara vuosi tige me a daga ta mʋʋla wʋviinaha di Yisa yine Ŋmiŋ Vuovʋarikiri, Masia wa.

6

Ba vʋarina susuŋŋiriŋ bayʋpɔyi wa wia

1 Saŋŋa mi die Yisa kʋaŋandiisiriŋ die di gʋtinana wa, ta vʋʋniŋ di keŋ keŋ Juu vuodiekemba di balala Giriiki jabalikiŋ aŋaŋ Juu vuodiekemba die di bala ba gbaŋ gbaŋ jabalikiŋ sʋnsʋŋ, dama vuodiekemba die di balala Giriiki jabalikiri die baari di daaŋ mana ba ŋaana tia nyindiikehe ba kpihɔgʋba ka tuose siba vuodiekemba di bala Juu jabalikiri. 2 Die wia tʋntʋntiba baŋ aŋaŋ ale wo die wa Yisa kʋaŋandiisiriŋ a lagisi taŋ a baari di “Di ka mʋ di ti vaa Ŋmiŋ wia mʋʋliŋ ta wiari nyindiike tiala ma. 3 Die wia n nimballi, ni daansi ni sʋŋ a vʋari dembisi ba bayʋpɔyi ni sibina a baari ba beriŋ viina, ta yaa yiaŋ ta suuli wo aŋaŋ Ŋmiŋ Halikasika, aŋ ti nagi tʋʋmaha gie yi ba nuusi me, 4 ta ti nagi tiniŋ ti saŋŋa a yi Ŋmiŋ jʋʋsiŋ mi aŋaŋ Ŋmiŋ wia dagiŋ ma.”

5 Ta Yisa kʋaŋandiisiriŋ mana die yaa sʋgifialiŋ aŋaŋ tʋntʋntiba balikʋ. Die wia ba vʋari Sitiiveni vuodieke die yalli yada pam ta Ŋmiŋ Halikasika di suuli wo aŋaŋ Filipi aŋaŋ Porokorusi aŋaŋ Nikanori aŋaŋ Timoni aŋaŋ Pamenasi aŋaŋ Nikolasi, vuodieke die nyina Antiyoku, ta die di ka yi Juu vuoŋ, ama die di tarigi ʋ jiamiŋ ta dia Juu vuosi jiaŋkʋ. 6 Die ba yaa ba ga tʋntʋntiba jigiŋ, ta tʋntʋntiba die di nagi ba nuusi a diisi ba sikpigile me ta jʋʋsi Ŋmiŋ yi ba.

7 Naa kʋaŋ chaaŋ Ŋmiŋ wia die di bi mʋʋli a ga jigiŋ mana, ta Yisa kʋaŋandiisiriŋ die di gʋta lagi lagi Jerusalemi ma, ta Ŋmiŋ kikaabitiba pam die di saagi Yisa wʋviinaha ta yiwo yada.

Sitiiveni yigiŋ wia

8 Sitiiveni die di ye Ŋmiŋ suŋŋiŋ aŋaŋ hagiriŋ pam, ta die di yie mamachi tʋnkpiima vuosisi sʋŋ. 9 Ama die dembisi bataŋ die di ka tuo wo. Vuodiekemba die di niga ninhagiriŋ aŋaŋ Sitiiveni die yiwo Juu vuodiekemba di yine yɔŋisi, ta die ba vʋari ba a nyiŋ ba yɔŋisi ma. Die ba nyiŋ wa Sayireni aŋaŋ Alekizandira, baniŋ aŋaŋ Juu vuosi bataŋ die di nyina Silisia aŋaŋ Asia ma. Die ba gbaŋ ba yaa wa ba Ŋmiŋ jiamiŋ juoŋ. 10 Ama Ŋmiŋ Halikasika die di yi Sitiiveni yiaŋ pam, die ba ka biagi a nyaŋŋi wa aŋaŋ ʋ wʋbalikaha. 11 Die ba kana ka biagi a nyaŋŋi wa wia, die ba ga kpali dembisi bataŋ di ba bali di “Tiniŋ ti wʋŋ wa ʋ balala a chʋʋsa Mosisi aŋaŋ Ŋmiŋ.” 12 Ba bala naa wia, ta vuosisi aŋaŋ nyiŋkʋraha aŋaŋ miraha didagiriba di jii siniyiiriŋ ta ga Sitiiveni jigiŋ a yigi wo a yaa wa ga ba nyiŋkʋra lagiŋkʋ jigiŋ. 13 Womi die ba yaa dembisi bataŋ di ba chibi ŋminchibisi a yi wa. Die ba baari “Daa wa gie ŋaaŋ bala saŋŋa mana a chʋʋsa Ŋmiŋ jiamiŋ juokpeŋkpiikʋ aŋaŋ Mosisi miraha; 14 dama ti wʋŋ wa ʋ bala di Yisa vuodieke di yine Nazeriti vuoke nan kpaŋŋi Ŋmiŋ jiamiŋ juokpeŋkpiikʋ gie a taaŋ, ta tarigi chʋara diekemba Mosisi di yina ti wa.” 15 Vuodiekemba mana die di kala lagiŋkʋ jigiri die di miirigi ba nine a daansa Sitiiveni, ta die ye ʋ ninechaaŋ di tarigi a sii siba malaka ninechaaŋ.

7

Sitiiveni balıkʋ

1 Die wıa Ŋmıŋ kıkaabıtıba
jakʋʋrı die dı pıasi Sitiiveni dı
“Ka seŋ yiwo wusie?”

2 Sitiiveni die dı yiŋŋi a balı
dı “N nımballı aŋaŋ n chʋalıŋ,
nı wʋmma mıŋ, saŋŋa dieke tı
chɔɔŋkʋʋŋ Abarahami dı yene
bie Mesopotamia ma ta ye ka
hagı ga Harani ma, ta hagırıtieŋ
Nabidie Ŋmıŋ die dı nyıŋ ʋ jigiŋ,
3 ta balı wa dı ‘Vaa fʋ deŋ aŋaŋ
fʋ tıŋgbaŋ ta ga tıŋgbaŋ dieke
n balla n dagı fʋ wa.’ 4 Die wıa
die ʋ nyıŋ ʋ tıŋgbaŋka ma a ga
bie Harani ma. *Ʋ* chɔɔŋ wa kuŋ
kʋaŋ chaaŋ, ta Ŋmıŋ die dı vaa ʋ
hagı a keŋ kalı tıŋgbaŋka gie me
jigidieke nı benne lele naa. 5 Ama
Ŋmıŋ die ka yı wa tıŋgbaŋka halı
bıta gbaŋ dı ʋ sına, ama ta die
yı wa nʋaŋ dı ʋ nan daansı nagı
ka a yı wa, ta ka nan yi wʋnıŋ
aŋaŋ ʋ haagısı sıatı. Saŋŋa dieke
Ŋmıŋ die dı yine nʋarı gie wo ta
Abarahami die wo bʋa. 6 Naa die
Ŋmıŋ dı balı yı wa dı, ‘Fʋ haagısı
nan daansı beri tıŋgbaŋ gaaŋ ma,
mi ba nan yi yɔŋısı, aŋ ba mugisi
be pam bına kɔbısı-nıısa. 7 Ama
manıŋ n nan daansı datı tıŋgbaŋ
dieke vuosi ba bala ba tʋŋ a yıa
wa tıbıŋ, ka kʋaŋ chaaŋ ba nan
keŋ a nyıŋ kanıŋ tıŋgbaŋka mi
a keŋ tıka gie me a jıama mıŋ.’
8 Womi Ŋmıŋ die yı Abarahami
nʋaŋ, ta die dagı wa nʋarı dagıtı,
dı wʋnıŋ aŋaŋ ʋ haagısı gobi ba
kɔla. Die Abarahami dı keŋ mıırı
Aziki, ta die gobi ʋ kɔlı ka daraa
nıı daraaŋ. Ka kʋaŋ chaaŋ Aziki
dıaŋ dı mıırı Jakobu ta gobi ʋ
kɔlı, ta Jakobu dıaŋ dı gobi ʋ
ballı baŋ aŋaŋ bale die dı yine tı
chɔɔŋkʋʋlıkpııma wa kɔla.

9 “Die Jakobu ballılı die dı keŋ
haa ba nımbʋa Josefu ta die nagı
wa a daa a yı vuosi bataŋ ba yaa
wa ga Ijipiti tıŋgbaŋ ma a bırıŋ
wa yɔmʋ. Ama Ŋmıŋ die bie ʋ
jigiŋ, 10 ta die vʋarı wa a nyıŋ
wumugisike mana ma, ta die dı yı
wa yıaŋ ta yi Ijipiti naaŋ wa Faro
dı yaala ʋ wıa ta yi wo jakʋʋŋ
Ijipiti tıŋgbaŋ ma, ta bı yi wo
jakʋʋŋ ʋ tigiŋ me.

11 “Ka kʋaŋ chaaŋ kɔŋkpııŋ die
dı keŋ nan Ijipiti aŋaŋ Keenani
tıŋgbaŋısı mana ma, die ba dii
wahala pam, ta tı chɔɔŋkʋʋlıba
die ka ye nyindiike. 12 Die wıa
die Jakobu dı wʋnna dı nyindiike
bie Ijipiti ma wa die ʋ tʋŋ ʋ
ballılı, tı chɔɔŋkʋʋlıba mi, die ba
bʋmbʋŋaŋ garıŋ wonde. 13 Die ba
garıŋ bule wo ma wa Josefu die dı
nagı ʋ gbaŋ a dagı ʋ nımballılı,
mi Faro die dı mıŋŋı Josefu deŋ.
14 Ka kʋaŋ chaaŋ Josefu die dı tʋŋ
a wa ʋ chɔɔŋ Jakobu aŋaŋ ʋ deŋ
mana dı ba keŋ Ijipiti ma; die
ba mana die yiwo vuosi baŋısı-
yʋpɔyı aŋaŋ banʋ. 15 Die wıa
Jakobu aŋaŋ ʋ dembe mana die
dı hagı a ga Ijipiti, mi die wʋnıŋ
aŋaŋ ʋ ballı dembisi die dı kpi.
16 Die ba nagı ba nyıŋgbanıŋ a
yiŋŋi a ga Saakemi a ga guu vɔrıŋ
dieke Abarahami die dı dana a
nyıŋ Hamori buuriŋ jigiŋ ma.

17 “Die dı wana a gbigi dı Ŋmıŋ
yi suuli ʋ nʋarı die ʋ yına Abara-
hami wa, die tı vuosisi die dı
benne Ijipiti ma wa die dı wa faasi
dala pam. 18 Ka kʋaŋ chaaŋ vuoŋ
wʋnyı die dı keŋ dii Ijipiti naarı,
ama wʋnıŋ die ʋ ka sıba Josefu
wıa. 19 Die naaŋ wa die dı pɔgılı
tı vuosi aŋaŋ bıaŋ, ta die mugise
be dı ba vʋarı ba ballınyaalısı ba
tige me a taaŋ aŋ ba kpi.

20 “Die ba keŋ mıırı Mosisi, ta
die ʋ vıına pam, ta Ŋmıŋ nine
die dı suuli wo. Die ʋ bie wo ʋ
chɔɔŋ tigiŋ me chıatı ataa, 21 die
ba kenne nagı wa a nyıŋ ba tigiri
me saŋŋa dieke wo, die naaŋ wa
hɔgʋlıa die dı keŋ a nagı wa a
wubi wo, ta yiwo ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ
bʋa. 22 Die ba dagı Mosisi yıaŋ

dieke mana Ijipiti vuosisi dı yalla, die ʋ keŋ bırıŋ vuodieke dı sıbına wʋbalıka ta tʋma hagırıŋ tʋʋma.
23 “Die Mosisi die dı tʋgı bına baŋısı-nıısa Ijipiti vuosi jigiŋ, die ʋ yile daaŋ kaanı dı ʋ ga a waası ʋ gbaŋ gbaŋ buuriŋ Izara vuosisi.
24 Die ʋ ganana wa die ʋ ye Ijipiti vuoŋ dı mugisinene Izara vuoŋ, die ʋ ga dı ʋ gbatı wa a taaŋ, ta die a kʋʋ Ijipiti vuoke.
25 Die ʋ yile sıba ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi nan mıŋŋı sıba Ŋmıŋ baa ʋ nagı wa wʋnıŋ a tʋŋ a gbatı ba a taaŋ, ama die ba ka mıŋŋı die.
26 Ka tʋnvʋʋsa, Mosisi die dı bı ye Izara vuosi bale dı wagınana, die ʋ yaala ʋ wʋnsı ba sʋnsʋŋ, ta balı ba dı, ‘N zʋamba, nı yiwo nımballı, bıa nı waga taŋ die?’
27 Ama vuodieke die dı yaala waagıbʋ die dı kpaŋŋı Mosisi a taaŋ lʋgıŋ, ta die a pıası wa dı ‘Mınıa yine fʋ tı jakʋʋŋ aŋaŋ tı sarıyadiiru?’
28 ‘Fʋnıŋ fʋ yaala fʋ kʋʋ mıŋ mıŋ sıba diene wo fʋ kʋna Ijipiti vuoke?’
29 Mosisi die dı wʋnna naa, die ʋ chıgı a nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma a ga bie Midiani tıŋgbaŋ ma, ta die dı keŋ faarı hɔgʋ a mıırı ballı dembisi bale mi.
30 “Bına baŋısı-nıısa kʋaŋ chaaŋ, die ʋ ga haagıŋ daaŋ kaanı a ga tʋgı Sanayi kunkogiŋ jigiŋ ta ye bolinyaaŋ dı dinene haŋgɔɔsı tııŋ, ta Ŋmıŋ malaka die dı nyıŋ bolibu sʋŋ.
31 “Die ʋ yene die wo, die dı yiwo mamachi, die ʋ chʋŋ a ga gbigi dı ʋ mıŋŋı a daansı ka, ta die a wʋŋ tı Yɔmʋtieŋ Ŋmıŋ lɔlıŋ, ta ka bala wa dı;
32 ‘Manıŋ n yiwo Ŋmıŋ dieke fʋ chɔɔŋkʋʋlıŋ dı jıanna, Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu Ŋmıŋ.’ Mosisi die dı wʋnna naa, die ʋ cheeli aŋaŋ ŋmaamıŋ ta ka bı yaala ʋ daansı mi.
33 “Ta tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ die dı balı a yı wa dı ‘Vʋarı fʋ nııraha, dama jigidieke fʋ zene wo yiwo jigikası.
34 Wusie, manıŋ n yeye mıŋ n vuosisi dı dinene wahala die Ijipiti me, ta wʋŋ ba kpaŋ. Die wıa maŋ a keŋ sʋʋŋ dı n gbatı ba a taaŋ. Die wıa n nan yiŋŋi tʋŋ fʋ Ijipiti me.’
35 “Mosisi wo gie die yine vuodieke Izara vuosisi die dı zetine wo, ta die pıası wa dı ‘Mınıa yine fʋ tı jakʋʋŋ aŋaŋ tı sarıyadiiru?’ Ama wʋnıŋ Ŋmıŋ die dı vʋarı dı ʋ yi ba nıŋŋandıısırʋ ta gbatı ba taaŋ, ta malaka dieke dı nyına wʋnıŋ Mosisi jigiri bolinyaabʋ ma haŋgɔɔsı tııka jigiri die sʋŋŋi wo.
36 Die wʋnıŋ Mosisi die yine vuodieke die dı vʋarına ba a nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma, die ʋ bı tʋŋ mamachi tʋnkpııma Ijipiti tıŋgbaŋ ma aŋaŋ saŋŋa dieke die ba gana a garısı Mʋgıkpııŋmınbʋ wa, aŋaŋ saŋŋa dieke die ba benne haagıŋ ma wa bına baŋısı-nıısa wa.
37 Mosisi wo gie die bala a yı Izara vuosisi dı, ‘Ŋmıŋ nan daansı tʋŋ nı jigiŋ ʋ naazʋa wʋnyı sıba ʋ tʋnna mıŋ, ʋ nan yi nı gbaŋ gbaŋ nı buuriŋ.’
38 Wʋnıŋ Mosisi wo gie die dı benne aŋaŋ tı Izara vuosisi lagıŋkʋ ma haagıŋ ma. Die ʋ bie wo aŋaŋ tı chɔɔŋkʋʋlıba aŋaŋ malaka dieke die dı bala wıa a yı wa kunkogiŋ dieke ba wasına Sinayi wa. Mi die ʋ tuo Ŋmıŋ miivoli wʋbalıkaha dı ʋ nagı a yı tı chɔɔŋkʋʋlıŋ aŋaŋ tı.
39 “Ama die tı chɔɔŋkʋʋlıba die dı zeti ta ka dı wa dama ba sʋŋanyile die yiŋŋi ga wa Ijipiti me,
40 die wıa die ba balı a yi Arɔni dı ‘Mıı ŋmıŋ a yı tı aŋ ka dıa tı nıŋŋa. Tınıŋ tı ka sıba wudieke dı yine Mosisi, vuodieke dı nagına tı a nyıŋ Ijipiti ma wa.’
41 Saŋka mi die ba mıı buuŋ sıba naraabıŋ, a kaaba a yıa ka, ta die die dʋʋga ta bıra jadieke ba gbaŋ gbaŋ ba mına wa aŋaŋ

nuusisi. 42 Die wɪa Ŋmɪŋ die
dɪ vaa ba a taaŋ dɪ ba jɪama
chɪŋmarɪsɪ, sɪba die dɪ maagɪna
die wo Ŋmɪŋ naazʋalɪba gbaŋkʋ
ma wa, dɪ Ŋmɪŋ baarɪ dɪ:
'Izara vuosi, die nɪ kʋnana dɔŋɪsɪ
ta kaaba haagɪŋ ma bɪna
baŋɪsɪ-nɪɪsa wa,
daa manɪŋ die nɪ kaaba yɪa.
43 Die nɪ ŋaana naga buuŋ Moloki
vɪɪŋ
ta bɪ naga chɪŋmarɪŋ Refani
nɪasɪŋ
ta a yi bugile ta jɪama.
Naa chɪaŋ ma n nan vaa nɪ
dataasɪ vʋara nɪ a nyɪŋ nɪ
tɪŋ ma a yaa nɪ a ga saasaa
a poli Babiloni.'
44 "Tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba die kpi wo
Ŋmɪŋ vɪɪŋ haagɪrɪ ma ta die daga
dɪ Ŋmɪŋ bie ba jigiŋ. Die ba wʋnsɪ
ka mɪŋ sɪba Ŋmɪŋ die dɪ balla
Mosisi die wo. Die ka sɪɪ sɪba
Ŋmɪŋ die dɪ vana Mosisi die dɪ
yene ke die wo. 45 Ka kʋaŋ chaaŋ
die tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba die dɪ keŋ
nagɪ vɪɪkʋ a yɪ ba ballɪ, ta ba tuo
ke a yaa ka gara, ta banɪŋ aŋaŋ
Josua die dɪ keŋ keŋ gie ta gbatɪ
tɪŋgbaŋ diekemba die buuri gaasɪ
die dɪ sɪna. Ŋmɪŋ die dɪ benne
ba nɪŋŋa a yagɪ vuosisi a taaŋ
wa ta die viiku bie gie deŋ deŋ a
keŋ tʋgɪ Davidi saŋŋa. 46 Davidi
berɪŋ die dɪ suuli Ŋmɪŋ nine, ta
die keŋ jʋʋsɪ dɪ ʋ vaa ʋ mɪɪ tigiŋ
a yɪ wʋnɪŋ Ŋmɪŋ vuodieke die
dɪ ʋ chɔɔŋkʋʋŋ Jakobu Ŋmɪnnɪ.
47 Ama wʋnɪŋ Davidi bʋadembiŋ
Solomoni die dɪ keŋ mɪɪ die tigiri.
48 "Tɪ sɪba a baarɪ Nabidie Ŋmɪŋ
ka bie tige diekemba vuota dɪ
mɪna. Naa sɪɪ sɪba Ŋmɪŋ naazʋa
die dɪ bala dɪ
49 'Tɪ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ
baarɪ ŋmɪŋsikpeŋ yine n
naarɪ gbanɪŋ
ta tɪŋgbaŋka gie dɪaŋ dɪ yi n
nagɪsɪ jigizielikiŋ.
Nɪ nan bɪagɪ a mɪɪ tɪgɪ dieke dɪ
mʋna mɪŋ a yɪ mɪŋ?
Yaa jigidieke n baaŋ nan
voosi?
50 Daa manɪŋ die n naana nyinti
gie mana?'
51 "Nɪnɪŋ nɪ yiwo tɪbɪhagɪrɪtieliŋ,
ta nɪ sʋŋanyile dɪ yʋa aŋaŋ Ŋmɪŋ
pam ta nɪ ka saaga dɪ nɪ wʋŋ
Ŋmɪŋ wɪa. Nɪnɪŋ nɪ zetine Ŋmɪŋ
Haalɪbʋ sɪba nɪ chɔɔŋkʋʋlɪba die
dɪ zetine die wo. 52 Ŋmɪŋ naazʋa
wʋnyɪ die wori ta nɪ chɔɔŋkʋʋlɪŋ
dɪ ka mugisiye. Ta bɪ kʋʋ
Ŋmɪŋ tʋntʋntɪba diekemba die
dɪ bʋgɪna balɪ Ŋmɪŋ Vuokasɪka
Masia wa keniŋ wɪa. Ta lele nɪ
yine vuodiekemba dɪ posine ʋ
chɪaŋ ta kʋʋ wa. 53 Nɪnɪŋ nɪ yine
vuodiekemba die dɪ tuone Ŋmɪŋ
mɪraha a nyɪŋ malakasisi jigiŋ,
ama ta ka saaga a dɪa ha."

Die ba tana Sitiiveni tana dene

54 Die lagɪŋkʋ vuosi die dɪ
wʋnna Sitiiveni balɪkʋ die ba jɪɪ
sɪnyɪɪrɪŋ pam ta ŋɔba ba nyɪna.
55 Ama die Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
die dɪ suuli Sitiiveni, ʋ kɔtɪ ʋ
sikpeŋ a daansɪ ŋmɪŋsikpeŋ a
ye Ŋmɪŋ chuulikpeŋkpɪɪŋ ta ye
Yisa dɪ zene Ŋmɪŋ nuudiigiŋ
chaaŋ. 56 Die ʋ baarɪ dɪ, "Ye, n
ye arɪzanna sanʋaŋ dɪ yuorine
ta vuota Bʋa wa dɪ zie Ŋmɪŋ
nuudiigiŋ chaaŋ."
57 Die ba wʋnna na ba keesi
aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ, ta nagɪ ba nuusi
a ligi ba tɪba. Womi ba mana
die dɪ chɪgɪ a keŋ taaŋ a giliŋ
wo bʋnyɪ, 58 a datɪ wa nyɪŋ tɪka
lʋgɪŋ a piili a taa wa tana. Die
vuodiekemba die dɪ taana wa tana
wa die dɪ vʋarɪ ba nyinyeeke
dʋaŋ dalʋakɪŋ wʋnyɪ die dɪ dine
Sɔɔli dɪ ʋ daansɪma ha. 59 Die
ba taanana wa die ta die ʋ keŋ
wa tɪ Yɔmʋtieŋ dɪ, "N Yɔmʋtieŋ
Yisa, tuo n haalɪŋ!" 60 Ta sʋʋŋ
gbirigi ta keesi aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ dɪ,
"N Yɔmʋtieŋ, da keŋ nagɪ ba taalɪ
gie a chʋʋsɪ ba." Die ʋ balɪ wa naa
ta kpi.

8

1 Ta Sɔɔli die dı saagına ʋ kʋʋla wıa.

Sɔɔli die dı mugisine Yisa kʋaŋandıısırıŋ dene

Dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ die mugisibıaŋ die dı nan Yisa kʋaŋandıısırıŋ die dı benne Jerusalemi ma; ta ba mana die dı nyıŋ a jaası ga Judia aŋaŋ Samaria lʋga mana ama ta va tʋntʋntıba nyıına mi. 2 Vuodiekemba die dı jıanna Ŋmıŋ bataŋ die dı guu Sitiiveni ta faası kʋŋ ʋ kumbu.

3 Ama Sɔɔli die dı yaala ʋ chʋʋsı Yisa kʋaŋandıısırıba, ta die gara tige tige, ta yige Yisa kʋaŋandıısırıŋ, dembisi aŋaŋ hɔgʋba mana a keŋ nyına ta a yaa ba a lige dansarıka sʋŋ.

Filipi die dı mʋʋlına Yisa wʋvıınaha Samaria ma dene

4 Yisa kʋaŋandıısırıŋ diekemba die dı jaası wa die dı ga jigiŋ mana a ga mʋʋla Yisa wıaha. 5 Ta Filipi die dı sʋʋŋ ga Samaria tıka ma a ga mʋʋlı Ŋmıŋ Vuovʋarıkıŋ Masia wıa a yı mi vuosisi. 6 Die daadamba pam mi die dı keŋ a mıŋŋı a yuori ba tıba a wʋŋ Filipi balıkʋ, ta bı ye ʋ yinene mamachi wudieke wo. 7 Die jımbıatı pam die dı chıgı a nyıŋ daadaŋ pam ma aŋaŋ keesiŋ pam; ta die nyıŋgbaŋ kpiikiŋ tieliŋ aŋaŋ gbarısı pam die dı ye gbaamıŋ. 8 Die wıa die sʋgıfıalıŋ die dı bie Samaria tıŋ mana ma.

9 Daa wʋnyı gbaŋ die benne tıka ma ba wasa wa Simoni ta yaa tııŋ, saŋŋa a taŋ ʋ ŋaaŋ yie mamachi wuyiike ta a yie vuosisi mamachi, ta die a bala dı ʋ yiwo vuokpuıŋ. 10 Vuodiekemba mana dı benne tıka ma, zɔɔlıntieliŋ aŋaŋ vuokpuıma mana die dı yıa wa jılıma ta wʋmma a yıa wa. Die ba bala dı “Simoni yiwo vuodieke ŋmıŋ dieke ba wasanana ‘Yiko Ŋmıŋ dı tarıgına.’ ” 11 Die ba wʋmma a yıa wa dama die ʋ yi wo mamachi wuyiikehe a yʋası ba jigiŋ. 12 Ama die Filipi dı keŋ a mʋʋlı Ŋmıŋ naarı wʋvıınaha aŋaŋ Yisa wıa, dembisi aŋaŋ hɔɔŋ die dı saagı ʋ mʋʋlikʋ, ta ʋ sıı ba Ŋmıŋ nyaaŋ. 13 Simoni gbaŋ gbaŋ die dı yi Filipi balıkʋ yada, die ʋ sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ. Die ʋ dı Filipi kʋaŋ a yese mamachi wʋkpuıŋ diekemba ʋ yinene, dı yi wo mamachi.

14 Die Yisa tʋntʋntıba die dı benne Jerusalemi dı wʋŋ dı Samaria vuosi tuo wo Ŋmıŋ wıaha a dii, die ba tʋŋ Piita aŋaŋ Jɔɔn ba jigiŋ. 15 Die ba gana a ga tʋgı mi, die ba jʋʋsı Ŋmıŋ a yı ba dı ba tuo Ŋmıŋ Halıkasıka, 16 dama die Ŋmıŋ Halıkasıka die ye ka keŋ a sʋʋŋ ba wʋnyı mana ma; die ba ko sıı ba wa Ŋmıŋ nyaabʋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma nyıına. 17 Womi Piita aŋaŋ Jɔɔn die dı nagı ba nuusi a dıısı ba ma ta ba tuo Ŋmıŋ Halıkasıka.

18 Simoni die dı ye dı tʋntʋntıba dı nagına ba nuusi a dıısı ba ma ta Ŋmıŋ dı yı ba Halıkasıka, die wıa die ʋ nagı ligire a yaala ʋ yı Piita aŋaŋ Jɔɔn, 19 ta baarı “Nı yı mıŋ gbaŋ yiko ka gie amʋ maŋ keŋ nagı n nuuŋ a dıısı vuodieke mana ma, ʋ nan tuo Ŋmıŋ Halıkasıka.”

20 Ama Piita die dı yiŋŋi balı wa dı “Fʋnıŋ nan kpi yɔrı aŋaŋ fʋ ligirehe dama fʋ yile dı fʋ nan bıagı a daa Ŋmıŋ piini aŋaŋ ligire. 21 Die wıa fʋ nuuŋ wo tı tʋʋma ma, dama fʋ sʋŋanyile ka vıına Ŋmıŋ jigiŋ. 22 Die wıa chıgı a nyıŋ fʋ sʋŋanyilibıatı gie me, ta jʋʋsı tı Yɔmʋtieŋ Ŋmıŋ amʋ ʋ nagı fʋ sʋŋanyilibıakʋ gie a chaa fʋ, 23 dama n yeye ta fʋ suuli wo aŋaŋ sʋgıbıaŋ ta bıaŋ dı suuli fʋ.”

24 Womi Simoni die dı balı a yı Piita aŋaŋ Jɔɔn dı, “Nı jʋʋsı tı Yɔmʋtieŋ a yı mıŋ, amʋ nyinti gie

wʋnyɪ mana nɪ bala wa da keŋ keŋ n ma."
25 Die ba bala wudieke tɪ Yɔmʋtieŋ dɪ yine aŋaŋ ʋ wʋvɪɪnaha a kpatɪ, die ba yiŋŋi a ga Jerusalemi. Die ba ganana die ba mʋʋla Ŋmɪŋ wʋvɪɪnaha Samaria tɪŋkpaŋŋɪsɪ pam ma.

Filipi aŋaŋ Ituopia vuokpɪɪŋ wɪa
26 Die tɪ Yɔmʋtieŋ malaka die dɪ keŋ a balɪ a yɪ Filipi dɪ "Hagɪ a ga a daagɪ sie dieke dɪ nyɪna Jerusalemi ta sʋʋŋ gara Gaza wa." Ba ka bɪ daaga sieku gie lele. 27 Die wɪa die ʋ hagɪ a piili chɔnɪŋ, die ʋ ganana ʋ ga tuoli Ituopia daayaabɪŋ sieku me ta ʋ kule. Die ʋ yiwo vuokpɪɪŋ ta daansɪ Ituopia hɔgʋ naaŋ wa ligire. Die ʋ ga wa Jerusalemi a ga jɪaŋ Ŋmɪŋ, 28 ta wa yiŋŋi kuli tigiŋ ta kalɪ ʋ toriku me ta duune dɪ data ka ta ʋ karɪma gbaŋ dieke Ŋmɪŋ naazʋa Azaya dɪ maagɪna. 29 Die Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ balɪ a yɪ Filipi dɪ "Vɪɪsɪ gbigi torikuke." 30 Womi Filipi die dɪ chɪgɪ a ga gbigike a wʋŋ daa wa dɪ karɪnnana gbaŋ dieke Ŋmɪŋ naazʋa Azaya dɪ maagɪna wa. Die ʋ pɪasɪ wa dɪ "Fʋ sɪba wudieke fʋ karɪnnana chɪaŋ mɪŋ?"
31 Ta ʋ yiŋŋi balɪ wa dɪ, "N baaŋ yi wo lalɪa a sɪmma ka chɪaŋ, ntaala vuoŋ dagɪ mɪŋ?" Die wɪa ʋ jʋʋsɪ Filipi dɪ ʋ keŋ jʋalɪ kala torikuke me aŋaŋ wa. 32 Die ʋ karɪnnana wudieke wo yiwo naa dɪ:

"Die ʋ nɪasɪ wa yii dieke ba yalla
a ga dɪ ba kɔrɪgɪ,
ta die beri sigisigi sɪba yiipɔlɪ
dieke ba ŋaana gobe ka ko-
biti
ka beri sigisigi die, die ʋ ka
yuori ʋ nʋaŋ a balɪ wɪɪŋ.
33 Die ba yiwo viivi, ta zeti dɪ ba
kaaŋ dii ʋ sarɪya vɪɪnɪŋ.
Ta vuoŋ wori a baaŋ nan bɪagɪ a
balɪ ʋ haagɪsɪ wɪa,
dama die ba wolɪŋ vʋarɪ wa
ʋ miivoli a nyɪŋ tɪŋgbaŋka
gie me."

34 Daa wa die dɪ pɪasɪ Filipi dɪ, "Balɪ mɪŋ, mɪnɪa wɪa naazʋa wa die dɪ bala wa? *U* gbaŋ gbaŋ ʋ wɪa yaa vuogaaŋ?" 35 Die Filipi dɪ piili a nyɪŋ daa wa die dɪ karɪnna jigidieke wo ʋ gbaŋ gbaŋ a balɪ wa Ŋmɪŋ wʋvɪɪnaha yaa gamma Yisa wɪa. 36 Die ba sʋʋna gara sieku me wo, die ba keŋ tʋgɪ jigiŋ kaanɪ nyaaŋ bʋtaŋ dɪ dʋa, daa wa die dɪ baarɪ, "Ye, nyaaŋ wʋnna bɪa bala ka kagɪ mɪŋ amʋ n daa sɪɪ Ŋmɪŋ nyaaŋ?" ((37 Ta Filipi die dɪ balɪ wa, "Dɪɪ yi fʋ yi Yisa Masia yada aŋaŋ fʋ sʋŋ mana, n nan bɪagɪ sɪɪ fʋ." Die ʋ yiŋŋi balɪ dɪ, "N yi yada dɪ Yisa Masia yiwo Ŋmɪŋ Bʋadembiŋ mɪŋ."))

38 Die daayaabɪrɪ dɪ yi ta du-
unehe dɪ zie, ta wʋnɪŋ aŋaŋ Filipi die dɪ sʋʋŋ ga nyaabʋ ma, Filipi die dɪ sɪɪ wa Ŋmɪŋ nyaabʋ. 39 Die ba kenne nyɪŋ nyaabʋ ma wa, tɪ Yɔmʋtieŋ Haalɪŋ die dɪ nagɪ Filipi a nyɪŋ mi bʋnyɪ, ta daa wa die ka bɪ ye wo bɪbra, ta die chʋŋ kule aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ. 40 Filipi die dɪ keŋ ye ta ʋ bie Azotusi a die dɪ dɪa ka tɪgɪsɪ mana a mʋʋla Ŋmɪŋ wʋvɪɪnaha, yaa die a ga tʋgɪ Siisiria.

9

Sɔɔli tarɪgɪŋ wɪa
(Tʋʋma 22.6-16; 26.12-18)
1 Tɔ, Sɔɔli die ko nɪga nyuŋ dɪ ʋ nan dɪ mugise ta kʋa tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ, die ʋ ga Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋŋ jigiŋ 2 a balɪ wa dɪ ʋ yɪ wa gbaŋtɪ aŋ a dagɪ vuodieke dɪ yine wo aŋaŋ yiko dieke ʋ yalla aŋ ʋ ga Damasikusi a ga dagɪ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me nyɪŋkʋra a mʋ dɪɪ yi ʋ keŋ ye vuodieke dɪ dɪna sie dieke Yisa dɪ dagɪna, hɔgʋ yaa dembiŋ ʋ nan

bıagı yigi be a yaa ba a yiŋŋi keŋ Jerusalemi.

3 Die ʊ benne sieku me a gara Damasikusi ta keŋ gbigi tıka, die chaanıŋ die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ chaaŋ giliŋ wo bʊnyı. 4 Womi die ʊ nan tıŋgbaŋ ta wʊŋ lɔlıŋ dı balala a yıa wa dı, “Sɔɔli, Sɔɔli, bıa yine fʊ mugise mıŋ.”

5 Die ʊ pıasi dı, “Mınıa yine fʊ n Yɔmʊtieŋ?”

Lɔlıkʊ die dı baarı dı, “Manıŋ Yisa, vuodieke fʊ mugisinene wo. 6 Ama hagı a ga tıka sʊŋ, mi ba nan dagı fʊ wudieke fʊ mʊna fʊ yi.”

7 Saŋka mi dembiŋ diekemba die dı ganana aŋaŋ Sɔɔli wa die dı wıarı zie surumm. Die ba wʊŋ wa lɔlıkʊ ama die ba ka ye vuoŋ. 8 Ta Sɔɔli die dı hagı tıŋgbaŋka ma a yuori ʊ nine ama ta ka yese. Die wıa die ba yigi ʊ nuuŋ me a yaa wa a ga Damasikusi. 9 Damʊʊma ataa die ʊ ka bıagı yese. Die daraa gie nıŋ mana die ʊ ka dii jaaŋ yaa a nyuu jaaŋ mana.

10 Die Yisa dıdıısırʊ wʊnyı die benne Damasikusi ma ba wasa wa Ananiasi, ta tı Yɔmʊtieŋ die dı wa wa daansa sʊŋ dı, “Ananiasi!”

Die ʊ yiŋŋi a baarı dı, “Manıŋ n wʊnna n Yɔmʊtieŋ.”

11 Tı Yɔmʊtieŋ dı balı a yı wa dı, “Gɔmısı ga sie dieke ba wasınana Sieŋ-tʊgısıkʊ ma a ga Judasi tigiŋ me a pıası daa dieke dı nyına Taasusi ʊ saaŋ dı dı Sɔɔli wa wıa. Ʊ jʊʊsa Ŋmıŋ lele gie. 12 Die Sɔɔli daansa sʊŋ, ʊ ye daa wʊnyı ba wasınana Ananiasi dı kenne juu a nagı ʊ nuusi a diisi ʊ ma, a mʊ ʊ nan bı yese bıbra.”

13 Ananiasi die dı yiŋŋi balı dı, “N Yɔmʊtieŋ, vuosi pam wɔŋ balı mıŋ daa wa gie wıa, yaa gamma wʊbıaŋ diekemba ʊ yinene fʊ vuosi dı benne Jerusalemi ma wa. 14 Ta ʊ wa keŋ giena aŋaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtʊ yiko dı ʊ yigi vuodieke mana dı wasınana fʊ saaŋ.”

15 Ama ta tı Yɔmʊtieŋ die dı balı dı, “Fʊnıŋ fʊ ko gamma, dama wʊnıŋ maŋ vʊarı dı ʊ tʊma n tʊʊma, ta vaa buurigaası aŋaŋ ba naakpıuma aŋaŋ Izara vuosi mana sımma n saaŋ: 16 ta manıŋ n nan dagı wa gbalıgı diekemba mana ʊ bala ʊ gbalıgı n saaŋ chıaŋ ma.”

17 Die wıa Ananiasi die dı ga a ga juu tigiri me a nagı ʊ nuusi a diisi Sɔɔli ma, ta baarı dı, “N nımbʊa Sɔɔli, tı Yɔmʊtieŋ Yisa vuodieke dı nyına fʊ jigiŋ sieku me wo saŋŋa dieke fʊ kennene giena wa tʊnna mıŋ amʊ fʊ nan bı ye bıbra ta suuli aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka.” 18 Lele womi jaaŋ kaanı die dı sına sıba zaasıŋ hagıtı die dı nyıŋ Sɔɔli nine me a nan, die ʊ bı bıagı yese bıbra. Die ʊ hagı a zie, ta ba sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ. 19 Die ʊ dii nyindiike ta ʊ hagırıŋ dı yiŋŋi keŋ.

Sɔɔli die dı mʊʊlına Yisa wıa Damasikusi ma dene

Saŋka mi Sɔɔli die dı wıarı Yisa dıdıısırıŋ dı benne Damasikusi ma wa jigiŋ daraa ale, 20 ta die ga Ŋmıŋ jıamıŋ juone me lagı lagı a ga mʊʊla Yisa wıa dı, “Yisa seŋ yiwo Ŋmıŋ Bʊa.”

21 Vuodiekemba mana die dı wʊnna wa wa die dı yi be mamachi ta ba pıasa dı, “Da daa wa gie die benne Jerusalemi ma a kʊa vuodiekemba die dı wasınana saarı gie wo? Ʊ ka keŋ giena dı ʊ yigi wo Yisa dıdıısırıŋ ta nagı ba a yiŋŋi ga yı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha?”

22 Ama ta Sɔɔli mʊʊlıkʊ die dı a ko gʊta aŋaŋ Ŋmıŋ hagırıŋ, ʊ mʊʊlıkʊ die dı dagı dı Yisa seŋ yiwo Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa ta chıula die dı wori: die wıa Juu vuosi diekemba die benne Damasikusi die ka bıagı a balı wa wııŋ.

23 Die daraa pam die dı tıaŋ,
ta Juu vuosisi die dı lagısı taŋ
a saŋ dı ba kʋʋ wa; 24 ama
die vuoŋ dı balı wa wudieke ba
sanna dı ba yi wo. Die ŋmıntʋası
aŋaŋ yuŋ mana die ba ŋaaŋ gbarı
wa tıka sanʋa mana ma dı ba
kʋʋ wa. 25 Ama yuŋ kaanı ʋ
kʋaŋandıısırıba dı nagı wa a yi
kparıŋ ma a nagı wa a daagı tıka
paŋ sikpeŋ a nyıŋ.

Sɔɔli die dı benne Jerusalemi dene

26 Womi Sɔɔli die dı ga
Jerusalemi a mıa dı ʋ nagı ʋ gbaŋ
a lagıŋ Yisa kʋaŋandıısırıba ma,
ama die ba ka yiwo yada dı lele,
ʋ wa yiwo Yisa kʋaŋandıısırʋ, ta
die wa chıgı wa ŋmaamıŋ. 27 Ta
Banabasi die dı keŋ suŋŋi wo a
yaa wa ga tʋntʋntıba jigiŋ, a balı
ba Sɔɔli die dı yene tı Yɔmʋtieŋ
Yisa sieŋ me ta ʋ balı wıa a yı
wa dene. Die ʋ bı balı ba Sɔɔli
die dı dine dembisi a mʋʋla Yisa
wıa Damasikusi ma dene. 28 Die
wıa Sɔɔli die dı beri aŋaŋ ba ta
die dı dıa Jerusalemi jige mana
a mʋʋla tı Yɔmʋtieŋ saaŋ aŋaŋ
dembisi. 29 Die ʋ bı bala aŋaŋ
Juu vuodiekemba dı bala Giriiki
jabalıkıŋ yaa gamma Yisa wıa,
ama die ba nıga nınhagırıŋ aŋaŋ
wa, ta mıa dı ba kʋʋ wa. 30 Ama
saŋŋa dieke ta Yisa dıdıısırıŋ die
dı mıŋŋına naa die ba nagı wa
a sʋʋŋ ga Siisiria ta vaa ʋ kuli
Taasusi me.

31 Womi die Yisa kʋaŋandıısırıba
dieke dı benne Judia aŋaŋ Galili
aŋaŋ Samaria mana ma die ka bı
ye mugisiŋ. Die Ŋmıŋ Halıkasıka
die dı yı ba hagırıŋ ta kpaŋŋısı
ba, die ba gʋta ta beri aŋaŋ Ŋmıŋ
chıgıla.

Piita die dı tʋnna mamachi wıa Liida aŋaŋ Joopa dene

32 Ka kʋaŋ chaaŋ Piita die dı
dıa a ga jigiŋ mana, ta die keŋ
sʋʋŋ ga dı ʋ kaagı Ŋmıŋ vuosi
die dı benne Liida. 33 Mi die ʋ
ye daa wʋnyı ba wasınana Aniasi,
die ʋ nyıŋgbanıŋ die kpine ta ʋ
ka bıagı haga ʋ jadʋakıŋ ma bına
anıı. 34 Piita die dı balı a yı wa
dı, “Aniasi, Yisa Masia gbaannana
fʋ, hagı ta wʋnsı fʋ jadʋakırı.”
Lele womi die ʋ hagı a zie. 35 Die
vuodiekemba mana die dı benne
Liida aŋaŋ Saroni ma die dı ye
wo die dı tarıgı ba beriŋ, ta dı tı
Yɔmʋtieŋ sieŋ.

36 Hɔgʋ wʋnyı dıaŋ die dı
benne Joopa ma ba wasa wa
Tabita, ama Giriiki jabalıkıŋ
ba wasa wa Dɔkasi, ka chıaŋ
yine “Haabiiŋ” ta die a yi Yisa
dıdıısırʋ. Die ʋ nagı ʋ saŋŋa
mana a yie wʋvıına yıa vuosi ta
suŋŋi zɔɔlıntieliŋ. 37 Die saŋka
mi yʋagıŋ die dı yigi wo die ʋ
kpi. Die ba sıı wa nyaaŋ ta nagı
wa a jʋalı dʋaŋ jarınbısa juoŋ
me. 38 Joopa die ka faası yʋa aŋaŋ
Liida; die wıa die Yisa dıdıısırıba
die dı wʋnna dı Piita bie Liida ma
wa die ba tʋŋ dembisi bale ʋ jigiŋ
dı ba ga balı wa dı, “Tı jʋʋsa fʋ yi
lagı lagı a keŋ tı jigiŋ.” 39 Die wıa
Piita die dı yi siri wʋnıŋ aŋaŋ ba
die dı ga. Die ʋ gana a ga tʋgı wa
ba nagı wa jʋalı ga juoku me. Mi
kpihɔgʋba mana die dı taaŋ giliŋ
Piita a kʋma ta daga wa nyinyeeki
diekemba Dɔkasi die dı baalına
yı ba wa saŋŋa dieke ʋ benne ʋ
mısı ma wa. 40 Ama Piita die dı
yagı ba mana dı nyıŋ juoku me,
ta die sʋʋŋ a gbirigi ʋ dune me a
jʋʋsı Ŋmıŋ, ta die yiŋŋi a daansı
kumbu ta baarı dı, “Tabita, hagı!”
Die ʋ yuori ʋ nine a ye Piita, ta die
hagı a kalı. 41 Piita die dı tııntı ʋ
nuuŋ a suŋŋi wo ʋ hagı zie ta wa
kpihɔgʋbaha aŋaŋ Yisa dıdıısırıŋ
banıŋ ba a nagı wa dagı ba dı ʋ
yiŋŋi keŋ wo ʋ miivoli me mıŋ.
42 Wıırı gie die dı dıa ga Joopa
mana ma ta vuosi pam die dı yi tı
Yɔmʋtieŋ Yisa yada ta dı ʋ sieŋ.
43 Piita die dı wıarı a bie Joopa ma
a yʋası; die ʋ bie wo daa wʋnyı

die dı wʋnsınana gbaŋtı ba wasa wa Simoni tigiŋ me mıŋ.

10

Piita aŋaŋ Koniliawosi wıa

1 Die daa wʋnyı die benne Sisiria ma ba wasa wa Koniliawosi, die ʋ yiwo sojasisi jakʋʋŋ ta pɔgılı sojasisi kɔbıga ʋ chaakʋ ma. Die ba wasa ʋ chaakʋ Itali tıŋgbaŋ chaaŋ. 2 Die wʋnıŋ aŋaŋ ʋ deŋ mana die jıama Ŋmıŋ ta chıga Ŋmıŋ. Die ʋ kpaŋŋı ʋ gbaŋ pam a suŋŋe Juu vuosi zɔɔlıntielibe, ta die jʋʋsa Ŋmıŋ saŋŋa mana. 3 Daaŋ kaanı die agbaa die dı nıgına a tıaŋ hawası ataa die ʋ daansı a ye Ŋmıŋ malaka dı kenne juu ʋ jigiŋ a balı a yı wa dı, “Koniliawosi.”

4 Koniliawosi die dı yene malakaka die ŋmaamıŋ dı yigi wo, ta ʋ baarı dı “N Yɔmʋtieŋ, dı bıa?” Die malakaka dı yiŋŋi a balı wa dı, “Ŋmıŋ tuo fʋ jʋʋsıŋ mıŋ aŋaŋ fʋ yınana zɔɔlıntieliŋ piini diekemba ta bı tıınsı fʋ wıa. 5 Lele, tʋŋ dembisi bataŋ aŋ ba ga Joopa ma a ga wa daa wʋnyı saaŋ dı dine Simoni Piita. 6 *Ʋ* yiwo chaanʋ a bie gbaŋwʋnsırʋ dieke ba wasınana Simoni tigiŋ, ta ʋ tigiri dı gbigi mʋgıkpıırı.” 7 Die malakaka die dı balala wıaha a yıa wa die dı yiŋŋi ga ta va wa, womi die Koniliawosi die dı wa ʋ tʋntʋntıŋ bale aŋaŋ sojasisi wʋnyı, vuodieke die dı jıanna Ŋmıŋ ta bı yi ʋ gbaŋ gbaŋ gbıgbarıtʋ wʋnyı. 8 Die ʋ balı ba wudieke dı yine, ka kʋaŋ chaaŋ ʋ tʋŋ ba Joopa ma ma.

9 Ka tʋnvʋʋsa die ba benne sieku me a gara wa a keŋ gbigi Joopa, saŋka mi Piita die dı ga jʋalı kɔsʋŋ sikpeŋ agbaa saŋŋa dı ʋ jʋʋsı Ŋmıŋ. 10 Kɔŋ die dı keŋ yigi wo, die ʋ yaala jaaŋ dı ʋ dii; die ba yene dige nyindiikehe die ʋ daansı. 11 Ta die a ye ŋmıŋsikpeŋ dı yuorine, ta jaaŋ kaanı dı keŋ sʋʋna a sıı sıba garıteelikiŋ ba yigine ka kʋanʋa anıısa wa a yaa keŋ sʋʋna tıŋgbaŋ. 12 Die ka ma dɔŋısı yiri yiri aŋaŋ nyindiekemba dı vuunene tıŋgbaŋ aŋaŋ nembisi. 13 Ta die ʋ wʋŋ lɔlıŋ dı balala a yıa wa dı, “Piita, hagı a kʋʋ a ŋɔbı!”

14 Ama Piita dı yiŋŋi balı dı, “N Yɔmʋtieŋ, aayı, n ye ka ŋɔbı jadieke tı chʋarına.”

15 Die lɔlıkʋ dı bı balı yı wa bıbra dı, “Da keŋ wa jadieke Ŋmıŋ dı yine kası jadıngıtıŋ.” 16 Naa die yiwo bʋtaa, ta die jaabʋ dı yiŋŋi a ga jʋalı ŋmıŋsikpeŋ.

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi die dı kenne yi Yisa kʋaŋandıısırıŋ dene

17 Piita die ye ko yile ʋ daansıkʋ chıaŋ, die Koniliawosi die dı tʋnna dembiŋ diekemba ba die dı ye Simoni tigiri dı benne jigidieke a keŋ zie ka sanʋarı tıŋ, 18 a wa a pıası dı, “Chaanʋ bie giena ʋ saaŋ dı dı Simoni Piita mıŋ?”

19 Ama Piita die ye ko mıa ʋ baaŋ yi die a sıba daansıkʋ chıaŋ, ta Ŋmıŋ Haalıŋ dı balı yı wa dı, “Wʋmma dembisi bataa bie giena a dı dıa a yaala fʋ. 20 Die wıa hagı a sʋʋŋ ga ta da chıılı dı fʋ aŋaŋ ba ga, dama manıŋ n tʋnna ba.” 21 Naa chıaŋ ma, Piita die dı sʋʋŋ a ga balı dembisisi dı, “Manıŋ nı yaala wa. Bıa wıa nı keŋ?”

22 Ta ba yiŋŋi balı dı, “Jakʋʋŋ Koniliawosi tʋnna tı. *Ʋ* yiwo vuovıınıŋ ta jıama Ŋmıŋ ta Juu vuosi mana dı faası yıa wa jılıma pam. Ŋmıŋ malakasisi kaanı die dı balı a yı wa dı ʋ wa fʋ a keŋ ʋ tigiŋ me amʋ ʋ nan wʋŋ wudieke fʋ yalla dı fʋ balı.” 23 Die Piita dı yaa ba a juu gbaaŋ, die ba dʋa mi tʋŋ dı vʋŋ.

Tʋŋ die dı vʋʋna ʋ yi siri wʋnıŋ aŋaŋ ba dı ga; die ʋ chanchaalıba bataŋ die dı benne Joopa ma wa die dı beeli wo. 24 Die ka tʋnvʋʋsa

die ba ga tʋgı Siisiria ma, jigidieke Koniliawosi aŋaŋ ʋ deŋ aŋaŋ ʋ zʋalıŋ die dı kalına a chıısa wa. 25 Die Piita die dı dına baa ʋ juu gbaaŋkʋ sʋŋ, ta Koniliawosi die dı keŋ tuoli wo sanʋarı ma, ta sʋʋŋ gbirigi ʋ nıŋŋa aŋaŋ jılıma. 26 Ama ta Piita die dı baarı dı, “Hagı, dama n gbaŋ gbaŋ n yiwo vuota.” 27 Piita die ko bala wıa a yıa Koniliawosi ta die a ga juo tigiri me, a die ye vuosi pam dı lagısına a kalı. 28 Die ʋ balı a yı ba dı, “Nı gbaŋ gbaŋ nı sıba a baarı tınıŋ Juu vuosi mıra ka yı wa sieŋ dı tı lagıŋ yaa a kaagı vuodieke dı kana a ka yi Juu vuoŋ, ama Ŋmıŋ dagı mıŋ dı n daa zetime vuoŋ ʋ kana ka yi Juu vuoke wıa. 29 Die wıa nı tʋnna a wa mıŋ wa maŋ keŋ ta ka zetiye. Lele nı vaa n pıası nı, ‘Bıa wıa nı tʋŋ a wa mıŋ?’ ”

30 Koniliawosi die dı baarı dı, “Deeri kanıŋ wa saŋka gie gbaŋ gbaŋ agbaa dı nıgına a tıaŋ hawası ataa die maŋ jʋʋsa Ŋmıŋ n tigiri me, womi maŋ ye daa wʋnyı dı yeegine nyıŋnyıgısa dı kenne zie n nıŋŋa, 31 a baarı dı, ‘Koniliawosi! Ŋmıŋ wʋŋ fʋ jʋʋsıŋ ta tıınsı piini dieke fʋ yınana zɔɔlıntielibe. 32 Die wıa, tʋŋ vuoŋ aŋ ʋ ga Joopa ma a ga wa daa wʋnyı ba wasına Simoni Piita. Ʋ yiwo chaanʋ a bie Simoni gbaŋwʋnsırʋ wa tigiŋ me vuodieke tigiri dı gbigine mʋgırı.’ 33 Die wıa maŋ tʋŋ a wa fʋ lagı lagı wa, ta fʋ dıaŋ fʋ kpaŋŋı fʋ gbaŋ a keŋ. Tɔ, tı mana bie wo Ŋmıŋ nıŋŋa dı tı wʋŋ wudieke mana tı Yɔmʋtieŋ dı yına fʋ nʋaŋ dı fʋ balı tı.”

Piita wʋbalıka

34 Die wıa Piita die dı piili a bala dı, “Lele n wa sıba dı dı yiwo wusie dı Ŋmıŋ ka luge, 35 ama ʋ tuose buuriŋ nıŋ mana vuodieke dı chıgınana wa ta yie wudieke dı mʋna. 36 Nı sıba dı Ŋmıŋ die yı wa Izara vuosi wudieke dı dagına wʋvıınaha wıa, dı Yisa Masia ma tınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ dı bı nansı aŋaŋ taŋ; wʋnıŋ Yisa Masia yiwo tı mana Yɔmʋtieŋ. 37 Nı wɔŋ sıba wudieke mana die dı yine Judia mana ma ma mıŋ. Die wıaha gie mana die piili wo Galili me, Jɔɔn die dı bala dı vuoŋ mana tuo Ŋmıŋ nyaaŋ sıula kʋaŋ chaaŋ. 38 Ŋmıŋ die nagı wa ʋ Halıkasıka aŋaŋ hagırıŋ a yı Yisa, vuodieke dı nyına Nazeriti wa. Die ʋ bie wo Yisa jigiŋ saŋŋa dieke die ʋ dına dı dıa a tʋma tʋnvıına a yıa vuosi ta gbaama vuodiekemba die dı benne Sitaani nuusi me. 39 Tı mana die ye Yisa die dı yine wudieke Jerusalemi tıŋ ma aŋaŋ Juu vuosi tıgıhanıŋ ba mana, ta tı yiwo ʋ daansıatieliŋ. Die ba kpaası wa wa dagarıkıŋ ma die ʋ kpi. 40 Ama ta Ŋmıŋ die dı sʋgırı wa kumbu me daraa ataa daraaŋ ta yi ʋ hagı ta tı ye wo ʋ seŋ yi vuota. 41 Daa vuoŋ mana die yene wo. Die dı yiwo tınıŋ vuodiekemba die Ŋmıŋ dı vʋarına dı tı yi ʋ daansıa tieliŋ die yene wo, ta die die ta nyuo aŋaŋ wa ʋ kumbu sʋgırıŋ kʋaŋ chaaŋ. 42 Ŋmıŋ die yı tı nʋaŋ dı tı mʋʋlı aŋaŋ nıŋŋmına a yıma vuosi dı Yisa yine vuodieke ʋ vʋarına dı ʋ yi vuodiekemba dı benne ba mısı ma aŋaŋ kunti sarıya diiru. 43 Ŋmıŋ naazʋamba mana die baarı dı vuodieke nıŋ mana dı yine Yisa yada, Ŋmıŋ nan nagı ʋ taalı a chaa wa Yisa wa saaŋ ma.”

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi die dı tuone Ŋmıŋ Halıkasıka dene

44 Piita die dı yene ko bala wıaha ta die Ŋmıŋ Halıkası die dı keŋ a sʋʋŋ vuodiekemba mana die dı wʋnnana ʋ wʋbalıkaha ma. 45 Die dı yi Yisa dıdıısırıŋ diekemba dı yine Juu vuosi ta

beeli Piita a nyıŋ Joopa a keŋ wo mamachi aŋaŋ Ŋmıŋ die dı nagına ʋ piini dieke dı yine ʋ Halıkasıka a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi wo. 46 Dama die ba wʋŋ ba dıaŋ ba balınana wʋbalıkı gaası ta bıra Ŋmıŋ saaŋ. Womi Piita dı baarı dı, 47 “Vuosi gie tuo wo Ŋmıŋ Halıkasıka sıba die tı tuone die wo, vuoŋ beri a baaŋ bıagı kagı ba dı ba daa sıı Ŋmıŋ nyaaŋ?” 48 Die wıa die ʋ yı nʋaŋ dı ba sıı ba; die ba sıı ba Ŋmıŋ nyaaŋ Yisa Masia saaŋ ma. Die wıa die ba balı Piita dı ʋ wıırı ba jigiŋ daraa ale.

11

1 Saŋka mi die Yisa tʋntʋntıba aŋaŋ Yisa dıdıısırıba die dı benne Judia lʋga mana die dı wʋŋ dı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi gbaŋ tuo Ŋmıŋ wıaha. 2 Die wıa Piita die dı yiŋŋine a keŋ Jerusalemi ma, Juu vuosi vuodiekemba die dı yine Yisa dıdıısırıŋ bataŋ dı piili a nıga nınhagırıŋ aŋaŋ wa. Die ba yaala vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi ta yi Yisa dıdıısırıŋ gobi ba kɔla, 3 ta baarı dı, “Fʋnıŋ ga bie wo vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi ta die aŋaŋ ba gbaŋ.”

4 Womi Piita die dı piili a bala ba wudieke gbaŋ gbaŋ die dı yine dı: 5 “Die n bie wo Joopa tıŋ ma a jʋʋsa Ŋmıŋ ta keŋ a ye ŋmıŋsikpeŋ dı yuorine ta jaaŋ kaanı dı sına sıba garıteelikiŋ dı kenne sʋʋŋ n jigiŋ. 6 Die n daansına ka sʋkʋ die maŋ ye tigiŋ dɔŋısı aŋaŋ haagıŋ dɔŋısı aŋaŋ nyinvuuke aŋaŋ nembisi. 7 Ta die maŋ wʋŋ lɔlıŋ dı balala yıa mıŋ dı, ‘Piita, hagı a kʋʋ nyinti gie a ŋɔbı.’ 8 Die maŋ yiŋŋi a balı dı, ‘N Yɔmʋtieŋ n kaaŋ bıagı yi die, n ye ka ŋɔbı jadieke tı chʋarına.’ 9 Ta lɔlıkʋ dı bı nyıŋ arızanna ma a balı yı mıŋ bıbra dı, ‘Dıı yi Ŋmıŋ dı keŋ baa dı jaaŋ vıına aŋaŋ diile da keŋ baa ka ka mʋ aŋaŋ diile.’ 10 Naa die yiwo die bʋtaa, ta jaabʋ mana die dı yiŋŋi ga arızanna ma.

11 “Lele womi dembisi bataa die dı nyına Siisiria dı keŋ zie tigi dieke n benne wo sanʋarı tıŋ. 12 Die wıa Ŋmıŋ Halıkasıka die dı balı yı mıŋ dı n gamma aŋaŋ ba ta da vaa ka mugisi mıŋ. Womi Yisa dıdıısırıŋ bayʋaba diekemba die dı benne Joopa ma die dı beeli mıŋ tı ga Siisiria a ga Koniliawosi tigiŋ, 13 ʋ balı tı dı Ŋmıŋ malaka nyınna ʋ jigiŋ. Dı ʋ tʋŋ aŋ ba ga Joopa a ga wa vuoŋ wʋnyı saaŋ dı dine Simoni Piita. 14 Dı Piita wa nan balı wa wʋnıŋ aŋaŋ ʋ tigiŋ vuosi mana dı baaŋ nan yi die a ye gbatıtaanıŋ.

15 “Die n piiline a bala wa, die Ŋmıŋ Halıkası die dı a keŋ a sʋʋŋ ba ma sıba die dı kenne sʋʋŋ tı ma piiliku me wo. 16 Mi die maŋ tıınsı tı Yɔmʋtieŋ Yisa die dı balla dı, ‘Jɔɔn die sıwa aŋaŋ nyaaŋ ama Ŋmıŋ nan sıı nı aŋaŋ ʋ Halıkasıka.’ 17 Dıı yi Ŋmıŋ dı yı banıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi piini dieke die ʋ yına tı saŋŋa dieke die tı yine tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia yada wa; mınıa yine mıŋ dı n kagı Ŋmıŋ dı ʋ da yi wudieke ʋ yaalala ʋ yi?”

18 Die ba wʋnna Piita balıkʋ wa, die ba ka bı nıgı nınhagırıŋ ta piili a bıra Ŋmıŋ a bala dı, “Lele Ŋmıŋ vaa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dı ba vaa ba tʋmbıatı ta yi Yisa dıdıısırıŋ ta ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.”

Yisa dıdıısırıŋ Antiyoku ma wıa

19 Die Sitiiveni kʋʋla kʋaŋ chaaŋ mugisibıaŋ die dı keŋ Yisa dıdıısırıŋ ma die ba chıgı jaası jigiŋ mana. Die bataŋ die chıgı ga Fonisia aŋaŋ Saapurusi aŋaŋ Antiyoku ta die mʋʋla Yisa wıa a yıa Juu vuosi nyıına ma. 20 Ama Yisa dıdıısırıŋ dieke dı yine Saapurusi vuosi aŋaŋ

Saarini vuosi die dı ga Antiyoku a ga mʋʋla tı Yɔmʋtieŋ Yisa wʋvıınaha a yıa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi. 21 Die Ŋmıŋ hagırıŋ die dı bie ba jigiŋ, die vuosi pam die dı tarıgı ba beriŋ ta yi Yisa yada.

22 Die Yisa dıdıısırıŋ diekemba dı benne Jerusalemi ma wa dı wʋŋ wudieke dı yinene wo, ta die tʋŋ Banabasi Antiyoku ma. 23 Die ʋ gana a ga tʋgı mi a ye Ŋmıŋ dı suŋŋine be die wo, ʋ sʋŋ die dı fıalı ta die ʋ kpaŋŋısı ba mana dı ba da vaa Yisa kʋaŋ dıısıŋ. 24 Banabasi die yiwo vuovıınıŋ ta yaa yada pam ta suuli aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka, die vuosi pam die dı keŋ yi Yisa yada ta bırıŋ ʋ dıdıısırıŋ.

25 Die Banabasi dı ga Taasusi dı ʋ yaalı Sɔɔli. 26 Die ʋ yene wo wo, die ʋ yaa wa a yiŋŋi keŋ Antiyoku, mi ba bale wo mana die dı nagı biŋ mʋʋmıŋ a lagıma aŋaŋ Yisa dıdıısırıba ta dagı vuosi pam mi Ŋmıŋ wıa. Die dı yiwo Antiyoku ma die ba woliŋ wa Yisa dıdıısırıŋ dı, “Kirisito vuosi.”

27 Die saŋka mi gbaŋ gbaŋ die Ŋmıŋ naazʋalıŋ bataŋ die dı benne Jerusalemi ma dı keŋ Antiyoku. 28 Ba wʋnyı saaŋ die yine Agabusi, ta Ŋmıŋ Haalıŋ die dı suŋŋi wo ʋ balı dı kɔŋ bıaŋ nan nan jigiŋ mana dʋnıa ma. Die dı keŋ yi mıŋ saŋŋa dieke Kolodiasi dı yine naakpııŋ. 29 Die Yisa dıdıısırıŋ dı benne Antiyoku ma wa die dı saŋ dı ba nan suŋŋi ba nımballı diekemba dı benne Judia ma, dı vuoŋ mana chıasi ʋ baaŋ nan bıagı die. 30 Die ba yi die a nagı ligirehe a tʋŋ Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dı ba yaa ga yı Yisa dıdıısırıŋ nyıŋkʋraha dı benne Judia ma.

12

Herodi die dı mugisine Yisa dıdıısırıŋ dene

1 Saŋka gie mi gbaŋ gbaŋ naakpııŋ Herodi die dı mugise Yisa dıdıısırıba bataŋ. 2 Die ʋ yi sojasi nʋaŋ ba gobi Jemisi, Jɔɔn nımbʋa sikpeŋ aŋaŋ jıbıwaŋ. 3 Die ʋ yene ta Juu vuosi sʋgıtı fıalıya wa aŋaŋ wudieke ʋ yine wo, die ʋ vaa ba yigi Piita saŋŋa dieke ba dinene paanʋ dieke ba kana ka naga dabɔtı a yie wo dʋʋgaka. 4 Die ʋ yigine Piita wa kpatı wa ʋ yi ba ligi wo dansarıka ma ta yı nʋaŋ dı sojasi lagımıŋ lagımıŋ bʋnıısa gbara wa a tarıgıma taŋ. Die lagımıŋ mana die yiwo sojasi banıısa. Ta a yile sıba ʋ vʋarı wa gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka saŋŋa a dii ʋ sarıya yaalıŋ ma. 5 Die wıa, die Piita die dı bie dansarıka ma ta Yisa kʋaŋandıısırıba die dı faası a jʋʋsa Ŋmıŋ a yıa wa.

Malaka die dı vʋarına Piita a nyıŋ dansarıka sʋŋ dene

6 Die tʋŋ dı bala ka vʋŋ aŋ Herodi nagı Piita a yı vuosisi, dınıŋ daarı yuku mi die Piita dı ye ko bɔbı aŋaŋ chɔrıma a dʋa gʋʋra sojasi bale sʋnsʋŋ. Die ba bɔbı chɔrımaha kaanı aŋaŋ sojasi wʋnyı ʋ nuudiigiŋ chaaŋ ta kaanı dıaŋ dı bɔbı ʋ nuugalı chaaŋ sojasi ta sojasisi bataŋ dıaŋ dı gbarı dansarıkaka sanʋadaaŋ. 7 Womi ta Ŋmıŋ malaka die dı keŋ nyıŋ, ta chaanıŋ dı chaaŋ dansarıka ka ma. Die malakaka dı dɔŋ dɔŋ Piita bıŋkpıaŋ ma a sugiri wa ta baarı dı, “Hagı lagı lagı!” Ta ʋ hagı. Die ʋ hagına wa, chɔrıma ha dı nyıŋ ʋ nuusi me a nan. 8 Malakaka dı balı wa dı, “Mıŋŋı bɔbı fʋ gbanıŋ ta sʋʋ fʋ nııra.” Piita dı yi die. Die malakaka dı bı balı dı, “Yeegi fʋ jayeekiŋ a dıa mıŋ.” 9 Piita die dı dı malakaka a nyıŋ dansarıka ka ma, ama die ʋ ka sıba dı ʋ daansa mıŋ yaa ka seŋ yie mıŋ. 10 Die ba ga garısı nıŋŋaŋ sojasisi die dı

gbarına wa aŋaŋ banıŋ ba die dı diisine wo ta die keŋ tʊgı kʊʊtı gbıabı dieke dı benne gaamıŋ ma die dı yuorinene a juo tıka sʊŋ, die ka gbaŋ gbaŋ ka yuori. Die ba chʊŋ a nyıŋ a chʊŋ a sʊʊna siekpııkʊ ma womi malakaka die dı bıa ta va Piita.

11 Die Piita dı wa mıŋŋı wudieke dı yinene wo ta baarı dı, “Lele n sıba a baarı dı seŋ yiwo wusie, dı Ŋmıŋ tʊnna ʊ malaka ʊ keŋ vʊarı mıŋ a nyıŋ Naaŋ Herodi nuusi me, ta bı vʊarı mıŋ a nyıŋ Juu vuosisi die dı yilinene dı ba yi mıŋ die wo mana mana ma ma.”

12 Die ʊ mıŋŋına naa wa, die ʊ ga Jɔɔn Maki nuŋ Meri tigiŋ. Die vuosi pam die lagısına mi a jʊʊsa Ŋmıŋ 13 Piita die dı ga kpaası sanʊarı ta havʊʊbiŋ wʊnyı die dı yine tʊntʊntʊ mi ta Roda die dı keŋ dı ʊ ye vuodieke dı kpaasınana wa. 14 Die ʊ mıŋŋına Piita lɔlıkʊ die dı yiwo nansıŋ die ʊ chıgı a yiŋŋi a ga ta ka yuori sanʊarı, a nata a baarı dı, “Piita zie sanʊarı tıŋ.” 15 Die ba balı wa dı, “Juo yııŋyaatı.” Ama die ʊ kpaŋŋı ʊ gbaŋ a bala dı dı yiwo wusie. Die ba baarı dı, “Dı nan yiwo ʊ malaka.”

16 Ta Piita die dı ye ko a kpaasa sanʊarı, die ba ga yuori a ye wo, die dı yi be mamachi. 17 Die ʊ kɔtı ʊ nuuŋ dı ba tarı watı, ta balı ba tı Yɔmʊtieŋ dı yine die a vʊarı wa a nyıŋ dansarıka ka sʊŋ. Ta die balı dı, “Nı balı Jemisi aŋaŋ Yisa dıdıısırı banıŋ ba wudieke dı yine.” A kʊaŋ chaaŋ ʊ nyıŋ mi a ga jigigaaŋ.

18 Die tuŋ dı vʊʊna sʊkʊʊŋ die dı faası mugisi sojasisi die dı gbarına wa. Die ba pıasa taŋ dı, “Bıa yine Piita wa?” 19 Naaŋ Herodi die dı yı nʊaŋ dı ba yaalı wa, ama die ba ka ye wo. Die wıa die ʊ vaa ba pıası gbıgbarıtıba wʊpıasıka ta die yi nʊaŋ dı ba kʊʊ ba.

Naa kʊaŋ chaaŋ, Naaŋ Herodi die dı nyıŋ Judia a sʊʊŋ ga Siisiria a die yi daraa ale mi.

Herodi kuŋ wıa

20 Herodi die dı jıı sınyıırıŋ aŋaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi; die wıa die ba lagıŋ taŋ dı ba ga ye wo. Die ba wolıŋ ye Bilasitusi dı ʊ suŋŋi be, die ʊ yiwo vuodieke die dı yine naaŋ wa tigiri nyıŋkʊraha wʊnyı. Die ba keŋ ga Herodi jigiŋ a ga nıgı nııpɔɔŋ dı ʊ vaa sʊgıfıalıŋ bemme ba sʊnsʊŋ dama Taya aŋaŋ Sidoni die yese ba nyindiike a nyına naaŋ Herodi tıŋgbaŋ ma.

21 Die naaŋ Herodi die vʊarı daaŋ a zieŋ, die daarı dı tʊgına wa Herodi die dı yeegi ʊ naala nyiŋyeekikpııma, ta nyıŋ kalı ʊ naaŋ gbaŋtı mama ta balı wıa a yı vuosisi. 22 Die vuosisi die dı natı a baarı dı, “Ʊ lɔlıkʊ sıı sıba ŋmıŋ daa vuota.” 23 Lele wo mi Ŋmıŋ malaka die dı vaa yʊagıbıaŋ dı yigi wo, die ʊ nyuuti die dı suuli aŋaŋ gbarıtı a nyuo wo ʊ kpi dama die ʊ ka yi Ŋmıŋ kanıŋ jılıma ka mi.

24 Ama saŋka mi die vuosi pam die dı wʊŋ wıaha ta yi yada.

25 Saŋŋa dieke Banabasi aŋaŋ Sɔɔli die dı kpatına ba tʊʊmaha dieke die ba gana dı ba yiwo, die ba nagı Jɔɔn Maki a gʊtı ba ma a nyıŋ Jerusalemi a ga Antiyoku.

13

Ŋmıŋ Halıkasıka die dı vʊarına Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dene

1 Antiyoku ma, die Ŋmıŋ naazʊalıŋ aŋaŋ dıdagırıŋ bataŋ die bie wo Yisa dıdıısırıŋ sʊŋ: die ba yine Banabasi aŋaŋ Simiani (vuodieke die ba wasınana Daasɔbılıŋ), aŋaŋ Lususi, vuodieke dı nyına Sarene aŋaŋ Manani (vuodieke die ba lagıŋ na a wubi aŋaŋ Naaŋ Herodi die ba yine ballıbısı) aŋaŋ Sɔɔli.

2 Daaŋ kaanı die ba jıanna tı
Yɔmʋtieŋ ta bɔbı nʋaha, Ŋmıŋ
Halıkasıka die dı balı a yı ba dı,
“Nı vʋarı Banabasi aŋaŋ Sɔɔli aŋ
ba tʋŋ tʋŋ dieke wıa n wana ba
wa dı ba tʋŋ wa.”

3 Naa kʋaŋ chaaŋ die ba bı bɔbı
nʋa ta jʋʋsı Ŋmıŋ ta nagı ba nuusi
a dıısı ba ma ta die taaŋ ba ba ga.

Saapurusi tıŋ wıa

4 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ Halıkasıka
die dı tʋnna Banabasi aŋaŋ Sɔɔli
wa dı ba ga tʋŋ ʋ tʋʋmaha, die ba
sʋʋŋ ga Selusia ma a nagı haarıŋ
a ga Salamasi, tıgıdieke die benne
Saapurusi tıŋgbaŋ ma. 5 Die ba
tʋgına Salamisi ma wa die ba ga
juu Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juone
me a ga mʋʋlı Ŋmıŋ wıaha mi.
Die Jɔɔn Maki die bie mi a yi ba
susuŋŋiru.

6 Ka kʋaŋ chaaŋ die ba nyıŋ
Salamisi ma ta die a dıa a tıaŋ
ga tʋgı Pafosi. Mi die ba haarı
daa wʋnyı die dı yine yuŋaŋvuoŋ
ʋ saaŋ dı dı Bajaasusi, ta yi Juu
vuodieke die dı gaanana vuosi
dı ʋ yiwo Ŋmıŋ naazʋa. 7 Die
ʋ yiwo tıŋgbaŋka mi jakʋʋŋ Se-
jusi Pɔɔlusi zʋa. Die jakʋʋrı die
yiwo yıantieŋ ta die tʋŋ wa Ba-
nabasi aŋaŋ Sɔɔli dı ba keŋ a
balı Ŋmıŋ wıa aŋ ʋ wʋŋ. 8 Ama
die yuŋaŋvuoke, vuodieke die dı
dine Elimasi Giriiki jabalıkıŋ ma
wa die ka saagı a yı ba: ta die
mıa dı ʋ kagı jakʋʋrı aŋ ʋ daa
keŋ yi Yisa yada. 9 Womi die
Ŋmıŋ Halıkası die dı suuli Sɔɔli
vuodieke die dı bına a dı Pɔɔli,
die ʋ daansı yuŋaŋvuoke die 10 ta
balı wa dı, “Fʋnıŋ fʋ yiwo Sitaani
bʋa ta bı yi tʋnvıına mana dataaŋ
ta suuli aŋaŋ wʋbıatı yiri yiri
mana, ta mıa saŋŋa mana dı fʋ
tarıgı Ŋmıŋ wusie wʋbalıkaha a
yi ŋmınchıbısı. 11 Lele Ŋmıŋ baa
ʋ datı fʋ tıbıŋ ta vaa fʋ yııŋ ta
kaaŋ dı yese daraa ale.”

Lele womi die mıılıgısɔbılıŋ dı
nan daa wa nine me ta ʋ dı dıa
a gaba a yaala vuodieke dı baaŋ
nan yigi ʋ nuuŋ me. 12 Die jakʋʋrı
dı yene wudieke dı yine wo, die
ʋ yi Yisa yada, dama die dı faası
yiwo mamachi aŋaŋ wudieke ba
dagınana yaa gamma tı Yɔmʋtieŋ
ma wa.

Antiyoku dieke dı benne Pisidia tıŋgbaŋ ma wıa

13 Naa kʋaŋ chaaŋ die Pɔɔli
aŋaŋ ʋ chanchaalıba die dı nagı
haarıŋ a nyıŋ Pafosi me a ga Pega
dı benne Pamifilia tıŋgbaŋ ma,
mi die Jɔɔn Maki dı vaa ba ta yiŋŋi
ga Jerusalemi. 14 Die ba nyıŋ Pega
a tıaŋ ga Antiyoku dı benne Pi-
sidia tıŋgbaŋ ma. Die davʋʋsıkırı
daarı die ba ga juu Ŋmıŋ jıamıŋ
juoku me a sʋʋŋ kalı. 15 Die ba
karınna Mosisi mıraha sʋŋ aŋaŋ
Ŋmıŋ naazʋalıba maagıkʋ sʋŋ a
kpatı wa, Ŋmıŋ jıamıŋ juoku sʋŋ
nyıŋkʋraha dı balı ba dı, “Tı
nımballı, dıı yi nı yaa wʋvıına
a baaŋ nan balı yı vuosisi gie nı
balı.” 16 Womi Pɔɔli die dı hagı zie
ta a kɔtı ʋ nuuŋ ta piili a bala dı:

“Nınıŋ Izara vuosi aŋaŋ
vuodiekemba mana dı jıanna
Ŋmıŋ dieke Izara vuosi dı jıanna,
nı wʋmma mıŋ. 17 Tınıŋ
Izara vuosi Ŋmıŋ die vʋarına tı
chɔɔŋkʋʋlıba a yi ba faası dala
saŋŋa dieke die ba benne Ijipiti
me a yi chaamba wa. Wʋnıŋ
Ŋmıŋ die vʋarına ba a nyıŋ mi
aŋaŋ ʋ hagırıŋ. 18 Ta die daansı
ba bına baŋısı-nıısa saŋŋa dieke
die ba benne hagırı ma, aŋaŋ
ba dene ka tuo ʋ nʋarı mana.
19 Die ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ chʋʋsı
buurıŋ ayʋpɔyı die dı benne
Keenani tıŋgbaŋ ma ta die vaa
ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi Izara vuosi
dı sıı. 20 Wıaha gie mana die
yiye mıŋ bına kɔbısı-nıısa aŋaŋ
baŋısı-nʋ sʋnsʋŋ.

“Saŋŋa dieke ba sına
tıŋgbaŋka, Ŋmıŋ die dı yı ba

nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ dɪ ba dii ba nɪŋŋa a ga tʋgɪ saŋŋa dieke Ŋmɪŋ naazʋa Samuli dɪ kenne. 21 Naa kʋaŋ chaaŋ die ba bɪ keŋ pɪasɪ Ŋmɪŋ naazʋa Samuli dɪ ʋ yɪ ba naaŋ, die wɪa, Ŋmɪŋ die dɪ vʋarɪ Sɔɔli, Kisi bʋa vuodieke dɪ nyɪna Benjamani buurɪŋ ma dɪ ʋ yi ba naaŋ. Die ʋ yiwo ba naaŋ bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa. 22 Die Ŋmɪŋ dɪ keŋ wuuri ʋ naarɪ ta vaa Davidi dɪ dii naarɪ. Naa die Ŋmɪŋ dɪ balɪ yaa gamma Davidi ma dɪ, ‘Davidi, Jese bʋa wa yine daa dieke chanchaalɪŋ n yaalala, ʋ yie wudieke mana n yaalala dɪ ʋ yi.’ 23 Ŋmɪŋ die dɪ yɪ nʋaŋ dɪ Davidi haagɪsɪ ma vuoŋ wʋnyɪ bala ʋ keŋ a gbatɪ Izara vuosi a taaŋ, wʋnɪŋ vuoke mi yine Yisa. 24 Ama Jɔɔn die dɪ wolɪŋ keŋ a mʋʋlɪ a yi Izara vuosi mana dɪ ba vaa ba tʋmbɪatɪ aŋ ʋ sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaabʋ, ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dɪ wa keŋ. 25 Die Jɔɔn tʋʋmaha die dɪ gbine kpatɪŋ die ʋ pɪasɪ vuosisi dɪ, ‘Mɪnɪa nɪ yile dɪ yi ye? N ka yi Ŋmɪŋ Vuovʋarɪkɪŋ Masia wa. Nɪ wʋmma, wʋnɪŋ ʋ baa ʋ keŋ wo n kʋaŋ chaaŋ ta maŋ ka mʋ dɪ n vʋarɪ ʋ nɪɪra gbaŋ.’

26 “Lele, nɪnɪŋ Abarahami haagɪsɪ aŋaŋ nɪnɪŋ vuodieke dɪ kana ka yi Juu vuosi ta bie giena a jɪama Ŋmɪŋ, nɪ wʋmma wudieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna tɪ dɪ ka daga tɪ baaŋ nan yi die a ye gbatɪtaanɪŋ dama ka yiwo vuoŋ mana sɪɪtɪ. 27 Die vuodiekemba die dɪ benne Jerusalemi ma aŋaŋ ba nyɪŋkʋraha die ka sɪba a baarɪ dɪ Yisa yine Gbɪgbatɪtaantʋ wa, ta ka bɪ sɪba Ŋmɪŋ naazʋalɪba wʋbalɪkaha ba ŋaana karɪma davʋʋsɪkɪŋ daaŋ mana wa chɪaŋ. Die wɪa die ba balɪ a chʋʋsɪ wa sɪba Ŋmɪŋ naazʋalɪba die dɪ bala die wo. 28 Aŋaŋ die ba kana a ka ye wudieke ʋ yine a chʋʋsɪ wa ta mʋ dɪ ba kʋʋ wa wa mana, ama die ba balɪ a yɪ Paliti dɪ ʋ yi ba kʋʋ wa. 29 Die ba yine wo wudiekemba mana Ŋmɪŋ gbaŋkʋ dɪ bala yaa gamma ʋ ma wa a kpatɪ wa, die ba nagɪ wa a keŋ sʋʋŋ dagarɪkʋ ma a nagɪ wa a ga sʋʋŋ dʋaŋ vɔrɪŋ ma. 30 Ama ta Ŋmɪŋ die dɪ sʋgɪrɪ wa kumbu me. 31 Die ʋ nyɪŋ vuodiekemba die dɪ dɪna ʋ kʋaŋ a nyɪŋ Galili a keŋ tʋgɪ Jerusalemi wa jigiŋ daraa pam. Lele banɪŋ ba wana yi ʋ daansɪatieliŋ vuosisi jigiŋ. 32 Ŋmɪŋ die yɪ wa tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba nʋaŋ, ta tɪ bie gie dɪ tɪ bala nɪ wʋvɪɪnaha, 33 dɪ ʋ seŋ yi he mɪŋ a yɪ tɪ tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine ba haagɪsɪ aŋaŋ ʋ sʋgɪrɪna Yisa a nyɪŋ kumbu me wo. Die Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ, yɪla die dɪ gʋtɪna bule wa ma dɪ wʋnɪŋ Ŋmɪŋ dɪ baarɪ dɪ,

‘Fʋnɪŋ fʋ yine n Bʋadembiŋ,
ta jinne n nan dagɪ vuosi dɪ n
seŋ yiwo fʋ Chʋa.’

34 Ta Ŋmɪŋ die dɪ bɪ baarɪ dɪ ʋ nan sʋgɪrɪ Yisa kuŋ me ta ʋ kaaŋ bɪ kpi bɪbra. Sɪba Ŋmɪŋ die dɪ bala dɪ, ‘N nan yɪ nɪ nʋaŋ kasɪ dieke gbaŋ gbaŋ die n yɪna Davidi wo.’ 35 Ta yɪlaha gbaŋkʋ sʋŋ bɪbra Davidi die balɪ Ŋmɪŋ dɪ, ‘Fʋ kaaŋ vaa fʋ Vuokasɪ wa nyɪŋgbanɪŋ hʋʋgɪ vɔrɪŋ ma.’ 36 Die Davidi dɪ benne ʋ mɪsɪ ma wa die ʋ dɪ wa Ŋmɪŋ. Die ʋ kpine wo ba guu wo ba buurɪŋ vuota jigiguusikiŋ ta ʋ nyɪŋgbanɪŋ dɪ hʋʋgɪ. 37 Ama Ŋmɪŋ die sʋgɪrɪ wa Yisa a nyɪŋ kuŋ me ta ʋ nyɪŋgbanɪŋ die dɪ ka hʋʋgɪya. 38 Die wɪa n nɪmballɪ, n yaala nɪ sɪmma dɪ dɪɪ yi nɪ yi Yisa yada Ŋmɪŋ nan nagɪ nɪ wʋbɪatɪ a chaa nɪ. Ama Mosisi mɪraha nɪŋ kaaŋ bɪagɪ a gbatɪ nɪ a nyɪŋ nɪ wʋbɪatɪ ma. 39 Ama vuodieke mana dɪ yine Yisa yada ye wo gbatɪtaanɪŋ a nyɪŋ bɪaŋ ma. 40 Nɪ sɪmma dɪ wudieke Ŋmɪŋ naazʋalɪba dɪ bala wa da keŋ yi nɪ. Die ba baarɪ dɪ,

41 ‘Wʋmma, nɪnɪŋ kalin-

baantieliŋ, vaa a ka yi nı
mamachi aŋ nı kpi!
Nınıŋ vuodiekemba dı vʋarınana
Ŋmıŋ fala ha aŋaŋ ʋ bala
wudieke wo
N nan yi wııŋ nı yene bie nı
mısı ma ta nı kaaŋ tuo dii
dıı yi vuoŋ dı keŋ dagı nı a
chıası gbaŋ.’ ”

42 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die
dı nyınana lagıŋkʋ jigiri, vuosisi
die dı jʋʋsı ba dı ba viiri keŋ
davʋʋsıkırı daa dieke dı kienene
wo a faası dagı ba wıaha gie
bıbra. 43 Die lagıŋkʋ die dı
hagına wa, Juu vuosi pam aŋaŋ
vuodiekemba die dı kana ka yi Juu
vuosisi ama ta tarıgı ba jıamıŋ
ta dı Juu vuosi jıaŋkʋ, die ba
mana die dıdı Pɔɔli aŋaŋ Ban-
abasi kʋaŋ. Die Pɔɔli aŋaŋ Ban-
abasi die dı kpaaŋ ba pam dı ba
kpaŋŋı ba gbaŋ a dıa Ŋmıŋ die aŋ
ʋ chıgı ba zɔɔlıŋ.

44 Kʋaŋ chaaŋ davʋʋsıkırı
daarı die dı tʋgına die dı ko sıı
sıba tıka vuosi mana die gana dı
ba wʋŋ Ŋmıŋ wıaha. 45 Die Juu
vuosi die dı yene kpıkpaakʋ die
dı yi be sʋgıyɔɔŋ pam. Die ba
zıa Pɔɔli ta bala chʋʋsa wudieke
mana ʋ balala. 46 Ama Pɔɔli aŋaŋ
Banabasi die dı wa a faası bala
aŋaŋ sikimiŋ dı, “Dı yiwo talası
dı tı woliŋ balı Ŋmıŋ wıaha a
yı nınıŋ Juu vuosi ta wa balı
vuogaası. Ama nınıŋ nı zeti
wıaha mıŋ ta bı yile dı nı ka
mʋ aŋaŋ miivoli dieke dı wone
kpatıŋ wıa, die yine tı vasa nı, ta
gara vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi jigiŋ. 47 Dama nʋarı gie
Ŋmıŋ dı yı tı dı:

‘Manıŋ n vʋara fʋ mıŋ dı fʋ yi
chaanıŋ a yi vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosisi,
amʋ dʋnıa mana ye
gbatıtaanıŋ.’ ”

48 Die vuodiekemba die dı kana
ka yi Juu vuosi dı wʋnna naa wa,
ba sʋgıtı dı fıalı, ba bırı Ŋmıŋ
wʋbalıkaha. Ta vuodiekemba
mana Ŋmıŋ dı vʋarına dı ba ye
miivoli dieke dı wone kpatıkʋ dı
yi Yisa Masia yada.

49 Ta tı Yɔmʋtieŋ Yisa wıa die
dı dıa mi tıgısı mana mana.
50 Naa kʋaŋ chaaŋ Juu vuosisi
nıŋŋandıısırıba dı ga tıka dem-
bisi dieke dı yine vuokpııma aŋaŋ
hɔgʋkpııma die dı jıanna Ŋmıŋ
ta ba yie ba jılıma pam, a vaa
ba sınyıırıŋ dı hagı yaa gamma
Pɔɔli aŋaŋ Banabasi ma, ta piili
yaala wıa a yıa ba a yagı ba a
nyıŋ tıŋgbaŋka mi lʋgıŋ. 51 Die
wıa Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı
kpaantı ba nataala taŋkɔlıŋ a taaŋ
tıka mi dı ka yi dagıtı bıaŋ a
yı ba ta die ga Yikonumi tıŋ ma.
52 Ta Yisa dıdıısırıba dı benne
Antiyoku ma wa die dı suuli aŋaŋ
Halıkasıka aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.

14

Yikonumi tıŋ wıa

1 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dı
kenne tʋgı Yikonumi ma, die ba
ga Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ
me a ga mʋʋlı Yisa wʋvıına mi
sıba die ba yine die Antiyoku ma
wa, ta vuosi pam die yi Yisa yada,
bataŋ die yiwo Juu vuosi bataŋ
dıaŋ dı yi vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosi. 2 Ama ta Juu
vuodiekemba dı kana ka yi Yisa
yada wa dı balı vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosisi dı ba da keŋ
tuo dii, ta die balı ba dı wudieke
ba bala yaa gamma Yisa ma ka
yi wusie. Die wıa vuodiekemba
die dı kana ka yi Juu vuosisi dı
jıı sınyıırıŋ aŋaŋ Yisa dıdıısırıba
die dı benne mi wo. 3 Pɔɔli aŋaŋ
Banabasi die dı bie mi daraa pam
ta die a faası bala Yisa wıa aŋaŋ
dembisi. Die Ŋmıŋ die dı yı
ba hagırıŋ die ba tʋŋ mamachi
tʋʋma, ta die dagı dı ba wıaha
yaa gamma ʋ zɔɔlınchıgılaha seŋ
yiwo wusie. 4 Die tıka vuosi die

dı puo bule, bataŋ die dı dıı Juu vuosisi kʋaŋ ta bataŋ dıaŋ dıdı tʋntʋntıba kʋaŋ.
5 Die wıa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi bataŋ aŋaŋ Juu vuosisi aŋaŋ ba nıŋŋandıısırıŋ bataŋ die dı saŋ dı ba yi Pɔɔli aŋaŋ Banabasi bıaŋ ta taa ba aŋaŋ tana a kʋʋ. 6 Ama tʋntʋntıba bale wo dı mıŋŋına wudieke dı yinene wo die ba maansı a nyıŋ chıgı a ga Likaonia tıŋgbaŋ ma. Die ba ga wa Lisitira aŋaŋ Debe tıgısı aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı diekemba dı gbigine mi. 7 Mi die ba mʋʋlı Ŋmıŋ wʋvıınaha.

Lisitira aŋaŋ Debe tıgısı wıa

8 Lisitira ma daa wʋnyı die dı beri a yi gbarıgıŋ a nyıŋ ʋ ballıbısı me ta ka bıagı chʋŋ. 9 Ta die kalı mi a wʋmma Pɔɔli wʋbalıkaha. Pɔɔli die dı daansı wa die a ye dı ʋ yaa yada Yisa ma ta nan bıagı ye gbaamıŋ. 10 Die wıa Pɔɔli dı natı aŋaŋ lɔlıkpıın dı, “Hagı a zie fʋ nagısı ma!” Daa wa die dı hagı a yugi a zie ta piili a chʋŋ gilime. 11 Die kpıkpaakʋ dı yene wudieke Pɔɔli dı yine wo, ba piili a nata ba gbaŋ gbaŋ jabalıkıŋ ma dı, “Tı ŋmınaha bırıŋ wa vuota a keŋ sʋʋŋ tı jigiŋ.” 12 Womi vuosisi die dı yi Banabasi saaŋ dı Zusi ta Pɔɔli dıaŋ dı Hemisi dama die ʋ yine vuodieke dı balla wʋbalıkaha. 13 Die Zusi jıamıŋ juoku die zie gbigi wo sanʋa dieke dı kenne juu tıka sʋŋ, die ka bʋkaabıtʋ aŋaŋ kpıkpaakʋ dı yaa naarası aŋaŋ tııwute a keŋ mi dı ba yi kaaba a yı Banabasi aŋaŋ Pɔɔli.
14 Ama Banabasi aŋaŋ Pɔɔli die dı wʋnna ba bala ba yi wudieke wo, die ba chıırı ba nyinyeeke aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ ta chıgı juu kpıkpaakʋ sʋŋ a nata dı: 15 “Bıa nı yie die? Tı yiwo vuota sıba nınıŋ! Tı keŋ wo gie dı tı mʋʋlı Yisa wʋvıınaha aŋ nı chıgı nyıŋ wʋtɔgıtı gie me a keŋ Nabidie Ŋmıŋ jigiŋ, vuodieke dı naanna arızanna aŋaŋ tıŋgbaŋ aŋaŋ nyaakpııbʋ aŋaŋ nyindiekemba mana dı benne a sʋŋ. 16 Saŋŋa dieke dı tıanna wa Ŋmıŋ die vaa buuriŋ mana dı yie ba dʋŋŋʋ. 17 Ama saŋŋa gie ʋ daga dı ʋ seŋ beri mıŋ aŋaŋ wʋvııŋ diekemba ʋ yinene wo; ʋ yınana nı nııŋ a nyına ŋmıŋsikpeŋ ta vasa nyinti dı bırıma, a yie nı nyindiike ta vasa nı sʋgıtı dı fıala.” 18 Banabasi aŋaŋ Pɔɔli die dı bala wudieke wo mana yɔrı, die dı hagırı mıŋ dı ba kagı ba dı ba da yi kaaba a yı ba.
19 Ka kʋaŋ chaaŋ die Juu vuosi nıŋŋandıısırıŋ bataŋ die dı nyıŋ Antiyoku dieke dı benne Pisidia tıŋgbaŋ ma aŋaŋ Yikonumi a keŋ balı a yiŋŋi kpıkpaakʋ sʋgıtı ba jıı sınyıırıŋ aŋaŋ Pɔɔli. Ta die taa wa tana a datı wa nyıŋ tıka lʋgıŋ ta yile dı ʋ kpiye mıŋ. 20 Ama Yisa dıdıısırıba die dı keŋ taaŋ a giliŋ wo die ʋ keŋ hagı zie a yiŋŋi ga tıka sʋŋ. Ka tʋnvʋʋsa die wʋnıŋ aŋaŋ Banabasi dı nyıŋ ga Debe ma.

Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dı yiŋŋine ga Antiyoku dı benne Siria tıŋgbaŋ ma dene

21 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dı mʋʋlı Yisa wʋvıınaha Debe ma ta die ye vuosi pam ba yi Yisa yada. Womi die ba yiŋŋi ga Lisitira a nyıŋ mi ga Yikonumi ta bı nyıŋ mi a ga Antiyoku dı benne Pisidia ma. 22 Die ba kpaaŋ Yisa dıdıısırıba ta jʋʋsı ba dı ba ko yi yada dene. Die ba balı ba dı, “Dı mʋ tı tuoli wahala ta ye juu Ŋmıŋ naarı ma.” 23 Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı vʋarı nıŋŋandıısırıŋ Yisa dıdıısırıba lagımıŋ lagımıŋ mana ma. Womi die ba bɔbı nʋa a jʋʋsı Ŋmıŋ dı Ŋmıŋ suŋŋi nıŋŋandıısırıba mi.
24 Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı daagı Pisidia tıŋgbaŋ ma a ga

Pamifilia tɪŋgbaŋ ma, 25 mi die
ba mʋʋlɪ Yisa wɪaha Pega tɪŋ
ma. Womi die ba sʋʋŋ ga Atalia
ma, 26 ta die a wa nyɪŋ mi a
nagɪ haarɪŋ a yiŋŋi ga Antiyoku
dɪ benne Siria ma. Mi die Yisa
dɪdɪɪsɪrɪŋ die wɔŋ nagɪ ba yi
Ŋmɪŋ nuusi me dɪ ʋ suŋŋi be ba
tʋʋma ma. Ta lele ba wa tʋŋ
tʋʋmaha kpatɪ mɪŋ.

27 Die ba kenne a tʋgɪ Antiyoku
wa die ba lagɪsɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
mana. A die a balɪ ba wudieke
mana Ŋmɪŋ dɪ suŋŋine be ba
yi, aŋaŋ ʋ yuorine sieŋ a yɪ
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu
vuosi dɪ ba yi Yisa yada a yi ʋ
dɪdɪɪsɪrɪŋ dene. 28 Ama die ba
wɪarɪ mi aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba a
yʋasɪ.

15

*Tʋntʋntɪŋ aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ
nyɪŋkʋra lagɪmɪŋ wɪa*

1 Saŋŋa mi vuosi bataŋ die dɪ
nyɪŋ Judia ma a keŋ Antiyoku ma
a die a piili a daga Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
dɪ ba kaaŋ bɪagɪ ye gbatɪtaantɪŋ
sie ba gobi ba kɔla sɪba Mosisi die
dɪ dagɪna dene wo. 2 Die Pɔɔli
aŋaŋ Banabasi aŋaŋ ba die dɪ
faasɪ a nɪgɪ nɪnhagɪrɪŋ pam yaa
gamma wɪɪrɪ gie ba dagɪnana wa,
die ba vʋarɪ Pɔɔli aŋaŋ Banabasi
aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba bataŋ a tʋŋ
ba Jerusalemi ma dɪ ba ga ye
Yisa tʋntʋntɪba aŋaŋ ʋ dɪdɪɪsɪrɪŋ
nyɪŋkʋraha yaa gamma wɪɪrɪ gie
wɪa.

3 Die vuodiekemba Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba dɪ tʋnna wa die dɪ
daagɪ Fonisia aŋaŋ Samaria a bala
yɪa Yisa dɪdɪɪsɪrɪba dɪ benne mi
dɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu
vuosi bataŋ tarɪgɪ wa ba berɪŋ
a bɪrɪŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ. Wɪɪrɪ
gie die dɪ yi Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
sʋgɪfɪalɪŋ pam. 4 Die ba gana a
ga tʋgɪ Jerusalemi wa die Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba aŋaŋ tʋntʋntɪba aŋaŋ
ba nyɪŋkʋra die dɪ tuo be chaantɪ.
Die wɪa Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die
dɪ balɪ ba wudieke mana Ŋmɪŋ dɪ
suŋŋine be ba tʋŋ. 5 Ama Farasisi
bataŋ die dɪ yine Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ
die dɪ hagɪ zie a baarɪ dɪ, “Dɪ yiwo
talasɪ dɪ buuri gaasɪ dɪ yine Yisa
yada wa gobi ba kɔla ta bɪ dɪa
Mosisi mɪraka.”

6 Die wɪa, die tʋntʋntɪba aŋaŋ
Yisa dɪdɪɪsɪrɪba nɪŋŋandɪɪsɪrɪba
dɪ lagɪsɪ taŋ dɪ ba daansɪ ja-
balɪkɪrɪ. 7 Die ba balɪ ka a yʋasɪ
aŋaŋ taŋ, ta Piita die dɪ keŋ hagɪ
a baarɪ dɪ, “N zʋalɪŋ, nɪ sɪba dɪ
saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa Ŋmɪŋ
die vʋarɪ mɪŋ mɪŋ a nyɪŋ nɪ ma
dɪ n mʋʋlɪ Yisa wʋvɪɪnaha a yɪ
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu
vuosisi, amʋ ba nan wʋŋ ta yi Yisa
yada ta bɪrɪŋ ʋ dɪdɪɪsɪrɪŋ. 8 Ta
Ŋmɪŋ, vuodieke dɪ sɪbɪna vuota
sʋŋ die dɪ dagɪ dɪ ʋ tuo be mɪŋ
ta yɪ ba Halɪkasɪka sɪba die ʋ
yɪna tɪ die wo. 9 Die Ŋmɪŋ die
ka luge tɪnɪŋ aŋaŋ ba, dama die
ba yine Yisa yada wa wɪa, die
wɪa Ŋmɪŋ dɪ nagɪ ba tʋmbɪatɪ a
chaa ba. 10 Bɪa nɪ yaala nɪ magɪsɪ
Ŋmɪŋ? Bɪa nɪ yaala nɪ yi buuri-
gaasɪ diekemba dɪ bɪrɪnna Yisa
dɪdɪɪsɪrɪŋ pɔgɪlɪ mɪɪrɪ dieke tɪnɪŋ
aŋaŋ tɪ chɔɔŋkʋʋlɪŋ dɪ kana ka
bɪagɪ pɔgɪlɪ? 11 Ama tɪ Yɔmʋtieŋ
Yisa die chɪgɪ tɪ wa zɔɔlɪŋ tɪ ye
gbatɪtaanɪŋ tɪ yine wo yada wa
wɪa sɪba buurigaasɪ die.”

12 Die vuoŋ mana die dɪ tarɪ
ta wʋmma Banabasi aŋaŋ Pɔɔli
die dɪ balala yaa gamma Ŋmɪŋ
dɪ yɪna ba hagɪrɪŋ ba tʋŋ ma-
machi tʋʋma a yɪ vuodiekemba
dɪ kana ka yi Juu vuosi dene.
13 Die ba bala naa a kpatɪ, Jemisi
die dɪ baarɪ dɪ: “N nɪmballɪ, nɪ
wʋmma mɪŋ! 14 Simoni Piita wɔŋ
balɪ tɪ, Ŋmɪŋ dɪ wolinne a ga
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu
vuosi jigiŋ a vʋarɪ bataŋ ba bɪrɪŋ
ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi dene. 15 Naa,
Ŋmɪŋ naazʋalɪba wʋbalɪka die

dı dagı sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋtı ma dı,
16 ‘Naa kʋaŋ chaaŋ manıŋ Nabidie
Ŋmıŋ nan yiŋŋi a keŋ,
a keŋ mıı Davidi tıgıdieke dı
nanna wa.
N nan mıı ka a zie a nyıŋ ka
chʊʊsıŋ ma
ta vaa ka hagırıma bıbra.
17 Ta vuota mana nan keŋ n jigiŋ
aŋaŋ vuodiekemba mana dı
kana ka yi Juu vuosi ta maŋ
wa dı ba yi n vuosi wo.
18 Naa Nabidie Ŋmıŋ die
dı balı, wʊnıŋ vuodieke dı
vana ba sıba wıırı gie a
nyıŋ kʋrıŋ ma wa.’ ”
19 Jemisi die dı bı balı a gʊtı
dı, “Dı yiwo manıŋ n sʊŋanyile
dı tı da mugisi buurigaasısı dı
yiŋŋine a dı Ŋmıŋ sieŋ aŋaŋ
wudieke dı tʊana. 20 Ama dı mʊ
dı tı maagı gbanıŋ a balı ba dı
ba da keŋ dii jadiiki dieke ba
kaabına a yi bugile, ta balı ba
dı ba yigi ba gbaŋ aŋaŋ daak-
pana yaa hɔgʊkpana tʊʊma, ta
bı daa ŋɔbıma dɔŋ diekemba ba
ŋmʊna kʊʊ ta daa bı ŋɔbıma zıŋ.
21 Mosisi mıraha nıŋ, ba karıŋ
ha mıŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juone me
davʊʊsıkırı daaŋ mana kʋrıŋ ma
wa, ta mʊʊlaha tıŋ mana ma.”

Die ba maagına gbanıŋ a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dene

22 Die wıa die tʊntʊntıba
aŋaŋ nıŋŋandıısırıba aŋaŋ Yisa
dıdıısırıba mana die dı yigi zieŋ
dı ba vʊarı dembisi bataŋ aŋ
ba dıa Pɔɔli aŋaŋ Banabasi a
ga Antiyoku. Die ba vʊarı wa
Silasi aŋaŋ Judasi vuodieke saaŋ
dı bına yi Basabasi, vuosi bale
wa gie die yiwo Yisa dıdıısırıba
nıŋŋandıısırıŋ bataŋ ba yıa
jılıma. 23 Die ba maagı wa gbanıŋ
dı:
Tınıŋ Yisa tʊntʊntıba aŋaŋ
Yisa dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırıŋ
maagına gbaŋkʊ gie a waasa
nınıŋ tı nımballı diekemba dı
kana ka yi Juu vuosi ta bie
Antiyoku aŋaŋ Siria aŋaŋ Silisia
ma mana.
24 Tı wʊŋya dı tı vuosi bataŋ
keŋ nı jigiŋ, a balı wıa ataŋ
dı mugisi nı pam ta chʊʊsı nı
sʊgıtı, ama tınıŋ tı ka tʊŋ ba
nı jigiŋ. 25 Die wıa tı mana dı
lagısı a saagı dı tı vʊarı dembisi
bataŋ a tʊŋ ba aŋaŋ tı nımballı
choti Banabasi aŋaŋ Pɔɔli nı
jigiŋ. 26 Vuosi gie, Judasi aŋaŋ
Silasi, yiwo vuodiekemba die dı
nagına ba mısı a dʊaŋ talıma tı
Yɔmʊtieŋ Yisa Masia wıaha gie
wıa. 27 Judasi aŋaŋ Silasi nan bı
balı nı ka chıaŋ, wudiekemba
tı maagınana wa. 28 Ŋmıŋ
Halıkasıka die dagı tı mıŋ dı tı
da keŋ nagı mırı gaası a gʊtı nı
bıbra. 29 Wudieke dı kana ka
mʊ dı nı yi wʊnna: Nı da keŋ a
dii jadiiki dieke mana ba nagına
a yi kaaba a yı bugile, nı da keŋ
ŋɔbı zıŋ, nı da keŋ ŋɔbıma dɔŋ
dieke ba ŋmʊna kʊʊ, ta bı yigi
nı gbaŋ aŋaŋ daakpana aŋaŋ
hɔgʊkpana tʊʊma ma. Dıı yi nı
dı wıaha gie, dı nan dı vıına a
yı nı.
A mana wonde.
30 Die ba tʊŋ ba, ba sʊʊŋ ga
Antiyoku, mi die ba lagısı Yisa
dıdıısırıba mana ta nagı gbaŋkʊ
a yı ba. 31 Die vuosisi dı
karıŋ gbaŋkʊ gie, ba sʊgıtı die
dı fıalı aŋaŋ ka kpaŋŋısına ba
dene wo. 32 Die Judasi aŋaŋ
Silasi, vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ
naazʋalıŋ die bie ba jigiŋ a yʊası
ta die a balı wıa pam a kpaŋŋısı
ba ta yi ba yada dı bı hagırı a gʊtı.
33 Die ba bie mi a yʊası, ka kʋaŋ
chaaŋ Yisa dıdıısırıba dı benne
mi wo dı taaŋ ba dı ba waası tigiŋ,
ba yiŋŋi ga vuodiekemba dı tʊnna
ba jigiŋ. ((34 Ama ta Silasi die dı
wıarı mi.))
35 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi gbaŋ
die dı yʊası Antiyoku ma, mi

banıŋ aŋaŋ vuosi pam die dı daga ta mʋʋla tı Yɔmʋtieŋ Yisa wıa a yıa vuosi.

Pɔɔli aŋaŋ Banabasi puole wıa

36 Die dı yʋasına bıta Pɔɔli die dı balı yi Banabasi dı, “Vaa aŋ tı yiŋŋi ga a kaagı tı Yisa dıdıısırı diekemba dı benne tıgı diekemba mana die tı mʋʋlına tı Yɔmʋtieŋ Yisa wıaha a ye ba sına dene.” 37 Banabasi die dı yaala ʋ nagı Jɔɔn Maki a gʋtı ba ma aŋ ba ga. 38 Ama Pɔɔli die ka yaala dene dama Maki die ka kpatı tʋʋmaha aŋaŋ ba ta die vaa ba Pamifilia ma ta yiŋŋi kuli. 39 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dı nıgı nınhagırıŋ ta die puo taŋ. Banabasi die dı nagı Maki ba nagı haarıŋ a ga Saapurusi. 40 Ta Pɔɔli dıaŋ dı nagı Silasi ta Yisa dıdıısırıba die dı nagı ba yi Ŋmıŋ nuusi me dı Ŋmıŋ suŋŋi be. 41 Die ba chʋŋ daagı Siria aŋaŋ Silisia chaaŋ ma a kpaŋŋısa Yisa dıdıısırıba.

16

Timoti die dı tʋnna aŋaŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi dene

1 Ka kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dı yiŋŋi ga Debe aŋaŋ Lisitira ma, mi die ba haarı Yisa dıdıısırʋ wʋnyı ba wasınana Timoti. Ʋ nuŋ gbaŋ die yiwo Yisa dıdıısırʋ. Die ʋ nuŋ wo yiwo Juu vuoŋ ta ʋ chɔɔŋ dı yi Giriiki vuoŋ. 2 Die Yisa dıdıısırıba die dı benne Lisitira aŋaŋ Ikonumi ma wa die dı balı wʋvıına yaa gamma Timoti ma. 3 Pɔɔli die dı yaala ʋ nagı Timoti a gʋtı ʋ ma aŋ ba dıa ʋ dıasısı, die wıa die ʋ gobi ʋ kolı. Die ʋ yi wo die dama Juu vuodiekemba die dı benne mi chaakʋ die sıba a baarı Timoti chɔɔŋ yiwo Giriiki vuoŋ. 4 Die ba dına dıdıa tıgısısı, die ba bala a yıa Yisa dıdıısırıba mırı diekemba Yisa tʋntʋntıba aŋaŋ Yisa dıdıısırıba nyıŋkʋraha dı benne Jerusalemi ma wa dı ziene wo, ta die balı ba dı ba dıa ha. 5 Die wıa Yisa dıdıısırıba yada die dı gʋtı ta die daaŋ mana vuosi pam dı yie yada a gʋta Yisa dıdıısırıba ma.

Pɔɔli dı kana ka gʋrıya ta daansı dene

6 Die Pɔɔli aŋaŋ ʋ zʋalıba die dı dıa a daagı Firigia aŋaŋ Galasia chaakʋ, ama Ŋmıŋ Halıkasıka die ka vaa ba balı Yisa wıa Asia tıŋgbaŋ ma. 7 Die ba gana ga tʋgı Misia, die ba mıa dı ba juu Bitinia tıŋ ma, ama Yisa Halıkasıka die ka yı ba sieŋ. 8 Die wıa die ba daagı Misia ma a sʋʋŋ ga Tiroasi ma. 9 Dınıŋ daarı yuku mi, Pɔɔli die dı ye ʋ daansa ma vuoŋ wʋnyı dı nyına Masedonia a keŋ zie a jʋʋsa wa dı, “Keŋ Masedonia ma a keŋ suŋŋi tı!” 10 Pɔɔli daansaha kʋaŋ chaaŋ, die tı gɔmısı lagı lagı dı tı nyıŋ ga Masedonia, dama die tı ye a baarı Ŋmıŋ balı tı dı tı ga Masedonia chaakʋ a ga mʋʋlı Yisa wʋvıınaha a yıma vuosi mi.

Lidia die dı yine yada dene

11 Die tı nagı haarıŋ a nyıŋ Tirosi a daagı ga Samotirasi, ka tʋnvʋʋsa die tı ga Niipolisi. Mi die tı vaa haarıkʋ, 12 ta nyıŋ mi a ga Filipi me, jigidieke die dı yine tıgıkpııŋ Masedonia tıŋgbaŋ ma. Die ka yiwo Romani vuosi sııtı. Die tı yi daraa a ŋmına mi. 13 Ka davʋʋsıkırı daarı die tı nyıŋ tıka sʋŋ a ga jigidieke dı gbigine mʋgırı, die tı yile dı Juu vuosi Ŋmıŋ jʋʋsıŋ jigiŋ nan dı bie mi. Ta die sʋʋŋ kalı a bala wıa aŋaŋ hɔgʋ diekemba dı kenne mi wo. 14 Ba wʋnyı saaŋ die yine Lidia, die ʋ nyıŋ wa Tiatira tıŋ ma ta yaa garıŋmını diekemba dı yalla ligire pam a daa ta die bı yi vuodieke dı jıanna Ŋmıŋ. Ŋmıŋ die yuori ʋ sʋŋ dı ʋ wʋŋ wudieke Pɔɔli dı balala wa. 15 Die tı sıı wʋnıŋ aŋaŋ ʋ tigiŋ vuosi Ŋmıŋ

nyaaŋ. Ka kʋaŋ chaaŋ ʊ jʊʊsɪ tɪ dɪ, “Dɪɪ yi nɪ sɪba dɪ n seŋ yi tɪ Yɔmʊtieŋ yada aŋaŋ wusie nɪ keŋ a bemme n tigiŋ.” Die tɪ saagɪ ʊ jʊʊsɪkʊ.

Ba kparɪna Pɔɔli aŋaŋ Silasi dansarɪka ma dene

16 Daaŋ kaanɪ die tɪ keŋ bɪ gara Ŋmɪŋ jʊʊsɪŋ jigiŋ, a tuoli havʊʊbiŋ wʊnyɪ dɪ yine yɔmʊ. Die ʊ yaa wa jɪmbɪaŋ ʊ ma ka yɪa wa hagɪrɪŋ ʊ bɪagɪ bala soriŋ daaŋ wɪa. Die ʊ yie naa a yese ligire pam a yɪa ʊ tieliŋ. 17 Havʊʊbike gie die dɪdɪ Pɔɔli aŋaŋ tɪ kʋaŋ a nata ŋmɪŋsikpeŋ a bala dɪ, “Dembisi gie yiwo Nabidie Ŋmɪŋ dɪ benne ŋmɪŋsikpeŋ wo tʊntʊntɪŋ. Ba bala nɪ wudieke nɪ baaŋ yi a ye gbatɪtaanɪŋ.” 18 Die ʊ ko bala naa daraa pam. Ka kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli die dɪ keŋ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ a yiŋŋi a balɪ yi jɪmbɪakʊ dɪ, “Yisa Masia saaŋ ma, n yɪ fʊ nʋaŋ, nyɪŋ ʊ ma!” Lele womi jɪmbɪakʊ die dɪ nyɪŋ ʊ ma. 19 Die ʊ tielibe dɪ yene dɪ sie dieke ba nagɪna yese ligirehe chʊʊsɪya wa die ba yigi Pɔɔli aŋaŋ Silasi a datɪ ba ga sarɪya diile jigiŋ. 20 Die ba balɪ a yɪ Romani nyɪŋkʊraha dɪ, “Dembisi gie yiwo Juu vuosi ta yaala ba chʊʊsɪ tɪ tɪka. 21 Ba daga tɪ wudiekemba tɪnɪŋ Romani vuosi dɪ kana ka mʊ dɪ tɪ yi.” 22 Die kpɪkpaakʊ die dɪ benne me gbaŋ die gʊtɪ a yaala ba nɪgɪ Pɔɔli aŋaŋ Silasi.

Womi die Romani nyɪŋkʊraha die dɪ wuuri Pɔɔli aŋaŋ Silasi nyinyeeke ta yɪ nʋaŋ dɪ ba vɪɪrɪ ba aŋaŋ kpaasɪŋ. 23 Die ba faasɪna a vɪɪrɪ ba a kpatɪ wa, ba nagɪ ba a yi dansarɪka ma, ta die balɪ dansarɪka gbɪgbarɪtʊ wa dɪ ʊ mɪŋŋɪ gbara ba vɪɪnɪŋ. 24 Die gbɪgbarɪtʊ wa die dɪ yi sɪba ba bala wa dene. Die ʊ nagɪ ba a yi dansarɪka sʊŋ saasaa ta bɔbɪ ba nagɪsɪ aŋaŋ chɔrɪma a yaa ga bɔbɪ dakʊʊlɪkpɪɪma juoku sʊŋ.

25 Sɪba yuŋ tanseese, Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɪ jʊʊsa Ŋmɪŋ ta chɪa yɪla a bɪra Ŋmɪŋ, ta ba dansarɪka jujuri taŋ dɪ wʊmma ba. 26 Lele wo mi tɪŋbaŋka die dɪ dɔŋ bʊnyɪ dansarɪka juoku chɪaŋ. Lagɪ lagɪ ka sanʊaha dɪ yuori ta chɔrɪmaha die dɪ kpaa kpaa dansarɪka jujuribe mana nuusi aŋaŋ ba nagɪsɪ ma ta nan. 27 Die dansarɪka gbɪgbarɪtʊ wa die dɪ hagɪna a ye ta sanʊaha yuori ye wo, die ʊ yile dansarɪkaka jujuribe mana chɪgɪ bɪa mɪŋ. Womi die ʊ datɪ a vʊarɪ takoobi dɪ ʊ kʊʊ ʊ gbaŋ. 28 Ama ta Pɔɔli die dɪ faasɪ a natɪ dɪ, “Da keŋ a yi fʊ gbaŋ daŋŋa ta tɪ mana bie giena.”

29 Die gbɪgbarɪtʊ wa die dɪ pɪasɪ a yaalɪ popoli a chɪgɪ juu dansarɪka sʊŋ ta sʊʊŋ gbirigi Pɔɔli aŋaŋ Silasi nɪŋŋa ta ʊ nyɪŋgbanɪŋ mana dɪ cheeli. 30 Womi die ʊ dii ba nɪŋŋa a yaa ba a keŋ nyɪŋ ta pɪasɪ ba dɪ, “Nyɪŋkʊra, bɪa maŋ nan yi a ye gbatɪtaanɪŋ?”

31 Ba yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Yi tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa yada, ta nan ye gbatɪtaanɪŋ, fʊnɪŋ aŋaŋ fʊ deŋ mana.” 32 Womi Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ balɪ wa aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ benne ʊ tigiŋ me Ŋmɪŋ wɪa. 33 Yuku mi gbaŋ gbaŋ die gbɪgbarɪtʊ wa die dɪ nagɪ ba a ga sugiri ba kʊjagaha, ka kʋaŋ chaaŋ die ba sɪɪ wʊnɪŋ aŋaŋ ʊ tigiŋ vuosi mana Ŋmɪŋ nyaaŋ. 34 Ta die ʊ wa nagɪ Pɔɔli aŋaŋ Silasi a ga ʊ tigiŋ me a die yɪ ba nyindiike ba dii. Die wʊnɪŋ aŋaŋ ʊ deŋ mana sʊgɪtɪ die dɪ fɪalɪ dama die ba wa yiwo Ŋmɪŋ yada.

35 Die ka tʊnvʊʊsa Romani nyɪŋkʊraha die dɪ tʊŋ ba susuŋŋiriŋ dɪ ba ga balɪ gbɪgbarɪtʊ wa dɪ ʊ vaa Pɔɔli aŋaŋ Silasi ga.

36 Die gbɪgbarɪtʋ wa dɪ balɪ a yi Pɔɔli dɪ, “Nyɪŋkʋraha yɪ wa nʋaŋ dɪ n vaa fʋnɪŋ aŋaŋ Silasi ga yɔrɪ. Die wɪa nɪ gamma aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ.”

37 Ama ta Pɔɔli die dɪ yiŋŋi balɪ a yɪ susuŋŋiribe dɪ, “Tɪ gbaŋ tɪ yiwo vuodiekemba Romani vuosi dɪ yɪna tɪ sieŋ,* ta Romani nyɪŋkʋraha die dɪ ka dii tɪ sarɪya ama ta vaa ba vɪɪrɪ tɪ aŋaŋ kpaasɪŋ yaalɪŋ ma, ta nagɪ tɪ a yi dansarɪka sʋŋ. Lele ba yile dɪ ba nan bɪagɪ a lɔbɪrɪ vʋarɪ tɪ a taaŋ? Aayɪ, ba kaaŋ bɪagɪ, sie ba keŋ gie ba gbaŋ gbaŋ a vʋarɪ tɪ.”

38 Die susuŋŋiribe dɪ gana a balɪ nyɪŋkʋraha wudieke Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ bala wa, die ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be. 39 Die wɪa die ba ga Pɔɔli aŋaŋ Silasi jigiŋ a ga nɪgɪ nuupɔɔŋ. Die ba dɪɪ ba nɪŋŋa a yaa ba a keŋ nyɪŋ dansarɪka ka sʋŋ ta die balɪ ba dɪ ba jʋʋsa ba ba nyɪŋ tɪka sʋŋ. 40 Ta Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɪ nyɪŋ mi a ga Lidia tigiŋ me. Mi die ba ye Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ ta kpaaŋ ba ta wa nyɪŋ tɪka ma.

17

Tesalonika tɪŋ wɪa

1 Die Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɪ dɪa a daagɪ Amifipolisi aŋaŋ Apolonia ma a ga tʋgɪ Tesalonika. Mi die Juu vuosi Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ die dɪ beri. 2 Pɔɔli die dɪ ga juu juoku me ta jɪama Ŋmɪŋ sɪba ʋ ŋaana yie dene wo. Ta die nagɪ davʋʋsɪkɪrɪ daraa ataa a balɪ Ŋmɪŋ wɪa a yɪ vuosisi. Die ʋ nagɪ wa Ŋmɪŋ gbaŋkʋ, 3 a daga ba dɪ Masia wa mʋ ba kʋʋ wa mɪŋ, ama ʋ nan hagɪ kuŋ me. Pɔɔli dɪ balɪ ba dɪ Yisa wa yine Masia ka ʋ balala wa. 4 Die bataŋ die dɪ tuo Pɔɔli dɪ bala wudieke wo a dii ta die bɪrɪŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ a gʋtɪ Pɔɔli aŋaŋ Silasi ma. Die vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ama ta jɪama Juu vuosi jɪaŋkʋ bataŋ aŋaŋ hɔgʋkpɪɪma pam die dɪ tuo wɪɪrɪ dii.

5 Juu vuosi die dɪ yene dɪ vuosi pam gʋta Pɔɔli aŋaŋ Silasi ma wa, die ba jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ aŋaŋ ba, die wɪa die ba lagɪsɪ vuotɔgɪtɪ nyʋkʋ jigiŋ a yi kpɪkpaaŋ. Die ba yie watɪ ta piili yaala waagɪŋ ta die ga a ligi daa wʋnyɪ ba wasɪnana Jasoni tigiŋ a yaala Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ ba vʋarɪ ba a yɪ vuosisi. 6 Ama die ba kenne ta ka ye be wo die ba yigi Jasoni aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba bataŋ a yaa ba ga tɪka nyɪŋkʋra jigiŋ ta natɪ dɪ, “Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ dɪa a chʋʋsa tɪgɪsɪ. Lele ta wa keŋ giena 7 ta Jasoni dɪ tuo be chaantɪ ʋ tigiŋ me. Ba mana chʋʋsa naakpɪɪka mɪraha ta baarɪ dɪ naakpɪɪŋ wʋnyɪ benne ba wasa wa Yisa.” 8 Ba nyɪŋkʋraha aŋaŋ vuotamba dɪ wʋnna naa, die dɪ faasɪ mugisi be. 9 Die wɪa nyɪŋkʋraha dɪ vaa Jasoni aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba banɪŋ ba dɪ tuŋ ligire ta die ba vaa ba ba ga.

Beria tɪŋ wɪa

10 Yuŋ die dɪ kenne a sibi, die Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ vaa Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ nyɪŋ ga Beria ma. Die ba gana a ga tʋgɪ mi wo ba ga juu Juu vuosi Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ me. 11 Beria vuosi die dɪ faasɪ yaala ba wʋŋ Ŋmɪŋ wɪaha a tɪaŋ Tesalonika vuosisi. Die ba wʋmma wɪaha aŋaŋ ba sʋgɪtɪ mana ta die daaŋ mana ba karɪma Ŋmɪŋ gbaŋkʋ dɪ ba ye dɪ wɪaha yiwo wusie. 12 Ba vuosi pam die dɪ yi yada a bɪrɪŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ. Giriiki hɔgʋkpɪɪma aŋaŋ dembisi pam gbaŋ die dɪ yi Yisa yada. 13 Die Juu vuosi die dɪ benne Tesalonika ma wa die dɪ wʋnna dɪ Pɔɔli bala Ŋmɪŋ wɪa Beria ma wa die ba bɪ ga mi a piili a

* **16:37** 16.37 Dɪɪ yi Romani vuosi dɪ yɪ vuoŋ sieŋ, ba mɪraha ka saagɪya dɪ vuoŋ datɪ ʋ tɪbɪŋ, ta ye ka dii ʋ sarɪya.

bala chʋʋsa Pɔɔli a yıa kpıkpaakʋ ta vaa ba jıı sınyıırıŋ anaŋ wa. 14 Lele womi Yisa dıdıısırıba die dı taaŋ Pɔɔli anaŋ dembisi dı sʋʋŋ ga mʋgıkpıırı chaaŋ ama Silasi anaŋ Timoti die dı wıarı a bie Beria ma. 15 Dembisi bataŋ die dı ga anaŋ Pɔɔli a ga tʋgı Atensi ta die yiŋŋi anaŋ tʋntʋmıŋ a keŋ balı Silasi anaŋ Timoti dı ba keŋ wʋnıŋ Pɔɔli jigiŋ lagı lagı.

Atensi tıŋ wıa

16 Die Pɔɔli dı chıısınana Silasi anaŋ Timoti Atensi ma wa die ʋ sʋŋ dı faası chʋʋsı ʋ yene dı tıka suuli wo anaŋ bugile. 17 Die wıa die ʋ ga Juu vuosi jıamıŋ jigiŋ a bala yıa banıŋ anaŋ vuodiekemba mana dı jıanna anaŋ ba. Ta daaŋ mana ʋ bala a yıa vuodiekemba ʋ haarına nyʋkʋ jigiŋ. 18 Bataŋ die yiwo Epikuriani anaŋ Sitoyiki dıdagırıŋ ta die nıga nınhagırıŋ anaŋ Pɔɔli. Bataŋ die dı baarı dı, “Bıa vuodieke dı bala dı ʋ yiwo sısıbırʋ wa gie dı yaala ʋ dagı?”

Ta bataŋ dıaŋ die dı baarı dı, “Ʋ bala tıŋgbaŋ gaası bugile wıa.” Die ba balı wa naa dama Pɔɔli die bala Yisa anaŋ kuŋ hagıŋ wıa. 19 Die wıa die ba yaa wa a ga tıka nyıŋkʋra lagımıŋ jigiŋ ba wasınana Aropagusi a baarı dı, “Balı tı fʋ dagıhaalıkʋ chıaŋ. 20 Tı wʋŋya fʋ bala wʋhaala a taŋ ta wa yaala tı sımma a chıası.” 21 (Dama Atensi vuosi anaŋ chaamba dieke mana die dı benne mi die yaala ba nagı ba saŋŋa mana a balıma ta wʋmma wʋhaala wıa.)

22 Die Pɔɔli dı hagı zie lagıŋkʋ nıŋŋa a baarı dı: “Atensi vuosi, n yeye dı nı yiwo vuodiekemba dı jıanna ŋmına pam anaŋ nıŋŋmına. 23 Dama n chʋnnana a gilime tıka sʋŋ a daansa jigidiekemba nı jıanna wa, maŋ ye kaabıŋ koriŋ kaanı ba maagına ka ma dı,

‘Ŋmıŋ Dieke Tı Zına.’

Nı jıama Ŋmınnı gie ta ka mıŋŋı sıba wa. N yaala n balı nı mıŋ ʋ wıa. 24 Ŋmınnı gie naanna dʋnıa anaŋ nyindiekemba mana dı benne ka sʋŋ. Ta yi ŋmıŋsikpeŋ anaŋ tıŋgbaŋka gie tieŋ ta ka bie Ŋmıŋ jıamıŋ juone me vuota dı nagına ba nuusi a mıı. 25 Ʋ ka yaala suŋŋiŋ a nyına vuoŋ mana jigiŋ, ʋ yınana vuota miivoli anaŋ voosiŋ anaŋ jaaŋ mana. 26 Ŋmıŋ die naaŋ wa vuota yiri yiri mana a nyıŋ chɔɔŋkʋbalımıŋ ma ta vaa ba bie tıŋgbaŋka gie mana ma. Ʋ gbaŋ gbaŋ die ʋ ziene saŋŋa dieke anaŋ jigidieke buuriŋ mana dı baaŋ nan dı beri. 27 Ŋmıŋ die yiwo naa amʋ tı nan yaalı ʋ jigiŋ a ye wo, dama ʋ ka yʋa anaŋ tı wʋnyı mana, 28 ta yıa tı hagırıŋ tı baaŋ dı beri ta dı dıa chʋŋ ta bı yi vuodiekemba tı yine. ‘Tı yiwo ʋ ballı’, sıba vuoŋ wʋnyı die dı bala die wo. 29 Tı wana yi ʋ ballı naa tı ka mʋ tı yilime dı ʋ sıı sıba buuŋ vuoŋ dı nagına salıma yaa taŋ mıı. Ʋ ka sıı sıba jadieke vuota dı yiline ta mıı. 30 Saŋŋa dieke dı tıanna wa ta vuosi die dı ka sıba Ŋmıŋ wa, die ʋ ka naga ba taalı. Ama lele wo ʋ baarı vuodieke mana dı benne jigidieke mana vaa ba tʋmbıatı ta yiŋŋi keŋ ʋ jigiŋ. 31 Dama ʋ vʋarı wa daaŋ a zieŋ ʋ baaŋ nan dii dʋnıa vuosisi mana sarıya anaŋ wusie. Ta vʋarı Yisa dı ʋ dii sarıya ka a yı wa. Ŋmıŋ dagı tı mıŋ dı ka seŋ yiwo wusie anaŋ ʋ sʋgırına Yisa a nyıŋ kuŋ me wo.”

32 Die ba wʋnna kumbu hagıkʋ wa wıa bataŋ dı vʋara Pɔɔli fala ta bataŋ dı baarı, “Tı yaala fʋ bı a balı die tı wʋŋ.” 33 Die wıa Pɔɔli die nyıŋ lagıŋkʋ jigiŋ. 34 Dembisisi bataŋ die dı ʋ kʋaŋ ta yi Yisa yada. Ba sʋŋ die wone Diyonisusi die ʋ yiwo Aropagusisi vuosi wʋnyı anaŋ hɔgʋ dieke saaŋ dı dine Damerisi anaŋ vuosi bataŋ.

18

Korinti tɪŋ wɪa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli die dɪ
nyɪŋ Atensi ma a ga Korinti ma,
2 mi die ʋ haarɪ Juu daa wʋnyɪ
ba wasɪnana Akuyila ama die ba
mɪɪrɪ wa wa Pontusi ma, ta die
nyɪŋ Itali aŋaŋ ʋ hɔgʋ Pirisila,
dama naakpɪɪŋ Kolodiawosi die yɪ
wa nʋaŋ dɪ Juu vuosi mana nyɪŋ
Roma tɪŋgbaŋ ma. Ta Pɔɔli die dɪ
ga dɪ ʋ ye be, 3 ta die ye dɪ ba
yiwo gbaŋwʋnsɪrɪŋ sɪba ʋ gbaŋ
gbaŋ. Die wɪa die ʋ wɪarɪ ba jigiŋ
ba lagɪsa tʋma. 4 Ta davʋʋsɪkɪrɪ
daaŋ mana Pɔɔli ŋaaŋ ga wa Juu
vuosisi Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me a
bala yɪa Juu vuosisi aŋaŋ buuri-
gaasɪsɪ a yaala ʋ tarɪgɪ ba.

5 Ama Silasi aŋaŋ Timoti die
dɪ nyɪna Masedonia a keŋ kʋaŋ
chaaŋ die ʋ nagɪ ʋ saŋŋa mana
a mʋʋla a yɪa Juu vuosisi dɪ Yisa
yine Ŋmɪŋ Vuovʋarɪkɪŋ Masia
wa. 6 Ka kʋaŋ chaaŋ die ba yiŋŋi
a waga wa ta zɪa wa. Die wɪa die
ʋ kpaantɪ ʋ nyinyeeke taŋkɔlɪŋ a
taaŋ ta balɪ ba dɪ, “Dɪɪ yi nɪ keŋ
waarɪ nɪ miivoli, ka wa chii wo nɪ
sikpeŋ me. N nuuŋ bɪ wo mi. A
nyɪŋ jinne yaa gamma sie n vaa
nɪ ta ga mʋʋlɪ Yisa wɪaha a yɪ
buurigaasɪsɪ.” 7 Die wɪa die ʋ nyɪŋ
mi a ga daa wʋnyɪ ba wasɪnana
Titusi Jusitusi tigiŋ. Die ʋ ka
yi Juu vuoŋ ama ta jɪama Ŋmɪŋ
ta ʋ tigiŋ die dɪ gbigi Juu vuosi
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku. 8 Kirisipusi
vuodieke die yine Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juoku nɪŋŋandɪɪsɪrʋ die dɪ yi Yisa
yada, wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ deŋ mana; ta
vuodiekemba dɪ benne Korinti ma
die dɪ wʋŋ wɪaha ta yi yada ta die
ba sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaabʋ.

9 Yuŋ kaanɪ Pɔɔli die dɪ daansɪ,
ta Ŋmɪŋ dɪ baarɪ dɪ, “Da keŋ
vaa ŋmaamɪŋ yalla fʋ, fʋnɪŋ ko a
mʋʋlɪma n wɪaha ta da keŋ vaa,
10 dama n bie wo fʋ jigiŋ, vuoŋ
wori a baaŋ nan bɪagɪ a yi fʋ
daŋŋa, dama n yaa vuosi pam tɪka
gie me.” 11 Die wɪa Pɔɔli die dɪ bie
mi biŋ aŋaŋ chɪɪtɪ ayʋaba a daga
vuosisi Ŋmɪŋ wɪa.

12 Die saŋŋa dieke Galiwo die dɪ
yine Akaya tɪŋgbaŋ jakʋʋrɪ, die
Juu vuosi nɪŋŋandɪɪsɪrɪba bataŋ
die dɪ lagɪsɪ a yigi Pɔɔli ta die a
yaa wa ga sarɪya diile jigiŋ, 13 a ga
baarɪ dɪ, “Daa wa gie mɪa dɪ ʋ vaa
tɪ vuosisi jɪama Ŋmɪŋ sie dieke tɪ
mɪrɪka dɪ kana ka yɪ sieŋ.”

14 Pɔɔli die baa ʋ balɪ wɪɪŋ ta
Galiwo dɪ balɪ a yɪ Juu vuosisi dɪ,
“Nɪ wʋmma, nɪnɪŋ Juu vuosi dɪ
tɪŋ yi daa wa dɪ yiwo wʋbɪaŋ n tɪŋ
nan wʋŋ a yɪ nɪ, 15 ama ka yine
nɪnhagɪrɪŋ yaa gamma wʋbalɪka
aŋaŋ saara aŋaŋ nɪ gbaŋ gbaŋ
nɪ mɪraha wɪa nɪŋ, n kaaŋ dii
a die sarɪya nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ
wʋnsɪ wɪɪrɪ.” 16 Ta die yagɪ ba
a nyɪŋ sarɪya diilehe juoku me.
17 Die wɪa kpɪkpaakʋ die dɪ yigi
Sosetenesi vuodieke dɪ yine Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juoku nɪŋŋandɪɪsɪrɪ wa a
nɪgɪ wa sarɪya diile juoku nɪŋŋa,
ama Galiwo baga die wo ba ma.

Pɔɔli dɪ yiŋŋine keŋ Antiyoku dene

18 Pɔɔli die dɪ bie Korinti tɪŋ
ma aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba daraa
pam, ta die vaa ba ta nagɪ Pirisila
aŋaŋ Akuyila a gʋtɪ ʋ ma ba nagɪ
haarɪŋ a dɔŋ gara Siria. Die ba
yaalala dɪ ba ga wa Pɔɔli die dɪ
wɔŋ ʋ sikpeŋ Senkiria ma dama
die ʋ yɪ wa nʋaŋ Ŋmɪŋ nɪŋŋa.
19 Die ba ga a tʋgɪ Efesusi, Pɔɔli
die dɪ vaa Pirisila aŋaŋ Akuyila
mi. Ta die ga Juu vuosi Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juoku ma ta die dɪ balɪ Yisa
wɪa aŋaŋ vuosisi. 20 Die ba balɪ
dɪ ʋ bemme ba jigiŋ a yʋasɪ ama
die ʋ zeti. 21 Ama die ʋ taaŋ ba
ta baarɪ dɪ, “Dɪɪ yi Ŋmɪŋ dʋŋŋʋ
n nan yiŋŋi keŋ nɪ jigiŋ.” Ta die
yiŋŋi keŋ juu haarɪkʋ a ga.

22 Die ʋ kenne tʋgɪ Siisiria ma
die ʋ tɪaŋ ga Jerusalemi a ga waasɪ

Yisa dıdıısırıba mi ta sʋʋŋ ga Antiyoku, 23 die ʋ yi daraa ale mi, ta die nyıŋ mi a ga Galasia aŋaŋ Firigia chaatı a suŋŋe Yisa dıdıısırıba mana mi dı ba yada gʋtı.

Apolosi wıa

24 Die Juu daa wʋnyı die ba wasınana Apolosi die dı keŋ Efesusi, die ba mıırı wa wa Alekizandira tıŋ ma. Die ʋ yiwo vuodieke dı sıbına balıŋ ta bı sıba Ŋmıŋ gbaŋkʋ wıa pam. 25 Die ʋ mıŋŋı bʋgırı tı Yɔmʋtieŋ Yisa wıaha, ta balı ha aŋaŋ sʋgıfıalıŋ pam. Ta wudieke ʋ dagınana yaa gamma Yisa ma wa die dı yi wusie, ama wudieke die ʋ sıbına die yine Jɔɔn wʋbalıka yaa gamma Ŋmıŋ nyaabʋ sıula wıa nyıına. 26 Apolosi die dı piili a bala Ŋmıŋ wıaha Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ me ta ka chıga ŋmaamıŋ. Ama Pirisila aŋaŋ Akuyila die dı wʋnna ʋ balıkʋ die ba nagı wa ga ba tigiŋ a mıŋŋı a dagı wa sie dieke Ŋmıŋ dı dagına dı tı dıaha. 27 Naa kʋaŋ chaaŋ die Apolosi die dı saŋ dı ʋ ga Akaya ma, die wıa Yisa dıdıısırıba die dı benne Efesusi ma dı maagı gbanıŋ a yı Yisa dıdıısırıba die dı benne mi wo dı ba tuo wo chaantı. Die ʋ gana a ga tʋgı mi wo die ʋ suŋŋi vuodiekemba mana dı yine yada Ŋmıŋ zɔɔlıŋ chıgıla wıa. 28 Die wʋnıŋ aŋaŋ Juu vuosisi die dı faası nıgı nınhagırıŋ pam yaalıŋ ma ta die ʋ nagı Ŋmıŋ gbaŋkʋ wıa a dagı ba dı Yisa yine Ŋmıŋ Vuovʋarıkırı Masia wa ta die nyaŋŋı ba.

19

Pɔɔli die dı gana Efesusi ma dene

1 Die Apolosi die dı yene bie Korinti ma wa, Pɔɔli nıŋ die dı ga Galasia aŋaŋ Firigia chaatı a ga Efesusi. Mi die ʋ haarı Yisa dıdıısırıŋ bataŋ.

2 Ta die pıası ba dı, “Die nı yine Yisa yada wa die Halıkasıka keŋ nı ma mıŋ?”

Die ba yiŋŋi a baarı dı, “Aayı, tı ye ka wɔŋ wʋŋ Ŋmıŋ Halıkasıka wıa.”

3 Pɔɔli die dı pıası dı, “Die nıŋ ba sına nı Ŋmıŋ nyaabʋ wa chıaŋ?”

Ba yiŋŋi a baarı dı, “Ba sıı tı sıba Jɔɔn die dı ŋaana sıa vuosi die wo.”

4 Pɔɔli die dı yiŋŋi baarı dı, “Jɔɔn die sıa vuosi Ŋmıŋ nyaaŋ ka dagı dı ba chıgı nyıŋ ba wʋbıatı ma ta yiŋŋi keŋ Ŋmıŋ jigiŋ. Ama ta die a bı balı ba dı vuoŋ wʋnyı kieŋ ʋ kʋaŋ chaaŋ dı ba yiwo yada. Yisa die yine vuodieke Jɔɔn dı balala yaa gamma wa.”

5 Die ba wʋnna naa wa, die ba sıı ba Ŋmıŋ nyaabʋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma. 6 Ta Pɔɔli die dı nagı ʋ nuusi a diisi ba ma ta Ŋmıŋ Halıkasıka die dı keŋ a sʋʋŋ ba ma, die ba bala nyıŋbalıkı haala, ta bala wudiekemba dı nyınna Ŋmıŋ jigiŋ.

7 Die ba yiwo sıba dembisi baŋ aŋaŋ ale. 8 Pɔɔli die dı chʋŋ gara Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me die chııtı ataa ta daga vuosisi yaa gamma Ŋmıŋ naarı wıa ta ka chıga ŋmaamıŋ ta die mıa dı ʋ tarıgı ba yıaŋ. 9 Ama vuosisi bataŋ die yiwo sikpeŋ hagiritieliŋ ta zeti dı ba kaaŋ tuo a dii ta die balı wʋbıatı pam yaa gamma sie dieke tı Yɔmʋtieŋ dı dagına wa kpıkpaakʋ nine me. Naa chıaŋ ma Pɔɔli die dı vaa ba ta nagı Yisa dıdıısırıba ba ga Tiranusi dagıŋ juoŋ me ta daga mi daaŋ mana. 10 Die ʋ dagı wa die bına ale ta vuodiekemba mana die dı benne Asia tıŋgbaŋka ma wa ta yi Juu vuosi yaa buurigaası die dı wʋŋ tı Yɔmʋtieŋ wıaha.

Sikeva Ballı wıa

11 Saŋka mi Ŋmıŋ die dı yı
Pɔɔli hagırıŋ ʋ tʋma mamachi
tʋnkpııma. 12 Die vuosi bataŋ die
dı nagı garı diekemba dı gbına
Pɔɔli nyıŋgbanıŋ a chiihe gara
vuodiekemba dı yʋagına jigiŋ ta
garıtı gie dı vasa be yese alaafıa,
ta jımbıatı dı nyına ba ma. 13 Die
Juu dembisi bataŋ die dı piili a
dıdıa a mıa dı ba vʋarı jımbıatı
vuosi ma aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ saaŋ
ma. Die ba ŋaŋ balı yı jımbıatıtı
dı “N yıa nı nʋaŋ, Yisa dieke
Pɔɔli dı balala ʋ wıaha saaŋ ma
dı nı keŋ nyıŋ.” 14 Die Ŋmıŋ
kıkaabıtıba jakʋʋŋ ba wasınana
Sikeva ballı bayʋpɔyı dı yie naa.

15 Ama jımbıakʋ die dı balı a
yı ba dı, “N sıba vuodieke Yisa dı
yine ta wʋŋ Pɔɔli wıa, ta nınıŋ
nıŋ mınıa yine nı?”

16 Womi daa dieke jımbıatı dı
yalla wa die dı yugi a jʋalı ba
a nıgı ba pam ta yi ba daŋŋa
a chıırı ba garıtı, ba chıgı nyıŋ
tigiri me yɔrı. 17 Die Juu vuosisi
aŋaŋ buurigaasısı dı benne Efe-
susi ma wa dı wʋŋ naa wa, die
dı yi be ŋmaamıŋ pam ta bırı tı
Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ pam. 18 Die
Yisa dıdıısırıba pam die dı piili
a bala wʋbıatı diekemba ba yine
a yıa vuosisi yaalıŋ ma. 19 Ta
vuodieke die dı yalla yuŋ die chii
ba gbaŋtı a keŋ nyıŋ a jʋʋ ha
daadamba nine me. Die gbaŋtı
gie ligire die yi sıba ligire bie*
tuse baŋısı-nʋ. 20 Naa chıaŋ ma
tı Yɔmʋtieŋ wıaha die dı mʋʋlı
ga jigiŋ mana ta bı gʋta aŋaŋ
hagırıŋ.

Efesusi tıŋ mugisiŋ wıa

21 Genhe mana kʋaŋ chaaŋ die
Ŋmıŋ Halıkasıka die dı vaa Pɔɔli
dı saŋ dı ʋ ga kaagı Masedonia
aŋaŋ Akaya ta tıaŋ ga Jerusalemi.
Ta die baarı “Maŋ keŋ nyıŋ mi n
nan ga Romi.” 22 Die wıa die ʋ
tʋŋ ʋ susuŋŋiru bale, Timoti aŋaŋ
Erasitusi dı ba ga Masedonia ma,
ama die ʋ wıarı Asia tıŋgbaŋ ma
daraa ale.

23 Saŋka mi die wumugisike
pam die dı nan yaa gamma
sie dieke tı Yɔmʋtieŋ dı dagına
wıa. 24 Die macheeri wʋnyı
ba wasınana Demetirusi, die ʋ
naga siliva a wʋnsa juobisi sıba
ba ŋmıŋ Diana jıamıŋ juoku, ta
die tʋʋmaha dı yıa ʋ tʋntʋntıba
nyʋarı pam. 25 Die wıa die
ʋ wa ʋ tʋntʋntıba mana aŋaŋ
vuodieke dı tʋnnana ʋ tʋʋmaha
chanchaaŋ a lagısı a balı yı ba dı,
“N zʋamba, nı sıba a baarı tı yese
tı nyʋarı a nyına tı tʋʋmaha gie
mi. 26 Nı gbaŋ gbaŋ nı yeye ta
wʋŋ wudieke Pɔɔli dı yinene. Ʋ
baarı dı ŋmına diekemba vuota
dı wʋnsına ka yi ŋmına, ta bıagı
a tarıgı vuosi pam yıaŋ Efesusi
ma giena aŋaŋ Asia lʋga mana.
27 Vuosi nan piili a bala wʋbıatı
yaa gamma tı tʋʋmaha, ba kaaŋ
bı yı Diana jıamıŋ juoku jılıma,
ŋmıŋ dieke Asia aŋaŋ dʋnıa mana
dı jıanna. Ba nan daaŋ tı
ŋmıŋ kpııkʋ Diana wıa.” 28 Die
kpıkpaakʋ dı wʋnna naa wa ba jıı
sınyıırıŋ ta piili a nata dı, “Tınıŋ
Efesusi vuosi ŋmıŋ Diana yiwo
ŋmıŋ kpııŋ.”

29 Ta tıka mana die dı dɔŋ. Ta
ba yigi Gayusi aŋaŋ Arisitakusi
vuodiekemba die dı dına Pɔɔli
a nyıŋ Masedonia a keŋ wo a
nagı ba ga tıka lagımıŋ jigiŋ.
30 Pɔɔli die dı yaala ʋ nyıŋ ga
a balı wıa a yı vuosisi ama Yisa
dıdıısırıba die ka yı wa sieŋ.
31 Die tıka nyıŋkʋraha bataŋ die
dı yine Pɔɔli zʋalıŋ die dı tʋŋ
vuoŋ dı ʋ keŋ a balı wa dı ʋ da
keŋ keŋ lagıŋkʋ jigiŋ. 32 Saŋka
mi die vuodiekemba die dı benne
lagıŋkʋ jigiri die dı nata tɔra tɔra
ta vuoŋ mana ka sıba wudieke
ʋ yinene, ta pam dıaŋ dı ka

* **19:19** 19.19 Ligiribiŋ die yiwo damʋʋmıŋ tune.

sıba lagıŋkʋ chıaŋ. 33 Ta Juu vuosisi nıŋŋandıısırıba pam die kpaŋŋı daa wʋnyı ba wasınana Alekizanda a nyıŋ zieŋ kpıkpaakʋ nıŋŋa a piili a bala wa wudieke ʋ baaŋ nan balı. Ta Alekizanda die dı kɔtı ʋ nuuŋ ŋmıŋsikpeŋ ta mıa dı ʋ dagı wudieke dı yinene wo chıaŋ. 34 Ama kpıkpaakʋ die dı mıŋŋına dı ʋ yiwo Juu vuoke ba mana die dı natı die hawasi ale dı “Tınıŋ Efesusi ŋmınnı Diana yiwo ŋmıŋ kpııŋ.”

35 Ka kpatıŋ ta tıka jakʋʋŋ dı yi kpıkpaakʋ dı tarı watı, ta baarı dı, “Nınıŋ Efesusi vuosi, mınıa benne dʋnıa ka gie me ta ka sıba dı Efesusi vuosi gbarına ta daansa Diana ŋmıŋ kpııŋ juoku. Mınıa kana ka sıba dı ʋ buubu die dı nyınna ŋmıŋsikpeŋ a keŋ sʋʋŋ wa bie wo giena? 36 Vuoŋ wori a baaŋ bıagı a chiisi wıırı gie, die wıa nı fıalı nı gbaŋ ta nı da keŋ yi wudieke dı kana ka mʋ. 37 Nı chii wo vuosi gie keŋ juu gie, vuodiekemba dı kana ka gaarı tı jıaŋkʋ juoku jaaŋ yaa a balı wʋbıatı a yı tı ŋmıŋ Diana. 38 Dıı yi Demetirusi aŋaŋ ʋ tʋntʋntıba dı yaa wııŋ aŋaŋ vuosi gie, tı yaa sarıya diile juone aŋaŋ sarıya diiriŋ, nı vaa ba yaa ba wıa ga mi. 39 Ama dıı yi nı yaala nı yi wııŋ a tıaŋ die, die nıŋ dı mʋ nı yaa wıırı keŋ wo tıka nyıŋkʋra nıŋŋa. 40 Romani vuosi nan bıagı galıŋ tı yaa gamma wudieke tı yine jinne wo. Dama tı gbaŋ gbaŋ tı kaaŋ bıagı a balı watıtı gie chıaŋ.” 41 Die ʋ bala naa a kpatı kʋaŋ chaaŋ ʋ taaŋ vuosisi.

20

Pɔɔli die dı gana Masedonia aŋaŋ Giriisi wıa

1 Die watıtı dı tıanna kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli die dı wa Yisa dıdıısırıba a kpaŋŋısı ba ta die taaŋ ba ta nyıŋ ga Masedonia. 2 Die ʋ dıa ga mi chaakʋ tıgısı mana a kpaŋŋısa Yisa dıdıısırıba aŋaŋ wıa pam. Ka kpatıŋ die ʋ wa ga Giriisi, 3 ta die bie mi a ga tʋgı chııtı ataa. Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ gɔmısı dı ʋ ga Siiria ta die mıŋŋı dı Juu vuosisi saŋya mıŋ a gbarı wa; naa chıaŋ mana die ʋ saŋ dı ʋ yiŋŋi a daagı Masedonia a ga. 4 Die vuodiekemba die dı gʋtına ʋ ma wa die yiwo Sopata, Pirusi bʋa ta nyıŋ Beria aŋaŋ Arisitakusi aŋaŋ Sekondusi vuodiekemba die dı nyınna Tesalonika. A nagı Gayusi vuodieke dı nyınna Debe, aŋaŋ Tichikusi aŋaŋ Tirofimusi vuodiekemba die dı nyınna Asia tıŋgbaŋ ma aŋaŋ Timoti. 5 Die ba wolıŋ dii tı nıŋŋa ga a chıısa tı Tiroasi ma. 6 Die dʋʋga dieke ba dinene paanʋ ta ka nagı dabɔtı a yi dı kenne a tıaŋ wa kʋaŋ chaaŋ, die tı nagı haarıŋ a nyıŋ Filipi, a gara Tiroasi. Daraa anʋ kʋaŋ chaaŋ die tı ga haarı ba Tiroasi ma, ta die bie mi daraa ayʋpɔyı.

Tiroasi tıŋ wıa

7 Die ka davʋʋsıkırı daraaŋ jıŋmıŋ, die tı lagısı taŋ dı tı dii tı Yɔmʋtieŋ nyindiike. Pɔɔli die dı bala Ŋmıŋ wıa a yıa vuosisi die a ga tʋgı tanseese dama die ʋ baa ʋ nyıŋ wa tıka ma ka tʋnvʋʋsa. 8 Die popolisi pam die benne juodieke ma tı lagısına jarınbısaka sikpeku. 9 Die dalʋakıŋ wʋnyı die ba wasınana Yutikusi die dı kalı a takɔrɔ ma, ta Pɔɔli die dı balala wıaha gbieŋ die dı faası yigi Yutikusi. Ta die keŋ gʋʋrı ta yiŋŋi nan kʋaŋ a nyıŋ jarınbısaka bʋtaa wa ma a keŋ nan tıŋgbaŋ. Die ba sʋʋŋ nagı wa ta ʋ kpiye mıŋ. 10 Die Pɔɔli die dı sʋʋŋ ga a sʋʋŋ zʋʋrı Yutikusi ma a nagı wa aŋaŋ ʋ nuusi ta baarı dı, “Nı da vaa nı sʋgıtı chʋʋsı ta ʋ ka kpiye.” 11 Pɔɔli die dı wa jʋalı ga jarınbısaka sikpeŋ a gbieri paanʋ

tı aŋaŋ wa dı ŋɔbı. Ka kʋaŋ chaaŋ ʋ bı mʋʋlı Ŋmıŋ wıaha die tʋŋ die dı ga vʋʋŋ ta ʋ wa ga. 12 Die Yisa dıdıısırıŋ die dı ga nagı dalʋagıkırı ta ʋ bie ʋ mısı ma, ba yaa wa a kuli tigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.

Pɔɔli die dı nyına Tiroasi a ga Militusi wıa

13 Pɔɔli die dı saŋ dı ʋ chʋŋ nagısı a ga Asosi ama tı vuotıalıkaha die dı nagı haarıŋ a woliŋ ga mi, mi die tı baa tı nagı wa. 14 Die ʋ haarına tı Asosi ma die ʋ keŋ juu haarıkʋ die tı dɔŋ ga Mitilene. 15 Ka tʋnvʋʋsa die tı keŋ jigiŋ kaanı dı gbine Kiyosi ta ka tʋnvʋʋsa dıaŋ die tı ga tʋgı Samosi. Ka tʋŋ die dı bı vʋŋ tı ga tʋgı Militusi. 16 Pɔɔli die wɔŋ saŋ mıŋ dı ʋ dɔŋ tıaŋ Efesusi dama die ʋ ka yaala ʋ yʋası Asia tıŋgbaŋ ma. Die ʋ yaala lagı lagı dı ʋ ga tʋgı Jerusalemi ʋ tıŋ nan bıagı a tʋgı dʋʋga dieke ba wasınana Pentikosi daraaŋ.

Pɔɔli die dı bala wudieke a taaŋ Efesusi Yisa dıdıısırıŋ nyıŋkʋraha

17 Die Pɔɔli die dı tʋŋ tʋntʋmıŋ a nyıŋ Militusi dı Yisa dıdıısırıŋ nyıŋkʋraha mana die dı benne Efesusi keŋ haarı wa mi. 18 Die ba kenne tʋgı mi wo ʋ balı ba dı, “Nı sıba wudieke mana n yine saŋŋa dieke n wolinne a keŋ Asia ma ta bie nı jigiŋ. 19 Die Juu vuosi bataŋ die dı saŋ yaa gamma n ma ta die vaa maŋ dii wahala aŋaŋ zɔɔlıŋ pam. Ama die maŋ tʋma Ŋmıŋ tʋʋma ta sʋʋna n gbaŋ tıŋgbaŋ. 20 Die n mʋʋlınana Ŋmıŋ wıaha yaalıŋ ma wa aŋaŋ nı tige me wo, die n ka lɔbırı wudieke dı baaŋ suŋŋi nı. 21 Die n balı Juu vuosisi aŋaŋ buurigaasısı dı ba vaa tʋntʋmbıatı yiile ta dıa Ŋmıŋ sieŋ ta yi tı Yɔmʋtieŋ Yisa yada.

22 “Ama lele n tuone Ŋmıŋ Halıkası nʋarı wıa maŋ gara Jerusalemi ama ta ka sıba wudieke dı baaŋ nan yi mıŋ mi. 23 Ama n dına dı dıa tıgısı mana Ŋmıŋ Halıkasıka ŋaŋ balı yı mıŋ dı dansarıka juule aŋaŋ wahala gbara mıŋ Jerusalemi ma. 24 Ama n ka daansıya ta n mısı yiwo jaaŋ, dama manıŋ n yaala n tʋŋ tʋŋ dieke tı Yɔmʋtieŋ Yisa dı yına mıŋ wa a kpatı, ta tʋʋmaha yiwo dı n mʋʋlıma wʋvııŋ dieke dı dagınana Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wa.

25 “Die n dı dıa mıŋ jige a mʋʋla Ŋmıŋ naarı wıa a yıa nı. Ta lele, n sıba a baarı nı wʋnyı kaaŋ bı ye mıŋ bıbra. 26 Die wıa jinne n bala nı aŋaŋ nıŋŋmına dı dıı yi nı wʋnyı dı bıa n nuuŋ bı wo ʋ ma. 27 Dama manıŋ n bala nı wudieke mana Ŋmıŋ dı yaalala dı nı sımma. 28 Die wıa nı mıŋŋı pɔgılı nı gbaŋ aŋaŋ Yisa dıdıısırıba Ŋmıŋ Halıkasıka dı nagına yi nı nuusi me dı nı yi ba nıŋŋandıısırıba ta daansıma ba wa. Nı yi sıba yiyagırıŋ a yı Yisa dıdıısırıba. Dı yiwo banıŋ vuodiekemba ʋ gbatına a taaŋ aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ Bʋadembiŋ Yisa zıŋ. 29 N sıba a baarı n garıŋ kʋaŋ chaaŋ vuobıatı bataŋ nan keŋ a chʋʋsı Yisa dıdıısırıba bataŋ sıba gbaanchʋra dı ŋaana yige yiise dene wo. 30 Ta saŋŋa bı kieŋ ta vuosi bataŋ nan daansı nyıŋ nı gbaŋ gbaŋ nı jigiŋ a chııba ŋmıŋchıbısı dı ba tarıgı Yisa dıdıısırıba yıaŋ aŋ ba dıa ba. 31 Die wıa nı gbara nı gbaŋ ta tıınsıma die n kpaanana nı aŋaŋ nıntaantı yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası die bına ataa wa.

32 “Lele manıŋ n nagı nı yie Ŋmıŋ nuusi me aŋaŋ ʋ zɔɔlınchıgıla wıaha, wıırı gie nan bıagı suŋŋi nı ta yı nı jadieke dı yine nı sıtı sıba Ŋmıŋ vuosi. 33 Nı gbaŋ nı sıba a baarı n ka wɔŋ yaala vuoŋ ligire yaa ʋ nyinyeeke. 34 Nı gbaŋ gbaŋ nı sıba a baarı dı die n nagı wa n nuusi gie a tʋma

tʊʊma a yaala jadieke manıŋ aŋaŋ n chanchaalıba dı yaalala. 35 Die n yine wudieke mana, dagıya dı nı yallıma nıŋŋmına aŋaŋ tʊʊma ta bıagı a suŋŋime wabıtı, ta tıınsıma tı Yɔmʊtieŋ Yisa die dı bala dı, ‘Sʊgıfıalıŋ pam nan yi vuodieke dı yınana piini a tıaŋ vuodieke dı tuosinene.’ ”

36 Pɔɔli die dı balına naa a kpatı wa kʊaŋ chaaŋ, die ʊ sʊʊŋ gbirigi aŋaŋ ba ta jʊʊsı Ŋmıŋ. 37 Die ba yaala ba taaŋ wa saŋŋa dieke wo, zɔɔlıŋ die dı yigi ba mana ba mana die dı kʊma ta nagı ba nuusi a goori wo. 38 Die ba sʊgıtı die faası chʊʊsı mıŋ aŋaŋ ʊ bala ba dı “Nı kaaŋ bı ye mıŋ bıbra.” Die ba beeli wo a ga haarıkʊ jigiŋ.

21

Pɔɔli die dı gana Jerusalemi dene

1 Die tı balı a taaŋ ba ta nagı haarıŋ a ga Kosi. Ka tʊnvʊʊsa die tı ga tʊgı Rodesi, ta bı nyıŋ mi a nagı haarıkʊ a ga Patara. 2 Mi die tı ye haarıŋ dı ganana Fonisia tıŋgbaŋ ma, die tı juuke a ga. 3 Saŋŋa dieke tı kenne yese Saapurusi tı daagı tı nuugalı chaaŋ a ga Taya, Siiria tıŋgbaŋ ma. Mi die ba baa ba vʊarı chiititi a nyıŋ haarıkʊ ma. 4 Mi die tı ye Yisa dıdıısırıba bataŋ ta die bie ba jigiŋ a ga tʊgı daraa ayʊpɔyı. Ŋmıŋ Halıkasıka die dı vaa ba balı Pɔɔli dı ʊ da keŋ ga Jerusalemi. 5 Ama daraa ayʊpɔyı wa kʊaŋ chaaŋ die tı bı piili chɔnıŋ bıbra. Die dembisisi mana aŋaŋ ba hɔgʊba aŋaŋ ba ballı die dı beeli tı a nyıŋ tıka ma a ga tʊgı mʊgırı nʊaŋ, mi die tı mana die dı sʊʊŋ a gbirigi a jʊʊsı Ŋmıŋ. 6 Die tı wana a balı taaŋ tamba wa die tı juu haarıkʊ ta ba yiŋŋi kuli tigiŋ.

7 Die tı nagı haarıkʊ a nyıŋ Taya a ga Tolemayisi. Mi die tı ga waası Yisa dıdıısırıba ta wıarı ba jigiŋ dabalımıŋ. 8 Ka tʊnvʊʊsa die tı ga tʊgı Siisiria ta die ga juu Filipi vuodieke die dı mʊʊlınana Yisa wʊvıınaha tigiŋ ta die bie mi. Die ʊ yiwo dembisi bayʊpɔyı diekemba die ba vʊarına Jerusalemi ma dı ba yi susuŋŋiribe wʊnyı. 9 Die ʊ yaa wa hɔgʊlıaŋ banıısa vuodiekemba dı yene ka yallıya, ta ba gbaŋ die dı bala Ŋmıŋ wıa. 10 Die tı bie mi daraa pam ta Ŋmıŋ naazʊa wʊnyı ba wasınana Agabusi die dı nyıŋ Judia ma a keŋ mi. 11 Die ʊ keŋ tı jigiŋ a nagı Pɔɔli gbanıŋ a bɔbı ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ nuusi aŋaŋ ʊ nagısı ta baarı dı, “Naa Ŋmıŋ Halıkasıka dı balı dı Juu vuosi nan bɔbı gbaŋkʊ gie tieŋ sıba naa Jerusalemi ma, ta nagı wa yi buuri gaasısı nuusi me.”

12 Die tı wʊnna naa, tınıŋ aŋaŋ vuoŋ banıŋ ba mana die dı jʊʊsı Pɔɔli dı ʊ da keŋ a ga Jerusalemi ma. 13 Ama die ʊ yiŋŋi a balı tı dı, “Bıa nı kʊma ta chʊʊsa n sʊŋ? N ka yiwo siri dı ba bɔbı mıŋ Jerusalemi ma nyıına ma, ama n yiwo siri dı n kpi mi tı Yɔmʊtieŋ Yisa wıa.”

14 Die tı kana ka bıagı a balı a tarıgı ʊ sʊŋ wıa, die tı baarı dı, “Tı Yɔmʊtieŋ vaa fʊ dʊŋŋʊ yi.”

15 Die tı yine daraa aŋmına mi kʊaŋ chaaŋ die tı gɔmısı tı nyinti a nyıŋ ga Jerusalemi. 16 Ta Yisa dıdıısırıŋ bataŋ die nyına Siisari wa gbaŋ die dı tı a ga mi, ta yaa tı ga Minasoni tigiŋ me, mi die tı baa tı bemme. Manasoni die nyıŋ wa Saapurusi ta die yi Yisa dıdıısırıkʊraha wʊnyı.

Pɔɔli die dı kaagına Jemisi dene

17 Die tı gana a ga tʊgı Jerusalemi wa, Yisa dıdıısırıba die dı mıŋŋı a tuo tı chaantı aŋaŋ sʊgıfıalıŋ. 18 Ka tuŋ vʊʊsa Pɔɔli die dı nagı tı dı tı ga waası Jemisi. Die Yisa dıdıısırıba nyıŋkʊraha

mana die bie mi. 19 Pɔɔli die
dɪ waasɪ ba mana ta balɪ ba
wudiekemba mana Ŋmɪŋ dɪ yine
a yɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi
Juu vuosisi, wʋnɪŋ Pɔɔli tʋʋma
wɪa. 20 Die ba wʋnna naa kʋaŋ
chaaŋ die ba mana dɪ bɪrɪ Ŋmɪŋ
ta die balɪ Pɔɔli dɪ, “Tɪ nɪmbʋa
Pɔɔli, sɪba a baarɪ Juu vuosi
tuse tuse bɪrɪna Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ
ta ba mana dɪ bɪ dɪ Mosisi
mɪraha keŋ keŋ keŋ. 21 Ama
ba balɪ ba mɪŋ fʋ wɪa dɪ daga
Juu vuodiekemba mana dɪ benne
buurigaasɪ tɪŋgbaŋ ma wa dɪ ba
vaa Mosisi mɪraha taaŋ, ta bɪ balɪ
dɪ ba da gobi ba dembibisi kɔla
ta da bɪ dɪa Juu vuosi chʋaraha.
22 Bɪa tɪ baaŋ yi lele ba wʋnna dɪ
keŋye naa? 23 Die wɪa yi wudieke
tɪ bala fʋ. Dembisi banɪɪsa benne
giena ta kaa kaatɪ aŋaŋ Ŋmɪŋ.
24 Die wɪa gamma aŋaŋ ba a ga
wʋnsɪ nɪ gbaŋ ta tuŋ ba wʋnsɪkʋ
ligirehe ta nɪ wa wʋŋ nɪ sikpigile.
Fʋ yi naa vuoŋ mana nan dɪ sɪba
dɪ wudieke ba bala yaa gamma fʋ
ma wa ka yi wusie, ba nan dɪ sɪba
a baarɪ fʋ gbaŋ dɪ Mosisi mɪraha
mɪŋ. 25 Ama buurigaasɪsɪ die dɪ
bɪrɪna Yisa dɪdɪɪsɪrɪba nɪŋ tɪ wɔŋ
maagɪ wa gbanɪŋ a yɪ ba dɪ ba
da keŋ a dii nyindiike dieke ba
kaabɪna a yɪ bugile, yaa a ŋɔbɪma
zɪŋ yaa dɔŋ dieke ba ŋmʋna a
kʋʋ, ta bɪ vʋarɪ ba gbaŋ a nyɪŋ
daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma
ma.”

26 Naa chɪaŋ ma ka tʋnvʋʋsa
Pɔɔli die dɪ nagɪ dembisi wʋnɪŋ
aŋaŋ banɪŋ mana die dɪ wʋnsɪ
ba gbaŋ ta juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ ma a dagɪ daa
dieke ba bala ba wʋnsɪ ba gbaŋ
a kpatɪ wa aŋaŋ saŋŋa dieke ba
bala ba kaabɪ a yi ba wʋnyɪ mana.

Die ba yigine Pɔɔli dene

27 Die daraa ayʋpɔyɪ daraaŋ dɪ
gbinene die Juu vuosi bataŋ die dɪ
nyɪna Asia tɪŋgbaŋ ma die dɪ ye
Pɔɔli Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ
sʋŋ ta die wa kpɪkpaaŋ a keŋ
lagɪŋ ta piili a tuole wo. 28 Ta
die nata dɪ, “Juu vuosi! Nɪ suŋŋi
tɪ. Daa wa gie dɪna dɪ dɪa a bala
wʋbɪatɪ yaa gamma tɪ tɪŋgbaŋka
gie aŋaŋ Mosisi mɪraha aŋaŋ
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ gie.
Ta lele a bɪ nagɪ vuodiekemba dɪ
kana ka yi Juu vuosi a keŋ juu
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ gie a
yi ke dɪgɪntɪ.” 29 Die ba balɪ wa
naa dama, die ba ye wo Tirofimusi
vuodieke dɪ nyɪna Efesusi aŋaŋ
Pɔɔli tɪka sʋŋ ta yile dɪ Pɔɔli nagɪ
wa mɪŋ a ga juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ.

30 Die tɪka mana die dɪ dɔŋ
ta vuosi mana dɪ chɪgɪ a keŋ
lagɪsɪ taŋ a yigi Pɔɔli a datɪ wa a
nyɪŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ
sʋŋ. Die lele wo mi die ba
ligi Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ
sanʋaha mana. 31 Die ba wa
mɪa dɪ ba kʋʋ Pɔɔli. Womi Ro-
mani sojasisi jakʋʋŋ die dɪ wʋŋ
dɪ waagɪŋ bala ka nan Jerusalemi
ma. 32 Die ʋ yi lagɪ lagɪ a nagɪ
sojasi aŋaŋ nyɪŋkʋra bataŋ ba
chɪgɪ ga jigidieke kpɪkpaakʋ dɪ
lagɪsɪna wa. Die kpɪkpaakʋ dɪ
dene a ye jakʋʋrɪ aŋaŋ sojasisi die
ba vaa Pɔɔli nɪgɪŋ. 33 Die sojasisi
jakʋʋrɪ die dɪ ga a ga yigi Pɔɔli
ta vaa ba bɔbɪ wa chɔrɪsɪ ale ta
pɪasɪ ba dɪ, “Mɪnɪa yine daa wa
gie? Ta bɪa ʋ yi?” 34 Die kpɪkpaakʋ
dɪ nata tɔra tɔra. Die ba watɪ wɪa
die sojasi jakʋʋrɪ dɪ ka bɪagɪ sɪba
wudieke dɪ yine, die wɪa die ʋ yɪ
ʋ sojasi nʋaŋ dɪ ba yaa Pɔɔli a
jʋalɪ ga ba sojasisi jigiberisikiri.
35 Die ba kenne tʋgɪ ka sanʋarɪ
kpɪkpaakʋ die dɪ wa faasɪ tʋagɪ
die wɪa sojasisi die dɪ nagɪ Pɔɔli
a chii. 36 Die kpɪkpaakʋ die dɪ dɪɪ
ba kʋaŋ a nata dɪ, “Nɪ kʋʋ wa! Nɪ
kʋʋ wa!”

Pɔɔli die dɪ bala wɪa a yɪ
kpɪkpaakʋ dene

37 Die sojasisi die dı bala ba yaa
wa juu wo, ɔ pıasɪ jakʋʋrı dı, “N
nan bıagı a balı wıɪŋ a yı fɔ?”

Jakʋʋrı die dı pıasɪ wa dı,
“Lalıa fɔ yi a bıagı bala Giriiki
jabalıkıŋ? 38 Daa fɔ yine Ijip-
iti vuoke die dı vana waagıŋ dı
nan tıŋgbaŋka mi saŋŋa dieke
dı tıanna wa ta die dı vuokʋʋla
tuse anıısa nıŋŋa a yaa ba juu
hagıyeŋ?”

39 Pɔɔli die dı yiŋŋi balı dı,
“Manıŋ n yiwo Juu vuoŋ, ta ba
mıırı mıŋ Taasusi ma, tıgıkpııŋ
dieke dı benne Silisia tıŋgbaŋ ma.
N jʋʋsa fɔ, yi mıŋ sieŋ aŋ n balı
wıa a yı kpıkpaakɔ.”

40 Die sojasisi jakʋʋrı die dı yi
wa sieŋ, die Pɔɔli dı hagı zie a
nagı ɔ nuuŋ a diiŋ kpıkpaakɔ ta
balı ba dı ba tarı watı. Die ba
tarına watıtı Pɔɔli die dı nagı Juu
vuosi jabalıkıŋ a bala wıa a yıa
ba:

22

1 “N chʋamba aŋaŋ n zʋalıŋ nı
wʋmma wudieke n bala n balı a
yı nı wa.” 2 Die ba wʋnna ɔ bala
Juu vuosi jabalıkıŋ a yıa ba wa,
die ba tarı sɔmm. Womi Pɔɔli
dı baarı dı, 3 “N yiwo Juu vuoŋ,
ta ba mıırı mıŋ Tasusi tıŋ dieke
dı benne Silisia tıŋgbaŋ ma, ama
ta ba wubi mıŋ Jerusalemi ka gie
mi. N dıdagırɔ die yiwo Gamaliali
ta die ɔ mıŋŋı a dagı mıŋ tı
chɔɔŋkʋʋlıba mıraha. Ta die maŋ
paalı dıa Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına
sıba nı mana dı dına die wo jinne.
4 Ta die mugise vuodieke mana
die dı dına tı Yɔmʋtieŋ sieku
ta kʋɔ bataŋ gbaŋ. Ta die yigi
ba dembisi bataŋ aŋaŋ hɔgʋba
bataŋ a ligi be dansarıka sʋŋ.
5 Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı aŋaŋ
tıka nyıŋkʋraha nan dii siara dı
dı yiwo wusie. Die ba ŋaaŋ yı mıŋ
gbaŋtı gbaŋ dı n yaa ga Juu vu-
osi nıŋŋandıısırıba die dı benne
Damasikusi ma wa jigiŋ, amʋ n
nan bıagı yigi vuodiekemba dı
dına tı Yɔmʋtieŋ sieku mi a yaa
ba a yiŋŋi keŋ Jerusalemi aŋ ba
datı ba tıbıŋ.

Pɔɔli die dı bala ɔ tarıgıŋ wıa dene

6 “Die daaŋ kaanı yaa gamma
agbaa saŋŋa die maŋ ga
gbige Damasikusi, womi die
chaankpeŋkpııŋ die dı nyıgısı
bʋnyı a chaaŋ giliŋ mıŋ. 7 Die
maŋ nan tıŋgbaŋ ta die wʋŋ lɔlıŋ
dı balala a yıa mıŋ dı, ‘Sɔɔli, Sɔɔli
bıa wıa fɔ mugise mıŋ?’ 8 Die
maŋ yiŋŋi a balı dı, ‘Mınıa yine
fɔ n Yɔmʋtieŋ?’ Ta die ɔ yiŋŋi
a balı mıŋ dı, ‘Manıŋ n yiwo
Yisa, Nazeriti vuoke, manıŋ n yine
vuodieke fɔ mugisinene wo.’ 9 Die
vuodiekemba die dı beelinene
mıŋ die ye chaaŋkʋ ama die ba ka
wʋŋ lɔlıkʋ. 10 Die maŋ pıasɪ dı,
‘N Yɔmʋtieŋ, bıa fɔ yaala n yi?’
Womi die ɔ balı a yı mıŋ dı, ‘Hagı
a ga Damasikusi, dıı yi fɔ keŋ tʋgı
mi ba nan dagı fɔ fɔ bala fɔ yi
wudieke.’ 11 Die chaaŋkʋ die faasɪ
nyıgısı mıŋ die maŋ yıɪŋ. Die
wıa manıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı
chʋnnana wa die dı datı n nuuŋ
a yaa mıŋ a ga Damasikusi ma.

12 “Daa wʋnyı die benne mi
ba wasa wa Ananiasi. Die ɔ
yiwo vuodieke dı jıanna Ŋmıŋ
aŋaŋ wusie ta dı Mosisi mıraha
ta Juu vuosisi mana die dı benne
Damasikusi ma die faasɪ yıa wa
jılıma. 13 Die ɔ keŋ a zie n
jigiŋ ta baarı dı, ‘N zʋa Sɔɔli,
yesime bıbra.’ Lele womi die
maŋ bıagı yese. 14 Womi Ana-
niasi die dı balı a yı mıŋ dı,
‘Ŋmıŋ dieke tı chɔɔŋkʋʋlıba dı
jıanna wa vʋarına fɔ dı fɔ sımma
wudieke ɔ yaalala dı fɔ yi. Ʊ vʋarı
fɔ mıŋ dı fɔ ye Masia wa ta bı
wʋŋ ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ lɔlıŋ. 15 Dı
mʋ fɔ balı vuoŋ mana wudieke fɔ
yene ta wʋŋ wa. 16 Ta lele bıa fɔ
bı chıısa? Hagı aŋ n sıı fɔ Ŋmıŋ

nyaabʋ, aŋ Ŋmɪŋ vaa fʋ wʋbɪatɪ a chaa fʋ fʋ jʋʋsɪna wa wɪa.'
17 "Ta die maŋ yɪŋŋi ga Jerusalemi a ga juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ dɪ n jʋʋsɪ Ŋmɪŋ. Mi die maŋ daansɪ 18 a ye tɪ Yɔmʋtieŋ dɪ bala a yɪa mɪŋ dɪ, 'Yi lagɪ lagɪ a nyɪŋ Jerusalemi ma, dama dɪɪ yi fʋ bala ba n wɪaha ba kaaŋ tuo dii.' 19 Die maŋ yɪŋŋi a balɪ dɪ, 'N Yɔmʋtieŋ ba wɔŋ sɪba dɪ die n ŋaaŋ gara Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me a yige ta nɪga vuodiekemba dɪ tuone fʋ a dii wo. 20 Ta saŋŋa dieke die ba kʋna fʋ daansɪatieŋ Sitiiveni wa die n gbaŋ bie mi ta saagɪ dɪ ba kʋʋ wa, ta die zie a gbarɪ kʋkʋʋrɪba nyinyeeke.' 21 Ama die tɪ Yɔmʋtieŋ die dɪ balɪ a yɪ mɪŋ dɪ n gamma, ta yɪ mɪŋ nʋaŋ dɪ ʋ nan yaa mɪŋ a ga saasaa vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi jigiŋ." 22 Die kpɪkpaakʋ die dɪ wʋmma Pɔɔli a ga tʋgɪ saŋŋa dieke ʋ bala naa a kpatɪ wa. Womi die ba piili a nata dɪ, "Nɪ kʋʋ daa wa gie ʋ ka mʋ dɪ ʋ bemme ʋ mɪsɪ ma." 23 Die ba keese ta naga ba garɪtɪ viise ŋmɪŋsikpeŋ ta yɔɔra tantɪ a taana ŋmɪŋsikpeŋ.

Pɔɔli aŋaŋ Romanisi sojasi jakʋʋrɪ wɪa

24 Die Romani sojasisi jakʋʋrɪ die dɪ yɪ nʋaŋ dɪ ba nagɪ Pɔɔli a juu juoku me ta tɪbɪ wa aŋaŋ kpaasɪŋ. Amʋ ʋ nan balɪ wudieke ʋ yine wo ta Juu vuosi gie dɪ nata aŋaŋ wa. 25 Die ba bɔbɪ wa a dʋaŋ dɪ ba tɪbɪ wa wa die ʋ pɪasɪ sojasisi nyɪŋkʋraha wʋnyɪ dɪ zene mi dɪ, "Mɪra yɪ sieŋ mɪŋ dɪ nɪ tɪbɪ vuodieke Romani naaŋ wa dɪ yɪna wa sieŋ ta ye ka dii ʋ sarɪya?" 26 Die sojasisi jakʋʋrɪ dɪ wʋnna naa wa die ʋ ga ba nɪŋŋandɪɪsɪrʋ jigiŋ a baarɪ dɪ, "Bɪa fʋ yie? Daa wa gie yiwo vuodieke ta Romani naaŋ wa dɪ yɪna wa sieŋ." 27 Sojasisi nyɪŋkʋra nɪŋŋandɪɪsɪrʋ wa die dɪ ga Pɔɔli jigiŋ a pɪasɪ wa dɪ, "Balɪ mɪŋ, yiwo vuodieke ta Romani naaŋ wa dɪ yɪna sieŋ?" Pɔɔli die dɪ yɪŋŋi a baarɪ dɪ, "Wa." 28 Sojasisi nyɪŋkʋra nɪŋŋandɪɪsɪrʋ wa dɪ baarɪ dɪ, "Manɪŋ n tʋŋ wo ligire pam ta wa bɪrɪŋ vuodieke Romani naaŋ dɪ yɪna sieŋ." Ama Pɔɔli die dɪ yɪŋŋi a balɪ wa dɪ, "Manɪŋ nɪnɪŋ ba wɔŋ mɪɪrɪ mɪŋ mɪŋ aŋaŋ kanɪŋ sieku." 29 Die dembiŋ diekemba dɪ mɪnana dɪ ba tɪbɪ wa ta pɪasɪ wa wʋpɪasɪka ha die dɪ yɪŋŋi kʋaŋ lagɪ lagɪ. Ta die ŋmaamɪŋ die yigi sojasisi nyɪŋkʋraha nɪŋŋandɪɪsɪrʋ wa gbaŋ die ʋ mɪŋŋɪna dɪ ʋ vaa ba bɔbɪ wa vuodieke Romani naaŋ wa dɪ yɪna wa sieŋ aŋaŋ chɔrɪmaha wɪa.

Die ba dine Pɔɔli sarɪya dene

30 Die ka tʋnvʋʋsa die sojasisi nyɪŋkʋraha nɪŋŋandɪɪsɪrʋ wa dɪ yaala ʋ mɪŋŋɪ wudieke wɪa Juu vuosisi nɪŋŋandɪɪsɪrɪba die dɪ bala dɪ Pɔɔli yi chʋʋsɪ mɪŋ. Die wɪa die ʋ vaa ba vʋarɪ chɔrɪmaha Pɔɔli ma ta die yɪ nʋaŋ dɪ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha aŋaŋ tɪka nyɪŋkʋraha lagɪŋ. Womi die ʋ yaa Pɔɔli a keŋ juu ta vaa ʋ zie ba nɪŋŋa.

23

1 Pɔɔli die dɪ daansɪ nyɪŋkʋraha die dɪ lagɪsɪna wa nine mi die ta die keŋ a baarɪ dɪ, "N nɪmballɪ, n ka chɪɪlɪya n sʋŋ ma yaa gamma n berɪŋ Ŋmɪŋ nɪŋŋa a yaa keŋ tʋgɪ jinne." 2 Die Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋŋ Ananiasi die dɪ yɪ vuodiekemba dɪ zene Pɔɔli lʋgɪrɪ nʋaŋ dɪ ba nɪgɪ ʋ nʋaŋ ma. 3 Pɔɔli die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, "Fʋnɪŋ gaamɪŋ dieke ba pentine jayɪalɪŋ a zieŋ, Ŋmɪŋ nan nɪgɪ fʋnɪŋ. Kalɪ wa giena a die mɪŋ sarɪya aŋaŋ Mosisi mɪraha ta bɪ balɪ dɪ ba nɪgɪ mɪŋ ta chʋʋsɪ

mıraha dama tı mıraha ka yi sieŋ dı ba nıgı vuoŋ."

4 Dembiŋ diekemba dı zene gbigi Pɔɔli wa die dı balı wa dı, "Fʋ ka sıba a baarı dı zıa wa Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ?"

5 Pɔɔli die dı yiŋŋi a balı ba dı, "N nımballı, n ka sıba a baarı dı ʋ yiwo Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ. Ŋmıŋ gbaŋkʋ balı tı dı tı da keŋ a balı wʋbıatı a yı tı nıŋŋandıısırıba."

6 Die Pɔɔli dı mıŋŋına dı lagıŋkʋ nyıŋkʋraha bataŋ die yiwo Sadusisi ta bataŋ dıaŋ dı yi Farasisi die ʋ baarı dı, "N nımballı n yiwo Farasi vuoŋ ta bı yi Farasisi vuoŋ bʋa. Ba die mıŋ sarıya giena dama n tuo dii mıŋ dı kunti nan daansı hagı kuŋ me."

7 Die ʋ bala naa kpatı wa, nınhagırıŋ die dı nan Farasisi aŋaŋ Sadusisi sʋnsʋŋ ta die ba puo bule. 8 (Dama die Sadusisi vuosisi die tuo dii dı kunti kaaŋ daansı hagı kuŋ mi ta bı baarı dı malakasi yaa haalıtı wori: Ama Farasisi vuosisi nıŋ die tuo wo wıa ataa wa gie mana a dii.) 9 Die wıa die ba wa faası nata ta mıraha dıdagırıba bataŋ die dı yine Farasisi vuosisi die dı hagı zie ta baarı dı, "Tınıŋ tı ka ye wudieke daa wa gie dı yine chʋʋsı, dı nan bıagı yi haalıŋ yaa malaka bala wıaha a yıa wa."

10 Die nınhagırıbʋ die dı wa faası ga tʋa ta ŋmaamıŋ die dı yigi sojasisi nyıŋkʋraha nıŋŋandıısırʋ wa dı ba nan keŋ yi Pɔɔli daŋŋa. Die wıa die ʋ yı nʋaŋ dı ʋ sojasisi juu kpıkpaakʋ sʋŋ a gbatı Pɔɔli a taaŋ a nagı wa a yiŋŋi ga ba jigiberisikiri.

11 Ka yuŋ tı Yɔmʋtieŋ die dı keŋ zie Pɔɔli jigiŋ a baarı dı, "Da vaa ŋmaamıŋ yalla fʋ, sıba die fʋ bala n wıa die Jerusalemi ma wa die gbaŋ gbaŋ fʋ nan balı n wıa Romi ma."

Die ba sanna dı ba kʋʋ Pɔɔli dene

12 Ka tʋnvʋʋsa sʋkʋʋŋ Juu vuosi bataŋ die lagısı a saŋ. Die ba hʋʋ dı ba kaaŋ dii jadiikiŋ yaa a nyu nyaaŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke ba baaŋ nan kʋʋ Pɔɔli. 13 Die vuodiekemba die dı sanna wa die tıaŋ vuosi baŋısı-nıısa. 14 Die wıa die ba ga Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ tıka nyıŋkʋraha jigiŋ a baarı dı, "Tı lagıŋ hʋʋ mıŋ dı tı kaaŋ dii jaaŋ mana a ga tʋgı saŋŋa dieke tı baaŋ nan kʋʋ Pɔɔli. 15 Die wıa nınıŋ aŋaŋ lagıŋkʋ nyıŋkʋraha ga Romani sojasisi jakʋʋrı jigiŋ a paalı balı sıba nı yaala nı paalı ye wudieke ʋ yine a chʋʋsı. Ta balı ba dı ba yaa wa keŋ nı sarıya diile jigiŋ. Ama tı nan yi siri dı tı kʋʋ wa ta ʋ wa keŋ juu giena."

16 Ama die Pɔɔli taa bʋa die dı wʋŋ ba saŋkʋ, die wıa die ʋ ga sojasisi jigiberisikiri a balı Pɔɔli. 17 Pɔɔli die dı wʋnna naa wa die ʋ wa sojasisi nyıŋkʋraha wʋnyı a balı yı wa dı, "Yaa dalʋakırı gie a ga jakʋʋrı jigiŋ, ta ʋ yaa wa wıŋ a baa ʋ balı wa." 18 Ta nyıŋkʋraha wʋnyı wa die dı ʋ nıŋŋa a yaa wa a ga jakʋʋrı jigiŋ a balı wa dı, "Pɔɔli vuodieke dı benne dansarıka ma wa wana mıŋ, a balı mıŋ dı n yaa dalʋakırı gie a keŋ fʋ jigiŋ dama ʋ yaa wıŋ a baa ʋ balı fʋ."

19 Jakʋʋrı die dı yigi ʋ nuuŋ me a yaa wa nyıŋ lʋgıŋ a pıası wa dı, "Bıa wıŋ fʋ yaala fʋ balı mıŋ?"

20 Ʋ yiŋŋi a balı wa dı, "Dembisi bataŋ sannana dı ba keŋ balı fʋ dı soriŋ fʋ yaa Pɔɔli a keŋ sʋʋŋ Juu vuosisi nyıŋkʋra lagıŋkʋ jigiŋ. Ba nan paalı yi sıba ba yaala ba sımma wudieke ʋ paalı a yi chʋʋsı. 21 Ama da keŋ a tɔgıŋ ba dama dembisi tıaŋ baŋısı-nıısa lɔbırına a gbarı wa. Dama ba hʋʋya mıŋ dı ba kaaŋ dii jaaŋ yaa a nyuu nyaaŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke ba baaŋ nan kʋʋ

wa. Ta lele ba wa yiwo siri dı ba yi wudiekemba ba sanna wa ta chıısa wudieke fʊ baaŋ nan balı.”
22 Jakʊʊrı die dı baarı dı, “Da keŋ balı vuoŋ mana dı balı mıŋ wıırı gie.” Ta die taaŋ wa ʊ ga.

Die ba yalla Pɔɔli a ga vuokpııŋ Felikisi jigiŋ dene

23 Womi die jakʊʊrı die dı wa ʊ nyıŋkʊra bale a balı ba dı, “Nı vʊarı sojasi kɔbısı-le aŋaŋ duunjʊalıtıŋ baŋısı-yʊpɔyı aŋaŋ tıŋtaarıŋ kɔbısı-le aŋ ba ga Siisiria yuku gie yaa gamma bimbilimiŋ awayı saŋŋa. 24 Ta nı yaalı duune a yı Pɔɔli aŋ ʊ jʊalı ta nı mıŋŋı a daansıma wa a yaa ga tʊgı vuokpııŋ Felikisi jigiŋ.” 25 Jakʊʊrı die dı maagı gbanıŋ dı:
26 Manıŋ Kolodiasi Lisiasi waasa fʊnıŋ vuokpııŋ Felikisi.
27 Juu vuosi bataŋ die yigine daa wa gie a mıa dı ba kʊʊ wa. Ama die n mıŋŋına dı ʊ yiwo vuodieke Romani naaŋ wa dı yına sieŋ, die wıa maŋ aŋaŋ n sojasi bataŋ dı ga gbatı wa taaŋ. 28 Die n tıŋ yaala n sımma wudieke ba bala dı ʊ yi chʊʊsı wa, die wıa die maŋ yaa wa a ga ba nyıŋkʊra lagıŋkʊ jigiŋ. 29 Die maŋ mıŋŋı dı ʊ ka yi wudieke dı mʊna dı ba kʊʊ wa yaa ba nagı wa yi dansarıka sʊŋ; die ba balala wudieke a galıma wa die yiwo ba gbaŋ gbaŋ ba mıraha wıa. 30 Die maŋ wʊŋ dı Juu vuosi bataŋ sama mıŋ dı ba kʊʊ wa, maŋ tʊŋ dı ba yaa wa keŋ fʊ jigiŋ. Ta balı vuodiekemba dı galınnana wa dı ba yaa wıırı a keŋ fʊ jigiŋ.
31 Sojasisi die dı yi wudieke jakʊʊrı die dı bala wa, ta die nagı Pɔɔli yuku mi a yaa ga Antipatirisi tıŋ ma. 32 Ka tʊnvʊʊsa die sojasisi die dı chʊnna nagısısı die dı yiŋŋi a keŋ ba jigiberisikiri ta vaa duunjʊalıtıba dı ba gamma aŋaŋ Pɔɔli. 33 Die ba nagı wa a ga Siisiria ta die nagı gbaŋkʊ a yı vuokpııkʊ Felikisi ta nagı Pɔɔli yi ʊ nuusi me. 34 Vuokpııkʊ die dı karıŋ gbaŋkʊ ta die pıası Pɔɔli tıgıdieke ʊ nyına. Die ʊ mıŋŋına dı Pɔɔli nyıŋ wa Silisia tıŋgbaŋ ma wa, 35 ʊ baarı dı, “N nan wʊŋ fʊ wıaha dıı yi vuodiekemba dı galınnana fʊ wa dı keŋ.” Die ʊ balına kʊaŋ chaaŋ die ʊ yı nʊaŋ dı ba yaa Pɔɔli a ga yi naaŋ Herodi tigiŋ me a gbarı wa sıba dansarıka vuoŋ.

24

Juu vuosisi die dı galınnana Pɔɔli vuokpııŋ Felikisi nıŋŋa dene

1 Ka daraa anʊ kʊaŋ chaaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʊʊŋ Aniasi aŋaŋ ba nyıŋkʊraha bataŋ aŋaŋ lɔya wʊnyı ba wasınana Tetulusi die dı ga Siisiria ta ga vuokpııŋ Felikisi jigiŋ dı ba balı wudieke Pɔɔli dı yine a chʊʊsı. 2 Die wıa die ba wa Pɔɔli a keŋ juu ta Tetulusi die dı wa bala Pɔɔli dı yine wudieke wo dı:

“Jakʊʊŋ Felikisi, fʊ wıa yine tı tıŋgbaŋka gie dı fıalı ta fʊ baga dı benne tı ma wıa fʊ wʊnsa tıŋgbaŋka. 3 Tı mana nine suuliye aŋaŋ wudieke fʊ yinene wo ta tı waasa fʊ. 4 N ka yaala n chʊʊsı fʊ saŋŋa ama ko dii suguru aŋaŋ tı ta fʊ wʊŋ tı wıaha gie bıta. 5 Tı ye ta daa wa gie yiwo vuobıaŋ ta yi jigiŋmabırʊ ta vasa Juu vuosisi dı waga tıŋgbaŋka gie mana. Wʊnıŋ ʊ bı yiwo Nazarenesi jıamıŋ nıŋŋandıısırʊ gbaŋ. 6 Die ʊ mıa dı ʊ chʊʊsı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ, die wıa tı yigi wo. ((Die tı tıŋ yaala tı dii ʊ sarıya aŋaŋ tı gbaŋ gbaŋ tı mıraha dı dagına die wo 7 ama ta sojasisi jakʊʊŋ Lisiasi die dı keŋ juu aŋaŋ tʊaŋ a gbatı wa nyıŋ tı jigiŋ. 8 Naa kʊaŋ chaaŋ Lisiasi die dı yi nʊaŋ dı vuodiekemba dı balala dı ʊ yiwo bıabʊ keŋ fʊ

nɪŋŋa.)) Dɪɪ yi fʊ pɪasɪ daa wa gie fʊ gbaŋ nan dɪ sɪba wudieke tɪ balala dɪ ʊ yiwo mana yiwo wusie.” 9 Die Juu vuosisi die dɪ lagɪsɪna mi die dɪ baarɪ dɪ wɪaha mana yiwo wusie.

Pɔɔli die dɪ balɪ a vʊarɪ ʊ gbaŋ dene

10 Mi die naaŋ wa die dɪ nagɪ ʊ nuuŋ a diiŋ Pɔɔli dɪ ʊ balɪ wɪa. Die ʊ piili dɪ:

“N sɪba a baarɪ fʊ yine tɪnɪŋ Juu vuosi sarɪya diiru bɪna pam, die wɪa n yaa sʊgɪfɪalɪŋ dɪ n balɪ vʊarɪ n gbaŋ fʊ naalɪakʊ gie me. 11 Dɪɪ yi fʊ yaala, nan bɪagɪ a pɪasɪ a sɪmma dɪ ka ka tɪaŋ daraa baŋ aŋaŋ ale die maŋ jʊalɪ ga Jerusalemi dɪ n ga jɪaŋ Ŋmɪŋ. 12 Die Juu vuosisi die ka ye mɪŋ ta n nɪga nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ vuoŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sʊŋ yaa a lagɪsa vuosi a vasa ba sɪnyɪɪrɪŋ dɪ haga Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me yaa tɪka sʊŋ. 13 Ba kaaŋ bɪagɪ a dagɪ dɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ dieke ba chɪbɪna a yɪ mɪŋ wa yiwo wusie. 14 Manɪŋ n bala nɪ dɪ sie dieke n dɪna ta Juu vuosisi dɪ bala dɪ die sieku ka vɪɪna wa ama manɪŋ n ye ko jɪama tɪ chɔɔŋkʊʊlɪŋ Ŋmɪnnɪ. Wudieke mana dɪ maagɪna Mosisi mɪraha gbaŋtɪ sʊŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ naazʊalɪba gbaŋtɪ sʊŋ wa, n yi a mana yada mɪŋ. 15 N yaa tama sɪba vuosi gie, dɪ Ŋmɪŋ nan daansɪ vaa vuovɪɪna yaa vuobɪatɪ hagɪ kuŋ me. 16 Die wɪa n mɪa mɪŋ dɪ n yi wudieke dɪ mʊna Ŋmɪŋ aŋaŋ vuota nɪŋŋa ta ka chɪɪlɪya n sʊŋ ma.

17 “Die n nyɪna Jerusalemi a yʊasɪ wa wɪa, maŋ yiŋŋi ga aŋaŋ piini dɪ n yɪ zɔɔlɪntielɪŋ mi ta bɪ yi kaaba a yɪ Ŋmɪŋ. 18 Die n wʊnsɪna n gbaŋ a kpatɪ wa ta die bie Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sʊkʊ ta die yie kaabaha die ba juu ye mɪŋ. Saŋka mi ta vuosi ye ka dala mi ta watɪ die dɪ wori. 19 Ama Juu vuosi bataŋ die dɪ nyɪna Asia tɪŋgbaŋ ma gbaŋ die bie mi saŋka mi: ta dɪɪ yi die ba ye n chʊʊsɪŋ ka tɪŋ mʊ ba keŋ gie a keŋ balɪ chʊʊsɪ mɪŋ. 20 Yaa vaa vuodiekemba dɪ benne gie dagɪ wudieke a yine a chʊʊsɪ saŋŋa dieke n zene ba nyɪŋkʊraha nɪŋŋa wa. 21 Die ba ka ye wudieke n chʊʊsɪna ntaala wʊbalɪmɪŋ nyɪɪna ma maŋ balɪ ba sʊŋ dɪ, ‘Nɪ die mɪŋ sarɪya jinne dama n tuone a dii dɪ kunti nan daansɪ hagɪ kuŋ me wo.’ ”

22 Felikisi die sɪba tɪ Yɔmʊtieŋ sieti wɪa ta die vaa wɪɪrɪ ta baarɪ dɪ, “N nan balɪ wudieke n yalla dɪ yi sojasisi jakʊʊŋ Lisiasi dɪ keŋ tʊgɪ.” 23 Ta die yi soja dieke dɪ gbarɪna Pɔɔli nʊaŋ dɪ ʊ gbarɪ wa, ama ta vaa Pɔɔli bemme ʊ dʊŋŋʊ ta vaa ʊ zʊalɪŋ yɪma wa jadieke ʊ yaalala.

Pɔɔli die dɪ bala wɪa a yɪ jakʊʊŋ Felikisi aŋaŋ ʊ hɔgʊ dene

24 Daraa a ŋmɪna kʊaŋ chaaŋ, jakʊʊŋ Felikisi dɪ keŋ aŋaŋ ʊ hɔgʊ Dirusila, vuodieke dɪ yine Juu vuoŋ ta die vaa ba wa Pɔɔli ʊ keŋ, ta Pɔɔli die dɪ bala yaa gamma vuoŋ dɪ baaŋ nan yi Yisa Masia yada dene. Ta wʊnɪŋ Felikisi die dɪ wʊmma. 25 Ama Pɔɔli die dɪ bɪ bala yaa gamma vɪɪnɪŋ yiile aŋaŋ yigi n gbaŋ aŋaŋ dʊnɪa kpatɪ sarɪya diile wɪaha, ŋmaamɪŋ die dɪ yigi jakʊʊŋ Felikisi ʊ baarɪ dɪ, “Lele nan bɪagɪ ga. N nan bɪ wa fʊ maŋ keŋ ye sieŋ.” 26 Ama Felikisi saŋka mi die yile dɪ Pɔɔli nan kpalɪ wa aŋaŋ ligire, die wɪa ʊ ŋaŋ wa wa mɪŋ, ʊ aŋaŋ wa dɪ bala wɪa.

27 Ka bɪna ale kʊaŋ chaaŋ Posiwosi Fesitusi die dɪ tuo vuokpɪɪŋ Filikisi naŋ ma a zie. Ama vuokpɪɪŋ Filikisi die dɪ balla ʊ vaa tʊʊmaha, die ʊ yaala Juu vuosi yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ aŋaŋ wa, die wɪa die ʊ vaa Pɔɔli dansarɪka sʊŋ.

25

Pɔɔli die dɪ nagɪna ʋ wɪa a poli ga naaŋ Siiza jigiŋ dene

1 Jakʋʋŋ Fesitusi die dɪ kenne
Siisiria, ka daraa ataa kʋaŋ
chaaŋ ʋ nyɪŋ mi ta jʋalɪ ga
Jerusalemi. 2 Mi die Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha aŋaŋ
Juu vuosi nyɪŋkʋraha die dɪ keŋ
Fesitusi jigiŋ a chɪbɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ
a yɪ Pɔɔli ta die jʋʋsɪ Fesitusi dɪ 3 ʋ
vaa Pɔɔli keŋ Jerusalemi ma. Die
ba jʋʋsɪ wa dɪ ʋ yi naa dama die
ba wɔŋ saŋ mɪŋ dɪ ba lɔbɪrɪ a kʋʋ
Pɔɔli sieŋ me mɪŋ. 4 Fesitusi die
dɪ yiŋŋi a balɪ dɪ, “Pɔɔli bemme
dansarɪka sʋŋ Siisiria, ta n gbaŋ
n nan yiŋŋi a ga mi daraa ale ka
gie nʋaŋ. 5 Die wɪa, nɪ vaa nɪ
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba bataŋ ga aŋaŋ
mɪŋ Siisiria a ga balɪ wudieke ʋ
yine, dɪɪ yi ʋ yi wɪɪŋ a chʋʋsɪ.”

6 Fesitusi die dɪ bɪ dii daraa anɪɪ
yaa daraa baŋ ba jigiŋ ta die nyɪŋ
ga Siisiria. Ka tʋnvʋʋsa die ʋ juu
kalɪ ʋ sarɪya diile gbaŋtɪ ma ta
yɪ nʋaŋ dɪ ba yaa Pɔɔli keŋ juu.
7 Die Pɔɔli dɪ kenne juu wo die Juu
vuodiekemba dɪ nyɪna Jerusalemi
a keŋ wo dɪ zie a giliŋ wo, a
piili bala wʋbɪatɪ a chʋʋsa wa,
ama die ba ka bɪagɪ dagɪ dɪ ba
wɪɪrɪ yiwo wusie. 8 Die wɪa Pɔɔli
die dɪ bala dɪ ʋ gbatɪ ʋ gbaŋ dɪ,
“Manɪŋ n ka yi wɪɪŋ a chʋʋsɪ Juu
vuosi mɪraha yaa Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ jaaŋ yaa Romani
vuosi naakpɪɪka.”

9 Ama Fesitusi die dɪ yaala ʋ yi
aŋ Juu vuosisi sʋŋ fɪalɪ, die wɪa
die ʋ pɪasɪ Pɔɔli dɪ, “Nan dɪ yaala
fʋ ga Jerusalemi aŋ n ga dii fʋ
sarɪya aŋaŋ wɪaha gie mi?”

10 Pɔɔli die dɪ baarɪ dɪ, “Aayɪ, n
yaala Romani naakpɪɪŋ gbaŋ dii
n sarɪya. N ka yi wɪɪŋ a chʋʋsɪ
Juu vuosisi sɪba fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ
sɪbɪna dene. 11 Dɪɪ yi maŋ chʋʋsɪ
wa ba mɪraha ta yi wudieke dɪ
mʋna kuŋ n tɪŋ kaaŋ baarɪ nɪ da
kʋʋ mɪŋ. Ama dɪɪ yi wudieke ba
bala dɪ n yiye wo dɪ ka yi wusie,
vuoŋ wori a baaŋ nan bɪagɪ a nagɪ
mɪŋ a yi ba nuusi me. Ama lele n
jʋʋsa dɪ nɪ vaa Romani naakpɪɪŋ
Siiza gbaŋ gbaŋ dii n sarɪya.”

12 Womi Fesitusi aŋaŋ lagɪŋkʋ
nyɪŋkʋraha dɪ ye taŋ ta ʋ yiŋŋi
balɪ dɪ, “Fʋnɪŋ jʋʋsɪya mɪŋ dɪ nan
nagɪ fʋ wɪɪrɪ a poli ga naakpɪɪŋ
Siiza jigiŋ, die wɪa ba yaa fʋ ga ʋ
jigiŋ.”

Pɔɔli die dɪ balla wɪa a yɪ naaŋ Agiripa aŋaŋ ʋ hɔgʋ dene

13 Die daraa ale kʋaŋ chaaŋ,
naaŋ Agiripa aŋaŋ ʋ hɔgʋ Beniisi
dɪ keŋ Siisiria dɪ ba kaagɪ jakʋʋŋ
Fesitusi. 14 Die ba yine daraa
ŋmɪna mi, ta Fesitusi die dɪ keŋ
balɪ Pɔɔli dɪ benne wudieke ma
a yɪ naaŋ Agiripa dɪ, “Felikisi vaa
wa daa wʋnyɪ giena dansarɪka
sʋŋ, 15 ta die maŋ ga Jerusalemi
Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋra aŋaŋ
Juu vuosi nyɪŋkʋra dɪ keŋ n jigiŋ
a baarɪ dɪ n dii ʋ sarɪya a baarɪ dɪ
ʋ chʋʋsɪya. 16 Ama die maŋ yiŋŋi
balɪ ba dɪ tɪnɪŋ Romanisi mɪra wo
sieŋ dɪ ba nagɪ vuodieke vuosi dɪ
balala dɪ ʋ yiwo wʋbɪaŋ a yi ba
nuusi me, ta ba ye ka yaa wa ga
sarɪya diile jigiŋ ta wʋnɪŋ aŋaŋ ba
tuoli taŋ dɪ ʋ balɪ a vʋarɪ ʋ gbaŋ.

17 “Die wɪa die ba kenne giena
wa die n ka chʋʋsɪ saŋŋa, ka
tʋnvʋʋsa die maŋ juu kalɪ n
sarɪya gbaŋtɪ ma ta yɪ nʋaŋ dɪ ba
yaa Pɔɔli a keŋ.

18 “Ama vuodiekemba die dɪ bal-
ala a chʋʋsa wa wa dɪ hagɪna zie
dɪ ba balɪ wudieke ʋ yine wo, die
ba ka balɪ wʋbɪaŋ diekemba n
yilinene dɪ ba nan balɪ wa. 19 Ama
die ka yiwo nɪnhagɪrɪŋ ba nɪgɪna
aŋaŋ wa yaa gamma ba gbaŋ gbaŋ
ba jɪamɪŋ aŋaŋ daa wʋnyɪ die dɪ
kpine ta ʋ saaŋ dɪ dɪ Yisa wɪa,
vuodieke Pɔɔli dɪ bala dɪ ʋ bie ʋ
mɪsɪ ma.

20 “Die n zɪ n baaŋ nan dii
sarɪyaka dene wɪa, die maŋ pɪasɪ

Pɔɔli dɪ ʋ nan dɪ yaala ʋ ga Jerusalemi aŋ n dii wo sarɪya mi. 21 Ama die ʋ baarɪ dɪ ba vaa ʋ bemme dansarɪka ma a ga tʋgɪ saŋŋa dieke Romani naakpɪɪka dɪ baaŋ nan dii ʋ sarɪya ka. Die wɪa die maŋ yɪ nʋaŋ dɪ ba nagɪ wa yi dansarɪka sʋŋ giena a ga tʋgɪ saŋŋa dieke n baaŋ nan yaa wa a ga Romani naakpɪɪka jigiŋ.”

22 Womi naaŋ Agiripa dɪ balɪ yɪ Fesitusi dɪ, “N gbaŋ n yaala n wʋŋ daa wa wɪaha a nyɪŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nʋaŋ ma.”

Fesitusi die dɪ yiŋŋi balɪ dɪ, “Nan wʋŋ wa soriŋ.” 23 Ka tʋnvʋʋsa naaŋ aŋaŋ ʋ hɔgʋ Beni-isi die dɪ bɔbɪ aŋaŋ nyinyeeki dʋnsa a keŋ juu lagɪŋkʋ juoku me. Die sojasisi nyɪŋkʋra aŋaŋ tɪka nyɪŋkʋra die dɪ dɪɪ ba kʋaŋ a keŋ juu mi. Fesitusi die dɪ yɪ nʋaŋ ba yaa Pɔɔli keŋ juu.

24 Fesitusi die dɪ baarɪ dɪ, “Naaŋ Agiripa aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ benne gie nɪ daansɪ daa wa gie. Juu vuodiekemba mana dɪ benne Jerusalemi aŋaŋ Siisiria keŋ wo n jigiŋ ta nata dɪ ʋ mʋ kuŋ. 25 Ama manɪŋ n ka ye wudieke ʋ yine a chʋʋsɪ ta mʋ kuŋ. Ta ʋ gbaŋ dɪ bala dɪ tɪ yaa wa ga Romani naakpɪɪka jigiŋ aŋ ʋ dii wo ʋ sarɪya ka. Die wɪa n saŋya mɪŋ dɪ n yaa wa ga Romi. 26 Ama n paalɪ wo wudieke n baaŋ nan maagɪ yaa gamma daa wa gie wɪa a yaa ga yɪ Romanisi naakpɪɪka. Die wɪa maŋ yaa wa keŋ nɪ mana nɪŋŋa aŋaŋ fʋnɪŋ naaŋ Agiripa. Tɪ keŋ balɪ wɪɪrɪ gie kpatɪ n nan wa yaa wɪɪŋ aŋ n maagɪ. 27 Dama dɪ wo chɪaŋ aŋ n vaa dansarɪka vuoŋ ga naakpɪɪka jigiŋ ta kaaŋ bɪagɪ dagɪ wudieke ʋ yine chʋʋsɪ.”

26

Pɔɔli die dɪ bala a gbatɪ ʋ gbaŋ Agiripa nɪŋŋa dene

1 Womi Agiripa die dɪ balɪ yɪ Pɔɔli dɪ, “N yɪ fʋ sieŋ dɪ fʋ balɪ a vʋarɪ fʋ gbaŋ.” Pɔɔli die dɪ nagɪ ʋ nuuŋ a diiŋ ta baarɪ dɪ: 2 “Naaŋ Agiripa! N sʋŋ fɪalɪya mɪŋ fʋ yɪna mɪŋ sieku gie dɪ n balɪ a vʋarɪ n gbaŋ fʋ nɪŋŋa jinne, yaa gamma wudiekemba mana n gbaŋ gbaŋ n vuosi dɪ bala dɪ n yi chʋʋsɪ wa. 3 Fʋnɪŋ fʋ sɪbɪna tɪnɪŋ Juu vuosi mɪraha aŋaŋ wudiekemba dɪ yine tɪ nɪnhagɪrɪŋ mana. Die wɪa n jʋʋsa fʋ, dii suguru ta fʋ wʋmma wudieke n bala n balɪ naa.

4 “Die n yine bʋabiŋ a yaa ga mʋʋna Juu vuosi mana wɔŋ sɪba die n benne die n tɪŋgbaŋ ma aŋaŋ Jerusalemi ma. 5 Ba wɔŋ sɪba a yʋasɪ. Dɪɪ yi ba yaala ba nan bɪagɪ dagɪ fʋ dɪ die n gʋtɪ wa Farasisi diekemba die dɪ mɪŋŋɪna a dɪa Ŋmɪŋ mɪraha. 6 Ama lele ba die mɪŋ sarɪya dama n yaa tama aŋaŋ nʋa dieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba kʋrɪŋ ma wa. 7 Nʋarɪ gie wɪa ta tɪnɪŋ Juu vuosi buuriŋ baŋ aŋaŋ ale die dɪ yaa tama ta yile dɪ tɪ nan daansɪ yeke. Die wɪa tɪ jɪama Ŋmɪŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna ŋmɪntʋasɪ aŋaŋ yuŋ mana. Jakʋʋŋ Agiripa, tamaka gie wɪa Juu vuosisi dɪ bala dɪ n chʋʋsɪya mɪŋ. 8 Bɪa wɪa dɪ hagɪrɪ a yɪ nɪ dɪ nɪ tuo a dii dɪ Ŋmɪŋ vasa kunti dɪ haga kuŋ me?

9 “Piiliku me die n gbaŋ n mɪa mɪŋ dɪ n yi wɪɪŋ mana a chʋʋsɪ Yisa vuodieke dɪ nyɪna Nazeriti wa saaŋ. 10 Naa die maŋ yi Jerusalemi ma ma. Die maŋ tu-ose yiko gbanɪŋ a nyɪna Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha jigiŋ ta die yige Ŋmɪŋ vuosi pam a yie dansarɪka sʋŋ. Ba keŋ dii ba sarɪya ta baarɪ dɪ ba kʋʋ ba n gbaŋ gbaŋ ŋaŋ gʋta wa vuodiekemba dɪ bala dɪ ba kʋʋ ba wa ma.

11 “Saŋŋa mana n ŋaŋ mugisi be mɪŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me dɪ ba chiisi dɪ ba ka dɪ Yisa. Die ba wɪa

dı paala yaa mıŋ sınyıırıŋ wıa maŋ gara tıŋgbaŋ gaası a yaala ba jigiŋ.

Pɔɔli die dı balı ba ʋ tarıgıŋ wıa

12 “Naa wıa, daaŋ kaanı die maŋ gara Damasikusi dı n mugisi Yisa dıdıısırıŋ aŋaŋ yiko dieke Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha die yına mıŋ ta bı yı mıŋ nʋaŋ dı n yi wo. 13 Jakʋʋŋ Agiripa, die ka yiwo ŋmıŋsikpeŋ ta maŋ bie sieŋ me a gara, ta die keŋ ye chaanıŋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a chaana a tıaŋ ŋmıŋ, ta nyıgısa ta taaŋ giliŋ mıŋ aŋaŋ n siechɔntı chanchaalıŋ. 14 Die tı mana die dı nan tıŋgbaŋ, ta die maŋ wʋŋ lɔlıŋ dı balı tınıŋ Juu vuosi jabalıkıŋ ma dı, ‘Sɔɔli Sɔɔli, bıa wıa fʋ mugise mıŋ? Dı yiwo gaantıŋ fʋ wagınana aŋaŋ manıŋ.’

15 “Die maŋ yiŋŋi pıası dı, ‘N Yɔmʋtieŋ, mınıa yine fʋ?’ Ta tı Yɔmʋtieŋ die dı yiŋŋi a baarı dı, ‘Manıŋ Yisa fʋ mugise die. 16 Ama hagı a zie fʋ nagısı ma. N nyıŋ fʋ jigiŋ dama fʋnıŋ maŋ vʋarı dı fʋ yi n tʋntʋntʋ. Yime siara a balı vuosi wudieke fʋ yene yaa gamma n wıa jinne aŋaŋ wudieke n baaŋ nan dagı fʋ soriŋ daaŋ. 17 N nan daansı gbatı fʋ a nyıŋ Juu vuosi nuusi me aŋaŋ buurigaası dieke jigiŋ n bala n tʋŋ fʋ nuusi me. 18 Fʋnıŋ yiwo vuodieke dı bala ʋ yuori ba nine a vʋarı ba nyıŋ lımıŋ ma a ga chaanıŋ ma, a bı vʋarı ba a nyıŋ Sitaani nuusi me aŋ ba juu Ŋmıŋ nuusi me, aŋ ʋ vaa ba wʋbıatı a chaa ba aŋ ba gʋtı vuodiekemba Ŋmıŋ dı vʋarına wa ma, dama ba yine mıŋ yada wa wıa.’

Pɔɔli die dı bala ʋ tʋʋma wıa dene

19 “Die wıa, naaŋ Agiripa, die n ka zetiye die n yene daansı dieke a nyıŋ arızanna ma wa. 20 Die n woliŋ a mʋʋlı Ŋmıŋ wʋvıınaha a yı Damasikusi vuosi, ta die nyıŋ ga Jerusalemi aŋaŋ Judia tıgısı mana. Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ ga mʋʋlı a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi. Wudieke n balla a yıa vuosisi gie mana yiwo, ba vaa ba tʋmbıatı ta dıa Ŋmıŋ sieŋ, ta tʋmma tʋnvıına aŋ ka dagı sıba ba seŋ vaa ba tʋmbıatı aŋaŋ wusie.

21 “Naa wıa die Juu vuosisi die dı yigi mıŋ, die n ŋaana bie Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ, ta die yaala ba kʋʋ mıŋ wa. 22 Ama Ŋmıŋ sunŋine mıŋ dene a keŋ tʋgı jinne daarı gie maŋ zie dı n balı wusie a yı vuoŋ mana, wabıtı aŋaŋ hagırıtieliŋ. Wudieke n bala aŋaŋ wudieke Ŋmıŋ naazʋalıŋ aŋaŋ Mosisi die dı balla a nan yiwo, yiwo jabalımıŋ. 23 N balı ba Ŋmıŋ Vuovʋarıkıŋ Masia wa die dı bala ʋ gbalıgı gbalıgı dieke ta kpi, ta wʋnıŋ ʋ balla ʋ yi bʋmbʋŋaŋ vuodieke dı bala ʋ woliŋ a hagı kuŋ me, die wıa ʋ nan balı yı Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi dı ba nan bıagı ye gbatıtaanıŋ. Naa nan yi sıba chaanıŋ a yı ba.” 24 Pɔɔli die dı balala dı ʋ gbatı ʋ gbaŋ a taaŋ wa, Fesitusi die dı natı wa a baarı dı: “Pɔɔli, yiwo yııŋyaaŋ! Fʋ bʋgırına nyinti pam wa yine fʋ juu yııŋyaatı die!” 25 Ta Pɔɔli die yiŋŋi a balı wa dı, “Jakʋʋŋ Fesitusi, n ka juu yııŋyaatı! Wudieke n balınana yiwo wusie ta bı yaa chıaŋ. 26 Jakʋʋŋ Agiripa, n yaa sikimiŋ ta nan bıagı balı a yı fʋ dama fʋ gbaŋ fʋ sıbına ha wıa, ta bı yi yada dı wıaha gie yaa gamma Yisa wa ka lɔbırı fʋ jigiŋ, dama wudieke die yine wo die ka yi lımıŋ ma.” 27 Die Pɔɔli dı bı balı a yı naaŋ Agiripa dı, “Fʋnıŋ, yi Ŋmıŋ naazʋalıŋ wʋbalıkaha yada mıŋ? N wɔŋ sıba a baarı fʋ yi yada mıŋ.”

28 Ta naaŋ Agiripa die dı yiŋŋi
balı Pɔɔli dı, “Aŋaŋ fʋ wʋbalıka
bıta ka gie fʋ yile dı nan bıagı
tarıgı mıŋ a yi Yisa dıdıısırʋ?”
29 Pɔɔli die dı yiŋŋi a balı wa
dı, “Wʋbalıkı waŋ yaa wʋbalıkı
gobiŋ, manıŋ n Ŋmıŋ jʋʋsıŋ yiwo
dı fʋnıŋ aŋaŋ vuosi gie mana die
dı wʋnna n wʋbalıkaha jinne wo
bırıŋ Yisa dıdıısırıŋ sıba manıŋ
ntaala dansarıka gie nyıına ma n
ka yaala nı juu.” 30 Womi naaŋ
Agiripa aŋaŋ jakʋʋŋ Fesitusi aŋaŋ
Beniisi aŋaŋ vuodieke mana die
dı benne ba jigiŋ die dı hagı
nyıŋ. 31 Ama die ba bala ba
nyıŋ wa die ba baarı dı, “Daa wa
gie ka yi wʋbıaŋ kaanı gbaŋ. Ʋ
ka mʋ ba kʋʋ wa yaa ba nagı
wa a yi dansarıka sʋŋ.” 32 Ta
naaŋ Agiripa die dı balı yı jakʋʋŋ
Fesitusi dı, “Tı tıŋ nan bıagı a
vʋarı daa wa gie a taaŋ dıı yi
die ʋ tıŋ ka poli ʋ wıırı gie a ga
naakpeŋkpııŋ Siiza jigiŋ.”

27

Sojasisi die dı nagı Pɔɔli a ga Romi tıŋ dene

1 Die ba kenne saŋ dı ba nagı
Pɔɔli a ga Romi, Itali tıŋ ma, die
ba nagı wa aŋaŋ dansarıka vuosi
bataŋ a yı Romani sojasisi jakʋʋŋ
wʋnyı nuuŋ me ba wasınana wa
Julusi, die ʋ benne sojasisi chaakʋ
die ba wasınana Naalıba jakʋʋŋ
Chaakʋ. 2 Tı mana die dı ga juu
haarı dieke die dı nyına Adiramitiwomi, dama die haarıkʋ die wɔŋ
yi siri dı ka nyıŋ Siisiria a ga Asia
tıŋgbaŋ ma tıgı diekemba die dı
gbıgına mʋgıkpıırı. Ta Masedonia vuoŋ, Arisitakusi, vuodieke dı
nyına Tesalonika die gʋtı wa tı
ma. 3 Ka tʋnvʋʋsa die tı tʋgı
Sidoni. Sojasisi jakʋʋŋ, Julusi die
mıŋŋı a pɔgılı Pɔɔli ta die yı wo
sieŋ dı ʋ ga ʋ zʋalıŋ jigiŋ aŋ ba
yi wa ʋ nyıŋyaalıka. 4 Die tı
nyına Sidoni ta bʋlɔgısıŋ die dı
nıga a tuole tı, die wıa die tı dɔŋ
daagı Saapurusi tıŋgbaŋ chaakʋ,
ta tıŋgbaŋka die dı kagı tı a nyıŋ
bʋlɔgısıkʋ ma. 5 Die tı dɔŋ tıaŋ
ga Silisia aŋaŋ Pamifilia tıŋgbaŋ
chaakʋ ta ga tʋgı Mira tıŋ, Lisia
tıŋgbaŋ mama, ta sʋʋŋ mi. 6 Mi
die sojasisi jakʋʋrı die dı ye haarı
dieke dı nyına Alekizandira a tıaŋ
a gara Itali tıŋgbaŋ, ʋ vaa tı juu
kanıŋ.

7 Die tı dɔŋ sɔmm sɔmm daraa
pam a keŋ paalı gbalıgı ta ye keŋ
tʋgı Kinidusi tıŋ ma. Bʋlɔgısıbʋ
die dı faası tuoli tı mi chaakʋ wıa
die tı ka bıagı dɔŋ gara mi. Die
wıa die tı daagı ga Kireeti tıŋgbaŋ
lʋgıŋ. Dama mi die bʋlɔgısıbʋ
die dı ka faası hagırı, die tı keŋ
gbigi Salimoni, Kireeti tıŋgbaŋ
ma, a ga. 8 Die tı dɔma sɔmm
sɔmm mʋgıkpıırı kʋanʋaŋ ta die
wa keŋ tʋgı jigidieke ba wasınana
“Haarıtı zielivıınıŋ jigiŋ” mi die
ka yʋa aŋaŋ Lisia tıŋ.

9 Die tı yʋasına mi wıa die
saŋŋa dieke mʋgıkpıırı haarıŋ
dɔmıŋ dı faasına yaa daanpɔyı dı
wone keŋ tʋgı. Saŋka dıaŋ ta Juu
vuosi dʋʋga daakpeŋkpııŋ dieke
die ba kaabına ba wʋbıatı naa
chaala die tıanya mıŋ. Die wıa
Pɔɔli die dı kpaaŋ ba dı, 10 “N
zʋalıŋ, n sıba a baarı tı sieku
gie nan yi daanpɔyı, tı chiititi
aŋaŋ tı haarıkʋ nan chʋʋsı ta
vuosi bataŋ nan waarı ba mısı
gbaŋ.” 11 Ama die sojasi jakʋʋrı
baga die wo wudieke Pɔɔli die dı
bala wa ma dama die ʋ wʋmma
yie haarıkʋ jakʋʋrı aŋaŋ ka tieŋ
wo. 12 Die haarısı jigizielikiri die
ka vıına aŋaŋ ba zie mi tafaaŋ
saŋŋa, die wıa ba jusu die baarı
dı ba hagı mi a gamma Fonisi.
Mi die yiwo Kireeti tıŋgbaŋ tıŋ ta
haarısı jigizielikiri die dı bie mi a
tuoli ŋmıŋ jʋʋkıŋ chaaŋ, ta die ba
yaala ba bemme mi tafaaŋ saŋŋa.

Bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ die dı kenne

mʋgɪkpɪɪrɪ ma wɪa

13 Saŋŋa mi die ba ye bʋlɔgɪsɪŋ dɪ nɪgɪnana nyɪna ba nuugalɪ chaaŋ a kieŋ sɔmm sɔmm, ta die ba yile dɪ ka yi wo bʋlɔgɪsɪvɪɪnɪŋ wudieke dɪ baaŋ nan sunŋŋine be sɪba ba sanna die wo. Die wɪa die ba datɪ kʋʋdʋnsɪ dieke dɪ yigine haarɪkʋ dɪ zie wo a yi haarɪkʋ sʋŋ a dɔma gbige Kireeti mʋgɪkpɪɪrɪ kʋanʋaŋ. 14 Ama die dɪ ka yʋasɪya ta bʋlɔgɪsɪkpeŋkpɪɪŋ die dɪ nɪga nyɪna ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaŋ a keŋ sʋʋna mʋgɪkpɪɪrɪ sʋŋ. 15 Die bʋlɔgɪsɪbʋ die dɪ keŋ hʋbʋbʋ haarɪkʋ ma, ta die dɪ hagɪrɪ pam aŋaŋ vuoŋ dɪ baaŋ nan bɪagɪ dɔŋ haarɪkʋ a tuolibu, die wɪa die tɪ vaa mɪsɪ ta vaa bʋlɔgɪsɪbʋ dɪ yaa haarɪkʋ chʋŋ gara. 16 Die bʋlɔgɪsɪbʋ die dɪ yaa tɪ ga tɪaŋ tɪgɪbɪŋ dieke ba wasɪnana Kɔda wa jigiŋ. Die tɪ tɪannana die tɪgɪbɪka die dɪ kagɪ bʋlɔgɪsɪbʋ die dɪ wa kpɪa. Die tɪ mɪɪ a bɪagɪ a yigi haarɪbike dieke dɪ taasɪna haarɪkpɪɪkʋ ma wa. 17 Die ba datɪ ka a juu haarɪkpɪɪkʋ ma a nagɪ guune a mɪŋŋɪ bɔbɪ gilɪŋ haarɪkpɪɪkʋ keŋ keŋ. Die ba chɪga ŋmaamɪŋ dɪ ba nan ga gbigi Libia tɪŋgbaŋ ma, jigidieke nyaabʋ dɪ kana ka goli wo. Die wɪa die ba datɪ haarɪkʋ garɪkʋ a sʋʋŋ ta vaa bʋlɔgɪsɪbʋ dɪ bɪ yaa haarɪkʋ chʋŋ. 18 Die bʋlɔgɪsɪkpɪɪbʋ dɪ ye ko nɪga, die wɪa ka tʋnvʋʋsa die ba piili a vʋara haarɪkʋ chi-ititi a taana. 19 Die ka tʋnvʋʋsa bɪbra ba vʋarɪ haarɪkʋ gbaŋ gbaŋ nyintiti aŋaŋ ba nuusi a vigi taana nyaabʋ sʋŋ. 20 Die dɪ yi daraa pam ta tɪ ka yese ŋmɪnnɪ yaa chɪŋmarɪsɪsɪ, nɪɪŋmara die dɪ ligine ŋmɪŋsikpeŋ wɪa. Ta bʋlɔgɪsɪbʋ die ye ko faasɪ nɪga ta die tɪ bɪ wo tama dɪ tɪ nan ye gbatɪtaanɪŋ.

21 Die dɪ faasɪna a yʋasɪ ta vuosisi die ka dii jaaŋ, ta Pɔɔli dɪ hagɪ zie ba nɪŋŋa a baarɪ dɪ, “N zʋalɪŋ, dɪ tɪŋ mʋ nɪ tuo n nʋarɪ ta da dɔŋ nyɪŋ Kireeti, tɪ tɪŋ kaaŋ juu daanpɔyɪ aŋaŋ wahala ka gie me. 22 Ama lele n wa jʋʋsa nɪ dɪ nɪ yigi sikimiŋ ta nɪ wʋnyɪ mana kaaŋ waarɪ ʋ mɪsɪ; ama haarɪkʋ nyɪɪna bala ka chʋʋsɪ. 23 Dama dienewo yuku Ŋmɪŋ dieke dɪ sɪna mɪŋ ta maŋ jɪama wa malaka die keŋ wo n jigiŋ, 24 a keŋ balɪ mɪŋ dɪ, ‘Pɔɔli, da vaa ŋmaamɪŋ yalla fʋ. Sie ba nagɪ fʋ a ga zie naalɪba jakʋʋŋ Siiza jigiŋ aŋ ʋ dii fʋ sarɪya; fʋ wɪa Ŋmɪŋ baa ʋ gbatɪ wa vuodiekemba dɪ benne haarɪkʋ gie me a taaŋ.’ 25 Die wɪa n zʋalɪŋ, nɪ dii sikimiŋ, dama n yi Ŋmɪŋ yada mɪŋ dɪ wudieke ʋ bala mɪŋ wa nan seŋ yi. 26 Ama bʋlɔgɪsɪbʋ nan kpaŋŋɪ tɪ a ga zieŋ tɪŋgbaŋ gaaŋ ta nyaaŋ dɪ giline kʋanʋaŋ.” 27 Die ka yugiti baŋ-anɪɪsa die wonde ta bʋlɔgɪsɪbʋ die ye ko kpaŋŋa tɪ chʋŋ Miditerana mʋgɪkpɪɪrɪ sʋŋ. Ama yaa gamma ka tanseese haarɪ dɔntɪba dɪ mɪŋŋɪ dɪ tɪ gbige gaaŋ. 28 Die wɪa die ba nagɪ jamagɪsɪŋ a magɪsɪ nyaabʋgolɪŋ a die ye ta nyaabʋ golɪŋ yiwo sɪba naŋ magɪsa kobɪga aŋaŋ baŋɪsɪ-le: die dɪ bɪ yi sʋaa die ba bɪ yi die gbaŋ gbaŋ ta ye ta bʋ goli yiwo naŋ magɪsɪŋ baŋɪsɪ-wayɪ. 29 Ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be dama die ba yile dɪ ba haarɪkʋ nan keŋ jʋalɪ tana. Die wɪa die ba nagɪ kʋʋdʋnsa anɪɪsa dieke dɪ datɪnana haarɪkʋ dɪ ziele wo a yi nyaaŋ sʋŋ haarɪkʋ kʋaŋ ta die jʋʋsa Ŋmɪŋ dɪ tʋnvʋŋ. 30 Die haarɪ dɔntɪba die dɪ yaala ba chɪgɪ ta vaa haarɪkʋ die wɪa die ba vʋarɪ haarɪbike a yi nyaabʋ sʋŋ ta paalɪ yie sɪba ba baa ba ga vʋarɪ wa kʋʋdʋnsɪha a taŋ taaŋ nyaabʋ sʋŋ haarɪkʋ nɪŋŋa. 31 Ama Pɔɔli die dɪ balɪ sojasisi jakʋʋrɪ aŋaŋ sojasisi dɪ, “Dɪɪ yi haarɪ dɔntɪba gie dɪ ka wɪarɪ

kalı haarıkʊ sʊŋ, nı wʊnyı mana kaaŋ ye gbatıtaanıŋ.” 32 Die wıa die sojasisi die dı gobi gobi guuŋ dieke dı bɔbına haarıbike a yallı wa ta vaa ka nan nyaabʊ sʊŋ.

33 Die tuŋ bılla vʊʊnıŋ ta die Pɔɔli die dı jʊʊsı ba mana dı ba dii nyindiike, die ʊ baarı dı, “Daraa baŋ anıısa wʊnna ŋmaamıŋ dı yallı nı ta nı ka dii jaaŋ mana. 34 Die wıa n wa jʊʊsa nı ko dii nyindiike, dama ka yiwo jadieke dı baaŋ nan yi nı hagırıŋ. Nı wʊnyı kaaŋ wɔŋ ye daŋŋa.” 35 Pɔɔli dı bala naa kpatı kʊaŋ chaaŋ die ʊ nagı paanʊ a bırı Ŋmıŋ ba mana nıŋŋa a yi ke gbieri a piili ŋɔba. 36 Die ba dii sikimiŋ ta wa dii nyindiike. 37 Die tı mana die yiwo vuosi kɔbısı-le aŋaŋ baŋısı-yʊpɔyı aŋaŋ ba yʊaba a bie haarıkʊ sʊŋ. 38 Die vuoŋ mana dı dine a chagı kʊaŋ chaaŋ die ba vʊarı paanʊ zaa tıalıkaha a taaŋ nyaabʊ sʊŋ amʊ haarıkʊ da dʊnsıma.

Haarıkʊ ŋmabıŋ wıa

39 Die tʊŋ dı vʊʊŋ, haarı dɔntıba die dı ye tıŋgbaŋka ama ta ka mıŋŋı mi, ama ta ye gbagıŋ kaanı mʊgıkpıırı lʊgıŋ ta ka yallı gaaŋ ba yile dı ba tıŋ nan bıagı ba yi haarıkʊ ga mi a ga fırı tambʊsıkʊ me. 40 Die wıa die ba chıa gobi kʊʊdʊnsaha guune a vaa ha a sʊʊŋ ga nyaabʊ chıaŋ, ta bı forisi guuŋ diekemba dı bɔbına daa diekemba ba yalla a dɔma wa ta die kɔtı garı dieke dı benne haarıkʊ nıŋka amʊ bʊlɔgısıbʊ nan dı nıga a kpaŋŋa haarıkʊ a gara nıŋŋa. Die ba keŋ gbigi mʊgırı kʊanʊaŋ. 41 Ama haarıkʊ nıŋŋa die dı ga gbeŋ tambʊsıbʊ ta faası fırı ta nyapoŋiku dı keŋ a nıgı ka kʊaka a ŋmʊʊrı ŋmʊʊrı.

42 Tɔ, sojasisi die dı saŋ dı ba kʊʊ dansarıka jujuribe amʊ ba wʊnyı gbaŋ kaaŋ suo jʊalı gaaŋ a chıgı bıa. 43 Ama sojasisi jakʊʊrı die yaala ʊ gbatı Pɔɔli a taaŋ. Die wıa die ʊ kagı ba dı ba daa yi die. Ama die ʊ yı nʊaŋ dı vuodiekemba mana dı sıbına suolehe nan nyaabʊ ma a suo jʊalı gaaŋ; 44 Ta vuo tıalıkaha dı kana ka sıba suolehe yigi haarıkʊ daatıtı a jʊalı. Naa die tı yi tı mana dı jʊalı gaaŋ ta wııŋ dı ka yi tı.

28

Malita vuosi die mıŋŋına tuo tı dene

1 Die tı kenne a jʊalı gaarı ta wııŋ dı ka yi tı wo, die tı mıŋŋı dı tıŋgbaŋka mi saaŋ yiwo Malita. 2 Die tıka vuosi die mıŋŋı tuo tı, dama saŋŋa mi nııŋ die nıınana ta watı die faası beri die wıa die ba chɔgısı bolin dı tı weeli ta yi tı aŋsıa. 3 Die Pɔɔli die dı lagısı daatı a nagıha taana bolibu me, womi die javʊʊkıŋ die dı keŋ nyıŋ daatı ma bolibu dı tʊʊlına wıa a dʊŋ Pɔɔli ta nagı ka gbaŋ vili ʊ nuuŋ. 4 Die tıŋgbaŋka vuosi die dı ye javʊʊkırı die dı leeŋinene Pɔɔli nuuŋ me ta die bala yıa tamba dı, “Daa wa gie nan yi vuokʊʊrʊ, aŋaŋ ʊ gbatına ʊ gbaŋ a nyıŋ mʊgıkpıırı wa ma, ama bugile kaaŋ vaa ʊ bemme ʊ mısı ma.” 5 Ama Pɔɔli die dı kpaantı javʊʊkırı a taaŋ bolibu me ta wııŋ mana dı ka yi wo. 6 Die vuosisi die dı yile dı ʊ nan fʊʊsı yaa ʊ nan nan bʊnyı a kpi. Die ba yilinene die wo a keŋ gbalıgı ta wııŋ mana ka yi wo wo, die ba tarıgı ba sʊŋanyile ta baarı dı, “Daa wa gie yiwo buuŋ.”

7 Mi die ka yʊa aŋaŋ tıŋgbaŋka naaŋ Pubiluwosi kʊatı. Die ʊ mıŋŋı tuo tı chaantı ta die tı yi ʊ chaanıŋ daraa ataa. 8 Pubiluwosi chɔɔŋ die dı dʊa a yʊagı, nyıŋgbaŋ tʊʊla aŋaŋ chʊʊrıŋ die yalla wa. Ta Pɔɔli die dı ga juu ʊ juoku me a nagı ʊ nuuŋ a diisi ʊ ma a jʊʊsı Ŋmıŋ yı

wa die ʋ ye alaafɪa. 9 Naa kʋaŋ
chaaŋ yʋagɪtieliŋ die dɪ benne
tɪŋgbaŋka ma die dɪ keŋ Pɔɔli
jigiŋ die ʋ gbaaŋ ba mana. 10 Die
ba yɪ tɪ piinisi pam ta die tɪ balla
tɪ ga wa ba nagɪ jadieke mana tɪ
yaalala a yi haarɪkʋ sʋŋ.

Tɪ nyɪna Malita a ga Romi dene

11 Die tɪ benne mi chɪɪtɪ ataa
kʋaŋ chaaŋ die tɪ nagɪ haarɪ dieke
ba wasɪnana Ŋmɪŋyɪɪba wa ta
die dɪ nyɪna Alekizandira ta bie
Malita tafaaŋ saŋka mi wo. 12 Die
tɪ ga tʋgɪ tɪŋ dieke ba wasɪnana
Sarakusi ta die yi daraa ataa mi,
13 ta die bɪ nagɪ haarɪkʋ a ga tʋgɪ
tɪŋ dieke ba wasɪnana Regumi wa.
Ka tʋnvʋʋsa die bʋlɔgɪsɪŋ dɪ piili
a nɪga nyɪna nuugalɪ chaaŋ, ta
ka daraa ale daraaŋ die tɪ keŋ
tʋgɪ Putiwoli tɪŋ ma. 14 Mi die tɪ
ye Yisa dɪdɪɪsɪrɪba bataŋ, die ba
balɪ tɪ dɪ tɪ wɪarɪ ba jigiŋ daraa
ayʋpɔyɪ. Die tɪ keŋ nyɪŋ mi a ga
Romi. 15 Die Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die
dɪ benne Romi wa die dɪ wʋŋ tɪ
wɪa ta die keŋ tuoli tɪ sieŋ Apiyusi
nyʋŋ ma, ta bataŋ dɪaŋ dɪ keŋ
tuoli tɪ chaanɪŋ juone ataa dieke
die dɪ gbine Romi wa. Pɔɔli die dɪ
yene be wo die dɪ kpaŋŋɪsɪ wa ta
ʋ bɪrɪ Ŋmɪŋ.

Pɔɔli die dɪ benne Romi tɪŋ ma wɪa

16 Die tɪ gana a ga tʋgɪ Romi
die ba yɪ Pɔɔli sieŋ dɪ ʋ bemme ʋ
dʋŋŋʋ ta vaa soja balɪmɪŋ gbara
wa.

17 Daraa ataa kʋaŋ chaaŋ
Pɔɔli die dɪ wa Juu vuosi
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba a lagɪsɪ. Die ba
lagɪsɪna wa ʋ balɪ a yɪ ba dɪ, “N
nɪmballɪ, aŋaŋ die n kana ka yi
wɪɪŋ mana a chʋʋsɪ tɪ vuosisi
yaa ta chʋʋsɪ tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba
chʋaraha, die ba nagɪ mɪŋ yi wo
dansarɪka sʋŋ Jerusalemi ma, ta
nagɪ mɪŋ yi Romani vuosi nuusi
me. 18 Die ba pɪasɪ mɪŋ wudieke
n yine a chʋʋsɪ ta die yaala ba
vʋarɪ mɪŋ, dama die ba mɪŋŋɪya
dɪ n ka yi wudieke dɪ mʋna dɪ
ba kʋʋ mɪŋ. 19 Ama Juu vuosisi
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ka saagɪya,
die wɪa die maŋ baarɪ dɪ n nan
nagɪ n wɪɪrɪ a poli a keŋ naaŋ
jakʋʋŋ Siiza jigiŋ, ama n wo
wɪɪŋ a baaŋ balɪ chʋʋsɪ n gbaŋ
gbaŋ n vuosi. 20 Die wɪa maŋ
baaŋ n ye nɪ a balɪ nɪ wɪɪrɪ. N
mʋʋlɪnana Ŋmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ
wɪaha, vuodieke tɪnɪŋ Juu vuosi
dɪ yalla tama wa, die wɪa ba bɔbɪ
mɪŋ aŋaŋ chɔrɪmaha gie.”

21 Ta ba balɪ a yɪ wa dɪ, “Tɪnɪŋ
tɪ ka tuo gbanɪŋ a nyɪŋ Judia
yaa gamma fʋ ma, ta vuoŋ ka
nyɪŋ a keŋ gie aŋaŋ wɪɪrɪ yaa a
balɪ wʋbɪaŋ yaa gamma fʋ ma.
22 Ama tɪ nan dɪ yaala tɪ sɪmma
fʋ sʋŋanyile. Tɪ wɔŋ sɪba a baarɪ
dɪ jigiŋ mana vuosi bala a chʋʋsa
jɪamɪŋ dieke fʋ dɪna wa.”

23 Die wɪa die ba nagɪ daaŋ
zieŋ aŋaŋ Pɔɔli. Dɪnɪŋ daarɪ
mi daadaŋ pam dɪ keŋ a lagɪsɪ
Pɔɔli die dɪ benne jigiŋ dieke
wo. Die ʋ dagɪ ba Ŋmɪŋ naarɪ
wɪa a nyɪŋ sʋkʋʋŋ a ga tʋgɪ
yuŋ, ta die mɪa dɪ ʋ tarɪgɪ ba
sʋgɪtɪ dɪ ba tuo Yisa, ta die vʋara
wɪa a nyɪna Mosisi mɪraha ma
aŋaŋ Ŋmɪŋ naazʋalɪba die dɪ
maagɪna wudiekemba ba. 24 Die
bataŋ sʋgɪtɪ die dɪ tarɪgɪ aŋaŋ
ʋ wʋbalɪkaha ma ama bataŋ die
dɪ ka tuo dii. 25 Die wɪa die
ba hagɪ mi aŋaŋ nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ
taŋ yaa gamma wʋbalɪkaha gie.
Pɔɔli die dɪ balɪ dɪ, “Saŋŋa dieke
Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ vana
Ŋmɪŋ naazʋa Azaya die balɪ yɪ tɪ
chɔɔŋkʋʋlɪba wa, die ʋ balɪ wusie
mɪŋ. 26 Die ʋ baarɪ dɪ,

‘Ga a balɪ naa yɪ vuosi gie dɪ:

Nɪ nan keŋ wʋŋ a bɪ wʋŋ ama dɪ
kaaŋ dɪ sɪba a chɪaŋ;
ta nɪ nan keŋ daansɪ a bɪ
daansɪ ama nɪ kaaŋ ye,

27 dama vuosi gie yiwo
yıaŋkpiititielıŋ,
ta bı ligi ba tıba dı ba kaaŋ
wʋŋ,
ta bı muo ba nine dı ba da
yesime.
Dıı yi die ba ka muo ba nine ba
tıŋ nan ye,
ba tıŋ ka bı ligi ba tıba, ba tıŋ
nan wʋŋ,
ta ba tıŋ ka bı yi
yıaŋkpititielıŋ ba tıŋ nan
dı sıba wıaha gie chıası.
Ta ba tıŋ nan yiŋŋi keŋ n jigiŋ
aŋ n gbaaŋ ba.’ ”
28 Pɔɔli die dı bı balı dı, “Nı
sımma a baarı dı Ŋmıŋ wıaha
yaa gamma ʋ gbatıtaaŋkʋ tʋgı
vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosisi jigiŋ mıŋ, ta ba nan wʋŋ.”
((29 Pɔɔli die dı bala naa a kpatı
Juu vuosisi die dı hagı a nıga
nınhagırıŋ pam aŋaŋ taŋ.))
30 Pɔɔli die dı tuŋ ligire a yı
jigidieke ʋ benne wo a bie mi
bına ale ta mıŋŋı tuose chaaŋ
diekemba mana dı kienene ʋ jigiŋ
dı ba ye wo. 31 Ta die mʋʋlı
wıa yaa gamma Ŋmıŋ naarı ma,
ta daga vuosi tı Yɔmʋtieŋ Yisa
Masia wıa, ta bala ʋ dʋŋŋʋ aŋaŋ
sikimiŋ.

Gbaŋ dieke Pɔɔli die dı maagına a yı Romi tıŋ vuosi wɔnna

1 Gbaŋkɔ gie nyıŋ wa manıŋ Pɔɔli vuodieke dı yine Yisa Masia tɔntɔntɔ, ta bı yi tɔntɔntɔ dieke
Ŋmıŋ dı vɔarına dı n mɔɔlı ɔ wɔvıınaha jigiŋ mana wa jigiŋ.
2 Ŋmıŋ die wolıŋ yı wa nɔaŋ yaa gamma ɔ wɔvıınaha gie ma, ta ɔ naazɔalıŋ die dı mɔɔlıha, sıba a maagına dene ɔ kası gbaŋkɔ ma wa. 3 Wɔvıınaha gie daga yaa gamma ɔ Bɔa wa; wɔnıŋ ɔ yine tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia; die ɔ bırıŋ wa vuota, ta ba mıırı wa ɔ yi naaŋ Davidi haagıŋ, 4 ta Halıkasıka die dı dagı aŋaŋ hagırıŋ dı Yisa seŋ yiwo Ŋmıŋ Bɔa ɔ kumbu hagıŋ wıa. 5 *U* wıa Ŋmıŋ die dı yı mıŋ sieŋ dı n yi ɔ tɔntɔntɔ, ta maŋ nagı ɔ saaŋ a gara buurıŋ mana jigiŋ, ta vasa ba yie wo yada ta tuose ɔ nɔaŋ. 6 Nınıŋ vuodiekemba dı benne Romi ma wa gbaŋ gɔtı wa vuodiekemba Ŋmıŋ dı wana dı ba bırıŋ Yisa Masia sıatı wa ma mıŋ.

7 Die wıa n maaga gbaŋkɔ gie a yıa nı vuodiekemba mana dı benne Romi tıŋ ma, ta Ŋmıŋ dı cho nı ta wa nı dı nı yi ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ vuosi wa. Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta yı nı sɔgıdɔagıŋ.

Pɔɔli die dı waasına Ŋmıŋ dene

8 Wudieke n yaalala dı n wolıŋ balı wɔnna, n waasa Ŋmıŋ Yisa Masia saaŋ ma, nı mana wıa, dama tıŋgbaŋka gie vuosi mana wɔmma nı yada ka wıa. 9 Ŋmıŋ yine n siaratieŋ dı n ka va Ŋmıŋ jɔɔsıŋ nı wıa. Wɔnıŋ ɔ yine vuodieke n jıannana aŋaŋ n sɔŋ mana ta mɔɔla wɔvıınaha yaa gamma ɔ Bɔa wa ma. 10 Maŋ keŋ jɔɔsa Ŋmıŋ saŋŋa mana, n ŋaaŋ jɔɔsı wa mıŋ dı dıı yi ɔ dɔŋŋɔ, ɔ yı mıŋ sieŋ aŋ n keŋ kaagı nı. 11 N faası yaala n suŋŋi nı aŋ nı tuo Ŋmıŋ Halıkasıka piini dieke dı baaŋ vaa nı mıŋŋı a zie ta yaa hagırıŋ ɔ dıısıŋ ma. 12 Wudieke n dagınana wa yiwo naa, dı manıŋ aŋaŋ nınıŋ vuodiekemba dı yine yada wa nan bıagı a kpaŋŋısı taŋ tı yada ka ma.

13 N nımballı, n yaala nı sımma dı n mıya mıŋ saŋŋa pam dı n keŋ kaagı nı ama wıa a taŋ dı kaga mıŋ. N yaala n yi vuodiekemba dı benne nı jigiŋ tı Yɔmɔtieŋ sıatı sıba n yine vuogaası jigiŋ dene wo. 14 Dı yiwo talası dı n balı vuosi mana wɔvıınaha wıa, vuodiekemba nine dı yuorine aŋaŋ vuodiekemba nine dı kana ka yuoriye, aŋaŋ vuodiekemba dı yalla yıaŋ aŋaŋ vuodiekemba dı wone yıaŋ. 15 Die wıa maŋ cheele dı n mɔɔlı wɔvıınaha a yı nınıŋ vuodiekemba dı benne Romi tıŋ ma.

Yisa wɔvıınaha dı yalla hagırıŋ dene

16 Viivi ka yallı mıŋ n mɔɔlınana wɔvıınaha, dama dı yiwo Ŋmıŋ hagırı dieke dı gbatınana vuodiekemba mana dı yine Yisa yada a taana; ka wolıŋ yiwo Juu vuosi sıatı, ta bı yi buurıŋ mana sıatı. 17 Wɔvıınaha daga dı Ŋmıŋ baarı dı vuoŋ yiwo vuovıınɔ ɔ nıŋŋa ɔ yada yiile wıa, genke nyıŋ wa yaalıŋ ma a yı vuodiekemba dı yine Yisa yada, sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma dene wo dı, “Vuodieke dı yine vuovıınɔ Ŋmıŋ nıŋŋa ɔ yadaka wıa, dı tieŋ nan dı yaa miivoli dieke dı wone kpatıŋ.”

Vuota mana dı yalla bıaŋ dene

18 Ŋmıŋ dagı vuota dı ɔ jıı wa sınyıırıŋ aŋaŋ ba, dama ba yie wɔbıatı ta ka dı ɔ sieŋ, ta ba

wʊbıatı dı vaa vuosi dı ka sıba wusieke. 19 Ŋmıŋ data ba tıba, dama wudieke dı mʊna dı vuota sımma yaa gamma ʊ ma wa, ʊ yuori dagı ba mıŋ. 20 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı naanna tıŋgbaŋka gie wo a keŋ tʊgı jinne, ʊ naaŋkʊ ma ba sıba ʊ beri dieke vuota nine dı kana kaaŋ bıagı a ye, ta bı sıba dı ʊ yaa hagırı dieke dı wone kpatıŋ, ta seŋ yi Ŋmıŋ. Die wıa, ba bı wo sieŋ Ŋmıŋ nıŋŋa a baaŋ baarı dı ba ka sıba ba wʊbıatı. 21 Ba sıba Ŋmıŋ mıŋ, ama ba ka yıa wa jılıma dieke ba mʊna dı ba yı wa, ta bı ka waasa wa. Ama ba sʊŋanyile yiwo sʊŋanyilibıatı, ta ba sʊgıtı dı suuli aŋaŋ wʊtɔgıtı aŋaŋ lımıŋ. 22 Ba baarı dı ba yaa wa yıaŋ ama ba yiwo gaantıŋ; 23 ba tınna mʊ ba jıama Ŋmıŋ dieke dı benne saŋŋa mana wa, ba vaya mıŋ ta jıama ŋmına diekemba vuota dı wʊnsına a nıasi vuota yaa nembisi yaa dɔŋısı yaa nyinvuuke.

24 Die wıa Ŋmıŋ dı va ba, ta ba yie tʊntʊmbıatı diekemba ba sʊgıtı dı yaalala, ta yie viivi wıa aŋaŋ taŋ. 25 Ta nagı wudieke dı yine Ŋmıŋ wusieke a taaŋ, ta saagı yı ŋmınchıbısı, ta tarıgı a jıama wudieke Ŋmıŋ dı naanna, ta vaa wʊnıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı naanna ha ta mʊ dı tı bırı wa wa yaa gamma haahuu wo. Wusie.

26 Die wıa, Ŋmıŋ dı vaa ba, ta ba yie ba dʊŋŋʊ dı yalla viivi, ta ba hɔgʊba dı ka bı yaala ba dʊagıma aŋaŋ dembisi ta yiŋŋi a dʊaga aŋaŋ taŋ. 27 Die gbaŋ gbaŋ ta dembisi dı ka bı yaala ba dʊagıma aŋaŋ hɔgʊba, ta yiŋŋi dʊaga aŋaŋ taŋ, ta ba faasi yaa lɔla pam aŋaŋ taŋ. Dembisi dı yie nyinti ataŋ die dı yalla viivi aŋaŋ taŋ, die wıa ba yese tıbıdatı dieke ba mʊna ba wʊbıatıtı wıa.

28 Vuota die dı kana ka yaala ʊ sımma Ŋmıŋ wıa, ʊ vaa ba aŋaŋ ba tʊmbıatı, ta ba yie tʊŋ dieke dı kana ka vıına. 29 Ba sʊgıtı suuliye mıŋ aŋaŋ tʊmbıatı yiri yiri, sıba bıaŋ aŋaŋ halı, ta yie bıaŋ a yıa taŋ, ta yaa sʊgıbıaŋ, ta kʊa taŋ, ta waga aŋaŋ taŋ, ta chıba ŋmınchıbısı, ta yile wʊbıatı a yıa taŋ, ta gaara taŋ kʊası, 30 ta bala chʊʊsa taŋ, ta yi Ŋmıŋ dataasi, ta zıa wa taŋ, ta yaa kalinbaani, ta kule, ta yaala sieti dı ba yi bıaŋ, ta ka yıa ba chʊalıŋ aŋaŋ ba nıılıŋ jılıma; 31 ta bı wo yıaŋ ba ma, ta ka bı bala wusie, ta wo choti ta ka chıga zɔɔlıŋ. 32 Ba sıba a baarı Ŋmıŋ mıraha dagıya dı vuodiekemba dı yinene wıaha gie nyʊarı yiwo kuŋ, ama hanıŋ ba ko yie, ta bı yaa sʊgıfıalıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı yinene he wo.

2

Ŋmıŋ sarıya diile wıa

1 N zʊamba, dıı yi nı die vuosi sarıya, fʊ sıı die mana kaaŋ bıagı baarı ka yi bıaŋ. Dama dıı yi fʊ die vuosi sarıya ama ta yie wudieke ba yinene gbaŋ gbaŋ, die nıŋ, die fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ sarıya. 2 Tı sıba a baarı Ŋmıŋ nan keŋ dii vuodiekemba dı yine die sarıya, ta ʊ sarıya diilehe yiwo wusie. 3 Fʊ dagınana vuosi dı yinene tʊmbıatı dene wo, ama ta yie die, yile dı Ŋmıŋ kaaŋ ye ta datı fʊ tıbıŋ? 4 Yaa fʊ nine ka suuliye chotikpuıkʊ aŋaŋ suguru pam dieke Ŋmıŋ dı yalla aŋaŋ tınıŋ wa? Ka sıba a baarı dı wudieke wıa Ŋmıŋ dı chıgına nı zɔɔlıŋ yiwo ʊ yaala nı yiŋŋi keŋ ʊ jigiri? 5 Ama fʊ sikpeŋ hagırı mıŋ, die wıa fʊ ka saagı fʊ vaa tʊntʊmbıatı tʊʊma, die wıa gʊta fʊ tıbıdatı dieke fʊ bala fʊ keŋ a ye daa dieke Ŋmıŋ sınyuırıŋ dı bala ka keŋ a nyıŋ yaalıŋ ma, aŋ ʊ keŋ dii vuosi sarıya aŋaŋ wusie wo. 6 Dama Ŋmıŋ nan tuŋ vuoŋ mana yaa gamma ʊ tʊnna dene. 7 Vuodiekemba dı yinene

vɪɪnɪŋ ta yaala Ŋmɪŋ bɪrɪ ba ta yɪ ba nyɔarɪ aŋaŋ miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ, banɪŋ Ŋmɪŋ dɪ nan vaa ba bemme yaa gamma haahuu. 8 Ama vuodiekemba dɪ yaala waagɪŋ, ta zeti wusieke, ta yie bɪaŋ, Ŋmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ nan dɪ bie ba ma. 9 Vuodiekemba dɪ yine vuobɪatɪtɪ, Ŋmɪŋ nan datɪ ba tɪbɪŋ aŋ ba dii wahala aŋaŋ mugisiŋ. Juu vuosi bala ba wolɪŋ ye tɪbɪdatɪkɔ, ta vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi dɪaŋ wa diisi. 10 Ama Ŋmɪŋ nan yɪ vuodiekemba dɪ yinene wudieke dɪ vɪɪna bɪrɪŋ aŋaŋ jɪlɪma aŋaŋ sɔgɪdɔagɪŋ, Juu vuosi bala ba wolɪŋ tuo, ta vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi dɪaŋ wa diisi; 11 dama Ŋmɪŋ ka luge.

12 Vuodiekemba dɪ kana ka sɪba Ŋmɪŋ mɪraha, Ŋmɪŋ nan datɪ ba tɪbɪŋ aŋaŋ wɔbɪa dieke ba yine. Ta vuodiekemba dɪaŋ dɪ sɪbɪna Ŋmɪŋ mɪraha, Ŋmɪŋ nan nagɪ mɪraha a dii ba sarɪya. 13 Daa vuodiekemba dɪ wɔnna Ŋmɪŋ mɪraha yine vuovɪɪna Ŋmɪŋ jigɪŋ, ama vuodiekemba dɪ yinene wudieke mɪraha dɪ dagɪna, banɪŋ ba yine vuovɪɪna Ŋmɪŋ jigɪŋ. 14 Vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ka tuo mɪraha a nyɪŋ Mosisi jigɪŋ, ama dɪɪ yi ba yie wudieke mɪraha dɪ dagɪna aŋaŋ ba gbaŋ gbaŋ sʋŋanyile, ba yaa ba gbaŋ gbaŋ ba mɪraha ba sɔgɪtɪ ma ama die ba ka tuo mɪraha a nyɪŋ Mosisi jigɪŋ. 15 Ba yinene wudieke wo daga dɪ ba yaa mɪra ba sɔgɪtɪ ma. Ba sʋŋanyile gbaŋ daga dɪ dɪ yiwo wusie, dama saŋŋa kaanɪ ba sʋŋanyile ŋaaŋ dagɪ ba dɪ wudieke ba yine wo yiwo bɪaŋ, ta saŋŋa kaanɪ dɪaŋ ka daga ba dɪ dɪ vɪɪna mɪŋ. 16 Naa bala ka yi daa dieke Ŋmɪŋ dɪ bala ɔ dii vuota sʋŋ sarɪya Yisa Masia wɪa, sɪba n mʋʋlɪna wɔvɪɪnaha die wo.

Yaa gamma Juu vuosi aŋaŋ mɪraha wɪa

17 Nɪ bataŋ wasa nɪ gbaŋ Juu vuosi, ta yi mɪraha yada, ta nɪga nyɔʋŋ dɪ nɪ yiwo Ŋmɪŋ vuovɔarɪka, 18 nɪ sɪba wudieke Ŋmɪŋ dɪ yaalala nɪ yi, ta nɪ bʋgɪrɪ a nyɪŋ mɪraha ma a sɪba wudieke dɪ vɪɪna; 19 nɪ yi yada dɪ nɪ bɪagɪ dagɪ yɪɪsɪ sieŋ, ta bɪ yi chaanɪŋ a yɪ vuodiekemba dɪ benne lɪmɪŋ ma; 20 ta bɪagɪ kpaama gaantɪŋ, ta bɪ daga vuodiekemba dɪ kana ka sɪba, dama nɪ sɪba wusieke dɪ maagɪna die Ŋmɪŋ gbaŋkɔ sʋŋ. 21 Nɪ daga vuosi wusieke, bɪa wɪa nɪ ka daga nɪ gbaŋ? Nɪ mʋʋla dɪ, vuosi da keŋ gaarɪ, ama ta nɪ gbaŋ nɪ gaara. 22 Nɪ daga vuosi dɪ ba da keŋ a tʋŋ daakpana yaa hɔgɔkpana tɔɔma, ama ta nɪ tɔmaha. Nɪ ka yaala bugile wɪa ama ta gaara bugile jɪamɪŋ juone nyintɪ. 23 Nɪ kuule dɪ nɪ yaa Ŋmɪŋ mɪraha mɪŋ, ama ta ka dɪɪ ha ta yie Ŋmɪŋ viivi me. 24 Sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkɔ ma dɪ, “Nɪ Juu vuosi wɪa ta vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi dɪ bala wɔbɪatɪ a chɔʋsa Ŋmɪŋ saaŋ.”

25 Dɪɪ yi nɪ dɪɪ Ŋmɪŋ mɪraha, die nɪŋ nɪ kɔla gobiŋ yaa nyɔarɪ, ama dɪɪ yi nɪ ka dɪa mɪraha, ka ka sɪɪ sɪba gobiye. 26 Dɪɪ yi vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ta ka gobi ba kɔla, ama ta dɪɪ Ŋmɪŋ mɪraha, Ŋmɪŋ nan tuo be sɪba vuodiekemba dɪ gobine ba kɔla. 27 Nɪnɪŋ Juu vuosi, nɪ yaa mɪraha a maagɪ gbaŋkɔ ma a yɪ nɪ, ta nɪ gobe nɪ kɔla, ama nɪ gbaŋ nɪ chɔʋsɪnana mɪraha; vuodiekemba dɪ kana ka gobe ba kɔla ama ta dɪɪ mɪraha, banɪŋ ba bala ba dii nɪ sarɪya ta baarɪ nɪ chɔʋsɪya. 28 Daa fɔ benne sɪba Juu vuoke ta ba gobi fɔ kɔlɪ yine fɔ Juu vuoŋ wusie. 29 Juu vuoŋ wusie yiwo vuodieke dɪ dɪna mɪraha. Wusie gobiŋ bie sʋŋ ma, ta kanɪŋ gobiku mi dɪ yi Ŋmɪŋ Halɪkasɪka tɔɔma, daa nyɪŋgbanɪŋ ma. Wɔnɪŋ vuoke mi

yese bɪrɪŋ a nyɪnna Ŋmɪŋ jigiŋ, daa vuota jigiŋ.

3

1 Bɪa nyɒarɪ Juu vuosi dɪ ye a tɪaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi? Ba kɔla gobiŋ yaa nyɒarɪ? 2 Ka yaa nyɒarɪ pam. Wudieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna Juu vuosisi ka yi nɪŋŋmɪna jaaŋ a tɪaŋ a mana die ɒ yiwo ɒ wɪaha, dɪ ba gbara. 3 Dɪ yiwo wusie dɪ bataŋ die ka yi wɪaha yada. Die nɪŋ dɪ dagɪya dɪ Ŋmɪŋ ka yi wusietieŋ ba kana ka yi yada wa wɪa? 4 Aayɪ, ka ka dagɪ die. Dɪɪ yi vuoŋ mana dɪ yi ŋmɪnchɪbɪtieliŋ, ama Ŋmɪŋ nɪŋ yiwo wusiebɪbalɪtɒ. Sɪba ba maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkɒ sɒŋ die wo dɪ:

“Dɪɪ yi fɒnɪŋ Ŋmɪŋ fɒ balɪ wɪa, ba
nan ye dɪ yaa wusie
ta ba dii fɒ sarɪya, nan dii wusie.”

5 Ama dɪɪ yi tɪ tɒntɒmbɪatɪ dɪ dagɪ dɪ Ŋmɪŋ yaa wusie, bɪa tɪ baaŋ tɪ balɪ? Dɪɪ yi Ŋmɪŋ dɪ datɪ tɪ tɪba tɪ nan bɪagɪ balɪ dɪ Ŋmɪŋ yiwo bɪaŋ? (Vuota sɒŋanyile maŋ bala naa.) 6 Aayɪ daa die! Ŋmɪŋ dɪ seŋ ka yi wusiebɪbalɪtɒ, lalɪa ɒ baa ɒ yi a dii tɪŋgbaŋka gie vuosi sarɪya?

7 Vuoŋ nan dɪ nɪga nɪnhagɪrɪŋ dɪ, “Dɪɪ yi n ŋmɪnchɪbɪsɪ dɪ daga dɪ Ŋmɪŋ seŋ yiwo wusietieŋ, ta vuosi dɪ yɪa wa jɪlɪma, bɪa wɪa ɒ nan datɪ n tɪbɪŋ dɪ n yiwo wɒbɪayiiru?” 8 Bataŋ dɪaŋ dɪ bala dɪ, “Nɪ vaa tɪ yi wɒbɪatɪ amɒ wɒvɪɪna nan keŋ.” Vuosi bataŋ zɪa mɪŋ ta baarɪ dɪ manɪŋ n bala naa. Ŋmɪŋ nan datɪ ba tɪbɪŋ sɪba ba mɒna die.

Vuoŋ wori a yi vuovɪɪnɒ

9 Lalɪa tɪ baa tɪ balɪ? Tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine Juu vuosi wo beriŋ tɪaŋ wa vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi beriŋ mɪŋ? Aayɪ, n wɔŋ balɪ mɪŋ dɪ Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi mana bie wo bɪaŋ ma,

10 sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkɒ
sɒŋ dɪ:
“Vuoŋ wori a yi vuovɪɪnɒ, Aayɪ,
daa vuobalɪmɪŋ gbaŋ.
11 Vuoŋ wori ta yaa sɪbɪŋ,
ta vuoŋ ka jɪama Ŋmɪŋ.
12 Vuoŋ mana yiŋŋiye mɪŋ ta vaa Ŋmɪŋ,
vuoŋ mana yiwo bɪaŋ;
vuoŋ wori a yie vɪɪnɪŋ, daa vuobalɪmɪŋ gbaŋ.
13 Ba nɒa sɪɪ sɪba kunti vɔrɪtɪ
ta ŋmɪnchɪbɪsɪ dɪ nyɪnna a ma,
ta wudieke dɪ nyɪnnana ba nɒa ma sɪɪ sɪba javɒɒkɪŋ tɒaŋ;
14 ba nɒa suuli wo aŋaŋ kaatɪtɒatɪ.
15 Ta ba yie lagɪ dɪ ba yi vuoŋ daŋŋa ta kɒɒ;
16 ta jigidieke mana ba gana,
chɒɒsɪŋ aŋaŋ sɒgɪchɒɒsɪŋ ŋaaŋ kieŋ mi.
17 Ta ba ka sɪba sie dieke ba baa nan dɪɪ a ye sɒgɪdɒagɪŋ.
18 Ta ba ka bɪ chɪga Ŋmɪŋ.”

19 Lele, tɪ sɪba dɪ wudieke mana Ŋmɪŋ mɪraha dɪ bala wa, bala yɪa vuodiekemba dɪ benne ka yiko me, amɒ vuoŋ mana kaaŋ bɪagɪ yuori ɒ nɒaŋ a balɪ wɪɪŋ, ta tɪŋgbaŋka gie vuosi mana bemme Ŋmɪŋ sarɪya diile me. 20 Dama vuoŋ wori a nan bɪagɪ a dɪɪ Ŋmɪŋ mɪraha dɪ dagɪna die a yi vuovɪɪnɒ Ŋmɪŋ nɪŋŋa; mɪraha wɪa vuota dɪ sɪba dɪ ɒ tɒma tɒmbɪatɪ.

Ŋmɪŋ dɪ vanana vuota dɪ bɪrɪma vuovɪɪnɒ ɒ nɪŋŋa dene

21 Ama lele, Ŋmɪŋ dɪ daagɪnana sie dieke a vasɪnana vuota dɪ bɪrɪma vuovɪɪnɒ ɒ nɪŋŋa wa wa bie yaalɪŋ ma, ta ɒ naazɒalɪŋ wɪa aŋaŋ mɪraha dɪ daga a wɪa, ama dɪ ka nyɪŋ mɪraha dɪɪsɪŋ ma. 22 Ŋmɪŋ vasa vuota dɪ bɪrɪma vuovɪɪnɒ ɒ nɪŋŋa ba yine Yisa

Masia yada wa wıa. Ŋmıŋ yie naa, a yıa vuodiekemba mana dı yine Yisa Masia yada ta ka luge, 23 dama vuota mana yiwo bıaŋ die wıa tı ka bie vıunıŋ sıba Ŋmıŋ dı yaalala dene wo. 24 Ama Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ baarı dı ba yi vuovıına ʋ nıŋŋa, ka yiwo piini, dama Yisa Masia gbatı tı a taaŋ mıŋ yɔrı. 25 Ŋmıŋ die vaa wa Yisa Masia dı nyıŋ yaalıŋ ma, ta bı yi ʋ zıŋ dieke dı nyınna ʋ ma wa dı yi kaabıŋ tı bıaŋ wıa, dıı yi tı yi naa yada Ŋmıŋ nan nagı chaa tı tı talı; naa daga dı Ŋmıŋ yiwo sʋgıyıalıntieŋ. Saŋŋa dieke dı tıanna wa, Ŋmıŋ die ka datı vuota tıbıŋ ba tʋmbıatı wıa, dama ʋ suguru wıa; 26 ama lele nıŋ die ʋ yie, amʋ ka nan dagı tı dı wʋnıŋ Ŋmıŋ yiwo sʋgıyıalıntieŋ, ta vasa vuodieke nıŋ mana dı yine Yisa yada dı bırıma vuovıınʋ ʋ nıŋŋa.

27 Die wıa, jaaŋ beri mıŋ tı nan kuuli aŋaŋ ka? Aayı, jaaŋ wori. Daa vuota dı dına mıraha wıa tı nan ye gbatıtaanıŋ, ama tı yine Yisa Masia yada wa wıa. 28 Dama tı bala a baarı dı vuota yada yiile wıa, Ŋmıŋ dı baarı dı ʋ yi vuovıınʋ ʋ nıŋŋa; daa ʋ dına mıraha wıa. 29 Ŋmıŋ yiwo Juu vuosi nyıına ma Ŋmıŋ? Aayı, Ʋ yiwo Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi Ŋmıŋ. 30 Ŋmıŋ yiwo Ŋmıŋ balımıŋ ta nan balı dı Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi mana yiwo vuovıına ʋ nıŋŋa, ba yada wıa. 31 Tı balala dı vuota yese gbatıtaanıŋ ʋ yada wıa, die nan yi mıraha yi yɔrı? Aayı, daa die. Ama tı ye zie wo mıraha kʋaŋ mıŋ.

4

Abarahami wıa

1 Wʋbıa tı baa tı balı yaa gamma tı chɔɔŋkʋʋŋ Abarahami aŋaŋ ʋ beriŋ me? 2 Dıı yi ʋ tʋnvıına wıa Ŋmıŋ dı baarı dı ʋ yiwo vuovıınʋ, die nıŋ ʋ tıŋ nan dı yaa jaaŋ dı ʋ kuule aŋaŋ ka, ama ʋ kaaŋ bıagı a kuule Ŋmıŋ nıŋŋa. 3 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Abarahami die yiwo Ŋmıŋ yada, ʋ yada ka wıa Ŋmıŋ die dı baarı dı ʋ yiwo vuovıınʋ ʋ nıŋŋa. 4 Dıı yi vuoŋ dı tʋma tʋʋma, ʋ nyʋarı ka yi piini, ama ka yiwo ʋ tune. 5 Ama vuoŋ kaaŋ bıagı a vaa Ŋmıŋ baarı dı ʋ yiwo vuovıınʋ aŋaŋ wudieke ʋ tʋnna. Ŋmıŋ tuose tʋntʋmbıatı tielıŋ dıı yi ba yi wo yada. 6 Davidi die balı wa naa gbaŋ gbaŋ, dı vuodieke nıŋ Ŋmıŋ dı nagı wa ʋ yi vuovıınʋ ʋ nıŋŋa ta dı ka yi ʋ tʋntʋnvıına wıa, die vuoke yaa sʋgıfıalıŋ pam.”

7 Davidi die bı baarı dı,

“Vuodiekemba Ŋmıŋ dı vaa ba
tʋmbıatı a chaa ba
ta bı ligihe, banıŋ ba yaa wa
sʋgıfıalıŋ;
8 Vuodiekemba Ŋmıŋ dı kana ka
tıınsa ba tʋntʋmbıatı, yaa
wa sʋgıfıalıŋ.”

9 Sʋgıfıalıkʋ gie yiwo vuodiekemba dı gobine ba kɔla nyıına ma sııtı? Aayı, dı yiwo vuodiekemba dı kana ka gobi ba kɔlaha gbaŋ sııtı. Tı wɔŋ a baarı dı dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Abarahami die yiwo Ŋmıŋ yada, ta ʋ yada ka wıa Ŋmıŋ dı baarı dı ʋ yiwo vuovıınʋ ʋ nıŋŋa.” 10 Saŋŋa bıa Ŋmıŋ dı yi wıırı gie? Ŋmıŋ die wa wa wa vuovıınʋ ta ʋ ye keŋ gobi ʋ kɔlı yaa die ʋ gobi wo ʋ kɔlı ta Ŋmıŋ dı keŋ wa wa wa vuovıınʋ? Ŋmıŋ die wa wa wa vuovıınʋ ta ʋ ye gobi ʋ kɔlı. 11 Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ gobi ʋ kɔlı, ama ʋ gobiku die yiwo siara dı wʋnıŋ Abarahami yada wıa Ŋmıŋ dı wa wa wa vuovıınʋ, ta ʋ ye gobi ʋ kɔlı. Die wıa, vuodiekemba mana dı yine Ŋmıŋ yada ama a ka gobi ba kɔla, Abarahami yine ba chɔɔŋ; ba yine

Ŋmıŋ yada wıa Ŋmıŋ dı wa ba vuovıına. 12 Abarahami bına yi vuodiekemba dı gobine ba kɔlaha chɔɔŋ, daa ba gobinene wıa, ama ba yine Ŋmıŋ yada sıba tı chɔɔŋ Abarahami die dı yine die, ta ye gobi ʋ kɔlı.

Ŋmıŋ nʋarı yiwo vuodiekemba mana dı yine yada sıatı

13 Ŋmıŋ die yı wa Abarahami aŋaŋ ʋ haagısı nʋaŋ dı tıŋgbaŋka gie nan yi ba sıatı. Die ʋ yı wa nʋarı gie, daa Abarahami die dı dına mıraha wıa, ama die ʋ yine Ŋmıŋ yada wa ta Ŋmıŋ dı baarı dı ʋ yiwo vuovıınʋ wʋnıŋ Ŋmıŋ jigiŋ. 14 Dıı yi Ŋmıŋ nʋa dı baa a yi vuodiekemba dı dına mıraha sıatı, die nıŋ vuoŋ yada tıŋ nan yi yɔrı, ta Ŋmıŋ nʋaŋ kaaŋ dı yaa nyʋarı. 15 Mıraha zetiŋ yalla Ŋmıŋ sınyıırıŋ a kieŋ, ama mıraha dı wori, ka zetiŋ wori.

16 Ŋmıŋ nʋarı yiwo vuodiekemba dı yine yada sıatı, ʋ zɔɔlınchıgıla wıa, die ʋ yı wa nʋarı ta die ka seŋ yi Abarahami haagısı mana sıatı, daa vuodiekemba dı dına mıraha nyıına ma sıatı, ama vuodiekemba mana dı yine Ŋmıŋ yada sıba Abarahami die dı yine yada die wo, ka yiwo ba sıatı, dama wʋnıŋ Abarahami yiwo tı mana chɔɔŋ. 17 Sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “N yi fʋ wo buuriŋ pam chɔɔŋ.” Die wıa, Ŋmıŋ jigiŋ Abarahami yiwo tı chɔɔŋ, Ŋmıŋ, vuodieke Abarahami dı yine yada wa, wʋnıŋ ʋ yınana kunti miivoli, ta vasa jadieke dı wone dı keŋ beri. 18 Abarahami die yiwo yada ta yaa tama saŋŋa dieke wıŋ dı kana ka dagı dı tama beri wo, die wıa die ʋ keŋ bırıŋ buuriŋ pam chɔɔŋ. Sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Fʋ haagısı nan dı dala sıba chıŋmarısı.” 19 Abarahami die yiwo sıba bına kɔbıga, ta sıba dı ʋ nyıŋgbanıŋ gbarıgıya mıŋ, ta ʋ hɔgʋ Sara dıaŋ dı yi hɔgʋpırıŋ, aŋaŋ die mana yɔrı, Abarahami yada die ka muuriye. 20 Die ʋ faası a yi Ŋmıŋ yada mıŋ, ta ka chıılıya aŋaŋ Ŋmıŋ nʋarı, die ʋ yada ka dı yı wa hagırıŋ pam, ta ʋ bıra Ŋmıŋ. 21 Ta die sıba aŋaŋ wusie dı Ŋmıŋ nan bıagı a yi wudieke ʋ yına wa nʋaŋ dı ʋ nan yi wo. 22 Die wıa Ŋmıŋ dı nagı wa dı ʋ yiwo vuovıınʋ, ʋ yine Ŋmıŋ yada wıa. 23 Ama daa Abarahami nyıına ma wıa dı maagı Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Ŋmıŋ nagı wa mıŋ a bırıŋ vuovıınʋ.” 24 Ama a maagıya mıŋ a yi tınıŋ vuodiekemba Ŋmıŋ dı bala ʋ tuo tı dı tı yiwo vuovıına ʋ nıŋŋa wa gbaŋ, dama tı yine wʋnıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı sʋgırına tı Yɔmʋtieŋ Yisa a nyıŋ kumbu me wo yada wa wıa. 25 Wʋnıŋ ʋ nagına Yisa a yı ba kʋʋ wa tı tʋntʋmbıatı wıa, ta bı sʋgırı wa a nyıŋ kumbu me, dı ʋ vaa tı bırıŋ vuovıına ʋ jigiŋ.

5

Vuodiekemba Ŋmıŋ dı bala dı ba yiwo vuovıına wıa

1 Tı yalla yada Yisa Masia ma wa wıa Ŋmıŋ dı baarı dı tı yiwo vuovıına ʋ jigiŋ, ta sʋgıdʋagıŋ dı bie tınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ sʋnsʋŋ, tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia wıa. 2 *U* wıa Ŋmıŋ dı chıgı tı zɔɔlıŋ, tı yada ka wıa, ta tı ye ʋ zɔɔlınchıgılaha ta yallı sʋgıfıalıŋ, dama tı yaa tama dı tı nan daansı ye beri vııŋ dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ yı tı wa. 3 Ta tı bı yaa sʋgıfıalıŋ tı wahala diile me, dama tı sıba dı wahalaha diile yıa tı wa sikimiŋ, 4 ta bı yıa tı beri vıınıŋ, ta beri vıınıŋ dıaŋ dı yıa tı tama. 5 Ta tamaka mi dı ka vasa tı die viivi, dama Ŋmıŋ nagı wa choti dieke ʋ yalla a yi tı sʋgıtı ma, ʋ Halıkasıka ʋ nagına a yı tı wa wıa.

6 Dama saŋŋa dieke tı wone
suŋŋiŋ wo, ta Masia dı tuo tınıŋ
vuobıatı kuŋ a kpi, die ka yiwo
saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı vɔarına a
zieŋ. 7 Dı hagırı mıŋ dı vuoŋ tuo
vuodieke dı mıŋŋına dıısa mıra
kuŋ a kpi, ama vuoŋ zıı, vuoŋ nan
tuo vuovıınɔ kuŋ a kpi. 8 Ama dı
dagı tı wa ɔ chone tı dene, dama
die tı yene yi tɔmbıatıtielibe Ma-
sia dı tuo tı kuŋ a kpi. 9 Ʊ zımbɔ
wıa, Ŋmıŋ dı baarı dı tı yiwo
vuovıına; die wıa gbaŋ ɔ nan
vɔarı tı a nyıŋ tıbıdatı dieke dı
kienene tı ma wa. 10 Die tı yiwo
Ŋmıŋ dataası, ama ɔ wa yi tı wo
ɔ zɔalıŋ, ɔ Bɔa wa kumbu wıa.
Lele tı wana a yi Ŋmıŋ zɔalıŋ naa,
chıılıŋ bı wori dı ɔ nan gbatı tı a
taaŋ Masia miivoli wıa. 11 Daa die
nyıına ma, tı bı yaa wa sɔgıfıalıŋ
Ŋmıŋ ma tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia
wıa, dama ɔ wıa Ŋmıŋ dı yi tı ɔ
zɔalıŋ.

Adami aŋaŋ Masia wıa

12 Vuobalımıŋ nyıına ma bıaŋ
dı daagı a juu tıŋgbaŋka gie me,
ta bıabɔ wıa kuŋ dı beri. Die
wıa kuŋ dı kɔa vuota mana, dama
vuota mana yiwo bıaŋ. 13 Die
bıaŋ wɔŋ bie wo tıŋgbaŋka gie
me ta Ŋmıŋ dı ye keŋ yı tı Mosisi
mıraha; ama dıı yi mıra dı wori,
vuoŋ kaaŋ bıagı balı vuoŋ dı ɔ
chɔɔsı mıraha mıŋ. 14 Ama a nyıŋ
Adami saŋka a keŋ tɔgı Mosisi
saŋka, kuŋ yaa wa vuota mana
yiko, ta kɔa vuodiekemba bıaŋ dı
kana ka tɔgı Adami bıabɔ. Adami
die yiwo vuodieke dı bala ɔ keŋ
ɔ kɔaŋ chaaŋ nıasıŋ. 15 Ama ba
bale wo ka yi bɔnyı, dama Ŋmıŋ
piini dieke ɔ nagına a yı tı yɔrı
wa ka sıı sıba Adami bıabɔ. Dı
yiwo wusie dı vuosi pam kpiye
mıŋ vuobalıŋka tɔmbıatı wıa.
Ama Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla faası
dala mıŋ, ta ɔ piini dieke ɔ yınana
vuosi pam, aŋ ka yi vuobalıŋka
Yisa Masia zɔɔlınchıgıla wıa gbaŋ
dala mıŋ. 16 Ŋmıŋ piinike
aŋaŋ Adami bıabɔ ka yi bɔnyı.
Kanıŋ bıabɔ mi die yaa wa
tıbıdatıŋ a keŋ, ama Ŋmıŋ piini
dieke ɔ yına tı yɔrı wa yiwo
tı wɔbıatı naachaala tı tɔmbıatı
pam kɔaŋ chaaŋ. 17 Vuobalıŋka
tɔmbıatı wıa kuŋ dı kɔa vuoŋ
mana, wɔnıŋ vuobalıŋka mi wıa.
Ama wudieke dı dına ka kɔaka,
vuobalıŋka Yisa Masia tɔɔmaha
tıaŋ die. Ŋmıŋ chıgı tı wa zɔɔlıŋ
pam ta tuo tı Yisa Masia wıa,
die wıa tı nan ye nyaŋŋıŋ aŋaŋ
miivoli dieke dı wone kpatıŋ Yisa
Masia ma.

18 Die vuoŋ mana die baa ɔ ye
wo tıbıdatıŋ Adami bıabɔ wıa.
Ama wɔvııŋ dieke Masia dı yine
wo wıa Ŋmıŋ tuo tı mıŋ ta yı tı pi-
ini dieke dı yine miivoli. 19 Adami
die zeti wo Ŋmıŋ nɔaŋ ta yi vuosi
pam dı yi tɔntɔmbıatı tieliŋ, ama
Yisa tuo wo Ŋmıŋ nɔaŋ, ta nan yi
vuosi pam bırıŋ vuovıına Ŋmıŋ
jigiŋ.

20 Mıraha keŋye dı ka dagı
bıaŋ dı dala dene, ama bıaŋ dı
dala dene wo, Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla
faası dala mıŋ pam a tıaŋ die.
21 Die wıa, bıaŋ dieke dı yine
vuota dı kpie die wo, die gbaŋ
gbaŋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ɔ
baarı dı ba yi vuovıına ɔ jigiŋ,
ta yı ba miivoli dieke dı wone
kpatıŋ, tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia
ma.

6

*Yaa gamma tɔmbıatı aŋaŋ
sɔgıyıalıŋ wıa*

1 Die wıa, bıa tı baa tı balı?
Tı nan dı bie tı tɔmbıatı ma
amɔ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla gɔtı yaa?
2 Aayı, daa die. Yaa gamma bıaŋ
wıa, tı sıı sıba tı kpiye mıŋ, ta
bıaŋ dı bı wo tı hagırıŋ. Die
wıa tı kaaŋ wıarı tɔmbıatı ma.
3 Tınıŋ vuodiekemba ba sına tı
aŋaŋ Ŋmıŋ nyaaŋ Yisa Masia saaŋ
ma wa, tı sıı sıba tı lagıŋ a kpi

mıŋ aŋaŋ wa. 4 Die wıa, die tı lagıŋ a kpi mıŋ aŋaŋ Yisa Masia ta ba guu tı aŋaŋ wa Ŋmıŋ nyaaŋ sııla ma; ta ɔ Chɔɔŋ Ŋmıŋ dı nagı ɔ hagırıŋ a sɔgırı wa a nyıŋ kuŋ me, die gbaŋ gbaŋ tı gbaŋ dı hagı dı tı bemme miivoli haalıkɔ ma.

5 Dıı yi tınıŋ aŋaŋ Masia die dı lagıŋ a kpi, die gbaŋ gbaŋ tı baa tı lagıŋ a hagı kuŋ me sıba die ɔ hagına die wo. 6 Tı sıba a baarı dı tı berikɔɔrı die lagıŋ a kpi mıŋ aŋaŋ Yisa ɔ dagarıkɔ ma, dı tı berikɔɔrı daa bı yallıma tı hagırıŋ, ta tı kaaŋ bı yi yɔŋısı bıaŋ hagırıŋ ma, 7 dama dıı yi vuoŋ dı kpi ɔ bı wo bıaŋ hagırıŋ ma. 8 Tı dene kpi aŋaŋ Masia wa, tı yaa yada dı tı nan dı yallı miivoli aŋaŋ wa. 9 Tı sıba a baarı Ŋmıŋ sɔgırı wa Masia a nyıŋ kuŋ me ta ɔ kaaŋ bı kpi; kuŋ bı wo ɔ hagırıŋ. 10 Die ɔ kpiye mıŋ bɔnyı tı tɔntɔmbıatı wıa, ama ɔ wana bie miivoli me wo, wɔnıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ lagıŋ na a beri mıŋ. 11 Die wıa, nı gbaŋ nı nagı nı gbaŋ sıba nı kpiye mıŋ ta bıaŋ dı bı wo nı hagırıŋ, ama Yisa Masia wıa nı bie wo nı miivoli me Ŋmıŋ jigiŋ.

12 Die wıa, nı daa vaa bıaŋ pɔgılı nı nyıŋgbanıŋ ta vasa nı yime bıaŋ choti. 13 Nı daa yıma nı nyıŋgbanıŋ lɔgıŋ kaanı hagırıŋ aŋ ka tɔma tɔmbıatı, ama nı nagı nı gbaŋ a yı Ŋmıŋ, ta sıı sıba nı nyıŋ wa kuŋ me ta juu miivoli me; nı nagı nı nyıŋgbanıŋ mana a yı Ŋmıŋ aŋ ɔ nagı nı a tɔŋ sɔgıfıalıŋ tɔɔma. 14 Bıaŋ da yallıma dı hagırıŋ, dama mıraha ka sı nı, ama Ŋmıŋ zɔɔlınchıgılaha sına nı.

Sɔgıyıalıŋ yɔŋısı wıa

15 Mıraha dı kana ka sı tı wa, ama ta Ŋmıŋ zɔɔlınchıgılaha dı sı tı naa, tı nan wıarı tɔmbıatı yiile me yaa? Aayı, tı kaaŋ yi die. 16 Nı ka sıba a baarı yiwo yɔmɔ a yı vuodieke fɔ tuosinene ɔ nɔarı? Dıı yi fɔ saagı a yie tɔmbıatı, yiwo bıaŋ yɔmɔ, ta ka kpatıŋ yiwo kuŋ, ama fɔ saagı Ŋmıŋ nɔaŋ, die nan vaa fɔ yi vuovıınɔ Ŋmıŋ jigiŋ. 17 Saŋŋa kaanı, bıaŋ die yalla nı hagırıŋ, ama lele nıŋ n waasa Ŋmıŋ nı faasına a tuo wusie dagıkɔ dieke n dagına nı wa. 18 Ŋmıŋ die vɔarı nı a nyıŋ bıaŋ yɔŋısı ma, amɔ nı yi wudieke dı baaŋ nan fıalı ɔ sɔŋ. 19 (Nınıŋ vuota dı kana ka mıŋŋa Ŋmıŋ wıa lagı lagı wa wıa, maŋ yaala n balı aŋaŋ vuota yıaŋ a dagı nı ɔ wıa.) Sıba die nı ŋaana a naga nı gbaŋ a tɔma tɔmbıatı a gɔta die wo, lele nıŋ nı nagı nı gbaŋ a tɔma Ŋmıŋ tɔɔma amɔ nı nan seŋ yi ɔ sııtı.

20 Saŋŋa dieke die nı yine bıaŋ yɔŋısı wa, die dı ka yi fɔgımı dı nı fıalı Ŋmıŋ sɔŋ. 21 Tɔŋ dieke die nı tɔnna ta lele ka wa yaa viivi naa, bıa nyɔarı nı ye? Hanıŋ tɔɔmaha mi chanchaalıŋ yaa kuŋ a kieŋ mıŋ. 22 Ama lele nıŋ nı wa nyıŋ wa bıaŋ yɔŋısı ma, ta bırıŋ Ŋmıŋ yɔŋısı. Naa nan vaa nı yi sɔgıyıalıntieliŋ ta ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ. 23 Dama tɔntɔmbıatı nyɔarı yiwo kuŋ, ama Ŋmıŋ piini yiwo miivoli dieke dı wone kpatıŋ, tı taasına aŋaŋ tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia wıa.

7

Hɔgɔ faarıŋ aŋaŋ dembiŋ yallıŋ wıa

1 N nımballı, nı mana sıba mıra, die wıa nı nan bıagı sıba wudieke n bala n balı naa chıaŋ. Mıra yige vuodieke dı benne ɔ miivoli me mıŋ. 2 Die wıa mıraha sɔŋ, dı yiwo talası dı hɔgɔ lagıma aŋaŋ ɔ chɔrɔ saŋŋa dieke ɔ chɔrɔ dı yene bie ɔ mısı ma, ama saŋŋa dieke ɔ chɔrɔ wa dı keŋ kpi, mıraha ka bı yigi hɔgɔ wa. 3 Die wıa, dıı yi saŋŋa dieke ɔ chɔrɔ wa dı yene bie ɔ mısı ma, ta ɔ beri aŋaŋ dembigaaŋ, ba nan dı wasa

wa daakpannagɪrʊ; ama dɪɪ yi ʊ chʊrʊ wa dɪ kpi, mɪraha kaaŋ bɪ yigi wo. Dɪɪ yi ʊ yallɪ dembigaaŋ ʊ chʊrʊ wa kuŋ kʋaŋ chaaŋ, ʊ ka yi daakpannagɪrʊ. 4 N nɪmballɪ, die gbaŋ die dɪ sɪɪ aŋaŋ nɪ, nɪ yiwo Masia nyɪŋgbanɪŋ lʊgɪŋ, ta die kpi ta mɪraha ka bɪ yige nɪ, ama lele nɪŋ nɪ taasɪya mɪŋ aŋaŋ Masia vuodieke die dɪ hagɪna kumbu me wo, nɪ yime wʊvɪɪna a yɪma Ŋmɪŋ. 5 Saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa die tɪ yie tɪ nyɪŋgbanɪŋ choti ta mɪraha dɪ vaa tɪ yaa lɔlɪbɪatɪ ta a tʊma tɪ nyɪŋgbanɪŋ ma, ta yaa wudieke dɪ yine kuŋ a kieŋ tɪ ma. 6 Ama lele nɪŋ, mɪraha ka bɪ yigi tɪ, dama die tɪ kpiye mɪŋ ta mɪraha dɪ bɪ wo tɪ hagɪrɪŋ. Die wɪa, tɪ wa bɪagɪ a tʊma yɪa Ŋmɪŋ aŋaŋ miivoli haalɪ dieke Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ yɪna tɪ wa; tɪ ka bɪ tʊma aŋaŋ mɪrɪkʊraha die ba maagɪna gbaŋkʊ ma wa.

Mɪra aŋaŋ bɪaŋ wɪa

7 Die wɪa, bɪa tɪ baa tɪ balɪ? Tɪ nan balɪ dɪ mɪraha ka vɪɪna yaa? Aayɪ, tɪ kaaŋ balɪ die. Mɪraha dɪ tɪŋ wori, n tɪŋ kaaŋ dɪ sɪba bɪaŋ dɪ yine jadieke. Mɪraha dɪ tɪŋ ka dagɪya dɪ n daa yallɪma lɔla aŋaŋ n chanchaaŋ jaaŋ, n tɪŋ kaaŋ dɪ sɪba lɔla dɪ yine jadieke. 8 Ama bɪaŋ ye wo ka hagɪrɪŋ a nyɪŋ wa mɪraha sʊŋ, ta lɔla yiri yiri pam dɪ hagɪ n sʊŋ ma. Mɪraha dɪ tɪŋ wori, bɪaŋ tɪŋ nan yi jakpiikiŋ. 9 Saŋŋa dieke die n kana ka sɪba mɪraha, die n yaa miivoli mɪŋ; ama n kenne sɪba mɪraha, bɪaŋ dieke dɪ benne n sʊkʊ dɪ hagɪ, 10 ta maŋ kpi. Ta mɪra dieke dɪ tɪnna mʊ ka yaa miivoli a keŋ wo, die dɪ yaa kuŋ a keŋ. 11 Bɪaŋ die dɪ ye sieŋ mɪraha sʊŋ ta gaaŋ mɪŋ, ta kʊʊ mɪŋ.

12 Mɪraha aŋaŋ ka dagɪkʊ nɪŋ yiwo kasɪ, ta yi wusie ta bɪ vɪɪna. 13 Die nɪŋ, dɪ baaŋ dagɪ dɪ wudieke dɪ vɪɪna wa yalla kumbu a keŋ n ma wa? Aayɪ, daa die. Bɪaŋ dɪ wa wudieke dɪ vɪɪna a yaa kumbu a keŋ n ma, amʊ ka nan yuori dagɪ tɪ bɪaŋ dɪ sɪna dene. Die wɪa tɪ wa sɪba dɪ bɪaŋ faasɪ yiwo jabɪaŋ pam.

Yaa gamma tʊmbɪatɪ aŋaŋ tʊnvɪɪna yiile

14 Tɪ sɪba a baarɪ dɪ mɪraha nyɪŋ wa Ŋmɪŋ jigiŋ, ama manɪŋ nɪŋ n yiwo vuota, ta yi bɪaŋ yɔmʊ. 15 N ka sɪba wudieke n yinene chɪaŋ; ta ka yie wʊvɪɪna dieke n yaalala dɪ n yi; ama ta yie tʊmbɪatɪ dieke n hana. 16 Dɪɪ yi maŋ yie tʊmbɪatɪ dieke n kana ka yaala dɪ n yi, dɪ dagɪya dɪ n saagɪya mɪŋ dɪ mɪraha vɪɪna mɪŋ. 17 Die wɪa, dɪ ka yi n gbaŋ n tʊnnanaha, ama dɪ yiwo bɪa dieke dɪ benne a ma wa vanana maŋ yie he. 18 N sɪba a baarɪ dɪ wʊvɪɪnɪŋ wo n sʊŋ ma, n yaala n yiwo wudieke dɪ vɪɪna, ama n ka bɪagɪ yie ke. 19 Wʊvɪɪŋ dieke n yaalala dɪ n yi wo, n ka bɪagɪ yie, ama ta tʊmbɪatɪ dieke n kana ka yaala dɪ n yiwo, kanɪŋ ma yie. 20 Die wɪa, dɪɪ yi maŋ yie wudieke n kana ka yaala dɪ n yiwo, dɪ dagɪya dɪ daa manɪŋ n gbaŋ n yinene he ama dɪ yiwo bɪa dieke dɪ benne n ma yinene he.

21 Wʊbalɪmɪŋ maŋ ye ta ka bie n ma saŋŋa mana, maŋ keŋ yaala dɪ n yi wudieke dɪ vɪɪna, bɪaŋ ŋaaŋ beri aŋaŋ mɪŋ. 22 Ŋmɪŋ mɪraha yɪnana mɪŋ sʊgɪfɪalɪŋ, 23 ta maŋ yese mɪrɪ dieke dɪ tʊnnana n nyɪŋgbanɪŋ ma a waga aŋaŋ mɪrɪ dieke n sʊŋ dɪ yaalala, ta bɔbɪ mɪŋ sɪba dansarɪka vuoŋ, dɪ n saagɪ a yi bɪa dieke dɪ benne n sʊŋ ma wa. 24 Aba, n yiwo sʊgɪchʊʊsɪŋ tieŋ. Mɪnɪa baaŋ gbatɪ mɪŋ a nyɪŋ nyɪŋgbaŋ dieke dɪ yalla mɪŋ a gara kuŋ me naa? 25 N bɪra Ŋmɪŋ vuodieke dɪ gbatɪna mɪŋ a taaŋ naa, tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia wɪa.

Die wıa, n dı wa Ŋmıŋ mıraha n sʊŋ ma, ama ta n nyıŋgbanıŋ dıaŋ dı dı bıaŋ sieku.

8

Ŋmıŋ Halıkasıka berıŋ ma wıa

1 Die wıa, lele Ŋmıŋ kaaŋ dii vuodiekemba dı benne Yisa Masia ma wa sarıya a baarı dı ba chʊʊsıya. 2 Dama Ŋmıŋ Halıkasıka nan yı ba miivoli dieke dı nyınna Yisa Masia jigiŋ ta gbatı ba a taaŋ yɔrı, a nyıŋ bıaŋ aŋaŋ kuŋ me. 3 Ŋmıŋ tʊŋ wa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ Bʊa tıŋgbaŋka gie me, ta ʊ keŋ aŋaŋ nyıŋgbanıŋ sıba tınıŋ vuobıatı nyıŋgbanıŋ, ʊ keŋ tuo tı kuŋ a kpi. Ta ʊ kumbu wıa Ŋmıŋ dı chʊʊsı bıa dieke die dı benne tınıŋ vuota sʊgıtı ma wa hagırıŋ. Mosisi mıraha ka bıagı yi naa, dama tınıŋ vuota ka bıagı dı mıraha vıınıŋ. 4 Ŋmıŋ die yiwo naa amʊ tınıŋ vuodiekemba berıŋ dı dına Ŋmıŋ Halıkasıka daa vuota choti wo, nan saagı a dıı wusie sieku sıba mıraha dı dagına dene wo. 5 Vuodiekemba berıŋ dı dına vuota choti wo, naga ba sʊŋanyile a yie vuota choti me mıŋ, ama vuodiekemba berıŋ dı dına Ŋmıŋ Halıkasıka dıaŋ dı naga ba sʊŋanyile a yie Halıkasıka choti me mıŋ. 6 Dıı yi fʊ nagı fʊ yıaŋ a taası aŋaŋ vuota choti, dı yiwo kuŋ, ama dıı yi fʊ nagı fʊ yıaŋ a taası aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka choti, dı yiwo miivoli aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ. 7 Dıı yi fʊ nagı fʊ yıaŋ a taası aŋaŋ vuota choti, yiwo Ŋmıŋ dataaŋ, ta ka dı Ŋmıŋ mıraha, ta kaaŋ seŋ a dı ha. 8 Vuodiekemba dı dına vuota choti kaaŋ bıagı yi wııŋ a fıalı Ŋmıŋ sʊŋ.

9 Lele nı ka bı beri sıba nı nyıŋgbanıŋ dı yaalala nı bemme dene, ama nı berıŋ sıı sıba Halıkasıka dı dagına nı dene, dıı yi Ŋmıŋ Halıkasıka dı seŋ bie nı ma. Vuodieke nıŋ mana dı wone Masia Halıkasıka ka yi ʊ sııtı. 10 Dıı yi Masia dı bie nı ma, Halıkasıka nan yı nı miivoli dama Ŋmıŋ tuo nı mıŋ dı nı yiwo vuovıına ʊ nıŋŋa ama nı nyıŋgbanıŋ nan kpi nı bıaŋ wıa. 11 Wʊnıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı sʊgırına Yisa a nyıŋ kuŋ me wo, dıı yi ta ʊ Halıkasıka dı bie nı ma, wʊnıŋ vuodieke dı sʊgırına Yisa a nyıŋ kuŋ me wo, wʊnıŋ ʊ balla ʊ yı nı nyıŋgbanıŋ miivoli haalıŋ, ʊ Halıkasıka dı benne nı ma wıa. 12 Die wıa, n nımballı, nı sımma ta daa dıa nı nyıŋgbanıŋ choti. 13 Dıı yi nı dı nı nyıŋgbanıŋ choti nı baa nı kpi mıŋ, ama dıı yi nı kʊʊ nı nyıŋgbanıŋ choti Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıŋ ma, nı nan ye miivoli. 14 Vuodiekemba Ŋmıŋ Halıkasıka dı dagınana ba sieku, banıŋ ba yine Ŋmıŋ ballı. 15 Dama Halıkası dieke Ŋmıŋ dı yına nı wa, ka yi nı bırıŋ wa yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı chıgınana ŋmaamıŋ, ama ʊ yi nı bırıŋ wa Ŋmıŋ ballı, ta yı nı hagırıŋ nı wasa Ŋmıŋ dı, “Tı Chɔɔŋ.” 16 Ŋmıŋ Halıkasıka vana tı gbaŋ gbaŋ haalıtı dı sıba dı tı yi wo Ŋmıŋ ballı. 17 Tı senne a yi Ŋmıŋ ballı naa wıa, tı nan ye nyınvıına diekemba ʊ nagına a dʊaŋ a gbarı ʊ vuosisi; tı nan keŋ gʊtı ye ʊ jılıma. Dama dıı yi tı die wahala Masia wıa, ʊ nan keŋ kɔtı tı.

Yaa gamma sʊgıfıalı dieke tı bala tı daansı ye wıa

18 N sıba dı wahala dieke tı dinene lele gie wo kaaŋ bıagı nagı mɔgısı aŋaŋ sʊgıfıalı dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ yı tı wa. 19 Dʊnıa nyinti mana Ŋmıŋ dı naana chıısa aŋaŋ nıŋŋmına a gbarı saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ keŋ vʊarı ʊ ballı yeŋ me, 20 dama dʊnıa nyinti mana die chʊʊsıya mıŋ ta die bı wo nyʊarı, die ka ka yi ka gbaŋ ka dʊŋŋʊ, die ka yiwo Ŋmıŋ dʊŋŋʊ ʊ yi die, ama ʊ bı vaa ka

yaa tama. 21 Daaŋ kaanı nan dı beri ta dʋnıaka nyinti mana nan keŋ nyıŋ kuŋ yɔŋısı ma, ta kuŋ kaaŋ bı pɔgılıha, ta nan dı yaa sʋgıfıalı dieke Ŋmıŋ ballı dı bala ba keŋ ye wo. 22 Tı sıba a baarı dʋnıa nyinti mana bie tʋaŋ ma ta ŋmuuse a keŋ tʋgı jinne sıba hɔgʋ dı bala ʋ mıırı ta ŋmuuse dene wo. 23 Ama daa dʋnıa nyinti nyıına ma ŋmuusinene, ama tınıŋ vuodiekemba dı yalla Ŋmıŋ Halıkasıka dı yine piini dieke Ŋmıŋ dı wolinne a yı gbaŋ ŋmuuse mıŋ tı sʋgıtı ma ta chıısa saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ wa tı ʋ ballı, a gbatı tı nyıŋgbanıŋ a nyıŋ yɔŋısı ma. 24 Die tı yalla tama wıa tı ye gbatıtaanıŋ. Dıı yi tı ye jadieke tı yalla tama dı tı nan ye, die nıŋ ka ka bı yi tama. Mınıa baa ʋ yaa tama jadieke ʋ wone ye wıa? 25 Ama dıı yi tı yaa tama dı tı nan ye jadieke tı yene ka yeye, die nıŋ tı nan chıısı aŋaŋ suguru.

26 Die gbaŋ gbaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka dı suŋŋe tı tı gbalıgısı ma. Tı ŋaaŋ ka sıba tı mʋna tı jʋʋsı Ŋmıŋ dene ama Halıkasıka ŋaaŋ jʋʋsa Ŋmıŋ a yıa tı aŋaŋ ŋmuusi dieke nʋawııŋ dı kana kaaŋ bıagı a balı. 27 Ta Ŋmıŋ vuodieke dı sıbına vuota sʋŋanyile sıba Halıkasıka sʋŋanyile mıŋ, dama Halıkasıka jʋʋsa Ŋmıŋ a yıa ʋ vuosi a dıı sie dieke wʋnıŋ Ŋmıŋ dı yaala.

28 Vuodiekemba Ŋmıŋ dı wana, ʋ wa ba wa wııŋ wıa, ta ba yaa choti aŋaŋ wa, ta tı sıba dı wudieke mana dı yinene, ʋ vasa a yie wʋvıına a yıa ba. 29 Ta vuodiekemba Ŋmıŋ dı wone a vʋarı wa, die ʋ vʋarı ba mıŋ dı ba sımma ʋ Bʋa wa, amʋ ʋ Bʋa wa nan yi Bʋajakʋʋŋ ta yallı nımballı pam. 30 Ŋmıŋ wa wa vuodiekemba ʋ vʋarına wa, ta yi banıŋ vuodiekemba ʋ wana wa dı ba yi vuovıına ʋ nıŋŋa, ta vuodiekemba ʋ bala dı ba yiwo vuovıına ʋ nıŋŋa wa, ʋ kɔtı ba ŋmıŋsikpeŋ.

Ŋmıŋ choti wıa

31 Bıa tı baa tı balı yaa gamma geŋ he mana ma? Dıı yi Ŋmıŋ dı bie tı chaaŋ, mınıa baaŋ bıagı a tuoli tı? 32 Ŋmıŋ die ka mʋŋ tı ʋ Bʋa wa, ama die ʋ nagı wa mıŋ a bırıŋ kaaba tı wıa. Dıı yi die ʋ yı tı ʋ Bʋa, bıa wıa ʋ kaaŋ yı tı nyintıalıkaha mana. 33 Mınıa baaŋ bıagı a balı chʋʋsı Ŋmıŋ vuovʋarıka? Ŋmıŋ gbaŋ baarı dı ba wo bıaŋ ʋ jigiŋ. 34 Mınıa benne a baaŋ bıagı a dii ba sarıya ta baarı dı ba chʋʋsıya? Vuoŋ wori. Masia die kpiye mıŋ ta Ŋmıŋ dı sʋgırı wa a nyıŋ kuŋ me, ta lele ʋ kalı Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ a jʋʋsa wa a yıa tı. 35 Bıa baaŋ bıagı a vʋarı tı a nyıŋ Masia choti me? Wumugisike yaa, wahala yaa mugisiŋ yaa kɔŋ yaa zɔɔlıŋ yaa sʋgıchʋʋsıŋ yaa kuŋ? 36 Sıba ba maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı:

“Fʋ wıa vuosi yaala ba kʋʋ tı mıŋ
saŋŋa mana;
ta tı sıı sıba yii diekemba ba
yalla a gara
dı ba kɔrıgı wa.”

37 Ama wıaha gie mana ma, tı yaa wa nyaŋŋıŋ, Yisa Masia vuodieke dı chone tı wo ma. 38 Dama n seŋ a sıba dı jaaŋ wori a baaŋ bıagı vʋarı tı a nyıŋ Masia choti me; kuŋ yaa, mısı yaa, malakasi yaa, jımbıatı yaa, wudieke dı yinene lele yaa, wudieke dı bala ka yi saŋŋa dieke dı bala ka keŋ wo 39 yaa jadieke dı benne ŋmıŋsikpeŋ, yaa tıŋgbaŋka chıaŋ, jaaŋ wori naamıŋ mana mana ma a baaŋ bıagı a vʋarı tı a nyıŋ Ŋmıŋ choti me, choti dieke dı nyına tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma wa.

9

Yaa gamma Ŋmıŋ aŋaŋ Izara vuosi wıa

1 N yiwo Masia sıatı wıa, wudieke n balala wa yiwo wusie, n ka chıba ŋmınchıbısı. Ta Ŋmıŋ Halıkasıka dı dii n siara dı n ka chıba ŋmınchıbısı, 2 dıı yi maŋ yaa sʊgıchʊʊsı dieke dı wone kpatıŋ 3 n gbaŋ gbaŋ buurıŋ wıa. Dı tıŋ nan yi mıŋ nansıŋ maŋ tıŋ nan bıagı a zie vuosi gie naŋ ma dı Masia chʊʊsı mıŋ, n tıŋ nan saagı. 4 Banıŋ ba yiwo Izara vuosi, ta Ŋmıŋ die dı vɔarı ba, ba yi ʊ ballı, ta dagı ba ʊ chaankpeŋkpııŋ, ta saagı aŋaŋ ba, ta yı ba ʊ mıraha, ta dagı ba wusie jıamıŋ, ta yı ba nʊa. 5 Ba chɔɔŋkʊʊlıŋ die yiwo vuokpııma, ta Masia die dı tarıgına a yi vuota wa die yiwo ba wʊnyı. Ŋmıŋ, vuodieke dı yalla yiko jaaŋ mana ma wa ye bırı dieke dı wone kpatıŋ. Wusie.

6 N ka baarı Ŋmıŋ nʊarı ka tʊma; dama daa Izara vuosi mana yine Ŋmıŋ vuosi wusie. 7 Daa Abarahami haagısı mana yine ʊ haagısı wusie, dama Ŋmıŋ die balı Abarahami dı, “Aziki maarıŋ bala ba keŋ yi fʊ haagısı.” 8 Die wıa, daa vuodiekemba Abarahami dı mıırına vuota mıırıŋ yine Ŋmıŋ ballı. Vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ nʊarı mıırıŋ ballı banıŋ ba senne yi Ŋmıŋ ballı. 9 Ŋmıŋ die yı wa nʊarı gie dı, “Bıŋ chaaŋ saŋka gie n nan yiŋŋi keŋ, ta Sara mıırı wa Bʊadembiŋ.”

10 Ama daa a mana wonde. Rebeka die mıırı wa yııba ta ba yi dembisi ta yaa chɔɔŋ balımıŋ, wʊnıŋ ʊ yine tı chɔɔŋkʊʊŋ Aziki. 11-12 Ama saŋŋa dieke die ba yene ka mıırı ba ta ba ye ka yi wudieke dı yine vıınıŋ yaa bıaŋ, Ŋmıŋ die dı balı Rebeka dı jakʊʊrı nan keŋ jıaŋ bʊabike. Ŋmıŋ die bala naa dı ʊ choti yi. Die ʊ choti yiwo dı ʊ vɔarı vuosi, daa ba tʊʊma wıa; ama dı yiwo ʊ chone ta vɔarı dene. 13 Sıba Ŋmıŋ dı bala wudieke ʊ gbaŋkʊ ma dı, “N vɔarı wa Jakobu ama ta zeti Esɔɔ.”

14 Bıa tı baa tı balı? Tı nan balı dı Ŋmıŋ ka yie wudieke dı vıına yaa? Aayı, daa die. 15 Ŋmıŋ die balı wa Mosisi dı, “Vuodiekemba n yaalala n chıgı zɔɔlıŋ banıŋ maŋ nan chıgı zɔɔlıŋ.” 16 Die wıa, dı ka dı vuota dı yaalınana yaa a yie wudieke, ama dı yiwo Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa. 17 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma a balı yı Faaro dı, “Manıŋ Ŋmıŋ n yi fʊ wo naaŋ naa wıa, dı n nagı fʊ a dagı n hagırıŋ, ta vaa n saaŋ mʊʊlı a ga tıŋgbaŋka gie lʊga mana.” 18 Die wıa, ʊ chıga vuodiekemba ʊ yaalala dı ʊ chıgı zɔɔlıŋ, ta yie bataŋ tıba dı ka wʊmma wıa sıba ʊ yaala dene.

Yaa gamma Ŋmıŋ sınyıırıŋ aŋaŋ ʊ zɔɔlınchıgıla wıa

19 Nı wʊnyı nan pıası mıŋ dı dıı yi die, bıa wıa Ŋmıŋ dı yese vuota chʊʊsıŋ? Mınıa baaŋ bıagı a zeti Ŋmıŋ choti? 20 Ama n zʊa, mınıa yine fʊ dı fʊ yiŋŋi balı wıı ŋ a yı Ŋmıŋ? Kpagıŋ nan bıagı a pıası vuodieke dı wʊnsına ka wa dı, “Bıa fʊ wʊnsı mıŋ naa?” 21 Dama vuodieke dı wʊnsına kpaga yalla sieŋ dı ʊ nagı tɔgıŋ a wʊnsı kpaga ale a nyıŋ tɔgırı mi, ta kaanı dı vıına ta kaanı dıaŋ dı ka vıına.

22 Die gbaŋ gbaŋ Ŋmıŋ dı yi; Die ʊ yaala ʊ dagı wa ʊ sınyıırıŋ aŋ vuoŋ mana sımma ʊ hagırıŋ. Ama die ʊ dii wo suguru aŋaŋ vuodiekemba ʊ jıına sınyıırıŋ aŋaŋ ba wa ta dı mʊ dı ʊ chʊʊsı ba wa. 23 Die ʊ yiwo naa, dı ʊ dagı ʊ yalla hagırıŋ pam dene, ta die chıgı vuodiekemba ʊ vɔarına zɔɔlıŋ dı ba gʊtı ye ʊ hagırıbʊ a taaŋ. 24 Dama tı yine vuodiekemba ʊ wana daa Juu vuosi nyıına ma, ama aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu

vuosi gbaŋ. 25 Naa die yi sıba
Hosia die dı maagına dene, dı
Ŋmıŋ baarı dı,
“Vuodiekemba die dı kana ka yi n
vuosisi,
banıŋ maŋ nan nagı aŋ ba yi
n vuosi;
ta buuri dieke die n kana ka cho
wo,
banıŋ maŋ nan wa ba n buuri
choti.
26 Ta jigidieke die ba balı ba dı ba
ka yi n vuosi wo,
mi ba nan wa ba Miivolitieŋ
Nabidie Ŋmıŋ ballı.”
27 Ŋmıŋ naazʋa Azaya die balı
wa naa yaa gamma Izara vuosi
ma dı, “Dıı yi Izara vuosi dı dala
sıba mʋgıŋ tambʋsıŋ ama ba bıta
nan ye gbatıtaanıŋ; 28 dama Ŋmıŋ
nan datı tıŋgbaŋka gie vuosi tıba
a kpatı lagı lagı sıba ʋ bala die
wo.” 29 Sıba Ŋmıŋ naazʋa Azaya
die dı wolinne a balı wa dı, “Dıı
yi tı Yɔmʋtieŋ vuodieke dı yine
hagırıtieŋ wo die dı vaa tı buuriŋ
bataŋ, dı tıŋ nan haarı tı sıba
dı haarına Sodomi aŋaŋ Gomora
tıgısı vuosi dene wo.”

Yaa gamma Izara vuosi aŋaŋ wʋvıınaha wıa

30 Ta lele, bıa tı nan wa balı?
Tı nan balı dı vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosi wo die ka
mıa dı ba yi vuovıına Ŋmıŋ jigiŋ,
ama Ŋmıŋ die dı baarı dı ba yiwo
vuovıına ʋ nıŋŋa, ba yada wıa.
31 Ama Izara vuodiekemba die dı
mınana dı ba yi mırı diekemba dı
baaŋ yi aŋ Ŋmıŋ baarı dı ba yiwo
vuovıına ʋ nıŋŋa wa dı waarı
ka. 32 Bıa wıa die ba waarı ka?
Die ba waarı ka mıŋ dama die ba
mıa mıŋ dı Ŋmıŋ balı dı ba yiwo
vuovıına ʋ nıŋŋa daa ba yada wıa
ama ba tʋʋma wıa. Die wıa, die
ba gbiŋ taŋgbiŋkiri a nan, 33 taŋ
dieke ba maagına ka wıa Ŋmıŋ
gbaŋkʋ ma dı,
“Ye, manıŋ Ŋmıŋ nagı wa taŋ a
dʋaŋ Zayɔni tıŋ ma,
taŋ dieke dı baaŋ vaa vuosi
gbiŋ aŋaŋ ba nagısı,
ta yi taŋ dieke dı baaŋ vaa ba
nan.
Ama vuodieke dı yi wo yada kaaŋ
dii viivi.”

10

1 N nımballı, n jʋʋsa Ŋmıŋ aŋaŋ
n sʋŋ mana dı ʋ vaa n gbaŋ gbaŋ
n buuriŋ Juu vuosi ye gbatıtaanıŋ.
2 N nan bıagı a dii ba siara dı
ba dıı wa Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına;
ama ba ka sıba ʋ sieŋ aŋaŋ wusie.
3 Ba ka sıba sie dieke Ŋmıŋ dı
daagınana a vasa vuosi dı yie
vuovıına ʋ jigiŋ, ama ta yaala ba
gbaŋ gbaŋ sieŋ, die wıa ba ka
sʋʋna ba gbaŋ tıŋgbaŋ a yıa sie
dieke Ŋmıŋ dı daagınana a vasa
vuosi dı yie vuovıına ʋ nıŋŋa
wa. 4 Dama Mosisi mıraha dıısıŋ
kaaŋ bı bıagı vaa Ŋmıŋ baarı dı
vuoŋ yiwo vuovıınʋ ʋ nıŋŋa; ama
vuodieke nıŋ mana dı yi Masia
yada, Ŋmıŋ nan baarı dı wʋnıŋ
vuoke yiwo vuovıınʋ ʋ jigiŋ.

Gbatıtaanıŋ dı yine vuoŋ mana sııtı dene

5 Mosisi die maagı wa naa
yaa gamma Ŋmıŋ dı bala ʋ vaa
vuoŋ yi vuovıınʋ ʋ nıŋŋa dıı yi
ʋ dıı mıraha; die ʋ baarı dı,
“Vuodieke nıŋ mana dı yinene
wudieke mıraha dı dagına nan ye
miivoli ka wıa.” 6 Ama beri vııŋ
dieke dı nyınna yada ma balı wa
naa Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Da keŋ
yile fʋ sʋŋ ma dı mınıa baaŋ jʋalı
ga arızanna?” (Ka chıaŋ yiwo
mınıa baaŋ jʋalı a ga arızanna
ta yaa Masia a keŋ sʋʋŋ?) 7 “Da
keŋ bı yilime dı mınıa baaŋ sʋʋŋ
ga kpiile tigiŋ?” (Ka chıaŋ yiwo
mınıa baaŋ sʋʋŋ ga a ga sʋgırı
Masia a nyıŋ kuŋ me?) 8 Wudieke
Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı dagına yiwo naa,
dı “Ŋmıŋ wʋvıınaha keŋ gbigi nı
mıŋ; ka bie nı nʋa ma aŋaŋ nı
sʋgıtı ma.” Wʋvıınaha yiwo yada
wudieke tı mʋʋlınana wa. 9 Dıı yi

fʋ yuori fʋ nʋaŋ a balı dı, “Yisa yiwo Yɔmʋtieŋ”, ta yi yada fʋ sʋŋ ma dı Ŋmıŋ die sʋgırı wa mıŋ a nyıŋ kuŋ me, Ŋmıŋ nan gbatı fʋ a taaŋ. 10 Dama tı yine Yisa yada tı sʋgıtı ma wıa, Ŋmıŋ dı baarı dı tı yiwo vuovıına ʋ nıŋŋa, ta bı yuori tı nʋa a bala yadaka wıa tı yese gbatıtaanıŋ. 11 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Vuodieke dı yine wo yada, ʋ kaaŋ wɔŋ dii viivi.” 12 Jaaŋ ka puo Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi. Ŋmıŋ balıŋka yine tı mana Yɔmʋtieŋ ta suŋŋe vuodiekemba mana dı jʋʋsınana wa. 13 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Vuodieke nıŋ mana dı jʋʋsınana tı Yɔmʋtieŋ ta yaala suŋŋiŋ, nan ye gbatıtaanıŋ.”

14 Dıı yi vuosi dı ka yi wo yada, lalıa ba baa ba jʋʋsı dı ʋ suŋŋi be? Ta dıı yi ba ka wʋŋ wʋvıınaha, lalıa ba baa ba yi wo yada? Ta ba ka mʋʋlı wʋvıınaha, lalıa ba baa ba yi a wʋŋ ka wıa? 15 Ta dıı yi Ŋmıŋ dı ka tʋŋ tʋntʋntʋ mi, lalıa wʋvıınaha dı baa a yi a mʋʋlı? Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Vuodiekemba dı ganana a mʋʋla wʋvıınaha keniŋ vıına pam.” 16 Ama daa vuoŋ mana die tuone wʋvıınaha. Azaya die maagıya mıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Ŋmıŋ, mınıa tuosinene wʋvıınaha gie.” 17 Die wıa, dıı yi vuoŋ dı wʋŋ wʋvıınaha gie, die baaŋ vaa vuoke yi Yisa yada, ta dıı yi vuosi dı mʋʋla Masia wʋvıınaha die baaŋ vaa ba wʋŋ.

18 N yaala n pıası a ye dı vuosi ka wʋŋ wʋvıınaha yaa? Wusie, ba wʋŋya. Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı,

“Vuosi wʋŋ ba lɔlıŋ aŋaŋ ba
wʋbalıka tıŋgbaŋka gie
lʋga mana mıŋ.”

19 N yaala n bı pıası a ye dı Izara vuosi die ka sıba ka chıaŋ yaa? Mosisi gbaŋ gbaŋ die wolinne a yiŋŋi balı dı Ŋmıŋ baarı dı,

“N nan yi Izara vuosi yallıma
nınŋmaarıŋ
aŋaŋ vuodiekemba dı wone
buuriŋ.
Ta vaa ba jıı sınyıırıŋ
a yı buuri dieke dı yine
gaatıŋ.”

20 Azaya die dii wo dembisi, ta baarı dı Ŋmıŋ baarı dı,

“Vuodiekemba baga die dı wone n
ma ye mıŋ mıŋ;
Ta nagı n gbaŋ a dagı
vuodiekemba dı kana ka
pıasa yaala n jigiŋ.”

21 Ama ʋ balı wa naa yaa gamma Izara vuosi ma dı, “N tıırı wa n nuuŋ ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ dı n tuo be ama ba yiwo vuodiekemba dı kana ka wʋmma wıa ta zeti n nʋaŋ.”

11

Ŋmıŋ die dı chıgına Izara vuosi zɔɔlıŋ dene

1 N bı yaala n pıası mıŋ dı, Ŋmıŋ zeti wo ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi dı yine Izara vuosi yaa? Aayı, ʋ ka zeti be. Manıŋ n gbaŋ gbaŋ n yiwo Izara vuoŋ, ta yi Abarahami haagıŋ, ta nyıŋ Benjamani buuriŋ ma. 2 Ŋmıŋ ka zeti ʋ vuosi ʋ vʋarına a nyıŋ piiliku me wo. Nı sıba wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma yaa gamma Elaja die dı fɔbılınana a yıa Ŋmıŋ yaa gamma Izara wıa dene: 3 Die ʋ baarı dı, “N Yɔmʋtieŋ, ba kʋʋ fʋ naazʋalıba mana ta chʋʋsı fʋ korititi, manıŋ n nyıına ma tıala ta ba mıa dı ba kʋʋ mıŋ.” 4 Ŋmıŋ die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Manıŋ n yaa wa dembisi tuse ayʋpɔyı vuodiekemba dı yene ka jıaŋ buuŋ Baali.” 5 Die dı sıı leleke gie gbaŋ: Izara vuosi bıta ye beri ta Ŋmıŋ dı vʋarı ba ʋ zɔɔlınchıgıla wıa. 6 Dıı yi Ŋmıŋ dı vʋarı vuosi dı yi wo ʋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ vʋarı ba daa ba tʋʋma wıa. Ŋmıŋ

dı tıŋ vɔara vuosi ba tɔɔma wıa, die nıŋ ɔ zɔɔlınchıgılaha ka yi wusie zɔɔlınchıgıla.

7 Naa dagıya dı Izara vuosi bıta dieke Ŋmıŋ dı vɔarına wa die yene jadieke ba mana die dı dına dıdıa a yaala wa. Ama vuotıalıkaha sikpeŋ die hagırı mıŋ. 8 Naa die yi sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma dı, “Bına dieke dı tıanna a keŋ tɔgı jinne, Ŋmıŋ die dı yi ba ka sıba wıa chıasi, ta ka bı yese yaa wɔmma.” 9 Dı bı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ dı Davidi die baarı dı:

“Ŋmıŋ, vaa vuosi gie dɔɔga
yi chachabısı a yigi be aŋ ba dii wahala;
10 ta vaa ba nine dı yııŋ, amɔ ba kaaŋ dı yese,
ta vaa ba sɔɔŋ a zɔɔrı ta daa bıagı a tıantı.”

11 N yaala n pıasi a ye dı Juu vuosi die dı gbinne naŋ a nan wa, die ba nanya mıŋ a chɔɔsı mana? Aayı, daa die. Die ba yine bıaŋ wıa, ta Ŋmıŋ dı gbatı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi a taaŋ. Ŋmıŋ die yi naa amɔ Juu vuosisi nan dı yaa nınŋmaarıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi. 12 Juu vuosi bıaŋ wıa dı yi tıŋgbaŋka gie vuosi dı ye gbatıtaanıŋ; ta banıŋ Juu vuosi dı kana ka yi Ŋmıŋ choti wıa yine vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dı ye gbatıtaanıŋ, die wıa dıı yi Juu vuosisi mana dıaŋ dı vaa ba tɔmbıatı ta ye gbatıtaanıŋ, tıŋgbaŋka gie vuosi nan faası ye alibarika a tıaŋ naa.

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi gbatıtaanıŋ wıa

13 N bala yıa nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi, n yene yi Masia tɔntɔntɔ nı jigiŋ naa, n nan dı yaa nyɔɔŋ nıgıŋ n tɔɔma ma. 14 Dıı yi maŋ tıŋ nan bıagı a yi n gbaŋ gbaŋ n vuosi dı yine Juu vuosisi yallıma nınŋmaarıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi, vuoŋ zıı dı tıŋ nan yi bataŋ ye gbatıtaanıŋ. 15 Die Ŋmıŋ dı zetine Juu vuosisi, die ɔ yiwo tıŋgbaŋka gie vuosi ɔ zɔalıŋ, ama dıı yi Ŋmıŋ dı saagı a tuo be ba yi ɔ vuosi bıbra, dı nan dı sıı lalıa? Dı nan dı sıı sıba ba sɔgırına vuoŋ a nyıŋ kuŋ me die wo.

16 Dıı yi bɔmbɔŋaŋ paanɔkɔ dı yi Ŋmıŋ sııtı, nyintıalıkaha gbaŋ yiwo ɔ sııtı. Dıı yi tıŋ nagırısı dı yi Ŋmıŋ sııtı, ka nagısısı gbaŋ yiwo ɔ sııtı. 17 Juu vuosi sıı sıba tigiŋ tıı dieke dı vıına, ta Ŋmıŋ die dı gobi tıika nagısı ataŋ, ta nagı haagıŋ tııŋ nagısı a taası aŋaŋ jadieke dı benne tigiŋ me wo, a taası a bırıŋ jabalımıŋ. Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi sıı sıba haagıŋ tıika naŋ, ta taası Ŋmıŋ wɔvıına dieke dı nyınna Juu vuosi jigiŋ, ta sıı sıba haagıŋ tıika naŋ dieke dı taasına aŋaŋ javııŋ dieke dı nyınna tigiŋ tıika ma. 18 Die wıa nı daa yilime dı nı tıaŋ naŋ diekemba Ŋmıŋ dı chıana a taaŋ wa ta a sıı sıba tigiŋ tıika nagısısı wa. Nı daa kuulime, dama nı yine tııŋ naŋ, ta tıika nagırısı dı yıa nı suŋŋiŋ, daa nı suŋŋinene tıika nagırısısı.

19 Ama nı nan baarı dı, “Wusie, Ŋmıŋ chıa nagısı mi a taaŋ mıŋ ta yi manıŋ vuodieke dı yine haagıŋ naŋka sieŋ.” 20 Ka seŋ yiwo wusie, ba kana ka yi yada wa wıa ɔ chıa ba, ta fɔnıŋ vuodieke dı yine yada wa wıa ɔ nagı fɔ a taası ka ma. Die wıa, da kuulime ka wıa, ama chıgıma ŋmaamıŋ. 21 Juu vuosi vuodiekemba die dı sına sıba tigiŋ tıika, Ŋmıŋ die datı wa ba tıba, die wıa nı da yilime dı ɔ kaaŋ bıagı a datı nı tıba dıaŋ. 22 Tı ye Ŋmıŋ dı chıgınana zɔɔlıŋ ta bı tɔa dene. *Ɔ* tɔa mıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi yada, ama ta nan dı chıga nı zɔɔlıŋ dıı yi nı yie yada; ama nı ka

yie yada ʋ nan chɪa nɪ gbaŋ a taaŋ. 23 Dɪɪ yi Juu vuosisi dɪ tarɪgɪ ba sʋŋanyile ta yiŋŋi a yi Yisa yada, Ŋmɪŋ nan nagɪ ba a taasɪ jigidieke die ba wone a beri wo, dama ʋ nan bɪagɪ yi die. 24 Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi sɪɪ sɪba haagɪŋ tɪɪŋ nagɪsɪ, ta Ŋmɪŋ dɪ chɪa a taasɪ aŋaŋ tigiŋ tɪɪŋ. Dɪ kaaŋ dɪ hagɪrɪŋ dɪ Ŋmɪŋ nagɪ nagɪsɪ dieke ʋ chɪana a nyɪŋ tigiŋ tɪɪka ma, ta bɪ nagɪ ka taasɪ aŋaŋ ka gbaŋ gbaŋ tɪɪka.

Ŋmɪŋ die dɪ chɪgɪna vuoŋ mana zɔɔlɪŋ dene

25 N nɪmballɪ, n yaala nɪ sɪmma wʋlɔbɪrɪkɪŋ jaaŋ, ka nan yi aŋ nɪ daa yilime dɪ nɪ yaa sɪbɪŋ: Ka yiwo dɪ Juu vuosi bataŋ yaa sikpeŋ hagɪrɪŋ, dɪ nan dɪ sɪɪ die a ga tʋgɪ saŋŋa dieke vuodiekemba mana dɪ kana ka yi Juu vuosi ta Ŋmɪŋ dɪ vʋarɪ ba dɪ ba keŋ yi Yisa sɪɪtɪ dɪ keŋ Ŋmɪŋ jigiŋ. 26 Die Juu vuosi mana dɪ nan keŋ ye gbatɪtaanɪŋ. Sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkʋ ma dɪ,

“Gbatɪtaantʋ wa nan nyɪŋ Zayɔni
tɪŋ ma,
a keŋ vʋarɪ Jakobu haagɪsɪ a
nyɪŋ ba bɪaŋ mana ma.
27 N nan zieŋ nʋarɪ gie aŋaŋ ba,
saŋŋa dieke maŋ keŋ vʋarɪ ba
a nyɪŋ ba bɪaŋ ma.”

28 Juu vuosi die dɪ zetine Yisa wʋvɪɪnaha die yine ba yi Ŋmɪŋ dataasɪ, ta die wɪa nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi dɪ ye gbatɪtaanɪŋ. Ŋmɪŋ die dɪ vʋarɪna Juu vuosi buurɪŋ ta cho be wo, die dɪ yiwo ba chɔɔŋkʋʋlɪba wɪa, 29 dama dɪɪ yi Ŋmɪŋ dɪ vʋarɪ vuosi a yɪ ʋ piini, ʋ ka tarɪga ʋ sʋŋanyile. 30 Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi die zeti wo Ŋmɪŋ nʋaŋ saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa, ama lele ʋ chɪgɪ nɪ wa zɔɔlɪŋ, dama Juu vuosisi dɪ zetine ʋ nʋaŋ wɪa. 31 Lele Juu vuosisi zeti wo Ŋmɪŋ sɪba nɪ gbaŋ die nɪ zetine die wo, Ŋmɪŋ die dɪ chɪgɪna nɪ zɔɔlɪŋ dene wo, die gbaŋ gbaŋ ʋ nan chɪgɪ ba zɔɔlɪŋ. 32 Ŋmɪŋ yaala vuosi mana sɪmma dɪ ba yiwo vuodiekemba dɪ zetine ʋ nʋaŋ, amʋ ʋ nan chɪgɪ ba zɔɔlɪŋ.

Ŋmɪŋ bɪrɪŋ wɪa

33 Ŋmɪŋ nyinti wo kpatɪŋ; ta ʋ yɪaŋ aŋaŋ ʋ sɪbɪŋ wo magɪsɪŋ. Mɪnɪa sɪbɪna Ŋmɪŋ sʋŋanyile ta nan bɪagɪ sɪba ʋ sieti? 34 Sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ dɪ:

“Mɪnɪa sɪbɪna Ŋmɪŋ sʋŋanyile,
ta nan bɪagɪ a kpaaŋ wa?
35 Mɪnɪa yene yɪ Ŋmɪŋ jaaŋ,
ta ʋ mʋ dɪ ʋ yiŋŋi tuŋ wo?”

36 Ŋmɪŋ die naana jaaŋ mana ta pɔgɪlɪ a mana ta ʋ wɪa a beri. Nɪ vaa ʋ ye bɪrɪŋ yaa gamma haahuu. Wusie.

12

Vuoŋ dɪ bala ʋ tʋŋ Ŋmɪŋ tʋʋma dene

1 Die wɪa, n nɪmballɪ, Ŋmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa n jʋʋsa nɪ dɪ nɪ nagɪ nɪ nyɪŋgbanɪŋ a yɪ wa, aŋ ka yi kaabɪ dieke dɪ yalla miivoli, ta dɪɪ ʋ nyɪɪna ma, die ʋ yaala. Nɪ yi naa, nɪ nan dɪ jɪama wa ʋ yaala nɪ jɪama wa die wo. 2 Nɪ daa vaa nɪ beriŋ sɪmma sɪba tɪŋgbaŋka gie vuosi beriŋ dɪ sɪna die wo. Nɪ vaa aŋ Ŋmɪŋ tarɪgɪ nɪ sʋŋanyile aŋaŋ wusie, ta wʋnsɪ nɪ beriŋ vɪɪnɪŋ; die nɪ nan dɪ sɪba ta yie wudiekemba dɪ vɪɪna ta fɪala ʋ sʋŋ.

3 Ŋmɪŋ die dɪ chɪgɪna mɪŋ zɔɔlɪŋ wɪa maŋ bala nɪ mana dɪ vuoŋ da yilime dɪ ʋ yiwo vuokpɪɪŋ a tɪaŋ ʋ sɪna die; Nɪ vaa vuoŋ mana yilime ta sɪmma yada dieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna wa magɪsɪŋ. 4 Vuota nyɪŋgbanɪŋ puoye mɪŋ, ta lʋgɪŋ mana yaa ka tʋʋma, ama ta lagɪŋ a yi nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ. 5 Die gbaŋ dɪ sɪɪ, sɪba tɪ dala die wo, ama tɪnɪŋ aŋaŋ Masia dɪ lagɪŋ

a yiwo nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ, ta tɪ mana nyɪŋgbanɪŋ die dɪ lagɪŋ a yi nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ. 6 Ŋmɪŋ yɪ wa tɪ mana piini yiri yiri mɪŋ dɪ tɪ nagɪ a tʊŋ. Die wɪa, vuoŋ mana nagɪ ʊ piini dieke Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ yɪna wa wa a tʊŋ sɪba ʊ yɪna wa dene. Dɪɪ yi fʊ piini dɪ yi dɪ fʊ yiŋŋi bala Ŋmɪŋ wɪa, dɪ mʊ dɪ fʊ tʊma fʊ yada dɪ sɪna die, 7 ta dɪɪ yi fʊ piinike dɪ yi dɪ fʊ suŋŋime fʊ chanchaalɪŋ, dɪ vɪɪna dɪ fʊ suŋŋi, dɪɪ yi dɪ fʊ dagɪma fʊ chanchaalɪŋ, dɪ vɪɪna dɪ fʊ dagɪ. 8 Ta dɪ bɪ yi dɪ fʊ kpaŋŋɪsɪma fʊ chanchaalɪŋ, mʊ dɪ fʊ yiwo dene. Dɪɪ yi vuosi suŋŋiŋ, dɪ vɪɪna fʊ suŋŋime be aŋaŋ fʊ sʊŋ mana, ta dɪɪ yi fʊ yaa yiko vuosi me, fʊ tʊmma yikoke tʊʊma vɪɪnɪŋ; ta dɪɪ yi fʊ piinike dɪ yi dɪ fʊ chɪgɪma vuosisi zɔɔlɪŋ, dɪ mʊ fʊ chɪgɪma zɔɔlɪŋ aŋaŋ fʊ sʊŋ mana.

9 Vaa fʊ choti yi wusie choti, ta hama jadieke dɪ yine bɪaŋ, ta mɪŋŋɪ a pɔgɪlɪ jadieke dɪ vɪɪna. 10 Nɪ chome vɪɪnɪŋ sɪba vuoŋ aŋaŋ ʊ nɪmbʊa dɪ chone taŋ dene wo, ta yɪma taŋ jɪlɪma. 11 Nɪ tʊmma aŋaŋ nɪŋŋmɪna ta daa yallɪma walɪnkpɪasɪ, ta tʊmma tɪ Yɔmʊtieŋ tʊʊmaha aŋaŋ nɪ sʊŋ mana, 12 ta vaa nɪ tamaka yɪ nɪ sʊgɪfɪalɪŋ, ta dime suguru nɪ wahala ma, ta jʊʊsɪma Ŋmɪŋ saŋŋa mana, 13 ta vʊarɪ nɪ nyinti a yɪma nɪ nɪmballɪ diekemba dɪ wone wo, ta tuosime Ŋmɪŋ vuosi dɪ yine chaanɪŋ nɪ tige me ta yi ba chaantɪ.

14 Nɪ jʊʊsɪ Ŋmɪŋ dɪ ʊ yi alibarika a yi vuodiekemba mana dɪ mugisinene nɪ, nɪ yi naa, nɪ daa jʊʊsɪma Ŋmɪŋ dɪ ʊ kakaatɪ a yɪ ba. 15 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaa sʊgɪfɪalɪŋ, nɪ gbaŋ nɪ yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ aŋaŋ wa, ta vuodieke dɪaŋ dɪ yaa sʊgɪchʊʊsɪŋ, nɪ yallɪma sʊgɪchʊʊsɪŋ aŋaŋ wa. 16 Nɪ yallɪma sʊŋanyili balɪmɪŋ, ta daa yallɪma kalinbaani, ama nɪ lagɪma aŋaŋ wabɪtɪ, ta daa yilime dɪ nɪ yaa ninyuoriŋ.

17 Nɪ daa tʊmma bɪaŋ a yɪma vuodiekemba dɪ tʊnna bɪaŋ a yɪ nɪ; nɪ kpaŋŋɪ nɪ gbaŋ a yi wudieke vuoŋ mana dɪ sɪbɪna dɪ ka vɪɪna. 18 Nɪ kpaŋŋɪ nɪ gbaŋ a bemme aŋaŋ sʊgɪdʊagɪŋ aŋaŋ vuoŋ mana. 19 N nɪmballɪ choti, nɪ daa keŋ a yi bɪaŋ a yɪ vuodiekemba dɪ yine nɪ bɪaŋ, ama nɪ vaa Ŋmɪŋ tuŋ hanɪ mi. Dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ, “Manɪŋ n nyɪɪna ma yalla yiko dɪ n datɪ vuosi tɪba; n balla n tuŋ hanɪ mi, Manɪŋ Ŋmɪŋ n balla naa.” 20 Ama nɪ yime sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ, “Dɪɪ yi kɔŋ dɪ yallɪ fʊ dataaŋ, yɪ wa nyindiike, dɪɪ yi nyanyuule dɪ yallɪ wa yɪ wa nyaaŋ aŋ ʊ nyuu”; dama fʊ yie naa, yi wo wo viivi me. 21 Nɪ daa vaa bɪaŋ nyaŋŋɪ nɪ, ama nɪ nagɪ tʊnvɪɪna a nyaŋŋɪ bɪaŋ.

13

Tɪ mʊna tɪ tuosime nyɪŋkʊra nʊa dene

1 Vuoŋ mana mʊ ʊ tuosime tɪŋgbaŋka nyɪŋkʊraha nʊa; dama vuoŋ wori ta yaa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ yiko ta ka ka nyɪŋ Ŋmɪŋ jigiŋ. Ŋmɪŋ yine vuodiekemba dɪ yalla yikoke dɪ yallɪ yiko. 2 Die wɪa, vuodieke dɪ kana ka tuose nyɪŋkʊraha nʊa zeti wo wudieke Ŋmɪŋ dɪ yine, ta banɪŋ vuosi mi nan ye tɪbɪdatɪŋ. 3 Dɪ yi wo vuodiekemba dɪ yinene bɪabʊ chɪgɪnana tɪŋgbaŋka nyɪŋkʊraha ŋmaamɪŋ, ama vuodiekemba dɪ kana ka yie bɪabʊ ka chɪga ba ŋmaamɪŋ. Dɪɪ yi fʊ ka yaala fʊ chɪgɪma jakʊʊŋ ŋmaamɪŋ die nɪŋ yime wudieke dɪ vɪɪna ta ʊ nan bɪrɪ fʊ. 4 Dama ʊ yiwo Ŋmɪŋ tʊntʊntʊ a tʊma wudieke dɪ vɪɪna a yɪa nɪ, ama dɪɪ yi fʊ yie bɪaŋ, die nɪŋ chɪgɪma wa, dama ʊ yaa

sieŋ dı ʊ datı fʊ tıbıŋ. Ʊ yiwo Ŋmıŋ tʊntʊntʊ ta zie Ŋmıŋ naŋ ma a data vuodiekemba dı yinene bıaŋ tıbıŋ. 5 Die wıa, dı vıına nı tuosime nyıŋkʊraha nʊa, daa nı faasına a chıga tıbıdatıŋ wıa, ama dı yiwo wudieke dı vıına.

6 Nı mʊ nı tumme lampo dama nyıŋkʊraha yiwo Ŋmıŋ tʊntʊntıŋ, ta dı yi ba tʊʊma dı ba nagı lampoke a mıŋŋı daansıma tıŋgbaŋka. 7 Die wıa, nı yı ba jadieke dı yine ba sıatı, dıı yi saŋŋa dı keŋ tʊgı dı nı tuŋ vuota lampo, yaa nyindiekemba dı mʊna dı fʊ tuŋ a lampo; ta yıma ba mana jılıma ta jıama ba.

Choti wıa

8 Nı daa yallıma vuoŋ hamıŋ. Hamıŋ dieke nı mʊna nı yallıma yine, nı chome taŋ. Vuodieke dı chone ʊ chanchaalıŋ, ʊ yiwo wudiekemba mana mıraha dı dagına wa. 9 Dama mıraha dagıya dı, “Da keŋ tʊŋ hɔgʊkpana yaa daakpana tʊʊma, da keŋ a kʊʊ vuoŋ; da keŋ a gaarı; da keŋ yaalıma lɔla aŋaŋ fʊ chanchaaŋ jaaŋ” ta mıraha ataŋ dı tıalı a gʊtı naa ma ta a mana dı lagıŋ a baarı dı, “Chome fʊ chanchaaŋ sıba fʊ chone fʊ gbaŋ gbaŋ die wo.” 10 Dıı yi fʊ cho fʊ chanchaaŋ, kaaŋ yiwo bıaŋ; dama fʊ yaa choti dı dagıya dı dı wa Ŋmıŋ mıraha mana.

11 Dı mʊ wa nı yime naa dama nı sıba saŋŋa dieke tı benne wo dı sına dene. Saŋŋa tʊgıya mıŋ dı nı hagı nı gbııŋ ma. Dama tı gbatıtaanıŋ saŋŋa gbigiye mıŋ, ka ka yʊa sıba die tı piiline a yi Yisa Masia yada wa. 12 Yuku tıanna mıŋ, ta tʊŋ dı vʊʊna. Die wıa, nı vaa tı vaa lımıŋ ma tʊʊmaha, ta nagı tı chaanıŋ ma tɔŋ taala nyinti. 13 Nı vaa aŋ tı tʊʊma vıŋ ma sıba vuodiekemba dı benne chaanıŋ ma tʊʊma, ta da nyume daaŋ a bugime, yaa a tʊmma hɔgʊkpana yaa daakpana tʊʊma, yaa ta tʊmma dıgıntı tʊʊma, yaa a tʊmma tʊntʊmbıatı yiri yiri, yaa ta waga waagıŋ yaa ta yaa nınŋmaarıŋ aŋaŋ taŋ. 14 Nı vaa tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia kagı nı, ama ta vaa nı nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı, ta da yilime a wıa.

14

Nı da chʊʊsima taŋ

1 Nı tuo vuodiekemba yada dı kana ka dala ta daa nıgıma nınhagırıŋ aŋaŋ ba, ba yada wıa. 2 Vuoŋ wʊnyı yada nan vaa ʊ dii jaaŋ mana, ama vuodieke yada dı kana ka dala wa chʊarı wa nɔŋ. 3 Ama nı daa galıma taŋ ba dine yaa ba kana ka die jaaŋ wıa, dama Ŋmıŋ tuo nı mana mıŋ. 4 Mınıa yine fʊ, fʊ baaŋ bıagı a balı chʊʊsı vuoŋ tʊntʊntʊ? Dı yiwo ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ Yɔmʊtieŋ wo baaŋ balı dı ʊ tʊʊmaha vıına yaa dı ka vıına. Ama ʊ tʊʊma nan dı vıına dama ʊ Yɔmʊtieŋ wo nan bıagı a yi aŋ ʊ tʊʊma dı vıına.

5 Vuosi bataŋ yile dı daraa ataŋ vıına a tıaŋ daraa ataŋ, ta bataŋ dıaŋ dı yile dı daaŋ mana vıına mıŋ. Vuoŋ mana pɔgılı wudieke ʊ yine yada wa. 6 Vuodiekemba dı yilinene dı daaŋ kaanı vıına a tıaŋ daraa a taŋ wa, tʊmma die a yıma tı Yɔmʊtieŋ jılıma; ta vuodieke dıaŋ dı dine nyindiike mana, ʊ gbaŋ ʊ yi die ta yıma tı Yɔmʊtieŋ jılıma; dama ʊ waasa Ŋmıŋ ka ma; ta vuodieke dıaŋ dı chʊarına nyindiikehe a taŋ wa yiye die a yıa tı Yɔmʊtieŋ jılıma ta ʊ gbaŋ ʊ waasa Ŋmıŋ. 7 Dıı yi tı yaa miivoli yaa tı kpi, ka yiwo Ŋmıŋ wıa daa tı gbaŋ gbaŋ wıa. 8 Dıı yi tı yaa miivoli, tı Yɔmʊtieŋ wıa yine tı yaa miivolike; dıı yi ta tı kpi, ʊ choti wıa ta tı kpi. Die wıa, dıı yi tı kpi yaa tı yaa miivoli tı yiwo tı Yɔmʊtieŋ sıatı. 9 Masia die kpiye mıŋ ta hagı kuŋ me dı ʊ yi vuodiekemba dı yalla miivoli aŋaŋ kunti Yɔmʊtieŋ. 10 Ta fʊnıŋ

nıŋ bıa yine fɔ bala chɔɔsa fɔ nımbɔa? Yaa bıa yine fɔ ka yıa fɔ nımballı jılıma? Tı mana nan daansı keŋ a zie Ŋmıŋ nıŋŋa aŋ ɔ dii tı sarıya. 11 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma dı,

“N senne beri naa, buurin mana nan gbirigi n nıŋŋa,
ta vuoŋ mana nan balı dı n seŋ yiwo Ŋmıŋ.
Manıŋ Nabidie Ŋmıŋ bala naa.”

12 Die wıa, vuoŋ mana nan keŋ balı a yı Ŋmıŋ ɔ wuyiike.

Da yi fɔ nımbɔa nan

13 Die wıa, tı daa chɔɔsıma tı chanchaalıŋ sara, ama ta sımma tı sɔgıtı ma dı tı kaaŋ yi wudieke dı baaŋ vaa tı nımbɔa nan. 14 Tı Yɔmɔtieŋ Yisa vaa maŋ sıba a baarı dı nyindiike wori ta yaa dıgıntı ta ka vıına aŋaŋ diile. Ama dıı yi vuoŋ dı yi yada dı nyindiike ataŋ chɔarı, die nıŋ ɔ vaa aŋ ka chɔarıma ɔ jigiŋ. 15 Dıı yi fɔ nımbɔa sɔŋ dı chɔɔsı jadieke fɔ dine wıa, die nıŋ ka bı tɔma choti tɔɔma. Da vaa nyindiike dieke fɔ dine wo chɔɔsı fɔ nımbɔa dieke Masia dı kpine ɔ wıa wa. 16 Jadieke fɔ yi-linene dı ka vıına wa, daa vaa vuosi balı wɔbıaŋ yaa gamma ka ma. 17 Dama Ŋmıŋ naarı wɔbalıka ka yi diile yaa nyuule wɔbalıka, ama ka yiwo sɔgıyıalıŋ aŋaŋ sɔgıdɔagıŋ aŋaŋ sɔgıfıalı dieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı yınana wa. 18 Vuodieke dı dına Masia die, Ŋmıŋ nan dı yaa sɔgıfıalıŋ aŋaŋ wa, ta vuosi nan dı yıa wa jılıma.

19 Die wıa, nı vaa tı kpaŋŋı tı gbaŋ a yime wudieke dı baaŋ yaa sɔgıdɔagıŋ a keŋ aŋaŋ wudieke tı baaŋ yi a suŋŋi taŋ. 20 Nı daa keŋ chɔɔsı Ŋmıŋ tɔɔma nyindiike wıa. Nyindiike mana vıına mıŋ, ama dı ka vıına dı fɔ dii nyindiike dieke dı baaŋ yi fɔ nımbɔa yi bıaŋ. 21 Wudieke dı mɔna dı nı yi yiwo naa, dı kpıa dı nı vaa nɔŋ ŋɔbıŋ aŋaŋ daaŋ nyuule yaa nı baaŋ dı yie wudieke dı baaŋ yi nı nımbɔa yi bıaŋ. 22 Nı yine yada die yaa gamma nyindiike diile die wo, nı vaa ka bemme nı aŋaŋ Ŋmıŋ sɔnsɔŋ. Wudieke vuoŋ dı yine ta yile dı dı vıına ta ka chıılıya, sɔgıfıalıŋ yiwo ɔ sıtı. 23 Ama dıı yi ɔ chıılı yaa gamma jadieke ɔ dinene me, ama ta dii, die nıŋ ɔ yiwo bıaŋ, dama ɔ ka dii ke aŋaŋ yada. Dıı yi vuoŋ dı ka yi yada dı jaaŋ vıına, ama ta keŋ yi die, dı yiwo bıaŋ.

15

Yaa gamma chanchaalıŋ suŋŋiŋ wıa

1 Tınıŋ vuodiekemba yada dı hagırına wa, mɔ tı suŋŋi wo vuodiekemba yada dı kana ka dala wa, ta daa tɔmma tı gbaŋ gbaŋ choti nyıına ma. 2 Nı vaa tı mana baga bemme tı nımballı ma ta suŋŋi be aŋ ba dıa Yisa Masia sieku vıınıŋ. 3 Wɔnıŋ Masia die ka yaala ɔ yi ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ choti. Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma dı, “Vuodiekemba dı zanana fɔnıŋ Ŋmıŋ, zıa wa manıŋ.” 4 Wudieke mana dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma wa, maagıya mıŋ dı tı bɔgırı a nyıŋ ka ma. Ɔ gbaŋkɔ yıa tı wa suguru ta bı yıa tı kpaaden-siŋ dı tı yallıma tama. 5 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana suguru aŋaŋ kpaadensiŋ yı nı sɔgıbalımıŋ sıba Yisa Masia dı yaala die wo, 6 amɔ nı mana nan lagısı aŋaŋ sɔgıbalımıŋ a bırı Ŋmıŋ vuodieke dı yine tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa.

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ wıa

7 Nı tuosime taŋ sıba Masia dı tuone nı dene wo amɔ Ŋmıŋ saaŋ nan ye bırıŋ. 8 Dama Masia die bırıŋ wa Juu vuosisi tɔntɔntɔ, dı ɔ dagı dı Ŋmıŋ yiwo wusietieŋ, ta

vaa nɔa diekemba Ŋmɪŋ dɪ yɪna nɪ chɔɔŋkʊʊlɪba keŋ yi wusie,
9 ta bɪ vaa vuodiekemba dɪ kana
ka yi Juu vuosi dɪ bɪrɪ Ŋmɪŋ ɔ
zɔɔlɪnchɪgɪlaha wɪa. Dɪ maagɪya
Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ Davidi die
baarɪ dɪ:
“N nan bɪrɪ fʊ vuodiekemba dɪ
kana ka yi Juu vuosi jigiŋ;
ta chɪa yɪla a bɪrɪ fʊ saaŋ.”
10 Dɪ bɪ maagɪ dɪ:
“Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka
yi Juu vuosi nɪ yallɪma
sʊgɪfɪalɪŋ, nɪnɪŋ aŋaŋ
Ŋmɪŋ vuosi.”
11 Ka bɪ maagɪ dɪ:
“Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka
yi Juu vuosi mana bɪrɪma
Ŋmɪŋ,
buuriŋ mana bɪrɪma wa.”
12 Azaya gbaŋ die maagɪya Ŋmɪŋ
gbaŋkʊ ma dɪ:
“Jeesi haagɪŋ nan daansɪ keŋ,
ɔ nan keŋ daansa vuodiekemba
dɪ kana ka yi Juu vuosi,
ta ba nan dɪ yaa tama ɔ ma.”
13 Ŋmɪŋ vuodieke dɪ yɪna nɪ
tamaka, nɪ yine wo yada wɪa,
suuli nɪ aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ aŋaŋ
sʊgɪdʊagɪŋ amʊ nɪ tamaka nan
dɪ gʊta aŋaŋ wʊnɪŋ ɔ Halɪkasɪka
hagɪrɪŋ wɪa.

Wudieke wɪa Pɔɔli die dɪ maagɪna gbaŋkʊ gie aŋaŋ dembisi

14 N nɪmballɪ, n sɪba n sʊŋ ma
dɪ nɪ beriŋ vɪɪna, ta nɪ sɪba Ŋmɪŋ
wɪaha vɪɪnɪŋ ta bɪagɪ kpaama taŋ.
15 N maagɪnana gbaŋkʊ n dii wo
dembisi dɪ n tɪɪnsɪ nɪ nɪ wɪa a
taŋ, dama Ŋmɪŋ die chɪgɪ wa
n zɔɔlɪŋ, 16 ta vaa maŋ yi Yisa
Masia tʊntʊntʊ, dɪ n mʊʊlɪma
wʊvɪɪnaha a yɪma vuodiekemba
dɪ kana ka yi Juu vuosisi, ta ba yi
sɪba piini a yɪa wa, ta ɔ Halɪkasɪka
nan vaa ba yi vuovɪɪna ta fɪala
ɔ sʊŋ. 17 Yisa Masia wɪa n nan
bɪagɪ kuule aŋaŋ n tʊnnana tʊŋ
dieke a yɪa Ŋmɪnnɪ. 18 N yaala
n dagɪ nɪ tʊŋ dieke Masia dɪ
vana maŋ yi, ama n kaaŋ bɪagɪ a
balɪ yaa gamma vuogaasɪ tʊʊma
ma, ɔ vaa maŋ balɪ ɔ wʊvɪɪnaha
a yɪ vuodiekemba dɪ kana ka
yi Juu vuosi, ta tʊŋ mamachi
tʊnkpɪɪma diekemba dɪ vana ba
yi yada. 19 Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
hagɪrɪŋ die vana maŋ tʊŋ ma-
machi tʊʊmaha gie, die wɪa n
dene nyɪŋ Jerusalemi a dɪ dɪa
tɪgɪsɪ a keŋ tʊgɪ Yilirikumi tɪŋ
ma wa, ta die a mʊʊlɪ Masia
wʊvɪɪnaha jigiŋ mana. 20 Die wɪa,
die n dɪ dɪa mɪŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna
ta mʊʊla Masia wʊvɪɪnaha a yɪa
vuodiekemba dɪ yene ka wʊŋya;
n ka yaala n ga jigidieke vuoŋ dɪ
wone a mʊʊlɪ wɪaha, 21 dama dɪ
maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ;
“Vuodiekemba ba yene ka mʊʊlɪ
ɔ wɪaha a yɪ ba nan ye ke,
ta vuodiekemba dɪ yene ka
wʊŋ ɔ wɪaha nan sɪba a
chɪasɪ.”

Pɔɔli die dɪ sanna dɪ ɔ kaagɪ Romi tɪŋ vuosi dene

22 Wɪa pam die kagɪna mɪŋ
sieŋ maŋ ka bɪagɪ keŋ a kaagɪ
nɪ. 23 Ama lele n kpatɪna n
tʊʊmaha tɪŋgbaŋka gie chaakʊ
naa, ta dɪ yi bɪna pam wʊnna
n yaalala dɪ n keŋ a kaagɪ nɪ,
24 ama lele n nan kaagɪ nɪ, maŋ
kaagɪ nɪ kʊaŋ chaaŋ dɪ kaaŋ yʊasɪ
pam, n nan dɪ yaala dɪ nɪ suŋŋɪ
mɪŋ aŋ n ga Speeni tɪŋgbaŋ ma.
25 Ama lele nɪŋ, n gara Jerusalemi
dɪ n ga suŋŋɪ Ŋmɪŋ vuosi mi.
26 Dama Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ diekemba
dɪ benne Masedonia aŋaŋ Akaya
tɪŋgbaŋɪsɪ ma wa saŋya mɪŋ dɪ
ba chɪasɪ ligire a suŋŋɪ Ŋmɪŋ vu-
osi diekemba dɪ benne Jerusalemi
ma ta yi zɔɔlɪntielibe. 27 Dɪ
yiwo wusie dɪ, dɪ yiwo ba gbaŋ
gbaŋ ba choti ba yɪa ba piinike
mi. Dɪ vɪɪna dɪ ba yɪ ba, dama
Ŋmɪŋ wʊvɪɪnaha die nyɪŋ wa
Jerusalemi vuosi jigiŋ a keŋ ba
jigiŋ. Die wɪa dɪ vɪɪna dɪ ba yɪ ba
piinisi gie. 28 Maŋ keŋ Jerusalemi

a nagı piinisi a yı ba n nan nyıŋ mi a ga Speeni tıŋgbaŋ ma ta kaagı nı maŋ keŋ gara mi. 29 N sıba a baarı maŋ keŋ keŋ nı jigiŋ, Masia suŋŋiŋ nan dı bie tı ma pam.

30 N nımballı, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia saaŋ ma aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka choti wıa, nı jʊʊsıma Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına n wıa ta suŋŋi mıŋ. 31 Nı jʊʊsı Ŋmıŋ dı ʊ kagı mıŋ a nyıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Yisa Masia yada ta bie Judia tıŋgbaŋ ma wa nuusi me, ta bı jʊʊsıma dı piini dieke n bala n nagı yı Ŋmıŋ vuosisi, ba nan tuoke aŋaŋ sʊgıfıalıŋ. 32 Nı jʊʊsı Ŋmıŋ a yı mıŋ naa, ʊ saagı, n nan dı yaa sʊgıfıalıŋ, ta keŋ voosi bıta nı jigiŋ. 33 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana tı sʊgıdʊakʊ bemme aŋaŋ nı mana. Wusie.

16

Waasıŋ

1 N yaala n balı nı yaa gamma tı taa Fiibi wıa, ʊ yiwo vuodieke dı yine Yisa dıdıısırıba susuŋŋiru Senkiria tıŋ ma. 2 *U* keŋ keŋ nı mıŋŋı tuo wo tı Yɔmʊtieŋ saaŋ ma sıba Ŋmıŋ vuosi dı mʊna ba tuo chaanʊ dene. Ta suŋŋi wo ʊ yaalınana suŋŋi dieke mana a nyına nı jigiŋ, dama ʊ suŋŋi wo vuosi pam, aŋaŋ n gbaŋ.

3 N waasa Pirisila aŋaŋ ʊ chʊrʊ Akuyila, vuodiekemba dı yine n chanchaalıŋ tʊntʊntıŋ Yisa Masia tʊʊma ma. 4 Die ba nagı wa ba mısı a gbatı n miivoli, die wıa maŋ waasa ba, daa n nyıına ma waasınana ba, ama manıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi ama ta yi Yisa dıdıısırıba wa.

5 N bı waasa Yisa dıdıısırıŋ diekemba dı lagınanna ba tigiri me ta jıama Ŋmınnı. Ta waasa n zʊavıınʊ Epanetusi, vuodieke die dı wolinne a yi Yisa dıdıısırʊ Asia tıŋgbaŋ ma.

6 Ta waasa Meri, vuodieke die dı faasına a tʊŋ a yı nı; 7 ta waasa Andironikusi aŋaŋ Juniasi vuodiekemba dı yine n buuriŋ, ta die maŋ ŋaŋ ba die dı lagıŋ a bie dansarıka ma wa; ta Masia tʊntʊntıba dı sıba vıınıŋ, banıŋ ba wolinne a yi Masia dıdıısırıŋ n ma.

8 Ta waasa n zʊavıınʊ Ampiliatusi, vuodieke n chone tı Yɔmʊtieŋ sieŋ me.

9 Ta bı waasa Hubanusi, vuodieke dı yine tı chanchaaŋ tʊntʊntʊ Masia tʊʊmaha ma, aŋaŋ n zʊavıınʊ Sitakisi.

10 Ta waasa Apilisi, vuodieke dı yene magısıŋ ama ta bı dı Masia aŋaŋ wusie wo, ta waasa Arisitobulusi tigiŋ vuosi mana.

11 Ta bı waasa Herodoni, vuodieke dı yine n buuriŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı benne Nasisusi tigiŋ me wo ta yi tı Yɔmʊtieŋ dıdıısırıba wa.

12 Ta bı waasa Tirifaana aŋaŋ Tirifosa, vuodiekemba dı tʊnnana tı Yɔmʊtieŋ tʊʊmaha, aŋaŋ n zʊavıınʊ Pesisi, vuodieke dı faasına a tʊŋ tʊʊma a yıa tı Yɔmʊtieŋ wo.

13 N bı waasa Rufusi, vuodieke dı faasına a tʊma a yıa tı Yɔmʊtieŋ wo, aŋaŋ ʊ nuŋ, vuodieke dı nagına mıŋ a bırıŋ ʊ bʊa wa.

14 Ta waasa Asikiritusi aŋaŋ Feligoni aŋaŋ Hemisi aŋaŋ Patorobasi aŋaŋ Hemasi aŋaŋ tı nımballı diekemba mana dı yine Masia dıdıısırıba mi wo.

15 N bı waasa Filologusi aŋaŋ Julia aŋaŋ Nerusi aŋaŋ ʊ taa wa aŋaŋ Olimpasi aŋaŋ Ŋmıŋ

vuodiekemba mana dı bene
ba jigiri.
16 Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ.
Masia dıdıısırıba dı benne
jigiŋ mana waasa nı.

Kpatıŋ kpaamıŋ

17 N nımballı n kpaama nı
mıŋ, dı nı sımma vuodiekemba
dı puonene Yisa dıdıısırıŋ ta kaga
ba ʋ sieŋ me, ta ka bı dı dagı
dieke nı tuone wo, nı vɔarı nı
gbaŋ ta va ba. 18 Dama vuosi
mi ka jıama tı Yɔmʋtieŋ Masia
ama ba dı wa ba gbaŋ gbaŋ ba
lɔla. Ba yaa nʋanansıŋ a gaama
vuodiekemba dı kana ka sıba wa.
19 Vuoŋ mana wʋŋya mıŋ nı dına
Masia wʋvıınaha dene, die wıa n
yaa wa sʋgıfıalıŋ pam aŋaŋ nı. Ta
yaala nı yallıma yıaŋ yaa gamma
jadieke dı vıına ma, ama nı da
tuosime jabıaŋ. 20 Dı kaaŋ yʋası
aŋ Ŋmıŋ vuodieke dı yınana tı
sʋgıdʋagıŋ wa nan vaa aŋ nı tıbı
tıbı Sitaani sikpeŋ me.

Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi
nı.

Waasıŋ bıbra

21 N tʋntʋŋ chanchaalıŋ Timoti
waasa nı; ta n nımballı Lususi
aŋaŋ Jasoni aŋaŋ Sosipata dıaŋ dı
waasa nı.
22 Manıŋ Tesusi vuodieke dı
maagına wudieke Pɔɔli dı bala
naa waasa nı, tı Yɔmʋtieŋ Yisa
saaŋ ma.
23 Gayusi, vuodieke dı yine
manıŋ Pɔɔli tigiŋ tieŋ wo, ta Ma-
sia dıdıısırıŋ dı jıama ʋ tigiri
me gbaŋ waasa nı. Erasitusi,
vuodieke dı yine tıka gie ligire
gbıgbarıtʋ wa, wʋnıŋ aŋaŋ tı
nımbʋa Kositusi gbaŋ waasa nı. ((
24 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı
mana.))

Kpatıŋ Ŋmıŋ jʋʋsıŋ

25 Nı vaa tı bırı Ŋmıŋ, dama ʋ
bıagına vaa nı ye yigi nı yadaka a
yallı keŋ keŋ, aŋaŋ die n mʋʋlına
wʋvıına yaa gamma Yisa Masia
ma wa, ka yuori a dagı nı wusie
dieke die dı lɔbırına wa bına
bına die dı tıanna wa. 26 Wʋnıŋ
Ŋmıŋ naazʋalıba die tuohe mıŋ
a maagıha a yi gbanıŋ ma ta
yuori wusieke; ta Ŋmıŋ vuodieke
dı benne saŋŋa mana wa dı yı
nʋaŋ dı buuriŋ mana nan dı sıba
ka, amʋ ba nan yi Masia yada ta
dıı ʋ nʋaŋ.
27 Wʋnıŋ ʋ nyıına ma ʋ yine
Ŋmıŋ ta yi yıantieŋ, vuoŋ mana
bırıma wa yaa gamma haahuu,
Yisa Masia saaŋ ma. Wusie.

Pɔɔli bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke die ʋ maagına a yı Korinti tıŋ vuosi wʋnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke Yisa Masia die dı wana dı n yi ʋ tʋntʋntʋ Nabidie Ŋmıŋ choti ma, manıŋ aŋaŋ tı nımbʋa Sosenesi maagınana gbaŋkʋ gie 2 a yıa nınıŋ vuodiekemba dı dına Ŋmıŋ a bie Korinti tıŋ ma, nınıŋ vuodiekemba Ŋmıŋ dı vʋarına dı nı yi ʋ vuokasımba ba, ta yi ʋ sıtı a lagıŋ aŋaŋ Yisa, aŋaŋ vuodiekemba mana dı benne jige mana ta jıama tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia; wʋnıŋ ʋ yine ba Yɔmʋtieŋ, ta bı yi tınıŋ tı Yɔmʋtieŋ wo.

3 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta bı yı nı sʋgıdʋagıŋ.

Pɔɔli die dı waasına Ŋmıŋ dene

4 Manıŋ n waasa Ŋmıŋ saŋŋa mana nı wıa aŋaŋ ʋ chıgına nı zɔɔlıŋ ta suŋŋe nı Yisa Masia wıa, 5 dama nı yese jaaŋ mana Yisa Masia ma mıŋ, ta mıŋŋı bala wıa ta bı mıŋŋı sıba wudieke mana ʋ bala nı chıasi. 6 Masia wudieke die tı dagına nı, nı mıŋŋı tuohe mıŋ a pɔgılı. 7 Die wıa nı ka waarı Ŋmıŋ Halıkasıka piini kaanı gbaŋ aŋaŋ nı gbarına aŋaŋ nıŋŋmına daa dieke tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia dı bala ʋ keŋ wo. 8 Ʋ nan mıŋŋı gbarı nı amʋ nı nan dı hagırı a ga tʋgı daa dieke tı Yɔmʋtieŋ dı bala ʋ keŋ wo ta nı kaaŋ dı yallı wʋbıaŋ nı ma. 9 Wudieke Ŋmıŋ dı baarı ʋ nan yi, kanıŋ ʋ yie. Ʋ vʋarına nı dı nınıŋ aŋaŋ ʋ Bʋa Yisa Masia yi nʋabalımıŋ a bemme.

Masia dıdıısırıŋ puole wıa

10 N nımballı, n jʋʋsa nı tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia saaŋ ma dı nı mana lagıŋ aŋaŋ nʋabalımıŋ, ta nınhagırıŋ daa bemme nı sʋnsʋŋ, ta nı yi nʋabalımıŋ aŋaŋ sʋŋanyilibalımıŋ. 11 N nımballı, Kilowo tigiŋ vuosi balı mıŋ mıŋ dı nı yallı wa nınhagırıŋ aŋaŋ taŋ. 12 Ba balı mıŋ mıŋ dı nı bataŋ baarı ba dı wa manıŋ, ta bataŋ dıaŋ dı baarı dı ba dı wa Apolosi, bataŋ dıaŋ dı baarı dı ba dı wa Piita, ta bataŋ dıaŋ dı baarı dı ba dı wa Masia. 13 Masia wa puo puo mıŋ? Die ba kpaası mıŋ mıŋ dagarıkʋ ma nı wıa? Yaa die ba sıwa nı Ŋmıŋ nyaabʋ manıŋ Pɔɔli saaŋ ma?

14 N waasa Ŋmıŋ dı n ka sıı nı wʋnyı mana Ŋmıŋ nyaaŋ ntaala Kirisipusi aŋaŋ Gayusi. 15 Die wıa nı wʋnyı mana kaaŋ bıagı a baarı ba sıı nı wa Ŋmıŋ nyaabʋ n saaŋ ma dı nı dıa mıŋ. 16 N bı sıwa Sitifanasi aŋaŋ ʋ deŋ Ŋmıŋ nyaabʋ, ama n ka bı tıınsı dı n bı sıı vuoŋ bıbra. 17 Dama Masia ka tʋŋ mıŋ dı n keŋ sıma vuosi nyaabʋ; Ʋ tʋŋ mıŋ mıŋ dı n keŋ mʋʋlıma ʋ wʋvıınaha a yıma vuosi. Daa n nagıma vuota sıbıŋ a balıma yıma ba; die maŋ tıŋ yie die, dı tıŋ nan yi Masia vuodieke dı kpine dagarıkʋ ma wa kumbu waarı ka hagırıŋ.

Masia kuŋ die dı dagına Ŋmıŋ hagırıŋ aŋaŋ ʋ sıbıŋ dene

18 Vuodiekemba dı bana Ŋmıŋ sieku banıŋ ba yile dı Masia dagarıkʋ ma kumbu yiwo wʋtɔgʋ; ama tınıŋ vuodiekemba dı yene gbatıtaaŋkʋ sıba a baarı ka yiwo Ŋmıŋ hagırıŋ. 19 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı Ŋmıŋ baarı dı,

“N nan chʋʋsı yıantieliŋ sıbıŋ
ta vaa sısıbırıŋ chɔrıŋ.”

20 Die wıa, tıŋgbaŋka gie yıantieliŋ aŋaŋ sısıbırıŋ aŋaŋ nınhagırı nıgırıba bie wo sıa?

Ŋmıŋ vaa wa tıŋgbaŋka gie yıantieliŋ dı yi gaantıŋ.

21 Ŋmıŋ, vuodieke dı yalla yıabʋ yine tıŋgbaŋka gie vuosi yıaŋ dı kaaŋ bıagı yi ta vuosi sımma wa. Die wıa ʋ yi vuodiekemba dı yine Yisa yada wa dı ye gbatıtaanıŋ, dama wudiekemba tı mʋʋlınana a yıa vuosi ta vuosi dı bala dı a yiwo gaantı wʋbalıkaha wıa. 22 Juu vuosi yaala ba ye mamachi wıa ta ye yi yada; ta Giriiki vuosi dıaŋ dı yaala yıaŋ wıa. 23 Ama tınıŋ nıŋ tı mʋʋla ta daga ba Yisa dı kpine die dagarıkʋ ma, ta wıırı gie dı yie Juu vuosisi sınyıırıŋ dı haga, ta bı yi wʋtɔgʋ a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi. 24 Ama Juu vuodiekemba Ŋmıŋ dı vʋarına aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi ta Ŋmıŋ dı vʋarı ba wa nıŋ sıba a baarı Masia kumbu wıaha yiwo Ŋmıŋ hagırıŋ aŋaŋ ʋ yıaŋ. 25 Wudieke Ŋmıŋ dı yine ta vuota dı nagıka dı ka yiwo gaaŋ wuyiikiŋ, kanıŋ ka yaa yıaŋ a tıaŋ vuota yıaŋ; ta wudieke Ŋmıŋ dı yine ta vuota dı yile dı ka wo hagırıŋ, ama ka yaa hagırıŋ a tıaŋ vuota hagırıŋ mıŋ.

26 N nımballı, nı yilime die nı sına die saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı wa nı. Vuota jigiŋ die nı vuosi bıta die yalla yıaŋ ta die yi vuokpııma yaa a yi naballı. 27 Ama Ŋmıŋ vʋarı wa gaantıŋ tıŋgbaŋka gie vuosi jigiŋ, dı ʋ yi aŋ yıantieliŋ dii viivi; ta bı vʋarı wabıtı tıŋgbaŋka gie vuosi jigiŋ, dı ʋ yi aŋ hagırıtieliŋ dii viivi. 28 Ŋmıŋ vʋarı wa tıŋgbaŋka gie wabıtı, aŋaŋ vuotɔgıtı aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi jaaŋ, dı ʋ yi wudieke vuosi dı yilinene dı ka yaa nyʋarı wa yɔrı. 29 Naa daga dı vuoŋ wori a baaŋ bıagı a kuuli Ŋmıŋ nıŋŋa. 30 Wʋnıŋ Ŋmıŋ taasına tı aŋaŋ Yisa Masia ta ʋ yine tı yıaŋ. Ʋ wıa Ŋmıŋ dı vʋarı tı a nyıŋ bıaŋ ma, ta baarı tı yiwo vuovıına ʋ jigiŋ, ta bı yi ʋ vuosi. 31 Die wıa nı yime wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Vuodieke nıŋ mana dı yaalınana ʋ kuuli, ʋ kuulime yaa gamma wudieke tı Yɔmʋtieŋ dı yine.”

2

Masia dagarıkʋ ma kuŋ wıa

1 N nımballı, die n kenne nı jigiri die n ka mʋʋla Ŋmıŋ wıaha a yıa nı aŋaŋ nʋanansıŋ yaa vuota sıbıŋ. 2 Dama saŋŋa dieke die n benne aŋaŋ nı wa, die n wo sʋŋanyile a gʋtı Yisa Masia aŋaŋ ʋ dagarıkʋ ma kumbu wıa. 3 Die wıa die n kenne nı jigiri, die n bırıŋ wa wabʋ ta cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ, 4 ta die n ka dagı ta mʋʋlı wıaha aŋaŋ vuota sıbıŋ die dı baaŋ nan yi vuosi nansıŋ ta ba ye tuoke, ama die n mʋʋlıya mıŋ, ta Ŋmıŋ Halıkasıka die dı dagı aŋaŋ ka hagırıŋ dı a yiwo wusie. 5 Die wıa dı ka yi vuota sıbıŋ vana nı yi Yisa Masia yada ama dı yiwo Ŋmıŋ hagırıŋ.

Yaa gamma Ŋmıŋ yıaŋ wıa

6 Wusie, tı bala aŋaŋ yıaŋ a yıa vuodiekemba dı mıŋŋına a sıba Ŋmıŋ wıaha. Ama daa tıŋgbaŋka gie vuosi yıaŋ yaa tıŋgbaŋka gie naakpııma, vuodiekemba dı bala ba waarı ba hagırıbʋ. 7 Yıaŋ dieke n balala naa yiwo Ŋmıŋ yıaŋ lɔbırıkıŋ ʋ nagına a lɔbırı vuota, yıaŋ dieke Ŋmıŋ die dı wolinne a vʋarı ta ye ka naaŋ dʋnıa dı ka nan vaa tı ye jılıma ka. 8 Tıŋgbaŋka gie naakpıımaha wʋnyı wori a ye sıba yıabʋ gie. Ba tıŋ sıbaka ba tıŋ kaaŋ kpaası tı Yɔmʋtieŋ dagarıkʋ ma, wʋnıŋ ʋ sına bırıŋ mana. 9 “Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı:

Jadieke vuota dı yene ka yeye yaa
ta wʋŋ,

ta ka bı yile dı ka nan bıagı a
yi,
kanıŋ ka yine jadieke
Ŋmıŋ dı yine siri a zieŋ
vuodiekemba dı chone wo.”
10 Kanıŋ Ŋmıŋ Halıkasıka dı yi tı
sıbaka, dama Halıkasıka sıba jaaŋ
mana aŋaŋ Ŋmıŋ wʋlɔbırıka wıa
gbaŋ. 11 Vuota haalıbʋ dieke dı
benne ʋ sʋkʋ kasıŋ sıbına vuota
sʋŋanyile. Die gbaŋ dı sıı, vuoŋ
ka sıba Ŋmıŋ sʋŋanyile sie Ŋmıŋ
Halıkasıka kasıŋ. 12 Haalıbʋ
dieke tı tuone wo, ʋ ka yi
tıŋgbaŋka gie haalıbʋ, ama ʋ
yiwo Ŋmıŋ Halıkasıka dieke dı
baaŋ nan vaa tı sımma piini dieke
ʋ yına tı wa.
13 Die wıa, tı ka bala wudieke
dı yine vuota yıaŋ dagıŋ; ama
tı bala wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka
dı dagına tı, ta bı daga Ŋmıŋ
wusieke a yıa vuodiekemba dı
yalla Halıkasıka. 14 Ama vuodieke
dı wone Halıkasıka nıŋ, die
vuoke ka tuose Halıkasıka wıaha,
dama ka yiwo wʋtɔgʋ a yı wa
ta ʋ kaaŋ dı sıba a chıası, dama
Halıkasıka sʋŋŋinene vuosi ba
sıba a chıası. 15 Ama vuodieke dı
yalla Halıkasıka sıba jaaŋ mana
dı sına dene, ama vuoŋ kaaŋ
bıagı sıba ʋ sına dene. 16 Sıba
a maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ die
wo, dı
“Mınıa baaŋ nan bıagı mıŋŋı
Ŋmıŋ sʋŋanyile
ta kpaaŋ wa?”
Ama tınıŋ tı sıba Yisa Masia
sʋŋanyile mıŋ.

3

Ŋmıŋ tʋntʋntıŋ wıa

1 N nımballı, ka yiwo wusie, die
n ka bıagı a balı a yı nı sıba n
tıŋ nan balı a yı vuodiekemba dı
yalla Halıkasıka, ama die n balı
a yı nı sıba n ŋaana bala a yıa
tıŋgbaŋka gie vuosi die wo, ta nı
berıŋ sıı sıba ballı berıŋ Masia
sieŋ me. 2 Biisiŋ die maŋ yı nı daa
nyindiiki dʋnsa, dama die nı ka
tʋgı die. Leleke gie gbaŋ nı ka tʋgı
die, 3 dama nı berıŋ ye sıı sıba
tıŋgbaŋka gie vuosi berıŋ; dama
dıı yi sʋgıbıaŋ aŋaŋ nınhagırıŋ
dı bie nı sʋnsʋŋ, daa tıŋgbaŋka
gie vuosi berıŋ nı dı? 4 Dıı yi nı
wʋnyı dı baarı dı ʋ dı wa Pɔɔli,
ta wʋnyı dıaŋ dı baarı dı ʋ dı wa
Apolosi, die nıŋ nı ka beri wo sıba
tıŋgbaŋka gie vuosi?

5 Manıa yine Apolosi, ta manıa
yine Pɔɔli? Tı mana ko yiwo
Ŋmıŋ tʋntʋntʋ diekemba die
dı sʋŋŋine nı nı yi Yisa yada.
Tı wʋnyı mana tʋma tʋŋ dieke
tı Yɔmʋtieŋ dı yınana wa dı
ʋ tʋŋ. 6 Manıŋ die n bʋrına
nyınbʋrıkaha, ta Apolosi dı
jaasıha nyaaŋ, ama Ŋmıŋ die
vana a nyuuŋ ta bırıŋ. 7 Vuodieke
dı bʋrınana aŋaŋ vuodieke dı
jasınana nyaaŋ ka yi wııŋ, ama
Ŋmıŋ yine wııŋ, dama wʋnıŋ
ʋ vana a bırıŋ. 8 Jaaŋ wori
a puo vuodieke dı bʋrınana
aŋaŋ vuodieke dı jasınana nyaaŋ,
Ŋmıŋ nan tʋŋ ba wʋnyı mana yaa
gamma ʋ tʋnna mʋ dene. 9 Dama
tı lagısı tʋma mıŋ a yıa Ŋmıŋ.
Nı sıı sıba Ŋmıŋ kʋaŋ, ta bı sıı
sıba Ŋmıŋ juoŋ. 10 N nagı wa
sıbıŋ dieke Ŋmıŋ dı yına mıŋ wa,
manıŋ sıı sıba mımıırıvıınʋ wa,
a piili a dʋaŋ juoku nyabılıŋ, ta
vuogaaŋ dı keŋ mıa ka sikpeŋ.
Ama vuodieke nıŋ dı keŋ mıa ka
sikpeŋ ʋ sımma ʋ mınana die.
11 Ŋmıŋ wɔŋ nagı wa Yisa Masia
a yi juoku nyabılıŋ, ta nyabılıŋ
bı wori ta vuoŋ dı baaŋ piili a
dʋaŋ. 12 Vuosi bataŋ nan nagı
salıma yaa kʋʋtı yaa tannyıgısa
a mıa juoku chıaka ba dʋana wa
sikpeŋ; bataŋ dıaŋ nan nagı daatı
yaa hʋʋtı yaa kʋnchıaga a kpii
ka ma. 13 Masia keniŋ daarı ta
vuoŋ mana tʋʋma dı sına die nan
daansı a nyıŋ yaalıŋ ma. Boliŋ
bala ka magısı vuoŋ mana tʋʋma

ta yuori dagı ka sına dene. 14 Dıı yi ta bolibu ka dii jadieke vuoke dı mına a zieŋ juoku nyabılıkʋ ma wa, die nıŋ ʋ nan ye tune. 15 Vuodieke jaaŋ dı dine bolibu, ʋ kaaŋ ye ka tune, ama ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nan ye gbatıtaanıŋ ama ka nan sıı sıba ʋ chıgı nyıŋ wa bolıŋ me.

16 Nı mana sıba a baarı nı yine Ŋmıŋ juoŋ ta Ŋmıŋ Halıkasıka bie nı ma, daa die? 17 Die wıa vuodieke dı chʋʋsa Ŋmıŋ juoku, Ŋmıŋ nan chʋʋsı die vuoke. Dama Ŋmıŋ juoŋ yiwo kası, ta nınıŋ nı yine kanıŋ juoku mi.

18 Vuoŋ daa gaama ʋ gbaŋ. Dıı yi vuoŋ dı bie nı ma a yile dı ʋ yiwo yıantieŋ sıba tıŋgbaŋka gie vuosi dı yilinene die, dı vıına ʋ nagı ʋ gbaŋ a bırıŋ gaamʋ amʋ ʋ nan seŋ bırıŋ yıantieŋ. 19 Jadieke tıŋgbaŋka gie vuosi dı yilinene dı ka yiwo yıaŋ, ka yine wʋtɔgʋ Ŋmıŋ jigiŋ, sıba ka maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ die wo, dı, “Ŋmıŋ yige yıantieliŋ ba yıaŋ wuyiike me”, 20 ta bı maagı jigiŋ kaanı bıbra dı, “Tı Yɔmʋtieŋ sıba dı yıantielibe sʋŋanyile yiwo yɔrı.” 21 Die wıa, vuoŋ daa keŋ kuulime yaa gamma wudieke vuota dı baaŋ bıagı yi. Jaaŋ mana yiwo nı sıatı, 22 manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Apolosi aŋaŋ Piita aŋaŋ tıŋgbaŋka gie aŋaŋ miivoli aŋaŋ kuŋ, aŋaŋ saŋka gie aŋaŋ saŋŋa dieke dı bala ka keŋ wo mana yiwo nı sıatı. 23 Ta Masia dıaŋ dı sıı nı, ta Ŋmıŋ dıaŋ dı sıı Masia.

4

Masia tʋntʋntıŋ wıa

1 Die wıa nı nagı tı a yi Masia tʋntʋntʋ diekemba Ŋmıŋ dı vʋarına tı ta nagı ʋ wusie wʋlɔbırıkırı wʋbalıkaha a yi tı nuusi me. 2 Die wıa, wudieke dı yine nıŋŋmına wʋnna, dı vıına dı tʋntʋntʋ tʋma aŋaŋ wusie. 3 Ama n baga wori dıı yi nı die mıŋ sarıya yaa vuoŋ dı dii n sarıya sıba vuota dı ŋaana die ba chanchaalıŋ sarıya die wo; dama n ka dii n gbaŋ gbaŋ n sarıya. 4 N sʋŋ yıantıya mıŋ, ama dı ka dagı sıba n ka tʋma chʋʋsa, ama tı Yɔmʋtieŋ yine vuodieke dı dinene n sarıya. 5 Die wıa, nı da dime vuoŋ sarıya lele gie, ama nı chısıma saŋŋa dieke tı Yɔmʋtieŋ dı bala ʋ keŋ wo, wʋnıŋ ʋ bala ʋ nagı jadieke dı benne lımıŋ ma a dagı yaalıŋ ma, ta yuori sʋgıtı sʋŋ wıa yaalıŋ ma; saŋka mi vuoŋ mana nan ye ʋ bırıŋ dı sına die Ŋmıŋ jigiŋ.

6 N nımballı, nı wıa maŋ nagı n gbaŋ aŋaŋ Apolosi a yi dagıtı amʋ nı nan bʋgırı a nyıŋ tı jigiŋ amʋ nı nan dı sıba ba keŋ baarı dı, “Da keŋ yi poli wudieke dı maagına wa chıaŋ.” Ta nı wʋnyı mana da keŋ kɔtıma ʋ gbaŋ vuoŋ wʋnyı wıa a tıaŋ vuogaaŋ. 7 Manıa yına nı nyıŋkʋrıtı nı chanchaalıŋ sʋŋ? Da Ŋmıŋ yına nı jadieke mana nı yalla wa? Ta dıı yi Ŋmıŋ yına nı, bıa wıa nı kuule sıba ka ka yiwo piini?

8 Nı wɔŋ ye jadieke mana nı yaalala mıŋ? Nı wɔŋ yiwo nyintitieliŋ? Nı yile dı nı wɔŋ yiwo naalıŋ ta vaa tı? Dı tıŋ nan yi mıŋ nansıŋ pam dıı yi nı seŋ yi naalıŋ amʋ tınıŋ aŋaŋ nı tıŋ nan lagıŋ a yi naara. 9 Manıŋ n jigiŋ n yile dı Ŋmıŋ vʋarı wa tınıŋ vuodiekemba dı yine ʋ tʋntʋntıŋ a vaa tı yi wabıtı, ta vaa tı sıı sıba vuodiekemba ba bala ba kʋʋ yaalıŋ ma, ta malakasi aŋaŋ tıŋgbaŋka gie vuosi dı vʋara tı fala. 10 Tı yiwo gaantıŋ Masia wıa, ama nınıŋ nıŋ nı nagı nı gbaŋ a yi yıantieliŋ Masia sieŋ me. Tınıŋ tı yiwo wabıtı ama nınıŋ nı nagı nı gbaŋ a yi hagırıtieliŋ, ta vuosi dı yıa nı jılıma ama ta tınıŋ nıŋ ba nine ka suuli tı. 11 Saŋŋa kaanı a keŋ tʋgı jinne, tı dı dıa mıŋ

aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ nyanyuule ta bɔba gachɔɔtı, ta ba nıga tı, ta tı dı dıa ta wo jigiberisikiŋ. 12 Tı faası tʊma mıŋ a die a nyına tı walıŋ ma, ba keŋ zıa tı, tı ŋaaŋ yiŋŋi balı wa wʊvıına a yı ba, ta ba keŋ mugise tı tı ŋaaŋ dii wo suguru; 13 ba balı a chʊʊsı tı saara, tı ŋaaŋ yiŋŋi balı ba aŋaŋ choti. Tı bırıŋ wa wabıtı, ta sıı sıba tıŋgbaŋka taŋgɔɔŋ jagıma, ta bı sıı sıba tıŋgbaŋka gie dıgıntı a keŋ tʊgı jinne.

14 N ka maaga naa a yıa nı dı n yi nı viivi, ama n maaga dı n kpaaŋ nı nı yine n ballıchoti wıa. 15 Nı taasına aŋaŋ Masia wa wıa, dıı yi ta nı yallı nıŋŋandıısırıŋ tuse baŋ, ama nı yallı wa chɔɔŋ balımıŋ dama Yisa Masia ma maŋ bırıŋ nı chɔɔŋ dama manıŋ n nagına wʊvıınaha a keŋ balı nı. 16 N jʊʊsa nı, nı dıa n beriŋ. 17 Wıırı gie wıa maŋ tʊma Timoti nı jigiŋ, vuodieke dı yine n bʊachoti ta yi wusietieŋ tı Yɔmʊtieŋ wıa ma; ʊ nan tıınsı nı yaa gamma n beriŋ Masia ma, aŋaŋ wudieke n dına dı dıa a daga Masia dıdıısırıba jigiŋ mana.

18 Nı bataŋ wa yaa wa kalinbaani, ta yile dı n kaaŋ keŋ a kaagı nı. 19 Ama dıı yi ta tı Yɔmʊtieŋ dı yı mıŋ sieŋ, n nan keŋ kaagı nı daraa ale wo gie nʊaŋ, ta ye kalinbaantielibe gie, daa ba wʊbalıka wıa, ama n yaala n ye dı ba seŋ yaa hagırıŋ yaa ba ka yallı. 20 Ŋmıŋ naarı ka yiwo nʊaŋ wʊbalıka, ama ka yiwo hagırıŋ wıa. 21 Bıa nı yaala? Nı yaala n keŋ nı jigiŋ aŋaŋ nıŋŋmına yaa n keŋ sɔmm aŋaŋ choti.

5

Dıgıntı die dı kenne juu Masia dıdıısırıŋ ma wıa

1 Ka seŋ yiwo wusie ba bala dı dıgıntı bie nı ma, wudieke vuodiekemba dı kaabınana bugile gbaŋ kaaŋ yi. N wʊŋya dı wʊnyı benne nı sʊnsʊŋ ta dʊaga aŋaŋ ʊ nısa. 2 Ama nı yaa kalinbaani ta ka chıga viivi ka wıa. Nı tıŋ mʊ nı yallıma sʊgıchʊʊsıŋ ta vuodieke dı yine die wo nı tıŋ vʊarı wa a nyıŋ nı lagıŋkʊ ma. 3 Aŋaŋ n yʊana aŋaŋ nı wa, ama n sʊŋanyile bie aŋaŋ nı, ta n wɔŋ yile a dii daa wa sarıya, ta dı sıı sıba n lagıŋ beri mıŋ aŋaŋ nı. 4 Nı keŋ lagıŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa saaŋ ma, ta n sʊŋanyile dı beri aŋaŋ nı, ta tı Yɔmʊtieŋ Yisa hagırıŋ dı beri aŋaŋ nı 5 nı vʊarı daa dieke dı yine wʊbıakʊ gie wo a yi Sitaani nuusi me aŋ ʊ chʊʊsı ʊ nyıŋgbanıŋ, ta naa nan yi aŋ ʊ haalıŋ keŋ ye gbatıtaanıŋ tı Yɔmʊtieŋ keniŋ daraaŋ.

6 Dı ka vıına dı nı yallıma kalinbaani. Nı ka sıba a baarı dı dabɔtı bıta ŋaana yie paanʊ zɔŋ dı yire? 7 Die wıa, nı vʊarı dembike gie a nyıŋ nı ma, amʊ nı nan seŋ yi kası, ta sıı sıba paanʊ zɔŋ haalıŋ dı wone dabɔtı, wusie n sıba mıŋ dı die nı seŋ sıı, dama Yisa Masia vuodieke dı yine tı gasıtıaŋkʊ dʊʊga yiipɔlıka wɔŋ tuo tı kuŋ a kpi mıŋ. 8 Die wıa, tı dına ʊ sieku die wo, nı vaa tı vaa berikʊʊrı, ta vaa sʊŋanyilibıatı aŋaŋ bıaŋ yile, ta wa yi ʊ sʊgıyıalıŋ dıdıısırıŋ aŋaŋ wusie, amʊ bıaŋ kaaŋ dı bie tı ma.

9 N wɔŋ maagı gbanıŋ a yı nı dı nı da dıma daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tieliŋ. 10 Ama n ka daga dı nı vʊarı nı gbaŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka gie hɔgʊkpana aŋaŋ daakpana ma yaa halıtieliŋ yaa gaarıŋ yaa vuodiekemba dı kaabınana bugile, dıı yi die, die nıŋ sie nı nyıŋ tıŋgbaŋka gie me. 11 N maaga bala nı dı nı daa chʊmma aŋaŋ vuodieke dı bala dı wʊnıŋ ʊ dı wa Masia ama ta yie hɔgʊkpana aŋaŋ daakpana tʊʊma, yaa a yi halıtieŋ yaa ta

kaaba bugile yaa a yi kʋagaarʋ yaa a yi vuodieke dı nyunene daaŋ a buge, yaa a yi gaarʋ; nı daa keŋ kala aŋaŋ wa gbaŋ a dii nyindiike.

12 Ka ka yi n tʋʋma dı n dime vuodiekemba dı kana ka dıı Masia sarıya. Da nınıŋ vuodiekemba dı dına Masia wa mʋna nı dii nı chanchaalıŋ sarıya? 13 Ŋmıŋ bala ʋ dii vuodiekemba dı kana ka dı Masia wa sarıya. Ka wɔŋ maagı mıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Yagıma wʋbıatıtieŋ a nyıŋ nı jigiŋ.”

6

Sarıya diile wıa

1 Dıı yi nı wʋnyı dı yaa wııŋ aŋaŋ ʋ chanchaaŋ vuodieke dıaŋ dı yine Masia dıdıısırʋ, ta ka nagı wıarı a ga Masia dıdıısırʋ jigiŋ dı ba ga wʋnsı, ama ta nagı ka a ga vuodiekemba dı kana ka dı Masia wa sarıya diile jigiŋ, ka wo viivi? 2 Nı ka sıba a baarı dı Masia dıdıısırıba bala ba keŋ dii tıŋgbaŋka gie vuosi sarıya? Ta dıı yi nı nan daansı dii tıŋgbaŋka gie vuosi sarıya die nınıŋ nı kaaŋ bıagı a dii sarıyabısı lele gie? 3 Nı ka sıba dı tı bala tı keŋ dii malakasi sarıya? Dıı yi die, bıa yine tı kaaŋ bıagı a dii lele gie beriŋ sarıya? 4 Dıı yi nı yaa wıa, bıa wıa nı yaa gara vuodiekemba Masia dıdıısırıŋ bataŋ dı yilinene dı ba ka yi jaaŋ jigiŋ? 5 Naa yiwo viivi a yı nı. Dıı yi nınhagırıŋ dı nan nı sʋnsʋŋ, vuoŋ wori nı sʋŋ a yaa yıaŋ a baaŋ bıagı wʋnsı ka? 6 Ama nı bataŋ naga taŋ a gara sarıyadiiliŋ diekemba dı kana ka yi Masia yada wa jigiŋ ba die nı sarıya.

7 Nı wone yaa wıa aŋaŋ nı nımballı gbaŋ, dagıya dı nı wɔŋ chʋʋsıya. Dıı yi fʋ nımbʋa dı chʋʋsı fʋ yaa a nyırı fʋ ta fʋ saagı, dı ka kpıa? 8 Ama nınıŋ nı yine vuodiekemba dı nyırınana ta gbata vuosi aŋaŋ nı Masia dıdıısırıŋ chanchaalıŋ gbaŋ. 9 Nı ka sıba baarı dı vuobıatı kaaŋ ye Ŋmıŋ naarı a juu? Nı gaama nı gbaŋ, vuodiekemba dı yine dıgıntı tʋʋma yaa ta kaaba bugile yaa hɔgʊkpana aŋaŋ daakpana tʋʋma yaa dembiŋ diekemba dı yaa lɔla a dʋaga aŋaŋ ba dembiŋ chanchaalıŋ, 10 yaa gbıgbatırıŋ yaa halıtieliŋ yaa vuodiekemba dı nyunene daaŋ a buge yaa kʋagaarıŋ yaa gaarıŋ, genbe mana wʋnyı kaaŋ juu Ŋmıŋ naarı ma 11 Nı bataŋ die sııwa dene; ama ta Ŋmıŋ dı sugiri nı wʋbıatı a taaŋ, ta nı wa yi ʋ vuosi ta bı yi sʋgıyıalıntieliŋ ʋ jigiŋ, tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka wıa.

Nı nagıma nı nyıŋgbanıŋ a yime wudieke dı baaŋ bırı Ŋmıŋ saaŋ

12 Nı bataŋ bala dı, “Wııŋ ka chʋarı.” Dı yiwo wusie, ama daa jaaŋ mana vıına a yı tı. Nı bala dı jaaŋ ka chʋarı, ka yiwo wusie, ama manıŋ n kaaŋ vaa jaaŋ yalla mıŋ a tʋmma. 13 Nı bataŋ baarı dı, “Nyindiike yiwo nyuuti sıtı, ta nyuuti dıaŋ yiwo nyindiike sıtı.” Ka yiwo wusie, ama Ŋmıŋ nan chʋʋsı a mana. Ŋmıŋ ka naaŋ tı nyıŋgbanıŋ dı tı yaa tʋma dıgıntı tʋʋma, ama dı tı yaa jıama tı Yɔmʋtieŋ. Tı Yɔmʋtieŋ sına tı nyıŋgbanıŋ. 14 Ŋmıŋ die sʋgırı wa tı Yɔmʋtieŋ a nyıŋ kuŋ me, die gbaŋ ʋ nan daansı a sʋgırı tı aŋaŋ ʋ hagırıbʋ.

15 Nı ka sıba a baarı nı nyıŋgbanıŋ taası wa aŋaŋ Masia nyıŋgbanıŋ? Die wıa, nı nan nagı nyıŋgbaŋ dieke dı taasına aŋaŋ Masia nyıŋgbaŋka a nagı taası aŋaŋ vuodieke dı yinene hɔgʊkpana tʋʋma? Die kaaŋ wɔŋ yi, naada. 16 Nı ka sıba a baarı dı vuodieke dı nagına ʋ gbaŋ a lagıma aŋaŋ vuodieke dı yinene

hɔgʊkpana tʊʊma, wʊnıŋ aŋaŋ vuoke mi bırıŋ wa nyıŋgbaŋ balımıŋ? Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, “Dembiŋ aŋaŋ hɔgʊ nan lagıŋ taŋ a yi nyıŋgbaŋ balımıŋ.” 17 Ama vuodieke dı nagına ʊ gbaŋ a lagıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ, tı Yɔmʊtieŋ aŋaŋ wa lagıŋ yiwo haalıbalımıŋ.

18 Nı chıgı nyıŋ daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma ma. Da tʊmbıatı mana yinene vuota nyıŋgbanıŋ ma; ama vuodiekemba dı yinene daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma nıŋ tʊma bıaŋ a yıa ba gbaŋ gbaŋ ba nyıŋgbanıŋ. 19 Nı ka sıba a baarı nı nyıŋgbaŋısı yine Halıkası dieke nı tuone nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ juoŋ, ta ʊ bie mi? Nı ka sı nı gbaŋ, Ŋmıŋ sına nı; 20 dama ʊ nagı wa Masia zımbʊ a daa nı mıŋ, die wıa nı nagı nı nyıŋgbanıŋ a yime wudiekemba dı baaŋ bırı ʊ saaŋ.

7

Wʊpıasıka yaa gamma hɔgʊ faarıŋ wıa

1 Lele, n yaala n yiŋŋi wʊpıası diekemba nı maagına a pıası mıŋ wa mıŋ. Die nı pıasıya dı, “Dı vıına mıŋ dıı yi vuoŋ dı ka faarı hɔgʊ yaa a yallı chʊrʊ?” 2 Daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma dı faasına dala wıa, dı vıına dı dembiŋ mana yallıma ʊ gbaŋ gbaŋ hɔgʊ, ta hɔgʊ mana dıaŋ yallıma ʊ gbaŋ gbaŋ chʊrʊ. 3 Dı vıına dı dembiŋ nagı ʊ gbaŋ a yı ʊ hɔgʊ ta hɔgʊ dıaŋ nagı ʊ gbaŋ a yı ʊ chʊrʊ. 4 Hɔgʊ wa ka sıı ʊ gbaŋ gbaŋ nyıŋgbanıŋ, ʊ chʊrʊ sına. Dembiŋ dıaŋ ka sıı ʊ gbaŋ gbaŋ nyıŋgbanıŋ ʊ hɔgʊ sına. 5 Nı daa zetime taŋ nı nyıŋgbanıŋ choti, sie saŋŋa dieke nı keŋ yi nʊabalımıŋ dı nı jʊʊsı Ŋmıŋ; ta a kʊaŋ chaaŋ nı bı lagıma taŋ, amʊ Sitaani kaaŋ bıagı magısı nı, ta nyaŋŋı nı nı kana kaaŋ bıagı yigi nı gbaŋ wıa.

6 Dı yiwo wʊbalıka maŋ balı ama daa mıra. 7 N tıŋ nan yaala dı vuoŋ mana bemme sıba n benne die wo ta ka faarı hɔgʊ, ama vuoŋ mana yaa wa wudieke ʊ bıagına yie ka yi piini yiri yiri a nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ.

8 N kpaamıŋ wʊnna a yıa vuodiekemba dı yene ka faarı hɔɔŋ yaa ye ka yallı chʊrʊ aŋaŋ kpihɔgʊba. Nı bemme nı nyıına ma sıba n benne dene wo. 9 Ama dıı yi nı kaaŋ bıagı yigi nı gbaŋ, die nıŋ dembisi faarıma hɔɔŋ ta hɔɔŋ yallıma chʊllıŋ, dama nı faarı hɔɔŋ yaa yallı chʊllıŋ dı kpana aŋaŋ nı baaŋ dı yaa ka lɔla ama nı kaaŋ bıagı kʊʊ ka.

10 Vuodiekemba dı faarına hɔɔŋ aŋaŋ vuodiekemba dı yalla chʊllıŋ, n yıa nı mıra, daa manıŋ n zienneke, ama dı yiwo tı Yɔmʊtieŋ zienneke, dı hɔgʊ da keŋ nyıŋ ta vaa ʊ chʊrʊ, 11 ama dıı yi ʊ yi die, dı mʊ ʊ bemme ʊ nyıına ma yaa ʊ yiŋŋi ga ʊ chʊrʊ wa jigiŋ, ta dembiŋ dıaŋ da keŋ zeti ʊ hɔgʊ.

12 N bala naa a yıa vuotıalıkaha dıaŋ, (Manıŋ n balala naa daa tı Yɔmʊtieŋ) dı, dıı yi Masia dıdıısırʊ dı yaa hɔgʊ, ta hɔgʊ wa dı ka yi Masia dıdıısırʊ ama ta saagı dı ʊ aŋaŋ wa nan dı beri, dembike daa keŋ zeti wo. 13 Ta hɔgʊ dieke dıaŋ dı yine Masia dıdıısırʊ ta yaa daa dieke dı kana ka yi Masia dıdıısırʊ, ama ta daa wa dı saagı dı ʊ nan dı beri aŋaŋ wa, hɔgʊ wa da keŋ nyıŋ ʊ jigiŋ. 14 Dembiŋ dieke dı kana ka yi Masia dıdıısırʊ ama ta ʊ hɔgʊ dı yi, hɔgʊ wa wıa Ŋmıŋ daansa chʊrʊ wa sıba wʊnıŋ Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ ʊ vuosi; ta dıı yi ta hɔgʊ wa dıaŋ dı ka yi Masia dıdıısırʊ ama ta ʊ chʊrʊ wa dı yi, Ŋmıŋ daansa hɔgʊ wa sıba wʊnıŋ Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ ʊ vuosi. Dı daa die ba ballı tıŋ nan

dı sıı sıba vuodiekemba dı kana ka jıama wusie Ŋmınnı ballı, ama dı sına die wo, Ŋmıŋ tuo be mıŋ. 15 Ama dıı yi ta vuodieke dı kana ka yi Masia dıdıısırʋ wa dı yaala ʋ zeti vuodieke dı yine Masia dıdıısırʋ wa ʋ vaa wa aŋ ʋ ga. Dama die nıŋ mıraha ka bı bɔbı ba wʋnyı mana. Ŋmıŋ wa tı dı tı bemme aŋaŋ sʋgıfıalıŋ. 16 Fʋnıŋ hɔgʋ dieke dı yine Masia dıdıısırʋ wa, lalıa fʋ baa fʋ yi a sımma dı kaaŋ bıagı a gbatı fʋ chʋrʋ a taaŋ? Ta fʋnıŋ daa dieke dı yine Masia dıdıısırʋ wa, lalıa fʋ baa fʋ yi a sımma dı kaaŋ bıagı a gbatı fʋ hɔgʋ a taaŋ?

Bemme sıba Ŋmıŋ dı wana fʋ die wo

17 Nı wʋnyı mana bemme beri dieke tı Yɔmʋtieŋ dı ziene fʋ wo aŋaŋ fʋ sına die wo ta Ŋmıŋ dı vʋarına fʋ wa. Naa maŋ daga Masia dıdıısırıŋ lagıŋkʋ jigiŋ mana dı ba dıa. 18 Vuodieke dı gobine ʋ kɔlı ta Ŋmıŋ dı ye a wa wa, ʋ bemme die; ta vuodieke dıaŋ dı kana ka gobi ʋ kɔlı ta Ŋmıŋ dı wa wa ʋ dıaŋ ʋ bemme die. 19 Vuodieke dı gobi aŋaŋ vuodieke dı kana ka gobiye a mana yiwo nyʋarı. Wudieke dı yine nıŋŋmına yine nı dıma Ŋmıŋ mıraha vıınıŋ. 20 Vuoŋ mana bemme die ʋ sına die ta Ŋmıŋ dı keŋ wa wa. 21 Dıı yi ta die yiwo yɔmʋ ta Ŋmıŋ dı keŋ vʋarı fʋ, daa vaa ka mugisi fʋ, ama dıı yi fʋ tieŋ dı yı fʋ sieŋ dı fʋ ga yɔrı nan bıagı yi die. 22 Vuodieke die yine yɔmʋ ta Ŋmıŋ dı keŋ vʋarı wa ʋ wa bırıŋ wa tı Yɔmʋtieŋ sıtı ta bie ʋ dʋŋŋʋ; die gbaŋ vuodieke dı sına ʋ gbaŋ ta Masia dı keŋ vʋarı wa, ʋ wa bırıŋ wʋnıŋ Masia yɔmʋ. 23 Ŋmıŋ daa nı mıŋ, die wıa nı daa bırıŋ vuosi yɔŋısı. 24 N nımballı, nı bemme aŋaŋ Ŋmıŋ sıba nı benne die saŋŋa dieke die nı bırına Masia dıdıısırıba.

Yaa gamma vuodiekemba yene ka faarıŋ hɔɔŋ yaa yallı chʋllıŋ aŋaŋ kpihɔgʋba wıa

25 Lele nıŋ, n bala yıa vuodiekemba dı yene ka faarıŋ hɔɔŋ yaa dı yene ka yallı chʋllıŋ, ama daa tı Yɔmʋtieŋ yına mıŋ sieŋ dı n balı naa; ama n bala n sʋŋanyile dı dagına mıŋ dene; dama tı Yɔmʋtieŋ dı chıgına mıŋ zɔɔlıŋ wıa ʋ suŋŋi mıŋ maŋ yi wusie bıbalıtʋ.

26 Saŋka gie dı tʋana wıa, n yile dı dı vıına dı vuoŋ bemme ʋ wone beri die wo. 27 Dıı yi fʋ yaa hɔgʋ, die nıŋ daa keŋ zeti wo. Ta dıı yi fʋ ye ka faarıŋ hɔgʋ, daa keŋ faarı hɔgʋ bıbra. 28 Dıı yi fʋ faarı wa hɔgʋ yaa a yallı chʋrʋ, ka ka yi bıaŋ, ta dıı yi hɔgʋ dieke dı yene ka yallı chʋrʋ dı yallı ka ka yi bıaŋ; ama n yaala n kagı nı a nyıŋ wa mugisi dieke vuodiekemba dı yalla hɔɔŋ aŋaŋ vuodiekemba dı yalla chʋllıŋ dı yesinene tıŋgbaŋka gie me wo ma mıŋ.

29 N nımballı, tı Yɔmʋtieŋ keniŋ gbigiye mıŋ, die wıa a nyıŋ jinne yaa gamma dı vıına dı vuodiekemba dı yalla hɔɔŋ bemme sıba ba ka faarı hɔɔŋ, 30 ta vuodiekemba dı kʋnana wa bemme sıba ba wo sʋgıchʋʋsıŋ; ta vuodiekemba dı lalana bemme sıba ba wo sʋgıfıalıŋ; ta vuodiekemba dinene nyʋŋ bemme sıba ba wo jaaŋ mana; 31 ta wudiekemba vuoŋ mana dı yinene tıŋgbaŋka gie me daa vaa ba baga faası bemme a ma. Dama tıŋgbaŋka gie dı sına die lele gie wo, ka kaaŋ yʋası aŋ ka tıaŋ ga.

32 N ka yaala dı jaaŋ mugisi nı. Daakpaŋ nıŋ daansa ʋ baaŋ yi die a tʋŋ tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma aŋ ka fıalı tı Yɔmʋtieŋ sʋŋ. 33 Ama vuodieke dı yalla hɔgʋ nıŋ baga bie tıŋgbaŋka gie nyinti ma, dama ʋ yaala ʋ yi mıŋ aŋ ʋ hɔgʋ sʋŋ fıalı. 34 Die wıa ʋ yallı wa

sʊŋanyile bule. Hɔgʊ dieke dɪ bɪna wo chʊrʊ yaa hɔgʊlɪa baga gbaŋ bie tɪ Yɔmʊtieŋ tʊʊma ma aŋaŋ ʊ baaŋ yi die a nagɪ ʊ wɪɪŋ mana a bɪrɪŋ Ŋmɪŋ sɪɪtɪ, wudieke ʊ yinene aŋaŋ ʊ yilinene wudieke wo; ama hɔgʊ dieke dɪ yalla chʊrʊ nɪŋ baga bie tɪŋgbaŋka gie nyinti ma, dama ʊ yaala ʊ yi mɪŋ aŋ ʊ chʊrʊ sʊŋ fɪalɪ.

35 N bala naa dama n yaala n suŋŋi nɪ mɪŋ, n ka yaala n kagɪ nɪ, ama n yaala nɪ bemme vɪɪnɪŋ, ta nagɪ nɪ gbaŋ a yi tɪ Yɔmʊtieŋ tʊʊma ma ta daa vasɪma.

36 Dɪɪ yi dembiŋ dɪ yaa bandaa ta ba keŋ saŋ dɪ ba kaaŋ faarɪ taŋ, ta dɪɪ yi dembike dɪ yile yi dɪ ka mɪŋŋɪ yi bandaa wa, ta ʊ yile dɪ ʊ kaaŋ bɪagɪ yigi ʊ gbaŋ, dɪ vɪɪna dɪ ʊ yime wudieke ʊ yaalala aŋ ba faarɪ taŋ dama bɪaŋ wo a ma. 37 Ama vuodieke sʊŋ dɪ hagɪrɪŋ, ta ʊ sɪba a baarɪ wɪɪŋ kaaŋ mugisi wo, ta ʊ nan bɪagɪ yigi ʊ gbaŋ, ta yile ʊ sʊŋ ma daa vuoŋ mugisine wo dɪ ʊ kaaŋ faarɪ hɔgʊlɪa wa, die vɪɪŋ na. 38 Vuodieke faarɪna ʊ bandaa wa, dɪ vɪɪna; vuodieke dɪaŋ dɪ kana ka faarɪ ʊ bandaa wa, yiwo wudieke dɪ faasɪna a vɪɪna tɪaŋ vuodieke dɪ faarɪna ʊ bandaa wa.

39 Dɪɪ yi hɔgʊ dɪ yaa chʊrʊ ta ʊ ye bie ʊ mɪsɪ ma, ʊ mʊ ʊ bemme aŋaŋ wa mɪŋ, ama dɪɪ yi ʊ chʊrʊ wa dɪ keŋ kpi, die nɪŋ ʊ yaa sieŋ dɪ ʊ yallɪ daa dieke ʊ yaalala ama dɪ mʊ ʊ daa wa yi Masia dɪdɪɪsɪrʊ. 40 Ama manɪŋ n jigiŋ ʊ nan yaa sʊgɪfɪalɪŋ pam dɪɪ yi ʊ beri ʊ nyɪɪna ta ka yallɪya; manɪŋ n sʊŋanyile wonde, ama n sɪba a baarɪ n gbaŋ n yaa wa Ŋmɪŋ Halɪkasɪka mɪŋ.

8

Yaa gamma bugile nɔŋ ŋɔbɪŋ

1 Tɔ, lele n wa yaala n balɪ mɪŋ yaa gamma bugile nɔŋ ŋɔbɪŋ ma, tɪ sɪba a baarɪ tɪ mana yaa sɪbɪŋ, aŋ ka seŋ yi wusie. Sɪbɪŋ vasa vuota dɪ kɔta ʊ gbaŋ, ama choti vasa tɪ kpaŋŋɪsa tɪ chanchaalɪŋ. 2 Vuodieke dɪ yilinene dɪ ʊ sɪba jaaŋ, wʊnɪŋ vuoke mi ye ka sɪba ʊ tɪnna mʊ ʊ sɪmma dene. 3 Ama vuodieke dɪ chone Ŋmɪŋ, wʊnɪŋ Ŋmɪŋ dɪ sɪba ʊ wɪa.

4 Tɔ, yaa gamma nɔŋ dieke ba kaabɪna a yɪ bugile ŋɔbɪŋ wɪa; tɪ sɪba a baarɪ buuŋ yiwo jadieke dɪ wone mɪsɪ, ta tɪ bɪ sɪba a baarɪ dɪ Ŋmɪŋ balɪmɪŋ nyɪɪna benne. 5 Dɪɪ yi ta bugile dɪ beri gbaŋ, ta bie ŋmɪŋsikpeŋ yaa tɪŋgbaŋka gie me (dama nyinti pam benne ta vuota dɪ jɪama ta wasaha ba yɔmʊtielɪŋ) 6 ama tɪnɪŋ tɪ jigiŋ nɪŋ Ŋmɪŋ balɪmɪŋ nyɪɪna ma benne; Wʊnɪŋ ʊ yine tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ vuodieke dɪ naanna jaaŋ mana, ʊ ma tɪ yaa miivoli; ta Yɔmʊtieŋ balɪmɪŋ nyɪɪna ma benne, wʊnɪŋ ʊ yine Yisa Masia. *U* ma die jaaŋ mana dɪ naaŋ; ta ʊ ma tɪ bɪ yaa miivoli.

7 Daa vuoŋ mana sɪbɪna wusieke gie. Vuosi bataŋ kaabɪ wa bugile a yʊasɪ, die wɪa ba keŋ dii nyindiike me, ba ŋaaŋ yile dɪ a yiwo buuŋ nyindiike. Ba yada ka hagɪrɪ, die wɪa ba ŋaaŋ yile dɪ ba yaa bɪaŋ. 8 Daa nyindiike diekemba tɪ dinene baaŋ vaa tɪ gbigi Ŋmɪŋ; tɪ kaaŋ waarɪ jaaŋ dɪɪ yi ta tɪ ka dii nyindiikehe, yaa tɪ kaaŋ ye jaaŋ dɪɪ yi tɪ diihe.

9 Dɪɪ yi nɪ ka chʊarɪ bugile nyindiike diile ama nɪ sɪmma ta daa vaa a diile gaaŋ Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ diekemba yada dɪ kana ka dala wa. 10 Ta vuodieke yada dɪ kana ka dala wa dɪ ye nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ bala dɪ nɪ yaa sɪbɪŋ ta nɪ bie buuŋ juoŋ me a die jadieke ba kaabɪna yɪ bugilehe, naa nan vaa ʊ gbaŋ ʊ ga dii nyindiike diekemba dɪ yine buuŋ nyindiike. 11 Fʊnɪŋ vuodieke dɪ yine sɪbɪŋtieŋ wo, fʊ sɪbɪkʊ nan

chʋʋsı fʋ nımbʋa dieke yada dı kana ka dala wa, vuodieke Masia die dı kpine a gbatı wa a taaŋ wa. 12 Fʋ yie naa a yie bıaŋ a yıa fʋ nımballı, ta chʋʋsa ba yada dieke dı kana ka dala wa, ka daga dı yie bıaŋ yıa Masia mıŋ. 13 Die wıa, dıı yi nyindiike dieke n dinene wa dı vasa n nımbʋa dı yie bıaŋ, die nıŋ n kaaŋ bı ŋɔbı nɔŋ bıbra amʋ n kaaŋ vaa ʋ yi bıaŋ.

9

Ŋmıŋ Tʋntʋntʋ beriŋ wıa

1 N ka sıı n gbaŋ? N ka yi Masia tʋntʋntʋ? N ka ye tı Yɔmʋtieŋ Yisa? Daa n tʋʋma dieke n tʋnnana a yıa tı Yɔmʋtieŋ Yisa wıa nı keŋ yi yada? 2 Dıı yi ta vuosi bataŋ dı ka saagı dı n yiwo Masia tʋntʋntʋ, ama nınıŋ nıŋ dı yiwo talasi nı saagı! Dama nı nagına nı gbaŋ a taasi aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ wo dagına dı n seŋ yiwo Masia tʋntʋntʋ.

3 Dıı yi vuosi dı bala a chʋʋsa n saaŋ, n nan yiŋŋi balı naa a vʋarı n gbaŋ: 4 Tı wo sieŋ dı tı dime ta nyume tı tʋʋma wıa? 5 Tı bı wo sie dieke tı baaŋ nan nagı tı hɔgʋba diekemba dı yine Masia yada wa a dı dıa aŋaŋ ba sıba Masia tʋntʋntıŋ bataŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ nımballı aŋaŋ Piita die dı yi die wo? 6 Yaa nı yile dı manıŋ aŋaŋ Banabasi nyıına ma mʋna tı tʋma tı nyuuti wıa? 7 Soja bıa tʋnnana tʋʋma ta bı tune ʋ gbaŋ? Ta mınıa bala ʋ suone tıısi ama ta ka dii a biehe? Yaa mınıa bala ʋ yagıma dɔŋısı ama ta kaaŋ nyu a biisiŋ?

8 N nagına vuota beriŋ a balı naa; daa die gbaŋ Mosisi mıraha dı balı? 9 Dı maagıya Mosisi mıraha ma dı, “Dıı yi fʋ nagı naakʋakıŋ a tʋma fʋ kʋaŋ tʋʋma, daa bɔbı ka nʋaŋ ma dı ka daa ŋɔbıma.” Ŋmıŋ baga bie wo niige nyıına ma? 10 Daa tı wıa die ʋ balı naa? Wusie, die a maagı wa tı wıa. Vuodieke dı kʋanana aŋaŋ vuodieke dı gobinene tʋma ba tʋʋmaha ta yaa tama dı ba nan keŋ puo zaaha mıŋ. 11 Die tı suo wo Ŋmıŋ Halıkasi nyinti nı ma, dı ka mʋ dı tı tuo nyıŋgbanıŋ nyinti a nyıŋ nı jigiŋ? 12 Dıı yi vuosi bataŋ dı yaa sieŋ dı ba tuo suŋŋiŋ gie a nyıŋ nı jigiŋ, dı ka mʋ dı tınıŋ tı faasi tuoke?

Ama die tı ka nagı tı yalla sieku gie a tuo nyinti a nyıŋ nı jigiŋ, ama die tı die wahala jaaŋ mana ma; dama die tı ka yaala tı vaa Masia wʋvıınaha gie wıarı kʋaŋ. 13 Nı ka sıba a baarı dı vuodiekemba dı tʋnnana Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ yese ba nyindiike me, ta vuodiekemba dıaŋ dı tʋnnana kaabıŋ koriŋ jigiŋ yese ba nyindiike a nyına kaabıkʋ ma? 14 Die gbaŋ gbaŋ Ŋmıŋ dı yi nʋaŋ dı vuodiekemba dı mʋʋlınana ʋ wʋvıınaha yesime ba nyindiike a nyınna ka ma.

15 Ama manıŋ n ka nagı sieti gie kaanı mana a tʋŋ tʋʋma, ta n ka bı maaga naa dı nı yı mıŋ jaaŋ. Maŋ kpi dı kpıa aŋaŋ wudieke wıa n yalla nyʋʋŋ nıgıŋ baaŋ nyıŋ n nuusi me. 16 N ka yaa nyʋʋŋ nıgıŋ yaa gamma wʋvıına dieke n mʋʋlınana wıa, dama dı yiwo talasi dı n mʋʋlıma ha. Wʋbıaŋ nan dı bie n ma dıı yi maŋ ka mʋʋlı wʋvıınaha. 17 Dıı yi maŋ tıŋ vʋarı wa tʋʋmaha n gbaŋ gbaŋ, n tıŋ nan ye tune, ama n ka vʋarı ka n gbaŋ gbaŋ, Ŋmıŋ die nagına a yi n nuusi me dı n tʋma. 18 Bıa yine n tune? N tune yine n mʋʋlınana wʋvıınaha yɔrı wa, ta ka naga sie dieke n yalla wʋvıınaha tʋʋma ma wa a tuose jaaŋ wa.

19 N bie wo n dʋŋŋʋ, n ka yi vuoŋ yɔmʋ, ama n nagı wa n gbaŋ a bırıŋ vuoŋ mana yɔmʋ dı n vaa vuosi pam keŋ Yisa Masia jigiŋ. 20 Juu vuosi jigiŋ, n nagı n gbaŋ a yi sıba banıŋ dı n yi aŋ ba ye

gbatıtaanıŋ. Vuodiekemba dıaŋ dı dına Mosisi mıraha, n nagı wa n gbaŋ a yi sıba ba wɔnyı mıŋ, ama n gbaŋ mıraha ka yigi mıŋ, ta yaala dı vuodiekemba dı dına mıraha ye gbatıtaanıŋ
21 Vuodiekemba dı kana ka dı mıraha, n nagı wa n gbaŋ a yi sıba ba wɔnyı dı ba ye gbatıtaanıŋ. Naa ka dagı sıba n ka dıısa Ŋmıŋ mıraha; n dıa Masia mıraha mıŋ.
22 Vuodiekemba ba yada dı kana ka dala wa n tarıgıya mıŋ sıba ba wɔnyı dı ba ye gbatıtaanıŋ. N tarıgı wa n gbaŋ sıba vuoŋ mana mıŋ a yi vuoŋ mana dı dı sıı die mana bataŋ nan ye gbatıtaanıŋ.

23 N yie wıaha gie mana wɔvıınaha wıa, dı n keŋ gɔtı a ye ka nyɔarı. 24 Nı sıba a baarı chıgıla ma vuosi ŋaana chıga ama vuobalımıŋ nyıına ma ŋaana dii, ta tuo ka tune. Die wıa, nı chıgıma a dii ta tuo ka tune. 25 Chıchıgıla mana mıa mıŋ ta yige ba gbaŋ dı ba keŋ tuo tune dieke dı kana ka yɔasa aŋaŋ kpatıŋ, ama tınıŋ tı tɔma dı tı keŋ tuo tune dieke dı wone kpatıŋ haahuu. 26 Die wıa maŋ chıga ta n nine dı bie ka kpatıŋ ma ta ka chıga yɔrı yɔrı; die wıa maŋ sıı sıba nuuguŋnıgırɔ dieke dı kana ka viise n nuugume yɔrı yɔrı.
27 N ka yaala manıŋ vuodieke dı mɔvlınana wɔvıınaha a yıa vuosi keŋ waarı ka tune. Die wıa maŋ mugise n nyıŋgbanıŋ aŋ ka saaga a yıa mıŋ.

10

Kpaamıŋ yaa gamma bugile wıa

1 N nımballı, n yaala nı sımma dı nıŋmaaŋ die lige tı chɔɔŋkɔvlıba mana mıŋ, ta ba mana die dı garısı mɔgıkpıırı mıŋ. 2 Die ba mana die lagısına a sıı Ŋmıŋ nyaabɔ nıŋmaakɔ aŋaŋ mɔgıkpıırı sɔŋ, ta die bırıŋ Mosisi kɔaŋandıısırıŋ. 3 Ba mana die lagısıya mıŋ a dii nyindiike dieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı yına ba, 4 ta die mana dı bı lagıŋ a nyuu nyaaŋ dieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı yına ba wa; dama ba mana die lagısına a nyuu nyaaŋ dieke die dı nyına Ŋmıŋ haalıbɔ taŋ dieke die dı beline be wo. Tannı die yiwo Masia. 5 Aŋaŋ die mana, Ŋmıŋ sɔŋ die ka fıalıya aŋaŋ ba jɔsɔ, die wıa die ɔ vaa ba kpi kpi, ta ba vɔrıtı die dı jaası a dɔa dɔa hagırı ma.

6 Die wıa, wıaha gie yiwo dagıtı a kpaana tı dı tı daa yaalıma bıaŋ sıba die ba yaalınana die wo, 7 yaa tı jıama bugile sıba ba bataŋ die dı yine die wo, ka maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ dı, “Ta vuosisi die dı sɔɔŋ kalı a dii ta nyuu ta die hagı mi a sie ta jıama bugile.” 8 Tı tɔma dıgıntı tɔɔma sıba bataŋ die dı tɔma die wo, ta dabalımıŋ ba vuosi tuse baŋısı-le aŋaŋ ba taa dı kpi wo. 9 Tı daa magısıma tı Yɔmɔtieŋ sıba bataŋ die dı yine die, ta die nyinvuuke die dı dɔŋ ba a kɔɔ wa. 10 Tı da vɔɔma sıba bataŋ die dı yine die wo ta kuŋ malaka die dı keŋ kɔɔ ba wa.

11 Naa mana die yiye mıŋ a yi ba dı ka yi dagıtı, ta ba maagı ha a dɔaŋ dı a yi kpaamıŋ a yi tınıŋ vuodiekemba dı benne saŋŋa dieke dɔnıa dı bala ka kpatı wa naa.

12 Die wıa, vuodieke dı yilinene dı ɔ mıŋŋı zie, sımma ta daa keŋ nan. 13 Magısı dieke mana dı kenne nı ma yiwo magısı dieke dı ŋaana a kieŋ vuosi ma. Ama Ŋmıŋ yiwo wusietieŋ ta kaaŋ vaa nı juu magısı dieke dı hagırına a tıaŋ nı; ama saŋŋa dieke magısıŋ dı keŋ juu nı ɔ nan yı nı hagırı dieke nı baaŋ bıagı a nyaŋŋı ka a nyıŋ ka ma.

14 Die wıa, n nımballı, nı vɔarı nı gbaŋ a nyıŋ bugile yiri yiri kaabıŋ ma. 15 N bala yıa nı dama nı yiwo yıantieliŋ, nı gbaŋ nı

yilime yaa gamma wudieke n bala naa wa. 16 Daa dieke tı ŋaana bıra Ŋmıŋ ta nyuo wo wo dagıya dı tı mana lagıŋ a tıınsa Masia zımbʋ mıŋ; ta paanʋ dieke tı ŋaana gbieri gbieri a ŋɔba wa, dagıya dı tı mana lagıŋ a tıınsa Masia nyıŋgbaŋka mıŋ. 17 Ka yine paanʋ gɔlıŋ balımıŋ, ta tınıŋ nıŋ tı dala mıŋ ta lagıŋ a yi nyıŋgbaŋ balımıŋ, dama tı mana lagıŋya a ŋɔba paanʋ gɔlıŋ balıŋka.

18 Daansıma, Juu vuosisi. Ba vuodiekemba dı dinene jadieke ba kaabına a yı Ŋmınnı lagıŋya mıŋ aŋaŋ taŋ a yie kaabaha koriku me. 19 Manıŋ n balala wudieke wo, dı dagıya mıŋ dı buubu aŋaŋ nɔŋ dieke ba kaabına a yi ka wa yaa nyʋarı? Aayı, ka wo nyʋarı. 20 N bala mıŋ dı vuodiekemba dı kaabına kaaba a yıa bugile, ba kaaba yıa jımbıatı mıŋ, daa Ŋmıŋ. Die wıa n ka yaala nı lagıma aŋaŋ jımbıatı. 21 N ka saagıya dı nı lagıŋ a nyume tı Yɔmʋtieŋ Masia nyinnyuuke, ta bı nyume jımbıatı nyinnyuuke. N ka saagıya dı nı dime a nyıŋ ma tı Yɔmʋtieŋ kpalı ma ta bı dime a nyıŋ ma jımbıatı kpalı ma. 22 Tı mıa mıŋ dı tı Yɔmʋtieŋ yallıma nyantaatı? Tı hagırı a tıaŋ wa mıŋ?

23 Vuosi bataŋ baarı dı, “Tı yaa sieŋ dı tı yi wııŋ mana.” Wusie; ama daa jaaŋ mana vıına. “Tı yaa sieŋ dı tı yi wııŋ mana.” Ama daa wııŋ mana yalla nyʋarı. 24 Da yilime fʋ nyıına ma fʋ wıa, ama yilime fʋ chanchaalıŋ wıa.

25 Nı ŋɔbıma nɔŋ dieke ba yalla daa nyʋŋ ma, ta daa pıasıma wʋpıasıka diekemba nan mugisi nı sʋŋanyile, 26 dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Tıŋgbaŋka gie aŋaŋ ka nyinti mana yiwo Ŋmıŋ sıatı.”

27 Vuodieke dı kana ka yi Masia dıdıısırʋ ama ta keŋ bɔmısı fʋ nyindiike ta fʋ yaala fʋ ga, die nıŋ dime nyindiike dieke mana ʋ nagına zieŋ fʋ ta daa pıasıma wʋpıasıka diekemba dı baaŋ mugisi fʋ sʋŋanyile. 28 Ama dıı yi vuoŋ dı balı fʋ dı “Ba kaabı wa buuŋ, die nıŋ da keŋ dii nyindiikehe vuoke mi sʋŋanyile wıa. 29 Daa fʋ sʋŋanyile ama vuodieke dı balı fʋ wa sʋŋanyile.”

“Lalıa vuoŋ sʋŋanyile dı baa ka chʋʋsı n dʋŋŋʋ beriŋ? 30 Dıı yi maŋ bırı Ŋmıŋ n nyindiike ma ta ye dii, lalıa vuoŋ dı baa ʋ galıŋ mıŋ yaa gamma nyindiike dieke n bırına Ŋmıŋ a wıa?”

31 Tɔ, dıı yi diiŋ yaa nyıŋnyuule, wudieke mana nı yinene, nı yime wudieke dı balla a bırı Ŋmıŋ saaŋ. 32 Daa yime wudieke dı baaŋ vaa aŋ vuoŋ nan, dıı yi ʋ yi Juu vuoŋ, yaa Giriiki, yaa Ŋmıŋ vuosi. 33 Nı yime sıba n yinene die wo; n mıa mıŋ dı yi aŋ vuoŋ mana sʋŋ fıalı n yinene wudieke wo, ta ka yile yaa gamma n gbaŋ beri vıınıŋ wıa, ama vuoŋ mana vıınıŋ, amʋ ba nan keŋ ye gbatıtaanıŋ.

11

1 Die wıa nı dıa n beriŋ sıba n dına Masia beriŋ dene wo.

Yaa gamma sikpeŋ ligiŋ Ŋmıŋ jıamıŋ saŋŋa

2 N bıra nı saŋŋa mana nı tıınsınana n wıa ta dı n dagıkʋ n nagına a yı nı wa. 3 Ama wııŋ kaanı maŋ yaala nı sımma, dı Masia yiwo dembiŋ mana sikpeŋ tieŋ, ta dembiŋ mana dı yi ʋ hɔgʋ sikpeŋ tieŋ, ta Ŋmıŋ dıaŋ dı yi Masia sikpeŋ tieŋ. 4 Die wıa dembiŋ dieke dı jʋʋsınana Ŋmıŋ yaa a bala Ŋmıŋ wıa yaalıŋ ma ta ligi ʋ sikpeŋ aŋaŋ jaaŋ ka yıa Masia jılıma. 5 Hɔgʋ dieke dıaŋ dı jʋʋsınana Ŋmıŋ yaa a bala Ŋmıŋ wıa ama ta ka ligi ʋ sikpeŋ aŋaŋ jaaŋ, ʋ chʋrʋ wa ʋ yie viivi me, ka

nan dı sıı sıba ɔ wɔŋ wa ɔ sikpeŋ.
6 Ama dıı yi hɔgɔ wa dı ka ligi ɔ
sikpeŋ, die nıŋ dı vıına dı ɔ chıa
ɔ sikpeŋ zoosi. Ama ka ŋaana yi
viivi dı hɔgɔ wɔŋ ɔ sikpeŋ yaa
chıa ɔ sikpeŋ zoosi wo, ɔ mɔ ɔ
ligi wo ɔ sikpeŋ. 7 Dı ka mɔ dı
dembiŋ ligi ɔ sikpeŋ dama Ŋmıŋ
die naanna wa ɔ nıası wa ta bı yi
Ŋmıŋ bırıŋ, ama hɔgɔ nınıŋ yiwo
dembiŋ bırıŋ. 8 Dama dembiŋ
ka naaŋ nyıŋ hɔgɔ ma, ama hɔgɔ
naanna nyıŋ dembiŋ me. 9 Ŋmıŋ
die ka naaŋ wa dembiŋ a yı hɔgɔ
ama die ɔ naaŋ wa hɔgɔ a yı
dembiŋ. 10 Ta malakasi wıa, dı
vıına dı hɔgɔ ligi ɔ sikpeŋ aŋ ka
yi dagıtı dı ɔ chɔrɔ wa yiwo ɔ
sikpeŋ tieŋ. 11 Ama tı Yɔmɔtieŋ
jigiŋ nıŋ, dıı yi dembiŋ dı wori,
hɔgɔ kaaŋ dı beri, ta dıı yi hɔgɔ
dıaŋ dı wori, dembiŋ dıaŋ kaaŋ
dı beri, 12 dama Ŋmıŋ die nagı wa
dembiŋ gambiŋ a naaŋ hɔgɔ, ta
hɔgɔ dıaŋ dı mıra dembiŋ, ama
jaaŋ mana nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ.

13 Nı pıası nı gbaŋ sıba dı vıına
dı hɔgɔ jʋʋsıma Ŋmıŋ ta ka ligi
ɔ sikpeŋ? 14 Ama tı beriŋ ma
dagıya dı dıı yi ta dembiŋ dı yaa
sikpeŋ zoowagıtı ka yiwo viivi a
yı wa; 15 ama dıı yi hɔgɔ dı yaa
zoowagıtı ka yıa wa vıınıŋ, hɔgɔ
zoosi yiwo ɔ sibubiŋ. 16 Ama dıı
yi vuoŋ dı yaala ɔ nıgı nınhagırıŋ
yaa gamma ka ma, n nan balı
dı tınıŋ yaa Masia dıdıısırı chan-
chaalıŋ die dı benne mana wo
chɔara a gɔtı naa ma.

Yaa gamma tı Yɔmɔtieŋ nyindi-
ike diile wıa
(Mat. 26.26-29; Maki 14.22-25;
Luki 22.14-20)

17 Wudieke n yaala n balı naa
nıŋ, n ka bıra nı ka wıa, dama
nı ŋaana lagıma aŋaŋ taŋ wa
a yie wudieke wo, wo nyɔarı a
yıa nı ama ka chʋʋsa nı mıŋ.
18 Bʋmbʋŋaŋ wııŋ yiwo, n wʋŋya
mıŋ ba balala dı nı ŋaana lagıma
tamba wa, lugiŋ ŋaana bie nı
sʋnsʋŋ, ta maŋ tuo a taŋ dii dı
a yiwo wusie. 19 Dı yiwo wusie
dı lugiŋ nan dı beri, dama kanıŋ
ka bala ka dagı vuodiekemba dı
senne dı wusie sieku yaalıŋ ma.
20 Nı ŋaana keŋ lagıma wa daa tı
Yɔmɔtieŋ nyindiike nı ŋaaŋ die.
21 Dama nı ŋaana lagıŋ wa, vuoŋ
mana ŋaaŋ die ɔ diile ta ka chıısa
ɔ chanchaalıŋ, ta bataŋ kɔma kɔŋ
ta bataŋ dıaŋ dı die a chaga, ta
bataŋ dı nyuo a buge, ta bataŋ
dıaŋ dı ka yese a nyuo. 22 Nı wo
tige a baaŋ nyuu ta dii mi? Yaa
nı ka yıa Ŋmıŋ vuosi jılıma ta yie
zɔɔlıntielibe dı die viivi? Bıa nı
yaala n bala nı yaa gamma wıırı
gie mi? N nan bırı nı wıaha gie
ma? Aayı, n kaaŋ bırı nı.

23 N tuo wo dagıkɔ gie a nyıŋ
tı Yɔmɔtieŋ jigiŋ ta nagı yıa
nı: dı yuŋ dieke ba posine tı
Yɔmɔtieŋ Yisa chıaŋ, die ɔ nagı
paanɔkɔ, 24 a waasi Ŋmıŋ, a yi
ke gbieri gbieri a nagıha a yı ɔ
kɔaŋandıısırıba dı ba ŋɔbı, ta
baarı dı, “N nyıŋgbanıŋ wɔnna
maŋ baa n nagı aŋ ba kɔɔ mıŋ
nı wıa. Nı yime naa a tıınsıma
n wıa.” 25 Nyindiikehe kɔaŋ, ta
ɔ bı nagı daaŋ aŋaŋ nyaaŋchibiŋ
a baarı dı, “Daabɔ gie yiwo n
zıŋ dagıtı a daga dı Ŋmıŋ yı
wa nɔahaalıŋ a yı vuota, saŋŋa
dieke nı yaala nı nyu, nı nyume
a tıınsıma n wıa.”

26 Saŋŋa dieke mana nı keŋ
ŋɔba tı Yɔmɔtieŋ paanɔ gulimiŋ
ta nyuo daabɔ gie, nı bala vuosi
dı tı Yɔmɔtieŋ die kpiye mıŋ a ga
tɔgı saŋŋa dieke ɔ bala ɔ yiŋŋi
keŋ. 27 Die wıa, vuodieke nıŋ
mana dı keŋ ŋɔbı tı Yɔmɔtieŋ
paanɔkɔ ta nyu daabɔ, sie dieke ɔ
kana ka mɔ dı ɔ yi die, die vuoke
mi yiwo bıaŋ a yi tı Yɔmɔtieŋ
nyıŋgbanıŋ aŋaŋ ɔ zımbɔ mıŋ.
28 Vuoŋ mana mıŋŋı wʋnsı ɔ
gbaŋ, ta ye ŋɔbı paanɔkɔ ta nyu a
daabɔ. 29 Vuodieke nıŋ dı kenne

ŋɔbı paanʋkʋ ta nyu daabʋ ta ka sıba dı ka zie tı Yɔmʋtieŋ nyıŋgbaŋka naŋ ma, ʋ nan ye tıbıdatı dieke dı yine bıaŋ ʋ ŋɔbına ta nyuo wıa. 30 Die yine nı pam dı yʋagı ta yi wabıtı, ta bataŋ dı kpi kpi. 31 Ama dıı yi tı nan wolin a wʋnsı tı gbaŋ ta ye ŋɔbı ta nyu, tı kaaŋ ye tıbıdatıŋ. 32 Tı Yɔmʋtieŋ die tı sarıya ta data tı tıbıdatıŋ, amʋ ʋ kaaŋ chʋʋsı tı saŋŋa dieke ʋ bala ʋ chʋʋsı tıŋgbaŋka gie vuosi wo.

33 Die wıa, n nımballı, dıı yi nı keŋ lagısı taŋ dı nı dii tı Yɔmʋtieŋ nyindiikehe, nı chıısıma taŋ. 34 Ama vuodieke nıŋ kɔŋ dı yalla, ta ʋ kaaŋ bıagı a chıısı, die nıŋ ʋ wolin dii ʋ tigiŋ me, ta ye keŋ, die kaaŋ dı yaa tıbıdatıŋ a keŋ ʋ ma saŋŋa dieke nı kenne lagıŋ tamba wa. Wʋtıalıkaha nıŋ maŋ keŋ keŋ, n nan balı nı.

12

Yaa gamma Ŋmıŋ Halıkasıka piinisi wıa

1 N nımballı, yaa gamma Ŋmıŋ Halıkasıka, n yaala nı sımma ka piinisi dı sına die aŋaŋ wusie. 2 Nı sıba a baarı saŋŋa dieke nı yene ka yi Masia yada wa, die nı jıama bugile, jadieke dı kana ka bala wıa, ta die yaa nı gaama sieti pam ma. 3 N yaala nı sımma dı dıı yi Ŋmıŋ Halıkasıka dı bie vuodieke ma, die vuoke kaaŋ bıagı yuori ʋ nʋaŋ a chʋʋsı Yisa saaŋ; ta vuoŋ dıaŋ kaaŋ bıagı a balı dı Yisa yine tı Yɔmʋtieŋ, sie Ŋmıŋ Halıkasıka bie ʋ ma.

4 Ŋmıŋ Halıkasıka piinisi yiri yiri benne, ama Halıkası balıŋka yınana a mana. 5 Ŋmıŋ jıamıŋ yiri yiri benne, ama Yɔmʋtieŋ balıŋka tı jıama. 6 Tʋʋma yiri yiri dıaŋ benne, ama Ŋmıŋ balıŋka vasınana vuoŋ mana dı tʋma ʋ tʋʋma. 7 Ŋmıŋ yı Masia dıdıısırıŋ mana hagırıŋ yiri yiri mıŋ dı a dagı dı Halıkasıka bie ba ma, dı tı suŋŋi Masia dıdıısırıŋ mana. 8 Halıkasıka nan yı vuoŋ yıaŋ wʋbalıka; ta bı yı wʋnyı dıaŋ sıbıŋ ta ʋ bala sıbıŋ wʋbalıka, ama a mana nyınna Halıkası balıŋka jigiŋ. 9 Halıkasıka yıa vuoŋ yada, ta bı yıa wʋnyı dıaŋ hagırı dieke dı vasınana yʋagıtieliŋ dı yese gbaamıŋ; 10 ta bı yıa wʋnyı dıaŋ hagırıŋ ʋ bıagı tʋma mamachi tʋʋma; ta bı yıa ʋ wʋnyı dıaŋ yıaŋ ʋ bıagı a yiŋŋi bala Ŋmıŋ wıa; ta bı yıa wʋnyı dıaŋ yıaŋ dieke ʋ bıagı a sıba piini dieke dı nyınna Ŋmıŋ Halıkasıka jigiŋ aŋaŋ jadieke dı kana ka nyıŋ Halıkasıka jigiŋ; ta bı yıa wʋnyı dıaŋ yıaŋ ʋ bıagı bala jabalıkı yiri yiri diekemba ba kana ka wʋmma; ta bı yıa wʋnyı dıaŋ yıaŋ ʋ bıagı yiŋŋi bala jabalıkı dieke ʋ kana ka wʋmma ha chıaŋ. 11 Naa yiwo Halıkasıka tʋʋma, ta ʋ yıa vuoŋ mana die piini sıba wʋnıŋ Halıkasıka dı yaalala die.

Nyıŋgbanıŋ wʋbalıka wıa

12 Masia sıı sıba nyıŋgbanıŋ; nyıŋgbanıŋ yiwo nyıŋgbaŋ balımıŋ ama ta puo puo lʋga lʋga, ama ka puone puo die mana ka ye yiwo nyıŋgbaŋ balımıŋ. 13 Tı mana vuodiekemba dı yine Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi, aŋaŋ yɔŋısı, aŋaŋ vuodiekemba dı sına ba gbaŋ, ba sıı tı mana Ŋmıŋ nyaaŋ aŋaŋ Halıkası balıŋka mıŋ dı tı lagıŋ a yi nyıŋgbaŋ balımıŋ; ta Halıkası balıŋka dı suuli tı mana.

14 Nyıŋgbaŋka ka yi chıbıbalımıŋ, ama a dala mıŋ. 15 Dıı yi naŋ dı baarı dı, “N kana ka yi nuuŋ wıa n ka gʋtı nyıŋgbaŋka ma” daa die naŋ dı baa ka yi aŋ ka kaaŋ gʋtı nyıŋgbaŋka ma. 16 Ta dıı yi ta tıbıŋ dı baarı dı, “Manıŋ n ka yi nimbiŋ die wıa n ka gʋtı nyıŋgbaŋka ma”,

daa die tɪbɪŋ dɪ baa ka yi aŋ ka kaaŋ gʊtɪ nyɪŋgbaŋka ma. 17 Dɪɪ yi ta nyɪŋgbaŋka mana dɪ lagɪŋ a yi nimbiŋ, lalɪa ka baa ka yi a wʊmma wɪa? Ta dɪɪ yi ka lagɪŋ yi tɪbɪŋ, lalɪa ka baa ka yi a wʊŋ nyuugiŋ? 18 Ama Ŋmɪŋ lagɪŋ wa nyɪŋgbaŋka gie lʊga lʊga mana a yi nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ ʊ yaalala dene. 19 Dɪɪ yi a mana dɪ lagɪŋ yi jabalɪmɪŋ, ka tɪŋ nan yi nyɪŋgbanɪŋ? 20 Dɪ sɪna die wo, nyindiekemba dɪ taasɪna nyɪŋgbaŋka dala mɪŋ, ama a mana yiwo nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ.

21 Die wɪa, nimbiŋ kaaŋ bɪagɪ balɪ yɪ nuuŋ dɪ, “N ka yaala fʊ”, yaa sikpeŋ balɪ yɪ naŋ dɪ, “N ka yaala fʊ.” 22 Ta tɪ nyɪŋgbaŋ lʊga lʊga diekemba dɪ taasɪna nyɪŋgbanɪŋ ma ta sɪɪ sɪba a wo hagɪrɪbʊ, dɪɪ yi a wori nyɪŋgbaŋka kaaŋ bɪagɪ a yi wɪɪŋ. 23 Nyɪŋgbaŋ lʊga diekemba ta tɪ daansɪna ta ka faasɪ wo jɪlɪma wa, hanɪŋ tɪ mɪŋŋɪ daansa aŋaŋ nɪŋŋmɪna. Die wɪa tɪ mɪŋŋɪ lige vuosi nine me tɪ lʊga diekemba dɪ kana ka mʊ dɪ vuosi ye, 24 ta lʊga diekemba dɪ mʊna vuosi yesime tɪ ka ligihe. Ŋmɪŋ lagɪŋ wa tɪ nyɪŋgbaŋka sie dieke me lʊga diekemba dɪ wone jɪlɪma wa tɪ faasɪ daansa. 25 Ʊ yiwo naa dɪ nyɪŋgbaŋka lʊga mana lagɪŋ a tʊma vɪɪnɪŋ, ta lʊga mana baga bemme hanɪŋ ba ma. 26 Dɪɪ yi nyɪŋgbaŋka lʊgɪbalɪmɪŋ dɪ die wahala nyɪŋgbaŋka mana dinene wahala dene; ta dɪɪ yi nyɪŋgbaŋka lʊgɪbalɪmɪŋ dɪ ye jɪlɪma nyɪŋgbaŋka mana yaa wa sʊgɪfɪalɪŋ mɪŋ.

27 Nɪnɪŋ nɪ lagɪŋ yiwo Masia nyɪŋgbaŋka, ta nɪ wʊnyɪ mana yiwo ʊ nyɪŋgbanɪŋ lʊgɪŋ. 28 Die wɪa Ŋmɪŋ dɪ vʊarɪ Masia tʊntʊntɪba Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ ma, ta ba yi nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ; a bɪ gʊtɪ vʊarɪ naazʊalɪŋ; ta vʊarɪ dɪdagɪrɪŋ; a bɪ gʊtɪ vʊarɪ vuodiekemba dɪ tʊnnana mamachi wɪa; a bɪ gʊtɪ vʊarɪ vuodiekemba dɪ ʊ yɪna ba hagɪrɪŋ ba bɪagɪ gbaama yʊagɪtielɪŋ; ta vʊarɪ susuŋŋirɪŋ; a bɪ vʊarɪ vuodiekemba ʊ yɪna ba yɪaŋ ba bɪagɪ daansa tʊʊmaha; ta bɪ gʊtɪ vʊarɪ vuodiekemba dɪ bɪagɪ balala nyɪŋbalɪkɪ yiri yiri diekemba ba kana ka wʊmma. 29 Daa vuoŋ mana yine Masia tʊntʊntʊ, yaa naazʊa, yaa dɪdagɪrʊ yaa vuodiekemba dɪ yalla hagɪrɪŋ a bɪagɪ tʊma mamachi tʊʊma. 30 Daa vuoŋ mana yalla hagɪrɪŋ a bɪagɪ gbaama yʊagɪtielɪŋ, yaa a bɪagɪ bala nyɪŋbalɪkɪ gaasɪ diekemba ba kana ka wʊmma, yaa daa vuoŋ mana nan bɪagɪ a yiŋŋi a balɪ nyɪŋbalɪkɪ gaasɪ diekemba ba kana ka wʊmma a chɪasɪ. 31 Nɪ yaalɪma piini diekemba dɪ yine piinikpɪɪma aŋaŋ nɪŋŋmɪna.

N nan dagɪ nɪ sie dieke dɪ tɪanna a mana.

13

Choti wɪa

1 Tɔ, Dɪɪ yi maŋ bɪagɪ bala nyɪŋbalɪkɪ gaasɪ mana, yaa a bɪagɪ bala malakasi jabalɪkɪŋ, ama ta wo choti aŋaŋ vuosi, n sɪɪ sɪba gɪŋgaŋ yaa bimbilimiŋ watɪ mɪŋ. 2 Dɪɪ yi maŋ yaa piini dieke a baaŋ bɪagɪ yiŋŋi bala Ŋmɪŋ wɪa, yaa ta yaa sɪbɪŋ mana yaa ta bɪagɪ sɪba wʊlɔbɪrɪka wɪa mana, yaa ta yaa yada dieke dɪ baaŋ bɪagɪ a yi ta tankpeŋkpɪɪŋ vʊʊ jigiŋ kaanɪ a ga jigigaaŋ, ama ta wo choti aŋaŋ vuosi, n yiwo yɔrɪ. 3 Dɪɪ yi maŋ nagɪ n nyinti diekemba n yalla mana a yi zɔɔlɪntielɪŋ, ta nagɪ n gbaŋ a yɪ dɪ ba juo bolɪŋ Masia wɪa, ama ta wo choti aŋaŋ vuosi, ka wo nyʊarɪ a yɪ mɪŋ.

4 Vuodieke dɪ yaa choti, yaa wa suguru ta bɪ chɪga vuosi zɔɔlɪŋ, ʊ wo sʊgɪbɪaŋ, yaa kuulɪŋ

yaa kɔtɪŋ-n gbaŋ, 5 ʊ wo kalin-baani, choti ka yie ʊ chanchaalɪŋ yɔrɪ yɔrɪ, yaa ta faasɪna yaala ʊ kasɪŋ ma vɪɪnɪŋ, yaa ta jɪa sɪnyɪɪrɪŋ yɔrɪ yɔrɪ, ʊ ka naga bɪaŋ dieke ba yinene wo a yie ʊ sʊŋ ma. 6 Vuodieke dɪ yalla choti ka yaa sʊgɪfɪalɪŋ yaa gamma bɪaŋ ma, ama ta yaa sʊgɪfɪalɪŋ aŋaŋ wusieke. 7 Vuodieke dɪ yalla choti ka gbalɪga; ʊ yada aŋaŋ ʊ tama aŋaŋ ʊ suguru wo kpatɪŋ.

8 Choti wo kpatɪŋ. Ama dɪɪ yi Ŋmɪŋ wɪa yiŋŋi balɪkʊ ka nan keŋ kpatɪ, ta dɪɪ yi wʊbalɪkɪ gaasɪ balɪŋ ka nan keŋ kpatɪ, ta dɪɪ yi sɪbɪŋ ka nan keŋ kpatɪ. 9 Lele nɪŋ, tɪ sɪba wa bɪta ta Ŋmɪŋ wɪa yiŋŋi balɪkʊ piinike gbaŋ dɪ yuori a dagɪtɪ bɪta mɪŋ. 10 Ama saŋŋa dɪ keŋ tʊgɪ ta Ŋmɪŋ dɪ dagɪtɪ a mana, wudieke dɪ benne bɪta wa nan kpatɪ.

11 Saŋŋa dieke die n yine bʊabiŋ die n bala sɪba bʊabiŋ, ta die yie nyinti sɪba bʊabiŋ, ta die yile sɪba bʊabiŋ, ama wana lʊa naa, n vaa wa balɪbɪsɪŋaŋ wɪa. 12 Wudieke tɪ sɪbɪna lele wo yayaa mɪŋ, ta sɪɪ sɪba tɪ ŋaana daansa dige me ta ka yese vɪɪnɪŋ; ama tɪ nan keŋ ye he yaalɪŋ ma. Wudieke n sɪbɪna lele gie wo yayaa mɪŋ, ama n nan keŋ sɪbaha vɪɪnɪŋ sɪba Ŋmɪŋ dɪ sɪbɪna mɪŋ vɪɪnɪŋ die wo.

13 Tɔ, yada aŋaŋ tama aŋaŋ choti, nyinti ataa wa gie benne; ama choti tɪaŋ a mana.

14

Halɪkasɪka piini wʊbalɪka bɪbra

1 Nɪ yaalɪma choti a tɪaŋ jaaŋ mana; ama ta bɪ yaalɪma Ŋmɪŋ Halɪkasɪka piini aŋaŋ nɪŋŋmɪna, a tɪaŋ a mana nɪ faasɪ yaalɪma piini dieke dɪ yine Ŋmɪŋ wɪa yiŋŋi balɪkʊ. 2 Vuodieke dɪ balala nyɪŋbalɪkɪ gaasɪ diekemba ʊ kana ka wʊmma ta Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ yɪ wa wa, ʊ bala yɪa Ŋmɪŋ daa vuota, dama vuoŋ ka sɪba a chɪasɪ, ʊ ŋaana bala lɔbɪrɪŋ wɪa Halɪkasɪka hagɪrɪŋ ma wa. 3 Ama vuodieke dɪ yiŋŋine bala Ŋmɪŋ wɪa, bala yɪa vuota ta suŋŋe be ta kpaŋŋɪsa ba ta yɪa ba sʊgɪfɪalɪŋ. 4 Vuodieke dɪ balala wʊbalɪkɪ gaasɪ dieke ʊ kana ka wʊmma suŋŋe ʊ gbaŋ nyɪɪna; ama vuodieke dɪ yiŋŋine bala Ŋmɪŋ wɪa suŋŋe Masia dɪdɪɪsɪrɪba mana.

5 N tɪŋ yaala nɪ mana balɪma nyɪŋbalɪkɪ gaasɪ diekemba nɪ kana ka wʊmma, ama a tɪaŋ ka n tɪŋ yaala nɪ mana yiŋŋi balɪma Ŋmɪŋ wɪa mɪŋ. Vuodieke dɪ yiŋŋi bala Ŋmɪŋ wɪa, ka yaa nyʊarɪ a tɪaŋ vuodieke dɪ balala wʊbalɪkɪ gaasɪ dieke ʊ kana ka wʊmma, sie vuoŋ bie mi ta nan bɪagɪ yiŋŋi balɪ wɪaha a dagɪ Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ aŋ ka suŋŋi be. 6 N nɪmballɪ, dɪɪ yi maŋ keŋ nɪ jigiŋ a bala wʊbalɪkɪ gaasɪ diekemba n kana ka wʊmma, bɪa suŋŋiŋ maŋ yɪa nɪ? Sie maŋ keŋ a yuori nyindieke dɪ nyɪna Ŋmɪŋ jigiŋ a dagɪ nɪ, yaa yɪaŋ, yaa a yiŋŋi balɪ Ŋmɪŋ wɪa a yɪ nɪ, yaa dagɪkʊ a taŋ.

7 Dɪɪ yi nyindiekemba dɪ wone mɪsɪ ba yaa laala dɪ ka tarɪga a kpaŋ, lalɪa vuosi dɪ baa ba yi a sɪmma a kpaŋ chɪaŋ? 8 Dɪɪ yi vuodieke wɪɪnana kantana dɪ ka mɪŋŋɪ wɪɪ nɪŋŋmɪna wɪɪla, mɪnɪa baaŋ yi siri aŋaŋ tɔŋ? 9 Die gbaŋ gbaŋ dɪ sɪɪ, dɪɪ yi fʊ bala yɪa vuosi aŋaŋ jabalɪkɪ dieke ba kana ka wʊmma, lalɪa ba baa ba yi a sɪmma wudieke fʊ balala chɪaŋ? Dɪ nan dɪ sɪɪ sɪba bala yɪa wa bʊlɔgɪsɪŋ. 10 Nyɪŋbalɪka yiri yiri pam benne dʊnɪa ma, ta a mana dɪ yaa a chɪasɪ. 11 Ama dɪɪ yi maŋ ka sɪba jabalɪkɪ dieke vuoŋ dɪ bala yɪa mɪŋ, vuodieke dɪ balala a yɪa mɪŋ nan dɪ yi chaanʊ n jigiŋ ta n dɪaŋ yi chaanʊ ʊ jigiŋ. 12 Nɪ senne yaalala Halɪkasɪka piini wo,

nı yaalıma piini dieke dı baaŋ suŋŋi Masia dıdıısırıŋ mana.
13 Vuodieke dı balala nyıŋbalıkı gaası diekemba ʋ kana ka wʋmma, mʋ ʋ jʋʋsı wa Ŋmıŋ a ye piini dieke ʋ baaŋ bıagı a daga a chıası. 14 Dıı yi maŋ jʋʋsa Ŋmıŋ aŋaŋ wʋbalıkı dieke n kana ka wʋmma, n haalıŋ jʋʋsınana ama n ka sıba wudieke n balınana chıası. 15 Lalıa maŋ baa yi? N nan jʋʋsı Ŋmıŋ aŋaŋ n haalıŋ, ta bı jʋʋsı wa aŋaŋ n sʋŋanyile; ta chıa yıla a yı Ŋmıŋ aŋaŋ n haalıŋ; ta bı chıa yıla aŋaŋ n sʋŋanyile.
16 Dama fʋ bıra Ŋmıŋ ta waasa wa aŋaŋ fʋ haalıbʋ nyıına ma, lalıa vuodiekemba dı kana ka sıba a chıasısı dı baa ba gʋtı fʋ a bırı Ŋmıŋ? Dıı yi ba ka sıba a chıasısı, lalıa ba baa ba sımma dı fʋ bırıŋ yiwo wusie? 17 Dıı yi fʋ Ŋmıŋ bırıkʋ dı vıına gbaŋ, ama ka kaaŋ suŋŋi vuoŋ.
18 N waasa Ŋmıŋ dı n bıagı bala wʋbalıkı dieke n kana ka wʋmma a tıaŋ nı wʋnyı mana.
19 Ama maŋ bie Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ sʋŋ, n nan dı yaala dı n balı nʋawııŋ anʋ diekemba dı yalla chıası aŋ ka suŋŋi n chanchaalıŋ, a tıaŋ n baa bala nʋawııŋ tuse tuse jabalıkı dieke n kana ka wʋmma ma.
20 N nımballı, nı daa yilime sıba ballıbısısı, ama bıaŋ yiile nıŋ nı sımma sıba ballıbısı, ama nı yilime sıba nyıŋkʋra. 21 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, Ŋmıŋ baarı,

N nan daansı vaa chaanıŋ
diekemba dı balala jabalıkı gaası
aŋ ba balı wıa a yı n vuosi.
Ba nan balı a yı ba tıŋgbaŋ gaaŋ
nyıŋbalıka ma
die mana yɔrı n vuosi kaaŋ
wʋŋ a yı mıŋ.

22 Die wıa, wʋbalıkı gaası yiwo Ŋmıŋ hagırıŋ dagıtı a yıa vuodiekemba dı kana ka yi Masia yada wa, daa vuodiekemba dı yine wo yada wa. Ama Ŋmıŋ wıa yiŋŋi balıkʋ yiwo dagıtı a yi yada tieliŋ, daa vuodiekemba dı kana ka yi Masia yada wa.
23 Dıı yi Masia dıdıısırıŋ mana dı lagıŋ taŋ, ta vuoŋ mana dı bala jabalıkı gaası diekemba ba kana ka wʋmma, ta vuodiekemba dı kana ka yi Masia dıdıısırıŋ yaa vuodiekemba dı kana ka sıba a wıa dı keŋ juu, ba kaaŋ balı dı nı juo yıŋyaatı? 24 Ama dıı yi ta Masia dıdıısırıŋ dı lagıŋ taŋ, ta tuose Ŋmıŋ wıa a yiŋŋi bala yıa taŋ ta vuodiekemba dı kana ka yi Masia dıdıısırıŋ yaa vuodiekemba dı kana ka sıba a wıa dı keŋ juu, ba nan mıŋŋı dı ba yiwo tʋntʋmbıatı tieliŋ yaa gamma wudieke ba wʋnna wa ta dii ba gbaŋ gbaŋ sarıya. 25 Ta yuori balı wudieke dı benne ba sʋgıtı ma, ta sʋʋŋ gbigiri a bırı Ŋmıŋ ta baarı dı, “Wusie, Ŋmıŋ seŋ bie nı jigiŋ.”

Masia dıdıısırıŋ dı mʋna ba jıama Ŋmıŋ dene

26 N nımballı, n balıkʋ gie chıaŋ? Dıı yi nı keŋ lagısı taŋ dı nı jıama Ŋmıŋ, ta wʋnyı ŋaaŋ yaa wa yılı, ta wʋnyı dıaŋ dagıŋ, ta wʋnyı dıaŋ wudieke Ŋmıŋ dı yuorine a dagı wa, ta wʋnyı dıaŋ wʋbalıkı gaası diekemba ʋ kana ka wʋmma, ta wʋnyı dıaŋ dı bıagı bala wʋbalıkı gaası diekemba ʋ kana ka wʋmma a chıası, nı yime genhe mana sie dieke dı mʋna a suŋŋime Masia dıdıısırıŋ. 27 Dıı yi ba yaala ba balı wʋbalıkı gaası diekemba ba kana ka wʋmma ba daa tıaŋ vuosi bale yaa bataa, ba balıma wʋnyı wʋnyı, ta vuoŋ dıaŋ bemme mi a daga a chıası kaanı kaanı. 28 Ama dıı yi ta vuodieke dı baaŋ bıagı a dagı a chıası dı wori, die nıŋ vuodieke dı balala wʋbalıkı gaası diekemba ʋ kana ka wʋmma tarı ta balıma yıma ʋ nyıına ma aŋaŋ Ŋmıŋ. 29 Nı vaa naazʋalıŋ bale

yaa bataa balıma Ŋmıŋ wıaha, ta vuotıalıkaha jııma wudiekemba ba balala wa. 30 Ama dıı yi ta vuoŋ dı kalı nı sʊŋ ta Ŋmıŋ dı yuori ʊ wıaha a dagı wa, ta ʊ yaala ʊ yiŋŋi balı Ŋmıŋ wıaha, vuodieke dı balala wa tarı. 31 Nı mana nan bıagı yiŋŋi balı Ŋmıŋ wıa wʊnyı wʊnyı aŋ ka yi vuoŋ mana bʊgırı aŋ ka kpaŋŋısı vuoŋ mana. 32 Vuodieke dı yalla piini dieke dı yine Ŋmıŋ wıa yiŋŋi balıkʊ nan bıagı yigi ʊ gbaŋ a chıısı ʊ saŋŋa, 33 dama Ŋmıŋ ka wa tı dı tı yime wıa tɔra tɔra, ama ʊ wa tı dı tı bemme sɔmm.

Die dı mʊ dı sımma saŋŋa dieke Ŋmıŋ vuosi dı keŋ lagıŋ. 34 Hɔgʊba mʊ ba mʊʊ ba nʊa sɔmm Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ jigiŋ, ama ba mʊ ba sʊʊŋ ba gbaŋ tıŋgbaŋ ta wʊmma sıba Ŋmıŋ mıraha dı dagına die wo. 35 Dıı yi ba yaala ba sımma wıŋ, ba pıasi ba chʊllıŋ tige me, dama ka yiwo viivi dı hɔgʊ balı wıa Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ jigiŋ.

36 Ŋmıŋ wıaha gie die ka wolin piili wo nı jigiŋ, yaa daa nı nyıına ma jigiŋ ka keŋ tʊgı. 37 Vuodieke dı sıba dı ʊ yiwo Ŋmıŋ naazʊa yaa ʊ yaa Halıkasıka piini, ʊ sımma a baarı wudieke n maagınana yıa nı naa yiwo tı Yɔmʊtieŋ mıra mıŋ. 38 Ama vuodieke dı zeti wıaha gie, nı gbaŋ daa tuosime ʊ wıa.

39 Die wıa n nımballı, nı yaalıma Ŋmıŋ wıa yiŋŋi balıkʊ aŋaŋ nıŋŋmına, ama nı da kagıma vuodiekemba dı yaala wʊbalıkı gaasi diekemba ba kana ka wʊmma balıŋ. 40 Nı yime wıŋ mana vıınıŋ vıınıŋ aŋ a dıa taŋ.

15

Masia kuŋ hagıŋ wıa

1 N nımballı, n yaala n tıınsı nı mıŋ yaa gamma wʊvıına dieke die n mʊʊlına a yı nı wa, ta nı tuo a mıŋŋı pɔgılıha wa. 2 Dıı yi nı mıŋŋı pɔgılaha nı nan ye gbatıtaanıŋ, daa die nı yadaka nan yi yɔrı.

3 Wudieke n tuone wo kanıŋ maŋ nagı a yı nı wa, ta ka yine wʊkpııŋ a tıaŋ wııŋ mana; dı Masia die tuo wo tınıŋ wʊbıayiiriŋ kuŋ a kpi, sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋ ma dene wo; 4 dı die ba guu wo mıŋ, ta ʊ hagı kumbu me ka daraa ataa daraaŋ sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dene wo, 5 ta die nyıŋ Piita jigiŋ, ta ka kʊaŋ chaaŋ ʊ bı nyıŋ ʊ tʊntʊntıŋ baŋ aŋaŋ bale wo jigiŋ. 6 Ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ nyıŋ bʊnyı ʊ dıdıısırıŋ dı tıanna vuosi kɔbısınʊ wa jigiŋ, bataŋ pam ye bie ba mısı ma ta bataŋ dıaŋ dı kpi. 7 Naa kʊaŋ chaaŋ die ʊ nyıŋ Jemisi jigiŋ, ta die keŋ nyıŋ ʊ tʊntʊntıba mana jigiŋ.

8 Ka kʊaŋ kʊaŋ die ʊ keŋ nyıŋ n gbaŋ n jigiŋ, manıŋ vuodieke die dı sına sıba n daaŋ ka tʊgıya ta ba mıırı mıŋ wa. 9 Masia tʊntʊntıba mana ma manıŋ n yine vuodieke dı wıarına ba kʊaŋ, ta die ka mʊ dı ba wasıma mıŋ Masia tʊntʊntʊ, dama die n vaa Masia dıdıısırıŋ dı dii wahala pam. 10 Ama Ŋmıŋ die chıgıma mıŋ zɔɔlıŋ ta suŋŋi mıŋ maŋ yi vuodieke n yine jinne naa, ta die ʊ yına mıŋ suŋŋi dieke wo dı ka yi yɔrı. Dama n ŋmıntı wa niŋ a tʊŋ a tıaŋ tʊntʊntı banıŋ ba mana, ama dı ka yi manıŋ n tʊna naa, ama Ŋmıŋ suŋŋi dieke die dı benne n ma wa tʊna die. 11 Dıı yi manıŋ yaa banıŋ ba mʊʊlınana wıaha, wʊbalıŋka tı mana dı mʊʊla, ta kanıŋ nı yi yada wa.

Yaa gamma kuŋ hagıŋ wıa

12 Dıı yi tı mʊʊla dı Masia die hagı kuŋ me, lalıa nı bataŋ dı baarı dı kunti ka daansı hagı kuŋ me? 13 Dıı yi kunti dı kaaŋ daansı hagı kuŋ me, die nıŋ Masia gbaŋ

die ka hagıya kuŋ me. 14 Ta dıı yi Masia die dı ka hagı kuŋ me, die nıŋ tı wo wııŋ a baaŋ mʋʋlı a yı nı, ta nı dıaŋ dı wo wııŋ a baaŋ tuo dii. 15 A bı gʋtı, tı bı chıba wıa a yıa Ŋmıŋ dama tı baarı dı ɔ sɔgırına Masia a nyıŋ kuŋ me, ama dıı yi kuŋ hagıŋ dı wori die nıŋ die ɔ ka sɔgırı wa a nyıŋ kuŋ me. 16 Dıı yi wusie dı kunti dı ka haga kɔŋ me, die nıŋ Ŋmıŋ die ka sɔgırı Masia a nyıŋ kuŋ me. 17 Dıı yi Masia dı ka hagı kuŋ me, die nıŋ nı yadaka yiwo yɔrı, ta nı tɔntɔmbıatı ye bie nı ma. 18 Ta ka nan bı dagı dı vuodiekemba die dı yine Masia yada wa ta kpi wo baya mıŋ. 19 Tı yine Masia yada wa, dıı yi ka yaa nyɔarı tıŋgbaŋka gie berıŋ nyıına ma, die nıŋ tı wıa tıŋ nan dı yaa zɔɔlıŋ a tıaŋ vuoŋ mana.

20 Ama ka yiwo wusie dı Ŋmıŋ die seŋ sɔgırı wa a nyıŋ kuŋ me mıŋ. Wɔnıŋ Masia yiwo vuodieke die dı wolıŋ hagı kuŋ me, ta ka dagı dı vuodiekemba die dı kpine gbaŋ nan daansı hagı kuŋ me. 21 Vuota die yaa kuŋ a keŋ tıŋgbaŋka gie me; die gbaŋ gbaŋ vuota dı bı yaa kuŋ hagıŋ a keŋ. 22 Dama Adami wıa ta vuota mana dı kpie, die gbaŋ gbaŋ Masia wıa vuota nan hagı kuŋ me. 23 Vuoŋ mana yaa ɔ kuŋ hagıŋ saŋŋa mıŋ; Masia die wolıŋ hagı, ta vuodiekemba dı yine ɔ vuosisi nan daansı hagı ɔ kenıŋ daraaŋ. 24 Ka kʋaŋ chaaŋ kpatıŋ nan keŋ, Masia nan daansı a nyaŋŋı ŋmıŋsikpeŋ naara aŋaŋ yikotielıŋ aŋaŋ hagırıtielıŋ, ta nagı naarı a yı ɔ Chɔɔŋ Ŋmıŋ nuusi me. 25 Masia nan daansı yi naaŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ɔ nyaŋŋı ɔ dataası mana a nagı ba yi ɔ nuusi me. 26 Dataaŋ dieke Ŋmıŋ dı bala ɔ wıarı kʋaŋ a chʋʋsı yine kuŋ. 27 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Ʊ nan nagı jaaŋ mana a yi ɔ nuusi me”, ama ka ka dagı sıba Ŋmıŋ gbaŋ gʋtı wa jaaŋ mana wa ma, dama wɔnıŋ Ŋmıŋ bala ɔ nagı jaaŋ mana a yi Masia nuusi me. 28 Ta jaaŋ mana dı keŋ a bie Masia nuusi me saŋŋa dieke wo, ɔ gbaŋ ɔ nan daansı bie Ŋmıŋ nuusi me, vuodieke dı yine ta nyinti mana dı bie ɔ nuusi me wo; ta Ŋmıŋ dı sıı jaaŋ mana.

29 Dıı yi kunti dı ka haga kuŋ me, bıa wıa vuosi bataŋ dı ziele vuodiekemba dı kpine naŋ ma a sıa Ŋmıŋ nyaabʋ? Dıı yi kunti dı ka haga, bıa wıa ba yie die? 30 Dıı yi kunti dı ka haga kuŋ me, bıa yine ta tınıŋ tı juo wʋkpııma ma saŋŋa mana? 31 N nımballı, n tuole kuŋ daaŋ mana mıŋ! N yaa nyʋʋŋ nıgıŋ nı ma aŋaŋ nı taasına aŋaŋ Yisa Masia tı Yɔmʋtieŋ wo, naa wıa maŋ bala die. 32 Dıı yi wudiekemba Efesusi tıŋ vuosisi die yine mıŋ aŋ ka sıı sıba n waga aŋaŋ dɔmbıatı naa, bıa nyɔarı maŋ nan ye aŋaŋ n waga aŋaŋ ba wa dıı yi kunti dı ka haga kuŋ me? Dıı yi dı kunti dı ka haga kuŋ me die nıŋ, “Nı vaa tı dime ta nyume, ta sımma a baarı sorıŋ tı nan kpi.”

33 Nı da vaa vuoŋ gaaŋ nı. Dıı yi vuovıına aŋaŋ vuobıatı dı lagısıŋ chʋŋ, ka chʋʋsa vuovıınaha berıŋ mıŋ. 34 Nı yiŋŋi ye yıaŋ ta vaa nı tɔmbıatı. Nı bataŋ ka sıba Ŋmıŋ, die wıa maŋ maaga naa dı n yi nı viivi.

Nyıŋgbanıŋ dı bala ka sıı dene kuŋ hagıŋ kʋaŋ chaaŋ

35 Vuoŋ nan pıasi dı, “Lalıa kunti dı baa ka hagı kuŋ me? Ba nyıŋgbanıŋ baa ka sımma lalıa?” 36 Gaamʋ wa gie, dıı yi fʋ keŋ bʋrı jaaŋ tıŋgbaŋ ma ka ka nyuune ntaala ka hʋʋgıya. 37 Fʋ keŋ bʋra, daa tıika gbaŋ gbaŋ fʋ ŋaaŋ nagı a bʋrı, ama ka bie fʋ ŋaaŋ nagı a bʋrı sıba zaa yaa jadieke

mana. 38 Ama Ŋmıŋ nan vaa bini
mi nyuuŋ ta sıı sıba ɔ yaala ka
sımma die, ta biŋ mana yaa ka
tııŋ dı sına die.

39 Nyıŋgbaŋısı mana ka yi
bɔnyı, vuota yaa nyıŋgbaŋ
balımıŋ, ta dɔŋısı yaa nyıŋgbaŋ
balımıŋ, ta nembisi dıaŋ dı yaa
nyıŋgbaŋ balımıŋ, ta zaasıŋ dıaŋ
dı yaa nyıŋgbaŋ balımıŋ.

40 Ŋmıŋ sikpeŋ nyinti yaa a
nyıŋgbanıŋ ta tıŋgbaŋ ŋaŋ ny-
inti dıaŋ dı yaa a nyıŋgbanıŋ.
Ŋmıŋsikpeŋ nyinti yaa a tɔaŋ
vıınıŋ ta tıŋgbaŋ ŋaŋ nyinti dıaŋ
dı yaa a tɔaŋ vıınıŋ. 41 Ŋmınnı
yaa ka tɔaŋ chaanıŋ, ta chııkɔ
dıaŋ dı yaa ka tɔaŋ chaanıŋ, ta
chıŋmarısısı dıaŋ dı yaa a tɔaŋ
chaanıŋ. Ta chıŋmarısı sɔŋ a
mana dı yaa chaanıŋ tɔra tɔra.

42 Die dı vaa dı sımma kunti
dı keŋ hagı kuŋ me. Vuota
nyıŋgbanıŋ ŋaaŋ kpie mıŋ, ta ba
guohe, ama a hagı kuŋ me a nan
tarıgı, dama ka kaaŋ daansı kpi.
43 Ba ka guo tı aŋaŋ vıınıŋ, ama
tı nan keŋ hagı aŋaŋ vıınıŋ, ba
bı ka guo tı aŋaŋ hagırıŋ, ama
tı nan keŋ hagı aŋaŋ hagırıŋ.
44 Ba guo tı aŋaŋ tıŋgbaŋka gie
nyıŋgbanıŋ mıŋ, ama tı keŋ hagı
tı nan ye nyıŋgbaŋ dieke dı yine
Haalıbɔ nyıŋgbanıŋ. Nyıŋgbaŋ
dieke dı yine tıŋgbaŋka gie
nyıŋgbanıŋ beri mıŋ ta nyıŋgbaŋ
dieke dı yine Haalıbɔ nyıŋgbanıŋ
dıaŋ dı beri. 45 Dama dı
maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ dı,
“Bɔmbɔŋaŋ vuoŋ Adami die
yiwo vuota”; ama vuodieke dı
kenne kɔaka yiwo Haalı dieke
dı yına tı miivoli wo. 46 Daa
nyıŋgbaŋ dieke dı yine Haalıbɔ
die wolinne keŋ, tıŋgbaŋka gie
nyıŋgbanıŋ die wolinne keŋ, ta
ka kɔaŋ chaaŋ ta Haalıbɔ tɔaŋ
dı keŋ. 47 Bɔmbɔŋaŋ vuoke die
nyıŋ wa tantı ma, ta vuodieke
dı diisine bule wo dı nyıŋ
ŋmıŋsikpeŋ. 48 Vuodiekemba
dı yine tıŋgbaŋka gie sııtı sıı
sıba vuodieke dı nyına tantı ma
mıŋ, ta vuodiekemba dı yine
arızanna sııtı dı sıı sıba vuodieke
dı nyına arızanna ma wa. 49 Ta
tı mana nyıŋgbanıŋ dı nıasına
Adami vuodieke die nyına tantı
ma wa, die gbaŋ gbaŋ daaŋ kaanı
tı arızanna nyıŋgbanıŋ nan sıı
sıba Masia nyıŋgbanıŋ.

50 N nımballı, n bala nı dı
nyıŋgbaŋ dieke dı yine nɔŋ aŋaŋ
zıŋ kaaŋ bıagı juu Ŋmıŋ naarı
ma; ta nyıŋgbaŋ dieke dı hɔɔgına
kaaŋ bıagı ye miivoli dieke dı
wone kpatıŋ.

51 N yaala n balı nı wɔlɔbırıkırı
gie mıŋ, tı bataŋ nan kpi, ta tı
bataŋ dıaŋ nan dı bie ba mısı
ma; ama tı mana nan tarıgı.
52 Dınıŋ daarı mi kantaŋ dı kɔŋ,
tı mana nan tarıgı bɔnyı lagı
lagı sıba ninkamısıŋ. Kantana
dı kɔŋ, kunti nan hagı kuŋ me
aŋaŋ nyıŋgbanıŋ dieke dı kana
kaaŋ kpi, ta tınıŋ vuodiekemba dı
benne tı miivoli mi dınıŋ daarı
mi wo, nyıŋgbanıŋ nan tarıgı.
53 Dı yiwo talası dı nyıŋgbaŋ
dieke dı hɔɔgınana keŋ tarıgı
nyıŋgbaŋ dieke dı kana ka hɔɔga,
ta nyıŋgbaŋ dieke dı kpinene keŋ
tarıgı a yi nyıŋgbaŋ dieke dı kana
ka kpiye. 54 Die wıa naa dı keŋ yi,
ta nyıŋgbaŋ dieke dı hɔɔgınana
dı keŋ tarıgı a yi nyıŋgbaŋ dieke
dı kana ka hɔɔga, ta nyıŋgbaŋ
dieke dı kpinene keŋ tarıgı a yi
nyıŋgbaŋ dieke dı kana ka kpiye,
saŋka mi wudieke dı maagına
Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ nan suuli, dı,
“Ɔ nyaŋŋı wa kuŋ a kpatı.” Dı bı
maagı dı,

55 “Kuŋ sıa fɔ nyaŋŋıkɔ dı beri
bıbra?
Kuŋ, lalıa fɔ baa fɔ yi a nagı tı yi
wahala ma bıbra?”

56 Bıaŋ vasa kuŋ dı ŋaaŋ yıa tı
wahala, ta bıaŋ dı yese ka hagırıŋ
a nyına mıraha ma. 57 Ama

tı waasa Ŋmıŋ aŋaŋ ɔ yına tı nyaŋŋıŋ tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia ma.
58 Die wıa n nımballı, nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ta daa vaa jaaŋ vɔarı nı a nyıŋ Masia kɔaŋ dıısıŋ ma. Nı nagı nı gbaŋ a tɔma tı Yɔmɔtieŋ tɔɔma saŋŋa mana, dama nı sıba a baarı tɔɔma diekemba nı tɔnnana a yıa tı Yɔmɔtieŋ wo, kaaŋ daansı nan yɔrı.

16

Ligire chıasıŋ wıa

1 Lele, n yaala n dagı nı yaa gamma ligire dieke nı chıasınana dı nı suŋŋi Ŋmıŋ vuodiekemba dı benne Judia ma wa wıa, n yaala nı yime sıba n dagına Masia dıdıısırıŋ diekemba dı benne Galasia tıŋ ma mıŋ. 2 Alasiri daaŋ mana, vuoŋ mana vɔarı ligire ɔ baaŋ bıagı dene a nyıŋ ɔ tɔnna a ye ligire dieke wo a dɔaŋ, amɔ maŋ keŋ keŋ nı kaaŋ bı chıası bıbra. 3 Maŋ keŋ keŋ n nan maagı gbaŋtı a tɔŋ vuodiekemba nı vɔarına aŋ ba yaa nı piinisisi a ga Jerusalemi. 4 Dıı yi dı mɔ dı n ga n gbaŋ, die nınıŋ tı nan lagısı ga.

Pɔɔli die dı sanna dı ɔ yi wudieke

5 N saŋya dı n daagı Masedonia tıŋgbaŋ ma; ta a kɔaŋ chaaŋ n nan keŋ nı jigiŋ a kaagı nı, dama dı mɔ dı n ga Masedonia tıŋgbaŋ ma. 6 Fɔ zı n nan dı bie nı jigiŋ daraa ale yaa n nan wıarı nı jigiŋ wɔyaalıka gie mana; ta nı nan keŋ suŋŋi mıŋ aŋ n tıaŋ ga jigidieke n yaala n ga. 7 N ka yaala dı n keŋ kaagı nı daraa ŋmına ta tıaŋ ga, ama dıı yi tı Yɔmɔtieŋ dı yi sieŋ, n nan yɔası nı jigiŋ.

8 N nan wıarı Efesusi gie a ga tɔgı Pentikosi dɔɔga saŋŋa, 9 dama sieŋ yuori yı mıŋ mıŋ dı n mıŋŋı tɔŋ Masia tɔɔmaha, ama dataası pam dıaŋ benne.

10 Dıı yi Timoti dı keŋ keŋ nı kpaŋŋı nı gbaŋ a mıŋŋı tuo wo chaantı, dama ɔ gbaŋ ɔ tɔma tı Yɔmɔtieŋ tɔɔmaha sıba n tɔnnana die. 11 Nı sımma dı vuoŋ keŋ daansı wa yɔrı, ama nı suŋŋi wo ta vaa aŋ ɔ nyıŋ nı jigiŋ aŋaŋ sɔgıfıalıŋ amɔ ɔ nan viiri keŋ n jigiŋ, dama n daansa wa aŋaŋ tı nımballılı sieŋ me.

12 Yaa gamma tı nımbɔa Apolosi, n jɔɔsa wa dı wɔnıŋ aŋaŋ tı nımballı keŋ kaagı nı, ama ɔ ka yaala ɔ keŋ lele gie, ama ɔ keŋ ye sieŋ ɔ nan keŋ.

Yaa gamma kpaamıŋ aŋaŋ waasıŋ wıa

13 Nı gbara ta mıŋŋı zie keŋ keŋ nı yadaka ma, ta yallıma dembisi aŋaŋ hagırıŋ. 14 Yime jaaŋ mana aŋaŋ choti.

15 Nı wɔŋ sıba Sitifanasi aŋaŋ ɔ deŋ, die ba yine vuodiekemba dı wolinne yi Masia yada Akaya tıŋgbaŋ ma, ta die nagı ba gbaŋ a tɔma yıa Ŋmıŋ vuosi. N jɔɔsa nı n nımballı, 16 dı nı saagı a yıma vuosi gie chanchaalıŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dı gɔtına ba ma a tɔma pam a yıa Ŋmıŋ vuosi.

17 N sɔŋ fıalıya mıŋ aŋaŋ Sitefanatusi aŋaŋ Fotunatusi aŋaŋ Akayisi keniŋ wıa, dama die nı wone n jigiri, die n yaa wa sɔgıchɔɔsıŋ, ama ba kenne wo n bı wo sɔgıchɔɔsıŋ. 18 Die ba kpaŋŋısı mıŋ sıba die ba kpaŋŋısına nı die wo, nı yıma vuosi gie chanchaalıŋ jılıma.

19 Masia dıdıısırı diekemba dı benne Asia tıŋgbaŋ mana waasa nı. Akuyila aŋaŋ Pirisila Masia dıdıısırıba dı lagısınana jıama Ŋmıŋ ba tigiri me wo waasa nı vıınıŋ tı Yɔmɔtieŋ saaŋ ma. 20 Tı nımballı mana dı benne giena waasa nı.

Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ.

21 Manıŋ Pɔɔli maagına waasıkɔ gie giena aŋaŋ n nuuŋ.

22 Vuodieke mana dı kana ka
cho tı Yɔmʊtieŋ, kaatı bie ʊ ma!
Maranata; ka chıaŋ yiwo, “Tı
Yɔmʊtieŋ, keŋ.”
23 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa suŋŋi nı.
24 N cho nı mana aŋaŋ wusie
Yisa Masia saaŋ ma.

Pɔɔli gbaŋ dieke dı gʊtına bule ʊ maagına a yı Korinti tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke Ŋmıŋ dı vʊarına dı n yi Yisa Masia tʊntʊntʊ aŋaŋ tı nımbʊa Timoti maagınana gbaŋkʊ gie, a yıa nınıŋ Ŋmıŋ vuodiekemba dı benne Korinti tıŋ ma aŋaŋ Ŋmıŋ vuodiekemba dı benne Akaya tıŋgbaŋ mana.

2 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta bı yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Pɔɔli die dı waasına Ŋmıŋ dene

3 Nı vaa tı waası Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa, ta bı yi vuodieke dı chıgınana tı zɔɔlıŋ pam wa ta tı suŋŋiŋ mana dı nyına ʊ jigiri. 4 Ʊ suŋŋe tı mıŋ tı wumugisike me, amʊ tı nan bıagı a suŋŋi vuodiekemba dı benne wumugisike yiri yiri me wo aŋaŋ suŋŋi dieke tı tuone a nyıŋ wʊnıŋ Ŋmıŋ jigiri. 5 Tı wahala diile Masia wıa dı dala die wo, die gbaŋ gbaŋ tı suŋŋiŋ nan dı dala wʊnıŋ Masia wıa. 6 Dıı yi tı die wahala, dı yiwo nı suŋŋiŋ aŋaŋ nı gbatıtaanıŋ wıa. Dıı yi tı ye suŋŋiŋ, dı yiwo nı wıa, dı tı suŋŋi nı, ta nı gbaŋ nı ye suguru ta bıagı a dii wahala sıba tı dine dene wo. 7 Die wıa, tı ka chıga ŋmaamıŋ nı wıa, dama tı sıba a baarı nı dine wahala sıba tı dine die wo, die gbaŋ gbaŋ nı nan dı yese suŋŋiŋ sıba tı yesinene die wo.

8 Tı nımballı, tı yaala tı balı nı mıŋ yaa gamma wahala dieke tı dine Asia tıŋgbaŋ ma. Die wahalıka die faası dala mıŋ a tıaŋ tı hagırıŋ ta die tı bı wo tama dı tı nan dı bie tı miivoli me, 9 ta die yile dı tı baa tı kpi mıŋ. Naa die yiye mıŋ dı ka dagı tı dı tı daa yallıma tama tı gbaŋ gbaŋ tı ma, ama tı nagıma tı yada a yi Ŋmıŋ nyıına ma ma, vuodieke dı sʊgırınana kunti a nyına kuŋ me wo. 10 Wʊnıŋ die ʊ gbatına tı a nyıŋ kuŋ daampɔyı ma, ta ʊ nan bı a gbatı tı a taaŋ; tı yaa wa tama ʊ ma ta sıba dı ʊ nan dı gbata tı saŋŋa mana mıŋ. 11 Nı suŋŋi tı aŋaŋ Ŋmıŋ jʊʊsıŋ, amʊ Ŋmıŋ nan tuo vuosi pam dı jʊʊsınana a yıa tı wa jʊʊsıŋ, ta nan suŋŋi tı, aŋ vuosi pam nan waası wa tı wıa.

Yaa gamma Pɔɔli sıŋsamıŋ tarıgıŋ wıa

12 Wudieke tı yalla kuule yiwo naa: dı tı bıagı bala dı wudieke mana tı yine tıŋgbaŋka gie me die tı yiye mıŋ aŋaŋ ŋmıŋchıgıla aŋaŋ sʊgıyıalıŋ dieke dı nyınna Ŋmıŋ jigiŋ, die die dı faası yi saŋŋa dieke tı bene nı jigiri. Ŋmıŋ suŋŋiŋ wıa die vana tı beri die wo daa vuota yıaŋ. 13 Tı maaga wudieke nı baaŋ bıagı a karıŋ ta sıba a chıası a yıa nı, ama ta yaa tama dı nı nan keŋ sıba ha vıınıŋ, 14 sıba nı wone sıba tı wıaha bıta die wo, dı nı nan keŋ a sıba a mana ta kuule tı wıa sıba tı gbaŋ tı bala tı kuule nı wıa wa daa dieke tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia dı bala ʊ keŋ wo.

15 Die n wɔŋ sıba naa wıa ta die saŋ dı n yiŋŋi keŋ kaagı nı, amʊ nı nan ye suŋŋiŋ bule. 16 Dama die n saŋya mıŋ dı n keŋ kaagı nı maŋ keŋ tıaŋ gara Masedonia tıŋgbaŋ ma, ta bı keŋ a kaagı nı maŋ keŋ yiŋŋi kieŋ, aŋ nı suŋŋi mıŋ aŋ n ga Judia tıŋgbaŋ ma. 17 Die n sıŋsaŋkaha die yiwo laalıŋ? Yaa wudieke die n sana dı n yiwo die yiwo sıba tıŋgbaŋka gie vuosi dı ŋaana bala dı, “Wa, wa” ta kʊaŋ chaaŋ ba bı bala dı, “Aayı, aayı ” die wo?

18 Ama Ŋmiŋ vuodieke dı yine wusietieŋ wo yiwo n daansıatieŋ, dı nυa dieke die n yı nı wa ka yi “Wa” aŋaŋ “Aayı.” 19 Dama Yisa Masia vuodieke dı yine Ŋmiŋ Bυa, vuodieke manıŋ aŋaŋ Salasi aŋaŋ Timoti die dı mυυlı υ wıa a yı nı wa, υ ka bala dı, “Wa” ta yiŋŋi bala dı, “Aayı”, ama υ ma jaaŋ mana yiwo “Wa.” 20 Dama υ yine “Wa” Ŋmiŋ nυa mana ma. Naa wıa tı bala dı, “Wusie” Yisa Masia ma, amυ Ŋmiŋ ye bırıŋ. 21 Ŋmiŋ die vυarına tı aŋaŋ nı dı tı tυmma tυυma, ta υ miŋŋı a zieŋ tınıŋ Masia ma, 22 wυnıŋ υ magılına tınıŋ dı tı yiwo υ sııtı, ta υ woliŋ yi υ Halıkasıka tı sυgıtı ma aŋ ka dagı dı υ nan keŋ yı tı wudieke mana υ yına nυaŋ dı υ nan yı tı wa.

23 Ŋmiŋ yine n daansıatieŋ dı wudieke die dı yine ta maŋ ka keŋ Korinti nı jigiŋ yiwo die n ka yaala n datı nı tıbıŋ wıa. 24 Tı kaaŋ bıagı a mugisi nı ta dagı nı nı mυna nı yi yada die, dama tı sıba dı nı yaa yada ta miŋŋı zie vıınıŋ, ama tı tυma aŋaŋ nı dı tı dagı nı, nı baaŋ yi die ta yallıma sυgıfıalıŋ.

2

1 N saŋya miŋ dı n kaaŋ bı yiŋŋi keŋ nı jigiŋ a yi nı sυŋ chυυsı. 2 Dama dıı yi maŋ chυυsı nı sυŋ, mınıa bala υ tıalı a yı miŋ sυgıfıalıŋ? Daa nınıŋ? 3 Naa wıa die maŋ maagı gbanıŋ dama die n ka yaala n keŋ aŋ vuodiekemba dı tınna mυ ba yıma miŋ sυgıfıalikυ, chυυsı n sυŋ. Dama n yaa tama dı n sυgıfıalıŋ yiwo nı gbaŋ gbaŋ nı sυgıfıalıŋ miŋ. 4 Die n maagı gbaŋkυ a yı nı miŋ aŋaŋ sυgıchυυsıŋ pam aŋaŋ nıntaantı; dı ka sıı sıba dı n yaala nı sυŋ chυυsı miŋ ama die n yaala nı sımma n faasına cho nı dene.

Vuodieke dı yine bıaŋ naachaala wıa

5 Dıı yi nı wυnyı dı yi wııŋ ta n sυŋ dı chυυsı, υ ka yi a chυυsı wa n nyıına ma, ama υ yi chυυsı wa nı mana miŋ, dıı yi υ ka chυυsı nı mana ama nı jυsυ, n bala die dama n ka yaala n faası nagı nıŋŋmına aŋaŋ wa wa wıa. 6 Nı mana die lagıŋya miŋ a datı υ tıbıŋ die wıa dı mυ. 7 Ama lele dı mυ miŋ dı nı nagı chaa wa ta kpaŋŋısı wa, amυ υ kaaŋ dı yaa sυgıchυυsıŋ pam ta nan. 8 N jυυsa nı, nı vaa υ sımma dı nı seŋ cho wo miŋ. 9 Wudieke wıa die n maagına nı gbaŋkυ gie yiwo naa, die n yaala n magısı nı miŋ a ye dı nı tuose n nυaŋ jaaŋ mana ma miŋ? 10 Dıı yi nı nagı vuoŋ tυmbıatı a chaa wa, n gbaŋ n nagı a chaa wa miŋ, dıı yi vuoke dı yi wudieke dı mυ dı n nagı chaa, n nagı chaa wa miŋ nı wıa Masia nıŋŋa, 11 amυ Sitaani da yesime sieŋ a gaaŋ tı, dama tı sıba υ sieti dı sına die miŋ.

Tirosi tıŋgbaŋ wıa

12 Die n gana a tυgı Tirosi tıŋgbaŋ ma wa dı n mυυlı Yisa wυvıınaha die maŋ miŋŋı dı Ŋmiŋ yuori wa υ tυυma sieŋ mi miŋ a yı miŋ. 13 Ama die dı faası mugisi miŋ miŋ die n kana ka ye n nımbυa Tatusi mi wo wıa. Die wıa, maŋ taaŋ vuosi mi, ta tıaŋ ga Masedonia tıŋgbaŋ ma.

Masia dı yınana tı nyaŋŋıŋ dene

14 Tı mυ tı bırıma Ŋmiŋ, dama tı taasına aŋaŋ Masia wa wıa die vana tı nyaŋŋa jaaŋ mana ma. Ŋmiŋ vυarına tı dı tı yuori Masia dagı jigiŋ mana; ta υ wυvıınaha sıbıŋ sıı sıba tulaari dieke nyυυgıŋ dı faasına vıına ta nyυυgı jigiŋ die wo. 15 Dama tı sıı sıba tulaari dieke nyυυgıŋ dı vıına Masia dı nagına tı a yı Ŋmiŋ, ta nyυυgıbυ dı

juo vuodiekemba dı yesinene gbatıtaanıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yese gbatıtaanıŋ ma. 16 Vuodiekemba dı kana ka yese gbatıtaaŋkʋ nıŋ jigiŋ, tı sıı sıba nyʋʋgı dieke dı yalla kuŋ a kieŋ, ama vuodiekemba dı yesinene gbatıtaaŋkʋ nıŋ jigiŋ, tı sıı sıba nyʋʋgı dieke dı yalla miivoli a kieŋ. Vuoŋ wori a baaŋ bıagı tʋŋ tʋʋmaha gie. 17 Tı ka sıı sıba vuodiekemba dı nagına Ŋmıŋ wıaha a bırıŋ nyʋŋ diilehe, ama tınıŋ nıŋ tı bala wusie dama wʋnıŋ Ŋmıŋ tʋnna tı; die wıa tı bie ʋ nıŋŋa, ta mʋʋla ʋ wıaha Yisa yiko me.

3

Yaa gamma Ŋmıŋ nʋahaalıŋ wıa

1 Naa bı dagı mıŋ dı tı daga tı gbaŋ mıŋ? Dı yiwo talası dı vuoŋ maagı tı siara gbaŋtı a yı nı? Yaa tı tuo tı siara gbaŋtı nı jigiŋ sıba vuosi bataŋ dı yinene wo mıŋ? Aayı. 2 Nınıŋ nı yine tı siara gbanıŋ ta marı tı sʋgıtı ma dı vuoŋ mana karıŋ a sımma. 3 Dı bie wo yaalıŋ ma dı nınıŋ nı yine Masia gbaŋkʋ mi ta ʋ maagı a tʋŋ tı aŋaŋ ka, dı ka yi gbaŋ dieke vuota dı maagına aŋaŋ jamaakıŋ nyaaŋ a dıısı tanteelikiŋ me, ama Masia die maagına ha aŋaŋ mi-ivolitieŋ Nabidie Ŋmıŋ Halıkasıka vuota sʋgıtı ma.

4 Wudieke wıa n bala naa, yiwo tı yaa wa kpaadensiŋ Ŋmıŋ nıŋŋa Masia suŋŋiŋ wıa. 5 Tı ka daga tı gbaŋ dı tı nan bıagı yi wııŋ aŋaŋ tı gbaŋ gbaŋ tı hagırıŋ, ama Ŋmıŋ suŋŋiŋ wıa tı bıagı tʋma tʋʋmaha. 6 Wʋnıŋ ʋ vana tı mʋ aŋaŋ ʋ nʋahaalıkʋ wıaha tʋʋma; ta nʋahaalıkʋ ka yi Mosisi mırı diekemba die ʋ maagına wa, dı yiwo Halıkasıka sıtı. Mıraha die yaa wa kuŋ a kieŋ ama Ŋmıŋ Halıkasıka yıa tı miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

Nʋahaalıkʋ chaanıŋ wıa

7 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ die dı maagına ʋ mıraha a diisi tanteelikiri me wo, saŋka mi die ʋ chuulikpeŋkpııŋ die sʋʋŋ a vaa Mosisi nine dı chaaŋ; chaaŋkʋ wıa Izara vuosisi die ka bıagı a daansa wʋnıŋ Mosisi nine chaaŋ aŋaŋ ka chaaŋkʋ dı banana mana. Dıı yi mırı dieke dı yalla kuŋ a kieŋ wo dı keŋ aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ, 8 die nıŋ Halıkasıka tʋʋma sieŋ nıŋ nan faası dala pam a tıaŋ die. 9 Dıı yi mırı dieke dı dagına vuosi dı ba yaa bıabʋ die dı keŋ aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ, Ŋmıŋ Halıkasıka tʋʋma sie dieke dı vana vuosi dı bırıŋ vuovıınaha Ŋmıŋ nıŋŋa nan dı beri aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ a faası tıaŋ die. 10 Wusie, mıraha die dı keŋ waarı ka chuulikpeŋkpııŋ dama chuulikpeŋkpııŋ dieke dı tıanna ka kenne. 11 Dıı yi ta mırı dieke dı tıaŋ gara die dı keŋ aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ, die nıŋ Halıkasıka tʋʋma sie dieke dı bala ka bemme yaa gamma haahuu wo nan dı yaa chuulikpeŋkpııŋ a faası tıaŋ die.

12 Tama ka gie wıa tı faası yaa sikimiŋ dene. 13 Ama tınıŋ nıŋ tı ka sıı sıba Mosisi, die dı ŋaana naga garıŋ a ligi ʋ nine ta ka yaala Izara vuosi ye chuuli dieke dı benne ʋ nine chaaŋ ta tıaŋ gara wa. 14 Ama ba sʋŋanyile die ka yuoriye; saŋŋa dieke ba keŋ karıŋ Ŋmıŋ nʋakʋʋrı gbaŋkʋ, dı ŋaaŋ sıı sıba garıkʋ ye ligi wo ba sʋŋanyile a keŋ tʋgı jinne. Garıkʋ ŋaaŋ vʋarı mıŋ dıı yi vuoŋ dı nagı ʋ gbaŋ a taası aŋaŋ Masia nyıına ma. 15 A keŋ tʋgı jinne ba keŋ karıŋ Mosisi mıraha, garıkʋ ŋaaŋ ligi ba sʋgıtı mıŋ. 16 Ama dıı yi vuoŋ dı yiŋŋi a dıı tı Yɔmʋtieŋ, garıkʋ ŋaaŋ vʋarı mıŋ. 17 Ta lele tı Yɔmʋtieŋ wo yine Halıkasıka, ta jigidieke tı Yɔmʋtieŋ Halıkasıka dı bene, dʋŋŋʋ beriŋ beri mıŋ.

18 Die wıa tınıŋ nıŋ garıkʊ ka bı ligi tı nine, ta tı mana dı yese tı Yɔmʊtieŋ dı yalla chuulikpeŋkpıuŋ pam dene, ta a tarıga tı ta tı nıasa wa, ta tı chuuliŋ bı gʊta saŋŋa mana, ta chuuliku dı nyına wʊnıŋ tı Yɔmʊtieŋ vuodieke dı yine Halıkasıka jigiŋ.

4

Nyindiekemba dı yalla nyʊarı ta bie kpaga ma dene

1 Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʊ nagı tʊʊmaha gie a yı tı nuusi me, die wıa tı ka chıga ŋmaamıŋ. 2 Die wıa tı zeti lımıŋ ma tʊʊma aŋaŋ tʊmbıatı diekemba dı yalla viivi a kieŋ wo, ta tʊma ta ka lɔbıra vuosisi, ta tı ka tarıga Ŋmıŋ wıaha dı tı gaama vuosi, ama tı gbaŋ tı bie wo Ŋmıŋ nıŋŋa ta mʊʊla ʊ wıaha yaalıŋ ma aŋaŋ wusie, dı vuoŋ da yallıma sʊŋanyilibıatı yaa gamma tı tʊʊma ma. 3 Die wıa, dıı yi Ŋmıŋ wʊvıınaha dı lɔbırı, dı lɔbırı wa vuodiekemba dı faasına bıa ta kpie jigiŋ nyıına ma mıŋ. 4 Ba ka yi Yisa yada dama Sitaani vuodieke tıŋgbaŋka gie vuosi dı jıanna ligi wo ba sʊŋanyile mıŋ. Wʊnıŋ ʊ ligine ba nine dı ba daa yesime chaaŋkʊ dı kenne ba jigiri. Chaaŋkʊ nyıŋ wa wʊvııŋ dieke dı dagına Masia chuuliŋ wa jigiŋ; wʊnıŋ ʊ yine Ŋmıŋ nıasıŋ dee dee. 5 Tı ka mʊʊla wıaha yaa gamma tı ma, ama tı mʊʊla yaa gamma Yisa Masia ma mıŋ, wʊnıŋ ʊ yine tı Yɔmʊtieŋ wo, ama ta daga dı tınıŋ tı yiwo ʊ tʊntʊntıŋ a yi nı, ʊ saaŋ wıa. 6 Ŋmıŋ die dı balı kʊrıŋ ma wa dı, “Chaanıŋ chaaŋ lımıŋ ma”, wʊnıŋ ʊ vana chaaŋkʊ dı chaaŋ tı sʊgıtı ma, dı tı sımma ʊ chuulikpeŋkpıuŋ dı sına die; kanıŋ chuulikpeŋkpıuŋ chaannana Yisa Masia nine me.

7 Ama tınıŋ vuodiekemba dı yalla nyindiekemba dı yalla nyʊarı gie sıı sıba tɔgıŋ kpaga, dı a dagı dı hagırı dieke dı tıanna hagırıŋ mana yiwo Ŋmıŋ sııtı ama daa tınıŋ. 8 Tı die wahala pam saŋŋa mana, ama a ka nyaŋŋa tı; saŋŋa a taŋ tı ŋaaŋ ka sıba tı baaŋ yi die, ama tı ŋaaŋ yaa wa tama, 9 ba mugise tı mıŋ, ama Ŋmıŋ ka vasa tı, ba ŋaaŋ nagı tı taana ama ba ka bıagı kʊa tı. 10 Wıaha gie tı yesinene dagıya dı tı saaga saŋŋa mana mıŋ dı tı kpi kuŋ dieke chanchaaŋ Yisa dı kpine amʊ vuosi nan ye ta sımma dı tı yaa wa ʊ miivoli mi. 11 Tı yene bie tı mısı ma naa tı bie wo kuŋ nuusi me Yisa wıa, amʊ ʊ miivoli dieke dı benne tı nyıŋgbanıŋ dieke dı balla ka keŋ kpi wo keŋ nyıŋ yaalıŋ ma. 12 Naa dagıya dı kuŋ yigi wo tı nuusi a yallı, dı nınıŋ nı ye miivoli haalıŋ.

13 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, “N yalla yada wıa maŋ balı wıa”, tı gbaŋ tı yaa wa Halıkası dieke dı vana vuoke mi dı yi yada wa, die wıa tı gbaŋ dı yi yada ta bala naa. 14 Dama tı sıba dı Ŋmıŋ die sʊgırı wa tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia a nyıŋ kuŋ me, wʊnıŋ ʊ nan daansı sʊgırı tınıŋ aŋaŋ nınıŋ vuodiekemba dı dına Masia wa kuŋ me, a yaa tı keŋ ʊ jigiŋ. 15 Wıaha mana beri mıŋ dı a suŋŋi nı, dıı yi vuosi dı yie Ŋmıŋ zɔɔlınchıgılaha yada dı keŋ dala ta gʊta, aŋwaasi dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ tuo a nyıŋ ba jigiŋ nan faasi dala, amʊ ʊ nan ye jılıma.

Yada wıa

16 Naa wıa tı yaa wa tama ta gbalıga; aŋaŋ tı kʊrınnana ta tı nyıŋgbanıŋ dı gbalıga naa, ama Ŋmıŋ yıa tı haalıtı hagırıŋ daaŋ mana mıŋ. 17 Die wıa, wahala bıta dieke tı dinene ta kaaŋ yʊasi wa, nan dı yaa sʊgıfıalı dieke dı dala ta wo kpatıŋ a yı tı, ta sʊgıfıalıkʊ nan tıaŋ wahalaka

pam. 18 Dama tı baga ka bie nyindieke tı yesinene me, ama tı baga bie wo nyindieke tı kana ka yese me mıŋ. Jadieke tı yesinene kaaŋ yɔasɩ ta tıaŋ ga, ama jadieke tı kana ka yese wo nıŋ nan dı beri yaa gamma haahuu.

5

1 Tı sıba a baarı dı nyıŋgbaŋ dieke tı yalla lele naa sıı sıba tı tıŋgbaŋka gie tigiŋ mıŋ, dıı yi a keŋ kpi, tı yaa wa tigi dieke Ŋmıŋ dı nan yı tı arızanna ma, daa vuota mına tigiri mi, ka nan dı beri yaa gamma haahuu. 2 Tı fɔbıla mıŋ aŋaŋ tı nyıŋgbaŋka gie, ta chıısa daa dieke Ŋmıŋ dı balla ɔ wuri tı tıŋgbaŋka gie nyıŋgbaŋka ta yı tı arızanna ma nyıŋgbanıŋ. 3 Dama tı keŋ ye tı nyıŋgbaŋ haalıkɔ tı haalıtı kaaŋ wɔŋ a waarı jigiberisikiŋ. 4 Ama tı haalıtı dı yene suu nyıŋgbaŋka gie me wo, tı ŋmuuse mıŋ. Daa tı ka bı yaala nyıŋgbaŋka gie beriŋ, ama tı yaala arızanna nyıŋgbaŋka mıŋ, dı dınıŋ daarı mi miivolike nan keŋ nyii kuŋ aŋ a kpatı. 5 Ŋmıŋ yine vuodieke dı wɔnsına tı ta vaa tı yi siri yaa gamma tarıgıkɔ wıa, ta yı tı ɔ Halıkasıka aŋ ka daga dı ɔ nan keŋ yi wudieke ɔ balla dı ɔ nan keŋ yiwo mana.

6 Die wıa, tı yallı wa kpaadensiŋ saŋŋa mana mıŋ, ta tı wɔŋ sıba dı dıı yi tı haalıtı dı bie tıŋgbaŋka gie nyıŋgbanıŋ ma, tı wo tı Yɔmɔtieŋ jigiŋ, 7 dama tı dıa yada sieŋ mıŋ daa jadieke tı nine dı yesinene. 8 Tı yallı wa kpaadensiŋ sıba a wone balı wa, dama dı mɔ dı tı vaa nyıŋgbaŋka gie ta ga tı Yɔmɔtieŋ jigiŋ. 9 Die wıa, dıı yi tı bie tıŋgbaŋka gie me yaa tı keŋ bie ɔ jigiŋ, wudieke tı faasına yaala yiwo dı tı fıalıma ɔ sɔŋ. 10 Dama tı mana nan keŋ nyıŋ yaalıŋ ma Masia nıŋŋa sarıya diile daraaŋ, aŋ vuoŋ mana nan keŋ tuo ɔ tune sıba ɔ tɔɔma dı sına dene tıŋgbaŋka gie me, ka vıına yaa dı ka vıına dı mɔ wa dı tieŋ.

Tı tarıgına a yi Ŋmıŋ zvalıŋ Masia wıa dene

11 Tı chıgınana Ŋmıŋ dene wo, die wıa tı kpaŋŋısa vuosi dı ba yiŋŋi keŋ ɔ jigiŋ. Tı beriŋ dɔa wa yaalıŋ ma mıŋ a yı Ŋmıŋ, ta n gbaŋ dı yaa tama dı ka bı dɔa wa yaalıŋ ma a yı nı. 12 Tı ka bı kuule nı jigiŋ, ama tı yaala tı yı nı sieŋ mıŋ aŋ nı bıagı a nıgı nı nyɔa tı wıa, amɔ nı nan bıagı a yaa wıı ŋ dı nı yiŋŋi balı vuodiekemba dı kuulinene yaa gamma wudieke ba yene vuota dı yinene, ama ta da wudieke dı benne ɔ sɔŋ ma. 13 Dıı yi tı juo yıı ŋyaatı, dı yiwo Ŋmıŋ wıa, ta dıı yi ta tı bie tı sɔŋanyile me, dı yiwo nı wıa. 14 Masia choti pɔgılına tı; tı wana sıba dı vuobalımıŋ die tuo vuoŋ mana kuŋ a kpi wo, dı dagıya dı vuoŋ mana kpiye mıŋ aŋaŋ wa. 15 Wɔnıŋ die ɔ tuone vuoŋ mana kuŋ a kpi dı vuodiekemba dı yene bie ba miivoli me daa bemme a yıma ba gbaŋ ama ba bemme a yı wɔnıŋ vuodieke die dı tuone ba kuŋ a kpi wo, ta bı hagı kumbu me wo.

16 Die wıa, tı ka bı daansa vuota sɔŋanyile dı sına die ta die vuosi sarıya; die tı daansı wa Masia aŋaŋ vuota sɔŋanyile dı sına dene ta dii ɔ sarıya, ama lele tı ka bı daansa dene. 17 Die wıa, dıı yi vuoŋ dı taası aŋaŋ Masia die vuoke yiwo vuohaalɔ, ɔ berikɔɔrı gaya mıŋ ta berihaalıŋ dı keŋ ɔ jigiŋ. 18 Naa mana nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ. Wɔnıŋ ɔ tarıgına tı Masia wıa, dı tı daa bı yi ɔ dataası, ama ta yi ɔ zvalıŋ, ta bı yı tı ɔ tɔɔma dı tı vaa vuosi gbaŋ yi ɔ zvalıŋ. 19 Naa dagıya dı Masia die dı kpine wo die yına Ŋmıŋ sieŋ dı ɔ yi tıŋgbaŋka gie vuosi ɔ

zvalıŋ, ta nagı ba tʊmbıatı a chaa ba, ama ta nagı ʊ wʊvıına dieke dı dagına ba ʊ yine be ʊ zvalıŋ dene, a yi tı nuusi me.

20 Die wıa tı yiwo Masia tʊntʊntıŋ ta Ŋmıŋ dı vana tı wasa vuosi. Masia naŋ ma tı zie ta jʊʊsa nı dı nı saagı ta yi Ŋmıŋ zvalıŋ. 21 Dama tı wıa ta Ŋmıŋ dı yi Masia, vuodieke dı kana ka yi bıaŋ, dı zie tınıŋ tʊmbıatıtieliŋ jigizielikiŋ ta chii tı tʊntʊmbıatı amʊ tı nan yi vuovıına Ŋmıŋ jigiŋ wʊnıŋ Masia wıa.

6

1 Die wıa, tınıŋ vuodiekemba dı tʊnnana Ŋmıŋ tʊʊmaha ʊ suŋŋiŋ wıa naa, n jʊʊsa nı dı nı daa vaa ʊ zɔɔlıncheıgılaha yi yɔrı. 2 Dama Ŋmıŋ baarı dı:

“Die saŋŋa dı tʊgına dı n chıgı nı
zɔɔlıŋ,
die n wʊŋ nı jʊʊsıŋ mıŋ;
ta saŋŋa dı tʊgına dı n gbatı nı a
taaŋ wa,
die n gbatı nı mıŋ.”

Nı wʊmma! Saŋka keŋye mıŋ dı Ŋmıŋ chıgı nı zɔɔlıŋ. Daarı gie nı baa nı ye gbatıtaanıŋ.

3 Tınıŋ nıŋ tı ka yie wudieke dı baaŋ kagı vuoŋ Yisa Masia sieku me, amʊ vuoŋ keŋ baarı dı tı tʊʊmaha ka vıına. 4 Ama tı beriŋ dagıya dı tı seŋ yiwo Ŋmıŋ tʊntʊntıŋ, dama tı yese wahala, aŋaŋ mugisiŋ, aŋaŋ wıa, ama tı dii suguru a mana ma mıŋ. 5 Vuosi die tıba tı aŋaŋ kpaasa, ta naga tı a yie dansarıka juoŋ me, ta tı wıa kpıkpaaŋ dı ŋaaŋ lagısa a yaa watı, ta tı bı tʊma tʊʊmaha a gbalıgı, ta ka gʊʊra yuŋ a taŋ, ta ka die saŋŋa a taŋ gbaŋ. 6 Tı yiwo sʊgıyıalıntieliŋ, ta sıba Ŋmıŋ wıaha, ta yaa suguru aŋaŋ burichini ta suuli aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka ta cho vuosi aŋaŋ wusie, 7 ta bala ba Ŋmıŋ wudieke dı yine wusie wo, ta yallı wʊnıŋ Ŋmıŋ hagırıbʊ, ta bı yaa chaanıŋ beri dieke dı yine tı dembisiŋaŋ jaaŋ tı yaa waga ta bı yaa gbarı tı gbaŋ. 8 Ta vuosi bataŋ dı yıa tı jılıma ta bataŋ dıaŋ zıa tı, ta bataŋ dı chʊʊsa tı saara, ta bataŋ dıaŋ dı bıra tı. Bataŋ dıa gaama vuosi ama ta tı bala wusie. 9 Tı wo saaŋ vuota jigiŋ, ama ta yaa saaŋ Ŋmıŋ jigiŋ, ta vuosi dı yile dı tı baa tı kpi mıŋ ama ta tı ko bie tı mısı ma, ta nıga tı pam ama tı ka kpiye; 10 ta tı sʊgıchʊʊsıŋ nıŋ tı ŋaaŋ yaa wa sʊgıfıalıŋ saŋŋa mana. Tı yiwo zɔɔlıntieliŋ ama ta yi vuosi dı bırıŋ nyintitieliŋ Ŋmıŋ jigiŋ; ta wo nyinti ama ta sıı nyinti mana.

11 Tı zvalıŋ Korinti vuosi, tı wɔŋ balı nı tı sʊŋ wıa mana a yı nı, tı cho nı pam. 12 Daa tınıŋ tı zetine dı tı kaaŋ cho nı, ama dı yiwo nınıŋ nı zetine dı nı kaaŋ dı cho tı. 13 Lele n wa bala a yıa nı sıba nı yiwo n ballı: nı cho tı aŋaŋ nı sʊgıtı mana sıba tı chone nı dene wo.

Nı sımma vuodiekemba dı kana ka yi Masia yada wa wıa

14 Nı daa yi jabalımıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Masia yada! Vuovıınʊ aŋaŋ vuobıaŋ nan bıagı yi nʊabalımıŋ? Ta chaanıŋ aŋaŋ lımıŋ nan bıagı bie aŋaŋ taŋ? 15 Masia aŋaŋ Sitaani nan bıagı yi nʊabalımıŋ? Vuodieke dı yine Masia dıdıısırʊ aŋaŋ vuodieke dı kana ka yi Masia dıdıısırʊ nan bıagı yi nʊabalımıŋ? 16 Bugile nan bıagı bie Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ me? Tınıŋ tı yine Nabidie Ŋmıŋ jıamıŋ juoku, dama tınıŋ die Ŋmıŋ die baarı dı:

“Manıŋ aŋaŋ n vuosi nan lagıŋ a
beri
ta n nan dı bie aŋaŋ ba;
n nan dı yi ba Ŋmıŋ,
ta ba dıaŋ dı yi n vuosi.”

17 Die wıa ta Ŋmıŋ dı bı baarı dı,
“Nı vʊarı nı gbaŋ,

a nyıŋ tıŋgbaŋka gie vuosi
sʋnsʋŋ,
ta vaa bıaŋ mana yiile,
ta n nan tuo nı.
18 N nan yi nı Chɔɔŋ,
ta nı yi n nahaalıŋ aŋaŋ n
hɔgʋlıasɩ.
Manıŋ Hagırıtieŋ Ŋmıŋ bala
naa.”

7

1 N nımballı, tı yene nʋaha gie a nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ naa wıa, nı vaa tı vʋarı tı gbaŋ a nyıŋ jadieke nıŋ mana dı nan bıagı a yi tı nyıŋgbanıŋ aŋaŋ sʋgıtı dıgıntı, ama ta chıgıma Ŋmıŋ, ta yi sʋgıyıalıntieliŋ aŋaŋ wusie.

Pɔɔli sʋgıfıalıŋ wıa

2 Nı yuori nı sʋgıtı a yı tı. Tı ye ka yi nı wʋnyı mana bıaŋ, yaa a yi wııŋ a chʋʋsı nı wʋnyı, yaa a nyırı vuoŋ. 3 N ka bala naa dı n galıŋ nı. Dama die n wɔŋ balı nı mıŋ dı tı faası cho nı pam. Dıı yi tı kpi yaa tı bie tı mısı ma, tı nan dı beri aŋaŋ nı. 4 N yaa wa tama pam nı ma, ta nıga nyʋʋŋ nı wıa. Nı kpaŋŋısı mıŋ pam, ta tı wahala diile me mana ama n yaa wa sʋgıfıalıŋ pam mıŋ.

5 Die tı kenne a tʋgı Masedonia tıŋgbaŋ ma wa, die tı ka bıagı voosi. Die tı ye mugisiŋ pam a nyıŋ lʋga mana; vuosi die waga aŋaŋ tı Ŋmıŋ wıaha gie wıa; ta tı sʋgıtı dı suuli aŋaŋ ŋmaamıŋ. 6 Ama Ŋmıŋ vuodieke dı kpaŋŋısınana vuodiekemba sʋŋ dı chʋʋsına wa die vaa Tatusi dı keŋ tı jigiŋ a keŋ a kpaŋŋısı tı. 7 Daa ʋ keŋku nyıına ma die kpaŋŋısına tı, ama die ʋ bına a balı tı nı kpaŋŋısına wa dene wo. Ta balı tı nı bına faası yaala nı ye mıŋ dene, dı nı faası yaa wa sʋgıchʋʋsıŋ nı tʋmbıatı wıa, ta bı balı nı nine dı ŋmıntı dene dı nı tuo n nʋarı, naa die vaa n sʋŋ dı faası fıalı.

8 Dıı yi gbaŋ dieke die n maagına a yı nı wa dı yi nı yaa sʋgıchʋʋsıŋ, ama n sʋŋ ka chʋʋsıya n maagına ka. Die n yaa sʋgıchʋʋsıŋ bıta die n mıŋŋına dı ka vaa nı sʋŋ dı chʋʋsıŋ saŋŋa bıta wa. 9 Ama lele n yaa wa sʋgıfıalıŋ, daa n yine nı sʋŋ dı chʋʋsı wıa, ama nı sʋgıchʋʋsıkʋ dı vana nı vaa nı tʋntʋmbıatı wıa. Ŋmıŋ die vaa nı ye sʋgıchʋʋsıŋ nı tʋmbıatı wıa, die dı yine kanıŋ gbaŋkʋ dı yaa nyʋarı a yı nı. 10 Dama dıı yi Ŋmıŋ dı yi vuoŋ dı yaa sʋgıchʋʋsıŋ ʋ tʋmbıatı wıa, kanıŋ sʋgıchʋʋsıkʋ mi nan yi ʋ vaa ʋ tʋmbıatı ta ye gbatıtaanıŋ, ta kaaŋ chʋʋsı ʋ sʋŋ bıbra; ama tıŋgbaŋka gie sʋgıchʋʋsıŋ nıŋ yaa kuŋ kieŋ. 11 Ŋmıŋ dı vana nı sʋŋ dı chʋʋsı wa, nı gbaŋ nı ye ka yına nı nyʋarı; nı baga bie Ŋmıŋ wıa ma, ta nı bı faası yaala nı dagı dı nı wo bıaŋ; ta nı sınyıırıŋ dı hagı aŋaŋ bıaŋ, ta bı chıga Ŋmıŋ; nı bı yaala nı ye mıŋ; nı yaala nı yi choti; nı wɔŋ yi lagı a datı vuodieke dı yine bıabʋ tıbıŋ mıŋ. Nı yine naa wa wıa, ka seŋ dagı dı nı wo bıaŋ wıırı ma.

12 Die wıa, daa vuodieke dı yine bıabʋ wıa die maŋ maagı gbaŋkʋ mi yaa vuodieke ʋ yine bıabʋ. Ama die n maagı ka mıŋ dı nı sıba Ŋmıŋ jigiŋ nı baga die dı bemme tı ma dene. 13 Lele nıŋ tı sʋgıchʋʋsıŋ kpatıya mıŋ.

Ta die tı bı yaa sʋgıfıalıŋ pam dama die nı vaa Tatusi sʋŋ dı dʋa ta die yiwo sʋgıfıalıŋ pam, die wıa tı gbaŋ tı yaa sʋgıfıalıŋ. 14 Die n wɔŋ bırı nı mıŋ a yı wa ta nı ka vaa maŋ dii viivi. Die tı ŋaana bala nı wudieke wo yiwo wusie. Die gbaŋ gbaŋ wudieke tı bala a yı Tatusi yaa gamma nı ma wa dı keŋ yi wusie. 15 Die wıa ʋ keŋ tıınsı nı tuone wo chaantı dene aŋaŋ jılıma, ta tuo wudieke

ʊ bala nɪ wa aŋaŋ jɩlɪma dene ʊ ŋaaŋ faasɪ cho nɪ mɪŋ. 16 N yaa wa sʊgɪfɪalɪŋ pam dɪ n nan bɪagɪ nagɪ n tama a yi nɪ ma.

8

Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ piini wɪa

1 Tɪ nɪmballɪ, tɪ yaala nɪ sɪmma Ŋmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla dɪ vana Yisa dɪdɪɪsɪrɪba dɪ benne Masedonia tɪŋgbaŋ ma dɪ yine wudieke. 2 Die ba ye wahala aŋaŋ mugisiŋ aŋaŋ zɔɔlɪŋ pam, ama die mana yɔrɪ, die ba yaa wa sʊgɪfɪalɪŋ pam ta dagɪ burichini ta yi Ŋmɪŋ piini pam. 3 N nan bɪagɪ dii ba siara dɪ ba yɪya mɪŋ a tʊgɪ ba hagɪrɪŋ nʊaŋ, die ba yɪ a tɪaŋ ba tɪnna mʊ ba yɪ dene gbaŋ. Die dɪ yiwo ba dʊŋŋʊ ba yɪa, 4 ta die faasɪ jʊʊsɪ tɪ mɪŋ, dɪ tɪ yɪ ba sieŋ aŋ ba suŋŋime Ŋmɪŋ vuodiekemba dɪ benne Judia tɪŋgbaŋ ma. 5 Die ba yi a tɪaŋ tɪ tɪŋ nan yile dɪ ba nan yi dene wo. Die ba wolɪŋ nagɪ wa ba gbaŋ a yɪ tɪ Yɔmʊtieŋ, ka kʊaŋ chaaŋ ba nagɪ ba gbaŋ a yɪ tɪ, sɪba Ŋmɪŋ dɪ yaalɪnana dene wo. 6 Die Tatusi die yine vuodieke dɪ yine nɪ piili tʊʊmaha, die wɪa tɪ jʊʊsɪ wa mɪŋ dɪ ʊ suŋŋi nɪ aŋ nɪ kpatɪ nɪ choti tʊŋ vɪɪŋ dieke nɪ piiline wo. 7 Sɪba nɪ yine Yisa yada, ta mɪŋŋɪ yie jaaŋ mana vɪɪnɪŋ vɪɪnɪŋ wa, ta sɪba ʊ wɪa vɪɪnɪŋ, ta bɪagɪ bala taŋ ʊ wɪaha, ta dɪ wa aŋaŋ nɪŋŋmɪna, ta bɪ cho tɪ dene wo, tɪ yaala nɪ yime tʊnvɪɪnaha mi gbaŋ dene aŋaŋ nɪŋŋmɪna.

8 Wudieke n bala nɪ naa ka yi mugisiŋ dɪ nɪ yime, n wɔŋ balɪ nɪ mɪŋ Ŋmɪŋ vuosi bataŋ nine dɪ ŋmɪntɪ dene dɪ ba yɪ piini, dɪ nɪ yi aŋ n ye nɪ senne cho be dene. 9 Nɪ sɪba tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia zɔɔlɪnchɪgɪla dɪ sɪna dene. Die ʊ yiwo nyintitieŋ, ama nɪ wɪa die ʊ bɪrɪŋ wa zɔɔlɪntieŋ, ʊ bɪrɪna zɔɔlɪntieŋ amʊ nɪ nan bɪrɪŋ nyintitieliŋ.

10 Kpaaŋ dieke n yaala dɪ n yɪ nɪ wʊnna: Die bɪnɪ ma, die nɪ yine vuodiekemba die dɪ wolinne yaala nɪ yɪ piinike, ta yi vuodiekemba dɪ wolinne a yɪ. Nɪ kpaŋŋɪ nɪ gbaŋ a tʊŋ ka a kpatɪ. 11 Nɪ nine die ŋmɪntɪya mɪŋ aŋaŋ piinike yɪla. Die wɪa nɪ vaa nɪ nine bɪ ŋmɪntɪ aŋ nɪ yɪ kpatɪ, nɪ yɪma sɪba nɪ baaŋ bɪagɪ a yɪ dene. 12 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaala ʊ yɪ Ŋmɪŋ piini, ta yɪ ʊ yalla dene, Ŋmɪŋ nan tuoke. Ŋmɪŋ ka yaala vuoŋ yɪ wa piini a tɪaŋ ʊ yalla dene.

13 N ka yaala nɪ yɪma nɪ chanchaalɪŋ ta dime wahala ka ma. N yaala nɪ mʊʊma taŋ. 14 Wudieke n balala wʊnna: Sɪba nɪ yalla pam lele gie wo, dɪ vɪɪna dɪ nɪ suŋŋi wo vuodiekemba dɪ wone wo, ta dɪɪ yi nɪ keŋ wo saŋŋa dieke, ama ta ba yallɪ pam, ba nan suŋŋi yɪ nɪ gbaŋ. Naa nan vaa nɪ mʊ taŋ, 15 sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ dene wo dɪ, “Vuodiekemba die dɪ lagɪsɪna maana pam wa die dɪ ka dii ta tɪala, ta vuodiekemba dɪaŋ die dɪ kana ka lagɪsɪna pam wa, die ka waarɪ jaaŋ.”

Tatusi aŋaŋ ʊ zvalɪŋ wɪa

16 Tɪ bɪra Ŋmɪŋ aŋaŋ ʊ ŋaana yi Tatusi baga dɪ bie nɪ ma sɪba tɪ baga dɪ benne nɪ ma dene wo. 17 Die tɪ jʊʊsɪna Tatusi dɪ ʊ kaagɪ nɪ wa, die ʊ saagɪya mɪŋ, ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ yine nɪŋŋmɪna dɪ ʊ keŋ nɪ jigiŋ; ʊ kieŋ mɪŋ aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ choti. 18 Tɪ nan vaa tɪ nɪmballɪ wʊnyɪ aŋaŋ wa keŋ nɪ jigiŋ. Tɪ nɪmbʊa wa gie dɪ mʊʊlɪnana Masia wʊvɪɪnaha dene wɪa die wɪa vana Masia dɪdɪɪsɪrɪba mana dɪ bɪra wa. 19 A bɪ gʊtɪ, Yisa dɪdɪɪsɪrɪba mana vʊarɪna wa dɪ ʊ beeli tɪ aŋ tɪ nagɪ piinisisi a ga suŋŋi Ŋmɪŋ vuosi dɪ yine zɔɔlɪntielibe ta bie Judia tɪŋgbaŋ ma. Naa nan kɔtɪ

tı Yɔmʊtieŋ saaŋ, ta bı dagı dı tı faası yaala tı suŋŋime tı chanchaalıŋ dene.

20 Tı nan nagı ligirehe pam a ga suŋŋi be, tı yaala wuŋ mana tʊgısı mıŋ amʊ vuoŋ kaaŋ ye sieŋ a balı a chʊʊsı tı saaŋ yaa gamma tı pɔgılına ligirikpuımaha gie dene wo. 21 Tı yaala tı yiwo wudieke dı mʊna Ŋmıŋ aŋaŋ vuota nıŋŋa mıŋ.

22 Tı nan bı vaa tı nımbʊa wʊnyı gʊtı ʊ ma a keŋ nı jigiŋ. Saŋŋa mana tı yese tı nımbʊa wa beriŋ dı sına dene, ta sıba a baarı ʊ nine ŋmıntıya mıŋ dı ʊ tʊŋ Ŋmıŋ tʊʊmaha. Ta lele ʊ yalla tama pam nı ma wa wıa, ʊ nine dı faası ŋmıntı dı ʊ suŋŋi nı. 23 Tatusi nıŋ, ʊ yiwo n tʊntʊŋ chanchaaŋ ta gʊta suŋŋe mıŋ maŋ suŋŋe nı. Ta tı nımballı diekemba dı kenne aŋaŋ Tatusi wa nıŋ ba zene Masia dıdıısırıba naŋ ma, ta ba beriŋ dı vasa vuosi dı bıra Masia saaŋ. 24 Nı dagıma tı nımballı mi nı choti amʊ Masia dıdıısırıba mana nan dı sıba dı tı yaa wusie tı nıgına nyʊʊŋ yaa gamma nı ma wa.

9

Taŋ suŋŋiŋ wıa

1 Dı ka bı yi talası dı n maagı gbanıŋ a balı nı yaa gamma Ŋmıŋ vuosisi dı bene Judia tıŋgbaŋ ma wa suŋŋiŋ wıa. 2 N wɔŋ sıba a baarı nı yiwo nıŋŋmına dı nı suŋŋi, ta nı wıa maŋ kuule a yıa Masedonia tıŋgbaŋ vuosisi, ta balı ba dı bıŋ ma mana nınıŋ Masia dıdıısırı diekemba dı benne Akaya tıŋgbaŋ ma dı yi siri dı nı suŋŋi be. Nı yalla chotike mi dı nı suŋŋi wo wıa, Masedonia vuosi jusu gbaŋ yiwo siri dı ba nan dı suŋŋe. 3 Die wıa n tʊma tı nımballı gie nı jigiŋ amʊ nı nan yi siri aŋaŋ nı suŋŋiŋ aŋ n kuuline dene yaa gamma nı ma wa kaaŋ yi yɔrı. 4 Dı daa die, dıı yi Masedonia tıŋgbaŋ vuosi dı dı n kʊaŋ a keŋ nı jigiŋ, ta nı ka yi siri, tı nan dii viivi, dama die tı bırı nı ba jigiŋ mıŋ. 5 Die wıa, maŋ yile dı dı vuına n tʊŋ tı nımballı gie aŋ ba woliŋ keŋ n ma ta suŋŋi nı aŋ nı lagısı piini dieke nı yine nʊaŋ dı nı nan yı wa. Amʊ maŋ keŋ keŋ a nan yi siri aŋ ka dagı dı nı yı wa aŋaŋ nı gbaŋ gbaŋ nı choti, daa vuoŋ mugisine nı.

6 Nı tuınsı balıkʊ gie: vuodieke dı bʊrına bıta nan gobi bıta, ta vuodieke dıaŋ dı bʊrına pam nan gobi pam. 7 Vuoŋ mana yı ʊ sanna ʊ sʊŋ ma dı ʊ nan yı dene, ta daa yı aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ yaa mugisiŋ, dama Ŋmıŋ yaala vuodieke dı yınana piini aŋaŋ sʊgıfıalıŋ mıŋ. 8 Ŋmıŋ nan bıagı yı nı jaaŋ mana ta nı kaaŋ waarı jaaŋ. Nı nan dı yallı nyindiekemba mana nı yaalala saŋŋa mana, ta nan ye a tıaŋ nı yaalala dene, ta nı nan bıagı a suŋŋe vuodiekemba dı wone, 9 sıba dı maagına dene Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dene wo dı, “Vuodieke nuuŋ dı tuırınana a yıa zɔɔlıntieliŋ, ʊ burichini wo kpatıŋ.” 10 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana kpaarʊ nyımbʊrıkaha, ta yıa wa vuoŋ mana nyindiikehe, wʊnıŋ ʊ nan yı nı jaaŋ mana nı yaalala aŋ a dalıma, ta nı nan faası a suŋŋe vuosi. 11 *U* nan vaa nı yallıma nyinti pam saŋŋa mana, amʊ nı nan bıagı suŋŋe vuosi saŋŋa mana, amʊ vuosi pam nan bırı Ŋmıŋ yaa gamma nı piini dieke ba tuone a nyıŋ tı jigiri. 12 Dıı yi nı suŋŋe Ŋmıŋ vuosi a yıa ba jadieke ba wone, naa nan vaa vuosi pam bırı Ŋmıŋ. 13 Dıı yi nı suŋŋe be, die nan dagı ba dı nı seŋ a tuo Masia wʊvuınaha mıŋ ta dı ha, ta vuosi pam bırı Ŋmıŋ die wıa ta bı bırı wa aŋaŋ nı suŋŋine be aŋaŋ vuoŋ mana dene wo. 14 Die wıa ba keŋ jʊʊsa Ŋmıŋ a yıa nı, ba nan jʊʊsı aŋaŋ choti,

dama ba ye dı Ŋmıŋ bie nı sʊgıtı ma pam ta suŋŋe nı pam. 15 Nı vaa tı waası Ŋmıŋ, dama wʊnıŋ ʊ yına tı ʊ Bʊadembiŋ vuodieke dı tıanna piini mana.

10

Pɔɔli die dı wagına ʊ tʊʊmaha wıa

1 Nı bataŋ baarı dı dıı yi maŋ bie nı jigiŋ, n wo sikimiŋ, ama maŋ keŋ a ga jigaası n yaa wa sikimiŋ. Manıŋ Pɔɔli gbaŋ gbaŋ n jʊʊsa nı Yisa Masia vuodieke die dı benne sɔmm ta yaa suguru wo saaŋ ma. 2 Nı da vaa n tʊama a yı nı dıı yi maŋ keŋ keŋ nı jigiŋ; dama n sıba a baarı maŋ keŋ keŋ n nan datı vuodiekemba dı balala dı tı dıwa wudieke tıŋgbaŋka gie vuosisi dı dınana wa tıba. 3 Dı yiwo wusie dı tı yiwo vuota, ama tı ka waga waagı dieke dı sına sıba vuota waagıŋ, 4 die wıa tı ka naga vuota hagırıŋ a waga die waagıŋ, ama tı naga Ŋmıŋ hagırı dieke dı nan chʊʊsı Sitaani hagırıŋ mana wa a waga. Tı bala a nyaŋŋa vuodiekemba dı kana ka tuose Ŋmıŋ wıaha, 5 ta nyaŋŋa yıaŋ dieke vuosi bataŋ dı yilinene dı ba yallı ta yaa kalinbaani aŋaŋ nınhagırıŋ ka ma, amʊ vuosi kaaŋ dı sıba Ŋmıŋ, dı tı vaa vuoŋ mana sʊŋanyile saagı a yı Masia. 6 Tı tıŋ sıba dı nı saagı a tuo Masia nʊaŋ a kpatı, tı tıŋ nan yi siri dı tı datı vuodieke nıŋ mana dı zetine ʊ nʊarı tıbıŋ.

7 Nınıŋ nı daansa vuota nine me nyıına ma. Dıı yi vuoŋ dı bie giena a baarı dı ʊ yiwo Masia sıatı, dı tieŋ sımma dı tı gbaŋ tı yiwo Masia sıatı sıba ʊ yine die wo. 8 N ka chıga viivi dıı yi maŋ kuule pam yaa gamma tı Yɔmʊtieŋ dı yına tı yiko dieke wo. Ʊ yı tı mıŋ dı tı nagı a suŋŋi nı daa tı nagı a chʊʊsı nı. 9 N ka yaala nı yilime dı n yaala ŋmaamıŋ yigi nı aŋaŋ n gbaŋtıtı n maagınana a yıa nı wa. 10 Vuoŋ nan baarı dı, “Pɔɔli gbaŋtıtı paalı tʊa mıŋ, ama ʊ keŋ bie tı jigiŋ nıŋ ʊ ŋaŋ wo hagırıŋ ta ʊ wʊbalıka dıaŋ dı yi yɔrı.” 11 N yaala banıŋ vuosi mi sımma dı jaaŋ ka puo wudieke tı maagınana tı gbaŋtı ma wa dıı yi tı wo nı jigiŋ aŋaŋ wudieke tı bala tı yi dıı yi tı bie nı jigiŋ.

12 Wusie, tı ka wɔŋ yaala tı nagı tı gbaŋ a magısı aŋaŋ vuodiekemba dı kɔtına ba gbaŋ ŋmıŋsikpeku. Ba wo yıaŋ, dama ba naga ba gbaŋ a magısa aŋaŋ ba chanchaalıŋ beriŋ dı sına die. 13 Tınıŋ tı kaaŋ kuule yaa gamma jadieke tı kana ka mʊ dı tı kuulime, ama tı nan kuuli yaa gamma tʊŋ dieke Ŋmıŋ dı nagına a yı tı dı tı tʊŋ wa ma. Tı bala nı Ŋmıŋ wıaha yiwo tʊʊmaha a taŋ. 14 Nı benne buuŋbu mi wo wıa, die tı ka garısı buuŋbu die tı kenne aŋaŋ Masia wʊvıınaha a balı a yı. 15 Tı ka kuule aŋaŋ wudiekemba vuogaası dı yine a tıaŋ tı buuŋbu a daga sıba tı gbaŋ gbaŋ tı yine he. Ama tı yaa tama dı nı yada nan gʊtı pam, aŋ nı suŋŋi tı aŋ tı faası tʊŋ Ŋmıŋ tʊʊmaha nı jigiŋ sıba ʊ nagına a yı tı dı tı tʊmma dene wo, 16 amʊ tı nan bıagı ga tıŋgbaŋısı diekemba dı benne nı nıŋŋa wa a ga mʊʊlı Masia wʊvıınaha mi. Tı kaaŋ ga jigidieke vuogaaŋ dı wone a tʊŋ, tı ka yaala tı kuuli vuogaaŋ tʊʊma wıa.

17 Sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı, “Vuodieke nıŋ mana dı yaalınana dı ʊ kuuli, kuuli yaa gamma wudieke Ŋmıŋ dı yine.” 18 Dama vuodieke dı bırınana ʊ gbaŋ ka dagı dı Ŋmıŋ nine suuli wo mıŋ, ama tı Yɔmʊtieŋ dı bırına vuodieke, die dagına dı Ŋmıŋ nine suuli wo mıŋ.

11

Yaa gamma Pɔɔli aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ tʋntʋntɪba wɪa

1 Maŋ bala gaatɪŋ wʋbalɪka, nɪ
dii suguru aŋaŋ mɪŋ. 2 N sʋŋ bie
nɪ ma pam sɪba Ŋmɪŋ sʋŋ dɪ bene
nɪ ma dene wo. Nɪ sɪɪ sɪba hɔgʋlɪa
dieke dɪ kana ka sɪba dembiŋ maŋ
yaala n nagɪ a yɪ Masia aŋ nɪ
dɪa wʋnɪŋ ʋ nyɪɪna. 3 Ŋmaamɪŋ
yallɪ mɪŋ mɪŋ nɪ wɪa dɪ vuoŋ
nan keŋ a gaaŋ nɪ sɪba Sitaani
die dɪ gaana Evi dene wo aŋaŋ ʋ
yɪaŋ, aŋ nɪ kaaŋ bɪ dɪ Masia aŋaŋ
sʋgɪyɪalɪŋ aŋaŋ wusie. 4 Dama dɪɪ
yi vuogaaŋ dɪ keŋ a mʋʋla Yisa
gaaŋ wɪa a yɪa nɪ, ta ka mʋʋla
Yisa dieke wɪa die tɪ wone a mʋʋlɪ
a yɪ nɪ wa, ta nɪ tuose haalɪgaaŋ
dagɪŋ aŋaŋ wʋvɪɪŋ gaaŋ dagɪŋ ta
a ka yi Ŋmɪŋ Haalɪ dieke aŋaŋ
wʋvɪɪŋ dieke die nɪ tuone a nyɪŋ
tɪ jigiri, die nɪŋ nɪ saagɪ a yɪ wa
mɪŋ aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ dene.

5 N ka yile dɪ vuodiekemba
dɪ gaana nɪ dɪ ba yiwo Yisa
tʋntʋntɪba naa, yiwo Yisa
tʋntʋntɪba a tɪaŋ mɪŋ. 6 Dɪ nan
bɪagɪ yi dɪ n ka bɪagɪ bala vɪɪnɪŋ,
ama n sɪba Ŋmɪŋ wɪaha vɪɪnɪŋ ta
saŋŋa mana tɪ ŋaaŋ yuori daga nɪ
mɪŋ. 7 Die n ka tuo jaaŋ a nyɪŋ nɪ
jigiŋ saŋŋa dieke die n mʋʋlɪna
Ŋmɪŋ wʋvɪɪnaha a yɪ nɪ wa. Ta
bɪ sʋʋŋ n gbaŋ tɪŋgbaŋ dɪ n kɔtɪ
nɪ, die n yiwo bɪaŋ n yine naa wa?
8 Die n bala nɪ Ŋmɪŋ wʋbalɪkaha,
die n tuose suŋŋiŋ a nyɪna Masia
dɪdɪɪsɪrɪ gaasɪ jigiŋ aŋ ka sɪɪ sɪba
n gaara ba nyinti mɪŋ, amʋ n
nan bɪagɪ a suŋŋi nɪ aŋaŋ Ŋmɪŋ
wɪaha. 9 Ta die n benne nɪ jigiri
die n ka mugisi nɪ dɪ nɪ yɪ mɪŋ
jaaŋ, tɪ nɪmballɪ diekemba die dɪ
nyɪnna Masedonia tɪŋgbaŋ a keŋ
wo, die yalla jadieke nɪŋ mana n
yaalala a keŋ a yɪ mɪŋ. Die n kana
ka mugisi nɪ wo, die gbaŋ gbaŋ
n kaaŋ mugisi nɪ yaa gamma.
10 Wusie maŋ bala naa Masia saaŋ
ma, dɪ vuoŋ wori Akaya tɪŋgbaŋ
lʋga mana a baaŋ bɪagɪ balɪ dɪ n
vaa n kuuliku gie dɪ n tuone jaaŋ
a nyɪŋ ba jigiŋ wɪa. 11 Dɪ ka sɪɪ
sɪba dɪ n ka cho nɪ. Ŋmɪŋ gbaŋ
gbaŋ sɪba n chone nɪ dene.

12 N nan dɪ yie naa, amʋ banɪŋ
tʋntʋntɪba mi kaaŋ ye sieŋ a
kuule dɪ ba gbaŋ ba yiwo Yisa
tʋntʋntɪba sɪba tɪ gbaŋ tɪ tʋmma
die wo. 13 Banɪŋ tʋntʋntɪba
mi yiwo gɪgaantɪba, ta chɪba
ŋmɪnchɪbɪsɪ ba tʋʋmaha ma ta
nagɪ ba gbaŋ a bɪrɪŋ sɪba Masia
tʋntʋntɪŋ. 14 Ba tʋma die wo, nɪ
da vaa ka yi nɪ mamachi, dama
die gbaŋ Sitaani dɪ mɪa ta naga
ʋ gbaŋ a bɪrɪma sɪba chaanɪŋ
malaka. 15 Die wɪa dɪɪ yi wʋnɪŋ
Sitaani tʋntʋntɪŋ dɪ gaama vu-
osi dɪ ba yiwo Ŋmɪŋ tʋntʋntɪŋ
diekemba dɪ dagɪnana vuosi dɪ ba
dɪa Ŋmɪŋ sieŋ, nɪ da vaa a yi nɪ
mamachi. Ŋmɪŋ nan keŋ datɪ ba
tɪba sɪba ba tʋʋma dɪ mʋna dene.

Pɔɔli wahala diile Masia ma wɪa

16 N bɪ balɪ nɪ mɪŋ: Vuoŋ daa
yilime dɪ n yiwo gaamʋ, ama dɪɪ
yi nɪ yile dɪ n yiwo gaamʋ, nɪ tuo
mɪŋ sɪba nɪ baaŋ tuo gaamʋ dene
wo amʋ n nan bɪagɪ a kuuli bɪta.
17 Wudieke n yaalala dɪ n balɪ nɪ
naa ka yi tɪ Yɔmʋtieŋ wʋbalɪka.
Manɪŋ n balɪnana n gbaŋ gbaŋ
wʋbalɪka, n seŋ bala sɪba gaamʋ.
18 Ama vuosi pam dɪ kuulinene
yaa gamma wudieke ba bɪagɪna
yi ba yine vuota wɪa, n gbaŋ n
nan bɪagɪ kuuli. 19 Nɪ yile dɪ nɪ
yaa wa yɪaŋ, ta die wɪa nɪ yaa
wa suguru ta wʋmma yɪa gaantɪŋ
aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ. 20 Nɪ vasa vuosi
dɪ pɔgɪlɪna nɪ sɪba yɔŋɪsɪ, ta nyɪra
nɪ ta bɪ gbata nɪ. Ta daansa nɪ
yɔrɪ ta bɪ fala nɪ. 21 Die tɪ kana
ka yi nɪ naa wɪa nɪ yile dɪ die tɪ
wo hagɪrɪŋ yaa?

Ama dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaa sikimiŋ
ta nan bɪagɪ a kuuli, n gbaŋ n

nan bıagı a kuuli. N seŋ bala sıba gaamʋ. 22 Dıı yi gıgaantıba dı wasa ba gbaŋ Hiiburu vuosi, n gbaŋ n yiwo Hiiburu vuoŋ. Ta dıı yi ba wasa ba gbaŋ Izara vuosi, n gbaŋ n yiwo Izara vuoŋ. Ta dı bı yi ba yi Abarahami haagısı, n gbaŋ n yiwo ba wʋnyı. 23 Dıı yi ba wasa ba gbaŋ Masia tʋntʋntıŋ, manıŋ n tıaŋ ba mıŋ, dama n tʋŋ a yı Masia pam a tıaŋ ba. N faası a tʋŋ mıŋ pam, ta die ba naga mıŋ a yie dansarıka ma bʋ wo nʋaŋ. Ta die ba tıba mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ pam ta die saŋŋa pam die maŋ ye daŋŋa ta gbigi kuŋ. Lele n wa bala sıba gaamʋ. 24 Bʋnʋ die n gbaŋ gbaŋ n vuosi die dı tıbı mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ nʋaŋ baŋısı-taa aŋaŋ awayı. 25 Romi vuosisi dıaŋ die dı nıgı mıŋ aŋaŋ daaŋ die jigiŋ bʋtaa, ta saŋŋa kaanı die n dataası die dı taa mıŋ aŋaŋ tana. Ta die haarısı die dı ŋmabı a chʋʋsı ta bubi aŋaŋ mıŋ nyaaŋ ma bʋtaa, ta saŋŋa kaanı ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ die maŋ bie dakʋʋlıŋ sikpeŋ mʋgıkpıırı ma. 26 Die n ŋaana dıa wa, die n bie wo mʋga daanpɔyı ma aŋaŋ gbıgbatırıŋ daanpɔyı ma aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n vuosi jigiŋ. Ta die bı bie daanpɔyı ma tıŋgbaŋ gaası vuosi jigiŋ, aŋaŋ tıgıkpııma ma aŋaŋ haagıŋ ma aŋaŋ mʋgıkpııma ma, aŋaŋ vuodiekemba dı gaanana vuosi dı ba yiwo Masia dıdıısırıŋ jigiŋ. 27 N seŋ tʋŋ mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına ta dii wahala, ta ka gʋʋra saŋŋa a taŋ, ta die beri saŋŋa a taŋ aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ nyanyuule ta beri saŋŋa a taŋ ta ka die nyindiike, ta watı dı yige mıŋ saŋŋa ataŋ ta maŋ wo garıŋ. 28 A bı gʋtı, saŋŋa mana dı ŋaaŋ mugise mıŋ mıŋ yaa gamma Masia dıdıısırıba mana ma. 29 Dıı yi vuoŋ yada dı ka dala, n sʋŋ ŋaaŋ chʋʋsı mıŋ, ta dıı yi ba gaaŋ vuoŋ ʋ yi bıaŋ, n ŋaaŋ yaa wa sʋgıchʋʋsıŋ.

30 Dıı yi maŋ baa n kuuli, n nan kuuli yaa gamma n wabına dene. 31 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Chɔɔŋ Ŋmıŋ, vuodieke dı mʋna aŋaŋ bırıŋ yaa gamma haahuu wo, wʋnıŋ ʋ sıba dı n bala wusie. 32 Die n yene bie Damasikusi ma wa, naaŋ Aritasi saŋka mi wo, die tıka jakʋʋŋ die yaala ʋ yigi mıŋ mıŋ, ta die vaa gbıgbarıtıŋ dı gbarı tıka gaamıŋ sanʋaha. 33 Ama die n zʋalıŋ die dı nagı mıŋ a yi kparıŋ ma a nagı mıŋ a daagı toli dieke dı benne tıŋgbaŋka gaamıŋ ma a sʋʋŋ zieŋ tıŋgbaŋ, maŋ chıgı nyıŋ daa wa nuusi me.

12

Mamachi nyindiekemba Pɔɔli die dı yene wıa

1 N mʋ dı n kuulime mıŋ, ama ka wo nyʋarı nıŋ. Ama lele n wa yaala n balı mıŋ yaa gamma wudiekemba tı Yɔmʋtieŋ dı yuorine a dagı mıŋ saŋŋa dieke n kana ka gʋʋra ta daansa wa. 2 N sıba Masia dıdıısırʋ wʋnyı Ŋmıŋ die dı nagına wa a jʋalı arızanna ma gbaŋ gbaŋ bına baŋ aŋaŋ anıısa dı tıanna wa. N ka sıba dı die ka seŋ yi yaa die ka yiwo daansa, Ŋmıŋ nyıına ma sıbına. 3 Sıba n wone a bala wa, Ŋmıŋ nyıına ma sıbına dı daa wa gie die bie wo ʋ nyıŋgbanıŋ ma saŋka mi yaa die ʋ ka jʋalı aŋaŋ ʋ nyıŋgbanıŋ. 4 Die ʋ jʋalı a ga paradasi,* ta die ʋ wʋŋ wudiekemba ʋ kaaŋ bıagı a balı vuoŋ, dama Ŋmıŋ kaaŋ saagı aŋ ʋ balı. 5 Die wıa n nan kuuli yaa gamma daa wa gie ma, ama n kaaŋ kuuli yaa gamma n gbaŋ gbaŋ n ma, ntaala n wabıŋ wıa. 6 Dıı yi maŋ yaala n kuuli ama n kaaŋ dı sı sıba gaamʋ, dama n nan dı bala wusie; ama n kaaŋ

* **12:4** 12.4 Arızanna saaŋ bına yi paradasi.

wɔŋ kuuli. Manıŋ n ka yaala vuoŋ bırı mıŋ a tıaŋ n bırıŋ dı mʊna die. N yaala ba daansıma n berıŋ dı sına die, ta wʊmma n balala dene, ta ka kʊaŋ chaaŋ ba sımma n yine vuodieke.

7 Ama die Ŋmıŋ die dı kana ka yaala dı n kuuli yaa gamma mamachi wʊkpııŋ dieke n yene wo wıa, die Ŋmıŋ dı vaa maŋ ye mugisiŋ a nyıŋ Sitaani jigiŋ. Kanıŋ mugisiku mi dı yʊagı mıŋ sıba haŋgɔɔŋ dı ŋaana tɔbı vuoke. 8 Die maŋ jʊʊsı tı Yɔmʊtieŋ bʊtaa dı ʊ vʊarı kanıŋ mugisiku a nyıŋ n jigiŋ. 9 Ama die ʊ yiŋŋi balı mıŋ dı, “N suŋŋiŋ nyıına ma nan mɔgısı fʊ kanıŋ mugisiku mi, dama vuodieke dı wone ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ hagırıŋ, nan seŋ ye n hagırıŋ.” Die wıa n nan faası kuuli yaa gamma n wabıtı ma aŋaŋ sʊgıfıalıŋ, amʊ Masia hagırıŋ nan keŋ n ma. 10 Die wıa n yaa wa sʊgıfıalıŋ dıı yi maŋ keŋ wabıgı, yaa ta vuosi dı bı zıa mıŋ, yaa maŋ keŋ die wahala, yaa maŋ keŋ bie mugisiŋ me, yaa ta yese wıa Masia wıa, dama maŋ keŋ wo n gbaŋ gbaŋ n hagırıŋ, saŋka mi maŋ yese Masia hagırıŋ.

Pɔɔli baga die dı benne Korinti vuosi ma dene

11 Nı vana maŋ bala sıba gaamʊ, dama nınıŋ nı tınna mʊ nı bırıma mıŋ. Dıı yi maŋ ka yi vuoŋ, ama vuodiekemba dı gaanana vuosi dı ba yiwo Masia tʊntʊntıba ka tıaŋ mıŋ jaaŋ mana ma. 12 Die n benne nı jigiri ta tʊma mamachi tʊnkpııma aŋaŋ dagıtı, ta dii suguru saŋŋa mana wa, die dagıya mıŋ dı n yiwo Masia tʊntʊntʊ. 13 Lalıa Masia dıdıısırıŋ banıŋ ba dı tıaŋ nı? Manıŋ n kana ka pıası nı dı nı suŋŋi mıŋ wo, kanıŋ ka vana ba tıaŋ nı? Dıı yi die dı vaa maŋ yi chʊʊsı, nı nagı n taalı a chaa mıŋ.

14 Bʊtaa ma wʊnna maŋ kieŋ dı n kaagı nı, ama n ka kieŋ ta yaala jaaŋ nı jigiŋ, dı yiwo nınıŋ maŋ yaala ama daa nı ligire. Daa ballı yallınana nyinti a yıa ba tieliŋ, ama dı yiwo ba tielibe yallınana nyinti a yıa ba. Nınıŋ nı yine n ballı. 15 Die wıa n yaa sʊgıfıalıŋ dı n nagı jadieke mana n yalla a yı nı halı n gbaŋ gbaŋ. N faasına cho nı wıa, die wıa nı cho mıŋ bıta?

16 Dı yiwo wusie dı die n ka mugisi nı dı nı yı mıŋ jaaŋ, ama nı bataŋ nan dı bala dı die n gaaŋ nı mıŋ ta gbatı nı. Lalıa die maŋ gbatı nı? 17 Die vuodiekemba n tʊnna nı jigiri, wʊnyı die nyırı nı mıŋ? 18 Die n jʊʊsı wa Tatusi dı ʊ keŋ nı jigiŋ, ta die vaa tı nımballı wʊnyı dı dı wa a keŋ nı jigiŋ. Tatusi ye a nyırı nı mıŋ? Tınıŋ tı wo die sʊŋanyile. N tʊnnana aŋaŋ sʊŋanyile dieke wo, die gbaŋ gbaŋ sʊŋanyile ʊ yallı. Sie dieke n dına wa, ka gbaŋ gbaŋ ʊ gbaŋ ʊ dı.

19 Nı yile dı saŋŋa mana dı tı bala a gbata tı gbaŋ wıa ma nı jigiŋ mıŋ? Aayı. Tı bie wo Ŋmıŋ nıŋŋa ta bala wudieke Masia dı yaalala. Tı nımballı choti, tı yaala tı suŋŋi nı mıŋ aŋ nı mıŋŋı dıa Ŋmıŋ sieku, die wıa tı bala naa. 20 N sıkpaaŋ nıga nı wıa dı maŋ keŋ keŋ n nan keŋ haarı nı ta nı tarıgıya mıŋ ta sıı sıba n tınna a yaala nı bemme dene wo, ta nı dıaŋ nı nan ye ta n gbaŋ n tarıgıya mıŋ ta ka sıı sıba nınıŋ nı tınna yaala n bemme dene wo. N sıkpaaŋ nıga mıŋ dı n nan keŋ ye nı ta waagıŋ, aŋaŋ sʊgıbıaŋ, aŋaŋ sınyıırıŋ yɔrı yɔrı aŋaŋ halı aŋaŋ taŋ chʊʊsıŋ aŋaŋ kʊagaarıŋ aŋaŋ kalinbaani aŋaŋ watı yɔrı yɔrı bie nı sʊnsʊŋ. 21 N sıkpaaŋ nıga mıŋ dı Ŋmıŋ nan vaa n dii viivi maŋ keŋ kaagı nı bıbra. Dı nan dı sıı sıba n kʊmma dama dıı yi nı jusu dı ye ka vaa

nı tʊmbıatıtı die nı wone a yie wo. Nı ye yiye dıgıntı tʊʊma sıba daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana ta ka chıga viivi.

13

Kpatıŋ kpaamıŋ

1 N nan keŋ a kaagı nı n bʊtaa ma. Dıı yi nı balı dı vuoŋ yiwo taalı sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dene wo dı, “Sie daansıa vuosi bale yaa bataa balı a chʊʊsı wa.” 2 Die n kenne nı jigiri bule wo ma die n wɔŋ kpaaŋ nınıŋ vuodiekemba dı wone a yi bıabʊ aŋaŋ nı chanchaalıŋ mana mıŋ. N yaala n bı kpaaŋ nı n wone nı jigiri dı, maŋ keŋ yiŋŋi keŋ n nan datı vuodiekemba die dı yine bıabʊ tıba. 3 Die nan dagı dı Masia vana maŋ bala. *Ʊ* ka yi wabʊ nı sʊnsʊŋ, ʊ yaa hagırıŋ nı jigiŋ mıŋ. 4 Die ʊ nagı wa ʊ hagırıbʊ a dʊaŋ lʊgıŋ ta vaa ba kpaası wa dagarıkʊ ma. Lele nıŋ, Ŋmıŋ hagırıŋ wıa ʊ bie ʊ mısı ma. Tınıŋ vuodiekemba dı lagıŋna a bie ʊ ma wa wo hagırıŋ sıba Masia die dı wone hagırıŋ dene, ama tı nan dı beri Ŋmıŋ hagırıŋ wıa sıba Masia dı benne dene wo aŋ nı ye.

5 Nı daansı nı gbaŋ gbaŋ berıŋ ta ye dı nı seŋ yi Yisa Masia yada yaa nı ka yi wo; dı yiwo talası dı nı daansıma nı gbaŋ berıŋ dı sına dene. Nı ka sıba a baarı dı Yisa Masia bie nı ma? *Ʊ* seŋ bie nı ma, dama dıı yi ta ʊ ka bie nı ma, die nıŋ nı ka yi ʊ vuosi wusie. 6 N yaa tama dı nı nan dı sıba a baarı dı manıŋ nıŋ n yiwo ʊ vuoŋ aŋaŋ wusie. 7 Tı jʊʊsa Ŋmıŋ dı nı daa keŋ yi bıaŋ. Tı ka jʊʊsa naa dı vuosi ye dı tı yiwo wusie vuosi mıŋ; aŋaŋ vuosi bataŋ dı yilinene dı tı ka mıŋŋı a tʊŋ Masia tʊʊmaha mana yɔrı, ama tı jʊʊsa Ŋmıŋ mıŋ dı nı tʊma tʊnvıına, 8 Dama tı kaaŋ bıagı yi wııŋ a chʊʊsı wusieke, ama tı zie wusieke kʊaŋ mıŋ. 9 Dıı yi tı sıı sıba wabıtı ta nı hagırıŋ tı ŋaaŋ yaa sʊgıfıalıŋ mıŋ. Die wıa tı Ŋmıŋ jʊʊsıŋ yiwo dı nı yi vuovıına a kpatı. 10 Die wıa, maŋ maaga nı gbaŋkʊ gie n wone nı jigiri amʊ maŋ keŋ keŋ a tʊgı nı jigiŋ, dı kaaŋ bı yi nıŋŋmına dı n datı nı tıbıŋ ta dagı nı n yiko. Tı Yɔmʊtieŋ yı mıŋ yikoke mıŋ dı n suŋŋi nı aŋ nı mıŋŋı ʊ sieŋ daa n chʊʊsı nı.

11 N nımballı wudieke dı tıalına yiwo n taaŋ nı mıŋ. Nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta yi vuovıına a kpatı, ta tuo n kpaaŋkʊ, ta yallıma nʊabalımıŋ, ta bemme aŋaŋ sʊgıfıalıŋ aŋaŋ taŋ. Ta Ŋmıŋ vuodieke dı chone tı ta yıa tı sʊgıdʊagıkʊ nan dı beri aŋaŋ nı.

12 Nı waasi taŋ vıınıŋ vıınıŋ.

13 Ŋmıŋ vuosi mana dı benne giena wa waasa nı.

14 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋiŋ, aŋaŋ Ŋmıŋ choti, aŋaŋ Halıkasıka nʊabalımıŋ bemme aŋaŋ nı mana.

Gbaŋ dieke Pɔɔli die dɪ maagɪna a yɪ Galasia tɪŋ vuosi wɔnna

1 Gbaŋkɔ gie nyɪŋ wa manɪŋ
Pɔɔli, vuodieke dɪ yine Yisa Masia
tɔntɔntɔ jigiŋ. Daa vuota die yine
mɪŋ Masia tɔntɔntɔ, daa vuota
tɔnna mɪŋ, ama tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ
aŋaŋ Yisa Masia vuodieke die ɔ
sɔgɪrɪna a nyɪŋ kumbu me wo
die tɔnna mɪŋ. 2 Manɪŋ Pɔɔli
aŋaŋ tɪ nɪmballɪ diekemba dɪ
benne giena mana waasa Masia
dɪdɪsɪɪrɪba dɪ benne Galasia ma.

3 Tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ aŋaŋ tɪ
Yɔmɔtieŋ Yisa Masia suŋŋi nɪ ta
yɪ nɪ sɔgɪfɪalɪŋ.

4 Yisa Masia yine vuodieke die
dɪ saagɪna tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ nɔaŋ
ta kpi tɪ tɔntɔmbɪatɪ wɪa, dɪ
ɔ gbatɪ tɪ a nyɪŋ tɪŋgbaŋka
gie bɪaŋ yɔŋɪsɪ ma. 5 Wɔnɪŋ
Ŋmɪŋ nyɪɪna ma mɔna bɪrɪŋ yaa
gamma haahuu. Wusie.

Wɔvɪɪŋ balɪmɪŋ nyɪɪna ma benne

6 Nɪ wɪa yi mɪŋ mɪŋ mamachi
pam aŋaŋ nɪ kana ka yɔasɪya
ta vaa Ŋmɪŋ vuodieke dɪ wana
nɪ Masia zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa wa
ta ga dɪɪ wɔbalɪgaakɔ. 7 Vuosi
bataŋ bene a mɪa dɪ ba tarɪgɪ
Masia wɔvɪɪnaha ta chɔrɪma
nɪ, ama wusie wɔbalɪkɪgaaŋ bɪ
wori. 8 Ama dɪɪ yi n gbaŋ gbaŋ
yaa Ŋmɪŋ malaka dɪ keŋ mɔɔlɪ
wɔbalɪvɪɪŋ gaasɪ a yɪ nɪ ta a ka
yi die tɪ mɔɔlɪna wudiekemba a
yɪ nɪ wa, Ŋmɪŋ nan seŋ chɔɔsɪ
dɪ tieŋ. 9 Tɪ wɔŋ balɪ nɪ mɪŋ, ta
maŋ bɪ baaŋ n balɪ nɪ bɪbra; dɪɪ
yi vuoŋ dɪ mɔɔlɪ wɔbalɪkɪ gaasɪ
a yɪ nɪ ta a bie a tɔaŋ a nyɪŋ die
nɪ wolinne a tuo wudiekemba ba,
Ŋmɪŋ nan seŋ chɔɔsɪ wa.

10 N ka mɪa dɪ n tuo bɪrɪŋ a
nyɪŋ vuota jigiŋ, ama Ŋmɪŋ bɪrɪŋ
maŋ yaala, dama maŋ tɪŋ bɪ yaala
vuota bɪrɪŋ, n tɪŋ kaaŋ yi Masia
yɔmɔ.

Pɔɔli die dɪ kenne a yi Masia tɔntɔntɔ dene

11 N nɪmballɪ, n yaala nɪ
sɪmma dɪ wɔvɪɪna diekemba n
mɔɔlɪnana a yɪa nɪ naa ka nyɪŋ
wa vuota jigiŋ. 12 N ka tuohe a
nyɪŋ wa vuota jigiŋ, yaa dɪ yiwo
vuoŋ dagɪna mɪŋ ama dɪ yiwo
Yisa Masia gbaŋ gbaŋ yuorinehe
a dagɪ mɪŋ.

13 Nɪ wɔŋ wɔŋ mɪŋ die n tɔɔma
dɪ sɪna die saŋŋa dieke die n dɪna
Juu vuosi jɪaŋkɔ, die n mugise
Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ pam, ta die mɪa
dɪ n chɔɔsɪ ba ta ka chɪgɪ ba
zɔɔlɪŋ. 14 Tɪnɪŋ Juu vuosi jɪamɪŋ
sieŋ me, die n tɪaŋ n chanchaalɪba
pam, ta die nagɪ n sɔŋ mana a yi
wo tɪ chɔɔŋkɔɔlɪba chɔaraha ma.

15 Ama Ŋmɪŋ die dɪ chɪgɪna
mɪŋ zɔɔlɪŋ ta vɔarɪ mɪŋ ta ba ye
mɪɪrɪ mɪŋ wa, dɪ wa mɪŋ dɪ keŋ
tɔmma a yɪma wa. Ta die saŋ,
16 ta nagɪ ɔ Bɔa wa a dagɪ mɪŋ,
amɔ n nan mɔɔlɪ wɔvɪɪnaha a
yɪ buurigaasɪsɪ. Saŋka mi die n
ka ga vuoŋ jigiŋ dɪ ɔ kpaaŋ mɪŋ.
17 Die n ka bɪ ga Jerusalemi dɪ n ye
vuodiekemba dɪ wolinne a yi Ma-
sia tɔntɔntɪba n ma wa, ama die
n woliŋ ga wa Arabia tɪŋgbaŋ ma
ta wa viiri keŋ Damasikusi tɪŋ ma.
18 Die ka bɪna ataa kɔaŋ chaaŋ
die maŋ yiŋŋi ga Jerusalemi a ga
waasɪ Piita, ta die bie ɔ jigiŋ daraa
baŋ aŋaŋ anɔ nyɪɪna ma. 19 Die
n ka ye Masia tɔntɔntɪba wɔnyɪ
mana a gɔtɪ Piita ma ntaala Jemisi
tɪ Yɔmɔtieŋ nɪmbɔa wa.

20 Ŋmɪŋ gbaŋ sɪba dɪ wudieke
n maagɪna yiwo wusie ta
ŋmɪnchɪbɪsɪ dɪ wo ka ma.

21 Ka kɔaŋ chaaŋ die maŋ ga
Siria aŋaŋ Silisia tɪŋgbaŋɪsɪ ma.
22 Saŋka mi Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die
dɪ benne Judia ma wa die ka

sıba mıŋ. 23 Wudieke die ba
sıbına yine wudieke ba chan-
chaalıba dı balala dı, “Daa dieke
die dı mugisinene tı gbaŋ yaa wa
wʋvııŋ dieke die ʋ yaala ʋ chʋʋsı
wa ta mʋʋla yıa vuosi.” 24 Die wıa
ba bıra Ŋmıŋ n wıa.

2

Pɔɔli aŋaŋ Masia tʋntʋntı banıŋ ba wıa

1 Ka bına baŋ aŋaŋ anıısa kʋaŋ
chaaŋ die manıŋ aŋaŋ Banabasi
die dı yiŋŋi ga Jerusalemi, ta
die nagı Tatusi a gʋtı. 2 Die
n gaya mıŋ dama Ŋmıŋ die
yuorine a dagı mıŋ dı n
gamma. Mi die maŋ lagısı ba
nıŋŋandıısırıba nyıına ma, a balı
ba n mʋʋlına wʋvıınaha dene a
yıa vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi. Die n ka yaala tʋŋ dieke
n tʋnna aŋaŋ tʋŋ dieke dı tıalına
keŋ yi yɔrı. 3 N chanchaaŋ Tatusi
die yiwo Giriiki vuoŋ ama vuoŋ
die ka mugisi wo dı ʋ gobi ʋ kɔlı.
4 Ama vuodiekemba dı chıbınana
ŋmınchıbısı dı ba gbaŋ ba yiwo
Masia dıdıısırıba nıŋ, tıŋ yaala
Tatusi yime die. Banıŋ vuosi mi
die lɔbırı a bie wo tı sʋŋ, dı ba
ye tı sına tı gbaŋ dene tı taasına
aŋaŋ Yisa Masia wa. Ba yaala tı
yiwo Mosisi mıraha yɔŋısı. 5 Ama
die tı yaala tı pɔgılı wʋvıınaha
aŋaŋ ka wusie sieŋ a yı nı wıa,
die tı ka saagı a yı ba bıta gbaŋ.

6 Ama vuodiekemba nıŋ ba
wasına ba nyıŋkʋraha nıŋ (ba
yiwo vuokpııma yaa ba ka yi,
dı ka yi talası n jigiŋ, dama
Ŋmıŋ ka daansa vuosi nine ta
die sarıya); banıŋ vuodiekemba
ba wasınana vuokpıımaha die ka
yı mıŋ dagıhaalıŋ. 7 Ama die
ba yeye mıŋ dı Ŋmıŋ vʋarına
mıŋ dı n mʋʋlıma wʋvıınaha a
yıma vuodiekemba dı kana ka
yi Juu vuosisi, sıba ʋ vʋarına
Piita dı ʋ mʋʋlıma wʋvıınaha
a yıma Juu vuosisi. 8 Dama
Ŋmıŋ hagırıŋ wıa, Piita die dı yi
tʋntʋntʋ a yı Juu vuosisi dene, die
gbaŋ gbaŋ maŋ yi tʋntʋntʋ a yı
vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosisi. 9 Jemisi aŋaŋ Piita aŋaŋ
Jɔɔn, vuodiekemba ba wasınana
nıŋŋandıısırıba wa, ama ba gbaŋ
die sıba a baarı Ŋmıŋ yına mıŋ
tʋʋmaha gie dı n tʋŋ, die wıa
manıŋ aŋaŋ Banabasi aŋaŋ banıŋ
die dı waası taŋ ta yigi taŋ nuusi
me, naa die bala ka dagı dı tı
yaa nʋabalımıŋ aŋaŋ taŋ. Die
tı mana dı saagı dı manıŋ aŋaŋ
Banabasi mʋʋlıma wʋvıınaha a
yıma vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi, ta banıŋ ba mʋʋlıma
a yıma Juu vuosisi. 10 Wudieke
nyıına ma ba bala tı yime yiwo
naa, dı tı tıınsıma zɔɔlıntielibe
dı benne ba chaakʋ wıa. Kanıŋ
wıırı mi seŋ yiwo wudieke die n
yaala n yi.

Pɔɔli die dı galınna Piita dene

11 Die Piita dı kenne Antiyoku
ma wa, die n balı yuori wo ʋ nine
me, dama die ʋ ka yi wudieke
dı mʋna. 12 Dama Jemisi die
tʋŋ wa Juu vuosi bataŋ Antiyoku
tıŋ ma, die ba yene ka keŋ wo,
Piita aŋaŋ vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosisi die lagısa die
mıŋ, ama die ba kenne wo, ʋ ka
bı saagı dı ʋ dii aŋaŋ ba, dama
die ʋ chıga vuodiekemba dı yine
kɔla gobiŋ yada wa mıŋ. 13 Die
wıa, Juu vuosisi diekemba die dı
benne aŋaŋ ba wa dıaŋ dı piili a
chıga ŋmaamıŋ, ta dı Piita dı yine
wudieke, ta Banabasi gbaŋ die dı
taarı a dı ba. 14 Die n yene dı ba
ka mıŋŋı dı wʋvıınaha sieku wo,
die maŋ balı a yı Piita ba mana
nine me dı, “Fʋnıŋ yiwo Juu vuoŋ,
ama fʋ beriŋ dı sıı sıba vuodieke
dı kana ka yi Juu vuoŋ, ta bıa fʋ
mugise vuodiekemba dı kana ka
yi Juu vuosisi dı ba bemme sıba
Juu vuosisi?”

Vuosi nan ye gbatıtaanıŋ yada wıa

15 Tınıŋ ba mıırı tı mıŋ ta tı yi Juu vuosi ta ka sıı sıba vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi ta Juu vuosi dı wasa tɔntɔmbıatı tielibe wo. 16 Ama tı sıba a baarı sie vuoŋ yi Yisa Masia yada, die nan yi aŋ Ŋmıŋ vaa ɔ yi vuovıınɔ ɔ jigiŋ, daa tı yinene wudieke Mosisi mıraha dı dagına tı dı tı yime wo; die wıa, tı gbaŋ yiwo Yisa Masia yada dı Ŋmıŋ vaa aŋ tı yiwo vuovıına ɔ jigiŋ, yadaka wıa, ama daa tı yinene mıraha dı dagına wudieke. Dama Ŋmıŋ kaaŋ vaa aŋ vuoŋ yi vuovıınɔ ɔ jigiŋ ɔ yinene wudieke mıraha dı dagına wa wıa. 17 Dıı yi tı mıa aŋaŋ nıŋŋmına dene dı Ŋmıŋ vaa aŋ tı yi vuovıına ɔ jigiŋ Masia wıa, ama ta Juu vuosi dı bala dı tı yiwo vuobıatı sıba vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi naa, naa dagıya mıŋ dı Masia vana tı yi tɔntɔmbıatı tieliŋ? Aayı dı ka daga dene. 18 N nan dı yie bıaŋ dıı yi maŋ bı saagı dı vuoŋ nan yi vuovıınɔ Ŋmıŋ jigiŋ dıı yi ɔ dı Mosisi mıraha, ta chɔɔsa wudieke die n wolinne a dagı wa. 19 Ama yaa gamma mıraha wıa nıŋ, ka sıı sıba n kpiye ka jigiŋ mıŋ, dı n yallıma miivoli Ŋmıŋ jigiŋ. 20 Ka sıı sıba die ba lagıŋ a kpaası mıŋ mıŋ aŋaŋ Masia dagarıkɔ ma maŋ kpi, ama Masia bie n ma maŋ yaa miivoli. Ta lele, miivoli dieke n yallına ta bie n nyıŋgbanıŋ ma naa, n yiwo Ŋmıŋ Bɔa yada mıŋ, die wıa maŋ beri; wɔnıŋ ɔ chone mıŋ ta die zie n naŋ ma a kpi. 21 N kaaŋ zeti Ŋmıŋ zɔɔlınchıgılaha. Dıı yi Ŋmıŋ dı nan vaa vuoŋ yi vuovıınɔ ɔ jigiŋ ɔ dına mıraha wıa, die nıŋ Masia kumbu wo chıaŋ.

3

Yada yine nıŋŋmına

1 Nınıŋ Galasia vuosi, nı yiwo gaatıŋ. Nınıŋ vuodiekemba die mıŋŋına sıba Yisa Masia dagarıkɔ ma kuŋ wıa vıınıŋ vıınıŋ, mınıa kenne a chɔɔrıŋ nı? 2 Nı balı mıŋ wıırı gie: die nı dına mıraha wıa die nı tuo Ŋmıŋ Halıkasıka yaa die nı wɔnna wɔvıınaha ta yi yada wa wıa? 3 Lalıa nı yi gaantıŋ dene! Die nı piili a dıa Masia aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıŋ; bıa wıa nı wa yaala nı kpatı aŋaŋ nı gbaŋ gbaŋ nı hagırıŋ? 4 Wahala diekemba nı dinene yaa gamma wɔvıınaha gie yiwo yɔrı? Nı yaala nı vigi taaŋ mıŋ? 5 N yaala n bı pıası nı mıŋ, Ŋmıŋ yı nı wa ɔ Halıkasıka ta tɔma mamachi wıa nı jigiŋ nı mıraha dıısıŋ wıa yaa nı wɔnna wɔvıınaha ta yi he yada wa wıa?

6 Nı tıınsıma Abarahami wıa, dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma dı, “Abarahami die yiwo Ŋmıŋ yada, ɔ yadaka wıa wɔnıŋ Ŋmıŋ dı vaa ɔ yi vuovıınɔ ɔ jigiŋ.” 7 Die wıa nı mɔ nı sımma dı vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ yada senne yi Abarahami haagısı. 8 Ŋmıŋ gbaŋkɔ die dı bala wudieke wo dagıya dı wɔnıŋ Ŋmıŋ nan daansı baarı dı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi gbaŋ yiwo vuovıına ɔ jigiŋ ba yine wa yada wıa. Die wıa die ɔ wolinne a balı a yı Abarahami wɔvıınaha dı: “N nan daagı fɔ ma a yi alibarika a yı buuriŋ mana ma.” 9 Naa dagıya dı vuodieke nıŋ mana dı yalla yada nan gɔtı ye alibarika dieke Ŋmıŋ dı nagına a yı Abarahami wa ɔ yine wo yada wa.

10 Vuodiekemba dı nagına ba sɔŋanyile mana a yi mıraha ma ta yile dı ka nan gbatı ba a taaŋ wa, Ŋmıŋ kaatı bie ba ma. Dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma dı, “Vuodieke nıŋ mana dı kana ka dıa wudiekemba mana dı maagına Mosisi mıraha gbaŋkɔ ma wa, Ŋmıŋ kaatı bie ba ma.”

11 Naa mɪŋŋɪna a dagɪ dɪ daa
mɪraha dɪɪsɪŋ vasɪnana vuoŋ dɪ
yie vuovɪɪnʊ Ŋmɪŋ jigɪŋ, dama
dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ dɪ,
“Vuodieke nɪŋ mana dɪ yine Ŋmɪŋ
yada ta Ŋmɪŋ dɪ vaa vuoke mi
dɪ yi vuovɪɪnʊ ʊ jigɪŋ ʊ yada
wɪa, ʊ nan dɪ yallɪ miivoli wusie.”
12 Mɪraha dɪɪsɪŋ aŋaŋ yada yiile
ka mʊ taŋ, dama dɪ maagɪya
Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ, “Dɪɪ yi
fʊ yaala miivoli yaa gamma fʊ
mɪraha dɪɪsɪŋ wɪa, die nɪŋ dɪ mʊ
fʊ dɪa mɪraha mana mana.”
13 Die tɪ bie wo Ŋmɪŋ kaatɪ
ma, dama die tɪ ka mɪŋŋɪna dɪ
mɪraha, ama Masia gbaŋ gbaŋ die
tuo tɪ kuŋ a kpi, ta bie wo kaatɪka
ma ta vʊarɪ tɪ a nyɪŋ ka ma, dama
dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma
dɪ, “Vuodieke nɪŋ mana ba taaŋ
wa guuŋ Ŋmɪŋ kaatɪ bie ʊ ma.”
14 Ŋmɪŋ die yaala ʊ daagɪ Yisa
Masia ma ta vaa vuodiekemba
dɪ kana ka yi Juu vuosisi dɪaŋ
ye wʊvɪɪŋ dieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna
Abarahami nʊaŋ dɪ ʊ nan yi wa;
dɪ tɪ yi yada, ta tuo Halɪkasɪka
dieke Ŋmɪŋ die yɪna nʊaŋ dɪ ʊ
nan yɪ tɪ wa.

Mɪraha aŋaŋ nʊarɪ wɪa

15 N nɪmballɪ, nɪ vaa n nagɪ
vuota aŋaŋ ʊ chanchaalɪŋ berɪŋ
a magɪsɪ aŋ nɪ mɪŋŋɪ sɪmma
wudieke n balala chɪaŋ: dɪɪ yi
vuosi bale dɪ saagɪ dɪ ba yi wɪɪŋ,
ta maagɪ ba saara, ba wʊnyɪ kaaŋ
bɪagɪ a zeti yaa a chʊsɪ saŋkʊ
halɪ bɪta gbaŋ. 16 Ŋmɪŋ die dɪ
yɪna Abarahami aŋaŋ ʊ haagɪŋ
ʊ nʊarɪ, die ʊ ka baarɪ dɪ, “Fʊ
haagɪsɪ”, ama die ʊ baarɪ dɪ, “Fʊ
haagɪŋ” vuobalɪmɪŋ, vuodieke dɪ
yine Masia wa. 17 Wudieke n
balala wa yiwo naa, Ŋmɪŋ die
zieŋ wo nʊaŋ aŋaŋ Abarahami ta
die baarɪ dɪ ʊ nan yi wudieke ʊ
yɪna nʊaŋ dɪ ʊ nan yiwo; ta mɪrɪ
dieke dɪ kenne ka kʊaŋ chaaŋ
bɪna kɔbɪsɪ-nɪɪsa aŋaŋ baŋɪsɪ-taa
wa kaaŋ bɪagɪ a chʊʊsɪ wudieke
Ŋmɪŋ dɪ ziene nʊarɪ ta yɪ nʊaŋ
dɪ ʊ nan yiwo. 18 Dama dɪɪ yi
Mosisi mɪraha dɪɪsɪŋ wɪa Ŋmɪŋ dɪ
yɪ vuosi ʊ piini, die nɪŋ dɪ dagɪya
dɪ ʊ tɪŋ kaaŋ yi vuoŋ ʊ piini ʊ
nʊarɪ wɪa; ama ʊ nʊarɪ wɪa die
ʊ yɪ Abarahami ʊ piinike.

19 Ta bɪa wɪa Ŋmɪŋ die dɪ yɪ ba
mɪraha? Tʊntʊmbɪatɪ wɪa Ŋmɪŋ
die dɪ yɪ vuota mɪraha a gʊtɪ ʊ
nʊarɪ ma, ta die yaala mɪraha
pɔgɪlɪ ba dee a ga tʊgɪ saŋŋa
dieke Abarahami haagɪŋ vuodieke
wʊnɪŋ Ŋmɪŋ die dɪ yɪ nʊaŋ a
yɪ wa dɪ ʊ nan keŋ wo keŋ.
Malakasi die nagɪna mɪraha a yi
vuota nuusi me ta Mosisi die dɪ
yi ka naazʊa. 20 Ama Ŋmɪŋ gbaŋ
gbaŋ die yɪna Abarahami nʊarɪ,
daa naazʊa die yɪna wa.

Mɪraha tʊʊma

21 Naa dagɪya dɪ mɪraha waga
mɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ nʊa? Aayɪ, dɪ
ka daga dene; ama dɪɪ yi Ŋmɪŋ
die dɪ yi mɪrɪ dieke dɪ baaŋ bɪagɪ
a yɪ vuota miivoli, ʊ tɪŋ nan
baarɪ dɪ vuosi yiwo vuovɪɪna ʊ
jigɪŋ mɪraha dɪɪsɪŋ wɪa. 22 Dɪ
maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ
vuoŋ mana dʊnɪaka gie me bie
wo bɪaŋ dansarɪka ma mɪŋ, ama
sie dieke nyɪɪna ma vuoŋ dɪ baaŋ
daagɪ a tuo Ŋmɪŋ nʊarɪ yiwo ʊ yi
Yisa Masia yada.

23 Mɪraha die dɪ pɔgɪlɪ tɪ sɪba
tɪ bie wo dansarɪka ma a ga tʊgɪ
saŋŋa dieke Ŋmɪŋ dɪ yuori yada
yiile wɪa a dagɪ tɪ. 24 Die wɪa,
mɪraha die sɪɪ sɪba tɪ Yɔmʊtieŋ ta
die pɔgɪlɪ tɪ dee a ga tʊgɪ saŋŋa
dieke Masia die dɪ kenne keŋ, dɪ
tɪ yi wo yada aŋ Ŋmɪŋ vaa tɪ yi
vuovɪɪna ʊ jigɪŋ. 25 Ama lele nɪŋ
tɪ yi Masia yada mɪŋ; die wɪa
mɪraha ka bɪ yi tɪ Yɔmʊtieŋ.

26 Nɪ yine Masia yada wa vana
nɪ mana dɪ bɪrɪŋ Ŋmɪŋ ballɪ.
27 Nɪnɪŋ vuodiekemba die ba sɪna
nɪ Ŋmɪŋ nyaabʊ Masia saaŋ ma
wa, nɪnɪŋ nɪ tuone ʊ gbaŋ gbaŋ

beriŋ. 28 Die wıa, puole bı wori vuodiekemba dı yine Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi mi, ka bı wori vuodiekemba dı yine yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı sına ba gbaŋ ma, ka bı wori hɔɔŋ aŋaŋ dembisi sʋnsʋŋ, nı benne Yisa Masia jigiŋ naa wıa yine nı mana vuobalımıŋ. 29 Dıı yi nı yi Masia sıatı, die nıŋ nı yiwo Abarahami haagısı, ta nı nan keŋ tuo piini dieke Ŋmıŋ die dı yına wa nʋaŋ dı ʋ nan yı wa wa.

4

1 N bı bala nı mıŋ dı bʋadembiŋ dieke dı bala ʋ keŋ dii ʋ chɔɔŋ faarı wa, saŋŋa dieke ʋ yene yi bʋanyaalıŋ ba ŋaaŋ pɔgıli wa mıŋ sıba yɔmʋ. 2 Saŋŋa dieke ʋ yene yi bʋanyaalıka, vuosi bataŋ ŋaaŋ wube wo ta daansa ʋ nyinti dee a ga tʋgı saŋŋa dieke ʋ chɔɔŋ wa dı ziene wo. 3 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı aŋaŋ tı, saŋŋa dieke tı kana ka sıba Masia wa, die tı sıı sıba bʋanyaalısı, ta dʋnıaka gie haalıŋ hagırıŋ die pɔgılına tı. 4 Ama saŋka die Ŋmıŋ dı ziene dı kenne tʋgı, Ŋmıŋ die tʋŋ wa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ Bʋadembiŋ tıŋgbaŋka gie me, ta hɔgʋ dı mıırı wa, ta ʋ bie Juu vuosi mıraha ma, 5 dı ʋ gbatı vuodiekemba dı benne mıraha hagırıŋ ma, amʋ tı bırıŋ Ŋmıŋ ballı wusie.

6 Tı yine ʋ ballı wıa ʋ tʋŋ ʋ Bʋadembike Halıkasıka ʋ bie tı sʋgıtı ma aŋ tı wasa wa dı “N Chʋa.” 7 Die wıa, ka bı yi yɔmʋ, ama yiwo Ŋmıŋ bʋa, fʋ yine ʋ bʋa wa wıa ʋ nan yı fʋ jadieke mana ʋ yallınana a yıa ʋ ballı.

Pɔɔli baga die dı benne Galasia vuosi ma dene

8 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die nı ka sıba Ŋmıŋ, saŋka mi die nı yiwo yɔŋısı a yi jadieke dı senne ka yi Nabidie Ŋmıŋ. 9 Ama lele nıŋ, nı wa sıba Ŋmıŋ yaa nı vaa n balı dı Ŋmıŋ sıba nı mıŋ, dı wa yiwo lalıa nı bı yaala nı yiŋŋi a dı dʋnıaka gie haalıtı wabıtı dı pɔgılına tıŋgbaŋka gie? Bıa yine nı bı yaala nı bırıŋ ba yɔŋısı? 10 Nı faasına vaa nı baga dı bie wo daraa ataŋ aŋaŋ chıatı ataŋ aŋaŋ saŋŋa ataŋ aŋaŋ bına ataŋ ma pam, 11 ta die dı yi ŋmaamıŋ dı yigi mıŋ yaa gamma nı ma dı wudieke mana n yine a yı nı wa yiwo yɔrı.

12 N nımballı, n jʋʋsa nı, nı sımma sıba manıŋ, dama n gbaŋ n sıı sıba nınıŋ mıŋ. Nı ka yi wıŋ a chʋʋsı mıŋ. 13 Nı tıınsı saŋŋa dieke n wolinne a mʋʋlı wʋvıınaha a yı nı wa; die n yʋagına wıa maŋ ye sieŋ a woliŋ mʋʋlı wʋvıınaha a yı nı wa. 14 Ama aŋaŋ n yʋagıbʋ die dı faasına a yi mugisiŋ a yı nı mana yɔrı, die nı ka daansı mıŋ yɔrı ta zeti mıŋ, ama ta die tuo mıŋ sıba nı tınna baa nı tuo Ŋmıŋ malaka dene, ta bı tuo mıŋ sıba nı tınna baa nı tuo Yisa Masia dene wo. 15 Ta die nı sʋgıtı die dı fıalı pam, bıa wana yi? N nan bıagı a balı dı saŋka mi die nı tıŋ nan bıagı a vʋarı nı nine a yı mıŋ nı tıŋ nan yi die. 16 Lele n wa yiwo nı dataaŋ die n bala nı wusieke wıa?

17 Vuosi mi mıa mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına amʋ nı nan yiŋŋi a dı ba, ama ba wo sʋŋanyile vıına. Wudieke ba yaalınana yiwo dı ba puo maŋ aŋaŋ nı amʋ nı nan yi nıŋŋmına a dı ba. 18 Dı vıına mıŋ dı fʋ dıa vuoŋ aŋaŋ nıŋŋmına dıı yi wudieke ʋ dagınana wa dı vıına. Nı yime naa saŋŋa mana daa maŋ keŋ bie nı jigiŋ nyıına ma. 19 N ballı choti, dı bı yʋagı mıŋ bıbra nı wıa sıba hɔgʋ dı ŋaana baa ʋ mıırı ta dı yʋagı wa dene wo. N nan dı bie kanıŋ yʋagıbʋ ma a ga tʋgı saŋŋa dieke nı beriŋ dı baaŋ nıasi Masia beriŋ. 20 Dı tınıŋ nan yi mıŋ

nansıŋ pam maŋ tıŋ bie nı jigiŋ lele gie, amʋ n nan bıagı tarıgı n balıŋ aŋaŋ nı dama dı mugisi mıŋ mıŋ pam nı wıa.

Sara aŋaŋ Haga mɔgɪsɪŋ wɪa

21 Nınıŋ vuodiekemba dı yaala mıraha pɔgılı nı wa, nı ka wʋŋ wudieke mıraha dı dagına wa? 22 Dı maagıya mıŋ dı Abarahami die yaa wa ballıdembisi bale; ta wʋnyı nuŋ dı yi yɔmʋ ta wʋnyı wa dıaŋ nuŋ dı ka yi yɔmʋ. 23 Yɔmʋ wa die mıırı ʋ bʋa dembike sıba ba ŋaana a mıırı vuota dene wo, ama hɔgʋ dieke dı kana ka yi yɔmʋ wa die dı mıırı ʋ bʋa dembike sıba Ŋmıŋ die dı yına nʋaŋ dene wo. 24 Hɔgʋba bale wo gie mana zie wo Ŋmıŋ nʋazielikiŋ ale wo nagısı ma mıŋ. Yɔmʋ wa saaŋ die yiwo Haga, ta ʋ die zie nʋa dieke Ŋmıŋ die dı yına Sayina Kunkogiri me wo ta die mıırı ʋ bʋa ʋ yɔŋısı ma wa. 25 Haga zie a yi wa Sayina Kunkogiri dı benne Arabia tıŋgbaŋ ma wa, ta sıı sıba tıgıkpıika gie Jerusalemi wo, ta wʋnıŋ aŋaŋ ʋ ballı yiwo yɔŋısı. 26 Ta arızanna Jerusalemi dı sı-ʋ-gbaŋ, wʋnıŋ ʋ yine tı nuŋ. 27 Dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı;

“Fʋnıŋ hɔgʋpırıŋ, yallıma sʋgıfıalıŋ!
Fʋnıŋ vuodieke dı yene ka sıba maarıŋ yʋagıŋ dı sına dene, chıama sʋgıfıalıŋ yıla
Dama hɔgʋ dieke ba zetine wo nan keŋ yaa ballı pam
a tıaŋ hɔgʋ dieke dı benne aŋaŋ ʋ chʋrʋ wa.”

28 Tɔ, n nımballı, nınıŋ nı wana yi Ŋmıŋ nʋaŋ ballı, sıba Aziki die dı yine dene wo. 29 Die saŋka mi die bʋa dieke ba mıırına wa sıba ba mıırına vuota dene wo die dı mugise vuodieke ba mıırına wa aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıbʋ, die dı sıı lele gbaŋ. 30 Ama lalıa ba maagı Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ? Dı maagıya mıŋ dı, “Yagı hɔgʋ yɔmʋ wa aŋaŋ ʋ bʋadembike a taaŋ, dama hɔgʋ yɔmʋ bʋadembike kaaŋ gʋtı dii ʋ chɔɔŋ wa faarı aŋaŋ hɔgʋ dieke dı kana ka yi yɔmʋ wa bʋa wa.” 31 Die wıa n nımballı, tınıŋ tı ka yi hɔgʋ yɔmʋ wa ballı, ama tı yiwo hɔgʋ dieke dı kana ka yi yɔmʋ wa ballı.

5

Yaa gamma sɪ-n-gbaŋ pɔgɪlɪŋ wɪa

1 Yisa Masia wɔŋ gbatı tı a taaŋ mıŋ, ta tı beri tı dʋŋŋʋ. Die wıa, nı zie keŋ keŋ ta da vaa jaaŋ bɔbı nı bıbra aŋ nı bırıŋ ka yɔŋısı bıbra.

2 Nı wʋmma, manıŋ Pɔɔli balala nı naa, dı dıı yi nı saagı a dı kɔla gobiŋ mıraha, die nınıŋ dı dagıya dı Masia wo nyʋarı a yı nı. 3 N bı bala nı bıbra, vuodieke dı dına kɔla gobiŋ mıraha, dı yiwo talası dı ʋ dıa mıraha mana mana. 4 Nınıŋ vuodiekemba dı kpaŋŋınana nı gbaŋ dı Ŋmıŋ vaa nı yi vuovıına ʋ jigiŋ mıraha dıısıŋ wıa, nı wɔŋ puo wo nı gbaŋ a nyıŋ Masia ma, ta bı vʋarı nı gbaŋ a nyıŋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla ma. 5 Tınıŋ nıŋ Ŋmıŋ Halıkasıka yı tı wa tama dı Ŋmıŋ nan vaa tı yi vuovıına ʋ jigiŋ tı yine Masia yada wa wıa. 6 Dama dıı yi tı taası aŋaŋ Yisa Masia, tı gobi tı kɔla yaa tı ka gobiye, dı ka yi talası. Dıı yi tı yi Masia yada ta ka vaa tı cho taŋ, kanıŋ ka yine nıŋŋmına.

7 Die nı kpaŋŋa nı gbaŋ mıŋ, mınıa wana yi ta nı zeti wusieke? Lalıa ʋ tieŋ dı halıŋ nı? 8 Da Ŋmıŋ vuodieke dı wana nı wa tʋnna dene. 9 Sıba ba bala dı, “Dabɔtı bıta vasınana paanʋ zɔŋ mana dı yire.” 10 Ama n ye yaa tama nı ma. Tı taasına aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ wo vaa maŋ yaa wa tama dı nı kaaŋ daagı sie gaaŋ, ta bı yaa tama dı

vuoŋ nınıŋ mana dı mugisinene nı wo, Ŋmıŋ nan datı ɔ tıbıŋ.
11 N nımballı, dıı yi maŋ ye mʊʊla dı vuosi gobi ba kɔla gbaŋ, bıa wıa ba mugise mıŋ? Dıı yi wusie dı n mʊʊla kɔla gobiŋ wıa, die nıŋ n mʊʊlikʊ yaa gamma dagarıkʊ ma dene wo, kaaŋ dı yaa mugisiŋ keŋ. 12 Dı tıŋ nan yi mıŋ nansıŋ dıı yi vuodiekemba dı chɔrınnana nı wa jaa ba gbaŋ gʊtı kɔla gobiŋ me.
13 N nımballı, nınıŋ nıŋ Ŋmıŋ wana nı mıŋ dı nı bemme nı dʊŋŋʊ, ama nı daa vaa nı dʊŋŋʊ beriku gie vaa nı nyıŋgbanıŋ lɔla nyaŋŋına nı. Ama nı nagı choti a suŋŋime taŋ. 14 Dama mıraha mana kalı wa mırıbalımıŋ ma dı, “Chome fʊ chanchaaŋ sıba fʊ chone fʊ gbaŋ dene.” 15 Ama dıı yi nı yie taŋ daŋŋa ta chʊʊsa taŋ sıba haagıŋ nyınbıatı, die nıŋ dı sımma dı nı nan chʊʊsı taŋ.

Ŋmıŋ Halıkasıka aŋaŋ vuota beriŋ wıa

16 N bala nı mıŋ, dı nı vaa Halıkasıka pɔgılı nı, ta da vaa nı lɔla vaa nı yime vuota choti. 17 Dama vuota nyıŋgbanıŋ choti aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka choti ka dıa taŋ. Halıkasıka aŋaŋ vuota nyıŋgbanıŋ yiwo dataası, ta naa dagıya dı nı kaaŋ bıagı yi wudieke nı yaalala. 18 Dıı yi Halıkasıka dı dagına nı sieŋ, die nıŋ nı bı wo mıraha sʊŋ.
19 Wudieke vuota nyıŋgbanıŋ dı yinene yiwo daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma, aŋaŋ dıgıntı tʊʊma yiri yiri, aŋaŋ lɔlıbıatı, 20 aŋaŋ bugile jıamıŋ aŋaŋ yuŋ. Vuosi bʊrıma dataası aŋaŋ taŋ ta waga, ta yaa sʊgıbıaŋ aŋaŋ taŋ ta jıa sınyıırıŋ aŋaŋ taŋ, aŋaŋ halıbıaŋ, ta puo ta luge taŋ, 21 ta bı yaa sʊgıbıaŋ, ta nyuo daaŋ a buge, ta yie wıa yɔrı yɔrı, ta yie wudiekemba dı nıasına naa a gʊtı. N kpaama nı mıŋ sıba n wone a kpaaŋ nı dene wo, dı vuodiekemba dı yinene wıaha gie wo kaaŋ wɔŋ juu Ŋmıŋ naarı ma.
22 Ama Ŋmıŋ Halıkasıka vasa vuoŋ dı yaa choti aŋaŋ sʊgıfıalıŋ aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ aŋaŋ suguru, aŋaŋ burichini ta tʊma vıınıŋ, ta yi wusietieŋ, 23 ta sʊʊŋ ɔ gbaŋ tıŋgbaŋ, ta bıagı yige ɔ gbaŋ. Mıra wori a bala dı vuoŋ da yie naa. 24 Ta vuodiekemba dı yine Yisa Masia sıatı wa nıŋ wɔŋ kʊʊ ba vuota beriŋ aŋaŋ ka lɔlıbıatı mana mıŋ. 25 Halıkasıka yı tı wa miivoli ta tı mʊ tı dıa wa. 26 Dı ka mʊ dı tı yallıma kalinbaani yaa a yime vuosi jııma sınyıırıŋ, yaa a yaa wa sʊgıbıaŋ aŋaŋ taŋ.

6

Chime taŋ chiidʊnsa wıa

1 N nımballı, dıı yi nı wʊnyı dı yi bıaŋ, nınıŋ vuodiekemba dı bemme aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka mʊ nı suŋŋi wo sɔmm aŋ ɔ yiŋŋi sieku me. Ama nı sımma amʊ nı gbaŋ nı kaaŋ juu kanıŋ bıabʊ mi. 2 Nı suŋŋime a chime taŋ chiidʊnsa, nı yie naa nı nan dı dı Masia mırıka. 3 Dıı yi vuoŋ dı yile dı ɔ yiwo vuoŋ ama ta ka yi vuoŋ die nıŋ ɔ gaama ɔ gbaŋ. 4 Dı vıına dı vuoŋ mana magısı ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ beriŋ, ta ɔ wa yallıma sʊgıfıalıŋ yaa gamma ɔ tʊnvıına ma, ta daa nagı ɔ gbaŋ a magısıma aŋaŋ vuogaaŋ tʊʊma. 5 Dama dı yiwo talası dı vuoŋ mana chii ɔ gbaŋ gbaŋ chiiti.
6 Vuodieke ba dagına wa Yisa Masia wʊvıınaha mʊ ɔ tıa nyınvıına mana ɔ yallı aŋaŋ ɔ dıdagırʊ.
7 Nı da gaama nı gbaŋ; vuoŋ kaaŋ bıagı gaaŋ Ŋmıŋ; vuota gobe jadieke ɔ bʊrına wa mıŋ. 8 Vuodieke dı bʊrına dı ɔ fıalı ɔ nyıŋgbanıŋ choti, ɔ nan keŋ gobi kuŋ ɔ nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı ma wıa; ama vuodieke nıŋ dı bʊrına dı ɔ fıalı Ŋmıŋ Halıkasıka, nan

keŋ gobi miivoli dieke dı wone kpatı Ŋmıŋ Halıkasıka wıa. 9 Die wıa, nı daa vaa tı gbalıgı aŋaŋ vıınıŋ yiile, dama dıı yi tı ka vaa vıınıŋ yiile, tı nan keŋ ye ka nyɔarı saŋŋa dieke dı mɔna. 10 Die wıa, dıı yi tı ye sieŋ, tı yime wudieke dı vıına a yıma vuoŋ mana; a tıaŋ a mana tı yime a yıma vuodiekemba dı yine tı nımballı tı mana dı yine Yisa Masia yadaka wıa.

Kpatıŋ kpaamıŋ aŋaŋ waasıŋ

11 Lele, nı ye n maagına aŋaŋ maagıkpııma dene aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ. 12 Vuodiekemba dı yaala ba vaa Juu vuosi sɔŋ fıalı wa, banıŋ ba mugisine nı dı nı gobi nı kɔla, amɔ Juu vuosisi kaaŋ mugisi be Masia dagarıkɔ ma wıa. 13 Vuodiekemba dı gobinene ba kɔlaha gbaŋ ka dıa Mosisi mıraha, ama ba yaala nı gobi wo nı kɔla amɔ ba nan bıagı kuuli nı kɔlaha gobiŋ wıa. 14 Manıŋ nıŋ n nan kuuli yaa gamma tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia dagarıkɔ ma nyıına ma, dama ɔ dagarıkɔ wıa maŋ kɔɔ tıŋgbaŋka gie wıa n nyıŋgbanıŋ ma, ta tıŋgbaŋka gie wıa dı bı wo hagırıŋ n nyıŋgbanıŋ ma. 15 Puole wori yaa gamma vuodieke dı gobine ɔ kɔlı aŋaŋ vuodieke dı kana ka gobi ɔ kɔlı. Wudieke dı yine nıŋŋmına yine berihaalı dieke Ŋmıŋ dı yı tı wa mıŋ. 16 Sɔgıfıalıŋ aŋaŋ zɔɔlınchıgıla bemme vuodiekemba die dına dagıkɔ gie ma, banıŋ ba yine Ŋmıŋ vuosi.

17 Ka kpatıŋ, nı sımma dı vuoŋ bı yı mıŋ wumugisikiŋ, dama n wɔŋ yaa wa kɔjagılagısı a dagı dı n yiwo Yisa Masia yɔmɔ.

18 N nımballı, tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı mana. Wusie.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Efesusi tıŋ vuosi wɒnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke Ŋmıŋ dı vɒarına dı n yi Yisa Masia tɒntɒntɒ maagınana gbaŋkɒ gie a yıa nınıŋ Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı yine wo yada ta bie Efesusi tıŋ ma.

2 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmɒtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta yı nı sɒgıfialıŋ.

Ŋmıŋ Halıkasıka dı suŋŋinene tı Yisa Masia wıa dene

3 Nı vaa tı waası Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı Yɔmɒtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa, dama tı benne Yisa Masia ma wıa ta wɒnıŋ Ŋmıŋ dı yı tı ɒ Halıkasıka piini diekemba mana dı benne arızanna ma. 4 Ŋmıŋ die wɔŋ woliŋ a vɒarı tı mıŋ Yisa Masia ma dı tı yi ɒ sııtı ta wa keŋ naaŋ tıŋgbaŋka gie, amɒ tı nan dı bie kası ta wo bıaŋ ɒ nıŋŋa. 5 Ʊ cho tı wıa, die wıa ɒ saŋkɒ ma, die ɒ yile dı Yisa Masia ma ɒ nan vaa tı bırıŋ ɒ ballı. 6 Nı vaa tı bırı Ŋmıŋ dama ɒ zɔɔlınchıgıla dı faasına a dala wıa, ta ɒ chıgı tı zɔɔlıŋ ɒ Bɒadembike choti wo me. 7 Dama Ŋmıŋ nagı wa tı wɒbıatı a chaa tı ta tı bie tı dɒŋŋɒ ɒ Bɒadembike choti wo zımbɒ wıa. Ye, Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla die dı benne tı ma dene ta wo magısıŋ. 8 Ŋmıŋ vuodieke dı yalla yıaŋ aŋaŋ sıbıŋ pam wa, ta tɒŋ sıba ɒ yiline dene 9 ta yuori dagı tı wɒlɔbırıkıŋ wudiekemba die ɒ ziene dı ɒ nan keŋ yi Masia ma wa. 10 Saŋka mi dı keŋ tɒgı, ɒ nan yi ɒ saŋkɒ a kpatı ta lagısı jadieke ɒ naanna mana ta a bie ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie me mana ta vaa Masia yi a sikpeŋtieŋ.

11 Ŋmıŋ ŋaaŋ yie wo wudieke ɒ sanna mıŋ, die wıa ɒ vaa Yisa Masia dı vɒarı tı. 12 Die wıa nı vaa tınıŋ vuodiekemba dı wolinne a yaa tama Masia ma wa bırıma Ŋmıŋ ta kɔtıma ɒ saaŋ ŋmıŋsikpeŋ.

13 Die nı gbaŋ dı keŋ bırıŋ Ŋmıŋ vuosi die nı wɒnna wɒvıŋ diekemba dı yalla gbatıtaanıŋ wa. Die nı yine Masia yada wa wıa Ŋmıŋ die dı nagı ɒ Halıkasıka dieke dı yine ɒ chaanıŋ magılıŋ a yı nı sıba ɒ yına nɒaŋ dı ɒ nan yı wa. 14 Ŋmıŋ yı tı wa Halıkasıka dı ɒ yi siara dı tı nan keŋ ye jadieke wɒnıŋ Ŋmıŋ dı yına nɒaŋ dı ɒ nan yı ɒ vuosisi, ta bı dagı dı ɒ nan seŋ yı vuosi gbatıtaanıŋ aŋaŋ wusie. Nı vaa tı bırıma wa ta kɔtıma ɒ saaŋ.

Pɔɔli Ŋmıŋ jɒɒsıŋ wıa

15 Die wıa, a nyıŋ daa dieke n wɒnna dı nı yi tı Yɔmɒtieŋ Yisa Masia yada aŋaŋ nı chone Ŋmıŋ vuosi dene wo a keŋ tɒgı jinne wo, 16 n ka vaa Ŋmıŋ waasıŋ nı wıa. N ŋaaŋ tıınsa nı wıa n Ŋmıŋ jɒɒsıŋ ma 17 ta jɒɒsa tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ, vuodieke dı yine hagırıtieŋ ta bı yi tı Yɔmɒtieŋ Yisa Masia Ŋmınnı, dı ɒ yı nı yıaŋ ta yuori ɒ gbaŋ a dagı nı aŋ nı mıŋŋı sımma wa. 18 Ta bı jɒɒsa wa dı ɒ yuori nı nine aŋ nı sımma tama dieke wıa ɒ wana nı, ta bı sıba a baarı dı nyindiekemba ɒ bala ɒ keŋ a nagı yı ɒ vuosisi faası vıına, 19 ta bı sıba ɒ hagırıŋ dı dala dene ta nan suŋŋi tınıŋ vuodiekemba dı yine wo yada naa. Bɒnıŋ hagırıkpeŋkpıɒbɒ mi 20 die ɒ nagı a sɒgırı Masia a nyıŋ kuŋ me ta vaa ɒ kalı ɒ nuudiigiŋ chaaŋ arızanna ma. 21 Masia sına ŋmıŋsikpeŋ naara aŋaŋ yikotieliŋ aŋaŋ hagırıtieliŋ aŋaŋ sikpeŋtieliŋ mana; wɒnıŋ ɒ yalla saaŋ dieke dı tıanna yiko mana saara diekemba dı benne

dɔnɪaka gie me aŋaŋ dɔnɪa dieke dɪ bala ka keŋ wo. 22 Ta Ŋmɪŋ dɪ nagɪ jaaŋ mana a yi ɔ nuusi me ta vɔarɪ wa dɪ ɔ yi Ŋmɪŋ vuovɔarɪka mana Sikpeŋtieŋ. 23 Masia yine ɔ vuovɔarɪkaha sikpeŋ, ta vuovɔarɪkaha yine ɔ nyɪŋgbanɪŋ, ta ɔ nyɪŋgbaŋka dɪ suuli aŋaŋ ɔ hagɪrɪŋ, ta ɔ dɪaŋ ɔ suuli aŋaŋ Ŋmɪŋ hagɪrɪŋ.

2

Kuŋ aŋaŋ miivoli wɪa

1 Saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa, nɪ nɔazetiŋ aŋaŋ bɪaŋ yiile wɪa, die nɪ sɪɪ sɪba nɪ kpiye mɪŋ. 2 Saŋka mi die nɪ dɪ wa tɪŋgbaŋka gie haalɪbɪatɪ sieŋ ta tuo tɪŋgbaŋka gie naaŋ Sitaani nɔaŋ vuodieke dɪ pɔgɪlɪna vuodiekemba dɪ kana ka tuose Ŋmɪŋ nɔarɪ, 3 wusie, tɪ mana die sɪɪ sɪba banɪŋ, ta dɪɪ tɪ nyɪŋgbanɪŋ lɔla, ta yie tɪ nyɪŋgbanɪŋ aŋaŋ sɔŋ dɪ yaala dene. Tɪnɪŋ aŋaŋ banɪŋ tɔɔma die yaa wa Ŋmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ a kieŋ tɪ ma.

4 Ama Ŋmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ ɔ choti faasɪ dala mɪŋ ta wo magɪsɪŋ 5 die wɪa, die tɪ zetine Ŋmɪŋ nɔarɪ ta die sɪɪ sɪba tɪ kpiye mɪŋ saŋka mi wo, saŋka mi, Ŋmɪŋ dɪ vɔarɪ tɪ a nyɪŋ kuŋ me, a yaa tɪ juu miivoli me Masia wɪa; Ŋmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa tɪ ye gbatɪtaanɪŋ. 6 Tɪ benne Yisa Masia ma wɪa Ŋmɪŋ dɪ lagɪŋ a sɔgɪrɪ tɪnɪŋ aŋaŋ wɔnɪŋ, ta tɪ lagɪŋ a dii naaŋ aŋaŋ wa arɪzanna ma. 7 Ʊ yiwo naa dɪ ɔ dagɪ vuoŋ mana saŋŋa mana ɔ zɔɔlɪnchɪgɪla dɪ dala dene, ta yi burichini a yɪ tɪ Yisa Masia wɪa. 8 Ŋmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa nɪ ye gbatɪtaanɪŋ, dama nɪ yine Masia yada wa wɪa. Ŋmɪŋ piini wonde a yɪ nɪ, daa nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ yine wudieke. 9 Vuoŋ kaaŋ bɪagɪ nɪgɪ ɔ nyɔɔŋ ka wɪa, a ka yi nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ tɔɔma. 10 Yisa Masia ma Ŋmɪŋ dɪ yi tɪ vuodiekemba tɪ yine, ta yɪ tɪ tɔnvɪɪna berɪŋ dɪ tɪ tɔma wudieke ɔ wone a saŋ dɪ tɪ tɔmma wa.

Masia vuosi mana yiwo bɔnyɪ

11 Die wɪa, nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi naa, ta Juu vuosi dɪ wasa nɪ kɔlɪyootieliŋ ta wasa ba gbaŋ vuodiekemba dɪ gobine ba kɔla naa, nɪ tɪɪnsɪ die nɪ yine vuodiekemba saŋŋa dieke dɪ tɪanna. Die kɔlagobiŋ die yiwo wudieke vuota dɪ yinene ba nyɪŋgbanɪŋ ma. 12 Saŋka mi die nɪ ka sɪba Masia. Die nɪ yiwo chaanɪŋ ta ka gʊtɪ Ŋmɪŋ vuovɔarɪkaha ma. Die nɪ bie wo tɪŋgbaŋka gie ta ka sɪba Ŋmɪŋ, ta bɪ wo tama, dama ɔ yɪna ɔ vuosi nɔa dieke wo die nɪ ka gʊtɪya. 13 Ama lele, nɪ bie wo Masia ma, die wɪa nɪnɪŋ vuodiekemba die dɪ benne saasaa wa wa keŋ a gbigi wo Ŋmɪŋ, Masia kumbu wɪa. 14 Wɔnɪŋ ɔ lagɪsɪna Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi ta yi be bɔnyɪ, ta sɔgɪfɪalɪŋ dɪ keŋ, ɔ kpine wo wɪa ɔ kpisi dataasɪsɪ die dɪ benne ba sɔnsɔkɔ. 15 Juu vuosi mɪraha die yaa wa chɔara pam ama Masia die dɪ kpisihe aŋaŋ ɔ kumbu amɔ ɔ nan lagɪsɪ Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi a keŋ ɔ jigiŋ aŋ buuriŋ bule wa gie lagɪŋ a yi buurihaalɪ balɪmɪŋ dɪ ɔ yi aŋ sɔgɪfɪalɪŋ keŋ buuriŋ bule wa gie jigiŋ. 16 Ʊ dagarɪkɪrɪ kumbu yine ɔ kpisi dataasɪsɪ ba sɔnsɔŋ, ta lagɪsɪ ba mana ba yi buuribalɪmɪŋ ta yaa ba a yiŋŋi keŋ Ŋmɪŋ jigiŋ. 17 Die wɪa, Masia die keŋye mɪŋ a mʊʊlɪ sɔgɪfɪalɪŋ wɔvɪɪna a yɪ nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi, ta die yɔa aŋaŋ Ŋmɪŋ, ta bɪ mʊʊlɪ a yɪ Juu vuosisi, vuodiekemba die dɪ gbigine Ŋmɪnnɪ. 18 Dɪ yiwo Masia wɪa Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi mana

bıagı keŋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ, ʊ Halıkası balıŋka ma.
19 Die wıa, lele, nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi aŋaŋ Ŋmıŋ vuosisi yiwo tıŋgbaŋ balımıŋ ballı, ta bı yi Ŋmıŋ tigiŋ vuosi, nı ka bı yi chaanıŋ. 20 Nı sıı sıba juoŋ waara ta Ŋmıŋ naazʊalıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ tʊntʊntıba dı yi ka nyabılıŋ, ta Masia dı yi ka gɔŋgɔŋyʊgırıŋ taŋkpeŋkpıın dieke dı vana ka zie keŋ keŋ. 21 Wʊnıŋ Yisa Masia lagısına a pɔgılı Ŋmıŋ vuosisi ta ba beri vıınıŋ ta bırıma ʊ jigiŋ. 22 Nı lagısına aŋaŋ Masia wıa, Masia taasa nı mıŋ aŋaŋ ʊ dıdıısırıŋ banıŋ ba, ta nı mana dı lagıŋ a yi juoku gie ta Ŋmıŋ Halıkasıka dı bie ka ma.

3

Pɔɔli die dı tʊnna yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi

1 Naa wıa manıŋ Pɔɔli vuodieke dı june dansarıka Yisa Masia tʊʊma wıa dı ko jʊʊsa Ŋmıŋ a yıa nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi. 2 N yaa tama dı nı wʊŋya mıŋ dı Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʊ yı mıŋ tʊʊmaha gie nı suŋŋiŋ wıa. 3 Ŋmıŋ yuori wo ʊ wʊlɔbırıkaha a dagı mıŋ mıŋ. N wɔŋ maagı nı wıaha gie bıta mıŋ. 4 Dıı yi nı karıŋ wudieke n maagına wa, nı nan dı sıba dı n sıba jaaŋ yaa gamma Masia ma. 5 Saŋŋa dieke dı tıanna wa vuota die ka sıba wʊlɔbıkırı gie, ama lele Ŋmıŋ vaa wa ʊ Halıkasıka dı yuorike a dagı ʊ tʊntʊntıba aŋaŋ ʊ naazʊalıba ʊ vʊarına wa. 6 Ʊ wʊlɔbırıkıŋ yiwo naa: Wʊvıınaha wıa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi dı nan ye jadieke Ŋmıŋ dı bala ʊ yı Juu vuosisi, ba bı lagıŋ aŋaŋ ba a yi nyıŋgbaŋ balımıŋ, ta gʊtı a die jadieke Ŋmıŋ dı yına nʊaŋ Yisa Masia ma dı ʊ nan yı wa.

7 Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa die ʊ yı mıŋ sieŋ dı n bırıŋ ʊ tʊntʊntʊ ta mʊʊlıma ʊ wʊvıınaha sıba ʊ yına mıŋ hagırıŋ dene. 8 Ŋmıŋ vuosi mana sʊŋ n yine vuodieke dı wıarına ba kʊaŋ ta ka mʊ wııŋ ama Ŋmıŋ chıgı mıŋ wa zɔɔlıŋ ta vʊarı mıŋ dı n balı a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi yaa gamma wʊvıına diekemba Masia dı yınana ta a wo magısıŋ wa. 9 Ŋmıŋ, vuodieke dı naanna nyinti mana die vʊarı wa mıŋ dı n suŋŋi vuoŋ mana aŋ ba sımma ʊ saŋkʊ gie. Saŋŋa dieke dı tıanna Ŋmıŋ die lɔbırı ʊ saŋkʊ gie mıŋ ʊ vuosi jigiŋ. 10 Ʊ yiwo naa dı lele ʊ dagı haalıtı aŋaŋ ba naara dı yalla yiko ŋmıŋsikpeŋ me ʊ yalla yıaŋ ʊ wuyiike mana mana ma dene. Ʊ daagı wa ʊ dıdıısırıba ma a dagı ba ʊ yalla yıaŋ dene. 11 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia ma ta Ŋmıŋ die yi naa sıba ʊ sanna dene wo ta keŋ naaŋ dʊnıa. 12 Tı yine Masia yada ta bie ʊ ma wıa, Ŋmıŋ sieku yuori yi tı mıŋ, ta tı nan bıagı ga ʊ jigiŋ ta ka chıga ŋmaamıŋ. 13 Die wıa, n jʊʊsa nı mıŋ, nı daa vaa nı sʊŋ chʊʊsı n dinene wahala nı wıa, dama dı yiwo nı suŋŋiŋ wıa.

Masia choti wıa

14 Naa wıa maŋ gbirige tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ nıŋŋa a jʊʊsa wa, 15 ʊ ma buuriŋ mana dı benne arızanna ma aŋaŋ tıŋgbaŋka gie me dı yese ba miivoli. 16 Ŋmıŋ hagırıŋ dı dala pam dene wo, n jʊʊsa wa mıŋ dı ʊ yı nı hagırıbʊ mi ʊ Halıkasıka wıa, aŋ hagırıbʊ bemme nı ma, 17 a bı jʊʊsa wa dı Masia nagı nı sʊgıtı a bırıŋ ʊ jigiberisikiŋ, nı yada wıa, n jʊʊsa wa mıŋ dı nı chone Ŋmıŋ aŋaŋ taŋ dene wo nan vaa aŋ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ta ka nanna, 18 ta nınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ vuosi mana nan bıagı sıba Masia choti teeliŋ aŋaŋ ka wagırıŋ aŋaŋ ka goli dı dala

dene. 19 Aŋaŋ dı tʋana dı vuoŋ sımma Masia dı chone tı dene wo, n jʋʋsa Ŋmıŋ dı nınıŋ nı nan dı sıba, ta vaa nı berıŋ sıı sıba Ŋmıŋ berıŋ.

20 Ŋmıŋ hagırı dieke dı tʋnnana tı ma wa wıa, ʋ nan bıagı a yi jaaŋ mana a yı tı a tıaŋ tı yilinene wudieke ta jʋʋsa wa; 21 tınıŋ vuodiekemba dı yine Masia dıdıısırıŋ ta taasi aŋaŋ wa wa mʋ tı bırıma Ŋmıŋ saŋŋa mana haahuu. Wusie.

4

Nyıŋgbaŋ balımıŋ wıa

1 Manıŋ vuodieke dı june dansarıka tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma wıa naa, n kpaama nı dı nı vaa nı berıŋ vıŋma sıba Ŋmıŋ dı yaala ka sımma dene ta wa nı wa. 2 Nı sʋʋma nı gbaŋ tıŋgbaŋ, ta bemme sɔmm, ta yallıma suguru aŋaŋ taŋ, ta chome taŋ saŋŋa mana. 3 Ŋmıŋ Halıkasıka yi nı wo jabalımıŋ, die wıa nı kpaŋŋı nı gbaŋ aŋaŋ nıŋŋmına a bemme aŋaŋ sʋgıfıalıŋ amʋ nı nan wıarı yi jabalımıŋ.

4 Masia dıdıısırıŋ yiwo nyıŋgbaŋ balımıŋ,
ta Ŋmıŋ Halıkası balımıŋ benne,
ta Ŋmıŋ dı gbatı tı a taaŋ a yı tı tama balımıŋ.
5 Yɔmʋtieŋ balımıŋ nyıına ma benne,
ta tı mana dı lagıŋ yiwo yada,
ta Ŋmıŋ nyaaŋ sıila dıaŋ dı yi jabalımıŋ.
6 Ŋmıŋ yiwo jabalımıŋ ta yi vuota mana Chɔɔŋ,
ta bı yi vuoŋ mana Yɔmʋtieŋ ta tʋma vuoŋ mana ma,
ta bı bie vuoŋ mana ma.

7 Masia yı wa tı wʋnyı mana piini yiri yiri sıba ʋ yaalala dene. 8 Sıba dı maagına dene Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma wa dı:

“Saŋŋa dieke ʋ jʋalına ŋmıŋsikpeku
die ʋ nagı yɔŋısı pam ʋ nyaŋŋına a gʋtı ʋ ma
ta yı vuota piinisi.”

9 Lele, “Die ʋ jʋalı ga ŋmıŋsikpeŋ” chıaŋ? Dı dagıya dı die ʋ wolıŋ a keŋ sʋʋŋ wa tıŋgbaŋka gie kpiile tigiŋ mıŋ. 10 Die wıa, wʋnıŋ vuodieke die dı kenne sʋʋŋ tıŋgbaŋka gie me wo, wʋnıŋ ʋ bına jʋalı ga saasaa amʋ ʋ nan ligi dʋnıaka gie mana aŋaŋ ʋ yiko. 11 Wʋnıŋ, ʋ yına vuota piinisi, ta vʋarı bataŋ a yi be tʋntʋntıŋ, a yi bataŋ dıaŋ Ŋmıŋ naazʋalıŋ, ta bataŋ dıaŋ dı yi wʋvıınaha mʋmʋlıtıŋ, ta yi bataŋ wʋnıŋ Masia dıdıısırıba dıdaansırıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ wusieke dıdagırıŋ. 12 Die ʋ yiwo naa dı vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ vuosisi mana mʋma aŋaŋ tʋnvıınaha, ta vaa wʋnıŋ Masia dıdıısırıŋ sʋgıtı hagırıma. 13 Die wıa, tı dene sıba Ŋmıŋ Bʋa dembike ta yiwo yada naa, tı mʋ tı lagıŋ bʋnyı a bırıŋ nyıŋkʋrı diekemba berıŋ dı vıŋna, ta sımma sıba wʋnıŋ Masia. 14 Tı kaaŋ bı yi sıba ballıbısı amʋ vuobıatı aŋaŋ gıgaantıba nan vaa tı leeŋi sıba ba yinene vuosi bataŋ dene wo. 15 Ama tı nan dı bala wusie yaa gamma Ŋmıŋ wıaha aŋaŋ choti ta bırıma Masia ma, wʋnıŋ ʋ yine tı sikpeŋtieŋ, 16 ta tınıŋ vuodiekemba dı yine wo yada wa dıaŋ dı yi sıba ʋ nyıŋgbanıŋ. Nyıŋgbaŋka taasi wa taŋ aŋaŋ gbeme aŋaŋ zıŋ aŋaŋ gılısı, dıı yi ka lʋga mana dı mıŋŋı tʋma nyıŋgbaŋka nan dı bırıma ta hagırı. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, dıı yi tı mana dı cho taŋ ta tʋma tʋŋ dieke Yisa Masia dı nagına a yı tı wa, tı nan dı hagırı a bırıŋ nyıŋkʋra. Naa baa ka yi mıŋ Masia hagırıŋ dı benne tı ma wa wıa.

Tı berihaalıŋ wıa

17 Tı Yɔmʋtieŋ saaŋ ma, maŋ kpaama nı, dı nı daa bı bemme

sıba vuodiekemba dı kana ka sıba Ŋmıŋ, ta ba sʋŋanyile dı bie lımıŋ ma ta wo nyʋarı wa. 18 Ba yallı wa sʋŋanyilibıatı ta ba tıba dı hagırı, ta ba ka sıba wıa chıası, die wıa ba ka gʋtı miivoli haalı dieke Ŋmıŋ dı yına wa ma. 19 Ba ka chıga viivi, ta dıdıa a tʋma dıgıntı tʋʋma, ta ka bıagı yige ba gbaŋ halı bıta gbaŋ.

20 Ama nınıŋ nıŋ, daa die nı bʋgırı yaa gamma Masia ma. 21 Die nı wʋŋ yaa gamma ʋ ma, ta yi ʋ dıdıısırıŋ, ta ba dagı nı wusie yaa gamma ʋ ma mıŋ. 22 Die wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a vaa berikʋʋrı lɔlıbıatı diekemba dı tʋnnana a chʋʋsa nı wa. 23 Lele, nı vaa aŋ Ŋmıŋ tarıgı nı sʋŋanyile aŋaŋ nı sʋgıtı, 24 amʋ nı nan pɔgılı berihaalı dieke Ŋmıŋ dı yına nı wa, ta nı nıası Ŋmıŋ nı wuyi-ike me, ta bemme vıınıŋ, ta yi sʋgıyıalıntielıŋ aŋaŋ wusie.

25 Die wıa, nı vaa ŋmınchıbısı, ta vuoŋ mana balıma wusie a yıma ʋ nımbʋa, dama tı yiwo jabalımıŋ Masia ma. 26 Dıı yi fʋ keŋ jıı sınyıırıŋ, ama da vaa ka vaa fʋ yi bıaŋ, ta daa bı yallıma fʋ sınyıırıbʋ fʋ sʋŋ ma aŋ ŋmıŋ nan. 27 Nı da keŋ yı Sitaani sieŋ aŋ ʋ magısı nı. 28 Vuodieke die dı gaarınana, ʋ vaa gaarıŋ ta kpaŋŋı ʋ gbaŋ a tʋŋ tʋʋma a dii, ta bı bıagı suŋŋime zɔɔlıntieliŋ. 29 Nı da balıma wʋbıatı a yıma nı chanchaalıŋ, ama nı balıma wudiekemba dı yine talası ta yaa nyʋarı, amʋ nı chanchaalıŋ dı keŋ wʋŋ ka nan bıagı suŋŋi be. 30 Nı da yime wudieke dı baaŋ nan yi aŋ Halıkasıka, vuodieke dı yine Ŋmıŋ chaanıŋ magılıŋ nı ma wa ye sʋgıchʋʋsıŋ. Wʋnıŋ ʋ yine magılıŋ dieke dı dagına dı daaŋ kieŋ ta Ŋmıŋ nan keŋ yı nı sı-n-gbaŋ aŋaŋ wusie. 31 Nı vaa bıaŋ berıŋ mana, ta da yallıma sınyıırıŋ. Vuoŋ da bı natıma ʋ chanchaalıŋ aŋaŋ sınyıırıŋ, vuoŋ da bı zıama ʋ chanchaalıŋ, ta bı vʋarı haası sʋŋanyile mana nı ma. 32 Ama nı yi vuodiekemba dı chıgınana nı chanchaalıŋ zɔɔlıŋ, ta vasıma nı chanchaalıŋ tʋmbıatı a chama ba sıba Ŋmıŋ dı nagına nı tʋmbıatı a chaa nı dene wo Masia ma wıa wa.

5

Yaa gamma chaanıŋ ma berıŋ wıa

1 Nı yine Ŋmıŋ ballıchoti wıa wa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta sımma sıba wʋnıŋ, 2 nı chome vuoŋ mana sıba Masia die dı faasına a cho tı ta tuo tı kuŋ a kpi ta yi kaabı dieke Ŋmıŋ dı yaalala wa.

3 Nı yine Ŋmıŋ ballı wıa naa, dı ka wɔŋ vıına dı daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana, yaa dıgıntı yaa lɔlıbıatı tʋʋma bemme nı sʋŋ. 4 Nı waasıma Ŋmıŋ saŋŋa mana ama nı daa vaa daakpana yaa hɔgʋkpana tʋʋma wʋbalıka, yaa dıgıntı wʋbalıka, yaa wʋbalıkı tɔgıtı nyımma nı nʋa ma. 5 Dı mʋ nı sımma a baarı dı vuodieke dı dʋaga hɔgʋkpana yaa a dʋaga dembikpana yaa ta yi dıgıntı vuoŋ yaa halı vuoŋ, wʋnıŋ ʋ kaaŋ ye jigiŋ Masia aŋaŋ Ŋmıŋ naarı ma; vuodiekemba dı yalla halı faası cho nyinti a tıaŋ Ŋmıŋ.

6 Die wʋbıatı yiilehe wıa Ŋmıŋ nan keŋ datı nʋazetitielibe tıba. Nı daa vaa vuoŋ nagı ʋ gaantı dagıŋ a gaaŋ nı. 7 Nı vʋarı nı gbaŋ, ta vaa vuosi mi. 8 Nı wa yiwo Ŋmıŋ ballı ta bie chaanıŋ ma, nı ka bı bie lımıŋ ma sıba die nı benne wo ta yie bıabʋ, dı mʋ nı berıŋ sımma sıba chaanıŋ ballı berıŋ, 9 dama wudieke dı yine wusie aŋaŋ Ŋmıŋ chıgıla aŋaŋ tʋnvıına mana yiwo chaanıŋ ma sııtı. 10 Die wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta tʋma wudieke dı bala ka fıalı tı Yɔmʋtieŋ sʋŋ. 11 Nı daa chansıma vuodiekemba dı tʋnnana lımıŋ

ma tʊʊma ta a wo nyʊarı wa, ama ta vaa ba lımıŋ ma tʊʊmaha nyıŋ yaalıŋ ma. 12 Wudieke ba yinene lımıŋ ma wa yaa wa viivi pam aŋaŋ tı baaŋ dı bala yaa gamma ka ma gbaŋ. 13 Ama saŋŋa dieke jaaŋ mana dı bala a keŋ nyıŋ yeŋ me wo, ba lımıŋ ma beriŋ mana nan keŋ nyıŋ yaalıŋ ma firrr. 14 Dama wudieke mana ba keŋ yuori dagı yaalıŋ ma ŋaaŋ bie wo chaanıŋ ma mıŋ. Die wıa die dı maagı Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı:

“Fʊnıŋ vuodieke dı gʊʊrınana, fʊ
hagı gbıın ma
ta hagı kuŋ me,
ta Masia nan yı fʊ ʊ chaanıŋ.”

15 Die wıa, nı daa bemme gaantıŋ beriŋ, ama nı yi sısıbırıŋ. 16 Nı nagı nı saŋŋa a yime vıınıŋ dama vuosi yie bıaŋ saŋŋa gie me mıŋ. 17 Die wıa nı daa yi gaantıŋ ama nı sımma wudieke tı Yɔmʊtieŋ dı yaalala nı yi.

18 Nı daa nyume daaŋ a bugime; dama kanıŋ ka bala ka chʊʊsı nı, ama nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta vaa Ŋmıŋ Halıkasıka yalla nı a tʊma. 19 Nı chama yıla a bırıma tı Yɔmʊtieŋ aŋaŋ nı sʊgıtı mana aŋaŋ nı chanchaalıŋ, ta chama Ŋmıŋ gbaŋkʊ yıla aŋaŋ Halıkasıka yıla. 20 Vuoŋ mana waasıma tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jaaŋ mana wıa, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia wıa.

Hɔgʊba aŋaŋ ba chʊllıba wıa

21 Nı yınana Masia jılıma wıa, nı sʊʊŋ nı gbaŋ a yıma taŋ.

22 Hɔgʊba, nı sʊʊŋ nı gbaŋ tıŋgbaŋ a yıma nı chʊllıba sıba nı sʊʊna nı gbaŋ a yı tı Yɔmʊtieŋ dene wo. 23 Dama Masia dı yine ʊ vuosi sikpeŋtieŋ dene wo, die gbaŋ gbaŋ dembiŋ dı yi ʊ hɔgʊ sikpeŋtieŋ. Masia vuosi yiwo ʊ nyıŋgbanıŋ ta ʊ yi ba Gbıgbatıtaantʊ. 24 Die wıa, hɔgʊba mʊ ba sʊʊŋ wa ba gbaŋ tıŋgbaŋ jaaŋ mana ma a yı ba chʊllıba sıba Masia vuosisi dı sʊʊna ba gbaŋ a yı wa dene.

25 Dembisi, nı chome nı hɔgʊba sıba die Masia dı chone ʊ vuosi ta tuo ba kuŋ a kpi dene wo. 26 Die ʊ yiwo naa, amʊ ʊ nan yi ba kası, ta bı nagı Ŋmıŋ wʊbalıkaha aŋaŋ Ŋmıŋ nyaaŋ a sıı ba dı ʊ wʊnsı ba vıınıŋ, 27 ta yiŋŋi nagı ba a yı ʊ gbaŋ gbaŋ nuusi me aŋaŋ vıınıŋ, ta ba vııŋkʊ dı wo dıgıntı, ta ba bı yi sʊgıyıalıntieliŋ, ta wo bıaŋ, halı bıta gbaŋ. 28 Dembisi mʊ ba chome ba hɔgʊba sıba ba chone ba gbaŋ gbaŋ ba nyıŋgbanıŋ dene, dembiŋ dieke dı chone ʊ hɔgʊ, cho wo ʊ gbaŋ gbaŋ mıŋ. 29 Vuoŋ wori a haa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ nyıŋgbanıŋ, ama vuoŋ mana mıŋŋı daansa ʊ nyıŋgbanıŋ mıŋ sıba Masia dı daansınana ʊ dıdıısırıba dene wo. 30 Tınıŋ tı yine ʊ nyıŋgbaŋka. 31 Ŋmıŋ gbaŋkʊ baarı dı, “Naa wıa, dembiŋ nan vaa ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ, ama ta nagı ʊ gbaŋ a lagıŋ aŋaŋ ʊ hɔgʊ aŋ ba yi jabalımıŋ.” 32 Ŋmıŋ wıırı gie dagı tı wa wusie dieke dı lɔbırına mıŋ, ama n sıba dı ka daga tı mıŋ yaa gamma Masia aŋaŋ ʊ dıdıısırıŋ wıa mıŋ. 33 Ama ka bı daga nı mıŋ dı dı vıına dı dembiŋ mana chome ʊ hɔgʊ sıba ʊ chone ʊ gbaŋ dene wo, ta hɔgʊ mana dıaŋ yıma ʊ chʊrʊ jılıma.

6

Ballı aŋaŋ ba tieliŋ wıa

1 Ballı, nı mʊ nı saagıma yıma nı tieliŋ tı Yɔmʊtieŋ wıa, dama die mʊna dı nı yi. 2 Mıraha sʊŋ, mırıka gie yiwo mırı dieke Ŋmıŋ dı woliŋ a yi nʊaŋ a gʊtı ka ma dı, “Yıma fʊ chʊa aŋaŋ fʊ naa jılıma, 3 amʊ jaaŋ mana nan yi vıınıŋ a yı fʊ, ta fʊ bı ye miivoli waŋ tıŋgbaŋka gie me.”

4 Chʊalıŋ, nı da pɔgılı nı ballı aŋaŋ tʊaŋ ta vaa ba sınyıırıŋ

dı haga, ama nı dagıma ba ta kpaama ba yaa gamma wudieke tı Yɔmʊtieŋ dı yaalala.

Yɔŋısı aŋaŋ ba tieliŋ wıa

5 Nınıŋ vuodiekemba dı yine yɔŋısı dıaŋ, nı saagıma nı tieliŋ nʊa, ta chıgıma ba ŋmaamıŋ, ta tʊma yıma ba aŋaŋ nı sʊgıtı mana sıba nı tınna baa nı tʊma dene a yıma Masia wa. 6 Nı da tʊma a yıma ba saŋŋa dieke ba keŋ daansa nı nyıına ma, dı ba bırı nı, ama nı nagı nı gbaŋ a bırıŋ Masia yɔŋısı ta yime wudieke dı yine Ŋmıŋ choti aŋaŋ nı sʊgıtı mana. 7 Nı tʊma nı tʊʊma aŋaŋ sʊgıfıalıŋ sıba nı tʊma yıa tı Yɔmʊtieŋ Masia ama nı daa yilime dı nı tʊma a yıa vuota nyıına ma, 8 ta sımma a baarı tı Yɔmʊtieŋ Masia nan keŋ tuŋ vuoŋ mana yaa gamma wʊvıuŋ dieke mana ʊ yine, ʊ yiwo yɔmʊ yaa vuodieke dı sına ʊ gbaŋ.

9 Yɔŋısı tieliŋ, nı dıaŋ nı mıŋŋı pɔgılı nı yɔŋısı ta da pɔgılı ba aŋaŋ tʊaŋ, ta sımma dı nınıŋ aŋaŋ nı yɔŋısısı mana yallı wa Yɔmʊtieŋ balımıŋ arızanna ma, ta ʊ die vuosi sarıya ta ka luge.

Tɔntaala nyinti wıa

10 Wudieke dı kpatına kʊaŋ yiwo naa, nı vaa tı Yɔmʊtieŋ hagırıbʊ yi nı hagırıma. 11 Ta nagı Ŋmıŋ tɔntaala nyinti mana ʊ yınana nı wa a gbara nı gbaŋ, amʊ nı nan bıagı zie a tuuli Sitaani wʊsanbıatı. 12 Dama tı ka waga aŋaŋ vuodieke dı yalla nyıŋgbanıŋ aŋaŋ zıŋ, ama tı waga aŋaŋ haalıbıatı mana aŋaŋ ba yikotieliŋ, aŋaŋ lele wo dʊnıa ka gie lımıŋ ma sikpeŋtieliŋ, aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ haalıbıatı. 13 Die wıa, nı nagı Ŋmıŋ tɔntaala nyinti mana a gbara nı gbaŋ lele, amʊ dabıakʊ dı keŋ tʊgı nı nan bıagı a tuuli daarı mi a gbatı nı gbaŋ, ta tɔmbʊ dı keŋ tıaŋ nı nan ye zie keŋ keŋ.

14 Die wıa nı zie keŋ keŋ, ta vaa nı wusie sımma sıba gbanıŋ a bɔbı nı chıası, ta vaa sʊgıyıalıŋ berıŋ sımma sıba jakagıkıŋ a kagı nı nyʊa aŋaŋ nı kʊası, 15 ta nı yi siri a mʊʊla wʊvıuŋ dieke dı fıalına vuosi sʊgıtı aŋ ka sıı sıba nı sunene nı nıura. 16 Wudieke dı gʊtına ny-inti gie ma yiwo naa, nı nagı nı yada Masia ma aŋ ka sımma sıba jakagıkı dieke nı pɔgılına nı nuusi me a yaa kaga Sitaani yıuma dı sına sıba bolıŋ wo, 17 ta pɔgılı nı gbatıtaanıŋ aŋ ka sımma sıba kuuti sibubiŋ, ta bı pɔgılı Ŋmıŋ wıaha aŋ ka sımma sıba takoobi dieke Halıkasıka dı yaa tʊma wa. 18 Nı jʊʊsıma Ŋmıŋ sıba Halıkasıka dı dagına nı dene saŋŋa mana. Nı jʊʊsıma Ŋmıŋ dı ʊ suŋŋi nı jaaŋ mana ma. Nı gbara ta daa vaa Ŋmıŋ jʊʊsıŋ, ta jʊʊsıma Ŋmıŋ saŋŋa mana a yıma Ŋmıŋ vuosi mana. 19 Ta jʊʊsıma a yıma n gbaŋ, dı Ŋmıŋ suŋŋi mıŋ n wʊbalıkaha ma amʊ n nan bıagı yuori a balı wʊlɔbırıka diekemba dı benne wʊvıınaha ma ta da chıgıma ŋmaamıŋ. 20 Dama wʊvıınaha naŋ ma maŋ zie ta bie dansarıka sʊŋ naa. Die wıa nı jʊʊsıma Ŋmıŋ dı n bıagı a balıma dı mʊna dı n balı wʊvıınaha dene ta da chıgıma ŋmaamıŋ.

Kpatıŋ waasıŋ

21 Tı nımbʊa choti Tichikusi, vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ tʊntʊntʊ aŋaŋ wusie wo, nan balı nı wıa mana yaa gamma n ma amʊ nı nan dı sıba n berıŋ dı sına dene. 22 Die wıa maŋ tʊma wa nı jigiŋ, dı ʊ keŋ balı nı tı mana berıŋ dı sına dene, ta bı kpaŋŋısı nı.

23 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia yı tı nımballı mana sʊgıdʊagıŋ aŋaŋ

choti aŋaŋ yada. 24 Ŋmıŋ suŋŋi
vuodiekemba mana dı chone tı
Yɔmʋtieŋ Yisa Masia wa aŋaŋ
choti dieke dı wone kpatıŋ.

Gbaŋ dieke Pɔɔli die dı maagına a yı Filipi tıŋ vuosi wɔnna

1 Manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Timoti, tınıŋ vuodiekemba dı yine Yisa Masia tɔntɔntıŋ wa maagınana gbaŋkɔ gie a yıa Ŋmıŋ vuovıına diekemba mana dı yine Yisa Masia dıdıısırıŋ ta bie Filipi tıŋ ma, aŋaŋ ba nıŋŋandıısırıba aŋaŋ ba susuŋŋiribe. 2 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı, ta bı yı nı sɔgıdɔagıŋ.

Pɔɔli Ŋmıŋ jɔɔsıŋ wıa

3 N waasa Ŋmıŋ saŋŋa dieke mana maŋ keŋ tıınsı nı wıa, 4 saŋŋa mana maŋ keŋ jɔɔsa Ŋmıŋ a yıa nı, n ŋaaŋ jɔɔsa mıŋ aŋaŋ sɔgıfıalıŋ, 5 dama nı suŋŋine mıŋ dene wo yaa gamma wɔvıınaha tɔɔmaha ma ka piiliku me wo a keŋ tɔgı jinne wıa. 6 Die wıa, n ka chıılıya dı Ŋmıŋ vuodieke die dı piiline tɔnvııŋkɔ gie nı sɔgıtı ma nan pɔgılika die yaa gamma, a ga tɔgı saŋŋa dieke ɔ balla ɔ keŋ kpatı tɔnvııŋkɔ gie daa dieke Yisa Masia dı balla ɔ keŋ wo. 7 Nı bie n sɔŋ ma saŋŋa mana. Die wıa, maŋ yile nı wıa naa dı vıına, dama a nyıŋ saŋŋa dieke die n benne n dɔŋŋɔ ta mıa dı n vaa wɔvıınaha zie wo, a keŋ tɔgı saŋŋa dieke n june dansarıka ma wa, nı mana die suŋŋi mıŋ mıŋ aŋaŋ tɔŋ dieke Ŋmıŋ dı suŋŋine mıŋ a nagı a yı mıŋ wa. 8 Ŋmıŋ yine n siaratieŋ dı n sɔŋ seŋ bie nı ma aŋaŋ Yisa Masia gbaŋ gbaŋ choti.

9 N jɔɔsa Ŋmıŋ dı nı choti nan dı gɔta saŋŋa mana, dı nı wusie yıaŋ aŋaŋ nı sıbıŋ mana gbaŋ nan dı gɔta 10 amɔ nı nan bıagı vɔarı jadieke dı faasına vıına, amɔ ka kɔaŋ chaaŋ nı kaaŋ bı yaa dıgıntı aŋaŋ bıaŋ daa dieke Masia dı bala ɔ keŋ wo, 11 ta yime tɔnvıına pam Yisa Masia hagırıŋ ma, amɔ Ŋmıŋ saaŋ nan ye bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ.

Miivoli dı yine wudieke a yı Pɔɔli

12 N nımballı, n yaala nı sımma dı wudieke dı haarına mıŋ wa suŋŋi wo wɔvıınaha dı gara nıŋŋa wusie. 13 Die wıa, naalıba gbıgbarıtıba mana aŋaŋ vuodiekemba dı benne giena mana wa sıba a baarı dı n yine Masia tɔntɔntɔ wıa maŋ bie dansarıka sɔŋ. 14 N dansarıka ma berıŋ yı wa tı nımballı pam sikimiŋ tı Yɔmɔtieŋ sieŋ me, ta ba bala wɔvıınaha ta ka chıga ŋmaamıŋ.

15 Vuosi bataŋ mɔɔla Masia wıaha dama ba yaa wa sɔgıbıaŋ aŋaŋ nyantaatı, ama bataŋ nıŋ mɔɔlaha mıŋ aŋaŋ sɔŋanyilivıına. 16 Vuodiekemba dı tɔnnana aŋaŋ ba choti naa sıba a baarı Ŋmıŋ die yına mıŋ wɔvıınaha tɔɔma dı n vaa wɔvıınaha zie. 17 Vuosi bataŋ dıaŋ ka mɔɔla Masia wıaha aŋaŋ ba sɔgıtı, ama ba mɔɔla aŋaŋ sɔŋanyilibıatı; ta yile dı ba nan nagı mıŋ a yi wııŋ ma n yene bie dansarıka ma naa.

18 Die ka chɔɔsıya. N yaa wa sɔgıfıalıŋ ka wıa, dama dıı yi ba mɔɔla aŋaŋ sɔŋanyiliviına yaa sɔŋanyilibıatı, wudieke dı yine talasi yiwo ba mɔɔla wa Masia wıaha. N nan dı yaa sɔgıfıalıŋ saŋŋa mana 19 dama n sıba a baarı dı nı Ŋmıŋ jɔɔsıŋ aŋaŋ nı suŋŋi dieke dı nyınnana Yisa Masia Halıkasıka ma wa wıa, n nan keŋ a nyıŋ dansarıka ma. 20 N sɔgınanıŋ aŋaŋ tama yiwo dı n da keŋ yi n gbaŋ viivi, ama ta yallıma sɔgıhagırıŋ lele aŋaŋ saŋŋa mana, ta dıı yi maŋ kpi yaa maŋ beri n miivoli me, n nan

vaa Masia saaŋ ye bɪrɪŋ. 21 Dama
dɪɪ yi maŋ beri n miivoli me, n
beri mɪŋ a yɪa Masia, ama dɪɪ
yi kuŋ maŋ kpi, die nan faasɪ
yɪ mɪŋ nyɒarɪ. 22 Dɪɪ yi maŋ
nan dɪ bie n miivoli me ta nan
bɪagɪ yi wudieke dɪ yaa nyɒarɪ,
die nɪŋ, n ka sɪba jadieke n baaŋ
vɒarɪ. 23 Nyinti ale wa gie yine
wudiekemba dɪ datɪnana mɪŋ; n
tɪŋ nan faasɪ yaala dɪ n vaa miivo-
like gie, ta ga bemme aŋaŋ Masia,
die tɪŋ nan faasɪ vɪɪna. 24 Ama nɪ
wɪa, dɪ faasɪ vɪɪna dɪ n bemme
n miivoli me. 25 N sɪba mɪŋ dɪ
kanɪŋ ka vɪɪŋna ta chɪɪlɪŋ wori,
die wɪa maŋ sɪba dɪ n nan dɪ beri.
N nan dɪ beri aŋaŋ nɪ mana, amɒ
nɪ nan dɪ hagɪrɪ ta yaa sɒgɪfɪalɪŋ
nɪ Masia dɪɪsɪŋ ma. 26 Nɪ nan dɪ
faasɪ yaa sɒgɪfɪalɪŋ Yisa Masia ma
dɪɪ yi maŋ keŋ keŋ nɪ jigiŋ bɪbra.

27 Tɔ, wudieke dɪ yine
nɪŋŋmɪna yiwo naa, nɪ vaa
nɪ beriŋ sɪmma sɪba Masia
wɒvɪɪnaha dɪ dagɪna dene, ta dɪɪ
yi maŋ bɪagɪ a keŋ ye nɪ yaa maŋ
ka keŋye, ama n nan wɒŋ dɪ nɪ
mɪŋŋɪ zie mɪŋ aŋaŋ sɒŋanyili
balɪmɪŋ, ta yaa nɒabalɪmɪŋ ta
kpaŋŋa nɪ gbaŋ ta wɒvɪɪnaha
yaa gamma nɪ yadaka Yisa Masia
ma nan dɪ gara nɪŋŋa. 28 Nɪ da
chɪgɪma nɪ dataasɪ, nɪ yallɪma
sɒgɪhagɪrɪŋ saŋŋa mana ta die
nan dagɪ ba dɪ banɪŋ ba bala ba
nan, ta nɪnɪŋ nɪ hagɪ, dama Ŋmɪŋ
yɪna nɪ nyaŋŋɪŋ. 29 Nɪ wɔŋ yaa
sieŋ mɪŋ dɪ nɪ tɒŋ yɪ Masia, daa nɪ
yine wo yada nyɪɪna ma, ama nɪ
die wahala ɒ wɪa. 30 Lele, nɪ nan
gɒtɪ n ma tɔmbɒ ma. Dɪ yiwo tɔŋ
dieke die nɪ yene mɪŋ n wagɪnana
wa, ta lele nɪ wɒŋ dɪ n ye waga
mɪŋ.

2

*Masia sɒvŋ-n-gbaŋ tɪŋgbaŋ
aŋaŋ ɒ yine sikpeŋ tieŋ wɪa*

1 Nɪ benne Masia ma naa yine
nɪ mɪŋŋɪ zie, ta ɒ choti dɪ vaa
nɪ sɒgɪtɪ dɪ fɪala, ta nɪ yaa
Halɪkasɪka dɪdɪɪsɪrɪtaŋ, ta yaa
choti aŋaŋ zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ taŋ.
2 Die wɪa maŋ bala nɪ dɪ nɪ
yallɪma sɒŋanyili balɪmɪŋ ta vaa
n sɒgɪfɪalɪŋ gɒtɪ, ta yallɪma choti
balɪmɪŋ ta nɪ sɒŋanyile mana
yi bɒnyɪ. 3 Nɪ da yime wɪɪŋ
a nyɪmma sɒgɪbɪaŋ aŋaŋ kalin-
baani ma, ama nɪ sɒvŋ nɪ gbaŋ
tɪŋgbaŋ, ta kɔtɪma taŋ a tɪaŋ nɪ
kɔtɪna nɪ gbaŋ dene wo. 4 Nɪ da
vasɪma nɪ baga bemme nɪ nyinti
nyɪɪna ma, ama nɪ vaa nɪ baga
bemme nɪ chanchaalɪŋ nyinti ma
gbaŋ. 5 Nɪ vaa beri dieke Yisa
Masia die dɪ yalla wa bemme nɪ
ma:

6 Ʊ nɪasɪ wa Ŋmɪŋ saŋŋa mana
ama die ɒ ka vaa ɒ nɪasɪna
aŋaŋ Ŋmɪnnɪ dɪ yi jadieke
ɒ yigine keŋ keŋ

7 ama ta saagɪ ɒ gbaŋ gbaŋ choti
me ta vaa jadieke ɒ yalla wa
ta nagɪ ɒ gbaŋ a bɪrɪŋ sɪba
yɔmɒ.

Ta yi vuota
ta keŋ nyɪŋ a yi vuota

8 Die ɒ sɒvŋ ɒ gbaŋ, ta saagɪ Ŋmɪŋ
nɒaŋ a keŋ
a kpi dagarɪkɒ ma gbaŋ.

9 Naa wɪa Ŋmɪŋ dɪ kɔtɪ wa a tɪaŋ
vuoŋ mana,
ta yɪ wa saaŋ dieke dɪ yine
saaŋ kpeŋkpɪɪŋ a tɪaŋ saara
mana,

10 dɪ ka yi aŋ vuodiekemba dɪ
benne arɪzanna ma aŋaŋ
tɪŋgbaŋka gie me aŋaŋ
kpiile tigiŋ
ba mana keŋ gbirigi ba dune me,
ta yɪma wɒnɪŋ Yisa saarɪ gie
jɪlɪma,

11 ta vuoŋ mana nan daansɪ balɪ
dɪ
wɒnɪŋ Yisa Masia yine Yɔmʊtieŋ
aŋ ka bɪrɪ tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ
saaŋ.

Tı chaana lımıŋ ma sıba chıŋmarısı wıa

12 N nımballı, die nı saaga a yıa mıŋ mıŋ saŋŋa dieke die n
bene nı jigiri, lele n wone nı jigiri
naa, nı mʊ nı faası a saagıma a
yıma mıŋ mıŋ. Die wıa nı ko ye
tʊma aŋaŋ ŋmaamıŋ ta chelime
ta tʊmma tʊŋ dieke Ŋmıŋ dı gbatı
nı a taaŋ dı nı tʊma wa 13 dama
Ŋmıŋ tʊma nı ma saŋŋa mana dı
nı yaalıma ʊ choti yiile ta bı yime
ke.
14 Nı yime wııŋ mana ta
da vʊʊmma yaa a nıgıma
nınhagırıŋ, 15 amʊ nı nan dı wo
bıaŋ, ama ta yi sʊgıyıalıntieliŋ,
ta yi Ŋmıŋ ballı diekemba dı
wone daŋŋa, dama nı bie wo
tıŋgbaŋka gie vuotɔgıtı aŋaŋ
vuobıatı sʊnsʊŋ mıŋ. Dı yiwo
talası dı nı nyıgısima ba sʊnsʊŋ
sıba chıŋmarısı dı nyıgısınana
ŋmıŋsikpeŋ dene wo, 16 ama ta
balı miivoli wıa. Dıı yi nı tʊma
die, n nan daansı yallı nyʊʊŋ
nıgıŋ daa dieke Yisa Masia dı bala
ʊ keŋ wo, dama ka nan keŋ dagı
dı n wahala aŋaŋ n tʊʊmaha ka
yi yɔrı.
17 Dıı yi maŋ nagı n miivoli
gie a taaŋ a gʊtı wahala dieke n
wone dii wo ta vaa nı yi yada naa
wa, n nan dı yaa sʊgıfıalıŋ, aŋ tı
mana lagıŋ a yallıma sʊgıfıalıŋ.
18 Die gbaŋ gbaŋ dı yi talası dı nı
yallıma sʊgıfıalıŋ aŋ manıŋ aŋaŋ
nı mana lagıŋ yallıma sʊgıfıalıŋ.

Timoti aŋaŋ Epafirodatusi wıa

19 N yaa tama tı Yɔmʊtieŋ Yisa
ma dı n tʊŋ Timoti nı jigiŋ lele,
ta wʊŋ nı wıa aŋ n sʊŋ dʊa. 20 Ʊ
nyıına ma ʊ baga benne nı ma
aŋaŋ wusie sıba n baga dı benne
nı ma dene wo. 21 Vuodiekemba
mana dı tıalına nıŋ, vuoŋ mana
nine ŋmıntı wa aŋaŋ ʊ tʊaŋ jaaŋ,
ta ba baga wo wudieke dı yine
Yisa Masia sıatı ma. 22 Nı sıba
dı Timoti tʊʊma dagıya dı ʊ tʊma
aŋaŋ wusie. Ʊ tʊma mıŋ aŋaŋ
mıŋ wʊvıınaha tʊʊma ma sıba
bʊa dı ŋaana tʊma aŋaŋ ʊ chɔɔŋ
dene wo. 23 N yaa tama dı dı kaaŋ
yʊası n nan tʊŋ wa nı jigiŋ maŋ
ye wıa dı bala a yiŋŋi dene. 24 Tı
Yɔmʊtieŋ wıa, n yaa tama dı dı
kaaŋ yʊası n gbaŋ n nan keŋ nı
jigiŋ.
25 N yile dı dı yiwo talası
dı n tʊŋ tı nımbʊa Epafirodatusi, vuodieke dı tʊnna aŋaŋ
nıŋŋmına ta mıa dı ʊ suŋŋi mıŋ
aŋaŋ Masia tʊʊmaha, wʊnıŋ ʊ
bına yi vuodieke die nı tʊnna wa
ʊ keŋ suŋŋi mıŋ wo. 26 Ʊ chele
mıŋ dı ʊ ye nı mana. Ʊ sʊŋ die
chʊʊsıya mıŋ die nı wʊnna dı ʊ
yʊagı mıŋ wa. 27 Ka seŋ yiwo
wusie dı die ʊ yʊagı mıŋ ta gbigi
kuŋ, ama Ŋmıŋ die dı chıgı wa
zɔɔlıŋ, daa ʊ nyıına ma, ama die
ʊ chıgı wa n gbaŋ zɔɔlıŋ, ta vʊarı
mıŋ nyıŋ ʊ kuŋ sʊgıchʊʊsıŋ dı
bala ka gʊtı ʊ yʊagıŋ sʊgıchʊʊsıŋ
ma wa. 28 Die wıa, n chele mıŋ
dı n tʊŋ wa nı jigiŋ amʊ nı keŋ
ye wo, nı nan dı yaa sʊgıfıalıŋ
bıbra, ta n gbaŋ n sʊgıchʊʊsıkʊ
bıa. 29 Nı tuo wo aŋaŋ sʊgıfıalıŋ
tı Yɔmʊtieŋ saaŋ ma, ta yıma
vuodiekemba dı sına sıba wʊnıŋ
jılıma 30 dama die ʊ ka waga ʊ
miivoli wıa, ta die baa ʊ kpi Masia
tʊʊmaha wıa gbaŋ, dı ʊ yı mıŋ
suŋŋi dieke die nı kana ka bıagı
a yı mıŋ wa.

3

1 N nımballı, ka kpatıŋ yiwo nı
yallıma sʊgıfıalıŋ tı Yɔmʊtieŋ ma.
Manıŋ n baga wori dı n bı maagı
nı wudiekemba die n wone maagı
a yı nı wa, maŋ yi die, ka nan yi nı
suŋŋiŋ. 2 Nı sımma wʊbıayiiribe,
vuodiekemba dı sına sıba gbaası
ta bala dı nı mʊ nı gobi wo nı
kɔla wa. 3 Tınıŋ vuodiekemba dı
jıanna Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıŋ
ma wa yine vuodiekemba dı
senne gobi tı kɔla. Tınıŋ tı ka

yaa tama vuota chɔara ma, ama tı kuule mıŋ yaa gamma wudieke Yisa Masia dı yine. Tınıŋ tı ka kuule yaa gamma wudieke tı yine
4 ama n tıŋ nan bıagı a kuuli. Dıı yi bataŋ dı kuule yaa gamma vuota chɔara, die nıŋ n yaa wıa pam dı n kuule a tıaŋ die. 5 Dama die ba mıırına mıŋ ta ka daraa anıı daraaŋ ba gobi n kɔlı, ta ba mıırı mıŋ Juu vuoŋ, Benjamani buuriŋ ma, ta maŋ yi Juu vuoŋ aŋaŋ wusie. Dıı yi Mosisi mıraha dıısıŋ, die n yiwo Farasi vuoŋ ta dıha sıba Farasisi vuosi dı dına dene wo, die n dıha mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına, 6 ta die dı keŋ mugise Masia dıdıısırıŋ gbaŋ. Dıı yi vuoŋ dı nan dı dı mıraha ta yi vuovıınɔ Ŋmıŋ jigiŋ, manıŋ nıŋ n wo bıaŋ yaa gamma ka ma.
7 N tıŋ nan bıagı biisi wıaha gie mana dı a yaa wa nyɔarı, ama n daansı ye ta a mana wo nyɔarı Masia wıa. 8 Daa genhe nyıına ma wone nyɔarı a yi mıŋ: ama n daansı ye ta jaaŋ mana wo nyɔarı; dama n sıbına n Yɔmɔtieŋ Yisa Masia ta ɔ sıbıkɔ nyɔarı dı faasi dala naa wıa. Ɔ wıa maŋ nagı jaaŋ mana a vigi taaŋ, manıŋ n wasa a mana taŋgɔɔŋ ma jagıma, dı n mıŋŋı sımma Masia, 9 ta mıŋŋı taasi aŋaŋ wa aŋaŋ wusie. Lele nıŋ, n yiwo vuovıınɔ Ŋmıŋ jigiŋ daa n dına mıraha wıa, ama n yine Masia yada wa wıa. N yadaka wıa Ŋmıŋ dı nagı mıŋ a bırıŋ vuovıınɔ ɔ jigiŋ. 10 Wudieke mana n yaalala yiwo dı n mıŋŋı sımma Masia, ta bı sımma ɔ kumbu hagıkɔ hagırıŋ, ta bı dii wahala aŋaŋ wa, ta n berikɔɔrı kpi sıba ɔ kpine dene wo, 11 ta yaa tama dı n gbaŋ n nan keŋ hagı kuŋ me ta ye miivoli.

Nyaŋŋıŋ tune wıa

12 N ka bala dı n wɔŋ yiwo vuovııŋ dieke Ŋmıŋ dı yaalala dı n yi wo, n ye ka tɔgı die, ama n ye ko mıa mıŋ sıba chıchıgırɔ dı n ga nyaŋŋı a ga tuo tune dieke wıa Yisa Masia die dı vɔarına mıŋ dı n tuo wo. 13 N nımballı, n sıba a baarı dı n ye ka nyaŋŋı nyaŋŋıkɔ, ama wɔbalımıŋ maŋ yie, n daama wa wudiekemba mana dı benne n kɔaŋ, ta mıa dı n tɔgı jadieke dı benne n nıŋŋa wa. 14 Die wıa maŋ chıga a tuole jigidieke chıgılaha dı bala ka kpatı wa, dı n ga a tuo tune dieke dı yine arızanna ma miivoli, ta Ŋmıŋ dı wa mıŋ ka wıa Yisa Masia ma wa.

15 Dı yiwo talası dı tınıŋ vuodiekemba dı kɔrınna Halıkasıka ma wa mɔ tı yallıma sɔŋanyileke gie, ama nı bataŋ yaa wa sɔŋanyili gaasi, ama Ŋmıŋ nan yuori nı nine. 16 Die wıa, nı vaa tı pɔgılı wusieke gie sıba die tı pɔgılına ka dene a keŋ tɔgı lele wo.

17 N nımballı, nı chansıma mıŋ. Nı nagı nı sɔŋanyile a yi vuodiekemba dı dına wɔvııŋ dieke die tı nagına a yı nı wa sieku. 18 Die n wɔŋ balı nı wıaha gie mana saŋŋa dieke dı tıanna wa, ama lele n bı bala nı aŋaŋ nintaantı, dı vuosi pam benne ta ba beriŋ dı nagı ba a bırıŋ Masia dagarıkɔ kumbu dataasi. 19 Ba kpatıŋ yiwo chɔɔsıŋ, dama ba nyuuti yine ba ŋmına. Ba kuule aŋaŋ jadieke dı nagınana ba yie viivi me, ta yile yaa gamma tıŋgbaŋka gie nyinti nyıına ma. 20 Ama tınıŋ nıŋ, tı yiwo arızanna ma ballı, ta tı chele a chıısa tı Gbıgbatıtaantɔ, vuodieke dı yine tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia wa dı ɔ nyıŋ arızanna ma a keŋ. 21 Ɔ nan keŋ tarıgı tı tıŋgbaŋka gie nyıŋgbaŋ dieke dı wone hagırıŋ ta nan keŋ kpi wo aŋ ka nıasi ɔ gbaŋ gbaŋ arızanna ma nyıŋgbanıŋ. Ɔ nan keŋ a nagı hagırı dieke dı vana ɔ sıı jaaŋ mana wa a yi die.

4

Kpaamıŋ

1 Die wıa, n nımballı, nınıŋ
vuodiekemba n chone, ta yaala n
ye nı naa, nınıŋ nı yine maŋ yallı
sʋgıfıalıŋ ta vasa maŋ kuule nı
ma. N nımballı choti, nı mıŋŋı
zie ta dıa tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia
dene.
2 N taa Yuwodia aŋaŋ Sintike,
n jʋʋsa nı, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a
bemme aŋaŋ taŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ
tı Yɔmʋtieŋ wıa. 3 Ta fʋnıŋ
vuodieke dı yine n dıdıısırıtaŋ
aŋaŋ wusie wo, n yaala fʋ
suŋŋi wo hɔgʋba bale wo gie,
dama banıŋ aŋaŋ Kilementi aŋaŋ
vuodiekemba mana dı yine n
tʋntʋŋ chanchaalıŋ, ta ba saara
dı bie Ŋmıŋ miivoli gbaŋkʋ ma
wa, die lagısı tʋma mıŋ pam,
wʋvıınaha mʋʋlıŋ ma.
4 Nı yallıma sʋgıfıalıŋ nı
taasına aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ wıa. N
bı bala nı, nı yallıma sʋgıfıalıŋ.
5 Nı bemme sɔmm aŋaŋ vuoŋ
mana. Tı Yɔmʋtieŋ keniŋ gbigiye
mıŋ. 6 Nı daa vaa nı sʋŋ chʋʋsı
jaaŋ mana ma. Ama nı jʋʋsıma
Ŋmıŋ a yaalıma jadieke dı yine
talası a yı nı. Nı jʋʋsıma Ŋmıŋ,
a waasıma wa nı sʋgıtı ma saŋŋa
mana, ta balı wa wudieke nı
yaalala. 7 Ta Ŋmıŋ nan yı nı
ʋ sʋgıfıalı dieke dı tıanna vuota
sʋgıfıalıŋ mana aŋ ka suŋŋi nı
sʋgıtı aŋ nı sʋŋanyile dʋa ji-
gibalımıŋ dama nı taasına aŋaŋ
Yisa Masia wıa.
8 N nımballı, wudieke dı
yine kpatıŋ wʋnna, nı vaa nı
sʋŋanyile suuli aŋaŋ wudieke dı
vıına ta yaa bırıŋ, aŋaŋ wudieke
dı yine wusie, aŋaŋ wudieke dı
yalla jılıma, aŋaŋ wudieke Ŋmıŋ
dı yene aŋ ka vıına, aŋaŋ wudieke
dı wone bıaŋ, aŋaŋ wudieke
vuosi dı chone, aŋaŋ wudieke dı
yalla saaŋ vıınıŋ, aŋaŋ wudieke
dı vııŋna, aŋaŋ wudieke mana
dı vıına aŋaŋ bırıŋ. 9 Ta nı nagı
wudiekemba mana nı bʋgırına
aŋaŋ wudiekemba nı tuone a nyıŋ
n jigiŋ, aŋaŋ n wʋbalıkaha aŋaŋ
n wuyiike mana a tʋŋ tʋʋma.
Ta Ŋmıŋ, vuodieke dı yınana tı
sʋgıdʋagıkʋ nan dı beri aŋaŋ nı.

Waasıŋ

10 N yaa sʋgıfıalıŋ ta waasa tı
Yɔmʋtieŋ, dama aŋaŋ ka yʋasına
mana ama nı baga ye bie n ma.
Wusie, nı seŋ cho mıŋ mıŋ, ama
die nı ka ye sieŋ mıŋ dı nı dagı
die. 11 N ka yile dı nı daaŋ wa n
wıa die wıa maŋ bala naa, dama
manıŋ n wɔŋ bʋgırı wa n nine
dı bala ka suuli jadieke mana n
yalla dene. 12 N sıba waarıŋ beriŋ
aŋaŋ chagıtı beriŋ. N wɔŋ bʋgırı
a mana; die wıa, dıı yi jigidieke
n benne wo dı yi kɔŋ yaa chagıtı,
dıı yi ka dala yaa dıı yi bıta, ama
n nine suule jadieke n yalla saŋŋa
mana mıŋ. 13 Masia dı yına mıŋ
hagırıŋ wıa, n nan bıagı yi wııŋ
mana.
14 Ama die nı yiwo vıınıŋ pam
nı suŋŋine mıŋ n wumugisikehe
me wo. 15 Nınıŋ Filipi vuosi
sıba dı die n wolinne piili Ma-
sia wʋvıınaha mʋʋlıkʋ, die n
nyınna Masedonia tıŋ ma wa, die
nı nyıına ma die nı yine Masia
dıdıısırıŋ diekemba dı suŋŋinene
mıŋ. Die nı yiwo vuodiekemba
die dı gʋtına a dii n nyʋarı aŋaŋ
n nanıŋ. 16 Die n benne Tesa-
lonika tıŋ ma wa ta die yaala
suŋŋiŋ wo, die nı ŋaana suŋŋe
mıŋ. 17 Dı ka sıı sıba n yaala
piinisi nı jigiŋ, ama n yaala nı
tuo wo nyʋarı a nyıŋ Ŋmıŋ ma
mıŋ. 18 N tuo nı piinisi mana
mıŋ, amʋ a yı mıŋ. Piini dieke
nı nagına a tʋŋ Epafirodatusi wo
vaa maŋ chagı mıŋ. Piinisi mi
sıı sıba kaabı dieke nyuugiŋ dı
vııŋna ba nagına a yı Ŋmıŋ, ta ka
fıalı ʋ sʋŋ, ʋ tuo ke. 19 Die wıa,
Nabidie Ŋmıŋ vuodieke n jıanna
nan yı nı nı nyıŋyaalıka mana,

ta a nan nyıŋ wa ɔ nyinti dieke
dı faasına dala ta bie arızanna
ma wa, Yisa Masia wıa. 20 Vuosi
bırıma tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ saaŋ yaa
gamma haahuu. Wusie.

Kpatıŋ waasıŋ

21 Nı waası vuodiekemba dı
yine Ŋmıŋ vuosi Yisa Masia wıa.
Tı nımballı diekemba dı benne
giena wa waasa nı. 22 Ŋmıŋ vuosi
mana waasa nı, a tıaŋ ba mana
vuodiekemba dı yine naaŋ Siiza
tigiŋ tɔntɔntıŋ gbaŋ waasa nı.
23 Tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia suŋŋi
nı mana.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Kolosia tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine
Yisa Masia tʊntʊntʊ Ŋmıŋ choti
wıa, aŋaŋ tı nımbʊa Timoti,
maagınana gbaŋkʊ gie 2 a yıa
Ŋmıŋ vuosi diekemba dı benne
Kolosia tıŋ ma, ta yi tı nımballı
diekemba dı yine Yisa Masia yada
wa. Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ suŋŋi
nı, ta yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Pɔɔli die dı jʊʊsınana Ŋmıŋ ta waasa wa dene

3 Tı ŋaaŋ waasa Ŋmıŋ vuodieke
dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
Chɔɔŋ wa tı keŋ jʊʊsa Ŋmıŋ a
yıa nı saŋŋa mana, 4 dama tı
wʊŋya mıŋ nı yine Yisa Masia
yada dene ta bı cho Ŋmıŋ vuosi
mana dene. 5 Die piiliku me saŋŋa
dieke nı wʊnna wʊvıınaha dı
yine wusie wo, die nı wʊŋya mıŋ
yaa gamma wʊvıına diekemba
dı chıısınana nı arızanna ma
wa mıŋ. 6 Wʊvıınaha gie dı
kenne nı jigiri tʊga jigiŋ mana
mıŋ tıŋgbaŋka gie me ta wʊnsa
vuosi beriŋ sıba ka wʊnsına nı
beriŋ a nyıŋ daa dieke die nı
wʊnna ta sıba Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla
aŋaŋ wusieke dı sına die wo.
7 Die nı bʊgırı wa wıarı gie a
nyıŋ tı tʊntʊŋ chanchaaŋ Epafi-
rasi, vuodieke n faasına cho jigiŋ,
wʊnıŋ ʊ yine Masia tʊntʊntʊ
dieke dı tʊnnana aŋaŋ wusie a
yı tı. 8 Ʊ bı balı tı nı choti
yaa gamma nı chanchaalıŋ ma
dı sına dene Ŋmıŋ Halıkasıka
suŋŋiŋ wıa.

9 Naa wıa, a nyıŋ daa dieke tı
wʊnna nı wıa wa, tı ka vaa Ŋmıŋ
jʊʊsıŋ nı wıa, dı wʊnıŋ Ŋmıŋ
yi aŋ nı sıba wudieke ʊ yaalala,
ta yı nı ʊ Halıkasıka yıaŋ aŋaŋ
ka sıbıŋ mana, 10 amʊ nı nan
bıagı beri beri dieke tı Yɔmʊtieŋ
dı yaalala, ta yie wudieke dı nan-
nana ʊ sʊŋ, amʊ nı nan dı bırıma
ta sıba wa saŋŋa mana. 11 Wʊnıŋ
Ŋmıŋ yı nı hagırıŋ pam sıba ʊ
yalla hagırıŋ mana dene wo amʊ
nı nan dı yaa hanıa aŋaŋ suguru.
12 Nı waasıma tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ
aŋaŋ sʊgıfıalıŋ. Wʊnıŋ ʊ vana
nı mʊ dı nı gʊtı atıa faarı dieke
ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan nagı yı ʊ
vuosi arızanna ma wa. 13 Wʊnıŋ
ʊ vʊarına tı a nyıŋ Sitaani hagırıŋ
ma a nagı tı a yi ʊ Bʊa dembiŋ
choti naarı ma. 14 Ʊ Bʊa dembike
wıa ʊ nagı tı tʊmbıatı a chaa tı ta
vʊarı tı a nyıŋ yɔŋısı ma.

Masia aŋaŋ ʊ tʊʊma wıa

15 Vuoŋ kaaŋ bıagı ye Ŋmıŋ
ama ʊ Bʊa dembiŋ Masia yiwo
ʊ nıasıŋ. Wʊnıŋ ʊ tıanna jaaŋ
mana, ta yi Ŋmıŋ nyıŋnaaŋka
mana sikpeŋ tieŋ. 16 Dama ʊ
ma Ŋmıŋ dı naaŋ jaaŋ mana
dı benne arızanna ma aŋaŋ
tıŋgbaŋka gie me, nyindiekemba
tı yesinene aŋaŋ nyindiekemba tı
kana ka yese. Wʊnıŋ ʊ naanna
nyindiekemba mana dı yalla
hagırıŋ aŋaŋ yiko, aŋaŋ malakasi
diekemba dı yalla hagırıŋ aŋaŋ
haalıtı mana. Masia ma Ŋmıŋ
dı naaŋ jaaŋ mana ta nagı jaaŋ
mana a yı wa. 17 Wʊnıŋ Masia
wɔŋ beri mıŋ ta jaaŋ mana wori,
ta ʊ wıa jaaŋ mana dı beri
sıba Ŋmıŋ dı sanna dene wo.
18 Wʊnıŋ ʊ yine ʊ vuosi mana
sikpeŋ ta ʊ vuosi dıaŋ dı yi ʊ
nyıŋgbanıŋ. Ʊ vuosisi miivoli
nyınna ʊ jigiŋ. Wʊnıŋ ʊ yine
Ŋmıŋ Bʊa dembiŋ dieke dı kpine
ta wolıŋ hagı kuŋ me, dı ʊ nyıına
ma ʊ yi jaaŋ mana mana sikpeŋ
tieŋ, 19 dama die dı yiwo Ŋmıŋ
nansıŋ dı Masia yallıma wʊnıŋ
Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ beriŋ aŋaŋ
wusie. 20 Ʊ Bʊa dembike wıa ta
Ŋmıŋ yi jadieke mana dı benne

ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ dı yiŋŋi yi ɔ zɔalıŋ aŋaŋ sɔgıfıalıŋ; ta zıŋ dieke die dı nyına ɔ Bɔa dembike ma wa dagarıkɔ ma wa wıa ɔ yi sɔgıfıalıŋ dı beri tınıŋ aŋaŋ wɔnıŋ sɔnsɔŋ.

21 Saŋŋa kaanı, nı sɔŋanyilibıatı aŋaŋ nı tɔmbıatı die yine nı Ŋmıŋ dataası, ta nı yɔa aŋaŋ wa, 22 ama lele nıŋ, ɔ Bɔa dembike nyıŋgbanıŋ kumbu dagarıkɔ ma wıa ɔ bı yi nı ɔ zɔalıŋ dı ɔ nagı nı aŋ nı yi sɔgıyıalıntieliŋ, ta wome dıgıntı, yaa bıaŋ, ta keŋ ɔ jigiŋ. 23 Ama sie nı kpaŋŋı nı gbaŋ aŋaŋ wusie ta bemme nı yadaka ma ta zie keŋ keŋ, ta daa tarı a nyıŋ nı tamaka ma, tama dieke die nı yene saŋŋa dieke nı wɔnna wɔvıınaha; ta die ba mɔɔlı wɔvıınaha a yı vuota mana wa tıŋgbaŋka gie me; ta manıŋ Pɔɔli yiwo ka tɔntɔntıba wɔnyı wa.

Pɔɔli die dı yine Masia dıdıısırıŋ tɔntɔntɔ dene

24 Lele nıŋ n wa yaa sɔgıfıalıŋ n dinene wahala nı wıa wa, dama wahala dieke n dinene, n tɔma kpata wa wahala dieke Masia dı nagına zie dı n dii wo, ɔ nyıŋgbaŋ dieke dı yine ɔ dıdıısırıba wa. 25 Ta Ŋmıŋ dieke dı yına mıŋ tɔɔmaha dı tɔŋ wa, wɔnıŋ ɔ yine mıŋ Masia dıdıısırıba mi yɔmɔ nı suŋŋiŋ wıa, dı vuosi sımma Ŋmıŋ wıaha. 26 Wıaha yiwo wɔlɔbırı diekemba Ŋmıŋ dı nagına a lɔbırı vuota saŋŋa kaanı, ta buuriŋ mana dı ka sıba ha, ama ta lele ɔ wa yuori dagı ɔ vuosi. 27 Ŋmıŋ saŋya dı ɔ yuori wɔlɔbırıka wıaha a dagı ɔ vuosisi mıŋ. Ɔ wɔlɔbırıka wıaha faası vıına mıŋ, ta yaa nyɔarı a yı vuota mana. Dı daga dı Masia bie nı ma, die wıa, nı yaa tama dı nı nan daansı gɔtı a bie Ŋmıŋ chuulikpeŋkpuıkɔ ma. 28 Die wıa, Masia wa wıa tı mɔɔla, ta kpaama vuoŋ mana, ta naga yıaŋ yiri yiri mana a daga vuoŋ mana, dı tı yi aŋ vuoŋ mana hagırıma ɔ Masia dıısıŋ ma, ta nagı ba a yı Ŋmıŋ. 29 Naa wıa, maŋ ko kpaŋŋa n gbaŋ aŋaŋ hagırı dieke mana Masia dı yı mıŋ ta bɔ dala wa.

2

1 N yaala nı sımma n kpaŋŋınana n gbaŋ nı wıa aŋaŋ Masia dıdıısırı diekemba dı benne Lodisia tıŋ ma, aŋaŋ vuodiekemba dı yene ka ye mıŋ ma dene. 2 N yaala ba sɔgıtı hagırıma, ta ba lagısı taŋ aŋaŋ choti, ta sımma Masia wıaha chıası, ta yi wo yada aŋaŋ wusie, ta ye sɔgıfıalı dieke vuosi dı ŋaana ye ba keŋ sıba Ŋmıŋ wıaha chıası dene, ta sımma Ŋmıŋ wɔlɔbırıkırı dieke dı yine Masia wa, 3 ɔ nyıına ma yalla wusie yıaŋ aŋaŋ sıbıŋ.

4 Die wıa maŋ bala nı naa, nı daa vaa vuoŋ nagı nɔanansıŋ a gaaŋ nı, 5 dama n wone nı jigiŋ aŋaŋ n nyıŋgbanıŋ naa, ama n yile nı wıa saŋŋa mana ta n baga dı bie nı ma, ta n sɔŋ dı fıalı aŋaŋ nı, ta ye nı benne vıınıŋ dene wo, aŋaŋ nı yine Masia yada aŋaŋ wusie dene wo.

Wusie miivoli bie wo Masia ma

6 Die nı tuone Yisa Masia dı ɔ yiwo nı Yɔmɔtieŋ wo, nı bemme ɔ ma dene, 7 ta vaa nı yada dagırısı sɔɔŋ ɔ ma, ta nı yada bie ɔ ma ta yaa hagırıŋ sıba ba dagına nı dene wo, ta waasıma wa saŋŋa mana.

8 Die wıa, nı daa vaa vuoŋ nagı vuota yıaŋ a gaaŋ nı; wudieke dı kana ka taası aŋaŋ Masia, ama ta yi tıŋgbaŋka gie yıaŋ aŋaŋ vuota dagıŋ. 9 Dama Masia nyıŋgbanıŋ ma Ŋmıŋ beriŋ dı beri 10 ta nı tuo wusie mi-ivolike nı taasına aŋaŋ wa wıa. Wɔnıŋ ɔ yine sikpeŋ tieliŋ aŋaŋ hagırıtieliŋ mana jakɔɔŋ.

11 Nınıŋ aŋaŋ wʋnıŋ beriŋ wıa
nı tuo kɔlagobiŋ, ama ka ka yi
vuota dı nagına nuuŋ a gobi nı
nyıŋgbanıŋ wa. Masia gobiku
die vʋarına tı a nyıŋ bıaŋ ma
wa, 12 dama saŋŋa dieke ba sına
nı Ŋmıŋ nyaabʋ die nı gʋtı wa
Masia ma ba guu nı, ta nı bı
hagı aŋaŋ wa nı nyaabʋ sılaha
ma, nı yada dieke dı benne Ŋmıŋ
hagırıŋ tʋʋma dieke dı sʋgırına
Masia a nyıŋ kumbu me wo wıa.
13 Saŋŋa dieke dı tıanna wa, die nı
yiwo sıba kunti nı bıaŋ wıa aŋaŋ
die nı kana ka yi Juu vuosi wıa,
ta die bı wo mıraha. Ama lele,
Ŋmıŋ yı nı miivoli mıŋ, ta nagı nı
bıaŋ a chaa nı Masia ma. 14 Saŋŋa
dieke ba kpaasına wa dagarıkʋ
ma wa, die ʋ kpisi tı bıaŋ hamıŋ
dieke dı maagı a dʋaŋ yaa gamma
mıraha ma mıŋ. 15 Dagarıkʋ ma
wıa Masia die dı chʋʋsı Sitaani
aŋaŋ haalıbıatı hagırıŋ mana, ta
yaa ʋ nyaŋŋına ba dene wo siara
a keŋ nyıŋ yaalıŋ ma.

16 Die wıa, nı daa vaa vuoŋ zieŋ
mıra yaa gamma jadieke nı baaŋ
dı die ta nyuo, nı daa vaa vuoŋ
vʋarıma nı dʋʋga daavıına, yaa
chııhaalıŋ dʋʋga yaa davʋʋsıkırı
daraa a yıa nı. 17 Hanıŋ mıraha
gie mana die yiwo ligisiŋ ta daga
dı vuoŋ kieŋ; die vuoke yiwo
Masia. 18 Dıı yi vuoŋ dı baarı ʋ
tıaŋ wa ʋ chanchaalıŋ ta ka gʋʋra
ta yese daansa ta yaala nı sʋʋŋ
nı gbaŋ a jıama malakasi, nı daa
saagı, die nan chʋʋsı nı. Vuoke
mi kɔtı wa ʋ gbaŋ ʋ sʋŋanyile me,
ta ka wo chıaŋ; 19 ʋ ka bı pɔgılı
Masia; Masia yine ʋ vuosi sikpeŋ
ta lagısı ba ba taası aŋaŋ taŋ ta
sıı sıba nyıŋgbanıŋ gbeme aŋaŋ
ka gırısı, wʋnıŋ Masia yınana ba
nyindiike, ta ba gʋta sıba Ŋmıŋ dı
yaalala dene wo.

Masia yaa wa miivoli haalıŋ a kieŋ

20 Nı kpiye mıŋ aŋaŋ Masia, ta
ʋ gbatı nı a nyıŋ tıŋgbaŋka gie
haalıtı hagırıŋ ma, bıa wıa nı ye
beri sıba nı ye yiwo tıŋgbaŋka
gie sııtı? Bıa wıa nı nagı nı
gbaŋ a yı mırı dieke dı bala dı
21 “Da keŋ pɔgılı jaabʋ gie”, yaa
“Daa keŋ laŋ jaabʋ gie” yaa “Daa
keŋ gbi jaabʋ gie?” 22 Nyinti gie
mana vuota nan nagıha a tʋŋ
tʋʋma aŋ ka chʋʋsı ta kaaŋ yʋası.
Mıraha gie mana yiwo vuota
dagıŋ. 23 Ka seŋ yi wusie, mıraha
chanchaalıŋ nıası wa wudieke dı
yalla yıaŋ, ama ta wo, ba jıama
ba yaala dene, ta gaama dı ba
sʋʋna ba gbaŋ tıŋgbaŋ, ta mugise
ba nyıŋgbanıŋ, ama dıı yi vuoŋ
dıdı wıaha mana, ka kaaŋ bıagı
suŋŋi wo aŋ ʋ mıŋŋı pɔgılı ʋ
nyıŋgbanıŋ a nyıŋ nyıŋgbanıŋ
lɔlıbıatı yiile me.

3

1 Die nı hagıya mıŋ aŋaŋ Masia
a nyıŋ kuŋ me, die wıa nı nagı
nı sʋgıtı a taası aŋaŋ arızanna
ma nyinti, jigidieke Masia dı kalla
Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ. 2 Nı vaa
nı sʋgıtı bemme mi nyinti ma,
ama daa tıŋgbaŋka gie nyinti ma,
3 dama die nı wɔŋ kpie mıŋ aŋaŋ
Masia, ta nı miivoli bie aŋaŋ wa
Ŋmıŋ jigiŋ. 4 Masia vuodieke dı
yınana tı miivoli wo saŋŋa dieke
ʋ keŋ nyıŋ yaalıŋ ma, nı gbaŋ nı
nan daansı gʋtı nyıŋ aŋaŋ wa ʋ
chaankpeŋkpııŋ ma.

Berikʋʋŋ aŋaŋ Berihaalıŋ wıa

5 Die wıa, nı vaa tıŋgbaŋka
gie lɔla dı tʋnnana tʋʋma nı
ma wa, ataŋ yine daakpana
aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma, aŋaŋ
dıgıntı, aŋaŋ lɔlıbıatı, aŋaŋ
sʋŋanyilibıatı aŋaŋ halı. Halı
yiwo bugile kaabıŋ buuriŋ.
6 Wıaha gie wıa Ŋmıŋ sınyıırıŋ
nan dı bie vuodiekemba dı kana
ka tuose ʋ nʋarı ma. 7 Saŋŋa

dieke dı tıanna wa die nyinti gie die sına nı, ta nı bie ka ma.

8 Ama lele nı mʊ nı vaa nyinti gie mana a taaŋ mıŋ; a yine sınyıırıŋ aŋaŋ lɔlıbıatı aŋaŋ haasa. Nı daa vaa juume yaa wʊbalıkı bıatı nyıma nı nʊa ma. 9 Nı da chıbıma wıa a yıma taŋ, dama nı vaa wıaha gie mana die dı benne nı berikʊʊrı ma mıŋ; 10 ta wa nagı berihaalıŋ. Berihaalıkʊ gie ta Ŋmıŋ vuodieke dı naanna ka wa dı yie ke jahaalıŋ saŋŋa mana, ta ka nıasa ʊ gbaŋ gbaŋ beriŋ, dı ʊ yi aŋ nı seŋ sımma wa aŋaŋ wusie. 11 Die wıa puole bı wori vuodiekemba dı yine Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi sʊnsʊŋ; vuodiekemba dı gobine ba kɔla aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka gobiye mana puole bı wori ba sʊnsʊŋ; puole bı wo haagıŋ vuosi aŋaŋ tıka vuosi sʊŋ; ta bı wo yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı sına ba gbaŋ sʊŋ, ama nı mana yiwo Masia sıatı, ta ʊ bie nı mana ma.

12 Ŋmıŋ cho nı mıŋ ta yi nı ʊ vuovʊarıka ta nı yi ʊ vuokasımba. Die wıa nı bemme sɔmm, ta chıgıma zɔɔlıŋ ta sʊʊŋ nı gbaŋ tıŋgbaŋ ta yallıma suguru. 13 Nı dime suguru aŋaŋ taŋ, ta dıı yi vuoŋ dı yaa wııŋ aŋaŋ ʊ chanchaaŋ ba nagı chaa taŋ. Dı mʊ nı nagı chama taŋ sıba tı Yɔmʊtieŋ nagına chaa nı dene wo. 14 Genhe mana ma nı nagı choti a gʊtı, kanıŋ ka bɔbına wıaha mana a lagıŋ taŋ aŋaŋ wusie. 15 Nı wʊnyı mana gʊtı wa Masia nyıŋgbaŋka ma ta Ŋmıŋ dı vʊarı nı dı nı lagısı bemme aŋaŋ sʊgıfıalıŋ. Die wıa nı vaa Masia sʊgıfıalıkʊ dagıma nı sʊŋanyile ta bırıma Ŋmıŋ saŋŋa mana. 16 Dı yiwo talası dı Masia wıaha gie bemme nı sʊgıtı ma vıınıŋ vıınıŋ, aŋ nı dagıma taŋ, ta bı kpaama taŋ aŋaŋ nı sʊŋanyile mana; ta chıama Ŋmıŋ gbaŋkʊ yıla, aŋaŋ Ŋmıŋ bırıŋ yıla, aŋaŋ Halıkasıka yıla, ta chıama yıla aŋaŋ waasıŋ nı sʊgıtı ma a yıma Ŋmıŋ. 17 Die wıa, wudieke mana nı yinene, yaa wudiekemba nı bala, nı yime tı Yɔmʊtieŋ Yisa saaŋ ma, ta waasıma tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ ʊ wıa.

Masia vuosi beriŋ wıa

18 Hɔgʊba, nı nagı nı gbaŋ a yı nı chʊllıŋ, sıba dı yine talası dı Masia vuosi yime die wo.

19 Dembisi, nı chome nı hɔgʊba ta da pɔgılıma ba aŋaŋ tʊaŋ.

20 Ballı, nı tuosime nı tielıŋ nʊa saŋŋa mana, dama die fıala Ŋmıŋ sʊŋ.

21 Chʊalıŋ, nı da vaa nı ballı sınyıırıŋ hagıma, nı yi die ba kaaŋ bı yaa kpaŋŋı n gbaŋ.

22 Yɔŋısı, nı tuosime nı tielıŋ nʊa jaaŋ mana ma, aŋ ka daa yi saŋŋa dieke ba kenne daansa nı nyıına ma, dı nı fıalı ba sʊgıtı aŋ ba bırıma nı, ama nı tʊma aŋaŋ nıŋŋmına saŋŋa mana, dama nı yinene tı Yɔmʊtieŋ jılıma wıa. 23 Wudieke mana nı yinene nı yime aŋaŋ nıŋŋmına sıba nı yie a yıa wa tı Yɔmʊtieŋ daa vuota. 24 Tıınsıma dı tı Yɔmʊtieŋ wo nan daansı yı nı nyʊarı dieke dı yine ʊ vuosi sıatı arızanna ma, dama Masia yine wusie Yɔmʊtieŋ ta nı yie a yıa wa. 25 Wʊbıayiiru dıaŋ nan daansı tuo ʊ wʊbıatı tıbıdatıŋ ʊ yinene wudieke wo wıa, dama Ŋmıŋ nan keŋ datı ʊ tıbıŋ ta lugiŋ wori.

4

1 Yɔmʊtieliŋ, nı yime vıınıŋ a yıma nı yɔŋısı, ta sımma dı nı gbaŋ yaa wa Yɔmʊtieŋ arızanna ma.

Kpaamıŋ

2 Nı kpaŋŋısıma nı gbaŋ aŋaŋ Ŋmıŋ jʊʊsıŋ saŋŋa mana, ta jʊʊsıma wa aŋaŋ nıŋŋmına, ta waasıma wa. 3 Ta bı jʊʊsıma Ŋmıŋ dı ʊ yı tı sievıınıŋ aŋ tı

mʊʊlıma ʊ wıaha, ta yuori dagı Masia lɔbırıŋ wıaha, dama ka wıa maŋ bie dansarıka sʊŋ naa. 4 Die wıa nı jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma mıŋ aŋ n bıagı balı sıba n mʊna n mıŋŋı balı die wo.

5 Nı sımma nı berıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Masia dıdıısırıba, ta nagıma nı saŋŋa a balıma yıma ba ʊ wıa. 6 Dı yiwo talası dı nı wʊbalıka nansıma, ta yaa jılıma, ta sımma nı baaŋ yiŋŋi a balı wʊpıasıkıŋ mana aŋ ka tʊgısı dene a yıma vuoŋ mana.

Kpatıŋ waasıŋ

7 Tı nımbʊa choti Tikikusi, vuodieke dı yine tı wusie tʊntʊntʊ, ta bı yi tı tʊntʊŋ chanchaaŋ tı Yɔmʊtieŋ tʊʊma ma nan balı nı yaa gamma n wıa. 8 Die wıa maŋ tʊma wa nı jigiŋ dı ʊ keŋ kpaŋŋısı nı, ta balı nı yaa gamma tı mana dı bemme dene. 9 Ʊ kieŋ mıŋ aŋaŋ tı nımbʊa choti Onisimusi vuodieke dı yine yada ta ʊ yi nı wʊnyı wa. Ba nan balı wudieke dı yinene giena.

10 Arisitakusi vuodieke dı benne dansarıka ma aŋaŋ mıŋ wa waasa nı, ta Banabasi wara bʊadembiŋ Maki gbaŋ waasa nı. 11 Josua vuodieke ba bına wasa Jusitusi gbaŋ waasa nı. Vuosi bataa wa gie nyıına ma yine Juu vuodiekemba dı dına Masia ta lagısı tʊma aŋaŋ mıŋ Ŋmıŋ naarı tʊʊma ma. Banıŋ ba yiwo vuodieke dı suŋŋine mıŋ pam.

12 Eparasi, vuodieke dı yine nı wʊnyı wa ta yi Masia tʊntʊntʊ wa waasa nı. Ʊ jʊʊsa Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına saŋŋa mana a yıa nı dı Ŋmıŋ vaa aŋ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ta yi sısıbırıŋ ta yie Ŋmıŋ dı yaalala dene. 13 N dii wo siara dı ʊ seŋ faası tʊma aŋaŋ nıŋŋmına a suŋŋe nınıŋ aŋaŋ Lodisia tıŋ aŋaŋ Hirapolisi tıŋ vuosi. 14 N nımbʊa choti Luki vuodieke dı yine dɔgıta wa, wʊnıŋ aŋaŋ Demasi waasa nı.

15 Nı waası tı nımballı choti diekemba dı benne Lodisia, ta bı waası tı taa Nimifa aŋaŋ Masia dıdıısırıba dı lagısınana ʊ tigiri me wo ta jıama Ŋmınnı. 16 Nı keŋ karıŋ gbaŋkʊ gie a kpatı, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a nagı a yı Masia dıdıısırı diekemba dı benne Lodisia ma aŋ ba karıŋ, ta bı karıŋ Lodisia vuosi gbaŋ dieke die n maagına a yı ba wa. 17 Nı balı Akipusi dı ʊ kpaŋŋı ʊ gbaŋ ta tʊmma tʊŋ dieke tı Yɔmʊtieŋ dı nagına a yi wa wa vıınıŋ.

18 Lele manıŋ Pɔɔli maagınana kpatıkʊ wıaha gie aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ. Manıŋ n waasa nı. Nı da daaŋ dı nı jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma mıŋ n benne dansarıka ma wa.

Ŋmıŋ suŋŋi nı.

Pɔɔli bʊmbʊŋaŋ gbaŋ dieke ʊ maagɪna a yɪ Tesalonika tɪŋ vuosi wʊnna

1 Manɪŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi aŋaŋ Timoti maagɪnana gbaŋkʊ gie a yɪa Yisa Masia dɪdɪɪsɪrɪ diekemba dɪ benne Tesalonika tɪŋ ma ta yi tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ aŋaŋ tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia vuovʊarɪkaha; wʊnɪŋ Ŋmɪŋ suŋŋi nɪ, ta bɪ yɪ nɪ sʊgɪdʊagɪŋ.

Tesalonika vuosi yada aŋaŋ ba beriŋ wɪa

2 Tɪ waasa Ŋmɪŋ saŋŋa mana nɪ mana wɪa, ta tɪɪnsa nɪ wɪa tɪ Ŋmɪŋ jʊʊsɪŋ ma. 3 Ŋmɪŋ, vuodieke dɪ yine tɪ Chɔɔŋ wa nɪŋŋa, tɪ tɪɪnsa nɪ yine wo yada ta tʊma tʊnvɪɪna, aŋaŋ nɪ choti die dɪ vana nɪ tʊma aŋaŋ nɪŋŋmɪna dene wo, ta nɪ tama dɪ bie tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia ma keŋ keŋ dene. 4 Tɪ nɪmballɪ, tɪ sɪba a baarɪ dɪ Ŋmɪŋ cho nɪ mɪŋ ta vʊarɪ nɪ dɪ nɪ yi ʊ vuosi, 5 dama wʊvɪɪnaha die ka yi nʊaŋ wʊbalɪka nyɪɪna ma tɪ keŋ nagɪ yɪ nɪ, ama die ka yaa wa Halɪkasɪka hagɪrɪŋ, ta die tɪ balaha ta ka chɪɪlɪya. Nɪ sɪba tɪ beriŋ dɪ sɪna die aŋaŋ tɪ suŋŋine nɪ die saŋŋa dieke die tɪ benne nɪ jigiri. 6 Die nɪ tuone Ŋmɪŋ wɪaha, die nɪ chaansa tɪ mɪŋ tɪ dɪna tɪ Yɔmʊtieŋ dene wo, ta die dii wahala ama Halɪkasɪka die yɪ nɪ wa sʊgɪfɪalɪŋ. 7 Die wɪa nɪ beriŋ die dɪ yi dagɪtɪ a yɪ tɪ Yɔmʊtieŋ dɪdɪɪsɪrɪ diekemba mana dɪ benne Masedonia aŋaŋ Akaya tɪŋgbaŋɪsɪ ma wa ba mʊna ba bemme dene. 8 Dama tɪ Yɔmʊtieŋ wʊvɪɪnaha die nyɪŋ nɪ jigiŋ mɪŋ ta dɪa a ga Masedonia aŋaŋ Akaya tɪŋgbaŋɪsɪ ma, a bɪ gʊtɪ, nɪ yine Ŋmɪŋ yada dene wo wɔŋ ga lʊga mana mɪŋ. Die wɪa dɪ ka bɪ yi talasɪ dɪ tɪ balɪma wɪɪŋ ba jigiŋ. 9 Vuosi gie mana bala yaa gamma die nɪ mɪŋŋɪna a tuo tɪ chaantɪ dene saŋŋa dieke tɪ kenne nɪ jigiri, aŋaŋ nɪ vana nɪ bugile ta keŋ Ŋmɪŋ jigiŋ dene, dɪ nɪ jɪaŋ wʊnɪŋ Ŋmɪŋ, vuodieke dɪ yine wusietieŋ Ŋmɪnnɪ aŋaŋ miivolitieŋ wo, 10 ta chɪɪsa ʊ bʊa Yisa Masia, vuodieke die ʊ sʊgɪrɪna a nyɪŋ kumbu me wo, dɪ ʊ nyɪŋ arɪzanna ma a keŋ, wʊnɪŋ ʊ gbatɪna tɪ a nyɪŋ wʊnɪŋ Ŋmɪŋ sɪnyɪɪrɪ dieke dɪ kienene tɪ ma wa.

2

Pɔɔli tʊʊma Tesalonika tɪŋ ma

1 N nɪmballɪ, nɪ gbaŋ nɪ sɪba dɪ die tɪ kenne kaagɪ nɪ wa die ka ka yi yɔrɪ. 2 Nɪ sɪba die tɪ dine wahala dene Filipi tɪŋ ma, ta ba zɪa tɪ, ama die tɪ kenne nɪ jigiri, die tɪ yaa wa sʊgɪhagɪrɪ dieke dɪ nyɪna Ŋmɪŋ jigiŋ dɪ tɪ mʊʊlɪma wʊvɪɪnaha a yɪma nɪ. Aŋaŋ vuosi pam die dɪ kana ka saaga a yɪa tɪ mana yɔrɪ. 3 Dama wudieke die tɪ bala nɪ die ka nyɪŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ yaa sʊŋanyilibɪatɪ ma, die tɪ ka gaama nɪ, 4 ama saŋŋa mana tɪ mʊʊla wudieke Ŋmɪŋ dɪ yaala tɪ mʊʊlɪma mɪŋ, dama ʊ wɔŋ ye tɪ ta tɪ mʊ tɪ pɔgɪlɪma wʊvɪɪnaha mɪŋ. Die wɪa, tɪ ka mʊʊla dɪ tɪ fɪalɪma vuota sʊgɪtɪ, ama tɪ yaala tɪ fɪalɪma Ŋmɪŋ sʊŋ, wʊnɪŋ ʊ magɪsɪnana tɪ sʊgɪtɪ aŋaŋ tɪ sʊŋanyile. 5 Dama nɪ sɪba aŋaŋ wusie dɪ Ŋmɪŋ yiwo tɪ siaratieŋ dɪ die tɪ ka keŋ nɪ jigiŋ aŋaŋ nʊanansɪŋ, yaa aŋaŋ wʊbalɪkɪ dieke dɪ ligine tɪ lɔlɪbɪatɪ. 6 Die tɪ ka yaala bɪrɪŋ a nyɪnna nɪ jigiŋ yaa vuogaasɪ jigiŋ. 7 Tɪ yine Masia tʊntʊntɪŋ wɪa, die tɪ tɪŋ yaa sieŋ dɪ tɪ balɪ nɪ dɪ nɪ suŋŋi tɪ. Ama die tɪ bie wo sɔmm nɪ jigiri sɪba nuŋ dɪ ŋaana daansa ʊ ballɪ dene wo. 8 Die tɪ faasɪna cho nɪ wɪa die tɪ mʊʊla Ŋmɪŋ wʊvɪɪnaha a yɪa nɪ;

daa die nyıına ma ama die tı yiwo siri dı tı kpi nı wıa, dama tı faası cho nı mıŋ. 9 Tı nımballı, n yaa tama dı nı tıınsa tı tʋʋma aŋaŋ tı wahala diilehe saŋŋa dieke die tı benne nı jigiŋ a mʋʋla Ŋmıŋ wʋvıınaha a yıa nı wa. Die tı tʋma ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ amʋ tı kaaŋ yi chiiti a yı nı.

10 Nınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ yine tı siaratieliŋ yaa gamma die tı benne aŋaŋ nı aŋaŋ berivıınıŋ aŋaŋ wusie ta die wo bıaŋ dene. 11 Nı sıba dı die tı beri mıŋ aŋaŋ nı wʋnyı mana sıba chɔɔŋ dı ŋaana beri aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ballı dene wo. 12 Die tı kpaŋŋısa nı mıŋ, ta yie nı sʋgıtı dı fıala, ta kpaama nı saŋŋa mana dı nı bemme beri dieke dı baaŋ suuli Ŋmıŋ nine. Wʋnıŋ ʋ wana nı dı nı keŋ juu ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ naarı ma aŋaŋ ʋ nansıkpeŋkpııŋ ma.

13 Tı bı waasa Ŋmıŋ saŋŋa mana dama die tı kenne aŋaŋ Ŋmıŋ wıaha nı jigiri die nı wʋŋya mıŋ ta tuohe; die nı ka tuohe sıba a yiwo vuota wıa, ama die nı tuohe mıŋ sıba Ŋmıŋ wıa. Ka seŋ yiwo Ŋmıŋ wıa, dama nı vuodiekemba dı yine wo yada wa, wıaha mi tʋma nı sʋgıtı ma mıŋ. 14 Tı nımballı, mugisi dieke dı haarına nı naa, kanıŋ mugisiku mi chanchaaŋ die haarı wa vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ vuosi Yisa Masia wıa Judia tıŋgbaŋ ma; nınıŋ aŋaŋ ba ye wo mugisi balımıŋ. Die nı gbaŋ gbaŋ nı vuosi dı mugisine nı dene wo, die gbaŋ gbaŋ mugisiŋ ba vuosisi Juu vuosi die dı mugisi be. 15 Banıŋ Juu vuosisi die kʋna tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıba, ta bı mugisi tı wo. Naa wıa Ŋmıŋ sʋŋ ka fıalıya aŋaŋ ba, ta ba bı yi vuoŋ mana dataası. 16 Ba mıa mıŋ dı ba kagı tı aŋ tı da mʋʋlıma Ŋmıŋ wʋvıınaha a yıma vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi aŋ ba ye gbatıtaanıŋ. Naa dagıya dı ba gʋta ba tʋntʋmbıatı diekemba ba yinene wo mıŋ. Lele, Ŋmıŋ sınyıırıŋ hagıya mıŋ ba ma, ta ʋ nan datı ba tıba.

Pɔɔli die dı yaala ʋ bı kaagı Tesalonika vuosi dene

17 Tı nımballı, die vuosi dı mugisine tı wıa, tı nyıŋ nı jigiŋ daraa ale, ama saŋŋa mana tı yile nı wıa ta mıa dı tı keŋ ye nı aŋaŋ tı nine. 18 Tı tıŋ seŋ yaala tı yiŋŋi keŋ ye nı mıŋ. Ta manıŋ Pɔɔli gbaŋ gbaŋ dı mıa saŋŋa pam dı n keŋ nı jigiŋ ama Sitaani dı kagı mıŋ. 19 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa dı keŋ keŋ saŋŋa dieke, nınıŋ nı bala nı yi tı tama aŋaŋ tı nyʋarı, ta nı wıa tı baa tı keŋ zie ʋ jigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ aŋaŋ kuuliŋ. 20 Wusie, nı wıa tı yaa saaŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.

3

1 Die wıa die tı sʋŋ dı chʋʋsı pam tı kana ka bıagı yese nı wo, die tı saŋ dı tı wıarı bemme Atensi tıŋ ma tı nyıına ma, 2 ta tʋŋ tı nımbʋa Timoti vuodieke dı yine Ŋmıŋ tʋntʋntʋ aŋaŋ tı yaa gamma Masia wʋvıınaha mʋʋlıkʋ ma wa, dı ʋ keŋ a kpaŋŋısı nı ta vaa nı yadaka hagırıma, 3 amʋ nı wʋnyı kaaŋ yiŋŋi kʋaŋ wahalaka gie wıa. Nı gbaŋ gbaŋ nı sıba dı Ŋmıŋ yına sieŋ dı vuosi gie mugisi tı. 4 Dama die tı yene bie nı jigiri, die tı ŋaaŋ bala nı mıŋ dı ba nan keŋ mugisi tınıŋ vuodiekemba dı yine Masia dıdıısırıŋ mana, a seŋ keŋ yi die gbaŋ gbaŋ. 5 N sʋgıchʋʋsıkʋ faası dala mıŋ, die wıa maŋ tʋŋ Timoti dı ʋ keŋ a ye nı yadaka sıı lalıa. Dama ŋmaamıŋ die yalla mıŋ mıŋ dı dı mʋna naa Sitaani die magısı nı mıŋ nı va Masia kʋaŋ dıısıŋ ta vaa tı tʋʋmaha dı yi yɔrı.

6 Lele, Timoti nyıŋ nı jigiŋ a keŋ mıŋ, a keŋ balı tı wʋvıına yaa
gamma nı yada aŋaŋ nı choti wıa.
Ta balı tı dı saŋŋa mana nı tıınsa
tı wıa vıınıŋ, ta yaala nı ye tı
sıba tı yaalala tı yene nı dene wo.
7 Tı nımballı, tı bie wahala aŋaŋ
mugisiŋ mana mana ma mıŋ, ama
Timoti dı bala tı wudieke wo yaa
gamma nı yada ma, die dı vaa tı
sʋŋ dı dʋa. 8 Lele tı nan bıagı
a taaŋ jıa tı sıbına dı nı zie wo
keŋ keŋ tı Yɔmʋtieŋ sieŋ me naa
wa. 9 Lele tı nan bıagı waası
Ŋmıŋ nı wıa. Tı waasa wa aŋaŋ tı
yalla sʋgıfıalı dieke nı wıa wʋnıŋ
Ŋmıŋ nıŋŋa naa. 10 Yuŋ aŋaŋ
ŋmıntʋası mana tı ŋaaŋ jʋʋsa wa
mıŋ aŋaŋ tı sʋŋ mana dı ʋ vaa tı
bı ye nı bıbra aŋaŋ tı nine, amʋ
tı nan bıagı suŋŋi nı aŋ nı yadaka
hagırıma.

11 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ
aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia yı
tı sieŋ aŋ tı bıagı keŋ a kaagı
nı bıbra. 12 Choti dieke nı yalla
aŋaŋ tamba wa aŋaŋ vuoŋ mana
naa, tı Yɔmʋtieŋ vaa ka gʋtıma
saŋŋa mana ta keŋ sımma sıba
tı yalla choti dieke aŋaŋ nı wa.
13 Wʋnıŋ tı Yɔmʋtieŋ wo vaa nı
sʋgıtı hagırıma ta vaa nı bemme
ta wome bıaŋ ta yi kası tı Chɔɔŋ
Ŋmıŋ nıŋŋa saŋŋa dieke wʋnıŋ tı
Yɔmʋtieŋ Masia dı keŋ keŋ aŋaŋ ʋ
vuodiekemba mana dı yine ʋ sıtı
wa.

4

Beri dieke dı fıalınana Ŋmıŋ sʋŋ

1 Die wıa, tı nımballı, die tı wɔŋ
kpaaŋ nı mıŋ nı mʋna nı bemme
dene amʋ Ŋmıŋ sʋŋ nan fıalı.
Kanıŋ beriku mi nı beri dene.
Lele tı jʋʋsa nı mıŋ ta bı kpaŋŋısa
nı tı Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma dı
nı vaa kanıŋ beriku mi gʋtıma.
2 Nı sıba tı kpaanna nı dene tı
Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma. 3 Ŋmıŋ
yaala nı bemme kası ta vʋarı
nı gbaŋ a nyıŋ daakpana aŋaŋ
hɔgʋkpana tʋʋma ma. 4 Nı yıma
nı hɔgʋba jılıma, 5 ta da bemme
aŋaŋ lɔlıbıatı sıba vuodiekemba
dı kana ka sıba Ŋmıŋ dı benne
dene wo. 6 Vuoŋ da keŋ yime ʋ
Masia dıdıısırʋ chanchaaŋ bıaŋ
yaa a nyırı wa. Tı wɔŋ balı nı
mıŋ ta kpaaŋ nı dı tı Yɔmʋtieŋ
nan keŋ datı vuodiekemba mana
dı yinene kanıŋ bıabʋ mi tıba.
7 Ŋmıŋ wa tı mıŋ dı tı keŋ
bemme kası, ama daa tı keŋ a
yime daakpana yaa hɔgʋkpana
tʋʋma. 8 Die wıa, vuodieke nıŋ
mana dı zetine dagıkʋ gie, ka
zeti wo vuota dagıŋ, ama dı yiwo
Ŋmıŋ vuodieke dı yınana nı ʋ
Halıkasıka ʋ zete.

9 Dı ka bı yi nıŋŋmına dı tı
maagı a balı nı yaa gamma taŋ
choti wıa, dama Ŋmıŋ wɔŋ dagı
nı mıŋ yaa gamma nı mʋna nı
chome taŋ dene. 10 Ta nınıŋ nı
wɔŋ cho nı Masia dıdıısırıŋ chan-
chaalıba mana dı bene Masedonia
tıŋ ma wa mana. Tı nımballı,
tı jʋʋsa nı mıŋ dı nı vaa chotiti
mi gʋtıma yaa gamma. 11 Nı
kpaŋŋı nı gbaŋ a bemme sɔmm,
ta nı baga bemme nı gbaŋ gbaŋ
tʋʋma ma, ta tʋmma a dime, sıba
tı wolinne a bala nı dene wo,
12 amʋ vuodiekemba dı kana ka
yi Masia dıdıısırıba nan dı yıa
nı jılıma, amʋ nı kaaŋ dı naga
nı gbaŋ a jalıma vuoŋ a yaala nı
nyıŋyaalıka.

Tı Yɔmʋtieŋ keniŋ wıa

13 Tı nımballı, tı yaala nı
sımma wusie yaa gamma Masia
dıdıısırı diekemba dı kpine wo,
ta da yallıma sʋgıchʋʋsıŋ sıba
vuodiekemba dı wone tama wa.
14 Tı yi yada mıŋ dı Yisa die kpiye
mıŋ ta bı hagı kuŋ me. Die wıa
tı bı yi yada dı Ŋmıŋ nan keŋ yi
aŋ Yisa yiŋŋi keŋ aŋaŋ ʋ dıdıısırı
diekemba die dı kpine wo.

15 Tı Yɔmʋtieŋ dagı tı wa naa, dı
ʋ keŋ kieŋ tınıŋ vuodiekemba dı

bene tı miivoli me wo kaaŋ woliŋ vuodiekemba dı kpine wo a keŋ tuoli wo. 16 Dama tı Yɔmʊtieŋ nan keŋ nyıŋ arızanna ma a keŋ sʊʊŋ aŋaŋ natıkpeŋkpııŋ, aŋaŋ Ŋmıŋ malakasi Naaŋ wa lɔlıŋ, aŋaŋ Ŋmıŋ kantanı kpaŋ, ta vuodiekemba die dı yine Masia yada ta kpi wo nan woliŋ hagı kuŋ me. 17 Ta ka kʊaŋ chaaŋ tınıŋ vuodiekemba dı yene bie tı miivoli me nan laŋısı aŋaŋ ba a ga haarı tı Yɔmʊtieŋ nııŋmaraha ma. A nyıŋ saŋka mi tı nan dı beri aŋaŋ wa yaa gamma haahuu. 18 Die wıa nı kpaŋŋısıma taŋ aŋaŋ wıaha gie.

5

Nı yi siri a gbara tı Yɔmʊtieŋ keniŋ

1 Tı nımballı, dı ka yi talası dı tı maagı a balı nı yaa gamma saŋŋa dieke wıaha gie dı balla a yi. 2 Dama nı gbaŋ gbaŋ nı wɔŋ sıba dı tı Yɔmʊtieŋ yiŋŋi kieŋku daarı nan dı sıı sıba gaarʊ dı ŋaana kieŋ yuku dene wo. 3 Saŋŋa dieke vuosi dı keŋ bala dı, “Sʊgıdʊagıŋ aŋaŋ alaafıa beri wo”, kanıŋ saŋka mi ba baa ba juu wahala ma bʊnyı. Kanıŋ wahalıka nan keŋ bʊnyı sıba hɔgʊnyuutitieŋ dı ŋaana baa ʊ mıırı yʊagıbʊ keŋ bʊnyı dene wo, ta ba kaaŋ nyıŋ bʊ ma. 4 Ama tı nımballı, nınıŋ nıŋ nı wo lımıŋ ma, die wıa tı Yɔmʊtieŋ keniŋ daarı kaaŋ keŋ pirigi nı sıba gaarʊ keniŋ. 5 Nı mana yiwo chaanıŋ ma vuosi, ta bı yi ŋmıntʊası vuosi, tı ka yi yuŋ yaa lımıŋ ma vuosi. 6 Die wıa, tı da dʊa gʊʊrıma sıba vuosi bataŋ dı yinene die wo, ama tı mʊ tı yesime ta mıŋŋı pɔgılıma tı gbaŋ. 7 Dama yuŋ vuosi dı gʊʊra ta bataŋ dı nyuo daaŋ a buge. 8 Ama tınıŋ nıŋ tı yiwo ŋmıntʊası ballı ta tı mʊ tı mıŋŋı pɔgılı tı gbaŋ, ta nagı yada aŋaŋ choti a yeegi aŋ ka sıı sıba jakagıkıŋ, ta bı nagı gbatıtaanıŋ tamaka a bubi aŋ ka sımma sıba kʊʊtı sibubiŋ. 9 Ŋmıŋ die ka vʊarı tı dı ʊ keŋ datı tı tıbıŋ, ama die ʊ vʊarı tı dı tı ye gbatıtaanıŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia ma, 10 wʊnıŋ die ʊ tuone tı kuŋ a kpi, dı dıı yi tı kpi yaa tı beri tı miivoli me ʊ keniŋ saŋka mi, tınıŋ aŋaŋ wa nan lagıŋ a beri. 11 Die wıa, nı kpaŋŋısıma taŋ ta suŋŋime taŋ sıba nı yinene die lele wo.

Kpatıŋ kpaamıŋ aŋaŋ waasıŋ

12 Tı nımballı, tı jʊʊsa nı dı nı vaa nı baga bemme vuodiekemba dı tʊnnana tı Yɔmʊtieŋ tʊʊma nı jigiri, ta yi nı nıŋŋandıısırıŋ ʊ sieŋ me, ta kpaama nı wa. 13 Nı pɔgılı ba aŋaŋ jılıma pam, aŋaŋ choti ba tʊʊmaha wıa. Ta bemme aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ aŋaŋ taŋ.

14 Tı nımballı, tı jʊʊsa nı dı nı kpaama walınkpıatieliŋ, ta kpaŋŋısıma vuodiekemba dı chıgınana ŋmaamıŋ, ta suŋŋime wabıtı, ta yallıma suguru aŋaŋ vuoŋ mana. 15 Nı da yime bıaŋ a yıma vuodiekemba dı yine nı bıaŋ, ama nı vaa aŋ ka yi nı sıŋsaŋmıŋ saŋŋa mana dı nı yime vıınıŋ a yıma taŋ aŋaŋ vuoŋ mana.

16 Nı yallıma sʊgıfıalıŋ saŋŋa mana, 17 ta jʊʊsıma Ŋmıŋ saŋŋa mana, 18 ta waasıma Ŋmıŋ wıın mana mana ma, dama die Ŋmıŋ dı yaala, nı yine Masia dıdıısırıba wıa.

19 Nı da kagıma Ŋmıŋ Halıkasıka, 20 ta da bı zetime Ŋmıŋ naazʊalıŋ wıa, 21 ama nı mʊ nı fıalı a magısıma jaaŋ mana, ta tuo jadieke dı vııŋna, 22 ta chıgı nyıŋ bıaŋ yiri yiri mana ma.

23 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana tı sʊgıdʊagıŋ, yi nı sʊgıyıalıntieliŋ aŋaŋ wusie, ta pɔgılı nı haalıtı aŋaŋ nı miivoli aŋaŋ nı nyıŋgbanıŋ ta nı da yallıma bıaŋ

tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia yiŋŋi kieŋku saŋŋa. 24 Ŋmıŋ vuodieke dı wana nı nan yi naa, dama ʊ yiwo wusietieŋ.

25 Tı nımballı, nı jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma tı gbaŋ.

26 Nı waası Masia dıdıısırıba mana vıınıŋ vıınıŋ.

27 Tı Yɔmʊtieŋ saaŋ ma maŋ kpaama nı, dı nı karıŋ gbaŋkʊ gie a yı Masia dıdıısırıba mana.

28 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı.

Pɔɔli gbaŋ dieke dɪ gʊtɪna bule ʊ maagɪna a yɪ Tesalonika tɪŋ vuosi wʊnna

1 Manɪŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi aŋaŋ
Timoti maagɪna gbaŋkʊ gie a yɪa
tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia dɪdɪɪsɪrɪ
diekemba dɪ benne Tesalonika tɪŋ
ma ta bɪ yi tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ sɪɪtɪ wa.
2 Tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ aŋaŋ tɪ
Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nɪ, ta
bɪ yɪ nɪ sʊgɪdʊagɪŋ.

Masia keniŋ wɪa

3 Tɪ nɪmballɪ, dɪ mʊ tɪ waasɪma
Ŋmɪŋ saŋŋa mana nɪ wɪa. Tɪ yi
die dɪ vɪɪna mɪŋ, dama nɪ yadaka
gʊta mɪŋ ta nɪ yalla choti dieke
aŋaŋ taŋ wa dɪ gʊta pam. 4 Die
wɪa tɪ gbaŋ tɪ kuule mɪŋ nɪ wɪa
Ŋmɪŋ vuosi jigiŋ. Tɪ kuule yaa
gamma suguru aŋaŋ yada dieke
nɪ yene yallɪ nɪ mugisiku gie me
aŋaŋ nɪ wahalaka gie me ta beri
aŋaŋ hanɪa naa.

5 Naa daga dɪ Ŋmɪŋ sarɪya di-
ile yiwo wusie; die wɪa ʊ nan
keŋ balɪ dɪ nɪ mʊ nɪ bemme
ʊ naarɪ ma; ʊ naarɪ dieke wɪa
nɪ dinene wahalaka. 6 Ŋmɪŋ
nan yi wudieke dɪ mʊna: ʊ
nan vaa vuodiekemba mana dɪ
mugisinene nɪ wo dii wahala, 7 ta
ʊ nan gbatɪ nɪnɪŋ vuodiekemba
dɪ dinene wahalaka, ta bɪ gbatɪ
tɪ dɪaŋ. Ʊ nan yi naa saŋŋa
dieke tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa dɪ keŋ
nyɪŋ arɪzanna ma a kieŋ aŋaŋ ʊ
malakasi diekemba dɪ yalla yiko
ke. 8 Ba nan keŋ aŋaŋ bolinyaaŋ
dɪ ba datɪ vuodiekemba dɪ kana
ka sɪba Ŋmɪŋ aŋaŋ vuodiekemba
dɪ kana ka saagɪ tuo wʊvɪɪnaha
yaa gamma tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa ma
wa. 9 Banɪŋ vuosi mi chʊʊsɪkʊ
nan dɪ beri yaa gamma haahuu, ta
ba kaaŋ gbigi tɪ Yɔmʊtieŋ aŋaŋ ʊ
chuulikpeŋkpɪɪŋ aŋaŋ ʊ hagɪrɪbʊ
nɪŋŋa, 10 ʊ keŋ keŋ daa dieke
dɪ ʊ ye jɪlɪma a nyɪŋ ʊ vuosi
jigiŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ
yine wo yada wa. Nɪ gbaŋ nɪ
nan gʊtɪ ba ma, dama nɪ tuo
wudieke die tɪ balla nɪ wa mɪŋ.
11 Die wɪa tɪ jʊʊsa Ŋmɪŋ a yɪa
nɪ mɪŋ saŋŋa mana. Tɪ jʊʊsa
wa dɪ ʊ vaa nɪ bɪrɪŋ vuovɪɪna ʊ
nɪŋŋa. Ta bɪ jʊʊsa wa dɪ ʊ vaa
ʊ hagɪrɪbʊ suŋŋi nɪ aŋ nɪ bɪagɪ
tʊŋ wʊvɪɪna diekemba nɪ yada dɪ
yaalala nɪ yi wo. 12 Die nan vaa
tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa saaŋ ye bɪrɪŋ
nɪ wɪa, ta nɪ dɪaŋ nɪ ye bɪrɪŋ ʊ
wɪa, Ŋmɪŋ aŋaŋ tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa.

2

Vuobɪakʊ wɪa

1 N nɪmballɪ, yaa gamma tɪ
Yɔmʊtieŋ yiŋŋi kieŋku wɪa aŋaŋ
tɪ bala tɪ keŋ a lagɪŋ bemme aŋaŋ
wa wa, 2 n yaala n balɪ nɪ ta nɪ da
ŋmaaŋ ma yaa ta chelime vuosi
bataŋ dɪ balala dɪ tɪ Yɔmʊtieŋ
daarɪ wɔŋ keŋ mɪŋ wo. Vuoŋ zɪ
ba bala nɪ dɪ tɪnɪŋ die tɪ bala die
Ŋmɪŋ naazʊalɪŋ wʊbalɪka dagɪŋ
ma, yaa wʊbalɪka ma, yaa gbanɪŋ
ma. 3 Nɪ da vaa vuoŋ gaaŋ nɪ
wɪɪŋ mana ma. Dama daarɪ kaaŋ
keŋ ntaala nʊazetiŋ saŋŋa wolɪŋ
keŋ, saŋŋa dieke vuosi pam dɪ
bala ba keŋ a zeti Ŋmɪŋ nʊarɪ,
ta vuobɪakʊ dɪaŋ nan keŋ a nyɪŋ
yaalɪŋ ma; Ŋmɪŋ wɔŋ saŋ dɪ ʊ
chʊʊsɪ wa mɪŋ. 4 Ʊ nan keŋ zeti
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ aŋaŋ jɪamɪŋ mana,
ta yi ʊ gbaŋ sikpeŋ tieŋ dieke
dɪ tɪanna jadieke mana vuota dɪ
jɪanna. Ʊ nan keŋ juu Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juoku gbaŋ ta wasa ʊ gbaŋ
Ŋmɪŋ.

5 Nɪ tɪɪnsɪya dɪ die n yene bie
nɪ jigiri die n balɪ wɪaha mana
mɪŋ? 6 Ta lele, nɪ sɪba wudieke
dɪ kagɪnana wa, ama ʊ nan keŋ
saŋŋa dieke Ŋmɪŋ dɪ sanna dɪ ʊ

keŋ wo. 7 Vuobıatı wɔŋ beri mıŋ ta tʊma wʊbıatı lɔbırıŋ ma, ta vuodieke dı yigine be a yallı wa nan dı yallı ba dene a ga tʊgı saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ yagı wa a taaŋ. 8 Saŋka mi wʊbıayiiru wo nan keŋ nyıŋ ama tı Yɔmʊtieŋ Yisa nan kʊʊ wa aŋaŋ ʊ nʊaŋ wıŋ, ta ʊ yiŋŋi kieŋku chuulikpeŋkpıukʊ bı chʊʊsı wa a gʊtı. 9 Wʊbıayiiru wo nan keŋ aŋaŋ Sitaani hagırıŋ ta yi ŋmınchıbısı mamachi aŋaŋ dagıtı yiri yiri mana dı ʊ gaaŋ vuosi. 10 *Ʊ* nan keŋ nagı ŋmınchıbısı yiri yiri mana a gaaŋ vuodiekemba Ŋmıŋ dı bala ʊ chʊʊsı wa. *Ʊ* nan keŋ chʊʊsı ba dama ba kana ka yaala wusie dieke dı bala ka gbatı ba a taaŋ ta zetike wıa. 11 Die wıa Ŋmıŋ dı vaa ŋmınchıbısı hagırıŋ dı tʊma ba ma ta ba yie wudiekemba dı kana ka yi wusie yada. 12 Ŋmıŋ nan daansı chʊʊsı vuodiekemba dı kana ka yi wusieke yada ama ta yaala wʊbıatı yiile he.

Nı zie keŋ keŋ

13 Tı nımballı, nınıŋ vuodiekemba tı Yɔmʊtieŋ dı chone naa, dı mʊ tı waasıma Ŋmıŋ saŋŋa mana nı wıa, dama Ŋmıŋ wɔŋ vʊarı nı piiliku me mıŋ dı nı ye gbatıtaanıŋ. Die nı yiwo wusie wʊvıınaha yada mıŋ, ta ʊ Halıkasıka dı bı yi nı kası, die wıa nı ye gbatıtaaŋkʊ. 14 Die tı mʊʊlına wʊvıınaha a yı nı wa wıa Ŋmıŋ dı wa nı dı nı bemme vıınıŋ sıba tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia dı benne vıınıŋ dene wo. 15 Die wıa tı nımballı, nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ta mıŋŋı pɔgılı wusie diekemba tı dagına nı wa tı wʊbalıka ma aŋaŋ tı gbaŋtı ma wa.

16 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia gbaŋ gbaŋ aŋaŋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ vuodieke dı chone tı ta suŋŋi tı a yı tı sʊgıdʊagı dieke dı wone kpatıkʊ aŋaŋ tama dieke dı vıŋna ʊ zɔɔlınchıgıla wıa wa, 17 vaa nı sʊgıtı hagırıma ta yı nı hagırıŋ, aŋ nı bıagı balıma wudieke dı vıŋna ta bı yime wudieke dı vıŋna.

3

Nı jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma tı

1 Tı nımballı, ka kpatıŋ yiwo naa, nı jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma tı, dı tı Yɔmʊtieŋ wʊvıınaha nan ye jata lagı lagı ta yese jılıma sıba die ka yene jılıma nı jigiŋ dene wo. 2 Ta bı jʊʊsıma dı ʊ vʊarı tı a nyıŋ vuobıatı nuusi me, dama daa vuoŋ mana yine wʊvıınaha yada.

3 Ama tı Yɔmʊtieŋ yiwo wusietieŋ, ta nan yı nı hagırıŋ ta gbarı nı aŋ Sitaani kaaŋ yi nı wıŋ. 4 Tı Yɔmʊtieŋ wıa tı yaa yada dı nı yie wudieke die tı bala nı wa, ta nan dı yie die saŋŋa mana.

5 Tı Yɔmʊtieŋ wo suŋŋi nı aŋ nı sımma Ŋmıŋ dı chone tı dene, ta bı suŋŋi nı aŋ nı yallıma hanıa dieke Masia dı yına tı wa.

Dı yiwo talası dı vuoŋ mana tʊma tʊʊma

6 Tı nımballı, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia saaŋ ma tı bala nı naa, nı vʊarı nı gbaŋ a nyıŋ tı nımballı diekemba dı yalla walınkpıasi ta ka dı kpaaŋ dieke die tı yına nı wa. 7 Nı gbaŋ gbaŋ nı sıba vıınıŋ dı nı mʊ nı yiwo wudieke die tı yine wo. Die tı wo walınkpıasi saŋŋa dieke die tı benne nı jigiri. 8 Die tı ka tuo suŋŋiŋ a nyıŋ vuoŋ jigiŋ ta ka tuŋye. Ama die tı tʊma mıŋ ta sıa walıŋ, ta tʊma yuŋ aŋaŋ ŋmıntʊasi mana amʊ tı kaaŋ yi chiiti a yı nı wʊnyı mana. 9 Die tı ka yie naa dı dagı sıba tı wo yiko dieke tı baaŋ pıasi dı nı suŋŋi tı, die tı yie naa, dı ka yi dagıtı a yı nı aŋ nı dıa. 10 Die tı yene bie nı jigiri, die tı balı nı dı, “Vuodieke nıŋ mana dı kana ka yaala tʊʊma, die vuoke ka mʊ ʊ dii.”

11 Tı bala naa dama tı wʋŋya mıŋ dı vuosi bataŋ benne nı sʋŋ
ta yaa walınkpıası, ba ka yie wıı ŋ
mana ntaala ba jume vuosi wıa
ma. 12 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia
saaŋ ma tı bala ba ta kpaama ba
dı ba vaa ba baga bemme ba gbaŋ
gbaŋ ba tʋʋma ma, aŋ ba bemme
sɔmm ta dime ba gbaŋ ba walıŋ.
13 N nımballı, nınıŋ nıŋ nı
da gbalıgıma aŋaŋ vıınıŋ yiile.
14 Dıı yi vuoŋ dı ka saagı a yi
wudiekemba tı bala gbaŋkʋ gie
me wo, nı yigi nı gbaŋ aŋaŋ die
vuoke, ta nı baga da bemme ʋ ma,
aŋ ʋ dii viivi. 15 Ama nı da bemme
aŋaŋ wa sıba nı dataaŋ, ama nı
kpaaŋ wa sıba nı nımbʋa.

Kpatıŋ waasıŋ

16 Tı Yɔmʋtieŋ vuodieke dı
yınana tı sʋgıdʋagıkʋ yı nı
sʋgıdʋagıŋ saŋŋa mana aŋaŋ
wıı ŋ mana ma. Tı Yɔmʋtieŋ
bemme aŋaŋ nı mana.
17 Manıŋ Pɔɔli maagınana
kpatıkʋ gie aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n
nuuŋ a waasa nı naa. N gbaŋtı
mana siara wʋnna; n maaga a
kpata n gbaŋtı naa.
18 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi
nı mana.

Pɔɔli bʊmbʊŋaŋ gbaŋ dieke die ʊ maagɪna a yɪ Timoti wʊnna

1 Manɪŋ Pɔɔli yiwo Yisa Masia tʊntʊntʊ, dama tɪ Gbɪgbatɪtaantʊ Nabidie Ŋmɪŋ aŋaŋ Yisa Masia, vuodiekemba dɪ yine tɪ tamaha yɪna mɪŋ nʊaŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna; 2 maŋ maaga gbaŋkʊ gie a yɪa fʊnɪŋ Timoti, vuodieke dɪ yine n bʊa wusie, tɪ yadaka gie wɪa. Tɪ Chɔɔŋ Nabidie Ŋmɪŋ aŋaŋ tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi fʊ, ta chɪgɪ fʊ zɔɔlɪŋ, ta bɪ yɪ fʊ sʊgɪfɪalɪŋ.

Yaa gamma ŋmɪnchɪbɪtieliŋ wɪa

3 N yaala fʊ bemme Efesusi me sɪba die n wone kpaaŋ fʊ dene wo, saŋŋa dieke die n benne sieŋ me a gara Masedonia tɪŋgbaŋ ma wa. Kpaaŋ vuodiekemba dɪ benne mi ta daga ŋmɪnchɪbɪsɪ dagɪkʊ dɪ ba vaa. 4 Balɪ ba dɪ ba vaa ba chɔɔŋkʊʊla nandagaha aŋaŋ ba maarɪŋ maarɪŋ saaraha wudieke dɪ yalla nɪnhagɪrɪŋ kieŋ wo. Naa ka suŋŋe vuoŋ ʊ bɪagɪ tʊma Ŋmɪŋ tʊʊma. Ŋmɪŋ tʊʊmaha gie nan bɪagɪ tʊŋ dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaa yada aŋaŋ Ŋmɪŋ. 5 Mʊ fʊ dagɪ wa vuosi aŋ ba yallɪma wusie choti dieke dɪ nyɪnana sʊgɪyɪalɪŋ aŋaŋ sʊŋanyile vɪɪna aŋaŋ wusie yada ma. 6 Vuosi bataŋ vaa wa naa ta ga juu gaanwʊbalɪka ma. 7 Ba yaala ba yiwo Ŋmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪŋ, ama ba zɪ ba gbaŋ gbaŋ ba nʊaŋ wʊbalɪka chɪaŋ, ta bɪ ka sɪba wudieke ba balala aŋaŋ nɪŋŋmɪna wa chɪaŋ.

8 Tɪ sɪba a baarɪ mɪraha vɪɪna mɪŋ dɪɪ yi vuoŋ dɪ mɪŋŋɪ a dɪha sɪba a dagɪna die wo. 9 Dɪ mʊ tɪ tɪɪnsɪ dɪ ba ka zieŋ mɪra vuovɪɪna wɪa, ama ba zie wo vuodiekemba dɪ kana ka dɪha wɪa, aŋaŋ tɪbɪhagɪrɪtieliŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka dɪ Ŋmɪŋ aŋaŋ wʊbɪayiiriŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka jɪama Ŋmɪŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka chɪga Ŋmɪŋ vuosi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yɪa Ŋmɪŋ jɪlɪma wa wɪa aŋaŋ vuodiekemba dɪ kʊnana ba chʊalɪŋ aŋaŋ ba nɪɪlɪŋ aŋaŋ vuotakʊʊla, 10 aŋaŋ hɔgʊkpaŋ yaalɪtɪŋ yaa daakpaŋ yaalɪtɪŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ yalla lɔla a dʊaga aŋaŋ ba dembiŋ chanchaalɪŋ aŋaŋ vuodieke dɪ gaarɪnana vuosi a daa aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪtieliŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ dinene ŋmɪnchɪbɪsɪ siara aŋaŋ vuodieke nɪŋ mana dɪ kana ka dɪ wusie dagɪkʊ wɪa. 11 Masia wʊbalɪkɪ vɪɪna diekemba dɪ dagɪnana Nabidie Ŋmɪŋ die dɪ faasɪna a vɪɪna ta mʊ bɪrɪŋ dene wo gbaŋ daga die; ta wʊnɪŋ Nabidie Ŋmɪŋ die nagɪna a yɪ n nuusi me ta maŋ mʊʊla.

Yaa gamma Ŋmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa

12 N waasa tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia, wʊnɪŋ ʊ yɪna mɪŋ hagɪrɪŋ n tʊʊmaha gie me. N waasa wa dama ʊ yi mɪŋ yada ta vʊarɪ mɪŋ a yɪ ʊ tʊʊmaha ma dɪ n tʊŋ a yɪ wa, 13 aŋaŋ die n ŋaana bala a chʊʊsa ʊ saaŋ, ta die mugise ʊ vuosi ta die zɪa wa mana, ama Ŋmɪŋ die chɪgɪ mɪŋ wa zɔɔlɪŋ, dama die n ka yiwo yada, die wɪa ta ka sɪba wudieke n yinene. 14 Ta die tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa dɪ keŋ chɪgɪ mɪŋ zɔɔlɪ dieke dɪ wone naamagɪsɪŋ, ta vaa maŋ yi wo yada ta cho n chanchaalɪŋ. 15 Wɪɪrɪ gie yiwo wusie amʊ tɪ tuoke ta yi yada dɪ Yisa Masia die keŋ tɪŋgbaŋka gie me dɪ ʊ gbatɪ wʊbɪayiiriŋ a taaŋ mɪŋ, ta die n wʊbɪatɪ die tɪanna wʊbɪayiiribe

mana, 16 ama Ŋmiŋ die chigi miŋ wa zɔɔliŋ, maniŋ vuodieke die di yine wubiatitieliŋ jakuuŋ ta dii suguru pam aŋaŋ miŋ, di ka yi siaria a dagi vuodiekemba di bala ba daansi yiwo yada ta ye miivoli dieke di wone kpatiku. 17 Vuosi birima Naakpeŋkpiiŋ dieke naari di wone kpatiŋ ta wuniŋ u ka kpie wo. Vuoŋ ka yese wo ta wuniŋ u yine Ŋmiŋ baliŋka. Vuosi birima wa ta yima wa jilima yaa gamma haahuu. Wusie.

18 N bua Timoti, n naga kpaaŋku gie a yie fu nuusi me. Kpaaŋku gie sii siba wudieke Ŋmiŋ naazualiba die di wone a bali yaa gamma fu ma wa. Vaa wiaha gie yi fu dembisiŋaŋ jaaŋ aŋ fu miŋŋi a wagi. 19 Yallima fu yadaka aŋaŋ suŋanyile viiniŋ ta tuma wudiekemba fu sibina di a yiwo tunviina. Vuosi bataŋ ka saagi naa die yine ba taari nyiŋ ba yadaka sieŋ me mana mana. 20 Ba bataŋ yine Himinuusi aŋaŋ Alekizanda, maniŋ n nagina ba a yi Sitaani nuusi me di u mugisi be. Naa nan dagi ba yiaŋ aŋ ba vaa Ŋmiŋ saaŋ chuusiŋ.

2

Yisa didiisiriŋ jiamiŋ wia

1 Wudieke di yine talasi yiwo naa, ni juusima Ŋmiŋ a yima vuoŋ mana. Ta juusi wa di u suŋŋi be ta bi yi alibarika a yi ba mana, ta waasima wa ba mana wia. 2 Ni juusima Ŋmiŋ a yima naaliŋ aŋaŋ vuodiekemba mana di yalla yiko amu ti nan di beri sɔmm aŋaŋ sugifialiŋ ta miŋŋi beri siba vuodiekemba di chiginana Ŋmiŋ ta yime wudieke di muna a yima ti chanchaaliŋ. 3 Naa viina ta nanna ti Gbigbatitaantu Ŋmiŋ suŋ, 4 wuniŋ u yaala vuota mana ye gbatitaaniŋ ta keŋ simma wusieke. 5 Dama Ŋmiŋ balimiŋ bene, ta niipɔɔnigiru yiwo vuobalimiŋ a bie Ŋmiŋ aŋaŋ vuota sunsuŋ, die vuoke yine Yisa Masia, 6 wuniŋ die u nagina u gbaŋ a yi kaabiŋ di u gbati vuota mana a nyiŋ wubiati aŋaŋ kuŋ me, Ŋmiŋ die dagi ti naa saŋŋa dieke di muna. 7 Naa wia Ŋmiŋ di vuari miŋ di n yi Masia tuntuntu aŋaŋ didagiru, ta muulima wuviinaha a yima vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi, a dagima ba wuniŋ Masia wudieke di yine wusie wo di ba yi yada. Wudieke n balala yia ni naa, daa ŋminchibisi maŋ chiba, ka yiwo wusie.

8 N yaala ni juusima Ŋmiŋ saŋŋa dieke ni keŋ a lagiŋ di ni jiaŋ Ŋmiŋ. Vuodiekemba di senne yi sugiyialintieliŋ ta wo sinyiiriŋ yaa ninhagiriŋ nan biagi a kɔti ba nuusi ŋmiŋsikpeŋ a juusi Ŋmiŋ. 9 N bi yaala hɔguba yallima yiaŋ yaa gamma ba gariti jigiŋ ta miŋŋi bɔbima siba Yisa didiisiriŋ di muna ba bɔmma die; ba da bɔbima ba sikpeŋ zoosi aŋaŋ ligire pam yaa a bɔbima gariti diekemba ligire di faasina a tua pam yaa nyieleeti yaa nuupiriŋ diekemba ba wunsina aŋaŋ salima; daa naa bala ka yi ba viiŋ ma; 10 ama ba yime wuviina a yima ba chanchaaliŋ siba hɔgu diekemba di balala di ba jiama Ŋmiŋ di muna ba yi dene. 11 Hɔguba bemme sɔmm ta suuŋ ba gbaŋ tiŋgbaŋ ta bugirima. 12 Maniŋ n ka saagiya di hɔguba dagima yaa yallima yiko dembisi ma; ba mu ba bemme sɔmm ta da balima wia ni keŋ lagiŋ di ni jiaŋ Ŋmiŋ. 13 Dama Ŋmiŋ die woliŋ a naaŋ wa Adami ta ka kuaŋ chaaŋ die u naaŋ Evi. 14 A bi guti, Sitaani die biagi a gaaŋ wa Evi ta u chuusi Ŋmiŋ miraha, daa Adami. 15 Ama dii yi ta hɔgu di yie Yisa yada

ta cho vuosi, ta yi sɔgıyıalıntieŋ
ta beri beri dieke dı mɔna, Ŋmıŋ
nan gbatı wa a taaŋ ɔ maarıŋ ma.

3

Yisa dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırıŋ wıa

1 Wıırı gie yiwo wusie, dı dembiŋ dieke dı yaala ɔ yi Yisa dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırɔ, dı yiwo tɔnvıınıŋ ɔ yaala.
2 Dı ka mɔ dı Yisa dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırɔ yallıma wɔbıaŋ mana.
Ɔ mɔ ɔ yallıma hɔgɔbalımıŋ nyıına ma,
ta mıŋŋı a pɔgılı ɔ gbaŋ,
ta yi yıantieŋ,
ta mıŋŋı beri;
ɔ mɔ ɔ yi vuodieke dı bıagına a tuose chaanıŋ ɔ tigiŋ me,
ta bıagı daga vuosi Ŋmıŋ wıa,
3 ta da bı yi vuodieke dı nyunene daaŋ a buge,
ta daa yaalıma watı aŋaŋ waagıŋ,
ama ta bemme sɔmm,
ta da faası chome ligire pam.
4 Ɔ mɔ ɔ yiwo vuodieke dı bıagına a pɔgıla ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ deŋ vıınıŋ,
ta yi ɔ ballı dı saaga a yıa wa,
ta yıa vuosi jılıma.
5 Dama dıı yi vuoŋ dı ka sıba ɔ baaŋ pɔgılı ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ deŋ die,
lalıa ɔ baa ɔ yi a pɔgılı Ŋmıŋ vuosi?
6 Dı yiwo talası dı ɔ yi vuodieke dı wone a dıısa Yisa Masia a yɔası;
daa die ɔ nan keŋ kɔtı ɔ gbaŋ aŋaŋ kalinbaani,
ta ye tıbıdatıŋ sıba Ŋmıŋ die dı datına Sitaani tıbıŋ die wo.
7 Dı mɔ ɔ yiwo vuodieke, vuodiekemba dı kana ka dıı Yisa Masia gbaŋ dı baaŋ nan baarı dı ɔ beriŋ vıına,
amɔ ɔ kaaŋ juu viivi me aŋ Sitaani chachabı kaaŋ yigi wo.

Yisa dıdıısırıŋ susuŋŋiru wıa

8 Ka bı yiwo talası dı Yisa dıdıısırıŋ susuŋŋiribe gbaŋ yallıma berivıınıŋ,
ta bı yi wusie bıbalıtıŋ;
ba da faası nyume daaŋ pam,
yaa a faası chome ligire pam.
9 Ba mɔ ba mıŋŋı a pɔgılı yada dieke Ŋmıŋ dı yuorine a dagı ba wa aŋaŋ sɔgıyıalıŋ.
10 Dı yiwo talası dı ba wolıŋ magısı ba a ye;
dıı yi ba wo wııŋ mana ba magısıkɔ ma ba nan bıagı tɔma a suŋŋe Ŋmıŋ tɔɔmaha.
11 Dı yiwo talası dı ba hɔgɔba gbaŋ yallıma beri vıınıŋ, ta da yi vuodiekemba dı gaarınana vuosi kɔası, ta mıŋŋı pɔgılı ba gbaŋ, ta yi vuodiekemba ba yine yada dı ba nan bıagı yi wııŋ mana vıınıŋ vıınıŋ. 12 Dı yiwo talası dı Yisa dıdıısırıŋ susuŋŋiru yallıma hɔgɔbalımıŋ, ta bıagı pɔgıla ɔ ballı aŋaŋ ɔ deŋ mana vıınıŋ. 13 Masia dıdıısırıŋ susuŋŋiribe diekemba dı mıŋŋına tɔma tɔɔmaha, banıŋ ba nan ye jılıma pam a nyıŋ Masia dıdıısırıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ jigiŋ ta nan bıagı a balı aŋaŋ dembisi yaa gamma ba yine Yisa Masia yada die wo.

Pɔɔli dı bala yaa gamma wusie dagıkɔ dieke Ŋmıŋ die dı yuorine a dagı

14 N maaga gbaŋkɔ gie a yıa fɔ mıŋ, ama n yaa tama dı n nan keŋ ye fɔ daraa ale wa gie nɔaŋ. 15 Ama dıı yi maŋ keŋ a yɔası, gbaŋkɔ gie nan vaa nı sımma tı mɔna tı bemme die Ŋmıŋ vuosi sɔnsɔŋ vuodiekemba die wɔnıŋ Miivoli tieŋ Nabidie Ŋmıŋ die dı vɔarına wa. Banıŋ ba pɔgılına wɔvııŋ dieke dı yine wusie wo, ta zie gbarı ha. 16 Dı yiwo wusie dı Masia wudieke Ŋmıŋ dı yuorine a dagı tı naa faası yaa hagırıŋ mıŋ:

Die ɔ keŋ nyiŋ miŋ aŋaŋ
nyiŋgbaniŋ,
Ŋmiŋ Halikasika die dagiya
di ɔ beriŋ viina;
ta malakasisi die di ye wo.
Ta vuosi die di mɔɔli ɔ wia a yi
buuriŋ mana,
die ba yi wo yada dɔnia ka gie
me,
ta Ŋmiŋ die di keŋ kɔti wa
a ga arizanna ma ta ɔ ye
biriŋ.

4

Ŋminchibisi didagiriŋ wia

1 Ŋmiŋ Halikasika senne daga
yaaliŋ ma di saŋŋa kienene, vuosi
bataŋ nan daansi vaa Masia wiiri
gie, ta saagi yi jimbiati diekemba
di bala ba gaaŋ ba wa, ta bi dii
Sitaani dagiko. 2 Vuodiekemba
di dagina gigaantiŋ dagiko
gie, chiba ŋminchibisi ta ba
sɔŋanyile ka bi mugisi be ka
wia siba vuoŋ di ŋaana mɔli
aŋaŋ jatuoliŋ dene ta ka bi chiga
ka. 3 Die vuosisi daga di dembiŋ
yalliŋ aŋaŋ hɔgɔ faariŋ ka viina,
ta nyindiike a taŋ ka viina aŋaŋ
diile; ama tiniŋ vuodiekemba di
siba Masia wusieke ta yi yada naa,
ti siba a baari Ŋmiŋ naanna jaaŋ
mana di vuosi waasi wa a ma ta
diihe. 4 Jadieke niŋ mana Ŋmiŋ di
naanna viina miŋ ta yi nyindiike;
ti yima wa aŋwaasi a ma ta dii, a
viina aŋaŋ diile; ti daa zetime a
kaani gbaŋ, 5 dama Nabidie Ŋmiŋ
baari a mana viina; ti ŋaana
jɔɔsa wa ta waasi wa wa ŋaana
vasa nyindiikehe di viina.

Tɔntɔntɔ viinɔ wia

6 Dii yi fɔ nagi kpaaŋkɔ
gie a yi Yisa Masia didiisiriŋ
chanchaaliŋ, nan yi ɔ tɔntɔntɔ
viina tieŋ, nan dagi di biriŋ
a nyiŋ wa ti yada dagititi
aŋaŋ kpaaŋ viinaha fɔ dina
wa. 7 Vɔari fɔ gbaŋ a nyiŋ
ŋminchibisi nandaga diekemba
di kana ka nyiŋ Ŋmiŋ jigiŋ; a
wo nyɔari; ama bɔgirima Ŋmiŋ
chaaniŋ beriŋ aŋaŋ niŋŋmina.
8 Tɔɔma bɔgiri dieke di gɔtinana
nyiŋgbaniŋ hagiriŋ yaa nyɔari
bita miŋ ama chaaŋkɔ bɔgiriŋ
faasi yaa nyɔari jaaŋ mana ma,
dama ka yia nyɔari tiŋgbaŋka
gie me lele wo gie aŋaŋ arizanna
ma saŋŋa dieke di kienene.
9 Wiiri gie yiwo wusie amɔ ti
tuoke a dii. 10 Ti mia miŋ ta
tɔma aŋaŋ niŋŋmina, dama ti
yaa tama Miivolitieŋ Nabidie
Ŋmiŋ ma, wɔniŋ ɔ yine vuoŋ
mana Gbigbititaantɔ ta nan gbati
vuodieke niŋ mana di yine wo
yada.

11 Dagi ba ta kpaaŋ vuoŋ mana
di ba yime wudieke fɔ balala
wa gie mana. 12 Da vaa vuoŋ
daansi fɔ yɔri fɔ yine dalɔakiŋ
wia, ama vaa ta fɔ baliŋ aŋaŋ fɔ
beriŋ aŋaŋ fɔ choti aŋaŋ fɔ yada
aŋaŋ sɔgiyialiŋ beriŋ dagima Ma-
sia didiisiriŋ di mɔna ba bemme
die. 13 Nagi fɔ saŋŋa mana
aŋaŋ fɔ hagiriŋ a karimma Ŋmiŋ
gbaŋkɔ yaaliŋ ma ta dagima a
chiasi ta mɔɔlima Masia wiaha
a ga tɔgi saŋŋa dieke n baa
keŋ. 14 Da daaŋ ma Halikasika
piini dieke di benne fɔ sɔkɔ
ma wa; Ŋmiŋ die yi fɔ piinike
saŋŋa dieke Ŋmiŋ naazɔalība di
bala fɔ wia ta nyiŋkɔraha die di
nagi ba nuusi a diisi fɔ ma wa.
15 Nagima fɔ saŋŋa mana a yime
naa aŋaŋ niŋŋmina amɔ vuoŋ
mana nan ye fɔ birinana dene
Yisa tɔɔma ma. 16 Simma fɔ beriŋ
aŋaŋ wudiekemba fɔ daginana
wa. Miŋŋi pɔgili dagiko gie,
dama dii yi fɔ pɔgiliha nan gbati
fɔ gbaŋ aŋaŋ vuodiekemba fɔ
daginana wa a nyiŋ Ŋmiŋ sariya
diile me.

5

Timoti tɔɔma aŋaŋ Masia

dıdıısırıŋ wıa

1 Da galıma daajakʋʋŋ mana,
ama kpaama wa sıba fʋ gbaŋ
gbaŋ fʋ chʋa, yallıma dalʋakaha
sıba fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ nımballı,
2 ta yallıma hɔgʋ nyıŋkʋraha
sıba fʋ nıılıŋ, ta bemme aŋaŋ
hɔgʋlıabaha sıba fʋ taalıŋ aŋaŋ
sʋgıyıalıŋ.

3 Yıma kpihɔgʋ diekemba dı
senne bie ba nyıına ma jılıma
aŋaŋ suŋŋiŋ, 4 ama kpihɔgʋ dieke
dı yalla ballı yaa haagısı, ʋ
ballılı yaa haagısısı mʋ ba piili a
bʋgırıma ba ŋmıŋchıgıla tʋʋma a
woliŋ a daansıma ba tigiŋ vuosi,
naa nan vaa ba tieliŋ gbaŋ dii
ba wubiŋ nyʋarı, dama die Ŋmıŋ
dı yaala. 5 Kpihɔgʋ dieke dı
senne mʋ suŋŋiŋ yine vuodieke
dı wone vuosi. Wʋnıŋ ʋ yaa wa
tama Ŋmıŋ ma ta jʋʋsa wa saŋŋa
mana yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası dı ʋ
suŋŋi wo. 6 Ama kpihɔgʋ dieke
dı yinene ʋ dʋŋŋʋ wɔŋ kpii mıŋ
ta ye bie ʋ mısı ma. 7 Yıma ba
kpaaŋkʋ gie aŋ ba dımaha amʋ ba
kaaŋ dı yaa wʋbıaŋ. 8 Vuodieke
dı kana ka daansa ʋ maarıŋ, a
tıaŋ a mana ʋ tigiŋ vuosi, ʋ ka
mıŋŋı dı yadaka; ta vuodieke dı
kana ka yi Masia dıdıısırıŋ gbaŋ
dı tıaŋ wa.

9 Da bısıma kpihɔgʋ diekemba
dı kana ka kʋrıŋ tıaŋ bına
baŋısı-yʋaba a gʋtıma kpihɔgʋba
bısıkʋ ma. A bı gʋtı ʋ mʋ
ʋ yiwo vuodieke die dı yalla
chʋrʋ balımıŋ, 10 ta ba sıba wa
dı ʋ yiwo vuodieke dı tʋnnana
tʋnvıına: sıba ballı mıŋŋı wubiŋ,
ta tuose chaanıŋ ʋ tigiŋ me, ta
yie sʋʋŋ-n-gbaŋ tʋʋma a suŋŋi ʋ
Masia dıdıısırıŋ chanchaalıŋ, ta
suŋŋe vuodiekemba dı benne wu-
mugisike me, ta bı yi vuodieke dı
nagına ʋ gbaŋ mana a yi tʋnvıına
yiile me.

11 Ama da nagı kpihɔgʋlıabaha
a gʋtıma kpihɔgʋba bısıkʋ ma
dama saŋŋa dieke ba keŋ yaa lɔla
dı ba yallı chʋllıŋ ba ŋaaŋ zeti
Masia mıŋ, 12 ta gobi nʋa dieke ba
yına wa wa ta juu bıaŋ ma. 13 A
bı gʋtı ba ŋaaŋ chʋʋsa ba saŋŋa
ta ka yaala tʋʋma, ama ta dıdıa
gara tige tige ta bʋgıra kʋagaarıŋ,
ta juo vuosi wıa ma, ta dıdıa bala
wudiekemba dı kana ka mʋ dı
ba balı. 14 Die wıa manıŋ n tıŋ
nan dı yaala kpihɔgʋ diekemba dı
yene ka kʋrıŋya wa yallı chʋllıŋ
a mıırı ballı ta daansıma ba deŋ,
amʋ tı dataası kaaŋ ye sieŋ a
bala wʋbıatı yaa gamma tı ma,
15 dama kpihɔgʋba bataŋ wɔŋ
yiŋŋi a dı Sitaani mıŋ. 16 Ama
dıı yi ta hɔgʋ dieke dı yine Masia
dıdıısırʋ dı yaa kpihɔgʋba ʋ tigiŋ
me, ʋ mʋ ʋ mıŋŋı daansıma ba,
ta da nagı ba chiidʋnsa a chi-
ime Masia dıdıısırıŋ, amʋ ba nan
bıagı a mıŋŋı daansıma kpihɔgʋ
diekemba dı benne ba nyıına ma.

17 Masia dıdıısırıŋ nyıŋkʋra
diekemba dı mıŋŋına a tʋma
ba tʋʋma wa mʋ vuosi yıma
ba jılıma aŋaŋ tune vıınıŋ; ta
vuodiekemba dı mʋʋlına Ma-
sia wıa ta daga ba a chıası,
banıŋ ba faasına mʋ aŋaŋ jılıma
aŋaŋ tune vıınıŋ, 18 dama dı
maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı,
“Naakʋakıŋ dı tıba zaa ta zaabie
dı nyınna, daa bɔbı ka nʋaŋ”,
ka bı maagı dı, “Tʋntʋntʋ mʋ ʋ
tuo ʋ tune.” 19 Dıı yi vuoŋ dı
balı dı nyıŋkʋraha wʋnyı yi wııŋ,
daa vaa fʋ baga bemme ka ma,
ntaala siara vuosi yi vuosi bale
yaa bataa. 20 Vuodiekemba dı
yinene bıabʋ, galıŋ ba vuosi sʋŋ,
amʋ vuotıalıkaha nan dı chıga
ŋmaamıŋ.

21 Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ Yisa Ma-
sia aŋaŋ wʋnıŋ Ŋmıŋ malakasi
nıŋŋa maŋ yıa fʋ kpaaŋkʋ gie
aŋaŋ nıŋŋmına, dı fʋ tuo dagıkʋ
gie ta daa lugime fʋ wııŋ mana
ma. 22 Daa yime lagı lagı dı fʋ
nagı fʋ nuusi dıısı vuoŋ ma aŋ ʋ

yi Masia dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırɔ. Daa nagıma fɔ nuuŋ a lume vuosi wɔbıatı ma; ama mıŋŋı pɔgılı fɔ gbaŋ.

23 Fɔ kana ka hagırıŋ saŋŋa mana wa, daa nyume nyaaŋ nyıına ma, ama ŋaaŋ nyu daaŋ bıta aŋ bɔ suŋŋi fɔ nyuutiti.

24 Vuosi bataŋ tɔmbıatı wɔŋ dɔa wa yaalıŋ ma ta ba ye ka dii ba sarıya; ta vuosi bataŋ tɔmbıatı nan daansı nyıŋ yaalıŋ ma ba sarıya diile kɔaŋ. 25 Tɔnvıına gbaŋ yiwo die, a taŋ nyıŋ wa yaalıŋ ma, ta nyindiekemba dı kana ka nyıŋ yaalıŋ ma gbaŋ dı kaaŋ bıagı lɔbırı.

6

1 Dı yiwo talası dı vuodiekemba mana dı yine yɔŋısı yıma ba tielıŋ jılıma, amɔ vuoŋ kaaŋ balı wɔbıaŋ yaa gamma Ŋmıŋ ma aŋaŋ tı dagıkɔ. 2 Yɔŋısı diekemba tielıŋ dı yine Masia dıdıısırıba daa vaa ba jılıma yıla dı ba yine ba nımballı wıa, ama dı yiwo talası dı banıŋ ba faası tɔma vıınıŋ, dama vuodiekemba dı yenene ba tɔɔmaha nyɔarıka yiwo ba Masia dıdıısırıŋ chanchaalıŋ ta ba cho be.

Ligire choti wıa

Dı yiwo talası dı fɔ dagıma ta mɔɔlıma wıaha gie. 3 Vuodieke nıŋ mana dı dagınana dagıgaaŋ ta ka saagı a yi tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia nɔawıaha aŋaŋ tı jıaŋkɔ dagıkɔ, 4 suuliye mıŋ aŋaŋ kalinbaani ta ka sıba wııŋ, ta bı yallı nınhagırıŋ aŋaŋ waagıŋ lɔla yaa gamma wɔbalıka chıasi, ta naa yaa wa sɔgıbıaŋ aŋaŋ waagıŋ, aŋaŋ vuosi zıala aŋaŋ wɔbısıbısı, 5 aŋaŋ nınhagırıŋ saŋŋa mana vuobıatı jigiŋ. Banıŋ ba sɔgıtı ka mıŋŋı tɔma, ta ba bı wo wusieke. Ta bı yile dı Ŋmıŋ dıısıŋ nan yi vuoŋ yi nyintitieŋ.

6 Dıı yi vuoŋ nine dı suuli jadieke ɔ yalla, Ŋmıŋ jıaŋkɔ seŋ yie vuosi dı yie nyintitieliŋ, 7 dama die tı ka yaa jaaŋ mana a keŋ dɔnıa ka gie me, ta tı kaaŋ bı nyıŋ ka ma aŋaŋ jaaŋ mana. 8 Die wıa dıı yi tı yaa nyindiike aŋaŋ garıtı tı vaa tı nine suulihe, 9 dama vuodiekemba dı yaalala ba bırıŋ ligiretielibe, banıŋ ba junene magısıŋ ma, aŋaŋ chachabı ma, ta yaa gaanlɔla aŋaŋ lɔlıbıatı diekemba dı chɔɔsınana vuosi ta vasa ba nanna yɔrı wa. 10 Ligire yaalıŋ pam yiwo wɔbıatı yiri yiri piiliŋ. Vuosi bataŋ nagı wa ba gbaŋ a yi ligire yaala ma die wıa ba vaa yadaka sieku ta ka bı yi Yisa yada, die wıa ba yese sɔgıchɔɔsıŋ yiri yiri ba faasına a yaala ligirehe wıa.

Wagıma waagı vıınıŋ yaa gamma Yadaka wıa

11 Ama fɔnıŋ Timoti, yiwo vuodieke dı yine Ŋmıŋ vuoŋ, dı vıına dı fɔ vɔarı fɔ gbaŋ a nyıŋ wıaha gie mana ma, ta fɔ kpaŋŋı fɔ gbaŋ a yime wudieke dı nannana Ŋmıŋ sɔŋ ta bemme sıba wɔnıŋ. Yallıma yada, aŋaŋ choti, aŋaŋ hanıa ta bemme sɔmm. 12 Kpaŋŋı fɔ gbaŋ ta wagıma waagı vıınıŋ yaa gamma yadaka ma, ta pɔgılıma miivoli dieke dı wone kpatıŋ wa; Ŋmıŋ die dı wana fɔ mıŋ ta fɔ tuo miivolike saŋŋa dieke die fɔ yına fɔ gbaŋ gbaŋ siara vıınıŋ, vuosi pam nıŋŋa wa. 13 Ta lele n wa yaala fɔ yı wa nɔaŋ Ŋmıŋ nıŋŋa vuodieke dı yınana jaaŋ mana miivoli, aŋaŋ Yisa Masia vuodieke die dı bala yı Pontiwosi Paliti aŋaŋ nıŋŋmına yaa gamma ɔ yada ma yaalıŋ ma wa. 14 Yı nɔaŋ dı fɔ nan dıdı wudiekemba mana n yına fɔ wa amɔ vuoŋ kaaŋ galıŋ fɔ, a ga tɔgı saŋŋa dieke tı Yɔmɔtieŋ Yisa

Masia dı bala ʋ yiŋŋi keŋ wo.
15 Nabidie Ŋmıŋ dieke tı bırınana
wa, wʋnıŋ ʋ nyıına yine jakʋʋŋ,
ta yi naakpıuma mana dıaŋ Naaŋ,
ta bı yi nyıŋkʋra mana jakʋʋŋ,
wʋnıŋ ʋ bala ʋ vaa Yisa Masia
yiŋŋi keŋ saŋŋa dieke dı mʋna.
16 Nabidie Ŋmıŋ nyıına ma kana
ka kpie; ʋ bie wo chaankpeŋkpıuŋ
dieke vuoŋ dı kana kaaŋ bıagı a
gbigi mi; wʋnıŋ ʋ yiwo vuodieke
vuota dı yene ka yeye yaa a nan
bıagı ye wo; wʋnıŋ ʋ mʋna bırıŋ
ta ʋ hagırıŋ nan dı beri yaa
gamma haahuu. Wusie.
17 Kpaaŋ vuodiekemba dı yine
nyintitieliŋ tıŋgbaŋka ma wa dı
ba daa nıgıma ba nyʋra yaa nagı
ba tama a yi a ma, dama die nyinti
yiwo bʋlɔgısıŋ, ama balı ba dı ba
yallıma ba tama Ŋmıŋ ma, wʋnıŋ
ʋ yine nyintitieŋ ta yıa tı jadieke
mana tı yaalala dı tı tuome ta
bemme aŋaŋ sʋgıfıalıŋ. 18 Kpaaŋ
ba dı ba tʋma tʋnvıına, ta ba
tʋnvıınaha faası dalama ta yi
vuodiekemba nuusi dı tıırınana
aŋaŋ piini yıula. 19 Die nan yi
aŋ ba yallıma nyinti arızanna ma,
nyindiekemba dı kana ka chʋʋsa
aŋ ka gbarı ba a ga tʋgı saŋŋa
dieke ba bala ba keŋ mi wo; ta ba
nan dı yallı miivoli dieke dı yine
wusie miivolike.
20 Timoti, mıŋŋı gbara wʋvıŋ
dieke Ŋmıŋ dı nagına yi fʋ nuusi
me wo. Vʋarı fʋ gbaŋ a nyıŋ
gaantı nınhagırıŋ aŋaŋ azama
dieke dı wone nyʋarı ta ka nyıŋ
Ŋmıŋ jigiŋ, ta vuosi bataŋ dı zı ta
wasa ka ‘sıbıŋ’ wa, 21 dama vuosi
bataŋ baarı dı ba yallı wa sıbıkʋ
gie, die wıa ba vaa yadaka sieku.
Ŋmıŋ suŋŋiŋ bemme nı ma.

Pɔɔli gbaŋ dieke dɪ gʊtɪna bule ʊ maagɪna a yɪ Timoti wʊnna

1 Manɪŋ Pɔɔli, vuodieke dɪ yine
Yisa Masia tʊntʊntʊ Ŋmɪŋ choti
ma wa, dɪ n mʊʊlɪma miivoli
dieke Ŋmɪŋ dɪ yɪ nʊaŋ dɪ ʊ nan
yɪ wa Masia wɪa wa, 2 n maaga
gbaŋkʊ gie a yɪa n bʊachoti Tim-
oti.
Tɪ Chʊa Ŋmɪŋ aŋaŋ tɪ Yɔmʊtieŋ
Yisa Masia suŋŋi fʊ, ta chɪgɪ fʊ
zɔɔlɪŋ, ta bɪ yɪ fʊ sʊgɪdʊagɪŋ.

Kpaamɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ waasɪŋ wɪa

3 Ŋmɪŋ vuodieke n jɪanna aŋaŋ
sʊgɪyɪalɪŋ sɪba n chɔɔŋkʊʊlɪŋ die
dɪ jɪanna wa dene wo, maŋ keŋ
jʊʊsa wa n ŋaaŋ tɪɪnsɪ wa fʊ wɪa
saŋŋa mana n jʊʊsɪkʊ ma, yuŋ
aŋaŋ ŋmɪntʊasɪ, ta waasa wa fʊ
wɪa. 4 N tɪɪnsa fʊ nɪntaantɪ wɪa,
ta ko yaala n ye fʊ ta yallɪma
sʊgɪfɪalɪŋ pam. 5 Ta tɪɪnsa fʊ
yine Yisa Masia yada aŋaŋ wusie
dene wo, yada dieke fʊ nuŋkʊʊŋ
Lowisi aŋaŋ fʊ nuŋ Yunisi die
dɪ yalla wa, n sɪba dɪ fʊ gbaŋ
yaa wa kanɪŋ yadaka mi. 6 Die
wɪa maŋ tɪɪnsa fʊ dɪ fʊ vaa piini
dieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna fʊ saŋŋa dieke
n nagɪna n nuuŋ a diisi fʊ ma
wa hagɪ ŋmɪŋsikpeŋ. 7 Dama
Halɪkasɪ dieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna tɪ ka
yɪa tɪ ŋmaamɪŋ, ama Halɪkasɪka
yɪa tɪ hagɪrɪŋ aŋaŋ choti aŋaŋ
yigi-n-gbaŋ beriŋ.
8 Die wɪa, mʊʊlɪma tɪ Yɔmʊtieŋ
wɪaha ta daa chɪgɪma viivi. Da bɪ
chɪgɪma viivi n benne dansarɪka
sʊŋ ʊ wɪa wa, ama saagɪma a
dime wahala wʊvɪɪnaha wɪa, sɪba
Ŋmɪŋ dɪ yɪnana fʊ hagɪrɪŋ dene
wo. 9 Wʊnɪŋ Ŋmɪŋ gbatɪna tɪ a
taaŋ ta wa tɪ dɪ tɪ keŋ yi ʊ gbaŋ
gbaŋ ʊ vuosi, daa tɪ tʊnvɪɪna wɪa,
ama ʊ gbaŋ gbaŋ die sanna dɪ ʊ
nan chɪgɪ tɪ zɔɔlɪŋ. Die ʊ saŋ
wa naa ta ye ka naaŋ dʊnɪa, dɪ ʊ
nan chɪgɪ tɪ zɔɔlɪkʊ gie Yisa Masia
wɪa. 10 Ama tɪ Gbɪgbatɪtaantʊ
Yisa Masia kenɪŋ yuorine a dagɪ
tɪ, wʊnɪŋ Yisa Masia die chʊʊsɪna
kuŋ hagɪrɪŋ, ta bɪ dagɪ tɪ dɪ tɪ
saagɪ ʊ wʊvɪɪnaha tɪ nan ye mi-
ivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ.
11 Ŋmɪŋ wɔŋ wa mɪŋ mɪŋ
dɪ n yi tʊntʊntʊ aŋaŋ dɪdagɪrʊ
ta mʊʊlɪma wʊvɪɪnaha. 12 Die
wɪa, maŋ die wahalaka mi ta
ka chɪga viivi. Dama n sɪba
vuodieke n tuone a dii wo, ta sɪba
aŋaŋ wusie dɪ ʊ nan bɪagɪ gbarɪ
jadieke ʊ nagɪna a yi n nuusi me
wo a ga tʊgɪ Dakpatɪkɪrɪ daarɪ.
13 Wudieke fʊ wʊnna a nyɪŋ n
jigiri, mɪŋŋɪ pɔgɪlɪka aŋaŋ yada
aŋaŋ choti dieke Yisa Masia dɪ
yɪnana tɪ wa. 14 Ŋmɪŋ Halɪkasɪ
hagɪrɪŋ dɪ benne fʊ ma wɪa,
mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ wʊvɪɪŋ diekemba ʊ
nagɪna yi fʊ nuusi me wo.
15 Sɪba a baarɪ dɪ vuodiekemba
mana dɪ benne Asia tɪŋgbaŋ ma
wa die chɪgɪ ta vaa mɪŋ mɪŋ; ba
bataŋ yine Fejelusi aŋaŋ Hemoje-
nesi. 16 Tɪ Yɔmʊtieŋ, chɪgɪ Onesi-
forusi tigiŋ vuosi zɔɔlɪŋ, dama die
ʊ kpaŋŋɪsa mɪŋ mɪŋ saŋŋa mana.
Die ʊ ka chɪga viivi aŋaŋ n benne
dansarɪka ma wa, 17 die ʊ kenne
tʊgɪ Romi tɪŋ ma wa, die ʊ piiliye
mɪŋ a yaala n jigiŋ a ga tʊgɪ saŋŋa
dieke ʊ yene mɪŋ. 18 Tɪ Yɔmʊtieŋ
chɪgɪ wa zɔɔlɪŋ Dakpatɪkɪrɪ daarɪ
ma. Fʊ gbaŋ sɪba vɪɪnɪŋ die ʊ
suŋŋine mɪŋ dene, Efesusi tɪŋ ma.

2

Yisa Masia soja vɪɪnʊ wɪa

1 N bʊa, fʊnɪŋ nɪŋ vaa fʊ
sʊŋ hagɪrɪma Yisa Masia die dɪ
suŋŋine fʊ dene ʊ zɔɔlɪnchɪgɪla
ma wɪa. 2 Die fʊ wone a wʊŋ dagɪ
dieke a nyɪŋ n jigiri vuosi pam
nine me wo, nagɪ kanɪŋ dagɪkʊ

mi a dagı vuodiekemba dı yine yıantielıŋ, ta nan bıagı dagı ba chanchaalıŋ.

3 Saagıma wahala diile Yisa Masia wıa sıba soja vıınu dı ŋaana die wahala dene wo. 4 Soja dieke dı yaala ʋ jakʋʋŋ nine suuli wo ʋ ka bı lagıma ʋ berıŋ aŋaŋ wudieke dı kana ka yi sojasi tʋʋma. 5 Vuodieke dı chıgınana pagısıŋ chıgıla kaaŋ bıagı chıgı dii ta tuo diilehe tune ntaala ʋ dıı chıgılaha mıraha mana. 6 Kpıkpaarʋ dieke dı faasına tʋŋ aŋaŋ nıŋŋmına mʋ ʋ wolıŋ ye wo nyindiikehe tʋaŋ. 7 Yilime yaa gamma wudieke n balala dama tı Yɔmʋtieŋ nan yı fʋ yıaŋ aŋ fʋ sımma a mana chıasi.

8 Tıınsıma Yisa Masia wıa, vuodieke die dı yine naaŋ Davidi haagıŋ ta hagı kumbu me wo, sıba n mʋʋlına wʋvıınaha a dagı dene wo. 9 N mʋʋlınana wʋvıınaha wıa n die wahala ta ba bɔbı mıŋ aŋaŋ chɔrıma sıba wʋbıayiiru. Ama Ŋmıŋ wıaha nıŋ ka bɔbı aŋaŋ chɔrıma. 10 Ta yaa hanıa wahala mana ma Ŋmıŋ vuovʋarıkaha wıa, amʋ ba gbaŋ ba nan ye gbatıtaanıŋ Yisa Masia ma, ta yallıma sʋgıfıalı dieke dı wone kpatıŋ. 11 Wıaha gie yiwo wusie dı:

“Dıı yi tı kpiye mıŋ aŋaŋ wa
tı nan keŋ yaa miivoli aŋaŋ wa.
12 Dıı yi tı bı kpaŋŋa tı gbaŋ
tı nan keŋ gʋtı dii naaŋ aŋaŋ wa;
ama tı baarı tı ka sıba wa
ʋ gbaŋ ʋ nan keŋ baarı dı ʋ ka sıba tı.
13 Dıı yi tı keŋ yiŋŋi ʋ kʋaŋ
ama wʋnıŋ nıŋ ʋ nan wıarı yi wusietieŋ
dama ʋ kaaŋ bıagı chiisi ʋ gbaŋ gbaŋ berıŋ.”

Tʋntʋŋ dieke dı fıalınana Ŋmıŋ sʋŋ

14 Tıınsıma fʋ vuosi wıırı gie, ta kpaaŋ ba aŋaŋ nıŋŋmına Ŋmıŋ nıŋŋa dı ba daa wagıma yaa gamma wʋpıasıtɔgıtı ma, a wo nyʋarı ama a chʋʋsa vuodiekemba dı wʋnnana wa mıŋ. 15 Kpaŋŋı fʋ gbaŋ aŋ Ŋmıŋ bırı fʋ, ta yi tʋntʋntʋ dieke dı kana ka chıga viivi aŋaŋ ʋ tʋʋma, ta mıŋŋı daga Ŋmıŋ wusieke. 16 Vʋarı fʋ gbaŋ a nyıŋ wʋbalıkı tɔgıtı ma, dama ka wo nyʋarı ta nan bı vaa vuosi bemme saasaa aŋaŋ Ŋmıŋ. 17 Hanıŋ wʋbalıka nıŋ sıı sıba kʋjagı dieke dı kana ka kpiye. Hamenusi aŋaŋ Filetusi ye daga die dagıkʋ. 18 Ba va wa wusie dagıkʋ ta bala dı kumbu hagıkʋ wɔŋ keŋ a tıaŋ mıŋ, die wıa ta chʋʋsa vuosi bataŋ yada, 19 ama Ŋmıŋ vuovʋarıka nıŋ zie mıŋ ta ka dɔma, ta wudieke dı maagına a dıısı ba ma yiwo naa: “Tı Yɔmʋtieŋ sıba vuodiekemba dı yine ʋ sııtı”, ta a bı maagı dı, “Vuodieke nıŋ mana dı balala dı ʋ yiwo tı Yɔmʋtieŋ sııtı mʋ ʋ chıgı nyıŋ wa bıaŋ yiile me.”

20 Kpala yiri yiri bie wo tigikpııŋ ma, daa a mana yine kʋrıbısı, ataŋ yiwo tımbala ta ataŋ dıaŋ dı yi kpala. A taŋ zie mıŋ a gbarı wa daakpııŋ daraaŋ, ataŋ dıaŋ ba yaa tʋma daaŋ mana. 21 Vuodieke dı vana bıaŋ ta yi sʋgıyıalıntieŋ, bala ʋ yi kpalı dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ nagı tʋŋ ʋ tʋʋma, fʋ berıŋ nan dı vıına, ta nan yi siri dı tı Yɔmʋtieŋ nagı fʋ tʋŋ tʋnvıınıŋ mana. 22 Vʋarı fʋ gbaŋ a nyıŋ dalʋaka lɔlıbıatı ma, ta mıma a yaalıma sʋgıyıalıŋ, aŋaŋ yada, aŋaŋ choti, aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ, ta lagıma aŋaŋ vuodiekemba dı yalla sʋgıyıalıŋ ta wasa tı Yɔmʋtieŋ dı ʋ suŋŋi be wo. 23 Chıgı nyıŋ gaantıŋ aŋaŋ nınhagırıtɔgıtı ma, dama sıba a baarı a kpatıŋ yiwo waagıŋ. 24 Tı Yɔmʋtieŋ tʋntʋntʋ ka mʋ ʋ wagıma waagıŋ. Ʋ mʋ ʋ yi burichi vuoŋ, ta yi dıdagırʋvııŋ dieke dı yalla sug-

uru, 25 ta yi vuodieke dı benne sɔmm, ta kpaama vuodiekemba dı nıgınana nınhagırıŋ aŋaŋ wa. Vuoŋ zı Ŋmıŋ nan keŋ vaa ba tarıgı ba beriŋ ta keŋ sımma wusieke, 26 ta ba sʋŋanyile nan yiŋŋi keŋ aŋ ba chıgı nyıŋ Sitaani chachabı ma, chachabı dieke dı yigine be ta vaa ba yie ʋ dʋŋŋʋkʋ wa.

3

Dakpatıkaha wıa

1 N yaala fʋ sımma wıırı gie, dı dakpatıkaha saŋŋa dı nan dı tʋa. 2 Vuota nan yi halıtieliŋ, ta faası cho ligire, ta yi kalinbaan tieliŋ, ta kuule, ta bı yi vuodiekemba dı zıanana vuosi, aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka tuose ba tieliŋ nʋa, aŋaŋ vuodiekemba nine dı kana ka suule jaaŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka chıga Ŋmıŋ, 3 ta yi vuodiekemba dı wone choti aŋaŋ taŋ, ta kaaŋ dı chıga zɔɔlıŋ, ta yi mɔlanfıkıtieliŋ, ta kaaŋ bıagı yige ba gbaŋ, ta nan dı tʋa, ta kaaŋ dı yaala wʋvıınıŋ, 4 ta nan dı nyınna ba chanchaalıŋ kʋaŋ, ta yi pogi pogi tieliŋ, ta kɔta ba gbaŋ, ba nan dı cho nansıŋ a tıaŋ Ŋmıŋ, 5 ba nan keŋ a yi sıba vuodiekemba dı jıanna Ŋmıŋ ama ta zeti Ŋmıŋ hagırıbʋ. Nı vʋarı nı gbaŋ a nyıŋ banıŋ vuosi mi. 6 Ba bataŋ juo tige me a gaama hɔgʋgaatıba, vuodiekemba dı yinene bıaŋ pam wa ta dı ba sʋgıtı lɔlıbıatı yiri yiri wo. 7 Saŋŋa mana hɔgʋba gie bʋgıra mıŋ ama ba kaaŋ wɔŋ sıba wusie sieku. 8 Sıba Janesi aŋaŋ Jamberesi die dı kana ka saagı a yı Mosisi wo, dembisi gie sıwa dene, ba waga aŋaŋ wusieke, ba sʋŋanyile ka vıına, ba ka bı dı yadaka sieŋ. 9 Ama ba kaaŋ dı gaama vuosi a yʋası, dama vuoŋ mana nan keŋ ye ba gaatıŋ dı sına die sıba die dı yine a yi Janesi aŋaŋ Jamberesi dene wo.

Kpatıŋ kpaamıŋ

10 Ama fʋnıŋ nıŋ, dı wa n dagıkʋ aŋaŋ n beriŋ aŋaŋ n sʋŋanyile. Wɔŋ sıba n yine Masia yada dene, aŋaŋ suguru, aŋaŋ n choti aŋaŋ vuota, aŋaŋ n hanıa, 11 ta bı sıba vuosi dı mugisine mıŋ dene, aŋaŋ n wahala diile. Sıba wudiekemba mana die dı yine mıŋ Antiyoku aŋaŋ Yikonumi aŋaŋ Lisitira tıgısı me. Sıba die n yene mugisibıatı dene, ama tı Yɔmʋtieŋ die vʋarı mıŋ mıŋ a nyıŋ a mana ma. 12 Wusie, vuodiekemba mana dı yine Yisa Masia sıitı ta yaala ba bemme vıınıŋ nan ye mugisiŋ a nyıŋ vuosi jigiŋ; 13 ta vuobıatı aŋaŋ gıgaantıba nan keŋ gʋta ba wʋbıatı ta gaama vuosi ta vuosi dıaŋ dı gaama ba. 14 Ama fʋnıŋ nıŋ, ye yalla wusie dieke ba dagına fʋ wa, ta fʋ faası tuo dii wo, dama wɔŋ sıba dı vuodiekemba dı yine fʋ dıdagırıŋ yiwo wusietieliŋ. 15 Ta fʋ ballıbısı mi wɔŋ sıba Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı bıagına yıa fʋ yıaŋ ta daga fʋ fʋ baaŋ yi Yisa yada dene ta ye gbatıtaanıŋ. 16 Wudieke mana dı benne Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma wa nyıŋ wa ʋ nʋaŋ ma, ta a mana dı yaa nyʋarı, ta daga ʋ wıa, ta kpaama tı, ta wʋnsa tı beriŋ, ta daga tı sʋgıyıalıŋ beriŋ, 17 dı vuodieke dı jıanna Ŋmıŋ beriŋ vııŋ ma, dı ʋ yi siri ta tʋma wʋvıına yiri yiri mana.

4

1 Yisa Masia vuodieke dı bala ʋ keŋ dii naarı ta dii vuodiekemba dı benne ba miivoli me aŋaŋ kpiiliŋ sarıya wa, wʋnıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ nıŋŋa maŋ bala fʋ naa, 2 dı fʋ mʋʋlıma ʋ wıa saŋŋa mana, dıı yi saŋŋa dı mʋ yaa ka ka mʋ, ta balıma vuosi ba wʋbıatı, ta kpaama ba, ta kpaŋŋısıma ba

ta dagıma ba wıaha aŋaŋ suguru saŋŋa mana. 3 Dama saŋŋa kieŋ ta vuosi kaaŋ dı wɔmma dagıvıınɔ, ama ba nan keŋ dı ba gbaŋ gbaŋ ba lɔlıbıatı, ta nan dı wɔmma yıa dıdagırıŋ pam diekemba dı dagınana wa wudieke ba yaalala ba wɔŋ. 4 Ba kaaŋ dı wɔmma wusieke, ama ta wɔmma yıa ŋmınchıbısı dagıŋ. 5 Ama fɔnıŋ nıŋ, mɔ fɔ yigi wo fɔ gbaŋ wıŋ mana ma, ta yallıma hanıa wahala ma ta mɔɔlıma Yisa Masia wɔvıınaha, ta tɔma tɔŋ dieke mana Ŋmıŋ dı nagına a yı fɔ wa.

6 Dama manıŋ nıŋ, saŋŋa gbigiye mıŋ dı n yi sıba kaaba Ŋmıŋ korin me. Saŋŋa keŋye mıŋ dı n nyıŋ tıŋgbaŋka gie me. 7 N mıwa mıvıınıŋ, ta tɔŋ n tɔɔma kpatı, ta ye pɔgılı yada wıaha keŋ keŋ. 8 Die wıa, nyɔarı dieke dı yine sɔgıyıalıntielıŋ nyɔarı dɔa gbarı mıŋ mıŋ arızanna ma; ta tı Yɔmɔtieŋ, vuodieke dı dine vuota sarıya aŋaŋ wusie wo nan keŋ yı mıŋ kanıŋ nyɔarı sarıya diile daraaŋ. Daa n nyıına ma ɔ baa ɔ yı, ama ɔ nan yı vuodiekemba mana dıaŋ dı yaalala dı ɔ keŋ wo.

Wɔbalıka kpatıŋ

9 Kpaŋŋı fɔ gbaŋ a keŋ n jigiŋ daraa ale wa gie. 10 Dama Demasi dı faasına cho tıŋgbaŋka gie nyinti pam wıa, ɔ va mıŋ mıŋ ta ga Tesalonika tıŋ, ta Kiresikensi dıaŋ dı ga Galasia tıŋgbaŋ ma, ta Tatusi dıaŋ dı ga Dalimasia tıŋgbaŋ ma. 11 Luki nyıına ma benne n jigiŋ. Nagı Maki a keŋ aŋaŋ wa, dama ɔ tɔɔma yaa nyɔarı pam a yı mıŋ. 12 N tɔŋ wa Tikikusi Efesusi tıŋ ma. 13 Fɔ keŋ kieŋ saŋŋa dieke, fɔ nagı n jayeekiwaŋ dieke n vana a taaŋ Tiroasi tıŋ ma Kapusi jigiri aŋaŋ n gbaŋ pilikehe aŋaŋ gbaŋ tıalıkaha.

14 Alekizanda, vuodieke dı yine macheeri wo yi mıŋ wɔbıaŋ pam; Ŋmıŋ nan datı ɔ tıbıŋ ɔ yine naa wıa. 15 Sımma fɔ gbaŋ aŋaŋ wa, dama ɔ waga aŋaŋ wɔvııŋ dieke tı mɔɔlınana pam.

16 Die n wolinne bala dı n vɔarı n gbaŋ sarıya diile saŋŋa wa, die vuoŋ ka zie n kɔaŋ, ba mana die chıgı ta va mıŋ mıŋ; Ŋmıŋ da keŋ chɔɔsı ba wıırı gie wıa. 17 Ama tı Yɔmɔtieŋ die dı bie n jigiŋ ta yı mıŋ hagırıŋ maŋ bıagı a mɔɔlı wɔvıınaha mana a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi dı ba wɔŋ. Wɔnıŋ die gbatına mıŋ a nyıŋ naachigiŋ nɔaŋ ma. 18 Wɔnıŋ ɔ bına baa ɔ vɔarı mıŋ a nyıŋ bıaŋ mana ma, ta nagı mıŋ a ga juu ɔ naarı ma arızanna ma aŋaŋ alaafıa. Wɔnıŋ ɔ sına bırıŋ yaa gamma haahuu. Wusie.

Kpatıŋ waasıŋ

19 N waasa Pirisila aŋaŋ Akuyila, aŋaŋ Onesiforusi tigiŋ vuosi mana. 20 Erasitusi die wıarı bie wo Korinti tıŋ ma, ta maŋ vaa Tirofimusi Militusi tıŋ ma dama die ɔ wo alaafıa. 21 Kpaŋŋı fɔ gbaŋ ta fɔ keŋ ta tafaaŋ wa tɔgı.

Yubulusi aŋaŋ Pudensi aŋaŋ Linusi aŋaŋ Kolodia aŋaŋ tı nımballı mana waasa nı.

22 Tı Yɔmɔtieŋ bemme aŋaŋ nı.

Ŋmıŋ suŋŋiŋ bemme nı mana ma.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Tatusi wɔnna

1 Manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine
Ŋmıŋ yɔmɔ ta bı yi Yisa Masia
tɔntɔntɔ wa, manıŋ Ŋmıŋ die dı
vɔarı a tɔŋ mıŋ ɔ vuovɔarıkaha
jigiŋ dı n vaa ba yada hagırıma,
ta vaa ba sımma wusie dieke tı
Ŋmıŋ jıamıŋ dı dagına, 2 ta bı
yıa ba tama dı ba nan ye miivoli
dieke dı wone kpatıŋ. Ŋmıŋ,
vuodieke dı kana ka chıba wıaha
die wɔŋ yı tı nɔaŋ mıŋ dı ɔ nan
yı tı miivoli gie, ta wa keŋ naaŋ
tıŋgbaŋka gie, 3 ta saŋŋa dieke dı
mɔna wa, die ɔ yuorihe a dagı tı
ɔ wıaha ma; ta die nagı wıaha
a yi n nuusi me maŋ mɔɔlaha
sıba tı Gbıgbatıtaantɔ Ŋmıŋ die
dı dagına mıŋ dene wo.

4 Manıŋ n maaga yıa fɔnıŋ
Tatusi, fɔnıŋ vuodieke dı
yine n bɔavıınɔ yada balıŋka
ma. Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı
Gbıgbatıtaantɔ Yisa Masia suŋŋi
fɔ ta bı yı fɔ sɔgıdɔagıŋ.

Yaa gamma Tatusi tɔɔma Kireeti tıŋ ma

5 Die n vaa fɔ mıŋ Kireeti
tıŋ ma dı fɔ wɔnsı wudiekemba
mana dı yine talası, ta bı vɔarı
Masia dıdıısırıba nyıŋkɔra tıŋ
mana ma, sıba n dagına fɔ dene
wo. 6 Dı yiwo talası dı Masia
dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırɔ wome
bıaŋ; ta yallıma hɔgɔbalımıŋ
nyıına; ta ɔ ballı yi Masia
dıdıısırıŋ ta da yi ballıbıatı aŋaŋ
tıbıhagırıtieliŋ. 7 Dama Ma-
sia dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırɔ sına
Ŋmıŋ tɔɔma, die wıa dı yiwo
talası dı ɔ da yallıma bıaŋ, ɔ
ka mɔ ɔ yallıma kalinbaani, yaa
a jıma sınyıırıŋ yɔrı yɔrı, yaa
a yi vuodieke dı nyunene daaŋ
a buge, yaa vuodieke dı yaalala
waagıŋ, yaa vuodieke dı faasına
a yaala ligire pam. 8 Ama ɔ mɔ ɔ
yiwo vuodieke dı mıŋŋına tuose
chaanıŋ ɔ tigiŋ me, ta cho dı ɔ
yime wudieke dı vıına, ta bı yi
vuodieke dı yalla yıaŋ, ta bemme
vıınıŋ, ta bı yi sɔgıyıalıntieŋ,
ta bıagı a yige ɔ gbaŋ. 9 Ta
yi vuodieke dı mıŋŋına a pɔgılı
wusie wıaha sıba a dagına dene.
Die nan vaa ɔ mıŋŋı dagı vuosi
dagı dieke dı vıŋna, ta bıagı a
nyaŋŋa vuodiekemba dı kana ka
saaga yıa wusie dagıkɔ.

10 N bala fɔ naa dama
nɔazetitielibe dala pam, ta Juu
vuosi dı sıı dene, ba naga ba
wudiekemba dı wone nyɔarıka
a gaama vuosi mıŋ. 11 Dı yiwo
talası dı fɔ kagı ba wɔbalıkaha
gie, dama ba yalla ligire chotibıatı
wıa ba daga vuosi wudieke dı
kana ka vıına dı ba dagı, die dı
chɔrıŋ tige ataŋ vuosi sɔŋanyile.
12 Kireeti daa wɔnyı vuodieke
dı yine dıdagırıkpeŋkpııŋ die
baarı dı, “Kireeti vuosi mana
yiwo ŋmınchıbıtieliŋ, ta bı yi
vuobıatı sıba haagıŋ dɔmbıatı
ta bı yi walınkpıatieliŋ ta yaa
wutuliŋ pam.” 13 Wudieke die
ɔ bala wa yiwo wusie, die wıa
galıŋ ba ba nine me amɔ ba
nan yi wudieke dı yine wusie
yada, 14 ta daa bı wɔmma Juu
vuosisi sunsobilitɔgıtı, ta daa bı
wɔmma a yıma vuodiekemba
dı zetine wusie wıaha dagıkɔ.
15 Sɔgıyıalıntieliŋ jigiŋ nıŋ, jaaŋ
mana yıantıya mıŋ a yı ba,
ama wɔbıayiiribe dı kana ka
yi Masia yada wa jigiŋ nıŋ,
jaaŋ ka yıantıya a yı ba, dama
ba sɔŋanyile aŋaŋ ba yıaŋ ka
yıantıya. 16 Ba wasa ba gbaŋ
Ŋmıŋ vuosi ama ba wuyiike dı
ka dagı dı ba yiwo Ŋmıŋ vuosi.
Ba yiwo nɔazetitieliŋ, ta haa taŋ,
ta ka mɔ ba yi wudieke dı vıŋna.

2

Yaa gamma wusie dagıkʋ wıa

1 Tatusi, mʋ fʋ dagıma wudieke
dı yine wusie. 2 Kpaama
nyıŋkʋraha dı ba bemme sɔmm,
ta yallıma yıaŋ, ta bı yigi ba
gbaŋ, ta mıŋŋı pɔgılı Masia
wıaha, ta chome vuosi, ta bı
yallıma sikimiŋ. 3 Bı kpaaŋ hɔgʋ
nyıŋkʋraha die gbaŋ gbaŋ, dı
ba bemme sıba vuodiekemba dı
benne kası dı mʋna dı ba bemme
dene, ta daa yi kʋagaarıŋ, ta daa
bı nyume daaŋ a bugime. Ba
mʋ ba dagıma wudiekemba dı
vııŋna, 4 ta dagıma hɔgʋlıabaha
dı ba chome ba chʋllıŋ aŋaŋ ba
ballı, 5 dı ba bı yigime ba gbaŋ,
ta bemme kası, ta yi hɔgʋvıına
ba chʋllıŋ tige me, ta tuosime
ba chʋllıŋ nʋa. Die nan yi aŋ
vuoŋ kaaŋ bıagı balı wʋbıatı yaa
gamma Ŋmıŋ wıaha. 6 Bı kpaaŋ
dalʋakaha die gbaŋ gbaŋ, dı ba
yigime ba gbaŋ. 7 Fʋ gbaŋ bemme
vıınıŋ jaaŋ mana ma, aŋ ka yi
dagıtı a yı ba. Dagıma ba Masia
wıaha aŋaŋ wusie, ta vaa fʋ nine
ŋmıntı, 8 ta balıma wudieke dı
tʋgısına amʋ fʋ dataasısı kaaŋ
ye wııŋ a balı a chʋʋsı tı, die
nan vaa ba dii viivi. 9 Dı vıına
dı yɔŋısı tuosime ba tieliŋ nʋa,
ta yime wudieke dı fıalınana ba
sʋŋ jaaŋ mana ma. Ba tielibe
dı keŋ bala wıa, ba da nıgıma
nınhagırıŋ aŋaŋ ba, 10 yaa ba
gaarıma ba. Dı yiwo talası dı
ba dagı dı ba yiwo vuovıına ta
yi wusietieliŋ saŋŋa mana amʋ
ba nan vaa Ŋmıŋ, vuodieke dı
yine tı gbıgbatıtaantʋ wa dagıkʋ
ye bırıŋ wudieke mana ba yinene
me. 11 Dama Ŋmıŋ yı wa vuota
mana sieŋ dı ʋ ye gbatıtaanıŋ;
naa dagıya ʋ zɔɔlınchıgıla dı dala
dene. 12 Kanıŋ zɔɔlınchıgılaka mi
dagı tı mıŋ dı tı vaa wudiekemba
mana dı kana ka dı Ŋmıŋ sieŋ,
aŋaŋ tıŋgbaŋka gie lɔlıbıatı, ama
ta yigi tı gbaŋ, ta bemme vıınıŋ,
ta dıa Ŋmıŋ tıŋgbaŋka gie me,
13 dama tı chıısa mıŋ ta yaa
tama dieke dı yınana tı sʋgıfıalıŋ
dı tı Ŋmıŋ kpeŋkpıika aŋaŋ tı
Yɔmʋtieŋ Yisa Masia nan keŋ nyıŋ
chuulikpeŋkpıiŋ ma. 14 Die ʋ tuo
wo tı kuŋ a kpi dı ʋ gbatı tı a
nyıŋ wʋbıatı mana ma, ta yi tı
sʋgıyıalıntieliŋ dı yine ʋ nyıına
ma sııtı, dı tı yi vuodiekemba
nine dı ŋmıntına aŋaŋ tʋnvıına
yiile. 15 Dagıma ba wıaha gie
mana, ta kpaŋŋısıma ba, ta kpaaŋ
ba aŋaŋ Ŋmıŋ dı yına fʋ yiko
dene, ta da vaa vuoŋ daansı fʋ
yɔrı.

3

*Masia dıdıısırıŋ dı mʋna ba
bemme dene*

1 Kpaaŋ fʋ vuosisi dı ba yıma
naalıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı yalla
yiko jılıma, ta tuosime ba nʋa ta
yime siri dı ba yi wudiekemba
mana dı vııŋna. 2 Balı ba dı
ba da balıma wʋbıatı yaa gamma
vuosi mi, ta da wagıma taŋ, ta be-
mme sɔmm, ta yıma vuoŋ mana
jılıma. 3 Dama saŋŋa dieke die
dı tıanna wa die tı gbaŋ die tı
wo yıaŋ, ta yi nʋazetitieliŋ, ta dıı
sie dieke dı kana ka tʋgısıya, ta
dıı lɔlıbıatı sieti yiri yiri. Die
tı wo sʋŋanyiliviına, ta die yaa
sʋgıbıaŋ, die tı haa tı chan-
chaalıŋ, ta ba dıaŋ ba haa tı.
4 Ama saŋŋa die dı keŋ tʋgı tı
gbıgbatıtaantʋ Ŋmıŋ die dı dagı
tı dı ʋ yaa zɔɔlınchıgıla ta cho
vuoŋ mana, 5 ta gbatı tı a taaŋ.
Die dı ka yiwo tı tʋnvıına wıa
ama die dı yiwo ʋ zɔɔlınchıgıla
wıa die ʋ gbatı tı a taaŋ, ta die
dı vaa ʋ Halıkasıka die dı sıı
tı ta vʋarı tı tʋmbıatı, ta yı tı
mırıhaalıŋ aŋaŋ miivoli haalıŋ.
6 Ŋmıŋ die yı tı wa ʋ Halıkasıka,
tı Gbıgbatıtaantʋ Yisa Masia wıa,
7 amʋ ʋ zɔɔlınchıgıla wıa tı nan

bɪrɪŋ vuovɪɪna ʋ jigiŋ, ta ye mi-
ivoli dieke dɪ wone kpatɪkʋ, ta tɪ
yaa tama dɪ tɪ nan ye wo. 8 Wɪaha
gie yiwo wusie.

N yaala fʋ nagɪ fʋ sʋŋanyile
mana a dagɪma ba naa, ta
vuodiekemba dɪ yine Ŋmɪŋ yada
wa nan nagɪ ba saŋŋa mana a yie
wʋvɪɪna. Wɪaha gie vɪɪna mɪŋ
ta yaa nyʋarɪ a yɪa vuoŋ mana.
9 Ama nɪ vaa nɪnhagɪrɪtɔgɪtɪ, ta
bɪ vaa nɪ chɔɔŋkʋʋlɪŋ buurɪŋ
saara bɪɪsɪŋ, ta vaa waagɪŋ aŋaŋ
nɪnhagɪrɪŋ yaa gamma mɪraha
ma, dama a yiwo wʋtɔgɪtɪ ta
wo nyʋarɪ. 10 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ yi
jigiŋmabɪrʋ, fʋ kpaaŋ wa bʋnyɪ
yaa bule me; dɪɪ yi ʋ baga dɪ wo
kpaaŋkʋ ma, fʋ va wa ta da bɪ
tɔgɪŋ wa. 11 Nan dɪ sɪba a baarɪ dɪ
wʋnɪŋ vuoke mi ka bɪ dɪɪ Masia,
ta ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tʋmbɪatɪ dɪ dagɪ
dɪ ʋ chʋʋsɪya mɪŋ.

Kpatɪŋ kpaamɪŋ

12 Dɪɪ yi maŋ keŋ tʋŋ Atemasi
yaa Tichikusi fʋ jigiŋ, fʋ kpaŋŋɪ
fʋ gbaŋ a keŋ n jigiŋ Nikopolisi
tɪŋ ma, dama n nan dɪ bie mi
wʋyaalɪka gie. 13 Kpaŋŋɪ fʋ gbaŋ
a suŋŋi Senasi, vuodieke dɪ yine
lɔya wa, aŋaŋ Apolosi, aŋ ba ye
wudieke mana ba yaalala a piili
ba sieku. 14 Dɪ mʋ dɪ Masia
dɪdɪɪsɪrɪba yime tʋnvɪɪna saŋŋa
mana, ta suŋŋime vuosi ba wu-
mugisike me, ta da bemme beri
dieke dɪ wone nyʋarɪ.

15 Vuodiekemba mana dɪ
benne n jigiri waasa fʋ. Waasɪ
vuodiekemba dɪ yine Masia
dɪdɪɪsɪrɪba ta cho tɪ wo.

Ŋmɪŋ suŋŋi nɪ mana.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Filimoni wɒnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke dı
benne dansarıka sɒŋ Yisa Masia
saaŋ wıa wa, aŋaŋ tı nımbɒa
Timoti maagınana gbaŋkɒ gie a
yıa fɒnıŋ tı tɒntɒŋ chanchaaŋ,
vuodieke tı faasına cho wo,
2 aŋaŋ Masia dıdıısırı diekemba
dı lagıŋna a jıama Ŋmıŋ fɒ tigiri
me wo, ta bı yıa tı taa Afıa aŋaŋ
tı tɒntɒŋ chanchaaŋ Akapusi.

3 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ
tı Yɔmɒtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta
bı yı nı sɒgıdɒagıŋ.

Filimoni choti aŋaŋ ɒ yada wıa

4 N nımbɒa Filimoni, saŋŋa
dieke mana maŋ keŋ jɒɒsa Ŋmıŋ,
ta tıınsı fɒ wıa n ŋaaŋ waası
wa mıŋ. 5 Dama n wɒŋ fɒ yalla
yada tı Yɔmɒtieŋ Yisa ma dene
ta bı cho Ŋmıŋ vuosi mana dene.
6 N jɒɒsa Ŋmıŋ mıŋ tınıŋ aŋaŋ
fɒ dı lagısına a yi Yisa Masia
yada naa, die vaa tı mıŋŋı sıba
berivıınıŋ dieke dı yine tı sıtı ɒ
ma. 7 N nımbɒa, fɒ chotiti gie yı
mıŋ wa sɒgıfıalıŋ ta bı kpaŋŋısı
mıŋ, dama kpaŋŋısa Ŋmıŋ vuosi
mana mıŋ.

Yaa gamma Filimoni yɔmɒ Onisimusi wıa

8 Masia wıa n tıŋ kaaŋ chıgı
ŋmaamıŋ dı n balı fɒ aŋ fɒ yi
wudieke dı mɒna. 9 Ama choti
wıa, n baa jɒɒsı fɒ mıŋ, manıŋ
Pɔɔli vuodieke dı yine Yisa Masia
tɒntɒntɒ ta lele a bie dansarıka
sɒŋ ɒ wıa wa. 10 Die wıa, n zie
wo Onisimusi naŋ ma, vuodieke
dı yine n gbaŋ gbaŋ n bɒa Masia
ma wa a jɒɒsa fɒ, dama n benne
dansarıka sɒŋ giena wa n balı
wa mıŋ wɒvıınaha ɒ yi yada.
11 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die ɒ
wo nyɒarı a yı fɒ, ama lele nıŋ,
ɒ yaa nyɒarı a yı manıŋ aŋaŋ fɒ
mana mıŋ.

12 Lele n yiŋŋi tɒŋ wa mıŋ fɒ
jigiŋ, ta n sɒŋ mana bie ɒ ma. 13 N
tıŋ nan dı yaala ɒ zie fɒ naŋ ma
n jigiŋ ta suŋŋime mıŋ n benne
dansarıka ma Masia wɒvıınaha
wıa wa. 14 Ama n ka yaala n
mugisi fɒ aŋ fɒ suŋŋi mıŋ, ama
n yaala fɒ yi mıŋ aŋaŋ fɒ dɒŋŋɒ.
Die wıa, n kaaŋ yi wııŋ ntaala
saagıya.

15 Vuoŋ zı, Onisimusi die gaya
mıŋ ta va fɒ saŋŋa bıta amɒ nan
dı yallı wa yaa gamma haahuu.
16 Ta lele nıŋ ɒ ka die yiwo yɔmɒ,
dama ɒ tıaŋ wa yɔmɒ, ɒ yiwo
tı nımbɒa choti, Masia ma. N
faasına a cho ɒ wıa dene wo, mɒ
fɒ cho wo a tıaŋ dene, dama ɒ
yiwo fɒ yɔmɒ aŋaŋ fɒ nımbɒa tı
Yɔmɒtieŋ ma.

17 Die wıa, dıı yi fɒ nagı mıŋ
sıba fɒ tɒntɒŋ chanchaaŋ, die nıŋ
mıŋŋı tuo wo sıba fɒ baaŋ nan
tuo mıŋ dene wo. 18 Dıı yi ɒ yi
fɒ wııŋ yaa ɒ dii fɒ hamıŋ, fɒ vaa
n tuŋ. 19 N maaga wıırı gie aŋaŋ
n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ mıŋ. Manıŋ
Pɔɔli n nan tuŋ fɒ; ama daa manıŋ
n bala n balı fɒ, dama fɒ gbaŋ
sıba a baarı yaa wa n hamıŋ fɒ
miivoli wıa. 20 Die wıa n nımbɒa,
ko suŋŋi mıŋ tı Yɔmɒtieŋ wıa ta
kpaŋŋısı mıŋ tı yine dıdıısırıtaŋ
Masia ma wıa.

21 N maagına wudieke naa, n
yaa tama dı nan yi tıaŋ n bala fɒ
dı fɒ yi wudieke wo. 22 Bı yaalı
juoŋ a gbara mıŋ dama nı Ŋmıŋ
jɒɒsıŋ wıa n yaa tama dı n nan
keŋ kaagı nı.

Kpatıŋ waasıŋ

23 Epafirasi, vuodieke dı gɒtına
a bie dansarıka sɒŋ aŋaŋ mıŋ Yisa
Masia wıa wa waasa nı. 24 Ta
n tɒntɒŋ chanchaalıŋ, Maki aŋaŋ
Arisitakusi, aŋaŋ Demasi, aŋaŋ
Luki, gbaŋ waasa nı.

25 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi
nı mana.

Hiiburu Vuosi

Ŋmıŋ dı yına tı ɔ wıa ɔ Bɔa Yisa ma dene

1 Kɔrıŋ ma wa Ŋmıŋ die daaga
ɔ naazɔalıba ma a bala wıa a yıa
tı chɔɔŋkɔɔlıba saŋŋa pam aŋaŋ
sieti pam ma, 2 ama lele nıŋ ɔ
vaa wa ɔ Bɔadembike dı balı a
yı tı. Ɔ ma Ŋmıŋ dı daagı a
naaŋ dɔnıa ta bı vɔarı wa dı ɔ
sımma jaaŋ mana. 3 Wɔnıŋ ɔ
yine Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ nıasıŋ, ta
chaana Ŋmıŋ chaanıŋ, ta pɔgılı
dɔnıaka gie lɔga mana aŋaŋ ɔ
nɔawııŋ dieke dı yalla hagırıŋ
wa. Die ɔ yine wudieke dı baaŋ
vaa vuosi ye ba bıaŋ naachaala
a kpatı wa, ɔ wa kalı wa Ŋmıŋ
vuodieke dı yine hagırıtieŋ wo
nuudiigiŋ chaaŋ arızanna ma.

Ŋmıŋ Bɔadembike hagırıŋ wıa

4 Ŋmıŋ dı yine ɔ Bɔadembike
saaŋ dı tıaŋ malakasi saaraha, die
gbaŋ gbaŋ Bɔadembike dı tıaŋ
ba. 5 Dama Ŋmıŋ ye ka balı yı ɔ
malakasi wɔnyı dı:

“Fɔnıŋ yiwo n Bɔadembiŋ,
ta jinne maŋ yi fɔ Chɔɔŋ.”

Yaa Ŋmıŋ ye balı yı ɔ malakasi
wɔnyı dı:

“N nan keŋ yi ɔ Chɔɔŋ
ta ɔ yi n Bɔadembiŋ.”

6 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ die dı bala ɔ
tɔŋ ɔ Bɔadembiŋ dieke dı yine
nyıŋnaaŋka mana sikpeŋtieŋ
tıŋgbaŋka gie me wo die ɔ bı balı
dı:

“Ŋmıŋ malakasi mana mɔ ba
jıama wa mıŋ.”

7 Ama naa Ŋmıŋ die dı balı yaa
gamma malakasi ma, dı:

“Ŋmıŋ yiwo ɔ malakasi dı yi
haalıtı
ta bı yi ba yi bolinyaaŋ.”

8 Ama ta balı yı ɔ Bɔadembike dı:

“Yiwo Ŋmıŋ, ta fɔ naarı nan dı
beri yaa gamma haahuu.
Ta daansa fɔ vuosi aŋaŋ
wusie.

9 Fɔnıŋ nıŋ cho wo vıınıŋ ama ta
haa bıaŋ
die wıa manıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı
yine fɔ Ŋmınnı dı vɔarı fɔ
ta yı fɔ jılıma ta fɔ yaa
sɔgıfıalı dieke dı faasına
tıaŋ
fɔ zɔalıŋ.”

10 Ta die bı balı naa dı:

“Ŋmıŋ, piiliku me wo naaŋ wa
tıŋgbaŋka gie,
ta naaŋ ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ fɔ
nuusi.

11 A mana nan keŋ kpi, ama fɔnıŋ
nıŋ nan wıarı a beri;
a mana nan keŋ kɔrıŋ a chıırı
sıba gatı.

12 Nan keŋ kpeŋhe sıba jay-
eekikpııŋ,
ta nan tarıgıha sıba fɔ
tarıgınana gatı.

Ama fɔnıŋ nıŋ wo tarıgıŋ,
ta nan dı beri yaa gamma
haahuu.”

13 Ŋmıŋ ye ka balı a yı ɔ malakasi
wɔnyı dı

“Kala n nuudiigiri gie chaaŋ,
a ga tɔgı saŋŋa dieke n balla
n nagı fɔ dataası
a yi fɔ nuusi me.”

14 Malakasi mana yiwo haalıtı
ta jıama Ŋmıŋ ta ɔ tɔma ba dı ba
keŋ a sunŋi vuodiekemba dı balla
ba ye gbatıtaaŋkɔ.

2

Gbatıtaaŋ kpeŋkpııŋ wıa

1 Tı mɔ tı yigi wo wusie
diekemba tı wɔnna a yalla keŋ
keŋ amɔ tı kaaŋ taarı ta va
ha. 2 Wudiekemba malakasi dı
mɔɔlına a yı tı chɔɔŋkɔɔlıba
die yiwo wusie ta vuodieke die
dı kana ka dı ha die ye wo
tıbıdatı dieke dı mɔna. 3 Die
wıa, dıı yi tı ka saagı a wɔmma
gbatıtaaŋ kpeŋkpııkɔ wıaha
vıınıŋ, tı baa tı yiwo lalıa a
nyıŋ tıbıdatıŋ ma? Tı Yɔmɔtieŋ

gbaŋ gbaŋ die wolinne a mʋʋlı yaa gamma gbatıtaaŋkʋ gie mi, ta vuodiekemba die dı wʋnna wa dı dagı tı dı ka seŋ yiwo wusie. 4 Saŋka mi Ŋmıŋ die dı tʋŋ mamachi wʋkpııma aŋaŋ dagıtı pam ta die bı yı vuosisi ʋ Halıkasıka piinisi ʋ yaalala dene, die dı dagı dı ʋ wıaha yiwo wusie.

Vuodieke dı sına gbatıtaanıŋ

5 Ŋmıŋ die ka vʋarı malakasisi dı ba daansıma dʋnıa dieke dı bala ka keŋ ta tı bala naa wa. 6 Dı maagıya mıŋ jigiŋ kaanı Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı:

“Ŋmıŋ, vuota yiwo bıa fʋ yile ʋ wıa?
Ta bı yi bıa fʋ baga dı bie ʋ ma?
7 Naaŋ wa mıŋ ta ʋ ka tʋgı malakasi
ta bı yi ʋ ye bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ
8 ta vaa ʋ sıı jaaŋ mana.”

Dı balıya mıŋ dı Ŋmıŋ vaa wa vuota dı yi “Jaaŋ mana sikpeŋtieŋ.” Dı dagıya dı ʋ sıı jaaŋ mana mıŋ, ama lele vuota ye ka sıı jaaŋ mana. 9 Ama tı sıba yaa gamma Yisa wıa. Wʋnıŋ saŋŋa bıta Ŋmıŋ die dı va ʋ ka tʋgı malakasi, dı ʋ tuo vuota mana kuŋ a kpi, wʋnıŋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa. *Ʋ* kumbu wahala diile wıa Ŋmıŋ dı vaa ʋ ye bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ. 10 Ŋmıŋ vuodieke dı naanna jaaŋ mana ta bı pɔgılı jaaŋ mana wʋnıŋ ʋ vana ʋ ballı pam dı ʋ juo ʋ naarı ma, naa die tʋgısına a yı wa dı ʋ vaa ba gbıgbatıtaantʋ Yisa seŋ yi ba Gbıgbatıtaantʋ aŋaŋ wusie, ʋ wahala diilehe wıa.

11 Wʋnıŋ ʋ yinene vuota dı yi Ŋmıŋ vuosi, ta wʋnıŋ aŋaŋ ba mana dı lagıŋ a yaa Chɔɔŋ balımıŋ. Die wıa Yisa dı ka chıga viivi dı ʋ wasıma ba ʋ nımballı.
12 Die ʋ balı yı wa Ŋmıŋ dı:

“N nan balı n vuosi wudieke fʋ yine;
a bırı fʋ saaŋ ba lagımıŋ jigiŋ.”

13 Die ʋ bı balı dı, “Manıŋ nınıŋ n nan yi Ŋmıŋ yada”, ta bı baarı dı, “Manıŋ aŋaŋ ballı diekemba Ŋmıŋ dı yına mıŋ wa lagıŋna beri naa.”

14 Ŋmıŋ ballı dı yine vuota ta yaa nyıŋgbanıŋ aŋaŋ zıŋ wıa, Yisa dıaŋ die dı keŋ yi vuota sıba banıŋ, amʋ ʋ kumbu me ʋ keŋ chʋʋsı Sitaani vuodieke dı yalla kuŋ hagırıŋ wa, 15 ta vʋarı vuodiekemba dı chıgınana kuŋ ba ŋmaamıŋ ma, dama die ba yiwo ŋmaamıŋ yɔŋısı ba miivoli mana ma. 16 Wusie, daa malakasisi ʋ suŋŋe, ama Abarahami haagısısı ʋ suŋŋe. 17 Naa wıa dı mʋ ʋ sımma sıba ʋ nımballılı jaaŋ mana ma amʋ ʋ nan bıagı yi kıkaabıtıba jakʋʋŋ dieke dı yine wusietieŋ ta bı chıga zɔɔlıŋ, ta nagı ʋ gbaŋ a yi kaaba vuota wıa Ŋmıŋ jigiŋ, amʋ Ŋmıŋ nan nagı ba wʋbıatı a chaa ba. 18 Ta lele, ʋ nan bıagı suŋŋi vuodiekemba Sitaani dı magısına dama Sitaani die magısı ʋ gbaŋ mıŋ ta ʋ dii wahala.

3

Yisa yiwo vuokpııŋ a tıaŋ Mosisi

1 N nımballı diekemba dı yine Ŋmıŋ vuosi ta ʋ wa nı naa, nı yilime yaa gamma Yisa ma, vuodieke Ŋmıŋ die dı tʋnna dı ʋ keŋ yi kıkaabıtıba jakʋʋrı tı Ŋmıŋ jıamıŋ sieŋ me wo. 2 Die ʋ yiwo wusietieŋ a yı Ŋmıŋ vuodieke dı vʋarına wa dı ʋ keŋ tʋŋ tʋʋmaha gie wo sıba Mosisi die dı yine wusietieŋ ʋ tʋʋma ma Ŋmıŋ vuosi sʋkʋ. 3 Mımıırʋ dı yese bırıŋ pam a tıaŋ tigiŋ dieke ʋ mına wa, die gbaŋ gbaŋ Yisa dı mʋ ʋ ye bırıŋ pam atıaŋ Mosisi. 4 Tigiŋ nıŋ mana vuoŋ mınana ka, ama Ŋmıŋ mına jaaŋ mana. 5 Mosisi die yiwo wusie tʋntʋntʋ Ŋmıŋ vuosi

mana jigiŋ, a bala wudiekemba Ŋmıŋ dı bala ɔ daansı a balı.
6 Ama Masia nıŋ ɔ yiwo wusietieŋ
ta sıı Ŋmıŋ tigiri mi ta yi Ŋmıŋ
Bɔadembiŋ. Dıı yi tı yaa kenyiti
aŋaŋ kpaadensiŋ yaa gamma tı
tamaka ma, die nıŋ tınıŋ tı yine
Ŋmıŋ tigiri vuosi mi.

Ŋmıŋ vuosi voosiŋ wıa

7 Die wıa, nı saagı a yi wudieke
Halıkasıka dı bala wa, dı:
“Dıı yi nı wɔŋ Ŋmıŋ lɔlıŋ jinne,
8 nı da vaa nı sɔgıtı hagırıma
sıba nı chɔɔŋkɔɔlıba die dı
zetine Ŋmıŋ nɔarı,
sıba die ba sına die wo
hagıyeŋ me wo ta magısı
wa wa.
9 Ŋmıŋ die balıya mıŋ dı:
‘Die ba wɔŋ ye wudieke n yinene
a ga tɔgı bına baŋısı-nıısa
wa
ama mi die ba magısı mıŋ.
10 Die wıa maŋ jıı sınyıırıŋ aŋaŋ
vuosi mi ta baarı dı,
Ba sɔgıtı ma, ba zeti mıŋ mıŋ,
ta ka dıı n sieti.
11 Die maŋ jıı sınyıırıŋ ta yı nɔarı
gie dı,
ba kaaŋ wɔŋ juu tıŋgbaŋ
dieke n tınna baa n yı ba
voosiku wo me.’ ”
12 N zɔalıŋ, nı sımma ta da
vaa sɔŋanyilibıatı aŋaŋ chıılıŋ yi
nı wɔnyı yiŋŋi kɔaŋ ta va mi-
ivolitieŋ Nabidie Ŋmıŋ. 13 Ama
nı suŋŋime taŋ daaŋ mana tı
yene bie tı miivoli me naa, ta nı
daa vaa bıaŋ gaaŋ nı aŋ nı yi
tıbıhagırıtieliŋ. 14 Dama dıı yi
tı yigi yada dieke tı yalla a nyıŋ
piiliku me wo a yallı keŋ keŋ a ga
tɔgı kpatıŋ, tınıŋ aŋaŋ Masia nan
yi tɔntɔntı chanchaalıŋ.
15 Naa die ba maagı Ŋmıŋ
gbaŋkɔ sɔŋ dı:
“Dıı yi nı wɔŋ Ŋmıŋ lɔlıŋ jinne,
nı daa ligi nı tıba, sıba nı
chɔɔŋkɔɔlıŋ die dı ligine ba
tıba dene wo
ta die wagı aŋaŋ Ŋmıŋ ta zeti
wo wo.”
16 Mınıa mba die wɔnna Ŋmıŋ
lɔlıkɔ ta zeti ke wo? Dı yiwo
vuodiekemba mana die Mosisi dı
dına ba nıŋŋa a yaa ba a nyıŋ
Ijipiti tıŋgbaŋ ma wa. 17 Mınıa
mba Ŋmıŋ die dı jıı sınyıırıŋ a
yı bına baŋısı-nıısa wa? Dı yiwo
vuodiekemba die dı yine bıabɔ
a kpi hagıyeŋ me wo. 18 Mınıa
mba Ŋmıŋ dı die balı a yı dı, “Ba
kaaŋ wɔŋ a juu tıŋgbaŋ dieke n
tınna baa n yı ba voosiku wo me?”
Die dı yiwo vuodiekemba die dı
zetine ɔ nɔarı. 19 Die wıa tı wa
sıba dı die ba ka bıagı juu kanıŋ
tıŋgbaŋka me, dama die ba wone
yada wıa.

4

1 Lele nıŋ, Ŋmıŋ wa yı tı nɔarı
mi dı tı keŋ a ye voosi dieke
ɔ bala ka wıa wa. Die wıa
nı mana sımma amɔ nı wɔnyı
kaaŋ waarı ka. 2 Tı gbaŋ tı
wɔŋ Ŋmıŋ wɔvıınaha mıŋ sıba
die ba wɔnna dene wo. Die ba
wɔŋ wɔvıınaha mıŋ ama die ka
wo nyɔarı a yı ba, dama die ba
wɔnna wa ba ka tuo ke aŋaŋ yada.
3 Die wıa, tınıŋ vuodiekemba dı
yine Ŋmıŋ yada naa, nan keŋ juu
voosi dieke Ŋmıŋ dı yına nɔaŋ dı
ɔ nan yı wa. Sıba Ŋmıŋ die dı
bala die wo, dı
“Manıŋ die n jıı wa sınyıırıŋ ta yı
nɔarı gie:
Ba kaaŋ wɔŋ juu tıŋgbaŋ
dieke n tınna baa n yı ba
voosiku.”
Die ɔ keŋ bala naa, ta ɔ wɔŋ
kpatı ɔ naamıŋ tɔɔma piiliku
me mıŋ. 4 Dama Ŋmıŋ gbaŋkɔ
sɔŋ jigiŋ kaanı ɔ wɔŋ balı mıŋ
yaa gamma daraa ayɔpɔyı wa gie
daarı, dı: “Ŋmıŋ die vaa wa
ɔ tɔɔma mana ta voosi daraa
ayɔpɔyı wa daraaŋ.” 5 Ta die bı
balı wıırı gie gbaŋ gbaŋ dı: “Ba
kaaŋ wɔŋ a juu tıŋgbaŋ dieke
n tınna yaala n yı ba voosiku.”

6 Ama Ŋmıŋ voosiŋ jigiŋ beri dı
vuosi juu. Vuodiekemba die dı
wolinne wʊŋ Ŋmıŋ wʊvıınaha
die ka ye kanıŋ voosiku mi, dama
die ba ka yi Ŋmıŋ yada. 7 Ŋmıŋ
bı zieŋ wo daaŋ kaanı, ta wasa
daarı mi “Jinne.” Ta bına pam
kʋaŋ chaaŋ Ŋmıŋ die dı bı daagı
Davidi ma a balı wıırı gie sıba dı
wone a maagı Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma
dene wo dı:
“Dıı yi nı wʊŋ Ŋmıŋ lɔlıŋ jinne,
nı daa keŋ vaa nı sʊgıtı
hagırıma.”
8 Dı tıŋ yi Josua dı bıagı a yı
ba voosiŋ, Ŋmıŋ tıŋ kaaŋ bı balı
yaa gamma daaŋ kaanı. 9 Naa
dagıya dı Ŋmıŋ vuosi voosiku ye
kieŋ mıŋ sıba Ŋmıŋ dı voosine
daraa ayʊpɔyı daraaŋ dene wo.
10 Dında daarı mi, Ŋmıŋ vuosi
nan vaa ba tʊʊma ta voosi sıba
Ŋmıŋ die dı vana ʊ tʊʊma ta voosi
dene wo. 11 Die wıa, nı vaa tı
kpaŋŋı tı gbaŋ ta ye voosiku mi,
amʊ tı wʊnyı kaaŋ waarı ka sıba
die ba zetine Ŋmıŋ nʋarı ta waarı
ka dene wo. 12 Dama Ŋmıŋ wıaha
yiwo wudieke dı yalla miivoli,
ta yaa hagırıŋ, ta bı die a tıaŋ
takoobi dieke dı yalla nʋa ale.
Ŋmıŋ wıaha bıagı gobe a tʊga
vuota haalıŋ aŋaŋ miivoli jigiŋ, ta
tʊga ʊ gbime aŋaŋ ʊ kɔba kpaaŋ,
ta tʊga ta puo ʊ sʊŋanyile aŋaŋ
wudieke ʊ yilinene ʊ sʊŋ ma. 13 Ta
nyıŋnaaŋka mana dı bie yaalıŋ
ma, ta Ŋmıŋ, vuodieke dı bala ʊ
keŋ dii tı sarıya wa nine dı yese
he; ta jaaŋ wori a lɔbırı.

Masia yine tı kaabıŋ jakʊʊŋ

14 Tı yaa wa kaabıŋ jakʊʊŋ,
vuodieke dı wolinne ga Ŋmıŋ
gbaŋ gbaŋ jigiŋ arızanna ma,
wʊnıŋ ʊ yine Yisa, Ŋmıŋ
Bʋadembike. Die wıa, tı mʊ tı yigi
keŋ keŋ yada dieke tı bala yaalıŋ
ma wa. 15 Tı kaabıŋ jakʊʊrı ka
yi vuodieke dı kana ka chıga tı
zɔɔlıŋ tı wabıŋ ma, ama wʊnıŋ
nıŋ die ʊ ye wo magısıŋ yiri yiri
sıba tı gbaŋ, ama wʊnıŋ die ʊ ka
yi bıaŋ. 16 Die wıa, nı vaa tı yaa
kpaadensiŋ ta ga Ŋmıŋ vuodieke
dı yine burichini wo jigiŋ, ta ye
zɔɔlıncheıgıla aŋaŋ suŋŋiŋ aŋ ka
suŋŋi tı saŋŋa dieke tı keŋ yaala.

5

1 Kaabıŋ jakʊʊŋ mana Ŋmıŋ
ŋaana vʋara wa a nyına ʊ chan-
chaalıŋ sʊŋ dı ʊ zie ba naŋ ma a
kaabıma a yıma wʊnıŋ Ŋmıŋ ba
bıaŋ wıa. 2 *Ʊ* gbaŋ gbaŋ ʊ wabına
sieti pam ma wıa, ʊ bıagı pɔgıla
vuodiekemba dı waarına yıaŋ ta
taarı nyıŋ sieku me sɔmm. 3 Ta ʊ
gbaŋ gbaŋ ʊ wabına wıa, ʊ ka yie
kaabaha vuosi nyıına ma wʊbıatı
wıa, ama ʊ yie mıŋ aŋaŋ ʊ gbaŋ
gbaŋ ʊ wʊbıatı wıa. 4 Vuoŋ ka
vʋara ʊ gbaŋ a yie kaabıŋ jakʊʊŋ,
sie Ŋmıŋ vʋarı wa sıba die ʊ
vʋarına Arɔni dene wo.
5 Die gbaŋ gbaŋ, Masia die dı ka
kɔtı ʊ gbaŋ ta vʋarı ʊ gbaŋ dı ʊ yi
kaabıŋ jakʊʊŋ ama Ŋmıŋ die bala
a yı wa dı:
“Fʊnıŋ fʊ yine n Bʋadembiŋ;
ta jinne maŋ bırıŋ fʊ chɔɔŋ.”
6 Ta ʊ balı jigiŋ kaanı dıaŋ
“Fʊnıŋ nan keŋ yi kıkaabıtʊ yaa
gamma haahuu,
sıba Melikizedeki.”
7 Die Yisa dı yene bie tıŋgbaŋka
gie me wo, die ʊ ŋaaŋ jʊʊsa
Ŋmıŋ ta bala ʊ wumugisike aŋaŋ
nıntaantı a yıa Ŋmıŋ, vuodieke dı
baaŋ bıagı gbatı wa a nyıŋ kumbu
me wo. Die ʊ yine vuodieke
dı sʊʊna ʊ gbaŋ a yıa Ŋmıŋ
wıa, Ŋmıŋ die dı wʊŋ ʊ jʊʊsıŋ.
8 Die ʊ seŋ yiwo Ŋmıŋ Bʋadembiŋ
wusie, ama die ʊ dii wo wahala
ʊ tuone Ŋmıŋ nʋaŋ wıa, 9 ta
die keŋ dii wahalaka kpatı, ta
yi vuodiekemba mana dı tuone
ʊ nʋaŋ dı ye gbatıtaaŋ dieke dı
wone kpatıŋ. 10 Dama Ŋmıŋ die
vʋarı wa mıŋ dı ʊ yi kaabıŋ
jakʊʊŋ sıba Melikizedeki.

Yada taanıŋ kpaamıŋ

11 Tı tıŋ nan balı nı wıa pam
yaa gamma Masia aŋaŋ Melik-
izedeki ma, ama dı hagırı mıŋ dı
tı dagı nı a chıası, dama nı ka sıba
wıa chıası lagı lagı. 12 Dı tı mʊ
nı yiwo dıdagırıŋ saŋka gie, ama
nı ye yaala dıdagırıŋ aŋ ba dagı
nı yaa gamma Ŋmıŋ wıaha wupi-
ilikehe. Nı sıı sıba ballınyaalısı ta
mʊ nı nyume biisiŋ daa nyindiiki
dʊnsa. 13 Vuodieke dı nyunene
biisiŋ ye yiwo bʊanyaalıŋ, ta
ka sıba wııŋ mana yaa gamma
vıınıŋ yaa bıaŋ ma. 14 Nyindiiki
dʊnsa nıŋ yiwo nyıŋkʊra sııtı,
banıŋ ba dagı ba mıŋ ba sıba
wudieke dı yine vıınıŋ aŋaŋ
wudieke dı yine bıaŋ.

6

1 Die wıa, nı da vaa tı wıarı
Masia wıaha wupiilikehe dagıŋ
ma, ama nı vaa tı dagıma
wudiekemba dı mʊna a yıma
vuodiekemba dı kʊrınna Masia
dıısıŋ ma wa. Die wıa tı ka
bı yaala tı balıma yaa gamma
wudieke wıa tı mʊna tı chıgı
nyıŋ tı wʊbıatı ma ta yi Ŋmıŋ
yada, 2 ta bı balıma yaa gamma
Ŋmıŋ nyaabʊ sıula wıa aŋaŋ nuuŋ
dıısıŋ vuosi ma aŋaŋ kumbu
hagıkʊ wıa aŋaŋ Ŋmıŋ dı balla
ʊ dii vuosi sarıya dene ta ka wo
kpatıŋ dene. 3 Dıı yi Ŋmıŋ dı
saagı tı nan ga nıŋŋa.

4 Masia dıdıısırı diekemba dı
zetine ʊ dıısıŋ, dı nan dı hagırıŋ
aŋ ba bıagı a tarıgı ba sʊŋanyile.
Saŋŋa kaanı die ba bie wo
Ŋmıŋ chaanıŋ ma, ta banıŋ aŋaŋ
ba chanchaalıŋ dı tuo Ŋmıŋ
Halıkasıka, ta laŋ arızanna ma
piini a ye, 5 ta die sıba Ŋmıŋ wıa
nansıŋ dı sına die, ta sıba dʊnıa
dieke dı kienene wo hagırıŋ wıa,
6 ama ta keŋ zeti Masia dıısıŋ. Dı
nan dı hagırıŋ dı ba yiŋŋi tarıgı
ba sʊŋanyile, dama ba bı kʊʊ wa
Ŋmıŋ Bʊadembike dagarıkʊ ma
ta yi wo viivi yeŋ me mıŋ.

7 Tıŋgbaŋ dieke nııŋ dı ŋaana
nıı ka dı sʊnsı ta yie nyindi-
ike a yıa vuodiekemba dı kʊna
wa, Ŋmıŋ yi alibarika yı kanıŋ
tıŋgbaŋka mi. 8 Ama dıı yi ka
nyuuŋ haŋgɔɔsı aŋaŋ huubıatı,
die nıŋ ka wo nyʊarı, dı kaaŋ
yʊası ta Ŋmıŋ kaa kaatı yı ka aŋ
ka dii bolıŋ a chʊʊsı.

9 Ama tı nımballı, aŋaŋ tı
bala naa mana, ama tı ka chele
yaa gamma nı ma. Tı sıba dı
nı bie sievııŋkʊ ma, gbatıtaanıŋ
sievııŋkʊ ma. 10 Ŋmıŋ nıŋ yiwo
wusietieŋ. Wʊnıŋ ʊ kaaŋ daaŋ
tʊŋ dieke nı tʊnna wa, yaa choti
dieke nı yalla aŋaŋ wa wa ta
die suŋŋi ta ye suŋŋe Masia
dıdıısırıba wa. 11 Tı yaala nı
wʊnyı mana yallıma kanıŋ sʊkʊ
mi a ga tʊgı kpatıkʊ, amʊ nı yalla
tama dı nı nan ye jadieke wo nı
nan seŋ a ye ke. 12 Tı ka yaala nı yi
walınkpıatieliŋ, ama tı yaala nı yi
vuodiekemba dı yine Yisa yada, ta
yallıma suguru, ta keŋ ye jadieke
Ŋmıŋ dı yına nʊaŋ dı ʊ nan yı ba
wa.

Ŋmıŋ wusie nʊaŋ wo chıılıŋ

13 Ŋmıŋ die dı yına Abarahami
nʊarı, die ʊ hʊʊ wa ʊ gbaŋ gbaŋ
ʊ saaŋ ma, dama vuoŋ wori a
tıaŋ wʊnıŋ Ŋmıŋ ʊ baaŋ nan hʊʊ
vuoke mi saaŋ ma. 14 Die ʊ baarı
dı, “Manıŋ n yıa fʊ nʊaŋ dı n
nan yi alibarika a yi fʊ ma, ta
yı fʊ haagısı pam.” 15 Abarahami
die dı dii suguru ta die keŋ ye
jadieke Ŋmıŋ dı yına nʊarı dı
ʊ nan yı wa wa. 16 Vuota dı
keŋ baa ʊ hʊʊ ʊ ŋaaŋ hʊʊ wa
vuodieke dı tıanna wa saaŋ ma,
ta ʊ hʊʊsısı dı kʊa nınhagırıŋ
mana. 17 Vuodiekemba dı bala ba
tuo nʊa dieke Ŋmıŋ dı ziene wo,
die ʊ yaala ʊ dagı ba dı ʊ kaaŋ
tarıgı ʊ sʊŋanyile; die wıa die ʊ
hʊʊ a gʊtı ʊ nʊarı ma. 18 Ŋmıŋ

kaaŋ bıagı chıbı ŋmınchıbısı. Die wıa nyinti ale wa gie, ɔ nɔarı aŋaŋ ɔ hɔna wa wo tarıgıŋ. Die wıa tı chıgına a ga ɔ jigiŋ a ye gbatıtaanıŋ naa wa, dı mɔ tı vaa ɔ nɔarı gie kpaŋŋısı tı aŋ tı yigi tama dieke tı yalla wa a yalla keŋ keŋ. 19 Tama dieke tı yalla naa die vana tı sɔgıtı dı hagırı, ta ga juu arızanna ma Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıukɔ sɔŋ a garısa garı dieke dı puone juokpeŋkpıukɔ a ga tɔgı juodieke dı yine kası Ŋmıŋ juokpeŋkpıukɔ sɔŋ wa. 20 Mi die Yisa die dı wɔŋ zie tı naŋ ma a yi tı sieyiiritu, ta yi kaabıtıba jakɔɔŋ yaa gamma haahuu sıba Melikizedeki.

7

Ŋmıŋ Kıkaabıtɔ Melikizedeki wıa

1 Melikizedeki wa gie die yiwo Salemi tıŋ naaŋ, ta bı yi Nabidie Ŋmıŋ kıkaabıtɔ. Die Abarahami die dı nyınna tɔŋ dieke die ɔ bıagına a nyaŋŋı naalıba banıısa a yiŋŋi a kieŋ wo, die Melikizedeki die dı tuoli wo sieŋ me a yi alibarika a yi wo. 2 Abarahami die dı yı wa nyindiekemba mana ɔ nagına a nyıŋ mi wo baŋ mana sɔŋ kaanı. Ɔ saarı Melikizedeki wa chıaŋ yine “Sɔgıyıalıŋ Naaŋ” ta ɔ die bı yi Salemi tıŋ naaŋ, ta Salemi chıaŋ dı yi “Sɔgıdɔagıŋ” die wıa ɔ bı yi “Sɔgıdɔagıŋ Naaŋ.” 3 Wııŋ die wori a daga yaa gamma Melikizedeki chɔɔŋ wıa yaa ɔ nuŋ wıa yaa ɔ chɔɔŋkɔɔlıba wɔnyı wıa yaa ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ maarıŋ yaa ɔ kuŋ wıa. Ɔ sıı sıba Nabidie Ŋmıŋ Bɔadembike, ta yi Ŋmıŋ kıkaabıtɔ yaa gamma haahuu.

4 Ye Melikizedeki die dı yine vuokpıuŋ dene, ta tı chɔɔŋkɔɔŋkpıuŋ Abarahami die yı wa jadieke mana die ɔ wagına gbatı a nyıŋ tɔŋ ma baŋ sɔŋ mana kaanı. 5 Mıraha die dagıya dı Izara vuosisi gbaŋ mɔ ba vɔarı wa ba nyinti baŋ sɔŋ mana kaanı a yı ba gbaŋ gbaŋ ba buuriŋ die dı yine Liiva haagısısı ta yi Ŋmıŋ kıkaabıtıba aŋaŋ ba mana die dı yine Abarahami haagısı mana yɔrı. 6 Melikizedeki die ka yi Liiva haagıŋ ama Abarahami die yı wa wa ɔ nyinti baŋ sɔŋ mana kaanı. Die Melikizedeki die dı yi alibarika a yi Abarahami ma, wɔnıŋ vuodieke Ŋmıŋ dı yına nɔarı. 7 Vuoŋ mana sıba mıŋ dı vuodieke dı yınana alibarika yiwo vuokpıuŋ a tıaŋ vuodieke dı tuosinene alibarika ka. 8 Kıkaabıtıba diekemba die dı tuosinene nyinti baŋ mana sɔŋ kaanı a nyına vuosi jigiŋ die yiwo vuota ta die dı keŋ kpie, ama Melikizedeki vuodieke die dı tuosinene nyinti baŋ mana sɔŋ kaanı a nyına Abarahami jigiŋ ye bie wo ɔ miivoli me sıba Ŋmıŋ gbaŋkɔ dı dagına dene wo. 9 A bı gɔtı tı nan bıagı a baarı dı Liiva haagısı vuodiekemba die dı tuosinene nyinti baŋ mana sɔŋ kaanı wa, gbaŋ die yı wa Melikizedeki ba nyinti baŋ mana kaanı saŋŋa dieke Abarahami die dı yına wa. 10 Dama saŋŋa dieke Melikizedeki die dı haarına Abarahami wa, die ba ye ka mıırı Liiva ama wɔnıŋ Liiva die bie wo ɔ chɔɔŋkɔɔŋ Abarahami wa ma.

11 Ŋmıŋ die yı Izara vuosi mıra ta die dagı Liiva maarıŋ ba kaabıŋ tɔɔma dı sına die. Dıı yi ta kıkaabıtıba diekemba die dı nyına Liiva maarıŋ ma tɔɔma dı bıagı a yie vuosi sɔgıyıalıntieliŋ, dı tıŋ kaaŋ bı yi talası dı kıkaabıtɔ gaaŋ vuodieke dı kana ka nyıŋ Arɔni maarıŋ ma ama ta yi kıkaabıtɔ sıba Melikizedeki keŋ. 12 Dama ba keŋ tarıgı kıkaabıtıba vɔarıŋ, dı yiwo talası dı ba tarıgı mıraha gbaŋ. 13 Ta tı Yɔmɔtieŋ vuodieke wıa tı balala naa wa, nyıŋ wa buurigaaŋ ma. Ta vuoŋ dı ye ka nyıŋ ɔ buuriŋ ma

a yi kɪkaabɪtʊ. 14 Vuoŋ mana wɔŋ sɪba a baarɪ wʊnɪŋ Yisa die nyɪŋ wa Juda buurɪŋ ma, ta Mosisi die dɪ ka balɪ dɪ kɪkaabɪtɪba nan nyɪŋ ba buurɪŋ ma.

Yisa sɪɪ sɪba Melikizedeki

15 Saŋŋa dieke kɪkaabɪtʊ gaaŋ sɪba Melikizedeki die dɪ kenne keŋ wo die dɪ yi aŋ tɪ faasɪ sɪba wɪaha chɪaŋ. 16 Wʊnɪŋ die ʊ ka yi kɪkaabɪtʊ yaa gamma vuota mɪraha ma, ama die ʊ bɪrɪŋ wa kɪkaabɪtʊ miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ hagɪrɪŋ ma. 17 Dama dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ, “Nan yi kɪkaabɪtʊ yaa gamma haahuu, sɪba Melikizedeki die dɪ sɪna die wo.” 18 Die wɪa mɪrɪkʊʊrɪ ka bɪ tʊma dama ka wo hagɪrɪŋ aŋaŋ nyʊarɪ. 19 Dama Mosisi mɪraha die ka bɪagɪ yi jaaŋ dɪ beri vɪɪnɪŋ. Ama lele tɪ yaa tama dieke dɪ kpana ka, ka ma tɪ chʊŋ gbigi Ŋmɪŋ.

20 Ta Ŋmɪŋ dɪ bɪ yɪ nʊaŋ a gʊtɪ ka ma. Ŋmɪŋ die ka yɪa nʊaŋ die ba kalɪnnana kɪkaabɪtɪba mi wo. 21 Ama Yisa die keŋ yiwo kɪkaabɪtʊ saŋŋa dieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna wa nʊaŋ ta balɪ wa dɪ:

“Manɪŋ Ŋmɪŋ yɪ wa nʊaŋ
ta kaaŋ bɪ tarɪgɪ n sʊŋanyile,
ta baarɪ
‘Fʊnɪŋ fʊ bala fʊ yi kɪkaabɪtʊ yaa
gamma haahuu.’ ”

22 Die wɪa, Yisa yiwo vuodieke dɪ dagɪna dɪ nʊa dieke dɪ kpana beri mɪŋ ta wo tarɪgɪŋ.

23 Kʊrɪŋ ma wa kɪkaabɪtɪba mi wo die kpiye mɪŋ ta ba chan-chaalɪŋ dɪ tuose ba tʊʊma, die wɪa die ba dala. 24 Ama Yisa nɪŋ ʊ nan dɪ beri ta yi kɪkaabɪtʊ yaa gamma haahuu ta ʊ tʊʊmaha kaaŋ nyɪŋ ʊ nuusi me aŋ vuogaaŋ tuoke. 25 Die wɪa, vuodiekemba dɪ chʊnna gbigi Ŋmɪŋ, wʊnɪŋ Yisa saaŋ ma naa, ʊ nan bɪagɪ a gbatɪ ba a taaŋ leleke gie aŋaŋ saŋŋa dieke dɪ kienene wo, dama wʊnɪŋ ʊ bie wo ʊ miivoli me saŋŋa mana mɪŋ, ta jʊʊsa Ŋmɪŋ a yɪa ba.

26 Die wɪa, Yisa yine tɪ kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ dieke dɪ suŋŋinene tɪ tɪ yaalala dene. Wʊnɪŋ ʊ yiwo sʊgɪyɪalɪntieŋ ta wo bɪaŋ: ʊ bie ʊ tʊaŋ ta ka sɪɪ sɪba vuodiekemba dɪ yalla bɪaŋ wa, ta Ŋmɪŋ dɪ kɔtɪ wa a tɪaŋ arɪzanna ma tieliŋ mana. 27 Kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊra banɪŋ ba die woliŋ kaaba daaŋ nɪŋ mana ba gbaŋ gbaŋ ba wʊbɪatɪ wɪa, ta bɪ kaaba yɪa vuosisi wʊbɪatɪ wɪa, wʊnɪŋ Yisa nɪŋ ka sɪɪ die, die ʊ nagɪ wa ʊ gbaŋ a yi kaabɪ balɪmɪŋ, kaabɪŋ bɪ wori. 28 Mosisi mɪraha ŋaaŋ vʊara vuotaŋ a yie be kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊra ama ta ba ka mɪŋŋɪ beri vɪɪnɪŋ a kpatɪ. Mɪraha kʊaŋ chaaŋ Ŋmɪŋ die dɪ yɪ nʊaŋ ta nagɪ ʊ Bʊadembiŋ a yi wo kɪkaabɪtʊ, wʊnɪŋ ʊ nan dɪ beri vɪɪnɪŋ yaa gamma haahuu.

8

Yisa yine tɪ kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ

1 Wudieke tɪ bala naa chɪaŋ yiwo naa, tɪ yaa wa kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ ta ʊ kalɪ Ŋmɪŋ vuodieke dɪ yalla hagɪrɪŋ mana nuudiigiŋ chaaŋ naarɪ ma arɪzanna ma, 2 ta ʊ tʊma kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊra tʊʊma Ŋmɪŋ kasɪ dɪaŋ kasɪ vɪɪkʊ ma; kanɪŋ ka yine wusie jɪamɪŋ vɪɪŋ ta tɪ Yɔmʊtieŋ die dɪ wʊnsɪ ka da vuota.

3 Kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ dieke nɪŋ mana ba vʊarɪna, die dɪ yiwo talasɪ dɪ ʊ nagɪ piinisi ta bɪ yi kaaba a yɪ Ŋmɪŋ, die gbaŋ die dɪ yi talasɪ dɪ tɪ kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ gbaŋ yɪ jaaŋ. 4 Dɪɪ yi ʊ tɪŋ bie tɪŋgbaŋka gie me, ʊ tɪŋ kaaŋ yi kɪkaabɪtʊ naada, dama kɪkaabɪtɪba diekemba dɪ yɪnana Ŋmɪŋ piinisisi sɪba Juu vuosi mɪraha dɪ dagɪna die wo wɔŋ beri mɪŋ. 5 Wudieke ba tʊnnana naa wa yiwo arɪzanna ma vɪɪŋ

nıasıŋ. Naa wıa Ŋmıŋ die dı kpaaŋ Mosisi saŋŋa dieke die ɔ balla ɔ wɔnsı Ŋmıŋ jıamıŋ vıikɔ, Ŋmıŋ die dı kpaaŋ wa ta baarı dı, “Yime jaaŋ mana mana sıba n dagına fɔ tannı sikpeŋ wo.” 6 Ama Ŋmıŋ yı wa Yisa kaabıŋ tɔŋ dieke dı tıanna ba kaabıŋ tɔɔmaha sıba ɔ nɔaŋ dı tıanna ta bie vuotaŋ aŋaŋ wɔnıŋ Ŋmıŋ vuosisi sɔnsɔkɔ dene wo, dama ɔ nɔarı taası wa aŋaŋ nyınvıına atıaŋ nɔakʊʊrı.

7 Dama dıı yi ta bʊmbʊŋaŋ nɔarı die vana ta vuosi dı bie vıınıŋ, die nıŋ dı tıŋ kaaŋ bı yi talasi dı Ŋmıŋ yı nɔarı a gʊtı ka ma. 8 Ama Ŋmıŋ die ye vuotaŋ bıabɔ saŋŋa dieke ɔ balla dı:

“Manıŋ Ŋmıŋ bala naa:
saŋŋa kieŋ ta n nan keŋ yi nɔahaalıŋ a yı Izara vuosi aŋaŋ Juda vuosi.
9 Kanıŋ ka kaaŋ dı sıı sıba nɔa dieke die n ziene aŋaŋ ba chɔɔŋkʊʊlıŋ
daa dieke die n yigine ba nuuŋ ta vɔarı ba a nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma wa.
Die ba ka dı nɔa dieke die n yına ba wa
die wıa n baga die dı wo ba ma.
10 Manıŋ Ŋmıŋ baarı n nan zieŋ nɔarı gie aŋaŋ Izara vuosi
daa diekemba dı kienene wo:
N nan wa marı n mıraha ba sʊŋanyile me
ta maagı ha ba sʊgıtı ma.
Manıŋ n nan yi ba Ŋmıŋ,
aŋ ba dıaŋ ba yi n vuosi.
11 Dı kaaŋ bı yi talasi dı vuoŋ dagı ɔ chanchaaŋ
yaa a balı ɔ chanchaaŋ dı
‘Fɔnıŋ, sımma Ŋmıŋ.’
Dama ba mana nan keŋ sıba mıŋ vuodiekemba dı yine vuokpııma aŋaŋ wabıtı mana.
12 N nan keŋ vaa ba wʊbıatı a chaa ba
ta kaaŋ dı tıınsa ba wʊbıatıtı wıa.”
13 Ŋmıŋ dı dene balı nɔahaalıŋ wıa die yine bʊmbʊŋaŋ nɔarı dı yi nɔakʊʊrı, ta jadieke nıŋ mana dı kʊʊrınna ta nyıŋ, ka kaaŋ yɔası ta ka bıa.

9

Tıŋgbaŋka gie Ŋmıŋ jıamıŋ aŋaŋ arızanna ma Ŋmıŋ jıamıŋ wıa

1 Bʊmbʊŋaŋ nɔarı die yaa wa mıra yaa gamma ba baaŋ nan jıaŋ Ŋmıŋ dene aŋaŋ jigidieke ba baaŋ dı jıama wa tıŋgbaŋka gie me. 2 Die ba kpii wo dɔŋısı gbanıŋ vıiŋ ta yaa juone ale. Die ba wasa juodieke die dı benne nıŋŋa wa, Kası Jigiri. Mi die ba zieŋ jadieke ba nagına popolisi a sʊga ka ma ta teebuli dı zie ka ma ta paanɔ dieke die ba nagına a yı Ŋmınnı dı diisi teebulike me. 3 Die garı dieke dı puone juone ale wo kʊaŋ die ba wasa kası dıaŋ kası jigiŋ, 4 die ka sʊŋ die kori dieke ba nagına salıma a wʊnsı wa ta ba jʊa nyınnyʊʊgıvıına ka ma a yıa Ŋmınnı aŋaŋ Ŋmıŋ nɔaha a daka dieke ba nagına salıma a marı ka mana wa die dı beri. Ka ma salıma gbieŋ die dı beri ta nyindiike dieke ba wasınana maana wa die dı bie ka ma aŋaŋ Arɔni daaŋgbanıŋ dieke dı tɔsına vaatıtı aŋaŋ taŋ teelike ale dieke Ŋmıŋ mıraha dı maagına a diisi a ma wa dı beri. 5 Die adaka ka sikpeŋ die nyinti ataŋ die yalla chobiti ta daga dı Ŋmıŋ bie me, ta a chobititi die dı jatı a ligi jigidieke Ŋmıŋ dı nagınana wʊbıatı a chaa wa. Ama lele n kaaŋ bıagı a dagı wıaha chıası mana.

6 Naa die dı sıı, die kıkaabıtıba die ŋaaŋ juo juodieke dı bene nıŋka ma daaŋ mana a tɔma ba Ŋmıŋ jıamıŋ tɔɔma, 7 ama kıkaabıtıba jakʊʊrı nyıına ma ŋaana juo juodieke dı bene sʊkɔ

ma wa, bıŋ mana bʊnyı ʊ juo mi. Ʊ ŋaaŋ nagı wa zıŋ a juu yi kaaba a yı Ŋmıŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ wʊbıatı wıa aŋaŋ vuosisi dı yine wudiekemba ta ka sıba baarı a yiwo wʊbıatıtı. 8 Ŋmıŋ Halıkasıka die mıŋŋı daga yaa gamma Ŋmıŋ jıamıŋ vıikʊ gie, dı jigidieke dı yine kası dıaŋ kası jigiri die ye ka yuori saŋŋa dieke juodieke dı bene nıŋka dı yene zie wo. 9 Naa yiwo dagıtı a yı tınıŋ vuodiekemba dı bene leleke gie wo, ta daga dı vuodiekemba die dı jıanna Ŋmınnı ta die ŋaaŋ yıa Ŋmıŋ ba piinisi aŋaŋ ba dɔŋısı zımbʊ die ka bıagı a vʊarı ba wʊbıatı Ŋmıŋ nıŋŋa, 10 dama hanıŋ nıŋ die a yiwo nyindi-ike aŋaŋ nyiŋnyuuki diekemba die dı chʊarına aŋaŋ wudieke dı kana ka chʊarı, aŋaŋ nyıŋgbanıŋ wʊnsıŋ wıa. Genhe mana die yiwo nyıŋgbanıŋ ma mıraha dı ba dı ha yaa gamma a ga tʊgı saŋŋa dieke wʊnıŋ Ŋmıŋ dı bala ʊ yı ba mırıhaalıŋ.

11 Ama Masia vuodieke dı yine nyıŋvıŋ dieke dı benne leleke gie kıkaabıtıba jakʊʊŋ wɔŋ keŋ mıŋ. Vıŋ dieke ʊ kenne juu ta tʊma ka ma naa yiwo vıŋkpeŋkpıŋ dieke dı benne vıınıŋ aŋaŋ wusie; daa jadieke vuota dı kpine, ta a ka bı yi tıŋgbaŋka gie jaaŋ. 12 Masia die dı kenne a juu bʊnyı jıamıŋ vıikʊ ma a ga tʊgı kası dıaŋ kası jigiri saŋŋa dieke wo, die ʊ ka nagı bie aŋaŋ naarası zıŋ a yi kaaba, ama die ʊ nagı wa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ zıŋ a tuŋ ta vʊarı tı a nyıŋ bıaŋ ma yaa gamma haahuu. 13 Die ba ŋaaŋ naga bie aŋaŋ naarası zıŋ, ta die bı nagı naasaaŋ a yi kaaba ta jʊʊ ka nyıŋgbanıŋ boliŋ ta nagı ka tanyeeliŋ aŋaŋ zımbʊ a mısı mısı vuodiekemba die dı yalla bıabʊ Ŋmıŋ nıŋŋa, dı ka wʊnsı ba nyıŋgbanıŋ aŋ ba yıantı. 14 Ama Masia die wo bıaŋ ta Halıkasıka dieke dı benne saŋŋa mana hagırıŋ ma wʊnıŋ Masia die dı nagı ʊ gbaŋ a yi kaabı dieke dı bene vıınıŋ vıınıŋ a yı Ŋmıŋ. Die wıa ʊ zımbʊ dı faasına yaa hagırıŋ ta vʊarı bıaŋ tı sʊgıtı ma. Ta lele tı nan bıagı jıaŋ Nabidie Ŋmıŋ ta kaaŋ bı yie wudiekemba dı baaŋ yaa tı a ga kuŋ me.

15 Wıırı gie wıa, Masia yine vuodieke dı vana nʊahaalıkʊ dı beri amʊ vuodiekemba Ŋmıŋ dı wana wa nan ye alibarika dieke dı wone kpatıkʊ ta Ŋmıŋ dı yi nʊaŋ dı ʊ nan yı wa. Naa nan bıagı yi dama Masia die kpiye mıŋ, die dı vaa vuota dı ye gbatıtaanıŋ a nyıŋ ba wʊbıatı ma saŋŋa dieke nʊakʊʊrı dı yene beri wo.

16 Dıı yi vuoŋ dı maagı ʊ faarı diile gbanıŋ, vuoŋ ka yese jaaŋ ntaala ba keŋ bıagı a dagı dı vuodieke dı maagına gbaŋkʊ kpiye mıŋ. 17 Dama saŋŋa dieke vuodieke dı maagına faarı gbaŋkʊ dı yene bie ʊ miivoli me wo, gbaŋkʊ mi wo yiko. 18 Die wıa bʊmbʊŋaŋ nʊarı die dı wo yiko dıı yi ba ka yi zımbʊ kaaba. 19 Mosisi die wolin mʊʊlı wa Ŋmıŋ mıraha mana sıba dı maagına dene wo. Ta ka kʊaŋ chaaŋ ʊ nagı vaatı a bɔbı aŋaŋ yiise kɔbıŋmınıŋ a nagı suge naarası aŋaŋ bie zıŋ dı lagıŋnana nyaaŋ a nagı mısa mıraha gbaŋkʊ ma aŋaŋ vuosisi mana ma, 20 ta die bala dı, “Zımbʊ gie yine nʊa dieke Ŋmıŋ dı yına nı dı nı dıa dagıtı.” 21 Mosisi die dı bı nagı zımbʊ a mısı Ŋmıŋ jıamıŋ vıikʊ aŋaŋ jadiekemba mana ba nagına a jıama Ŋmınnı ma. 22 Wusie, Ŋmıŋ mıraha ma zıŋ die vana jaaŋ mana dı bie vıınıŋ ta wo dıgıntı, ta dıı yi zıŋ dı ka nyıŋya, Ŋmıŋ kaaŋ nagı vuosi wʊbıatı a chaa ba.

Masia kaabıkʋ kpise wo bıaŋ

23 Die wıa, die dı yiwo talası dı ba yi kaaba a wʋnsı
nyindiekemba dı yine arızanna
ma nyinti nıasıŋ. Ama kaabı
dieke dı tıanna naa balla ka wʋnsı
arızanna ma nyinti gbaŋ gbaŋ.
24 Dama Masia die ka ga juu
juokasi dieke vuota dı nagına ba
nuusi a mıı ta ka nıası jigikası
ka wa, ama die ʋ ga juu wo
arızanna gbaŋ gbaŋ ma a zie
Ŋmıŋ nıŋŋa tı suŋŋiŋ wıa. 25 Juu
vuosi kıkaabıtıba jakʋʋrı ŋaaŋ
juo kası dıaŋ kası jigiri bıŋ mana
bʋnyı aŋaŋ dɔŋısı zıŋ mıŋ. Ama
Masia die ka ga juu dı ʋ nagı ʋ
gbaŋ a yime kaaba saŋŋa mana,
26 dama die ʋ tıŋ yi die, die nıŋ
dı tıŋ nan yi talasi dı ʋ dime
wahala saŋŋa saŋŋa a nyıŋ saŋŋa
dieke Ŋmıŋ dı naanna tıŋgbaŋka
gie wo. Ama leleke gie, saŋŋa
dı gbigine kpatıŋ naa, die ʋ keŋ
nyıŋ bʋnyı dı ʋ nagı ʋ gbaŋ a
yi kaaba ta kpisi bıaŋ. 27 Vuota
mana baa ʋ kpi wo bʋnyı ta ka
kʋaŋ chaaŋ Ŋmıŋ dii wo ʋ sarıya.
28 Die gbaŋ gbaŋ Masia gbaŋ die dı
nagı ʋ gbaŋ a yi kaaba bʋnyı dı ʋ
vʋarı vuosi pam a nyıŋ bıaŋ ma,
ʋ nan daansı yiŋŋi a keŋ ama daa
ʋ bı vʋarı vuosi a nyıŋ ba bıaŋ
ma ama ta gbatı vuodiekemba dı
chıısınana wa wa a taaŋ.

10

1 Juu vuosi mıraha die yiwo
arızanna ma nyıŋvıına diekemba
dı kienene wo nıasıŋ, ama daa
ka gbaŋ gbaŋ. Die wıa, kaabı
dieke dı wone kpatıkʋ ta ba
yie bıŋ mana wa kaaŋ bıagı a
yi vuodiekemba dı kienene aŋaŋ
kaabıkʋ kası Ŋmıŋ nıŋŋa. 2 Dıı
yi die kaabıkʋ tıŋ nan bıagı wʋnsı
ba sʋgıtı, ba tıŋ nan kaabı bʋnyı
ta vaa, ta bıaŋ kaaŋ bı dı ba.
3 Ama ba yie kaabaha mi mıŋ bıŋ
mana ta a tıınsa vuosi ba wʋbıatı,
4 dama naarası aŋaŋ bie zımbʋ
gie kaaŋ bıagı a vʋarı bıaŋ.

5 Die wıa, die Masia die dı bala
ʋ keŋ tıŋgbaŋka gie me wo, die ʋ
balı a yı wa Ŋmıŋ dı:

“Fʋnıŋ ka yaala kaaba aŋaŋ piinisi,
ama wʋnsı wa nyıŋgbanıŋ a yı mıŋ.

6 Fʋ sʋŋ ka fıala aŋaŋ dɔŋısı ba nagına a yie kaaba
ta jʋha wʋbıatı wıa wa.

7 Die wıa maŋ baarı dı, ‘Ŋmıŋ, manıŋ n wʋnna
dı n yi wudieke fʋnıŋ fʋ yaalala,
sıba dı maagına die wo fʋ gbaŋkʋ ma yaa gamma n wıa wa.’ ”

8 Die ʋ wolin baarı dı, “Fʋnıŋ fʋ
wo sʋgıfıalıŋ aŋaŋ kaaba aŋaŋ
piinisi aŋaŋ dɔŋısı ba nagına yi
kaaba ta jʋa ha wa aŋaŋ kaabı
dieke ba ŋaana kaaba ba wʋbıatı
wıa wa.” Die ba kaaba kaabaha
gie sıba mıraha dı dagına dı ba
yime die wo. 9 Womi die ʋ bı
baarı dı, “Ŋmıŋ, n wʋnna n nan
yi fʋ choti.” Die wıa, Ŋmıŋ vʋarı
wa kaaba kʋraha mana a taaŋ
ta nagı Masia kaabıkʋ a zieŋ a
naŋ ma. 10 Yisa Masia die yiwo
wudieke Ŋmıŋ dı yaalala ta die
nagı ʋ gbaŋ a yi kaaba bʋnyı ta
vʋarı tı wʋbıatı a taaŋ.

11 Kıkaabıbalıŋ dieke Juu vuosi
kıkaabıtıba dı ŋaana yie daaŋ
mana wa kaaŋ bıagı a vʋarı
wʋbıatı a taaŋ. 12 Ama Masia
nıŋ die nagı wa ʋ gbaŋ a yi
kaabıŋ bʋnyı bıaŋ wıa, kaabı
dieke dı yalla hagırıŋ yaa gamma
haahuu ta vʋara bıaŋ saŋŋa mana
wa. Ta lele ʋ wa kalı wa Ŋmıŋ
nuudiigiŋ chaaŋ. 13 Mi ʋ wa
chıısa saŋŋa dieke dı baaŋ keŋ
tʋgı aŋ Ŋmıŋ nagı ʋ dataasi a yi
ʋ nuusi me. 14 Die wıa, wʋnıŋ
die ʋ yiwo kıkaabı balımıŋ ta yi
vuodiekemba ʋ vʋarına a nyıŋ

bıaŋ ma wa dı ba bemme vıınıŋ yaa gamma haahuu.
15 Ŋmıŋ Halıkası gbaŋ di wo
siara yaa gamma wıırı gie mi, dı
16 “Manıŋ Ŋmıŋ, nvarı gie maŋ
baa n zieŋ aŋaŋ ba
daa diekemba dı kienene wo:
Manıŋ n nan nagı n mıraha a yi
ba svgıtı ma,
ta maagıha a diisi ba sıkpara
ma.”
17 Ta die bı balı a gvtı dı, “Ta ba
wvbıatıtı aŋaŋ ba tvntvmbıatı, n
kaaŋ bı tıınsıha bıbra.” 18 Die wıa
Ŋmıŋ dı nagına wvbıatı a chaa
naa, v ka bı yaala kaabıŋ mana
bıbra.

Tı chvŋ gbigi Ŋmıŋ

19 N nımballı, Yisa kumbu wıa
tı yaa wa sikimiŋ dı tı ga juu
kası dıaŋ kası wa jigiŋ. 20 Yisa
nyıŋgbanıŋ dieke dı yine sie
haalıŋ aŋaŋ sie dieke dı yalla
miivoli wo yuorine sanvarı a yı
tı. 21 Tı yalla kıkaabıtv kpııŋ
dieke dı sına Ŋmıŋ tigiŋ me wıa,
22 nı vaa tı chvŋ gbigi Ŋmıŋ aŋaŋ
svgı diekemba dı benne vıınıŋ
aŋaŋ wusie yada, ta da yallıma
chıılıŋ, aŋaŋ tı svgı diekemba
Yisa zıŋ dı vvarına svŋanyilibıatı
me wo, aŋaŋ tı nyıŋgbaŋ dieke
die tı sına aŋaŋ nyaaŋ dieke die
dı wone dıgıntı wa. 23 Nı vaa tı
yigi tama dieke tı bala dı tı yallı
wa a yalla keŋ keŋ ta da chıılıma,
dama vuodieke dı yına tı nvarı
yiwo wusietieŋ. 24 Nı vaa tı baga
bemme tamba ma ta suŋŋime taŋ
yaa gamma choti aŋaŋ tvnvıına
yiile. 25 Nı da vaa tı vaa lagımıŋ
sıba vuosi bataŋ dı yinene dene
wo, ama nı vaa tı faası kpaŋŋıma
taŋ, sıba tı yene ta tı Yɔmvtieŋ
daarı faası a chvŋ gbige dene wo.
26 Tı sıbına wusie dieke ba
yuori dagı tı naa, dıı yi tı
ko yie bıaŋ, kaabıŋ bı wori a
baaŋ bıagı a vvarı bıabv mi.
27 Wudieke dı tıalına yiwo sarıya
diile dieke dı yalla ŋmaamıŋ aŋaŋ
bolikpeŋkpııŋ dieke dı kienene ta
nan daansı a chvvsı vuodiekemba
dı zetine Ŋmınnı. 28 Vuodieke nıŋ
mana die dı zetine Mosisi mıraha
dıısıŋ, ta vuosi dı sıba ta yi siara
vuosi bale yaa bataa, die ba ŋaaŋ
kva dı tieŋ ta ka chıga wa zɔɔlıŋ.
29 Die nıŋ, yilime wudieke dı bala
ka yi a yi vuodiekemba dı kana ka
yıa Ŋmıŋ Bva wa jılıma ta ka bı
yıa nvarı zıŋ dieke dı yine tı kası
wa jılıma ta zıa Halıkası dieke dı
suŋŋine tı wo, banıŋ vuosi mi nan
faası ye tıbıdatıŋ pam. 30 Dama
tı sıba dı Ŋmıŋ baarı dı, “Manıŋ
n balla n yiŋŋi tuŋ bıaŋ.” Ka bı
maagı dı, “Ŋmıŋ nan keŋ dii v
vuosi sarıya.” 31 Dı yaa ŋmaamıŋ
dı vuoŋ juu miivolitieŋ Ŋmınnı
sınyıırıŋ ma.

32 Nı da daaŋ ma saŋŋa dieke
nı wolinne a bvgırı yaa gamma
Masia ma wa, die nı dii wo wahala
pam ama die a ka nyaŋŋı nı.
33 Saŋŋa a taŋ ba ŋaaŋ zıa nı
wa yaalıŋ ma ta mugise nı, ta
saŋŋa a taŋ dıaŋ nı ŋaaŋ yi siri
dı nı gvtı wa vuodiekemba ba
mugisinene wo. 34 Die nı ŋaaŋ
chıga zɔɔlıŋ aŋaŋ vuodiekemba
dı benne dansarıka ma wa, ta
saŋŋa a taŋ ba keŋ gbatı nı ny-
inti, nı ŋaaŋ yaa wa svgıfıalıŋ
dama nı sıba a baarı dı nı yaa
nyindiekemba dı tıanna die ta
Ŋmıŋ dı yı nvaŋ dı v nan yı
nı wa aŋ ka bemme yaa gamma
haahuu wo. 35 Die wıa nı da
vasıma nı kpaŋŋınana nı gbaŋ
dene wo, dama ka yaa wa nyvarı
pam a kieŋ. 36 Nı mv nı yallıma
suguru, ta bıagı yi wudieke Ŋmıŋ
dı yaalala, ta ye jadieke die v yına
nvaŋ dı v nan yı tı wa. 37 Dı
maagıya Ŋmıŋ gbaŋkv svŋ dı:
“Dı tıalı wa bıta pilii
ta vuodieke dı balla v keŋ wo
nan keŋ
v kaaŋ yvası.
38 N vuovıınaha nıŋ ba nan yi mıŋ
yada ta bemme;

ama dıı yi ba wɔnyı dı yiŋŋi kɔaŋ
n sɔŋ kaaŋ fıalı aŋaŋ wa.”
39 Tınıŋ tı ka yi vuodiekemba dı yiŋŋinene kɔaŋ ta nan yɔrı wa, ama tı yiwo Masia yada ta ɔ gbatı tı a taaŋ.

11

Yada wıa

1 Yada yiwo, fɔ tuone a dii dı fɔ yalla tama dı nan ye nyindiekemba wa nan seŋ ye he. Ta bı tuo dii dı fɔ kana ka yese nyindiekemba ba seŋ beri mıŋ. 2 Ŋmıŋ die bırı wa kɔrıŋ ma vuosi ba yada wıa.

3 Tı yada wıa tı sıba a baarı dı Ŋmıŋ die yuori wo ɔ nɔaŋ a balı ta ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie dı naaŋ. Die ɔ nagı wa jadieke tı kana ka bıagı yese a naaŋ jadieke tı yesinene naa.

4 Abeli die dı yine Ŋmıŋ yada wıa, die ɔ yı Ŋmıŋ kaabı dieke dı faasına a vıına a tıaŋ Keeni kaabıkɔ. Ɔ yadaka wıa Ŋmıŋ die dı baarı dı ɔ yiwo vuovıınɔ, dama Ŋmıŋ gbaŋ sɔŋ die fıalıya mıŋ aŋaŋ ɔ piinisisi. Abeli die kpiye mıŋ, ama die ɔ yine Ŋmıŋ yada wıa ɔ ye bala mıŋ jinne, dama wudieke ɔ yine wo ye daga tı mıŋ.

5 Enɔki die dı yine Ŋmıŋ yada wıa die ɔ ka kpiye, ama Ŋmıŋ die nagı wa mıŋ a jɔalı arızanna ma ta vuoŋ dı ka bı ye wo. Dı maagıya mıŋ Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma dı, Enɔki die yiwo vuodieke dı fıalınana Ŋmıŋ sɔŋ ta ɔ keŋ nagı wa a jɔalı arızanna ma. 6 Vuoŋ wori a baaŋ bıagı a fıalı Ŋmıŋ sɔŋ dıı yi dı tieŋ ka yi wo yada, dama vuodieke nıŋ mana dı kienene Ŋmıŋ jigiŋ mɔ ɔ yi wo yada dı wɔnıŋ Ŋmıŋ seŋ beri mıŋ ta yıa vuodiekemba dı yaalala wa nyɔarı.

7 Nowa yada wıa die dı yi ta ɔ wɔŋ Ŋmıŋ kpaaŋkɔ yaa gamma nyindiekemba die ɔ kana ka bıagı ye aŋaŋ ɔ nine wo. Die ɔ tuo Ŋmıŋ nɔarı ta kpaası haarıkpeŋkpııŋ ta wɔnıŋ aŋaŋ ɔ deŋ die dı juu ka ma ta ye gbatıtaanıŋ. Dene die dı dagı dı tıŋgbaŋka gie vuosi yaa wa bıaŋ, ama ɔ yadaka wıa die dı yi ta Ŋmıŋ dı wa wa vuovıınɔ.

8 Abarahami die yiwo Ŋmıŋ yada die wıa saŋŋa dieke Ŋmıŋ die dı balı wa dı ɔ nyıŋ tıŋgbaŋ dieke ɔ benne wo a ga tıŋgbaŋ dieke wɔnıŋ Ŋmıŋ dı bala ɔ nagı yı wa wa, die ɔ saagı ta ga. Die ɔ vaa wa ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ tıŋgbaŋka ta ka sıba jigidieke ɔ ganana. 9 Ɔ yadaka wıa die dı yi ɔ ga yi chaanɔ tıŋgbaŋ dieke Ŋmıŋ die dı yına nɔaŋ dı ɔ nan yı wa wa ma. Die ɔ bie wo dɔŋısı gbaŋtı vııtı ma; ta ɔ ballı Aziki aŋaŋ Jakobu vuodiekemba die dı kenne tuo nɔarı dıaŋ die dı bie mi. 10 Dama Abarahami die chıısa dı ɔ keŋ juu tıŋ dieke Ŋmıŋ dı tuurine ta mıı wa ma, tıka yiwo jadieke dı balla ka bemme haahuu.

11 Ɔ hɔgɔ Sara dıaŋ die kɔrıŋya mıŋ ta yi hɔgɔpırıŋ, ama wɔnıŋ Sara yada wıa die ɔ keŋ yigi nyuuti ta mıırı, dama ɔ die sıba a baarı dı Ŋmıŋ vuodieke dı yına wa nɔarı yiwo wusietieŋ. 12 Abarahami vuodieke dı kana ka yɔa aŋaŋ kuŋ naa, ama ɔ kasıŋ haagısı die dı keŋ dala sıba chıŋmarısı dı dala dene wo, ta bı dala sıba mɔgıŋ tambɔsıŋ dı dala dene ta wo biisiŋ.

13 Vuosi gie mana die keŋ kpi mıŋ aŋaŋ ba yada, ama ta ye ka tuo wudieke Ŋmıŋ dı yına nɔaŋ dı ɔ nan yı ba wa, ama ba yadaka wıa die ba wolin ye ke saasaa, dama die ba sıba ta saagı dı ba yiwo chaanıŋ ta kaaŋ yɔası tıŋgbaŋka gie me. 14 Vuodiekemba dı balala wıaha gie wo yuori daga wa dı ba yaala ba gbaŋ gbaŋ ba tıŋgbaŋ. 15 Die ba ka yile yaa gamma tıŋgbaŋ

dieke ba vana wa, dıı yi die ba tıŋ yile ka wıa, ba tıŋ nan ye sieŋ a yiŋŋi ga ka ma. 16 Ama die ba yile mıŋ yaa gamma tıŋgbaŋ dieke dı tıanna ka ta bie arızanna ma. Die wıa Ŋmıŋ dı ka chıga viivi dı ba wasıma wa ba Ŋmıŋ, dama die ɔ wɔnsı wa tigikpııŋ a gbarı ba.

17 Abarahami dı yine Ŋmıŋ yada wıa, die ɔ nagı ɔ bɔa Aziki dı ɔ yi kaaba a yı Ŋmıŋ saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı magısına wa wa. Ye, wɔnıŋ Abarahami wo mi die yine vuodieke Ŋmıŋ dı yına nɔarı mi, wɔnıŋ ɔ bına yi vuodieke dı nagına ɔ bɔademberi balımıŋ dı ɔ yi kaaba a yı Ŋmıŋ. 18 Ŋmıŋ die wɔŋ balı wa mıŋ dı, “Aziki ma nan ye haagısı diekemba n yına nɔarı dı n nan yı fɔ wa.” 19 Abarahami die yiwo yada dı Ŋmıŋ nan bıagı sɔgırı kunti a nyıŋ kuŋ me, ta ka seŋ sıı sıba Abarahami die tuo wo Aziki a nyıŋ kuŋ me.

20 Aziki yada wıa die ɔ balı wɔvıın dieke die dı balla ka keŋ Jakobu aŋaŋ Esɔɔ ma wa.

21 Jakobu die dı yalla yada wıa, die ɔ balla ɔ kpi wo die ɔ balı wɔvıına a yı Josefu ballıdembisi wɔnyı mana ta die keŋ jalıŋ ɔ daaŋgbanıŋ ta jıaŋ Ŋmıŋ.

22 Josefu die dı yalla yada wa wıa die ɔ balla ɔ kpi wo, die ɔ balı yaa gamma Izara vuosi dı balla ba nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma dene, ta die balı yaa gamma ba balla ba yi ɔ kɔba dene.

23 Mosisi chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ die dı yalla yada wıa, die ba mıırına wa ta ye ɔ vıına dene wo, die ba nagı wa a lɔbırı chııta ataa, ta die ka chıga naaŋ wa dı ziene nɔa dieke wo.

24 Mosisi die dı yalla yada wıa, die ɔ bırınna wa die ɔ ka saagıya dı ba wasıma wa Naaŋ Faro lıa bɔa. 25 Die ɔ saagıya mıŋ dı ɔ dii wahala aŋaŋ Ŋmıŋ vuosi ama ta ka saagıya tɔntɔmbıatı sɔgıfıalı dieke dı yine bıta wa. 26 Die ɔ yiliye mıŋ dı, dıı yi ba zıa wa Masia wıa dı yaa nyɔarı pam a tıaŋ Ijipiti tıŋgbaŋ nyinti mana, dama ɔ nine die bie wo nyɔarı dieke dı kienene wo me mıŋ.

27 Mosisi die dı yalla yada wıa, die ɔ nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma ta die ka chıga naaŋ wa sınyıırı dieke dı baaŋ keŋ ɔ ma, ama ta die gara nıŋŋa sıba ɔ seŋ ye wo Ŋmıŋ, vuodieke vuoŋ dı kana ka yese wo aŋaŋ ɔ nine wo. 28 Die ɔ yalla yada wıa die ɔ piili gasıtıaŋkɔ dɔɔga, ta die yı nɔaŋ dı Izara vuosi nagı zıŋ mısı ba gbıabısı amɔ kuŋ malakaka kaaŋ keŋ a kɔɔ ba bɔmbɔŋaŋ ballıdembisi.

29 Die Izara vuosi yada wıa die dı yi ta mɔgıŋmımbɔ die dı puo ta yi tıŋgbaŋ kpıaŋ a yı ba ba jɔalı, ta Ijipiti vuosisi dıaŋ die dı mıa dı ba jɔalı ama mɔgırı nyaabɔ die dı keŋ lagıŋ ta dii be.

30 Izara vuosi yada wıa die ba chɔnna a giliŋ Jeriko tıka daraa ayɔpɔyı wa die ka gaama mana die dı nan dene. 31 Rahabi, hɔgɔ dieke die dı tɔnnana daakpana tɔɔmaha yada wıa die Izara vuosisi die ka gɔtı kɔɔ wa aŋaŋ vuodiekemba die dı zetine Ŋmıŋ nɔarı, dama die ɔ mıŋŋı tuo wo Izara vuodiekemba die dı kenne dı ba maansı daansı tıka chaantı.

32 N bı balı nı vuosi bataŋ wıa a gɔtı? Dıı yi saŋŋa dı beri n tıŋ nan balı nı yaa gamma Gidioni wıa, aŋaŋ Baraki wıa, aŋaŋ Samasini wıa, aŋaŋ Jafita wıa, aŋaŋ Davidi wıa, aŋaŋ Samuli wıa, aŋaŋ Ŋmıŋ naazɔalıŋ wıa. 33 Ba yada wıa die ba bataŋ die dı wagı a nyaŋŋı tıŋgbaŋısı, ta ba bataŋ wudieke dı mɔna, ta tuo Ŋmıŋ dı yına nɔaŋ dı ɔ nan yı ba jadieke, ta ba bataŋ die dı vaa naachige dı ka bıagı yuori a nɔa, 34 ta ba bataŋ dı kpisi bolikpııma, ta ba bataŋ die dı chıgı nyıŋ takoobi kuŋ me. Ta

ba bataŋ die yiwo wabıtı ama a keŋ bırıŋ hagırıtieliŋ, ta bataŋ dıaŋ die dı taa tɔŋ aŋaŋ hagırıŋ ta vaa tıŋgbaŋ gaası sojasisi dı chıgı. 35 Ta hɔgʊba bataŋ maarıtı vuodiekemba die dı kpine dı hagı kunti me.

Ta ba bataŋ die dı yine Ŋmıŋ yada wıa die ba nıgı kʊʊ ba, dama die ba ka yaala ba zeti Ŋmıŋ dıısıŋ ta chıgı nyıŋ kumbu me, ama die ba yaala ba hagı kuŋ me a ye miivoli dieke dı tıanna die. 36 Die ba vʊarı wa ba bataŋ fala ta tıbı ba, ta bɔbı ba bataŋ aŋaŋ chɔrıma a nagı ba yi dansarıka ma. 37 Die ba taa ba bataŋ tana, ta die gobi ba bataŋ bule, ta die kʊa ba bataŋ aŋaŋ takoobi. Ba bataŋ die bɔbı wa yiise aŋaŋ bie gbaŋtı ta dı dıa aŋaŋ zɔɔlıŋ, ta vuosi die dı mugise be ta yie be bıaŋ. 38 Tıŋgbaŋka gie vuosi die ka mʊ dı ba bemme aŋaŋ ba. Die ba dı dıa mıŋ hagıyeŋ me aŋaŋ tana ma, ta juo taŋpaŋısı aŋaŋ vɔrıtı diekemba dı benne tıŋgbaŋ ma.

39 Vuosi gie mana ba yada wıa Ŋmıŋ die dı bırı ba ama ba wʊnyı mana die ka tuo wudieke Ŋmıŋ dı yına nʊaŋ dı ʊ nan yı ba wa, 40 dama Ŋmıŋ die wɔŋ saŋ wa wudieke dı faasına vıına a zieŋ tı ama daa tı nyıına ma, ba gbaŋ ba gʊtıya mıŋ. Ŋmıŋ saŋkʊ die yiwo naa, dı banıŋ aŋaŋ tı mana nan daansı a lagıŋ a bemme vıınıŋ aŋaŋ wusie.

12

Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ wıa

1 Vuosi gie mana yiwo siaratieliŋ a giliŋ tı. Die wıa, nı vaa tı kpaŋŋı tı gbaŋ a vigi wudieke mana dı baaŋ kagı tı Masia sieŋ me a taaŋ, aŋaŋ bıaŋ dieke dı baaŋ bıagı a yigi tı; nı vaa tı dii suguru a mıı mıı dieke dı bala ka keŋ tı wo naa. 2 Nı ko vaa aŋ tı nine bemme Yisa ma; wʊnıŋ tı yada dı taası a nyıŋ ka piiliŋ me aŋaŋ ka kpatıŋ. Die ʊ ka chıga viivi dı ʊ kpi dagarıkʊ ma dama sʊgıfıalıŋ die zene a gbarı wa ka kʊaŋ chaaŋ, die yine ʊ wa kalı Ŋmıŋ naalagbaŋtı ma ʊ nuudiigiŋ chaaŋ lele gie wo.

3 Nı yilime yaa gamma wudiekemba die dı haarına wa aŋaŋ vuobıatı die dı hana wa dene, amʊ tı kaaŋ gbalıgı ta kʊʊ tamaha. 4 Dama nı kpaŋŋına nı gbaŋ ta waga aŋaŋ bıaŋ naa, nı wʊnyı ye ka kpaŋŋı ʊ gbaŋ a ga tʊgı saŋŋa dieke ba kʊna wa. 5 Nı ka tıınsa Ŋmıŋ dı kpaana nı sıba chɔɔŋ dı kpaanana ʊ ballılı dene wo? Dı maagıya dı:

“N bʊa, saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı yıa
fʊ kpaamıŋ, fʊ wʊmma
dıı yi ʊ datı fʊ tıbıŋ, daa
vaa fʊ kpaŋŋınana fʊ gbaŋ
dene wo.
6 Dama Ŋmıŋ kpaama vuodieke ʊ
chone mıŋ,
ta vuodieke nıŋ mana ʊ tuone
a yi ʊ bʊa
wʊnıŋ vuoke ʊ data ʊ tıbıŋ.”

7 Nı yallıma hanıa nı wahala diile me, ta nagı ka sıba chɔɔŋ dı ŋaana a data ʊ bʊa tıbıŋ dene wo. Nı wahala diilehe dagıya mıŋ dı Ŋmıŋ pɔgılı nı mıŋ sıba ʊ ballı. Bʊa wori ta ʊ chɔɔŋ dı ka data ʊ tıbıŋ. 8 Dıı yi nı ka ye tıbıdatıŋ sıba ʊ ballılı mana wa, die nıŋ dı dagıya mıŋ dı nı yiwo daakpana ballı ta ka seŋ yi ʊ ballı aŋaŋ wusie. 9 Nı chʊalıŋ vuodiekemba dı benne tıŋgbaŋka gie me data tı tıba, ta tı yıa ba jılıma. Die wıa, nı vaa tı sʊʊŋ tı gbaŋ a yı Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı halıtı Chɔɔŋ wa ta ye miivoli. 10 Tı tıŋgbaŋka gie chʊalıŋ naga saŋŋa bıta mıŋ a data tı tıba sie dieke me ba yene ta dı vıına, ama Ŋmıŋ nıŋ data tı tıba dı ʊ sunŋi tı, amʊ tı nan dı beri kası sıba ʊ bene kası dene wo. 11 Tıbıdatıŋ saŋŋa tʊa mıŋ ta wo sʊgıfıalıŋ, ama

ka kʋaŋ chaaŋ vuodiekemba dı dinene ka wahala ka ŋaŋ ye wo ka nyʋarı dieke dı yine sʋgıdʋagıŋ aŋaŋ berivıınıŋ.

Kpaamıŋ

12 Nı gbalıgıya mıŋ, die wıa nı kpaŋŋı nı gbaŋ a bı hagırıma.
13 Nı bemme berivıınıŋ amʋ nı nan ye gbatıtaanıŋ, ta nı gbalıgısı kaaŋ vaa nı bıa.

14 Nı kpaŋŋı nı gbaŋ a bemme vıınıŋ aŋaŋ vuoŋ mana, ta bemme kası dama vuoŋ wori a baaŋ nan ye tı Yɔmʋtieŋ wo dıı yi ʋ ka yi kası. 15 Nı gbarı nı gbaŋ ta da keŋ waarı Ŋmıŋ zɔɔlınchıgılaha. Nı wʋnyı da yallıma tʋaŋ ʋ sʋŋ ma aŋ kanıŋ tʋabʋ mi keŋ yalla sʋgıchʋʋsıŋ a keŋ nı chanchaalıŋ ma, ta chʋʋsı vuosi pam. 16 Nı gbarı nı gbaŋ ta da keŋ yime dıgıntı tʋʋma yaa ta daansa Ŋmıŋ wıa yɔrı sıba Esɔɔ dı yine dene wo, ta die nagı ʋ nyıŋkʋrıtı a tarıgı nyindiike a dii bʋnyı wa.
17 Nı sıba a baarı ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ yaala ʋ tuo alibarika a nyıŋ ʋ chɔɔŋ wa jigiŋ ta die kʋŋ aŋaŋ nıntaantı ama ta die ka yeye, dama die ʋ ka ye sie dieke ʋ baaŋ daagı a tarıgı wudieke ʋ wolinne a chʋʋsı wa.

18 Nınıŋ nıŋ nı ka keŋ jigidieke nı baaŋ bıagı gbi sıba Izara vuosi die dı kenne Sinayi tankpeŋkpııŋ ma wa, jigidieke bolikpeŋkpııŋ die dı dinene ta lımıŋkpeŋkpııŋ dı beri, ta bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ dı nıga wa, 19 ta kantaŋ die dı kʋŋ ta lɔlıŋ dı balı wa. Die ba wʋnna lɔlıkʋ mi wo, ba piili jʋʋsa ta die ka yaala kanıŋ lɔlıkʋ bı balı bıbra, 20 dama mırı dieke die ba wʋnna wa die hagırıŋ a yı ba mıŋ. Die ka baarı dı, “Dıı yi dɔŋ gbaŋ dı gbi tankpeŋkpııkʋ ba mʋ ba taa ka aŋaŋ tana a kʋʋ mıŋ.” 21 Mi die yaa ŋmaamıŋ pam, die wıa Mosisi die dı baarı dı, “Ŋmaamıŋ yalla mıŋ, ta n nyıŋgbanıŋ dı chele.”

22 Ama nınıŋ nıŋ, nı keŋ wo kunkogi dieke ba wasınana Zayɔni, wudieke dı yine mi-ivolitieŋ Ŋmıŋ tıŋkpeŋkpııŋ ta yi arızanna ma Jerusalemi wa, jigidieke malakasi tuse tuse dı lagıŋna aŋaŋ sʋgıfıalıkʋ wa. 23 Nınıŋ nıŋ nı keŋ wo vuodiekemba Ŋmıŋ dı yine ʋ ballı ta ba saara dı maagı arızanna ma wa jigiŋ. Nı keŋ wo Ŋmıŋ vuodieke dı yine vuota mana sarıyadiiru wo jigiŋ, aŋaŋ sʋgıyıalıntieliŋ vuodiekemba Ŋmıŋ dı yi ta ba halıtı dı mıŋŋı beri wo jigiŋ. 24 Nı keŋ wo Yisa, vuodieke dı yine nuupɔɔnıgırʋ wa jigiŋ, ta bı keŋ nʋahaalıkʋ jigiŋ. Ta zıŋ dieke die dı nyınna daga wʋvııŋ dieke dı tıanna Abeli zımbʋ wıa.

25 Die wıa, nı sımma ta da zeti dı nı wʋŋ a yı Ŋmıŋ vuodieke dı balala yıa nı wa, dama Izara vuosi die dı zetine vuodieke die dı balala yıa ba tıŋgbaŋka gie me wo nʋarı, die ʋ ka vaa ba tıbıdatıŋ; ta dıı yi tı zeti ʋ kpaaŋkʋ die dı nyınna arızanna ma, lalıa tı baa tı yi a chıgı nyıŋ tıbıdatıŋ ma? 26 Saŋka mi die Ŋmıŋ lɔlıŋ die dı dɔŋ tıŋgbaŋka gie, ama lele ʋ yı wa nʋaŋ dı, “N ka baa n dɔŋ wa tıŋgbaŋka gie nyıına ma bıbra, ama n baa dɔŋ wa tıŋgbaŋka aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ gbaŋ.” 27 “Bıbra wa” dagıya dı nyınnaaŋka mana nan dɔŋ ta vʋʋ, amʋ nyindiekemba dı kana ka bıagı dɔŋ wa nan tıalı.

28 Die wıa, tı tuone naarı dieke dı kana kaaŋ dɔŋ naa wıa, nı vaa tı wasıma Ŋmıŋ ta jıama wa aŋaŋ jılıma aŋaŋ ŋmaamıŋ aŋ ʋ nine suuli, 29 dama Nabidie Ŋmıŋ sıı sıba boli dieke dı dinene.

13

Kpatıŋ kpaamıŋ

1 Nı yine Masia dıdıısırıŋ wıa
nı chome taŋ saŋŋa mana. 2 Nı
da keŋ daaŋ dı nı tuo chaanıŋ nı
tige me, dama vuosi bataŋ yiwo
die a tuo malakasi chaantı ta die
ka sıba dı ba yiwo malakasi. 3 Nı
tıınsıma vuodiekemba dı benne
dansarıka ma wa sıba nınıŋ
aŋaŋ banıŋ lagıŋna bie dansarıka
ma. Ta tıınsıma vuodiekemba dı
dinene wahalaka sıba nınıŋ aŋaŋ
banıŋ dinene wahalaka.
4 Nı yallıma jılıma aŋaŋ taŋ, nı
hɔgʊba faarıŋ aŋaŋ nı dembisi
yallıŋ ma, ta da yime daakpana
yaa hɔgʊkpana tʊʊma, dama
Ŋmıŋ nan keŋ datı vuodiekemba
dı yinene die tıba.
5 Nı vʊarı nı lɔla a nyıŋ ligire
yaalıŋ ma, ta vaa nı nine suuli
jadieke nı yalla, dama Ŋmıŋ baarı
dı, “N kaaŋ wɔŋ vaa nı, ta n kaaŋ
wɔŋ daaŋ nı wıa.” 6 Die wıa nı
vaa tı yallıma sikimiŋ ta balı dı,
“Ŋmıŋ yine n susuŋŋiru,
n kaaŋ dı chıga ŋmaamıŋ.
Bıa vuota dı nan bıagı a yi mıŋ?”
7 Nı da keŋ daaŋ nıŋŋandıısırıkʊrahaa
die dı bala Ŋmıŋ wıa a yıa nı
wa, ta tıınsı die ba benne dene
ta keŋ kpi dene wo, ta chansıma
ba yada. 8 Yisa Masia dı sına die
diene wo, ʊ sıı wa die jinne, ta
nan dı sıı die yaa gamma haahuu.
9 Nı da vaa dagıhaalıŋ yiri yiri
vaa nı taarı a nyıŋ sievııŋkʊ
ma. Dı vıına dı Ŋmıŋ suŋŋiŋ yı
vuoŋ hagırıŋ ʊ sʊŋ ma; nyindiike
diile chʊaraha dıısıŋ kaaŋ yı
wa hagırıŋ. Vuodiekemba dı
pɔgılına nyindiikehe chʊaraha
kaaŋ wɔŋ ye suŋŋiŋ a nyınna ka
ma.
10 Kıkaabıtıba diekemba dı
yinene kaaba Juu vuosi Ŋmıŋ
jıamıŋ jigiŋ wo, wo sieŋ dı ba dii
kaabaha dı diisine tı koriku me
wo. 11 Ta Juu vuosi kıkaabıtıba
jakʊʊrı ŋaaŋ yaa wa dɔŋısı zıŋ
a ga juu kası dıaŋ kası jigiri
dı ʊ yi kaaba bıaŋ wıa, ama
ka kʊaŋ chaaŋ ba ŋaaŋ jʊʊ
wa dɔŋısı nyıŋgbaŋısısı tıka
kʊanʊaŋ. 12 Die wıa Yisa gbaŋ die
kpi wo tıka kʊanʊaŋ, dı ʊ vʊarı
vuosisi a nyıŋ ba bıaŋ ma aŋaŋ ʊ
gbaŋ gbaŋ ʊ zıŋ. 13 Die wıa, nı vaa
tı nyıŋ ga ʊ jigiŋ a ga dii viivi aŋaŋ
wa. 14 Dama tıŋ dieke dı bala
ka bemme yaa gamma tıŋgbaŋka
gie me wori, ama tıgı dieke dı
kienene wo tı chıısa. 15 Die wıa,
nı vaa tı bırıma Ŋmıŋ saaŋ saŋŋa
mana Yisa Masia saaŋ ma; bırı
dieke dı nyınana tı nʊa ma wa
yine kaaba a yı wa. 16 Nı da vaa
dı nı yime vıınıŋ a suŋŋime taŋ,
dama a yine kaabı diekemba dı
fıalınana Ŋmıŋ sʊŋ.
17 Nı saagıma yıma nı
nıŋŋandıısırıŋ ta dıa ba nʊa,
banıŋ ba daansınana nı haalıtı
ta ka voose, dama banıŋ ba bala
ba keŋ dagı ba tʊnna dene a yı
Ŋmıŋ. Dıı yi nı saaga a yıa ba
ba nan dı tʊma ba tʊʊma aŋaŋ
sʊgıfıalıŋ dı daa die ba nan dı
tʊma aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ, die kaaŋ
suŋŋi nı.
18 Nı jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma tı.
Tı sıba dı tı ka yi wııŋ a chʊʊsı
ta yaala tı yime wudieke dı mʊna
saŋŋa mana. 19 Ama n faası jʊʊsa
nı dı nı jʊʊsıma Ŋmıŋ dı ʊ vaa n
yiŋŋi keŋ nı jigiŋ daraa gie nʊaŋ.

Kpatıŋ Ŋmıŋ jʊʊsıŋ

20 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana
tı sʊgıdʊagıkʊ die sʊgırına tı
Yɔmʊtieŋ Yisa a nyıŋ kuŋ me.
Wʊnıŋ Yisa wa yine gbıgbarıtʊ
kpeŋkpııŋ, dama die ʊ kpiye mıŋ,
ta ʊ zıŋ dı wʊnsı Ŋmıŋ nʊarı
dieke dı bala ka bemme yaa
gamma haahuu wo, 21 wʊnıŋ ʊ
mıŋŋı a wʊnsı beri vıınıŋ amʊ nı
nan dı yie wudieke ʊ yaalala, ta
tʊma tʊnvıına mana; Yisa Masia
wıa, ʊ vaa nı yi vuodiekemba dı
fıalınana ʊ sʊŋ. Wʊnıŋ Masia
sına bırıŋ yaa gamma haahuu.
Wusie.

Kpatıŋ wʊbalıka

22 N nımballı, n jʊʊsa nı dı
nı dii suguru ta wʊŋ n kpaaŋkʊ
gie, dama gbaŋ dieke n maagına
a yıa nı naa yiwo gbaŋ go-
biŋ. 23 N yaala nı sımma dı ba
vʊarı tı nımbʊa Timoti a nyıŋ
dansarıkaka ma mıŋ. Dıı yi ʊ keŋ
n jigiŋ lele, maŋ keŋ kieŋ n nan
yaa wa keŋ.
24 Nı waası nı nıŋŋandıısırıba
mana aŋaŋ Ŋmıŋ vuosi mana a yı
tı. Tı nımballı diekemba dı nyına
Itali tıŋgbaŋ ma waasa nı.
25 Ŋmıŋ suŋŋi nı mana.

Gbaŋ dieke Jemisi dı maagına wɔnna

1 Manıŋ Jemisi, vuodieke dı yine Nabidie Ŋmıŋ tɔntɔntɔ aŋaŋ tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia tɔntɔntɔ, n waasa Izara buuriŋ baŋ aŋaŋ bale wo dı jaasına dɔnıa mana ma wa mana.

Yada aŋaŋ Yıaŋ wıa

2 N nımballı, nı yallıma sɔgıfıalıŋ saŋŋa dieke nı dinene wahala yiri yiri, 3 dama nı sıba a baarı wahalaha mi keniŋ vasa nı sıba dı nı seŋ yiwo Yisa Masia yada wusie, aŋ ka yi nı yaabıula. 4 Nı yallıma sikimiŋ a ga tɔgı kpatıŋ ta nı da keŋ a nan, amɔ nı da keŋ waarı berivıınıŋ aŋaŋ jaaŋ mana. 5 Dıı yi nı wɔnyı dı waarı yıaŋ, ɔ jɔɔsı Nabidie Ŋmıŋ vuodieke dı yınana; dama ɔ wo halı aŋaŋ yıila, ta yıa vuoŋ mana ta ka galıma ba, aŋ ɔ yı wa. 6 Fɔ keŋ jɔɔsa Ŋmıŋ, fɔ yi yada ta da keŋ a chıılı; ama vuodieke mana dı jɔɔsa aŋaŋ chıılıŋ, ɔ sıı sıba mɔgıkpııŋ nyapoŋikiŋ dieke bɔlɔgısıŋ dı yalla dɔma. 7 Wɔnıŋ vuoke mi da keŋ yilime dı ɔ nan ye jaaŋ a nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ, 8 dama ɔ yaa sɔŋanyile bule ta ka zie jigibalımıŋ.

Zɔɔlıŋ aŋaŋ nyinti wıa

9 Dı vıına tı nımballı diekemba dı yine zɔɔlıntieliŋ yallıma sɔgıfıalıŋ Ŋmıŋ dı kɔtına ba wa wıa, 10 ta tı nımballı diekemba dı yalla nyinti gbaŋ yallıma sɔgıfıalıŋ Ŋmıŋ dı sɔvna ba wıa, dama ka kaaŋ yɔasɔ aŋ ba tıaŋ ga sıba tııwute. 11 Dama ŋmınnı dı keŋ nyıŋ ka tuolibu ŋaaŋ nıgı wa tıika aŋ ka tııwutehe jigi a nan, aŋ ka vıınıŋ mana chɔɔsı. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı a yı ligiretieliŋ; saŋŋa dieke ba yilinene dı ba tɔɔma ga nıŋŋa wa saŋka mi ba kpie.

Magısıŋ wıa

12 Sɔgıfıalıŋ bie vuodieke dı nyaŋŋına magısıŋ, dama Ŋmıŋ nan yı ba nyɔarı dieke dı yine miivoli dieke ɔ yına nɔaŋ dı ɔ nan yı vuodiekemba dı chone wo wo. 13 Dıı yi vuoŋ dı ye magısıkɔ mi, ɔ da keŋ baarı dı, “Magısıkɔ gie nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ.” Dama jaaŋ wori a nan bıagı magısı Ŋmıŋ dı ɔ yi bıaŋ ta Ŋmıŋ ka magısa vuoŋ dı ɔ yi bıaŋ. 14 Dıı yi vuoŋ dı yaala ɔ yi ɔ sɔgıbıaŋ tɔɔma die yine magısıŋ. 15 Sɔgıbıaŋ dı keŋ yigi vuoŋ, ka ŋaaŋ yaa wa tɔmbıatı a keŋ, ta tɔmbıatı kpatıŋ yiwo kuŋ.

16 N nımballı choti, nı daa vaa jaaŋ gaaŋ nı. 17 Javıınıŋ mana nyına wa ŋmıŋsikpeŋ, tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ, vuodieke dı naanna arızanna chaanıŋ mana. Wɔnıŋ ɔ ka tarıga sıba ŋmıŋsikpeŋ chaanıŋ dı ŋaana a tarıga die wo; wɔnıŋ ɔ ye yiwo Ŋmıŋ. 18 *U* gbaŋ gbaŋ ɔ yaalala ɔ yi tı ɔ ballı, ɔ wusie wɔbalıka ma ta tı ye miivoli haalıŋ, dı tı tıaŋ ɔ nyınnaaŋka mana.

Wɔmıŋ aŋaŋ tɔmıŋ wıa

19 N nımballı, n yaala nı sımma wıırı gie; vuoŋ mana mɔ ɔ yı lagı a wɔmma, ama ta sımma ɔ balala die, ta da jııma sınyıırıŋ lagı lagı, 20 dama vuota sınyıırıŋ ka tɔma Ŋmıŋ tɔnvıına diekemba ɔ yaalala. 21 Die wıa, n nımballı, nı vɔarı sɔŋanyilibıatı mana aŋaŋ wɔbıatı mana nı sɔgıtı ma ma, ta sɔɔŋ nı gbaŋ Ŋmıŋ nıŋŋa, ta tuo wudieke ɔ nagına yı nı sɔgıtı ma wa, dama wıırı mi yaa hagırı dieke dı baaŋ nan vɔarı nı a nyıŋ kuŋ me.

22 Ama nı yime wudieke wıırı dı dagına nı; dıı yi nı wɔŋ wıırı, ama ta ka yie ka dagınana nı die wo, nı gaama nı gbaŋ.

23 Vuodieke mana dı wʋnnana wıırı, ama ta ka yie ka dagınana
die wo sıı sıba vuoŋ dı daansına
ʋ gbaŋ dige me a ye ʋ gbaŋ ʋ sına
die, 24 dama ʋ daansı ye ʋ gbaŋ
digeke me, ta ga, ʋ ŋaaŋ daaŋ
wa ʋ sına die. 25 Ama vuodieke
dı yilinene mırıvıınaha diekemba
dı baaŋ bıagı a gbatı vuota a
taaŋ, ta mıŋŋı dı ha, ta ka yi
vuodieke dı wʋnnana ta daama
ha ama ta yie a dagınana wudieke
wo, Ŋmıŋ nan yi alibarika a yi
wudieke mana ʋ yinene me.

26 Vuoŋ dı baarı dı ʋ yiwo Yisa
kʋaŋandıısırʋ ama ta ka yige ʋ
nʋaŋ, dı tieŋ gaama ʋ gbaŋ, ta ʋ
Yisa kʋaŋdıısıkırı dı wo nyʋarı.
27 Vuodieke dı suŋŋinene bikpiisi
aŋaŋ kpihɔgʋba ba wahala ma, ta
bı vʋarı ʋ gbaŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka
gie wʋbıatı ma, wʋnıŋ ʋ senne yi
Yisa kʋaŋandıısırʋ wusie, ta wo
taalı Ŋmıŋ jigiŋ.

2

Lugiŋ wıa

1 N nımballı, nı yine tı
Yɔmʋtieŋ Yisa Masia vuodieke
dı yine hagırıtieŋ yada die wo,
nı da keŋ lugime. 2 Dıı yi
nyintitieŋ dı yeegi nyiŋyeeki
vıınıŋ ta yi salıma nuupiriŋ a
keŋ juu nı Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ
me, ta zɔɔlıntieŋ dıaŋ dı yeegi
garıchɔɔtı a keŋ juu, 3 ta nı yı
nyintitieŋ wo jılıma pam, ta balı
yı wa dı ʋ keŋ a kala nıŋŋa, ama
ta balı a yı zɔɔlıntieŋ wo dı zie
yaa ʋ sʋʋŋ kala tıŋgbaŋ, 4 die nıŋ
nı yiwo vuodiekemba dı luginene
aŋaŋ taŋ aŋaŋ sʋŋanyilibıatı.

5 N nımballı, nı wʋmma; Ŋmıŋ
vʋarı wa zɔɔlıntieliŋ tıŋgbaŋka
gie vuosi nıŋŋa, dı ba yi nyinti-
tieliŋ ʋ jigiŋ, dama ba yi wo mıŋ
yada, ta ʋ yi be ʋ ballı dieke dı
bala ba dii naaŋ dieke die ʋ yına
nʋaŋ dı ʋ nan yı vuodiekemba dı
chone wo wo. 6 Ama nınıŋ nı zıa
wa zɔɔlıntieliŋ. Daa ligiretielibe
mugisinene nı wa, ta yaa nı a
gara sarıya diile jigiŋ wo? 7 Daa
banıŋ, ba balala a chʋʋsa Yisa
Masia saaŋ vııŋ dieke dı sına nı
wa?

8 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma
dı, “Chome fʋ chanchaaŋ sıba fʋ
chone fʋ gbaŋ die wo.” Dıı yi
fʋ dıı Ŋmıŋ naarı mırıka gie, dı
vıına. 9 Ama dıı yi nı luge aŋaŋ
taŋ nı yiwo bıaŋ ta mıraha dı
yuori a dagı nı dı nı yiwo mıraha
chʋchʋʋsırıŋ. 10 Vuodieke dı
saagı a dıı mıraha mana, ta keŋ
chʋʋsı a kaanı gbaŋ, chʋʋsı wa
a mana. 11 Mıraha sʋŋ, Ŋmıŋ
dieke dı bala dı, “Da keŋ yi
daakpana yaa hɔgʋkpana tʋʋma”,
wʋnıŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ bına baarı
“Daa keŋ kʋʋ vuoŋ.” Die wıa
dıı yi fʋ ka yi daakpana yaa
hɔgʋkpana tʋʋma, ama ta kʋʋ
vuoŋ, chʋʋsı wa mıraha mana
mana. 12 Nı balıma ta tʋmma ta
sımma dı Ŋmıŋ nan nagı mırı
dieke dı gbatınana vuosi a nyınna
ba wʋbıatı ma wa a dii nı sarıya.
13 Vuodiekemba dı kana ka chıgı
ba chanchaalıŋ zɔɔlıŋ, Ŋmıŋ nan
dii ba sarıya ta kaaŋ chıgı ba
zɔɔlıŋ; ama zɔɔlınchıgıla vuoŋ ka
chıga sarıya diile.

Yada aŋaŋ tʋʋma wıa

14 N nımballı, vuodieke dı bala
dı ʋ yi Yisa Masia yada, ama ta
ka tʋma tʋŋ dieke dı mʋna ʋ yi,
dı yaa nyʋarı? Kanıŋ yada ka
mi nan bıagı gbatı wa a taaŋ?
15 Dıı yi ta fʋ nımbʋa dı beri ta wo
jayeekiŋ aŋaŋ nyindiike dı ʋ dii,
16 ta fʋ balı wa dı, “Waası tigiŋ,
ta bɔba ta die” ama ta ka yı wa
jaaŋ, dı yaa nyʋarı? 17 Dıı yi yada
nyıına ma dı beri, ama ta tʋʋma
dı wori, kanıŋ yadaka mi yiwo
yada kpiikiŋ.

18 Dıı yi vuoŋ dı baarı dı, “Vuoŋ
wʋnyı yaa yada, ta wʋnyı dıaŋ
dı yaa tʋnvıına”, n gbaŋ n nan

yiŋŋi a balı dı, “Dıı yi fɔ ka tɔma tɔnvıına, bıa bala ka dagı dı fɔ seŋ yaa yada? Ama n tɔnvıına bala ka dagı dı n seŋ yaa yada.” 19 Fɔ yi yada dı Ŋmıŋ balımıŋ benne? Dı vıına. Jımbıatı gbaŋ yi yada dı Ŋmıŋ balımıŋ benne, ta cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ. 20 Fɔnıŋ gaamɔ wa gie, fɔ yaala ba dagı fɔ dı dıı yi fɔ yaa yada ta wo tɔnvıına, yiwo yɔrı? 21 Da tı chɔɔŋkʊʊŋ Abarahami die dı nagına ɔ bʊa Aziki a dıısı kʊrıŋ ma dı ɔ kʊɔ wa a yi kaaba a yı Ŋmıŋ wıa, Ŋmıŋ die dı baarı dı ɔ yiwo vuovıınıŋ ɔ jigiŋ? 22 Nı ka ye ye? Die ɔ yine Ŋmıŋ wıa yada wa wıa, die wıa die ɔ tɔma tɔnvıınaha; tɔɔmaha gbaŋ die dagına dı ɔ seŋ yi Ŋmıŋ yada wusie. 23 Die Ŋmıŋ wɔbalıka die dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ die yiwo wusie dı, “Abarahami die yiwo wo yada, die wıa Ŋmıŋ die dı baarı dı ɔ yiwo vuovıınıŋ ɔ jigiŋ.” Die wıa die ba wasa wa Ŋmıŋ zɔa. 24 Ye ye? Vuoŋ tɔnvıına wıa Ŋmıŋ dı nan baarı dı vuoke yiwo vuovıınıŋ ɔ jigiŋ; ama daa ɔ yada nyıına ma wıa.

25 Die gbaŋ gbaŋ die dı yi a yı Rahabi hɔgɔ dieke die dı tɔnnana daakpana tɔɔmaha, die ɔ dine a tuo tɔntɔntıba dieke Izara vuosi die dı tɔnna wa, ta suŋŋi be ba daagı sie gaaŋ a yiŋŋi ga wa, ɔ tɔɔmaha gie wıa Ŋmıŋ die baarı dı ɔ yiwo vuovıınıŋ ɔ jigiŋ.

26 Die wıa, sıba nyıŋgbaŋ dieke dı wone haalıŋ dı yine nyıŋgbaŋ kpiikiri, die gbaŋ gbaŋ yada dı beri ta tɔnvıına dı wori, ka gbaŋ ka yiwo yada kpiikiŋ.

3

Jiliŋ wıa

1 N nımballı, nı vuosi pam da keŋ yaalıma dı nı yi dıdagırıŋ, dama nı wɔŋ sıba a baarı tınıŋ vuodiekemba dı yine dıdagırıba sarıya nan faası tɔa a tıaŋ vuodiekemba dı kana ka yi dıdagırıba. 2 Tı mana tı ka yie wudieke dı mɔna saŋŋa mana, ama vuodieke dı kana ka bala wɔbıatı, die vuoke seŋ yiwo vuovıınıŋ, ta nan bıagı pɔgılı ɔ nyıŋgbanıŋ mana. 3 Tı keŋ nagı kabarıka a bɔbı duuŋ nɔaŋ dı ka yi tı dɔŋŋɔ, ka nyıŋgbanıŋ hagırıŋ mana ŋaaŋ bie wo tı nuusi me. 4 Bı yilime haarıkpıuma wıa, aŋaŋ a yine nyıŋkpıuma mana, bɔlɔgısıkpeŋkpıuŋ dı keŋ nıgı, a chɔŋ mıŋ, ama dı yiwo daabıŋ ta vuodieke dı dɔnnana ka dı yaa dɔma ka gara jigidieke ɔ yaalala. 5 Die dı sı aŋaŋ jiliku; ka yiwo jabıŋ vuota nyıŋgbanıŋ ma, ama vuota naga ka a bala wɔkpıuma.

Daansı ye, bolikaalıbıŋ dı ŋaana bıagı a dii boŋŋɔkpıuŋ die wo! 6 Jiliku dıaŋ sıı sıba boliŋ; ka bie tı nyıŋgbanıŋ ma ta yallı wɔbıatı yiri yiri mana ta nan bıagı a chɔɔsı tı nyıŋgbanıŋ mana, ta bı dii vuota beriŋ sıba boliŋ; kanıŋ bolibu mi nyıŋ wa Sitaani jigiŋ. 7 Vuota yaa dɔŋısı aŋaŋ nembisi aŋaŋ nyinvuuke aŋaŋ zaasıtı hagırıŋ, 8 ama vuota kaaŋ bıagı pɔgılı ɔ jiliŋ, ka yiwo jabıaŋ, ta suuli aŋaŋ tɔabıaŋ dieke dı yalla kuŋ kieŋ, ta ka voose. 9 Jiliŋ dieke tı yalla a bıra tı Chɔɔŋ Ŋmınnı dı yine tı Yɔmɔtieŋ wo, kanıŋ jiliku gbaŋ gbaŋ tı yaa a bala wɔbıatı a yıa vuota, vuodiekemba Ŋmıŋ dı naanna sıba ɔ gbaŋ gbaŋ. 10 Nɔa dieke wɔbalıkı vıına dı nyınnana ka ma wa, kanıŋ ka gbaŋ gbaŋ wɔbalıkı bıatı dı bı nyınna. N nımballı dı yi die, dı ka vıına. 11 Buluŋ dieke dı nyınnana nyanansıŋ nan bıagı bı nyıŋ nyatɔakıŋ? 12 N nımballı, kınkamıŋ tıŋ nan bıagı a nyıŋ taama? Yaa jıŋ nan

bıagı a nyıŋ kınkama? Die gbaŋ nyatʋakıŋ buluŋ dı kaaŋ bıagı nyıŋ nyanansıŋ.

Yıaŋ dieke dı nyınna arızanna wıa

13 Mınıa yalla yıaŋ nı sʋnsʋŋ ta yaa sıbıŋ? Dıı yi vuoŋ dı beri ʋ bemme vıınıŋ ta sʋʋŋ ʋ gbaŋ ta tʋma tʋnvıına, die baaŋ dagı dı ʋ seŋ yaa yıaŋ. 14 Ama dıı yi nı yallı sʋgıbıaŋ aŋaŋ sʋgıtʋaŋ aŋaŋ halı nı sʋgıtı ma, nı da keŋ kuulime aŋaŋ ka, ta chıbıma ŋmınchıbısı a yıma wusieke. 15 Kanıŋ yıabʋ gie ka nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ, ka yiwo tıŋgbaŋka gie aŋaŋ nyıŋgbanıŋ chotiŋ aŋaŋ Sitaani tʋaŋ. 16 Dama jigidieke ta sʋgıbıaŋ aŋaŋ halı dı benne, mi mugisiŋ aŋaŋ wʋbıatı yiri yiri dı beri. 17 Ama yıaŋ dieke dı nyınna Ŋmıŋ jigiŋ, wo dıgıntı; vuodieke dı yalla kanıŋ yıaŋ, ʋ yaa sʋgıfıalıŋ ta bie sɔmm, ta wʋmma yıa ʋ chanchaalıŋ, ta chıga zɔɔlıŋ pam, ta bı tʋma tʋnvıına, ta ka luge, ta bala wusie. 18 Vuodiekemba dı yalla sʋgıfıalıŋ ta vasa sʋgıfıalıŋ dı beri vuosi sʋnsʋŋ, banıŋ ba vanana Ŋmıŋ chıgıla dı beri.

4

Dʋnıa zʋatı wıa

1 Bıa taasınana waagıŋ aŋaŋ nınhagırıŋ nı sʋnsʋŋ? A nyıŋ wa sʋgıbıaŋ dı benne nı sʋgıtı ma. 2 Nı yaala nyinti a taŋ, ama nı ka yese he, die wıa nı ŋaaŋ yiwo siri aŋaŋ vuokʋʋla. Nı yaa sʋgıbıaŋ aŋaŋ nı chanchaalıŋ nyinti, ama ta ka yese he, die wıa waagıŋ aŋaŋ nınhagırıŋ bie wo nı sʋnsʋŋ. Nı wo jadieke nı yaalala dama nı ka jʋʋsa Ŋmıŋ dı ʋ yı nı kanıŋ jaabʋ mi. 3 Nı jʋʋsa Ŋmıŋ ama nı ka yese dama nı yaa sʋŋanyilibıatı, nı jʋʋsa yaala nı sʋgıbıatı nyinti. 4 Nı va wa Ŋmıŋ ta dıı nyıŋgaası; dıı yi nı yaala tıŋgbaŋka gie nyınbıatı, nı ka sıba dı nı yiwo Ŋmıŋ dataası? Vuodieke dı yaala tıŋgbaŋka nyınbıatı, wʋnıŋ vuoke mi bırıŋ wa Ŋmıŋ dataaŋ. 5 Nı sıba a baarı dı ka yiwo yɔrı Ŋmıŋ wıa dı baarı dı, “*U* yaala Haalı dieke ʋ yına tı wa pam.” 6 Ama ʋ bı yıa tı wa suŋŋiŋ pam. Die wıa dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Ŋmıŋ waga kalinbaantieliŋ, ama ta suŋŋe vuodiekemba dı sʋʋna ba gbaŋ tıŋgbaŋ.”

7 Die wıa nı tuo Ŋmıŋ nʋaŋ, ama ta zetime Sitaani, ta ʋ nan chıgı ta va nı. 8 Nı chʋŋ gbigi Ŋmıŋ jigiŋ, ta ʋ gbaŋ ʋ nan keŋ gbigi nı. Nınıŋ tʋntʋmbıatı tieliŋ nı vaa tʋntʋmbıatı yiile; nınıŋ sʋŋanyile bule tieliŋ nı wʋnsı nı sʋgıtı. 9 Nı yallıma sʋgıchʋʋsıŋ ta kʋmma aŋaŋ nintaantı nı wʋbıatı wıa, ta daa bı laama, ta vaa nı sʋgıfıalıŋ bırıŋ nı sʋgıchʋʋsıŋ. 10 Nı sʋʋŋ nı gbaŋ nı Yɔmʋtieŋ nıŋŋa, ta ʋ nan kɔtı nı ŋmıŋsikpeŋ.

Da balıma wʋbıatı yaa gamma fʋ chanchaaŋ ma

11 N nımballı, nı da keŋ balıma wʋbıatı a yıma taŋ. Vuodieke dı bala wʋbıatı yaa gamma ʋ nımbʋa ma a chʋʋsa wa, dı yiwo Ŋmıŋ mıraha ʋ bala wʋbıatı a yıa ta chʋʋsa die. Dıı yi fʋ bala a chʋʋsa mıraha, die nıŋ ka bı yi vuodieke dı dına ha, ama vuodieke dı chʋʋsınana ha. 12 Ŋmıŋ nyıına ma yalla sieŋ a baaŋ bıagı a zieŋ mıra, ta bı bıagı a dii tı sarıya, ta bı yaa hagırı dieke dı baaŋ bıagı a gbatı tı a taaŋ, ta bı bıagı chʋʋsı tı, ta mınıa dıaŋ benne a yaa sieŋ dı ʋ dii ʋ chanchaaŋ sarıya?

Ŋmıŋ nyıına ma yalla mıivoli hagırıŋ

13 Nı ye, nınıŋ vuodiekemba dı balala dı, “Jinne yaa soriŋ, tı nan dıa a ga tıŋ kaanı, tı nan dı bie mi

a ga tʊgɪ bɪŋ ta dii nyʊŋ a ye ligire pam”, 14 ta ka wɔŋ sɪba wudieke dɪ bala ka yi soriŋ. Nɪ miivoli yine bɪa? Ka sɪɪ sɪba mɪɪlɪgɪŋ dɪ ŋaana nanna sʊkʊʊŋ die ama dɪ yi sʊaa dɪ bɪa wa. 15 Die wɪa, tɪ mʊna tɪ balɪ wudieke wʊnna, “Dɪɪ yi Ŋmɪŋ dʊŋŋʊ, tɪ nan yaa miivoli, ta yi naa aŋaŋ naa.” 16 Ama nɪ yallɪ wa kalinbaani ta kuule; nɪ kuulinene die wo ka vɪɪna.

17 Die wɪa vuodieke dɪ sɪbɪna tʊnvɪɪna ha yiile, ama ta ka yiye, ka yiwo wʊbɪaŋ.

5

Nyintitieliŋ kpaamɪŋ wɪa

1 Nɪnɪŋ nyintitieliŋ, nɪ wʊmma! Nɪ kʊma aŋaŋ nintaantɪ yaa gamma wʊbɪa dieke dɪ kienene nɪ ma wa. 2 Nɪ nyintiti mana hʊʊgɪya mɪŋ ta tɔgɪŋ dɪ mʊgɪ nɪ nyiŋyeeke mana. 3 Nɪ ligire gbaŋ chʊʊsɪya mɪŋ, ka nan dagɪ dɪ nɪ chʊʊsɪya, ta ka nan chʊʊsɪ nɪ nyɪŋgbanɪŋ sɪba boliŋ dɪ ŋaana die die wo. Nɪ zieŋ wo nɪ nyinti a gbarɪ nɪ sarɪya diile daaŋ. 4 Nɪ nyɪra tʊntʊntɪba dɪ gobinene nɪ zaa nɪ kʊatɪ ma, ta ka tune be, ta ba kʊma, ta ba kpambʊ dɪ tʊgɪ Nabidie Ŋmɪŋ tɪba ma. 5 Nɪ bie wo tɪŋgbaŋka gie me nɪ dʊŋŋʊ ta dɪɪ nɪ nyɪŋgbanɪŋ lɔla nyinti. Nɪ wubi wo nɪ gbaŋ ta beri sɪba naapɔlɪ diekemba dɪ gbarɪna kʊʊla. 6 Nɪnɪŋ nɪ bala chʊʊsa vuovɪɪna ta kʊa ba ama die ba ka wagɪ nɪ.

Suguru wɪa

7 N nɪmballɪ, nɪ dii suguru ta chɪɪsɪma tɪ Yɔmʊtieŋ kenne daraaŋ. Nɪ ye kpaarʊ dɪ ŋaana dii sikimiŋ a chɪɪsa bʊmbʊŋaŋ nɪɪŋ a ga tʊgɪ kʊaŋannɪɪŋ ta ʊ nyindiikehe mɪŋŋɪ a yi dene. 8 Die wɪa nɪ gbaŋ nɪ dii suguru dene, ta vaa nɪ sɪkpara dʊa dama tɪ Yɔmʊtieŋ kenne daraaŋ gbigiye mɪŋ.

9 N nɪmballɪ, nɪ da keŋ vʊʊma taŋ, ama dɪɪ yi nɪ yi die, Ŋmɪŋ nan dii nɪ sarɪya. Ye, sarɪyadiiru wo zie wo nɪ sanʊa nʊaŋ. 10 N nɪmballɪ, Ŋmɪŋ naazʊalɪba vuodiekemba dɪ balla ʊ saaŋ ma, nɪ ye die ba dinene wahala die ta yaa suguru die wo, nɪ vaa aŋ ka yi dagɪŋ a yɪ nɪ. 11 Banɪŋ vuosi die dɪ dine suguru wo, tɪ wasa ba sʊgɪfɪalɪŋ tieliŋ. Nɪ wɔŋ wʊŋ Jobu die dɪ yalla suguru die wo, ta ka kʊaŋ chaaŋ Ŋmɪŋ die dɪ keŋ vʊarɪ wa a nyɪŋ ʊ wahala ma. Dɪ dagɪ tɪ Nabidie Ŋmɪŋ dɪ yalla zɔɔlɪnchɪgɪla dene ta chɪga tɪ zɔɔlɪŋ.

12 N nɪmballɪ, wudieke dɪ yine nɪŋŋmɪna wʊnna, nɪ daa keŋ hʊma. Nɪ da wa ŋmɪŋsikpeŋ yaa tɪŋgbaŋka gie yaa jaaŋ mana saaŋ ta hʊʊ. Nɪ vaa nɪ wa yi nɪ wa, ta nɪ aayɪ yi nɪ aayɪ amʊ Ŋmɪŋ da keŋ a datɪ nɪ tɪbɪŋ.

Ŋmɪŋ jʊʊsɪŋ wɪa

13 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ bie nɪ sʊnsʊŋ ta yaa wumugisikiŋ, ʊ jʊʊsɪma Ŋmɪŋ. Ta vuodieke dɪaŋ dɪ yaa sʊgɪfɪalɪŋ, ʊ chɪama yɪla a bɪrɪma Ŋmɪŋ. 14 Dɪ bɪ yi ta vuoŋ dɪ bie nɪ jigiŋ a yʊagɪ, ʊ wa Masia kʊaŋandɪɪsɪrɪba nyɪŋkʊra aŋ ba duuri wo aŋaŋ kpaaŋ tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia saaŋ ma ta jʊʊsɪ Ŋmɪŋ a yɪ wa. 15 Dɪɪ yi ba jʊʊsɪ aŋaŋ yada, ʊ nan ye gbaamɪŋ, tɪ Yɔmʊtieŋ nan gbaaŋ wa, ta dɪɪ yi ʊ tʊŋ wa tʊntʊmbɪatɪ, Ŋmɪŋ nan nagɪ ʊ wʊbɪatɪ a chaa wa. 16 Die wɪa nɪ balɪma nɪ wʊbɪatɪ a yɪma taŋ ta jʊʊsɪma Ŋmɪŋ a yɪma taŋ, ta Ŋmɪŋ nan gbaaŋ nɪ. Vuovɪɪnɪŋ Ŋmɪŋ jʊʊsɪŋ yaa hagɪrɪŋ pam. 17 Elaja die yiwo vuota sɪba tɪnɪŋ, ama die ʊ jʊʊsɪ Ŋmɪŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ nɪɪŋ da nɪɪ, ta die nɪɪkʊ dɪ seŋ ka nɪa a ga tʊgɪ bɪna ataa aŋaŋ chɪɪtɪ ayʊaba. 18 Ka kʊaŋ chaaŋ ʊ bɪ a jʊʊsɪ Ŋmɪŋ, ta nɪɪŋ die dɪ nɪɪ ta

tɪŋgbaŋka die dɪ fɪalɪ ta nyindiike die dɪ yi vɪɪnɪŋ.

19 N nɪmballɪ, dɪɪ yi nɪ wɔnyɪ dɪ nyɪŋ wusie sieku me, ta nɪ wɔnyɪ dɪ bɪ yaa wa yiŋŋi keŋ sieku me bɪbra, 20 nɪ tɪɪnsɪ genke, dɪ vuodieke dɪ vɔarɪna wɔbɪayiiru a nyɪŋ ɔ wɔbɪatɪ sieŋ me, vɔarɪ wa ɔ mɪsɪ a nyɪŋ kuŋ me ta vaa Ŋmɪŋ dɪ nagɪ tɔmbɪatɪ pam a chaa.

Bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke Piita dɪ maagɪna wʋnna

1 Manɪŋ Piita vuodieke dɪ yine Yisa Masia tʋntʋntʋ maagɪnana gbaŋkʋ gie a yɪa Ŋmɪŋ vuovʋarɪkaha dɪ jaasɪna a bie Pontusi tɪŋgbaŋ ma aŋaŋ Galasia aŋaŋ Kapadosia aŋaŋ Asia aŋaŋ Bitinia tɪŋgbaŋɪsɪ ma wa ta yi chaamba. 2 Tɪ Chɔɔŋ Nabidie Ŋmɪŋ die wolinne a vʋarɪ nɪ ta die sɪba dɪ nɪ nan keŋ yi ʋ vuosi, ta ʋ Halɪkasɪka dɪ yi nɪ sʋgɪyɪalɪntielɪŋ dɪ nɪ tuosime Yisa Masia nʋaŋ aŋ ʋ sugiri nɪ aŋaŋ ʋ zɪŋ. Ŋmɪŋ sunŋi nɪ, ta yɪ nɪ sʋgɪdʋagɪŋ pam.

Yaa gamma tama dieke dɪ wone kpatɪŋ

3 Nɪ vaa tɪ waasɪ Nabidie Ŋmɪŋ vuodieke dɪ yine tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa, dama ʋ chɪgɪna tɪ zɔɔlɪŋ pam ta yi tɪ miivoli haalɪŋ Yisa Masia kumbu hagɪŋ wɪa. Naa yine aŋ tɪ yaa tama dieke dɪ wone kpatɪŋ, 4 dɪ tɪ nan keŋ ye nyindiekemba dɪ yine Ŋmɪŋ ballɪ sɪɪtɪ, nyindiekemba dɪ baaŋ dɪ beri yaa gamma haahuu, ta kaaŋ chʋʋsɪ yaa hʋʋgɪ, aŋ ka vɪɪnɪŋ kaaŋ nyɪŋ ta bie arɪzanna ma, 5 a gbarɪ nɪnɪŋ vuodiekemba Ŋmɪŋ hagɪrɪŋ dɪ gbarɪna nɪ, nɪ yada wɪa wa, dɪ nɪ nan keŋ ye nɪ gbatɪtaanɪŋ nyʋarɪ dieke dɪ yine siri ta nan keŋ nyɪŋ yaalɪŋ ma dakpatɪkɪrɪ daraaŋ wa. 6 Die wɪa nɪ yallɪma sʋgɪfɪalɪŋ aŋaŋ nɪ ŋaana yaa sʋgɪchʋʋsɪŋ saŋŋa bɪta lele nɪ dinene wahala yiri yiri wɪa naa dama dɪ yiwo talasɪ dɪ nɪ dii wahala. 7 Wahalaha kieŋ mɪŋ dɪ Ŋmɪŋ ye dɪ nɪ seŋ a yi Masia yada mɪŋ. Dɪ sɪɪ sɪba ba ŋaana naga salɪma a yie bolɪŋ me wo dɪ ba ye ka vɪɪna dene wo. Aŋaŋ ba yinene naa mana, ama salɪma nan keŋ chʋʋsɪ ta nɪ yada yiile vɪɪna mɪŋ Ŋmɪŋ jigiŋ a tɪaŋ salɪma gbaŋ. Dɪɪ yi Ŋmɪŋ dɪ ye dɪ nɪ seŋ yi Masia yada, die baaŋ vaa nɪ ye bɪrɪŋ aŋaŋ pɪmpagɪŋ aŋaŋ jɪlɪma saŋŋa dieke Yisa Masia dɪ bala ʋ keŋ a nyɪŋ wa. 8 Nɪ ye ka ye Masia wa gie ama ta cho wo; ta nɪ ka yese wo lele ama ta yi wo yada, ta yaa sʋgɪfɪalɪŋ pam vuota dɪ kana kaaŋ bɪagɪ a dagɪ ka sɪna die.

9 Nɪ yine wo yada wa wɪa, nɪ yese gbatɪtaanɪŋ mɪŋ. 10 Gbatɪtaaŋkʋ gie wɪa Ŋmɪŋ naazʋalɪba die dɪ mɪa dɪ ba mɪŋŋɪ sɪmma ka chɪaŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna, ta die yɪŋŋi bala yaa gamma piinike gie Ŋmɪŋ dɪ bala ʋ daansɪ nagɪ yɪ nɪnɪŋ wa. 11 Masia Halɪkasɪka dieke dɪ benne ba ma wa die wolinne a dagɪ ba dɪ ʋ nan daansɪ dii wahala; ta ka kʋaŋ chaaŋ ʋ nan keŋ ye jɪlɪma; ta die ba mɪa dɪ ba sɪmma saŋŋa dieke naa dɪ bala ka yi, ta bɪ mɪa dɪ ba sɪmma ka bala ka yi dene. 12 Ŋmɪŋ die dɪ yuori dagɪ ba dɪ ba ka yɪŋŋi bala ba gbaŋ gbaŋ sunŋɪŋ wɪa ama nɪnɪŋ nɪ sunŋŋɪŋ wɪa aŋaŋ ba ŋaana bala yaa gamma wudiekemba nɪ wʋnna lele a nyɪŋ Ŋmɪŋ tʋntʋntɪba jigiri. Ŋmɪŋ Halɪkasɪ dieke ʋ dene tʋŋ wa die vana ba mʋʋlɪ wʋvɪɪnaha gie a yɪ nɪ. Naa die malakasi gbaŋ die dɪ mɪa dɪ ba sɪmma ka chɪaŋ.

Nɪ yi sʋgɪyɪalɪntielɪŋ

13 Die wɪa, nɪ yi siri aŋaŋ nɪ sʋŋanyile ta gbara, ta yigi nɪ gbaŋ, ta yallɪma tama aŋaŋ wusie yaa gamma wʋvɪɪŋ dieke Ŋmɪŋ dɪ bala ʋ keŋ yɪ nɪ saŋŋa dieke Yisa Masia dɪ bala ʋ keŋ a nyɪŋ yaalɪŋ ma wa. 14 Lele nɪ wana yi Ŋmɪŋ ballɪ naa, nɪ saagɪma a dɪa ʋ nʋaŋ, ta daa dɪma lɔlɪbɪatɪ diekemba die nɪ dɪna wa saŋŋa dieke nɪ yene ka sɪba Yisa Masia wa. 15 Ŋmɪŋ vuodieke dɪ vʋarɪ

nı wa yiwo sʊgıyıalıntieŋ, die wıa nı gbaŋ nı yi sʊgıyıalıntieliŋ nı wuyiike mana ma, 16 dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, “Nı yi sʊgıyıalıntieliŋ dama manıŋ Ŋmıŋ yiwo sʊgıyıalıntieŋ.”

17 Nı sıba a baarı Ŋmıŋ dinene vuota mana sarıya yaa gamma ʊ yine wudieke ta ka luge, ta wʊnıŋ nı wasa wa “Tı Chɔɔŋ”, die wıa nı yene bie tıŋgbaŋka gie me wo sıba chaamba naa, nı yıma wa jılıma. 18 Nınıŋ nı sıba a baarı die nı yiwo yɔŋısı a yi wʊtɔgı diekemba die nı tuone a nyıŋ nı chɔɔŋkʊʊlıba jigiri, ta nı sıba Ŋmıŋ die dı vʊarına nı a nyıŋ ka ma dene, die ʊ ka nagı jadieke dı chʊʊsınana sıba salıma yaa kʊʊyıala a tuŋ, Aayı! 19 Ama die ʊ nagı wa Yisa Masia zıŋ dieke dı vıŋna a tıanna ligire mana; aŋ ka sıı sıba kaabıŋ yiivıŋ dieke dı wone bıaŋ yaa magılıŋ ʊ ma wa. 20 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı yene ka naaŋ dʊnıaka gie wo, ama die ʊ woliŋ a vʊarı wa Masia dı ʊ yine kaabıkʊ gie, ta Masia dı keŋ nyıŋ yaalıŋ ma dakpatıkırı gie nı wıa. 21 Ʊ wıa nı yi Ŋmıŋ yada; wʊnıŋ die ʊ sʊgırına wa a nyıŋ kuŋ me ta yı wa jılıma; die wıa nı yallı yada aŋaŋ tama Ŋmıŋ jigiŋ.

22 Nı tuone Masia wusie wıaha wıa yine nı nyıŋ bıaŋ ma, ta lele nı wa cho nı nımballı aŋaŋ wusie; die wıa, nı chome taŋ aŋaŋ nı sʊgıtı mana. 23 Nı ye wo miivoli haalıŋ mıŋ; miivoli mi ka nyıŋ jabʊrı dieke dı kpinene jigiŋ ama ka nyıŋ wa jabʊrı dieke dı kana ka kpie me; Ŋmıŋ wʊbalıkı dieke dı yalla miivoli ta nan dı beri yaa gamma haahuu nagına ka a yı nı. 24 Dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı:

“Vuota mana sıı sıba hʊʊtı,
ta ba vıınıŋ dı sıı sıba tııwute
Hʊʊtı ŋaaŋ jigi mıŋ ta a wutehe nan,
25 ama tı Yɔmʊtieŋ wıaha gie nıŋ nan dı beri yaa gamma haahuu.”

Wıaha gie yiwo wʊvııŋ dieke die ba mʊʊlına a yı nı wa.

2

Yaa gamma miivoli tanı wıa

1 Die wıa nı vaa wʊbıatı mana, aŋaŋ gaamıŋ mana, aŋaŋ ŋmınchıbısı, aŋaŋ sʊgıbıaŋ, aŋaŋ saaŋ chʊʊsıŋ mana. 2 Ballınyaalısı ŋaaŋ yaala ba nyusi biisiŋ aŋaŋ nıŋŋmına, nınıŋ nı sımma sıba ballınyaalısı: nı mʊ nı yaalıma Ŋmıŋ wıaha sıba bʊanyaalıŋ dı yaalala biisiŋ dene wo; Ŋmıŋ wıaha sıı sıba wusie biisiŋ, dama wıaha nan vaa nı bırıŋ nı gbatıtaanıŋ sieŋ me, 3 lele nı wana laŋ ta sıba dı tı Yɔmʊtieŋ vıına naa.

4 Nınıŋ nı mʊ nı kiere ʊ jigiŋ, wʊnıŋ ʊ yine miivoli taŋ dieke vuota dı zetine ama ta Ŋmıŋ dı vʊarı wa ta ʊ yi nıŋŋmına jaaŋ ʊ jigiŋ. 5 Ta nı gbaŋ gbaŋ nı sıı sıba miivoli tana aŋ ba naga nı a mıa Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ. Juoku gie yiwo juodieke nınıŋ sʊgıyıalıntieliŋ Ŋmıŋ jıamıŋ nıŋŋandıısırıba dı bala nı yime kaaba a yıma Ŋmıŋ, ta ʊ nan dı tuose kaabaha Yisa Masia wıa. 6 Dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı Ŋmıŋ die baarı dı:

“Ye, n dʊana taŋ Zayɔni tıŋ ma,
Manıŋ n vʊarına tanı mi
kanıŋ ka yine juoku gɔŋgɔŋyʊgırıŋ tanı
ta ka faası yi nıŋŋmına taŋ,
ta vuodieke nıŋ mana dı yine wo yada kaaŋ dii viivi.”

7 Tɔ, nınıŋ vuodiekemba dı yine wo yada nıŋ, tanı faası yiwo nıŋŋmına jaaŋ a yı nı; ama vuodiekemba dı kana ka yi wo yada wa nıŋ, ka sıı sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dene wo dı:

“Taŋ dieke mımıırıba dı zetine wo

kanıŋ ka senne yi taŋ vıınıŋ
aŋaŋ nıŋŋmına.”
8 Ta ka bı maagı dı:
“Tanı mi vuosi dı baa ba gbiŋ,
ta ka bı vaa ba nan.”
Vuosi mi gbime nagısı ta nanna
dama ba kana ka tuo Ŋmıŋ wıaha
wıa, naa die Ŋmıŋ die dı baarı dı
ba nan dı sıı.
9 Ama nınıŋ nıŋ, nı yiwo buuri
dieke Ŋmıŋ die dı vɔarına, ta bı yi
naaŋ vuosi dı dınana vuosi nıŋŋa
ba jıama Ŋmıŋ, ta bı yi sɔgıyıalıŋ
vuosi, ta bı yi ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ
vuosi, nınıŋ nı dagınana Ŋmıŋ
chuulikpeŋkpııŋ tɔɔmaha, wɔnıŋ
ɔ vɔarına nı a nyıŋ lımıŋkɔ ma,
ta bı wa nı a keŋ ɔ mamachi
chaankpeŋkpııkɔ ma. 10 Saŋŋa
dieke die dı tıanna wa die nı ka
yi Ŋmıŋ vuosi ama lele nıŋ nı
wa yiwo ɔ vuosi; saŋŋa dieke dı
tıanna die ɔ ka chıgı nı zɔɔlıŋ
ama lele nıŋ, ɔ wa chıgı nı zɔɔlıŋ
mıŋ.

Yaa gamma Ŋmıŋ yɔŋısı wıa

11 N nımballı choti, nı wɔmma,
n kpaama nı mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına
dı nı yine chaamba dɔnıa ka
gie me wıa, nı vaa nyıŋgbaŋka
gie lɔlıbıatı diekemba nı wagına
aŋaŋ nı naa, 12 ama ta be-
mme vıınıŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie
vuodiekemba dı kana ka sıba
Ŋmıŋ sɔŋ, ta dıı yi ba zıa nı dı
nı yiwo vuobıatı, ba nan ye nı
tɔnvıına ta bırı Ŋmıŋ, daa dieke
ɔ bala ɔ keŋ a ye vuosi dı benne
dene wo.
13 Tı Yɔmɔtieŋ wıa nı sɔɔŋ nı
gbaŋ tıŋgbaŋ a yı vuodiekemba
dı yalla yiko mana, nı saagıma
a yıma naakpııŋ dieke dı sına
jigiŋ mana, 14 aŋaŋ ɔ nyıŋkɔra,
wɔnıŋ ɔ tɔnna ba dı ba keŋ a
datı vuodiekemba dı yinene bıaŋ
tıbaha ama ta bırı vuodiekemba
dı yinene vıınkɔ. 15 Dama
wudieke Ŋmıŋ yaalala yiwo naa,
ɔ yaala nı yime wɔvıına amɔ
nı nan kagı gıgaantıba dı bal-
ala wɔbalıkı tɔgıtı yaa gamma
nı ma wa. 16 Nı bemme sıba
vuodiekemba dı sına ba gbaŋ,
ama nı da vaa nı dɔŋŋɔ beriku
gie vaa nı lɔbırı yi bıaŋ, ama
nı bemme sıba Ŋmıŋ yɔŋısı.
17 Nı yıma vuota mana jılıma
ta chome Masia dıdıısırıŋ chan-
chaalıŋ mana, ta chıgıma Ŋmıŋ ta
yıma naakpıika jılıma.

Nı dıa Masia nagısı

18 Nınıŋ tɔntɔntıba, nı mɔ
nı sɔɔŋ wa nı gbaŋ tıŋgbaŋ a
yıma nı nyıŋkɔra, ta yıma ba
jılıma, daa vuodiekemba dı yine
vuovıına ta chıga nı zɔɔlıŋ nyıına
ma, ama vuodiekemba dı tɔana
gbaŋ. 19 Dıı yi ba nıgı fɔ fɔ
tɔnvıına wıa, ta fɔ yile Ŋmıŋ wıa
ta dii suguru, die vııŋna Ŋmıŋ
nıŋŋa. 20 Ama dıı yi fɔ yi bıaŋ
ta ba nıgı fɔ ta fɔ tuo tıbıdatıkɔ
sɔmm, lalıa fɔ baa fɔ ye bırıŋ?
Ama dıı yi fɔ yi wudieke dı vııŋna
ta ba nıgı fɔ ta fɔ tuo nıgıkɔ
sɔmm, die vııŋna Ŋmıŋ nıŋŋa.
21 Naa wıa Ŋmıŋ die dı vɔarı nı,
dama Masia gbaŋ gbaŋ die dii wo
wahala nı wıa, aŋ ka yi dagıtı a
yı nı dı nı dıa ɔ nagısı. 22 Dı,
“Die ɔ ka yi bıaŋ mana, ta die
ba ka ye wo ta ɔ gaama vuosi
aŋaŋ ɔ wɔbalıka.” 23 Die ba zıa
wa mıŋ ama die ɔ ka yiŋŋi a zıa
ba, ta die ba vaa ɔ dii wahalaha,
die ɔ ka yiŋŋi vuoŋ wııŋ aŋaŋ
sınyıırıŋ, ama ta die nagı ɔ gbaŋ
a yi Ŋmıŋ nuusi me, vuodieke
dı dinene vuoŋ mana sarıya ta
ka luge wo. 24 Wɔnıŋ Masia
gbaŋ gbaŋ die chine tı tɔmbıatı
ɔ nyıŋgbanıŋ ma dagarıkɔ ma,
amɔ tı nan nyıŋ bıaŋ ma ta yi
vuovıına Ŋmıŋ jigiŋ. Dama ɔ
daŋŋa wıa tı ye gbaamıŋ. 25 Die
nı sıı sıba yii diekemba dı bana
mıŋ, ama lele nı yiŋŋi keŋ wo
nı Yiyagırɔ wa jigiŋ vuodieke dı
gbarına nı.

3

Yaa gamma hɔgʊba aŋaŋ ba chʊllɪŋ wɪa

1 Hɔgʊba, die gbaŋ gbaŋ dɪ
sɪɪ aŋaŋ nɪnɪŋ, nɪ sʊʊma nɪ
gbaŋ a yɪma nɪ chʊllɪŋ amʊ
dɪɪ yi ba bataŋ dɪ ka yi Ŋmɪŋ
wʊvɪɪnaha yada, ama vuoŋ zɪ nɪ
berɪŋ wɪa ba nan keŋ yi yada,
ta dɪ kaaŋ bɪ yi talasɪ dɪ nɪ
balɪ wɪɪŋ gbaŋ, 2 naa nan yi
dama ba ye nɪ berɪŋ dɪ vɪɪŋna
aŋaŋ wusie ta nɪ yaa jɪlɪma dene.
3 Hɔgʊ diekemba dɪ yine Ma-
sia dɪdɪɪsɪrɪba vɪɪnɪŋ ka nyɪna
nyindiekemba ba yeeginene me,
da a nyɪna nyinti sɪba sikpeŋ zoosi
bobiŋ yaa salɪma tʊkpaarɪsɪ yiile
yaa aŋaŋ garɪvɪɪna bobiŋ. 4 Ama
ba vɪɪnɪŋ nyɪna ba sʊgɪtɪ ma,
a nyɪna nyinti sɪba sʊʊŋ-n gbaŋ
tɪŋgbaŋ aŋaŋ sɔmm berɪŋ. Kanɪŋ
vɪɪŋkʊ wo chʊʊsɪŋ ta bɪ faasɪ
vɪɪna Ŋmɪŋ nɪŋŋa. 5 Dama naa
die hɔgʊ diekemba die dɪ jɪanna
Ŋmɪŋ kʊrɪŋ ma ta yaa ba tama
ʊ ma wa die dɪ ye ba vɪɪnɪŋ.
Hɔgʊba mi die sʊʊŋ wa ba gbaŋ
a yɪ ba gbaŋ gbaŋ ba chʊllɪŋ mɪŋ.
6 Sɪba Sara die dɪ sɪna dene wo,
Sara die tuose ʊ chʊrʊ Abarahami
nʊaŋ ta die wasa wa dɪ, “N Tieŋ.”
Nɪnɪŋ hɔgʊ diekemba dɪ yine Ma-
sia dɪdɪɪsɪrɪba sɪɪ sɪba wʊnɪŋ ʊ
ballɪ dama nɪ yie vɪɪnɪŋ ta ka
chɪga wɪɪŋ.

7 Nɪnɪŋ dembisi diekemba dɪaŋ
dɪ yalla hɔgʊba, nɪ nagɪ yɪaŋ ta
bemme vɪɪnɪŋ aŋaŋ ba, ta yɪma
ba jɪlɪma, ta sɪmma a baarɪ ba
yiwo wabɪtɪ nɪ jigiŋ. Ta bɪ sɪmma
a baarɪ dɪ hɔgʊba aŋaŋ dembisi
nan daansɪ lagɪsɪ taŋ a tuo Ŋmɪŋ
piini dieke dɪ yine miivolike. Naa
nan vaa ta wɪɪŋ kaaŋ kagɪ nɪ
Ŋmɪŋ jʊʊsɪŋ.

*Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ dɪ dinene wa-
hala ba yinene wʊvɪɪna wɪa dene*

8 Wudieke dɪ tɪalɪna yiwo naa,
nɪ mana yallɪma sʊgɪbalɪmɪŋ, ta
nɪ baga bemme nɪ chanchaalɪŋ
ma, ta yallɪma choti aŋaŋ taŋ, ta
chɪgɪma taŋ zɔɔlɪŋ, ta sʊʊma nɪ
gbaŋ tɪŋgbaŋ a yɪma taŋ. 9 Dɪɪ
yi vuoŋ dɪ keŋ yi nɪ bɪaŋ, nɪ da
yiŋŋi yi wo bɪaŋ a tuŋ, ta dɪɪ yi
vuoŋ dɪaŋ dɪ keŋ zɪa nɪ, nɪ da
yiŋŋi zɪa wa a tuŋ, aayɪ, ama nɪ
jʊʊsɪma Ŋmɪŋ dɪ ʊ yi alibarika a
yɪ ba, dama Ŋmɪŋ vʊarɪ nɪ dɪ nɪ
yime alibarika a yɪma vuosi amʊ
nɪ nan ye alibarika nɪ gbaŋ gbaŋ.
10 Dama dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ
sʊŋ dɪ:

“Vuodiekemba dɪ yaalala miivoli
ta yaala ba keŋ ye daa
diekemba dɪ vɪɪŋna,
mʊ ba va wa wʊbɪatɪ balɪŋ
aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ.
11 Ba mʊ ba va wa wʊbɪatɪ yiile ta
yime vɪɪnɪŋ;
ta yaalɪma sʊgɪdʊagɪŋ sieŋ ta
dɪa ka aŋaŋ nɪŋŋmɪna.
12 Dama tɪ Yɔmʊtieŋ nine bie wo
vuovɪɪna ma,
ta ʊ bɪ wʊma ba jʊʊsɪŋ saŋŋa
mana mɪŋ;
ama ta waga aŋaŋ
vuodiekemba dɪ yinene
bɪaŋ.”

13 Mɪnɪa balla ʊ yi nɪ bɪaŋ dɪɪ
yi nɪ nine dɪ ŋmɪntɪ aŋaŋ vɪɪnɪŋ
yiile? Vuoŋ wori! 14 Ama dɪɪ
yi vuoŋ dɪ vaa nɪ die wahala nɪ
dɪna berivɪɪŋkʊ sieku wɪa, nɪ yaa
sikpeŋ nansɪŋ, nɪ da vaa ba yi
aŋ ŋmaamɪŋ yigi nɪ, ta nɪ da bɪ
vaa a mugisi nɪ, 15 ama nɪ bɪrɪma
Masia nɪ sʊgɪtɪ ma ta yɪ wa jɪlɪma
dama ʊ yiwo tɪ Yɔmʊtieŋ. Nɪ
yi siri saŋŋa mana, amʊ vuoŋ
dɪ keŋ pɪasɪ nɪ dɪ nɪ dagɪ nɪ
tama dieke nɪ yalla wa chɪaŋ nɪ
nan bɪagɪ a mɪŋŋɪ a yiŋŋi balɪ
wa, 16 ama nɪ yiŋŋi balɪma sɔmm
aŋaŋ jɪlɪma. Ta yime vɪɪnɪŋ amʊ
nɪ sʊŋanyile da mugisi nɪ, amʊ
vuodiekemba dɪ balala wʊbɪatɪ
a yɪa nɪ wa nɪ benne vɪɪnɪŋ nɪ
dɪna Masia wa nan dii yiivi ba
wʊbalɪkaha ma ta tarɪgɪ. 17 Dama

dı kpıa dıı yi Ŋmıŋ dʋŋŋʋ dı nı dii wahala nı tʋnvıına wıa a tıaŋ nı baaŋ dii wahala nı tʋmbıatı wıa. 18 Dama Masia gbaŋ gbaŋ die diye wahala bʋnyı nyıına ma tʋmbıatı mana wıa dı ka bı mʋ dı ʋ dii wahala bıbra, wʋnıŋ vuodieke die dı wone bıaŋ die tuo wo tınıŋ vuobıatı kuŋ a kpi dı ʋ yaa tı keŋ Ŋmıŋ jigiŋ. Die ba kʋʋ wa mıŋ ama Ŋmıŋ die vaa ʋ hagı kuŋ me aŋaŋ ʋ Halıkasıka hagırıŋ. 19 Naa, Halıkasıka ma die ʋ ga haalıtı diekemba dı benne dansarıka kpiiliŋ tigiŋ a ga mʋʋlı wusie wʋvıınaha a yı ba. 20 Haalıtıtı gie yiwo vuodiekemba die dı kana ka tuo Ŋmıŋ nʋaŋ saŋŋa dieke ʋ dine suguru aŋaŋ ba Nowa saŋka, saŋŋa dieke wʋnıŋ Nowa die dı wʋnsı haarıkpııkʋ, ta vuosi banııŋ nyıına ma die dı juu mi ta ye gbatıtaanıŋ nyaabʋ ma wa. 21 Nyaabʋ mi yiwo Ŋmıŋ nyaaŋ sııla nıasıŋ dı gbatına tı a taaŋ lele naa, daa nyıŋgbanıŋ nyaaŋ sııla, ama dı yiwo tı jʋʋsınana Ŋmıŋ dı ʋ sıı tı sʋgıtı ta yı tı sʋŋanyile vıına Yisa Masia kumbu hagıŋ wıa wa. 22 Ʋ jʋalı ga wa arızanna ma a ga kalı Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ ta yaa hagırıŋ malakasi ma aŋaŋ nyindiekemba mana tı kana ka yese ama ta a bie ta yaa hagırıŋ wa.

4

Tʋmbıatı vasıŋ wıa

1 Tı wɔŋ ye mıŋ dı Masia die dii wo wahala ʋ nyıŋgbanıŋ ma, die wıa tı mʋ tı yallıma kanıŋ sʋŋanyile ta vaa tı sʋgıtı hagırıma, dama vuodieke dı dinene ʋ nyıŋgbanıŋ ma, ʋ tieŋ nyıŋ wa tʋmbıatı yiile me a kpatı mıŋ, 2 amʋ ʋ kaaŋ bı beri a yie vuota lɔlıbıatı bıbra, Aayı! Ama ʋ nan dı beri ʋ mısı mana ma a yie wudieke Ŋmıŋ dı yaalala. 3 Nınıŋ die nı nagı saŋŋa pam saŋŋa dieke dı tıanna a yie wudieke vuodiekemba dı kana ka sıba Ŋmıŋ dı yaalala. Die nı tʋma dıgıntı tʋʋma yaalıŋ ma, ta die yaa lɔlıbıatı, ta die nı faası nyuo daaŋ a buge, ta die faası die dʋʋga ta yie watı yɔrı yɔrı, ta lagısa taŋ daanyule jige, ta kaaba bugile wudieke Ŋmıŋ dı chʋarına. 4 Dı wa yiwo vuosi mi mamachi nı kana ka bı chıga a gara tʋntʋmbıatı kpıımaha gie aŋaŋ ba wa, die wıa ba bala wʋbıatı a yıa nı aŋaŋ Ŋmınnı. 5 Ama vuosi mi mʋ ba daansı balı a vʋarı ba gbaŋ daa dieke Ŋmıŋ keŋ die ba sarıya. Ŋmıŋ yiwo siri dı ʋ keŋ dii vuoŋ mana sarıya, vuodiekemba dı yene bie ba miivoli me aŋaŋ vuodiekemba dı kpine. 6 Naa wıa Masia die dı mʋʋlı wʋvıınaha a yı vuodiekemba dı benne kpiile tigiŋ gbaŋ; die ba kpi wo sıba vuosi dı kpinene dene wo ama die ʋ balı wʋvıınaha a yı ba mıŋ, amʋ ba nan ye miivoli ba haalıtı ma sıba Ŋmıŋ dı yalla miivoli dene wo.

Yaa gamma piini dieke Ŋmıŋ dı yına nı wa pɔgılıŋ

7 Jaaŋ mana kpatıŋ gbigiye mıŋ, die wıa, nı yallıma yıaŋ ta yigi nı gbaŋ amʋ nı nan bıagı a jʋʋsı Ŋmıŋ. 8 Wudieke dı yine nıŋŋmına yiwo naa, nı chome taŋ vıınıŋ, dama choti lige wʋbıatı pam mıŋ. 9 Ta tuosime taŋ chaantı nı tige me ta da vʋʋŋ ma. 10 Vuoŋ mana aŋaŋ piini dieke ʋ tuone a nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ, nı mıŋŋı pɔgılı piini yiri yiri wo ta nagı suŋŋime nı chanchaalıŋ. 11 Sıba dıı yi vuoŋ dı yi bıbalıtʋ, ʋ mʋ ʋ balıma Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ wıa a yıma vuosi, ta dıı yi vuoŋ dıaŋ dı suŋŋe vuosi, ʋ mʋ ʋ suŋŋime be aŋaŋ hagırı dieke Ŋmıŋ dı nagına a yı wa wa mana. Naa wıa vuoŋ mana nan bırı Ŋmıŋ Yisa Masia wıa; wʋnıŋ Ŋmıŋ sına bırıŋ

aŋaŋ hagırıŋ mana yaa gamma haahuu. Wusie.

Masia dıısıŋ wahala diile wıa

12 N nımballı choti, wahala dieke nı dinene naa aŋ ka sıı sıba boliŋ dı dinene nı naa magısa nı mıŋ, ama nı da vaa ka yi nı mamachi ta yilime dı a yiwo wʊhaalıŋ a kieŋ nı ma. 13 Sıba nı gʊtına a die Masia wahalaha naa, die dı mʊ dı nı yallıma sʊgıfıalıŋ, naa yiye mıŋ amʊ nı nan keŋ nata aŋaŋ sʊgıfıalıkpeŋkpııŋ saŋŋa dieke Masia chuulikpeŋkpııŋ dı bala ka keŋ nyıŋ yaalıŋ ma. 14 Dıı yi ba zıa nı Masia saaŋ wıa, nı yaa sikpeŋ nansıŋ, dama naa dagıya dı Ŋmıŋ Haalıŋ dı yalla hagırıŋ pam wa bie nı ma. 15 Ama nı sımma dı nı wʊnyı da keŋ yi vuokʊʊrʊ ta dime wahala ka wıa, yaa gaarʊ ta dime wahala ka wıa, yaa a yime wʊbıatı mana ta dime wahala ka wıa, yaa ta nı da bı jume vuosi wıa ma ta dime wahala ka wıa. 16 Ama dıı yi vuoŋ dı die wahala ʊ yine Masia dıdıısırʊ wıa, die nıŋ ʊ da vaa viivi yallıma wa, ama ʊ mʊ ʊ bırıma Ŋmıŋ ba wasınana wa Masia dıdıısırʊ wa.

17 Dama saŋŋa tʊgıya mıŋ dı Ŋmıŋ piili a dii vuosi sarıya; ʊ nan woliŋ dii ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ vuosi sarıya; ta ʊ woliŋ a dii tınıŋ vuodiekemba dı yine ʊ vuosi sarıya, die nıŋ lalıa dı baaŋ dı sımma a yı vuodiekemba dı kana ka yi ʊ wʊvıınaha yada wa? Ka nan yi wʊbıaŋ pam a yı ba. 18 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı,

“Dıı yi dı hagırı dı vuovıına ye
gbatıtaanıŋ
die nıŋ lalıa dı baa dı sıı a yı
vuodiekemba
dı kana ka chıga Ŋmınnı aŋaŋ
wʊbıayiiribe?” Dı nan dı
tʊaŋ.

19 Die wıa, vuodiekemba dı dinene wahala Ŋmıŋ choti wıa wa nagı ba gbaŋ a yı Ŋmıŋ, dama wʊnıŋ ʊ naanna ba ta yi wusietieŋ, die wıa ba yime vıınıŋ yaa gamma.

5

Kpaamıŋ

1 Nınıŋ Yisa Masia dıdıısırıba nyıŋkʊraha n kpaama nı mıŋ, manıŋ vuodieke gbaŋ dı yine Masia dıdıısırıŋ jakʊʊŋ, ta n nine die dı ye Yisa Masia die dı dinene wahala dene, ta maŋ nan keŋ gʊtı a tuo jılıma dieke dı bala ka keŋ nyıŋ yaalıŋ ma wa. 2 N kpaama nı mıŋ, nı mıŋŋı daansıma Ŋmıŋ vuosisi dieke dı benne nı nuusi me wo, aŋ ka daa yi fɔgımı, ama ka yi nı dʊŋŋʊ, dama die Ŋmıŋ dı yaalala, ka daa bı yi dı nı faası yaala ligire wıa ama ka yi nı choti nı suŋŋe. 3 Da faası pɔgılıma Ŋmıŋ vuosisi ʊ nagına ba a yi nı nuusi me aŋaŋ fɔgıŋ, ama nı vaa aŋ nı beriŋ dagıma ba ba mʊna ba bemme dene. 4 Ta Masia vuodieke dı yine sikpigiletieliŋ mana sikpeŋ wo dı keŋ yiŋŋi keŋ, nı nan ye jılıma sibubi dieke dı yine nı nyʊarı ta wone chʊʊsıŋ.

5 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı nınıŋ vuodiekemba dı yine ballıhaala, nı sʊʊma nı gbaŋ tıŋgbaŋ a yıma nı nyıŋkʊra; ta nı mana sʊʊma nı gbaŋ a yıma taŋ, dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, “Wʊnıŋ Ŋmıŋ zete kalinbaantieliŋ, ta suŋŋe vuodiekemba dı sʊʊna ba gbaŋ tıŋgbaŋ.” 6 Die wıa, nı sʊʊŋ nı gbaŋ tıŋgbaŋ Hagırıtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nıŋŋa, amʊ ʊ nan kɔtı nı ŋmıŋsikpeŋ saŋŋa dieke ʊ yaalala. 7 Nı nagı nı wumugisike mana a vigi taaŋ Ŋmıŋ nıŋŋa ta ʊ nan chiihe a yı nı, dama ʊ baga bie nı ma.

8 Nı yigime nı gbaŋ, ta gbara dama Sitaani yiwo nı dataaŋ ta dı dıa sıba naachigiŋ, ʊ sıı sıba naachigi dieke dı dinene tʊaŋ, ta yaala vuoŋ dı ʊ kpası wa a ŋɔbı. 9 Nınıŋ nı mʊ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ a wagı Sitaani ta da

taarı a nyıŋ nı yadaka ma, dama nı mʊ nı sımma dı nı nımballı diekemba dı benne tıŋgbaŋka gie me gbaŋ die wahalaka mi mıŋ.
10 Ŋmıŋ chıga zɔɔlıŋ jaaŋ mana mana ma, ta dı yiwo wʊnıŋ ʊ vʊarı nı dı nı ye jılıma dieke dı wone kpatıŋ Masia ma. Wusie nı keŋ dii wahalaka saŋŋa bıta, wʊnıŋ Nabidie Ŋmıŋ nan wʊnsı nı beriŋ, ta vaa nı mıŋŋı zie keŋ keŋ, ta yı nı hagırıŋ, ta nagı nı a zieŋ nyabılıvıınıŋ ma. 11 Wʊnıŋ ʊ sına hagırıŋ mana yaa gamma haahuu. Wusie.

Kpatıŋ waasıŋ

12 Tɔ, n maagı wa wıa bıta dı n nagı tʊŋ a yı nınıŋ, Salasi suŋŋinene mıŋ maŋ maagı gbaŋ gobiri gie. N sıba dı ʊ yiwo wusie Masia dıdıısırʊ a yı nı. N yaala n kpaŋŋısı nı mıŋ, ta yaala nı sımma dı wıaha gie yiwo Ŋmıŋ wusie choti piini dieke Ŋmıŋ dı yınana, die wıa, nınıŋ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ka ma.
13 Ŋmıŋ vʊarı wa vuosi ba yi Masia dıdıısırıŋ “Babiloni” tıŋgbaŋ ma gie sıba ʊ vʊarına nı dene wo. Ba mana waasa nı. Ta n bʊadembiŋ Maki gbaŋ dı waasa nı. 14 Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ.

Sʊgıdʊagıŋ bemme nı mana ma, nınıŋ vuodiekemba mana dı yine Masia dıdıısırıba wa.

Gbaŋ dieke dı gʊtına bule Piita dı maagına wʊnna

1 Manıŋ Simoni Piita vuodieke
dı yine Yisa Masia yɔmʊ aŋaŋ ʊ
tʊntʊntʊ maagınana gbaŋkʊ gie
a yıa nınıŋ vuodiekemba dı yine
Yisa Masia yada sıba tı gbaŋ tı
yine wo yada wa. Yisa Masia
vuodieke dı yine tı Ŋmıŋ aŋaŋ tı
gbıgbatıtaantʊ wa, wʊnıŋ ʊ yine
tı mana dı yiwo yada. Ʊ yiwo naa
dama ʊ ka luge.
2 Nı sıbına Ŋmıŋ aŋaŋ
tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia naa,
zɔɔlınchıgıla aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ bı
gʊtıma nı ma.

Ŋmıŋ vuosi beriŋ wıa

3 Ŋmıŋ hagırıŋ dala pam; ta ʊ
yıa tı jadieke mana dı mʊna dı
tı bemme beri dieke dı fıalınana
ʊ sʊŋ dama tı sıba wa wıa.
Wʊnıŋ ʊ wana tı a keŋ ʊ chuu-
likpeŋkpııkʊ sʊŋ aŋaŋ beriviınıŋ
ma. 4 Die wıa, ʊ zieŋ wo
nʊakpııma diekemba dı faasına
vıŋna a yı tı dı tı nyıŋ dıgıntı
dieke dı benne tıŋgbaŋka gie me
lɔlıbıatı wıa, ama ta tuo ʊ beriŋ.
5 Naa wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a
gʊtı beriviınıŋ nı yada ka ma, ta
bı gʊtı Ŋmıŋ sıbıŋ nı beriviıŋkʊ
ma; 6 ta bı gʊtı yigi-n-gbaŋ nı
Ŋmıŋ sıbıkʊ ma; ta bı gʊtı hanıa
nı yigi-n-gbaŋkʊ ma; ta bı gʊtı
Ŋmıŋ chıgıŋ nı hanıaka ma; 7 ta
bı gʊtı nı Ŋmıŋ chıgılaha ma,
zɔɔlınchıgıla nı nımballı ma; a
bı gʊtı choti nı zɔɔlınchıgıla nı
nımballı ma. 8 Dıı yi nı beriŋ dı
sıı die, die nan vaa nı sımma tı
Yɔmʊtieŋ Yisa Masia saŋŋa mana,
ta yaa nyʊarı pam a yı wa. 9 Ama
vuodieke nıŋ mana dı wo beriku
gie chanchaaŋ, die vuoke yıŋya
mıŋ ta ka bıagı yese, ta wɔŋ
daaŋ dı Yisa die vʊarı wa mıŋ
ʊ tʊmbıatı ma saŋŋa dieke dı
tıanna wa.
10 Die wıa, n nımballı, nı faası
kpaŋŋı nı gbaŋ a tʊŋ aŋ ka dagı
dı nı seŋ gʊtı wa vuodiekemba
Ŋmıŋ dı wana ta vʊarı wa ma.
Dıı yi nı yie die nı kaaŋ wɔŋ
nan nı yadaka ma. 11 Ta Ŋmıŋ
nan vaa aŋ nı daansı juu tı
Yɔmʊtieŋ Yisa Masia vuodieke dı
yine tı Gbıgbatıtaantʊ wa naarı
ma; naarı dieke dı benne yaa
gamma ta wo kpatıŋ wa.
12 Die wıa n nan dı tıınsa nı
wıaha saŋŋa mana; n sıba dı nı
wʊŋya mıŋ, ta mıŋŋı sıbaha, ta
pɔgılıha keŋ keŋ, 13 ama n yile
dı dı vıına dı n tıınsıma nı n
yene bie n miivoli me wo naa.
14 N sıba a baarı dı dı kaaŋ
yʊası n nyıŋgbaŋka gie nan kpi
sıba tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia die
dı yuorine a balı mıŋ dene wo.
15 Die wıa, maŋ kpaŋŋı n gbaŋ a
maagı gbaŋkʊ gie dı a tıınsıma
nı wıaha gie saŋŋa mana, n kuŋ
kʊaŋ chaaŋ.

Ŋmıŋ dı kɔtına Yisa Masia dene

16 Die tı wone balı dı tı
Yɔmʊtieŋ Yisa Masia yiwo
hagırıtieŋ dene wo, ta nan yiŋŋi
keŋ wo, wıaha ka yi ŋmınchıbısı,
ka yiwo wusie. Tı nine yeye
mıŋ ʊ hagırına dene. 17 Die tı
bie wo ʊ jigiŋ saŋŋa dieke tı
Chɔɔŋ Ŋmıŋ dı yına wa jılıma
chuulikpeŋkpııkʊ ma wa. Saŋka
mi die lɔlıŋ die dı nyıŋ tı
Hagırıtieŋ Ŋmıŋ vuodieke dı yine
chuulikpeŋkpııŋ tieŋ wo jigiŋ a
baarı dı, “N Bʊachoti wʊnna,
vuodieke n nine dı suuline wo
wʊnna.” 18 Tı gbaŋ gbaŋ tıba
die dı wʊŋ lɔlıkʊ gie dı nyınna
arızanna ma wa, saŋŋa dieke die
tı benne aŋaŋ wa kunkogiŋ dieke
Ŋmıŋ dı vʊarına ma wa.

19 Die dı yuori a dagı tı dı
wudieke Ŋmıŋ naazʊalıba die dı

balla yaa gamma Yisa ma wa yiwo wusie. Dı vıına nı wɔmma wudieke die ba balına wa vıınıŋ. Ba wɔbalıkaha sıı sıba popoli dı ŋaana chaana lımıŋ ma dene wo die yaa ga tɔgı saŋŋa dieke Yisa dı bala ɔ keŋ, die nan vaa nı nine yuori vıınıŋ. 20 Ama wudieke dı tıanna a mana yiwo naa; nı tıınsıma dı wudiekemba Ŋmıŋ naazɔalıba die dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔkɔ ka yi ba gbaŋ gbaŋ wɔbalıka, 21 dama Ŋmıŋ naazɔa wɔnyı die ka yile ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ choti me ta balı wıa, ama Ŋmıŋ Halıkasıka die dagına ba ba bala ba balı wudieke dı nyınna wɔnıŋ Ŋmıŋ jigiŋ.

2

Ŋmınchıbısı dıdagırıŋ wıa

1 Ŋmınchıbısı naazɔalıŋ die dı benne Juu vuosi sɔnsɔkɔ dene wo, die gbaŋ gbaŋ ŋmınchıbısı dıdagırıŋ gbaŋ dı nan dı bie nı sɔnsɔŋ, ta daga ŋmınchıbısı dagıkɔ lɔbırıŋ ma, wudieke dı bala ka chɔɔsı nı. Ba nan zeti tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia vuodieke dı gbatına ba a taaŋ wa gbaŋ. Ba yine die wo nan vaa Ŋmıŋ chɔɔsı ba lagı. 2 Ta vuosi pam nan dı dı ba ta tɔma ba gbaŋ gbaŋ dıgıntı tɔɔma. Ba wıa vuosi bataŋ nan chıbı wıa yaa gamma wusie sieku. 3 Ba nan dı yaa lɔlıbıatı, ta gaama nı ta nyıra nı. Saŋŋa dieke dı tıanna Ŋmıŋ die wɔŋ baarı dı ba yiwo wɔbıayiiriŋ, ama dı kaaŋ yɔasɔ ɔ nan datı ba tıba.

4 Malaka diekemba die dı yine chɔɔsı wa, Ŋmıŋ die ka vaa ba tıbıdatıŋ. Die ɔ bɔbı ba mıŋ aŋaŋ chɔrıma ta nagı ba taaŋ boli dieke dı wone kpisiku me; bolibu mi bie wo vɔrıŋ dieke dı faasına sɔɔŋ ta sibi pam; ba nan dı bie me die a ga tɔgı saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ɔ dii ba sarıya. 5 Die gbaŋ gbaŋ die ɔ ka vaa kɔrıŋ ma tıŋgbaŋka gie vuosi. Die ɔ vaa wa nyaaŋ dı keŋ dii tıŋgbaŋka, aŋaŋ vuodiekemba die dı kana ka chıga wa, ama ta die gbatı Nowa, vuodieke die dı mɔɔlınana sɔgıyıalıŋ berıŋ wıaha, aŋaŋ ɔ tigiŋ vuosi bayɔpɔyı a gɔtı. 6 Wɔnıŋ Ŋmıŋ die bı chɔɔsı wa Sodomi aŋaŋ Gomora tıgısı, die ɔ vaa a dii boliŋ ta bırıŋ tanyeeliŋ, ta vuodiekemba die dı benne hanıŋ tıgısı ma die dı kpi. Naa yiwo dagıtı a yı wɔbıayiiribe ɔ bala ɔ keŋ a datı ba tıbıŋ dene. 7 Die ɔ bı gbatı Loti, vuodieke dı yine vuovıınɔ a nyıŋ Sodomi aŋaŋ Gomora tıgısı ma. Die wɔbıayiiribe die dı yinene ba nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı tɔɔmaha, die dı chɔɔsa ɔ sɔŋ pam. 8 Loti die yiwo vuovıınɔ ama die ɔ benne aŋaŋ wɔbıayiiribe wıa saŋŋa mana ɔ ŋaaŋ yese ba tɔmbıatı ta bı wɔmma ba wɔbıatı wɔbalıka. Naa die faası chɔɔsa ɔ sɔŋ dama die ɔ yiwo vuovıınɔ. 9 Tı Yɔmɔtieŋ Nabidie Ŋmıŋ sıba ɔ baaŋ yi die a gbatı vuodiekemba dı chıgınana wa a nyıŋ mugisiŋ me, ama ta datı wɔbıayiiribe tıba die a ga tɔgı daa dieke ɔ baaŋ keŋ dii ba sarıya. 10 Vuodiekemba dı dına ba nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı tɔɔma ta ka yıa Ŋmıŋ yikoke jılıma wa, ɔ nan daansı datı vuosi mi tıba a tıaŋ ba chanchaalıŋ.

Ŋmınchıbısı dıdagırı diekemba dı benne nı sɔnsɔkɔ yiwo tıbıhagırıtieliŋ, ta ka chıga vuoŋ. Ba zıa wa malakasi ta ka chıga ŋmaamıŋ. 11 Malakasi mi yaa wa hagırıŋ aŋaŋ yiko pam a tıaŋ ŋmınchıbısı dıdagırıba mi, ama ba ka bala bıaŋ ta zıa ba Ŋmıŋ jigiŋ. 12 Vuosi gie ka sıba malakasisi dı sına die ama ta zıa ba. Banıŋ vuosi mi wo sɔŋanyile, ba yie wudieke ba yaalala, ta sıı sıba haagıŋ dɔmbıatı diekemba vuosi dı yiginene a kɔa dene wo. Ba gbaŋ gbaŋ tɔmbıatı bala

ka chʋʋsɪ ba. 13 Ba tʋmbɪatɪ nyʋarɪ yiwo chʋʋsɪŋ. Ba yie ba nyɪŋgbanɪŋ lɔlɪbɪatɪ yaalɪŋ ma mɪŋ. Ba keŋ bie nɪ jigiŋ ba ŋaaŋ sɪɪ sɪba dɪgɪntɪ dɪ ŋaana bie garɪ ma dene wo. Ba keŋ die nyindiike aŋaŋ nɪ, ama ba ŋaaŋ ko yile wo ba wʋbɪatɪ wɪa. 14 Dɪɪ yi ba ye hɔgʋ ba ka vasa ʋ sʋgɪŋ, ta kaaŋ vaa ba bɪaŋ. Ta gaama vuodiekemba dɪ kana ka mɪŋŋɪ sɪba Ŋmɪŋ sieku ta vasa ba bɪa. Ta ba sʋgɪtɪ ma yaa chotibɪatɪ pam. Ŋmɪŋ nan daansɪ datɪ ba tɪba. 15 Ba ka saaga dɪ ba dɪa sie dieke dɪ tʋgɪsɪna wa ama ta nagɪ sie gaaŋ. Ba dɪ wa sie dieke Bori bʋadembiŋ Balaami die dɪ dɪna wa. Die ʋ yaala tʋmbɪatɪ yiile nyʋarɪ, 16 ta Ŋmɪŋ dɪ kpaaŋ wa ʋ tʋmbɪatɪ wɪa, ta vaa ʋ boniŋ dɪ balɪ wɪa aŋaŋ wa aŋaŋ vuota lɔlɪŋ a kpaaŋ wa dɪ ʋ vaa ʋ yɪɪŋyaatɪ tʋʋmaha.

17 Vuosi gie sɪɪ sɪba buluŋ dieke dɪ wone nyaaŋ dene wo, ta bɪ sɪɪ sɪba nɪɪŋmara bʋlɔgɪsɪŋ dɪ nagɪnana chʋŋ dene wo. Ŋmɪŋ nan daansɪ nagɪ ba a taaŋ lɪmɪŋ pam ma. 18 Ba bala kalinbaa wʋbalɪka diekemba dɪ wone nyʋarɪ dɪ ba gaaŋ vuodiekemba dɪ mɪnana dɪ ba nyɪŋ vuobɪatɪ jigiŋ naa, ta gaama ba dɪ ba yime nyɪŋgbanɪŋ lɔlɪbɪatɪ aŋaŋ dɪgɪntɪ tʋʋma. 19 Ta bala ba dɪ ba nan keŋ beri ba dʋŋŋʋ, ama ta ba gbaŋ gbaŋ dɪ yi bɪaŋ yɔŋɪsɪ, dama wudieke mana dɪ nyaŋŋɪna vuota, vaa wa wʋnɪŋ vuoke mi dɪ bɪrɪŋ wa ka yɔmʋ. 20 Vuodiekemba dɪ sɪbɪna tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia, vuodieke dɪ yine tɪ Gbɪgbatɪtaantʋ, ta die vaa wʋbɪatɪ diekemba dɪ benne tɪŋgbaŋka gie me wo yiile, dɪɪ yi die wʋbɪatɪtɪ mi dɪ keŋ yiŋŋɪ keŋ a nyaŋŋɪ ba, ba kpatɪŋ nan dɪ lɔra a tɪaŋ die ba sɪna dene wo. 21 Ba tɪŋ ka sɪba sʋgɪyɪalɪŋ beriku, dɪ tɪŋ nan dɪ kpɪa a tɪaŋ ba sɪbɪna ka ama ba ka saagɪ a yi wʋvɪɪna diekemba die ba wʋnna wa. 22 Ba yie mɪŋ dɪ dagɪ dɪ nandagaha gie yiwo wusie, dɪ, “Gbaaŋ ŋaaŋ yiŋŋe a ga die ka gbaŋ gbaŋ ka tɪɪtɪ”, ta “Peruku dɪ sɪɪ nyaaŋ ka ŋaaŋ yiŋŋe a ga nanna wa fʋnfata ma.”

3

Tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia yiŋŋi kieŋku nʋaŋ

1 N nɪmballɪ choti, gbaŋkʋ gie n maagɪnana yɪa nɪ naa, gʋtɪ wa n gbaŋtɪ bule ma. Gbaŋtɪ ale wo gie mana n tɪɪnsa nɪ mɪŋ nyinti gie mana dɪ n vaa nɪ sʋŋanyilivɪɪna hagɪ. 2 N yaala nɪ tɪɪnsɪma nʋawɪɪŋ diekemba Ŋmɪŋ naazʋalɪba die dɪ bala ka wɪa kʋrɪŋ ma wa, ta bɪ tɪɪnsɪma mɪrɪ diekemba tɪ Yɔmʋtieŋ, vuodieke dɪ yine tɪ Gbɪgbatɪtaantʋ die dɪ bala ta tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine ʋ tʋntʋntɪba die dɪ balɪ nɪ wa. 3 Wudieke dɪ tɪanna a mana yiwo naa; n yaala nɪ sɪmma dɪ vuodiekemba dɪ dɪna ba sʋgɪtɪ lɔlɪbɪatɪ nan daansɪ beri dakpatɪkɪrɪ daraaha. Ba nan dɪ vʋara nɪ fala, 4 ta bala dɪ, “Die Yisa Masia die dɪ yɪna nʋaŋ dɪ ʋ nan daansɪ yiŋŋi a keŋ wo, ʋ bie sɪa? Die tɪ chʋalɪba die dɪ kpine a keŋ tʋgɪ jinne, jaaŋ mana ye sɪwa die ka sɪna dene dʋnɪa piiliku me wo.” 5 Vuosi mi ka saaga dɪ ba tɪɪnsɪ dɪ Ŋmɪŋ die yuori wo ʋ nʋaŋ a balɪ ta naaŋ arɪzanna aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie kʋrɪŋ ma wa; ta die vʋarɪ tɪŋgbaŋka a nyɪŋ nyaaŋ ma aŋ ka bie nyaaŋ sʋnsʋŋ 6 ta bɪ yi nyaaŋ dɪ dii tɪŋgbaŋka a chʋʋsɪ ka. 7 Ama wʋnɪŋ Ŋmɪŋ wʋbalɪka nan bɪ pɔgɪlɪ ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋ dieke dɪ benne lele gie wo yaa gamma a ga tʋgɪ saŋŋa dieke ʋ nan daansɪ yi aŋ bolɪŋ dii a mana, ta chʋʋsɪ vuobɪatɪtɪ, dama dɪnda daarɪ mi ʋ nan dii ba sarɪya ta chʋʋsɪ ba.

8 N nımballı choti, nı daa daaŋma wıırı gie. Ŋmıŋ jigiŋ nıŋ, dabalımıŋ sıı sıba bına tusiŋ, ta bına tusiŋ dıaŋ dı sıı sıba dabalımıŋ. 9 Vuosi yile dı dı yɔasıya mıŋ dı Ŋmıŋ yi wudieke die ɔ yına nɔaŋ dı ɔ nan yi wo, ama daa die; ɔ yaa wa suguru aŋaŋ nı mıŋ; ɔ ka yaala vuoŋ keŋ juu boliŋ me; ɔ yaala vuoŋ mana vaa ɔ tɔmbıatı ta ye gbatıtaanıŋ.

10 Tı Yɔmɔtieŋ daarı mi keniŋ nan dı sıı sıba gaarɔ keniŋ. Dında daarı mi ŋmıŋsikpeŋ nan bıa aŋaŋ watıkpeŋkpııŋ; ta boli dieke dı faasına a die nan daansı dii ŋmıŋsikpeŋ nyinti mana, ta tıŋgbaŋka gie aŋaŋ ka nyinti mana nan keŋ dii boliŋ a kpatı. 11 Nyinti gie dı balla a keŋ dii boliŋ naa wa, nı yile dı dı mɔ nı yi vuobıaŋtı? Dı mɔ nı bemme beri vıınıŋ, ta chıgıma Ŋmıŋ, 12 ta chıısıma Ŋmıŋ daarı mi, ta kpaŋŋıma nı gbaŋ a yi aŋ daarı keŋ lagı lagı. Dında daarı mi, ŋmıŋsikpeŋ nan dii a talı, ta bolibu tuulibu nan naŋŋı ŋmıŋsikpeŋ nyinti mana. 13 Ama tı chıısa saŋŋa dieke ŋmıŋsikpeŋ haalıŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ haalıŋ dı balla ka bemme sıba Ŋmıŋ dı yına nɔaŋ dene wo, jigidieke vuosi mana mi nan dı yie vıınıŋ nyıına saŋŋa mana wa.

14 N nımballı choti, nı chıısınana daarı gie wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta yallıma sɔgıyıalıŋ aŋaŋ beri vıınıŋ, ta daa yallıma bıaŋ Ŋmıŋ jigiŋ ama ta bemme aŋaŋ sɔgıdɔagıŋ. 15 Tı Yɔmɔtieŋ dı dine suguru ta ye ka yiŋŋi keŋ naa, ɔ yaala nı sımma dı ɔ yıa vuosi sieŋ mıŋ dı ba ye gbatıtaanıŋ ta ɔ ye yiŋŋi keŋ. Tı nımbɔa choti Pɔɔli gbaŋ die maagı wa gbanıŋ a yı nı ta balı nı naa, sıba Ŋmıŋ dı yına wa yıaŋ dene wo. 16 Ɔ gbaŋtı mana ma, ɔ maagıya mıŋ a bala yaa gamma Ŋmıŋ daarı gie, ta daga nı ka wıa. Wıa ataŋ bie ɔ gbaŋtı ma ta hagırı dı vuoŋ sımma a chıası, ta vuodiekemba dı wone yıaŋ, ta zı ba zene jigidieke, dı tarıgı a chıası, sıba ba dagınana Ŋmıŋ gbaŋkɔ wıaha ataŋ chıası dene wo. Naa wıa, Ŋmıŋ nan keŋ datı ba tıba.

17 N nımballı choti, nı wɔŋ sıba wıaha gie mıŋ, die wıa nı gbara amɔ vuodiekemba dı kana ka sıba Ŋmınnı kaaŋ vaa nı taarı nyıŋ Ŋmıŋ sieku me. 18 Nı bı tuosime tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia, vuodieke dı yine tı Gbıgbatıtaantɔ wa suŋŋiŋ a gɔtıma, ta bɔgırıma ɔ wıaha. Wɔnıŋ ɔ sına bırıŋ lele yaa gamma. Wusie.

Bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke Jɔɔn dı maagına a yı Yisa dıdıusırıŋ wʋnna

Miivoli wıa

1 N maaga gbaŋkʋ gie a yıa nı dı n dagı vuodieke ba wasınana Ŋmıŋ Nʋawıa dieke dı yine vuota miivoli wo wıa. Die saŋŋa dieke Ŋmıŋ die dı balla ʋ naaŋ dʋnıa ta Nʋawıırı gie wɔŋ beri mıŋ. Die Wıırı gie kenne sʋʋŋ dʋnıa ma die tı wʋmma ka wʋbalıka ta ye ke aŋaŋ tı nine, ta tı gbıka aŋaŋ tı nuusi. 2 Die miivoli gie die dı yuorine die tı ye ke mıŋ, die wıa tı bala ka wıa a yıa nı yaa gamma miivoli dieke dı wone kpatıkʋ. Miivolike gie die bie wo tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ jigiŋ ta die tı Chɔɔŋ wa die dı nagı wa a dagı tı. 3 Wudieke die tı yene ta wʋŋ wa, kanıŋ ka gbaŋ gbaŋ tı bala a yıa nı, amʋ nı gbaŋ nı nan gʋtı tı nʋabalımıŋ lagıŋkʋ dieke tı yalla aŋaŋ tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ ʋ Bʋa Yisa Masia wa ma. 4 Tı maaga dı tı balı nı wıaha gie dama a seŋ yıa tı wa sʋgıfıalıŋ wusie.

Ŋmıŋ yine chaanıŋ

5 Yisa Masia die balı dı Ŋmıŋ yiwo chaanıŋ ta wo lımıŋ bıta gbaŋ ʋ ma. Die wıırı gbaŋ gbaŋ tı bala a yıa nı. 6 Dıı yi tı baarı tınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ yaa wa nʋabalımıŋ aŋaŋ taŋ ama ta bie lımıŋ ma, die nıŋ tı chıba ŋmınchıbısı ta tı tʋʋma dı seŋ daga dı tı chıba ŋmınchıbısı. 7 Ama dıı yi tı dı chaaŋkʋ sieŋ saŋŋa mana, sıba Ŋmıŋ dı benne chaanıŋ ma dene wo, die nıŋ tı yaa nʋabalımıŋ aŋaŋ taŋ, ta ʋ Bʋa Yisa wa zımbʋ dı chaana tı sʋgıtı ma a vʋara bıaŋ mana.

8 Dıı yi tı baarı dı tı wo bıaŋ tı gaama tı gbaŋ ta ka bala wusie. 9 Ama dıı yi tı bala tı wʋbıatı a yıa Ŋmıŋ, tı sımma a baarı wʋnıŋ ʋ nan dı naga tı wʋbıatı a chaa tı, ta bı chaana tı sʋgıtı ma a vʋara tı wʋbıatı mana dama wʋnıŋ ʋ yiwo wusietieŋ ta yie wudieke dı mʋna. 10 Dıı yi tı baarı dı tı ka yi bıaŋ, die nıŋ tı nagı wa Ŋmıŋ a bırıŋ ŋmınchıbıtieŋ, ta ʋ wıaha dı wo tı sʋgıtı ma.

2

Yisa yine tı susuŋŋiru

1 N ballı, n maaga nı wıaha gie amʋ nı kaaŋ yi bıaŋ, ama dıı yi nı wʋnyı dı yi bıaŋ, tı yaa nııpɔɔnıgırʋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ, wʋnıŋ ʋ yine Yisa Masia vuodieke dı yine sʋgıyıalıntieŋ. 2 Die ʋ kenne a sʋʋŋ wa, die ʋ tuo wo tı kuŋ a kpi, wʋnıŋ ʋ yine tı kaabıŋ Ŋmıŋ jigiŋ tı tʋntʋmbıatı wıa, ta ʋ kaabıkʋ ka yi tınıŋ tı nyıına ma wıa ama ka yiwo tıŋgbaŋka gie vuosi mana mana wʋbıatı wıa.

3 Dıı yi tı dıı Ŋmıŋ mıraha, kanıŋ ka baa ka dagı dı tı seŋ sıba wa mıŋ. 4 Dıı yi vuoŋ dı baarı dı “Manıŋ n sıba wa mıŋ”, ama ta ka dıı ʋ mıraha, wʋnıŋ vuoke mi yiwo ŋmınchıbıtieŋ ta wusie dı wo ʋ ma. 5 Ama vuodieke dı dına wʋnıŋ Ŋmıŋ wʋbalıkaha, die vuoke senne cho Ŋmıŋ aŋaŋ wusie. Ta naa bala ka dagı dı ʋ seŋ yiwo nʋabalımıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ; 6 dıı yi tı baarı dı tı yaa wa nʋabalımıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ die nıŋ dı mʋ tı beriŋ sımma sıba Yisa Masia beriŋ die dı sına die wo.

Yaa gamma mırıhaalıka wıa

7 N nımballı, n ka maaga mırıhaalıŋ a yıa nı, ka yiwo mırıkʋʋrı, mırıkʋʋrı dieke nı wone wʋŋ a yʋasɩ wa, ta mırıkʋʋrı yine Yisa wudieke die nı wʋnna wa. 8 Ama wusie, ka yiwo mırıhaalıŋ, ta nı yese ke

wusie chıaŋ Yisa Masia aŋaŋ nı ma, dama lımıŋkʊ tıaŋ gara mıŋ ta wusie chaaŋkʊ dı wɔŋ chaana.

9 Dıı yi vuodieke nıŋ mana dı balala dı ʊ bie wo chaaŋkʊ ma, ama ta haa ʊ nımbʊa ye ko bie wo lımıŋkʊ ma. 10 Ama vuodieke nıŋ mana dı chone ʊ nımbʊa bie wo chaaŋkʊ ma, ta wııŋ dı wo ʊ ma a baaŋ vaa ʊ yi bıaŋ. 11 Ama vuodieke nıŋ mana dı hana ʊ nımbʊa bie wo lımıŋkʊ ma; ʊ chʊŋ wa bʊ ma ta ka sıba jigidieke ʊ ganana, dama lımıŋkʊ vaa ʊ yıı̱ŋ mıŋ.

12 N ballı, n maaga a yıa nı dama
Ŋmıŋ wɔŋ nagı nı wʊbıatı
a chaa nı mıŋ Masia saaŋ
ma.
13 N chʊamba, n maaga a yıa
nı dama nı wɔŋ a sıba
vuodieke dı wone beri a
nyıŋ piiliku me wo mıŋ.
Dalʊaka, n maaga a yıa nı dama
nı wɔŋ a nyaŋŋı Sitaani
mıŋ, wʊbıatıtieŋ wo.

14 N ballı, n maaga a yıa nı dama nı sıba tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ mıŋ.

N chʊamba, n maaga a yıa
nı dama nı wɔŋ a sıba
vuodieke dı wone beri a
nyıŋ piiliku me wo.
Dalʊaka, n maaga yıa nı dama
nı yaa hagırıŋ ta Ŋmıŋ
wʊbalıkaha dı bie nı
ma ta nı nyaŋŋı Sitaani
wʊbıatıtieŋ wo mıŋ.

15 Nı da yaalıma tıŋgbaŋka gie vuosi beriŋ, nı da bı yaalıma tıŋgbaŋka gie nyinti. Dıı yi nı yaala tıŋgbaŋka gie nyinti die nıŋ nı ka cho tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ. 16 Vuosi yaa lɔlıbıatı dı ba yi ba gbaŋ gbaŋ dʊŋŋʊ, ta yaa lɔlıbıatı aŋaŋ jadieke nıŋ mana ba yesinene, ta bı yaa nyʊʊŋ nıgıŋ yaa gamma jadieke ba yalla, ama naa mana yiwo tıŋgbaŋka gie lɔla; a ka nyıŋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ. 17 Tıŋgbaŋka gie aŋaŋ jadieke dı benne ka ma ta vuosi dı yaala naa nan daansı kpatı, ama vuodieke dı yinene Ŋmıŋ choti tʊʊma, wʊnıŋ ʊ balla ʊ daansı a bemme yaa gamma haahuu.

Yaa gamma Masia dataakpeŋkpıı̱ŋ wıa

18 N ballı, dʊnıa kpatıŋ gbigiye mıŋ. Ta die ba wɔŋ balı nı dı Masia dataakpeŋkpıika nan keŋ; ta lele Masia dataası pam wɔŋ keŋ mıŋ, die wıa tı sıba dı dʊnıa ka kpatıŋ gbigiye mıŋ. 19 Masia dataası gie die nyıŋ wa tı lagıŋkʊ ma, ama die ba ka gʊtı tı ma aŋaŋ wusie. Die ba tıŋ gʊtı tı ma tınıŋ aŋaŋ ba tıŋ nan lagıŋ a beri; ama ba vaa tı mıŋ, ta a daga dı die ba ka gʊtı tı ma wusie.

20 Ama nınıŋ nıŋ Masia yı nı Halıkasıka mıŋ, die wıa nı mana dı sıba wusie nyindieke Ŋmıŋ dı yuorine a dagı nı wa. 21 Manıŋ n ka maaga a yıa nı dı nı ka sıba wusieke, ama n maaga a yıa nı dama nı wɔŋ sıba ka mıŋ ta bı sıba dı ŋmınchıbısı ka nyınna wusie me.

22 Mınıa yine ŋmınchıbıtieŋ wo? Ŋmınchıbıtieŋ yine vuodieke dı balala dı Yisa ka yi Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa. Vuodieke dı bala naa wa yine Yisa dataaŋ, ta zeti tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ Bʊa wa. 23 Vuodieke nıŋ mana dı zeti Ŋmıŋ Bʊa Masia wa gbaŋ zeti wo Chɔɔŋ wa mıŋ, ama vuodieke dı bala dı ʊ yiwo yada dı Yisa yine Ŋmıŋ Bʊa wa, tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ beri aŋaŋ wa.

24 Die nı wolinne a wʊŋ Yisa wıaha piiliku me wo nı mıŋŋı pɔgılıha. Dıı yi nı pɔgılı wıaha nı nan dı beri aŋaŋ Ŋmıŋ aŋaŋ ʊ Bʊa wa ma. 25 Ta nʊa dieke ʊ yına tı wa yiwo miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

26 N maaga nı wıaha gie yaa gamma vuodiekemba dı mınana dı ba gaaŋ nı wıa. 27 Ama nınıŋ

nıŋ Masia vaa ʋ Halıkasıka dı keŋ sʋʋŋ nı ma mıŋ. Dıı yi Halıkasıka dı wıarı a bie nı ma die, nı kaaŋ bı yaala vuoŋ dı ʋ dagı nı. Dama ʋ Halıkasıka daga nı jaaŋ mana, ta ʋ dagıkʋ dı yi wusie, daa ŋmınchıbısı. Die wıa nı dıa Halıkasıka dagıŋ ta wıarı Masia ma.

28 Die wıa n ballı, nı wıarı Yisa ma, amʋ ʋ keŋ keŋ tı nan dı yaa sikimiŋ ta kaaŋ dii viivi ʋ nıŋŋa saŋŋa dieke ʋ bala ʋ keŋ wo. 29 Nınıŋ nı sımma dı Yisa Masia yiwo sʋgıyıalıntieŋ, die wıa nı sımma dı vuodiekemba mana dı tʋnnana sʋgıyıalıŋ tʋʋma ba gbaŋ ba yiwo Ŋmıŋ ballı.

3

Ŋmıŋ Ballı

1 Nı ko ye choti dieke tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ dı faasına cho tı. Ʋ chotiti dı faasına dala wıa ʋ wa tı ʋ ballı, ta tı seŋ yi ʋ ballı. Ama tıŋgbaŋka gie vuosi ka sıba tı yine vuodiekemba dama ba ka sıba Nabidie Ŋmıŋ. 2 N zʋamba, lele tı yiwo Ŋmıŋ ballı, ama dı ye ka dagı yuori tı bala tı sımma die. Ama wudieke tı sıbına wʋnna, dı Yisa dı yiŋŋi keŋ, tı nan dı sıı sıba wʋnıŋ, dama tı nan ye ʋ senne sıı die wo. 3 Vuodieke mana dı yalla tamaka gie dı ʋ nan keŋ sıı sıba Yisa, mʋ ʋ vʋarı wa ʋ gbaŋ a nyıŋ bıaŋ ma sıba Yisa dı wone bıaŋ dene wo.

4 Vuodieke mana dı yinene bıaŋ chʋʋsa wa Ŋmıŋ mıraha dama bıaŋ yiile chʋʋsa Ŋmıŋ mıraha mıŋ. 5 Nı sıba a baarı dı Yisa Masia die keŋye mıŋ tıŋgbaŋka gie me dı ʋ vʋarı vuota bıaŋ, ta bıaŋ wo ʋ ma. 6 Die wıa vuodieke mana dı benne Masia ma ka yie bıaŋ; ama vuodieke dı yinene bıaŋ ye ka sıba Yisa dı yine vuodieke, ta ka wɔŋ sıba wa.

7 N ballı, nı da vaa vuoŋ gaaŋ nı! Vuodieke mana dı yinene wudieke dı mʋna yiwo sʋgıyıalıntieŋ sıba Masia dı yine sʋgıyıalıntieŋ die wo. 8 Vuodieke mana dı yie bıaŋ bie wo Sitaani nuusi me, dama Sitaani wɔŋ yiwo bıaŋ a nyıŋ piiliku me, ama wudieke wıa Ŋmıŋ Bʋa die dı keŋ yiwo dı ʋ chʋʋsı Sitaani tʋʋmaha gie.

9 Vuodiekemba mana dı yine Ŋmıŋ ballı tuo wo ba Chɔɔŋ Ŋmıŋ ta ka yie bıaŋ. Ba ka bıagı yie bıaŋ dama ba tuone ba Chɔɔŋ Ŋmıŋ beriŋ wıa. 10 Wudieke dı puone Ŋmıŋ ballı aŋaŋ Sitaani ballı wʋnna: Vuodieke mana dı kana ka yie wudieke dı mʋna yaa ka cho ʋ nımbʋa ka yi Ŋmıŋ bʋa.

Chome fʋ chanchaaŋ

11 Die nı wolinne a wʋŋ Yisa wıaha piiliku me wo yine naa; dı tı chome taŋ. 12 Dı ka mʋ tı bemme sıba Keeni die dı benne die wo, wʋnıŋ die ʋ yiwo wʋbıatıtieŋ wo Sitaani sııtı, ta die kʋʋ ʋ nımbʋabiŋ Abeli. Bıa wıa die ʋ kʋʋ wa? Die ʋ kʋʋ wa dama ʋ nımbʋabike tʋʋma die vıına mıŋ, ta wʋnıŋ ʋ tʋʋma dı ka vıına.

13 Die wıa n nımballı, nı daa vaa ka yi nı mamachi dıı yi tıŋgbaŋka gie vuosi dı haa nı. 14 Tı chone tamba wa dagıya dı tı nyıŋ kumbu hagırıŋ ma a keŋ miivoli dieke dı wone kpatıŋ ma. Ama vuodieke nıŋ dı wone die choti, wʋnıŋ ʋ ye bie wo kumbu hagırıŋ ma. 15 Vuodieke nıŋ mana dı hana ʋ nımbʋa yiwo vuokʋʋrʋ, ta nı sıba a baarı miivoli dieke dı wone kpatıŋ wo vuokʋʋrʋ ma. 16 Yisa Masia die dı tuone tı kuŋ a kpi tı wıa, dagına tı choti dı sına dene. Tı gbaŋ mʋ tı tuo wo tı nımballı kuŋ a kpi. 17 Dıı yi vuodieke dı yallı nyinti a mɔgısa ʋ gbaŋ ta tıala, ama ta ye ʋ nımbʋa dı wo jaaŋ, ta ʋ baga dı wo ʋ ma, Ŋmıŋ choti wo die vuoke me. 18 N ballı tı chotiti daa bemme tı nʋaŋ

ma nyıına ma; ama ka yi wusie choti dieke dı suŋŋinene vuosi.

Tı mʋna tı yallıma sikimiŋ Ŋmıŋ jigiŋ

19 Dıı yi tı cho taŋ die nıŋ tı sıba a baarı dı tı dı wa wusie dagıkʋ, ta tı nan dı yaa sikimiŋ Ŋmıŋ nıŋŋa. 20 Dıı yi ta tı sʋŋanyile dı daga tı dı tı yiwo bıaŋ, nı vaa tı tıınsı dı Ŋmıŋ tıaŋ tı sʋŋanyile mıŋ ta bı sıba wııŋ mana. 21 N zʋamba, dıı yi tı sʋŋanyile dı ka dagı tı dı tı yi bıaŋ die nıŋ tı yaa sikimiŋ Ŋmıŋ jigiŋ. 22 Dıı yi tı dıa ʋ mıraha ta yie wudieke dı nannana ʋ sʋŋ die bala ka vaa ʋ dı yıa tı jadieke mana tı jʋʋsınana a yaala. 23 Naa yine ʋ mıraha, dı tı yi ʋ Bʋa Yisa Masia yada ta chome taŋ sıba Masia dı yına tı nʋarı dene wo. 24 Vuodieke nıŋ mana dı dına ʋ mıraha, banıŋ ba lagıŋ beri mıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ ta Ŋmıŋ dı beri aŋaŋ ba. Jadieke dı dagına tı dı Ŋmıŋ beri aŋaŋ tı wa yine ʋ Halıkasıka ʋ nagına a yı tı wa.

4

Ŋmıŋ Halıkasıka aŋaŋ ŋmınchıbısı haalıŋ wıa

1 N zʋamba, nı da keŋ yi vuodiekemba mana dı balala dı ba yaa Ŋmıŋ Halıkasıka wıa yada, ama nı magısı ba a ye dı ba haalıtıtı nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ yaa. Dama ŋmınchıbısı naazʋalıba pam, vuodiekemba dı gaanana vuosi wɔŋ keŋ mıŋ a dı dıa vuosi jige. 2 Wudieke dı balla ka vaa nı sımma dı dı yiwo Ŋmıŋ Haalıŋ wʋnna: vuodieke mana dı balala dı die ba mıırı wa Yisa Masia ta ʋ yi vuota, wʋnıŋ ʋ yalla Haalı dieke dı nyına Ŋmıŋ jigiŋ. 3 Ama vuodieke nıŋ mana dı chiisinene wıırı gie yaa gamma Yisa ma wa wo Haalı dieke dı nyına Ŋmıŋ jigiŋ. Haalıbʋ gie nyıŋ wa Masia dataakpeŋkpıika, Sitaani jigiŋ; die ba wɔŋ balı nı dı Masia dataakpeŋkpıika nan keŋ, ta lele ʋ wɔŋ keŋ tıŋgbaŋka gie me mıŋ.

4 N ballı, nınıŋ nı yiwo Ŋmıŋ sııtı, ta Ŋmıŋ Halıkasıka dı bie nı ma ta yaa hagırıŋ a tıaŋ haalı dieke dı benne tıŋgbaŋka gie vuosi me. Die yine nı nyaŋŋa ŋmınchıbısı naazʋalıba. 5 Banıŋ ŋmınchıbısı naazʋalıba gie yiwo tıŋgbaŋka gie sııtı, die wıa ba bala tıŋgbaŋka gie nyinti wıa ta tıŋgbaŋka gie vuosi dı wʋmma ba. 6 Ama tınıŋ nıŋ tı yiwo Ŋmıŋ sııtı. Ta vuodieke mana dı sıbına Ŋmıŋ dı wʋmma a yıa tı. Ama vuodiekemba dı kana ka yi Ŋmıŋ sııtı ka wʋmma a yıa tı. Naa balla ka vaa tı sımma vuodieke dı yalla Ŋmıŋ Halıkasıka a daga wusie dagıkʋ aŋaŋ vuodieke dı yalla Sitaani haalıbʋ dieke dı dagınana ŋmınchıbısı dagıkʋ.

Ŋmıŋ yiwo chotitieŋ

7 N zʋamba, nı vaa tı chome taŋ dama choti nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ, ta vuodieke mana dı chone vuosi yiwo Ŋmıŋ bʋa ta bı sıba wa. 8 Ŋmıŋ yiwo chotitieŋ, ta vuodieke mana dı wone choti ka sıba wa. 9 Naa Ŋmıŋ die dı dagı tı ʋ choti: die ʋ vaa wa ʋ Bʋadembi balıŋka dı keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋka gie me dı tı ye miivoli ʋ wıa. 10 Choti dieke dı senne yi choti aŋaŋ wusie wʋnna, ka ka yi dı tınıŋ die tı faasına cho Ŋmıŋ, ama Ŋmıŋ die faasına cho tı ta die vaa ʋ Bʋadembiŋ dı keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋka gie me a tuo tı kuŋ a kpi ta die bırıŋ kaabıŋ wʋnıŋ Ŋmıŋ jigiŋ dı tı ye tı wʋbıatı naachaala.

11 N zʋamba, dıı yi Ŋmıŋ dı cho tı naa, die nıŋ dı yiwo talası dı tı chome taŋ. 12 Vuoŋ wori a yeye Ŋmıŋ aŋaŋ ʋ nine, ama tı cho taŋ, Ŋmıŋ nan dı bie tı jigiŋ saŋŋa mana ta tı nan dı yallı choti dieke ʋ yına tı wa aŋaŋ wusie.

13 Ŋmıŋ yı tı ʊ Halıkasıka mıŋ die wıa tı sıba a baarı dı tınıŋ tı taası aŋaŋ wa ta ʊ bie tı ma. 14 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ die tʊŋ wa ʊ Bʊadembiŋ dı ʊ keŋ yi tıŋgbaŋka gie vuosi gbıgbatıtaantʊ. Die tı ye ʊ Bʊa wa mıŋ, ta lele tı wa bala ʊ wıa a yıa vuosi. 15 Vuodieke dı balala dı ʊ yi yada dı Yisa yiwo Ŋmıŋ Bʊa, wʊnıŋ ʊ yine vuodieke Ŋmıŋ dı benne ʊ ma ta ʊ dıaŋ ʊ taası aŋaŋ Ŋmıŋ. 16 Ta tı gbaŋ gbaŋ tı sıba Ŋmıŋ dı chone tı die, ta bı yi yada dı ʊ seŋ cho tı mıŋ.

Ŋmıŋ yiwo chotitieŋ ta vuodieke mana dı chone vuosi saŋŋa mana taası wa aŋaŋ Ŋmıŋ, ta Ŋmıŋ dıaŋ dı bie ʊ ma. 17 Dıı yi tı seŋ cho tı chanchaalıŋ aŋaŋ wusie ta tı beriŋ dı sıı sıba Masia die dı benne die tıŋgbaŋka gie me wo, die nıŋ Ŋmıŋ sarıya diile daarı dı keŋ tʊgı tı kaaŋ dı chıga ŋmaamıŋ. 18 Tı yaa choti aŋaŋ vuosi, ŋmaamıŋ kaaŋ dı beri. Dıı yi choti dı faası beri aŋaŋ wusie, ŋmaamıŋ kaaŋ ye sieŋ a bemme tı ma, dama tıbıdatıŋ wıa tı ŋaaŋ chıga ŋmaamıŋ. Dıı yi vuoŋ dı yaa ŋmaamıŋ, die nıŋ ʊ ka cho vuosi aŋaŋ wusie.

19 Tı yaa choti aŋaŋ vuosi dama Ŋmıŋ die wolinne a cho tı. 20 Dıı yi vuoŋ dı baarı dı, “Manıŋ n cho Ŋmıŋ mıŋ”, ama ta haa ʊ nımbʊa nıŋ, wʊnıŋ vuoke mi yiwo ŋmınchıbıtieŋ. Dama ʊ kaaŋ bıagı a cho Ŋmıŋ vuodieke ʊ kana ka yese aŋaŋ ʊ nine, dıı yi ʊ ka cho ʊ nımbʊa dieke ʊ yesinene aŋaŋ ʊ nine. 21 Nʊarı gie Yisa Masia dı yı tı, dı vuodieke mana dı chone Ŋmıŋ, chome ʊ nımbʊa gbaŋ.

5

Tı balla tı nyaŋŋıma magısıŋ dene

1 Vuodieke mana dı yine yada dı Yisa yiwo Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa wʊnıŋ vuoke yiwo Ŋmıŋ bʊa. Ta vuodieke nıŋ dı chone chɔɔŋ wa nan dı cho ʊ bʊa gbaŋ. 2 Dıı yi tı cho Ŋmıŋ ta yie wudieke ʊ mıraha dı dagına tı wa, die balla ka vaa tı sımma dı tı cho ʊ ballı mıŋ. 3 Dıı yi tı seŋ cho Ŋmıŋ tı nan dıdı ʊ mıraha, ʊ mıraha dıısıŋ ka tʊa. 4 Ŋmıŋ bʊa mana nan bıagı a nyaŋŋı tıŋgbaŋka gie magısıŋ, ta tı yine Yisa Masia yada wa yınana tı hagırıŋ tı bıagı nyaŋŋa die. 5 Mınıa baaŋ bıagı nyaŋŋı tıŋgbaŋka gie magısıŋ? Sie vuodieke nyıına dı yine yada dı Yisa yiwo Ŋmıŋ Bʊadembiŋ.

6 Die dı yiwo wʊnıŋ Yisa Masia die nyına arızanna ma a keŋ tıŋgbaŋka gie me ta ka kʊaŋ chaaŋ Jɔɔn die dı sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ, ta ka kʊaŋ chaaŋ ʊ kpi ta ʊ zıŋ dı nyıŋ. Dı ka yi wusie dı wudieke nyıına ma die dı yine wo yiwo dı Jɔɔn die sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ ama die ʊ kpiye mıŋ ta ʊ zıŋ dı nyıŋ. Ta Ŋmıŋ Halıkasıka dı yi daansıatieŋ, dama Halıkasıka yine wusietieŋ. 7 Vuodiekemba dı yine daansıatieliŋ yiwo ba bataa: 8 banıŋ ba yine Ŋmıŋ Halıkasıka aŋaŋ nyaabʊ aŋaŋ zımbʊ, ba bataa wa gie yiwo nʊabalımıŋ. 9 Tı yie vuota siaria yada mıŋ, ama Ŋmıŋ siara faası yaa hagırıŋ, ta wʊnıŋ ʊ yına siara wa gie yaa gamma ʊ Bʊa wa ma. 10 Die wıa vuodieke mana dı yine Ŋmıŋ Bʊa wa yada yalla Ŋmıŋ siaraka gie ʊ sʊŋ ma, ama vuodieke nıŋ mana dı kana ka yi Ŋmıŋ siaraka gie yada, wʊnıŋ ʊ nagı wa Ŋmıŋ a bırıŋ ŋmınchıbıtieŋ, dama ʊ ka yi yada dı siara dieke Ŋmıŋ dı yına yaa gamma ʊ Bʊa wa ma yiwo wusie. 11 Ŋmıŋ siaraka yiwo naa: Ŋmıŋ yı tı wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta miivolike gie nyıŋ

wa ʋ Bʋa wa jigiŋ. 12 Vuodieke
nıŋ mana dı taasına aŋaŋ Ŋmıŋ
Bʋa wa yaa miivolike gie mıŋ;
ama vuodieke nıŋ mana dı kana
ka taası aŋaŋ Ŋmıŋ Bʋa wa wo
kanıŋ miivoli mi.

Miivoli dieke dı wone kpatıŋ wıa

13 N maaga gbaŋkʋ gie a yıa
nınıŋ vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ
Bʋa wa yada wa, dama n yaala nı
sımma dı nı yaa miivoli dieke dı
wone kpatıŋ mıŋ. 14 Die wıa tı
ka chıga ŋmaamıŋ saŋŋa dieke tı
keŋ jʋʋsa Ŋmıŋ dama ʋ wʋmma a
yıa tı dıı yi tı jʋʋsa a yaala jadieke
dı yine ʋ sʋgınanıŋ. 15 Dıı yi tı
sıba a baarı dı Ŋmıŋ wʋmma tı
mıŋ saŋŋa dieke tı keŋ jʋʋsa wa,
die nıŋ tı sıba a baarı dı ʋ wɔŋ
tuo tı jʋʋsıŋ mıŋ.

16 Dıı yi vuoŋ dı ye ʋ nımbʋa
dı yinene bıa dieke dı kana kaaŋ
puo wo a nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ, ʋ
jʋʋsı Ŋmıŋ a yı wa aŋ Ŋmıŋ
vaa ʋ wʋbıatı a chaa wa ta yı
wa miivoli, dama ʋ naga chaa
vuodieke tʋmbıatı dı kana kaaŋ
puo wo a nyına ʋ jigiŋ. Ama
tʋmbıatı ataŋ beri a bıagı puo
vuoŋ a nyına Ŋmıŋ jigiŋ, n ka
bala dı nı jʋʋsıma Ŋmıŋ a yıma
vuodiekemba dı yinene hanıŋ
bıabʋ mi. 17 Tʋŋ dieke mana dı
kana ka vıına yiwo bıaŋ, ama
tʋmbıatı ataŋ beri a ka puo vuoŋ
a nyına Ŋmıŋ jigiŋ.

18 Tı sıba a baarı vuodiekemba
nıŋ mana dı yine Ŋmıŋ ballı
ka yie bıaŋ saŋŋa mana dama
Ŋmıŋ Bʋa wa gbarı ba mıŋ ta
tʋntʋmbıatıtieŋ, Sitaani dı kaaŋ
bıagı a yi be wıŋ.

19 Tınıŋ tı sıba a baarı tı yiwo
Ŋmıŋ ballı ama vuodiekemba nıŋ
mana dı kana ka yi Ŋmıŋ ballı bie
wo Sitaani nuusi me.

20 Tı sıba a baarı Ŋmıŋ Bʋa
dembike Yisa wa die keŋ wo
tıŋgbaŋka gie me a yı tı yıaŋ
dı tı sımma wusie Ŋmınnı. Tı
wana taası aŋaŋ Yisa wa wıa, die
vana tı taası aŋaŋ wusie Ŋmınnı,
wʋnıŋ ʋ yine vuodieke dı yınana
miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

21 N ballı, nı vʋarı nı gbaŋ a
nyıŋ bugile me.

Gbaŋ dieke dı gʊtına bule Jɔɔn dı maagına a yı Yisa dıdıısırıŋ wʊnna

1 Manıŋ Jɔɔn vuodieke dı yine Masia dıdıısırıŋ jakʊʊŋ wa maagınana gbaŋkʊ gie a yıa n taa vuodieke Ŋmıŋ die dı vʊarına wa aŋaŋ ʊ ballı. Manıŋ n cho nı mıŋ aŋaŋ wusie, ama daa manıŋ n kasıŋ n chone nı, ama vuodiekemba mana dı tuone Ŋmıŋ wusie dagıkʊ gbaŋ cho nı mıŋ. 2 Manıŋ aŋaŋ ba chone nı, dama wusie dagıkʊ bie tı sʊgıtı ma ta nan dı bie tı sʊŋ ma yaa gamma haahuu.

3 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ ʊ Bʊa wa Yisa Masia suŋŋiŋ aŋaŋ ba zɔɔlınchıgıla aŋaŋ ba sʊgıdʊagıŋ nan dı bie tı ma, tı dına wusie dagıŋ ta cho taŋ die wo.

Wusie aŋaŋ choti wıa

4 N sʊŋ die fıalıya pam n yene ta fʊ ballı bataŋ dı wa wusie dagıkʊ dieke tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dı yına tı wa. 5 N taa, n jʊʊsa fʊ, vaa aŋ tı mana chome tı nımballı chanchaalıŋ. Genke ka yi mırıhaalıŋ maŋ maaga a yıa nı, ka yiwo mırı dieke tı tuone a nyıŋ piiliku me wo a yaa keŋ tʊgı jinne. 6 Wusie choti yiwo tı yime wudieke Ŋmıŋ dı bala tı. Piiliku me wo, ʊ wɔŋ balı tı mıŋ dı tı chome wo aŋaŋ tı chanchaalıŋ.

7 Tɔ, gıgaantıŋ pam wɔŋ jatı ga tıŋgbaŋka gie lʊgaha mana mıŋ. Gıgaantıba gie bala dı banıŋ ba ka yi yada dı die ba mıırı Yisa Masia ta ʊ yi vuota. Die vuosisi yiwo gıgaantıŋ ta bı yi Masia dataası. 8 Die wıa, nı sımma nı gbaŋ ta da keŋ waarı jadieke nı kpaŋŋa nı gbaŋ a tʊŋ ka wıa wa, ta keŋ ye ka nyʊarı mana Ŋmıŋ jigiŋ.

9 Vuodieke nıŋ dı kana ka mıŋŋı tuo Yisa Masia dagıkʊ ama ta gʊta ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ wıa, Ŋmıŋ wo ʊ jigiŋ, ama vuodieke nıŋ dı dına dagıkʊ ta ka vasa, tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ ʊ Bʊadembiŋ Yisa Masia bie ʊ jigiŋ. 10 Die wıa vuodieke nıŋ mana dı kienene nı jigiŋ ta ka daga Yisa Masia dagıkʊ dieke dı tʊgısına, nı da tuo wo nı tige me, nı daa keŋ a waası wa gbaŋ, 11 dama vuodieke dı waasına wa, ʊ gbaŋ ʊ gʊtı wa mıŋ ʊ tʊmbıatı mä.

Taanıŋ wʊbalıka wıa

12 N yaa wıa pam dı n balı nı, ama n ka yaala n maagıha gbaŋkʊ gie sʊŋ a yı nı, n yaa tama dı n nan keŋ kaagı nı, aŋ tı dii azama aŋaŋ taŋ, dıı yi die, dı nan yi tı mana sʊgıfıalıŋ pam.

13 Fʊ taa vuodieke Ŋmıŋ dı vʊarına ballı waasa fʊ.

Gbaŋ dieke dı gʊtına bʊtaa Jɔɔn dı maagına a yı Yisa dıdıısırıŋ wʊnna

1 Manıŋ Jɔɔn vuodieke dı yine Masia dıdıısırıŋ jakʊʊŋ maagınana gbaŋkʊ gie a yıa n zʊa Gayusi, vuodieke dı yine n zʊa choti.
2 N zʊa, n jʊʊsa Ŋmıŋ a yıa fʊ dı fʊ yallıma alaafıa, ta jaaŋ mana gamma vıınıŋ a yıma fʊ sıba fʊ benne vıınıŋ die wo Ŋmıŋ jigiŋ. 3 N yaa sʊgıfıalıŋ pam die tı nımballı bataŋ dı kenne a balı fʊ dına Ŋmıŋ dagıkʊ dene, ta bie wusieke me saŋŋa mana. 4 Jaaŋ mana ka yi mıŋ sʊgıfıalıŋ a tʊgı n wʊnna dı n ballı dı wa dagıkʊ dieke dı tʊgısına wa.

Gayusi bırıŋ wıa

5 N zʊa, fʊ suŋŋinene tı nımballı aŋaŋ ba bataŋ fʊ zına wa gbaŋ, fʊnıŋ yie wo wudieke dı vıŋna. 6 Ba keŋ keŋ Masia dıdıısırıŋ lagıŋkʊ jigiŋ saŋŋa dieke mana ba ŋaaŋ tıınsı fʊ burichinike gie wıa mıŋ. Die wıa ba keŋ kieŋ fʊ jigiŋ fʊ suŋŋi be aŋaŋ ba chɔnıŋ ma sie dieke me dı fıalınana Ŋmıŋ sʊŋ. Mıŋŋı pɔgılı ba dama ba yiwo Ŋmıŋ sıatı. 7 Dı yiwo Yisa Masia saaŋ wıa ba dı dıa a mʊʊla wıaha, ama ba ka tuose jaaŋ mana a nyınna vuodiekemba dı kana ka yi Masia dıdıısırıba jigiŋ. 8 Die wıa tınıŋ Masia dıdıısırıŋ mʊ tı suŋŋi wo vuosi gie, amʊ tı nan gʊtı ba ma a tʊma yaa gamma wusieke dagıŋ mʊʊlıŋ.

Diyotirefesi aŋaŋ Demetirusi wıa

9 Die n maagı wa wıa ataŋ a yı Masia dıdıısırıba diekemba dı benne nı jigiŋ wo, ama Diyotirefesi die zeti wo n nʊaŋ, dama ʊ yaala ʊ wasıma ʊ gbaŋ vuokpııŋ. 10 Die wıa maŋ keŋ keŋ n nan yuori balı wudiekemba mana ʊ yine, wʊbıa diekemba ʊ bala yaa gamma tı ma aŋaŋ ŋmınchıbısı diekemba ʊ balala wa. Daa genhe nyıına ma ʊ yie, ama ʊ zetiye mıŋ dı ʊ tuo tı nımballı diekemba dı dına dıa wa, ta kaga vuodiekemba dı yaala ba tuo be chaantı, ta bı yaga ba nyınna Masia dıdıısırıba lagıŋkʊ ma.
11 N zʊa, da keŋ chansıma vuoŋ tʊntʊmbıatı, ama chansıma wudieke dı vıŋna. Vuodieke dı tʊna tʊnvıına wʊnıŋ ʊ yiwo Ŋmıŋ Bʊa, ama vuodieke dı tʊnnana tʊmbıatı, ʊ tʊmbıatı daga dı ʊ ka sıba Ŋmıŋ.
12 Vuoŋ mana bıra Demetirusi, ta ʊ berıŋ dı daga dı ʊ dı wa wusie dagıkʊ; ta n gbaŋ maŋ bıra wa; ta fʊ sıba dı wudieke nıŋ mana n bala yaa gamma vuoŋ ma yiwo wusie.

Taanıŋ wʊbalıka

13 Manıŋ n yaa wıa pam dı n balı fʊ, ama n ka yaala n maagıha a yi gbaŋkʊ gie sʊŋ. 14 Ama n yaa tama dı n nan keŋ ye fʊ daraa ale wo gie nʊaŋ, aŋ tı dii azama aŋaŋ taŋ.
15 Nabidie Ŋmıŋ yı fʊ sʊgıdʊagıŋ.
Fʊ zʊalıba mana waasa fʊ. Tı zʊalıba diekemba dıaŋ dı benne fʊ jigiri, fʊ waası ba mana wʊnyı wʊnyı.

Gbaŋ dieke Juudi dı maagına wɔnna

1 Manıŋ Juudi vuodieke dı yine Yisa Masia tɔntɔntɔ ta bı yi Jemisi nımbɔa, maagınana gbaŋkɔ gie a yıa vuodiekemba tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dı vɔarına ba ta cho be ta Yisa Masia dı gbarı ba wa: 2 Ŋmıŋ chıgı nı zɔɔlıŋ, ta yı nı sɔgıdɔagıŋ aŋaŋ choti pam.

Yaa gamma ŋmınchıbısı dıdagırıba wıa

3 N nımballı choti, die n mıa mıŋ dı n maagı nı gbanıŋ yaa gamma gbatıtaaŋ dieke tı yalla wa ma, ama lele n yeye mıŋ ta dı yiwo talası dı n maagı a yı nı, ta kpaaŋ nı aŋ nı ŋmıntı nıŋ a yaalıma yada wudieke Ŋmıŋ dı nagına a yı ɔ vuosi wo vıınıŋ, ta daa vaa vuoŋ tarıgıha. 4 Dama vuosi bataŋ, vuodiekemba dı kana ka chıga Ŋmıŋ lɔbırına a bie nı sɔŋ, ta tarıgı wɔnıŋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıaha dı ba yime ba nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı tɔɔma; ta ka tuo Yisa Masia nɔaŋ; wɔnıŋ ɔ nyıına ma ɔ yine tı Sikpeŋtieŋ aŋaŋ tı Yɔmɔtieŋ. Wɔbıayiiribe gie tıbıdatıŋ wɔŋ maagı Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ a yɔası mıŋ.

5 Wudieke n yaala n balı nı naa, nı wɔŋ wɔŋ a mana mıŋ, ta bı sıba ha, ama n yaala n tıınsı nı yaa gamma a wıa; tı Yɔmɔtieŋ Nabidie Ŋmıŋ die gbatı wa ɔ vuosi a nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma, ama ka kɔaŋ chaaŋ die ɔ kɔɔ ba bataŋ vuodiekemba dı kana ka yi wo yada wa. 6 Nı bı sıba a baarı dı malaka diekemba die dı kana ka mıŋŋı a pɔgılı yiko dieke Ŋmıŋ dı yına ba aŋaŋ ka sieŋ me wo, ta die ka bı wıarı a bie ba jigiberisike arızanna ma wa, Ŋmıŋ die bɔbı ba mıŋ aŋaŋ chɔrıma a nagı ba taaŋ dansarıka vɔrı dieke dı golinne ta bı yi lımıŋ ma, ta gbarı dakpeŋkpııŋ dieke ɔ bala ɔ dii ba sarıya wa. 7 Die gbaŋ gbaŋ dı yi a yı Sodomi aŋaŋ Gomora tıgısı aŋaŋ tıgı diekemba die dı gbigine mi wo. Vuosi mi die tɔma daakpana aŋaŋ hɔgɔkpana tɔɔma, ta die dı lɔlıbıatı pam ta die ye tıbıdatı dieke die dı yine boli dieke dı dinene yaa gamma haahuu, ka yi kpaamıŋ a yıa vuoŋ mana.

8 Ŋmınchıbısı dıdagırıba gie bala dı ba daansa yınana ba sieŋ ba yie ba nyıŋgbanıŋ dıgıntı aŋaŋ hɔgɔkpana aŋaŋ daakpana tɔɔma, ta zeti Ŋmıŋ nɔaŋ, ta bı zıa Ŋmıŋ malakasi. 9 Ama malakasi jakɔɔŋ vuodieke saaŋ dı dine Makeli wo, saŋŋa dieke wɔnıŋ aŋaŋ Sitaani die dı wagına Mosisi nyıŋgbanıŋ wıa wa, ama Makeli gbaŋ die dı ka zıa Sitaani, die ɔ balı wa dı, “Ŋmıŋ nan dagı fɔ yıaŋ.” 10 Ama vuosi gie nıŋ, zıa jadieke mana ba kana ka sıba ka chıaŋ, ta yie wudieke mana ba yaalala sıba dɔŋısı dı wone yıaŋ dene, ta chɔɔsa ba gbaŋ. 11 Wɔbıaŋ bie ba ma, dama ba dı wa Keeni siebıakɔ; ba bı yiwo gıgaantıŋ ligire wıa sıba Baalami die dı sına dene; ta bı tɔma sıba Kora die dı tɔnna dene wo ta ka dı Ŋmıŋ nɔarı ta keŋ kpi wo; ba gbaŋ ba nan kpi die. 12 Vuosi gie dı keŋ lagıŋ aŋaŋ nı tı Yɔmɔtieŋ choti nɔabalımıŋ dɔɔga diile saŋŋa ba sıı sıba chachabı ta nan bıagı chɔɔsı nı. Ba ka chıga viivi aŋaŋ ba baga dı benne ba nyıına ma ba ma wa. Ba sıı sıba nıŋmara diekemba dı kana ka yaa nıŋ kieŋ, ama ta bɔlɔgısıŋ dı yaa ha a chɔŋ; ta bı sıı sıba tıı diekemba dı kana ka nyınna nyıŋnyıŋka ka nyıŋnyıŋka saŋŋa, ta bı sıı sıba tıı diekemba ba vɔɔna ka dagırısı ta ka kpi wo. 13 Ba sıı sıba

mʋgɪkpɪɪŋ nyaaŋ dɪ ŋaana poŋŋe ta yaa fʋnfʋgɪtɪ aŋaŋ dɪgɪntɪ dene wo, ta bɪ sɪɪ sɪba chɪŋmarɪ diekemba dɪ ŋaana dɪ dɪa dene wo; ta lɪmɪŋ dieke dɪ wone kpatɪŋ dɪ chɪɪsa ba wa.

14 Enɔki, vuodieke dɪ diisine
Adami haagɪsɪ bʋyʋpɔyɪ ma die
yiŋŋine balɪ ba wɪa dɪ, “Ŋmɪŋ
aŋaŋ ʋ malakasi tuse tuse kieŋ
15 dɪ ʋ dii vuoŋ mana sarɪya,
ta chʋʋsɪ vuodiekemba mana
dɪ kana ka chɪga wa, dama
ba yiwo wʋbɪatɪ ta ka dɪ wa;
aŋaŋ vuobɪatɪtɪ mana dɪ balala a
chʋʋsa wa wa, ta ba baga dɪ wori
aŋaŋ wa dene wo.”

16 Vuosi gie yiwo vuodiekemba
dɪ vʋʋnana ta naga ba chan-
chaalɪŋ taalɪ, ta yie ba gbaŋ
lɔlɪbɪatɪ tʋʋma, ta kuule pam,
ta naga nʋanansɪŋ a tuose
nyindiekemba mana ba yaalala
a nyɪnna vuosi jigiŋ. 17 N
nɪmballɪ choti, nɪ tɪɪnsɪ wudieke
tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia tʋntʋntɪba
die dɪ bala nɪ saŋŋa dieke
dɪ tɪanna wa. 18 Die ba
baarɪ dɪ, “Dakpatɪkɪrɪ daraaha
mi vuodiekemba dɪ dɪna ba
nyɪŋgbanɪŋ lɔlɪbɪatɪ nan keŋ a
vʋarɪ nɪ fala.” 19 Banɪŋ vuosi
mi yaa wa puole a kieŋ; ba
nyɪŋgbanɪŋ choti nyɪɪna ma
pɔgɪlɪna ba, Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
wo ba ma. 20 N nɪmballɪ choti,
nɪ vaa nɪ sʋgɪtɪ hagɪrɪma aŋaŋ
Masia wʋvɪɪŋ dieke dɪ yine
kasɪ wa, ta jʋʋsɪma Ŋmɪŋ ʋ
Halɪkasɪka hagɪrɪŋ ma, 21 ta nɪ yi
vuodiekemba Ŋmɪŋ dɪ chone, ta
chɪɪsɪma saŋŋa dieke tɪ Yɔmʋtieŋ
Yisa Masia dɪ nan keŋ yɪ nɪ
miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ, ʋ
zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa wa.

22 Vuodiekemba ba yada dɪ
leeŋinene wo, nɪ chɪgɪ ba zɔɔlɪŋ,
23 ta gbatɪ ba a nyɪŋ Sitaani bolɪŋ
me; ta vuodiekemba dɪ yalla ba
lɔlɪbɪatɪ magɪlaha, nɪ chɪgɪ ba
zɔɔlɪŋ, ta bɪ yallɪma ŋmaamɪŋ, ta
da gbigi ba wʋbɪatɪtɪ jigiŋ.

Ŋmɪŋ bɪrɪŋ

24 Ŋmɪŋ nan bɪagɪ gbarɪ nɪ ta nɪ
kaaŋ dɪ nanna, ta keŋ yaa nɪ tʋgɪ
ʋ nɪŋŋa chuulikpeŋkpɪɪŋ ma, ta
nɪ kaaŋ yaa wʋbɪaŋ, ta nɪ nan yaa
sʋgɪfɪalɪŋ pam; 25 wʋnɪŋ vuodieke
dɪ yine Ŋmɪŋ balɪŋka ta gbatɪ tɪ
tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia wɪa wa,
ʋ sɪna bɪrɪŋ aŋaŋ jɪlɪma aŋaŋ
hagɪrɪŋ aŋaŋ yiko, saŋŋa dieke
dɪ tɪanna wa, aŋaŋ lele gie, yaa
gamma haahuu! Wusie.

Wudieke Yisa Masia die dı Yuorine a dagı Jɔɔn wɔnna

1 Wudieke Yisa Masia die dı
yuorine a dagı maagına gbaŋkɔ
gie me. Ŋmıŋ die yına wa wuırı
mi dı ɔ dagı ɔ tɔntɔntıba wudieke
dı bala ka yi lele ke gie. Masia
die tɔŋ wa ɔ malaka ɔ tɔntɔntɔ
Jɔɔn jigiŋ, dı ɔ balı wa wıaha
gie mana. 2 Die wıa, Jɔɔn die dı
yuori dagı wudieke mana ɔ yene,
aŋ ka yi wudieke dı nyına Ŋmıŋ
jigiŋ, aŋaŋ wudieke Masia dı
yuorine a dagı wa wa. 3 Vuodieke
nıŋ mana dı karınna naazɔa
wudieke dı maagına gbaŋkɔ gie
me, sɔgıfıalıŋ yiwo ɔ sıatı, ta
vuodiekemba dı wɔnnana wuırı
ta saagı, sɔgıfıalıŋ yiwo ba sıatı,
dama saŋŋa gbigiye mıŋ dı wuırı
gie mana yi.

Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı benne tıgısı ayɔpɔyı wa wıa

4 Manıŋ Jɔɔn maagınana
gbaŋkɔ gie a yıa Yisa Masia
dıdıısırı diekemba dı benne tıgısı
ayɔpɔyı wa dı benne Asia tıŋgbaŋ
ma.

Ŋmıŋ vuodieke dı benne, ta die
beri, ta nan dı beri yaa gamma
haahuu wo, aŋaŋ haalıtı ayɔpɔyı
dı benne ɔ naagbaŋtıtı nıŋŋa
aŋaŋ Yisa Masia yı nı suŋŋiŋ aŋaŋ
sɔgıdɔagıŋ. 5 Wɔnıŋ Yisa Ma-
sia yiwo vuodieke dı mɔɔlınana
Ŋmıŋ wıa aŋaŋ wusie wo, ta bı
yi vuodieke die dı wolinne a hagı
kuŋ me wo, ta bı yi tıŋgbaŋka gie
naakpııma mana naaŋ wa.

Ɔ chone tı ta tuo tı kuŋ a kpi a
gbatı tı a nyıŋ bıaŋ ma, 6 ta yi tı
bırıŋ ɔ naarı ma vuodiekemba dı
yine kıkaabıtıba, dı tı tɔŋ ɔ Chɔɔŋ
Ŋmıŋ tɔɔma. Wɔnıŋ ɔ sına bırıŋ
aŋaŋ hagırıŋ yaa gamma haahuu.
Wusie.

7 Yeye, ɔ nan dı bie nııŋmara
sɔŋ a kieŋ, vuoŋ mana nine
nan daansı ye wo, aŋaŋ
vuodiekemba die dı tɔbına
wa gbaŋ. Saŋŋa dieke ɔ
bala ɔ keŋ wo, tıŋgbaŋka
gie vuosi mana nan keŋ kɔŋ
ɔ wıa.|lWusie, ka nan seŋ
yi die.

8 Tı Yɔmɔtieŋ Nabidie Ŋmıŋ,
vuodieke dı yalla hagırıŋ mana,
ta die beri, ta ye beri, ta nan
keŋ beri yaa gamma haahuu wo,
wɔnıŋ ɔ balala naa dı, “Manıŋ
n yine jaaŋ mana piiliŋ aŋaŋ ka
kpatıŋ.”

9 Manıŋ Jɔɔn vuodieke dı yine
nı nımbɔa ta lagıŋ aŋaŋ nı a
dii wahala aŋaŋ suguru Yisa Ma-
sia wıa wa, die n dına dı dıa
ta mɔɔla Ŋmıŋ wıa aŋaŋ tı
Yɔmɔtieŋ wɔvıınaha wıa, ba nagı
mıŋ a yaa mıŋ a ga Patimosi
tıŋgbaŋ dieke nyaaŋ dı giline wo
me. 10 Womi, Alasiri daaŋ kaanı
Ŋmıŋ Halıkasıka die dı hagı n
ma, die maŋ wɔŋ lɔlıkpeŋkpııŋ
dı dɔnnana sıba kantaŋ ta bala
wıa n kɔaŋ. 11 Die lɔlıkɔ dı baarı
dı, “Maagı wudieke fɔ yene wo
a yi gbanıŋ ma a nagı tɔŋ a yı
Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ ayɔpɔyı
wa, dı benne Efesusi tıŋ ma aŋaŋ
Simirina aŋaŋ Pegamumi aŋaŋ
Tiatira aŋaŋ Saadisi aŋaŋ Filadal-
ifia aŋaŋ Lodisia tıgısı ma wa.”

12 Die maŋ yiŋŋi dı n ye
vuodieke dı balala wıa a yıa mıŋ
wa, womi die maŋ ye salıma
popolisi jigizielikiŋ ayɔpɔyı dı
zene. 13 A sɔnsɔŋ die maŋ ye
vuoŋ dı zene a nıası dembiŋ ta
yeegi jayeekiwaŋ ka sɔɔŋ a gbıa
ɔ naatala ta salıma gbanıŋ dı
bɔbı ɔ nyɔɔŋ. 14 Ta ɔ sikpeŋ
zoosi dı yıantı sıba gɔŋgɔntı, ta
ɔ nine dı sıı sıba bolinyaaŋ, 15 ta
ɔ naatala dı nyıgısa sıba kɔɔtı ba
nagına a yi boliŋ me ta ɔ lɔlıŋ dı

dɔma sıba nyaakpııŋ dı palala. 16 Ta pɔgılı chıŋmarısı ayʋpɔyı ʋ nuudiigiŋ me, ta takoobi dieke dı dinene ka nʋa ale dı chabı ʋ nʋaŋ ma, ta ʋ nine chaaŋ die dı chaaŋ sıba ŋmıŋ dı chaannana ŋmıntʋası dene wo. 17 Die n yene wo wo die maŋ sʋʋŋ nan tıŋgbaŋ ʋ nıŋŋa sıba vuodieke dı kpine. Die ʋ nagı ʋ nuudiigiŋ a dıısı n ma ta baarı dı, “Da va ŋmaamıŋ yalla fʋ, manıŋ n yine jaaŋ mana piiliŋ aŋaŋ ka kpatıŋ. 18 Manıŋ n yine vuodieke dı benne ʋ miivoli me, die n kpiye mıŋ, ama lele, n bie wo n miivoli me yaa gamma haahuu, manıŋ n yaa wa kuŋ aŋaŋ kpiiliŋ hagırıŋ. 19 Die wıa, maagı nyindiekemba fʋ yene lele gie, aŋaŋ nyindiekemba dı bala a yi kʋaŋ chaaŋ. 20 Chıŋmarısı ayʋpɔyı dieke fʋ yene n nuudiigiŋ me wo aŋaŋ salıma popolisi jigizielikiŋ ayʋpɔyı wa lɔbırıŋ chıaŋ wʋnna: chıŋmarısı ayʋpɔyı wa zie yı wa n dıdıısırıba lagıma lagıma ayʋpɔyı diekemba dı benne tıgısı ayʋpɔyı wa malakasi, ta popolisi jigizielikiŋ ayʋpɔyı wa dıaŋ dı yi n dıdıısırıŋ lagıma lagıma ayʋpɔyı wa.”

2

Masia wudieke dı yine Efesusi tıŋ vuosi sıatı wʋnna

1 Ta vuodieke die n yene wo dı balı mıŋ dı n maagı wıaha a yı ʋ dıdıısırı diekemba dı lagıŋna a bie Efesusi tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı pɔgılana chıŋmarısı ayʋpɔyı ʋ nuudiigiŋ me wo, ta dı dıa chʋŋ salıma popolisi jigizielikiŋ ayʋpɔyı wa sʋkʋ. 2 N sıba nı tʋʋma dı sına dene, aŋaŋ nı faasına tʋŋ die a dii suguru dene, ta sıba a baarı dı nı ka yaala nı bemme aŋaŋ vuobıatı, ta sıba dı nı magısı vuodiekemba dı balala dı ba yiwo n tʋntʋntıba a ye mıŋ, ta ye dı ba yiwo ŋmınchıbıtieliŋ. 3 Nı dii wo suguru ta dii wahala pam n wıa ama ta ka va mıŋ.

4 Ama nı bıaŋ wʋnna: nı ka bı cho mıŋ sıba die nı wolinne a cho mıŋ dene wo. 5 Nı tıınsı die nı sına dene wo, ta vaa wʋbıatıtı yiile, ta yime wudieke die nı wolinne a yie ka vıına wa. Dıı yi nı ka va nı wʋbıatı, n nan keŋ nı jigiŋ a nagı nı popoli jigizielikiri a nyıŋ ka jigiberisikiŋ. 6 Ama wudieke nı yinene aŋ ka vıına yiwo naa; nı ka yaala wudieke Nikola vuosi dı yinene wo, sıba n gbaŋ dı kana ka yaala dene wo.

7 Vuodieke dı yalla tıba, ʋ wʋŋ wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala yıa Masia dıdıısırıba naa!

Vuodieke dı nyaŋŋına nyaŋŋıŋ, wʋnıŋ maŋ nan yi wa sieŋ dı ʋ dii miivoli nyıŋnyıŋka diekemba dı bene Ŋmıŋ jigiŋ, jigidieke ba wasınana paradasi* wa.

Masia wudieke dı yine Simirina tıŋ vuosi sıatı wʋnna

8 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʋ dıdıısırı diekemba dı lagıŋna a bie Simirina tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı yine jaaŋ mana piiliŋ aŋaŋ ka kpatıŋ wa jigiŋ, wʋnıŋ die ʋ kpine ta bı hagı kuŋ me wo. 9 N sıba nı wahala diile wıa, ta bı sıba a baarı nı yiwo zɔɔlıntieliŋ, ama wusie, Ŋmıŋ jigiŋ nıŋ nı yiwo nyintitieliŋ. N sıba a baarı vuosi bataŋ bala a chʋʋsa nı saara, ta bı baarı dı ba yiwo Juu vuosi, ama ta ka yiye, ba yiwo Sitaani vuosi. 10 Nı da chıgıma ŋmaamıŋ aŋaŋ wahala dieke nı bala nı dii

* **2:7** 2.7 Arızanna saaŋ bına yi paradasi.

wo. Sitaani nan va aŋ ba yigi nı bataŋ a yi dansarıka ma, dı ba magısı nı a ye, aŋ nı dii wahala a ga tʊgı daraa baŋ. Ama dıı yi kuŋ gbaŋ nı yi mıŋ yada ta n nan yı nı piini dieke dı yine miivoli.

11 Vuodieke dı yalla tıba, ʊ wʊŋ wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala a yıa Masia dıdıısırıba naa!

Vuodieke dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʊ gie, wʊnıŋ ʊ kaaŋ ye kuŋ dieke dı gʊtına bule wo.

Masia wudieke dı yine Pegamumi tıŋ vuosi sıatı wʊnna

12 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʊ dıdıısırı diekemba dı lagıŋna a bie Pegamumi tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı yalla takoobi dieke dı yalla nʊadiike ale wo jigiŋ. 13 N sıba jigidieke nı benne wo yiwo jigidieke Sitaani dı yine naaŋ. Ama nı ye dıı mıŋ mıŋ; saŋŋa dieke die ba kenne kʊʊ Antipasi, vuodieke dı yine n siaratieŋ aŋaŋ wusie wo, nı gbaŋ gbaŋ tıgıdieke Sitaani dı benne wo, saŋka mi gbaŋ, die nı ka zeti n sieŋ. 14 Ama wusie, wıa bıta nı yi a chʊʊsı: vuosi bataŋ bene nı sʊŋ a dıı Balaami dagıŋ, vuodieke die dı dagına Balaki ʊ bala ʊ yi die a vaa Izara vuosi yi bıaŋ ta vaa ba die nyindiiki dieke ba nagına a yı ŋmınaha ta bı vaa ba yie daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma aŋaŋ taŋ. 15 Die gbaŋ gbaŋ nı yallı vuosi bataŋ nı sʊŋ ta ba dı Nikola vuosi dagıŋ. 16 Die wıa, nı vaa nı wʊbıatı yiile, dı daa die, n nan keŋ nı jigiŋ lele a wagı aŋaŋ banıŋ vuosi mi aŋaŋ takoobi dieke dı nyına n nʊaŋ ma wa.

17 Vuodieke dı yalla tıba, ʊ wʊŋ wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala yıa Masia dıdıısırıba naa!

Vuodieke dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʊ gie, wʊnıŋ maŋ baaŋ n yı lɔbırıŋ ma nyindiike dieke ba wasınana maanaha aŋ ʊ dii, ta bı yı wa tanyıalı dieke saaŋ haalıŋ dı maagına ka ma wa ta vuoŋ ka sıba wa, sie vuodieke dı tuone nyıına ma.

Masia wudieke dı yine Tiatira tıŋ vuosi sıatı wʊnna

18 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʊ dıdıısırı diekemba dı lagıŋna a bie Tiatira tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa Ŋmıŋ Bʊadembike vuodieke nine dı sına sıba bolinyaaŋ, ta ʊ naatala dı nyıgısa sıba kʊʊtı dene wo jigiŋ. 19 N sıba wudieke nı yinene mıŋ, ta sıba nı yalla choti dene, ta bı sıba nı yalla yada dene, nı tʊʊma aŋaŋ nı yalla hanıa dene, ta bı sıba dı lele, nı tʊma a tıaŋ die nı wolinne a tʊma dene wo. 20 Ama nı wʊbıaŋ yiwo naa: nı tuo wo hɔgʊ dieke ba wasınana Jezebeli wa, vuodieke dı chıbınana ŋmınchıbısı dı ʊ yiwo Ŋmıŋ naazʊa wa. Ʊ daga mıŋ ta gaama n tʊntʊntıba ba yie daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma ta die nyindiiki diekemba ba nagına yı ba ŋmına. 21 N yı wa wa saŋŋa dı ʊ tarıgı ʊ beriŋ, ama ʊ ka saagı dı ʊ vaa ʊ daakpana tʊʊmaha. 22 Die wıa n nan nagı wa a taaŋ yʊagıtı gado me, wʊnıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı lagıŋna a tʊma dıgıntı tʊʊmaha nan dii wahala pam. N nan yi die lele, ntaala ba vaa ba wʊbıatı mi yiile. 23 Ta n nan kʊʊ vuodiekemba dı dına wa wa mana, aŋ n dıdıısırıba mana sımma sıba dı manıŋ n yine vuodieke dı sıbına vuota mana sʊŋ aŋaŋ ʊ sʊŋanyile. Ta n

nan yiŋŋi tuŋ vuoŋ mana yaa gamma ɔ tɔɔma dı sına die.

24 Ama nı vuodiekemba dı tıalına Tiatira tıŋ ma ta ka dı hɔgɔ wa gie ŋmınchıbısı dagıkɔ ta ka bı dı dagı dieke vuosi bataŋ dı wasınana Sitaani wɔlɔbırıkaha dagıko, nınıŋ maŋ bala nı, dı n kaaŋ nagı chiidɔnsa a chii nı. 25 Ama nı faası a yigi wudieke nı yalla wa a yalla keŋ keŋ a ga tɔgı saŋŋa dieke n bala n keŋ wo. 26-27 Vuodiekemba dı nyaŋŋına nyaŋŋıkɔ gie, ta yie wudieke n yaalala a ga tɔgı kpatıkɔ n nan yı ba yiko dieke chanchaaŋ die n tuone a nyıŋ n Chɔa jigiri: N nan vaa ba yallıma yiko tıŋgbaŋka gie buuriŋ mana mana ma, ta ba nan pɔgılı ba aŋaŋ hagırıŋ ta nan bıagı chɔɔsı ba sıba fɔ ŋaana nagı kɔɔtı daaŋgbanıŋ a nıga gbiesi a ŋmaba die wo. 28 N nan bı yı ba saŋka mi sɔkɔleeliŋ ŋmaarıŋ.

29 Vuodieke nıŋ mana dı yalla tıba, ɔ wɔŋ wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala a yıa Masia dıdıısırıba naa.

3

Masia wudieke dı yine Saadisi tıŋ vuosi sıatı wɔnna

1 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ɔ dıdıısırıba dı bene Saadisi tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı pɔgılına haalıtı ayɔpɔyı dı jianna Ŋmıŋ wa ta yalla chıŋmarısısı ayɔpɔyı wa jigiŋ. N sıba wudieke nı yinene mıŋ, nı sıı sıba vuodiekemba dı yine mıŋ yada, ama wusie nıŋ nı ka bı yi mıŋ yada. 2 Die wıa, nı hagı a kpaŋŋı nı gbaŋ ta da vaa yada dieke dı tıalına kpi kpatı, dama nı yinene wudieke ka suule Ŋmıŋ nine. 3 Die wıa, nı tıınsıma wudiekemba die ba dagına nı wa aŋaŋ wudieke die nı wɔnna wa, ta dıa ha ta vaa nı wɔbıatıtı. Dıı yi nı ka tarıgı nı beriŋ, n nan keŋ sıba gaarɔ ta nı kaaŋ dı sıba saŋŋa dieke n balla n keŋ, ta datı nı tıba. 4 Ama nı bataŋ bene Saadisi tıŋ ma ta ba sɔgıtı dı wo dıgıntı. Banıŋ bala ba yeegi nyiŋyeekiyıala ta banıŋ ba aŋaŋ mıŋ dı lagıŋ a chɔŋ, dama ba mɔ mıŋ aŋaŋ die wıa. 5 Ta vuodiekemba dı nyaŋŋına nyaŋŋıkɔ nan keŋ yeegi nyıŋyıala sıba naa, ta n kaaŋ keŋ a vɔarı ba saara a nyıŋ miivoli haalıtieliŋ gbaŋkɔ ma. Ta n nan keŋ balı yaalıŋ ma dı ba yiwo n sıatı n Chɔa Ŋmıŋ aŋaŋ ɔ malakasi nıŋŋa.

6 Vuodieke dı yalla tıba, ɔ wɔŋ wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala a yıa Masia dıdıısırıba naa.

Masia wudieke dı yine Filadalifia tıŋ vuosi sıatı wɔnna

7 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ɔ dıdıısırıba dı bene Filadalifia tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı yine Kasıtieŋ ta yi Wusietieŋ wo jigiŋ. Wɔnıŋ ɔ yalla naakpıŋ Davidi yiko safibinni,* ta ɔ keŋ yuori sanɔaŋ vuoŋ wori a baaŋ bıagı a ligi ke, ta ɔ keŋ ligi vuoŋ wori a baaŋ bıagı a yuori ke. 8 N sıba nı tɔɔma dı sına die. Ye, n yuori wo sanɔaŋ a zieŋ nı nıŋŋa ta vuoŋ wori a baaŋ bıagı a ligi ke. N sıba dı hagırı dieke nı yalla wa ka dala, ama die yɔrı, nı ye dı wa n dagıkɔ, ta ka chiisi dı nı ka sıba mıŋ. 9 Ama

* **3:7** 3.7 Davidi safibinni chıaŋ yiwo “Ɔ Yiko”.

vuodiekemba dı yine Sitaani vuosisi, ŋmınchıbıtielibe ta chıba wıa dı ba yiwo Juu vuosisi ama ta ka yiye wo, n nan vaa ba keŋ gbirigi nı nıŋŋa ta sımma a baarı n seŋ cho nı mıŋ. 10 Dama nı dına n mıraha ta dii suguru n wıa naa, n nan mıŋŋı a pɔgılı nı mıŋ amʋ nı kaaŋ keŋ juu wʋbıa dieke dı bala ka keŋ magısı tıŋgbaŋka gie vuosi mana naa. 11 N kieŋ mıŋ lele ke gie, die wıa nı mıŋŋı pɔgılı jadieke nı yalla, amʋ vuoŋ kaaŋ gbatı nı nyʋarı mi. 12 Vuodiekemba nıŋ dı nyaŋŋı nyaŋŋıkʋ gie, n nan yi be Ŋmıŋ juoku zaantalıŋ, ta ba kaaŋ keŋ nyıŋ ka ma. Ta n nan bı maagı Ŋmıŋ saaŋ ba ma, ta maagı Ŋmıŋ tıŋ saaŋ ba ma, Ŋmıŋ tıka yiwo Jerusalemi haalı dieke dı bala ka nyıŋ arızanna ma Ŋmıŋ jigiŋ a keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋka gie me wo. N gbaŋ n nan maagı n saaŋ haalıŋ a dıısı ba ma.

13 Vuodieke dı yalla tıba, ʋ wʋŋ wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala yıa Masia dıdıısırıba naa.

Masia wudieke dı yine Lodisia tıŋ vuosi sııtı wʋnna

14 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʋ dıdıısırı diekemba dı lagıŋna a bie Lodisia tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke saaŋ dı yine Wusie wo jigiŋ, ta bı yi siaratieŋ dieke dı yine wusietieŋ ta mıŋŋı yie siaravıına wa, ta bı yi jadieke mana Ŋmıŋ dı naanna sikpeŋtieŋ wo. 15 N sıba nı tʋʋma dı sına die, ta bı sıba nı sına die, nı ka sʋnsı ta nı ka bı tuuli, ama n tıŋ nan dı yaala nı yi a kaanı. 16 Ama nı kana ka tuuli yaa sʋnsı wa wıa, n baaŋ tıırı nı mıŋ a nyıŋ n nʋaŋ ma a taaŋ. 17 Nınıŋ nı bala mıŋ dı nı yiwo nyintitieliŋ, dı nı yallı wa nyindiekemba mana nı yaalala, ta nı ka waarı jaaŋ, ama nı ka sıba nı yalla sʋgıchʋʋsıŋ aŋaŋ zɔɔlıŋ dene. Nı yiwo zɔɔlıntieliŋ ta chʋŋ yɔrı, ta bı yi yıısı. 18 Die wıa, n kpaama nı mıŋ dı nı daa salıma dieke dı yine salıma wusie a nyıŋ n jigiŋ ta seŋ yi nyintitieliŋ. Nı bı daa nyiŋyeekiyıala a yeegi a ligi nı viivi. Nı bı daa nine kpaaŋ a yi nı nine me amʋ nı nan dı yese. 19 Vuodiekemba mana n chone, n kpaama ba mıŋ ta data ba tıba. Die wıa, nı vaa tʋmbıatı ta da laalıma. 20 Nı wʋmma, n zie wo sanvarı ma a kpaasa gbıabıkʋ, vuodieke mana dı wʋnna n lɔlıŋ ta yuori gbıabıkʋ, n nan keŋ juu ta manıŋ aŋaŋ wa nan lagıŋ dii. 21 Vuodieke dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʋ gie, n nan yı wa sieŋ dı ʋ keŋ gʋtı a kala aŋaŋ mıŋ n naara gbaŋtı ma, sıba n nyaŋŋına nyaŋŋıkʋ mana ta lagıŋ kalı n Chʋa Ŋmıŋ naara gbaŋtı ma wa.

22 Vuodieke dı yalla tıba, ʋ wʋŋ wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala yıa Masia dıdıısırıba naa.

4

Ba jıannana Ŋmıŋ dene arızanna ma

1 Naa mana kʋaŋ chaaŋ maŋ bı ye ta arızanna ma gbıabıŋ dı yuorine.

Ta maŋ bı wʋŋ lɔlı dieke n wolinne wʋŋ ta ka bala wıa a yıa mıŋ wa, ta sıı sıba kantaŋ dı, “Keŋ jʋalı gie aŋ n dagı fʋ wudieke dı bala ka yi naa kʋaŋ chaaŋ.” 2 Lele womi, Halıkasıka dı hagı n ma, ta maŋ ye vuoŋ dı kalı naagbanıŋ ma arızanna ma, 3 ta ʋ nine chaaŋ dı nyıgısa sıba taŋ diekemba ba wasınana jasipa aŋaŋ kaneliani wa, nııŋmajıbıŋ dı taaŋ giliŋ naagbaŋkʋ ta faası nyıgısa. 4 Ta

naagbaŋtı baŋısı-le aŋaŋ anıısa dı dʋa a giliŋ naagbaŋkʋ. Ta nyıŋkʋra baŋısı-le aŋaŋ banıısa dı yeegi nyiŋyeekiyıala ta bubi salıma sibubisi, ta kalı naara gbaŋtı baŋısı-le aŋaŋ anıısa wa ma. 5 Ta nıınyıgısıŋ aŋaŋ watı aŋaŋ nıınatıŋ dı nyıŋ naagbaŋkʋ ma. Ta popoli ayʋpɔyı dı lagıŋ die naagbaŋkʋ nıŋŋa, hanıŋ a yine Ŋmıŋ Haalıtı ayʋpɔyı wa. 6 A bı gʋtı, jaaŋ kaanı die dı dʋa naagbaŋkʋ nıŋŋa ta sıı sıba mʋgıkpeŋkpııŋ ta nyıgısa sıba nyaasiga.

A bı taaŋ giliŋ naagbaŋkʋ die yiwo nyinti anıısa diekemba die dı yine nyinvugiti ta die yaa nine pam a nıŋŋa aŋaŋ a kʋası mana. 7 Ta bʋmbʋŋaŋ jaabʋ die nıası wa naachıgıŋ, jadieke die dı gʋtına bule wo ma die nıası wa naaraŋ, vuodieke die dı gʋtına bʋtaa ma dıaŋ nine chaaŋ dı nıası vuota nine chaaŋ, ta jadieke die dı gʋtına bʋnıısa wa dıaŋ dı nıası kpajʋsıŋ dieke dı yʋgınana. 8 Ta nyinvugiti anıısa wa gie die dı yaa chobiti ayʋaba yʋaba, ta die bı yaa nine pam ba nyıŋgbanıŋ lʋga lʋga mana mana. Ta ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ mana a ka vasa yıla chıala. Ba ŋaaŋ chıa dı,

“Kası, kası, kası yine tı Yɔmʋtieŋ
Nabidie Ŋmıŋ vuodieke dı
yalla
hagırıŋ mana
ta die beri, ta ye beri ta nan
keŋ beri haahuu wo.”

9 Saŋŋa dieke nyinvugiti anıısa wa dı keŋ yıa vuodieke dı kalla naagbaŋkʋ ma ta beri yaa gamma haahuu aŋwaası aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ, 10 saŋka mi nyıŋkʋraha baŋısı-le aŋaŋ banıısa wa nan nan vuodieke dı kalla naagbaŋkʋ ma wa nıŋŋa, ta jıama wʋnıŋ vuodieke dı bene haahuu wo. Die ba bı vʋarı ba sibubisisi a dʋaŋ naagbaŋkʋ nıŋŋa ta bala dı,

11 “Tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ, dı
mʋ dı tı jıaŋ fʋ
ta yı fʋ jılıma aŋaŋ bırıŋ
dama fʋnıŋ die fʋ naanna jaaŋ
mana
Fʋ dʋŋŋʋ wıa ta nyindieke
mana fʋ naanna dı yaa mi-
ivoli.”

5

Yaa gamma gbaŋbɔbıka aŋaŋ Yiipɔlıka wıa

1 Die maŋ bı ye vuodieke dı kalla naagbaŋkʋ ma wa dı pɔgılına gbaŋbɔbıkıŋ aŋaŋ ʋ nuudiigiŋ, ta gbaŋkʋ dı yaa maagıŋ ka nıŋŋa aŋaŋ ka kʋaŋ mana, ta ba nagı tııŋ sʋgıtı a marı ka nʋaŋ ta bɔbıka. 2 Mi maŋ ye malaka dieke dı yalla hagırıŋ, ta ʋ mʋʋla aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı, “Mınıa mʋna dı ʋ vʋarı gbaŋbɔbıka gie a yuori he?” 3 Ama vuoŋ die wori arızanna ma yaa tıŋgbaŋka gie me yaa kpiile tigiŋ ta mʋ dı ʋ forisi gbaŋbɔbıka a daansı ka sʋŋ. 4 Ta maŋ kʋŋ pam dama vuoŋ die dı worine a baaŋ bıagı a forisi gbaŋbɔbıka a daansı ka sʋŋ wıa. 5 Ama ta nyıŋkʋraha wʋnyı die dı balı mıŋ dı n da kʋmma, dı n daansıma vuodieke dı nyına Juda maarıŋ ma ta ʋ saaŋ dı dıı Juda Naachigiri, vuodieke dı yine naaŋ Davidi Haagıkpekpııŋ ta nyaŋŋı wııŋ mana wa, wʋnıŋ ʋ yine vuodieke dı baaŋ bıagı vʋarı sʋgıtıtı ayʋpɔyı wa ta yuori gbaŋbɔbıkaha.

6 Ta maŋ ye Yiipɔlı dı zene a gbigi naagbaŋkʋ, ta nyinvugititi anıısa wa aŋaŋ nyıŋkʋraha dı zie a giliŋ wo; ta Yiipɔlıka die dı sıı sıba Yiipɔlı dieke ba kʋna ama ta ka hagı kuŋ me wo; ta yallı yıla ayʋpɔyı ta bı yaa nine ayʋpɔyı diekemba die dı yine Ŋmıŋ Haalıtı ayʋpɔyı diekemba ʋ tʋnnana ba tıŋgbaŋka gie mana ma wa. 7 Ta Yiipɔlıka die dı ga tuo gbaŋbɔbıkırı a nyıŋ

vuodieke die dı kalla naagbaŋkʊ ma wa nuudiigiŋ me. 8 Die ʊ kenne tuo gbaŋbɔbıkırı saŋŋa dieke wo, nyinvugiti anıısa wa aŋaŋ nyıŋkʊraha baŋısı-le aŋaŋ banıısa wa dı gbirigi ʊ nıŋŋa. Ta nyıŋkʊraha mana die pɔgılı wa goojii aŋaŋ salıma tımbala ta nyıŋnyʊʊgı diekemba die dı zene Ŋmıŋ vuosi jʊʊsıŋ naŋ ma dı suuli tımbalaha. 9 Die ba chıa wa yılıhaalıŋ a yı Yiipɔlıka dı,

“Fʊnıŋ fʊ mʊna dı fʊ tuo
gbaŋbɔbıkırı
a vʊarı ka sʊgıtı ayʊpɔyı wa
dama die kpiye mıŋ ta nagı fʊ zıŋ
a daa vuosi a yı Ŋmıŋ
vuosisi nyıŋ wa buuriŋ mana
ma
aŋaŋ jabalıkıŋ mana ma, aŋaŋ
maarıŋ mana ma,
aŋaŋ tıŋgbaŋka gie naara
mana ma.
10 Ta fʊ bı vaa ba yi fʊ naarı
ma vuodiekemba dı yine
kıkaabıtıba
dı ba tʊma Ŋmıŋ tʊʊma;
ba sına tıŋgbaŋka gie vuosisi.”

11 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ bı daansı a ye malakasi tuse tuse, ta bı wʊŋ ba lɔlıtı ta ba taaŋ giliŋ nyinvugiti anıısa wa aŋaŋ nyıŋkʊraha aŋaŋ naagbaŋkʊ. 12 Maŋ wʊŋ ba balala aŋaŋ lɔlıkpııma dı,

“Yiipɔlıka die ba kʊna ta ʊ bı hagı
wa
wʊnıŋ ʊ mʊna ʊ tuo hagırıŋ
aŋaŋ nyinti aŋaŋ yıaŋ
aŋaŋ nyaŋŋıŋ aŋaŋ jılıma
aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ!”

13 Ta die maŋ wʊŋ nyindiekemba mana Ŋmıŋ die dı naanna a bie ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie aŋaŋ kpiile tigiŋ, aŋaŋ nyindieke dı benne mʊgıkpııma sʊŋ mana, dı balala dı,

“Pımpagıŋ aŋaŋ jılıma aŋaŋ bırıŋ
aŋaŋ hagırıŋ mana bie wo
vuodieke dı kalla naag-
baŋkʊ ma wa jigiŋ
aŋaŋ Yiipɔlıka jigiŋ yaa
gamma haahuu.”

14 Ta nyinvugiti anıısa wa dı saagı ta baarı dı, “Wusie.” Ta nyıŋkʊraha mana die dı gbirigi Ŋmıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka nıŋŋa a jıaŋ ba.

6

Yaa gamma Tııŋ sʊgıtı wıa

1 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ ye Yiipɔlıka dı vʊarına tııŋ sʊgıtı ayʊpɔyı wa kaanı, ta maŋ wʊŋ nyinvugiti anıısa wa wʊnyı lɔlıŋ ka sıı sıba nıınatıŋ ta wa, dı, “Keŋ.” 2 Maŋ daansı a ye duunyıalıŋ, ta vuodieke dı jʊalına ka wa dı pɔgılı tɔŋ, ta ba yı wa naaŋ sibubiŋ ta ʊ nyıŋ a yi hagırıtieŋ dı ʊ wagı a nyaŋŋı jaaŋ mana.

3 Ta Yiipɔlıka die dı bı vʊarı sʊgıtıtı die dı gʊtına bule wo ma, die maŋ wʊŋ javuoŋ dieke dı gʊtına bule wo ma lɔlıŋ ta ʊ wa dı, “Keŋ.” 4 Die maŋ ye duunŋmınıŋ dı nyıŋ a zie, ta ba yı vuodieke dı jʊalına ka wa hagırıŋ dı ʊ vʊarı sʊgıdʊagıŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka gie me, ta vaa vuosi kʊma ba chanchaalıŋ, ta ba bı yı wa takoobikpeŋkpııŋ.

5 Ta Yiipɔlıka die dı bı vʊarı sʊgıtıtı dieke die dı gʊtına bʊtaa wa ma, ta maŋ bı wʊŋ javuoŋ dieke die dı gʊtına bʊtaa wa ma dı wana dı, “Keŋ.” Ta maŋ ye duusɔbılıŋ dı zene mi, ta vuodieke dı jʊalına ka dı pɔgılı jadieke ba nagına a magısa nyintiti ʊ nuuŋ me. 6 Ta maŋ wʊŋ natıŋ aŋ ka sıı sıba lɔlıŋ ta nyıŋ wa nyinvugititi banıısa wa jigiŋ dı, “Paanʊ zaa kpalıbıŋ yiwo daaŋ tune, ta kawʊnta kpalıbısı bʊtaa dıaŋ dı yi dabalımıŋ tune; ama da chʊsıma kpaabʊ aŋaŋ daabʊ.”

7 Ta Yiipɔlıka dı bı vʊarı sʊgıtıtı dieke dı gʊtına bʊnıısa ma wa; ta maŋ wʊŋ lɔlıŋ dı nyıŋ javuoŋ dieke dı gʊtına bʊnıısa wa ma

ʊ wa dı, “Keŋ.” 8 Die wıa maŋ ye duuyıalıŋmınıŋ, ta ba wasa vuodieke dı jʊalına ka wa Kuŋ; ta kpiile tigiŋ dıaŋ dı dı ʊ kʊaŋ, ta Ŋmıŋ dı yı ba yiko dı ba kʊʊ tıŋgbaŋka gie vuosi puole bʊnıısa ma kaanı, dı ba kʊʊ ba tɔntı ma aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ yʊagıtı ma, ta bı yi tıŋgbaŋka gie dɔmbıatı kʊʊ ba bataŋ.

9 Ta Yiipɔlıka dı vʊarı sʊgıtıtı dieke dı gʊtına bʊnʊ wa ma, ta maŋ ye vuodiekemba vuosisi die dı kʊna die ba mʊʊlınana Ŋmıŋ wıaha wıa wa, aŋaŋ die ba dagınana Masia wʊvıınaha wıa, ta ba bie wo koriku chıaŋ ma, 10 ta die faası nata ŋmıŋsikpeŋ dı, “Tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmıŋ, fʊnıŋ vuodieke dı yine sʊgıyıalıntieŋ ta bı yi wusietieŋ wo, lalıa ka baa ka yʊası ta fʊ ye dii tıŋgbaŋka gie vuosisi sarıya ta datı ba tıba, ba kʊna tı wa wıa?” 11 Die wıa ʊ yı ba mana nyiŋyeekiwagı yıala, ta balı ba dı, “Nı voosime ta chıısıma saŋŋa dieke ba balla ba keŋ a kʊʊ nı tʊntʊŋ chanchaalıŋ, aŋaŋ nı nımballı a kpatı wa, sıba die ba kʊna nınıŋ dene wo.”

12 Ta maŋ bı ye Yiipɔlıka dı bı vʊarı sʊgıtıtı die dı gʊtına bʊyʊaba wa ma; ta tıŋgbaŋ die dı dɔŋ pam, ta ŋmınnı dı sibi lımm, chııŋ dıaŋ dı ŋmıntı sıba zıŋ. 13 Ta chıŋmarısı dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan tıŋgbaŋ sıba bʊlɔgısıŋ dı ŋaana nıga kınkamıŋ, ta ka nyıŋnyıŋka dı nanna die wo. 14 Ta ŋmıŋsikpeŋ dı piili piili sıba gbanıŋ ta bıa, ta kunkoge aŋaŋ tıŋgbaŋ diekemba nyaaŋ dı giline mana dı taarı nyıŋ jigidiekemba a wone beri wo. 15 Die wıa, tıŋgbaŋka gie naakpııma, aŋaŋ vuokpııma, aŋaŋ sojasi sikpeŋtieliŋ, aŋaŋ hagırıtieliŋ aŋaŋ vuoŋ mana, vuodiekemba dı yine yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı sına ba gbaŋ ta ba mana dı chıgı juu tana vɔrıtı ma aŋaŋ tana chıası ma, 16 ta die wa tankpeŋkpıımaha aŋaŋ tanaha dı a nan ba ma amʊ vuodieke dı kalına naagbaŋkʊ ma kaaŋ bı ye be, ta Yiipɔlıka dıaŋ kaaŋ bıagı a datı ba tıba. 17 Dama vuodieke dı kala naagbaŋkʊ ma aŋaŋ Yiipɔlıka sınyıırıŋ daakpeŋkpııŋ daarı tʊgıya mıŋ, ta vuoŋ wori a baaŋ bıagı zie sınyıırıkʊ nıŋŋa.

7

Yaa gamma Izara vuosisi wıa

1 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ ye malakasi banıısa ta ba zie tıŋgbaŋka gie lʊga anıısa wa ma, ta pɔgılı bʊlɔgısı dieke dı nyına lʊgaha mana mana ma wa, dı a da nıgıma tıŋgbaŋka gie me, yaa mʊgıkpııma ma, yaa tııŋ kaanı ma. 2 Saŋka mi maŋ ye malaka wʊnyı dı nyına ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ ta pɔgılı magılıŋ dieke dı yine miivolitieŋ Nabidie Ŋmıŋ sıtı wa; ta keesi aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ ta wa malakasi banıısa diekemba Ŋmıŋ dı yına ba sieŋ dı ba chʊʊsı tıŋgbaŋ aŋaŋ mʊgıkpııma wa. 3 Ʊ baarı dı “Da chʊʊsı tıŋgbaŋka gie yaa mʊgıkpıımaha yaa tıısısı ntaala tı wolin yi magılıŋ a yi Ŋmıŋ tʊntʊntıba die mana ma.” 4 Ta maŋ wʊŋ vuodiekemba ba yine Ŋmıŋ magılıkʊ a yi be wo bıısıŋ, ba yi vuosi tuse kɔbıga aŋaŋ baŋısı-nıısa aŋaŋ banıısa, vuodiekemba die dı nyına Izara buuriŋ mana ma. 5-8 Ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ bale dı nyıŋ Juda maarıŋ ma,

ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Rubeni maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Gaadi maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Asiri maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Nafitali maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Manase maarıŋ ma,

ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Simiani maarıŋ ma
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Liiva maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Isakari maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Sebuluni maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ
Josefu maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dıaŋ
dı nyıŋ Benjamani maarıŋ
ma.

Kpıkpaakʋ wıa

9 Ka kʋaŋ chaaŋ maŋ ye
kpıkpaaŋ ta ba wo bıısıŋ, ta
ba nyıŋ tıŋgbaŋka gie tıgısı
mana ma aŋaŋ buuriŋ mana
ma, aŋaŋ maarıŋ mana ma,
aŋaŋ jabalıkıŋ mana ma, ta ba
yeegi nyiŋyeekiwagı yıala ta zie
naagbaŋkʋ aŋaŋ Yiipɔlıka nıŋŋa,
ta pɔgılı vaatı ba nuusisi me ta
keese aŋaŋ lɔlıkpıuma a bala dı,
10 “Gbatıtaanıŋ nyıŋ wa tı Nabi-
die Ŋmıŋ vuodieke dı kalla
naagbanıŋ ma wa,
wʋnıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka jigiŋ.”
11 Ta malakasi mana dı taaŋ gilıŋ
naagbaŋkʋ, aŋaŋ nyıŋkʋraha
aŋaŋ nyinvugiti anıısa wa a zie,
ta nan bubi tıŋgbaŋ naagbaŋkʋ
nıŋŋa ta jıaŋ Ŋmıŋ ta baarı:
12 “Wusie,
pımpagıŋ, aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ
yıaŋ aŋaŋ aŋwaası aŋaŋ jılıma
aŋaŋ hagırıŋ
aŋaŋ yiko yiwo tı Nabidie Ŋmıŋ
sıatı yaa gamma haahuu.
Wusie.”
13 Ta nyıŋkʋraha wʋnyı die dı
pıası mıŋ dı, “Ta vuodiekemba dı
yeeginene nyiŋyeekiwagı yıalaha
yiwo bamba, ta nyıŋ sıa?”
14 Maŋ yiŋŋi a balı wa dı,
“Jakʋʋŋ, fʋnıŋ fʋ sıbına ama
manıŋ n ka sıba.”

Ta ʋ balı mıŋ dı, “Vuosi gie
nyıŋ wa wahalı kpeŋkpııŋka
ma, ta sʋgırı ba nyiŋyeekiwagıtı
Yiipɔlıka zıŋ ma ta a yıantı. 15 Die
wıa,
“Ba zie Ŋmıŋ naagbaŋkʋ nıŋŋa
a tʋma yıa wa ŋmıntʋası aŋaŋ
yuŋ,
ʋ jıamıŋ juoku sʋŋ,
ta wʋnıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı
kalına naagbaŋkʋ ma wa
nan dı bie aŋaŋ ba ta ʋ ligisiŋ nan
lige be,
16 ta kɔŋ yaa nyanyuule kaaŋ bı
yigi be,
ta ŋmiine yaa tuuli kpeŋkpııŋ
kaaŋ bı juu ba nyıŋgbanıŋ,
17 ta Yiipɔlı dieke dı benne naag-
baŋkʋ nıŋŋa wa nan gbarı
ba,
ta yaa ba ga bulu dieke dı yınana
miivoli wo jigiŋ,
ta Ŋmıŋ nan chıatı ba nıntaantı
mana.”

8

Yaa gamma tııŋ sʋgıtıtı dieke dı gʋtına bʋyʋpɔyı wa ma

1 Saŋŋa dieke Yiipɔlıka dı
vʋarına tııŋ sʋgıtı dieke dı gʋtına
bʋyʋpɔyı wa ma, arızanna ma dı
tarı sigisigi, a yʋası bıta. 2 Ka
kʋaŋ chaaŋ maŋ ye malakasisi
bayʋpɔyı die dı zene Ŋmıŋ nıŋŋa
wa dı tuo kantana ayʋpɔyı.

3 Ta maŋ bı ye malaka gaaŋ
dı pɔgılına salıma tımbalı a ga
zie koriku nıŋŋa. Ta Ŋmıŋ dı
yı wa nyıŋnyʋʋga pam dı ʋ nagı
gʋtı Ŋmıŋ vuosi mana jʋʋsıŋ ma
a nagı dıısı salıma koriku dieke
dı zene naagbaŋkʋ nıŋŋa wa a
yı Ŋmıŋ. 4 Ta nyıŋnyʋʋgaha
nyusi aŋaŋ Ŋmıŋ vuosisi jʋʋsıŋ
dı nyıŋ malaka dieke dı zene
Ŋmıŋ nıŋŋa wa nuusi me a jʋalı
ga ŋmıŋsikpeŋ. 5 Ta malakaka
dı nagı salıma tımbalıka a vʋarı
bolıŋ koriku me a suuli salıma
tımbalıka a siti taaŋ tıŋgbaŋka
gie me. Ta nıaŋ dı natı, ta watı
dı nan, ta nıanyıgısıŋ dı nyıgısa,
ta tıŋgbaŋ dı dɔŋ.

Yaa gamma kantana ayʋpɔyı wa ma

6 Ta malakasi bayʋpɔyı diekemba die dı pɔgılına kantanaha die dı yi siri dı ba wıı ba kantanaha.

7 Die bʋmbʋŋaŋ malakaka die dı wolinne a wıı ʋ kantaŋ, ta nııtana aŋaŋ bolin die dı lagıŋ aŋaŋ zıŋ ta nan tıŋgbaŋka gie me, ta tıŋgbaŋka gie puole bʋtaa ma kaanı dı dii, ta tıısı puole bʋtaa ma kaanı dıaŋ dı dii bolin, ta hʋʋsʋnsa mana dı dii bolin.

8 Malaka dieke dı gʋtına bule wo ma dıaŋ dı wıı ʋ kantaŋ ta ba taa jaaŋ sıba taŋkpeŋkpıın, ta die die sıba bolin, ta die keŋ nan tıŋgbaŋka gie mʋgıkpııma mana ma, ta mʋgıkpıımaha puole bʋtaa ma, puole kaanı dı tarıgı a yi zıŋ, 9 nyindieke mana die dı benne mʋgıkpıımaha nyaatı ma puole bʋtaa ma, puole kaanı dı kpi kpi, ta haarıtı diekemba die dı benne mʋgıkpıımaha nyaatı ma, puole bʋtaa ma, puole kaanı dı chʋʋsı.

10 Malaka dieke die dı gʋtına bʋtaa wa ma die dı wıı ʋ kantaŋ, chıŋmarı kpeŋkpıın die dı dinene sıba bolin die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan tıŋgbaŋka gie mʋga aŋaŋ ka nyavɔrıtı puole bʋtaa ma kaanı ma. 11 (Chıŋmarıkʋ gie saaŋ die yiwo “Tʋaŋ.”) Ta nyaabʋ puole bʋtaa wa ma, puole kaanı dı tʋa, ta vuosi pam die dı nyune nyaabʋ die dı kpi, dama nyaabʋ die dı tʋana wıa.

12 Malaka die dı gʋtına bʋnıısa ma die dı wına ʋ kantanı, ŋmıŋ aŋaŋ chıın aŋaŋ chıŋmarısı die dı puole bʋtaa, jaaŋ dı nıgı ka puole bʋtaa wa, puole kaanı dı sibi. Ta chaanıŋ dieke dı ŋaana chaana ŋmıntʋasi wa puole bʋtaa wa ma puole kaanı dı sibi, ta chıın aŋaŋ chıŋmarısı die dı chaana yuku puole bʋtaaa wa ma kaanı die ka chaana.

13 Saŋka mi maŋ ye kpalıgıkpeŋkpııŋ dı yʋgınana nııŋmara ma, ta keesi aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı, “Wʋbıaŋ, wʋbıaŋ, wʋbıaŋ, malakasi bataa dieke dı tıalına wa dı keŋ wıı ba kantana saŋŋa dieke wo, wʋbıaŋ nan dı bie tıŋgbaŋka gie vuosi me.”

9

1 Ta malaka dieke dı gʋtına bʋnʋ wa dı wıı ʋ kantaŋ, ta maŋ ye chıŋmarıŋ dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan tıŋgbaŋka gie me, ta ba yı wa vɔrı dieke dı golinne ta wo chıaŋ wa saafı. 2 Ta chıŋmarıkʋ dı yuori vɔrıkʋ ta nyusi dı nyına ka ma ta sıı sıba bolikpeŋkpııŋ nyusi, ta nyusi mi dı ligi ŋmınnı, ta tıŋgbaŋka gie dı sibi. 3 Ta sankpara dı nyıŋ nyusi mi a keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋka gie me, ta Ŋmıŋ dı yı ha hagırıŋ sıba chıakʋrıtı dı yalla hagırıŋ dene tıŋgbaŋka gie me wo. 4 Ta Ŋmıŋ dı balı ha dı a da chʋʋsıma huuti yaa tıısı vaatı, ama ta mugisi vuodiekemba dı wone wʋnıŋ Ŋmıŋ magılıŋ ba die me wo. 5 Ŋmıŋ die dı yı ba nʋaŋ dı ba da keŋ kʋʋ vuosisi ama ta mugisi be a ga tʋgı chııtı anʋ, dıı yi ba dʋŋ vuoŋ ka nan dı tʋa sıba chıakʋrɔŋ dʋmıŋ. 6 Saŋka mi vuosi nan dı yaala sie dieke ba baaŋ nan daagı kpi ama ba kaaŋ ye, ta ba nan dı yaala ba kpi, ama kuŋ nan chıgı ta va ba.

7 Sankparaha gie sıı sıba duune dı ŋaana yie siri dı ba tuoli tɔŋ dene wo, ta yeegi jadieke dı nıasına salıma naaŋ sibubiŋ, ta ba ninechaaŋ dı nıası vuota ninechaaŋ, 8 ta ba zoosi dı nıası hɔɔŋ zoosi, ta ba nyına dı nıası naachigiŋ nyına. 9 Ta ba yeegi jakagıkıŋ ka nıası kʋʋtı a kagı ba nyʋa, ta ba chobiti dı yie watı sıba tɔŋ duune diekemba dı ŋaana yie siri dı ba ga tuoli tɔŋ ta data toriku

ka yie watı dene wo. 10 Ta ba
chıajʋa die dı yallı tʋaŋ ka sıı
sıba chıakʋrıtı tʋaŋ, ta a tʋabʋ dı
yaa hagırıŋ a baaŋ bıagı mugisi
vuota a tʋgı chııtı anʋ. 11 Malaka
dieke die dı gbarına vɔrıgoliku
die yine ba naaŋ, ta Hiiburu ja-
balıkıŋ ma ba wasa wa Abadoni,
ta Giriiki jabalıkıŋ ma dıaŋ ba
wasa wa Apoliyoni. (Saarı chıaŋ
yiwo “Chʋchʋʋsırʋ.”)

12 Bʋmbʋŋaŋ wʋbıakʋ tıaŋ ga
mıŋ, ama wʋbıatı bule tıalına.

Yaa gamma kantaŋ dieke dı
gʋtına bʋyʋaba wa ma

13 Ta malaka dieke dı gʋtına
bʋyʋaba ma wa dı wıı ʋ kantaŋ,
ta maŋ wʋŋ lɔlıŋ dı nyına salıma
koriku dieke dı zene Ŋmıŋ nıŋŋa
kʋanʋa anıısa diekemba dı sına
sıba yıılaha ma. 14 Lɔlıkʋ die dı
balı a yı malaka dieke dı gʋtına
bʋyʋaba ma ta pɔgılı kantana
ha dı ʋ forisi malakasi banıısa
diekemba ba bɔbına mʋgı dieke
ba wasınana Yufiretisi ma a taaŋ.
15 Ta ba forisi ba taaŋ. Ŋmıŋ die
yaala ba yiwo siri a gbarı saŋka
gie, aŋaŋ daarı gie, aŋaŋ chııkʋ
gie aŋaŋ bini gie dı ʋ vaa ba
kʋʋ vuota puole bʋtaa ma, kaanı.
16 Ta maŋ wʋŋ sojasisi diekemba
dı jʋalınana duunehe bıısıŋ ta ba
yi tuse tuse kɔbısı-le. 17 Ta maŋ ka
gʋʋra ta daansı n yene duunehe
aŋaŋ a jʋjʋalıtıŋ ta ba sıı naa:
duunehe jʋjʋalıtıŋ die dı yeegi
jakagıkı dieke dı ligine ba nyʋa,
aŋ ka ŋmıntı sıba bolin ta sıı sıba
jasɔbılıŋmınıŋ ta bı ŋmıntı sıba
duzɔŋ; ta duunehe sikpigile dı
nıasi naachige sikpigile, ta bolin
aŋaŋ nyusi aŋaŋ maafajiribi dı
nyına a nʋa ma. 18 Ta bolibu
aŋaŋ nyusisi aŋaŋ maafajiribisisi
dieke die dı nyınana duunehe nʋa
ma wa die dı kʋa vuotaŋ, puole
bʋtaa ma puole kaanı. 19 Duunehe
hagırıŋ die bie wo a nʋa aŋaŋ
a jʋa ma, ta jʋaha dı nıasi nyin-
vuuke ta yallı sikpigile ta a yallı
dʋma vuosi.

20 Ama vuodiekemba die dı
tıalına ta jabıakʋ gie dı ka kʋya
wa die dı ka va ba jıannana ba
gbaŋ gbaŋ nyıŋnaaŋkaha jıamıŋ.
Die ba jıama jımbıatı aŋaŋ bugile
diekemba dı yine salıma aŋaŋ
salınyıala aŋaŋ kʋʋŋmına aŋaŋ
tana aŋaŋ tıısı, nyindiekemba dı
kana ka yese, ta ka bı wʋmma,
yaa ta chʋŋ. 21 Vuosi mi die ka
bı va vuosi kʋʋla, aŋaŋ daaŋ yigiŋ
aŋaŋ hɔgʋkpana aŋaŋ daakpana
tʋʋma, aŋaŋ gaarıŋ.

10

Yaa gamma malaka aŋaŋ gbaŋ
pilibike wıa

1 Ka kʋaŋ chaaŋ maŋ bı ye
malaka kpeŋkpııŋ ta ʋ nyıŋ
arızanna ma a sʋʋna ta bɔbı
nııŋmara sıba garıŋ, ta nıijıbıŋ
dı taaŋ giliŋ ʋ sikpeŋ, ta ʋ
ninechaaŋ dı sıı sıba ŋmınnı,
ta ʋ nagısı dı sıı sıba zaantalıŋ
dieke dı dinene boliŋ. 2 Ta ʋ
pɔgılı gbaŋbɔbıbiŋ ʋ nuuŋ me
ta a yuori, ta ʋ naadiigiŋ dı zie
mʋgıkpeŋkpııŋ ma, ta ʋ naagalı
dıaŋ dı zie tıŋgbaŋ ma, 3 ta keesi
aŋaŋ lɔlıkpııŋ sıba naachigiŋ dı
ŋaana kʋma dene wo. Die ʋ kee-
sine kpatı wa, nıınatıŋ ayʋpɔyı
dıaŋ dı natı a yiŋŋi. 4 Nıınatıŋkʋ
kʋaŋ chaaŋ maŋ yi siri dı n maagı
wudieke ʋ balala wa, ama ta wʋŋ
lɔlıŋ kaanı a nyıŋ arızanna ma,
dı n lɔbırı wudiekemba nıınatıŋ
ayʋpɔyı dı balala wa aŋ ka be-
mme n sʋŋ ma ta n da maagı.

5 Malaka dieke die n yene ta
ʋ zie mʋgıkpıırı aŋaŋ tıŋgbaŋ
ma wa dı vʋarı ʋ nuudiigiŋ
ŋmıŋsikpeŋ, 6 ta die huu aŋaŋ
vuodieke dı ŋaana beri yaa
gamma haahuu wo, vuodieke
die dı naanna ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ
tıŋgbaŋ aŋaŋ mʋgıkpıımaha
aŋaŋ nyindiekemba mana dı

benne a ma ta baarı dı dı kaaŋ bı a yɔası! 7 Ama daa dieke malaka dieke dı gʊtına bayʊpɔyı wa dı keŋ wıı ʊ kantaŋ nıŋ, Ŋmıŋ nan keŋ nagı ʊ lɔbırıŋ ma wʊbalıka a tʊŋ tʊʊma aŋaŋ ka, sıba die ʊ balla a yı ʊ naazʊalıŋ, vuodiekemba dı yine ʊ tʊntʊntıba wa.

8 Ta lɔlı dieke die n wʊnna a nyıŋ arızanna ma ka bala a yıa mıŋ wa dı bı balı mıŋ dı n ga a ga tuo gbaŋbɔbıbike dieke dı yuorine a bie malaka dieke dı zene mʊgıkpıırı aŋaŋ tıŋgbaŋ ma wa nuusi me.

9 Die wıa maŋ ga malakaka jigiŋ dı n ga tuo gbaŋkʊ, ta ʊ balı mıŋ dı n tuo a ŋɔbı, dı ka nan dı tʊa n nyuuti ma ama n nʊaŋ ma nıŋ, ka nan dı nansı sıba siesi.

10 Die wıa, maŋ tuo gbaŋbɔbıbike a ŋɔbı, ta ka nansı sıba siesi n nʊaŋ ma, ama die ka kenne tʊgı n nyuuti ma saŋŋa dieke wo, ta ka tʊa. 11 Die wıa ba balı mıŋ dı, “Dı yiwo talası dı fʊ yiŋŋi a balıma Ŋmıŋ wıa a yıma buuriŋ pam aŋaŋ tıŋgbaŋka gie naara sıtı pam aŋaŋ maarıŋ pam aŋaŋ naara pam.”

11

Yaa gamma siaratieliŋ bale wo wıa

1 Womi vuoŋ dı nagı magısıŋ daaŋ a yı mıŋ ta balı mıŋ dı, “Hagı a ga magısı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıikʊ aŋaŋ koriku ta bıısı vuodiekemba dı jıannana Ŋmıŋ ka ma wa; 2 ama da magısı ka gbaakʊ sʊŋ dama n nagı yı wa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi, banıŋ ba balla ba keŋ sıma Ŋmıŋ tıka gie chııtı baŋısı-nıısa aŋaŋ ale. 3 Ama n nan keŋ tʊŋ n siaratieliŋ bale wo, ba nan yeegi bɔtʊsı nyiŋyeeke, a mʊʊla n wıaha hanıŋ daraa tusiŋ aŋaŋ kɔbısı-le aŋaŋ baŋısı-yʊaba wa ma.”

4 Siaratieliŋ bale wo yine Olivi tıısı ale wo aŋaŋ popolisi ale wo dı zene Ŋmıŋ nıŋŋa wa; wʊnıŋ ʊ sına tıŋgbaŋka gie. 5 Ta dıı yi vuoŋ dı mıa dı ʊ yı ba daŋŋa, boliŋ nan nyıŋ ba nʊa ma a chʊʊsı ba dataasi; ta vuodieke dı mınana dı ʊ yı ba daŋŋa Ŋmıŋ nan kʊʊ wa. 6 Banıŋ ba bı yaa yiko dı ba yigi nııŋ aŋ ka da nıı saŋŋa dieke ba keŋ mʊʊla Ŋmıŋ wıaha. Ta bı yaa yiko dı ba yi aŋ nyaaŋ tarıgı a yi zıŋ, ta bı yaa yiko dı ba vaa wahala yiri yiri pam keŋ tıŋgbaŋka gie me saŋŋa dieke mana ba yaalala.

7 Ba keŋ mʊʊlı wıaha a kpatı saŋŋa dieke dɔmbıaŋ dieke dı benne vɔrıgoliŋ dieke dı wone chıaka nan keŋ a tuoli be aŋaŋ tɔŋ, ta nyaŋŋı ba ta kʊʊ ba. 8 Ta ba nyıŋgbanıŋ nan dı dʊa tıgıkpıika siekpıikʊ ma jigidieke die ba kpaasına ba Yɔmʊtieŋ dagarıkʊ ma wa. Vuosi yı wa tıka mi saaŋ Sodomi yaa Ijipiti. 9 Ta vuodiekemba dı nyına tıŋgbaŋısı mana aŋaŋ buuriŋ mana aŋaŋ jabalıkıŋ mana aŋaŋ maarıŋ mana ta daansa ba nyıŋgbaŋısı daraa ataa aŋaŋ daachıbıŋ ta kaaŋ vaa ba guu be. 10 Ta tıŋgbaŋka gie vuosi nan dı yaa sʊgıfıalıŋ vuosi bale wa gie kumbu wıa, ta ba nan keŋ lagıŋ a laala, ta yıa taŋ piinisi dama banıŋ Ŋmıŋ naazʊalıba bale womi die vaa tıŋgbaŋka vuosi dı dii wahala pam. 11 Ama daraa ataa aŋaŋ daachıbıŋkʊ gie kʊaŋ chaaŋ, voosi dieke dı yınana miivoli dı nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ a keŋ juu be, ba yiŋŋi keŋ ba mısı ma ta hagı zie, ta ŋmaamıŋ die dı faası juu vuodiekemba die dı yene be wo. 12 Womi die Ŋmıŋ naazʊalıba bale wo die dı wʊŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı nyına ŋmıŋsikpeŋ a bala yıa ba dı, “Nı keŋ jʊalı giena.” Saŋka mi ba hagı juu nııŋmara sʊŋ a jʊalı gara arızanna ma, ta ba

dataasɩ dɩ jɩuma ba. 13 Lele
womi ta tɩŋgbaŋ die dɩ dɔŋ, ta
tɩgɩkpɩɩka dɩ puo, puoŋ baŋ sʋŋ
kaanɩ dɩ chʋʋsɩ, ta vuosi tuse
ayʋpɔyɩ die dɩ kpi tɩŋgbaŋka
dɔŋkʋ ma, ta ŋmaamɩŋ die dɩ
juu vuotɩalɩkaha, ta ba bɩrɩ Ŋmɩŋ
vuodieke dɩ benne arɩzanna ma
wa saaŋ.
14 Yeye, wʋbɩa dieke dɩ gʋtɩna
bule tɩanya mɩŋ, ama wʋbɩa dieke
dɩ gʋtɩna bʋtaa nan keŋ lele.

Yaa gamma kantaŋ dieke dɩ
gʋtɩna bʋyʋpɔyɩ wa

15 Womi malaka dieke dɩ gʋtɩna
bʋyʋpɔyɩ wa die dɩ wɩa ʋ kan-
taŋ, ta lɔlɩkpeŋkpɩɩma dɩ bala
arɩzanna ma dɩ,
“Tɩŋgbaŋka gie naarɩ mana bɩrɩŋ
wa
tɩ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmɩŋ aŋaŋ ʋ
Vuovʋarɩkɩŋ Masia wa sɩɩtɩ,
ta ʋ nan pɔgɩlɩ ba yaa gamma
haahuu.”
16 Ta nyɩŋkʋraha baŋɩsɩ-le aŋaŋ
banɩɩsa dieke dɩ kala ba naara
gbaŋtɩ ma wa Ŋmɩŋ nɩŋka dɩ nan
bubi a jɩama Ŋmɩŋ, 17 ta bala dɩ:
“Tɩ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmɩŋ,
fʋnɩŋ vuodieke dɩ yalla
hagɩrɩŋ mana
ta die beri ta ye beri wo!
Tɩ waasa fʋ dama nagɩ fʋ
hagɩrɩkpeŋkpɩɩbʋ
a dii tɩŋgbaŋka gie naarɩ
mɩŋ.
18 Vuodiekemba dɩ kana ka dɩa fʋ
wa jɩɩwa sɩnyɩɩrɩŋ
ta fʋ sɩnyɩɩrɩŋ dɩaŋ dɩ hagɩ.
Saŋŋa tʋgɩya dɩ fʋ dii kunti
sarɩya
ta tuŋ fʋ tʋntʋntɩba dɩ yine fʋ
naazʋalɩba
aŋaŋ fʋ vuodiekemba mana
dɩ jɩannana fʋ
vuodiekemba dɩ yine
vuokpɩɩma aŋaŋ wabɩtɩ
mana
ta saŋŋa bɩ tʋgɩ mɩŋ dɩ fʋ
chʋʋsɩŋ vuodiekemba dɩ
chʋʋsɩnana tɩŋgbaŋka!”
19 Die wɩa Ŋmɩŋ jɩamɩŋ
juokpeŋkpɩɩkʋ dɩ benne arɩzanna
ma wa sanʋarɩ dɩ yuori, ta maŋ
ye adaka dieke Ŋmɩŋ mɩraha dɩ
benne wo. Mi die nɩɩnyɩgɩsɩŋ dɩ
nyɩgɩsa, ta nɩɩnatɩŋ dɩ nata aŋaŋ
watɩ, ta tɩŋgbaŋ dɩ dɔŋ ta nɩɩtana
pam dɩ nanna.

12

Yaa gamma hɔgʋ aŋaŋ
waakpɩɩbɩakʋ wɩa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ ta
dagɩkpeŋkpɩɩma dɩ nyɩŋ
ŋmɩŋsikpeŋ. Hɔgʋ wʋnyɩ dɩ
nagɩna ŋmɩŋ a bɔbɩ sɩba garɩŋ,
ta tɩbɩ chɩɩŋ a zie, ta chɩŋmarɩsɩ
baŋ-ale dɩ bie ʋ sikpeŋ me sɩba
sibusi. 2 Ta hɔgʋ wa dɩ yallɩ
nyuuti ta gbigi maarɩŋ ta die
maarɩŋ yʋagɩbʋ dɩ vaa ʋ faasɩ
kʋma.
3 Die dagɩkpeŋkpɩɩŋ kaanɩ
bɩbra dɩ bɩ nyɩŋ ŋmɩŋsikpeŋ.
Die waakpɩɩŋmɩnbɩaŋ dɩ keŋ
nyɩŋ a yallɩ sikpigile ayʋpɔyɩ
aŋaŋ yɩɩla baŋ, ta sikpegile
mana dɩ bubi naara sibubisi.
4 Die ka nagɩ ka jɔŋ a datɩ
chɩŋmarɩsɩsɩ puole bʋtaa ma
kaanɩ a nyɩŋ ŋmɩŋsikpeŋ a nagɩ
a taaŋ tɩŋgbaŋka gie me. Ta
die zie hɔgʋ wa dɩ balla ʋ mɩɩrɩ
wa nɩŋŋa amʋ ka nan ŋɔbɩ bʋa
wa lagɩ lagɩ dɩɩ yi ʋ mɩɩrɩ wa.
5 Womi hɔgʋ wa die dɩ keŋ mɩɩrɩ
Bʋadembiŋ, vuodieke dɩ balla
ʋ keŋ pɔgɩlɩ buuriŋ mana aŋaŋ
hagɩrɩŋ wa. Ama malaka die dɩ
chɩagɩ ʋ bʋa wa a jʋalɩ ga Ŋmɩŋ
jigiŋ ʋ naagbaŋkʋ ma. 6 Hɔgʋ wa
dɩaŋ die dɩ chɩgɩ a ga hagɩyeŋ me,
jigidieke Ŋmɩŋ dɩ wʋnsɩna a yɩ wa
wa, mi ba baa ba daansɩma wa
daraa tusiŋ aŋaŋ kɔbɩsɩ-le aŋaŋ
baŋɩsɩ-yʋaba wa.
7 Womi die tɔŋ die dɩ nan
arɩzanna ma, malakasi jakʋʋŋ
wʋnyɩ ba wasɩnana Makeli
aŋaŋ ʋ malakasi chanchaalɩŋ
dɩ waga aŋaŋ waakpɩɩbɩakʋ, ʋ

dıaŋ ɔ waga a tuole be aŋaŋ ɔ malakasi, 8 ama die ba nyaŋŋı waakpııbıakɔ, ta ka yı wa sieŋ dı wɔnıŋ aŋaŋ ɔ malakasisi bemme arızanna ma bıbra. 9 Die ba yagı waakpııbıakɔ aŋaŋ ɔ malakasisi a arızanna ma, wɔnıŋ ɔ yine javɔɔkırı dieke dı wone beri wo ta ba wasa wa Saaŋchɔɔsırɔ yaa Sitaani wa ta ɔ gaama tıŋgbaŋka gie vuosisi mana wa. Die ba nagı wa a taaŋ tıŋgbaŋka gie me, wɔnıŋ aŋaŋ ɔ malakasisi.

10 Womi die maŋ wɔŋ lɔlıkpeŋkpııŋ arızanna ma dı balala dı,

“Lele, tı Yɔmɔtieŋ Ŋmıŋ gbatıtaanıŋ,
aŋaŋ ɔ hagırıŋ aŋaŋ ɔ naarı aŋaŋ ɔ Vuovɔarıkıŋ Masia wa yiko wa keŋ mıŋ.
Dama ba vɔarı Sitaani vuodieke die dı galınnana tı nımballı
Ŋmıŋ nıŋŋa yuŋ aŋaŋ ŋmıntɔası a taaŋ mıŋ.
11 Yiipɔlika zımbɔ aŋaŋ ɔ wusie dieke ba mɔɔlına wıa ba nyaŋŋı Sitaani,
ta ka chiili ba miivoli wıa ta die yi siri
dı ba kpi dıı yi kuŋ dı keŋ ba ma.
12 Die wıa, nınıŋ vuodiekemba mana dı benne arızanna ma yallıma sɔgıfıalıŋ.
Ama tıŋgbaŋka gie vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı benne mɔgıkpıırı ma wa wɔbıaŋ bie nı ma,
dama Sitaani keŋ sɔɔŋ wa nı jigiŋ,
ta suuli aŋaŋ sınyıırıkpeŋkpııŋ,
dama ɔ sıba dı ɔ saŋŋa ka bı dala.”

13 Die waakpııbıakɔ dı mıŋŋına dı ba vɔarı wa mıŋ a taaŋ tıŋgbaŋka gie me wo, ɔ pi-ili a dı hɔgɔ dieke dı mıırına bɔadembike dı ɔ yigi wo. 14 Ta Ŋmıŋ dı nagı kpalıgıkpeŋkpııŋ chobiti ale a yı hɔgɔ wa dı yugi ga ta va waakpııbıakɔ, a ga jigidieke ɔ wɔnsına yı wa hagıyeŋ me wo, mi ba nan dı daansa wa a ga tɔgı bına ataa aŋaŋ chıbıŋ, ta gbarı wa amɔ waakpııbıakɔ kaaŋ tɔgı wa. 15 Womi die waakpııbıakɔ die dı tıırı nyaakpııŋ a nyıŋ ka nɔaŋ ma sıba mɔgıŋ nyaaŋ dı bɔ dii hɔgɔ wa. 16 Ama ta tıŋgbaŋka dı suŋŋi hɔgɔ wa ta yuori a nyuu nyaaŋ dieke dı nyınna waakpııbıakɔ nɔarı ma wa. 17 Ta waakpııbıakɔ sınyıırıŋ dı hagı aŋaŋ hɔgɔ wa pam, ta ga dı ɔ wagı aŋaŋ hɔgɔ wa buuri dieke dı tıalına ta dı Ŋmıŋ mıraha ta pɔgılı Masia wɔvıınaha. 18 Ta die ga zie mɔgıkpeŋkpııkɔ kɔanɔaŋ.

13

Yaa gamma haagıŋ dɔmbıatı ale wo wıa

1 Ta maŋ ye haagıŋ dɔmbıatı dı nyınna mɔgıkpeŋkpııŋ ma, ta yaa yııla baŋ aŋaŋ sikpigile ayɔpɔyı, ta naarasibubisi dı bubi yıılaha mana, ta saara diekemba dı zıanana Ŋmıŋ dı maagı a diisi ka sikpigilehe me. 2 Haagıŋ dɔmbıaŋ dieke n yene wo dı sıı sıba gbaanchɔŋ ta yallı naayıbıwagıtı, ta ka nɔaŋ dı sıı sıba naachigiŋ nɔaŋ. Die waakpııbıakɔ dı yı haagıŋ dɔmbıakɔ ka hagırıŋ aŋaŋ ka naagbanıŋ aŋaŋ ka yiko dieke dı dala wa. 3 Ta haagıŋ dɔmbıakɔ sikpigilehe kaanı dı sıı sıba ba chıaka mıŋ, ama ka kɔjagırı dı kpi. Ta die dı yi tıŋgbaŋka vuosi mana ma-machi, die ba dı haagıŋ dɔmbıakɔ kɔaŋ. 4 Die vuosi mana dı jıama waakpııbıakɔ dama ɔ nagı wa ɔ yiko a yı haagıŋ dɔmbıakɔ ta bı jıama haagıŋ dɔmbıakɔ gbaŋ ta bala dı, “Mınıa hagırıŋ sına sıba haagıŋ dɔmbıakɔ gie? Ta mınıa baaŋ bıagı a wagı aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakɔ gie?”

5 Ta Ŋmıŋ dı yı haagıŋ dɔmbıakɔ gie sieŋ ɔ bala aŋaŋ kalinbaani ta zıa wɔnıŋ Ŋmıŋ; ta ɔ bı yı ka yiko a ga tɔgı chıırı

baŋısı-nıısa aŋaŋ ale. 6 Ta ka
piili a bala a zıa Ŋmıŋ aŋaŋ
ʋ saaŋ aŋaŋ jigidieke ʋ benne
wo aŋaŋ vuodiekemba mana dı
benne arızanna ma wa. 7 Ta bı
yı ka sieŋ dı ka wagı aŋaŋ wʋnıŋ
Ŋmıŋ vuosi ta nyaŋŋı ba, ta bı yı
ka yiko dı ka sıma maarıŋ mana
aŋaŋ buuriŋ mana aŋaŋ jabalıkıŋ
mana aŋaŋ tıŋgbaŋka gie vuosi
yiri yiri mana. 8 Vuodiekemba
mana dı benne tıŋgbaŋka gie
me ta ba saara dı ka maagı a yi
miivoli gbaŋkʋ ma saŋŋa dieke
ba yene ka naaŋ tıŋgbaŋka gie
wo, banıŋ ba nan jıaŋ haagıŋ
dɔmbıakʋ gie. Miivoli gbaŋkʋ gie
yine Yiipɔlı dieke die ba kʋna wa
sıutı.

9 Die wıa, vuodieke dı yalla tıba
wʋmma. 10 Vuodieke Ŋmıŋ dı
ziene dı ʋ nan yi yɔmʋ, ʋ nan seŋ
yi yɔmʋ. Ta vuodieke dıaŋ Ŋmıŋ
dı ziene dı ba nan kʋʋ wa aŋaŋ
takoobi, ba nan seŋ kʋʋ wa aŋaŋ
takoobi. Die wıa, Ŋmıŋ vuosi mʋ
ba yallıma hanıa ta faası yallıma
yada aŋaŋ Ŋmıŋ.

Haagıŋ dɔmbıaŋ dieke dı nyınna tıŋgbaŋ ma wıa

11 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ bı
ye haagıŋ dɔmbıaŋ kaanı dı
nyınna tıŋgbaŋ a keŋ jʋala, ta
yaa yıla ale sıba Yiipɔlı yıla,
ta bala wıa ta ʋ lɔlıŋ dı sıı sıba
waakpııbıaŋ. 12 Ta die zie haagıŋ
bʋmbʋŋaŋ dɔmbıakʋ nıŋŋa,
ta die nagı haagıŋ bʋmbʋŋaŋ
dɔmbıakʋ yiko dieke dı dala
wa, ta mugisi tıŋgbaŋka gie
vuosi mana dı ba jıama haagıŋ
bʋmbʋŋaŋ dɔmbıakʋ dieke die
dı yene daŋŋa ta kʋjagırı dı kpi
wo. 13 Ta haagıŋ dɔmbıakʋ dieke
die dı gʋtına bule wo die dı
tʋŋ mamachi tʋnkpıuma, ta vaa
bolıŋ dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a sʋʋŋ
tıŋgbaŋ vuotamba mana nine me.
14 Ŋmıŋ die dı yına wa hagırıŋ
ʋ tʋma mamachi wıaha haagıŋ
bʋmbʋŋaŋ dɔmbıakʋ nıŋŋa wıa,
ʋ gaama tıŋgbaŋka vuosi ta die
balı ba dı ba mıı buuŋ aŋ ka
sımma sıba haagıŋ dɔmbıakʋ
dieke dı yene takoobi daŋŋa ama
ta ka kpie wo. 15 Ta Ŋmıŋ die
dı yı haagıŋ dɔmbıakʋ dieke dı
gʋtına bule wo hagırıŋ ʋ bıagı
voosi miivoli a yı buu dieke
dı sına sıba bʋmbʋŋaŋ haagırı
dɔmbıakʋ, ta buubu dı bıagı
bala wıa, ta kʋʋ vuodiekemba
mana dı kana ka saagı jıama
ka wa. 16 Die ka mugisi vuoŋ
mana, vuodiekemba dı yine
wabıtı aŋaŋ vuokpıuma, aŋaŋ
nyintitieliŋ aŋaŋ zɔɔlıntieliŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı benne ba dʋŋŋʋ aŋaŋ yɔŋısı, dı ba tuo magılıŋ ba nuudiigiŋ me yaa die me. 17 Vuodieke nıŋ mana die dı wone magılıkʋ gie, ʋ kaaŋ bıagı daa jaaŋ yaa a yaalı jaaŋ; magılıkʋ die yiwo haagıŋ dɔmbıatı saaŋ yaa bıısıŋ dieke dı zene ʋ saarı naŋ ma.

18 Sie fʋ yallıma yıaŋ ta ye
sımma haagıŋ dɔmbıakʋ gie
bıısıŋ dı yine ʋ saarı chıaŋ.
Vuodieke nıŋ dı yalla sıbıŋ yilime
ta sımma haagıŋ dɔmbıakʋ gie
bıısıkʋ chıaŋ, dama bıısıkʋ
gie zie wo vuoŋ saaŋ naŋ ma.
Bıısıkʋ gie yiwo kɔbısı-yʋaba
aŋaŋ baŋısı-yʋaba aŋaŋ ayʋaba.

14

Yiipɔlıka aŋaŋ ʋ vuosi wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ bı
ye Yiipɔlıka dı zene Zayɔni
kunkogiri me aŋaŋ vuosi tuse
kɔbıga aŋaŋ tuse baŋısı-nıısa
aŋaŋ tuse anıısa, ta ba maagı
wʋnıŋ Yiipɔlıka aŋaŋ ʋ Chɔɔŋ wa
saara a diisi ba die me. 2 Die maŋ
wʋŋ lɔlıŋ dı nyınna arızanna
ma a dɔma sıba nyaakpıuŋ dı
palala, ta bı nata sıba nıınatıŋ.
Ta bı dɔma sıba goojınıgırʋ dı
ŋaana nıga ʋ goojii ka kʋma

dene wo. 3 Die vuosi tuse kɔbıga aŋaŋ tuse baŋısı-nıısa aŋaŋ tuse anıısa wa die dı zie naagbaŋkʋ aŋaŋ nyinvugiti anıısa wa aŋaŋ nyıŋkʋraha nıŋŋa ta chıa yılıhaalı dieke vuoŋ dı kana kaaŋ bıagı bʋgırı, ntaala banıŋ vuodiekemba dı yene gbatıtaanıŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka gie me wo. 4 Banıŋ ba yine dembi diekemba dı mıŋŋına pɔgılı ba gbaŋ ta ka yi hɔgʋkpana tʋʋma aŋaŋ hɔgʋba, banıŋ ba yiwo kası. Banıŋ ba dına Yiipɔlıka jigidieke mana ʋ ganana, banıŋ ba yine vuodiekemba Ŋmıŋ dı gbatına taaŋ a nyıŋ vuota sʋŋ ta yi bʋmbʋŋaŋ vuodiekemba wʋnıŋ Ŋmıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka dı tuone. 5 Banıŋ ba ka chıba ŋmınchıbısı, ta bı wo bıaŋ.

Malakasi bataa wa wıa

6 Womi die maŋ bı ye malaka wʋnyı dı hagına a bie ŋmıŋsikpeŋ saasaa ta yaa wʋvııŋ dieke dı wone kpatıkʋ dı ʋ ga mʋʋlı a yı vuodiekemba mana dı bene tıŋgbaŋka gie me, aŋaŋ vuota yiri yiri mana aŋaŋ maarıŋ mana aŋaŋ jabalıkıŋ mana aŋaŋ buurin mana. 7 Ta die bala aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, “Nı chıgıma Ŋmıŋ ta bırıma ʋ saaŋ. Dama saŋŋa tʋgıya mıŋ dı ʋ dii tıŋgbaŋka gie vuosi mana sarıya. Nı jıama wa, wʋnıŋ ʋ naanna arızanna aŋaŋ tıŋgbaŋka gie aŋaŋ mʋgʋkpıırı aŋaŋ nyaatı mana.”

8 Die bʋmbʋŋaŋ malakaka dı tıanna a ga wa, die malaka dieke dı gʋtına bule wo dıaŋ dı keŋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a bala dı, “Babiloni, tıgıkpıika nanya mıŋ, die ʋ vaa wa vuota buuriŋ mana dı tʋŋ dıgıntı tʋʋma, die wıa Ŋmıŋ sınyıırıŋ dı hagı ʋ ma.”

9 Ta malaka dieke dı gʋtına bʋtaa wa ma die dı balı aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı, “Vuodiekemba dı jıanna haagıŋ dɔmbıakʋ aŋaŋ buubu dieke dı yine ka nıasıŋ wa ta tuo magılıkʋ ba die me yaa ba nuuŋ me wo, 10 Ŋmıŋ sınyıırıŋ nan keŋ ba ma, ʋ sınyıırı dieke dı sına sıba daahagırı dieke ba sitine yi kpalı ma, ta ba nan bı a dii wahala boli dieke dı dinene sıba maafa jiribi ma, Ŋmıŋ malakasi aŋaŋ Yiipɔlıka nıŋŋa. 11 Bolibu dı jʋnana ba wa nyusi nan dı jʋalı gara ŋmıŋsikpeŋ yaa gamma haahuu. Vuodiekemba dı jıanna haagıŋ dɔmbıakʋ aŋaŋ buubu dieke dı yine ka nıasıŋ ta yaa magılı dieke dı yine ʋ saarı nan dı die wahala yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası.”

12 Die wıa, dı vıına dı Ŋmıŋ vuodiekemba dı tune ʋ nʋarı ta yi Yisa yada wa yallıma hanıa.

13 Womi maŋ bı wʋŋ lɔlıŋ dı nyınna arızanna ma a bala dı, “Maagı naa; a nyıŋ jinne yaa gamma sʋgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı kpine tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma wıa.” Ta Ŋmıŋ Halıkasıka dı yiŋŋi balı dı, “Wusie, ba nan ye voosiŋ a nyıŋ ba tʋnkpııma ma dama ba tʋʋmaha nyʋarı nan dı dı ba.”

Yaa gamma tıŋgbaŋka gie gobiŋ wıa

14 Die maŋ bı daansı a ye nııŋmayıalıŋ, ta vuoŋ dı sıı sıba Vuota Bʋa a kalı ka ma, ta bubi salıma naala sibubiŋ, ta pɔgılı gotige diikiŋ ʋ nuuŋ me. 15 Womi malaka kaanı dı keŋ nyıŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juodieke dı benne arızanna ma wa, a wa vuodieke dı kala nııŋmaakʋ sikpeku aŋaŋ lɔlıkpııŋ a bala dı, “Nagı fʋ gotige a gobi dama saŋŋa dieke dı mʋna wa keŋye mıŋ, dama tıŋgbaŋka biye mıŋ aŋaŋ gobiŋ.” 16 Die vuodieke dı kala nııŋmaakʋ ma wa dı nagı ʋ gotige a gobi tıŋgbaŋka.

17 Ta maŋ bı ye malaka kaanı dı nyınna Ŋmıŋ jıamıŋ juodieke

dı benne arızanna ma wa a keŋ nyıŋ, ɔ gbaŋ ɔ pɔgılı gotige diikiŋ.
18 Saŋka mi maŋ ye malaka dieke dı yine bolibu jakɔɔrı dı nyınna koriku jigiŋ ta wa malaka dieke dı yalla gotige diikiri aŋaŋ lɔlıkpıuŋ a balı wa dı, “Nagı fɔ gotige a kpaa tıŋgbaŋka gie nyıŋnyıŋka mana dama a ŋmıntıya mıŋ.” 19 Die wıa, malakaka die dı nagı ɔ gotige a kpaa tıŋgbaŋka nyıŋnyıŋkaha mana, a nagı a taaŋ vɔrı dieke ba ŋmɔna nyıŋnyıŋkaha nyaabɔ a yie wo. Vɔrıkɔ gie yine Ŋmıŋ sınyıırıŋ dagıtı. 20 Die ba ŋmɔɔ nyıŋnyıŋkaha nyaabɔ tıka kɔanɔaŋ, ta zıŋ dı nyıŋ jigidieke ba ŋmɔnana nyıŋnyıŋkaha a palı die a ga tɔgı sıba malisi kɔbısı-le, ta ka golıŋ dı nan tɔgı naŋ magısıŋ bɔnɔ.

15

Yaa gamma malakasi aŋaŋ kpatıŋ wahala yiri yiri wo wıa

1 Die maŋ bı ye mamachi dagıkpeŋkpıuma ŋmıŋsikpeŋ. Die malakasi ayɔpɔyı dı pɔgılı wahala yiri yiri ayɔpɔyı, hanıŋ wahalaha mi yine Ŋmıŋ sınyıırıŋ kpatıŋ.
2 Ta die bı ye jaaŋ dı sına sıba mɔgıkpıuŋ ta chaaŋ sıba nyaasıga a lagıŋ aŋaŋ bolıŋ. Ta bı ye vuodiekemba dı nyaŋŋına haagıŋ dɔmbıakɔ aŋaŋ ka buu dieke dı nıasına ka wa, aŋaŋ bıısı dieke dı yine ɔ saarı, ta ba zie mɔgıkpıırı dı sına sıba nyaasıga kɔanɔaŋ, a pɔgılı goojii diekemba Ŋmıŋ dı nagına a yı wa, 3 ta chıa yılı dieke Ŋmıŋ tɔntɔntɔ Mosisi aŋaŋ Yiipɔlıka dı chıana wa dı:

“Tı Yɔmɔtieŋ Nabidie Ŋmıŋ
vuodieke dı yalla hagırıŋ mana
fɔ tɔɔma yiwo tɔnkpıuma ta bı yi mamachi
Yiwo buuriŋ mana naakpıuŋ
ta fɔ sieti mana dı vıına ta yi wusie.
4 Tı Yɔmɔtieŋ, mınıa benne ta kaaŋ dı chıga fɔ?
Yaa ta kaaŋ bı kɔtı fɔ saaŋ?
Dama fɔ nyıına ma fɔ yine kası.
Buuriŋ mana nan keŋ a jıaŋ fɔ
dama vuoŋ mana ye fɔ tɔnvıınaha mıŋ.”

5 Naa kɔaŋ chaaŋ maŋ bı ye Ŋmıŋ jıamıŋ juodieke dı benne arızanna ma wa dı yuorine ta Ŋmıŋ vıŋ dı bie ka ma. 6 Womi malakasi ayɔpɔyı diekemba dı pɔgılına wahala yiri yiri ayɔpɔyı wa dı keŋ nyıŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me, ta yeegi nyiŋyeekiyıala diekemba dı wone dıgıntı, ta nagı salıma kirisa a bɔbı ba nyɔa. 7 Womi nyinvugiti anıısa wa kaanı dı nagı salıma tımbala ayɔpɔyı a yı malakasi bayɔpɔyı wa; ta Ŋmıŋ vuodieke dı benne yaa gamma haahuu wo sınyıırıŋ dı suuli tımbalaha. 8 Ta Ŋmıŋ chaankpeŋkpıuŋ aŋaŋ ɔ hagırıŋ dı yi nyusi dı suuli jıamıŋ juoku, ta vuoŋ ka bıagı juu mi a ga tɔgı saŋŋa dieke wahala yiri yiri ayɔpɔyı dieke malakasi bayɔpɔyı dı pɔgılına wa dı kenne kpatı.

16

Tımbala diekemba dı yalla Ŋmıŋ sınyıırıbɔ wıa

1 Die maŋ bı wɔŋ lɔlıkpıuŋ dı nyınna Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me a bala a yıa malakasi ayɔpɔyı wa dı, “Nı gamma a ga siti Ŋmıŋ sınyıırı dieke dı benne tımbala ayɔpɔyı wa ma a taaŋ tıŋgbaŋka ma.”
2 Die bɔmbɔŋaŋ malakaka dı ga a siti jadieke dı benne ɔ tımbalı ma wa a taaŋ tıŋgbaŋka ma, ta kɔjagıbıatı dieke dı yɔagına pam die dı yigi vuodiekemba dı yalla haagıŋ dɔmbıakɔ magılıkɔ, aŋaŋ vuodiekemba dı jıanna buubu dieke dı yine ka nıasıkɔ.

3 Malaka dieke die dı gʊtına
bule wo dıaŋ dı ga siti jadieke
dı benne ka tımbalı ma wa a
yi nyaakpııbʊ ma nyaabʊ die dı
bırıŋ zıŋ sıba vuota kpiikiŋ zıŋ,
ta nyinvugiti mana die dı benne
nyaakpııbʊ ma wa die dı kpi.
4 Malaka dieke dı gʊtına bʊtaa
wa dı ga siti jadieke dı benne ka
tımbalı ma wa a yi mʊga aŋaŋ
bulusi nyaatı ma, a nyaatı mana
die dı bırıŋ zıŋ. 5 Ta die maŋ
wʊŋ malaka dieke dı yalla nyaatı
hagırıbʊ dı bala dı,
“Tı Yɔmʊtieŋ, sʊgıyıalıntieŋ,
fʊnıŋ vuodieke dı benne, ta die
beri wo fʊ sarıyaka gie
tʊgısıya mıŋ,
6 dama ba kʊʊ wa fʊ vuosi aŋaŋ
fʊ naazʊalıŋ wıa
fʊ nagı zıŋ yıa ba dı ba nyuu.
Kanıŋ ka mʊna ba.”
7 Womi maŋ bı wʊŋ lɔlıŋ dı
nyınna koriku me a bala dı,
“Tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmıŋ
vuodieke dı yalla hagırıŋ
mana,
fʊ sarıyaka gie yiwo wusie,
ta yi wudieke dı tʊgısına.”
8 Malaka dieke dı gʊtına
bʊnıısa wa dıaŋ dı siti jadieke
dı benne ʊ tımbalı ma wa a diisi
ŋmıŋ ma, a yı ka hagırıŋ dı ka
tuulibu jʊma vuota sıba bolıŋ.
9 Die ŋmınnı tuulibu dı faası jʊa
ba sıba bolıŋ, ta ba piili a zıa
Ŋmıŋ vuodieke dı yalla wahala
yiri yiri he gie hagırıbʊ saaŋ ama
ta die zeti dı ba tarıgı ta yı wa
jılıma.
10 Malaka dieke dı gʊtına bʊnʊ
wa dıaŋ dı siti jadieke dı benne ʊ
tımbalı ma a yi haagıŋ dɔmbıakʊ
naagbaŋkʊ ma, ta dɔmbıakʊ
naarı sıatı mana die dı sibi lımm
ta vuotamba die dı ŋɔba nyına
yʊagıbʊ wıa, 11 ta die bı zıa Ŋmıŋ
vuodieke dı benne arızanna ma
wa, ba yʊagıbʊ aŋaŋ kʊjagaha
wıa, ama ta die zeti dı ba chıgı a
nyıŋ ba tʊntʊmbıatı ma.
12 Womi malaka dieke dı gʊtına
bʊyʊaba wa dıaŋ dı ga siti jadieke
dı benne ʊ tımbalı ma wa a taaŋ
mʊgıkpııŋ dieke ba wasınana Yu-
firetisi wo me, bʊ nyaabʊ mana
die dı hɔɔsı a dʊaŋ sieŋ amʊ
naakpııŋ diekemba dı bala ba
nyıŋ ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ a keŋ
wo nan bıagı atıaŋ. 13 Mi maŋ
ye haalıbıatı ataa dı sına sıba
bʊntʊra, a nyına waakpııbıakʊ
aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʊ, aŋaŋ
ŋmınchıbısı naazʊa wa nʊa ma.
14 A yiwo haalıbıatı diekemba
dı yinene mamachi tʊʊma ta
nyıŋ gara tıŋgbaŋka gie naara
mana jigiŋ, ta lagıma ba dı ba
tuoli tɔmbʊ, tı Yɔmʊtieŋ Nabidie
Ŋmıŋ, vuodieke dı yalla hagırıbʊ
mana wa daakpeŋkpııka daarı.
15 Ta Yisa Masia dı baarı dı,
“Mbaa ŋaaŋ, n kieŋ sıba gaarʊ
dı ŋaana kieŋ dene wo. Ama
sʊgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı
gbarına ta bɔbı ba garıtı amʊ ba
kaaŋ chʊŋ yɔrı aŋ vuosi ye ba
viivi.”
16 Die haalıbıatıtı dı lagısı
naalıba mana a yaa ba ga jigidieke
Izara vuosi dı wasınana Amagi-
doni wa.
17 Womi die malaka dieke dı
gʊtına bʊyʊpɔyı dıaŋ dı siti
jadieke dı benne ʊ tımbalı ma
wa a taaŋ bʊlɔgısıŋ ma, ta
lɔlıkpeŋkpııŋ die dı nyıŋ naag-
banıŋ dieke dı bene Ŋmıŋ jıamıŋ
juodieke dı benne arızanna ma
wa a bala dı, “Dı yi a kpatı
mıŋ.” 18 Ta nıınyıgısıŋ dı nyıgısa
ta nıınatıŋ dı nata ta tıŋgbaŋka
dı faası dɔma. A nyıŋ saŋŋa
dieke Ŋmıŋ dı naanna vuota,
kanıŋ tıŋgbaŋ dɔŋkʊ mi ye ka
dɔŋya. 19 Tıŋgbaŋka dɔŋkʊ
die dı vaa tıgıkpıika dı puo
bʊtaa, ta chʊʊsı tıgıkpıımaha
mana dı bene tıŋgbaŋka gie me
wo. Ama Ŋmıŋ die ka daaŋ
Babiloni tıgıkpıika wʊbıatı wıa,
ta vaa ka nyuu daaŋ dieke dı

yine ʋ sınyıırıŋ daabʋ ta bie nyaaŋchibike me wo. 20 Ta tıŋgbaŋ diekemba nyaatı dı giline wo dı bıa ta tana mana dıaŋ dı bıa. 21 Ta nııtaŋkpııŋ diekemba a kaanı dʋnsıŋ dı baa nan dı sıı sıba nııŋ dʋnsıŋ die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan vuotaŋ ma, die ba zıa Ŋmıŋ nııtaŋkpıımaha die dı nanna ba ma wıa, dama die wahalaka die faası dala mıŋ.

17

Hɔgʋ wa aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʋ wıa

1 Womi malakasi ayʋpɔyı wa die dı pɔgılına tımbala ayʋpɔyı wa wʋnyı dı nyıŋ arızanna ma a keŋ balı mıŋ dı, “Keŋ aŋ n dagı fʋ Ŋmıŋ dı balla ʋ keŋ datı hɔgʋ dieke dı dʋagınana dembisi tıbıŋ dene. Wʋnıŋ ʋ yine tıgıkpııŋ dieke dı gbigine mʋga pam wa. 2 Ta naalıba dı yi dıgıntı tʋʋma aŋaŋ wa wa, ta tıŋgbaŋka gie vuosisi mana dı nyuu ʋ dıgıntı tʋʋmaha dı sına sıba daabʋ a bugi.”

3 Die Ŋmıŋ Halıkasıka dı hagı n ma ta malakaka dı nagı mıŋ a ga haagıyeŋ me, mi die maŋ ye hɔgʋ dı kalla haagıŋ dɔmbıakʋ ma ta saaŋ diekemba dı zıanana Ŋmıŋ saarı dı maagı a diisi ka nyıŋgbanıŋ mana ma, ta ka yaa sikpigile ayʋpɔyı aŋaŋ yıula baŋ. 4 Hɔgʋ wa die yeegi wo nyinyeeki ŋmına, ta yeegi salıma nyinti aŋaŋ leeti yiri yiri, ta pɔgılı salıma nyaaŋchibiŋ ʋ nuuŋ me ka suuli aŋaŋ ʋ dıgıntı tʋʋmaha aŋaŋ nyindiekemba dı nyʋʋgına Ŋmıŋ jigiŋ. 5 Ta ba maagı saaŋ dieke vuoŋ dı kana ka sıba ka chıaŋ a diisi ʋ diiŋ me dı,

TıGıKPEŊkpııŋ BABILONI,
HɔGʋ DIEKEMBA DI YINENE
DAAKPANA TʋʋMA
AŊAŊ TıŊgbaŊka GIE
NYINDIEKEMBA DI NYʋʋGıNANA
ŊmıŊ JIGIŊ WO NuŊ.

6 Ta maŋ ye ta hɔgʋ wa nyu wo Ŋmıŋ vuodiekemba die dı yine Yisa yada ta vuosi dı kʋʋ ba wa zıŋ a bugi.

Die n yene wo wo, die dı yi mıŋ mamachi pam. 7 Womi malakaka dı pıası mıŋ dı “Bıa wıa dı yi fʋ mamachi? N nan dagı fʋ hɔgʋ wa aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʋ ʋ jʋalına wa ta ka yaa sikpigile ayʋpɔyı aŋaŋ yıula baŋ ka chıaŋ dı sına die. 8 Haagıŋ dɔmbıakʋ dieke fʋ yene wo die bie wo ka mısı ma ama lele ka kpiye mıŋ. Ka nan hagı a nyıŋ vɔrıgoli dieke dı wone kpatıkʋ, ta nan ga jigidieke Ŋmıŋ dı balla ʋ chʋʋsı ka wa. Ta dı nan yi vuodiekemba mana Ŋmıŋ dı kana ka maagı ba saara a yi miivoli gbaŋkʋ ma ta ye naaŋ tıŋgbaŋka gie wo mamachi ba keŋ ye haagıŋ dɔmbıakʋ. Dama die ka bie wo ka mısı ma ta keŋ kpi, ama ka nan yiŋŋi keŋ ka mısı ma.

9 “Wıırı gie yaala yıaŋ aŋaŋ sıbıŋ. Sikpigile ayʋpɔyı wa zie a yı wa kunkoge ayʋpɔyı diekemba hɔgʋ wa dı kalla a ma wa, ta bı zie a yı naalıŋ bayʋpɔyı, 10 ta ba banʋ dı kpi, ta vuodieke dı gʋtına bayʋaba wa yine naaŋ lele, ta vuodieke dı kpatına kʋaka ye ka dii naarı ama ʋ nan keŋ dii, ta ʋ naarı kaaŋ yʋası. 11 Ta haagıŋ dɔmbıakʋ dieke die dı benne ka mısı ma ta keŋ kpi wo yiwo naaŋ dieke dı gʋtına bʋnııŋ ta yi naalıŋ bayʋpɔyı wa wʋnyı ta ʋ dıaŋ nan keŋ a ga jigidieke ba bala ba chʋʋsı wa jigiŋ.

12 “Yıula baŋ dieke fʋ yene wo zie a yı wa naalıŋ baŋ ama ba ye ka dii naarı, ama banıŋ aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʋ nan keŋ lagıŋ a dii naarı a yʋası saŋŋa bıta. 13 Naalıŋ baŋ wa gie nan keŋ yi nʋabalımıŋ, ta nagı ba hagırıbʋ aŋaŋ ba yikoke mana a yı haagıŋ dɔmbıakʋ. 14 Ba nan keŋ wagı aŋaŋ Yiipɔlıka,

ama Yiipɔlıka aŋaŋ ʋ dıdıısırı diekemba Ŋmıŋ dı wana ta vʋarı ba ta ba yi wo yada wa nan nyaŋŋı ba. Dama wʋnıŋ ʋ yine Yɔmʋtieliŋ dıaŋ Yɔmʋtieŋ ta yi naalıŋ dıaŋ Naaŋ.”

15 Ta malakaka dı bı a balı a yı mıŋ dı, “Nyaatıtı fʋ yene wo ta hɔgʋ dieke dı tʋnnana daakpana tʋʋmaha dı kalı a ma wa yiwo buriŋ aŋaŋ maarıŋ aŋaŋ vuota yiri yiri aŋaŋ nyıŋbalıka mana mana vuosi. 16 Yııla baŋ dieke fʋ yene wo aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʋ nan dı haa hɔgʋ wa. Ta gbatı ʋ nyinti mana ta vaa wa yɔrı. Ba nan ŋɔbı ʋ nyıŋgbanıŋ nɔŋ ta jʋʋ wa aŋaŋ boliŋ. 17 Dama Ŋmıŋ vana ba yaala a yie wudieke wʋnıŋ ʋ yaalala ta yi nʋabalımıŋ ta nagı ba yiko a yı haagıŋ dɔmbıakʋ dı ka pɔgılı vuosi a ga tʋgı saŋŋa dieke wʋnıŋ Ŋmıŋ wʋbalıka dı baaŋ keŋ yi wusie.

18 “Hɔgʋ dieke fʋ yene wo yine tıgıkpııŋ dieke ka naaŋ dı pɔgılına tıŋgbaŋka gie naalıŋ mana wa.”

18

Babiloni tıŋ chʋʋsıŋ wıa

1 Die n yene hɔgʋ wa dı kala haagıŋ dɔmbıakʋ ma wa kʋaŋ chaaŋ, die maŋ bı ye malaka wʋnyı dı nyınna arızanna a keŋ sʋʋna. Ta die yaa yiko pam, ta ʋ chaanıŋ dı faası chaaŋ tıŋgbaŋka lʋga lʋga mana. 2 Ta die natı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı,

“Babiloni tıgıkpıika nan chʋʋsı
mıŋ.
Vuoŋ bı wo ka ma,
ta lele jımbıatı aŋaŋ haalıbıatı
wana bie ka ma
aŋaŋ nembibıatı yiri yiri mana
wana bie ka ma.
3 Dama tıŋgbaŋka gie vuosi mana
nyu wo
ʋ lɔlıbıatı tʋʋmaha dı sına sıba
daahagırıbʋ a bugi.
Ta tıŋgbaŋka gie naalıba mana dı
yi dıgıntı tʋʋma aŋaŋ wa
ta nyugidiilibe mana dı yese ba
ligire
a nyınna ʋ lɔlıbıatı ma.”

4 Womi maŋ wʋŋ Ŋmıŋ dı balala a nyınna arızanna ma dı,

“N vuosi, nı keŋ nyıŋ Babiloni tıka
ma
amʋ nı kaaŋ gʋtı juu ʋ
wʋbıatı ma,
ta gʋtı ye ʋ tıbıdatıkʋ.
5 Dama ʋ wʋbıatı faası dala mıŋ a
dʋa a ga tʋgı ŋmıŋsikpeŋ,
ta n ka daaŋ ʋ wʋbıatıtı.
6 Nı yiŋŋi yi wo wudiekemba gbaŋ
gbaŋ die ʋ yine vuosi bataŋ
wa,
ta yiŋŋi yi wo wudiekemba
die ʋ yine wo jigiŋ bule.
Ta vaa ʋ nyaaŋchibike suuli aŋaŋ
daaŋ dieke dı hagırına a
tıaŋ ʋ daabʋ
ʋ nagına a yı vuosi dı nyu wo
jigiŋ bule.
7 Ta vaa ʋ dii wahala aŋaŋ zɔɔlıŋ
pam,
sıba die ʋ benne ʋ dʋŋŋʋ ta
kɔta ʋ gbaŋ dene wo
Dama ʋ ŋaaŋ bala a yıa ʋ gbaŋ dı:
‘Manıŋ hɔgʋnaaŋ kala naa!
N ka yiwo kpihɔgʋ
die wıa n kaaŋ daansı ye
sʋgıchʋʋsıŋ!’
8 Naa wıa wahala nan keŋ keŋ ʋ
ma bʋnyı
ta yʋagıtı aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ
aŋaŋ kɔŋ nan haarı wa,
ta boliŋ dıaŋ nan dii wo,
dama tı Yɔmʋtieŋ Nabidie
Ŋmıŋ vuodieke dı bala ʋ dii
wo ʋ
sarıyaka yiwo hagırıtieŋ.”

9 Tıŋgbaŋka gie naaŋ diekemba dı dʋagına aŋaŋ wa ta die ʋ nansıbʋ aŋaŋ wa wa dı keŋ ye ʋ bolibu diile nyusi dı nyına wa, ba nan faası kʋma ʋ wıa. 10 Ba nan dı zie saasaa, dama ba chıga ŋmaamıŋ dı ba nan gʋtı dii ʋ wahala ka. Ba nan dı bala dı,

“Wʋbıaŋ, wʋbıaŋ, Babiloni
tıgıkpııŋ,
Ŋmıŋ chʋʋsı fʋ bʋnyı.”
11 Tıŋgbaŋka gie nyugidiilibe
gbaŋ nan dı kʋma ta die zɔɔlıŋ
ʋ wıa, dama vuoŋ wori a baaŋ
daa ba nyintiti bıbra, 12 vuoŋ kaaŋ
bı a daa ba nyindiekemba ba
nagına salıma aŋaŋ ligiriyıala a
wʋnsı wa aŋaŋ ba leetiti aŋaŋ ba
garıyıala ha aŋaŋ garı diekemba
dı faasına yaa ligirehe aŋaŋ ba
garı diekemba dı faasına nyıgısa
aŋaŋ garıŋmınaha aŋaŋ ba tıı
diekemba daatı dı faasına vıına
aŋaŋ ba nyindiekemba ba nagına
yɔbıŋ nyına a wʋnsı aŋaŋ ba
nyindiekemba ba nagına tıŋ daa
diekemba dı faasına yaa ligire
a wʋnsa aŋaŋ kʋʋŋmına aŋaŋ
ba kʋʋtı aŋaŋ ba taŋ vıınaha,
13 aŋaŋ ba kakaduro sinamoni
tıısısı aŋaŋ ba tulaarisisi aŋaŋ
ba tulaari diekemba dı yine miri
aŋaŋ firankensisi wo, aŋaŋ daaŋ
aŋaŋ kpaaŋ aŋaŋ zɔŋ aŋaŋ za-
aha aŋaŋ ba niigehe aŋaŋ yi-
isehe aŋaŋ ba duune aŋaŋ duuŋ
diekemba dı datınana torikusi
aŋaŋ yɔŋısı aŋaŋ vuota mısı
gbaŋ. 14 Nyugidiilibe nan balı
dı, “Nyınvıına diekemba mana
fʋ yaalınana wa baya mıŋ, ta
fʋ nyinti aŋaŋ fʋ vıınıŋ mana
dı ga ta va fʋ, ta kaaŋ bı yehe
bıbra.” 15 Ta banıŋ nyugidiilibe mi
dı yene ligire a nyıŋ kanıŋ tıka
ma wa nan dı zie saasaa, dama ba
chıga ŋmaamıŋ dı ba nan gʋtı dii
ʋ wahalaka. Ba nan dı kʋma ta
die zɔɔlıŋ, 16 ta bala dı,
“Wʋbıaŋ, wʋbıaŋ haarı
tıgıkpıika.
Die ʋ ŋaaŋ yeegi wo nyiŋyeekiyıala
aŋaŋ nyiŋyeeki diekemba
dı faasına yaa ligire aŋaŋ
nyiŋyeekiŋmına ta yeegi
salıma nyinti
aŋaŋ nyindiekemba ba nagına
tanvıına a wʋnsı
aŋaŋ leeti.
17 Ta bʋnyı nyinti gie mana dı
bıa.”
Die haarıkpeŋkpıikʋ nyıŋkʋraha
aŋaŋ vuodiekemba mana dı bene
ka sʋkʋ aŋaŋ haarıdɔŋtıba aŋaŋ
vuodiekemba dı dinene nyʋŋ
mʋgıkpıikʋ ma wa die dı zie
saasaa, 18 ta faası nata ʋ wıa die
ba yene bolibu dı dinene tıka ta
nyusi dı haga wa. Ta balı dı,
“Tıgıkpıiŋ ye wori a yaa hagırıŋ
sıba tıka gie.” 19 Ta die yɔɔra tantı
a yie ba sikpigile me aŋ ka dagı dı
ba sʋŋ chʋʋsıya mıŋ ta kʋma ta
die zɔɔlıŋ ta bala dı,
“Wʋbıaŋ, wʋbıaŋ
haarı tıgıkpıika, ʋ yine tıgıkpıiŋ
dieke vuodiekemba dı
yalla haarıkpıima ta dɔma
mʋgıkpıirı ma a daa ta
yalla wa dı ye ligire.
Ta bʋnyı nyinti gie mana dı bıa.”
20 Nınıŋ vuodiekemba dı
bene arızanna ma, nı yallıma
sʋgıfıalıŋ, dama Ŋmıŋ chʋʋsı
wa Babiloni tıka. Ta nınıŋ Ŋmıŋ
vuosi aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıŋ aŋaŋ
Masia tʋntʋntıba, nı yallıma
sʋgıfıalıŋ, dama Ŋmıŋ chʋʋsı
wa Babiloni tıka yaa gamma
wudiekemba ʋ yine nı wo wıa.
21 Womi die malaka hagırıtieŋ
die dı kɔtı taŋkpeŋkpıiŋ ka mʋ
sıba nıikpeŋkpıiŋ a nagı a taaŋ
mʋgıkpeŋkpıikʋ ma ta baarı dı,
“Naa Ŋmıŋ dı nan nagı Babiloni
tıgıkpıika
a taaŋ aŋ ka chʋʋsı,
ta vuoŋ kaaŋ bı ye ke bıbra.
22 Ta vuoŋ kaaŋ bı wʋŋ ta goo-
jinıgırıŋ aŋaŋ yılıchıarıŋ
chıa yıla fʋ tıka sʋŋ bıbra,
ta vuoŋ kaaŋ bı wʋŋ wıwıırıŋ
aŋaŋ kantaŋ wıırıŋ ta ba
chıa yıla fʋ tıka sʋŋ bıbra.
Ta fʋ tʋntʋntıba mana nan bıa,
ta vuoŋ kaaŋ bı wʋŋ nıaha dɔmıŋ
bıbra.
23 Ta popoli kaaŋ bı chaaŋ fʋ ma,
ta hɔgʋ faarıŋ aŋaŋ dembiŋ yallıŋ
kaaŋ bı bie mi bıbra.

Fɔ nyugidiilibe die faasına
yaa ligire aŋaŋ hagırıŋ
tıŋgbaŋka gie mana ma,
ta fɔ tıka vuosi die dı yallı tıŋ a
gaama tıŋgbaŋka gie vuosi
mana.
24 Ŋmıŋ datı wa Babiloni tıŋ tıbıŋ
dama ka kɔɔ wa Ŋmıŋ naazɔalıŋ
aŋaŋ ɔ vuosi aŋaŋ vuodiekemba
mana vuosi dı kɔnana
tıŋgbaŋka gie mana mana wıa.”

19

Arızanna ma vuosi sɔgıfıalıŋ yaa gamma Babiloni tıŋ chɔɔsıŋ wıa

1 Naa kɔaŋ chaaŋ maŋ
wɔŋ dɔmıŋ arızanna ma sıba
kpıkpaaŋ dı lagısına a bala dı,
“Haleluya,*
gbatıtaanıŋ aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ
hagırıŋ yiwo
wɔnıŋ Ŋmıŋ sıtı.
2 Dama ɔ sarıya diile yiwo wusie
ta mɔ.
Ɔ chɔɔsı wa hɔgɔ dieke dı yinene
daakpana tɔɔmaha,
ɔ vana tıŋgbaŋka gie vuosi dı yie
bıaŋ aŋaŋ ba yinene dıgıntı
tɔɔma aŋaŋ wa wa wıa.
Ŋmıŋ datı wa ɔ tıbıŋ,
dama ɔ kɔɔ wa wɔnıŋ Ŋmıŋ
tɔntɔntıŋ.”
3 Ta kpıkpaakɔ dı bı nata a bala
dı,
“Haleluya,
dama boli dieke dı dinene tıka
nyusi nan jɔalı gara
ŋmıŋsikpeŋ yaa gamma haahuu.”
4 Die nyıŋkɔra baŋısı-le aŋaŋ
banıısa wa aŋaŋ nyinvugiti anıısa
wa die dı nan Ŋmıŋ vuodieke dı
kalla naagbaŋkɔ ma wa nıŋŋa ta
jıaŋ wa, ta baarı dı,
“Wusie, Haleluya.”

Yiipɔlıka hɔgɔ banwɔla dɔɔga wıa

5 Womi die lɔlıŋ die dı nyıŋ
naagbaŋkɔ ma a bala dı,
“Nı vaa tı bırı tı Ŋmınnı,
nınıŋ vuodiekemba dı jıanna
wa aŋaŋ vuoŋ mana,
aŋaŋ nınıŋ vuodiekemba dı yine
vuokpıima aŋaŋ wabıtı ta
jıama wa wa.”
6 Ta maŋ bı wɔŋ dɔmıŋ
sıba kpıkpaaŋ dı lagısına a
nata, ta die dɔŋkɔ dı sıı sıba
nyaakpııŋ dı palala ta bı dɔma
sıba nıınatıkpeŋkpııŋ a bala dı,
“Haleluya,
dama tı Yɔmɔtieŋ Hagırıtieŋ
Nabidie Ŋmıŋ yiwo Naaŋ.
7 Nı vaa tı yallıma sɔgıfıalıŋ,
ta yıma wa jılıma.
Dama saŋŋa tɔgıya mıŋ dı
Yiipɔlıka faarı ɔ hɔgɔ,
ta ɔ hɔgɔ wa dı yi siri a
gbarı. 8 Ŋmıŋ yı wa hɔgɔ
wa garıyıalıvııŋ dieke dı
nyıgısınana dı ɔ yeegi.”
(Garıyıalıkɔ zie a yı wa wɔvııŋ
diekemba Ŋmıŋ vuosi dı yinene.)
9 Womi malaka die dı balı a yı
mıŋ dı, “Maagı naa: ‘Sɔgıfıalıŋ
bie vuodiekemba ba wana dı ba
keŋ a gɔtı dii Yiipɔlıka hɔgɔhaalɔ
wa banwɔla nyindiikehe.’ ” Die
malakaka die dı bı balı a gɔtı dı,
“Wıaha gie yiwo Ŋmıŋ wıa, ta yi
wusie.” 10 Womi maŋ nan tıŋgbaŋ
ɔ nıŋŋa dı n jıaŋ wa, ama die ɔ
balı a yı mıŋ dı, “Da yime die,
dama n gbaŋ n yiwo fɔnıŋ aŋaŋ fɔ
nımballı diekemba dı yalla Masia
wɔvıınaha tɔntɔntı chanchaalıŋ.
Banıŋ ba yine vuodiekemba dı
dına wusie dieke Yisa dı yuorine
a dagı wa. Die wıa Ŋmıŋ yine
vuodieke fɔ baaŋ jıaŋ.”

Vuodieke nıŋ mana dı balala yaa gamma Yisa ma, yie die aŋaŋ Halıkasıka hagırıŋ.

Duunyıalıŋ jɔjɔalıtɔ wıa

11 Naa kɔaŋ chaaŋ maŋ ye
arızanna dı yuorine, ta maŋ ye
duunyıalıŋ dı zene me, ta ka
jɔjɔalıtɔ saaŋ dı dı, Vuovıınɔ
aŋaŋ Wusie. Ta die sarıya aŋaŋ

* **19:1** 19.1 Haleluya chıaŋ yiwo: “Nı bırıma Ŋmıŋ.”

wusie a bı waga tɔntı aŋaŋ wusie.
12 Die ʊ nine dı die sıba bolinyaaŋ,
ta bubi naara sibubisi pam ʊ
sikpeŋ me, ta ba maagı saaŋ kaanı
a diisi ʊ ma, ama ta vuoŋ dı ka
sıba ka chıaŋ, sie ʊ nyıına ma.
13 Ta jayeekiwaŋ dieke ʊ yeegine
wo die dı ŋmıntı aŋaŋ zıŋ, ta
ʊ saaŋ dı yi, “Ŋmıŋ Nʋawııŋ.”
14 Ta arızanna ma tɔŋ wagırıba
dı dıı ʊ kʋaŋ, ta jʋalı duunyıala
ta yeegi nyiŋyeekiyıala diekemba
dı wone dıgıntı. 15 Die takoobi
dieke dı faasına die dı chabı ʊ
nʋaŋ ma, kanıŋ ʊ nan nagı a wagı
a nyaŋŋı buurin mana, ta pɔgılı
ba aŋaŋ hagırıŋ, ta ŋmʋa ba
jigidieke ba ŋmʋna nyıŋnyıŋka
nyaabʊ, kanıŋ ka yine Nabidie
Ŋmıŋ vuodieke dı yalla hagırıŋ
mana mana sınyıırıŋ. 16 Ta ba
maagı saaŋ kaanı a diisi ʊ garıkʊ
jigidieke dı ligine ʊ naadiigiŋ
kpıılika ma dı,

NAALIŊ DIAŊ NAAŊ, YƆMʊTIELIŊ
DIAŊ YƆMʊTIEŊ .

17 Womi maŋ ye malaka dı zene
ŋmıŋ ma, ta nata wasa nembisisi
dı hagına a bie ŋmıŋsikpeku dı,
“Nı keŋ a lagısı taŋ Ŋmıŋ dʋʋga
kpeŋkpıika ma, 18 amʊ nı nan
ŋɔbı naalıŋ aŋaŋ sojasi nyıŋkʊra
aŋaŋ sojasi aŋaŋ duune aŋaŋ
sojasi dı jʋalına ha aŋaŋ vuo-
taŋ mana, vuodiekemba dı yine
yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı sına
ba gbaŋ aŋaŋ vuokpıima aŋaŋ
wabıtı mana nyıŋgbanıŋ.”

19 Womi maŋ ye haagıŋ
dɔmbıakʊ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie
naalıba aŋaŋ ba sojasi dı lagısına
dı ba wagı aŋaŋ vuodieke dı
jʋalına duunʋbu aŋaŋ ʊ sojasisi.
20 Ama Masia die dı yigi haagıŋ
dɔmbıakʊ aŋaŋ ŋmınchıbısı
naazʋalıba diekemba dı zene ʊ
naŋ ma a yi mamachi dagıtıtı.
U nagı wa dagıtı gie a gaaŋ
vuodiekemba dı tuone haagıŋ
dɔmbıakʊ magılıkʊ ta jıaŋ buu
dieke dı nıasına ka wa. Masia
die dı nagı ba bale wo a taaŋ
boli dieke dı dinene aŋaŋ maafa
jiribi wo me. 21 Vuodieke die dı
kala duunʋbu me wo die dı nagı
takoobi dieke dı chabına ʊ nʋarı
ma wa a kʋʊ ba sojasisi mana,
die nembisisi mana die dı dii ba
nyıŋgbanıŋ a keŋ chagı.

20

Ba bɔbına Sitaani bına tusiŋ dene

1 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ bı ye
malaka wʊnyı dı nyınna arızanna
a keŋ sʊʊna, ta pɔgılı vɔrıgoli
dieke dı wone kpatıkʊ saafıbıŋ
aŋaŋ chɔrıŋ kpeŋkpıima ʊ nuuŋ
me. 2 Ta nyaŋŋı waakpııbıakʊ, ʊ
yine Saaŋ chʊʊsırʊ wa yaa Sitaani
wa ta die bɔbı wa aŋaŋ chɔrıma,
3 ta nagı wa a taaŋ yi vɔrıgoliku
me bına tusiŋ, ta kparı ka aŋaŋ
saafıka ta kpaası ka marı, amʊ ʊ
kaaŋ bı gaaŋ tıŋgbaŋka gie vuosi
bıbra a ga tʊgı bına tusiri. Bına
tusiri gie kʋaŋ chaaŋ, ʊ nan forisi
wo a taaŋ saŋŋa bıta.

4 Ta die bı ye naagbaŋtı
arızanna ma, ta Ŋmıŋ dı yı
vuodiekemba dı kalla a ma wa
yiko dı ba dii sarıya. Ta bı ye
vuodiekemba die dı mʊʊlınana
wusie dieke Yisa Masia die dı
yuorine a dagı wa aŋaŋ Ŋmıŋ
wıaha ta ba gobi ba sikpigilehe
wo haalıtı. Banıŋ die ba ka jıaŋ
haagıŋ dɔmbıakʊ yaa ka buubu
dieke dı nıasına ka, yaa ta tuo
ka magılıkʊ ba die me yaa ba
nuusi me. Ta Ŋmıŋ dı vaa ba
yiŋŋi keŋ ba mısı ma ta yı ba sieŋ
dı ba lagıŋ dii naaŋ aŋaŋ Masia
bına tusiŋ. 5 Bʊmbʊŋaŋ kuŋ
hagıŋ wone naa. Vuotıalıkaha
mana die dı kpine wo die ka hagı
kuŋ me a ga tʊgı saŋŋa dieke
bına tusiri dı tʊgına. 6 Sʊgıfıalıŋ
aŋaŋ alibarika bie vuodiekemba
dı gʊtına bʊmbʊŋaŋ kuŋ hagıkʊ
ma wa. Kuŋ dieke dı gʊtına bule
wo kaaŋ keŋ ba ma, ta ba nan yi

Ŋmıŋ aŋaŋ Masia kıkaabıtıŋ ta nan lagıŋ a dii naaŋ aŋaŋ Yisa bına tusiŋ.

Boliŋ dı chʋʋsına Sitaani dene

7 Bına tusiri gie kʋaŋ chaaŋ, ba nan vʋarı Sitaani a nyıŋ vɔrigoliku me a taaŋ 8 ta ʋ nan keŋ nyıŋ a gaaŋ buuri diekemba mana dı bene tıŋgbaŋka gie me. Ba wasa banıŋ vuosi mi dı Gogi aŋaŋ Magogi. Sitaani nan lagısı ba mana jigidieke ba balla ba tuoli tɔmbʋ. Ba nan faası dala ta wo bıısıŋ. 9 Ta nyıŋ ga tıŋgbaŋka gie jigiŋ mana a giliŋ tıgıdieke Ŋmıŋ dı chone ta ʋ vuosi dı bie ka ma wa. Ama Ŋmıŋ die dı vaa boliŋ die dı nyıŋ arızanna ma a keŋ dii ba mana. 10 Womi die ba nagı Sitaani vuodieke dı gaana vuosi gie wo a taaŋ yi boli dieke dı dinene aŋaŋ maafa jiribike me, jigidieke haagıŋ dɔmbıakʋ aŋaŋ ŋmınchıbısı naazʋalıba dı wone beri wo. Mi ba nan dı die wahala yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası yaa gamma haahuu.

Kpatıŋ sarıya diile wıa

11 Womi die maŋ bı ye Ŋmıŋ dı kalla naagbanıŋ kpeŋkpııŋ dieke dı faasına yıantı ma. Die ʋ kenne a nyıŋ wa, tıŋgbaŋka gie aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ die dı bıa ta vuoŋ dı ka bı yehe bıbra. 12 Ta die ye vuodiekemba die dı kpine, vuokpııma aŋaŋ wabıtı ta ba zie naagbaŋkʋ nıŋŋa. Ta vuoŋ dı yuori gbaŋtı ta bı yuori gbanıŋ kaanı ba maagına vuodiekemba dı yalla miivoli haalıkʋ saara a yi. Ta Ŋmıŋ dı dii vuodiekemba dı kpine wo sarıya yaa gamma wudieke ba yine ta ba maagı yi gbaŋtı ma wa. 13 Ta mʋgıkpııma dı vʋarı vuodiekemba dı kpine a ma wa, ta kuŋ aŋaŋ kpiile tigiŋ dıaŋ dı vʋarı vuodiekemba dı kpine ta bie a ma wa. Ta Ŋmıŋ dı dii ba wʋnyı mana sarıya yaa gamma wudieke ba yine. 14 Ta die nagı kuŋ aŋaŋ kpiile tigiŋ a taaŋ yi vɔrıkpeŋkpııŋ dieke dı suuline aŋaŋ bolibu me. Kuŋ dieke dı gʋtına bule wo yine vɔrıkpııkʋ aŋaŋ bolibu. 15 Vuodieke nıŋ mana saaŋ die dı kana ka maagı yi miivoli gbaŋkʋ ma, die ba nagı wa mıŋ a taaŋ yi vɔrıkpııkʋ aŋaŋ bolibu me.

21

Ŋmıŋsikpeŋ haalıŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ haalıŋ

1 Womi die maŋ ye ŋmıŋsikpeŋ haalıŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ haalıŋ, ta bʋmbʋŋaŋ ŋmıŋsikpeku aŋaŋ bʋmbʋŋaŋ tıŋgbaŋka die dı bıa, ta mʋgıkpııma ha dıaŋ dı nyııgı. 2 Ta maŋ ye Ŋmıŋ tıŋ dieke dı yine Jerusalemi haalıkʋ dı nyınna Ŋmıŋ jigiŋ arızanna ma a keŋ sʋʋna a yi siri a gbarı sıba hɔgʋ dı ŋaana mıŋŋı bɔbı a gbara dı ʋ tuoli ʋ chʋrʋ wa. 3 Ta die wʋŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı balala nyınna naagbaŋkʋ ma dı, “Lele, Ŋmıŋ tigiŋ wa bie wo vuota jigiŋ, ta wʋnıŋ Ŋmıŋ nan dı beri aŋaŋ ba, ta ba yi ʋ vuosi. Ta ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nan dı beri aŋaŋ ba ta yi ba Ŋmıŋ. 4 Ʋ nan chiti ba nintaantı mana, ta kuŋ yaa sʋgıchʋʋsıŋ yaa kpaŋ, yaa yʋagıŋ kaaŋ dı beri bıbra, dama wʋkʋra mana nan tıaŋ ga.”

5 Womi vuodieke die dı kalla naagbaŋtı ma wa dı baarı dı, “Lele, n yi wo nyinti mana nyıŋhaala.” Ta die bı balı a yı mıŋ dı, “Maagı wıaha gie dama wıaha gie yiwo wusie ta vuoŋ nan bıagı a tuohe a dii.” 6 Ta ʋ bı balı mıŋ dı, “Ka wɔŋ yi mıŋ. Manıŋ n yine Alifa aŋaŋ Omega wa; ka chıaŋ yiwo, piiliŋ aŋaŋ kpatıŋ. Vuodiekemba nyanyuule dı yalla ba wa, n nan yı ba miivoli nyaaŋ dı bulinene a nyına buluŋ me aŋ ba nyu yɔrı. 7 Ta vuodieke nıŋ mana dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʋ gie, nan ye nyinti gie mana a nyıŋ n

jigiŋ, ta n nan yi ʋ Ŋmıŋ, ta ʋ dıaŋ ʋ yi n bʋa. 8 Ama ŋmaantielibe, aŋaŋ vuodiekemba dı wone yada wa, aŋaŋ vuodiekemba dı yinene bıaŋ, aŋaŋ vuokʋʋrıŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı yinene dıgıntı tʋʋma, aŋaŋ vuodiekemba dı bʋgınana, aŋaŋ vuodiekemba dı jıannana bugile, aŋaŋ ŋmınchıbıtielibe mana, ba ji-giberisikiŋ yiwo vɔrıgoli dieke dı dinene boliŋ aŋaŋ maafa jiribi wo me, ka yine kuŋ dieke dı gʋtına bule wo.”

Jerusalemi haalıkʋ wıa

9 Die malakasi ayʋpɔyı diekemba die dı pɔgılına tımbala ayʋpɔyı ta a suuli aŋaŋ kpatıŋ wahalaha wʋnyı die dı keŋ n jigiŋ a balı mıŋ dı, “Keŋ giena aŋ n dagı fʋ hɔgʋhaalʋ wa, wʋnıŋ ʋ yine Yiipɔlıka hɔgʋ wa.” 10 Womi die Ŋmıŋ Halıkasıka die dı hagı n ma, malakaka die dı nagı mıŋ a ga jʋalı a zieŋ taŋ dieke dı faasına a bırıŋ sikpeŋ biŋ me, a dagı mıŋ Ŋmıŋ tıŋ Jerusalemi dı nyınna arızanna ma Ŋmıŋ jigiŋ a keŋ sʋʋna wa. 11 Ta die nyıgısa aŋaŋ Ŋmıŋ chuulikpeŋkpııŋ, ta bı nyıgısa sıba tanbısı diekemba dı faasına a yaa ligire ba wasa ha jasipa wa, ta bı nyıgısa sıba nyaasıga. 12 Ta tıka dı yaa gaaŋkpııŋwaŋ a giliŋ ke, ta ka yaa sanʋa baŋ aŋaŋ ale ta malakasi baŋ aŋaŋ bale dı gbarı sanʋaha kaanı mana. Ta Izara buuriŋ baŋ aŋaŋ bale wo saara dı maagı a diisi sanʋaha kaanı mana ma. 13 Die sanʋa ataa die dı bie ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ, ta a ataa dı bie nuudiigiŋ chaaŋ, ta ataa dı bie ŋmıŋ nanıŋ chaaŋ ta ataa dıaŋ dı bie nuugalı chaaŋ. 14 Tıka nyabılıŋ zie wo tana baŋ aŋaŋ ale me, ta Yiipɔlıka tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ bale wo wʋnyı mana saaŋ die dı maagı a diisi a kaanı mana ma. 15 Malaka dieke die dı balala wıa aŋaŋ mıŋ wa die dı pɔgılı daa dieke ba nagına a magısa nyinti ta ba nagı salıma a wʋnsı ka, dı ʋ magısı tıka aŋaŋ ka sanʋaha aŋaŋ ka gaamaha. 16 Tıka lʋga anıısa wa mana die mʋwa taŋ, malakaka die dı magısı ka a ye ta ka wagırıŋ die yiwo malisi tusiŋ aŋaŋ kɔbısı-nʋ. Ka teeliŋ aŋaŋ ka jʋalıŋ gbaŋ dı mʋ die gbaŋ gbaŋ. 17 Ta ʋ bı magısı tıka gaanı jʋalıŋ, ka dıaŋ ka yi naŋ magısıŋ kɔbısı-le aŋaŋ baŋ aŋaŋ ayʋaba. Die ʋ magısıya mıŋ sıba vuotaŋ dı ŋaana magısa nyinti dene wo. 18 Die ba nagı wa taŋ diekemba ba wasınana Jasipa a mıı tıka gaanı, ta nagı salıma a mıı tıka aŋaŋ ka nyinti mana ta ka nyıgısa sıba nyaasıga. 19 Die ba nagı taŋ vııŋ diekemba dı faasına a yaa ligire yiri yiri a dʋaŋ gaamaha nyabılıŋ. Bʋmbʋŋaŋ tanı die yiwo jasipa, ta taŋ dieke dı gʋtına bule wo dı yi saafari, ta taŋ dieke dı gʋtına bʋtaa wa ma die yiwo agatı, ta taŋ dieke dı gʋtına bʋnıısa wa die yiwo emalerali, 20 ta taŋ dieke dı gʋtına bʋnʋ wa ma die yiwo onikisi, ta taŋ dieke die dı gʋtına bʋyʋaba wa die yiwo kaneliani, ta taŋ dieke die dı gʋtına bʋyʋpɔyı wa die yiwo kirisollati, ta buniiŋ wo dı yi berili, ta bʋwayı wa dı yi topasi, ta baŋka ma wa dı yi kirisopasi, ta jadieke die dı gʋtına baŋ aŋaŋ kaanı wa dı yi jasinti, ta baŋ aŋaŋ ale wo dı yi ametisi. 21 Ta ka sanʋa baŋ aŋaŋ ale wo die yiwo taŋ dieke ba wasınana peeli wo, ta ba nagı ka taŋ balımıŋ a wʋnsı sanʋaŋ mana. Ta nagı salıma a wʋnsı tıka siekpııkʋ ta ka nyıgısa sıba nyaasıga.

22 Die n ka ye Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ tıka ma, dama tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ vuodieke dı yalla hagırıbʋ mana aŋaŋ Yiipɔlıka, banıŋ ba benne mi ta vuosisi dı jıama ba. 23 Ta tıka die ka bı

yaala chaanıŋ a nyına ŋmıŋ yaa chııkʋ jigiŋ, dama Ŋmıŋ chuulikpeŋkpııkʋ die chaana yıa ka mıŋ ta Yiipɔlıka dıaŋ dı yi ka popoli. 24 Ta tıŋgbaŋka gie vuosi mana nan dı bie chaaŋkʋ ma, ta tıŋgbaŋka gie naakpıımaha nan yaa ba nyinti a keŋ ka ma. 25 Tıka sanʋaha mana nan yuori zie daaŋ mana ta kaaŋ wɔŋ ligi, dama yuŋ kaaŋ dı bie mi. 26 Ta tıŋgbaŋka gie buuriŋ mana nan yaa nyıŋvıına aŋaŋ ba nyinti mana a keŋ tıka ma. 27 Ama jadieke dı kana ka yi kası yaa vuodiekemba dı yinene viivi tʋʋma yaa a chıba ŋmınchıbısı kaaŋ juu tıka ma, sie vuodiekemba ba maagına ba saara a yi Yiipɔlıka miivoli gbaŋkʋ ma wa nyıına ma baaŋ juu ka ma.

22

1 Malakaka die dı dagı mıŋ mʋgʋŋ dieke dı yalla miivoli nyaabʋ, ka nyına Ŋmıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka naagbaŋkʋ ma ta nyıgısa sıba nyaasıga, 2 a palı sʋʋŋ gara tıka siekpııkʋ ma. Ta tıı dieke ba wasınana miivoli tııka dı zie mʋgırı lʋgaha ale wo mana, ta tııka dı nyına nyıŋnyıŋka chııŋ mana biŋ ma, ta ka vaatı dı yi gbaamıŋ a yı buuriŋ mana. 3 Jadieke Ŋmıŋ dı kana kaatı a yı kaaŋ dı bie tıka ma, dama Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka naagbaŋkʋ nan dı bie tıka ma ta ʋ tʋntʋntıŋ nan dı jıama wa. 4 Ba nan ye ʋ nine chaaŋ ta ʋ saaŋ nan dı bie ba die me. 5 Yuŋ kaaŋ bı beri bıbra ta ba kaaŋ bı yaala popolisi yaa ŋmıŋ chaanıŋ, dama tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nan yi ba chaanıŋ. Ta ba nan yi naalıŋ ta bemme yaa gamma haahuu.

Yisa keniŋ wıa

6 Womi malakaka die dı bı balı dı, “Wıaha gie yiwo wusie, ta vuoŋ dı nan bıagı a tuohe dii. Ta tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ vuodieke dı nagına ʋ Halıkasıka a yıa ʋ naazʋalıŋ wa, wʋnıŋ ʋ tʋnna ʋ malaka dı ʋ keŋ dagı ʋ tʋntʋntıba wudieke dı bala ka yi leleke gie.”

7 Ta Yisa dı baarı dı, “Nı wʋmma, n kieŋ mıŋ lele wo gie. Ta sʋgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı tuone Ŋmıŋ naazʋalıba wudiekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo a dii.” 8 Manıŋ Jɔɔn wʋŋya mıŋ ta ye wıaha gie mana. Ta die n wʋnna ta yehe a kpatı wa die maŋ sʋʋŋ gbirigi malaka dieke dı dagına mıŋ wıaha gie wo nıŋŋa dı n jıaŋ wa. 9 Ama die ʋ balı mıŋ dı, “Da keŋ yi die, n gbaŋ n yiwo tʋntʋntʋ sıba fʋnıŋ aŋaŋ fʋ nımballı Ŋmıŋ naazʋalıba aŋaŋ vuodiekemba mana dı saagına a yi wudiekemba dı benne gbaŋkʋ gie me wo, jıama Ŋmıŋ.” 10 Ta bı balı mıŋ dı, “Da keŋ nagı Ŋmıŋ naazʋalıba wıaha dı benne gbaŋkʋ gie me a lɔbırı dama saŋŋa gbigiye mıŋ dı wıaha gie mana yi. 11 Vuodieke nıŋ mana dı yinene bıaŋ mʋ ʋ yime bıaŋ a gamma, ta vuodieke nıŋ gbaŋ dı yine dıgıntı tʋʋma ʋ yime die a gamma, ta vuodieke nıŋ dı yinene vıınıŋ, ʋ yime die a gamma, ta vuodieke nıŋ dıaŋ dı yalla sʋgıyıalıŋ, ʋ yallıma die yaa gamma.” 12 Ta Yisa dı baarı dı, “Nı wʋmma, n kieŋ mıŋ lele, ta pɔgılı vuoŋ mana tʋʋma nyʋarı dı n yı wa. 13 Manıŋ n yine Alifa aŋaŋ Omega, piiliŋ aŋaŋ kpatıŋ.”

14 Sʋgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı sugirine ba garıtı a nyıŋ, ba yaa sieŋ dı ba dii nyıŋnyıŋka miivoli tııka ma, ta daagı tıka sanʋaha ma a juu tıka ma. 15 Ama vuobıatı aŋaŋ vuodiekemba dı yine bubugiriŋ ta gaama vuosi, aŋaŋ vuodiekemba dı tʋnnana dıgıntı tʋʋma, aŋaŋ

vuodiekemba dı yine vuokʋʋrıŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı kaabınana bugile, aŋaŋ vuodiekemba dı yine ŋmınchıbıtieliŋ ta gaama vuosisi wo, vuosi gie mana nan dı bie tıka yeŋ me.

16 “Manıŋ Yisa tʋnna n malaka dı ʋ keŋ balı wıaha gie a yı n dıdıısırıba. Manıŋ Yisa wa gie yine Naaŋ Davidi haagıŋ ta bı yi sıba sʋkʋleeliŋ ŋmaarıŋ dieke dı chaannana.”

17 Ta Ŋmıŋ Halıkasıka aŋaŋ Yiipɔlıka hɔgʋ wa dı balı dı, “Keŋ.”

Ta vuodieke dıaŋ dı wʋnna naa dıaŋ dı balı dı, “Keŋ.”

Ta vuodiekemba mana nyanyuule dı yallı ba, ba keŋ tuo miivoli nyadieke dı yine piini wo yɔrı.

Kpatıŋ

18 Manıŋ Jɔɔn n kpaama nı vuodiekemba dı wʋnnana naazʋalıba wudiekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo aŋaŋ nıŋŋmına. Dıı yi vuoŋ dı nagı wııŋ a gʋtı a ma, Ŋmıŋ nan nagı wahala yiri yiri diekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo a gʋtı ʋ tıbıdatıŋ ma. 19 Ta dıı yi vuoŋ dıaŋ dı vʋarı wııŋ a nyıŋ Ŋmıŋ naazʋalıba wudiekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo, Ŋmıŋ nan vʋarı a nyıŋ dı tieŋ jigiŋ alibarika dieke ba maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo, ʋ nan vʋarı a nyıŋ ʋ jigiŋ miivoli tııka nyıŋnyıŋka dı yine ʋ tʋaŋ aŋaŋ ʋ jigiŋ Ŋmıŋ tıka ma.

20 Vuodieke dı bala naa baarı dı, “Wusie, n kieŋ mıŋ leleke gie.”

Wusie, vaa ka yi die. Tı Yɔmʋtieŋ Yisa, keŋ.

21 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa suŋŋiŋ bemme aŋaŋ ʋ vuosi mana. Wusie.